INJÍL I MUQADDAS,

YA‘NÍ

HAMÁRE ḲHUDÁWAND AUR MUNJÍ YISÚ‘ MASÍH KÁ NAYÁ ‘AHDNÁMA.

JIS KÁ TARJUMA YÚNÁNÍ ZABÁN SE ZABÁN I URDÚ MEN KIYÁ GAYÁ THÁ.

HAWÁLON KE SÁTH.

LONDON
BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY.
1910

Is chhapáí ke háshiyon ke Hawále Angrezí Baibal se, jiskí tashíh san 1895 men húí, liye gaye, ba manzúrí shahr Oxford aur Cambridge ke Sadr Madrason ke chhápekhánon ke Majlis i hukkám kí.

1910
UNIVERSITY PRESS,
CAMBRIDGE, ENGLAND.

PURÁNE ‘AHDNÁME

KÍ KITÁBON KÍ FIHRIST.

Paid.	=Paidáish	Gen.
Ḳhur.	=Ḳhurúj	Ex.
Ahb.	=Ahbár	Lev.
Gin.	=Gintí	Nu.
Ist.	=Istisná	Dt
Yash.	=Yashú‘	Josh
Qáz.	=Qázíon	Judg
Rút	=Rút	Ru
1 Sam.	=1 Samúel	1 Sa.
2 Sam.	=2 Samúel	2 "
1 Sal.	=1 Salátín	1 Ki.
2 Sal.	=2 Salátín	2 "
1 Taw.	=1 Tawáríḳh	1 Chr
2 Taw.	=2 Tawáríḳh	2 "
‘Azrá	=‘Azrá	Ezr
Naham.	=Nahamiyáh	Neh
Ást.	=Ástar	Es
Aiy.	=Aiyúb	Job
Zab.	=Zabúr	Ps
Amsál	=Amsál	Pr.
Wá‘iz	=Wá‘iz	Eccl.
G̣az.	=G̣azal ul G̣azalát	S Sol.
Yas‘.	=Yas‘aiyáh	Isa.
Yarm.	=Yaramiyáh	Jer
Nauha	=Nauha	Lam.
Hiz.	=Hizqiel	Ezk
Dán.	=Dániel	Dan
Hús.	=Húsi‘a	Hos
Yúel	=Yúel	Joel
‘Ámús	=‘Ámús	Am
‘Abad.	=‘Abadiyáh	Ob
Yún.	=Yúnah	Jon
Mík.	=Míkah	Mic
Nahúm	=Nahúm	Nah
Hab.	=Habaqquq	Hab
Saf.	=Safaniyáh	Zeph
Haj.	=Hajjí	Hag
Zak.	=Zakariyáh	Zech
Mal.	=Maláki	Mal.

NAYE ‘AHDNÁME

KÍ KITÁBON KÍ FIHRIST.

Mat.	=Matí	
Mar.	=Marqus	
Lúq.	=Lúqá	
Yúh.	=Yúhanná	
A‘mál	=A‘mál	Ac
Rom.	=Romíon	
1 Kur.	=1 Kurinthíon	
2 Kur.	=2 Kurinthíon	
Gal.	=Galatíon	
If.	=Ifisíon	Eph.
Fil.	=Filippíon	
Kul.	=Kulussíon	
1 Thiss.	=1 Thissalunikíon	
2 Thiss.	=2 Thissalunikíon	
1 Tím.	=1 Tímuthiyus	
2 Tím.	=2 Tímuthiyus	
Tit.	=Titus	
Filemon	=Filemon	
‘Ibr.	=‘Ibráníon	Heb.
Ya‘q.	=Ya‘qúb	Ja.
1 Pat.	=1 Patras	
2 Pat.	=2 Patras	
1 Yúh.	=1 Yúhanná	
2 Yúh.	=2 Yúhanná	
3 Yúh.	=3 Yúhanná	
Yahúdáh	=Yahúdáh	Jude
Muk.	=Mukáshafát	Rev

M'ÁNE IKHTISARÁT KE.

Wázih ho ki háshiye men jahán jahán
Báb likhá hai us se *ushí kitáb ke báb* murád hai.
Áyat likhá hai us se *ushí báb ki áyat* murad hai.
Hásh. likhá hai us se *háshiya* murád hai.
Wag. likhá hai us se *Wagaira* murád hai.
Muq. likhá hai us se *muqábalá* murad hai.
B.p.q.n.m. likhá hai us se *B'az puráne qalamí nuskhon men* murád hai.
'Ibr. likhá hai us se *'Ibrání* murád hai.
Yún. likhá hai us se *Yúnání* murád hai.
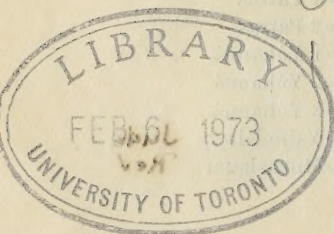
MATÍ KÍ INJÍL

Yisú' Masíh ká nasabnáma.

I [1] Yisú' Masíh, [1] ibn i Dáúd, [2] ibn i Ibráhím ká [3] nasabnáma.

[2] [4] Ibráhím se Izháq paidá húá; aur [5] Izháq se Ya'qúb paidá húá; aur [6] Ya'qúb se Yahúdáh aur us ke bhái paidá húe; [3] aur [7] Yahúdáh se Firis aur Zorah Támár ke peṭ se paidá húe; aur Firis se Hisron paidá húá; aur Hisron se Rám paidá húá; [4] aur Rám se 'Ammínádáb paidá húá; aur 'Ammínádáb se Nahshon paidá húá; aur Nahshon se Salmon paidá húá; [5] aur Salmon se Bo'az [8] Ráháb ke peṭ se paidá húá; aur Bo'az se 'Obed[a] Rút ke peṭ se paidá húá; aur 'Obed[a] se Yishai paidá húá; [6] aur [9] Yishai se Dáúd bádsháh paidá húá.

Aur [10] Dáúd se Sulaimán [11] us 'aurat se paidá húá, jo pahle Uriyyáh kí bíwí thí; [7] aur [12] Sulaimán se Rahab'ám paidá húá; aur Rahab'ám se Abiyyáh paidá húá; aur Abiyyáh se Ásá paidá húá; [8] aur Ásá se Yahosháfát paidá húá; aur Yahosháfát se Yorám paidá húá; aur [13] Yorám se 'Uzziyyáh paidá húá; [9] aur 'Uzziyyáh se Yotám paidá húá; aur Yotám se Áház paidá húá; aur Áház se Hizqiyyáh paidá húá; [10] aur Hizqiyyáh se Manashshih paidá húá; aur Manashshih se Ámon paidá húá; aur Ámon se Yoshiyyáh paidá húá; [11] aur giriftár hokar Bábil jáne ke zamáne men̲ [14] Yoshiyyáh se [15] Yakunyáh aur us ke bhái paidá húe.

[12] Aur giriftár hokar Bábil jáne ke ba'd [16] Yakunyáh se [17] Sha'altiyel paidá húá; aur [18] Sha'altiyel se Zarubbábil paidá húá; [13] aur Zarubbábil se Abíhúd paidá húá; aur Abíhúd se Ilyáqím paidá húá; aur Ilyáqím se 'Ázor paidá húá; [14] aur 'Ázor se Sadoq paidá húá; aur Sadoq se Akhím paidá húá; aur Akhím se Ilíhúd paidá húá; [15] aur Ilíhúd se Il'ázár paidá húá; aur Il'ázár se Mattán paidá húá; aur Mattán se Ya'qúb paidá húá; [16] aur Ya'qúb se [19] Yúsuf paidá húá; yih us Maryam ká shauhar thá, jis se Yisú' paidá húá jo Masíh kahlátá hai.

[17] Pas sab pushten̲ Ibráhím se Dáúd tak chaudah pushten̲ húín̲, aur Dáúd se lekar giriftár hokar Bábil jáne tak chaudah pushten̲; aur giriftár

[1] 2 Sam. 7. 12–16. Zab. 132. 11. Yas'. 11. 1. Yar. 23. 5. Lúq. 1. 32, 69. Yúh. 7. 42. A'mál 2. 30 aur 13. 23. Rom. 1. 3. 2 Tim. 2. 8. Muk. 22. 16.
[2] Paid. 22. 18. Gal. 3. 16. Muq. Rom. 9. 5.
[3] Muq. Lúq. 3. 23–38.
[4] Paid. 21. 3.
[5] Paid. 25. 26.
[6] Paid. 29. 35.
[7] Muq. Rút 4. 18–22 aur 1 Taw. 2. 1–15.
[8] Yash. 6. 25.
[9] 1 Sam. 16. 1 aur 17. 12.
[10] 2 Sam. 12. 24.
[11] 2 Sam. 12. 10.
[12] Áy. 7–10 ke liye 1 Taw. 3. 10–14 ko dekho.
[13] Muq. 2 Sal. 15. 1. aur 1 Taw. 3. 11, 12.
[14] 1 Taw. 3. 15, 16.
[15] Ást. 2. 6. Yar. 24. 1 aur 27. 20.
[16] 1 Taw. 3. 17–19.
[17] Lúq. 3. 27.
[18] 'Azrá 3. 2.
[19] Lúq. 3. 23.

a N. *Yobed.*

[20] Báb 2. 4; 11. 2; 16. 16; 22. 42 aur 23. 10. Mar. 8. 29. Lúq. 3. 15. Yúh. 1. 20, wag: Muq. Yúh. 1. 41 aur 4. 25.
[21] Áyat 1. Báb 16. 21 (hásh:) Mar. 1. 1. Yúh. 1. 17 aur 17. 3. Muq. áyat 16.
[22] Lúq. 1. 27.
[23] Lúq. 1. 35.
[24] Muq. Ist. 24. 1.
[25] Báb 2. 13, 19. Muq. báb 2. 12, 22.
[26] Áyat 25. Lúq. 1. 31 aur 2. 21.
[27] Lúq. 2. 11. A'mál 4. 12; 5. 31 aur 13. 23, 38. Muq. A'mál 3. 26.
[28] Báb 21. 4 aur 26. 56. Yúh. 19. 36.
[29] Báb 2. 15, 23 aur 4. 14. Mar. 14. 49. Yúh. 13. 18, wag:
[30] Yas'. 8. 8, 10.
[31] Dekho báb 28. 20.

hokar Bábil jáne se lekar [20] Masíh tak chaudah pushten̲ húín̲.

Yisú' Masíh kí paidáish ká hál.

18 Ab [21] Yisú' Masíh kí paidáish is tarah húí, ki [22] jab us kí mán̲ Maryam kí man̲gní Yúsuf ke sáth ho gayí, to un ke ikaṭṭhe hone se pahle, wuh [23] Rúhu'l Quds kí qudrat se hámila pái gayí. 19 Pas us ke shauhar Yúsuf ne, jo rástbáz thá, aur [24] use badnám karná nahín̲ cháhtá thá, chupke se us ke chhoṛ dene ká iráda kiyá. 20 Wuh in báton̲ ko soch hí rahá thá, ki [25] Khudáwand ke firishte ne use ḳhwáb men̲ dikhái dekar kahá; Ai Yúsuf ibn i Dáúd, apní bíwí Maryam ko apne hán̲ le áne se na ḍar; kyún̲ki jo us ke peṭ men̲ hai, wuh Rúhu'l Quds kí qudrat se hai. 21 Wuh beṭá janegí, aur [26] tú us ká nám Yisú' rakhná; [27] kyún̲ki wuhí apne logon̲[a] ko un ke gunáhon̲ se naját degá. 22 [28] Yih sab kuchh is liye húá, ki [29] jo Khudáwand ne nabí kí ma'rifat kahá thá, wuh púrá ho, ki

23 [b] Dekho ek kun̲wárí hámila hogí, aur beṭá janegí,
Aur us ká nám [30] 'Immánúel rakkhen̲ge;

jis ká tarjuma yih hai; Khudá [31] hamáre sáth. 24 Pas Yúsuf ne nínd se jágkar waisá hí kiyá, jaisá Khudawand ke firishte ne use hukm diyá thá; aur apní bíwí ko apne hán̲ le áyá; 25 aur us ko na jáná, jab tak wuh beṭá na janí; aur [32] us ká nám Yisú' rakkhá.

Majúsion̲ ká mashriq se Masíh ke pás áná.

2 1 [1] Jab Yisú' [2] Herodes bádsháh ke zamáne men̲ Yahúdiya ke [3] Baitlahm men̲ paidá húá, to dekho, kaí [4] Majúsí [5] púrab se Yarúshalem men̲ yih kahte húe áe, ki 2 [6] Yahúdíon̲ ká bádsháh jo paidá húá hai, wuh kahán̲ hai? kyún̲ki púrab men̲ [7] us ká sitára dekhkar, ham [8] use sijda karne áe hain̲. 3 Yih sunkar Herodes bádsháh, aur us ke sáth Yarúshalem ke sab log ghabrá gaye. 4 Aur us ne qaum ke sab sardár káhinon̲ aur faqíhon̲ ko jama' karke un se púchhá, ki [9] Masíh kí paidáish kahán̲ honí cháhiye? 5 Unhon̲ ne us se kahá, ki Yahúdiya ke Baitlahm men̲; kyún̲ki nabí kí ma'rifat yún̲ likhá gayá hai, ki

6 [c] Ai Baitlahm, Yahúdáh ke 'iláqe,
Tú Yahúdáh ke hákimon̲ men̲ hargiz sab se chhoṭá nahín̲;
Kyún̲ki tujh men̲ se ek sardár niklegá,
Jo merí ummat Isráíl kí [10] gallabání karegá.

7 Is par Herodes ne Majúsíon̲ ko chupke se bulákar un se tahqíq kiyá, ki wuh sitára kis waqt dikhái diyá thá; 8 aur yih kahkar unhen̲ Baitlahm ko bhejá, ki Jákar us bachche kí bábat ṭhík ṭhík daryáft karo, aur jab wuh mile, to mujhe ḳhabar do, táki main̲

[32] Áyat 21.
[1] Lúq. 2. 4—7.
[2] Lúq. 1. 5.
[3] Lúq. 2. 15. Yúh. 7. 42.
[4] Muq. Yar. 39. 3.
[5] Muq. Paid. 25. 6 aur 1 Sal. 4. 30.
[6] Báb 27. 11, 37. Yar. 23. 5 aur 30. 9. Zak. 9. 9. Yúh. 1. 49, wag:
[7] Muq. Gin. 24. 17 aur Muk. 22. 16.
[8] Dekho báb 8. 2.
[9] Báb 1. 17.
[10] Hiz. 34. 23. Yúh. 21. 15—17. Muq. 2 Sam. 5. 2 aur Muk. 7. 17.

a Yá *apní ummat.* b Yasha'yáh 7. 14.

c Míkáh 5. 2.

bhí ákar use sijda karún. [9] Wuh bádsháh kí bát sunkar rawána húe, aur dekho, jo sitára unhon ne púrab men dekhá thá, wuh un ke áge áge chalá, yahán tak ki us jagah ke úpar jákar ṭhahr gayá, jahán wuh bachcha thá. [10] Wuh sitáre ko dekhkar niháyat hí khush húe. [11] Aur us ghar men pahunchkar, bachche ko us kí mán Maryam ke pás dekhá, aur us ke áge girkar sijda kiyá; aur apne ḍibbe kholkar [11] soná aur [12] lobán aur [13] murr us ko [14] nazr kiyá. [12] Aur Herodes ke pás phir na jáne kí [15] hidáyat [16] khwáb men pákar, dúsrí ráh se apne mulk ko rawána húe.

Yisú' ká bachná aur Baitlahm ke bachchon ká qatl honá.

[13] Jab wuh rawána ho gaye, to dekho, [17] Khudáwand ke firishte ne Yúsuf ko khwáb men dikhái dekar kahá, ki Uṭh, bachche aur us kí mán ko sáth lekar Misr ko bhág já; aur jab tak ki main tujh se na kahún, wahín rahná, kyúnki Herodes is bachche ko talásh karne ko hai táki use halák kare. [14] Pas wuh uṭhá, aur rát ke waqt bachche aur us kí mán ko sáth lekar, Misr ko rawána ho gayá; [15] aur Herodes ke marne tak wahín rahá; [18] táki jo Khudáwand ne nabí kí ma'rifat kahá thá, wuh púrá ho, ki [a] Misr men se main ne apne beṭe ko buláyá. [16] Jab Herodes ne dekhá, ki Majúsíon ne mere sáth hansí kí, to niháyat gusse húá, aur ádmí bhejkar Baitlahm aur us kí sárí sarhaddon ke andar ke un sab laṛkon ko qatl karwá diyá, jo do do baras ke yá is se chhoṭe the, us waqt ke hisáb se jo us ne Majúsíon se tahqíq kiyá thá. [17] [19] Us waqt wuh bát púrí húí, jo Yirmayáh nabí kí ma'rifat kahí gayí thí, ki

[18] [b] Rámáh men áwáz sunái dí,
Roná aur bará mátam,
Ráhel apne bachchon ko ro rahí hai,
Aur tasallí qabúl nahín kartí, is liye ki wuh [20] hain nahín.

Yisú' ká Misr se wápas ákar Násarat men já basná.

[19] Jab Herodes mar gayá, to dekho, Khudáwand ke firishte ne Misr men Yúsuf ko khwáb men dikhái dekar kahá; ki [20] Uṭh, is bachche aur is kí mán ko lekar Isráíl ke mulk men chalá já, kyúnki jo bachche kí ján ke khwáhán the, [21] wuh mar gaye. [21] Pas wuh uṭhá, aur bachche aur us kí mán ko sáth lekar, Isráíl ke mulk men á gayá. [22] Magar jab suná, ki Arkhiláus apne báp Herodes kí jagah Yahúdiya men bádsháhí kartá hai, to wahán jáne se ḍará; aur [22] khwáb men hidáyat pákar Galíl ke 'iláqe ko rawána ho gayá; [23] aur [23] Násarat nám ek shahr men já basá; [24] táki jo nabíon kí ma'rifat kahá gayá thá púrá ho, ki wuh Násarí kahláegá.

[11] Yas'. 60. 6. [12] Muk. 18. 13. [13] Khur. 30. 23. Zab. 45. 8. Yuh. 19. 39. [14] Muq. 1 Sam. 9. 7 aur Zab. 72. 10. [15] Áyat 22. Muq. áyát 13. 19. [16] Muq. báb 27. 19 aur Paid. 20. 6; aur 31. 11 aur Gin. 12. 6 aur Ajy. 33. 15. [17] Áyat 19. Báb 1. 20. Muq. áyát 12, 22. [18] Báb 1. 22. [19] Báb 27. 9. Muq. báb 1. 22. [20] Paid. 37. 30 aur 42. 13, 36. Nauha 5. 7. [21] Muq. Khur. 4. 19. [22] Dekho áyat 12. [23] Báb 4. 13. Mar. 1. 9. Lúq. 1. 26; 2. 39 aur 4. 16. Yúh. 1. 45. A'mál 10. 38, wag: [24] Dekho báb 1. 22.

a Hoshe' 11. 1.

b Yirmayáh 31. 15.

Yúhanná kí manádí aur us ke baptisma dene ká hál.
(Mar. 1. 2–8; Lúq. 3. 1–17; Yúh. 1. 6–8 aur 19–36.)

3 [1] Un dinon men [1] Yúhanná baptisma[a] denewálá áyá, aur Yahúdiya ke [2] biyábán men yih manádí karne lagá, ki [2] [3] Tauba karo; kyúnki [4] ásmán kí bádsháhat nazdík á gayí hai. [3] Yih wuhí hai jis ká zikr Yasha'yáh nabí kí ma'rifat yún húá, ki

[5] [b] Biyábán men pukárnewále kí áwáz átí hai, ki
[6] Khudáwand kí ráh taiyár karo,
Us ke ráste sídhe banáo.

[4] Yih Yúhanná [7] únt ke bálon kí poshák pahine, aur chamre ká patká apní kamar se bándhe rahtá thá, aur is kí khurák [8] tiddiyán aur [9] janglí shahd thá. [5] Us waqt Yarúshalem, aur sáre Yahúdiya, aur Yardan ke girdnawáh ke sab log nikalkar us ke pás gaye; [6] aur [10] apne gunáhon ká iqrár karke daryá e Yardan men us se baptisma[a] liyá. [7] Magar jab us ne bahut se [11] Farísíon aur [12] Sadúqíon ko baptisma[a] ke liye apne pás[c] áte dekhá, to un se kahá, ki [13] Ai sánp[d] ke bachcho, tumhen kis ne jatá diyá, ki [14] ánewále gazab se bhágo? [8] Pas [15] tauba ke muwáfiq phal láo; [9] aur apne dilon men yih kahne ká khayál na karo, ki [16] Ibráhím hamárá báp hai; kyúnki main tum se kahtá hún, ki Khudá [17] in pattharon se Ibráhím ke liye aulád paidá kar saktá hai. [10] Aur ab darakhton kí jar par kulhárá rakkhá húá hai; pas [18] jo darakht achchhá phal nahín látá, wuh kátá aur ág men dálá játá hai. [11] [19] Main to tumhen [20] tauba ke liye pání se baptisma[e] detá hún; lekin [21] jo mere ba'd átá hai, wuh mujh se zoráwar hai; main us kí jútiyán uthàne ke láiq nahín: wuh tumhen [22] Rúhu'l Quds aur [23] ág se baptisma[e] degá: [12] us ká [24] chháj[f] us ke háth men hai, aur wuh apne khaliyán ko khúb sáf karegá, aur [25] apne gehúon ko to khatte men jama' karegá, [26] magar bhúsí ko us ág men jaláegá, [27] jo bujhne kí nahín.

Yisú' ká Yúhanná se baptisma lená.
(Mar. 1. 9–11; Lúq. 3. 21, 22.)

[13] [28] Us waqt Yisú' [29] Galíl se Yardan ke kanáre Yúhanná ke pás us se baptisma[a] lene áyá. [14] Magar [30] Yúhanná[g] yih kahkar use mana' karne lagá, ki Main áp tujh se baptisma[a] lene ká muhtáj hún, aur tú mere pás áyá hai? [15] Yisú' ne jawáb men us se kahá, ki Ab to hone hí de; kyúnki [31] hamen isí tarah sárí rástbází púrí karní munásib hai. Is par us ne hone diyá. [16] Aur Yisú' baptisma[a] lekar fi'lfaur pání ke pás se úpar gayá; aur dekho, us ke liye[h] [32] ásmán khul gayá, aur [33] us ne Khudá ke Rúh ko kabútar[i] kí mánind utarte, aur apne úpar

[1] Yúh. 1. 6, 7.
[2] Yash. 15. 61. Muq. Qáz. 1. 16.
[3] Báb 4. 17. Mar. 1. 15.
[4] Báb 10. 7. Dán. 2. 44. Muq. báb 6. 10.
[5] Yúh. 1. 23.
[6] Lúq. 1. 76.
[7] 2 Sal. 1. 8. Zak. 13. 4. Muq. 'Ibr. 11. 37.
[8] Ahb. 11. 22.
[9] 1 Sam. 14. 26.
[10] A'mál 19. 18.
[11] Báb 23. 13, 15.
[12] Báb 22. 23.
[13] Báb 12. 34 aur 23. 33. Zab. 140. 3.
[14] Rom. 5. 9. If. 5. 6. Kul. 3. 6. 1 Thiss. 1. 10.
[15] A'mál 26. 20.
[16] Yúh. 8. 39.
[17] Muq. báb 4. 3.
[18] Báb 7. 19. Lúq. 13. 7, 9. Yúh. 15. 2, 6.
[19] Yúh. 1. 26. A'mál 1. 5.
[20] A'mál 13. 24 aur 19. 4.
[21] Yúh. 1. 15, 27 aur 3. 30, 31. A'mál 13. 25.
[22] Yúh. 1. 33. A'mál 11. 16.
[23] Muq. Yas'. 4. 4 aur Mal. 3. 2, 3 aur A'mál 2. 3.
[24] Yas'. 30. 24.
[25] Báb 13. 30.
[26] Mal. 4. 1.
[27] Mar. 9. 43, 48.
[28] Muq. Yúh. 1. 32–34.
[29] Báb 2. 22.
[30] Muq. Yúh. 13. 6.
[31] Yúh. 9. 4.
[32] A'mál 7. 56.
[33] Yúh. 1. 32, 33. Muq. Lúq. 4. 18, 21 aur A'mál 10. 38.

a Yá *istibág.* b Yasha'yáh 40. 3. c N. *apne pás* na dárad. d Yun. *afa'i.*
e Yá *men istibág.* f Yá *súp* g N. *Magar wuh.* h N. *us ke liye* na dárad. i Yá *fákhta.*

áte dekhá. 17 Aur dekho, [34]ásmán se yih áwáz áí, ki [35]Yih merá piyárá Beṭá hai, jis se main khush hún.

Yisú' kí ázmáish.
(Mar. 1. 12, 13; Lúq. 4. 1–13.)

4 1 Us waqt Rúh Yisú' ko jangal men le gayá, [1]táki Iblís se ázmáyá jáe. 2 Aur [2]chálís din aur chálís rát fáqa karke, ákhir ko use [3]bhúk lagí. 3 Aur [4]ázmánewále ne pás ákar us se kahá, ki Agar tú [5]Khudá ká Beṭá hai, to farmá ki [6]yih patthar roṭiyán ban jáen. 4 Us ne jawáb men kahá; [7]Likhá hai, ki[a] [8]Ádmí sirf roṭí hí se jítá na rahegá, balki har bát se, jo Khudá ke munh se nikaltí hai. 5 [9]Tab Iblís use [10]muqaddas shahr men le gayá, aur haikal ke kangure par khaṛá karke us se kahá, ki 6 Agar tú Khudá ká Beṭá hai, to apne taín níche girá de; kyúnki likhá hai, ki

[b]Wuh terí bábat apne firishton ko hukm degá;
Aur wuh tujhe háthon par uṭhá lenge,
Aisá na ho, ki tere pánw ko patthar kí ṭhes lage.

7 Yisú' ne us se kahá; Yih bhí [11]likhá hai, ki[c] Tú [12]Khudáwand apne Khudá kí ázmáish na kar. 8 [13]Phir Iblís use ek bahut únche pahár par le gayá, aur dunyá kí sárí bádsháhaten aur un kí shán o shaukat use dikhái, 9 aur us se kahá, ki Agar tú jhukkar mujhe sijda kare, to yih sab kuchh tujhe de dúngá. 10 Yisú' ne us se kahá; [14]Ai Shaitán dúr ho, kyúnki [15]likhá hai, ki[d] Tú Khudáwand apne Khudá ko sijda kar, aur [16]sirf usí kí 'ibádat kar. 11 Tab Iblís us ke pás se chalá gayá; aur dekho, [17]firishte ákar us kí khidmat karne lage.

Galíl men Yisú' kí manádí ka shurú' honá.
(Mar. 1. 14, 15; Lúq. 4. 14, 15.)

12 Jab us ne suná, ki [18]Yúhanná pakaṛwá diyá gayá, to [19]Galíl ko rawána húá; 13 aur [20]Násarat ko chhoṛkar [21]Kafarnahúm men já basá, [22]jo jhíl ke kanáre, [23]Zabúlún aur Naftálí kí sarhadd par hai; 14 [24]táki jo Yasha'yáh nabí kí ma'rifat kahá gayá thá, wuh púrá ho, ki

15 [e]Zabúlún ká 'iláqa, aur Naftálí ká 'iláqa,
Daryá kí ráh Yardan ke pár,
Gair-qaumon kí Galíl,
16 [25]Jo log andhere men baiṭhe the,
Unhon ne baṛí raushní dekhí;
Aur jo [26]maut ke mulk aur sáye men baiṭhe the,
Un par raushní chamkí.

17 [27]Us waqt se Yisú' ne manádí karní aur yih kahná shurú' kiyá, ki [28]Tauba karo, kyúnki ásmán kí bádsháhat nazdík á gayí hai.

Yisú' ke pahle shágirdon ká buláyá jáná.
(Mar. 1. 16–20; Lúq. 5. 2–11; Yúh. 1. 40–42.)

18 Aur us ne Galíl kí [29]jhíl

---

[34] Yúh. 12. 28.
[35] Báb 17. 5; 2 Pat. 1. 17. Muq. Zab. 2. 7 aur Yas'. 42. 1 aur If. 1. 6 aur Kul. 1. 13 aur 1 Yúh. 5. 9.
[1] 'Ibr. 2. 18 aur 4. 15.
[2] Muq. Ist 9. 9, 18 aur 1 Sal. 19. 8.
[3] Muq. Yúh. 4. 6, 7.
[4] 1 Thiss. 3. 5.
[5] Dekho báb 14. 33.
[6] Muq. báb 3. 9.
[7] Áyát 7. 10. If. 6. 17.
[8] Muq. Yúh. 4. 34.
[9] Lúq. 4. 9.
[10] Báb 27. 53. Naham. 11. 18. Yas'. 48. 2 aur 52. 1. Muk. 11. 2 Muq. Zab. 46. 4 aur 48. 1 aur Muk. 21. 2 aur. 22. 19.
[11] Áyát 4, 10.
[12] Muq. Yas'. 7. 12.
[13] Lúq. 4. 5.
[14] Dekho 1 Taw. 21. 1.
[15] Áyát 4, 7.
[16] 1 Sam. 7. 3.
[17] Báb 26. 53. Lúq. 22. 43.
[18] Báb 14. 3. Lúq. 3. 19, 20. Muq. Yúh. 3. 24.
[19] Lúq. 4. 14.
[20] Dekho báb 2. 23.
[21] Báb 8. 5, wag: Muq. bab 9. 1.
[22] Yúh. 6. 1.
[23] Yash. 19. 32–34.
[24] Dekho báb 1. 22.
[25] Yas'. 42. 7. Lúq. 1. 79.
[26] Aiy. 3. 5. Zab. 23. 4. 'Ámús 5. 8.
[27] Mar. 1. 14.
[28] Báb 3. 2.
[29] Áyat 13.

a Istisná 8. 3. b Zabúr 91. 11, 12. c Istisná 6. 16. d Istisná 6. 13. e Yasha'yáh 9. 1, 2.

ke kanáre phirte húe do bháiyon, ya'ní Shama'ún ko jo Patras kahlátá hai, aur us ke bhái Andriyás ko jhíl men jál dálte dekhá; kyúnki wuh machhliyon ke pakarnewále the; 19 aur un se kahá, ki Mere píchhe chale áo, to main tumhen [30]ádmíon ká pakarnewálá banáúngá. 20 Wuh fauran jál chhorkar us ke píchhe ho liye. 21 Aur wahán se áge barhkar, us ne âur do bháiyon, ya'ní Zabdí ke bete Ya'qúb, aur us ke bhái Yúhanná ko dekhá ki apne báp Zabdí ke sáth kishtí par apne jálon kí marammat kar rahe hain, aur unhen buláyá. 22 Wuh fauran kishtí aur apne báp ko chhorkar us ke píchhe ho liye.

Yisú' kí manádí, aur us ke mu'jizon kí shuhrat.
(Mar. 1. 39; Lúq. 4. 15.)

23 Aur Yisú'[a] tamám Galíl men phirtá rahá, aur [31]un ke 'ibádatkhánon men ta'lím detá, aur [32]bádsháhat kí khushkhabarí kí manádí kartá, aur logon kí [33]har tarah kí bímárí aur har tarah kí kamzorí ko dúr kartá rahá. 24 Aur us kí shuhrat tamám [34]Súriya men phail gayí; aur log [33]sab bímáron ko, jo tarah tarah kí bímárion aur [35]taklífon men giriftár the, aur [36]unhen jin men badrúhen thín, aur [37]mirgíwálon, aur [38]maflújon ko us ke pás láe; aur us ne unhen achchhá kiyá. 25 Aur Galíl, aur [39]Dikapulis, aur Yarúshalem, aur Yahúdiya, aur Yardan ke pár se [40]barí bhír us ke píchhe ho lí.

a N. *Aur wuh.*

Pahár par Yisú' ká wa'z.
(Lúq. 6. 20-49; 11. 1-4 aur 9-13 aur 33-36; 12. 22-34 aur 57-59.)

5 1 Wuh is bhír ko dekhkar, [1]pahár par charh gayá; aur jab [2]baith gayá, to us ke shágird us ke pás áe; 2 aur wuh [3]apní zabán kholkar unhen yún ta'lím dene lagá;

Yisú' ke pairawon kí mubárakhálí.

3 Mubárak hain wuh jo [4]dil ke garíb hain, kyúnki [5]ásmán kí bádsháhat unhín kí hai.
4 Mubárak hain [6]wuh jo gamgín hain, kyúnki wuh tasallí páenge.
5 Mubárak hain wuh jo [7]halím hain, kyúnki wuh [7]zamín ke wáris honge.
6 Mubárak hain wuh jo [8]rástbází ke bhúke aur [9]piyáse hain, kyúnki wuh ásúda honge.
7 Mubárak hain wuh jo [10]rahmdil hain, kyúnki un par rahm kiyá jáegá.
8 Mubárak hain wuh jo [11]pákdil hain, kyúnki [12]wuh Khudá ko dekhenge.
9 Mubárak hain wuh jo [13]sulh karáte hain, kyúnki [14]wuh [15]Khudá ke bete kahláenge.
10 [16]Mubárak hain wuh jo rástbází ke sabab satáe gaye hain, kyúnki [17]ásmán kí bádsháhat unhín kí hai. 11 [18]Jab [19]mere sabab log tumhen la'n ta'n karenge, aur satáenge, aur har tarah kí burí báten tumhárí nisbat náhaqq kahenge, to tum mubárak hoge.

30 Báb 13. 47.
31 Báb 9. 35 aur 13. 54. Mar. 1. 21. Yúh. 18. 20.
32 Báb 24. 14. Lúq. 4. 43. Muq. báb 13. 19.
33 Báb 8. 16 aur 14. 35, 36. Mar. 1. 34 aur 6. 55, 56.
34 Lúq. 2. 2.
35 Báb 8. 6.
36 Báb 8. 16 aur 9. 32, wag: Muq. Yúh. 10. 21.
37 Báb 17. 15.
38 Báb 9. 2, 6.
39 Mar. 5. 20.
40 Mar. 3. 7, 8. Lúq. 6. 17.

1 Báb 15. 29.
2 Lúq. 4. 20.
3 Zab. 78. 2. A'mál 8. 35 aur 10. 34, wag:
4 Muq. Yas'. 61. 1 aur 66. 2 aur báb 11. 29.
5 Muq. Lúq. 12. 32.
6 Yas'. 61. 2, 3. Yúh. 16. 20. 2 Kur. 1. 7 aur 7. 10. Muk. 21. 4. Muq. Ya'q. 4. 9, 10.
7 Zab. 37. 11. Muq. báb 11. 29.
8 2 Tím. 2. 22. Muq. báb 6. 33.
9 Zab. 42. 2. Yas'. 55. 1, 2. Yúh. 7. 37.
10 Báb 18. 33 aur 25. 34–36. Amsál 19. 17. Lúq. 6. 36. 2 Tím. 1. 16.
11 Zab. 24. 4. 2 Tím. 2. 22. Muq. 1 Pat. 1. 22.
12 'Ibr. 12. 14. 1 Yúh. 3. 2, 3. Muk. 22. 4. Muq. 1 Kur. 13. 12.
13 Ya'q. 3. 18.
14 1 Yúh. 3. 1.
15 Rom. 8. 14.
16 2 Tím. 2. 12. Ya'q. 5. 11. 1 Pat. 3. 14.
17 Muq. Lúq. 12. 32.
18 'Ibr. 11. 26. 1 Pat. 4. 14.
19 Yúh. 15. 21.

12 [20]Khushí karná, aur niháyat shádmán honá, kyúnki ásmán par tumhárá ajr bará hai, is liye ki [21]logon ne un nabíon ko bhí jo tum se pahle the, isí tarah satáyá thá.

Âur logon par Yisú' ke pairawon kí tásír.

13 Tum zamín ke namak ho, [22]lekin agar namak ká maza játá rahe, to wuh kis chíz se namkín kiyá jáegá? Phir wuh kisí kám ká nahín, siwá is ke, ki báhar phenká jáe, aur ádmíon ke pánwon ke níche raundá jáe. 14 [23]Tum dunyá ke núr ho; jo shahr pahár par basá húá hai, wuh chhip nahín saktá; 15 aur [24]chirág jalákar paimáne[a] ke níche nahín, balki chirágdán par rakhte hain, to us se ghar ke sab logon ko raushní pahunchtí hai. 16 Isí tarah tumhárí raushní ádmíon ke sámne chamke, [25]táki wuh tumháre nek kámon ko dekhkar tumháre Báp kí, jo ásmán par hai, baráí karen.

Yisú' sharí'at ká púrá karne aur karánewálá.

17 [26]Yih na samjho, ki main [27]Tauret yá nabíon kí kitábon ko mansúkh karne áyá hún; mansúkh karne nahín, balki [28]púrá karne áyá hún. 18 Kyúnki main tum se sach kahtá hún, ki [29]jab tak ásmán aur zamín ṭal na jáen, ek nuqta yá ek shosha Tauret se hargiz na ṭalegá, jab tak sab kuchh púrá na ho jáe. 19 [30]Pas jo koí [31]in chhoṭe se chhoṭe hukmon men se bhí kisí ko toregá, aur yihí ádmíon ko sikháegá, wuh [32]ásmán kí bádsháhat men sab se chhoṭá kahláegá; lekin jo un par 'amal karegá, aur un kí ta'lím degá, wuh [32]ásmán kí bádsháhat men bará kahláegá. 20 Kyúnki main tum se kahtá hún, ki Agar tumhárí rástbází [33]faqíhon aur Farísíon kí rástbází se ziyáda na hogí, to tum [34]ásmán kí bádsháhat men hargiz dákhil na hoge.

Ḳhún ke báre men.

21 [35]Tum sun chuke ho, ki aglon se kahá gayá thá, ki[b] [36]Khún na kar, aur jo koí khún karegá, wuh [37]'adálat ki sazá ke láiq hogá; 22 lekin main tum se yih kahtá hún, ki [38]jo koí apne bhái par gusse hogá, wuh [37]'adálat kí sazá ke láiq hogá; aur jo koí apne bhái ko págal[c] kahegá, wuh sadr 'adálat kí sazá ke láiq hogá; aur jo us ko [39]ahmaq kahegá, wuh [40]ág ke jahannam ká sazáwár hogá. 23 Pas [41]agar [42]tú qurbángáh par apní nazr guzrántá ho, aur wahán tujhe yád áe, ki mere bhái ko mujh se kuchh shikáyat hai; 24 to wahín qurbángáh ke áge apní nazr chhor de, aur jákar pahle apne bhái se miláp kar; tab ákar apní nazr guzrán. 25 [43]Jab tak tú apne mudda'í ke sáth ráh men hai, us se jald sulh kar le, kahín aisá na ho ki mudda'í tujhe munsif ke hawále kar de, aur munsif tujhe sipáhí ke hawále kar de, aur tú qaidkháne men dálá jáe. 26 Main tujh se sach kahtá hún, ki [44]jab tak tú kauṛí

a Is lafz se ḍeṛh man ká paimána murád hai.

b Ḳhurúj 20. 13; Istisná 5. 17.
c Yún. *raqa*.

[20] A'mál. 5. 41. Rom. 5. 3. 2 Kur. 12. 10. Kul. 1. 11, 24. 'Ibr. 10. 34. Ya'q. 1. 2, 3. 1 Pat. 4. 13.
[21] Dekho Báb 21. 35.
[22] Mar. 9. 50. Luq. 14. 34.
[23] If. 5. 8. Fil. 2. 15. Muq. Yúh. 8. 12.
[24] Mar. 4. 21. Luq. 8. 16 aur 11. 33.
[25] Yúh. 15. 8. 2 Kur. 9. 13. Fil. 1. 11. Filemon 6. 1 Pat. 2. 12. Muq. báb 9. 8.
[26] Rom. 3. 31.
[27] Báb 7. 12.
[28] Muq. Rom. 10. 4 aur 13. 8 aur Gal. 3. 24.
[29] Lúq. 16. 17. Muq. báb 24. 35.
[30] Muq. 1 Kur. 3. 12—15.
[31] Muq. Gal. 3. 10 aur Ya'q. 2. 10.
[32] Báb 11. 11 aur 18. 1—4.
[33] Muq. Rom. 10. 3 aur Fil. 3. 9.
[34] Yúh. 3. 5.
[35] Âyat 33. Muq. áyát 27, 31, 38, 43.
[36] Muq. báb 19. 18 aur Mar. 10. 19 aur Luq. 18. 20 aur Rom. 13. 9 aur Ya'q. 2. 11.
[37] Muq. Ist. 16. 18.
[38] 1 Yúh. 3. 15.
[39] Gin. 20. 10, wag:
[40] Báb 18. 9. Mar. 9. 43. Ya'q. 3. 6. Muq. áyat 29.
[41] Muq. báb 6. 15 aur Mar. 11. 25.
[42] Báb 8. 4 aur 23. 18.
[43] Lúq. 12. 58, 59.
[44] Muq. báb 18. 34, 35.

kaurí adá na kar degá, wahán se hargiz na chhúṭegá.

Ziná ke báre men.

27 [45]Tum sun chuke ho ki kahá gayá thá, ki[a] Ziná na kar; 28 lekin main tum se yih kahtá hún, ki [46]jis kisí ne burí khwáhish se kisí 'aurat par nigáh kí, wuh apne dil men us ke sáth ziná kar chuká. 29 Pas [47]agar terí dahiní ánkh [48]tujhe ṭhokar khiláe, to use nikálkar apne pás se phenk de; kyúnki tere liye yihí bihtar hai, ki tere a'zá men se ek játá rahe, aur terá sárá badan [49]jahannam men na dálá jáe. 30 Aur [47]agar terá dahiná háth [48]tujhe ṭhokar khiláe, to us ko káṭkar apne pás se phenk de; kyúnki tere liye yihí bihtar hai, ki tere a'zá men se ek játá rahe, aur terá sárá badan [49]jahannam men na jáe. 31 [45]Yih bhí kahá gayá thá, ki[b] [50]Jo koí apní bíwí ko chhoṛe, use taláqnáma likh de. 32 [51]Lekin main tum se yih kahtá hún, ki jo koí apní bíwí ko harámkárí ke siwá kisí âur sabab se chhoṛ de, wuh us se ziná karátá hai; aur [52]jo koí us chhoṛí húí se biyáh kare, wuh ziná kartá hai.

Qasam kháne ke báre men.

33 Phir [45]tum sun chuke ho, ki aglon se kahá gayá thá, ki[c] [53]Jhúṭhí qasam na khá, balki [54]apní qasamen Khudáwand ke liye púrí kar. 34 Lekin main tum se yih kahtá hún, ki [55]bi'lkull qasam na kháná; na to ásmán kí, kyúnki [56]wuh Khudá ká takht hai; 35 na zamín kí, kyúnki wuh us ke pánwon ke níche kí chaukí hai; na Yarúshalem kí, kyúnki wuh [57]buzurg Bádsháh ká shahr hai; 36 na apne sir kí qasam kháná, kyúnki tú ek bál ko bhí safed yá kálá nahín kar saktá. 37 Balki tumhárá kalám Hán hán, yá Nahín nahín ho; kyúnki [58]jo is se ziyáda hai, wuh badí se hai.

Intiqám lene ke báre men.

38 [45]Tum sun chuke ho, ki kahá gayá thá, ki[d] Ánkh ke badle ánkh, aur dánt ke badle dánt; 39 lekin main tum se yih kahtá hún, ki [59]sharír ká muqábala na karná; [60]balki [61]jo koí tere dahine gál par tamáncha máre, dúsrá bhí us kí taraf pher de; 40 aur [59]agar koí tujh par nálish karke terá kurtá lená cháhe, to choga bhí use le lene de; 41 aur jo koí tujhe ek kos [62]begár men le jáe, us ke sáth do kos chalá já. 42 [63]Jo koí tujh se mánge, use de; aur [64]jo tujh se qarz cháhe, us se munh na moṛ.

'Adáwat ke báre men.

43 [45]Tum sun chuke ho, ki kahá gayá thá; [e][65]Apne parausí se mahabbat rakh, aur [66]apne dushman se 'adáwat; 44 lekin main tum se yih kahtá hún, ki [67]apne dushmanon se mahabbat rakkho, aur [68]apne satánewálon ke liye du'á mángo; 45 [69]táki tum apne Báp ke jo ásman par hai beṭe ṭhahro; kyúnki wuh apne súraj ko badon aur nekon dono par chamkátá hai, aur rástbázon aur nárástón

a Khurúj 20. 14; Istisná 5. 18. b Istisná 24. 1. c Ahbár 19. 12.
d Khurúj 21. 24; Ahbár 24. 20; Istisná 19. 21. e Ahbár 19. 18.

[45] Dekho áyat 21.
[46] Aiy. 31. 1. Amsál 6. 25. Muq. 2 Sam. 11. 2.
[47] Báb 18. 8, 9. Mar. 9. 43—48.
[48] Báb 15. 12 aur 17. 27. wag: Muq. báb 13. 41 aur Lúq. 17. 1.
[49] Báb 10. 28 aur 23. 15, 33. Lúq. 12. 5. Muq. áyat 22.
[50] Báb 19. 7. Yar. 3. 1.
[51] Báb 19. 9 Mar. 10. 11, 12. Lúq. 16. 18. Muq. 1 Kur. 7. 10, 11.
[52] Rom. 7. 3.
[53] 1 Tím. 1. 10.
[54] Gin. 30. 2. Ist. 23. 21.
[55] Ya'q. 5. 12.
[56] Báb 23. 22. Yas' 66. 1. A'mál 7. 49. Dekho Muk. 4. 2.
[57] Zab. 48. 2.
[58] Muq. Amsál 10. 19.
[59] 1 Kur. 6. 7. 1 Pat. 2. 23.
[60] Áyát 39—42 ke liye Lúq. 6. 29, 30 ko dekho. Muq. Rom. 12. 17.
[61] Báb 26. 67. Yas'. 50. 6. Nauha 3. 30.
[62] Báb 27. 32. Mar. 15. 21.
[63] Zab. 37. 21. Amsál 21. 26.
[64] Ist. 15. 8. Zab. 37. 26 aur 112. 5. Lúq. 6. 34, 35.
[65] Dekho báb 19. 19.
[66] Muq. Ist. 23. 6.
[67] Lúq. 6. 27, 28. Rom. 12. 20. Muq. Khur. 23. 4 aur Aiy. 31. 29, 30 aur Zab. 7. 4.
[68] Lúq. 23. 34. A'mál 7. 60. 2 Tím. 4. 16. 1 Pat. 3. 9.
[69] Lúq. 6. 35. Muq. If. 5. 1 aur Fil. 2. 15.

[70] A'mal 14. 17.
[71] Lúq. 6. 32.
[72] Báb 6. 7, 32.
[73] Muq. Lúq. 6. 36.
[74] Báb 19. 21. 1 Kur. 2. 6. Fil. 3. 15. Kul. 1. 28 aur 4. 12. Ya'q. 1. 4 aur 3. 2. Dekho Paid. 17. 1.
[75] Muq. Ahb. 19. 2 aur 1 Pat. 1. 15.
[1] 1 Yúh. 2. 29.
[2] Áyat 16. Báb 23. 5.
[3] Muq. 1 Kur. 13. 3.
[4] Yúh. 5. 44.
[5] Lúq. 6. 24.
[6] Áyát 6, 18.

dono par [70]menh barsátá hai. 46 Kyúnki [71]agar tum apne mahabbat rakhnewálon hí se mahabbat rakkho, to tumháre liye kyá ajr hai? kyá mahsúl lenewále bhí aisá nahín karte? 47 Aur agar tum faqat apne bháiyon hí ko salám karo, to kyá ziyáda karte ho? kyá [72]gair-qaumon ke log bhí aisá nahín karte? 48 Pas cháhiye ki [73]tum [74]kámil ho [75]jaisá tumhárá ásmání Báp kámil hai.

Yisú' ke pairawon kí rástbází.

6 1 Khabardár, apne [1]rástbází ke kám ádmíon ke sámne [2]dikháne ke liye na karo; nahín to tumháre Báp ke pás jo ásmán par hai tumháre liye kuchh ajr nahín hai.

Khairát ke báre men.

2 Pas [3]jab tú khairát kare, to apne áge narsingá na bajwá, jaisá riyákár 'ibádatkhánon aur kúchon men karte hain, [4]táki log un kí baráí karen. Main tum se sach kahtá hún, ki wuh apná ajr [5]pá chuke. 3 Balki jab tú khairát kare, to jo terá dahiná háth kartá hai, use terá báyán háth na jáne; 4 táki terí khairát poshída rahe; [6]is súrat men terá Báp, jo poshídagí men dekhtá hai, tujhe badlá degá.

Du'á ke báre men.

5 Aur jab tum du'á mángo, to riyákáron kí mánind na ho; kyúnki wuh 'ibádatkhánon men aur bázáron ke moron par [7]khare hokar du'á mángní pasand karte hain, táki log unhen dekhen. [8]Main tum se sach kahtá hún, ki wuh apná ajr pá chuke. 6 Balki jab tú du'á mánge, to [9]apní kothrí men já, aur darwáza band karke apne Báp se jo poshídagí men hai du'á máng; [10]is súrat men terá Báp jo poshídagí men dekhtá hai, tujhe badlá degá. 7 Aur du'á mángte waqt, [11]gairqaumon ke logon kí tarah bak bak na karo; kyúnki [12]wuh samajhte hain, ki hamáre bahut bolne ke sabab hamárí suní jáegí. 8 Pas un kí mánind na bano, [13]kyúnki tumhárá Báp tumháre mángne se pahle hí jántá hai, ki tum kin kin chízon ke muhtáj ho. 9 [14]Pas tum is tarah du'á mángá karo, ki Ai [15]hamáre Báp, tú jo ásmán par hai; [16]terá nám [17]pák máná jáe; 10 [18]terí bádsháhat áe; [19]terí marzí, [20]jaisí ásmán par púrí hotí hai, zamín par bhí ho; 11 hamárí roz kí rotí [21]áj [22]hamen de; 12 aur jis tarah ham ne apne qarzdáron ko mu'áf kiyá hai, tú bhí hamáre qarz hamen mu'áf kar; 13 aur hamen [23]ázmáish men na lá, balki [24]buráí[a] se bachá. 14 [25]Is liye ki agar tum ádmíon ke qusúr mu'áf karoge, to tumhárá ásmáni Báp bhí tumhen mu'áf karegá. 15 [26]Aur agar tum ádmíon ke qusúr mu'áf na karoge, to tumhárá Báp bhí tumháre qusúr mu'áf na karegá.

Roze ke báre men.

16 Aur [27]jab tum roza rak-

[a] Yá *Sharír.*

[7] Mar. 11. 25. Luq. 18. 11.
[8] Áyát 2, 16.
[9] 2 Sal. 4. 33. Yas'. 26. 20.
[10] Áyat 4, 18
[11] Áyat 32. Báb 5. 47.
[12] 1 Sal. 18. 26.
[13] Áyat 32.
[14] Áyát 9—13 ke liye Muq. Lúq. 11. 2—4.
[15] Áyat 1.
[16] Yúh. 17. 6.
[17] Yas'. 29. 23. Muq. Lúq. 1. 49 aur 1 Pat. 3. 15.
[18] Muq. bab 3. 2 aur 4. 17.
[19] Báb 26. 42. Luq. 22. 42. A'mál 21. 14. Muq. bab 12. 50 aur 'Ibr. 13. 21.
[20] Zab. 103. 20, 21. Dán. 4. 35.
[21] Muq. áyat 34.
[22] Amsál 30. 8.
[23] Báb 26. 41. Mar. 14. 38. Luq. 22. 40, 46. Muq. 1 Kur. 10. 13.
[24] Yúh. 17. 15 (hásh:). 2 Thiss. 3. 3 (hásh: ke liye). Muq. 2 Tim. 4. 18.
[25] Mar. 11. 25. Luq. 6. 37. If. 4. 32. Kul. 3. 13.
[26] Báb 18. 35. Dekho Ya'q. 2. 13.
[27] Yas'. 58. 5.

kho, to riyákáron̲ kí tarah apní súrat udás na banáo, kyún̲ki wuh apná mun̲h bigárte hain̲, táki log unhen̲ rozadár jánen̲. [28] Main̲ tum se sach kahtá hún̲, ki wuh apná ajr pá chuke. 17 Balki jab tú roza rakkhe, to [29] apne sir men̲ tel ḍál, aur mun̲h dho; 18 táki ádmí nahín̲, balki terá Báp, jo poshídagí men̲ hai, tujhe rozadár jáne; [30] súrat men̲ terá Báp, jo poshídagí men̲ dekhtá hai, tujhe badlá degá.

Ḳhudá par bharosá rakhne ke báre men̲.

19 [31] Apne wáste zamín par mál jama' na karo, jahán̲ kíṛá aur [32] zang ḳharáb kartá hai, aur jahán̲ [33] chor naqb lagáte aur churáte hain̲; 20 [31] balki apne liye ásmán par mál jama' karo, jahán̲ na kíṛá ḳharáb kartá hai, na zang, aur na wahán̲ [33] chor naqb lagáte aur churáte hain̲; 21 kyún̲ki jahán̲ terá mál hai, wahín̲ terá dil bhí lagá rahegá. 22 [34] Badan ká chirág án̲kh hai: pas agar terí án̲kh durust ho, to terá sárá badan raushan hoga; 23 aur [34] agar [35] terí án̲kh ḳharáb ho, to terá sárá badan tárík hogá; pas agar wuh raushní jo tujh men̲ hai táríkí ho, to táríkí kaisí baṛí hogí! 24 [36] Koí ádmí do málikon̲ kí khidmat nahín̲ kar saktá; kyún̲ki yá to ek se 'adáwat rakkhegá, aur dúsre se mahabbat, yá ek se milá rahegá, aur dúsre ko náchíz jánegá. Tum Ḳhudá aur [37] daulat[a] dono kí ḳhidmat nahín̲ kar sakte. 25 [38] Is liye main̲ tum se kahtá hún̲, ki apní ján ká [39] fikr na karná ki ham kyá kháen̲ge? yá kyá píen̲ge? aur na apne badan ká, ki kyá pahinen̲ge? Kyá ján ḳhurák se, aur badan poshák se baṛhkar nahín̲? 26 [40] Hawá[b] ke parandon̲ ko dekho, ki na bote hain̲, na káṭte, na koṭhiyon̲ men̲ jama' karte hain̲; tau bhí tumhárá ásmání Báp un ko khilátá hai. [41] Kyá tum un se ziyáda qadr nahín̲ rakhte? 27 Tum men̲ aisá kaun hai, jo fikr karke [42] apní 'umr men̲ ek ghaṛí[c] bhí baṛhá sake? 28 Aur poshák ke liye kyún̲ fikr karte ho? Janglí sosan ke daraḳhton̲ ko gaur se dekho, ki wuh kis tarah baṛhte hain̲; wuh na mihnat karte, na kátte hain̲; 29 tau bhí main̲ tum se kahtá hún̲, ki [43] Sulaimán bhí, báwujúd apní sárí shán o shaukat ke, un men̲ se kisí kí mánind poshák pahine húe na thá. 30 Pas jab Ḳhudá maidán kí ghás ko, jo áj hai, aur kal tanúr men̲ jhon̲kí jáegí, aisí poshák pahinátá hai, to [44] ai kami'tiqádo, tum ko kyún̲ na pahiná degá? 31 Is liye fikrmand hokar yih na kaho, ki Ham kyá kháen̲ge? yá kyá píen̲ge? yá kyá pahinen̲ge? 32 kyún̲ki in sab chízon̲ kí talásh men̲ [45] gairqaumen̲ rahti hain̲; aur [46] tumhárá ásmání Báp jántá hai, ki tum in sab chízon̲ ke muhtáj ho; 33 balki tum [47] pahle [48] us kí bádsháhat aur us kí rástbází kí talásh karo, to [49] yih sab chízen̲ bhí tumhen̲ mil jáen̲gí. 34 Pas kal ke liye [50] fikr na karo, kyún̲ki kal ká din apne liye áp fikr kar legá. Áj

[28] Áyát 2, 5.
[29] Rút 3. 3. 2 Sam. 12. 30. Dán. 10. 3, wagaira.
[30] Áyát 4, 6
[31] Báb 19. 21. Lúq 12. 21, 33, 34 aur 18. 22. 1 Tim. 6. 9, 10, 17—19. 'Ibr. 13. 5.
[32] Ya'q. 5. 2, 3.
[33] Báb 24. 43. Lúq. 12. 39.
[34] Lúq. 11. 34, 35.
[35] Báb 20. 15. Ist. 15. 9. Amsál 28. 22. Mar. 7. 22, wag:
[36] Lúq. 16. 13. Muq. Rom. 6. 16 aur Ya'q. 4. 4.
[37] Lúq. 16. 9, 11, 13.
[38] Áyát 25—33 ke liye Lúq. 12. 22—31 ko dekho.
[39] Áyát 27, 28, 31, 34. Báb 10. 19 aur 13. 22. 1 Kur. 7. 32. Fil. 4. 6. 1 Pat. 5. 7.
[40] Muq. Aiy. 38. 41 aur Zab. 147. 9.
[41] Báb 10. 31.
[42] Muq. Zab. 39. 5.
[43] 1 Sal. 10. 4—7.
[44] Báb 8. 26; 14. 31; aur 16. 8. Muq. báb 17. 20.
[45] Áyat 7.
[46] Áyat 8.
[47] Muq. báb 5. 6, 20.
[48] Áyat 10.
[49] 1 Sal. 3. 11—14. Mar. 10. 29, 30. 1 Tim. 4. 8. 1 Pat. 3. 9.
[50] Muq. Ya'q. 4. 13, 14.

a Yún. *mammon.* Yih ek 'Ibrání lafz hai.
b Yún. *ásmán.*
c Yá *apne qadd ko ek háth.*

ke liye áj hí ká dukh káfí hai.

Âuron par ilzám lagáne ke báre men.

7 1 [1]'Aibjoí na karo, ki tumhárí bhí 'aibjoí na kí jáe; 2 [2]kyúnki jis tarah tum 'aibjoí karte ho, usí tarah tumhárí bhí 'aibjoí kí jáegí, aur [3]jis paimáne se tum nápte ho, usí se tumháre wáste nápá jáegá. 3 Tú kyún apne bhái kí ánkh ke tinke ko dekhtá hai, aur [4]apní ánkh ke shahtír par gaur nahín kartá? 4 Aur jab terí hí ánkh men shahtír hai, to tú apne bhái se kyúnkar kah saktá hai, ki Lá, terí ánkh men se tinká nikál dún? 5 Ai riyákár, pahle apní ánkh men se to shahtír nikál, phir apne bhái kí ánkh men se tinke ko achchhí tarah dekhkar nikál sakegá.

Rúhání qadrshinásí ke bayán men.

6 [5]Pák chíz [6]kutton ko na do, aur apne [7]motí súaron ke áge na dálo; aisá na ho, ki wuh unhen pánwon ke níche raunden, aur palatkar tumhen pháren.

Ímán ke sáth du'á mángne ke bayán men.

7 [8]Mángo, to [9]tumhen diyá jáegá; [10]dhúndho, to páoge; [11]darwáza khatkhatáo, to tumháre wáste kholá jáegá; 8 kyúnki jo koí mángtá hai, use miltá hai; aur jo dhúndhtá hai, wuh pátá hai; aur jo khatkhatátá hai, us ke wáste kholá jáegá. 9 Tum men aisá kaun sá ádmí hai, ki agar us ká betá us se [12]rotí mánge, to wuh use [12]patthar de? 10 Yá agar machhlí mánge, to use sánp de? 11 Pas jab ki tum [13]bure hokar, apne bachchon ko achchhí chízen dení jánte ho, to [9]tumhárá Báp jo ásmán par hai apne mángnewálon ko achchhí chízen kyún na degá? 12 [14]Pas jo kuchh tum cháhte ho, ki log tumháre sáth karen wuhí tum bhí un ke sáth karo; kyúnki [15]Tauret aur nabíon kí ta'lím yihí hai.

Tang aur chaurá darwáza.

13 [16]Tang darwáze se dákhil ho, kyúnki wuh darwáza chaurá hai, aur wuh rásta kusháda hai, jo halákat ko pahunchátá hai; aur us se dákhil honewále bahut hain; 14 kyúnki wuh darwáza tang hai, aur wuh [17]rásta sakrá hai, jo zindagí ko pahunchátá hai, aur us ke pánewále [18]thore hain.

Masíh kí ta'lím par 'amal karne ke bayán men.

15 [19]Jhúthe nabíon se khabardár raho, jo tumháre pás bheron ke bhes men áte hain, magar bátin men [20]phárnewále bheriye hain. 16 [21]Un ke phalon se tum unhen pahchán loge. Kyá jháriyon se angúr, yá úntkatáron se anjír torte hain? 17 Isí tarah [22]har ek achchhá darakht achchhá phal látá hai, aur burá darakht burá phal látá hai. 18 Achchhá darakht burá phal nahín lá saktá, na burá darakht achchhá phal lá saktá hai. 19 [23]Jo darakht achchhá phal nahín látá, wuh kátá aur ág men dálá játá hai. 20 Pas [21]un ke phalon se tum unhen pahchán

[1] Áyát 1–5 ke liye dekho Lúq. 6. 37, 38, 41, 42. Muq. Rom. 14. 13 aur 1 Kur. 4. 5 aur Ya'q. 5. 9.
[2] Rom. 2. 1, 3 aur 14. 10. Ya'q. 2. 13 aur 4. 11, 12.
[3] Mar. 4. 24. Muq. Qáz. 1. 7.
[4] Muq. Yúh. 8. 7–9.
[5] Báb 15. 26. Muq. Amsál 9. 7, 8 aur 23. 9.
[6] Muq. Fil. 3. 2 aur Muk. 22. 15.
[7] Báb 13. 46.
[8] Áyát 7–11 ke liye Lúq. 11. 9–13 ko dekho.
[9] Báb 18. 19 aur 21. 22. Mar. 11. 24. Yúh. 14. 13 aur 15. 7, 16 aur 16. 23, 24. Ya'q. 1. 5, 6, 17. 1 Yúh. 3. 22 aur 5. 14, 15.
[10] 1 Taw. 28. 9. 2 Taw. 15. 2. Amsál 8. 17. Yar. 29. 13. Muq. Yas'. 55. 6.
[11] Muq. Muk. 3. 20.
[12] Báb 4. 3.
[13] Báb 12. 34. Paid. 6. 5 aur 8. 21.
[14] Lúq. 6. 31.
[15] Dekho báb 22. 40.
[16] Lúq. 13. 24.
[17] Zab. 16. 11. Muq. báb 18. 8 aur Yúh. 14. 6.
[18] Muq. Lúq. 13. 23.
[19] Báb 24. 11, 24. Ist. 13. 1–3. Yar. 14. 14 aur 23. 16. Mar. 13. 22. Lúq. 6. 26. A'mál 13. 6. 2 Pat. 2. 1. 1 Yúh. 4. 1. Muk. 19. 20, wag:
[20] Hiz. 22. 27. A'mál 20. 29. Muq. Mík. 3. 5 aur Yúh. 10. 12.
[21] Lúq. 6. 43, 44. Ya'q. 2. 18.
[22] Báb 12. 33–35.
[23] Báb 3. 10.

loge. 21 [24]Jo mujh se, Ai Khudáwand, ai Khudáwand, kahte hain, un men se har ek ásmán kí [25]bádsháhat men dákhil na hogá, magar wuhí jo [26]mere ásmání Báp kí marzí par chaltá hai. 22 [27]Us [28]din bahutere mujh se kahenge; Ai Khudáwand, ai Khudáwand, kyá ham ne tere nám se [29]nubuwwat nahín kí, aur [30]tere nám se bad-rúhon ko nahín nikálá, aur [30]tere nám se bahut se mu'jize nahín dikháe? 23 [27]Us waqt main un se sáf kah dúngá, ki [31]Merí kabhí tum se wáqifíyat na thí: [32]ai badkáro, [33]mere pás se chale jáo. 24 Pas [34]jo koí merí yih báten suntá, aur un par 'amal kartá hai, wuh us [35]'aqlmand ádmí kí mánind ṭhahregá, jis ne chaṭán par apná ghar banáyá; 25 aur menh barsá, aur pání charhá, aur ándhiyán chalín, aur us ghar par ṭakkaren lagín; lekin wuh na girá, kyúnki us kí bunyád chaṭán par ḍálí gayí thí. 26 Aur jo koí merí yih báten suntá hai, aur un par 'amal nahín kartá, wuh us [35]bewuqúf ádmí kí mánind ṭhahregá, jis ne apná ghar ret par banáyá; 27 aur menh barsá, aur pání charhá, aur ándhiyán chalín, aur us ghar ko sadma pahuncháyá, aur wuh gir gayá, aur bi'lkull barbád ho gayá.

Yisú' ke wa'z kí tásír.

28 Jab Yisú' ne yih báten khatm kín, to aisá húá ki bhír [36]us kí ta'lím se hairán húí: 29 kyúnki [37]wuh un ke faqíhon kí tarah nahín, balki sáhib i ikhtiyár kí tarah unhen ta'lím detá thá.

Ek korhí ko achchhá karná.
(Mar. 1. 40–44; Lúq. 5. 12–14.)

8 1 Jab wuh us pahár se utrá, to [1]bahut sí bhír us ke píchhe ho lí. 2 Aur dekho, ek korhí ne pás ákar [2]use sijda kiyá, aur kahá; Ai Khudáwand, agar tú cháhe, to mujhe pák sáf kar saktá hai. 3 Us ne háth barhákar use chhúá, aur kahá; Main cháhtá hún, tú pák sáf ho já. Wuh fauran korh se pák sáf ho gayá. 4 Yisú' ne us se kahá; [3]Khabardár, kisí se na kahná, balki [4]jákar apne taín káhin ko dikhá, aur [5]jo nazr Músá ne muqarrar kí hai use guzrán, [6]táki un ke liye gawáhí ho.

Súbadár ke khádim ko achchhá karná.
(Lúq. 7. 1–10.)

5 Aur jab wuh Kafarnahúm men dákhil húá, to ek súbadár us ke pás áyá, aur us kí minnat karke kahá; 6 Ai Khudáwand, merá khádim fálij ká márá ghar men pará hai, aur niháyat taklíf men hai. 7 Us ne us se kahá; Main ákar us ko achchhá kar dúngá. 8 Súbadár ne jawáb men kahá; Ai Khudáwand, main is láiq nahín, ki tú merí chhat ke níche áe; balki [7]sirf zabán se kah de, to merá khádim shifá pá jáegá. 9 Kyúnki main bhí dúsre ke ikhtiyár men hún, aur sipáhí mere mátaht hain; aur jab ek se kahtá hún, ki Já, to wuh játá hai; aur dúsre se, ki Á, to wuh átá hai; aur apne naukar se ki Yih kar, to wuh kartá hai. 10 Yisú' ne

[24] Lúq. 6. 46. Rom. 2. 13. Ya'q. 1. 22. Muq. Hús. 8. 2.
[25] Muq. Yúh. 3. 3, 5.
[26] Báb 12. 50.
[27] Báb 25. 11, 12. Lúq. 13. 25—27.
[28] Mal. 3. 17, 18.
[29] Muq. Gin. 24. 4 aur Yúh. 11. 51 aur 1 Kur. 13. 2.
[30] Dekho Mar. 9. 38.
[31] Báb 10. 33. Muq. Zab. 101. 4.
[32] Báb 13. 41. Zab. 5. 5.
[33] Báb 25. 41. Zab. 6. 8.
[34] Áyát 24—27 ke liye Lúq. 6. 47—49 ko dekho.
[35] Báb 25. 2. Muq. Hiz. 13. 10—14.
[36] Báb 13. 54 aur 22. 33. Mar. 1. 22; 6. 2 aur 11. 18. Lúq. 4. 32. Muq. A'mál 13. 12.
[37] Yúh. 7. 46.

[1] Báb. 4. 25.
[2] Báb 2. 2; 9. 18; 15. 25; 20. 20, wag: Muq. báb 18. 26 aur A'mál 10. 25.
[3] Báb 9. 30 aur 17. 9. Mar. 1. 34; 5. 43; 7. 36 aur 8. 26. Dekho báb 12. 16.
[4] Lúq. 17. 14.
[5] Ahb. 14. 2—32.
[6] Báb 10. 18 aur 24. 14. Mar. 6. 11. Lúq. 9. 5. Ya'q. 5. 3.
[7] Zab. 107. 20. Muq. áyat 16.

yih sunkar [8]ta'ajjub kiyá, aur píchhe ánewálon̲ se kahá; Main̲ tum se sach kahtá hún̲, ki main̲ ne Isráíl men̲ bhí[a] aisá [9]ímán nahín̲ páyá. 11 Aur main̲ tum se kahtá hún, ki [10]bahutere púrab aur pachchhim se ákar, Ibráhím aur Izháq aur Ya'qúb ke sáth ásmán kí bádsháhat kí ziyáfat men̲ sharík hon̲ge: 12 [11]magar bádsháhat ke beṭe [12]báhar andhere men̲ ḍále jáen̲ge; [13]wahán̲ roná aur dán̲ton̲ ká písná hogá. 13 Aur Yisú' ne súbadár se kahá; Já, [14]jaisá tú ne i'tiqád kiyá, tere liye waisá hí ho; aur [15]usí gharí ḳhádim ne shifá páí.

Patras kí sás aur áur bímáron̲ ko shifá baḳhshná.

(Mar. 1. 29–34; Lúq. 4. 38–41.)

14 Aur Yisú' ne Patras ke ghar men̲ ákar, us kí [16]sás ko tap men̲ pará dekhá. 15 Us ne [17]us ká háth chhúá, aur tap us par se utar gayí; aur wuh uṭh kharí húí, aur us kí ḳhidmat karne lagí. 16 Jab shám húí, to us ke pás bahut se logon̲ ko láe, [18]jin men̲ bad-rúhen̲ thín̲: us ne rúhon̲ ko [19]zabán hí se kahkar nikál diyá, aur sab bímáron̲ ko achchhá kar diyá; 17 [20]táki jo Yasha'yáh nabí kí ma'rifat kahá gayá thá, wuh púrá ho, ki[b] Us ne áp hamárí kamzorián̲ le lín̲, aur bímárián̲ uṭhá lín̲.

Yisú' ke shágird banne kí ba'z sharten̲.

(Lúq. 9. 57–60.)

18 [21]Jab Yisú' ne apne gird bahut sí[c] bhír dekhí, to [22]pár chalne ká hukm diyá. 19 Aur ek faqíh ne pás ákar us se kahá; Ai Ustád, jahán̲ kahín̲ tú jáegá, main̲ tere píchhe chalún̲gá. 20 Yisú' ne us se kahá, ki Lomriyon̲ ke bhaṭ hote hain̲, aur hawá ke paran̲don̲ ke ghon̲sle; magar Ibn i Ádam ke liye sir dharne kí bhí jagah nahín̲. 21 Ek áur shágird ne us se kahá; Ai Ḳhudáwand, mujhe ijázat de, ki pahle jákar apne báp ko dafn karún̲. 22 Yisú' ne us se kahá; Tú mere píchhe chal, aur [23]murdon̲ ko apne murde dafn karne de.

Jhíl par túfán ko thamá dená.

(Mar. 4. 36–41; Lúq. 8. 22–25.)

23 [24]Jab wuh kishtí par charhá, to us ke shágird us ke sáth ho liye. 24 Aur dekho, jhíl men̲ aisá bará túfán áyá, ki kishtí lahron̲ men̲ chhip gayí; magar [25]wuh sotá thá. 25 Unhon̲ ne pás ákar use jagáyá, aur kahá; [26]Ai Ḳhudáwand, hamen̲ bachá; ham halák húe játe hain̲. 26 Us ne un se kahá; [27]Ai kami'tiqádo, [28]ḍarte kyún̲ ho? Tab [29]us ne uṭhkar hawá aur pání[d] ko dán̲ṭá, aur [30]bará amn ho gayá. 27 Aur [31]log ta'ajjub karke kahne lage; Yih kis tarah ká ádmí hai, ki [32]hawá aur pání[d] bhí us ká hukm mánte hain̲.

Do ádmion̲ men̲ se bad-rúhon̲ ko nikál dená.

(Mar. 5. 1–20; Lúq. 8. 26–39.)

28 Jab wuh us pár Gadare-

[8] Muq. Mar. 6. 6.
[9] Dekho bab 9. 2.
[10] Lúq. 13. 29. If. 3. 6. Muq. Yas'. 59. 19 aur Mal. 1. 11.
[11] Lúq. 13. 28. Muq. bab 19. 30 aur 21. 41, 43.
[12] Báb 22. 13 aur 25. 30.
[13] Bab 13. 42, 50; 22. 13; 24. 51 aur 25. 30. Lúq. 13. 28.
[14] Bab 9. 29.
[15] Yúh. 4. 53. Muq. bab 9. 22.
[16] 1 Kur. 9. 5.
[17] Muq. báb 9. 25.
[18] Áyát 28, 33. Dekho báb 4. 24.
[19] Muq. áyat 8.
[20] Dekho báb 1. 22.
[21] Muq. báb 14. 22 aur Yúh. 6. 15–17.
[22] Mar. 4. 35. Lúq. 8. 22.
[23] Muq. Yúh. 5. 25.
[24] Muq. Yúh. 6. 16–21.
[25] Muq. Yúh. 4. 6, 7.
[26] Muq. báb 14. 30.
[27] Dekho báb 6. 30.
[28] Yúh. 14. 27.
[29] Zab. 104. 6, 7. Muq. Lúq. 4. 39.
[30] Aiy. 38. 11. Zab. 65. 7. Muq. báb 14. 32.
[31] Muq. Mar. 1. 27.
[32] Muq. Lúq. 5. 9.

a N. *Isráíl ke kisí shakhs men.*
b Yasha'yah 53. 4.
c N. *bahut sí* na dárad.
d Yún. *jhíl.*

nion ke mulk men pahunchá, to do ádmí [33]jin men bad-rúhen thín, qabron se nikalkar use mile; wuh aise tundmizáj the, ki koí us ráste se guzar nahín saktá thá. **29** Aur dekho, [34]unhon ne chillákar kahá; [35]Ai Khudá ke Beṭe, [36]hamen tujh se kyá kám? Kyá tú is liye yahán áyá hai, ki [37]waqt se pahle hamen ‘azáb men ḍále? **30** Un se kuchh dúr bahut se súaron ká gol char rahá thá. **31** Pas bad-rúhon ne us kí minnat karke kahá, ki Agar tú ham ko nikáltá hai, to hamen súaron ke gol men bhej de. **32** Us ne un se kahá, ki Jáo. Wuh nikalkar súaron ke andar chalí gayín; aur dekho, sárá gol karáṛe par se jhapaṭkar jhíl men já paṛá, aur pání men ḍúb mará. **33** Aur charánewále bhágе, aur shahr men jákar sab májará, aur un ká ahwál, [38]jin men bad-rúhen thín, bayán kiyá. **34** Aur dekho, sárá shahr Yisú‘ se milne ko niklá, aur use dekhkar [39]minnat kí, ki hamárí sarhaddon se báhar chalá já.

Ek maflúj ko achchhá karná.
(Mar. 2. 3–12; Lúq. 5. 18–26.)

9 [1]Phir wuh kishtí par charhkar pár gayá, aur [1]apne shahr men áyá. **2** Aur dekho, log ek maflúj ko, chárpáí par paṛá húá, us ke pás láe. Yisú‘ ne [2]un ká ímán dekhkar, maflúj se kahá; Beṭá, [3]khátir jama‘ rakh; [4]tere gunáh mu‘áf húe. **3** Aur dekho, ba‘z faqíhon ne apne dil men kahá; [5]Yih kufr baktá hai. **4** Yisú‘ ne [6]un ke khayál ma‘lúm karke kahá, ki Tum kyún apne dilon men bure khayál láte ho? **5** Ásán kyá hai, yih kahná, ki Tere gunáh mu‘áf húe, yá yih kahná, ki Uṭh aur chal phir? **6** Lekin is liye ki tum ján lo, ki Ibn i Ádam ko zamín par gunáhon ke mu‘áf karne ká ikhtiyár hai, (us ne maflúj se kahá;) Uṭh: apní chárpáí uṭhá, aur apne ghar chalá já. **7** Wuh uṭhkar apne ghar chalá gayá. **8** Log yih dekhkar ḍar gaye, aur [7]Khudá kí baṛáí karne lage, [8]jis ne ádmíon ko aisá ikhtiyár bakhshá.

Matí rasúl ká buláyá jáná.
(Mar. 2. 14; Lúq. 5. 27, 28.)

9 Yisú‘ ne wahán se áge baṛhkar, [9]Matí nám ek shakhs ko mahsúl kí chaukí par baiṭhe dekhá; aur us se kahá; Mere píchhe ho le. Wuh uṭhkar us ke píchhe ho liyá.

Yisú‘ gunahgáron ke sáth kyún khátá thá?
(Mar. 2. 15–17; Lúq. 5. 29–32.)

10 Aur jab wuh ghar men kháná kháne baiṭhá húá thá, to aisá húá ki bahut se [10]mahsúl lenewále aur gunahgár ákar Yisú‘ aur us ke shágirdon ke sáth kháne baiṭhe. **11** Farísíon ne yih dekhkar us ke shágirdon se kahá; [11]Tumhárá ustád [10]mahsúl lenewálon aur gunahgáron ke sáth kyún khátá hai? **12** Us ne yih sunkar kahá, ki Tandauruston ko hakím darkár nahín, balki bímáron ko. **13** Magar tum jákar [12]is ke ma‘ní daryáft karo, ki[a] [13]Main qurbání nahín, balki rahm pasand kartá

[33] Áyat 16. Muq. Muk. 18. 2.
[34] Mar. 1. 23, 24, 26. Lúq. 4. 34. A‘mál 8. 7.
[35] Muq. báb 4. 3, 6. Dekho báb 14. 33.
[36] Muq. 2 Sam. 16. 10 aur 19. 22 aur Yúh. 2. 4, wag:
[37] Muq. Muk. 12. 12.
[38] Áyat 16.
[39] Muq. 1 Sal. 17. 18 aur Lúq. 5. 8 aur A‘mál 16. 39.
[1] Báb 4. 13. Muq. Mar. 2. 1.
[2] Áyát 22, 29. Báb 8. 10, 13 aur 15. 28. Mar. 10. 52. Lúq. 7. 9, 50; 17. 19 aur 18. 42. A‘mál 3. 16 aur 14. 9. Ya‘q. 5. 15.
[3] Áyat 22.
[4] Lúq. 7. 48. Muq. Yúh. 5. 14.
[5] Báb 26. 65. Yúh. 10. 36.
[6] Báb 12. 25. Lúq. 6. 8 aur 9. 47. Yúh. 2. 24, 25.
[7] Dekho Lúq. 7. 16.
[8] Báb 28. 18.
[9] Báb 10. 3. Mar. 3. 18. Lúq. 6. 15. A‘mál 1. 13.
[10] Báb 11. 19. Mar. 2. 15, 16, wagaira. Dekho báb 5. 46.
[11] Muq. Lúq. 15. 2.
[12] Báb 12. 7.
[13] Muq. báb 23. 23 aur Mar. 12. 33.

a Hoshe‘ 6. 6.

hún̲; kyún̲ki [14] main̲ rástbázon̲ ko nahín̲, balki [15] gunahgáron̲ ko buláne áyá hún̲.

Yisú' ke shágirdon̲ ke roza na rakhne ke bayán men̲.

(Mar. 2. 18–22; Lúq. 5. 33–38.)

14 Us waqt [16] Yúhanná ke shágirdon̲ ne us ke pás ákar kahá; Kyá sabab hai, ki ham aur [17] Farísí to aksar[a] roza rakhte hain̲, aur tere shágird roza nahín̲ rakhte? 15 Yisú' ne un se kahá; [18] Kyá barátí, jab tak dúlhá un ke sáth hai, mátam kar sakte hain̲? Magar [19] wuh din áenge, ki dúlhá un se judá kiyá jáegá, [20] us waqt wuh roza rakkhenge. 16 Kore kapre ká paiwand purání poshák men̲ koí nahín̲ lagátá, kyún̲ki wuh paiwand poshák men̲ se kuchh khench letá hai, aur wuh ziyáda phaṭ játí hai. 17 Aur nayí mai purání [21] mashkon̲ men̲ nahín̲ bharte, warna mashken̲ phaṭ játí hain̲, aur mai bah játí hai, aur mashken̲ barbád ho játí hain̲; balki nayí mai nayí mashkon̲ men̲ bharte hain̲, aur wuh dono bachí rahtí hain̲.

Ek bímár 'aurat ká shifá páná aur ek murda laṛkí ká jilá-yá jáná.

(Mar. 5. 22–43; Lúq. 8. 41–56.)

18 Wuh un se yih báten̲ kah hí rahá thá, ki dekho, ek sardár ne ákar [22] use sijda kiyá aur kahá; Merí beṭí abhí marí hai; lekin tú chalkar apná háth us par rakh, to wuh zinda ho jáegí. 19 Yisú' uṭhkar apne shágirdon̲ samet us ke píchhe

[a] N. *aksar* na dárad.

[14] Muq. Lúq. 15. 7 aur Yúh. 9. 39.
[15] 1 Tim. 1. 15.
[16] Báb 11. 2 aur 14. 12. Lúq. 11. 1. Yúh. 1. 35; 3. 25 aur 4. 1. Muq. A'mál 18. 25 aur 19. 3.
[17] Lúq. 18. 12.
[18] Yuh. 3. 29.
[19] Dekho Lúq. 17. 22.
[20] Muq. Yúh. 16. 20.
[21] Yash. 9. 4. Aiyúb 32. 19. Zab. 119. 83.
[22] Dekho báb 8. 2.

ho liyá. 20 Aur dekho, ek 'aurat ne [23] jis ke bárah baras se khún járí thá, us ke píchhe ákar [24] us kí poshák ká kanára chhúá; 21 kyún̲ki wuh apne jí men̲ kahtí thí, ki Agar sirf us kí poshák hí chhú lún̲gí, to achchhí ho jáún̲gí. 22 Yisú' ne phirkar use dekhá, aur kahá; Betí, [25] khátir jama' rakh; tere ímán ne tujhe achchhá kar diyá; [26] pas wuh 'aurat usí gharí achchhí ho gayí. 23 Aur jab Yisú' sardár ke ghar men̲ áyá, aur [27] bán̲slí bajánewálon̲ ko, aur bhír ko gul macháte dekhá, 24 to kahá; Haṭ jáo, kyún̲ki [28] laṛkí marí nahín̲, balki [29] sotí hai. Wuh us par han̲sne lage. 25 Magar [30] jab bhír nikál dí gayí, to us ne andar jákar, [31] us ká háth pakṛá, aur laṛkí uṭhí. 26 Aur is bát kí shuhrat us tamám 'iláqe men̲ phail gayí.

Do andhon̲ ko bínái bakhshná.

27 [32] Jab Yisú' wahán̲ se áge baṛhá, to do andhe us ke píchhe yih pukárte húe chale, ki [33] Ai Ibn i Dáúd, ham par rahm kar. 28 Jab wuh ghar men̲ pahun̲chá, to wuh andhe us ke pás áe; aur Yisú' ne un se kahá; Kyá tumhen̲ i'tiqád hai, ki main̲ yih kar saktá hún̲? Unhon̲ ne us se kahá; Hán̲, Khudáwand. 29 Tab [34] us ne un kí án̲khen̲ chhúkar kahá; [35] Tumháre i'tiqád ke muwáfiq tumháre liye ho. 30 Aur un kí án̲khen̲ khul gayín̲. Aur Yisú' ne unhen̲ tákíd karke kahá; [36] Khabardár, koí is bát ko na jáne. 31 [37] Magar unhon̲ ne nikalkar us tamám

[23] Ahb. 15. 25.
[24] Báb 14. 36 aur 23. 5. Muq. Gin. 15. 38, 39 aur Ist. 22. 12.
[25] Áyat 2. Dekho Lúq. 7. 50.
[26] Báb 15. 28 aur 17. 18. Muq. báb 8. 13.
[27] Muk. 18. 22. Muq. 2 Taw. 35. 25 aur Yar. 9. 17, wagaira.
[28] Muq. A'mál 20. 10.
[29] Yúh. 11. 4, 11.
[30] A'mál 9. 40.
[31] Mar. 9. 27. A'mál 3. 7 aur 9. 41.
[32] Muq. báb 20. 30–34.
[33] Báb 12. 23; 15. 22; 20. 30, 31 aur 22. 42. Dekho báb 1. 1.
[34] Mar. 8. 25. Muq. Yúh. 9. 6.
[35] Dekho áyat 2.
[36] Dekho báb 8. 4.
[37] Mar. 1. 45 aur 7. 36.

'iláqe men us kí shuhrat phailá dí.

Ek gúnge ko achchhá karná.

32 Jab wuh báhar já rahe the, to dekho, [38]log ek gúnge ko us ke pás láe, [39]jis men bad-rúh thí. 33 Aur jab wuh bad-rúh nikál dí gayí, to gúngá bolne lagá; aur logon ne [40]ta'ajjub karke kahá, ki Isráíl men aisá kabhí nahín dekhá gayá. 34 Magar Farísíon ne kahá, ki Yih to bad-rúhon ke sardár kí madad se bad-rúhon ko nikáltá hai.

Galíl men gasht karke rasúlon ko muqarrar karná.

(Mar. 3. 13-15, 6. 6, 7; Lúq. 6. 12, 13, 9. 1, 2.)

35 [41]Aur Yisú' sab shahron aur gánwon men phirtá rahá, aur un ke 'ibádatkhánon men ta'lím detá, aur bádsháhat kí khushkhabarí kí manádí kartá, aur har tarah kí bímárí aur har tarah kí kamzorí dúr kartá rahá. 36 [42]Aur jab us ne bhír ko dekhá, to [43]us ko logon par tars áyá, kyúnki wuh [44]un bheron kí mánind jin ká charwáhá na ho, khastahál aur parágandа the. 37 [45]Tab us ne apne shágirdon se kahá, ki Fasl to bahut hai, lekin mazdúr thore hain. 38 [46]Pas fasl ke málik kí minnat karo, ki wuh apní fasl kátne ke liye [47]mazdúr [48]bhej de.

10 1 [1]Phir us ne apne bárah shágirdon ko pás bulákar, unhen nápák rúhon par ikhtiyár bakhshá, ki un ko nikálen, aur har tarah kí bímárí aur har tarah kí kamzorí ko dúr karen.

Bárah rasúlon ke nám.

(Mar. 3. 16-19; Lúq. 6. 14-16; A'm. 1. 13.)

2 Aur bárah rasúlon ke nám yih hain: pahlá, Shama'ún, jo [2]Patras kahlátá hai, aur us ká bháí [3]Andriyás; Zabdí ká betá [3]Ya'qúb, aur us ká bháí Yúhanná; 3 Filippus, aur Bar-Tulmai; Tomá aur [4]Matí mahsúl lenewálá; 4 Halfaí ká betá Ya'qúb aur Taddai; Shama'ún Qan'ání,[a] aur Yahúdáh Iskariyotí, jis ne use pakarwá bhí diyá.

Rasúlon ko manádí kí bábat hidáyat.

(Mar. 6. 7-13; Lúq. 9. 2-5.)

5 [1]In bárah ko Yisú' ne bhejá, aur unhen hukm deke kahá, ki Gair-qaumon kí taraf ná jáná, aur [5]Sámaríon ke kisí shahr men dákhil na honá; 6 [6]balki [7]Isráíl ke gharáne kí [8]khoí húí bheron ke pás jáná. 7 Aur chalte chalte yih manádí karná, ki [9]Ásmán kí bádsháhat nazdík á gayí hai. 8 [10]Bímáron ko achchhá karná; murdon ko jiláná; korhíon ko pák sáf karná; bad-rúhon ko nikálná: tum ne [11]muft páyá, muft dená: 9 [12]na soná apne kamarband men rakhná, na chándí, na paise; 10 ráste ke liye na jholí lená, na do do kurte, na jútiyán, na láthí; kyúnki [13]mazdúr apní khurák ká haqqdár hai. 11 Aur jis shahr yá gánw men dákhil ho,

a Ya'ní *gairatmand*. Yih ek díní firqe ká nám thá, jo Yunání men *zelotes* kahlatá thá. Marqus 3. 18, Luqá 6. 15 aur A'mál 1. 13 ko dekho.

[38] Muq. báb 12. 22—24 aur Lúq. 11. 14, 15.
[39] Dekho báb 4. 24.
[40] Muq. Mar. 1. 27.
[41] Dekho báb 4. 23, 24.
[42] Muq. báb 14. 14.
[43] Mar. 6. 34.
[44] Gin. 27. 17. 1 Sal. 22. 17. Hiz. 34. 5.
[45] Lúq. 10. 2. Yúh. 4. 35.
[46] Muq. 2 Thiss. 3. 1.
[47] Báb 20. 2.
[48] Muq. Mar. 1. 12.
[1] Mar. 3. 13—15 aur 6. 7—13. Lúq. 6. 13 aur 9. 1, 2.

[2] Báb 16. 18. Yúh. 1. 42.
[3] Báb 4. 18, 21.
[4] Báb 9. 9.
[5] 2 Sal. 17. 24. 'Azrá 4. 10. Lúq. 9. 52; 10. 33 aur 17. 16. Yúh. 4. 9, 39, 40 aur 8. 48. A'mál 8. 25. Muq. A'mál 1. 8.
[6] Báb 15. 24. Muq. A'mál 3. 25, 26 aur 13. 46.
[7] A'mál 2. 36 aur 7. 42. 'Ibr. 8. 8, 10.
[8] Zab. 119. 176. Yas'. 53. 6. Yar. 50. 6. Muq. báb 9. 36 aur 18. 12.
[9] Báb 3. 2 aur 4. 17. Lúq. 10. 9.
[10] Muq. báb 11. 5.
[11] Muq. Yas'. 55. 1 aur A'mál 3. 6 aur 20. 33, 35.
[12] Muq. Lúq. 10. 4—12 aur 22. 35.
[13] 1 Tim. 5. 18. Muq. 1 Kur. 9. 4, 7—14.

daryáft karo ki us men kaun láiq hai; aur jab tak wahán se rawána na ho, usí ke hán raho. 12 Aur ghar men dákhil hote waqt, use [14]du'á e khair do; 13 aur agar wuh ghar [15]láiq ho, to [14]tumhárá salám use pahunche, aur agar láiq na ho, to [14]tumhárá salám tum par [16]phir áe. 14 Aur agar koí tumhen qabúl na kare, aur tumhárí báten na sune, to us ghar, yá us shahr se báhar nikalte waqt, [17]apne pánwon kí gard jhár do. 15 Main tum se sach kahtá hún, ki 'adálat ke din, us shahr kí nisbat [18]Sadom aur 'Amoráh ke 'iláqe ká hál [19]ziyáda bardásht ke láiq hogá.

Rasúlon par honewálí taklífen.

16 [20]Dekho, main tumhen bhejtá hún, goyá bheron ko bheriyon ke bích men; pas [21]sánpon kí mánind hoshyár, aur kabútaron kí mánind [22]bhole[a] bano. 17 Magar ádmíon se khabardár raho, kyúnki wuh tumhen [23]'adálaton ke hawále karenge, aur [24]apne 'ibádatkhánon men tumháre kore márenge; 18 [23]aur tum mere sabab hákimon aur bádsháhon ke sámne házir kiye jáoge, táki [25]un ke aur gairqaumon ke liye gawáhí ho. 19 [26]Lekin [23]jab wuh tumhen pakarwáen, to [27]fikr na karná ki ham kis tarah kahen yá kyá kahen; kyúnki [28]jo kuchh kahná hogá, usí gharí tumhen batáyá jáegá. 20 [29]Kyúnki bolnewále tum nahín, balki [30]tumháre Báp ká Rúh hai jo tum men boltá hai. 21 [31]Bhái ko bhái qatl ke liye hawále karegá, aur bete ko báp; aur bete apne mán báp ke barkhiláf khare hokar unhen marwá dálenge.[b] 22 [32]Aur mere nám ke bá'is sab log tum se 'adáwat karenge; magar [33]jo ákhir tak bardásht karegá, wuhí naját páegá. 23 Lekin jab tumhen [34]ek shahr men satáen, to [35]dúsre ko bhág jáo, kyúnki main tum se sach kahtá hún, ki tum Isráíl ke sab shahron men na phir chukoge, ki [36]Ibn i Ádam á jáegá.

Rasúlon kí tasallí aur hifázat.

24 [37]Shágird apne ustád se bará nahín hotá, aur na naukar apne málik se. 25 Shágird ke liye yih káfí hai, ki apne ustád kí mánind ho, aur naukar ke liye yih, ki apne málik kí mánind. [38]Jab unhon ne ghar ke málik ko [39]Ba'alzabúl kahá, to us ke gharáne ke logon ko kyún na kahenge? 26 [40]Pas un se na daro, [41]kyúnki koí chíz dhakí nahín, jo kholí na jáegí, aur na koí chíz chhipí hai, jo jání na jáegí. 27 Jo kuchh main tum se andhere men kahtá kún, ujále men kaho, aur jo kuchh tum kán men sunte ho, [42]kothon par us kí manádí karo. 28 Jo badan ko qatl karte hain, aur rúh ko qatl nahín kar sakte, [43]un se na daro; balki usí se daro, [44]jo rúh aur badan dono ko [45]jahannam men halák kar saktá hai. 29 Kyá paise kí do chiriyán nahín biktín? Aur un men se ek bhí tumháre Báp kí marzí bagair zamín

a Yá beázár.

b Yá mar dálenge.

[14] Muq. 1 Sam. 25. 6 aur 1 Taw. 12. 18.
[15] Muq. báb 8. 8 aur A'mál 16. 15.
[16] Muq. Zab. 35. 13.
[17] A'mál 13. 51. Muq. Naham. 5. 13 aur A'mál 18. 6.
[18] Paid. 18. 20 aur 19. 28. 2 Pat. 2. 6.
[19] Báb 11. 24.
[20] Lúq. 10. 3. Muq. Yúh. 17. 18.
[21] Paid. 3. 1.
[22] Rom. 16. 19. Fil. 2. 15. Muq. 1 Kur. 14. 20.
[23] Báb 5. 22 aur 26. 59; wag: Dekho Mar. 13. 9, 11 aur Lúq. 12. 11, 12.
[24] Báb 23. 34.
[25] Dekho báb 8. 4.
[26] Áyát 19—22. Muq. Mar. 13. 11—13 aur Lúq. 21. 12—19 aur 2 Tim. 4. 16, 17.
[27] Dekho báb 6. 25.
[28] Ist. 18. 18. Muq. Gin. 23. 5. Dekho Khur. 4. 12.
[29] Lúq. 12. 12. A'mál 4. 8; 6. 10 aur 13. 9. 1 Kur. 15. 10. 2 Kur. 13. 3. Muq. áyat 40 aur 1 Thiss. 2. 13 aur 'Ibr. 1. 1.
[30] Muq. Yúh. 15. 26.
[31] Áyat 35, 36.
[32] Báb 24. 9. Yúh. 15. 18—21. Muq. Lúq. 6. 22 aur A'mál 5. 41, wagaira.
[33] Báb 24. 13. Mar. 13. 13. Muq. Dán. 12. 12, 13 aur Ya'q. 5. 11 aur Mук. 2. 10. Dekho 'Ibr. 3. 6.
[34] Báb 23. 34.
[35] Muq. báb 12. 15 aur A'mál 8. 1; 9. 25, 30; 14. 6 aur 17. 10, 14.
[36] Báb 16. 28.
[37] Lúq. 6. 40. Yúh. 13. 16 aur 15. 20. Muq. 'Ibr. 12. 3.
[38] Báb 9. 34 aur 12. 24 Mar. 3. 22. Lúq. 11. 15. Dekho Yúh. 7. 20.
[39] Muq. 2 Sal. 1. 2.
[40] Áyát 26—33 ke liye Lúq. 12. 2—9 ko dekho.
[41] Mar. 4. 22. Lúq. 8. 17. Muq. 1 Tim. 5. 25.
[42] Dekho Lúq. 5. 19.
[43] Yas'. 8. 12, 13 aur 51. 12, 13. Yar. 1. 8. 1 Pat. 3. 14.
[44] Ya'q. 4. 12.
[45] Dekho báb 5. 29.

par nahín gir saktí; 30 balki [46]tumháre sir ke bál bhí sab gine húe hain. 31 Pas daro nahín; [47]tumhárí qadr to bahut sí chiriyon se ziyáda hai. 32 [48]Pas jo koí ádmíon ke sámne merá iqrár karegá, main bhí apne Báp ke sámne, jo ásmán par hai, us ká iqrár karúngá. 33 Magar [49]jo koí ádmíon ke sámne merá inkár karegá, main bhí apne Báp ke sámne, jo ásmán par hai, [50]us ká inkár karúngá.

Masíh ke pairawon kí khudinkárí.

(Lúq. 12. 51–53.)

34 Yih na samjho, ki main zamín par sulh karáne áyá; sulh karáne nahín, balki [51]talwár chalwáne áyá hún. 35 Kyúnki main is liye áyá hún, ki [52]ádmí ko us ke báp se, aur betí ko us kí mán se, aur bahú ko us kí sás se, judá kar dún; 36 [53]aur ádmí ke dushman us ke ghar hí ke log honge. 37 [54]Jo koí báp yá mán ko mujh se ziyáda 'azíz rakhtá hai, wuh mere láiq nahín; aur jo koí bete yá betí ko mujh se ziyáda 'azíz rakhtá hai, wuh mere láiq nahín. 38 Aur [55]jo koí apní salíb na utháe[a] aur [56]mere píchhe na chale, wuh mere láiq nahín. 39 [57]Jo koí apní ján bachátá[b] hai, use khoegá, aur jo koí mere sabab apní ján khotá hai, use bacháegá.[c]

Khidmat ká ajr.

40 [58]Jo tumhen qabúl kartá hai, wuh mujhe qabúl kartá hai, [59]aur jo mujhe qabúl kartá hai, wuh mere bhejnewále ko qabúl kartá hai. 41 [60]Jo nabí ke nám se nabí ko qabúl kartá hai, wuh nabí ká ajr páegá; aur jo rástbáz ke nám se rástbáz ko qabúl kartá hai, wuh rástbáz ká ajr páegá. 42 Aur [61]jo koí shágird ke nám se [62]in chhoton men se kisí ko sirf ek piyála thandá pání hí piláegá, main tum se sach kahtá hún, ki wuh apná ajr hargiz na khoegá.

Yisú' ká khud manádí karná.

11 1 Jab Yisú' apne bárah shágirdon ko hukm de chuká, to aisá húá ki wahán se chalá gayá, táki un ke shahron men ta'lím de aur manádí kare.

Yúhanná baptisma denewále ká suwál aur Masíh ká jawáb.

(Lúq. 7. 18–35.)

2 Aur Yúhanná ne [1]qaidkháne men [2]Masíh ke kámon ká hál sunkar, [3]apne shágirdon kí ma'rifat us se puchhwá bhejá, 3 ki [4]Ánewálá tú hí hai, yá ham [5]dúsre kí ráh dekhen? 4 Yisú' ne jawáb men un se kahá, ki Jo kuchh tum sunte aur dekhte ho, jákar Yúhanná se bayán kar do, 5 ki [6]andhe dekhte, aur langre chalte phirte hain, korhí pák sáf kiye játe, aur bahre sunte hain, aur murde zinda kiye játe hain, aur [7]garíbon ko khushkhabarí sunáí játí hai; 6 aur mubárak wuh hai, jo mere sabab se [8]thokar na kháe. 7 Jab wuh rawána ho liye, to Yisú' ne

a Yún. *le.* b Yún. *pátá.* c Yún. *páegá.*

[46] Dekho 1 Sam. 14. 45.
[47] Báb 6. 26 aur 12. 12.
[48] Muq. Rom. 10. 9, 10 aur 'Ibr. 10. 35 aur Muk. 3. 5.
[49] 2 Tím. 2. 12. 2 Pat. 2. 1. 1 Yúh. 2. 23. Muq. Mar. 8. 38.
[50] Báb 7. 23 aur 25. 12. Luq. 13. 25.
[51] Muq. Muk. 6. 4.
[52] Áyat 21. Muq. Mík. 7. 6.
[53] Mík. 7. 6. Muq. Zab. 41. 9 aur 55. 12, 13. Yúh. 13. 18.
[54] Lúq. 14. 26.
[55] Báb 16. 24. Mar. 8. 34. Lúq. 9. 23 aur 14. 27.
[56] Báb 9. 9. Yúh. 8. 12; 12. 26 aur 21. 19.
[57] Báb 16. 25. Mar. 8. 35. Lúq. 9. 24 aur 17. 33. Yúh. 12. 25.
[58] Lúq. 10. 16. Yúh. 13. 20. Gal. 4. 14. Muq. áyat 20 aur báb 18. 5 aur 25. 40.
[59] Mar. 9. 37. Lúq. 9. 48. Muq. Yúh. 12. 44, 45.
[60] 1 Sal. 17. 10—15 aur 18. 4. 2 Sal. 4. 8. Muq. 3 Yúh. 5—8.
[61] Báb 25. 35, 40. Mar. 9. 41. 'Ibr. 6. 10.
[62] Báb 18. 10.
[1] Báb 14. 3. Muq. báb 4. 12.
[2] Dekho báb 1. 17.
[3] Dekho báb 9. 14.
[4] Yúh. 4. 25; 6. 14 aur 11. 27. Muq. báb 3. 11 aur Paid. 49. 10? aur Ist. 18. 15, 18 aur Zab. 118. 26 aur Dán. 7. 13 aur Rom. 5. 14, wagaira.
[5] Muq. Lúq. 3. 15.
[6] Dekho Lúq. 7. 22.
[7] Yas'. 61. 1. Lúq. 4. 18. Muq. báb 5. 3 aur Ya'q. 2. 5.
[8] Báb 13. 57; 24. 10 aur 26. 31. Yas'. 8. 14, 15. Mar. 6. 3. Yúh. 6. 61 aur 16. 1.

Yúhanná kí bábat logon̲ se kahná shurú‘ kiyá, ki Tum [9]biyábán men̲ kyá dekhne gaye the? kyá [10]hawá se hilte húe sarkande ko? **8** To phir kyá dekhne gaye the? Kyá mihín kapṛe pahine húe shakhs ko? Dekho, jo mihín kapṛe pahinte hain̲, wuh bádsháhon̲ ke gharon̲ men̲ hote hain̲. **9** To phir kyún̲ gaye the? Kyá ek [11]nabí ke dekhne ko? Hán̲, main̲ tum se kahtá hún̲, balki nabí se baṛe ko. **10** Yih wuhí hai, jis kí bábat likhá hai, ki

> [a] [12]Dekh, main̲ apná paigambar tere áge bhejtá hún̲,
> Jo terí ráh tere áge taiyár karegá.

11 Main̲ tum se sach kahtá hún̲, ki jo ‘auraton̲ se paidá húe hain̲, un men̲ Yúhanná baptisma[b] denewále se koí baṛá nahín̲ húá,[c] lekin jo ásmán kí bádsháhat men̲ chhoṭá hai, wuh us se baṛá hai. **12** Aur [13]Yúhanná baptisma[b] denewále ke dinon̲ se ab tak, ásmán kí bádsháhat par zor hotá rahá hai, aur zoráwar use chhín lete hain̲. **13** [13]Kyún̲ki sab nabíon̲ aur Tauret ne Yúhanná tak nubuwwat kí. **14** Aur cháho to máno, [14]Eliyyáh jo ánewálá thá, yihí hai. **15** [15]Jis ke sunne ke[d] kán hon̲, wuh sun le. **16** Pas is zamáne ke logon̲[e] ko main̲ kis se tashbíh dún̲? Wuh un laṛkon̲ kí mánind hain̲, jo bázáron̲ men̲ baiṭhe húe apne sáthíon̲ ko pukárkar kahte hain̲, **17** ki Ham ne tumháre liye bán̲slí bajáí, aur tum na náche; ham ne mátam kiyá, aur tum ne chhátí na pítí. **18** Kyún̲ki Yúhanná [16]na khátá áyá, [17]na pítá; aur wuh kahte hain̲, ki Us men̲ bad-rúh hai. **19** Ibn i Ádam [18]khátá pítá áyá, aur wuh kahte hain; Dekho, kháú aur sharábí ádmí, [19]mahsúl lenewálon̲ aur gunahgáron̲ ká yár! Magar [20]hikmat apne kámon̲ se rást sábit húí.

Yisú‘ ke mu‘jizon̲ ke dekhnewále shahron̲ par afsos.

(Lúq. 10. 12–15.)

20 [21]Wuh us waqt un shahron̲ ko malámat karne lagá, jin men̲ us ke aksar mu‘jize[f] záhir húe the, kyún̲ki unhon̲ ne tauba na kí thí; ki **21** Ai Khurázín, tujh par afsos! Ai Baitsaidá, tujh par afsos! kyún̲ki jo mu‘jize[f] tum men̲ záhir húe, agar wuh [22]Súr aur Saidá men̲ záhir hote, to táṭ oṛhkar aur khák men̲ baiṭhkar, kab ke tauba kar lete. **22** [23]Magar main̲ tum se kahtá hún̲, ki [24]‘adálat ke din [22]Súr aur Saidá ká hál tumháre hál se ziyáda bardásht ke láiq hogá. **23** Aur ai Kafarnahúm, [25]kyá tú ásmán tak baland kiyá jáegá? tú to [26]‘álam i arwáh men̲ utregá, kyún̲ki jo mu‘jize[f] tujh men̲ záhir húe, agar Sadom men̲ hote, to áj tak qáim rahtá. **24** [23]Magar main̲ tum se kahtá hún̲, ki [24]‘adálat ke din Sadom ke ‘iláqe ká hál tere hál se [27]ziyáda bardásht ke láiq hogá.

[9] Báb 3. 1. Lúq. 1. 80.
[10] Muq. If. 4. 14 aur Ya‘q. 1. 6.
[11] Báb 14. 5 aur 21. 26. Lúq. 1. 76.
[12] Mar. 1. 2.
[13] Lúq. 16. 16.
[14] Báb 17. 10–13. Mal. 4. 5. Mar. 9. 11–13. Lúq. 1. 17. Muq. Yúh. 1. 21.
[15] Báb 13. 9, 43. Lúq. 8. 8 aur 14. 35. Muk. 2. 7, wag:
[16] Báb 3. 4. Mar. 1. 6.
[17] Lúq. 1. 15.
[18] Báb 9. 10. Lúq. 7. 36 aur 14. 1. Yúh. 2. 1 aur 12. 2.
[19] Báb 18. 17. Lúq. 5. 30, wag: Dekho báb 9. 11. Lúq. 15. 2 aur 19. 7.
[20] Muq. Amsál 8. 1–36 aur Lúq. 11. 49.
[21] Muq. Zab. 81. 11–13 aur Yas‘. 1. 2–5.
[22] Báb 15. 21. Mar. 3. 8. Muq. Yas‘. 23 aur Hiz. 28. 2–24 aur ‘Ámús 1. 9, 10.
[23] Muq. Lúq. 12. 47, 48.
[24] Dekho A‘mál 17 31.
[25] Yas‘. 14. 13–15. Muq. Nauhá 2. 1 aur Hiz. 26. 20, wag:
[26] Báb 16. 18. Lúq. 16. 23. A‘mál 2. 27. Muk. 1. 18, wag:
[27] Báb 10. 15.

a Mal'áki 3. 1. b Yá *istibág.* c Yún. *uṭhá hai.* d N. *Sunne ke* na darad. e Yún. *is pusht.*

f Yún. *qudraten̲.*

Yisú' ká shukriya aur da'wat.

(Lúq. 10. 21, 22.)

25 Us waqt Yisú' ne kahá[a]; Ai Báp, [28]ásmán aur zamín ke Khudáwand, main terí hamd kartá hún, ki [29]tú ne yih báten dánáon aur 'aqlmandon se chhipáin, aur [30]bachchon par záhir kín. 26 Hán, ai Báp; kyúnki [31]aisá hí tujhe pasand áyá. 27 [32]Mere Báp kí taraf se sab kuchh mujhe saunpá gayá, aur koí Bete ko nahín jántá, [33]siwá Báp ke; aur koí Báp ko nahín jántá, siwá Bete ke, aur us ke, [34]jis par Betá use záhir karná cháhe. 28 Ai mihnat uthánewálo, aur [35]bojh se dabe húe logo, sab [36]mere pás [37]áo, main tumhen árám dúngá. 29 Merá júá apne úpar uthá lo, aur [38]mujh se síkho; kyúnki main [39]halím hún, aur dil ká firotan; to [40]tumhárí jánen árám páengí. 30 Kyúnki [41]merá júá muláim hai, aur merá bojh halká.

Ibn i Ádam Sabt ká málik hai.

(Mar. 2. 23-28; Lúq. 6. 1-5.)

12 [1] Us waqt Yisú' Sabt ke din kheton men hokar gayá, aur us ke shágirdon ko bhúk lagí, aur [1]bálen tor torkar kháne lage. 2 Farísíon ne dekhkar us se kahá, ki [2]Dekh, tere shágird [3]wuh kám karte hain, jo Sabt ke din karná rawá nahín. 3 Us ne un se kahá; [4]Kyá tum ne yih nahín parhá, ki jab Dáúd aur us ke sáthí bhúke the, to us ne kyá kiyá? 4 wuh kyúnkar Khudá ke ghar men gayá, aur [b][5]nazr kí rotiyán kháin, jin ká khāná na us ko rawá thá, na us ke sáthíon ko, magar sirf káhinon ko? 5 Yá tum ne [6]Tauret men nahín parhá, ki káhin Sabt ke din haikal men Sabt kí behurmatí karte hain, aur bequsúr rahte hain? 6 Main tum se kahtá hún, ki [7]yahán wuh hai, jo haikal se bhí bará hai. 7 Lekin agar tum [8]is ke ma'ní jánte, ki [c][9]Main qurbání nahín, balki rahm pasand kartá hún, to bequsúron ko qusúrwár na thahráte. 8 Kyúnki [10]Ibn i Ádam Sabt ká málik hai.

Sabt ke din ek shakhs ká súkhá húá háth achchhá kar dená.

(Mar. 3. 1-6; Lúq. 6. 6-11.)

9 Aur wuh wahán se chalkar, un ke 'ibádatkháne men gayá; 10 aur dekho, wahán ek ádmí thá, jis ká háth súkhá húá thá. [11]Unhon ne us par ilzám lagáne ke iráde se yih púchhá, ki [12]Kyá Sabt ke din tandurust karná rawá hai? 11 Us ne un se kahá; Tum men aisá kaun hai, jis kí ek hí bher ho, aur [13]wuh Sabt ke din garhe men gir jáe, to wuh use pakarkar na nikále? 12 Pas [14]ádmí kí qadr to bher se bahut hí ziyáda hai. Is liye [15]Sabt ke din neki karní rawá hai. 13 Tab us ne us ádmí se kahá, ki Apná háth barhá. [16]Us ne barháyá, aur wuh dúsre háth kí mánind durust ho gayá. 14 Is par Farísíon ne báhar

[28] Dekho A'mál 17. 24.
[29] Aiy. 37. 24. 1 Kur. 1. 19—27. 2 Kur. 3. 14.
[30] Báb 21. 16. Zab. 8. 2. Muq. báb 13. 11 aur 16. 17.
[31] Lúq. 12. 32. Gal. 1. 15.
[32] Dekho báb 28. 18.
[33] Muq. Yúh. 1. 18; 6. 46; 7. 29; 8. 19; 10. 15 aur 17. 25.
[34] Muq. Yúh. 17. 26.
[35] Muq. báb 23. 4 aur Lúq. 11. 46.
[36] Muq. áyat 3.
[37] Yúh. 7. 37. Muq. Yúh. 6. 37.
[38] Yúh. 13. 15. If. 4. 20. Fil. 2. 5. 1 Pat. 2. 21. 1 Yúh. 2. 6.
[39] Zak. 9. 9. 2 Kur. 10. 1. Fil. 2. 7, 8. Muq. báb 5. 5.
[40] Yar. 6. 16.
[41] 1 Yúh. 5. 3.
[1] Ist. 23. 25.
[2] Muq. áyat 10 aur Lúq. 13. 14 aur 14. 3 aur Yúh. 5. 10; 7. 23 aur 9. 16.
[3] Muq. Khur. 20. 9—11.
[4] 1 Sam. 21. 1—6. Dekho báb 21. 16.
[5] Khur. 25. 30. Ahb. 24. 5—9.
[6] Gin. 28. 9, 10. Muq. 1 Taw. 9. 32 aur Yúh. 7. 22, 23.
[7] Áyát 41, 42. Muq. áyat 8 aur Haj. 2. 9 aur Mal. 3. 1.
[8] Báb 9. 13.
[9] Muq. Mik. 6. 6—8.
[10] Muq. báb 9. 6.
[11] Muq. Lúq. 11. 54 aur 20. 20 aur Yúh. 8. 6.
[12] Muq. Lúq. 14. 3. Dekho áyat 2.
[13] Muq. Khur. 23. 4, 5 aur Ist. 22. 4.
[14] Báb 6. 26 aur 10. 31.
[15] Muq. Yúh. 5. 16, 17.
[16] Muq. 1 Sal. 13. 4.

a Yún. *jawáb men kahá.*

b N. *unhon ne izád.* c Hoshe' 6. 6.

jákar [17]us ke barkhiláf mashwara kiyá, ki use kis tarah halák karen. 15 Yisú' yih ma'lúm karke [18]wahán se rawána húá; aur [19]bahut se log us ke píchhe ho liye; aur us ne sab ko achchhá kar diyá, 16 aur unhen [20]tákíd kí, ki mujhe záhir na karná; 17 [21]táki jo Yasha'yáh nabí kí ma'rifat kahá gayá thá, wuh púrá ho, ki

18 [a]Dekho, yih merá [22]khádim hai, jise main ne chuná,
[23]Merá piyárá, jis se merá dil khush hai;
[24]Main apná Rúh is par dálúngá;
Aur yih gair-qaumon ko insáf kí khabar degá.
19 Yih na jhagrá laregá, na shor;
Aur na bázáron men koí is kí áwáz sunegá.
20 Yih kuchle húe sarkande ko na toregá,
Aur dhuwán uthte húe san ko na bujháegá,
Jab tak ki insáf kí fath na karáe;
21 Aur [25]is ke nám se gair-qaumen ummed rakkhengí.

Farísion ká kufr.
(Mar. 3. 23–30; Lúq. 11. 14–23, 12. 10.)

22 [26]Us waqt log us ke pás ek andhe gúnge ko láe, jis men bad-rúh thí; us ne use achchhá kar diyá; chunánchi wuh gúngá bolne aur dekhne lagá. 23 [27]Aur sárí bhír hairán hokar kahne lagí; [27]Kyá yih Ibn i Dáúd hai? 24 Farísion ne sunkar kahá, ki Yih [28]bad-rúhon ke sardár Ba'alzabúl kí madad bagair bad-rúhon ko nahín nikáltá. 25 Us ne [29]un ke khayálon ko jánkar un se kahá; Jis kisí bádsháhat men phút partí hai, wuh wírán ho játí hai, aur jis kisí shahr yá ghar men phút paregí, wuh qáim na rahegá; 26 aur agar Shaitán hí ne Shaitán ko nikálá, to apná mukhálif áp ho gayá;[b] phir us kí bádsháhat kyúnkar qáim rahegí? 27 Aur agar main Ba'alzabúl kí madad se bad-rúhon ko nikáltá hún, to [30]tumháre bete [31]kis kí madad se nikálte hain? Pas wuhí tumháre munsif honge. 28 Lekin agar main [32]Khudá ke Rúh kí madad se bad-rúhon ko nikáltá hún, to [33]Khudá kí bádsháhat tumháre pás á pahunchí. 29 Yá [34]kyúnkar koí ádmí kisí zoráwar ke ghar men ghuskar us ká asbáb lút saktá hai, jab tak ki pahle us zoráwar ko na bándh le? phir [35]wuh us ká ghar lút legá. 30 [36]Jo mere sáth nahín, wuh mere khiláf hai; aur jo mere sáth jama' nahín kartá, wuh bakhertá hai. 31 [37]Is liye main tum se kahtá hún, ki Ádmíon ká har gunáh aur kufr to mu'áf kiyá jáegá; magar [38]jo kufr Rúh ke haqq men ho, wuh mu'áf na kiyá jáegá. 32 Aur jo koí [39]Ibn i Ádam ke barkhiláf koí bát kahegá, wuh to [40]use mu'áf kí jáegí; magar [38]jo koí Rúhu'l Quds ke barkhiláf koí bát kahegá, wuh use mu'áf na kí jáegí, na [41]is 'álam men, na ánewále men.

a Yasha'yah 42. 1–4.

b Yá *usí men phút par gayí.*

[17] Báb 22. 15; 27. 1 aur 28. 12; wag: [18] Mar. 3. 7. Yúh. 10. 39. Dekho báb 10. 23. [19] Báb 19. 2. [20] Mar. 1. 25 (Yún.); 3. 12 aur 8. 30. Lúq. 4. 41 (Yún.) aur 9. 21. Dekho báb 8. 4. [21] Dekho báb 1. 22. [22] A'mal 4. 27, 30. [23] Báb 3. 17. [24] Muq. Yas'. 61. 1 aur Lúq. 4. 18 aur Yúh. 3. 34 aur A'mál 10. 38. [25] Yas'. 42. 4. Muq. Yas'. 11. 10 aur Rom. 15. 12. [26] Muq. báb 9. 32–34. [27] Yúh. 4. 29 aur 7. 26, 31. Dekho báb 9. 27.

[28] Mar. 3. 22 Dekho báb 10. 25. [29] Dekho báb 9. 4 [30] Muq. 2 Sal. 2. 7. [31] Muq. A'mál 19. 13. [32] Muq. áyat 18. [33] Báb 19. 24 aur 21. 31, 43. Lúq. 17. 21. Muq. báb 3. 2 aur Mar. 1. 15, wag: [34] Yas'. 49. 24. [35] Muq. Yas'. 53. 12. [36] Lúq. 11. 23. Muq. Mar. 9. 40 aur Lúq. 9. 50. [37] Muq. 'Ibr. 6. 4–6 aur 10. 26 aur 1 Yúh. 5. 16. [38] Muq. A'mál 7. 51 aur 'Ibr. 10. 29. [39] Báb 11. 19. Yúh. 7. 12 aur 9. 24. [40] 1 Tim. 1. 12, 13. [41] Muq. If. 1. 21.

33 [42]Yá to darakht ko bhí achchhá kaho,[a] aur us ke phal ko bhí achchhá; yá darakht ko bhí burá kaho,[a] aur us ke phal ko bhí burá; [43]kyúnki darakht phal hí se pahchháná játá hai. 34 [44]Ai sánp[b] ke bachcho, tum [45]bure hokar kyúnkar achchhí báten kah sakte ho? [46]kyúnki jo dil men bhará hai, wuhí munh par átá hai. 35 [46]Achchhá ádmí achchhe khazáne se achchhí chízen nikáltá hai; aur burá ádmí bure khazáne se burí chízen nikáltá hai. 36 Aur main tum se kahtá hún, ki [47]jo nikammí bát log kahenge, [48]'adálat ke din [49]us ká hisáb denge. 37 Kyúnki tú [50]apní báton ke sabab se rástbáz thahráyá jáegá, aur apní báton ke sabab se qusúrwár thahráyá jáegá.

Nishán ke talab karnewálon ko jawáb dená.

(Lúq. 11. 29–32 aur 24–26.)

38 Is par ba'z faqíhon aur Farísíon ne jawáb men us se kahá; Ai Ustád [51]ham tujh se ek nishán dekhná cháhte hain. 39 [52]Us ne jawáb dekar un se kahá, ki Is zamáne ke bure aur [53]zinákár log[c] nishán talab karte hain; magar Yúnus nabí ke nishán ke siwá koí âur nishán un ko na diyá jáegá; 40 kyúnki [54]jaise Yúnus tín rát din machhlí ke pet men rahá, [55]waise hí Ibn i Ádam tín rát din zamín ke andar[d] rahegá. 41 [56]Nínaweh ke log is zamáne ke logon[e] ke sáth 'adálat ke din khare hokar inhen [57]mujrim thahráenge, kyúnki [58]unhon ne Yúnus kí manádí par tauba kar lí, aur dekho, [59]yahán wuh hai jo Yúnus se bhí bará hai. 42 [60]Dakkhan kí malika is zamáne ke logon[e] ke sáth 'adálat ke din uthkar inhen mujrim thahráegí, kyúnki wuh dunyá ke kanáre se Sulaimán kí hikmat sunne ko áí, aur dekho, [59]yahán wuh hai, jo Sulaimán se bhí bará hai. 43 Jab nápák rúh ádmí men se nikaltí hai, to [61]súkhe maqámon men árám dhúndhtí phirtí hai, aur pátí nahín. 44 Tab kahtí hai, ki Main apne us ghar men phir jáúngí, jis se niklí thí; aur ákar use khálí aur jhará húá aur árásta pátí hai. 45 Phir jákar âur sát rúhen apne se burí hamráh le átí hai, aur wuh dákhil hokar wahán bastí hain, aur [62]us ádmí ká pichhlá hál pahle se bhí kharáb ho játá hai. [63]Is zamáne ke bure logon[f] ká hál bhí aisá hí hogá.

Yisú' kí rúhání rishtadárí.

(Mar. 3. 31–35; Lúq. 8. 19–21.)

46 Jab wuh bhír se yih kah hí rahá thá, to dekho, us kí mán aur[g] [64]bháí báhar khare the, aur us se báten karní cháhte the. 47 Kisí ne us se kahá; Dekh, terí mán aur tere bháí báhar khare hain, aur tujh se báten karní cháhte hain. 48 Us ne khabar dene-

[42] Báb 7. 16—20.
[43] Lúq. 6. 43, 44.
[44] Báb 3. 7 aur 23. 33.
[45] Báb 7. 11.
[46] Báb 15. 18, 19. Lúq. 6. 45. Muq. báb 13. 52 aur If. 4. 29.
[47] Muq. If. 5. 4, 11 aur 2 Pat. 1. 8.
[48] Dekho A'mál 17. 31.
[49] Wá'iz 12. 14. Rom. 14. 12. 1 Pat. 4. 5.
[50] Muq. báb 5. 22 aur Ya'q. 3. 2—12.
[51] Báb 16. 1. Mar. 8. 11, 12. Lúq. 11. 16 aur 23. 8. Yúh. 2. 18; 4. 48 aur 6. 30. 1 Kur. 1. 22.
[52] Báb 16. 4. Muq. Mar. 8. 11, 12.
[53] Yas'. 57. 3. Mar. 8. 38. Ya'q. 4. 4.
[54] Yún. 1. 17.
[55] Muq. báb 17. 22, 23.
[56] Yún. 1. 2.
[57] 'Ibr. 11. 7. Muq. Yar. 3. 11 aur Hiz. 16. 51, 52 aur Rom. 2. 27.
[58] Yún. 3. 5.
[59] Áyat 6.
[60] 1 Sal. 10. 1. 2 Taw. 9. 1.
[61] Muq. Zab. 63. 1 aur Yar. 2. 6.
[62] 2 Pat. 2. 20—22. Muq. Yúh. 5. 14.
[63] Áyat 39.
[64] Báb 13. 55. Mar. 6. 3. Yúh. 2. 12 aur 7. 3, 5, 10. A'mál 1. 14. 1 Kur. 9. 5. Gal. 1. 19.

a Yún. *banáo.* b Yún. *afa'í.* c Yún. *Ek burí aur zinákár pusht.* d Yún. *zamín ke dil men.*
e Yún. *is pusht.* f Yún. *is burí pusht.* g N. *us ke* izád.

wále ke jawáb men kahá; Kaun hai merí mán, aur kaun hain mere bhái? 49 Aur apne shágirdon kí taraf háth barhákar kahá; Dekho, merí mán aur mere bhái yih hain. 50 Kyúnki [65]jo koí [66]mere ásmání Báp kí marzí par chale, wuhí merá bhái aur bahin aur mán hai.

Bíj bonewále kí tamsíl.
(Mar. 4. 1–20; Lúq. 8. 4–15.)

13 1 Usí roz Yisú' ghar se nikalkar jhíl ke kanáre já baithá; 2 aur us ke pás aisí barí bhír jama' ho gayí, ki [1]wuh kishtí par charh baithá aur sárí bhír kanáre par kharí rahí. 3 Aur [2]us ne un se bahut sí báten tamsílon men kahín, ki Dekho, [3]ek bonewálá bíj bone niklá; 4 aur bote waqt kuchh dáne ráh ke kanáre gire, aur parandon ne ákar unhen chug liyá; 5 aur kuchh pathrílí zamín par gire, jahán unhen bahut mittí na milí, aur gahrí mittí na milne ke sabab jald ug áe; 6 aur [4]jab súraj niklá, to jal gaye, aur jar na hone ke sabab [5]súkh gaye. 7 Aur kuchh [6]jháriyon men gire, aur jháriyon ne barhkar unhen dabá liyá; 8 aur kuchh achchhí zamín men gire, aur phal láe; kuchh [7]sau guná, kuchh sáth guná, kuchh tís guná. 9 [8]Jis ke kán hon, wuh sun le.

Tamsílon men bolne ká maqsad, aur pahlí tamsíl kí táwíl.

10 Shágirdon ne pás ákar us se kahá; Tú un se tamsílon men kyún báten kartá hai? 11 Us ne jawáb men un se[a] kahá; Is liye ki [9]tum ko ásmán kí bádsháhat ke [10]bhedon kí samajh dí gayí hai, magar unhen nahín dí gayí. 12 [11]Kyúnki jis ke pás hai, use diyá jáegá, aur us ke pás ziyáda ho jáegá; aur jis ke pás nahín hai, [12]us se wuh bhí le liyá jáegá, jo us ke pás hai. 13 Main un se tamsílon men is liye báten kartá hún, ki [13]dekhte hain aur phir nahín dekhte, aur sunte hain aur phir nahín sunte, aur [14]nahín samajhte. 14 Aur un ke haqq men Yasha'yáh kí yih peshíngoí púrí hotí hai, ki

[b] 15 Tum kánon se sunoge, aur hargiz na samjhoge;
Aur ánkhon se dekhoge, aur hargiz ma'lúm na karoge;
15 Kyúnki is ummat ke dil par charbí chhá gayí hai,
Aur wuh kánon se [16]úncha sunte hain,
Aur [17]unhon ne apní ánkhen band kar lí hain;
Kahín aisá na ho, ki ánkhon se ma'lúm karen,
Aur kánon se sunen,
Aur [18]dil se samjhen,
Aur [19]rujú' lá'en,
Aur main unhen shifá bakhshún. 16 Lekin [20]mubárak hain tumhárí ánkhen, is liye ki wuh dekhtí hain, aur tumháre kán, is liye ki wuh sunte hain. 17 [20]Kyúnki main tum se sach kahtá hún, ki [21]bahut se nabíon aur rástbázon ko árzú thí, ki jo báten tum dekhte ho, dekhen, magar na

[65] Muq. Yúh. 15. 14 aur 'Ibr. 2. 11.
[66] Báb 7. 21. Muq. Lúq. 11. 28.
[1] Muq. Mar. 3. 9 aur Lúq. 5. 1–3.
[2] Áyat 34.
[3] Muq. Yas'. 55. 10 aur 'Ámús 9. 13.
[4] Ya'q. 1. 11.
[5] Yúh. 15. 6.
[6] Yar. 4. 3.
[7] Áyat 23. Paid. 26. 12.
[8] Dekho báb 11. 15.
[9] Báb 19. 11. Kul. 1. 27. Muq. 1 Kur. 2. 6–10 aur 1 Yúh. 2. 20, 27. Dekho báb 11. 25.
[10] Dekho Rom. 16. 25.
[11] Báb 25. 29. Mar. 4. 25. Lúq. 8. 18 aur 19. 26. Muq. Yúh. 15. 2 aur Ya'q. 4. 6.
[12] Muq. Muk. 2. 5.
[13] Ist. 29. 4. Yar. 5. 21. Hiz. 12. 2. Rom. 11. 8 2 Kur. 3. 14 aur 4. 4. Muq. Yas'. 42. 19, 20.
[14] Áyát 19, 51. Báb 15. 10 aur 16. 12. Mar. 8. 21.
[15] Yúh. 12. 40. A'mál 28. 26, 27.
[16] Muq. 'Ibr. 5. 11.
[17] Muq. Yúh. 9. 39, 41.
[18] Muq. Rom. 10. 10.
[19] Dekho Lúq. 22. 32.
[20] Lúq. 10. 23, 24. Muq. báb 16. 17.
[21] 'Ibr. 11. 13 1 Pat. 1. 10–12. Muq. Yúh. 8. 56.

[a] N. *un se* na darad.
[b] Yasha'yah 6. 9, 10.

dekhín; aur jo báten tum sunte ho, sunen, magar na sunín. 18 Pas bonewále kí tamsíl suno. 19 Jab koí [22] bádsháhat ká kalám suntá hai, aur [23] samajhtá nahín, to jo us ke dil men boyá gayá thá, use wuh [24] sharír ákar chhín le játá hai. Yih wuh hai, jo ráh ke kanáre boyá gayá thá. 20 Aur jo pathrílí zamín men boyá gayá, yih wuh hai jo kalám ko suntá hai, aur use fi'lfaur [25] khushí se qabúl kar letá hai; 21 lekin apne andar jar nahín rakhtá, balki [26] chand-roza hai; aur jab kalám ke sabab musíbat yá zulm barpá hotá hai, to fi'lfaur [27] thokar khá játá hai. 22 Aur jo jháriyon men boyá gayá, yih wuh hai, jo kalám ko suntá hai, aur [28] dunyá ká [29] fikr, aur [30] daulat ká fareb us kalám ko dabá detá hai, aur wuh bephal rah játá hai. 23 Aur jo achchhí zamín men boyá gayá, yih wuh hai, jo kalám ko suntá aur [23] samajhtá hai, aur [31] phal bhí látá hai; koí [32] sau guná phaltá hai, koí sáth guná, koí tís guná.

Karwe dánon kí tamsíl.

24 Us ne ek âur tamsíl un ke sámne pesh karke kahá, ki [33] Ásmán kí bádsháhat us ádmí kí mánind hai, jis ne apne khet men achchhá bíj boyá; 25 magar logon ke sote men, us ká dushman áyá, aur gehúon men karwe dáne[a] bhí bokar chalá gayá. 26 Pas jab pattiyán niklín, aur bálen áín, to wuh karwe dáne bhí dikhái diye. 27 Ghar ke málik ke naukaron ne ákar us se kahá; Ai khudáwand, kyá tú ne apne khet men achchhá bíj na boyá thá; phir us men karwe dáne kahán se á gaye? 28 Us ne un se kahá; Yih kisí dushman ne kiyá hai. Naukaron ne us se kahá; To kyá tú cháhtá hai, ki ham jákar unhen jama' karen? 29 Us ne kahá; [34] Nahín; kahín aisá na ho, ki karwe dánon ke jama' karne men, tum un ke sáth gehún bhí ukhár lo. 30 Fasl tak to dono ko ikatthá barhne do; aur fasl ke waqt main kátnewálon se kah dúngá, ki Pahle karwe dáne jama' kar lo, aur jaláne ke wáste un ke gatthe bándh lo, aur [35] gehún mere khatte men jama' kar do.

Ráí ke dáne kí tamsíl.

(Mar. 4. 30–32; Lúq. 13. 18, 19.)

31 Us ne ek âur tamsíl un ke sámne pesh karke kahá, ki Ásmán kí bádsháhat us [36] ráí ke dáne kí mánind hai, jise kisí ádmí ne lekar apne khet men bo diyá: 32 wuh sab bíjon se chhotá to hai, magar jab barh játá hai, to sab tarkáríon se bará hotá hai, aur aisá darakht ho játá hai, ki hawá ke parande ákar us kí dáliyon par baserá karte hain.

Khamír kí tamsíl.

33 Us ne ek âur tamsíl unhen sunái, ki [37] Ásmán kí bádsháhat us khamír kí mánind hai, jise kisí 'aurat ne lekar [38] tín paimáne[b] áte men milá[c]

a Yún. *Zizaniyun*, ya'ní gehún kí shakl ká paudá, jis ke dáne nikamme hote hain.

b Is lafz se takhminan bárah ser ká paimána murad hai.
c Yún. *chhipá*.

[22] Áyat 38. Báb 4. 23 aur 8. 12.
[23] Áyat 13.
[24] Báb 6. 13 (hásh). Yúh. 17. 15. If. 6. 16. 2 Thiss. 3. 3. 1 Yúh. 2. 13, 14; 3. 12 aur 5. 18, 19.
[25] Muq. Yas'. 58. 2 aur Hiz. 33. 31, 32 aur Mar. 6. 20 aur Yúh. 5. 35.
[26] Gal. 1. 6. Muq. Hús. 6. 4 aur Gal. 5. 7.
[27] Dekho báb 11. 6.
[28] 2 Tim. 4. 10.
[29] Dekho báb 6. 25.
[30] 1 Tim. 6. 9, 10, 17. Muq. báb 19. 23 aur Mar. 10. 23 aur A'mál 5. 1—11 aur 'Ibr. 3. 13.
[31] Hús. 14. 8. Yúh. 15. 5, 16. Fil. 1. 11. Kul. 1. 6.
[32] Áyat 8.
[33] Áyát 37—42. Muq. Mar. 4. 26—29.
[34] Muq. 1 Kur. 4. 5.
[35] Báb 3. 12.
[36] Báb 17. 20. Lúq. 17. 6.
[37] Lúq. 13. 20, 21.
[38] Paid. 18. 6.

[39] 1 Kur. 5. 6. Gal. 5. 9.
[40] Áyat 3. Már. 4. 33, 34. Muq. Yúh. 16. 25, 29.
[41] Muq. áyat 11 aur Rom. 16. 25, 26 aur 1 Kur. 2. 7.
[42] Bab 25. 34. Lúq. 11. 50. 'Ibr. 4. 3, wagaira. Muq. Yúh. 17. 24 aur If. 1. 4 aur 1 Pat. 1. 20.
[43] Áyat 1.
[44] Áyát 24—30. Muq. báb 15. 15
[45] Báb 8. 12. Muq. ayat 43.
[46] Yúh. 8. 44. A'mal 13. 10. 1 Yúh. 3. 10. Muq. bab 23. 15. Dekho áyat 19.
[47] Yúel 3. 13. Muk. 14. 15
[48] Áyat 49. Bab 24. 3 aur 28. 20. Muq. Dán. 12. 13 aur 'Ibr. 9. 26.
[49] Yúh. 15. 6. Muq. báb 3. 12.
[50] Bab 24. 31.
[51] Bab 16. 28 aur 18. 7. Muq. Saf. 1. 3.
[52] Bab 7. 23.
[53] Áyat 49. Muk. 9. 2. Muq. Muk. 19. 20 aur 20. 10.
[54] Dekho báb 8. 12.
[55] Amsál 4. 18. Dán. 12. 3. Muq. 1 Kur. 15. 41, 42.

diyá, aur hote hote [39] sab khamír ho gayá.

Tamsílon men bolne kí wajh.

34 [40] Yih sab báten Yisú' ne bhír se tamsílon men kahín, aur bagair tamsíl ke wuh un se kuchh na kahtá thá; 35 táki jo nabí kí ma'rifat kahá gayá thá, wuh púrá ho, ki

[a] Main tamsílen kahne ko
apná munh kholúngá;
[41] Main un báton ko záhir
karúngá, jo [42] biná e 'álam
ke waqt se poshída rahí
hain.

Karwe dánon kí tamsíl kí táwíl.

36 Us waqt wuh bhír ko chhorkar [43] ghar men gayá, aur us ke shágirdon ne us ke pás ákar kahá, ki [44] Khet ke karwe dánon kí tamsíl hamen samjhá de. 37 Us ne jawáb men kahá, ki Achchhe bíj ká bonewálá Ibn i Ádam hai, 38 aur khet dunyá, aur achchhá bíj [45] bádsháhat ke farzand, aur karwe dáne us [46] sharír ke farzand; 39 jis dushman ne unhen boyá, wuh Iblís hai; aur [47] fasl [48] dunyá ká ákhir, aur kátnewále firishte. 40 Pas jaise karwe dáne [49] jama' kiye játe, aur ág men jaláe játe hain, waise hí [48] dunyá [b] ke ákhir men hogá. 41 [50] Ibn i Ádam apne firishton ko bhejegá, aur wuh sab [51] thokar khilánewálí chízon aur [52] badkáron ko us kí bádsháhat men se jama' karenge; 42 [53] aur unhen ág kí bhattí men dál denge; [54] wahán roná aur dánton ká písná hogá. 43 Us waqt [55] rástbáz apne Báp kí [56] bádsháhat men áftáb kí mánind chamkenge. [57] Jis ke kán hon, wuh sun le.

Chhipe húe khazáne kí tamsíl.

44 Ásmán kí bádsháhat khet men ek chhipe húe [58] khazáne kí mánind hai, jise kisí ádmí ne pákar chhipá diyá, aur khushí ke máre jákar [59] jo kuchh us ká thá bech dálá, aur us khet ko [60] mol le liyá.

Beshqímat motí kí tamsíl.

45 Phir ásmán kí bádsháhat us saudágar kí mánind hai, jo 'umda 'umda motiyon kí talásh men thá: 46 jab use ek beshqímat [61] motí milá, to jákar [59] jo kuchh us ká thá, sab bech dálá, aur use [60] mol le liyá.

Machhliyon ke jál kí tamsíl.

47 Phir ásmán kí bádsháhat us [62] bare jál kí mánind hai, jo daryá men dálá gayá, aur us ne [63] har qism kí machhliyán samet lín: 48 aur jab bhar gayá, to use [64] kanáre par khench láe, aur baithkar achchhí achchhí to bartanon men jama' kar lín, aur burí burí phenk dín. 49 [65] Dunyá [b] ke ákhir men aisá hí hogá; ki firishte niklenge, aur sharíron ko rástbázon men se [66] judá karenge, aur [67] unhen ág kí bhattí men dál denge; 50 [67] wahán roná aur dánton ká písná hogá.

Tamsílon ke samajhne ká fáida.

51 [68] Kyá tum yih sab báten samajh gaye? Unhon ne us

[56] Muq. áyat 38 aur báb 25. 34 aur 26. 29 aur Lúq. 12. 32.
[57] Dekho báb 11. 15.
[58] Amsál 2. 4
[59] Muq. báb 25. 9 aur Amsál 23. 23 aur Fil. 3. 7, 8.
[60] Muq. Yas'. 55. 1 aur Muk. 3. 18.
[61] Báb 7. 6. Aiy. 28. 18 Muq. Amsál 3. 14, 15 aur 8. 11, wag:
[62] Bab 4. 19.
[63] Muq. ayat 38 aur báb 22. 10 aur 25. 2.
[64] Yúh. 21. 11.
[65] Dekho áyat 39.
[66] Báb 25. 32. Muq. áyat 41.
[67] Dekho áyat 42.
[68] Áyát 10—16. Muq. Yúh. 10. 6 aur 16. 29.

a Zabur 78. 2. b Yún. *zamáne.*

se kahá; Hán. 52 Us ne un se kahá; Is liye har [69]faqíh [70]jo ásmán kí bádsháhat ká shágird baná hai, us ghar ke málik kí mánind hai, jo [71]apne khazáne men se nayí aur purání chízen nikáltá hai.

Yisú' ká apne watan men na máná jáná.

(Mar. 6. 1–6.)

53 Jab Yisú' yih tamsílen khatm kar chuká, to aisá húá ki wahán se rawána ho gayá. 54 [72]Aur [73]apne watan men ákar un ke [74]'ibádatkháne men unhen aisí ta'lím dene lagá, ki wuh [75]hairán hokar bole, ki Is ko yih hikmat aur mu'jize[a] kahán se mil gaye? 55 [76]Kyá yih barhai ká betá nahín? aur is kí mán ká nám Maryam, aur is ke [77]bhái Ya'qúb, aur Yúsuf, aur Shama'ún, aur Yahúdáh nahín? 56 Aur kyá is kí sab bahinen hamáre hán nahín? Phir yih sárí báten is ko kahán se á gayín? 57 Aur unhon ne [78]us ke sabab se thokar khái. Magar Yisú' ne un se kahá, ki [79]Nabí apne watan aur apne ghar ke siwá, âur kahín be'izzat nahín hotá. 58 Aur us ne un kí [80]bei'tiqádí ke sabab wahán bahut se mu'jize[a] na dikháe.

Yúhanná baptisma denewále ká qatl honá.

(Mar. 6. 14–29; Lúq. 9. 7–9.)

14 1 Us waqt chauthái mulk ke hákim [1]Herodes ne Yisú' kí shuhrat suní, 2 aur apne khádimon se kahá, ki [2]Yih Yúhanná baptisma[b] denewálá hai; wuh murdon men se jí uthá hai, is liye us se yih [3]mu'jize záhir hote hain.[c] 3 Kyúnki [4]Herodes ne apne bhái Filippus kí bíwí Herodiyás ke sabab Yúhanná ko pakarkar bándhá, aur [5]qaidkháne men dál diyá thá; 4 is liye ki Yúhanná ne us se kahá thá, ki [6]Is ká rakhná tujhe rawá nahín. 5 Aur wuh harchand use qatl karná cháhtá thá, magar [7]'ámm logon se dartá thá, kyúnki wuh use [8]nabí jánte the. 6 Lekin jab Herodes kí sálgirih húí, to Herodiyás kí betí ne mahfil[d] men náchkar, Herodes ko khush kiyá. 7 Is par us ne qasam khákar us se wa'da kiyá, ki Jo kuchh tú mángegí, tujhe dúngá. 8 Wuh apní mán ke sikháne se bolí, ki Yúhanná baptisma[b] denewále ká sir thál men yahín mujhe mangwá de. 9 Bádsháh gamgín húá, magar apní qasamon aur mihmánon ke sabab us ne hukm diyá, ki de diyá jáe; 10 aur ádmí bhejkar, qaidkháne men Yúhanná ká sir katwá diyá. 11 Aur us ká sir thál men láyá gayá, aur larkí ko diyá gayá; aur wuh use apní mán ke pás le gayí. 12 Aur [9]us ke shágirdon ne ákar lásh uthá lí, aur use dafn kar diyá, aur jákar Yisú' ko khabar dí.

Pánch hazár ádmíon ko khiláná.

(Mar. 6. 32–44; Lúq. 9. 10–17; Yúh. 6. 1–13.)

13 Jab Yisú' ne yih suná, to

[69] Báb 23. 34.
[70] Báb 28. 19.
[71] Muq. báb 12. 35.
[72] Muq. Lúq. 4. 16–30.
[73] Báb 2. 23. Lúq. 4. 23.
[74] Dekho báb 4. 23.
[75] Dekho báb 7. 28.
[76] Muq. Mar. 6. 3 aur Lúq. 4. 22 aur Yúh. 6. 42.
[77] Dekho báb 12. 46.
[78] Dekho báb 11. 6.
[79] Lúq. 4. 24. Yúh. 4. 44. Muq. Yar. 11. 21 aur 12. 6 aur Yúh. 7. 5.
[80] Muq. báb 17. 20
[1] Lúq. 3. 1. A'mál 13. 1.
[2] Báb 16. 14.
[3] Báb 13. 54.
[4] Lúq. 3. 19, 20.
[5] Báb 11. 2. Yúh. 3. 24.
[6] Ahb. 18. 16 aur 20. 21.
[7] Báb 21. 26. Muq. báb 21. 46.
[8] Dekho báb 11. 9.
[9] Dekho báb 9. 14.

a Yún. *qudraten.* b Yá *istibág.*
c Yún. *us men yih qudraten asar kartí hain* d Yún. *bích.*

[10] wahán̲ se kishtí par alag kisí wírán jagah ko rawána húá; aur log yih sunkar shahr shahr se paidal us ke píchhe gaye. **14** [11] Us ne utarkar baṛí bhíṛ dekhí, aur [11] use un par tars áyá; aur us ne un ke bímáron̲ ko achchhá kar diyá. **15** Aur jab shám húí, to shágird us ke pás ákar bole, ki Jagah wírán hai, aur ab waqt guzar gayá hai;[a] [12] logon̲ ko ruḳhsat kar de, táki gán̲won̲ men̲ jákar apne wáste kháná mol len̲. **16** Yisú' ne un se kahá, ki In ká jáná zarúr nahín̲; [13] tum hí inhen̲ kháne ko do. **17** Unhon̲ ne us se kahá, ki Yahán̲ hamáre pás pán̲ch roṭiyon̲ aur do machhliyon̲ ke siwá âur kuchh nahín̲. **18** Us ne kahá; Unhen̲ yahán̲ mere pás le áo. **19** Aur us ne logon̲ ko ghás par baiṭhne ká hukm diyá; phir us ne wuh pán̲ch roṭiyán̲, aur do machhliyán̲ lín̲, aur [14] ásmán kí taraf dekhkar [15] barakat cháhí, aur toṛkar shágirdon̲ ko roṭiyán̲ dín̲, aur shágirdon̲ ne logon̲ ko. **20** Aur sab khákar ser ho gaye, aur unhon̲ ne bache húe ṭukṛon̲ se bharí húí bárah ṭokriyán̲ uṭháín̲. **21** Aur khánewále, siwá 'auraton̲ aur bachchon̲ ke, pán̲ch hazár mard ke qaríb the.

Yisú' ká pání ke úpar chalná.

(Mar. **6.** 45–51; Yúh. **6.** 15–21.)

22 Aur us ne fauran shágirdon̲ ko [16] majbúr kiyá, ki kishtí par sawár hokar us se pahle pár chale jáen̲, jab tak wuh logon̲ ko ruḳhsat kare. **23** Aur logon̲ ko ruḳhsat karke [17] 'aláhida du'á mán̲gne ke liye pahár par chaṛh gayá; aur jab [18] shám húí, to wahán̲ akelá thá. **24** Magar kishtí us waqt jhíl ke bích men̲ thi,[b] aur lahron̲ se ḍagmagá rahí thí, kyún̲ki hawá muḳhálif thí. **25** Aur wuh [18] rát ke chauthe pahar jhíl par chaltá húá un ke pás áyá. **26** Shágird use jhíl par chalte húe dekhkar [19] ghabrá gaye aur kahne lage, ki Bhút hai; aur ḍar ke máre chillá uṭhe. **27** Yisú' ne fauran un se kahá; [20] Ḳhátir jama' rakkho; main̲ hún̲; [20] ḍaro nahín̲. **28** Patras ne us se jawáb men̲ kahá; Ai Ḳhudáwand, agar tú hai, to mujhe hukm de, ki pání par chalkar tere pás áún̲. **29** Us ne kahá; Á. Patras kishtí se utarkar, Yisú' ke pás jáne ke liye [21] pání par chalne lagá.[c] **30** Magar jab hawá dekhí, to ḍar gayá, aur jab ḍúbne lagá, to chillákar kahá; [22] Ai Ḳhudáwand, mujhe bachá! **31** Yisú' ne fauran háth baṛhákar use pakaṛ liyá, aur us se kahá; [23] Ai kami'tiqád, tú ne kyún̲ [24] shakk kiyá? **32** Aur jab wuh kishtí par chaṛh áe, to [25] hawá tham gayí. **33** Aur [26] jo kishtí par the, unhon̲ ne [27] use sijda karke kahá; [28] Yaqínan Tú [29] Ḳhudá ká Beṭá hai.

Gannesarat ke logon̲ men̲ Yisú' ke mu'jize.

(Mar. **6.** 53–56.)

34 [30] Wuh pár jákar [31] Gannesarat ke 'iláqe men̲ pahun̲che.

---

a N. pas izád.

b N. us waqt kandáre se kaí míl par thí.

c N. utarkar pání par chalne lagá, aur Yisú' ke pás áyá.

---

[10] Muq. bab 15. 32—38 aur 16. 9 aur Mar. 8. 2—9.
[11] Muq. bab 9. 36.
[12] Áyat 22. Muq. bab 15. 23.
[13] Muq. 2 Sal. 4. 42—44.
[14] Mar. 7. 34. Yúh. 11. 41 aur 17. 1.
[15] Bab 26. 26. 1 Sam. 9. 13. Mar. 8. 7 aur 14. 22. Lúq. 24. 30. Muq. 1 Kur. 14. 16.
[16] Muq. bab 8. 18.
[17] Lúq. 6. 12 aur 9. 28. Muq. Mar. 1. 35 aur Luq. 5. 16.
[18] Muq. Mar. 13. 35.
[19] Muq. Luq. 24. 37.
[20] Báb 17. 7. Muq. Ist. 31. 6 aur Yas'. 41. 13 aur 43. 1, 2 aur Yuh. 16. 33.
[21] Muq. Yúh. 21. 7.
[22] Muq. báb 8. 25, 26.
[23] Dekho báb 6. 30.
[24] Muq. Ya'q. 1. 6.
[25] Muq. báb 8. 26.
[26] Áyat 22.
[27] Dekho báb 8. 2.
[28] Muq. Yúh. 6. 14.
[29] Bab 16. 16 aur 26. 63. Zab. 2. 7. Mar. 1. 1. Luq. 1. 35 aur 4. 41. Yúh. 1. 49; 9. 35; 10. 36; 11. 27 aur 20. 31. A'mál 9. 20, wag:
[30] Muq. Yúh. 6. 24, 25.
[31] Luq. 5. 1.

35 Aur wahán ke logon ne use pahchánkar, us sáre girdnawáh men khabar bhejí, aur [32]sab bímáron ko us ke pás láe; 36 aur wuh us kí minnat karne lage, ki [33]us kí poshák ká kanára hí chhú len; aur [34]jitnon ne chhúá, wuh achchhe ho gaye.

Harám halál ke báre men Yisú' kí ta'lím.

(Mar. 7. 1–23.)

15 1 Us waqt Farísíon aur [1]faqíhon ne Yarúshalem se Yisú' ke pás ákar kahá, ki 2 [2]Tere shágird [3]buzurgon kí riwáyat ko kyún tál dete hain, ki [4]roṭí kháte waqt háth nahín dhote? 3 Us ne jawáb men un se kahá, ki Tum apní riwáyat se Khudá ká hukm kyún tál dete ho? 4 Kyúnki Khudá ne farmáyá hai, ki[a] Báp kí aur mán kí 'izzat kar; aur,[b] Jo báp yá mán ko burá kahe, wuh zarúr ján se márá jáe. 5 Magar tum kahte ho, ki Jo koí báp yá mán se kahe, ki Jis chíz ká tujhe mujh se fáida pahunch saktá thá, wuh Khudá kí nazr ho chukí; 6 to wuh apne báp kí[c] 'izzat na kare. Pas tum ne apní riwáyat se Khudá ká kalám [5]bátil kar diyá. 7 [6]Ai riyákáro, Yasha'yáh ne tumháre haqq men kyá khúb nubuwwat kí, ki

8 [7][d]Yih ummat zabán se to merí 'izzat kartí hai;
magar in ká dil mujh se dúr hai.
9 Aur yih befáida merí parastish karte hain;
Kyúnki [8]ádmíon ke hukmon kí ta'lím dete hain.

10 Phir us ne logon ko pás bulákar un se kahá, ki [9]Suno aur samjho; 11 [10]jo chíz munh men játí hai, wuh ádmí ko nápák nahín kartí, magar jo munh se nikaltí hai, wuhí ádmí ko nápák kartí hai. 12 Is par shágirdon ne us ke pás ákar kahá; Kyá tú jántá hai, ki Farísíon ne yih bát sunkar [11]ṭhokar khái? 13 Us ne jawáb men kahá, ki [12]Jo paudá mere ásmání Báp ne nahín lagáyá, [13]jar se ukhárá jáegá. 14 Unhen chhor do; wuh [14]andhe ráh batánewále[e] hain, [15]aur agar andhe ko andhá ráh batáegá, to dono garhe men gir parenge. 15 Patras ne jawáb men us se kahá, ki [16]Yih tamsíl hamen samjhá de. 16 Us ne kahá; [17]Kyá tum bhí ab tak besamajh ho? 17 Kyá nahín samajhte, ki [18]jo kuchh munh men játá hai, wuh peṭ men partá, aur páekháne men nikal játá hai? 18 Magar [19]jo báten munh se nikaltí hain, wuh dil se nikaltí hain, aur wuhí ádmí ko nápák kartí hain. 19 Kyúnki [20]bure khayál, [21]khúnreziáu, zinákáríán, harámkáríán, choriyán, jhúṭhí gawáhíán, [22]badgoíán dil hí se nikaltí hain. 20 [23]Yihí báten hain, jo ádmí ko nápák kartí hain; magar [24]bagair háth dhoe khánà khánà ádmí ko nápák nahín kartá.

a Khurúj 20. 12; Istisná 5. 16.
b Khurúj 21. 17; Ahbár 20. 9.
c N. *yá apní mán kí* izád.
d Yasha'yáh 29. 13.

e N. *andhe andhon ke ráh batánewále.*

[32] Báb 4. 24.
[33] Dekho báb 9. 20.
[34] Mar. 3. 10. Lúq. 6. 19. Muq. A'mál 5. 15.
[1] Mar. 3. 22.
[2] Muq. báb 9. 11.
[3] 'Ibr. 11. 2. Gal. 1. 14. Kul. 2. 8.
[4] Lúq. 11. 38.
[5] Gal. 3. 17. Muq. Rom. 2. 23.
[6] Báb 23. 13.
[7] Muq. Hiz. 33. 31.
[8] Kul. 2. 20. Tit. 1. 14.
[9] Báb 13. 51.
[10] Dekho A'mál 10. 14, 15.
[11] Dekho báb 5. 29.
[12] Muq. Yas'. 60. 21 aur 61. 3 aur Yúh. 15. 1, 2 aur 1 Kur. 3. 9.
[13] Yahúdáh 12.
[14] Báb 23. 16, 24. Muq. Yas'. 56. 10 aur Mal. 2. 8.
[15] Lúq. 6. 39.
[16] Muq. báb 13. 36.
[17] Báb 16. 9.
[18] Muq. 1 Kur. 6. 13.
[19] Báb 12. 34. Ya'q. 3. 6.
[20] Muq. báb 9. 4 aur Paid. 6. 5 aur Zab. 56. 5, wag:
[21] Báb 5. 22, 28. Dekho Khur. 20. 13—16.
[22] If. 4. 31. Kul. 3. 8. 1 Tim. 6. 4.
[23] 1 Kur. 6. 9, 10.
[24] Mar. 7. 2, 5.

Ek Kan'ání 'aurat kí laṛkí ko shifá bakhshná.

(Mar. 7. 24-30.)

21 Phir Yisú' wahán se nikalkar Súr aur Saidá ke 'ilaqe ko rawána húá. 22 Aur dekho ek [25]Kan'ání 'aurat un sarhaddon se niklí, aur pukárkar kahá, ki [26]Ai Khudáwand, Ibn i Dáúd, mujh par rahm kar; ek bad-rúh merí beṭí ko burí tarah satátí hai. 23 Magar us ne kuchh jawáb use na diyá. Aur us ke shágirdon ne pás ákar, us se yih 'arz kí, ki [27]Use rukhsat kar de, kyúnki hamáre píchhe chillátí hai. 24 Us ne jawáb men kahá, ki [28]Main Isráíl ke gharáne kí khoí húí bheron ke siwá âur kisí ke pás nahín bhejá gayá. 25 Magar us ne ákar [29]use sijda kiyá aur kahá; Ai Khudáwand, merí madad kar. 26 Us ne jawáb men kahá, ki Laṛkon kí roṭí lekar [30]kutton ko ḍál dení achchhí nahín. 27 Us ne kahá; Hán, Khudáwand; kyúnki kutte bhí [31]un ṭukron men se kháte hain, jo un ke málikon kí mez se girte hain. 28 Is par Yisú' ne jawáb men us se kahá; Ai 'aurat, [32]terá baṛá hí ímán hai; [33]jaisá cháhtí hai, tere liye waisá hí ho; [34]aur us kí beṭí ne [33]usí ghaṛí shifá pái.

Pahár par ke mu'jize.

29 [35]Phir Yisú' wahán se chalkar, [36]Galíl kí jhíl ke nazdík áyá, aur [37]pahár par charhkar wahín baiṭh gayá. 30 Aur ek baṛí bhíṛ [38]langron, andhon, gúngon, ṭunḍon,[a] aur bahut se âur bímáron ko apne sáth lekar us ke pás ái, aur unhen us ke pánwon men ḍál diyá; aur us ne unhen achchhá kar diyá; 31 [39]chunánchi jab logon ne dekhá, ki gúnge bolte, [40]ṭunḍe tandurust hote, aur langre chalte phirte, aur andhe dekhte hain, to ta'ajjub kiyá, aur [41]Isráíl ke [42]Khudá kí baṛái kí.

Chár hazár ádmion ko khiláná.

(Mar. 8. 1-10.)

32 [43]Aur Yisú' ne apne shágirdon ko pás bulákar kahá, ki [44]Mujhe is bhíṛ par tars átá hai, kyúnki yih tín din se barábar mere sáth rahí hai, aur in ke pás kuchh kháne ko nahín; aur inhen bhúká rukhsat karná main nahín cháhtá, kahín aisá na ho, ki ráh men thakkar rah jáen. 33 Shágirdon ne us se kahá, ki Biyábán men ham itní roṭiyán kahán se láen, ki aisí baṛí bhíṛ ko ser karen? 34 Yisú' ne un se kahá, ki Tumháre pás kitní roṭiyán hain? Wuh bole, [45]Sát, aur thoṛí sí chhoṭí machhliyán hain. 35 Us ne logon ko hukm diyá, ki zamín par baiṭh jáen. 36 Aur un sát roṭiyon aur machhliyon ko lekar [46]shukr kiyá, aur unhen toṛkar shágirdon ko detá gayá aur shágird logon ko. 37 Aur [47]sab khákar ser ho gaye, aur bache húe ṭukron se bhare húe sát ṭokre uṭháe. 38 Aur khánewále, siwá 'auraton aur bachchon ke, chár hazár mard the. 39 Phir wuh bhíṛ ko rukhsat karke, kishtí par sawár húá,

a N. *langron, ṭunḍon, andhon, gúngon.*

[25] Paid. 10. 15, 19. Qáz. 1. 30—33. Muq. Mar. 7. 26.
[26] Dekho báb 9. 27.
[27] Muq. báb 14. 15.
[28] Rom. 15. 8 Dekho báb 10. 5, 6.
[29] Báb 8. 2.
[30] Báb 7. 6.
[31] Muq. Lúq. 16. 21
[32] Dekho báb 9. 2.
[33] Muq. báb 8. 13.
[34] Báb 9. 22 aur 17. 18. Muq. Yúh. 4. 52, 53.
[35] Muq. Mar. 7. 31—37.
[36] Báb 4. 18. Yúh. 6. 1.
[37] Báb 5. 1.
[38] Dekho báb 11. 5.
[39] Dekho báb 9. 33.
[40] Báb 18. 8. Mar. 9. 43.
[41] Yas'. 29. 23. Lúq. 1. 68. A'mál 13. 17.
[42] Báb 9. 8.
[43] Muq. báb 14. 14—21.
[44] Muq. báb 9. 36.
[45] Báb 16. 10.
[46] Báb 26. 27. Mar. 14. 23. Lúq. 22. 17, 19. Yúh. 6. 11, 23. A'mál 27. 35. Rom. 14. 6. 1 Kur. 10. 30; 11. 24 aur 14. 16. 1 Tim. 4. 3, 4.
[47] Muq. 2 Sal. 4. 42—44.

aur [48]Magadan kí sarhaddon men á gayá.

Nishán ke talab karnewálon ko jawáb dená.

(Mar. 8. 11, 12.)

16 [1] Phir Farísíon aur Sadúqíon ne pás ákar, [1]ázmáne ke liye us se [2]darkhwást kí, ki Hamen koí ásmání [3]nishán dikhá. [2] Us ne jawáb men un se kahá, ki [4]Shám ko tum kahte ho, ki Khulá rahegá, kyúnki ásmán lál hai. [3] Aur subh ko yih, ki Áj ándhí chalegí, kyúnki ásmán lál aur dhundhlá hai. [5]Tum ásmán kí súrat men to tamíz karní jánte ho, magar [6]zamánon kí 'alámaton men tamíz nahín kar sakte? [4] Is zamáne ke [7]bure aur zinákár log[a] nishán talab karte hain, magar Yúnus ke nishán ke siwá, koi âur nishán un ko na diyá jáegá. Aur [8]wuh unhen chhorkar chalá gayá.

Farísíon aur Sadúqíon kí ta'lím se hoshyár rahne ke báre men.

(Mar. 8. 13–21.)

[5] Aur shágird pár játe waqt rotí sáth lení bhúl gaye the. [6] Yisú' ne un se kahá; [9]Khabardár, [10]Farísíon aur Sadúqíon ke khamír se hoshyár rahná. [7] Wuh ápas men charchá karne lage, ki Ham rotí nahín láe. [8] Yisú' ne [11]yih ma'lúm karke kahá; [12]Ai kami'tiqádo, tum ápas men kyún charchá karte ho, ki hamáre pás rotí nahín? [9] [13]Kyá ab tak nahín samajhte, aur un pánch hazár ádmíon kí [14]pánch rotiyán tumhen yád nahín, aur na yih ki kitní tokriyán utháín? [10] Aur na un chár hazár ádmíon kí [15]sát rotiyán, aur na yih ki kitne tokre utháe? [11] Kyá wajh hai, ki tum yih nahín samajhte, ki main ne tum se rotí kí bábat nahín kahá? Farísíon aur Sadúqíon ke khamír se [9]khabardár raho. [12] [16]Tab un kí samajh men áyá, ki us ne rotí ke khamír se nahín, balki [17]Farísíon aur Sadúqíon kí ta'lím se khabardár rahne ko kahá thá.

Shama'ún Patras ká iqrár karná ki Yisú' Khudá ká Betá hai.

(Mar. 8. 27–29; Lúq. 9. 18–20.)

[13] Jab Yisú' Qaisariya Filippí ke 'iláqe men áyá, to apne shágirdon se yih púchhá, ki Log Ibn i Ádam ko kyá kahte hain? [14] Unhon ne kahá; Ba'z [18]Yúhanná baptisma[b] denewálá kahte hain, ba'z [19]Eliyyáh, ba'z Yirmayáh, yá nabíon men se koí. [15] Us ne un se kahá; Magar tum mujhe kyá kahte ho? [16] Shama'ún Patras ne jawáb men kahá; [20]Tú [21]zinda Khudá ká [22]Betá [23]Masíh hai. [17] Yisú' ne jawáb men us se kahá, ki [24]Mubárak hai tú, [25]Shama'ún Bar-Yoná; kyúnki yih bát [26]gosht aur khún ne nahín, [27]balki mere Báp ne, jo ásmán par hai, tujh par záhir kí hai. [18] Aur main bhí tujh se kahtá hún, ki [28]Tú Patras hai, aur main [29]is patthar[c] par apní kalísiyá banáúngá, aur [30]'álam

a Yún. *Yih burí aur zinákár pusht.*

b Yá *istibág.* c Yá *chatán.*

[48] Yash. 19. 38? Muq. Mar. 8. 10.
[1] Dekho Yúh. 8. 6.
[2] 1 Kur. 1. 22. Dekho báb 12. 38.
[3] Lúq. 11. 16 aur 21. 11.
[4] Muq. Lúq. 12. 54, 55.
[5] Lúq. 12. 56.
[6] Muq. báb 12. 28 aur Lúq. 19. 44.
[7] Dekho báb 12. 39.
[8] Báb 4. 13 aur 21. 17.
[9] Lúq. 12. 1
[10] 1 Kur. 5. 6–8.
[11] Báb 26. 10.
[12] Dekho báb 6. 30.
[13] Báb 15. 16.
[14] Báb 14. 17–21.
[15] Báb 15. 34–38.
[16] Báb 17. 13.
[17] Muq. báb 5. 20 aur 23. 3.
[18] Báb 14. 2. Mar. 6. 14. Luq. 9. 7.
[19] Mar. 6. 15. Lúq. 9. 8. Muq. báb 17. 10 aur Mar. 9. 11 aur Yúh. 1. 21.
[20] Yúh. 11. 27.
[21] Ist. 5. 26. Yash. 3. 10. Zab. 42. 2. Yar. 10. 10. Dán. 6. 20. Hús. 1. 10. A'mál 14. 15. 2 Kur. 3. 3. 1 Tim. 4. 10. 'Ibr. 3. 12, wag:
[22] Dekho báb 14. 33.
[23] Dekho báb 1. 17.
[24] Muq. báb 13. 16.
[25] Muq. Yúh. 1. 42 aur 21. 15–17.
[26] 1 Kur. 15. 50. Gal. 1. 16. If. 6. 12. 'Ibr. 2. 14.
[27] 1 Kur. 2. 10 aur 12. 3. Muq. báb 11. 25 aur Yúh. 6. 45.
[28] Muq. báb 10. 2 aur Yúh. 1. 42.
[29] If. 2. 20. Muk. 21. 14. Muq. báb 7. 24.
[30] Dekho báb 11. 23.

i arwáh ke [31] darwáze us par gálib na áenge. 19 Main ásmán kí bádsháhat kí [32] kunjiyán tujhe dúnga, aur [33] jo kuchh tú zamín par bándhegá, wuh ásmán par bandhegá; aur jo kuchh tú zamín par kholegá, wuh ásmán par khulegá. 20 [34] Us waqt us ne shágirdon ko hukm diyá,[a] ki kisí ko na batáná, ki yih Masíh hai.

Yisú' kí maut aur us ke jalál kí peshíngoí.

(Mar. 8. 31–9. 1; Lúq. 9. 22–27.)

21 Us waqt se [35] Yisú'[b] apne shágirdon par záhir karne lagá, ki Mujhe zarúr hai, ki [36] Yarúshalem ko jáún, aur buzurgon aur sardár káhinon aur faqíhon kí taraf se bahut [37] dukh utháún, aur qatl kiyá jáún, aur [38] tísre din jí uthún. 22 Is par Patras us ko alag le jákar use malámat karne lagá, ki Ai Khudáwand, Khudá na kare; yih tujh par hargiz nahín hone ká. 23 Us ne phirkar Patras se kahá; [39] Ai Shaitán, mere sámne se dúr ho: tú mere liye [40] thokar ká bá'is hai; kyúnki [41] tú Khudá kí báton ká nahín, balki ádmíon kí báton ká khayál rakhtá hai. 24 Us waqt Yisú' ne apne shágirdon se kahá, ki Agar koí mere píchhe áná cháhe, to [42] apní khudí se[c] inkár kare, aur [43] apní salíb utháe aur mere píchhe ho le. 25 Kyúnki [43] jo koí apní ján bachání cháhe, wuh use khoegá, aur jo koí mere wáste apní ján khoegá, wuh use páegá. 26 Aur [44] agar ádmí sárí dunyá hásil kare aur apní ján ká nuqsán utháe, to use kyá fáida hogá? [45] yá ádmí apní ján ke badle kyá degá? 27 [46] Kyúnki Ibn i Ádam apne Báp ke jalál men [47] apne firishton ke sáth áegá; [48] us waqt har ek ko us ke kámon ke muwáfiq badlá degá. 28 Main tum se sach kahtá hún, ki Jo yahán khare hain, un men se ba'z aise hain ki [49] jab tak Ibn i Ádam ko [50] us kí bádsháhat men áte húe na dekh lenge, [51] maut ká maza hargiz na chakhenge.

Yisú' kí súrat ká badal jáná.

(Mar. 9. 2–8; Lúq. 9. 28–36.)

17 1 Chha din ke ba'd Yisú' ne [1] Patras aur Ya'qúb aur us ke bhái Yúhanná ko hamráh liyá, aur unhen ek únche pahár par alag le gayá; 2 aur un ke sámne us kí [2] súrat badal gayí; aur [3] us ká chihra súraj kí mánind chamká, aur [4] us kí poshák núr kí mánind safed ho gayí. 3 Aur dekho, Músá aur Eliyyáh us ke sáth báten karte húe unhen dikhái diye. 4 Patras ne Yisú' se kahá;[d] Ai Khudáwand, hamárá yahán rahná achchhá hai; marzí ho, to main yahán tín dere banáún, ek tere liye, ek Músá ke liye, ek Eliyyáh ke liye. 5 Wuh bol hí rahá thá, ki dekho, ek núrání bádal ne un par sáya kar liyá, aur dekho, [5] us bádal men se áwáz áí, ki [6] Yih merá piyárá Betá hai, jis se main khush hún; [7] is kí suno. 6 [8] Shágird yih sunkar [9] munh ke bal gire, aur

[31] Aiy. 38. 17. Yas'. 38. 10.
[32] Muq. Yas'. 22. 22 aur Muk. 1. 18 aur 3. 7.
[33] Muq. bab 18. 18 aur Yuh. 20. 23.
[34] Mar. 8. 30 Lúq. 9. 21. Muq. bab 17. 9. Dekho báb 12. 16.
[35] Dekho bab 1. 18.
[36] Báb 20. 18. Muq. Lúq. 13. 33.
[37] Báb 17. 12, 22, 23. Lúq. 24. 7.
[38] Dekho báb 27. 63 aur Yúh. 2. 19.
[39] Muq. bab 4. 10.
[40] Dekho bab 13. 41.
[41] Rom. 8. 5. Fil. 3. 19. Kul. 3. 2. Muq. Fil. 2. 5.
[42] Muq. 2 Tim. 2. 12, 13.
[43] Dekho báb 10. 38, 39.
[44] Muq. Lúq. 12. 20.
[45] Muq. Zab 49. 7, 8.
[46] Báb 24. 30; 25. 31 aur 26. 64. Dan. 7. 10, 13. Zak. 14. 5. Yuh. 1. 51. A'mal 1. 11. 1 Thiss. 1. 10 aur 4. 16. Yahúdáh 14. Muk. 1. 7. Muq. Ist. 33. 2.
[47] Báb 13. 41.
[48] Rom. 2. 6 aur 14. 12. 2 Kur. 5. 10. 'Ibr. 9. 27. 1 Pat. 1. 17. Muk. 2. 23; 20. 12 aur 22. 12. Dekho A'mál 10. 42 aur 1 Kur. 3. 8.
[49] Muq. báb 10. 23; 23. 36 aur 24. 34.
[50] Lúq. 23. 42.
[51] Yuh. 8. 52. 'Ibr. 2. 9.
[1] Báb 26. 37.
[2] Muq. 2 Kur. 3. 18.
[3] Muk. 1. 16 aur. 10. 1.
[4] Dán. 7. 9. Muq. bab 28. 3 aur Zab. 104. 2.
[5] 2 Pat. 1. 17 Muq. Khur. 24. 15, 16.
[6] Dekho bab 3. 17.
[7] A'mal 3. 22.
[8] 2 Pat. 1. 18.
[9] Muq. Paid. 17. 3 aur Hiz. 1. 28 aur Muk. 1. 17.

a N. *takid kí.* b N. *Yisú' Masíh.* c Yá *apne ape se.*

d Yun. *jawáb men kahá.*

bahut hí dare. 7 Yisú' ne pás ákar [10] unhen chhúá, aur kahá, ki Utho, aur [11] daro nahín. 8 Jab unhon ne apní ánkhen utháín, to ek Yisú' ke siwá âur kisí ko na dekhá.

Eliyyáh ke áne ke báre men.
(Mar. 9. 9–13.)

9 Jab wuh pahár se utarte the to Yisú' ne unhen yih hukm diyá, ki Jab tak Ibn i Ádam murdon men se na jí uthe, jo kuchh tum ne dekhá hai [12] us ká zikr kisí se na karná. 10 Us ke[a] shágirdon ne us se púchhá, ki Phir faqíh yih kyún kahte hain, [13] ki Eliyyáh ká pahle áná zarúr hai? 11 Us ne jawáb men kahá; Eliyyáh albatta áegá, aur [14] sab kuchh bahál karegá; 12 lekin main tum se kahtá hún, ki Eliyyáh to á chuká, aur unhon ne us ko nahín pahchíná, balki [15] jo cháhá, us ke sáth kiyá; [16] isí tarah Ibn i Ádam bhí un ke háth se dukh utháegá. 13 [17] Tab shágird samajh gaye ki us ne ham se Yúhanná baptisma[b] denewále kí bábat kahá hai.

Ek mirgíwále larke ko achchhá karná.
(Mar. 9. 14–28; Lúq. 9. 37–42.)

14 Aur jab wuh bhír ke pás pahúnche, to ek ádmí us ke pás áyá, aur us ke áge ghutne tekkar kahne lagá; 15 Ai Khudáwand, mere bete par rahm kar, kyúnki us ko [18] mirgí átí hai, aur wuh bahut[c] dukh uthátá hai, is liye ki aksar ág men gir partá hai, aur aksar pání men bhí. 16 Aur main us ko tere shágirdon ke pás láyá thá, magar [19] wuh use achchhá na kar sake. 17 Yisú' ne jawáb men kahá; [20] Ai bei'tiqád aur [20] kajrau qaum[d], [21] main kab tak tumháre sáth rahúngá? kab tak tumhárí bardásht karúngá? use yahán mere pás le áo. 18 Yisú' ne use [22] jhirká, aur bad-rúh us se nikal gayí, aur wuh [23] larká usí garí achchhá ho gayá. 19 Us waqt shágirdon ne Yisú' ke pás alag ákar kahá, ki Ham is ko kyún na nikál sake? 20 Us ne un se kahá; [24] Apne ímán kí kamí ke sabab; kyúnki [25] main tum se sach kahtá hún, ki [26] Agar tum men ráí ke dáne ke barábar bhí ímán hogá, to [27] is pahár se kah sakoge, ki Yahán se sarak-kar wahán chalá já, aur wuh chalá jáegá; aur [28] koí bát tumháre liye námumkin na hogí.

Yisú' ke qatl hone kí peshingoí.
(Mar. 9. 30–32; Lúq. 9. 43–45.)

22 [29] Aur jab wuh Galíl men rahte[e] the, to Yisú' ne un se kahá, ki Ibn i Ádam ádmíon ke háth men hawále kiyá jáegá; 23 aur wuh use qatl karenge, aur wuh [30] tísre din zinda kiyá jáegá. Is par wuh bahut hí gamgín húe.

Haikal ke mahsúl ko adá karná.

24 [31] Aur jab Kafarnahúm men áe, to ním misqál[f] lene-

[10] Dán. 8. 18; 9. 21 aur 10. 10, 18.
[11] Báb 14. 27.
[12] Dekho báb 8. 4 aur 12. 16.
[13] Dekho báb 11. 14.
[14] Mal. 4. 6. Lúq. 1. 16, 17. Muq. A'mál 1. 6 aur 3. 21.
[15] Báb 14. 3, 10.
[16] Báb 16. 21.
[17] Báb 16. 12.
[18] Báb 4. 24.
[19] Muq. báb 10. 1 aur Mar. 6. 7 aur Lúq. 10. 17.
[20] Fil. 2. 15. Muq. Yúh. 20. 27.
[21] Muq. Yúh. 14. 9.
[22] Zak. 3. 2. Mar. 1. 25. Lúq. 4. 35, 39. Muq. báb 8. 26 aur Yahúdáh 9.
[23] Dekho báb 9. 22.
[24] Muq. Yúh. 11. 40. Dekho báb 6. 30.
[25] Báb 21. 21, 22. Mar. 11. 23.
[26] Lúq. 17. 6. Muq. báb 13. 31.
[27] Muq. 1 Kur. 13. 2.
[28] Mar. 9. 23.
[29] Muq. báb 16. 21—28 aur 20. 17—19.
[30] Dekho Mar. 8. 31.
[31] Mar. 9. 33.

a N. *us ke* na dárad. b Yá *istibág*. c N. *bahut* na dárad.

d Yún. *pusht.* e N. *ikatthe ho rahe.*
f Yún. *Didrakhma.* Is se ek sikka murád hai, jis kí qímat qaríb ek rupaye ke hai, aur har ek Yahúdí ko haikal ke ikhráját ke liye sálána dená partá thá; Khurúj 30. 13 aur 38. 26 ko dekho.

wálon ne Patras ke pás ákar kahá; Kyá tumhárá ustád ním misqál nahín detá? 25 Us ne kahá; Hán, detá hai. Aur jab wuh ghar men áyá, to Yisú' ne us ke bolne se pahle hí kahá; Ai Shama'ún, [32]tú kyá samajhtá hai? Dunyá ke bádsháh kin se [33]mahsúl yá [33]jizya lete hain? apne beton se, yá gairon se? 26 Jab us ne kahá, ki Gairon se; to Yisú' ne us se kahá; Pas bete barí húe. 27 Magar is liye ki ham unhen [34]ṭhokar na khiláen, tú jhíl par jákar bansí ḍál, aur jo machhlí pahle nikle use le; aur jab us ká munh kholegá, to ek misqál[a] milegá; wuh lekar mere aur apne badle unhen de.

[32] Báb 18. 12 aur 21. 28.
[33] Báb 22. 17, 19. Mar. 12. 14. Rom. 13. 7.
[34] Dekho báb 5. 29.

Ásmán kí bádsháhat men firotaní kí aur adná logon kí qadr.

(Mar. 9. 33–37; Lúq. 9. 46–48.)

18 1 [1]Us waqt shágird Yisú' ke pás ákar bole; Pas ásmán kí bádsháhat men bará kaun hai? 2 Us ne ek bachche ko pás bulákar use un ke bích men khará kar diyá, 3 aur kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki agar tum na [2]phiro, aur [3]bachchon kí mánind na bano, to [4]ásmán kí bádsháhat men hargiz dákhil na hoge. 4 Pas [5]jo koí apne áp ko is bachche kí mánind chhotá banáegá, wuhí [4]ásmán kí bádsháhat men bará hogá. 5 Aur [6]jo koí aise bachche ko mere nám par qabúl kartá hai, wuh mujhe qabúl kartá hai; 6 lekin [7]jo koí in chhoṭon men se, jo mujh par ímán láe hain, kisí ko ṭhokar khilátá hai, us ke liye yih bihtar hai, ki ek barí chakkí[b] ká páṭ us ke gale men laṭkáyá jáe, aur wuh gahre samundar men ḍubo diyá jáe. 7 [8]Ṭhokaron ke sabab dunyá par afsos hai; [9]kyúnki ṭhokaron ká lagná zarúr hai, [10]lekin us ádmí par afsos hai, jis ke bá'is se ṭhokar lage. 8 Pas [11]agar terá háth yá terá pánw tujhe ṭhokar khiláe, to use káṭkar apne pás se phenk de; ṭunḍá yá langrá hokar zindagí men dákhil honá tere liye is se bihtar hai, ki do háth yá do pánw hote, tú [12]hamesha kí ág men ḍálá jáe. 9 Aur [11]agar terí ánkh tujhe ṭhokar khiláe, to use nikálkar apne pás se phenk de; káná hokar zindagí men dákhil honá tere liye is se bihtar hai, ki do ánkhen hote, tú [11]ág ke jahannam men ḍálá jáe. 10 Khabardár, [13]in chhoṭon men se kisí ko náchíz na jánná; kyúnki main tum se kahtá hún, ki Ásmán par [14]un ke firishte [15]mere ásmání Báp ká munh har waqt dekhte hain. 12 [16]Tum kyá samajhte ho? [17]agar kisí ádmí kí sau bheren hon, aur un men se ek bhaṭak jáe, to kyá wuh ninnánawe ko chhorkar aur paháron par jákar,[c] us bhaṭkí húí ko na ḍhúnḍhegá? 13 Aur agar aisá ho ki use páe, to main tum se sach kahtá hún, ki wuh un ninnánawe kí nisbat jo bhaṭkí nahín, is bher kí ziyáda khushí karegá. 14 Isí tarah [18]tumháre Báp kí jo ásmán par hai yih marzí nahín, ki in chhoṭon men se ek bhí halák ho.

[1] Báb 17. 24. Muq. báb 20. 20–28.
[2] Muq. Lúq. 22. 32.
[3] Báb 19. 14. Mar. 10. 15. Lúq. 18. 17. Muq. Zab. 131. 2 aur 1 Kur. 14. 20 aur 1 Pat. 2. 2.
[4] Muq. báb 5. 19, 20.
[5] Báb 20. 27 aur 23. 11, 12.
[6] Muq. báb 10. 40, 42.
[7] Mar. 9. 42. Lúq. 17. 2. Muq. 1 Kur. 8. 12.
[8] Dekho báb 13. 41.
[9] Lúq. 17. 1. Dekho 1 Kur. 11. 19.
[10] Báb 26. 24.
[11] Báb 5. 29, 30. Mar. 9. 43–48.
[12] Dekho báb 25. 41.
[13] Báb 25. 40, 45.
[14] A'mál 12. 15. Muq. Zab. 34. 7 aur 91. 11 aur 'Ibr. 1. 14.
[15] Lúq. 1. 19. Muk. 8. 2. Muq. Ást. 1. 14.
[16] Báb 17. 25 aur 21. 28.
[17] Muq. Lúq. 15. 4–7.
[18] Yuh. 6. 39 aur 10. 28. Muq. Yuh. 17. 12.

a Yún. *Stater*, ya'ní taqríban do rupaye ká sikka.

b Yá *kharas*.

c N. *ninnánawe ko paháron par na chhoregá, aur jákar*.

Bháiyon̲ ke jhagron̲ ke faisala karne ke bayán men̲.

15 [19] Agar terá bhái terá[a] gunáh kare, to [20] já, aur akele men̲ bát chít karke use samjhá; agar wuh terí sune, to tú ne [21] apne bhái ko pá liyá. 16 Aur agar na sune, to âur ek do ádmíon ko apne sáth le já, táki har ek bát [22] do tín gawáhon̲ kí zabán se sábit ho jáe. 17 Agar wuh un kí bhí sunne se inkár kare, to [23] kalísiyá se kah; aur agar kalísiyá kí bhí sunne se inkár kare, [24] to tú use [25] gairqaumwále aur mahsúl lenewále ke barábar ján. 18 Main̲ tum se sach kahtá hún̲, ki [26] Jo kuchh tum zamín par bán̲dhoge, wuh ásmán par bandhegá; aur jo kuchh tum zamín par khologe, wuh ásmán par khulega. 19 Phir main̲ tum se[b] kahtá hún̲, ki Agar tum men̲ se do shakhs zamín par kisí bát ke liye, jise wuh mángte hon̲, [27] ittifáq karen̲, to wuh mere Báp kí taraf se, jo ásmán par hai, [28] un ke liye ho jáegí. 20 Kyún̲ki jahán̲ do yá tín [29] mere nám par ikaṭṭhe hain̲, [30] wahán̲ main̲ un ke bích men̲ hún̲.

Bhái ke mu'áf karne ke bayán men̲.

21 Us waqt Patras ne pás ákar us se kahá; Ai Khudáwand, agar [31] merá bhái merá gunáh kartá rahe, to main̲ kitní daf'a use mu'áf karún̲? kyá [32] sát daf'a tak? 22 Yisú' ne us se kahá; Main̲ tujh se yih nahín̲ kahtá, ki sát daf'a, balki [33] sát daf'a ke sattar gune tak. 23 Pas ásmán kí bádsháhat us bádsháh kí mánind hai, jis ne apne naukaron̲ se [34] hisáb lená cháhá. 24 Aur jab hisáb lene lagá, to us ke sámne ek qarzdár házir kiyá gayá, jise [35] das hazár [36] tore[c] dene the. 25 [37] Magar chún̲ki us ke pás kuchh adá karne ko na thá, is liye us ke[d] málik ne hukm diyá, ki Yih aur is kí jorú [38] bachche, aur jo kuchh is ká hai, sab [39] bechá jáe, aur qarz wusúl kar liyá jáe. 26 Pas naukar ne girkar [40] use sijda kiyá aur kahá; Ai ḵhudáwand,[e] mujhe muhlat de, to main̲ terá sárá qarz adá karún̲gá. 27 Us naukar ke málik ne tars khákar use chhoṛ diyá, aur us ká qarz [37] bakhsh diyá. 28 Jab wuh naukar báhar niklá, to us ke hamḵhidmaton̲ men̲ se ek us ko milá, jis par us ke sau [41] dínár[f] áte the; us ne us ko pakaṛkar us ká galá ghon̲ṭá aur kahá, ki Jo merá átá hai, adá kar de. 29 Pas us ke hamḵhidmat ne us ke sámne girkar us kí minnat kí aur kahá, Mujhe muhlat de, main̲ tujhe adá kar dún̲gá. 30 Us ne na máná, balki jákar use qaidḵháne men̲ ḍál diyá, ki jab tak qarz adá na kar de, qaid rahe. 31 Pas us ke hamḵhidmat yih hál dekhkar bahut gamgín húe, aur ákar apne málik ko sárá ahwál suná diyá. 32 Is par us ke málik ne us ko pás

---

[19] Lúq. 17. 3.
[20] 2 Thiss. 3. 15. Muq. Tit. 3. 10 aur Ya'q. 5. 19. Dekho Ahb. 19.17.
[21] 1 Kur. 9. 19—22. Muq. 1 Pat. 3. 1.
[22] Ist. 19. 15. 2 Kur. 13. 1. Muq. Gin. 35. 30 aur Yúh. 8. 17 aur 1 Tím. 5. 19 aur 'Ibr. 10. 28.
[23] Muq. 1 Kur. 5. 4, 5 aur 6. 1—6.
[24] Muq. Rom. 16. 17 aur 1 Kur. 5. 9—13 aur 2 Thiss. 3. 6, 14 aur 2 Yúh. 10.
[25] Báb 5. 46, 47.
[26] Muq. báb 16. 19 aur Yúh. 20. 23.
[27] Muq. A'mál 12. 5, 12 aur Filemon 22.
[28] Dekho báb 7. 7.
[29] Muq. A'mál 4. 30, 31 aur 1 Kur. 5. 4.
[30] Muq. báb 28. 20 aur Yúh. 12. 26 aur 20. 19, 26.
[31] Áyat 15.
[32] Lúq. 17. 3, 4. Muq. Kul. 3. 13.
[33] Paid. 4. 24 (Yún.).
[34] Báb 25. 19.
[35] Ást. 3. 9.
[36] Báb 25. 15.
[37] Muq. Luq. 7. 42.
[38] 2 Sal. 4. 1. Naham. 5. 5.
[39] Ḵhur. 21. 2. Ahb. 25. 39.
[40] A'mál 10. 25. Dekho báb 8. 2.
[41] Báb 20. 2 aur 22. 19. Mar. 6. 37 aur 14. 5. Lúq. 7. 41 aur 10. 35. Yúh. 6. 7. Muk. 6. 6, wag:

a N. *terá* na dárad.
b N. *sach* izád.
c Yún. *Talantun*, jis kí qímat qaríb 3600 rúpaye ke thí.
d N. *us ke* na dárad.
e N. *Ai ḵhudáwand* na dárad.
f Is mauqa' par Yúnání lafz *denariyus* se ek sikka murád hai, jis kí qímat taḵhmínan áṭh áne kí hai.

bulákar us se kahá; Ai sharír naukar, main ne wuh sárá qarz tujhe is liye bakhsh diyá ki tú ne merí minnat kí thí; 33 [42]kyá tujhe lázim na thá, ki jaisá main ne tujh par rahm kiyá, tú bhí apne hamkhidmat par rahm kartá? 34 [43]Aur us ke málik ne gusse hokar, us ko jalládon ke hawále kiyá, ki [44]jab tak[a] tamám qarz adá na kar de, qaid rahe. 35 [45]Isí tarah tumháre sáth merá ásmání Báp bhí karegá, agar tum men se har ek apne bhái ko [46]dil se mu'áf na kare.

Yardan ke pár Yisú' ke mu'jize.

(Mar. 10. 1.)

19 [1] Jab Yisú' yih báten khatm kar chuká, to aisá húá ki [1] Galíl se rawána hokar, [2]Yardan ke pár Yahúdiya kí sarhaddon men áyá; 2 aur [3]us ke píchhe ek barí bhír ho lí, aur us ne unhen wahán achchhá kiyá.

Taláq ke báre men Yisú' kí ta'lím.

(Mar. 10. 2–12.)

3 Aur Farísí use [4]ázmáne ke wáste us ke pás áe aur kahne lage; Kyá har ek sabab se [5]apní bíwí ká chhor dená rawá hai? 4 Us ne jawáb men kahá; [6]Kyá tum ne nahín parhá, ki jis ne unhen banáya,[b] us ne ibtidá hí se unhen mard aur 'aurat banákar kahá, ki 5 [c][7]Is sabab se mard báp se aur mán se judá hokar, apní bíwí ke sáth rahegá, aur [8]wuh dono ek jism honge? 6 Pas wuh do nahín, balki ek jism hain. [9]Is liye jise Khudá ne jorá hai, use ádmí judá na kare. 7 Unhon ne us se kahá; [10]Phir Músá ne kyún hukm diyá hai, ki taláqnáma dekar use chhor de? 8 Us ne un se kahá, ki Músá ne tumhárí [11]sakhtdilí ke sabab tumhen apní bíwiyon ke chhor dene kí ijázat dí, magar ibtidá se aisá na thá. 9 [12]Aur main tum se kahtá hún, ki Jo koí apní bíwí ko harámkárí ke siwá kisí âur sabab se chhor de, aur dúsrí se biyáh kare, wuh ziná kartá hai;[d] aur jo koí chhorí húí se biyáh kar le wuh bhí ziná kartá hai. 10 Shágirdon ne us se kahá, ki Agar mard ká bíwí ke sáth aisá hí hál hai, to biyáh karná hí achchhá nahín. 11 Us ne un se kahá, ki [13]Sab is bát ko qabúl nahín kar sakte, magar [14]wuhí jinhen yih qudrat dí gayí hai. 12 Kyúnki ba'z khoje aise hain, jo mán ke pet hí se aise paidá húe, aur ba'z khoje aise hain, jinhen ádmíon ne khoja banáyá, aur ba'z khoje aise hain, [15]jinhon ne ásmán kí bádsháhat ke liye apne áp ko khoja banáyá. Jo qabúl kar saktá hai, wuh qabúl kare.

Chhote bachchon se Yisú' kí mahabbat.

(Mar. 10. 13–16; Lúq. 18. 15–17.)

13 Us waqt log bachchon ko us ke pás láe, táki wuh un par háth rakkhe aur du'á mánge, magar shágirdon ne unhen [16]jhirká. 14 Lekin Yisú' ne kahá; [17]Bachchon ko mere pás áne do, aur unhen [18]mana' na

[42] Muq. báb 6. 12 aur If. 4. 32 aur Kul. 3. 13 aur 1 Yuh. 4. 11.
[43] Dekho Ya'q. 2. 13.
[44] Áyat 30. Muq. báb 5. 25, 26.
[45] Báb 6. 15. Muq. Amsál 21. 13.
[46] 1 Pat. 1. 22. Muq. Rom. 6. 17.
[1] Báb 17. 24.
[2] Lúq. 9. 51 aur 17. 11. Yúh. 10. 40. Muq. báb 4. 25.
[3] Báb 12. 15.
[4] Dekho Yúh. 8. 6.
[5] Báb 5. 31.
[6] Paid. 1. 27; 2. 18, 21—23 aur 5. 2. Muq. báb 21. 16.
[7] If. 5. 31
[8] 1 Kur. 6. 16. Muq. Mal. 2. 15.
[9] 1 Kur. 7. 10.
[10] Ist. 24. 1—4.
[11] Mar 16. 14. Muq. Mar. 3. 5 aur 6. 52 aur 'Ibr. 3. 8.
[12] Dekho báb 5. 32
[13] 1 Kur. 7. 2, 7–9, 17.
[14] Muq. báb 20. 23.
[15] Muq. 1 Kur. 7. 32.
[16] Muq. Mar. 10. 48.
[17] Báb 18. 3.
[18] Muq. Mar. 9. 39.

a N. *us ká* izád. b N. *paidá kiyá.* c Paidáish 2. 24. d N. Áyat 9 kí báqí 'ibárat na dárad.

karo, kyúnki ásmán kí bádsháhat aison hí kí hai. 15 Aur wuh un par háth rakhkar wahán se chalá gayá.

Yisú' ke púre shágird hone ká tariqa.

(Mar. 10. 17–22; Lúq. 18. 18–23.)

16 [19] Aur dekho, ek shakhs ne pás ákar us se kahá; Ai ustád main kaun sí nekí karún, táki [20] hamesha kí zindagí [21] páún? 17 Us ne us se kahá, ki Tú mujh se neki kí bábat kyún púchhtá hai? nek to ek hí hai; lekin [22] agar tú zindagí men dákhil honá cháhtá hai, to hukmon par 'amal kar. 18 Us ne us se kahá; Kaun se hukmon par? Yisú' ne kahá; Yih, ki [23] Khún na kar; Ziná na kar; Chorí na kar; Jhúthí gawáhí na de; 19 Apne[a] báp kí aur mán kí 'izzat kar; aur [24] apne parausí se apní mánind mahabbat rakh. 20 Us jawán ne us se kahá, ki [25] Main ne in sab par 'amal kiyá hai; ab mujh men kis bát kí kamí hai? 21 Yisú' ne us se kahá; Agar tú [26] kámil honá cháhtá hai, to já, [27] apná mál o asbáb bechkar garíbon ko de; tujhe [28] ásmán par khazána milegá; aur ákar mere píchhe ho le. 22 [29] Magar wuh jawán yih bát sunkar gamgín hoke chalá gayá, kyúnki bará máldár thá.

Yisú' kí pairawí ke ajr ke bayán men. Angúrí bág ke mazdúron kí tamsíl.

(Mar. 10. 23–31; Lúq. 18. 24–30.)

23 Aur Yisú' ne apne shágirdon se kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki [30] daulatmand ká ásmán kí bádsháhat men dákhil honá mushkil hai. 24 [31] Aur phir tum se kahtá hún, ki únt ká súí ke náke men se nikal jáná is se ásán hai, ki daulatmand [32] Khudá kí bádsháhat men dákhil ho. 25 Shágird yih sunkar bahut hí hairán húe, aur bole, ki Phir kaun naját pá saktá hai? 26 Yisú' ne [33] un kí taraf dekhkar kahá, ki [34] Yih ádmíon se to nahín ho saktá, lekin Khudá se sab kuchh ho saktá hai. 27 Is par Patras ne jawáb men us se kahá, ki Dekh, [35] ham to sab kuchh chhorkar tere píchhe ho liye hain; pas ham ko kyá milegá? 28 Yisú' ne un se kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki [36] jab Ibn i Ádam nayí paidáish men apne jalál ke takht par baithegá, to [37] tum bhí jo mere píchhe ho liye ho, bárah takhton par baithkar, [38] Isráíl ke bárah kabílon ká insáf karoge. 29 [39] Aur jis kisí ne gharon, yá bháiyon, yá bahinon, yá báp, yá mán, yá bachchon, yá kheton ko mere nám kí khátir chhor diyá hai, us ko sau guná milegá[b] aur [40] hamesha kí zindagí ká wáris hogá. 30 Lekin [41] bahut se awwal ákhir ho jáenge, aur ákhir [42] awwal.

20

1 Kyúnki ásmán kí bádsháhat us ghar ke málik kí mánind hai, jo sawere niklá, táki apne angúrí bág men mazdúr lagáe. 2 Aur us ne mazdúron se ek dínár[c] roz thahrákar, unhen apne bág men bhej diyá. 3 Phir pahar din charhe ke qaríb

[19] Muq. Lúq. 10. 25—28.
[20] Báb 25. 46 Yúh. 3. 15, wag: Muq. báb 18. 8.
[21] Muq. áyat 29.
[22] Ahb. 18. 5. Naham. 9. 29. Hiz. 20. 11, 13, 21. Rom. 10. 5 Gal. 3. 12.
[23] Rom. 13. 9. Dekho Khur. 20. 12—16 aur Ist. 5. 16—20. Muq. báb 5. 21, 27.
[24] Báb 5. 43 aur 22. 39. Mar. 12. 31. Lúq. 10. 27. Gal. 5. 14. Ya'q. 2. 8. Dekho Ahb. 19. 18.
[25] Muq. Fil. 3. 6.
[26] Dekho báb 5. 48.
[27] Lúq. 12. 33. Muq. Lúq. 16. 9 aur 19. 8 aur A'mál 2. 45 aur 4. 34, 35 aur 1 Tim. 6. 18, 19.
[28] Báb 6. 19, 20.
[29] Muq. Hiz. 33. 31.
[30] Muq. 1 Kur. 1. 26. Dekho báb 13. 22.
[31] Muq. Mar. 10. 24.
[32] Dekho báb 12. 28.
[33] Lúq. 22. 61. Muq. Mar. 10. 21.
[34] Paid. 18. 14. Aiy. 42. 2. Yar. 32. 17, 27. Zak. 8. 6. Mar. 14. 36. Lúq. 1. 37.
[35] Báb 4. 20, 22. Mar. 1. 18, 20.
[36] Dekho báb 16. 27.
[37] Lúq. 22. 30. Muk. 3. 21.
[38] Muq. 1 Kur. 6. 2.
[39] Muq. Lúq. 14. 26.
[40] Muq. áyat 16. Dekho báb 25. 34.
[41] Báb 20. 16. Mar. 10. 31. Lúq. 13. 30.
[42] Muq. báb 21. 31, 32.

a N. *Apne* na dárad.

b N. *wuh kai guná ziyáda páegá.*
c 18. 28. ke háshiye ko dekho.

nikalkar, us ne âuron ko bázár men bekár khare dekhá, 4 aur un se kahá; Tum bhí bág men chale jáo; jo wájib hai, tumhen dúngá. Pas wuh chale gaye. 5 Phir us ne do pahar aur tísre pahar ke qaríb nikalkar waisá hí kiyá. 6 Aur koí ek ghantá din rahe, phir nikalkar âuron ko khare páyá, aur un se kahá; Tum kyún yahán tamám din bekár khare rahe? 7 Unhon ne us se kahá; Is liye ki kisí ne ham ko mazdúrí par nahín lagáyá. Us ne un se kahá; Tum bhí bág men chale jáo. 8 [1]Jab shám húí, to bág ke málik ne apne kárinde se kahá, ki Mazdúron ko bulá, aur pichhlon se lekar pahlon tak unhen[a] mazdúrí de de. 9 Jab wuh áe jo ghantá bhar din rahe lagáe gaye the, to unhen ek ek dínár milá. 10 Jab pahle mazdúr áe, to unhon ne yih samjhá, ki hamen ziyáda milegá, aur un ko bhí ek hí ek dínár milá. 11 Jab milá, to ghar ke málik se yih kahkar shikáyat karne lage, ki 12 In pichhlon ne ek hí ghantá kám kiyá hai, aur tú ne inhen hamáre barábar kar diyá, jinhon ne din bhar ká bojh utháyá, aur [2]sakht dhúp sahí. 13 Us ne jawáb dekar un men se ek se kahá; [3]Miyán, main tere sáth beinsáfí nahín kartá; kyá terá mujh se ek dínár nahín thahrá thá? 14 [4]Jo terá hai uthá le, aur chalá já; merí marzí yih hai, ki jitná tujhe detá hún, is pichhle ko bhí utná hí dún. 15 [5]Kyá mujhe rawá nahín, ki apne mál ko jo cháhún so karún? Yá tú is liye ki main nek hún, [6]burí nazar se dekhtá hai? 16 [7]Isí tarah ákhir awwal ho jáenge, aur awwal ákhir.

Yisú' ke qatl hone aur jí uthne kí peshíngoí.

(Mar. 10. 32–34; Lúq. 18. 31–33.)

17 [8]Aur Yisú' Yarúshalem játe men bárah shágirdon ko[b] alag le gayá, aur ráh men un se kahá; 18 Dekho, [9]ham Yarúshalem ko játe hain, aur Ibn i Ádam sardár káhinon aur faqíhon ke hawále kiyá jáegá, aur wuh us ke [10]qatl ká hukm denge, 19 aur use [11]gairqaumon ke hawále karenge, táki wuh [12]use thatthon men uráen, aur kore máren, aur [13]salíb par charháen, aur [14]wuh tísre din zinda kiyá jáegá.

Zabdí ke beton kí 'arz.

(Mar. 10. 35–45.)

20 Us waqt [15]Zabdí ke beton kí mán ne, apne beton ke sáth us ke sámne ákar [16]sijda kiyá, aur us se kuchh 'arz karne lagí. 21 Us ne us se kahá, ki Tú kyá cháhtí hai? Us ne us se kahá; Farmá, ki yih mere do bete [17]terí bádsháhat men ek terí dahní, aur ek terí báín taraf [18]baithe. 22 Yisú' ne jawáb men kahá; [19]Tum nahín jánte, ki kyá mángte ho. [20]Jo piyála main píne ko hún, kyá tum pí sakte ho? Unhon ne us se kahá; Pí sakte hain. 23 Us ne un se kahá; [21]Merá piyála to [22]píoge, lekin apne dahne báen kisí ko bithá dená merá kám nahín, [23]magar jin

a N. *unhen* na dárad.

b N. *Jab Yisú' Yarúshalem jáne ko thá, to un bárah ko.*

[1] Ahb. 19. 13. Ist. 24. 15.
[2] Ya'q. 1. 11. Muq. Paid. 31. 40 aur Yún. 4. 8 aur Lúq. 12. 55, wag:
[3] Báb 22. 12 aur 26. 50.
[4] Báb 25. 25.
[5] Muq. Rom. 9. 15—24.
[6] Mar. 7. 22. Muq. báb 6. 23 aur Ist. 15. 9 aur Amsál 23. 6 wag:
[7] Dekho báb 19. 30.
[8] Muq. báb 16. 21—28 aur 17. 12, 22, 23.
[9] Dekho báb 16. 21.
[10] Báb 26. 66. Yuh. 19. 7.
[11] Báb 27. 2. Yuh. 18. 30, 31. A'mál 3. 13. Muq. A'mál 2. 23; 4. 27 aur 21. 11.
[12] Báb 27. 26—31.
[13] Báb 26. 2. Lúq. 24. 7. Yúh. 12. 32, 33 aur 18. 32.
[14] Báb 16. 21 aur 27. 63.
[15] Báb 4. 21 aur 27. 56.
[16] Dekho báb 8. 2.
[17] Báb 16. 28 aur 25. 31, 34. Lúq. 23. 42.
[18] Muq. báb 19. 28.
[19] Muq. Luq. 9. 33 aur 23. 34.
[20] Mar. 14. 36. Lúq. 22. 42. Yúh. 18. 11. Muq. Yas'. 51. 22 aur báb 26. 29, 42.
[21] Muq. Rom. 8. 17 aur Fil. 3. 10.
[22] A'mál 12. 2. Muk. 1. 9.
[23] Muq. báb 19. 11.

ke liye mere Báp kí taraf se [24]taiyár kiyá gayá, unhín ke liye hai. **24** Aur jab dason ne yih suná, to un dono bháiyon se khafa húe. **25** Magar Yisú' ne unhen pás bulákar kahá; [25]Tum jánte ho, ki gair-qaumon ke sardár un par [26]hukúmat chaláte, aur amír un par ikhtiyár jatáte hain. **26** [27]Tum men aisá na hogá,[a] balki jo tum men bará honá cháhe, wuh tumhárá [28]khádim bane, **27** aur jo tum men awwal honá cháhe, wuh tumhárá [29]gulám bane: **28** chunánchi Ibn i Ádam is liye nahín áyá, ki khidmat le, balki [30]khidmat kare, aur [31]apní ján [32]bahuteron ke badle fidye men de.

Do andhon ko biná karná.

(Mar. **10.** 46–52; Lúq. **18.** 35–43.)

29 [33]Aur jab wuh Yarího se nikalte the, to ek barí bhír us ke píchhe ho lí. **30** Aur dekho, do andhon ne jo ráh ke kanáre baithe húe the, yih sunkar, ki Yisú' já rahá hai, chillákar kahá; Ai Khudáwand, [34]Ibn i Dáúd, ham par rahm kar. **31** Logon ne unhen [35]dántá ki chup rahen; lekin wuh âur bhí chillákar bole; Ai Khudáwand, [34]Ibn i Dáúd, ham par rahm kar. **32** Yisú' ne khare hokar unhen buláyá aur kahá; Tum kyá cháhte ho, ki main tumháre liye karún? **33** Unhon ne us se kahá; Ai Khudáwand, yih ki hamárí ánkhen khul jáen. **34** Yisú' ko tars áyá, aur us ne un kí ánkhon ko chhúá; aur wuh fauran biná ho gaye, aur us ke píchhe ho liye.

Yisú' ká 'aláníya taur par Yarúshalem men dákhil honá.

(Mar. **11.** 1–10; Lúq. **19.** 29–38; Yúh. **12.** 12–15.)

21 **1** Aur jab wuh Yarúshalem ke nazdík pahunche, aur [1]Zaitún ke pahár par Baitfage ke pás áe, to Yisú' ne [2]do shágirdon ko yih kahkar bhejá, ki **2** Apne sámne ke gánw men jáo; wahán pahunchte hí ek gadhí bandhí húí, aur us ke sáth bachcha tumhen milegá; unhen kholkar mere pás le áo. **3** Aur agar koí tum se kuchh kahe, to kahná, ki Yih Khudáwand ko darkár hain; wuh fi'lfaur unhen bhej degá. **4** Yih is liye húá, [3]ki jo nabí kí ma'rifat kahá gayá thá, wuh púrá ho, ki

5 [4][b]Siyyon kí betí se kaho, ki
Dekh, terá Bádsháh tere pás átá hai;
Wuh [5]halím hai, aur gadhe par sawár hai;
Balki ládú ke bachche par.

6 Pas shágirdon ne jákar, jaisá Yisú' ne unhen hukm diyá thá, waisá hí kiyá; **7** aur gadhí aur bachche ko lákar apne kapre un par dále; aur wuh un par baith gayá. **8** Aur bhír men ke aksar logon ne [6]apne kapre ráste men bichháe, aur âuron ne darakhton se dáliyán kátkar ráh men phailáín. **9** Aur bhír jo us ke áge áge játí aur píchhe píchhe chalí átí thí, pukár pukárkar kahtí thí, ki

[24] Báb 25. 34.
[25] Muq. báb 18. 1–4 aur Lúq. 22. 25–27.
[26] Muq. 1 Pat. 5. 3.
[27] Báb 23. 11. Muq. Lúq. 9. 48.
[28] Báb 22. 13.
[29] 2 Kur. 4. 5.
[30] Yúh. 13. 4, 13–15. Fil. 2. 7. Muq. 2 Kur. 8. 9.
[31] Yas'. 53. 10. Dán. 9. 26. Yúh. 10. 15 aur 11. 51, 52. Rom. 4. 25. Gal. 1. 4 aur 2. 20. 1 Tím. 2. 6. Tit. 2. 14. 1 Pat. 1. 18, 19.
[32] Báb 26. 28. Yas'. 53. 11, 12. 'Ibr. 2. 10 aur 9. 28. Muq. Rom. 5. 15 aur Muk. 5. 9.
[33] Muq. báb 9. 27–31.
[34] Báb 21. 9 aur 22. 42. Dekho báb 1. 1.
[35] Muq. báb 19. 13.

[1] Báb 24. 3 aur 26. 30. Zak. 14. 4; Yúh. 8. 1. Muq. A'mál 1. 12.
[2] Muq. Mar. 14. 13.
[3] Dekho báb 1. 22.
[4] Muq. Yas'. 62. 11.
[5] Báb 11. 29.
[6] 2 Sal. 9. 13.

a N. *aisá nahín hai.*

b Zakariyáh 9. 9.

[7] Ibn i Dáúd ko [8] Hosha'ná,[a] [9] mubárak hai wuh, jo Khudáwand ke nám par átá hai, [10] 'álam i bálá par Hosha'ná.[a] 10 Aur [11] jab wuh Yarúshalem men dákhil húá, to sáre shahr men halchal par gayí, aur log kahne lage; Yih kaun hai? 11 Bhír ke logon ne kahá; Yih Galíl ke [12] Násarat ká [13] nabí Yisú' hai.

Haikal ko pák sáf karná.

(Mar. 11. 15-18; Lúq. 19. 45-47.)

12 [14] Aur Yisú' ne Khudá kí[b] haikal men dákhil hokar, un sab ko nikál diyá, jo haikal men kharíd o farokht kar rahe the, aur [15] sarráfon ke takhte aur [16] kabútar-faroshon kí chaukiyán ulat dín, 13 aur un se kahá; Likhá hai, ki[c] Merá ghar du'á ká ghar kahláegá; magar [17] tum use dákúon kí khoh banáte ho. 14 [18] Aur andhe aur langre haikal men us ke pás áe; aur us ne unhen achchhá kiyá. 15 [19] Lekin jab sardár káhinon aur faqíhon ne un 'ajíb kámon ko, jo us ne kiye, aur larkon ko haikal men [7] Ibn i Dáúd ko [8] Hosha'ná[a] pukárte dekhá, to khafa hokar us se kahne lage; 16 Tú suntá hai, ki yih kyá kahte hain? Yisú' ne un se kahá; Hán; [20] kyá tum ne yih kabhí nahín parhá, ki[d] [21] Bachchon aur shírkhwáron ke munh se tú ne hamd ko kámil karáyá? 17 Aur [22] wuh unhen chhorkar [23] shahr ke báhar [24] Bait'aniyyáh men gayá, aur rát ko wahín rahá.

Ek bephal anjír ke darakht ká sukháyá jáná.

(Mar. 11. 12-14 aur 20-24.)

18 Aur jab subh ko phir shahr men játá thá, to [25] use bhúk lagí. 19 [26] Aur anjír ká ek darakht ráh ke kanáre dekhkar us ke pás gayá, aur patton ke siwá us men kuchh na pákar us se kahá, ki Áyanda tujh men kabhí phal na lage. Aur anjír ká darakht usí dam súkh gayá. 20 Shágirdon ne yih dekhkar ta'ajjub kiyá, aur kahá; Yih anjír ká darakht kyúnkar ek dam men súkh gayá? 21 Yisú' ne jawáb men un se kahá; [27] Main tum se sach kahtá hún, ki [28] Agar ímán rakkho aur [29] shakk na karo, to na sirf wuh karoge, jo anjír ke darakht ke sáth húá, balki agar is pahár se bhí kahoge, ki [30] Tú ukhar já, aur samundar men já par, to yih ho jáegá. 22 Aur [31] jo kuchh du'á men [28] ímán ke sáth mángoge, wuh sab tumhen milegá.

Apne ikhtiyár ke báre men Yisú' ká sardáron ko jawáb dená.

(Mar. 11. 27-33; Lúq. 20. 1-8.)

23 Aur [32] jab wuh haikal men ákar ta'lím de rahá thá, to sardár káhinon, aur qaum ke buzurgon ne us ke pás ákar kahá; Tú in kámon ko [33] kis ikhtiyár se kartá hai? aur kis ne tujhe yih ikhtiyár diyá hai? 24 Yisú' ne jawáb men un se kahá, ki Main bhí tum se ek bát púchhtá hún;

---

a 'Ibrání zabán men is ke ma'ní hain, *Karm karke naját de.* Zabúr 118. 25 ko dekho.
b N. *Khudá kí* na darad.
c Yasha'yáh 56. 7. d Zabúr 8. 2.

[7] Báb 20. 30. [8] Muq. Muk. 7. 10. Dekho Zab. 118. 25 ('Ibr.). [9] Báb 23. 39. [10] Lúq. 2. 14. Muq. Zab. 148. 1. [11] Mar. 11. 11. [12] Dekho báb 2. 23. [13] Áyat 46. Lúq. 7. 16; 13. 33 aur 24. 19. Yúh. 4. 19; 6. 14; 7. 40 aur 9. 17. Muq. Mar. 6. 15 aur Lúq. 9. 8, 19 aur Yúh. 1. 21. [14] Muq. Yúh. 2. 14-16. [15] Muq. Khur. 30. 13. [16] Ahb. 1. 14; 5. 7 aur 12. 8. Lúq. 2. 24. [17] Yar. 7. 11. [18] Báb 11. 5 aur 15. 31. [19] Muq. Lúq. 19. 39, 40. [20] Áyat 42. Báb 12. 3, 5; 19. 4 aur 22. 31. [21] Báb 11. 25. [22] Báb 16. 4 [23] Mar. 11. 19. Muq. Lúq. 21. 37. [24] Mar. 11. 1. Lúq. 19. 29 aur 24. 50. Yúh. 11. 18.

[25] Báb 4. 2. [26] Muq. Lúq. 13. 6-9. [27] Báb 17. 20. [28] Muq. Yúh. 14. 12 [29] Rom. 4. 20. Ya'q. 1. 6. Muq. A'mál 10. 20 aur Rom. 14. 23. [30] Muq. Zab. 46. 2 aur 1 Kur. 13. 2 aur Muk. 8. 8. [31] Dekho báb 7. 7. [32] Dekho báb 26. 55. [33] Muq. Khur. 2. 14 aur Yúh. 1. 25 aur A'mál 4. 7.

agar wuh mujhe batáoge, to main bhí tum ko batáúngá, ki in kámon ko kis ikhtiyár se kartá hún. 25 Yúhanná ká baptisma[a] [34]kahán se thá? [35]ásmán kí taraf se, yá insán kí taraf se? Wuh ápas men saláh karne lage, ki Agar ham kahen, Ásmán kí taraf se, to wuh ham se kahegá, [36]phir tum ne kyún us ká yaqín na kiyá? 26 Aur agar kahen, Insán kí taraf se, to [37]ham 'awámm se darte hain, kyúnki sab Yúhanná ko [38]nabí jánte hain. 27 Pas unhon ne jawáb men Yisú' se kahá, ki Ham nahín jánte. Us ne bhí un se kahá; Main bhí tumhen nahín batátá, ki in kámon ko kis ikhtiyár se kartá hún. 28 [39]Tum kyá samajhte ho? Ek ádmí ke do beṭe the; us ne pahle ke pás jákar kahá; Beṭá, já; áj [40]angúrí bág men kám kar. 29 Us ne jawáb men kahá; Main nahín jáúngá; magar píchhe [41]pachhtákar gayá.[b] 30 Phir dúsre ke pás jákar us ne isí tarah kahá. Us ne jawáb diyá; Achchhá janáb: magar gayá nahín.[c] 31 In dono men se kaun apne báp kí marzí bajá láyá? Wuh bole; Pahlá.[d] Yisú' ne un se kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki [42]Mahsúl lenewále aur [43]kasbián tum se pahle Khudá kí bádsháhat men dákhil hotí hain. 32 Kyúnki Yúhanná rástbází kí taríq par tumháre pás áyá, aur tum ne us ká yaqín na kiyá, magar mahsúl lenewálon aur kasbíon ne us ká yaqín kiyá; aur tum yih dekhkar píchhe bhí na [41]pachhtáe, ki us ká yaqín kar lete.

Angúrí bág ke ṭhekedáron kí tamsíl.

(Mar. 12. 1–12; Lúq. 20. 9–19.)

33 Ek âur tamsíl suno. Ek ghar ká málik thá, jis ne [44]angúrí bág lagáyá, [45]aur us ke cháron taraf iháta gherá aur us men hauz khodá, aur burj banáyá, aur use [46]bágbánon ko ṭheke par dekar [47]pardes chalá gayá. 34 Aur jab phal ká mausim qaríb áyá, to us ne apne naukaron ko bágbánon ke pás [46]apná[e] phal lene ko bhejá. 35 [48]Aur bágbánon ne us ke naukaron ko pakarkar kisí ko píṭá, aur kisí ko qatl kiyá, aur kisí ko [49]sangsár kiyá. 36 [50]Phir us ne âur naukaron ko bhejá, jo pahlon se ziyáda the, aur unhon ne in ke sáth bhí usí tarah kiyá. 37 Ákhir us ne apne beṭe ko un ke pás yih kahkar bhejá, ki Wuh mere beṭe ká to liház karenge. 38 Jab bágbánon ne beṭe ko dekhá, to ápas men kahá, ki [51]Yihí wáris hai; áo, [52]ise qatl karke is kí mírás par qabza kar len. 39 Aur use pakarkar bág se [53]báhar nikálá, aur qatl kar diyá. 40 Pas [54]jab bág ká málik áegá, to un bágbánon ke sáth kyá karegá? 41 Unhon ne us se kahá; [55]Un bure ádmíon ko burí tarah halák karegá, [56]aur bág ká ṭheká âur bágbánon ko degá, jo mausim

[34] Muq. báb 13. 54.
[35] Lúq. 15. 18, 21. Yuh. 3. 27.
[36] Áyat 32. Lúq. 7. 30.
[37] Áyat 46. Báb 14. 5.
[38] Muq. Yúh. 5. 35. Dekho báb 11. 9.
[39] Báb 17. 25 aur 18. 12.
[40] Áyat 33. Báb 20. 1.
[41] Áyat 32. Báb 27 3. Muq. 'Ibr. 7. 21.
[42] Lúq. 7. 29.
[43] Lúq. 7. 37—50.
[44] Áyat 28. Zab. 80. 8. Yas'. 5. 1.
[45] Yas'. 5. 2.
[46] Ġaz. 8. 11, 12.
[47] Báb 25. 14, 15. Muq. Mar. 13. 34.
[48] Báb 5. 12; 22. 6 aur 23. 34, 37. Muq. 2 Taw. 24. 19 aur 36. 15, 16 aur Naham. 9. 26 aur Yar. 37. 15 aur 38. 6 aur A'mál 7. 52 aur 2 Kur. 11. 24—26 aur 1 Thiss. 2. 15 aur 'Ibr. 11. 36. 37.
[49] Muq. 2 Taw. 24. 21 aur Yúh. 10. 31—33 aur A'mál 7. 59.
[50] Báb 22. 4.
[51] 'Ibr. 1. 2. Muq. Yúh. 1. 11 aur Rom. 8. 17.
[52] Muq. 1 Sal. 21. 19.
[53] 'Ibr. 13. 12.
[54] Muq. báb 24. 50 aur 25. 19.
[55] Lúq. 19. 27.
[56] Áyat 43. A'mál 13. 46; 18. 6 aur 28. 28. Muq. báb 8. 11, 12.

a Yá *istibág.*
b N. *Achchhá janáb, magar gayá nahín.*
c N. *Main nahín játá; magar píchhe pachhtákar gayá.*
d N. *Dúsrá.*
e Yá *us ká.*

par us ko phal den. 42 Yisú' ne un se kahá; [57] Kyá tum ne kitáb i muqaddas men kabhí nahín parhá, ki

[58] [a] Jis patthar ko mi'máron ne radd kiyá,
Wuhí kone ke sire ká patthar ho gayá;
Yih Khudáwand kí taraf se húá,
Aur hamárí nazar men 'ajíb hai?

43 Is liye main tum se kahtá hún, ki [55] Khudá kí bádsháhat [59] tum se le lí jáegí, aur us qaum ko, [60] jo us ke phal láe, de dí jáegí. 44 Aur [61] jo is patthar par giregá, us ke tukre tukre ho jáenge, magar [62] jis par wuh giregá, [63] use pís dálegá. 45 Aur jab sardár káhinon aur Farísíon ne us kí tamsílen sunín, to samajh gaye, ki hamáre haqq men kahtá hai. 46 Aur [64] wuh us ke pakarne kí koshish men the, lekin [65] logon se darte the, kyúnki wuh use [66] nabí jánte the.

Shahzáde kí shádí kí tamsíl.

22 1 Aur Yisú' [1] phir un se tamsílon men kahne [b] lagá, ki 2 [2] Ásmán kí bádsháhat us bádsháh kí mánind hai, jis ne apne bete kí [3] shádí kí; 3 aur [4] apne naukaron ko bhejá ki buláe húon ko shádí men buláen; magar unhon ne áná na cháhá. 4 [5] Phir us ne âur naukaron ko yih kahkar bhejá, ki Buláe húon se kaho, ki Dekho, main ne ziyáfat taiyár kar lí hai; [6] mere bail aur mote mote jánwar zabh ho chuke hain, aur sab kuchh taiyár hai; shádí men áo. 5 Magar [7] wuh beparwáí karke chal diye, koí apne khet ko, koí apní saudágarí ko, 6 aur báqíon ne us ke naukaron ko [8] pakarkar be'izzat kiyá, aur [9] már dálá. 7 Bádsháh ko gussa áyá, aur apná lashkar bhejkar, un khúníon ko [10] halák kar diyá, aur un ká shahr phúnk diyá. 8 Tab us ne apne naukaron se kahá, ki Shádí kí ziyáfat to taiyár hai, magar buláe húe [11] láiq na the. 9 Pas [12] ráston ke nákon par jáo, aur jitne tumhen milen, shádí men bulá láo. 10 Aur wuh naukar báhar ráston par jákar, jo unhen mile, kyá bure kyá bhale, [13] sab ko [c] jama' kar láe, aur shádí kí mahfil mihmánon se bhar gayí. 11 Aur jab bádsháh mihmánon ke dekhne ko andar áyá, to us ne wahán [14] ek ádmí ko dekhá, jo shádí kí poshák pahine húe na thá; 12 aur us se kahá; [15] Miyán, tú shádí kí poshák pahine bagair yahán kyúnkar á gayá? Lekin us ká munh band ho gayá. 13 Is par bádsháh ne khádimon se kahá; Us ke háth pánw bándhkar us ko [16] báhar andhere men dál do; [16] wahán roná aur danton ká písná hogá. 14 Kyúnki [17] buláe húe bahut hain, magar [17] barguzída thore.

Jizya dene ke báre men Yisú' ká faisala.

(Mar. 12. 13-17; Lúq. 20. 20-26.)

15 Us waqt Farísíon ne jákar mashwara kiyá, ki [18] use kyúnkar báton men phansáen.

[57] Áyat 16.
[58] A'mál 4. 11. 1 Pat. 2. 7.
[59] Muq. Lúq. 14. 24
[60] Muq. báb 3. 10 aur Yas'. 5. 4, 7.
[61] Yas'. 8. 14, 15. Rom. 9. 32, 33. 1 Pat. 2. 8.
[62] Dán. 2. 34, 35, 44, 45.
[63] 'Ámús 9. 9.
[64] Mar. 11. 18. Lúq. 19. 47, 48. Yúh. 7. 25, 30, 44. Muq. báb 26. 4.
[65] Áyat 26.
[66] Muq. áyat 11.
[1] Báb 13. 34.
[2] Muq. Lúq. 14. 16—24.
[3] Dekho Muk. 19. 7.
[4] Muq. Ást. 6. 14 aur Amsal 9. 3, 5.
[5] Báb 21. 36.
[6] Amsál 9. 2.
[7] Muq. 'Ibr. 2. 3.
[8] Lúq. 18. 32. A'mál 14. 5. 1 Thiss. 2. 2.
[9] Dekho báb 21. 35.
[10] Báb 21. 41. Lúq. 19. 27.
[11] Báb 10. 11. Lúq. 20. 35. Muk. 3. 4. Muq. A'mál 13. 46.
[12] Muq. Hiz. 21. 21 aur 'Abad. 14.
[13] Dekho báb 13. 47.
[14] Muq. Muk. 19. 8 aur 22. 14.
[15] Báb 20. 13 aur 26. 50.
[16] Dekho báb 8. 12.
[17] Muk. 17. 14.
[18] Muq. Lúq. 11. 54.

a Zabúr 118. 22, 23. b Yún. *jawáb men kahne.* c N. *un ko.*

[19] Mar. 2. 18.
[20] Mar. 3. 6. Muq. Mar. 8. 15.
[21] Muq. Yúh. 3. 2.
[22] A'mál 18. 26. Muq. A'mál 13. 10.
[23] Dekho A'mál 10. 34.
[24] Lúq. 2. 1 aur 3. 1.
[25] Báb 17. 25.
[26] Dekho Yúh. 8. 6.
[27] Rom. 13. 7.
[28] Mar. 12. 12.
[29] Áyat 34. Báb 3. 7 aur 16. 1. A'mál 4. 1; 5. 17 aur 23. 6.
[30] A'mál 23. 8. Muq. A'mál 4. 2.

16 Pas unhon ne [19]apne shágirdon ko [20]Herodíon ke sáth us ke pás bhejá, aur unhon ne kahá; Ai ustád, [21]ham jánte hain ki tu sachchá hai, aur sachchái se [22]Khudá kí ráh kí ta'lím detá hai, aur kisí kí parwá nahín kartá; kyúnki [23]tú kisí ádmí ká tarafdár nahín. 17 Pas hamen batá, tú kyá samajhtá hai? [24]Qaisar ko [25]jizya dená rawá hai, yá nahín? 18 Yisú' ne un kí sharárat jánkar kahá; Ai riyákáro, [26]mujhe kyún ázmáte ho? 19 Jizye ká sikka mujhe dikháo. Wuh ek dínár[a] us ke pás le áe. 20 Us ne un se kahá; Yih súrat aur nám kis ká hai? 21 Unhon ne us se[b] kahá; Qaisar ká. Is par us ne un se kahá; Pas [27]jo Qaisar ká hai, Qaisar ko, aur jo Khudá ká hai, Khudá ko adá karo. 22 Unhon ne yih sunkar ta'ajjub kiyá, aur [28]use chhorkar chale gaye.

Sadúqíon ko qiyámat ke báre men jawáb dená.

(Mar. 12. 18–27; Lúq. 20. 27–40.)

23 Usí din [29]Sadúqí, [30]jo kahte hain, ki qiyámat hai hí nahín, us ke pás áe, aur us se yih suwál kiyá, ki 24 Ai ustád, Músá ne kahá thá ki[c] Agar koí beaulád mar jáe, to us ká bháí us kí bíwí se biyáh kar le, aur apne bháí ke liye nasl paidá kare. 25 Ab hamáre darmiyán sát bháí the; aur pahlá biyáh karke mar gayá, aur is sabab se, ki us ke aulád na thí, apní bíwí apne bháí ke liye chhor gayá; 26 isí tarah dúsrá aur tísrá bhí, sátwen tak. 27 Sab ke píchhe wuh 'aurat bhí mar gayí. 28 Pas wuh qiyámat men un sáton men se kis kí bíwí hogí? kyúnki sab ne us se biyáh kiyá thá. 29 Yisú' ne jawáb men un se kahá, ki Tum gumráh ho, is liye ki [31]na kitáb i muqaddas ko jánte ho, [32]na Khudá kí qudrat ko; 30 kyúnki qiyámat men biyáh shádí na hogí, balki log ásmán par firishton kí mánind honge. 31 Magar murdon ke jí uthne kí bábat, jo Khudá ne tumhen farmáyá thá, [33]kyá tum ne wuh nahín parhá, ki 32 [d]Main Ibráhím ká Khudá, aur Izháq ká Khudá, aur Ya'qúb ká Khudá hún? Wuh to murdon ká Khudá nahín, balki zindon ká hai. 33 Log yih sunke [34]us kí ta'lím se hairán húe.

Tauret ká sab se bará hukm.

(Mar. 12. 28–33.)

34 Aur jab Farísíon ne suná, ki us ne [35]Sadúqíon ká munh band kar diyá, to wuh jama' ho gaye; 35 [36]aur un men se ek [37]'álim i shara' ne [38]ázmáne ke liye us se púchhá; 36 Ai ustád, Tauret men kaun sá hukm bará hai? 37 Us ne us se kahá, ki [39] [e]Khudáwand apne Khudá se apne sáre dil, aur apní sárí ján, aur apní sárí 'aql se mahabbat rakh. 38 Bará aur pahlá hukm yihí hai. 39 Aur [40]dúsrá us kí mánind yih hai, ki [41] [f]Apne parausí se apne barábar mahabbat rakh. 40 [42]In hí do hukmon par [43]tamám Tauret

[31] Yúh. 20. 9.
[32] 1 Kur. 6. 14.
[33] Dekho báb 21. 16.
[34] Dekho báb 7. 28.
[35] Áyat 23.
[36] Muq. Lúq 10. 25–28.
[37] Dekho Lúq. 7. 30.
[38] Áyat 18.
[39] Lúq. 10. 27.
[40] Muq. 1 Yúh. 4. 21.
[41] Dekho báb 19. 19.
[42] Muq. Rom. 13. 8, 10.
[43] Báb 7. 12. Muq. Gal. 5. 14.

a 18. 28 ká háshiya dekho.
b N. *us se* na darad.
c Istisná 25. 5.
d Khurúj 3. 6.
e Istisná 6. 5.
f Ahbár 19. 18.

aur ambiyá ke sahífon ká madár hai.

Masíh Ibn i Dáúd ke báre men.

(Mar. 12. 35–37; Lúq. 20. 41–44.)

41 Aur jab Farísí [44]jama' húe, to Yisú' ne un se yih púchhá, 42 ki Tum [45]Masíh ke haqq men kyá samajhte ho? Wuh kis ká betá hai? Unhon ne us se kahá; Dáúd ká. 43 Us ne un se kahá; Pas Dáúd [46]Rúh kí hidáyat se[a] kyúnkar use Khudáwand kahtá hai, ki

44 [47][b]Khudáwand ne mere Khudáwand se kahá;
Merí dahní taraf baith,
Jab tak main tere dushmanon ko tere pánwon ke níche na kar dún?

45 Pas jab Dáúd us ko Khudáwand kahtá hai, to [48]wuh us ká betá kyúnkar thahrá? 46 [49]Aur koí us ke jawáb men ek bát na bol saká, [50]aur na us din se phir kisí ne us se suwál karne kí jur'at kí.

Yisú' ká Faqíhon aur Farísíon ko malámat karná.

(Mar. 12. 38–40; Lúq. 20. 45–47.)

23 1 Us waqt [1]Yisú' ne bhír se aur apne shágirdon se yih báten kahín, ki 2 [2]Faqíh aur Farísí [3]Músá kí gaddí par baithe hain; 3 pas jo kuchh wuh tumhen batáen, wuh sab karo aur máno, [4]lekin un ke se kám na karo, [5]kyúnki wuh kahte hain, aur karte nahín. 4 [6]Wuh aise bhárí bojh, jin ká utháná mushkil hai, bándhkar[c] logon ke kandhon par rakhte hain, magar áp unhen apní unglí se bhí hiláná nahín cháhte. 5 [7]Wuh apne sab kám [7]logon ke dikháne ko karte hain, kyúnki [8]apne ta'wíz bare banáte, aur [9]apní poshák ke kanáre chaure rakhte hain; 6 aur [10]ziyáfaton men sadrnishíní, aur 'ibádatkhánon men a'lá darje kí kursíán, 7 aur [11]bázáron men [12]salám, aur ádmíon se [13]Rabbí kahláná pasand karte hain. 8 [14]Magar tum Rabbí na kahláo; kyúnki tumhárá [15]ustád ek hí hai, aur tum sab [16]bhái ho. 9 [17]Aur zamín par kisí ko apná báp na kaho; kyúnki [18]tumhárá Báp ek hí hai, jo ásmání hai. 10 Aur na tum hádí kahláo; kyúnki tumhárá hádí ek hí hai, ya'ní [19]Masíh. 11 [20]Lekin jo tum men bará hai, wuh tumhárá khádim bane. 12 Aur [21]jo koí apne áp ko bará banáegá, wuh chhotá kiyá jáegá; aur jo apne áp ko chhotá banáegá, wuh bará kiyá jáegá.

13 Ai riyákár faqího aur Farísío, [22]tum par afsos hai! ki [23]ásmán kí bádsháhat logon par band karte ho; kyúnki [24]na to áp dákhil hote ho, aur na dákhil honewálon ko dákhil hone dete ho.

15 Ai riyákár faqího aur Farísío, tum par afsos hai! ki ek [25]muríd karne ke liye tarí aur khushkí ká daura karte ho, aur jab wuh muríd ho chuktá hai, to use apne se dúná [26][27]jahannam ká farzand baná dete ho.

16 [28]Ai andhe ráh batánewálo, tum par afsos hai! jo

a Yún. *Rúh men.* b Zabúr 110. 1.
c N. *Wuh bhárí bojh bándhkar.*

[41] Áyat 34.
[45] Dekho báb 1. 1, 17.
[46] Muk. 1. 10 aur 4. 2. Muq. 2 Sam. 23. 2.
[47] A'mál 2. 34, 35. 'Ibr. 1. 13. Muq. 1 Kur. 15. 25 aur 'Ibr. 10. 13.
[48] Muq. Rom. 1. 3, 4.
[49] Muq. Lúq. 14. 6.
[50] Mar. 12. 34. Lúq. 20. 40.
[1] Muq. Lúq. 11. 43.
[2] Muq. 'Azrá 7. 6, 10, 25 aur Naham. 8. 4.
[3] Muq. Ist. 17. 10, 11 aur Yúh. 9. 28, 29.
[4] Muq. báb 5. 20 aur 15. 3–13.
[5] Rom. 2. 17–23.
[6] Lúq. 11. 46. Muq. báb 11. 28–30 aur A'mál 15. 10.
[7] Báb 6. 1, 16 Muq. Yúh. 5. 44.
[8] Khur. 13. 9. Ist. 6. 8 aur 11. 18.
[9] Dekho báb 9. 20.
[10] Lúq. 14. 7, 8.
[11] Báb 11. 16 aur 20. 3.
[12] Lúq. 11. 43.
[13] Dekho Yúh. 1. 38.
[14] Ya'q. 3. 1
[15] Yúh. 13. 13.
[16] Lúq. 22. 32. Yúh. 21. 23. Dekho Filemon 16.
[17] Muq. 1 Kur. 1. 12 aur 3. 4.
[18] Báb 6. 9. Mal. 1. 6. Dekho báb 7. 11.
[19] Dekho báb 1. 17.
[20] Báb 20. 26.
[21] Lúq. 14. 11 aur 18. 14. Muq. báb 18. 4 aur Amsál 29. 23 aur Hiz. 21. 26 aur Ya'q. 4. 6, 10 aur 1 Pat. 5. 5, 6.
[22] Lúq. 11. 52.
[23] Muq. báb 16. 19.
[24] Muq. báb 5. 20 aur 21. 31 aur Luq. 7. 30.
[25] A'mál 2. 10; 6. 5 aur 13. 43.
[26] Dekho báb 5. 29.
[27] Muq. Yúh. 17. 12 aur 2 Thiss. 2. 3.
[28] Dekho báb 15. 14. Áyát 17, 19, 26. Yúh. 9. 39–41. Rom. 2. 19 2 Pat. 1. 9. Muk. 3. 17.

kahte ho, ki [29] Agar koí maqdis kí qasam kháe, to kuchh bát nahín; lekin agar maqdis ke sone kí qasam kháe, to us ká páband hogá. **17** Ai ahmaqo aur andho, kaun sá bará hai? soná, yá [30] maqdis jis ne sone ko muqaddas kiyá? **18** Aur phir kahte ho, ki Agar koí qurbángáh kí qasam kháe, to kuchh bát nahín, lekin jo [31] nazr us par charhí ho, agar us kí qasam kháe, to us ká páband hogá. **19** Ai andho, kaun sí barí hai? nazr yá [32] qurbángáh, jo nazr ko muqaddas kartí hai? **20** Pas jo qurbángáh kí qasam khátá hai, wuh us kí, aur sab chízon kí jo us par hain, qasam khátá hai. **21** Aur jo maqdis kí qasam khátá hai, wuh us kí aur [33] us ke rahnewále kí qasam khátá hai. **22** Aur jo [34] ásmán kí qasam khátá hai, wuh [35] Khudá ke takht kí, aur [36] us par baithnewále kí qasam khátá hai.

23 [37] Ai riyákár faqího aur Farísío, tum par afsos hai! ki podíne aur saunf aur [38] zíre par [39] dahyakí dete ho, aur tum ne sharí'at kí ziyáda bhárí báton, ya'ní [40] insáf aur rahm aur ímán ko chhor diyá hai. [41] Lázim thá, ki yih bhí karte, aur wuh bhí na chhorte. **24** Ai andhe ráh batánewálo, jo machchhar ko to chhánte ho, aur [42] únt ko nigal játe ho.

25 [43] Ai riyákár faqího aur Farísío, tum par afsos hai! ki [44] piyále aur rikábí ko úpar se sáf karte ho, magar wuh andar [45] lút aur náparhezgárí se bhare hain. **26** Ai andhe Farísí, pahle [44] piyále aur rikábí[a] ko andar se sáf kar, táki úpar se bhí sáf ho jáen.

27 [46] Ai riyákár faqího aur Farísío, tum par afsos hai! ki tum [47] safedí phirí húí qabron kí mánind ho, jo úpar se to khúbsúrat dikhái detí hain, magar andar murdon kí haddiyon, aur [48] har tarah kí najásat se bharí húí hain. **28** Isí tarah tum bhí [49] záhir men to logon ko rástbáz dikhái dete ho, magar bátin men [50] riyákárí aur bedíní se bhare húe ho.

29 [51] Ai riyákár faqího aur Farísío, tum par afsos hai! ki nabíon kí qabren banáte, aur rástbázon ke maqbare árásta karte ho, **30** aur kahte ho, ki Agar ham apne bápdádon ke zamáne men hote, to nabíon ke khún men un ke sharík na hote. **31** Is tarah tum apní nisbat gawáhí dete ho, ki ham [52] nabíon ke qátilon ke farzand hain. **32** Garaz [53] apne bápdádon ká paimána bhar do. **33** Ai sánpo, [54] ai af'aí ke bachcho, tum [55] jahannam kí sazá se kyúnkar bachoge? **34** [56] Is liye dekho, [57] main [58] nabíon aur dánáon aur [59] faqíhon ko tumháre pás bhejtá hún; [60] un men se ba'z ko qatl karoge, aur salíb par charháoge, aur [60] ba'z ko apne [61] 'ibádatkhánon men kore mároge, aur [62] shahr ba shahr satáte phiroge; **35** táki sab rástbázon ká khún,[b] jo zamín par baháyá gayá, tum par áe: [63] rástbáz [64] Hábíl ke khún se lekar Birikyáh ke bete [65] Zakaryáh ke khún tak, [66] jise tum ne [67] maq-

[29] Muq. báb 5. 33–35.
[30] Khur. 30. 29.
[31] Báb 5. 23.
[32] Khur. 29. 37.
[33] 1 Sal. 8. 13. 2 Taw. 6. 2. Zab. 26. 8 aur 132. 14.
[34] Muq. báb 21. 25.
[35] Dekho báb 5. 34.
[36] Dekho Muk. 4. 2.
[37] Lúq. 11. 42.
[38] Yas'. 28. 25, 27.
[39] Lúq. 18. 12. Muq. Ist. 14. 22.
[40] Yar. 5. 1. Mik. 6. 8. Muq. Zab. 33. 5 aur Zak. 7. 9.
[41] Muq. 1 Sam. 15. 22.
[42] Báb 19. 24.
[43] Muq. báb 15. 11–20.
[44] Mar. 7. 4. Lúq. 11. 39, 40.
[45] Muq. Lúq. 16. 14 aur 20. 47.
[46] Lúq. 11. 44.
[47] Muq. A'mál 23. 3.
[48] Muq. Gin. 19. 16 aur 2 Sal. 23. 16 aur If. 5. 3.
[49] Áyat 5.
[50] Lúq. 12. 1.
[51] Lúq. 11. 47, 48.
[52] A'mál 7. 51, 52.
[53] Muq. Paid. 15. 16. Dán. 8. 23. 1 Thiss. 2. 15, 16.
[54] Báb 3. 7 aur 12. 34.
[55] Áyat 15.
[56] Áyát 34–36 ke liye Lúq. 11. 49–51 ko dekho.
[57] Báb 10. 16.
[58] Dekho A'mál 13. 1 aur 1 Kur. 12. 28.
[59] Báb 13. 52.
[60] Dekho báb 21. 35.
[61] Báb 10. 17. Mar. 13. 9. Lúq. 21. 12. A'mál 22. 19 aur 26. 11.
Muq. Lúq. 12. 11.
[62] Báb 10. 23.
[63] Báb 27. 4. Muk. 18. 24.
[64] Paid. 4. 4, 8. 'Ibr. 11. 4. 1 Yúh. 3. 12.
[65] Muq. Zak. 1. 1.
[66] 2 Taw. 24. 21 (?).
[67] Áyat 16. Dekho Lúq. 1. 9.

a N. *aur rikábí* na dárad.
b Yún. *rástbáz khún.*

[68] Khur. 40. 6. Muq. 2 Sal. 16. 14 aur Hiz. 40. 47.
[69] Muq. báb 10. 23; 16. 28 aur 24. 34.

dis aur [68]qurbángáh ke darmiyán qatl kiyá. 36 Main tum se sach kahtá hún, ki [69]Yih sab kuchh is zamáne ke logon[a] par áegá.

Yarúshalem par afsos.

(Lúq. 13. 34, 35.)

[70] Lúq. 19. 41—44.
[71] Dekho báb 21. 35.
[72] Muq. báb 26. 55 aur Lúq. 4. 44.
[73] Muq. Ist. 32. 11, 12.
[74] Rut. 2. 12.
[75] Lúq. 23. 28.
[76] Muq. Zab. 147. 2 aur Amsál 1. 24.
[77] Yúh. 5. 40.
[78] Muq. Yas'. 64. 11 aur Yar. 12. 7 aur 22. 5.
[79] Báb 21. 9.

37 [70]Ai Yarúshalem, ai Yarúshalem, [71]tú jo nabíon ko qatl kartí hai, aur jo tere pás bheje gaye, unhen sangsár kartí hai! [72]kitní hí bár main ne cháhá, ki [73]jis tarah murgí apne bachchon ko [74]paron tale jama' kar letí hai, usí tarah main bhí [75]tere larkon ko [76]jama' kar lún, magar [77]tum ne na cháhá! 38 Dekho, [78]tumhárá ghar tumháre liye wírán chhorá játá hai.[b] 39 Kyúnki main tum se kahtá hún, ki Ab se mujhe phir hargiz na dekhoge, jab tak na kahoge, ki[c] [79]Mubárak hai wuh jo Khudáwand ke nám par átá hai.

Haikal ke giráe jáne kí peshíngoí.

(Mar. 13. 1, 2; Lúq. 21. 5, 6.)

[1] Muq. báb 21. 23.
[2] Lúq. 19. 44.
[3] Dekho báb 21. 1.

24 1 [1]Aur Yisú' haikal se nikalkar já rahá thá, ki us ke shágird us ke pás áe, táki use haikal kí 'imáraten dikháen. 2 Us ne jawáb men un se kahá; Kyá tum in sab chízon ko nahín dekhte? Main tum se sach kahtá hún, ki [2]Yahán kisí patthar par patthar báqí na rahegá, jo giráyá na jáegá.

Masíh kí ámad ke nishán. Qaumon men taklífen.

(Mar. 13. 3–13; Lúq. 21. 7–19.)

3 Aur jab wuh [3]Zaitún ke pahár par baithá thá, to us ke shágird [4]alag us ke pás ákar bole; Hamen batá ki [5]yih báten kab hongí? aur tere [6]áne[d] aur [7]dunyá ke ákhir hone[e] ká nishán kyá hogá? 4 Yisú' ne jawáb men un se kahá, ki [8]Khabardár, koí tumhen gumráh na kar de. 5 Kyúnki [9]bahutere mere nám se áenge, aur kahenge ki main [10]Masíh hún, aur bahut se logon ko gumráh karenge. 6 Aur tum laráiyán, aur laráiyon kí afwáh sunoge; khabardár, [11]ghabrá na jáná; kyúnki in báton ká wáqi' honá [12]zarúr hai, lekin us waqt khátima na hogá. 7 Kyúnki [13]qaum par qaum, aur [14]bádsháhat par bádsháhat charháí karegí; aur jagah jagah [15]kál parenge, aur bhaunchál áenge. 8 Lekin yih sab báten [16]musíbaton[f] ká shurú' hí hongí. 9 Us waqt log tumhen [17]taklíf dene ke liye pakarwáenge, aur tumhen [18]qatl karenge, aur [19]mere nám ke sabab sárí qaumen tum se 'adáwat rakkhengí. 10 Aur us waqt bahutere thokar kháenge, aur [20]ek dúsre ko pakarwáenge, aur ek dúsre se 'adáwat rakkhenge. 11 Aur bahut se [21]jhúthe nabí uth khare honge, aur bahuteron ko [22]gumráh karenge. 12 Aur bedíní ke barh jáne ke sabab bahuteron ki [23]mahabbat thandí par jáegí. 13 [24]Magar jo ákhir tak bardásht karegá, wuh naját páegá. 14 Aur bádsháhat kí is khushkhabarí kí manádí [25]tamám dunyá men hogí, táki [26]sab qaumon ke

[4] Muq. Mar. 4. 34
[5] Muq. A'mál 1. 6, 7.
[6] Áyát 27, 37, 39. Dekho 1 Thiss. 2. 19.
[7] Dekho báb 13. 39.
[8] Yar. 29. 8. Muq. If. 5. 6 aur Kul. 2. 8 aur 2 Thiss. 2. 3 aur 1 Yúh. 3. 7.
[9] Áyát 11, 24. Yar. 14. 14. 1 Yúh. 2. 18.
[10] Dekho báb 1. 17.
[11] 2 Thiss. 2. 2.
[12] Muk. 1. 1
[13] 2 Taw. 15. 6. Muq. Muk. 6. 4.
[14] Yas'. 19. 2.
[15] A'mál 11. 28. Muk. 6. 8, 12.
[16] Rom. 8. 22.
[17] Muq. áyát 21, 29 aur Muk. 2. 10.
[18] Báb 23. 34 Yúh. 16. 2.
[19] Dekho báb 10. 22.
[20] Báb 10. 21.
[21] Dekho báb 7. 15.
[22] Áyát 5, 24.
[23] Muq. Lúq 18. 7 aur Muk. 2. 4.
[24] Dekho báb 10. 22.
[25] Rom. 10. 18. Kul. 1. 6, 23. Muq. Mar. 14. 9.
[26] Báb 28. 19.

a Yún. *is pusht.*
b N. *Tumháre hí liye chhorá játá hai.*
c Zabur 118. 26.

d Yún. *terí huzúrí.*
e Yún. *zamáne kí takmíl.*
f Yún. *dard i zih.*

liye [27]gawáhí ho; aur [28]us waqt khátima hogá.

Yarúshalem par áfaten.
(Mar. 13. 14–23; Lúq. 21. 20–24.)

15 Pas jab tum us ujárnewálí makrúh chíz ko, jis ká zikr Dániyál nabí kí ma'rifat húá,[a] [29]muqaddas maqám men khará húá dekho, ([30]parhnewálá samajh le,) 16 to jo Yahúdiyá men hon, wuh paháron par bhág jáen: 17 [31]jo kothe par ho, wuh apne ghar ká asbáb lene ko níche na utre; 18 aur jo khet men ho, wuh apná kaprá lene ko píchhe na laute. 19 Magar [32]un par afsos hai, jo un dinon men hámila hon, aur jo dúdh pilátí hon! 20 Pas du'á mángo, ki tumhen járon men yá Sabt ke din bhágná na pare; 21 kyúnki us waqt aisí [33]barí musíbat hogí, ki [34]dunyá ke shurú' se na ab tak húí, na kabhí hogí. 22 Aur agar wuh din ghatáe na játe, to koí bashar na bachtá; magar [35]barguzídon kí khátir wuh din ghatáe jáenge. 23 [36]Us waqt agar koí tum se kahe, ki Dekho, Masíh yahán hai, yá wahán hai, to yaqín na karná. 24 Kyúnki [37]jhúthe Masíh aur [38]jhúthe nabí uth khare honge, aur [39]aise bare nishán aur 'ajíb kám dikháenge, ki agar mumkin ho, to barguzídon ko bhí [38]gumráh kar len. 25 Dekho, [40]main ne pahle hí tum se kah diyá hai. 26 Pas agar wuh tum se kahen, ki Dekho, [41]wuh biyábán men hai, to báhar na jáná: Dekho, wuh kothriyon men hai, to yaqín na karná. 27 [42]Kyúnki jaise bijlí púrab se kaundhkar pachchhim tak dikhái detí hai, waise hí [43]Ibn i Ádam ká áná hogá.[b] 28 [44]Jahán murdár hai, wahán giddh jama' ho jáenge.

Ibn i Ádam ká zuhúr.
(Mar. 13. 24–27; Lúq. 21. 25–28.)

29 Aur fauran un dinon kí [45]musíbat ke ba'd [46]súraj tárík ho jáegá, aur chánd apní raushní na degá, aur [47]sitáre ásmán se girenge, aur ásmánon kí quwwaten hiláí jáengí: 30 aur us waqt Ibn i Ádam ká [48]nishán [49]ásmán par dikhái degá; aur us waqt [50]zamín kí sárí qaumen chhátí pítengí aur [51]Ibn i Ádam ko barí [52]qudrat aur jalál ke sáth ásmán ke bádalon par áte dekhengí. 31 Aur wuh [53]narsinge kí barí áwáz ke sáth[c] [54]apne firishton ko bhejegá, aur wuh us ke [55]barguzídon ko [56]cháron taraf se [57]ásmán ke is sire se us sire tak [58]jama' karenge.

Masíh kí ámad kí taiyárí.
(Mar. 13. 28–37; Lúq. 21. 29–36.)

32 Ab anjír ke darakht se ek tamsíl síkho: júnhí us kí dálí narm hotí aur patte nikalte hain tum ján lete ho, ki garmí nazdík hai: 33 isí tarah jab tum in sab báton ko dekho, to ján lo ki wuh nazdík, balki [59]darwáze par hai. 34 [60]Main tum se sach kahtá hún, ki Jab tak yih sab báten

a Dániyál 9. 27; 11. 31 aur 12. 11.

b Yún. *kí huzúrí hogí.*
c N. *bare narsinge ke sáth.*

27 Báb 10. 18.
28 Áyat 6.
29 Muq. Yúh. 11. 48 aur A'mál 6. 13 aur 21. 28.
30 Muq. Dán. 9. 22, 23, 25 aur Muk. 1. 3.
31 Lúq. 17. 31. Dekho Lúq. 5. 19.
32 Lúq. 23. 29.
33 Áyat 29. Dán. 12. 1. Muk. 7. 14.
34 Muk. 16. 18.
35 Áyát 24, 31. Yas'. 65. 8, 9. Lúq. 18. 7. Muq. báb 22. 14.
36 Lúq. 17. 23. Muq. áyát 5, 26.
37 Muq. 1 Yúh. 2. 18.
38 Áyat 11.
39 Ist. 13. 1—3. 2 Thiss. 2. 9—11. Muk. 13. 13, 14; 16. 14 aur 19. 20. Muq. A'mál 8. 9
40 Yúh. 13. 19 aur 14. 29. Muq. 2 Pat. 3. 17.
41 A'mál 21. 38.
42 Lúq. 17. 24.
43 Áyát 3, 37, 39.
44 Lúq. 17. 37. Muq. Aiy. 39. 30.
45 Áyat 21.
46 Yas'. 13. 10 aur 24. 23. Hiz. 32. 7. Yúel 2. 10, 31 aur 3. 15. A'mál 2. 20. Muq. 'Ámús 5. 20 aur 8. 9 aur Saf. 1. 15 aur Muk. 6. 12 aur 8. 12.
47 Muk. 6. 13. Muq. Yas'. 14. 12 aur 34. 4.
48 Muq. áyat 3.
49 Dán. 7. 13.
50 Muk. 1. 7. Muq. Zak. 12. 12.
51 Dekho báb 16. 27.
52 Báb 26. 64. Mar. 9. 1. Muq. báb 25. 31.
53 1 Kur. 15. 52. 1 Thiss. 4. 16.
54 Báb 13. 41.
55 Áyát 22, 24.
56 Muq. Dán. 7. 2 aur Zak. 2. 6 aur Muk. 7. 1.
57 Ist. 4. 32 aur 30. 4.
58 Muq. báb 23. 37 aur 2 Thiss. 2. 1.
59 Ya'q. 5. 9. Muk. 3. 20.
60 Dekho báb 16. 28.

na ho len, yih nasl[a] hargiz tamám na hogí. 35 [61] Asmán aur zamín ṭal jáenge, lekin [62] merí báten hargiz na ṭalengí. 36 Lekin us din aur us gharí kí bábat [63] koí nahín jántá, na ásmán ke firishte, [64] na Beṭá, [65] magar sirf Báp. 37 [66] Jaisá Núh ke dinon men húá, [67] waisá hí Ibn i Ádam ke áne ke waqt hogá.[b] 38 [66] Kyúnki jis tarah túfán se pahle ke dinon men log kháte píte the, aur un men [68] biyáh shádí hotí thí, [69] us din tak, ki Núh kishtí men dákhil húá, 39 aur jab tak túfán ákar un sab ko bahá na le gayá, un ko khabar na húí, [67] isí tarah Ibn i Ádam ká áná hogá.[b] 40 [70] Us waqt do ádmí khet men honge; ek le liyá jáegá, aur dúsrá chhoṛ diyá jáega. 41 [71] Do 'auraten [72] chakkí pístí hongí; ek le lí jáegí, aur dúsrí chhoṛ dí jáegí. 42 [73] Pas jágte raho; kyúnki tum nahín jánte, ki kis din [74] tumhárá Khudáwand áegá. 43 [75] Lekin yih ján rakkho, ki agar ghar ke málik ko ma'lúm hotá, ki [76] chor rát ke kaun se pahar áegá, to jágtá rahtá, aur apne ghar men [77] naqb hone na detá. 44 Is liye tum bhí [78] taiyár raho; kyúnki jis gharí tumhen gumán bhí na hogá, [79] Ibn i Ádam á jáegá. 45 Pas wuh [80] diyánatdár aur [81] 'aqlmand naukar kaun sá hai, jise málik ne apne naukar chákaron par muqarrar kiyá, táki waqt par unhen kháná de? 46 [82] Mubárak hai wuh naukar, jise us ká málik ákar aisá hí karte páe. 47 Main tum se sach kahtá hún, ki [83] Wuh use apne sáre mál ká mukhtár kar degá. 48 Lekin agar wuh kharáb naukar apne dil men yih kahkar, ki Mere málik ke áne men [84] der hai, 49 apne hamkhidmaton ko márná shurú' kare aur [85] sharábíon ke sáth kháe píe; 50 to us naukar ká málik [86] aise din ki wuh us kí ráh na dekhtá ho, aur aisí gharí ki wuh na jántá ho, á maujúd hogá; 51 aur khúb koṛe lagákar[c] us ko riyákáron men shámil karegá; [87] wahán roná aur dánton ká písná hogá.

Das kunwáriyon kí tamsíl.

25 1 Us waqt ásmán kí bádsháhat un [1] das kunwáriyon kí mánind hogí, jo apní apní mash'alen lekar [2] dúlhá ke istiqbál ko niklín. 2 Un men pánch bewuqúf, aur pánch 'aqlmand thín. 3 Jo bewuqúf thín, unhon ne apní mash'alen to le lin, magar tel apne sáth na liyá. 4 Magar 'aqlmandon ne apní mash'alon ke sáth apní kuppiyon men tel bhí le liyá. 5 Aur jab dúlhá ne [3] der lagái, to sab únghne lagín aur so gayín. 6 [4] Ádhí rát ko dhúm machí, ki Dekho, dúlhá á gayá! Us ke istiqbál ko niklo. 7 Us waqt wuh sab kunwáriyán uṭhkar apní apní [5] mash'alen durust karne lagín. 8 Aur bewuqúfon ne 'aqlmandon se kahá, ki Apne tel men se kuchh hamen bhí de do; kyúnki hamárí mash'alen bujhí játí hain. 9 'Aqlmandon ne jawáb men kahá,

a Yá *pusht.* b Yun. *kí huzúrí hogí.* c Yá *do ṭukṛe karke.*

[61] Zab. 102. 26. Yas'. 51. 6. 2 Paṭ. 3. 10. Muq. báb 5. 18 aur 'Ibr. 12. 27.
[62] Zab. 119. 89. Yas' 40. 8. 1 Paṭ. 1. 23, 25.
[63] Báb 25. 13. 1 Thiss. 5. 1, 2.
[64] Muq. Fil. 2. 6, 7.
[65] Muq. Zak. 14. 7 aur A'mál 1. 7.
[66] Lúq. 17. 26, 27.
[67] Áyat 27.
[68] Báb 22. 30.
[69] Paid. 7. 7—16.
[70] Lúq. 17. 36.
[71] Lúq. 17. 35.
[72] Khur. 11. 5. Yas'. 47. 2.
[73] Báb 25. 13 aur 26. 41. Mar. 14. 34—38. Lúq. 12. 37 aur 21. 36. A'mál 20. 31 1 Kur. 16. 13. 1 Thiss. 5. 6. 1 Paṭ. 5. 8. Muk. 16. 15; wag:
[74] Yúh. 13. 13.
[75] Áyát 43—51 ke liye muq. Lúq. 12. 39—46.
[76] Muq. 1 Thiss. 5. 2 aur 2 Paṭ. 3. 10 aur Muk. 3. 3.
[77] Báb 6. 19.
[78] Báb 25. 10.
[79] Áyat 27.
[80] Báb 25. 21. 1 Kur. 4. 2. 'Ibr. 3. 5.
[81] Báb 7. 24 aur 25. 2. 1 Kur. 10. 15. Muq. báb 10. 16 aur Lúq. 16. 8.
[82] Yúh. 13. 17. Muk. 16. 15.
[83] Báb 25. 21, 23.
[84] Báb 25. 5.
[85] Muq. 1 Thiss. 5. 7.
[86] 2 Paṭ. 3. 12. Muq. báb 25. 13.
[87] Dekho báb 8. 12.
[1] Lúq. 19. 13.
[2] Báb 9. 15. Yúh. 3. 29. Muk. 19. 7 aur 21. 2, 9.
[3] Báb 24. 48. Muq. áyat 19 aur 'Ibr. 10. 37 aur 2 Paṭ. 3. 4, 9.
[4] Mar. 13. 35.
[5] Muq. Lúq. 12. 35.

ki Sháyad hamáre tumháre dono ke liye púrá na ho; bihtar yih hai, ki bechnewálon ke pás jákar apne wáste mol le lo. 10 Jab wuh mol lene já rahí thín, to dúlhá á pahunchá; aur jo [6]taiyár thín, wuh us ke sáth [7]shádí men chalí gayín, aur [8]darwáza band kiyá gayá. 11 Píchhe wuh báqí kunwáriyán bhí áín aur kahne lagín; [9]Ai Khudáwand, ai Khudáwand, hamáre liye darwáza khol de. 12 [10]Us ne jawáb men kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki main tumhen nahín jántá. 13 [11]Pas jágte raho, kyúnki tum [12]na us din ko jánte ho, na us gharí ko.

Toron kí tamsíl.

14 [13]Kyúnki [14]yih us ádmí ká sá hál hai, jis ne [15]pardes játe waqt, apne ghar ke naukaron ko bulákar, apná mál un ke sipurd kiyá. 15 Aur ek ko pánch [16]tore[a] diye, dúsre ko do, tísre ko ek; ya'ní [17]har ek ko us kí liyáqat ke muwáfiq diyá, aur [15]pardes chalá gayá. 16 Jis ko pánch tore mile the, us ne fauran jákar un se len den kiyá, aur pánch tore âur paidá kar liye.[b] 17 Isi tarah jise do mile the, us ne bhí do âur kamáe. 18 Magar jis ko ek milá thá, us ne jákar [18]zamín khodí, aur apne málik ká rupiya chhipá diyá. 19 [19]Barí muddat ke ba'd un naukaron ká málik áyá, aur un se [20]hisáb lene lagá. 20 Jis ko pánch tore mile the, wuh pánch tore âur lekar áyá, aur kahá; Ai Khudáwand, tú ne pánch tore mere sipurd kiye the; dekh, main ne pánch tore âur kamáe. 21 Us ke málik ne us se kahá; Ai achchhe aur [21]diyánatdár naukar, shábásh! [22]tú thore men diyánatdár rahá, [23]main tujhe bahut chízon ká mukhtár banáúngá: [24]apne málik kí khushí men sharík ho. 22 Aur jis ko do tore mile the, us ne bhí pás ákar kahá; Ai Khudáwand, tú ne do tore mere sipurd kiye the; dekh, main ne do tore âur kamáe. 23 Us ke málik ne us se kahá; Ai achchhe aur diyánatdár naukar, shábásh! tú thore men diyánatdár rahá, main tujhe bahut chízon ká mukhtár banáúngá; apne málik kí khushí men sharík ho. 24 Aur jis ko ek torá milá thá, wuh bhí pás ákar kahne lagá; Ai Khudáwand, main tujhe jántá thá, ki tú [25]sakht ádmí hai, aur [26]jahán nahín boyá, wahán se kátttá hai, aur jahán nahín bakherá, wahán se jama' kartá hai; 25 pas main ḍará, aur jákar terá torá zamín men chhipá diyá: dekh, [27]jo terá hai wuh maujúd hai. 26 Us ke málik ne jawáb men us se kahá; Ai [28]sharír aur [28]sust naukar, tú jántá thá, ki jahán main ne nahín boyá, wahán se kátttá hún, aur jahán main ne nahín bakherá, wahán se jama' kartá hún; 27 pas tujhe lázim thá, ki merá rupiya sáhúkáron ko detá, to main ákar apná mál súd samet le letá. 28 Pas is se wuh torá le lo, aur jis ke pás das tore hain, use de do.

[6] Báb 24. 44. [7] Báb 22. 2. [8] Áyát 10, 12 ke liye muq. Lúq. 13. 25—27. [9] Muq. báb 7. 22, 23. [10] Báb 10. 33. Muq. 2 Tim. 2. 19. [11] Báb 24. 42. [12] Muq. báb 24. 50. [13] Muq. Lúq. 19. 12—27. [14] Muq. Mar. 13. 34. [15] Báb 21. 33. [16] Báb 18. 24. [17] Muq. Rom. 12, 6 aur 1 Kur. 12. 11 aur If. 4. 7 aur 1 Pat. 4. 10. [18] Muq. báb 13. 44. [19] Múq. áyat 5. [20] Báb 18. 23. Rom 14. 12. Muq. Lúq. 16. 2.

[21] Áyat 23. Báb 24. 45. [22] Lúq. 16. 10. 1 Kur. 4. 2. Muq. 1 Tim. 3. 13. [23] Báb 24. 47. [24] 'Ibr. 12. 2. Muq. Yas'. 53. 11 aur Yúh. 15. 11. [25] 1 Sam. 25. 3. [26] Muq. 2 Taw. 8. 12. [27] Báb 20. 14. [28] Báb 18. 32. Amsál 20. 4. Rom. 12. 11.

a 18. 24 ká háshiya dekho. b N. *kamáe.*

29 [29]Kyúṉki jis kisí ke pás hai, use diyá jáegá, aur us ke pás ziyáda ho jáegá; magar jis ke pás nahíṉ hai, us se wuh bhí, jo us ke pás hai, le liyá jáegá. 30 Aur is [30]nikamme naukar ko [31]báhar andhere meṉ ḍál do; [31]waháṉ roná aur dáṉtoṉ ká písná hogá.

Sab qaumoṉ kí 'adálat.

31 [32]Jab Ibn i Ádam apne jalál meṉ áegá, aur sab firishte us ke sáth áeṉge, to [33]us waqt wuh apne jalál ke taḳht par baiṭhegá; 32 aur [34]sab qaumeṉ us ke sámne [35]jama' kí jáeṉgí, aur wuh ek ko dúsre se judá karegá, jaise charwáhá [36]bheṛoṉ ko bakriyoṉ se [37]judá kartá hai; 33 aur bheṛoṉ ko apne dahine, aur bakriyoṉ ko báeṉ khaṛá karegá. 34 Us waqt [38]bádsháh apne [39]dahiní tarafwáloṉ se kahegá, ki Áo, [40]mere Báp ke mubárak logo; jo [41]bádsháhat [42]biná e 'álam ke waqt se [43]tumháre liye taiyár kí gayí hai, use [44]mírás meṉ lo; 35 kyúṉki [45]maiṉ bhúká thá, tum ne mujhe kháná khiláyá; maiṉ piyásá thá, tum ne [46]mujhe pání piláyá; maiṉ [47]pardesí thá, tum ne mujhe apne ghar meṉ utárá; 36 [45]nangá thá, tum ne mujhe kapṛá pahináyá; [48]bímár thá, tum ne merí [49]ḳhabar lí; [50]qaid meṉ thá, tum mere pás áe. 37 Tab rástbáz jawáb meṉ us se kaheṉge; Ai Ḳhudáwand, ham ne kab tujhe bhúká dekhkar kháná khiláyá, yá piyásá dekhkar pání piláyá? 38 ham ne kab tujhe pardesí dekhkar ghar meṉ utárá? yá nangá dekhkar kapṛá pahináyá? 39 ham kab tujhe bímár yá qaid meṉ dekhkar tere pás áe? 40 [51]Bádsháh jawáb meṉ un se kahegá; [52]Maiṉ tum se sach kahtá húṉ, chúṉki tum ne mere in sab se chhoṭe [53]bháiyoṉ meṉ se kisí ek ke sáth yih kiyá, is liye mere hí sáth kiyá. 41 Phir wuh báíṉ tarafwáloṉ se kahegá; Ai [54]mal'úno, [55]mere sámne se us [56]hamesha kí ág meṉ chale jáo, jo [57]Iblís aur us ke firishtoṉ ke liye taiyár kí gayí hai; 42 kyúṉki [58]maiṉ bhúká thá, tum ne mujhe kháná na khiláyá; piyásá thá, tum ne mujhe pání na piláyá; 43 pardesí thá, tum ne mujhe ghar meṉ na utárá; nangá thá, tum ne mujhe kapṛá na pahináyá; bímár aur qaid meṉ thá, tum ne merí ḳhabar na lí. 44 Tab wuh bhí jawáb meṉ kaheṉge; Ai Ḳhudáwand, ham ne kab tujhe bhúká, yá piyásá, yá pardesí, yá nangá yá bímár, yá qaid meṉ dekhkar terí ḳhidmat na kí? 45 Us waqt wuh un se jawáb meṉ kahegá; Maiṉ tum se sach kahtá húṉ, chúṉki tum ne in sab se chhoṭoṉ meṉ se kisí ek ke sáth yih na kiyá, is liye [59]mere sáth na kiyá. 46 Aur yih [60]hamesha kí sazá páeṉge, magar rástbáz [61]hamesha kí zindagí.[a]

Yisú' ke qatl hone kí peshíngoí aur sardároṉ kí saláh.

(Mar. 14. 1, 2; Lúq. 22. 1, 2.)

26 1 Aur jab Yisú' yih sab báteṉ ḳhatm kar chuká, to aisá húá ki us ne apne

a Yún. *sazá meṉ jáeṉge . . . zindagí meṉ.*

[29] Muq. Lúq. 12. 48. Dekho báb 13. 12.
[30] Muq. Lúq. 17. 10.
[31] Dekho báb 8. 12.
[32] Dekho báb 16. 27, 28.
[33] Báb 19. 28.
[34] Yúel 3. 12. Muq. báb 24. 14 aur 28. 19.
[35] Muq. báb 24. 31.
[36] Ḥiz. 34. 17.
[37] Báb 13. 49.
[38] Áyat 40. Lúq. 19. 38. Muk. 17. 14 aur 19. 16. Muq. Yas'. 6. 5.
[39] 1 Sal. 2. 19. Zab. 45. 9 aur 110. 1.
[40] Muq. Zab. 37. 22 aur Yas'. 65. 23 aur If. 1. 3.
[41] Lúq. 12. 32 aur 22. 29.
[42] Dekho báb 13. 35.
[43] Báb 20. 23. Muq. 1 Kur. 2. 9 aur 'Ibr. 11. 16.
[44] Báb 19. 29. 1 Pat. 3. 9. Muk. 21. 7. Muq. Rom. 8. 17 aur Tiṭ. 3. 7 aur 'Ibr. 1. 14 aur Ya'q. 2. 5, wagaira.
[45] Yas'. 58. 7. Ḥiz. 18. 7, 16. Muq. Ya'q. 2. 15, 16.
[46] Báb 10. 42.
[47] 3 Yúh. 5. Muq. Aiy. 31. 32 aur Rom. 12. 13 aur 'Ibr. 13. 1, 2.
[48] Lúq. 10. 33, 34.
[49] Ya'q. 1. 27.
[50] 2 Tím. 1. 16. Muq. 'Ibr. 10. 34 aur 13. 3.
[51] Áyat 34.
[52] Dekho báb 10. 40, 42.
[53] Báb 28. 10. Yúh. 20. 17. Rom. 8. 29. 'Ibr. 2. 11. Muq. báb 12. 50.
[54] Muq. 'Ibr. 6. 8.
[55] Báb 7. 23.
[56] Báb 18. 8. Yahúdáh 7. Muq. báb 13. 40, 42 aur Mar. 9. 43, 48 aur Lúq. 16. 24. Dekho 2 Thiss. 1. 7.
[57] 2 Pat. 2. 4. Yahúdáh 6. Muk. 12. 7.
[58] Aiy. 22. 7.
[59] Muq. Lúq. 10. 16 aur A'mál 9. 5 aur 1 Kur. 8. 12.
[60] Dán. 12. 2. Yúh. 5. 29. Muq. A'mál 24. 15.
[61] Yúh. 10. 28. Rom. 2. 7; 5. 21 aur 6. 23. 1 Yúh. 2. 25; wag:

shágirdon se kahá; 2 Tum jánte ho, ki do din ke ba'd [1]'Íd i Fasah hogí, aur [2]Ibn i Ádam maslúb hone ko [3]pakarwáyá jáegá. 3 [4]Us waqt sardár káhin aur qaum ke buzurg [5]Káifá nám [6]sardár káhin ke díwánkháne men jama' ho gaye; 4 [7]aur saláh kí, ki Yisú' ko fareb se pakarkar qatl karen. 5 Magar kahte the, ki 'Íd ko nahín, [8]aisá na ho ki logon men balwá ho jáe.

Yisú' ke sir par 'itr ká dálá jáná.

(Mar. 14. 3–9; Yúh. 12. 1–8.)

6 [9]Aur jab Yisú' [10]Bait'aniyáh men Shama'ún korhí ke ghar men thá, 7 to ek 'aurat sang i marmar kí 'itrdání men qímatí 'itr lekar us ke pás áí, aur jab wuh kháná kháne baithá thá, to us ke sir par dálá. 8 Shágird yih dekhkar khafa húe, aur kahne lage, ki Yih kis liye zái' kiyá gayá? 9 Yih to bare dámon ko bikkar [11]garíbon ko diyá já saktá thá. 10 [12]Yisú' ne yih jánkar un se kahá, ki Is 'aurat ko kyún diqq karte ho? us ne to mere sáth bhaláí kí hai. 11 Kyúnki [13]garíb gurbá to hamesha tumháre pás hain; lekin [14]main tumháre pás hamesha na rahúngá. 12 Aur is ne jo yih 'itr mere badan par dálá, yih [15]mere dafn kí taiyárí ke wáste kiyá. 13 Main tum se sach kahtá hún, ki Tamám dunyá men jahán kahín is [16]khushkhabarí[a] kí manádí kí jáegí, yih bhí jo is ne kiyá, is kí [17]yádgárí men kahá jáegá.

Yahúdáh Iskariyotí kí beímání.

(Mar. 14. 10, 11; Lúq. 22. 3–6.)

14 [18]Us waqt un bárah men se ek ne, jis ká nám [19]Yahúdáh Iskariyotí thá, sardár káhinon ke pás jákar kahá, ki 15 Agar main use tumháre hawále kará dún, to mujhe kyá doge? Unhon ne use [20]tís rupaye [21]tolkar de diye. 16 Aur wuh us waqt se us ke [22]pakarwáne ká mauqa' dhúndhne lagá.

Shágirdon ke sáth Fasah kháke Yisú' ká 'Ashá e Rabbání ko muqarrar karná.

(Mar. 14. 12–26; Lúq. 22. 7–20; 1 Kur. 11. 23–25.)

17 Aur 'Íd i Fatír ke [23]pahle din shágird Yisú' ke pás ákar bole; Tú kahán cháhtá hai, ki ham tere liye Fasah kháne kí taiyárí karen? 18 Us ne kahá; Shahr men fulán shakhs ke pás jákar us se kahná; [24]Ustád farmátá hai, ki [25]Merá waqt nazdík hai; main apne shágirdon ke sáth tere hán 'Íd i Fasah karúngá. 19 Aur jaisá Yisú' ne shágirdon ko hukm diyá thá, unhon ne waisá hí kiyá aur Fasah taiyár kiyá. 20 [26]Jab shám húí, to wuh bárah shágirdon ke sáth kháná kháne baithá thá; 21 aur jab wuh khá rahe the, to [27]us ne kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki tum men se ek mujhe pakarwáegá. 22 Wuh bahut hí dilgír húe, aur har ek us se kahne lagá; Ai Khudáwand,

a Yá *is Injíl.*

[1] Dekho Yúh. 6. 4.
[2] Áyat 24.
[3] Dekho báb 20. 18, 19.
[4] Muq. Zab. 2. 2. Yúh. 11. 47 aur A'mál 4. 27.
[5] Áyat 57. Lúq. 3. 2. Yúh. 11. 49 aur 18. 13. A'mál 4. 6.
[6] Áyat 58. Lúq. 11. 21. Yúh. 18. 15. Muq. áyat 69 aur Muk. 11. 2.
[7] Yúh. 11. 53. Dekho báb 21. 46. Báb 27. 24. Muq. Lúq. 22. 6.
[8] Muq. Lúq. 7. 37—39.
[10] Báb 21. 17. Yúh. 11. 18.
[11] Muq. Yúh. 13. 29.
[12] Báb 16. 8.
[13] Ist. 15. 11.
[14] Báb 9. 15. Dekho Yúh. 7. 33.
[15] Yúh. 19. 40.
[16] Muq. báb 24. 14.
[17] A'mál 10. 4.
[18] Muq. Yúh. 13. 2, 27, 30.
[19] Báb 10. 4 aur 27. 3. A'mál 1. 16. Muq. Yúh. 6. 71 aur 12. 4.
[20] Báb 27. 3, 9. Khur. 21. 32.
[21] Zak. 11. 12. Muq. Paid. 23. 16 aur Yar. 32. 9.
[22] Dekho báb 20. 18, 19.
[23] Khur. 12. 18.
[24] Muq. báb 23. 8. Dekho Yúh. 11. 28.
[25] Muq. áyat 45 aur Yúh. 7. 6, 8, 30; 8. 20; 13. 1 aur 17. 1.
[26] Muq. Lúq. 22. 14, 21—23 aur Yúh. 13. 21—26.
[27] Muq. Yúh. 6. 70, 71.

kyá main̲ hún̲? 23 Us ne jawáb men̲ kahá, ki [28]Jis ne mere sáth tabáq men̲ háth dálá hai, wuhí mujhe pakarwáegá. 24 Ibn i Ádam to [29]jaisá us ke haqq men̲ likhá hai, játá hí hai; lekin [30]us ádmí par afsos hai, jis ke wasíle se Ibn i Ádam pakarwáyá játá hai! agar [31]wuh ádmí paidá na hotá, to us ke liye achchhá hotá. 25 Us ke pakarwánewále Yahúdáh ne jawáb men̲ kahá; Ai [32]Rabbí, kyá main̲ hún̲? Us ne us se kahá; [33]Tú ne khud kah diyá.

26 Jab wuh khá rahe the to Yisú' ne rotí lí, aur [34]barakat cháhkar torí, aur shágirdon̲ ko dekar kahá; Lo, kháo, [35]yih merá badan hai. 27 Phir piyála lekar [36]shukr kiyá, aur unhen̲ dekar kahá, ki Tum sab is men̲ se pí lo; 28 kyún̲ki [35]yih [37]'ahd ká merá wuh khún hai, jo [38]bahuteron̲ ke liye [39]gunáhon̲ kí mu'áfí ke wáste baháyá játá hai. 29 Main̲ tum se kahtá hún̲, ki Angúr ká yih shíra[a] phir kabhí na píún̲gá, us din tak ki tumháre sáth apne [40]Báp kí bádsháhat men̲ nayá na píún̲.

30 Phir wuh gít gákar [41]báhar [42]Zaitún ke pahár par gaye.

Shágirdon̲ kí bewafáí kí peshíngoí.

(Mar. 14. 27—31.)

31 Us waqt Yisú' ne un se kahá, ki Tum sab isí rát merí bábat [43]thokar kháoge; kyún̲ki likhá hai, ki[b] [44]Main̲ charwáhe ko márún̲gá, aur galle kí bheren̲ parágan̲da ho jáengí. 32 Lekin [45]main̲ apne jí uthne ke ba'd tum se pahle Galíl ko jáún̲gá. 33 [46]Patras ne jawáb men̲ us se kahá; Go sab terí bábat [43]thokar kháen̲, lekin main̲ kabhí thokar na kháún̲gá. 34 [47]Yisú' ne us se kahá; Main̲ tujh se sach kahtá hún̲, ki Isí rát, [48]murg ke bán̲g dene se pahle, tú tín bár merá inkár karegá. 35 [49]Patras ne us se kahá; Agar tere sáth mujhe marná bhí pare, taubhí terá inkár hargiz na karún̲gá. Aur sab shágirdon̲ ne bhí isí tarah kahá.

Gatsamane ke bág men̲ Yisú' kí jánkaní.

(Mar. 14. 32–42; Lúq. 22. 40–46.)

36 [50]Us waqt Yisú' un ke sáth Gatsamane nám ek jagah men̲ áyá, aur apne[c] shágirdon̲ se kahá, ki Yahín̲ baithe rahná, jab tak ki main̲ wahán̲ jákar du'á mán̲gún̲. 37 Aur [51]Patras aur [52]Zabdí ke dono beton̲ ko sáth lekar, gamgín aur beqarár hone lagá. 38 Us waqt us ne un se kahá; [53]Merí ján niháyat gamgín hai, yahán̲ tak ki marne kí naubat pahun̲ch gayí hai[d]; tum yahán̲ thahro, aur mere sáth [54]jágte raho. 39 Phir thorá áge barhá, aur mun̲h ke bal girkar yih [55]du'á mán̲gí; Ai mere Báp, agar ho sake, to yih [56]piyála mujh se tal jáe; [57]táham jaisá main̲ cháhtá hún̲ waisá nahín̲, balki jaisá tú cháhtá hai waisá hí ho. 40 Phir shágirdon̲ ke pás ákar unhen̲ sote páyá, aur Patras

---

[28] Muq. Yúh. 13. 18.
[29] Áyát 54, 56. Mar. 9. 12. Lúq. 18. 31; 24. 25—27, 46. A'mál 17. 2, 3 aur 26. 22, 23. 1 Kur. 15. 3. 1 Pat. 1. 10, 11.
[30] Báb 18. 7.
[31] Yúh. 17. 12.
[32] Áyat 49. Dekho Yúh. 1. 38.
[33] Áyat 64. Lúq. 22. 70.
[34] Dekho báb 14. 19.
[35] 1 Kur. 10. 16. Muq. Yúh. 6. 53.
[36] Dekho báb 15. 36.
[37] Khur. 24. 8. Muq. Zak. 9. 11 aur 'Ibr. 13. 20.
[38] Dekho báb 20. 28.
[39] Mar. 1. 4. Muq. Lúq. 1. 77.
[40] Muq. báb 13. 43.
[41] Lúq. 22. 39. Yúh. 18. 1.
[42] Dekho báb 21. 1.
[43] Dekho báb 5. 29 (hásh:)
[44] Muq. Yúh. 16. 32.
[45] Báb 28. 7, 10, 16. Mar. 16. 7.
[46] Muq. Lúq. 22. 31, 33.
[47] Lúq. 22. 34. Yúh. 13. 38.
[48] Áyat 75.
[49] Lúq. 22. 33. Yúh. 13. 37.
[50] Lúq. 22. 39. Yúh. 18. 1.
[51] Báb 17. 1.
[52] Báb 4. 21.
[53] Muq. Zab. 42. 5, 6 aur Yúh. 12. 27.
[54] Dekho báb 24. 42.
[55] 'Ibr. 5. 7.
[56] Dekho báb 20. 22.
[57] Áyat 42. Yúh. 5. 30 aur 6. 38. Fil. 2. 8.

a Yún. *ták ká yih hásil.* b Zakaryáh 13. 7.
c N. *apne* na dárad.
d Yún. *Merí ján maut tak niháyat gamgín hai.*

se kahá; Kyún, tum mere sáth ek gharí bhí na jág sake? 41 [54]Jágo aur [58]du'á mángo, táki [59]ázmáish men na paro: rúh to musta'idd hai, magar jism kamzor hai. 42 Phir dobára us ne jákar yih du'á mángí; Ai mere Báp, agar yih mere piye bagair nahín tal saktá, to [60]terí marzí púrí ho. 43 Aur ákar unhen phir sote páyá, kyúnki [61]un kí ánkhen nínd se bharí húí thín. 44 Aur unhen chhorkar phir chalá gayá, aur wuhí bát phir kahkar [62]tísrí bár du'á mángí. 45 Tab shágirdon ke pás ákar un se kahá; Ab sote raho aur árám karo: dekho, [63]waqt á pahunchá hai, aur [64]Ibn i Ádam gunahgáron ke háth men hawále kiyá játá hai. 46 Utho, chalen; dekho, merá pakarwánewálá nazdík á pahunchá hai.

Yisú' ká pakrá jáná.

(Mar. 14. 43–50; Lúq. 22. 47–53; Yúh. 18. 3–11.)

47 Wuh yih kah hí rahá thá, ki [65]Yahúdáh, jo un bárah men se ek thá, áyá, aur us ke sáth ek barí bhír talwáren aur láthiyán liye húe, sardár káhinon aur qaum ke buzurgon kí taraf se á pahunchí. 48 Aur us ke pakarwánewále ne unhen yih patá diyá thá, ki jis ká main bosa lún, wuhí hai; use pakar lená. 49 Aur fauran Yisú' ke pás ákar kahá; [66]Ai Rabbí, salám; aur [67]us ke bose liye. 50 Yisú' ne us se kahá; [68]Miyán, [69]jis kám ko áyá hai, wuh kar le. Is par unhon ne pás ákar Yisú' par háth dálá, aur use pakar liyá. 51 Aur dekho, Yisú' ke sáthíon men se ek ne háth barhákar [70]apní talwár khenchí, aur sardár káhin ke naukar par chalákar us ká kán urá diyá. 52 Yisú' ne us se kahá; Apní talwár ko miyán men kar le; kyúnki [71]jo talwár khenchte hain, wuh sab talwar se halák kiye jáenge. 53 Áyá [72]tú nahín samajhtá, ki main apne Báp se minnat kar saktá hún, aur wuh [73]firishton ke bárah [74]tuman[a] se ziyáda mere pás abhí maujúd kar degá? 54 [75]Magar wuh nawishte, ki yúnhín honá zarúr hai, kyúnkar púre honge? 55 Usí gharí Yisú' ne bhír se kahá; Kyá tum talwáren aur láthiyán lekar mujhe dákú kí tarah pakarne nikle ho? [76]Main har roz [77]haikal men baithkar ta'lím detá thá, aur tum ne mujhe nahín pakrá. 56 Magar [75]yih sab kuchh is liye húá hai, ki nabíon ke nawishte púre hon. [78]Is par sáre shágird use chhorkar bhág gaye.

Yahúdíon kí sadr 'adálat men Yisú' ke muqaddame kí peshí.

(Mar. 14. 53–65.)

57 [79]Aur Yisú' ke pakarnewále us ko [80]Káifá nám sardár káhin ke pás le gaye, jahán faqíh aur buzurg jama' ho gaye the. 58 Aur [81]Patras fásile par us ke píchhe píchhe [80]sardár káhin ke díwánkháne tak gayá, aur andar jákar [82]piyádon ke sáth natíja

[58] 1 Pat. 4. 7.
[59] Báb 6. 13.
[60] Áyat 39. Dekho báb 6. 10.
[61] Lúq. 9. 32.
[62] Muq. 2 Kur. 12. 8.
[63] Yúh. 12. 23, 27 aur 13. 1 aur 17. 1. Muq. áyat 18 aur Lúq. 22. 53.
[64] Báb 17. 22 aur 20. 18.
[65] Áyat 14. A'mál 1. 16.
[66] Áyat 25.
[67] Lúq. 7. 38, 45 aur 15. 20. A'mál 20. 37.
[68] Báb 20. 13 aur 22. 12.
[69] Muq. Yúh. 13. 27.
[70] Muq. Lúq. 22. 38.
[71] Muk. 13. 10. Muq. Paid. 9. 6 aur Hiz. 35. 6.
[72] Muq. Yúh. 10. 18.
[73] Muq. báb 4. 11 aur 2 Sal. 6. 17 aur Dán. 7. 10 aur Lúq. 22. 43 aur Yúh. 18. 36.
[74] Muq. Lúq. 8. 30.
[75] Dekho áyat 24 aur báb 1. 22.
[76] Yúh. 8. 2. Muq. Lúq. 2. 46 aur Yúh. 18. 20.
[77] Báb 21. 23. Muq. báb 4. 23.
[78] Áyat 31. Muq. Zab. 88. 8, 18 aur Yúh. 16. 32.
[79] Lúq. 22. 54. Muq. Yúh. 18. 12, 13, 19–24.
[80] Áyat 3.
[81] Muq. Yúh. 18. 15.
[82] Yúh. 7. 32 aur 18. 3. A'mál 5. 22, 26, wag:

a Yún. *ligiyon*, ya'ní 6,000 sipáhíon kí fauj.

dekhne ko baiṭh gayá. 59 Aur sardár káhin aur sáre [83]sadr 'adálatwále Yisú' ko már dalne ke wáste us ke khiláf [84]jhúṭhí gawáhí ḍhúṉḍhne lage, 60 magar na páí, [85]go ki bahut se jhúṭhe gawáh áe. Lekin ákhir kár [86]do gawáhoṉ ne ákar kahá, ki 61 Is ne kahá hai; [87]Maiṉ Khudá ke [88]maqdis ko ḍhá saktá, aur tín din meṉ use baná saktá húṉ. 62 Aur sardár káhin ne khare hokar us se kahá; Tú jawáb nahíṉ detá? yih tere khiláf kyá gawáhí dete haiṉ? 63 [89]Magar Yisú' chupká hí rahá. [90]Sardár káhin ne us se kahá[a]; [91]Maiṉ tujhe zinda Khudá kí qasam detá húṉ, ki agar tú [92]Khudá ká Beṭá [93]Masíh hai, to [94]ham se kah de. 64 Yisú' ne us se kahá; [95]Tú ne khud kah diyá; balki maiṉ tum se kahtá húṉ, ki is ke ba'd tum [96]Ibn i Ádam ko Qádir i Mutlaq[b] kí [97]dahíní taraf baiṭhe, aur [96]ásmán ke bádaloṉ par áte dekhoge. 65 Is par sardár káhin ne yih kahkar [98]apne kapre pháre, ki [99]Us ne kufr baká hai; ab hameṉ gawáhoṉ kí kyá hájat rahí? dekho, tum ne abhí yih kufr suná hai: tumhárí kyá ráe hai? 66 Unhoṉ ne jawáb meṉ kahá; [100]Wuh qatl ke láiq hai. 67 Is par [101]unhoṉ ne us ke muṉh par thúká, aur us ke mukke máre, aur [102]ba'z ne [103]tamáṉche márke kahá; 68 [104]Ai Masíh, hameṉ nubuwwat se batá, ki kis ne tujhe márá?

Patras ká Yisú' ke pairau hone ká inkár karná.

(Mar. 14. 66–72; Lúq. 22. 55–62; Yúh. 18. 16–18 aur 25–27.)

69 Aur Patras báhar [105]sahn meṉ baiṭhá húá thá, ki ek launḍí us ke pás ákar bolí; Tú bhí Yisú' Galílí ke sáth thá. 70 Us ne sab ke sámne yih kahkar inkár kiyá, ki Maiṉ nahíṉ jántá, tú kyá kahtí hai. 71 Aur jab wuh deoṛhí meṉ chalá gayá, to dúsrí ne use dekhá, aur jo wahán the un se kahá; Yih bhí[c] Yisú' [106]Násarí ke sáth thá. 72 Us ne qasam khákar phir inkár kiyá, ki Maiṉ is ádmí ko nahíṉ jántá. 73 Thoṛí der ke ba'd, jo wahán khare the, unhoṉ ne Patras ke pás ákar kahá, ki Beshakk tú bhí un meṉ se hai; kyúṉki [107]terí bolí se bhí záhir hotá hai. 74 Is par wuh la'nat karne aur qasam kháne lagá, ki Maiṉ is ádmí ko nahíṉ jántá; aur fi'lfaur murg ne báṉg dí. 75 Patras ko Yisú' kí wuh bát yád áí jo us ne kahí thí, ki [108]Murg ke báṉg dene se pahle tú tín bár [109]merá inkár karegá. Aur wuh báhar jákar zár zár royá.

Yisú' ká Romí hákim ke hawále kiyá jáná.

27 1 [1]Jab subh húí, to sab sardár káhinoṉ aur qaum ke buzurgoṉ ne [2]Yisú' ke khiláf mashwara kiyá ki use már dálen; 2 aur [3]use báṉdhkar le

[83] Báb 5. 22; 10. 17 waġ:
[84] Dekho A'mál 6. 11.
[85] Zab. 27. 12 aur 35. 11.
[86] Ist. 19. 15.
[87] Muq. A'mál 6. 14. Dekho Yúh. 2. 19.
[88] Báb 27. 40.
[89] Báb 27. 12, 14. Yas'. 53. 7. Yúh. 19. 9.
[90] Muq. Lúq. 22. 67–71.
[91] Muq. Ahb. 5. 1 aur 1 Sam. 14. 24, 26 aur Mar. 5. 7. Dekho báb 16. 16.
[92] Dekho báb 14. 33.
[93] Muq. báb 22. 42–45. Dekho báb 1. 17.
[94] Yúh. 10. 24.
[95] Áyat 25.
[96] Dekho báb 16. 27 aur 24. 30.
[97] Zab. 110. 1. 'Ibr. 1. 3. Muq. Mar. 16. 19.
[98] Gin. 14. 6. A'mál 14. 14.
[99] Báb 9. 3. Yúh. 10. 36.
[100] Dekho Ahb. 24. 16.
[101] Báb 27. 30. Yas'. 50. 6. Mar. 10. 34.
[102] Muq. Yúh. 18. 22.
[103] Báb 5. 39. A'mál 23. 2.
[104] Áyat 63.
[105] Áyat 3.
[106] Báb 2. 23.
[107] Muq. Qáz. 12. 6.
[108] Áyat 34.
[109] Muq. A'mál 3. 13, 14.
[1] Mar. 15. 1. Lúq. 22. 66.
[2] Dekho báb 26. 4.
[3] Lúq. 23. 1. Yúh. 18. 28.

a Yún. *jawáb meṉ kahá.*
b Yún. *qudrat.*

c N. *bhí* na dárad.

gaye, aur [4]Pilátus hákim ke [5]hawále kiyá.

Yahúdáh ká ta'assuf aur us kí khudkushí.

3 Jab us ke pakarwánewále [6]Yahúdáh ne yih dekhá ki wuh mujrim ṭhahráyá gayá, to [7]pachhtáyá, aur wuh [8]tís rupaye sardár káhinon aur buzurgon ke pás pher láyá, aur kahá; 4 Main ne gunáh kiyá, ki [9]bequsúr ko qatl ke liye[a] pakarwáyá. Wuh bole; Hamen kyá? [10]tú ján. 5 Aur wuh rupayon ko [11]maqdis men phenkkar chalá gayá, aur [12]jákar apne áp ko phánsí dí. 6 Sardár káhinon ne rupaye lekar kahá; Inhen haikal ke [13]khazáne men dálná rawá nahín, kyúnki khún kí qímat hai. 7 Pas unhon ne saláh karke un rupayon se kumhár ká khet pardesíon ke dafn karne ke liye kharídá. 8 Is sabab se [14]wuh khet [15]áj tak khún ká khet kahlátá hai. 9 [16]Us waqt jo Yirmayáh nabí kí ma'rifat kahá gayá thá, wuh púrá húá, ki [b]Jis kí qímat ṭhahráí gayí thí, unhon ne[c] us kí qímat ke wuh tís rupaye le liye; (us kí qímat ba'z baní Isráíl ne ṭhahráí thí;) 10 aur unhen kumhár ke khet ke wáste diyá, jaisá Khudáwand ne mujhe hukm diyá.

Puntiyus Pilátus kí kachahrí men Yisú' ke muqaddame kí peshí.

(Mar. 15. 2–15; Lúq. 23. 2, 3 aur 18–25; Yúh. 18. 29–40, 19. 16.)

11 Yisú' hákim ke sámne khará thá, aur hákim ne us se yih púchhá; Kyá tú [17]Yahúdíon ká bádsháh hai? Yisú' ne us se[d] kahá; [18]Tú khud kahtá hai. 12 [19]Aur jab sardár káhin aur buzurg us par ilzám lagá rahe the, to us ne kuchh jawáb na diyá. 13 Is par Pilátus ne us se kahá; [20]Kyá tú nahín suntá, ki yih tere khiláf kitní gawáhíán dete hain? 14 Us ne ek bát ká bhí us ko jawáb na diyá, yahán tak ki hákim ne bahut ta'ajjub kiyá. 15 Aur hákim ká dastúr thá, ki 'Íd par logon kí khátir ek qaidí jise wuh cháhte the, chhor detá thá. 16 Us waqt Bar-Abbá nám un ká ek mashhúr qaidí thá. 17 Pas jab wuh ikatthe húe, to Pilátus ne un se kahá; Tum kise cháhte ho, ki main tumhárí khátir chhor dún? Bar-Abbá ko, yá [21]Yisú' ko jo Masíh kahlátá hai? 18 Kyúnki use ma'lúm thá, ki unhon ne is ko [22]hasad se pakarwáyá hai. 19 Aur jab wuh [23]takht i 'adálat par baiṭhá húá thá, to us kí bíwí ne use kahlá bhejá, ki Tú is [24]rástbáz se kuchh kám na rakh; kyúnki main ne áj [25]khwáb men is ke sabab se bahut dukh utháyá hai. 20 Lekin sardár káhinon aur buzurgon ne logon ko ubhárá, ki [26]Bar-Abbá ko máng len, aur Yisú' ko halák karáen. 21 Hákim ne un se kahá, ki In dono men se kis ko cháhte ho, ki tumhárí khátir chhor dún? Wuh bole; Bar-Abbá ko. 22 Pilátus ne un se kahá; Phir Yisú' ko jo Masíh kahlátá hai kyá karún? [27]Sab ne kahá, ki Us ko salíb

a Yún. *bequsúr khún ko.*
b Zakaryáh 11. 12, 13.
c Yá *main ne.*
d N. *us se* na dárad.

[4] Lúq. 3. 1 aur 13. 1. A'mál 3. 13 aur 4. 27. 1 Tím. 6. 13.
[5] Dekho báb 20. 19.
[6] Dekho báb 26. 14.
[7] Báb 21. 29.
[8] Báb 26. 15.
[9] Muq. báb 23. 35.
[10] Áyat 24.
[11] Dekho Lúq. 1. 9.
[12] Muq. 2 Sam. 17. 23 aur A'mál 1. 18.
[13] Mar. 12. 41, 43. Lúq. 21. 1. Muq. Yúh. 8. 20.
[14] A'mál. 1. 19.
[15] Báb 28. 15. Muq. Paid. 26. 33, wag:
[16] Dekho báb 1. 22.
[17] Áyat 29, 37. Báb 2. 2. Yúh. 18. 39 aur 19. 3. Muq. áyat 42.
[18] Muq. 1 Tím. 6. 13. Dekho Lúq. 22. 70.
[19] Dekho báb 26. 63.
[20] Yúh. 19. 10.
[21] Áyat 22.
[22] Muq. Yúh. 12. 19.
[23] Yúh. 19. 13. A'mál 12. 21 aur 25. 6. Muq. A'mál 18. 12.
[24] Áyat 24. Muq. Lúq. 23. 47.
[25] Dekho báb 2. 2.
[26] A'mál 3. 14.
[27] A'mál 13. 28.

dí jáe. 23 Us ne kahá; Kyún, [28]us ne kyá burái kí hai? Magar wuh âur bhí chillá chillákar bole, ki Us ko salíb dí jáe. 24 Jab Pílátus ne dekhá, ki kuchh ban nahín partá, balki ultá [29]balwá hotá játá hai, to pání lekar logon ke rúbarú [30]apne háth dhoe, aur kahá; Main is [31]rástbáz ke khún se[a] barí hún; [32]tum jáno. 25 Sab logon ne jawáb dekar kahá, ki [33]Is ká khún hamárí aur hamárí [34]aulád kí gardan par! 26 Is par us ne Bar-Abbá ko un kí khátir chhor diyá, aur Yisú' ko [35]kore lagwákar hawále kiyá, táki salíb dí jáe.

Romí sipáhíon ká Yisú' ko ṭhaṭṭhe men uráná.

(Mar. **15.** 16–20; Yúh. **19.** 2, 3.)

27 Is par hákim ke sipáhíon ne Yisú' ko [36]qala' men le jákar sárí [37]palṭan us ke gird jama' kí; 28 aur us ke kapre utárkar use [38]qirmizí choga pahináyá; 29 aur kánṭon ká táj banákar us ke sir par rakhá, aur ek sarkandá us ke dahine háth men diyá, aur us ke áge ghuṭne ṭekkar use [39]ṭhaṭṭhon men uráne lage, ki [40]Ai Yahúdíon ke bádsháh, ádáb! 30 Aur [41]us par thúká, aur wuhí sarkandá lekar us ke sir par márne lage. 31 Aur jab us ká ṭhaṭṭhá kar chuke, to choge ko us par se utárkar phir usí ke kapre use pahináe, aur [42]salíb dene ko le gaye.

Yisú' ká salíb diyá jáná, aur la'n ta'n uṭháná.

(Mar. **15.** 21–32; Lúq. **23.** 26 aur 33–43; Yúh. **19.** 17–24.)

32 Jab [43]báhar áe, to unhen Shama'ún nam ek Kurení ádmí milá; use [44]begár men pakra, ki us kí salíb uṭháe. 33 Aur us jagah jo Gulguta, ya'ní khoprí kí jagah, kahlátí hai pahunchkar, 34 [45]pitt milí húí mai use píne ko dí, magar us ne chakhkar píná na cháhá. 35 Aur unhon ne use salíb par charháyá, aur [46]us ke kapre qura' dálkar bánṭ liye, 36 aur wahán baiṭhkar [47]us kí nigahbání karne lage. 37 Aur us ká ilzám likhkar us ke sir se úpar lagá diyá, ki YIH [48]YAHÚDÍON KÁ BÁDSHÁH YISÚ' HAI. 38 Us waqt us ke sáth do [49]dákú salíb par charháe gaye, [50]ek dahine, aur ek báen. 39 Aur [51]ráh chalnewále [52]sir hilá hilákar us ko [53]la'n ta'n karte, aur kahte the; 40 Ai [54]maqdis ke dhánewále, aur tín din men banánewále, apne taín bachá; [55]agar tú [56]Khudá ká Beṭá hai, to salíb par se utar á. 41 Isí tarah sardár káhin bhí, faqíhon aur buzurgon ke sáth milke, ṭhaṭṭhe se kahte the; 42 [57]Is ne âuron ko bacháyá, [58]apne taín nahín bachá saktá. [59]Yih to Isráíl ká bádsháh hai; ab salíb par se utar áe, to ham us par ímán láen. 43 [60]Is ne Khudá par bharosá rakkhá hai; agar wuh ise cháhtá hai, to ab is ko chhurá le, kyúnki is ne kahá thá; Main Khudá ká Beṭá hún. 44 [61]Isí tarah dákú bhí, jo us ke sáth salíb par charháe gaye the, us par la'n ta'n karte the.

Yisú' ká marná.

(Mar. **15.** 33–41; Lúk. **23.** 44–49; Yúh. **19.** 28–30.)

45 Aur do pahar se lekar

---

a N. *is khún se.*

[28] Muq. Lúq. 23. 41 aur Yúh. 8. 46.
[29] Báb 26. 5.
[30] Muq. Ist. 21. 6–8 aur Zab. 26. 6 aur 73. 13.
[31] Áyat 19.
[32] Áyat 4.
[33] Muq. báb 23. 35, 36 aur Yash. 2. 19 aur A'mál 5. 28.
[34] Khur. 20. 5 aur Nauha 5. 7.
[35] Báb 20. 19. Yas'. 50. 6 aur 53. 5. Muq. Lúq. 23. 16 aur Yúh. 19. 1.
[36] Yúh. 18. 28, 33 aur 19. 9. A'mál 23. 35. Fil. 1. 13 (Yún:)
[37] Dekho A'mál 10. 1.
[38] Muk. 18. 12, 16. Muq. Lúq. 23. 11.
[39] Báb 20. 19.
[40] Dekho áyat 11.
[41] Dekho báb 26. 67.
[42] Yas'. 53. 7.
[43] 'Ibr. 13. 12. Muq. báb 21. 39 aur Gin. 15. 35.
[44] Báb 5. 41.
[45] A'mál 8. 23. Muq. Zab. 69. 21.
[46] Zab. 22. 18
[47] Áyat 54. Muq. Zab 22. 17.
[48] Áyát 11, 29.
[49] Muq. Yúh. 18. 40.
[50] Muq. báb 20. 21.
[51] Zab. 22. 7 aur 109. 25. Muq. Nauha 1. 12.
[52] Aiy. 16. 4. Yas'. 37. 22. Yar. 18. 16. Nauha 2. 15.
[53] Lúq. 22. 65 aur 23. 39. Muq. Ya'q. 2. 7.
[54] Báb 26. 61.
[55] Báb 4. 3, 6.
[56] Áyat 43. Báb 26. 63. Dekho báb 14. 33.
[57] Muq. Lúq. 4. 23.
[58] Muq. báb 26. 53, 54 aur Yúh. 10. 18.
[59] Yúh. 1. 49 aur 12. 13. Muq. áyat 37.
[60] Zab. 22. 8.
[61] Muq. Lúq. 23. 39–43.

tísre pahar tak tamám mulk meṉ[a] andherá chháyá rahá. 46 Aur tísre pahar ke qaríb Yisú' ne [62] baṛí áwáz se chillákar kahá; Elí, Elí, lamá shabaqtaní? ya'ní[b] Ai mere Ḳhudá, ai mere Ḳhudá, tú ne mujhe kyúṉ chhoṛ diyá? 47 Jo waháṉ khaṛe the, un meṉ se ba'z ne sunkar kahá; Yih Eliyyáh ko pukártá hai. 48 Aur fauran un meṉ se ek shaḳhs dauṛá, aur isfanj lekar [63] sirke meṉ ḍuboyá, aur sarkanḍe par rakhkar use [64] chusáyá. 49 Magar báqíoṉ ne kahá; Ṭhahar jáo, dekheṉ to, Eliyyáh use bacháne átá hai, yá nahíṉ. 50 Yisú' phir [65] baṛí áwáz se chilláyá, aur [66] ján[c] de dí. 51 Aur [67] maqdis ká parda úpar se níche tak phaṭkar do ṭukṛe ho gayá, aur [68] zamín larzí aur chaṭáneṉ tarak gayíṉ; 52 aur qabreṉ khul gayíṉ, aur bahut se jism un [69] muqaddasoṉ ke [70] jo so gaye the jí uṭhe; 53 aur us ke jí uṭhne ke ba'd qabroṉ se nikalkar [71] muqaddas shahr meṉ gaye, aur bahutoṉ ko dikhái diye. 54 Pas súbadár aur jo us ke sáth Yisú' kí [72] nigahbání karte the, bhaunchál aur tamám májará dekhkar, bahut hí ḍare aur bole, ki [73] Beshakk yih [74] Ḳhudá ká Betá thá. 55 Aur waháṉ [75] bahut sí 'auraten, jo Galíl se Yisú' ke píchhe píchhe us kí [76] khidmat kartí húí ái thíṉ, [77] dúr se dekh rahí thíṉ. 56 Un meṉ [76] Maryam Magdaliní thí, aur Ya'qúb aur Yoses[d] kí máṉ Maryam, aur [78] Zabdí ke beṭoṉ kí máṉ.

- [62] Muq. 'Ibr. 5. 7.
- [63] Rút 2. 14.
- [64] Zab. 69. 21.
- [65] Áyat 46.
- [66] Muq. Yúh. 10. 18.
- [67] Khur. 26. 31—33. 2 Taw. 3. 14.
- [68] Áyat 54.
- [69] Muq. Dán. 7. 18, 22.
- [70] Yúh. 11. 11—13. A'mál 7. 60 aur 13. 36. 1 Kur. 15. 6, 18, 20. 1 Thiss. 4. 13—15. 2 Pat. 3. 4.
- [71] Dekho báb 4. 5.
- [72] Áyat 36.
- [73] Áyat 43.
- [74] Muq. Dan. 3. 25.
- [75] Yúh. 19. 25.
- [76] Dekho Lúq. 8. 2, 3.
- [77] Zab. 38. 11.
- [78] Báb 20. 20. Muq. Mar. 15. 40.

Yisú' ká dafn honá.

(Mar. 15. 42–47; Lúq. 23. 50–56; Yúh. 19. 38–42.)

57 Jab shám húí, to Yúsuf nám Arimatiyáh ká ek daulatmand shaḳhs áyá, jo ḳhud bhí Yisú' ká shágird thá. 58 Us ne Pílátus ke pás jákar Yisú' kí lásh mángí. Is par Pílátus ne de dene ká hukm diyá. 59 Aur Yúsuf ne lásh ko lekar sáf mihín chádar meṉ lapeṭá, 60 aur [79] apní nayí qabr meṉ rakh diyá, [80] jo us ne chaṭán meṉ khudwái thí, aur ek [81] baṛá patthar qabr ke muṉh par luṛhkáke chalá gayá. 61 Aur Maryam Magdaliní, aur [82] dúsrí Maryam waháṉ qabr ke sámne baiṭhí thíṉ.

Yisú' kí qabr kí hifázat kí tadbír.

62 Dúsre din, jo [83] taiyárí ke ba'd ká din thá, sardár káhinoṉ aur Farísíoṉ ne Pílátus ke pás jama' hokar kahá; 63 Ḳhudáwand, hameṉ yád hai, ki us [84] dhokebáz ne jíte jí kahá thá, ki [85] Maiṉ tín din ke ba'd jí uṭhúngá. 64 Pas hukm de, ki tísre din tak qabr kí hifázat kí jáe, [86] kahíṉ aisá na ho ki us ke shágird ákar use churá le jáeṉ aur logoṉ se kah deṉ, ki wuh murdoṉ meṉ se jí uṭhá: to yih pichhlá dhoká pahle se bhí burá hogá. 65 Pílátus ne un se kahá; Tumháre pás [87] pahrewále haiṉ; jáo, jaháṉ tak tum se ho sake[e] us kí hifázat karo. 66 Pas wuh pahrewáloṉ ko sáth lekar gaye, aur patthar par [88] muhr karke qabr kí hifázat kí.

- [79] Muq. Yas'. 53. 9.
- [80] Yas'. 22. 16.
- [81] Mar. 16. 4. Muq. Yúh. 11. 38.
- [82] Áyat 56. Báb 28. 1.
- [83] Mar. 15. 42. Lúq. 23. 54. Yúh. 19. 14, 31, 42.
- [84] Muq. áyat 64 aur Yúh. 7. 12.
- [85] Báb 16. 21; 17. 23; 20. 19 aur 28. 6. Mar. 8. 31 aur 10. 34. Lúq. 9. 22; 18. 33 aur 24. 6, 7. Muq. báb 26. 61 aur Yúh. 2. 19.
- [86] Muq. báb 28. 13.
- [87] Báb 28. 11.
- [88] Dán. 6. 17.

---

a Yá *sárí zamín par.* b Zabúr 22. 1.
c Yún. *rúh.* d N. *Yúsuf.*
e Yá *jis tarah jáno.*

Yisú' ká jí uṭhná.
(Mar. 16. 1–8; Lúq. 24. 1–10; Yúh. 20. 1.)

28 1 Aur sabt ke ba'd hafte ke pahle din, pau phaṭte waqt Maryam Magdalíní aur [1] dúsrí Maryam qabr ko dekhne áín. 2 Aur dekho, ek baṛá bhaunchál áyá, kyúnki Khudáwand ká [2] firishta ásmán se utrá, aur pás ákar patthar ko luṛkhá diya, aur us par baiṭh gayá. 3 [3] Us kí súrat bijlí kí mánind thí, aur [4] us kí poshák barf kí mánind safed thí: 4 aur us ke ḍar ke máre nigahbán káṇp uṭhe, aur [5] murda se ho gaye. 5 Firishte ne 'auraton se kahá;[a] Tum na ḍaro, kyúnki main jántá hún, ki tum Yisú' ko ḍhúṇḍhtí ho, jo maslúb húá thá. 6 Wuh yahán nahín hai, kyúnki [6] apne kahne ke muwáfiq jí uṭhá hai; áo, yih jagah dekho, jahán Khudáwand[b] paṛá thá; 7 aur jald jákar us ke shágirdon se kaho, ki wuh murdon men se jí uṭhá hai; aur dekho, wuh [7] tum se pahle Galíl ko játá hai; wahán tum use dekhoge; dekho, main ne tum se kah diyá. 8 Aur wuh [8] khauf aur baṛí khushí ke sáth qabr se jald rawána hokar, us ke shágirdon ko khabar dene dauṛín. 9 Aur dekho, Yisú' [9] unhen milá, aur kahá; Salám. Unhon ne pás ákar [10] us ke qadam pakṛe, aur [11] use sijda kiyá. 10 Is par Yisú' ne un se kahá; Ḍaro nahín; [12] jáo, [13] mere bháiyon ko khabar do, táki Galíl ko chale jáen; wahán mujhe dekhenge.

Yisú' ke jí uṭhne kí khabar gum karne ke liye Yahúdíon ká mansúba.

11 Jab wuh já rahí thín, to dekho, [14] pahrewálon men se ba'z ne shahr men ákar tamám májará sardár káhinon se bayán kiyá. 12 Aur unhon ne buzurgon ke sáth jama' hokar saláh kí, aur sipáhíon ko bahut rupaye diye aur bole; 13 Yih kah dená, ki Rát ko jab ham sote the, to [15] us ke shágird ákar use churá le gaye. 14 Aur agar yih bát [16] hákim ke kán tak pahunchí, to ham use [17] samjhákar tumhen khatre se bachá lenge. 15 Pas unhon ne rupaye lekar, jaisá sikháe gáye the, waisá hí kiyá; aur yih bát [18] áj tak Yahúdíon men mashhúr hai.

Sab qaumon ko muríd karne ká hukm.

16 Aur gyárah shágird [19] Galíl ke us paháṛ par gaye, jo Yisú' ne un ke liye muqarrar kiyá thá. 17 Aur use dekhkar [20] sijda kiyá, magar ba'z ne shakk kiyá. 18 Yisú' ne pás ákar un se báten kín, aur kahá, ki [21] Ásmán aur zamín ká [22] kull ikhtiyár mujhe diyá gayá hai. 19 [23] Pas tum jákar [24] sab qaumon ko [25] shágird banáo, aur unhen [26] Báp aur Beṭe aur Rúhu'l Quds ke [27] nám par [23] baptisma[c] do; 20 aur unhen yih ta'lím do, ki [28] un sab báton par 'amal karen jin ká main ne tum ko [29] hukm diyá; aur dekho, [30] main [31] dunyá ke ákhir[d] tak hamesha[e] tumháre sáth hún.

a Yún. *jawáb men kahá.*
b N. *wuh.*

c Yá *men istibág.*
d Yún. *zamáne ke tamám hone.*
e Yún. *sab din.*

[1] Báb 27. 56, 61.
[2] Muq. Yúh. 20. 12.
[3] Dán. 10. 6.
[4] Muq. Dán. 7. 9 aur Mar. 9. 3 aur Yúh. 20. 12 aur A'mál 1. 10.
[5] Muq. Muk. 1. 17.
[6] Báb 27. 63.
[7] Áyát 10, 16. Báb 26. 32.
[8] Muq. Zab. 2. 11.
[9] Muq. Mar. 16. 9 aur Yúh. 20. 14.
[10] 2 Sal. 4. 27.
[11] Áyat 17. Lúq. 24. 52. Dekho báb 8. 2.
[12] Dekho Yúh. 20. 18.
[13] Yúh. 20. 17. Muq. Zab. 22. 22 aur Rom. 8. 29 aur 'Ibr. 2. 11, 12, 17.
[14] Báb 27. 65, 66.
[15] Muq. báb 27. 64.
[16] Báb 27. 2.
[17] A'mál 12. 20 (Yún.).
[18] Báb 27. 8.
[19] Áyat 7.
[20] Áyat 9.
[21] Muq. báb 6. 10 aur Lúq. 2. 14.
[22] Báb 11. 27. Dán. 7. 13, 14. Yúh. 3. 35; 13. 3 aur 17. 2. A'mál 2. 36. Rom. 14. 9. 1 Kur. 15. 27. If. 1. 10, 20–22. Fil. 2. 9, 10. Kul. 2. 10. 'Ibr. 1. 2 aur 2. 8. 1 Pat. 3. 22. Muk. 17. 14, wag: Muq. báb 9. 6 aur Yúh. 5. 27.
[23] Mar. 16. 15, 16.
[24] Lúq. 24. 47. Muq. báb 24. 14 aur Mar. 11. 17 aur Rom. 1. 5.
[25] Báb 13. 52.
[26] Muq. 2 Kur. 13. 14.
[27] Dekho A'mál 8. 16.
[28] Yúh. 14. 15.
[29] Muq. A'mál 1. 2.
[30] Muq. báb 1. 23 aur 18. 20 aur Yúh. 12. 26 aur 14. 3 aur 17. 24 aur A'mál 18. 10.
[31] Dekho báb 13. 39.

MARQUS KÍ INJÍL

I [1] [1] Khudá ke Bete[a] Yisú' Masíh kí khushkhabarí[b] ká shurú'.

Yúhanná baptisma denewále kí manádí aur kám.

(Mat. 3. 1–12; Lúq. 3. 1–18; Yúh. 1. 19–28.)

[2] Jaisá Yasha'yáh nabí ke sahífe men likhá hai, ki

[c] [2] Dekh, main apná paigambar tere áge bhejtá hún,
Jo terí ráh taiyár karegá;
[3] [d] [3] Biyábán men pukárnewále kí áwáz átí hai, ki
[4] Khudáwand kí ráh taiyár karo,
Us ke ráste sídhe banáo;

[4] [5] Yúhanná áyá, aur [6] biyábán men baptisma[e] detá[f], aur [7] gunáhon kí mu'áfí ke liye [8] tauba ke [9] baptisma[e] kí manádí kartá thá. [5] Aur Yahúdiya ke mulk ke sab log aur Yarúshalem ke sab rahnewále nikalkar us ke pás gaye, aur [10] apne gunáhon ká iqrár karke daryá e Yardan men us se baptisma[e] liyá. [6] Aur Yúhanná [11] únt ke bálon ká libás pahine, aur chamre ká patká apní kamar se bándhe rahtá, aur [12] tiddiyán aur [13] janglí shahd khátá thá; [7] aur yih manádí kartá thá, ki [14] Mere ba'd wuh shakhs ánewálá hai, jo mujh se zoráwar hai; main is láiq nahín ki jhukkar us kí jútiyon ká tasma kholún. [8] [15] Main ne to tumhen pání se baptisma[e] diyá, magar [16] wuh tumhen Rúhu'l Quds se baptisma[e] degá.

Yisú' ká Yúhanná se baptisma lená.

(Mat. 3. 13–17; Lúq. 3. 21, 22; Yúh. 1. 32–34.)

[9] Aur un dinon aisá húá, ki Yisú' ne Galíl ke [17] Násarat se ákar Yardan men Yúhanná se baptisma[e] liyá. [10] Aur jab wuh pání se nikalkar úpar áyá, to fi'lfaur us ne [18] ásmán ko phatte, aur [19] Rúh ko kabútar kí mánind apne úpar utarte dekhá: [11] aur [20] ásmán se áwáz áí, ki [21] Tú merá piyárá Betá hai, tujh se main khush hún.

Yisú' kí ázmáish.

(Mat. 4. 1–11; Lúq. 4. 1–13.)

[12] Aur fi'lfaur Rúh ne use biyábán men bhej diyá. [13] Aur wuh biyábán men chálís din tak [22] Shaitán se [23] ázmáyá gayá; aur janglí jánwaron ke sáth rahá kiyá; aur [24] firishte us kí khidmat karte rahe.

Yisú' kí manádí.

(Mat. 4. 12–17; Lúq. 4. 14, 15.)

[14] [25] Phir Yúhanná ke pakarwáe jáne ke ba'd Yisú' ne [26] Galíl men ákar [27] Khudá kí

---

a N. *Khudá ke Bete* na dárad. b Yá *Injíl*.
c Malákí 3. 1. d Yásha'yah 40. 3.
e Yá *istibágh*.
f N. *Yúhanná baptisma* (yá *istibágh*) *denewálá biyábán men áyá.*

---

[1] Dekho Mat. 14. 33.
[2] Mat. 11. 10. Lúq. 1. 17, 76 aur 7. 27.
[3] Yúh. 1. 23.
[4] Lúq. 1. 76.
[5] Yúh. 1. 6, 7.
[6] Yash. 15. 61. Muq. Qáz. 1. 16.
[7] Mat. 26. 28. Muq. Lúq. 1. 77.
[8] Áyat 15.
[9] A'mál 2. 38.
[10] A'mál 19. 18.
[11] Muq. 2 Sal. 1. 8 aur Zak. 13. 4 aur 'Ibr. 11. 37.
[12] Ahb. 11. 22.
[13] 1 Sam. 14. 26.
[14] Yúh. 1. 15, 27 aur 3. 30, 31. A'mál 13. 25.
[15] Yúh. 1. 26. A'mál 1. 5 aur 11. 16.
[16] Dekho Yúh. 1. 33.
[17] Mat. 2. 23.
[18] Yas'. 64. 1. A'mál 7. 56.
[19] Yúh. 1. 32, 33. Muq. Lúq. 4. 18, 21 aur A'mál 10. 38.
[20] Yúh. 12. 28.
[21] Muq. báb 9. 7 aur Zab. 2. 7 aur Yas'. 42. 1 aur If. 1. 6 aur Kul. 1. 13 aur 2 Pat. 1. 17 aur 1 Yúh. 5. 9.
[22] Dekho 1 Taw. 21. 1.
[23] Muq. 'Ibr. 2. 18 aur 4. 15.
[24] Mat. 26. 53. Lúq. 22. 43.
[25] Muq. Yúh. 3. 24.
[26] Mat. 4. 17, 23.
[27] Rom. 1. 1 aur 15. 16, wag:

khushkhabarí kí manádí kí, 15 aur kahá, ki [28]Waqt púrá ho gayá hai, aur [29]Khudá kí bádsháhat nazdík á gayí hai; [30]tauba karo, aur khushkhabarí[a] ko máno.

Yisú' ke pahle shágirdon ká buláyá jáná.

(Mat. 4. 18–22; Lúq. 5. 1–11.)

16 [31]Aur Galíl kí jhíl ke kanáre kanáre játe húe, us ne Shama'ún aur Shama'ún ke bhái Andriyás ko jhíl men jál dálte dekhá; kyúnki wuh machhliyon ke pakarnewále the. 17 Aur Yisú' ne un se kahá; Mere píchhe chale áo, to main tumhen [32]ádmíon ká pakarnewálá banáúngá. 18 Wuh fi'lfaur jálon ko chhorkar us ke píchhe ho liye. 19 Aur thorí dúr barhkar, us ne Zabdí ke bete Ya'qúb aur us ke bhái Yúhanná ko, kishtí par jálon kí marammat karte dekhá. 20 Us ne fi'lfaur unhen buláyá; aur wuh apne báp Zabdí ko kishtí par mazdúron ke sáth chhorkar us ke píchhe chale gaye.

'Ibádatkháne men ek bad-rúh ko nikálná.

(Lúq. 4. 31–37.)

21 [33]Phir wuh Kafarnahúm men dákhil húe, aur wuh fi'lfaur [34]sabt ke din [35]'ibádatkháne men jákar ta'lím dene lagá. 22 Aur [36]log us kí ta'lím se hairán húe; [36]kyúnki wuh un ko faqíhon kí tarah nahín, balki sáhib i ikhtiyár kí tarah ta'lím detá thá. 23 Aur fi'lfaur un ke 'ibádatkháne men ek shakhs milá, jis men nápák rúh thí[b]; wuh yún kahkar chilláyá, 24 ki Ai Yisú' Násarí! [37]hamen tujh se kyá kám? Kyá tú hamen halák karne áyá hai? [38]Main tujhe jántá hún, ki tú kaun hai—[39]Khudá ká Quddús hai. 25 Yisú' ne use [40]jhirakkar kahá, Chup rah, aur us men se nikal já. 26 Pas wuh nápák rúh use [41]marorkar, aur [42]barí áwáz se chillákar, us men se nikal gayí. 27 Aur sab log [43]hairán húe, aur ápas men[c] yih kahkar bahs karne lage, ki Yih kyá hai? Yih to [44]nayí ta'lím hai! Wuh nápák rúhon ko bhí ikhtiyár ke sáth hukm detá hai, aur wuh us ká hukm mántí hain. 28 Aur fi'lfaur us kí shuhrat Galíl kí us tamám nawáhí men har jagah phail gayí.

Shama'ún kí sás ko achchhá karná.

(Mat. 8. 14, 15; Lúq. 4. 38, 39.)

29 Aur wuh fi'lfaur [45]'ibádatkháne se nikalkar, Ya'qúb aur Yúhanná ke sáth Shama'ún aur Andriyás ke ghar áe. 30 [46]Shama'ún kí sás tap men parí thí, aur unhon ne fi'lfaur us kí khabar use dí. 31 Us ne pás jákar, aur [47]us ká háth pakarke, use utháyá, aur tap us par se utar gayí, aur wuh un kí khidmat karne lagí.

Tarah tarah ke bímáron ko achchhá karná.

(Mat. 8. 16; Lúq. 4. 40, 41.)

32 Shám ko jáb súraj dúb gayá, to log sáre bímáron ko aur un ko [48]jin men bad-rúhen thín us ke pás láe. 33 Aur sárá

[28] Dán. 9. 25. Gal. 4. 4. If. 1. 10. Muq. Lúq. 21. 8 aur Yúh. 7. 8.
[29] Dekho Mat. 3. 2.
[30] A'mál 19. 4 aur 20. 21. 'Ibr. 6. 1.
[31] Muq. Yúh. 1. 40–42.
[32] Mat. 13. 47.
[33] Mat. 4. 13.
[34] Dekho báb 6. 2.
[35] Áyat 39. Dekho Mat. 4. 23.
[36] Dekho Mat. 7. 28, 29.
[37] Dekho Mat. 8. 29.
[38] Muq. áyat 34 aur A'mál 19. 15 aur Ya'q. 2. 19.
[39] Yúh. 6. 69. A'mál 3. 14. Muk. 3. 7. Muq. Lúq. 1. 35 aur 'Ibr. 7. 26 aur 1 Yúh. 2. 20.
[40] Dekho Mat. 12. 16.
[41] Báb 9. 26.
[42] Báb 5. 7. A'mál 8. 7.
[43] Muq. Mat. 8. 27.
[44] A'mál 17. 19.
[45] Áyát 21, 23.
[46] 1 Kur. 9. 5.
[47] Báb 9. 27. A'mál 3. 7 aur 9. 41.
[48] Dekho Mat. 4. 24.

a Yá *Injíl.*

b Yún. *jo nápák rúh men thá.*
c N. *ápas men* na dárad.

shahr darwáze par jama' ho gayá. 34 [49]Aur us ne bahuton ko, jo tarah tarah kí bímárion men giriftár the, achchhá kiyá, aur bahut sí bad-rúhon ko nikálá; aur [50]bad-rúhon ko bolne na diyá, kyúnki wuh use pahchántí thín.

Tamám Galíl men Yisú' ká phirná.

(Lúq. 4. 42–44.)

35 Aur subh hí, din nikalne se bahut pahle, wuh uthkar niklá, aur ek wírán jagah men gayá, aur [51]wahán du'á mángí. 36 Aur Shama'ún aur us ke sáthí us ke píchhe gaye; 37 aur jab wuh milá, to us se kahá, ki [52]Sab log tujhe dhúndh rahe hain. 38 Us ne un se kahá; Áo, ham âur kahín ás pás ke shahron men chalen, táki main wahán bhí manádí karún, kyúnki [53]main isí liye niklá hún. 39 Aur [54]wuh sáre Galíl men un ke 'ibádatkhánon men já jákar manádí kartá, aur bad-rúhon ko nikáltá rahá.

Ek korhí ko achchhá karná.

(Mat. 8. 2–4; Lúq. 5. 12–16.)

40 Aur ek korhí ne us ke pás ákar us kí minnat kí, aur us ke sámne[a] [55]ghutne tekkar us se kahá; [56]Agar tú cháhe, to mujhe pák sáf kar saktá hai. 41 Us ne us par tars khákar háth barháyá, aur use chhúkar us se kahá; Main cháhtá hún, tú pák sáf ho já. 42 Aur fi'lfaur us ká korh játá rahá, aur wuh pák sáf ho gayá. 43 Aur us ne use [57]tákíd karke fi'lfaur rukhsat kiyá, 44 aur us se kahá; [58]Khabardár, kisí se kuchh na kahná, magar jákar [59]apne taín káhin ko dikhá, aur [60]apne pák sáf ho jáne kí bábat un chízon ko jo Músá ne muqarrar kín, nazr guzrán, [61]táki un ke liye gawáhí ho. 45 [62]Lekin wuh báhar jákar bahut charchá karne lagá, aur is bát ko aisá mashhúr kiyá, ki Yisú' [63]shahr men phir záhirá dákhil na ho saká, balki báhar [63]wírán maqámon men rahá; aur [64]log cháron taraf se us ke pás áte the.

Ek maflúj ko achchhá karná.

(Mat. 9. 1–8; Lúq. 5. 17–26.)

2 1 Kaí din ba'd jab wuh [1]Kafarnahúm men phir dákhil húá, to suná gayá, ki wuh ghar men hai. 2 Phir itne ádmí jama' ho gaye, ki darwáze ke pás bhí jagah na rahí; aur wuh unhen kalám suná rahá thá. 3 Aur log ek maflúj ko chár ádmíon se uthwákar us ke pás láe. 4 Magar jab wuh bhír ke sabab us ke nazdík na á sake,[b] to unhon ne us [2]chhat ko jahán wuh thá khol diyá, aur use udherkar us chárpái ko, jis par maflúj letá thá, latká diyá. 5 Yisú' ne, [3]un ká ímán dekhkar, maflúj se kahá; Betá, [4]tere gunáh mu'áf húe. 6 Magar wahán ba'z faqíh jo baithe the, apne dilon men sochne lage, ki 7 Yih kyún aisá kahtá hai? [5]Kufr baktá hai. [6]Gunáh kaun mu'áf kar saktá hai, siwá ek, ya'ní Khudá ke? 8 Aur fi'lfaur Yisú' ne [7]apní rúh se ma'lúm karke, ki wuh apne dilon men aisá

[49] Dekho Mat. 4. 23.
[50] Báb 3. 11, 12. Muq. A'mál 16. 17, 18.
[51] Lúq. 5. 16. Dekho Mat. 14. 23.
[52] Muq. Yúh. 12. 19.
[53] Yas'. 61. 1.
[54] Áyat 21.
[55] Báb 10. 17. Mat. 17. 14 aur 27. 29.
[56] Muq. báb 9. 22, 23 aur Mat. 9. 28.
[57] Mat. 9. 30.
[58] Báb 1. 34; 5. 43; 7. 36 aur 8. 26. Mat. 9. 30 aur 17. 9. Dekho Mat. 12. 16.
[59] Lúq. 17. 14.
[60] Ahb. 14. 2–32.
[61] Báb 6. 11. Mat. 10. 18 aur 24. 14. Lúq. 9. 5. Ya'q. 5. 3.
[62] Báb 7. 36. Mat. 9. 31. Muq. Lúq. 5. 15, 16.
[63] 2 Kur. 11. 26.
[64] Báb 2. 2, 13 aur 3. 7. Muq. Yúh. 6. 2.
[1] Muq. báb 1. 45 aur Mat. 9. 1.
[2] Muq. Lúq. 5. 19.
[3] Báb 10. 52. Mat. 8. 10, 13; 9. 22, 29 aur 15. 28. Lúq. 7. 9, 50; 17. 19 aur 18. 42. A'mál 3. 16 aur 14. 9. Ya'q. 5. 15.
[4] Lúq. 7. 48. Muq. Yúh. 5. 14.
[5] Báb 14. 64. Yúh. 10. 36.
[6] Zab. 32. 5. Yas'. 43. 25.
[7] Dekho Yúh. 2. 25.

a N. *us ke sámne* na dárad.

b N. *na lá sake.*

sochte hain, un se kahá; Tum kyún apne dilon men yih báten sochte ho? 9 Āsán kyá hai, maflúj se yih kahná, ki Tere gunáh mu'áf húe: yá yih kahná, ki Uṭh, aur apní chárpái uṭhákar chal phir? 10 Lekin is liye ki tum jáno, ki [8]Ibn i Ádam ko zamín par gunáhon ke mu'áf karne ká ikhtiyár hai, (us ne us maflúj se kahá,) 11 Main tujh se kahtá hún; Uṭh, apní chárpái uṭhákar apne ghar chalá já. 12 Aur wuh uṭhá, aur fi'lfaur chárpái uṭhákar un sab ke sámne báhar chalá gayá; chunánchi sab hairán ho gaye, aur [9]Khudá kí baṛái karke bole; Ham ne aisá kabhí nahín dekhá.

Lewí ká buláyá jáná.

(Mat. 9. 9–13; Lúq. 5. 27–32.)

13 Wuh phir báhar jhíl ke kanáre gayá, aur [10]sárí bhíṛ us ke pás ái, aur wuh unhen ta'lím dene lagá. 14 Jab wuh já rahá thá, to us ne Halfai ke beṭe [11]Lewí ko mahsúl kí chaukí par baiṭhe dekhá, aur us se kahá; Mere píchhe ho le. Pas wuh uṭhkar us ke píchhe ho liyá. 15 Aur aisá húá ki wuh us ke ghar men kháná kháne baiṭhá, aur bahut se [12]mahsúl lenewále aur gunahgár log Yisú' aur us ke shágirdon ke sáth kháne baiṭhe; kyúnki wuh bahut the, aur us ke píchhe ho liye the. 16 Aur Farísíon ke [13]faqíhon ne use gunahgáron aur mahsúl lenewálon ke sáth kháte dekhkar us ke shágirdon se kahá; [12]Yih to mahsúl lenewálon aur gunahgáron ke sáth khátá pítá[a] hai. 17 Yisú' ne sunkar un se kahá; Tandurustoṇ ko hakím darkár nahín, balki bímáron ko: [14]main rástbázon ko nahín, [15]balki gunahgáron ko buláne áyá hún.

Yisú' ke shágirdon ke roza na rakhne ke bayán men.

(Mat. 9. 14–17; Lúq. 5. 33–38.)

18 Aur [16]Yúhanná ke shágird aur Farísí roze se the; unhon ne ákar us se kahá; [17]Kyá sabab hai, ki Yúhanná ke aur [18]Farísíon ke shágird to roza rakhte hain, magar tere shágird roza nahín rakhte? 19 Yisú' ne un se kahá; [19]Kyá barátí, jab tak dúlhá un ke sáth hai, roza rakh sakte hain? Jis waqt tak dúlhá un ke sáth hai, wuh roza nahín rakh sakte. 20 Magar [20]wuh din áenge ki dúlhá un se judá kiyá jáegá; [21]us waqt wuh roza rakkhenge. 21 Kore kapṛe ká paiwand purání poshák par koí nahín lagátá; nahín to wuh paiwand us poshák men se kuchh khench legá, ya'ní nayá purání se, aur wuh ziyáda phaṭ jáegí. 22 Aur nayí mai ko purání [22]mashkon men koí nahín bhartá; nahín to mashken mai se phaṭ jáengí, aur mai aur mashken dono barbád ho jáengí: balki nayí mai ko nayí mashkon men bharte hain.

Ibn i Ádam Sabt ká málik hai.

(Mat. 12. 1–8; Lúq. 6. 1–5.)

23 Aur aisá húá ki wuh Sabt ke din kheton men hokar já

---

[8] Muq. áyat 28.
[9] Dekho Lúq. 7. 16.
[10] Dekho báb 1. 45.
[11] Muq. Mat. 9. 9.
[12] Mat. 11. 19. Lúq. 15. 2.
[13] A'mál 4. 5 aur 23. 9.
[14] Muq. Lúq. 15. 7 aur Yúh. 9. 39.
[15] 1 Tím. 1. 15.
[16] Mat. 11. 2 aur 14. 12. Lúq. 11. 1. Yúh. 1. 35; 3. 25 aur 4. 1. Muq. A'mál 18. 25 aur 19. 3.
[17] Muq. báb 7. 5.
[18] Lúq. 18. 12.
[19] Yúh. 3. 29.
[20] Dekho Lúq. 17. 22.
[21] Muq. Yúh. 16. 20.
[22] Yash. 9. 4. Aiy. 32. 19.

a N. *píti* na dárad.

rahá thá; aur us ke shágird ráh men chalte húe [23]bálen torne lage. 24 Aur Farísíon ne us se kahá; Dekh, [24]yih Sabt ke din [25]wuh kám kyún karte hain jo rawá nahín? 25 Us ne un se kahá; [26]Kyá tum ne kabhí nahín parhá, ki [27]Dáúd ne kyá kiyá, jab us ko aur us ke sáthíon ko zarúrat húí aur wuh bhúke húe? 26 Wuh kyúnkar sardár káhin [28]Abiyátár ke 'ahd men Khudá ke ghar men gayá, aur [29]nazr kí rotiyán kháín, jin ká kháná káhinon ke siwá âur kisí ko rawá nahín, aur apne sáthíon ko bhí dín? 27 Aur us ne un se kahá; [30]Sabt ádmí ke wáste baná hai, [31]na ádmí Sabt ke wáste: 28 pas [32]Ibn i Ádam Sabt ká bhí málik hai.

Sabt ke din ek shakhs ká súkhá húá háth achchhá kar dená.

(Mat. 12. 9-14; Lúq. 6. 6-11.)

3 1 Aur wuh [1]'ibádatkháne men phir dákhil húá; aur wahán ek ádmí thá, jis ká háth súkhá húá thá. 2 Aur [2]wuh us kí ták men rahe, ki agar wuh use Sabt ke din achchhá kare, to us par ilzám lagáen. 3 Us ne us ádmí se, jis ká háth súkhá húá thá, kahá; Bích men khará ho. 4 Aur un se kahá; [3]Sabt ke din nekí karní rawá hai, yá badí karní? ján ko bacháná, yá qatl karná? Wuh chup rah gaye. 5 Us ne un kí [4]sakhtdilí ke sabab gamgín hokar, aur [5]cháron taraf un par gusse se nazar karke us ádmí se kahá, ki Apná háth barhá. [6]Us ne barhá diyá, aur us ká háth durust ho gayá. 6 [7]Phir Farísí fi'lfaur báhar jákar [8]Herodíon ke sáth us ke [7]barkhiláf mashwara karne lage, ki use kis tarah halák karen.

Barí barí jamá'aton ko ta'lím dená.

7 [9]Aur Yisú' apne shágirdon ke sáth jhíl kí taraf chalá gayá: aur Galíl se ek [10]barí bhír píchhe ho lí; aur Yahúdiya, 8 aur Yarúshalem, aur [11]Idúmaya se, aur Yardan ke pár, aur [12]Súr aur Saidá ke ás pás se ek barí bhír, yih sunkar ki wuh kaise bare kám kartá hai, us ke pás áí. 9 Pas us ne apne shágirdon se kahá; Bhír kí wajh se ek chhotí [13]kishtí mere liye taiyár rahe, táki wuh mujhe [14]dabá na dálen; 10 kyúnki [15]us ne bahut logon ko achchhá kiyá thá; chunánchi jitne log sakht [16]bímáríon men giriftár the, us par gire parte the, ki [17]use chhú len. 11 [18]Aur nápák rúhen jab use dekhtí thín, [19]us ke áge gir partí, aur pukárkar kahtí thín, ki Tú [20]Khudá ká Betá hai. 12 Aur [21]wuh unhen barí tákíd kartá thá, ki mujhe záhir na karná.

Yisú' ke bárah rasúl.

(Mat. 10. 1-4; Lúq. 6. 12-16; A'm. 1. 13.)

13 [22]Phir wuh pahár par charh gayá, aur [23]jin ko wuh áp cháhtá thá unhen pás buláyá; aur wuh us ke pás chale áe. 14 [22]Aur us ne bárah ko muqarrar kiyá, táki us ke sáth rahen, aur wuh unhen bheje ki manádí karen, 15 [22]aur bad-rúhon ke nikálne ká ikh-

[23] Ist. 23. 25.
[24] Muq. Mat. 9. 11.
[25] Muq. Khur. 20. 9—11.
[26] Dekho Mat. 21. 16.
[27] 1 Sam. 21. 1—6.
[28] 1 Taw. 24. 6. Muq. 1 Sam. 21. 1 aur 2 Sam. 8. 17.
[29] Khur. 25. 30. Ahb. 24. 5—9.
[30] Khur. 23. 12. Ist. 5. 14.
[31] Kul. 2. 16.
[32] Muq. áyat 10.
[1] Báb 1. 29.
[2] Lúq. 14. 1 aur 20. 20. Muq. Lúq. 11. 54 aur Yúh. 8. 6.
[3] Muq. Lúq. 14. 3.
[4] Báb 6. 52. Rom. 11. 25. If. 4. 18. Muq. báb 10. 5 aur 'Ibr. 3. 8, wag:
[5] Áyat 34. Báb 5. 32 aur 10. 23. Muq. báb 10. 21.
[6] Muq. 1 Sal. 13. 4.
[7] Dekho Mat. 12. 14.
[8] Báb 12. 13. Mat. 22. 16. Muq. báb 8. 15.
[9] Mat. 12. 15.
[10] Mat. 4. 25. Lúq. 6. 17.
[11] Yas'. 34. 5. Hiz. 35. 15.
[12] Dekho Mat. 11. 21.
[13] Báb 6. 32, 45 (Yún.) aur 8. 10 (Yún.).
[14] Muq. báb 5. 24, 31.
[15] Dekho Mat. 4. 23.
[16] Báb 5. 29, 34. Lúq. 7. 21.
[17] Báb 6. 56. Mat. 9. 20, 21 aur 14. 36. Lúq. 6. 19.
[18] Báb 1. 26, 34. Lúq. 4. 41.
[19] Lúq. 8. 28.
[20] Dekho Mat. 14. 33.
[21] Dekho Mat. 12. 16.
[22] Muq. báb 6. 7—13 aur Lúq. 9. 1, 2.
[23] Yúh. 13. 18 aur 15. 16, 19.

tiyár rakkhen: 16 wuh yih hain[a]; Shama'ún, jis ká nám [24]Patras rakkhá; 17 aur Zabdí ká betá [25]Ya'qúb, aur Ya'qúb ká bhái Yúhanná, jin ká nám Búanargis, ya'ní [26]Garaj ke Bete rakkhá; 18 aur Andriyás, aur Filippus, aur Bar-Tulmáí, aur [27]Matí, aur Tomá, aur Halfaí ká betá Ya'qúb, aur Taddí, aur Shama'ún Qan'ání,[b] 19 aur Yahúdáh Iskariyotí, jis ne use pakarwá bhí diyá.

Farísion ká kufr.

(Mat. 12. 22–32; Lúq. 11. 14–22.)

[28]Wuh ghar men áyá; 20 aur itne log phir jama' ho gaye, ki [29]wuh roṭí bhí na khá sake. 21 [30]Jab us ke [31]'azízon ne yih suná, to use pakarne ko nikle; kyúnki kahte the, ki Wuh [32]bekhud hai. 22 Aur [33]faqíh jo Yarúshalem se áe the yih kahte the, ki [34]Us ke sáth Ba'alzabúl hai, aur yih bhí, ki Wuh bad-rúhon ke sardár kí madad se bad-rúhon ko nikáltá hai. 23 Wuh unhen pás bulákar tamsílon men un se kahne lagá; Shaitán ko Shaitán kis tarah nikál saktá hai? 24 Aur agar kisí bádsháhat men phúṭ paṛe, to wuh bádsháhat qáim nahín rah saktí. 25 Aur agar kisí ghar men phúṭ paṛe, to wuh ghar qáim na rah sakegá. 26 Aur agar Shaitán apná hí mukhálif hokar apne men phúṭ ḍále, to wuh qáim nahín rah saktá, balki us ká khátima ho játá hai. 27 Lekin [35]koí ádmí kisí zoráwar ke ghar men ghuskar us ke asbáb ko lúṭ nahín saktá, jab tak wuh pahle us zoráwar ko na bándh le; [36]phir us ke ghar ko lúṭ legá. 28 [37]Main tum se sach kahtá hún, ki baní Ádam ke sab gunáh aur jitná kufr wuh bakte hain, mu'áf kiyá jáegá: 29 lekin jo koí Rúhu'l Quds ke haqq men [38]kufr bake, wuh abad tak mu'áfí na páegá, balki abadí gunáh ká qusúrwár hai: 30 kyúnki wuh kahte the, ki us men nápák rúh hai.

Yisú' kí rúhání rishtadárí.

(Mat. 12. 46–50; Lúq. 8. 19–21.)

31 Phir us kí mán aur us ke [39]bhái áe, aur báhar khaṛe hokar use bulwá bhejá. 32 Aur bhíṛ us ke ás pás baiṭhí thí; aur unhon ne us se kahá; Dekh, terí mán aur tere bhái[c] báhar tujhe púchhte hain. 33 Us ne unhen yih jawáb diyá; Kaun hai merí mán aur mere[d] bhái? 34 Aur [40]un par jo us ke gird baiṭhe the nazar karke kahá; Dekho, merí mán aur mere bhái yih hain! 35 Kyúnki[e] [41]jo koí [42]Khudá kí marzí par chale, wuhí merá bhái aur bahin aur mán hai.

Bíj bonewále kí tamsíl.

(Mat. 13. 1–9; Lúq. 8. 4–8.)

4 1 Wuh phir jhíl ke kanáre ta'lím dene lagá. Aur us ke pás aisí baṛí bhíṛ jama' ho gayí, ki [1]wuh jhíl men ek kishtí par chaṛh baiṭhá, aur sárí bhíṛ khushkí par jhíl ke kanáre rahí. 2 Aur wuh unhen [2]tamsílon men bahut báten sikháne lagá, aur apní ta'lím

---

[24] Mat. 16. 18. Yúh. 1. 42.
[25] Mat. 4. 21.
[26] Muq. Mat. 23. 15 aur Lúq. 10. 6 aur A'mál 4. 36, wag:
[27] Mat. 9. 9.
[28] Báb 7. 17 aur 9. 28.
[29] Báb 6. 31.
[30] Muq. Yúh. 7. 5.
[31] Muq. áyat 31.
[32] 2 Kur. 5. 13. Muq. Yúh. 10. 20 aur A'mál 26. 24.
[33] Báb 7. 1. Mat. 15. 1.
[34] Mat. 9. 34 aur 12. 24. Lúq. 11. 15. Muq. Mat. 10. 25. Dekho Yúh. 7. 20.
[35] Yas'. 49. 24.
[36] Muq. Yas'. 53. 12.
[37] Muq. Lúq. 12. 10 aur 'Ibr. 6. 4—6 aur 10. 26 aur 1 Yúh. 5. 16.
[38] Muq. A'mál 7. 51 aur 'Ibr. 10. 29.
[39] Báb 6. 3. Mat. 13. 55. Yúh. 2. 12 aur 7. 3, 5, 10. A'mál 1. 14. 1 Kur. 9. 5. Gal. 1. 19.
[40] Áyat 5.
[41] Muq. Yúh. 15. 14 aur 'Ibr. 2. 11.
[42] Mat. 7. 21. Muq. Lúq. 11. 28.
[1] Muq. báb 3. 9 aur Lúq. 5. 1—3.
[2] Áyat 33.

a N. *Us ne yih bárah muqarrar kiye.*
b Ya'ni *gairatmand.* Matí 10. 4, Lúqá 6. 15 aur A'mál 1. 13 ko dekho.
c N. *bahin* izád.
d N. *mere* na dárad.
e N. *kyúnki* na dárad.

men un se kahá; 3 Suno: dekho, ek [3]bonewálá bíj bone niklá. 4 Aur bote waqt aisá húá, ki kuchh ráh ke kanáre girá, aur parandon ne ákar use chug liyá. 5 Aur kuchh pathrílí zamín par girá, jahán use bahut mitti na milí, aur gahrí mitti na milne ke sabab jald ug áyá; 6 aur [4]jab súraj niklá, to jal gayá, aur jar na hone ke sabab [5]súkh gayá. 7 Aur kuchh [6]jháriyon men girá, aur jháriyon ne barhkar use dabá liyá, aur wuh phal na láyá. 8 Aur kuchh achchhí zamín par girá, aur wuh ugá aur barhkar phalá; aur koí tís guná, koí sáth guná, koí [7]sau guná phal láyá. 9 Phir us ne kahá; [8]Jis ke sunne ke kán hon wuh sun le.

Tamsílon men bolne ka maqsad, aur pahlí tamsíl kí táwíl.

(Mat. 13. 10–23; Lúq. 8. 9–15.)

10 [9]Jab wuh akelá rah gayá, to us ke sáthíon ne un bárah samet us se in tamsílon kí bábat púchhá. 11 Us ne un se kahá, ki [10]Tumhen Khudá kí bádsháhat ká [11]bhed diyá gayá hai, magar un ke liye [12]jo báhar hain sab báten tamsílon men hotí hain; 12 [13]táki wuh [14]dekhte húe dekhen aur ma'lúm na karen, aur sunte húe sunen aur na samjhen; aisá na ho ki [15]wuh rujú' láen, aur mu'áfí páen. 13 Phir us ne un se kahá; Kyá tum yih tamsíl nahín samajhte? To sab tamsílon ko kyúnkar samjhoge? 14 [16]Bonewálá [17]kalám botá hai. 15 Jo ráh ke kanáre hain, jahán ki kalám boyá játá hai, yih wuh hain, ki jab unhon ne suná, to Shaitán fi'lfaur ákar us kalám ko jo un men boyá gayá thá, uthá le játá hai. 16 Aur isí tarah jo pathrílí zamín men boe gaye, yih wuh hain, jo kalám ko sunkar fi'lfaur [18]khushí se qabúl kar lete hain; 17 aur apne andar jar nahín rakhte, balki [19]chandroza hain; ba'd us ke, jab kalám ke sabab musíbat yá zulm barpá hotá hai, to fi'lfaur [20]thokar kháte hain. 18 Aur jo jháriyon men boe gaye, wuh âur hain. Yih wuh hain, jinhon ne kalám suná, 19 aur [21]dunyá ká [22]fikr aur [23]daulat ká fareb aur âur chízon ká lálach dákhil hokar kalám ko dabá detá hai, aur wuh bephal rah játá hai. 20 Aur jo achchhí zamín men boe gaye, yih wuh hain, jo kalám ko sunte aur qabúl karte aur [24]phal láte hain, [25]koí tís guná, koí sáth guná, koí sau guná.

Chirág kí tamsíl.

(Lúq. 8. 16–18.)

21 Aur us ne un se kahá; [26]Kyá chirág is liye láyá játá hai, ki paimáne[a] yá palang ke tale rakkhá jáe? kyá is liye nahín, ki chirágdán par rakkhá jáe? 22 [27]Kyúnki koí chíz chhipí nahín, magar is liye ki záhir ho jáe; aur poshída nahín húí, magar is liye ki zuhúr men áe. 23 [28]Agar kisí ke sunne ke kán hon, to sun le. 24 Phir us ne un se kahá; Khabardár raho, ki kyá sunte

[3] Muq. Yas'. 55. 10 aur 'Ámús 9. 13.
[4] Ya'q. 1. 11.
[5] Yúh. 15. 6.
[6] Yar. 4. 3.
[7] Áyat 20. Paid. 26. 12.
[8] Dekho Mat. 11. 15.
[9] Áyat 34.
[10] Mat. 19. 11. Kul. 1. 27. Muq. 1 Kur. 2. 6—10 aur 1 Yúh. 2. 20, 27. Dekho Mat. 11. 25.
[11] Dekho Rom. 16. 25.
[12] 1 Kur. 5. 12, 13. Kul. 4. 5. 1 Thiss. 4. 12. 1 Tím. 3. 7.
[13] Yas'. 6. 9, 10.
[14] Ist. 29. 4. Yar. 5. 21. Hiz. 12. 2. Rom. 11. 8. 2 Kur. 3. 14 aur 4. 4. Muq. Yas'. 42. 19, 20.
[15] Dekho Lúq. 22. 32
[16] Muq. Mat. 13. 37 aur Yúh. 4. 36, 37.
[17] Áyat 33. Báb 2. 2 aur 16. 20. Lúq. 1. 2. A'mál 8. 4. Ya'q. 1. 21.
[18] Muq. báb 6. 20 aur Yas'. 58. 2 aur Hiz. 33. 31, 32 aur Yúh. 5. 35.
[19] Gal. 1. 6. Muq. Hús. 6. 4 aur Gal. 5. 7.
[20] Dekho Mat. 11. 6.
[21] Muq. 2 Tím. 4. 10.
[22] Dekho Mat. 6. 25.
[23] 1 Tím. 6. 9, 10, 17. Muq. báb 10. 23 aur Mat. 19. 23 aur A'mál 5. 1—11 aur 'Ibr. 3. 13.
[24] Hús. 14. 8. Yúh. 15. 5, 16. Fil. 1. 11. Kul. 1. 6.
[25] Áyat 8.
[26] Mat. 5. 15. Lúq. 11. 33.
[27] Mat. 10. 26. Lúq. 12. 2. Muq. 1 Tím. 5. 25.
[28] Áyat 9.

a Is lafz se derh man ká paimána murád hai.

ho; [29]jis paimáne se tum nápte ho, usí se tumháre wáste nápá jáegá, aur tumhen ziyáda diyá jáegá. 25 [30]Kyúnki jis ke pás hai, use diyá jáegá; aur jis ke pás nahín hai, us se wuh bhí jo us ke pás hai, le liyá jáegá.

Bíj ke ugne kí tamsíl.

26 Aur us ne kahá; [31]Khudá kí bádsháhat aisí hai, jaise koí ádmí zamín men bíj dále; 27 aur rát ko soe aur din ko jáge[a], aur wuh bíj is tarah uge aur barhe ki [32]wuh na jáne. 28 Zamín áp se áp phal látí hai, pahle pattí, phir bálen, ba'd us ke bálon men taiyár dáne. 29 Phir jab anáj pak chuká, to wuh fi'lfaur [33]daránti[b] lagátá hai, kyúnki kátne ká waqt á pahunchá.

Ráí ke dáne kí tamsíl.

(Mat. 13. 31, 32; Lúq. 13. 18, 19.)

30 Phir us ne kahá, ki Ham Khudá kí bádsháhat ko kis se tashbíh den, aur kis tamsíl men use bayán karen? 31 [34]Wuh ráí ke dáne kí mánind hai; ki jab zamín men boyá játá hai, to zamín ke sab bíjon se chhotá hotá hai; 32 magar jab bo diyá gayá, to ugkar sab tarkáríon se bará ho játá hai, aur aisí barí dáliyán nikáltá hai, ki hawá ke parinde us ke sáye men baserá kar sakte hain.

Yisú' kí ta'lím ká tariqa.

(Mat. 13. 34.)

33 Aur wuh un ko is qism kí bahut sí tamsílen de dekar [35]un kí samajh ke muwáfiq[c] [36]kalám sunátá thá: 34 aur [37]bagair tamsíl ke un se kuchh na kahtá thá, lekin [38]khalwat men apne kháss shágirdon se sab báton ke [39]ma'ní bayán kartá thá.

Jhíl par túfán ko thamá dená.

(Mat. 8. 23–27; Lúq. 8. 22–25.)

35 [40]Usí din jab shám húí, us ne un se kahá; Áo, pár chalen. 36 Aur wuh bhír ko chhorkar use, [41]jis tarah wuh thá, kishtí par sáth le chale; aur us ke sáth âur bhí kishtíán thín. 37 Tab barí ándhí chalí, aur lahren [42]kishtí par yahán tak lagín, ki kishtí pání se bharí játí thí. 38 Aur wuh khud píchhe kí taraf gaddí par sotá thá; pas unhon ne use jagákar kahá; Ai Ustád, kyá tujhe fikr nahín, ki ham halák húe játe hain? 39 Us ne uthkar [43]hawá ko dántá, aur pání[d] se kahá; Chup rah, tham já[e]: to hawá band ho gayí, aur [44]bará amn ho gayá. 40 Phir un se kahá; Tum kyún [45]darte ho? Ab tak ímán[f] nahín rakhte? 41 Aur wuh niháyat dare, aur ápas men kahne lage; Pas [46]yih kaun hai, ki [47]hawá aur pání[d] bhí us ká hukm mánte hain?

Ek shakhs men se bahut sí bad-rúhon ko nikál dená.

(Mat. 8. 28–34; Lúq. 8. 26–39.)

5 1 Aur wuh jhíl ke pár Giráseníon ke 'iláqe men pahunche. 2 Aur jab wuh kishtí se utrá, to fi'lfaur ek ádmí jis men nápák rúh thí, qabron se nikalkar use milá. 3 [1]Wuh qabron men rahá

[29] Mat. 7. 2. Luq. 6. 38.
[30] Dekho Mat. 13. 12.
[31] Muq. Mat. 13. 24—30.
[32] Muq. Wá'iz 11. 5, 6.
[33] Yúel 3. 13. Muk. 14. 15.
[34] Mat. 17. 20. Lúq. 17. 6.
[35] Muq. Yuh. 16. 12 aur 1 Kur. 3. 2 aur 'Ibr. 5. 12.
[36] Dekho áyat 14.
[37] Muq. Yúh. 16. 25.
[38] Áyat 10. Muq. bab 13. 3.
[39] Muq. 2 Pat. 1. 20.
[40] Muq. Yúh. 6. 16—21.
[41] Muq. Yuh. 4. 6 aur 13. 25.
[42] Muq. A'mál 27. 14.
[43] Muq. Zab. 104. 7 aur Lúq. 4. 39.
[44] Aiy. 38. 11. Zab. 65. 7. Muq. bab 6. 51 aur Mat. 14. 32
[45] Yuh. 14. 27.
[46] Muq. bab 1. 27.
[47] Muq. Lúq. 5. 9.
[1] Muq. Muk. 18. 2

a Yún. *uthe.* b Yá *haysuá.*
c Yún. *jaise wuh sun sakte the.*
d Yun. *jhíl* e Yá *khamosh ho.*
f N. *Kyuṉ aisa darte ho? kyuṉ ímán.*

kartá thá, aur ab koí use zanjíron̲ se bhí na bán̲dh saktá thá; 4 kyún̲ki wuh bár bár beṛiyon̲ aur zanjíron̲ se bán̲dhá gayá thá, lekin us ne zanjíron̲ ko toṛá, aur beṛiyon̲ ke ṭukṛe ṭukṛe kiye the, aur koí use qábú men̲ na lá saktá thá. 5 Aur wuh hamesha rát din qabron̲ aur paháṛon̲ men̲ chillátá, aur apne taín̲ patthar-on̲ se zak̲h̲mí kartá thá. 6 Wuh Yisú‘ ko dúr se dekhkar dauṛá, aur [2]use sijda kiyá, 7 aur [3]baṛí áwáz se chillákar kahá; Ai Yisú‘, [4]K̲h̲udá Ta‘álá ke [5]Beṭe, [6]mujhe tujh se kyá kám? [7]Tujhe K̲h̲udá kí qasam detá hún̲, mujhe ‘azáb men̲ na ḍál. 8 Kyún̲ki wuh us se kahtá thá, ki Ai nápák rúh, is ádmí men̲ se nikal á. 9 Phir us ne us se púchhá; Terá nám kyá hai? Us ne us se kahá; Merá nám [8]Lashkar[a] hai, is liye ki ham bahut hain̲. 10 Phir us ne us kí bahut minnat kí, ki hamen̲ is ‘iláqe se báhar na bhej. 11 Aur wahán̲ paháṛ par súaron̲ ká ek baṛá gol char rahá thá. 12 Pas unhon̲ ne us kí minnat karke kahá, ki Ham ko un súaron̲ men̲ bhej de, táki ham un ke andar jáen̲. 13 Pas us ne unhen̲ ijázat dí, aur nápák rúhen̲ nikalkar súaron̲ ke andar gayín̲, aur wuh gol, jo koí do hazár ká thá, karáṛe par se jhapaṭkar jhíl men̲ já paṛá, aur jhíl men̲ ḍúb mará. 14 Aur un ke charánewálon̲ ne bhágkar, shahr aur dihát men̲ k̲h̲abar pahun̲chái. 15 Pas log yih májará dekhne ko nikalkar Yisú‘ ke pás áe, aur jis men̲ bad-rúhen̲, ya‘ní bad-rúhon̲ ká [9]lashkar[a] thá, us ko baiṭhe aur [10]kapṛe pahine aur hosh men̲ dekhkar, ḍar gaye. 16 Aur dekhnewálon̲ ne us shak̲h̲s ká ahwál, jis men̲ bad-rúhen̲ thín̲, aur súaron̲ ká májará un se bayán kiyá. 17 [11]Wuh us kí minnat karne lage, ki Hamárí sarhadd se chalá já. 18 Aur jab wuh kishtí par chaṛhne lagá, to jis men̲ bad-rúhen̲ thín̲, us ne us kí minnat kí, ki main̲ tere sáth rahún̲. 19 Lekin us ne use ijázat na dí, balki us se kahá, ki Apne logon̲ ke pás apne ghar já, aur unhen̲ k̲h̲a-bar de, ki [12]K̲h̲udáwand ne tere liye kaise baṛe kám kiye, aur tujh par rahm kiyá. 20 Wuh gayá, aur [13]Dikapulis men̲ is bát ká charchá karne lagá, ki Yisú‘ ne mere liye kaise baṛe kám kiye; aur sab ta‘ajjub karte the.

Ek bímár ‘aurat ká shifá páná, aur ek murda laṛkí ká jiláyá jáná.

(Mat. 9. 18–26; Lúq. 8. 40–56.)

21 Jab Yisú‘ phir kishtí men̲ pár gayá, to baṛí bhíṛ us ke pás jama‘ húí, aur wuh jhíl ke kanáre thá. 22 Aur [14]‘ibá-datk̲h̲áne ke sardáron̲ men̲ se ek shak̲h̲s Yáír nám áyá, aur use dekhkar us ke qadamon̲ par girá, 23 aur yih kahkar us kí bahut minnat kí, ki Merí chhoṭí beṭí marne ko hai: tú ákar [15]apne háth us par rakh, táki wuh achchhí ho jáe aur zinda rahe. 24 Pas wuh us ke sáth chalá; aur bahut log us

[2] Dekho Mat. 8. 2.
[3] Báb 1. 26. A‘mál 8. 7.
[4] Paid. 14. 18. Gin. 24. 16. Zab. 57. 2. Dán. 3. 26. Lúq. 1. 32 aur 6. 35. A‘mál 16. 17. ‘Ibr. 7. 1; wag:
[5] Muq. Mat 4. 3, 6. Dekho Mat. 14. 33.
[6] Muq. 2 Sam. 16. 10 aur 19. 22 aur Yúh. 2. 4, wag:
[7] Mat. 26. 63. A‘mál 19. 13. Muq. Ya‘q. 2. 19.
[8] Mat. 26. 53.
[9] Áyat 9.
[10] Muq. Lúq. 8. 27.
[11] Muq. 1 Sal. 17. 18 aur Lúq. 5. 8 aur A‘mál 16. 39.
[12] Zab. 66. 16. Muq. báb 1. 44.
[13] Báb 7. 31. Mat. 4. 25.
[14] Lúq. 13. 14. A‘mál 13. 15 aur 18. 8, 17.
[15] Báb 6. 5; 7. 32; 8. 23, 25 aur 16. 18. Mat. 9. 18. Lúq. 4. 40 aur 13. 13. A‘mál 9. 12, 17 aur 28. 8.

a Yún. *Legiyon*, ya‘ní chha hazár sipáhion̲ ká lashkar.

ke píchhe ho liye, aur [16]us par gire parte the.

25 Phir ek 'aurat, [17]jis ke bárah baras se khún jári thá, 26 aur us ne bahut hakímon se barí taklíf uthái thí, aur apná sab mál kharch karke bhí use kuchh fáida na húá thá, balki ziyáda bímár ho gayí thí, 27 Yisú' ká hál sunkar, bhír men us ke píchhe se áí, aur us kí poshák ko chhúá; 28 kyúnki wuh kahtí thí, ki Agar main sirf us kí poshák hí chhú lúngí, to achchhí ho jáúngí. 29 [18]Aur fi'lfaur us ká khún bahná band ho gayá; aur us ne apne badan men ma'lúm kiyá, ki main ne is [19]bímárí se shifá páí. 30 Yisú' ne fi'lfaur apne men ma'lúm karke, ki mujh men se [20]quwwat niklí, us bhír men phirkar kahá; Kis ne merí poshák chhúí? 31 Us ke shágirdon ne us se kahá; Tú dekhtá hai, ki bhír tujh par girí partí hai, phir tú kahtá hai; Mujhe kis ne chhúá? 32 Us ne cháron taraf nigáh kí, táki jis ne yih kám kiyá thá use dekhe. 33 Wuh 'aurat yih jánkar, ki mujh par kyá asar húá, dartí kánptí áí aur us ke áge gir parí, aur sárá hál sach sach us se kah diyá. 34 Us ne us se kahá; Betí, [21]tere ímán ne tujhe achchhá kiyá hai; [21]salámat já, aur apní is [19]bímárí se bachí rah.

35 Wuh yih kah hí rahá thá, ki [22]'ibádatkháne ke sardár ke hán se logon ne ákar kahá, ki Terí betí mar gayí; ab [23]ustád ko kyún [24]taklíf detá hai? 36 Jo bát wuh kah rahe the, us par Yisú' ne tawajjuh na karke, [22]'ibádatkháne ke sardár se kahá; Khauf na kar; faqat i'tiqád rakh. 37 Phir us ne siwá [25]Patras aur Ya'qúb aur Ya'qúb ke bhái [26]Yúhanná ke, âur kisí ko apne sáth chalne na diyá. 38 Aur wuh 'ibádatkháne ke sardár ke ghar men áe, aur us ne dekhá ki hullar ho rahá hai, aur log bahut ro pít rahe hain, 39 aur andar jákar un se kahá; [27]Tum kyún gul macháte aur rote ho? larkí mar nahín gayí, balki [28]sotí hai. 40 Wuh us par hansne lage. Lekin wuh [29]sab ko nikálkar larkí ke mán báp ko aur apne sáthíon ko lekar, jahán larkí parí thí andar áyá, 41 aur larkí ká [30]háth pakarkar us se kahá, Talítá qúmí[a]; jis ká tarjuma yih hai, ki Ai larkí, main tujh se kahtá hún; [31]Uth. 42 Wuh larkí fi'lfaur uthkar chalne phirne lagí; kyúnki wuh bárah baras kí thí. Is par log bahut hí hairán húe. 43 Phir us ne unhen [32]tákíd se hukm diyá, ki yih koí na jáne: aur farmáyá, ki use kuchh kháne ko diyá jáe.

Yisú' ká apne watan men na máná jáná.

(Mat. 13. 54–58.)

6 1 [1]Phir wahán se nikalkar wuh [2]apne watan men áyá, aur us ke shágird us ke píchhe ho liye. 2 [3]Jab Sabt ká din áyá, to wuh 'ibádatkháne men ta'lím dene lagá; aur [4]bahut log sunkar hairán húe aur kahne lage, ki Yih báten is ko kahán se á gayín? aur yih kyá hikmat hai jo ise bakhshí

[16] Áyat 31. Báb 3. 9.
[17] Ahb. 15. 25.
[18] Mat. 15. 28 aur 17. 18.
[19] Dekho bab 3. 10.
[20] Lúq. 6. 19 aur 8. 46. Muq. Lúq. 5. 17 aur A'mál 10. 38.
[21] Dekho Lúq. 7. 50.
[22] Áyat 22.
[23] Dekho Yúh. 11. 28.
[24] Lúq. 7. 6.
[25] Báb 9. 2 aur 14. 33.
[26] Báb 3. 17.
[27] Muq. A'mál 20. 10.
[28] Yúh. 11. 4. 11.
[29] A'mál 9 40.
[30] Dekho báb 1. 31.
[31] Lúq. 7. 14. 22. Muq. Mat. 11. 5 aur Yúh. 11. 43.
[32] Báb 9. 9. Dekho Mat. 8. 4.
[1] Muq. Lúq. 4. 16–30.
[2] Mat. 2. 23. Lúq. 4. 23.
[3] Báb 1. 21. Lúq. 4. 31; 6. 6 aur 13. 10. Muq. A'mál 13. 14. Dekho Mat. 4. 23.
[4] Dekho Mat. 7. 28.

[a] N. *qúm*.

gayí hai, aur kaise mu'jize[a] is ke háth se záhir hote hain! 3 [5]Kyá yih wuhí [6]barhai nahín, jo Maryam ká betá, aur Ya'qúb aur Yoses aur Yahúdáh aur Shama'ún ká [7]bhái hai? Aur kyá us kí bahinen yahán hamáre hán nahín? Pas unhon ne [8]us ke sabab se thokar khái. 4 Yisú' ne un se kahá, ki [9]Nabí apne watan aur apne rishtadáron aur apne ghar ke siwá âur kahín be'izzat nahín hotá. 5 Aur [10]wuh koí mu'jiza wahán na dikhá saká, siwá is ke, ki thore se [11]bímáron par háth rakhkar unhen achchhá kar diyá. 6 Aur [12]us ne un kí bei'tiqádí par ta'ajjub kiyá.

Rasúlon ko mánádí ke liye bhejná.

(Mat. 9. 35, 10. 1, 5–14; Lúq. 9. 1–6.)

[13]Aur wuh cháron taraf ke gánwon men ta'lím detá phirá. 7 [14]Aur us ne un bárah ko pás bulákar unhen do do karke bhejná shurú' kiyá; aur unhen nápák rúhon par ikhtiyár diyá; 8 aur hukm diyá, ki ráste ke liye, siwá láthí ke, kuchh na lo; na rotí, na jholí, na apne kamarband men [15]paise; 9 magar [16]jútiyán pahino, aur do kurte na pahino. 10 Aur us ne un se kahá; Jahán tum kisí ghar men dákhil ho, to usí men raho, jab tak wahán se rawána na ho. 11 Aur jis jagah ke log tumhen qabúl na karen, aur tumhárí na sunen, wahán se chalte waqt [17]apne talwon kí gard jhár do, [18]táki un par gawáhí ho. 12 [19]Aur unhon ne rawána hokar [20]manádí kí, ki [21]Tauba karo; 13 [20]aur bahut bad-rúhon ko nikálá, aur bahut [22]bímáron ko tel malkar achchhá kiyá.

Yúhanná baptisma denewále ká qatl honá.

(Mat. 14. 1–12; Lúq. 9. 7–9 aur 3. 19, 20.)

14 Aur Herodes bádsháh ne us ká zikr suná, kyúnki us ká nám mashhúr ho gayá thá, aur us ne kahá,[b] ki [23]Yúhanná baptisma[c] denewálá murdon men se jí uthá hai, is liye us se mu'jize záhir hote hain.[d] 15 [23]Magar ba'z kahte the, ki Eliyyáh hai, aur ba'z yih, ki Nabíon men se kisí kí mánind ek [24]nabí hai. 16 Magar Herodes ne sunkar kahá, ki Yúhanná jis ká sir main ne katwáyá, wuhí jí uthá hai. 17 [25]Kyúnki Herodes ne áp ádmí bhejkar Yúhanná ko pakarwáyá, aur apne bhái Filippus kí bíwí Herodiyás ke sabab se, [26]use qaidkháne men bándh rakkhá thá, kyúnki Herodes ne us se biyáh kiyá thá, 18 [25]aur Yúhanná ne us se kahá thá, ki [27]Apne bhái kí bíwí rakhní tujhe rawá nahín. 19 Pas Herodiyás us se [28]dushmaní rakhtí, aur cháhtí thí ki use qatl karáe, magar na ho saká; 20 is wáste ki Herodes Yúhanná ko rástbáz aur muqaddas ádmí jánkar us se [29]dartá, aur use bacháe rakhtá thá. Aur us kí báten sunkar bahut hairán ho játá thá; magar [30]suntá khushí se thá. 21 Aur mauqa' ke din, jab Herodes ne apní [31]sálgirih men apne

a Yún. *qudraten.*

b N. *aur log kahte the.* c Yá *istibág.*
d Yún. *qudraten us men asar kartí hain.*

[5] Muq. Lúq. 4. 22 aur Yúh. 6. 42.
[6] Muq. Mat. 13. 55.
[7] Dekho báb 3. 31.
[8] Dekho Mat. 11. 6.
[9] Lúq. 4. 24. Yúh. 4. 44. Muq. Yar. 11. 21 aur 12. 6 aur Yúh. 7. 5.
[10] Muq. báb 9. 23 aur Paid. 19. 22.
[11] Dekho báb 5. 23.
[12] Yas'. 59. 16. Muq. Mat. 8. 10.
[13] Mat. 11. 1. Lúq. 8. 1 aur 13. 22.
[14] Muq. Lúq. 10. 4—11 aur 22. 35.
[15] Muq. báb 12. 41 aur Mat. 10. 9.
[16] A'mál 12. 8.
[17] A'mál 13. 51. Muq. Naham. 5. 13 aur A'mál 18. 6.
[18] Dekho báb 1. 44.
[19] Lúq. 9. 6.
[20] Mat. 10. 7, 8.
[21] Mat. 3. 2 aur 4. 17.
[22] Ya'q. 5. 14.
[23] Báb 8. 28. Mat. 16. 14.
[24] Dekho Mat. 21. 11.
[25] Lúq. 3. 19, 20.
[26] Mat. 11. 2. Yúh. 3. 24.
[27] Ahb. 18. 16 aur 20. 21.
[28] Muq. Lúq. 11. 53.
[29] Muq. Mat. 14. 5 aur 21. 26.
[30] Báb 12. 37. Muq. báb 4. 16.
[31] Paid. 40. 20.

amíron aur faují sardáron, aur Galíl ke [32]raíson kí ziyáfat kí, 22 aur usí Herodiyás kí betí andar áí, aur náchkar Herodes aur us ke mihmánon ko khush kiyá; to bádsháh ne us larkí se kahá, Jo cháhe mujh se máng, main tujhe dúngá; 23 aur us se qasam kháí, ki Jo tú mujh se mángegí, apní [33]ádhí bádsháhat tak tujhe dúngá. 24 Aur us ne báhar jákar apní mán se kahá, ki Main kyá mángún? Wuh bolí; Yúhanná baptisma[a] denewále ká sir. 25 Wuh fi'lfaur bádsháh ke pás jaldí se andar áí, aur us se yih 'arz kí; Main cháhtí hún, ki tú Yúhanná baptisma[a] denewále ká sir ek thál men abhí mujhe mangwá de. 26 Bádsháh bahut gamgín húá, magar apní qasamon aur mihmánon ke sabab us se inkár karná na cháhá. 27 Pas bádsháh ne fi'lfaur ek sipáhí ko[b] hukm dekar bhejá, ki us ká sir láe. Us ne jákar us ká sir qaidkháne men kátá, 28 aur ek thál men rakhkar láyá aur larkí ko diyá, aur larkí ne apní mán ko diyá. 29 Phir [34]us ke shágird sunkar áe, aur us kí lásh uthákar qabr men rakkhí.

[32] 1 Sal. 3. 15. Ást. 1. 3 aur 2. 18.
[33] Ást. 5. 3 aur 7. 2.
[34] Dekho Mat. 9. 14.

Pánch hazár ádmíon ko khiláná.

(Mat. 14. 13–21; Lúq. 9. 10–17; Yúh. 6. 1–13.)

30 Aur [35]rasúlon ne Yisú' ke pás jama' hokar, jo kuchh unhon ne kiyá, aur jo kuchh sikháyá thá, sab us se bayán kiyá. 31 Us ne un se kahá; Tum áp alag wírán jagah men chale áo, aur zará árám karo: is liye ki bahut log áte játe the, aur unhen [36]kháná kháne kí bhí fursat na miltí thí. 32 [37]Pas wuh [38]kishtí men baithkar alag ek wírán jagah men chale gaye. 33 Aur logon ne unhen játe dekhá, aur bahuteron ne [39]pahchán liyá, aur sáre shahron se ikatthe ho hokar paidal udhar daure, aur un se pahle já pahunche. 34 Aur us ne utarkar [40]barí bhír dekhí, aur [40]use un par tars áyá, kyúnki wuh un bheron kí mánind the, jin ká charwáhá na ho; aur wuh unhen bahut báten sikháne lagá. 35 Jab din bahut dhal gayá, us ke shágird us ke pás ákar kahne lage; Yih jagah wírán hai, aur din bahut dhal gayá hai; 36 [41]unhen rukhsat kar, táki wuh cháron taraf kí bastiyon aur gánwon men jákar, apne liye kuchh kháne ko mol len. 37 Us ne un se jawáb men kahá; [42]Tum hí unhen kháne ko do. [43]Unhon ne us se kahá; [44]Kyá ham jákar do sau dínár[c] kí rotiyán mol láen, aur unhen khiláen? 38 Us ne un se kahá; Tumháre pás kitní rotiyán hain? jáo, dekho. Unhon ne daryáft karke kahá; [45]Pánch, aur do machhliyán. 39 Us ne unhen hukm diyá, ki sab harí ghás par jamá'at jamá'at karke baith jáen. 40 Pas wuh sau sau aur pachás pachás kí qatáren bándhkar baith gaye. 41 Phir us ne wuh pánch rotiyán aur do machhliyán lín, aur [46]ásmán kí taraf

[35] Mat. 10. 2. Lúq. 6. 13; 17. 5; 22. 14 aur 24. 10.
[36] Báb 3. 20.
[37] Muq. báb 8. 2–9.
[38] Dekho báb 3. 9.
[39] Áyat 54.
[40] Muq. Mat. 9. 36.
[41] Áyat 45. Muq. Mat. 15. 23.
[42] Muq. 2 Sal. 4. 42–44.
[43] Muq. Yúh. 6. 7.
[44] Muq. Gin. 11. 13, 21, 22.
[45] Báb 8. 19.
[46] Báb 7. 34. Yúh. 11. 41 aur 17. 1.

a Yá *istibág.*
b Yún. *apne gárd ke ek sipáhí ko.*

c Mat. 18. 28 ke háshiye ko dekho.

[47] Báb 8. 7 aur 14. 22. 1 Sam. 9. 13. Mat. 26. 26. Lúq. 24. 30. Muq. 1 Kur. 14. 16.

dekhkar [47] barakat cháhí, aur roṭiyán torkar shágirdon ko detá gayá, ki un ke áge rakkhen; aur wuh do machhliyán bhí un sab men bánṭ dín. 42 Pas wuh sab khákar ser ho gaye. 43 Aur unhon ne ṭukron se bárah ṭokriyán bharkar uṭháín, aur kuchh machhliyon se bhí. 44 Aur jinhon ne roṭiyán kháín, wuh pánch hazár mard the.

Yisú' ká jhíl ke pání par chalná.

(Mat. 14. 22–33; Yúh. 6. 15–21.)

[48] Muq. Mat. 8. 18.
[49] Áyat 32.
[50] Báb 8. 22. Muq. Lúq. 9. 10 aur Yúh. 6. 17.
[51] Lúq. 6. 12 aur 9. 28. Muq. báb 1. 35 aur Lúq. 5. 16.
[52] Muq. báb 13. 35.
[53] Muq. Paid. 32. 26 aur Lúq. 24. 28.
[54] Muq. Lúq. 24. 37.
[55] Mat. 17. 7. Muq. Ist. 31. 6 aur Yas'. 41. 13 aur 43. 1, 2 aur Yúh. 16. 33.

45 Aur fi'lfaur us ne apne shágirdon ko [48] majbúr kiyá, ki [49] kishtí par charhkar us se pahle us pár [50] Baitsaidá ko chale jáen, jab tak wuh logon ko rukhsat kare. 46 Aur unhen rukhsat karke, [51] pahár par du'á mángne gayá. 47 Aur jab [52] shám húí, to kishtí jhíl ke bích men thí, aur wuh akelá khushkí par thá. 48 Jab us ne dekhá, ki wuh khene se bahut tang hain, kyúnki hawá un ke mukhálif thí, to rát ke [52] pichhle pahar ke qaríb wuh jhíl par chaltá húá un ke pás áyá; aur un se áge [53] nikal jáná cháhtá thá. 49 Lekin unhon ne use jhíl par chalte dekhkar khayál kiyá ki bhút hai, aur chillá uṭhe, 50 kyúnki sab use dekhkar [54] ghabrá gaye the. Magar us ne fi'lfaur un se báten kín aur kahá; [55] Khátir jama' rakkho: main hún; [55] daro nahín. 51 Phir wuh kishtí par un ke pás áyá, aur hawá tham gayí: aur wuh apne dil men niháyat[a] hairán húe; 52 is liye ki [56] wuh roṭiyon ke báre men na samjhe the, balki un ke dil [57] sakht ho gaye the.

[56] Báb 8. 17 —21.
[57] Yúh. 12. 40. Rom. 11. 7. 2 Kur. 3. 14. Dekho báb 3. 5.

Gannesarat ke logon men Yisú' ke mu'jize.

(Mat. 14. 34–36.)

[58] Muq. Yúh. 6. 24, 25.
[59] Lúq. 5. 1.
[60] Áyat 33.
[61] Mat. 4. 24.
[62] Lúq. 5. 18.
[63] A'mál 5. 15.
[64] Dekho Mat. 9. 20.
[65] Báb 3. 10. Lúq. 6. 19.

53 [58] Aur wuh pár jákar [59] Gannesarat ke 'iláqe men pahunche, aur kishtí ghát par lagáí. 54 Aur jab kishtí par se utre, to fi'lfaur log use [60] pahchánkar 55 us sáre 'iláqe men cháron taraf daure, aur [61] bímáron ko [62] chárpáiyon par dálkar, jahán jahán suná ki wuh hai, wahán wahán liye phire. 56 Aur wuh khwáh gánwon, khwáh shahron, khwáh bastiyon men jahán kahín játá thá, log [63] bímáron ko bázáron men rakhkar us kí minnat karte the, ki wuh sirf us kí [64] poshák ká kanára chhú len: aur [65] jitne use chhúte the, sab achchhe ho játe the.

Harám halál ke báre men.

(Mat. 15. 1–20.)

[1] Báb 3. 22.
[2] Muq. A'mál 10. 14 aur Rom. 14. 14 (Yún.).
[3] 'Ibr. 11. 2. Gal. 1. 14.
[4] Kul. 2. 8.

7 1 Phir Farísí aur ba'z faqíh us ke pás jama' húe; [1] wuh Yarúshalem se áe the, 2 aur unhon ne dekhá, ki us ke ba'z shágird [2] nápák, ya'ní bin dhoe háthon se roṭí kháte hain. 3 Kyúnki Farísí aur sab Yahúdí, [3] buzurgon kí [4] riwáyat par qáim rahne ke sabab, jab tak apne háth khúb[b] dho na len nahín kháte. 4 Aur bázár se ákar, jab tak gusl na kar len,[c] nahín kháte; aur bahut sí âur báten hain, jo qáim

a N. *hí izád.*

b Yá *muṭṭhí* se yá *kuhne tak.*
c Yá *jab tak istinja na len:* N. *jab tak apne úpar pání na chhirak len.*

rakhne ke liye buzurgon se unhen pahunchí hain, jaise [5]piyálon, aur loton, aur tánbe ke bartanon ká [6]dhoná.[a] 5 Pas Farísíon aur faqíhon ne us se púchhá; Kyá sabab hai, ki tere shágird [3]buzurgon kí [4]riwáyat par nahín chalte, [7]balki [2]nápák háthon se roṭí kháte hain. 6 Us ne un se kahá; Yasha'yáh ne tum [8]riyákáron ke haqq men kyá khúb nubuwwat kí; jaisá ki likhá hai;

> [9][b]Yih ummat zabán se to merí 'izzat kartí hai,
> Magar in ká dil mujh se dúr hai.
> 7 Aur yih befáida merí parastish karte hain,
> Kyúnki [10]ádmíon ke hukmon kí ta'lím dete hain.

8 Tum Khudá ke hukm ko tark karke ádmíon kí riwáyat ko qáim rakhte ho. 9 Aur us ne un se kahá; Tum apní riwáyat ke mánne ke liye [11]Khudá ke hukm ko kyá khúb bátil karte ho! 10 Kyúnki Músá ne farmáyá hai ki[c] Apne báp kí aur apní mán kí 'izzat kar; aur,[d] Jo koí báp yá mán ko burá kahe, wuh zarúr ján se márá jáe. 11 Lekin tum kahte ho; Agar koí báp yá mán se kahe, ki Jis chíz ká tujhe mujh se fáida pahunch saktá thá, wuh [12]qurbán, ya'ní Khudá kí nazr ho chukí, 12 to tum use phir báp yá mán kí kuchh madad karne nahín dete. 13 [13]Yún tum Khudá ke kalám ko apní riwáyat se, jo tum ne jární kí hai, bátil kar dete ho; aur aise bahutere kám karte ho. 14 Aur wuh logon ko phir pás bulákar un se kahne lagá, ki [14]Tum sab merí suno aur samjho. 15 [15]Koí chíz báhar se ádmí men dákhil hokar use nápák nahín kar saktí; magar jo chízen ádmí men se nikaltí hain, wuhí ádmí ko nápák kartí hain. 17 Aur jab wuh bhíṛ ke pás se [16]ghar men gayá, to [17]us ke shágirdon ne us se is tamsíl ke ma'ní púchhe. 18 Us ne un se kahá; [18]Kyá tum bhí aise besamajh ho? Kyá tum nahín samajhte ki koí chíz jo báhar se ádmí ke andar játí hai, use nápák nahín kar saktí; 19 is liye ki wuh us ke dil men nahín, balki [19]peṭ men játí hai, aur páekháne men nikal játí hai? [20]Yih kahkar us ne tamám kháne kí chízon ko pák ṭhahráyá. 20 Phir us ne kahá; [21]Jo ádmí men se nikaltá hai, wuhí ádmí ko nápák kartá hai. 21 Kyúnki andar se, ya'ní ádmí ke dil se, [22]bure khayál, harámkárían, 22 choriyán, [23]khúnrezían, zinákárían, lálach, badían, makr, [24]shahwatparastí, [25]badnazarí, [26]badgoí, [27]shekhí, [28]bewuqúfí nikaltí hai; 23 [29]yih sab burí báten andar se nikalkar ádmí ko nápák kartí hain.

Ek Súrufíníkí 'aurat kí laṛkí ko achchhá karná.

(Mat. 15. 21–28.)

24 Phir wahán se uṭhkar Súr aur Saidá[e] kí sarhaddon men gayá. Aur ek ghar men

[5] Mat. 23. 25. Lúq. 11. 39. [6] Muq. Yuh. 2. 6 aur 'Ibr. 9. 10. [7] Lúq. 11. 38. [8] Mat. 23. 13. [9] Muq. Hiz. 33. 31. [10] Kul. 2. 20. Tit. 1. 14. [11] Lúq. 7. 30. Muq. Gal. 2. 21 aur 'Ibr. 10. 28. [12] Ahb. 1. 2, wag: [13] Gal. 3. 17 Muq. Rom. 2. 23.

[14] Mat. 13. 51. [15] Dekho A'mal 10. 14, 15. [16] Báb 3. 19 aur 9. 28. [17] Muq. Mat. 13. 36 aur 15. 15. [18] Báb 8. 17, 18. [19] Muq. 1 Kur. 6. 13. [20] Muq. Lúq. 11. 41 aur A'mal 10. 15 aur 11. 9. [21] Mat. 12. 34. Ya'q. 3. 6. [22] Mat. 9. 4, wag: Muq. Paid. 6. 5 aur Zab. 56. 5 aur Ya'q. 2. 4. [23] Mat. 5. 22, 28. Dekho Khur. 20. 13, 14, 17. [24] 2 Kur. 12. 21. Gal. 5. 19. If. 4. 19. Yahúdáh 4. [25] Muq. Mat. 6. 23. [26] If. 4. 31. Kul. 3. 8. 1 Tim. 6. 4. [27] Muq. Lúq. 1. 51. [28] Muq. If. 5. 17. [29] 1 Kur. 6. 9, 10.

a Yá *bartanon ko istibáġ dená.*
b Yasha'yáh 29. 13. c Khurúj 20. 12.
d Khurúj 21. 17.

e N. *aur Saidá* ná dárad.

dákhil húá, aur na cháhtá thá, ki koí jáne; magar poshída na rah saká; 25 balki fi'lfaur ek 'aurat jis kí chhoṭí beṭí men nápák rúh thí, us kí khabar sunkar áí, aur us ke qadamon par girí. 26 [30]Yih 'aurat [31]Yúnání thí, aur qaum kí [32]Súrufíníkí. Us ne us se darkhwást kí, ki bad-rúh ko merí beṭí men se nikál. 27 Us ne us se kahá, ki [33]Pahle larkon ko ser hone de, kyúnki larkon kí roṭí lekar [34]kutton ko dál dení achchhí nahín. 28 Us ne jawáb men kahá; Hán, Khudáwand; kutte bhí mez ke tale larkon kí roṭí ke [35]tukron men se kháte hain. 29 Us ne us se kahá; Is kalám ke sabab [36]já; bad-rúh terí beṭí se nikal gayí hai; 30 aur us ne apne ghar men jákar dekhá, ki larkí palang par parí hai, aur badrúh nikal gayí hai.

Ek bahre hakle ádmí ko achchhá karná.

31 [37]Aur wuh phir Súr kí sarhaddon se nikalkar Saidá kí ráh se [38]Dikapulis kí sarhaddon men hotá húá [39]Galíl kí jhíl par pahunchá. 32 Aur logon ne ek [40]bahre ko jo [40]haklá bhí thá, us ke pás lákar us kí minnat kí, ki [41]apná háth us par rakh. 33 [42]Wuh us ko bhír men se alag le gayá, aur apní ungliyán us ke kánon men dálín, aur [42]thúkkar us kí zabán chhúí, 34 aur [43]ásmán kí taraf nazar karke ek [44]áh bharí, aur us se kahá; Iffattah, ya'ní Khul já. 35 [40] Aur us ke kán khul gaye, aur us kí zabán kí girih[a] khul gayí, aur wuh sáf bolne lagá. 36 Aur [45]us ne unhen hukm diyá, ki Kisí se na kahná; lekin [46]jitná wuh un ko hukm detá rahá, utná hí ziyáda wuh charchá karte rahe. 37 Aur unhon ne [47]niháyat hí hairán hokar kahá; Jo kuchh us ne kiyá, sab achchhá kiyá; wuh bahron ko sunne kí, aur gúngon ko bolne kí táqat detá hai.

Chár hazár ádmíon ko khiláná.

(Mat. 15. 32-39.)

8 1 [1]Un dinon men, jab phir barí bhír jama' húí, aur un ke pás kuchh kháne ko na thá, to us ne apne[b] shágirdon ko pás bulákar un se kahá; 2 [2]Mujhe is bhír par tars átá hai, kyúnki yih tín din se barábar mere sáth rahí hai, aur in ke pás kuchh kháne ko nahín: 3 agar main inhen bhúká ghar ko rukhsat karún, to ráh men thakkar rah jáenge; aur ba'z in men se dúr ke hain. 4 Us ke shágirdon ne use jawáb diyá, ki Is biyábán men kahán se koí itní roṭiyán láe ki inhen ser kar sake? 5 Us ne un se púchhá, ki Tumháre pás kitní roṭiyán hain? Wuh bole, [3]Sát. 6 Phir us ne logon ko hukm diyá, ki zamín par baiṭh jáen: aur us ne wuh sát roṭiyán lín, aur [4]shukr karke torín, aur apne shágirdon ko detá gayá ki un ke áge rakkhen; aur unhon ne logon ke áge rakh dín. 7 Aur un ke pás thorí sí chhoṭí machhli-

[30] Muq. Yúh. 12. 20, 21.
[31] Muq. 1 Kur. 12. 13.
[32] Muq. A'mál 21. 2, 3.
[33] Muq. A'mál 3. 26 aur Rom. 1. 16.
[34] Mat. 7. 6.
[35] Muq. Lúq. 16. 21.
[36] Yúh. 4. 50.
[37] Muq. Mat. 15. 29—31.
[38] Báb 5. 20. Mat. 4. 25.
[39] Mat. 4. 18. Yúh. 6. 1.
[40] Yas'. 35. 5, 6.
[41] Dekho báb 5. 23.
[42] Báb 8. 23.
[43] Dekho báb 6. 41.
[44] Báb 8. 12. Muq. Yúh. 11. 33.
[45] Báb 9. 9. Dekho Mat. 8. 4.
[46] Báb 1. 45. Mat. 9. 31.
[47] Báb 10. 26.
[1] Muq. báb 6. 32—44.
[2] Muq. Mat. 9. 36.
[3] Mat. 16. 10.
[4] Báb 14. 23. Mat. 26. 27. Lúq. 22. 17, 19. Yúh. 6. 11, 23. A'mál 27. 35. Rom. 14. 6. 1 Kur. 10. 30; 11. 24 aur 14. 16. 1 Tim. 4. 3, 4.

a N. *fi'lfaur* izád. b N. *apne* na dárad.

[5] Dekho Mat. 14. 19.
[6] Muq. 2 Sal. 4. 42—44.
[7] Dekho báb 3. 9.
[8] Muq. Mat. 15. 39.

yán thín: us ne un par [5]barakat cháhkar kahá, ki yih bhí un ke áge rakh do. **8** Pas [6]wuh khákar ser húe; aur bache húe ṭukron ke [3]sát ṭokre uṭháe. **9** Aur log chár hazár ke qaríb the; phir us ne unhen rukhsat kiyá. **10** Aur wuh fi'lfaur apne shágirdon ke sáth [7]kishtí men baiṭhkar [8]Dalmanúta ke 'iláqe men gayá.

Nishán ke talab karnewálon ko jawáb dená.

(Mat. **16.** 1–4; Lúq. **11.** 16.)

[9] Dekho Yuh. 8. 6.
[10] Lúq. 11. 16 aur 21. 11. 1 Kur. 1. 22. Dekho Mat. 12. 38.
[11] Yúh. 11. 33.
[12] Báb 7. 34.
[13] Mat. 4. 13 aur 21. 17.

11 Phir Farísí nikalkar us se bahs karne lage, aur use [9]ázmáne ke liye us se koí [10]ásmání nishán talab kiyá. **12** [11]Us ne apní rúh men [12]áh khenchkar kahá; Is zamáne ke log kyún nishán talab karte hain[a]? Main tum se sach kahtá hún, ki is zamáne ke logon[b] ko koí nishán diyá na jáegá. **13** Aur [13]wuh unhen chhorkar phir kishtí men baiṭhá, aur pár chalá gayá.

Farísíon ke khamír kí tamsíl.

(Mat. **16.** 5–12; Lúq. **12.** 1.)

[14] Lúq. 12. 1.
[15] 1 Kur. 5. 6—8. Gal. 5. 9.
[16] Muq. báb 3. 6 aur 12. 13.
[17] Mat. 26. 10.

14 Aur wuh roṭí lení bhúl gaye the; aur kishtí men un ke pás ek se ziyáda roṭí na thí. **15** Aur us ne unhen yih hukm diyá, ki Khabardár, [14]Farísíon ke [15]khamír aur [16]Herodes ke khamír se hoshyár rahná. **16** Wuh ápas men charchá karne aur kahne lage, ki Hamáre pás roṭí nahín.[c] **17** Magar [17]Yisú' ne[d] yih ma'lúm karke un se kahá; Tum kyún charchá karte ho, ki hamáre pás roṭí nahín? [18]kyá ab tak nahín jánte, aur [19]nahín samajhte? [19]kyá tumhárá dil sakht ho gayá hai? **18** [20]Ankhen hain, aur tum dekhte nahín? kán hain, aur sunte nahín? aur kyá tumhen yád nahín? **19** Jis waqt main ne wuh [21]pánch roṭiyán pánch hazár ke liye torín, to tum ne kitní ṭokriyán ṭukron se bharí húí uṭháín? Unhon ne us se kahá; Bárah. **20** Aur jis waqt [22]sát roṭiyán chár hazár ke liye torín, to tum ne kitne ṭokre ṭukron se bhare húe uṭháe? Unhon ne us se[e] kahá; Sát. **21** Us ne un se kahá; Kyá tum ab tak nahín samajhte?

[18] Báb 7. 18.
[19] Báb 6. 52.
[20] Yar. 5. 21. Hiz. 12. 2. Muq. Yas. 42. 18, 19 aur 43. 8 aur Mat. 13. 13.
[21] Báb 6. 41, 44.
[22] Áyát 6, 9.

Baitsaidá men ek andhe ko bíná karná.

[23] Dekho báb 6. 45.
[24] Báb 7. 33.
[25] Yúh. 9. 6
[26] Báb 5. 23.

22 Phir wuh [23]Baitsaidá men áe. Aur log ek andhe ko us ke pás láe, aur us kí minnat kí, ki use chhúe. **23** [24]Wuh us andhe ká háth pakaṛkar use gánw se báhar le gayá; aur [24]us kí ánkhon men [25]thúkkar [26]apne háth us par rakkhe, aur us se púchhá; Kyá tú kuchh dekhtá hai? **24** Us ne nazar uṭhákar kahá; Main ádmíon ko dekhtá hún; kyúnki wuh mujhe chalte húe aise dikhái dete hain, jaise darakht. **25** Phir us ne dobára us kí ánkhon par apne háth rakkhe, aur us ne gaur se nazar kí, aur achchhá ho gayá, aur sárí chízen sáf sáf dekhne lagá. **26** Phir us ne yih kah-

a Yún. *yih pusht . . . kartí hai?*
b Yún. *is pusht.*
c N. *charchá karne lage, is liye ki un ke pás roṭí na thí.*
d N. *us ne.*
e N. *us se* na dárad.

kar us ko us ke ghar kí taraf rawána kiyá, ki [27] Is gánw ke andar qadam bhí na rakhná.

Patras ká iqrár, aur Yisú' ke máre jáne kí peshíngoí.

(Mat. 16. 13–28; Lúq. 9. 18–27.)

27 Phir Yisú' aur us ke shágird Qaisariya Filippí ke gánwon men chale gaye: aur ráh men us ne apne shágirdon se yih púchhá, ki Log mujhe kyá kahte hain? 28 Unhon ne yih jawáb diyá, ki [28] Yúhanná baptisma[a] denewálá; aur ba'z; [29] Eliyyáh; aur ba'z; Nabíon men se koí. 29 Us ne un se púchhá; Lekin tum mujhe kyá kahte ho? Patras ne jawáb men us se kahá; [30] Tú [31] Masíh hai. 30 [32] Phir us ne unhen tákíd kí, ki merí bábat kisí se yih na kahná. 31 Phir wuh unhen ta'lím dene lagá, ki Zarúr hai ki [33] Ibn i Ádam bahut [34] dukh utháe aur [35] buzurg aur sardár káhin aur faqíh use radd karen, aur wuh qatl kiyá jáe, aur [36] tín din ke ba'd jí uthe. 32 Aur us ne yih bát [37] sáf sáf kahí. Patras use alag le jákar use malámat karne lagá. 33 Magar us ne phirke, aur apne shágirdon par nigáh karke Patras ko malámat kiyá, aur kahá; [38] Ai Shaitán, mere sámne se dúr ho, kyúnki tú [39] Khudá kí báton ká nahín, balki ádmíon kí báton ká khayál rakhtá hai. 34 Phir us ne bhír ko apne shágirdon samet pás bulákar un se kahá; Agar koí mere píchhe áná cháhe, to [40] apní khudí se[b] inkár kare, aur [41] apní salíb utháe, aur mere píchhe ho le. 35 Kyúnki [41] jo koí apní ján bacháni cháhe wuh use khoegá, aur jo koí merí aur [42] Injíl[c] ke wáste apní ján khoegá, wuh use bacháegá. 36 [43] Aur ádmí agar sárí dunyá ko hásil kare aur apní ján ká nuqsán utháe to use kyá fáida hogá? 37 [44] Aur ádmí apní ján ke badle kyá de? 38 Kyúnki [45] jo koí is [46] ziná-kár aur khatákár qaum[d] men mujh se aur merí báton se sharmáegá, Ibn i Ádam bhí, [47] jab apne Báp ke jalál men [48] pák firishton ke sáth áegá, to us se sharmáegá.

9 1 Aur us ne un se kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki Jo yahán khare hain, un men se ba'z aise hain, ki [1] jab tak Khudá kí bádsháhat ko [2] qudrat ke sáth áyá húá na dekh len, [3] maut ká maza hargiz na chakkhenge.

Yisú' kí súrat ká badal jáná.

(Mat. 17. 1–8; Lúq. 9. 28–36.)

2 Chha din ke ba'd Yisú' ne [4] Patras aur Ya'qúb aur Yúhanná ko hamráh liyá, aur unhen alag ek únche pahár par akele men le gayá; aur un ke sámne us kí [5] súrat badal gayí: 3 aur [6] us kí poshák aisí núrání aur niháyat safed ho gayí, ki dunyá men koí dhobí waisí safed nahín kar saktá. 4 Aur Eliyyáh Músá ke sáth unhen dikhái diyá; aur wuh Yisú' se báten karte the. 5 Patras ne Yisú' se kahá[e]; [7] Rabbí, hamárá yahán rahná achchhá hai: pas ham tín dere banáen; ek tere liye, ek Músá ke liye, ek Eliyyáh

---

[27] Áyat 23. Muq. Mat. 8. 4.
[28] Báb 6. 14. Mat. 14. 2. Lúq. 9. 7.
[29] Báb 6. 15. Lúq. 9. 8. Muq. báb 9. 11 aur Mat. 17. 10 aur Yúh. 1. 21.
[30] Yúh. 11. 27.
[31] Báb 14. 61, 62. Dekho Mat. 1. 17.
[32] Mat. 16. 20. Lúq. 9. 21. Dekho Mat. 12. 16.
[33] Báb 10. 33. Muq. Lúq. 13. 33.
[34] Báb 9. 31. Mat. 17. 12, 22, 23. Lúq. 24. 7.
[35] Lúq. 17. 25. 1 Pat. 2. 4. Muq. báb 12. 10.
[36] Báb 10. 34. Mat. 27. 63. Muq. Mat. 12. 40. Dekho Yúh. 2. 19.
[37] Yúh. 16. 25.
[38] Muq. Mat. 4. 10.
[39] Mat. 16. 23 (hásh :).
[40] Mat. 16. 24 (hásh :).
[41] Dekho Mat. 10. 38, 39.
[42] Báb 10. 29. Muq. 1 Kur. 9. 23 aur 2 Tím. 1. 8 aur Filemon 13.
[43] Muq. Lúq. 12. 20.
[44] Muq. Zab. 49. 7, 8.
[45] Rom. 1. 16. 2 Tím. 1. 8, 12, 16. 'Ibr. 11. 16. 1 Yúh. 2. 28. Muq. Mat. 10. 33.
[46] Yas'. 57. 3. Mat. 12. 39. Ya'q. 4. 4.
[47] Dán. 7. 10, 13. Zak. 14. 5. Mat. 24. 30; 25. 31 aur 26. 64. Yúh. 1. 51. A'mál 1. 11. 1 Thiss. 1. 10 aur 4. 16. Yahúdáh 14.
[48] Muq. 1. 7. Muq. Ist. 33. 2. A'mál 10. 22. Muk. 14. 10. Muq. Mat. 13. 41 aur 16. 27.
[1] Muq. báb 13. 30 aur Mat. 10. 23; 23. 36 aur 24. 34.
[2] Báb 13. 26 aur 14. 62. Muq. Mat. 25. 31.
[3] Yúh. 8. 52. 'Ibr. 2. 9.
[4] Báb 5. 37 aur 14. 33.
[5] Muq. 2 Kur. 3. 18.
[6] Dán. 7. 9. Muq. Zab. 104. 2 aur Mat. 28. 3.
[7] Dekho Yúh. 1. 38.

a Yá *istibág.* b Yá *apne ápe se.* c Yá *khushkhabarí.* d Yún. *pusht.* e Yún. *jawáb men kahá.*

ke liye. 6 Kyúṉki [8]wuh na jántá thá, ki kyá jawáb de; is liye ki wuh bahut ḍar gaye the. 7 Phir ek [9]bádal ne un par sáya kar liyá, aur us bádal meṉ se [9]áwáz ái, ki [10]Yih merá piyárá Beṭá hai; [11]is kí suno. 8 Aur unhoṉ ne yakáyak jo cháron taraf nazar kí, to Yisú' ke siwá âur kisí ko apne sáth phir na dekhá.

Eliyyáh ke áne ke báre meṉ.

(Mat. 17. 9–13.)

9 Jab wuh pahár se utarte the, to [12]us ne unheṉ hukm diyá, ki [13]Jab tak Ibn i Ádam murdoṉ meṉ se jí na uṭhe, jo kuchh tum ne dekhá hai, kisí se na kahná. 10 [14]Unhoṉ ne us kalám ko yád rakkhá; aur wuh [15]ápas meṉ bahs karte the, ki murdoṉ meṉ se jí uṭhne ke kyá ma'ní haiṉ? 11 Phir unhoṉ ne us se yih púchhá, ki Faqíh kyúṉkar kahte haiṉ, ki [16]Eliyyáh ká pahle áná zarúr hai? 12 Us ne un se kahá, ki Eliyyáh albatta pahle ákar [17]sab kuchh bahál karegá; magar [18]kyá wajh hai ki Ibn i Ádam ke haqq meṉ likhá hai, ki wuh bahut se [19]dukh uṭháegá, aur [20]haqír kiyá jáegá? 13 Lekin maiṉ tum se kahtá húṉ, ki Eliyyáh to á chuká, aur jaisá us ke haqq meṉ likhá húá hai, [21]unhoṉ ne jo kuchh cháhá us ke sáth kiyá.

Ek larke meṉ se bad-rúh ko nikál dená.

(Mat. 17. 14–19; Lúq. 9. 37–42.)

14 Aur jab wuh shágirdoṉ ke pás áe, to dekhá ki un ke cháron taraf barí bhír hai, aur faqíh un se bahs kar rahe haiṉ. 15 Aur fi'lfaur sárí bhír use dekhkar [22]niháyat hairán húí, aur us kí taraf daurkar use salám karne lagí. 16 Us ne un se púchhá; Tum un se kyá bahs karte ho? 17 Aur bhír meṉ se ek ne use jawáb diyá, ki Ai Ustád, maiṉ apne beṭe ko, jis meṉ [23]gúṉgí rúh hai, tere pás láyá thá: 18 wuh jaháṉ use pakarti hai, paṭak detí hai: aur wuh kaf bhar látá, aur dáṉt pístá, aur súkhtá játá hai: aur maiṉ ne tere shágirdoṉ se kahá thá ki wuh use nikál deṉ, magar wuh [24]na nikál sake. 19 Us ne jawáb meṉ un se kahá; Ai [25]bei'tiqád qaum,[a] [25]maiṉ kab tak tumháre sáth rahúṉgá? kab tak tumhárí bardásht karúṉgá? use mere pás láo. 20 Pas wuh use us ke pás láe: aur jab us ne use dekhá, to fi'lfaur rúh ne [26]use marorá; aur wuh zamín par girá, aur kaf bhar lákar loṭne lagá. 21 Us ne us ke báp se púchhá; Yih is ko kitní muddat se hai? Wuh bolá, Bachpan se: 22 aur us ne aksar use ág meṉ aur aksar pání meṉ ḍálá, táki use halák kare: lekin [27]agar tú kuchh kar saktá hai, to ham par tars khákar hamárí madad kar. 23 Yisú' ne us se kahá; Kyá! Agar [27]tú kar saktá hai! [28]Jo i'tiqád rakhtá hai, us ke liye sab kuchh ho saktá hai. 24 Fi'lfaur us larke ká báp chillákar bolá; Maiṉ i'tiqád rakhtá húṉ, [29]tú merí bei'tiqádí ká 'iláj kar. 25 Jab

[8] Muq. báb 14. 40 aur Lúq. 9. 33.
[9] 2 Pat. 1. 17. Muq. Khur. 24. 15, 16.
[10] Báb 1. 6 Dekho Mat. 3. 17
[11] A'mál 3. 22.
[12] Báb 5. 43. Dekho Mat. 8. 4.
[13] Báb 8. 31.
[14] Lúq. 9. 36.
[15] Muq. Yúh. 16. 17.
[16] Dekho Mat. 11. 14
[17] Mal. 4. 6. Lúq. 1. 16, 17. Muq. A'mál 1. 6 aur 3. 21.
[18] Zab. 22. 6, 7. Yas'. 53. 2, 3. Dán. 9. 26. Zak. 13. 7. Muq. Fil. 2. 7. Dekho Mat. 26. 24.
[19] Dekho báb 8. 31.
[20] Lúq. 23. 11. A'mál 4. 11.
[21] Báb 6. 17, 27.
[22] Muq. báb 10. 32.
[23] Áyat 25. Lúq. 11. 14.
[24] Muq. báb 6. 7 aur Mat. 10. 1 aur Lúq. 10. 17.
[25] Muq. Yúh. 14. 9 aur 20. 27.
[26] Báb 1. 26.
[27] Muq. báb 1. 40 aur Mat. 9. 28.
[28] Muq. báb 6. 5, 6 aur Mat. 17. 20.
[29] Muq. Lúq. 17. 5.

a Yún. *pusht.*

Yisú' ne dekhá, ki [30] log daurdaurkar jama' ho rahe hain, to us nápák rúh ko jhirakkar us se kahá; [31] Ai gúngí bahrí rúh, main tujhe hukm kartá hún, is men se nikal á, aur is men phir kabhí dákhil na ho. 26 Wuh chillákar, aur use bahut marorkar, nikal áí: aur wuh murda sá ho gayá, aisá ki aksaron ne kahá, ki wuh mar gayá. 27 Magar Yisú' ne [32] us ká háth pakarkar use utháyá, aur wuh uth khará húá. 28 Jab wuh [33] ghar men áyá, to us ke shágirdon ne alag us se púchhá, ki Ham use kyún na nikál sake? 29 Us ne un se kahá, ki Yih qism du'á ke siwá kisí âur tarah nahín nikal saktí.

Yisú' ke qatl hone kí peshíngoí.

(Mat. 17. 22, 23; Lúk. 9. 43–45.)

30 [34] Phir wahán se rawána húe, aur Galíl men hokar guzre, aur wuh na cháhtá thá, ki koí jáne; 31 is liye ki wuh apne shágirdon ko ta'lím detá aur un se kahtá thá, ki Ibn i Ádam ádmíon ke háth hawále kiyá jáegá, aur wuh use qatl karenge, aur wuh qatl hone ke [35] tín din ba'd jí uthegá. 32 [36] Lekin wuh is bát ko samajhte na the, aur us se púchhte húe darte the.

Shágirdon men bare hone ke jhagre ká tasfiya.

(Mat. 18. 1–5; Lúq. 9. 46–48.)

33 Phir [37] wuh Kafarnahúm men áe; aur jab wuh ghar men thá, to [38] us ne un se púchhá, ki Tum ráh men kyá bahs karte the? 34 Wuh chup rahe; kyúnki [39] unhon ne ráh men ek dúsre se yih bahs kí thí, ki bará kaun hai. 35 Phir us ne baithkar un bárah ko buláyá aur un se kahá, ki [40] Agar koí awwal honá cháhe, to wuh sab men pichhlá aur sab ká khádim bane. 36 Aur ek bachche ko lekar, un ke bích men khará kiyá; phir [41] use god men lekar un se kahá; 37 [42] Jo koí mere nám par aise bachchon men se ek ko qabúl kartá hai, wuh mujhe qabúl kartá hai; aur [42] jo koí mujhe qabúl kartá hai, wuh mujhe nahín, balki use jis ne mujhe bhejá hai qabúl kartá hai.

Madadgár ko haqír na jánná; kamzor bhái ko thokar na khilána.

(Mat. 18. 6–9; Lúq. 9. 49, 50.)

38 Yúhanná ne us se kahá, Ai ustád, ham ne ek shakhs ko tere nám se [43] bad-rúhon ko nikálte dekhá,[a] aur [44] ham use mana' karne lage, kyúnki wuh hamárí pairawí nahín kartá thá. 39 Lekin Yisú' ne kahá; Use mana' na karná; kyúnki aisá koí nahín jo mere nám se mu'jiza[b] dikháe, aur mujhe jald burá kah sake; 40 [45] is liye ki jo hamáre khiláf nahín, wuh hamárí taraf hai. 41 Aur [46] jo koí ek piyála pání tumhen [47] is liye[c] piláe ki tum Masíh ke ho, main tum se sach kahtá hún, ki wuh apná ajr hargiz na khoegá. 42 Aur [48] jo koí in [49] chhoton men se jo mujh

[30] Áyat 15. [31] Áyat 17. [32] Dekho báb 1. 31. [33] Báb 3. 19 aur 7. 17. [34] Muq. báb 8. 31 aur 10. 32—34. [35] Dekho báb 8. 31. [36] Báb 6. 52. Lúq. 2. 50; 18. 34 aur 24. 25. Yúh. 10. 6; 12. 16 aur 16. 17—19. Muq. áyat 10. [37] Mat. 17. 24. [38] Muq. báb 10. 35—45. [39] Lúq. 22. 24. Muq. áyat 50. [40] Báb 10. 43, 44. Mat. 20. 26, 27 aur 23. 11, 12. Lúq. 22. 26. [41] Báb 10. 16. [42] Muq. Mat. 10. 40, 42. [43] Báb 16. 17. Mat. 7. 22. Lúq. 10. 17. A'mál 19. 13. Muq. Mat. 12. 27. [44] Muq. Gin. 11. 28. [45] Muq. Mat. 12. 30 aur Lúq. 11. 23. [46] Dekho Mat. 10. 42. [47] 1 Pat. 4. 14. [48] Mat. 18. 6. Lúq. 17. 2. Muq. 1 Kur. 8. 12. [49] Muq. Zak. 13. 7.

a N. *jo hamari pairawí nahín kartá* izád.
b Yún. *qudrat.* c Yún. *is nám se.*

par[a] ímán láe hain kisí ko thokar khiláe, [50]us ke liye yih bihtar hai, ki ek barí chakkí ká pát[b] us ke gale men latkáyá jáe, aur wuh samundar men phenk diyá jáe. 43 [51]Aur agar terá háth tujhe thokar khiláe, to use kát dál; tundá hokar zindagí men dákhil honá tere liye is se bihtar hai, ki do háth hote [52]jahannam ke bích us [53]ág men jáe jo kabhí bujhne kí nahín. 45 [54]Aur agar terá pánw tujhe thokar khiláe, use kát dál; langrá hokar zindagí men dákhil honá tere liye is se bihtar hai, ki do pánw hote [52]jahannam men dálá jáe. 47 [55]Aur agar terí ánkh tujhe thokar khiláe, to use nikál dál; káná hokar Khudá kí bádsháhat men dákhil honá tere liye is se bihtar hai, ki do ánkhen hote [52]jahannam men dálá jáe, 48 jahán [56]un ká kirá nahín martá, aur [57]ág nahín bujhtí. 49 Kyúnki har shakhs ág se namkín kiyá jáegá. 50 [58]Namak achchhá hai; [59]lekin agar namak kí namkíní játí rahe, to us ko kis chíz se mazadár karoge? [60]Apne men namak rakkho, aur [61]ek dúsre ke sáth mel miláp se raho.

Taláq ke báre men Yisú' ki ta'lím.

(Mat. 19. 1–9; Lúq. 16. 18.)

10 [1]Phir wuh wahán se uthkar [1]Yahúdiya kí sarhaddon men aur Yardan ke pár áyá; aur bhír us ke pás phir jama' ho gayí, aur wuh [2]apne dastúr ke muwáfiq phir unhen ta'lím dene lagá. 2 Aur Farísíon ne pás ákar [3]us ke ázmáne ke wáste us se púchhá; [4]Kyá yih rawá hai, ki mard apní bíwí ko chhor de? 3 Us ne un se jawáb men kahá, ki [5]Músá ne tumhen kyá hukm diyá hai? 4 Wuh bole; Músá ne to ijázat dí hai, ki taláqnáma likhkar chhor den. 5 Magar Yisú' ne un se kahá, ki Us ne tumhárí [6]sakhtdilí ke sabab tumháre liye yih hukm likhá thá. 6 Lekin [7]khilqat ke shurú' se, [c]Us ne unhen [8]mard aur 'aurat banáyá. 7 [d][9]Is sabab se mard apne báp se aur mán se judá hokar[e] apní bíwí ke sáth rahegá, 8 aur wuh aur us kí bíwí [10]dono[f] ek jism honge: pas wuh do nahín, balki ek jism hain. 9 Is liye [11]jise Khudá ne jorá hai, use ádmí judá na kare. 10 Aur ghar men shágirdon ne us se is kí bábat phir púchhá. 11 Us ne un se kahá; [12]Jo koí apní bíwí ko chhor de, aur dúsrí se biyáh kare, wuh us pahlí ke barkhiláf ziná kartá hai: 12 aur [13]agar 'aurat apne shauhar ko chhor de aur dúsre se biyáh kare, to ziná kartí hai.

Chhote bachchon se Yisú' kí mahabbat.

(Mat. 19. 13–15; Lúq. 18. 15–17.)

13 Phir log bachchon ko us ke pás láne lage, táki wuh unhen chhúe, magar shágirdon ne un ko [14]jhirká. 14 Yisú' yih dekhkar khafa húá, aur un se kahá; [15]Bachchon ko mere pás áne do; [16]unhen mana' na karo; kyúnki Khudá

[50] Muq. báb 14. 21.
[51] Mat. 5. 30 aur 18. 8.
[52] Dekho Mat. 5. 22, 29.
[53] Áyat 48. Mat. 3. 12. Dekho Mat. 25. 41.
[54] Mat. 18. 8.
[55] Mat. 5. 29 aur 18. 9.
[56] Yas'. 66. 24.
[57] Áyat 43.
[58] Lúq. 14. 34.
[59] Mat. 5. 13.
[60] Hiz. 43. 24. Kul. 4. 6. Muq. If. 4. 29.
[61] Rom. 12. 18. 2 Kur. 13. 11. 1 Thiss. 5. 13. Muq. áyat 34. Dekho Rom. 14. 19.
[1] Lúq. 9. 51 aur 17. 11. Yúh. 10. 40. Muq. Mat. 4. 25.
[2] Báb 1. 21; 2. 13 aur 4. 2, wag:
[3] Dekho Yúh. 8. 6.
[4] Mat. 5. 31.
[5] Ist. 24. 1–4.
[6] Báb 16. 14. Muq. báb 3. 5 aur 6. 52 aur 'Ibr. 3. 8.
[7] Báb 13. 19. 2 Pat. 3. 4. Muq. Rom. 1. 20.
[8] Paid. 5. 2.
[9] If. 5. 31.
[10] 1 Kur. 6. 16. Muq. Mal. 2. 15
[11] 1 Kur. 7. 10.
[12] Dekho Mat. 5. 32.
[13] 1 Kur. 7. 11, 13.
[14] Muq. áyat 48.
[15] Mat. 18. 3.
[16] Muq. báb 9. 39.

a N. *mujh par* na dárad.
b Yun. *ek kharas.*
c Paidáish 1. 27.
d Paidáish 2. 24.
e N. *judá hogá aur.*
f Yun. *aur wuh dono.*

kí bádsháhat aison hí kí hai. 15 [17]Main tum se sach kahtá hún, ki Jo koí Khudá kí bádsháhat ko bachche kí tarah [18]qabúl na kare, wuh us men hargiz dákhil na hogá. 16 Phir [19]us ne unhen apní god men liyá, aur [20]un par háth rakhkar unhen barakat dí.

Yisú' ke púre shágird hone ká tar íqa.

(Mat. 19. 16–22; Lúq. 18. 18–23.)

17 [21]Aur jab wuh báhar nikalkar ráh men já rahá thá, to ek shakhs us ke pás daurtá húá áyá, aur [22]us ke áge ghutne tekkar us se púchhá; Ai nek ustád, main kyá karún, táki [23]hamesha kí zindagí ká wáris banún? 18 Yisú' ne us se kahá; Tú mujhe kyún nek kahtá hai? koí nek nahín, magar ek, ya'ní Khudá. 19 Tú hukmon ko to jántá hai; [a][24]Khún na kar, Ziná na kar, Chorí na kar, Jhúthí gawáhí na de, Fareb dekar nuqsán na kar, Apne báp kí aur mán kí 'izzat kar. 20 Us ne us se kahá; Ai ustád, main ne larakpan se [25]in sab par 'amal kiyá hai. 21 Yisú' ne [26]us par nazar kí, aur [27]use us par piyár áyá, aur us se kahá; Ek bát kí tujh men kamí hai: já, [28]jo kuchh terá hai bechkar garíbon ko de, tujhe [29]ásmán par khazána milegá: aur ákar mere píchhe ho le. 22 [30]Is bát se us ke chihre par udásí chhá gayí, aur wuh gamgín hokar chalá gayá: kyúnki bará máldár thá.

Daulat ká khatra, aur Masíh kí khátir us ke chhorne ká ajr.

(Mat. 19. 23–30; Lúq. 18. 24–30.)

23 Phir Yisú' ne [31]cháron taraf nazar karke apne shágirdon se kahá, ki [32]Daulatmandon ká [33]Khudá kí bádsháhat men dákhil honá kaisá mushkil hai! 24 Shágird us kí báton se [34]hairán húe. Yisú' ne phir jawáb men un se kahá; [35]Bachcho, jo log [36]daulat par bharosá rakhte hain, un ke liye[b] [33]Khudá kí bádsháhat men [37]dákhil honá kyá hí mushkil hai! 25 Únt ká súí ke náke men se nikal jáná is se ásán hai, ki daulatmand [33]Khudá kí bádsháhat men dákhil ho. 26 Wuh niháyat hí hairán hokar us se[c] kahne lage; Phir kaun naját pá saktá hai? 27 Yisú' ne [38]un kí taraf nazar karke kahá; [39]Yih ádmíon se to nahín ho saktá, lekin Khudá se ho saktá hai: kyúnki Khudá se sab kuchh ho saktá hai. 28 Patras us se kahne lagá; Dekh, [40]ham ne to sab kuchh chhor diyá, aur tere píchhe ho liye hain. 29 Yisú' ne kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki [41]Aisá koí nahín, jis ne ghar, yá bháiyon, yá bahinon, yá mán, yá báp, yá bachchon, yá kheton ko, mere aur [42]Injíl[d] ke wáste chhor diyá ho, 30 aur [43]ab is zamáne men sau guná na páe; ghar, aur bhái, aur bahinen, aur máen, aur bachche, aur khet, magar [44]zulm ke sáth; aur [45]ánewále 'álam men hamesha kí zindagí. 31 Lekin [46]bahut se awwal ákhir ho jáenge, aur ákhir awwal.

a Khurúj 20. 12–16.

b N. *Jo log . . . un ke liye* na dárad.
c N. *ápas men.*
d Yá *khushkhabarí.*

[17] Muq. Yúh. 3. 3, 5.
[18] Muq. Lúq. 8. 13. aur Ya'q. 1. 21.
[19] Báb 9. 36.
[20] Muk. 1. 17.
[21] Muq. Lúq. 10. 25–28.
[22] Dekho báb 1. 40.
[23] Muq. Mat. 19. 16. Dekho Mat. 25. 34.
[24] Rom. 13. 9. Dekho Ist. 5. 16–20. Muq. Mat. 5. 21, 27.
[25] Muq. Fil. 3. 6.
[26] Áyat 27 aur báb 3. 5. Muq. Lúq. 22. 61 aur Yúh. 1. 42.
[27] Muq. Yúh. 11. 5 aur 13. 23.
[28] Lúq. 12. 33. Muq. Lúq. 16. 9 aur 19. 8 aur A'mál 2. 45 aur 4. 34, 35 aur 1 Tím. 6. 18, 19.
[29] Mat. 6. 19, 20.
[30] Muq. Hiz. 33. 31.
[31] Dekho báb 3. 5.
[32] Muq. 1 Kur. 1. 26. Dekho Mat. 13. 22.
[33] Dekho Mat. 12. 28.
[34] Áyat 32.
[35] Báb 2. 5 (Yún.). Yúh. 13. 33 aur 21. 5.
[36] Muq. Aiy. 31. 24 aur Zab. 49. 6 aur 52. 7 aur Amsál 11. 28 aur 1 Tím. 6. 17.
[37] Muq. Mat. 7. 14 aur Lúq. 13. 24.
[38] Áyat 23.
[39] Báb 14. 36. Paid. 18. 14. Aiy. 42. 2. Yar. 32. 17, 27. Zak. 8. 6. Lúq. 1. 37.
[40] Báb 1. 18, 20. Mat. 4. 20, 22.
[41] Muq. Lúq. 14. 26.
[42] Dekho báb 8. 35.
[43] Muq. Mat. 6. 33.
[44] 2 Thiss. 1. 4. Muq. Yúh. 15. 20 aur A'mál 14. 22 aur 2 Tím. 3. 11, 12.
[45] Mat. 12. 32. If. 1. 21. 'Ibr. 6. 5. Muq. Lúq. 20. 35.
[46] Dekho Mat. 19. 30.

Apne qatl hone aur jí uṭhne ke báre men̲ Yisú' kí peshíngoí.

(Mat. 20. 17–19; Lúq. 18. 31–33.)

32 Aur wuh Yarúshalem ko játe húe ráste men̲ the, aur [47]Yisú' un ke áge áge já rahá thá: [48]wuh hairán hone lage; aur jo píchhe píchhe chalte the ḍarne lage. Pas us ne phir un bárah ko sáth lekar un se wuh báten̲ kahní shurú' kín̲, jo us par wáqi' honewálí thín̲, 33 ki Dekho [49]ham Yarúshalem ko játe hain̲; aur Ibn i Ádam sardár káhinon̲ aur faqíhon̲ ke hawále kiyá jáegá; aur wuh [50]us ke qatl ká hukm den̲ge, aur [51]use gair-qaumon̲ ke hawále karen̲ge; 34 aur wuh [52]use ṭhaṭṭhon̲ men̲ uṛáen̲ge, aur [53]us par thúken̲ge, aur use koṛe máren̲ge, aur qatl karen̲ge; aur [54]tín din ke ba'd wuh jí uṭhegá.

Zabdí ke beṭon̲ kí 'arz.

(Mat. 20. 20–28.)

35 Tab [55]Zabdí ke beṭon̲ Ya'qúb aur Yúhanná ne us ke pás ákar us se kahá; Ai Ustád, ham cháhte hain̲, ki [56]jo kuchh ham tujh se darkhwást karen̲ tú hamáre liye kare. 36 Us ne un se kahá; [57]Tum kyá cháhte ho, ki main̲ tumháre liye karún̲? 37 Unhon̲ ne us se kahá; Hamáre liye yih kar, ki [58]tere jalál men̲ ham men̲ se ek terí dahiní, aur ek terí báín̲ taraf, [59]baiṭhe. 38 Yisú' ne un se kahá; [60]Tum nahín̲ jánte, ki kyá mángte ho. [61]Jo piyála main̲ píne ko hún̲, kyá tum pí sakte ho? aur [62]jo baptisma[a] main̲ lene ko hún̲, tum le sakte ho? 39 Unhon̲ ne us se kahá; Ham se ho saktá hai. Yisú' ne un se kahá; [63]Jo piyála main̲ píne ko hún̲, [64]tum píoge: aur jo baptisma[a] main̲ lene ko hún̲, [65]tum le loge; 40 lekin apní dahiní yá báín̲ taraf kisí ko biṭhá dená merá kám nahín̲: [66]magar jin ke liye [67]taiyár kiyá gayá, unhín̲ ke liye hai. 41 Aur jab un dason̲ ne yih suná, to Ya'qúb aur Yúhanná se khafa hone lage. 42 [68]Magar Yisú' ne unhen̲ pás bulákar un se kahá; Tum jánte ho, ki jo gair-qaumon̲ ke sardár samjhe játe hain̲, wuh [69]un par hukúmat chaláte hain̲; aur un ke amír un par ikhtiyár jatáte hain̲. 43 Magar [70]tum men̲ aisá nahín̲ hai: balki jo tum men̲ bara honá cháhe, wuh tumhárá [71]khádim bane: 44 aur jo tum men̲ awwal honá cháhe, wuh sab ká [72]gulám bane. 45 Kyún̲ki Ibn i Ádam bhí is liye nahín̲ áyá ki khidmat le, balki [73]khidmat kare, aur [74]apní ján bahuteron̲ ke badle fidye men̲ de.

Yarího men̲ ek andhe ko bíná karná.

(Mat. 20. 29–34; Lúq. 18. 35–43.)

46 Aur wuh Yarího men̲ áe, aur jab wuh aur us ke shágird aur ek baṛí bhír [75]Yarího se nikaltí thí, to Timáí ká beṭá Bar-Timáí ek [76]andhá faqír ráh ke kanáre baiṭhá húá thá. 47 Aur yih sunkar ki [77]Yisú' Násarí hai, chillá chillákar

---

a Yá *istibaġ*.

[47] Luq. 19. 28.
[48] Áyat 24.
[49] Dekho Mat. 16. 21.
[50] Mat. 26. 66. Yúh. 19. 7.
[51] Mat. 27. 2. Yúh. 18. 30, 31. A'mál 3. 13; 4. 27 aur 21. 11. Muq. A'mal 2. 23.
[52] Mat. 27. 26–31.
[53] Bab 14. 65 aur 15. 19. Dekho Mat. 26. 67.
[54] Dekho bab 8. 31.
[55] Bab 1. 19.
[56] Muq. Mat. 18. 19
[57] Áyat 51.
[58] Muq. Lúq. 9. 26.
[59] Muq. Mat. 19. 28.
[60] Muq. Luq. 9. 33 aur 23. 34.
[61] Bab 14. 36 Mat. 26. 39. 42. Luq. 22. 42. Yuh. 18. 11. Muq. Yas'. 51. 22.
[62] Luq 12. 50.
[63] Muq. Rom. 8. 17 aur Fil. 3. 10.
[64] A'mal 12. 2. Muk. 1. 9.
[65] Muq. Rom. 6. 3
[66] Muq. Mat. 19. 11
[67] Mat. 25. 34.
[68] Muq. báb 9. 33–36 aur Luq. 22. 25–27.
[69] Muq. 1 Pat. 5. 3.
[70] Mat. 23. 11. Muq. Luq. 9. 48.
[71] Mat. 22. 13.
[72] 2 Kur. 4. 5.
[73] Yuh. 13. 4, 13–15. Fil. 2. 7. Muq. 2 Kur. 8. 9.
[74] Yas'. 53. 10. Dan. 9. 26. Yuh. 10. 15 aur 11. 51, 52. Rom. 4. 25. Gal. 1. 4 aur 2. 20. 1 Tim. 2. 6. Tit. 2. 14. 1 Pat. 1. 18, 19.
[75] Muq. Luq. 18. 35 aur 19. 1.
[76] Yuh. 9. 1, 8.
[77] Bab 1. 24 Mat. 2. 23. wag:

kahne lagá; Ai Ibn i Dáúd, ai Yisú', mujh par rahm kar. 48 Aur bahuton ne use [78]dántá, ki chup rahe: magar wuh âur bhí ziyáda chilláyá, ki Ai Ibn i Dáúd, mujh par rahm kar. 49 Yisú' ne khare hokar kahá; Use buláo. Pas unhon ne us andhe ko yih kahkar buláyá, ki [79]Khátir jama' rakh: uth, wuh tujhe bulátá hai. 50 Wuh [80]apná kaprá phenkkar uchhal pará, aur Yisú' ke pás áyá. 51 Yisú' ne us se kahá[a]; [81]Tú kyá cháhtá hai, ki main tere liye karún? Andhe ne us se kahá; [82]Ai Rabbúní[b], yih ki main bíná ho jáún. 52 Yisú' ne us se kahá; Já, [83]tere ímán ne tujhe [84]achchhá kar diyá. Wuh fi'lfaur bíná ho gayá, aur ráh men us ke píchhe ho liyá.

Yisú' ká 'aláníya taur par Yarúshalem men dákhil honá.

(Mat. 21. 1–9; Lúq. 19. 29–38; Yúh. 12. 12–15.)

II 1 [1]Jab wuh Yarúshalem ke nazdík [2]Zaitún ke pahár par Baitfage aur [3]Bait-'aniyyáh ke pás áe, to us ne [4]apne shágirdon men se do ko bhejá, 2 aur un se kahá, ki Apne sámne ke gánw men jáo, aur us men dákhil hote hí ek gadhí ká bachcha bandhá húá tumhen milegá, [5]jis par koí ádmí ab tak sawár nahín húá; use khol láo. 3 Aur agar koí tum se kahe, ki Tum yih kyún karte ho? to kahná, ki Khudáwand ko darkár hai; wuh fi'lfaur use yahín wápas bhej degá. 4 Pas wuh gaye, aur bachche ko darwáze ke nazdík báhar chauk men bandhá húá páyá, aur use kholne lage. 5 Magar jo log wahán khare the, un men se ba'z ne un se kahá; Yih kyá karte ho, ki gadhí ká bachcha kholte ho? 6 Unhon ne jaisá Yisú' ne kahá thá, waisá un se kah diyá: phir unhon ne un ko jáne diyá. 7 Pas wuh gadhí ke bachche ko Yisú' ke pás láe, aur apne kapre us par dál diye; aur wuh us par sawár ho gayá. 8 Aur bahut logon ne apne kapre ráh men bichhá diye, âuron ne kheton men se dáliyán kátke phailá dín. 9 Aur jo us ke áge áge játe aur píchhe píchhe chale áte the, pukár pukárkar kahte játe the, ki [6]Hosha'ná[c]; [7]mubárak hai wuh jo Khudáwand ke nám par átá hai; 10 mubárak hai [8]hamáre báp [9]Dáúd kí bádsháhat jo á rahí hai: [10]'álam i bálá par [6]Hosha'ná.[c]

Yisú' ká haikal ko pák sáf karná, aur ek bephal anjír ke darakht ko sukhá dená.

(Mat. 21. 12–22; Lúq. 19. 45–48.)

11 Aur wuh Yarúshalem men dákhil hokar haikal men áyá; aur cháron taraf sab chízen muláhaza karke, un bárah ke sáth [11]Bait'aniyyáh ko gayá, kyúnki shám ká waqt ho gayá thá.

12 Dúsre din, jab wuh Bait-'aniyyáh se nikle, [12]us ko bhúk lagí. 13 [13]Aur dúr se anjír ká ek darakht, jis men patte the, dekhkar gayá, ki sháyad us men kuchh páe: magar jab us

---

a Yún. *jawáb men kahá.*
b Ya'ní: *Ai mere ustád.*
c Mat. 21. 9 ká háshiya dekho.

[78] Muq. Mat. 19. 13.
[79] Yúh. 16. 33.
[80] Báb 13. 16.
[81] Áyat 36.
[82] Yúh. 20. 16.
[83] Báb 5. 34. Mat. 9. 22. Lúq. 7. 50; 8. 48 aur 17. 19.
[84] Báb 5. 23, 28 aur 6. 56. A'mál 4. 9. Muq. Yúh. 11. 12 aur A'mál 14. 9.
[1] Muq. Zak. 9. 9.
[2] Zak. 14. 4. Mat. 24. 3 aur 26. 30. Yúh. 8. 1. Muq. A'mál 1. 12.
[3] Mat. 21. 17. Lúq. 24. 50. Yúh. 11. 18.
[4] Muq. báb 14. 13.
[5] Muq. Lúq. 23. 53.
[6] Dekho Zab. 118. 25 ('Ibr.).
[7] Mat. 23. 39. Dekho Zab. 118. 26.
[8] Muq. A'mál 2. 29.
[9] Dekho Lúq. 1. 32.
[10] Lúq. 2. 14. Muq. Zab. 148. 1.
[11] Áyat 19.
[12] Mat. 4. 2.
[13] Muq. Lúq. 13. 6—9.

ke pás pahunchá, to patton ke siwá kuchh na páyá; kyúnki [14]anjír ká mausim na thá. 14 Us ne us se kahá[a]; Áyanda koí tujh se kabhí phal na kháe. Aur us ke shágirdon ne suná.

15 [15]Phir wuh Yarúshalem men áe: aur Yisú' haikal men dákhil hokar unhen jo haikal men kharíd o farokht kar rahe the báhar nikálne lagá, aur [16]sarráfon ke takhte aur [17]kabútarfaroshon kí chaukiyán ulaṭ dín; 16 aur us ne kisí ko haikal men se hokar koí bartan le jáne na diyá; 17 aur apní ta'lím men un se kahá; Kyá yih nahín likhá hai, ki [b]Merá ghar sab qaumon ke liye du'á ká ghar kahláegá? magar [18]tum ne use ḍákúon kí khoh baná diyá hai. 18 Aur sardár káhin aur faqíh yih sunkar [19]us ke halák karne ká mauqa' ḍhúndhne lage: kyúnki us se ḍarte the, is liye ki [20]sáre 'ámm log us kí ta'lím se hairán hote the.

19 [21]Aur roz shám ko wuh shahr se báhar jáyá kartá thá.[c]

20 Phir subh ko jab wuh udhar se guzre, to us anjír ke darakht ko jar tak súkhá húá dekhá. 21 Patras ko wuh bát yád ái aur us se kahá; [22]Ai Rabbí, dekh, yih anjír ká darakht, jis par tú ne la'nat kí thí, súkh gayá hai. 22 Yisú' ne jawáb men un se kahá; [23]Khudá par [24]ímán rakkho. 23 [25]Main tum se sach kahtá hún, ki Jo koí is pahár se kahe; [26]tú ukhar já, aur samundar men já par, aur apne dil men [27]shakk na kare, balki [28]yaqín kare, ki jo kahtá hai wuh ho jáegá, to us ke liye wuhí hogá. 24 Is liye main tum se kahtá hún, ki [29]jo kuchh tum du'á men mángte ho, [25]yaqín karo ki tum ko [30]mil gayá, aur tumháre liye ho jáegá. 25 Aur jab kabhí tum [31]khare húe du'á mángte ho, [32]agar tumhen kisí se kuchh shikáyat ho, to [33]use mu'áf karo; táki [34]tumhárá Báp bhí jo ásmán par hai tumháre qusúr mu'áf kare.

Apne ikhtiyár ke báre men Yisú' ká sardáron ko jawáb dená.

(Mat. 21. 23–27; Lúq. 20. 1–8.)

27 Wuh phir Yarúshalem men áe: aur jab wuh haikal men phir rahá thá, to sardár káhin aur faqíh aur buzurg us ke pás áe, 28 aur us se kahá; [35]Tú in kámon ko kis ikhtiyár se kartá hai? yá kis ne tujhe yih ikhtiyár diyá, ki in kámon ko kare? 29 Yisú' ne un se kahá, ki Main tum se ek bát púchhtá hún; tum jawáb do, to main tumhen batáúngá, ki in kámon ko kis ikhtiyár se kartá hún. 30 Yúhanná ká baptisma[d] [36]ásmán kí taraf se thá, yá insán kí taraf se? mujhe jawáb do. 31 Wuh ápas men saláh karne lage, ki Agar ham kahen, Ásmán kí taraf se, to wuh kahegá; [37]Phir tum ne kyún us ká yaqín na kiyá? 32 Aur agar kahen; Insán kí taraf se—to [38]logon ká ḍar thá, is liye ki sab log wáqa'í Yúhanná ko

[14] Báb 13. 28.
[15] Muq. Yúh. 2. 14–16.
[16] Muq. Khur. 30. 13.
[17] Ahb. 1. 14; 5. 7 aur 12. 8. Lúq. 2. 24.
[18] Yar. 7. 11.
[19] Dekho Mat. 21. 46.
[20] Dekho Mat. 7. 28.
[21] Lúq. 21. 37. Muq. áyat 11.
[22] Dekho Yúh. 1. 38
[23] Yúh. 14. 1
[24] If. 3. 12. Fil. 3. 9.
[25] Mat. 17. 20.
[26] Muq. Zab. 46. 2 aur 1 Kur. 13. 2 aur Muk. 8. 8.
[27] Rom. 4. 20. Ya'q. 1. 6. Muq. A'mál 10. 20 aur Rom. 14. 23.
[28] Muq. báb 16. 17 aur Yúh. 14. 12.
[29] Dekho Mat. 7. 7.
[30] Muq. Yas'. 65. 24 aur Mat. 6. 8.
[31] Mat. 6. 5. Lúq. 18. 11.
[32] Kul. 3. 13. Muq. Mat. 5. 23 aur 6. 15.
[33] Dekho Mat. 6. 14.
[34] Dekho Mat. 7. 11.
[35] Muq. Khur. 2. 14 aur Yúh. 1. 25 aur A'mál 4. 7.
[36] Lúq. 15. 18, 21. Yúh. 3. 27.
[37] Mat. 21. 32. Muq. Lúq. 7. 30.
[38] Mat. 14. 5 aur 21. 46.

a Yún. *jawáb men kahá.*
b Yasha'yáh 56. 7.
c N. *jáyá karte the.*
d Yá *istibág.*

[39] Muq. Yúh. 5. 35. Dekho Mat. 11. 9.

[39] nabí jánte the. 33 Pas unhon ne jawáb men Yisú' se kahá; Ham jánte nahín. Yisú' ne un se kahá; Main bhí tumhen nahín batátá, ki in kámon ko kis ikhtiyár se kartá hún.

Angúrí bág ke thekedáron kí tamsíl.

(Mat. 21. 33–46; Lúq. 20. 9–19.)

12 1 Phir us ne un se tamsílon men báten karní shurú' kín, aur kahá; Ek shakhs ne [1] angúri bág lagáyá, aur us ke [2] cháron taraf iháta gherá, aur [3] hauz khodá, aur burj banáyá, aur use [4] bágbánon ko theke par dekar [5] pardes chalá gayá. 2 Phir phal ke mausim men us ne ek naukar ko bágbánon ke pás bhejá, táki [4] bágbánon se bág ke phalon ká hissa le le. 3 [6] Lekin unhon ne use pakarke pítá, aur khálí háth lautá diyá. 4 [6] Us ne phir ek [7] âur naukar ko un ke pás bhejá; magar [8] unhon ne us ká sir phor diyá aur [9] be'izzat kar dálá. 5 [6] Phir us ne ek âur ko bhejá; unhon ne use qatl kiyá: phir âur bahuteron ko bhejá; unhon ne un men se ba'z ko pítá, aur ba'z ko qatl kiyá. 6 Ab ek báqí thá, jo us ká [10] piyárá betá thá: us ne [11] ákhir ko use un ke pás yih kahkar bhejá, ki Wuh mere bete ká to liház karenge. 7 Lekin un bágbánon ne ápas men kahá; [12] Yihí wáris hai; áo, [13] ise qatl karen, to mírás hamárí ho jáegí. 8 Pas unhon ne use pakarke qatl kiyá, aur bág ke [14] báhar phenk diyá. 9 Ab bág ká málik kyá karegá? [15] Wuh [16] áegá, aur un bágbánon ko halák karke bág [17] âuron ko de degá. 10 [18] Kyá tum ne yih [19] nawishta bhí nahín parhá, ki

> [a] [20] Jis patthar ko mi'máron ne radd kiyá,
> Wuhí kone ke sire ká patthar ho gayá:
> 11 Yih Khudáwand kí taraf se húá,
> Aur hamárí nazar men 'ajíb hai?

12 Is par [21] wuh us ke pakarne kí koshish karne lage; magar [22] logon se dare; kyúnki wuh samajh gaye the, ki us ne yih tamsíl ham par kahí: pas [23] use chhorkar chale gaye.

Jizya dene ke báre men Yisú' ká faisala.

(Mar. 22. 15–22; Lúq. 20. 20–26.)

13 Phir unhon ne ba'z [24] Farísíon aur [24] Herodíon ko us ke pás bhejá, táki [25] báton men us ko phansáen. 14 Aur unhon ne ákar us se kahá; Ai Ustád, [26] ham jánte hain, ki tú sachchá hai, aur kisi kí parwá nahín kartá; kyúnki [27] tú kísi ádmí ká tarafdár nahín, balki sachchái se [28] Khudá kí ráh kí ta'lím detá hai. 15 Pas [29] Qaisar ko [30] jizya dená rawá hai, yá nahín? Ham den, yá na den? Us ne un kí [31] riyákárí ma'lúm karke un se kahá; Tum [32] mujhe kyún ázmáte ho? Mere pás ek dínár [b] láo, ki main dekhún. 16 Wuh le áe. Us ne un se kahá; Yih súrat aur nám kis ká hai? Unhon ne us se kahá, Qaisar ká. 17 Yisú' ne un se kahá;

[1] Zab. 80. 8. Yas'. 5. 1. Mat. 21. 28.
[2] Muq. Yas'. 5. 2.
[3] Muq. Yúel 3. 13.
[4] Muq. Ġaz. 8. 11, 12.
[5] Báb 13. 34. Mat. 25. 14, 15.
[6] Mat. 5. 12; 22. 6 aur 23. 34, 37. Muq. 2 Taw. 24. 19 aur 36. 15, 16 aur Naham. 9. 26 aur Yar. 37. 15 aur 38. 6 aur A'mál 7. 52 aur 2 Kur. 11. 24–26 aur 1 Thiss. 2. 15 aur 'Ibr. 11. 36, 37.
[7] Mat. 22. 4.
[8] Muq. A'mál 14. 19.
[9] A'mál 5. 41.
[10] Dekho Mat. 3. 17.
[11] Muq. 'Ibr. 1. 1.
[12] 'Ibr. 1. 2. Muq. Yúh. 1. 11 aur Rom. 8. 17.
[13] Muq. 1 Sal. 21. 19.
[14] 'Ibr. 13. 12.
[15] Muq. Lúq. 19. 27.
[16] Muq. Mat. 24. 50 aur 25. 19.
[17] Mat. 21. 43. A'mál 13. 46; 18. 6 aur 28. 28. Muq. Mat. 8. 11, 12.
[18] Dekho Mat. 21. 16.
[19] Lúq. 4. 21. A'mál 8. 35. Muq. Yúh. 19. 37 aur A'mál 1. 16, wagaira.
[20] A'mál 4. 11. 1 Pat. 2. 7.
[21] Báb 11. 18. Lúq. 19. 47, 48. Yúh. 7. 25, 30, 44. Muq. Mat. 26. 4.
[22] Báb 11. 32.
[23] Mat. 22. 22.
[24] Báb 3. 6. Muq. báb 8. 15.
[25] Muq. Lúq. 11. 54.
[26] Muq. Yúh. 3. 2.
[27] Dekho A'mál 10. 34.
[28] A'mál 18. 25, 26. Muq. A'mál 13. 10.
[29] Lúq. 2. 1 aur 3. 1.
[30] Mat. 17. 25.
[31] Mat. 23. 28. Lúq. 12. 1.
[32] Dekho Yúh. 8. 6.

a Zabúr 118. 22, 23.
b Mat. 18. 28 ke háshiye ko dekho.

[33] Rom. 13. 7.

[33] Jo Qaisar ká hai Qaisar ko, aur jo Khudá ká hai Khudá ko adá karo. Wuh us par bará ta'ajjub karne lage.

Sadúqion ko qiyámat ke báre men jawáb dená.

(Mar. 22. 23-32; Lúq. 20. 27-38.)

[34] Mat. 3. 7; 16. 1 aur 22. 34. A'mál 4. 1; 5. 17 aur 23. 6. [35] A'mál 23. 8. Muq. A'mál 4. 2. [36] Muq. Ist. 25. 5.

18 Phir [34] Sadúqion ne, [35] jo kahte hain ki qiyámat hai hí nahín, us ke pás ákar us se yih suwál kiyá, ki 19 Ai ustád, hamáre liye Músá ne likhá hai, ki [36] agar kisí ká bhái beaulád mar jáe, aur us ki bíwí rah jáe, to us ká bhái us kí bíwí ko kar le, táki apne bhái ke liye nasl paidá kare. 20 Sát bhái the; pahle ne bíwí kí, aur beaulád mar gayá; 21 dúsre ne use kar liyá aur beaulád mar gayá; aur isí tarah tísre ne; 22 yahán tak kí sáton beaulád mar gaye. Sab ke píchhe 'aurat bhí mar gayí. 23 Qiyámat men yih[a] un men se kis kí bíwí hogí? kyúnki sáton kí bíwí baní thí. 24 Yisú' ne un se kahá; Kyá tum is sabab se gumráh nahín ho, ki [37] na kitáb i muqaddas ko jánte ho, na [38] Khudá kí qudrat ko? 25 Kyúnki jab log murdon men se jí uthenge, to un men [39] biyáh shádí na hogí; balki ásmán par firishton kí mánind honge. 26 Magar is báre men ki murde jí uthte hain, [40] kyá tum ne [41] Músá kí kitáb men [42] Jhárí ke [43] zikr men nahín parhá, ki Khudá ne us se kahá, ki [44] Main Ibráhím ká Khudá, aur Izháq ká Khudá, aur Ya'qúb ká Khudá hún? 27 Wuh to murdon ká Khudá nahín, balki zindon ká hai: pas tum bare gumráh ho.

[37] Yúh. 20. 9.

[38] 1 Kur. 6. 14.

[39] Mat. 24. 38. Lúq. 17. 27.

[40] Dekho Mat. 21. 16. [41] Muq. Luq. 3. 4 aur 20. 42 aur A'mál 1. 20 aur 7. 42. [42] Khur. 3. 1-4; 17. [43] Muq. Rom. 11. 2. [44] A'mál 7. 32. Dekho Khur. 3. 6.

Sab se bará hukm.

(Mat. 22. 34-40; Lúq. 10. 25-27.)

28 Aur faqíhon men se ek ne un ko bahs karte sunkar ján liyá ki us ne unhen khúb jawáb diyá hai. Wuh pás áyá aur us se púchhá, ki Sab hukmon men awwal kaun sá hai? 29 Yisú' ne jawáb diyá, ki Awwal yih hai; [b] [45] Ai Isráíl sun: Khudáwand hamárá [46] Khudá ek hí Khudáwand hai: 30 aur tú Khudáwand apne Khudá se apne sáre dil, aur apní sárí ján, aur apní sárí 'aql, aur apní sárí táqat se mahabbat rakh. 31 [47] Dúsrá yih hai, ki[c] [48] Tú apne parausí se apne barábar mahabbat rakh. [49] In se bará âur koí hukm nahín. 32 Faqíh ne us se kahá; Ai ustád, kyá khúb! tú ne sach kahá, ki [46] wuh ek hí hai, aur [50] us ke siwá âur koí nahín: 33 aur us se sáre dil, aur sárí [51] 'aql, aur sárí táqat se mahabbat rakhní, aur apne parausí se apne barábar mahabbat rakhní sab [52] sokhtaní qurbánion aur zabíhon se barhkar hai. 34 Jab Yisú' ne dekhá, ki us ne dánáí se jawáb diyá, to us se kahá; Tú Khudá kí bádsháhat se dúr nahín. [53] Aur phir kisí ne us se suwál karne kí jur'at na kí.

[45] Luq. 10. 27. [46] Rom. 3. 30. 1 Kur. 8. 4, 6. Gal. 3. 20. If. 4. 6. 1 Tím. 1. 17 aur 2. 5. Ya'q. 2. 19 aur 4. 12. Yahudah 25. Muq. Mat. 19. 17 aur 23. 9 aur Yúh. 5. 44 aur 17. 3. [47] Muq. 1 Yúh. 4 21. [48] Dekho Mat. 19. 19. [49] Muq. Mat. 23. 23. [50] Ist. 4. 35. [51] Muq. Ist. 4. 6 aur Lúq. 2. 47 aur Kul. 1. 9 aur 2. 2.

[52] Zab. 40. 6. 'Ibr. 10. 6, 8. Dekho 1 Sam. 15. 22. Hús. 6. 6. Mík. 6 8. Mat. 9. 13 aur 12. 7. [53] Lúq. 20. 40.

Masíh Ibn i Dáúd ke báre men.

(Mat. 22. 41-45; Lúq. 20. 41-44.)

35 Phir Yisú' ne [54] haikal

[54] Dekho Mat. 26. 55.

---

a N. *Qiyámat men, jab wuh jí uthenge, to yih.*

b Istisná 6. 5.

c Ahbar 19. 18.

men ta'lím dete waqt yih kahá, [a] ki Faqíh kyúnkar kahte hain, ki [55] Masíh Dáúd ká betá hai? 36 Dáúd ne khud [56] Rúhu'l Quds kí hidáyat se [b] kahá hai, ki

[c] [57] Khudáwand ne mere Khudáwand se kahá;
Merí dahiní taraf baith,
Jab tak main tere dushmanon ko tere [58] pánwon ke níche kí chaukí [d] na kar dún.

37 Dáúd to áp use Khudáwand kahtá hai, phir [59] wuh us ká betá kahán se thahrá? Aur 'ámm log [60] khushí se us kí sunte the.

Faqíhon ko malámat karná.
(Mat. 23; Lúq. 20. 45–47.)

38 [61] Phir us ne apní ta'lím men kahá, ki Faqíhon se khabardár raho, jo lambe lambe jáme pahinkar phirná, aur bázáron men salám, 39 aur 'ibádatkhánon men [62] a'lá darje kí kursián, aur ziyáfaton men sadrnishíní cháhte hain; 40 aur [63] wuh bewa 'auraton ke gharon ko dabá baithte hain, aur [64] dikháwe ke liye namáz ko túl dete hain; inhen [65] ziyáda sazá hogí.

Ek kangál bewa kí nazr.
(Lúq. 21. 1–4.)

41 Phir wuh [66] haikal ke khazáne ke sámne baithá dekh rahá thá, ki log haikal ke khazáne men [67] paise kis tarah [68] dálte hain: aur bahutere daulatmand bahut kuchh dál rahe the. 42 Itne men ek kangál bewa ne ákar do [69] damriyán, ya'ní ek dhelá, dálá. 43 Us ne apne shágirdon ko pás bulákar un se kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki jo haikal ke khazáne men dál rahe hain [70] is kangál bewa ne un sab se ziyáda dálá; 44 kyúnki sabhon ne apne mál kí bahutát se dálá; magar is ne apní [71] nádárí kí hálat men jo kuchh us ká thá, ya'ní apní [72] sárí rozí, dál dí.

Haikal ke giráe jáne kí peshíngoí.
(Mat. 24. 1–2; Lúq. 21. 5–6.)

13 1 Jab wuh haikal se báhar já rahá thá, to us ke shágirdon men se ek ne us se kahá; Ai Ustád, dekh, yih kaise kaise patthar aur kaisí kaisí 'imáraten hain! 2 Yisú' ne us se kahá; Tú in barí barí 'imáraton ko dekhtá hai? [1] yahán [e] kisí patthar par patthar báqí na rahegá, jo giráyá na jáe.

Masíh kí ámad ke nishán. Qaumon men taklífen.
(Mat. 24. 4–8; Lúq. 21. 7–11.)

3 Jab wuh [2] Zaitún ke pahár par haikal ke sámne baithá thá, to [3] Patras aur Ya'qúb aur Yúhanná aur [4] Andriyás ne [5] akele men us se púchhá; 4 Hamen batá, ki [6] yih báten kab hongí? aur jab yih sárí báten púrí hone ko hon, us waqt ká kyá nishán hai? 5 Yisú' ne un se kahná shurú' kiyá; [7] Khabardár, koí tumhen gumráh na kar de. 6 [8] Bahutere mere nám se áenge, aur kahenge, ki [9] Wuh main hí hún; aur bahut se logon ko gumráh karenge.

a Yún. *jawáb men kahá.*
b Yún. *Rúhu'l Quds men.* c Zabúr 110. 1.
d N. *kí chaukí* na dárad.
e N. *yahán* na dárad.

[55] Dekho Mat. 1. 1, 17.
[56] Muq. Lúq. 10. 21 aur 1 Kur. 12. 3.
[57] A'mál 2. 34, 35. 'Ibr. 1. 13. Muq. 1 Kur. 15. 25 aur 'Ibr. 10. 13.
[58] Muq. A'mál 7. 49.
[59] Muq. Rom. 1. 3, 4.
[60] Báb 6. 20.
[61] Muq. Lúq. 11. 43.
[62] Lúq. 14. 7, 8.
[63] Muq. Lúq. 11. 39 aur 16. 14.
[64] Muq. Mat. 6. 5, 7.
[65] Ya'q. 3. 1.
[66] Mat. 27. 6. Muq. Yúh. 8. 20.
[67] Báb 6. 8. Muq. Mat. 10. 9.
[68] 2 Sal. 12. 9.
[69] Lúq. 12. 59.
[70] Muq. 2 Kur. 8. 2, 12.
[71] Muq. Fil. 4. 11.
[72] Muq. Lúq. 8. 43.
[1] Lúq. 19. 44.
[2] Dekho Mat. 21. 1.
[3] Mat. 17. 1.
[4] Báb 1. 16, 29. Yúh. 1. 40, wag:
[5] Báb 4. 10. Muq. Báb 4. 34.
[6] Muq. A'mál 1. 6, 7.
[7] Áyát 9, 23, 33. Yar. 29. 8. If. 5. 6. Kul. 2. 8. 1 Thiss. 2. 3. 1 Yúh. 3. 7.
[8] Áyat 22. Yar. 14. 14. 1 Yúh. 2. 18.
[9] Dekho Yúh. 8. 24.

7 Aur jab tum laṛáiyán, aur laṛáiyon kí afwáhen suno, to [10]ghabrá na jáná: in ká [11]wáqi' honá zarúr hai; lekin us waqt khátima na hogá. 8 Kyúnki [12]qaum par qaum, aur [13]bádsháhat par bádsháhat chaṛháí karegí; jagah jagah [14]bhaunchál áenge, aur [15]kál parenge: yih báten musíbaton[a] ká shurú' hí hongí.

Shágirdon ká satáyá jáná.
(Mat. 24. 9–14; Lúq. 21. 12–19.)

9 [16]Lekin tum [17]khabardár raho; kyúnki[b] log tumhen [18]'adálaton ke hawále karenge, aur tum [19]'ibádatkhánon men píṭe jáoge, aur [20]hákimon aur [21]bádsháhon ke áge mere sabab házir kiye jáoge, [22]táki un ke liye gawáhí ho. 10 Aur zarúr hai ki pahle [23]sab qaumon men Injíl[c] kí manádí kí jáe. 11 Lekin jab tumhen le jákar hawále karen, to pahle se [24]andesha na karná, ki ham kyá kahen; balki [25]jo kuchh us gharí tumhen batáyá jáe, wuhí kahná; [26]kyúnki kahnewále tum nahín ho, balki Rúhu'l Quds hai. 12 [27]Aur bhái ko bhái aur beṭe ko báp qatl ke liye hawále karegá, aur beṭe mán báp ke barkhiláf khaṛe hokar unhen marwá dálenge.[d] 13 [28]Aur mere nám ke sabab sab log tum se 'adáwat rakkhenge: [29]magar jo ákhir tak bardásht karegá, wuh naját páegá.

Yarúshalem par áfaten.
(Mat. 24. 15–28; Lúq. 21. 20–24.)

14 Pas jab tum us ujárnewálí makrúh chíz ko us jagah khaṛá húá dekho, jahán us ká khaṛá honá rawá nahín ([30]paṛhnewálá samajh le), us waqt jo Yahúdiya men hon, wuh paháron par bhág jáen; 15 [31]jo koṭhe par ho, wuh apne ghar se kuchh lene ko na níche utre, na andar jáe: 16 aur jo khet men ho, wuh apná kapṛá lene ko píchhe na lauṭe. 17 Magar [32]un par afsos hai, jo un dinon men hámila hon, aur jo dúdh pilátí hon! 18 Aur du'á mángo, ki yih jáṛon men na ho. 19 Kyúnki wuh din aisí [33]musíbat ke honge, ki [34]khilqat ke shurú' se, [35]jise Khudá ne khalq kiyá, na ab tak húí hai, na kabhí hogí. 20 Aur agar Khudáwand un dinon ko na ghaṭátá, to koí bashar na bachtá: magar un [36]barguzídon kí khátir, jin ko us ne [37]chuná hai, un dinon ko ghaṭáyá. 21 Aur [38]us waqt agar koí tum se kahe, ki Dekho, Masíh yahán, yá Dekho, wahán hai, to yaqín na karná: 22 kyúnki[e] [39]jhúṭhe Masíh aur jhúṭhe nabí uṭh khaṛe honge, aur [40]nishán aur 'ajíb kám dikháenge, [41]táki agar mumkin ho to [42]barguzídon ko bhí gumráh kar den. 23 Lekin tum [43]khabardár raho: dekho[f], [44]main ne tum se sab kuchh pahle hí kah diyá hai.

Ibn i Ádam ká zuhúr.
(Mat. 24. 29–31; Lúq. 21. 24–28.)

24 Magar un dinon men, us [45]musíbat ke ba'd, [46]súraj tárík ho jáegá, aur chánd

---

a Yún. *dard i zih.* b N. *kyúnki* na dárad. c Yá *khushkhabarí.* d Yá *mar dalenge.* e N. *Lekin.* f N. *dekho* na dárad.

---

[10] 2 Thiss. 2. 2. [11] Muk. 1. 1. [12] 2 Taw. 15. 6. Muq. Muk. 6. 4. [13] Yas'. 19. 2. [14] Muk 6. 12. [15] A'mál 11. 28. Muk. 6. 8. [16] Muq. Mat. 10. 17–22 aur Lúq. 12. 11, 12. [17] Áyat 5. 2 Yúh. 8. [18] Mat. 5. 22 aur 26. 59, wag: [19] Dekho Mat. 23. 34 [20] A'mál 17 6; 18. 12; 24. 1 aur 25. 6. [21] Muq. A'mál 27. 24 aur 2 Tim. 4. 16. [22] Dekho Mat. 8. 4. [23] Mat. 28. 19. Rom. 10. 18. Kul. 1. 6, 23. Muq. báb 14. 9. [24] Dekho Mat. 6. 25. [25] Ist. 18. 18. Muq. Gin. 23. 5. Dekho Khur. 4. 12. [26] A'mál 4. 8; 6. 10 aur 13. 9. 1 Kur. 15. 10. 2 Kur. 13. 3. Muq. 1 Thiss. 2. 13 aur 'Ibr. 1. 1. [27] Mat. 10. 35, 36. [28] Yúh. 15. 18–21. Muq. Lúq. 6. 22. [29] Muq. Dán. 12. 12, 13 aur Ya'q. 5. 11 aur Muk. 2. 10. Dekho 'Ibr. 3. 6.

[30] Muq. Dán. 9. 23, 25 aur Muk. 1. 3. [31] Lúq. 17. 31. Dekho Lúq. 5. 19. [32] Lúq. 23. 29. [33] Áyat 24. Dán. 12. 1. Muk. 7. 14. [34] Báb 10. 6. Muq. Ist. 4. 32 aur Muk. 16. 18. [35] Paid. 1. 1. [36] Áyát 22, 27. Yas'. 65. 8, 9. Lúq. 18. 7. Muq. Mat. 22. 14. [37] Yúh. 13. 18 aur 15. 19. If. 1. 4, wag: Muq. Ya'q. 2. 5. [38] Lúq. 17. 23. Muq. áyat 6. [39] Muq. 1 Yúh. 2. 18. [40] Ist. 13. 1–3. 2 Thiss. 2. 9–11. Muk. 13. 13, 14; 16. 14 aur 19. 20. Muq. A'mál 8. 9 [41] Áyat 6. [42] Áyát 20, 27. [43] Áyat 5. [44] Yúh. 13. 19 aur 14. 29. Muq. 2 Pat. 3. 17 [45] Áyat 19. [46] Yas'. 13. 10 aur 24. 23. Hiz. 32. 7. Yuel 2. 10. 31 aur 3. 15. A'mál 2. 20. Muq. 'Ámús 5. 20 aur 8. 9 aur Saf. 1. 15 aur Muk. 6. 12 aur 8. 12.

[47] Muk. 6. 13. Muq. Yas'. 14. 12 aur 34. 4. [48] Dekho Dán. 7. 13. [49] Báb 9. 1. Mat. 26. 64 Muq. Mat. 25. 31. [50] Mat. 13. 41. [51] Áyat 20, 22. [52] Muq. A'mál 1. 8. [53] Ist. 4. 32 aur 30. 4. [54] Muq. Dán. 7. 2 aur Zak. 2. 6 aur Muk. 7. 1. [55] Muq. Mat. 23. 37 aur 2 Thiss. 2. 1. [56] Ya'q. 5. 9 Muk. 3. 20. [57] Dekho báb 9. 1. [58] Zab. 102. 26. Yas'. 51. 6 2 Pat. 3. 10. Muq. Mat. 5. 18 aur 'Ibr. 12. 27. [59] Zab. 119. 89. Yas'. 40. 8. 1 Pat. 1. 23, 25. [60] Mat. 25. 13. 1 Thiss. 5. 1, 2. [61] Muq. Fil. 2. 6, 7. [62] Muq. Zak. 14. 7 aur A'mál 1. 7. [63] Áyat 5. [64] If. 6. 18. 'Ibr. 13. 17. Muq. báb 14. 38. [65] Muq. Mat. 25. 14. [66] Muq. báb 12. 1 aur Mat. 21. 33. [67] Muq. Rom. 12. 6—8. [68] Yúh. 10. 3. Muq. Hiz. 44. 11 aur Lúq. 12. 36. [69] Báb 14. 34—38. Mat. 25. 13 aur 26. 41. Lúq. 12. 37 aur 21. 36. A'mál 20. 31. 1 Kur. 16. 13. 1 Thiss. 5. 6. 1 Pat. 5. 8. Muk. 16. 15, waġ:

apní raushní na degá, 25 aur ásmán se [47] sitáre girne lagenge, aur jo quwwaten ásmán men hain, wuh hiláí jáengí. 26 Aur us waqt log [48] Ibn i Ádam ko [49] barí qudrat aur jalál ke sáth bádalon men áte dekhenge. 27 Us waqt [50] wuh firishton ko bhejkar apne [51] barguzídon ko, [52] zamín ke sire se [53] ásmán ke sire tak, [54] cháron taraf se [55] jama' karegá.

Masíh kí ámad kí taiyárí.

(Mat. 24. 32–50; Lúq. 21. 29–36.)

28 Ab anjír ke darakht se ek tamsíl síkho: júnhín us kí dálí narm hotí, aur patte nikalte hain, tum ján lete ho, ki garmí nazdík hai; 29 isí tarah jab tum in báton ko hote dekho, to ján lo ki wuh nazdík, balki [56] darwáze par hai. 30 [57] Main tum se sach kahtá hún, ki jab tak yih sab báten na ho len, yih nasl [a] hargiz tamám na hogí. 31 [58] Ásmán aur zamín tal jáenge: lekin [59] merí báten na talengí. 32 Lekin us din yá us gharí kí bábat [60] koí nahín jántá, na ásmán ke firishte, [61] na Betá, [62] magar Báp. 33 [63] Khabardár, [64] jágte aur du'á mángte [b] raho; kyúnki tum nahín jánte, ki wuh waqt kab áegá. 34 [65] Yih us admí ká sá hál hai, jo [66] pardes gayá húá hai, aur us ne ghar chhorte waqt apne naukaron ko ikhtiyár diyá, ya'ní [67] har ek ko us ká kám batá diyá, aur [68] darbán ko hukm diyá, ki jágtá rah. 35 Pas [69] jágte raho: kyúnki tum nahín jánte ki ghar ká málik kab áegá; [70] shám ko, yá [70] ádhí rát ko, yá [71] murg ke báng dete waqt, yá [72] subh ko; 36 aisá na ho ki [73] achának ákar wuh tum ko [74] sotá páe. 37 Aur jo main tum se kahtá hún, wuhí sab se kahtá hún, ki Jágte raho.

Yisú' ke qatl ke báre men sardáron kí saláh.

(Mat. 26. 3–5; Lúq. 22. 1, 2; Yúh. 11. 47–53.)

14 1 Do din ke ba'd Fasah aur [1] 'Íd i Fatír honewálí thí: aur sardár káhin aur faqíh [2] mauqa' dhúndh rahe the, ki use kyúnkar fareb se pakarke qatl karen; 2 kyúnki kahte the, ki 'Íd ko nahín, [3] aisá na ho ki logon men balwá ho jáe.

Yisú' ke sir par 'itr ká dálá jáná.

(Mat. 26. 6–13; Yúh. 12. 1–8.)

3 [4] Jab wuh [5] Bait'aniyyáh men Shama'ún korhí ke ghar kháná kháne baithá huá thá, to ek 'aurat jatámásí ká beshqímat khális 'itr sang i marmar kí 'itrdání men láí; aur 'itrdání torke, 'itr ko us ke sir par dálá. 4 Magar ba'z apne dil men khafa hokar kahne lage; Yih 'itr kis liye záí' kiyá gayá? 5 Kyúnki yih 'itr tín sau dínár [c] se ziyáda ko bikkar, [6] garíbon ko diyá já saktá thá. Aur wuh use [7] malámat karne lage. 6 Yisú' ne kahá; Use chhor do: kyún use diqq karte ho? us ne mere sáth bhaláí kí hai. 7 Kyúnki [8] garíb gurbá to hamesha tumháre pás hain;

[70] Báb 1. 32. Lúq. 12. 38. [71] Báb 14. 30, 68, 72. [72] Muq. báb 6. 48 aur Khur. 14. 24. [73] Muq. 1 Thiss. 5. 1—6. [74] Báb 14. 40.

[1] Dekho Yúh. 6. 4. [2] Dekho Mat. 21. 46. [3] Mat. 27. 24. Muq. Lúq. 22. 6. [4] Muq. Lúq. 7. 37—39. [5] Mat. 21. 17. Yúh. 11. 18. [6] Muq. Yúh. 13. 29. [7] Yúh. 11. 23, 38 (Yún.). [8] Ist. 15. 11.

a Yún. *pusht.*
b N. *aur du'a mángte* na dárad.

c Mat. 18. 28 ke háshiye ko dekho.

jab [9]cháho, un ke sáth nekí kar sakte ho; lekin [10]main tumháre pás hamesha na rahúngá. 8 [11]Jo kuchh wuh kar sakí, us ne kiyá; us ne [12]dafn ke liye mere badan par pahle se ʻitr malá. 9 Main tum se sach kahtá hún, ki Tamám dunyá men, jahán kahín [13]Injíl [a]kí manádí kí jáegí, yih bhí jo is ne kiyá is kí [14]yádgárí men kahá jáegá.

Yahúdáh Iskariyotí kí beímání.

(Mat. 26. 14–16; Lúq. 22. 3–6.)

10 [15]Phir [16]Yahúdáh Iskariyotí, jo un bárah men se thá, [16]sardár káhinon ke pás chalá gayá, táki use un ke háth pakarwá de. 11 Wuh yih sunkar khush húe, aur us ko rupaye dene ká iqrár kiyá. Aur wuh mauqaʻ dhúndhne lagá, ki kisí tarah qábú pákar use [17]pakarwá de.

Ákhirí Fasah kí taiyárí.

(Mat. 26. 17–19; Lúq. 22. 7–13.)

12 ʻÍd i Fatír ke [18]pahle din, yaʻní jis roz [19]Fasah ko zabh kiyá karte the, us ke shágirdon ne us se kahá; Tú kahán cháhtá hai, ki ham jákar tere liye Fasah kháne kí taiyárí karen? 13 Us ne apne shágirdon men se [20]do shakhs bheje, aur un se kahá; Shahr men jáo; ek shakhs pání ká ghará liye húe tumhen milegá: us ke píchhe ho lená; 14 aur jahán wuh dákhil ho, us ghar ke málik se kahná; [21]Ustád kahtá hai, ki Merá [22]mihmánkhána, jahán main apne shágirdon ke sáth Fasah kháún, kahán hai? 15 to wuh áp tumhen ek [23]bará bálákhána árásta aur taiyár dikháegá: wahín hamáre liye taiyárí karná. 16 Pas shágird chale gaye, aur shahr men ákar, jaisá us ne un se kahá thá, waisá hí páyá, aur Fasah taiyár kiyá.

Yahúdáh kí beímání kí peshingoí.

(Mat. 26. 20–24; Lúq. 22. 21–23; Yúh. 13. 21–26.)

17 Jab shám húí, to wuh un bárah ke sáth áyá. 18 Aur jab wuh baithe khá rahe the, to [24]Yisúʻ ne kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki tum men se ek, [25]jo mere sáth khátá hai, mujhe pakarwáegá. 19 Wuh dilgír hone aur ek ek karke us se kahne lage; Kyá main hún? 20 Us ne un se kahá, ki Wuh [26]bárah men se ek hai, [25]jo mere sáth tabáq men háth dáltá hai. 21 Kyúnki Ibn i Ádam to, [27]jaisá us ke haqq men likhá hai, játá hí hai; lekin [28]us ádmí par afsos hai, jis ke wasíle se Ibn i Ádam pakarwáyá játá hai! [29]agar wuh ádmí paidá na hotá, to us ke liye achchhá hotá.

ʻAshá e Rabbání ká muqarrar honá.

(Mat. 26. 26–30; Lúq. 22. 17–20; 1 Kur. 11. 23–25.)

22 Aur wuh khá hí rahe the ki us ne rotí lí, aur [30]barakat cháhkar torí, aur unhen dí, aur kahá, ki Lo, [31]yih merá badan hai. 23 Phir us ne

a Yá, khushkhabarí.

[9] Muq. 2 Kur. 9. 7. [10] Báb 2. 20. Dekho Yúh. 7. 33. [11] Muq. báb 12. 43 aur Lúq. 21. 3 aur 2 Kur. 8. 12. [12] Yúh. 19. 40. [13] Muq. Mat. 24. 14 [14] Aʻmál 10. 4. [15] Muq. Yúh. 13. 2, 27, 30. [16] Báb 3. 19. Mat. 27. 3. Aʻmál 1. 16. Muq. Yúh. 6. 71 aur 12. 4. [17] Dekho Mat. 20. 18, 19. [18] Khur. 12. 18. [19] 1 Kur. 5. 7. [20] Muq. báb 11. 1 [21] Muq. Mat. 23. 8 Dekho Yúh. 11. 28. [22] Lúq. 2. 7 (Yún.).

[23] Muq. Aʻmál 1. 13. [24] Muq. Yúh. 6. 70, 71. [25] Muq. Zab. 41. 9 aur Yúh. 13. 18. [26] Áyat 10. [27] Áyat 49. Báb 9. 12. Lúq. 18. 31 aur 24. 25—27 aur 46. Aʻmál 17. 2, 3 aur 26. 22, 23. 1 Kur. 15. 3. 1 Pat. 1. 10, 11. [28] Mat. 18. 7. [29] Yúh. 17. 12. [30] Dekho Mat. 14. 19. [31] 1 Kur. 10. 16. Muq. Yúh. 6. 53

[32] Dekho Mat. 15. 36.
[33] Khur. 24. 8. 'Ibr. 13. 20. Muq. Zak. 9. 11.
[34] Dekho Mat. 20. 28.
[35] Lúq. 22. 39. Yúh. 18. 1.
[36] Dekho Mat. 21. 1.
[37] Dekho Mat. 5. 29 (hásh :).
[38] Muq. Yúh. 16. 32
[39] Báb 16. 7. Mat. 28. 7, 10, 16.
[40] Muq. Lúq. 22. 31, 33.
[41] Lúq. 22. 34. Yúh. 13. 38.
[42] Áyát 68, 72.
[43] Lúq. 22. 33. Yúh. 13. 37.

piyála lekar [32] shukr kiyá, aur unhen diyá; aur un sabhon ne us men se piyá. 24 Aur us ne un se kahá, ki Yih [33] 'ahd ká merá wuh khún hai, jo [34] bahuteron ke liye baháyá játá hai. 25 Main tum se sach kahtá hún, ki Angúr ká shíra[a] phir kabhí na píúngá, us din tak ki Khudá kí bádsháhat men nayá na píún.

26 Phir gít gáke [35] báhar [36] Zaitún ke pahár par gaye.

Shágirdon kí bewafáí kí peshíngoí.

(Mat. 26. 31–35; Lúq. 22. 31–34; Yúh. 13. 36–38.)

27 Aur Yisú' ne un se kahá; Tum sab [37] thokar kháoge, kyúnki likhá hai, ki[b] [38] Main charwáhe ko márúngá, aur bheren parágauda ho jáengí. 28 Magar main apne jí uthne ke ba'd [39] tum se pahle Galíl ko jáúngá. 29 [40] Patras ne us se kahá; Go sab [37] thokar kháen, lekin main na kháúngá. 30 [41] Yisú' ne us se kahá; Main tujh se sach kahtá hún, ki Tú áj isí rát, [42] murg ke do bár báng dene se pahle, tín bár merá inkár karegá. 31 Lekin [43] us ne bahut zor dekar kahá; Agar tere sáth mujhe marná bhí pare, taubhí terá inkár hargiz na karúngá. Isí tarah âur sab ne bhí kahá.

Gatsamane ke bág men Yisú' kí jánkaní.

(Mat. 26. 36–46; Lúq. 22. 39–46; Yúh. 18. 1.)

32 Phir wuh ek jagah áe jis ká nám Gatsamane thá, aur us ne apne shágirdon se kahá; Yahán baithe raho, jab tak main du'á mángún. 33 Aur [44] Patras aur Ya'qúb aur Yúhanná ko apne sath lekar [45] niháyat hairán aur beqarár hone lagá, 34 aur un se kahá; [46] Merí ján niháyat gamgín hai, yahán tak ki marne kí naubat pahunch gayí hai[c]: tum yahán thahro, aur [47] jágte raho. 35 Aur wuh thorá áge barhá, aur zamín par girke [48] du'á mángne lagá, ki agar ho sake, to [49] yih gharí mujh par se tal jáe; 36 aur kahá; [50] Ai Abbá, ai Báp, [51] tujh se sab kuchh ho saktá hai; [52] is piyále ko mere pás se hatá le: [53] táham jo main cháhtá hún wuh nahín, balki jo tú cháhtá hai wuhí ho. 37 Phir wuh áyá, aur unhen sotá pákar Patras se kahá; Ai Shama'ún, tú sotá hai? kyá tú ek gharí bhí na jág saká? 38 [47] Jágo aur [54] du'á mángo, táki [55] ázmáish men na paro: rúh to musta'idd hai, magar jism kamzor hai. 39 Wuh phir chalá gayá aur [56] wuhí bát kahkar du'á mángi; 40 aur phir ákar unhen sotá páyá, kyúnki [57] un kí ánkhen nínd se bharí thín; aur [58] wuh na jánte the, ki use kyá jawáb den. 41 Phir tísrí bár ákar un se kahá; Ab sote raho aur árám karo: [59] bas, [60] waqt á pahunchá hai; dekho, [61] Ibn i Ádam gunahgáron ke háth men hawále kiyá játá hai. 42 Utho, chalen: dekho, merá pakarwánewálá nazdík á pahunchá hai.

[44] Báb 5. 37 aur 9. 2.
[45] Báb 9. 15 aur 10. 32.
[46] Muq. Zab. 42. 5, 6 aur Yúh. 12. 27.
[47] Dekho Mat. 24. 42.
[48] 'Ibr. 5. 7.
[49] Lúq. 22. 53. Yúh. 17. 1. Muq. áyat 41 aur Yúh. 12. 23, 27; 13. 1 aur 16. 4.
[50] Rom. 9. 15. Gal. 4. 6.
[51] Dekho Mat. 19. 26.
[52] Dekho báb 10. 38.
[53] Yúh. 5. 30 aur 6. 38. Fil. 2. 8.
[54] 1 Pat. 4. 7.
[55] Mat. 6. 13.
[56] Áyat 36.
[57] Lúq. 9. 32.
[58] Muq. báb 9. 6 aur Lúq. 9. 33.
[59] Muq. Lúq. 22. 38.
[60] Muq. áyat 35 (hásh :).
[61] Báb 9. 31 aur 10. 33.

---

a Yún. *tak ká hásil.* b Zakaryáh 13. 7. c Yún. *merí ján marne tak gamgín hai.*

Yisú' ká pakṛá jáná.

(Mat. 26. 47–56; Lúq. 22. 47–53; Yúh. 18. 3–11.)

43 Wuh yih kah hí rahá thá, ki fi'lfaur [62]Yahúdáh, jo un bárah men̲ se thá, aur us ke sáth ek bhíṛ talwáren̲ aur láṭhiyán̲ liye húe sardár káhinon̲ aur faqíhon̲ aur buzurgon̲ kí taraf se á pahun̲chí. 44 Aur us ke pakaṛwánewále ne unhen̲ yih patá diyá thá, ki Jis ká main̲ bosa lún̲, wuhí hai: use pakaṛkar hifázat se le jáná. 45 Wuh ákar fi'lfaur us ke pás gayá, aur kahá; [63]Ai Rabbí[a]; aur [64]us ke bose liye. 46 Unhon̲ ne us par háth ḍálkar use pakaṛ liyá. 47 Un men̲ se jo pás khaṛe the, ek ne [65]talwár khen̲chkar, sardár káhin ke naukar par chaláí, aur us ká kán uṛá diyá. 48 Yisú' ne un se kahá[b]; Kyá tum talwáren̲ aur láṭhiyán̲ lekar mujhe ḍákú kí tarah pakaṛne nikle ho? 49 [66]Main̲ har roz tumháre pás haikal men̲ [67]ta'lím detá thá, aur tum ne mujhe nahín̲ pakṛá: lekin [68]yih is liye húá hai ki nawishte púre hon̲. 50 [69]Is par sáre shágird use chhoṛkar bhág gaye.

51 Magar ek jawán apne nange badan par [70]mihín chádar oṛhe húe us ke píchhe ho liyá; use logon̲ ne pakṛá, 52 magar wuh chádar chhoṛkar nangá bhág gayá.

Yahúdíon̲ kí sadr 'adálat men̲ Yisú' ke muqaddame kí peshí.

(Mat. 26. 57–68; Lúq. 22. 63–71; Yúh. 18. 12–14 aur 19–24.)

53 Phir [71]wuh Yisú' ko sardár káhin ke pás le gaye: aur sab sardár káhin, aur buzurg, aur faqíh us ke hán̲[c] jama' ho gaye. 54 [71]Aur [72]Patras fásile par us ke píchhe píchhe [73]sardár káhin ke díwánkháne ke [74]andar tak gayá; aur [75]piyádon̲ ke sáth baiṭhkar [76]ág tápne lagá. 55 Aur sardár káhin aur sáre [77]sadr 'adálatwále Yisú' ke már ḍálne ke wáste us ke khiláf gawáhí ḍhún̲ḍhne lage, magar na pái; 56 [78]kyún̲ki bahuteron̲ ne us par jhúṭhí gawáhíán̲ to dín̲, lekin un kí gawáhíán̲ [79]muttafiq na thín̲. 57 Phir ba'z ne uṭhkar us par yih jhúṭhí gawáhí dí, ki 58 [80]Ham ne use yih kahte suná hai, ki [81]Main̲ is maqdis ko [82]jo háth se baná hai ḍháún̲gá, aur tín din men̲ dúsrá banáún̲gá, [83]jo háth se na baná ho. 59 Lekin is par bhí un kí gawáhí muttafiq na niklí. 60 Phir sardár káhin ne bích men̲ khaṛe hokar Yisú' se púchhá, ki Tú kuchh jawáb nahín̲ detá? yih tere khiláf kyá gawáhí dete hain̲? 61 Magar [84]wuh chupká hí rahá, aur kuchh jawáb na diyá. Sardár káhin ne us se phir suwál kiyá aur kahá; Kyá tú us Sitúda ká Beṭá [85]Masíh hai? 62 Yisú' ne kahá; Hán̲, main̲ hún̲: aur [86]tum Ibn i Ádam ko [87]Qádir i Mutlaq[d] kí dahiní taraf baiṭhe, aur [86]ásmán ke bádalon̲ ke sáth áte dekhoge.

[62] Áyat 10. A'mál 1. 16.
[63] Dekho Yúh. 1. 38.
[64] Lúq. 7. 38, 45 aur 15. 20. A'mál 20. 37.
[65] Muq. Lúq. 22. 38
[66] Yúh. 8. 2. Muq. Lúq. 2. 46 aur Yúh. 18. 20.
[67] Mat. 21. 23. Muq. Mat. 4. 23.
[68] Dekho áyat 21 aur Mat. 1. 22.
[69] Áyat 27. Muq. Zab. 88. 8, 18 aur Yúh. 16. 32.
[70] Báb 15. 46
[71] Lúq. 22. 54, 55.
[72] Muq. Yúh. 18. 15.
[73] Dekho Mat. 26. 3.
[74] Muq. áyat 68.
[75] Yúh. 7. 32 aur 18. 3. A'mál 5. 22, 26, wag:
[76] Áyat 67. Yúh. 18. 18.
[77] Mat. 5. 22 aur 10. 17, wag:
[78] Zab. 27. 12 aur 35. 11.
[79] Muq. Ist. 17. 6 aur 19. 15.
[80] Muq. A'mál 6. 14.
[81] Báb 15. 29. Dekho Yúh. 2. 19.
[82] A'mál 7. 48 aur 17. 24. 'Ibr. 9. 11, 24.
[83] 2 Kur. 5. 1.
[84] Báb 15. 4, 5. Yas'. 53. 7. Yúh. 19. 9.
[85] Báb 8. 29. Dekho Mat. 1. 17.
[86] Dekho Mat. 16. 27 aur 24. 30.
[87] Zab. 110. 1. 'Ibr. 1. 3. Muq. báb 16. 19.

a Ya'ní *ai ustád.*
b Yún. *jawáb men̲ kahá.*
c N. *us ke hán̲* na dárad.
d Yún. *Qudrat.*

63 Sardár káhin ne [88]apne kapre[a] phárke kahá; Ab hamen gawáhon kí kyá hájat rahí? 64 Tum ne yih [89]kufr suná: tumhárí kyá ráe hai? Un [90]sab ne fatwá diyá, ki Wuh [91]qatl ke láiq hai. 65 [92]Tab ba'z [93]us par thúkne, aur [94]us ká munh dhánpne, aur us ke mukke márne, aur us se kahne lage, Nubuwwat kí báten suná! aur piyádon ne [95]use tamánche már márke apne qabze men liyá.

Patras ká Yisú' ke pairau hone ká inkár karná.

(Mat. 26. 69–75; Lúq. 22. 55–62; Yúh. 18. 15–18 aur 25–27.)

66 Jab Patras niche [96]sahn men thá, to sardár káhin kí laundiyon men se ek wahán ái, 67 aur Patras ko [96]ág tápte dekhkar us par nazar kí aur kahne lagí; Tú bhí us [97]Násarí Yisú' ke sáth thá. 68 Us ne inkár kiyá, aur kahá, ki Main to na jántá aur na samajhtá hún, ki tú kyá kahtí hai: phir wuh báhar deorhí men gayá; aur [98]murg ne báng dí[b]. 69 Wuh laundí use dekhkar un se jo pás khare the phir kahne lagí; Yih un men se hai. 70 Magar us ne phir inkár kiyá. Aur thorí der ba'd unhon ne jo pás khare the Patras se phir kahá; Beshakk tú un men se hai; kyúnki tú Galílí bhí hai. 71 Magar wuh la'nat karne aur qasam kháne lagá, ki Main is ádmí ko, jis ká tum zikr karte ho, nahín jántá. 72 Aur fi'lfaur [99]dúsrí bár murg ne báng dí. Patras ko wuh bát jo Yisú' ne us se kahí thí yád ái, ki [100]Murg ke do bár báng dene se pahle tú tín bár [101]merá inkár karegá. Aur is par gaur karke wuh ro pará.

Puntiyus Pilátus kí kachahrí men Yisú' ke muqaddame kí peshí.

(Mat. 27. 1, 2 aur 11–26; Lúq. 23. 1–25; Yúh. 18. 28—19. 16.)

15 1 Aur fi'lfaur, subh hote hí, sardár káhinon ne buzurgon aur faqíhon aur sáre sadr 'adálatwálon samet [1]saláh karke[c], [2]Yisú' ko bandhwáyá, aur [3]le jákar [4]Pílátus ke [5]hawále kiyá. 2 Aur Pílátus ne us se púchhá; [6]Kyá tú Yahúdíon ká bádsháh hai? Us ne jawáb men us se kahá; [7]Tú khud kahtá hai. 3 Aur sardár káhin us par bahut báton ká ilzám lagáte rahe. 4 Pílátus ne us se dobára suwál karke yih kahá; [8]Tú kuchh jawáb nahín detá? dekh, yih tujh par kitní báton ká ilzám lagáte hain? 5 Yisú' ne [8]phir kuchh jawáb nahín diyá; yahán tak ki Pílátus ne ta'ajjub kiyá.

6 Aur wuh 'Íd par ek qaidí ko, jis ke wáste log 'arz karte the, un kí khátir chhor diyá kartá thá. 7 Aur Bar-Abbá nám ek ádmí un bágíon ke sáth qaid men pará thá, jinhon ne [9]bagáwat men [10]khún kiyá thá. 8 Aur bhír úpar charhkar us se 'arz karne lagí, ki Jo terá dastúr hai, wuh hamáre liye kar. 9 Pílátus ne unhen yih jawáb

[88] Gin. 14. 6 A'mál 14. 14.
[89] Mat. 9. 3. Yúh. 10. 36
[90] Muq. Lúq. 23. 50, 51.
[91] Dekho Ahb. 24. 16.
[92] Lúq. 22. 63, 64.
[93] Báb 10. 34 aur 15. 19. Yas'. 50. 6.
[94] Muq. Ást. 7. 8.
[95] Mat. 5. 39. Yúh. 18. 22 aur 19. 3. Muq. A'mál 23. 2.
[96] Muq. áyat 54.
[97] Báb 1. 24 aur 16. 6, wag:
[98] Áyát 30, 72.
[99] Áyat 68.
[100] Áyat 30.
[101] Muq. A'mál 3. 13, 14.
[1] Báb 3. 6.
[2] Mat. 27. 2.
[3] Lúq. 23. 1. Yúh. 18. 28.
[4] Lúq. 3. 1 aur 13. 1. A'mál 3. 13 aur 4. 27. 1 Tim. 6. 13.
[5] Dekho báb 10. 33.
[6] Áyát 9, 12, 18, 26. Mat. 2. 2. Yúh. 18. 39 aur 19. 3. Muq. áyat 32.
[7] Lúq. 22. 70. Muq. 1 Tim. 6. 13.
[8] Muq. Yúh. 19. 10. Dekho Mat. 26. 63.
[9] Muq. A'mál 5. 36, 37.
[10] A'mál 3. 14.

a Yún. *kurte.*
b N. *aur murg ne báng dí* na dárad.
c N. *saláh thahráke.*

diyá; Kyá tum cháhte ho, ki main tumhárí khátir Yahúdíon ke bádsháh ko chhor dún? [10] Kyúnki use ma'lúm thá, ki sardár káhinon ne is ko [11] hasad se mere hawále kiyá hai. [11] Magar sardár káhinon ne bhír ko ubhárá, táki Pílátus un kí khátir Bar-Abbá hí ko chhor de. [12] Pílátus ne dobára un se kahá;[a] Phir, [12] jise tum Yahúdíon ká bádsháh kahte ho, us ko main kyá karún? [13] Wuh phir chilláe, ki Use salíb de. [14] Aur Pílátus ne un se kahá; Kyún, [13] is ne kyá buráí kí hai? Wuh âur bhí chilláe, ki Use salíb de. [15] Pílátus ne, logon ko khush karne ke iráde se, un ke liye Bar-Abbá ko chhor diyá, aur Yisú' ko [14] kore lagwákar hawále kiyá, táki salíb dí jáe.

Romí sipáhíon ká Yisú' ko ṭhaṭṭhe men uṛáná.

(Mat. 27. 27-31.)

[16] [15] Aur sipáhí us ko us [16] sahn men le gaye, jo [17] Praitoriyun kahlátá hai; aur sárí [18] palṭan ko bulá láe. [17] Aur unhon ne use [19] argawání choga pahináyá, aur kánton ká táj banákar us ke sir par rakkhá; [18] aur use salám karne lage, ki [20] Ai Yahúdíon ke bádsháh, ádáb! [19] Aur wuh us ke sir par sarkanḍá márte, aur [21] us par thúkte, aur ghuṭne ṭek ṭekkar [22] use sijda karte rahe. [20] Aur jab [23] use ṭhaṭṭhon men urá chuke, to us par se [19] argawání choga utárkar usí ke kapṛe use pahináe; phir [24] use salíb dene ko báhar le gaye.

Yisú' ká salíb diyá jáná aur la'n ta'n uṭháná.

(Mat. 27. 32-34; Lúq. 23. 26-43; Yúh. 19. 17-24.)

[21] Aur Shama'ún nám ek Kurení ádmí, Sikandar aur [25] Rúfus ká báp, dihát se áte húe udhar se guzrá; unhon ne use [26] begár men pakṛá, ki us kí salíb uṭháe. [22] Aur wuh use maqám i Gulgutá par láe, jis ká tarjuma Khopṛí kí Jagah hai. [23] Aur [27] murr milí húí mai use dene lage, magar us ne na lí. [24] Aur unhon ne use salíb par chaṛháyá, aur us ke [28] kapṛon par qura' ḍálkar, ki kis ko kyá mile, unhen bánṭ liyá. [25] Aur [29] pahar din chaṛhá thá, jab unhon ne us ko salíb par chaṛháyá. [26] Aur us ká ilzám likhkar us ke úpar lagá diyá gayá, ki [30] YAHÚDÍON KÁ BÁDSHÁH. [27] Aur unhon ne us ke sáth do [31] ḍákú, [32] ek us kí dahiní, aur ek us kí báín taraf salíb par chaṛháe. [29] Aur [33] ráh chalnewále [34] sir hilá hilákar us par la'n ta'n karte, aur kahte the, ki [35] Wáh! [36] maqdis ke ḍhánewále, aur tín din men banánewále, [30] salíb par se utarke apne taín bachá. [31] Isí tarah sardár káhin bhí, faqíhon ke sáth milke, ápas men ṭhaṭṭhe se kahte the; [37] Is ne âuron ko bacháyá, [38] apne taín nahín bachá saktá. [32] [39] Isráíl ká bádsháh [40] Masíh ab salíb par se utar áe, táki ham [41] dekhkar ímán láen. Aur jo us ke sáth

a Yún. *jawáb men kahá.*

[11] Muq. Yuh. 12. 19.
[12] Muq. Yúh. 19. 15.
[13] Muq. Lúq. 23. 41 aur Yúh. 8. 46.
[14] Báb 10. 34. Yas'. 50. 6 aur 53. 5. Muq. Lúq. 23. 16 aur Yúh. 19. 1.
[15] Yúh. 19. 2, 3.
[16] Báb 14. 66. Muq. báb 14. 54 aur Mat. 26. 3.
[17] Muq. Yúh. 18. 28, 33 aur 19. 9 aur A'mál 23. 35 aur Fil. 1. 13 (Yún.).
[18] Dekho A'mál 10. 1.
[19] Muk. 18. 16. Muq. Muk. 18. 12 aur Lúq. 23. 11
[20] Dekho áyat 2.
[21] Dekho báb 14. 65.
[22] Dekho Mat. 8. 2.
[23] Báb 10. 34.
[24] Yas'. 53. 7.
[25] Rom. 16. 13 (?).
[26] Mat. 5. 41 aur 27. 32.
[27] Mat. 2. 11. Dekho Yúh. 19. 39
[28] Zab. 22. 18.
[29] Muq. Yúh. 19. 14
[30] Áyat 2.
[31] Muq. Yúh. 18. 40
[32] Muq. báb 10. 37.
[33] Zab. 22. 7 aur 109. 25. Muq. Nauha 1. 12.
[34] Aiy. 16. 4 Yar. 18. 16. Nauha 2. 15.
[35] Muq. Zab. 40. 15
[36] Báb 14. 58.
[37] Muq. Lúq. 4. 23.
[38] Muq. Mat. 26. 53, 54 aur Yúh. 10. 18.
[39] Yúh. 1. 49 aur 12. 13. Muq. áyat 26.
[40] Dekho Mat. 1. 17.
[41] Yúh. 20. 29.

salíb par charháe gaye the, wuh us par la'n ta'n karte the.

Yisú' ká marná.

(Mat. 27. 45-56; Lúq. 23. 44-49; Yúh. 19. 28-30.)

33 Jab do pahar húí, to tamám mulk men[a] andherá chhá gayá, aur tísre pahar tak rahá. **34** Aur tísre pahar ko Yisú' [42]barí áwáz se chilláyá, ki Ilohí, Ilohí, lamá shabaqtaní? jis ká tarjuma yih hai;[b] Ai mere Khudá, ai mere Khudá, tú ne mujhe kyún chhor diyá? **35** Jo pás khare the, un men se ba'z ne yih sunkar kahá; Dekho, wuh Eliyyáh ko bulátá hai. **36** Aur ek ne daurkar isfanj ko [43]sirke men duboyá, aur sarkande par rakhkar use [44]chusáyá, aur kahá; Thahar jáo, dekhen to, Eliyyáh use utárne átá hai yá nahín. **37** Phir Yisú' [45]barí áwáz se chilláyá, aur [46]dam de diyá. **38** Aur maqdis ká [47]parda úpar se níche tak phatkar do tukre ho gayá. **39** Aur jo súbadár us ke sámne khará thá, us ne use yún dam dete húe dekhkar kahá, ki [48]Yih ádmí beshakk [49]Khudá ká Betá thá. **40** Aur kai [50]'auraten [51]dúr se dekh rahí thín: un men [52]Maryam Magdalíní aur [53]chhote Ya'qúb aur Yoses kí mán Maryam, aur [54]Salome thín; **41** jab wuh Galíl men thá, yih us ke píchhe ho letí aur us kí [52]khidmat kartí thín; aur âur bhí bahut sí 'auraten thín, jo [55]us ke sáth Yarúshalem men áí thín.

Yisú' ká dafn honá.

(Mat. 27. 57-61; Lúq. 23. 50-56; Yúh. 19. 38-42.)

42 Jab shám ho gayí, to is liye ki [56]Taiyárí ká din thá, jo Sabt se ek din pahle hotá hai, **43** Arimatiya ká rahnewálá Yúsuf áyá, jo [57]'izzatdár mushír aur khud bhí [58]Khudá kí bádsháhat ká muntazir thá, aur jur'at se Pílátus ke pás jákar Yisú' kí lásh mángí. **44** Aur Pílátus ne ta'ajjub kiyá, ki wuh aisá jald mar gayá; aur [59]súbadár ko bulákar us se púchhá, ki Us ko mare húe der ho gayí? **45** Jab [59]súbadár se hál ma'lúm kar liyá, to lásh Yúsuf ko dilá dí. **46** Us ne ek [60]mihín chádar mol lí, aur lásh ko utárkar us chádar men [61]kafnáyá, aur ek qabr ke andar [62]jo chatán men khodí gayí thí use rakkhá, aur us qabr ke munh par ek [63]patthar lurhká diyá. **47** Aur [64]Maryam Magdalíní aur Yoses kí mán Maryam dekh rahí thín, ki wuh kahán rakkhá gayá hai.

Yisú' ká jí uthná.

(Mat. 28. 1-8; Lúq. 24. 1-10; Yúh. 20. 1.)

16 **1** [1]Jab Sabt ká din guzar gayá, to [2]Maryam Magdalíní aur Ya'qúb kí mán [2]Maryam aur [54]Salome ne [3]khushbúdár chízen mol lín, táki ákar us par malen. **2** Wuh hafte ke pahle din bahut sawere, jab súraj niklá hí thá, qabr par áín. **3** Aur ápas men kahtí thín, ki Hamáre liye [4]patthar ko qabr ke munh par

---

[42] Muq. 'Ibr. 5. 7.
[43] Rút. 2. 14.
[44] Zab. 69. 21
[45] Áyat 34.
[46] Muq. Yúh. 10. 18.
[47] Khur. 26. 31—33. 2 Taw. 3. 14.
[48] Mat. 27. 43.
[49] Muq. Dán. 3. 25.
[50] Yúh. 19. 25.
[51] Zab. 38. 11.
[52] Dekho Lúq. 8. 2, 3.
[53] Lúq. 19. 3.
[54] Báb 16. 1. Muq. Mat. 27. 56.
[55] Lúq. 2. 4.
[56] Dekho Mat. 27. 62.
[57] A'mál 17. 12. Muq. A'mál 13. 50.
[58] Lúq. 2. 25, 38.
[59] Áyat 39.
[60] Dekho báb 14. 51.
[61] Muq. Yas'. 53. 9.
[62] Yas'. 22. 16.
[63] Báb 16. 4. Muq. Yúh. 11. 38.
[64] Áyat 40.
[1] Muq. báb 1. 32.
[2] Báb 15. 40.
[3] Lúq. 23. 56. Muq. Yúh. 19. 39, 40.
[4] Báb 15. 46.

a Yá *sárí zamín par.* b Zabúr 22. 1.

se kaun lurhkáegá? **4** Jab unhon ne nigáh kí, to dekhá ki patthar lurhká húá hai; kyúnki [5]wuh bahut hí bará thá. **5** Aur qabr ke [6]andar jáke, unhon ne ek jawán ko [7]safed jáma pahine húe dahiní taraf baithe dekhá, aur [8]niháyat hairán húín. **6** Us ne un se kahá, Aisí [8]hairán na ho; tum Yisú' [9]Násarí ko, jo maslúb húá thá, dhúndhtí ho: wuh jí uthá hai; yahán nahín hai; dekho, yih wuh jagah hai jahán unhon ne use rakkhá thá. **7** Lekin tum jákar us ke shágirdon aur Patras se kaho, ki [10]Wuh tum se pahle Galíl ko jáegá; tum wahín use dekhoge, [10]jaisá us ne tum se kahá. **8** Aur wuh nikalkar qabr se bhág gayín; kyúnki larzish aur haibat un par gálib áí thí: aur unhon ne kisí se kuchh na kahá, kyúnki dartí thín.

Yisú' ká jí uthkar shágirdon ko dikháí dená.

9 Hafte ke pahle roz, jab wuh sawere jí uthá, to pahle [11]Maryam Magdaliní ko, [11]jis men se us ne sát bad-rúhen nikálí thín, [12]dikhái diyá. **10** [13]Us ne jákar us ke sáthion ko, jo [14]mátam karte aur rote the, khabar dí. **11** Aur unhon ne yih sunkar, ki wuh jítá hai aur us ne use dekhá hai, [15]yaqín na kiyá.

12 [16]Is ke ba'd wuh [17]dúsrí súrat men un men se do ko jab wuh dihát kí taraf paidal já rahe the [18]dikhái diyá. **13** [19]Unhon ne bhí jákar báqí logon ko khabar dí, magar inhon ne un ká bhí yaqín na kiyá.

14 Phir pichhe wuh un [20]gyárah ko bhí, jab kháná kháne baithe the, [18]dikhái diyá, aur un kí [21]bei'tiqádí aur [22]sakhtdilí par malámat kí; kyúnki jinhon ne us ke jí uthne ke ba'd use dekhá thá, inhon ne un ká [23]yaqín na kiyá thá. **15** Aur us ne un se kahá, ki [24]Tum tamám dunyá men jákar [25]sárí khalq ke sámne [26]Injíl[a] kí manádí karo. **16** [27]Jo ímán láe aur [28]baptisma[b] le, [29]wuh naját páegá: aur [27]jo [30]ímán na láe, wuh mujrim thahráyá jáegá. **17** Aur ímán lánewálon ke darmiyán [31]yih mu'jize honge[c]: [32]wuh mere nám se bad-rúhon ko nikálenge; **18** [33]nayí nayí zabánen bolenge; [34]sánpon ko uthá lenge; aur agar koí halák karnewálí chíz píenge, unhen kuchh zarar na pahunchegá; [35]wuh [36]bímáron par háth rakkhenge, to achchhe ho jáenge.

Yisú' ká ásmán par jáná.

19 Garaz Khudáwand Yisú' un se [37]kalám karne ke ba'd [38]ásmán par utháyá gayá, aur [39]Khudá kí dahiní taraf baith gayá. **20** Phir unhon ne nikalkar har jagah manádí kí, aur [40]Khudáwand un ke sáth kám kartá rahá, aur [41]kalám ko, [42]un mu'jizon[d] ke wasíle se jo sáth sáth hote the, sábit kartá rahá. Ámín.[e][f]

---

a Ya *khushkhabarí.* b Yá *istibág.*
c Yun. *ke sath yih nishán honge.*
d Yun. *nishánon.* e N. *Ámín* na dárad.
f N. ke háshiye men áyat 9—20 ke bajae yih 'ibárat páí játí hai: *Aur jo unhen farmáyá gayá thá, wuh sab unhon ne Patras ke sáthiyon ko mukhtasar taur par suná diyá. Aur is ke ba'd khud Yisú' ne bhí un kí ma'rifat mashriq se magrib tak hamesha kí zindagí kí pák aur lázawál manádí phailáí.*

[5] Mat. 27. 60.
[6] Muq. Yúh. 20. 11, 12.
[7] Muk. 6. 11 aur 7. 9. Muq. báb 9. 3 aur Dán. 7. 9 aur Yúh. 20. 12 aur A'mál 1. 10.
[8] Báb 9. 15.
[9] Báb 1. 24 aur 14. 67, wag:
[10] Báb 14. 28.
[11] Lúq. 8. 2.
[12] Yúh. 20. 14. Muq. Mat. 28. 9.
[13] Yúh. 20. 18. Muq. Mat. 28. 10 aur Lúq. 24. 10.
[14] Lúq. 6. 25. Yúh. 16. 20.
[15] Lúq. 24. 11. Muq. áyat 16.
[16] Lúq. 24. 13—31.
[17] Lúq. 9. 29.
[18] Áyat 14. Muq. Yúh. 21. 1, 14.
[19] Lúq. 24. 33—35.
[20] Lúq. 24. 36. Yúh. 20. 19 (?). 1 Kur. 15. 5.
[21] Muq. Lúq. 24. 41.
[22] Dekho báb 10. 5
[23] Áyát 11, 13.
[24] Mat. 28. 19.
[25] Rom. 8. 22.
[26] Báb 13. 10. Kul. 1. 23. Muq. A'mál 1. 8 aur Rom. 10. 18.
[27] Yúh. 3. 36. Muq. Yúh. 3. 18.
[28] Yúh. 3. 5. A'mál 2. 38 aur 8. 12, wag:
[29] A'mál 16. 31. Rom. 10. 9. 1 Pat. 3. 21.
[30] 1 Pat. 2. 7. Muq. 2 Thiss. 2. 12 aur áyat 11 aur Lúq. 24. 11, 41 aur A'mál 28. 24.
[31] Muq. báb 11. 23.
[32] A'mál 5. 16; 8. 7; 16. 18 aur 19. 12. Dekho báb 9. 38.
[33] A'mál 2. 4; 10. 46 aur 19. 6. 1 Kur. 12. 10, 28, 30; 13. 1 aur 14. 2, 4.
[34] Lúq. 10. 19. A'mál 28. 3—5.
[35] Dekho báb 5. 23.
[36] A'mál 5. 15, 16; 8. 7; 9. 12, 17 aur 28. 8. Ya'q. 5. 14, 15. Muq. Yúh. 14. 12.
[37] A'mál 1. 3.
[38] Lúq. 9. 51 aur 24. 51. Yúh. 6. 62. A'mál 1. 2. 1 Tim. 3. 16. Muq. Yúh. 20. 17 aur If. 4. 8—10 aur 'Ibr. 4. 14.
[39] A'mál 7. 55, 56. Rom. 8. 34. If. 1. 20. Kul. 3. 1. 'Ibr. 1. 3; 8. 1; 10. 12 aur 12. 2. 1 Pat. 3. 22. Muk. 3. 21. Dekho Mat. 22. 44 aur A'mál 2. 33.
[40] 'Ibr. 2. 3, 4. Dekho 1 Kur. 3. 9.
[41] Dekho báb 4. 14.
[42] Dekho A'mál 5. 12.

LÚQÁ KÍ INJÍL

Injíl ká díbácha.

I **1** Chúnki bahuton ne is par kamar bándhí hai, ki jo báten hamáre darmiyán wáqi‘ húín, un ko [1]tartíbwár bayán karen, **2** [2]jaisá ki unhon ne, jo [3]shurú‘ se [4]khud dekhnewále aur [5]kalám ke [6]khádim the, unhen [7]ham ko pahuncháyá; **3** is liye ai mu‘azzaz [8]Thiyufilus, main ne bhí munásib jáná, ki sab báton ká silsila shurú‘ se ṭhík ṭhík daryáft karke unhen tere liye tartíb se likhún, **4** táki jin báton kí tú ne [9]ta‘lím pái hai, un kí [10]pukhtagí tujhe ma‘lúm ho jáe.

Yúhanná baptisma denewále ke paidá hone kí peshingoí.

5 Yahúdiya ke bádsháh [11]Herodes ke zamáne men [12]Abiyyáh ke [13]faríq men se Zakaryáh nám ek káhin thá, aur us kí bíwí Hárún kí aulád men se thí, aur us ká nám Ilíshiba‘ thá. **6** Aur wuh dono Khudá ke huzúr [14]rástbáz aur Khudáwand ke [15]sáre hukmon aur qánúnon par [16]be‘aib chalnewále the. **7** Aur un ke aulád na thí, kyúnki [17]Ilíshiba‘ bánjh thí, aur [18]dono ‘umr rasída the.

8 [19]Jab wuh Khudá ke huzúr apne [20]faríq kí bárí par kahánat ká kám anjám detá thá, to aisá húá **9** ki kahánat ke dastúr ke muwáfiq us ke nám ká qura‘ niklá, ki Khudáwand ke [21]maqdis men [22]jákar khushbú jaláe: **10** aur logon kí sárí jamá‘at khushbú jaláte waqt [23]báhar [24]du‘á máng rahí thí, **11** ki Khudáwand ká firishta [25]khushbú ke mazbah kí dahiní taraf khará húá us ko dikháí diyá. **12** Aur [26]Zakaryáh dekhkar ghabráyá aur us par [27]dahshat chhá gayí. **13** Magar firishte ne us se kahá: Ai Zakaryáh, khauf na kar; kyúnki [28]terí du‘á sun lí gayí, aur terí bíwí Ilíshiba‘ tere liye beṭá janegí; [29]tú us ká nám Yúhanná rakhná. **14** Aur tujhe khushí o khurramí hogí, aur [30]bahut se log us kí paidáish ke sabab khush honge. **15** Kyúnki wuh Khudáwand ke huzúr men [31]buzurg hogá, aur [32]hargiz na mai na [33]koí âur sharáb píegá, aur [34]apní mán ke peṭ hí se [35]Rúhu’l Quds se bhar jáegá, **16** aur bahut se baní Isráíl ko Khudáwand kí taraf, jo un ká Khudá hai, pheregá. **17** Aur wuh [36]Eliyyáh kí rúh aur quwwat men us ke [37]áge áge chalegá, ki [38]wálidon ke dil aulád kí taraf, aur [39]náfarmánon ko rástbázon kí dánái par chalne kí taraf phere, aur [40]Khudáwand ke liye ek musta‘idd qaum taiyár kare. **18** Zakaryáh ne firishte se kahá; [41]Main is bát ko kis tarah jánún, kyúnki main

[1] A‘mál 11. 4.
[2] Muq. ‘Ibr. 2. 3.
[3] Yúh. 15. 27 Muq. Mar. 1. 1 aur Yúh. 16. 4 aur A‘mál 11. 15.
[4] 2 Pat. 1. 16. 1 Yúh. 1. 3. Muq. A‘mál 4. 20 aur 1 Pat. 5. 1.
[5] Dekho Mar. 4. 14.
[6] A‘mál 26. 16. Muq. 1 Kur. 4. 1.
[7] 1 Kur. 11. 2, 23.
[8] A‘mál 1. 1.
[9] A‘mál 18. 25. Rom. 2. 18. 1 Kur. 14. 19. Gal. 6. 6.
[10] A‘mál 2. 36 (Yún.). Muq. 2 Pat. 1. 16, 19.
[11] Mat. 2. 1.
[12] 1 Taw. 24 10.
[13] Áyat 8.
[14] Báb 2. 25, wag: Muq. Paid. 7. 1.
[15] Muq. Paid. 17. 1 aur 1 Sal. 9. 4 aur Zab. 119. 1 aur A‘mál 9. 31 wag:
[16] Fil. 2. 15 aur 3. 6. 1 Thiss. 2. 10; 3. 13 aur 5. 23. Muq. A‘mál 23. 1 aur 24. 16.
[17] Áyat 36. Muq. Qáz. 13. 2 aur 1 Sam. 1. 2.
[18] Muq. Paid. 18. 11 aur ‘Ibr. 11. 11, 12.
[19] 1 Taw. 24. 19. 2 Taw. 8. 14 aur 31. 2. Muq. áyat 23.
[20] Áyat 5.
[21] Áyát 21, 22. Mat. 23. 16, 35 aur 27. 5, 40, 51. Muk. 11. 2, 19. Muq. ‘Ibr. 9. 2, 3.
[22] Khur. 30. 7, 8. 1 Sam. 2. 28. 1 Taw. 23. 13. 2 Taw. 29. 11.
[23] Muq. Ahb. 16. 17.
[24] Zab. 141. 2. Muq. Muk. 5. 8 aur 8. 3, 4.
[25] Khur. 30. 1—10 aur 40. 26, 27.
[26] Muq. áyat 29 aur báb 2. 9 aur Qáz. 6. 22 aur 13. 22 aur 2 Sam. 6. 9 aur Muk. 1. 17, wagaira.
[27] Muq. A‘mál 19. 17.
[28] A‘mál 10. 4, 31.
[29] Áyát 60, 63.
[30] Muq. áyat 58.
[31] Muq. báb 7. 28 aur Mát. 11. 11.
[32] Báb 7. 33. Gin. 6. 3. Qáz. 13. 4, 7, 14. Mat. 11. 18.
[33] Muq. A‘mál 2. 15, 17 aur If. 5. 18.
[34] Yas‘. 49. 1, 5. Yar. 1. 5. Gal. 1. 15.
[35] Áyát 41, 67. Dekho A‘mál 2. 4.
[36] Dekho Mat. 11. 14.
[37] Áyat 76. Yúh. 3. 28.
[38] Mal. 4. 6.
[39] Rom. 10. 21.
[40] Báb 7. 27. Mal. 3. 1. Mat. 11. 10. Mar. 1. 2.
[41] Paid. 15. 8. Muq. Paid. 17. 17.

búṛhá húṉ, aur merí bíwí 'umr rasída hai. 19 Firishte ne jawáb meṉ us se kahá; Maiṉ [42]Jibraíl húṉ, [43]jo Khudá ke huzúr khaṛá rahtá húṉ, aur is liye bhejá gayá húṉ, ki tujh se kalám karúṉ aur tujhe in bátoṉ kí khushkhabarí dúṉ; 20 aur dekh, jis din tak yih báteṉ wáqi' na ho leṉ, [44]tú chupká rahegá, aur bol na sakegá, is liye ki tú ne merí bátoṉ ká, jo apne waqt par púrí hoṉgí, yaqín na kiyá. 21 Aur log Zakaryáh kí ráh dekhte aur ta'ajjub karte the, ki use [45]maqdis meṉ kyún der lagí. 22 Jab wuh báhar áyá, to un se bol na saká. Pas unhoṉ ne ma'lúm kiyá, ki us ne [45]maqdis meṉ royá dekhí hai, aur [46]wuh un se isháre kartá thá, aur gúṉgá hí rahá. 23 Phir aisá húá ki [47]jab us kí [48]khidmat ke din púre húe, wuh apne ghar gayá.

24 In dinoṉ ke ba'd us kí bíwí Ilíshiba' hámila húí; aur us ne páṉch mahíne tak apne taíṉ yih kahke chhipáe rakkhá, ki 25 Jab Khudáwand ne [49]merí ruswáí logoṉ meṉ se dúr karne ke liye mujh par nazar kí, un dinoṉ meṉ us ne mere liye aisá kiyá.

Yisú' ke paidá hone kí peshíngoí.

26 Chhaṭe mahíne [50]Jibraíl firishta Khudá kí taraf se Galíl ke ek shahr meṉ jis ká nám [51]Násarat thá, [52]ek kuṉwárí ke pás bhejá gayá, 27 jis kí mangní [53]Dáúd ke gharáne ke ek mard Yúsuf nám se húí thí; aur us kuṉwárí ká nám Maryam thá. 28 Aur firishte ne us ke pás andar áke kahá; Salám tujh ko, [54]jis par fazl húá hai! [55]Khudáwand tere sáth hai. 29 Wuh is kalám se bahut [56]ghabrá gayí aur soch-ne lagí, ki yih kaisá salám hai. 30 Firishte ne us se kahá; Ai Maryam, khauf na kar, kyúṉki [57]Khudá kí taraf se tujh par fazl húá hai; 31 aur dekh, [58]tú hámila hogí aur beṭá janegí; [59]us ká nám Yisú' rakhná. 32 Wuh buzurg hogá; aur [60,61]Khudá Ta'álá ká Beṭá kahláegá, aur Khudáwand Khudá [62]us ke báp [63]Dáúd ká takht use degá, 33 aur wuh Ya'qúb ke gharáne par [64]abad tak bádsháhí karegá, aur us kí bádsháhí ká ákhir na hogá. 34 Maryam ne firishte se kahá; Yih kyúṉkar hogá, jis hál meṉ ki maiṉ mard ko nahíṉ jántí? 35 Aur firishte ne jawáb meṉ us se kahá, ki [65]Rúhu'l Quds tujh par názil hogá, aur [60]Khudá Ta'álá kí qudrat tujh par sáya dálegí, aur is sabab se wuh [66]pákíza jo paidá honewálá hai [67,61]Khudá ká Beṭá kahláegá. 36 Aur dekh, terí rishtadár Ilíshiba' ke bhí buṛhápe meṉ beṭá honewálá hai; aur ab us ko, [68]jo báṉjh kahlátí thí, chhaṭá mahína hai. 37 Kyúṉki [69]jo qaul Khudá kí taraf se hai, wuh hargiz betásír na hogá. 38 Maryam ne kahá; Dekh, maiṉ Khudáwand kí bandí húṉ; mere liye tere qaul ke muwáfiq ho. Phir [70]firishta us ke pás se chalá gayá.

Maryam aur Ilíshiba' kí muláqát, aur Maryam ká gít.

39 Unhíṉ dinoṉ Maryam uṭhí, aur jaldí se [71]paháṛí mulk

[42] Áyat 26. Dan. 8. 16 aur 9. 21.
[43] Muk. 8. 2. Muq. 1 Sal. 17. 1 aur Aiy. 1. 6 aur Yas'. 63. 9 aur Mat. 18. 10.
[44] Muq. Hiz. 3. 26 aur 24. 27.
[45] Dekho áyat 9.
[46] Áyat 62.
[47] 2 Taw. 23. 8. Muq. 2 Sal. 11. 5 aur 1 Taw. 9. 25.
[48] 'Ibr. 10. 11.
[49] Muq. Paid. 30. 23 aur 1 Sam. 1. 6 aur Zab. 113. 9 aur Yas'. 4. 1.
[50] Áyat 19.
[51] Dekho Mat. 2. 23.
[52] Mat. 1. 16, 18.
[53] Báb 2. 4. Mat. 1. 20.
[54] Muq. Zab. 45. 2 aur Dan. 9. 23.
[55] Qaz. 6. 12.
[56] Dekho áyat 12.
[57] A'mál 7. 46.
[58] Yas'. 7. 14.
[59] Báb 2. 21. Mat. 1. 21, 25.
[60] Áyat 76. Báb 6. 35. Muq. A'mál 7. 48. Dekho Mar. 5. 7.
[61] Muq. Mat. 16. 16 aur 27. 54 aur Yúh. 1. 34, wag:
[62] Dekho Mat. 1. 1.
[63] Áyat 69. 2 Sam. 7. 11–13, 16. Zab. 89. 4 aur 132. 11. Yas'. 9. 6, 7 aur 16. 5. A'mál 2. 30. Muq. Muk. 3. 7.
[64] Dan. 2. 44 aur 7. 14, 18, 27. 'Ibr. 1. 8. Muk. 11. 15. Muq. Yúh. 12. 34.
[65] Mat. 1. 18, 20.
[66] Muq. Yúh. 6. 69.
[67] Dekho Mat. 14. 33.
[68] Áyat 7.
[69] Paid. 18. 14. Dekho Mat. 19. 26.
[70] Muq. Qáz. 6. 21 aur A'mál 12. 10.
[71] Áyat 65. Yash. 20. 7 aur 21. 11.

men Yahúdáh ke ek shahr ko gayí, 40 aur Zakaryáh ke ghar men dákhil hokar Ilíshiba' ko salám kiyá. 41 Aur jonhín Ilíshiba' ne Maryam ká salám suná, to aisá húá ki bachcha us ke peṭ men uchhal pará, aur Ilíshiba' [72]Rúhu'l Quds se bhar gayí, 42 aur baland áwáz se pukárke bolí, ki [73]Tú 'auraton men mubárak, aur [74]tere peṭ ká phal [75]mubárak hai; 43 aur mujh par yih fazl kahán se húá, ki [76]mere Khudáwand kí mán mere pás áí? 44 Kyúnki dekh, jonhín tere salám kí áwáz mere kán men pahunchí, bachcha máre khushí ke mere peṭ men uchhal pará. 45 Aur [77]mubárak hai wuh jo [78]ímán láí, kyúnki jo báten Khudáwand kí taraf se us se kahí gayí thín, wuh púrí hongí. 46 Phir Maryam ne kahá, ki

[79]Merí [80]ján [81]Khudáwand kí baráí kartí hai,
47 [82]Aur merí [80]rúh mere [83]munjí Khudá se khush húí;
48 Kyúnki [84]us ne apní bandí kí pasthálí par nazar kí:
Aur dekh, ab se lekar har zamáne ke log[a] mujh ko [85]mubárak kahenge.
49 Kyúnki us [86]Qádir ne mere liye [87]baṛe baṛe kám kiye hain,
Aur [88]us ká nám pák hai.
50 Aur [89]us ká rahm un par jo us se ḍarte hain
Pusht dar pusht rahtá hai.
51 [90]Us ne apne bázú se zor dikháyá;
Aur [91]jo apne tain baṛá samajhte the un ko parágánda kiyá.
52 [92]Us ne ikhtiyárwálon ko takht se girá diyá,
[91]Aur pasthálon ko baland kiyá.
53 [93]Us ne bhúkon ko achchhí chízon se ser kar diyá,
Aur daulatmandon ko [94]khálí háth lauṭá diyá.
54 Us ne [95]apne khádim Isráíl ko sambhál liyá,
[96]Táki apní us rahmat ko yád farmáe,
55 [96]Jo Ibráhím aur us kí nasl par abad tak rahegí;
[97]Jaisá us ne hamáre báp dádon se kahá thá.

56 Aur Maryam tín mahíne ke qaríb us ke sáth rahkar apne ghar ko lauṭ gayí.

Yúhanná baptisma denewále kí paidáish.

57 Aur Ilíshiba' ke janne ká waqt á pahunchá, aur wuh beṭá janí. 58 Aur us ke parausiyon aur rishtadáron ne yih sunkar, ki [98]Khudáwand ne us par baṛí rahmat kí, us ke sáth khushí manáí. 59 Aur [99]áṭhwen din aisá húá ki wuh laṛke ká khatna karne áe, aur us ká nám us ke báp ke nám par Zakaryáh rakhne lage. 60 Magar us kí mán ne kahá[b]; Nahín, [100]balki us ká nám Yúhanná rakkhá jáe. 61 Unhon ne us se kahá, ki Tere kunbe men kisí ká yih nám nahín. 62 Aur unhon ne us ke báp ko [101]ishára kiyá, ki tú us ká nám kyá rakhná cháhtá hai? 63 Us ne [102]takhtí mangáke yih likhá, ki [100]Us ká nám Yú-

a Yún. *sárí pushten.*

b Yún. *jawáb men kahá.*

[72] Áyát 15, 67.
[73] Muq. Qáz. 5. 24.
[74] Zab. 127. 3.
[75] Muq. Ist. 28. 4.
[76] Báb 20. 42. Yúh. 20. 28. Muq. báb 2. 11.
[77] Yúh. 20. 29.
[78] Muq. A'mál 27. 25.
[79] Muq. 1 Sam. 2. 1—10.
[80] 1 Thiss. 5. 23.
[81] Zab. 34. 3 aur 69. 30. A'mál 10. 46 Muq. A'mál 19. 17.
[82] Zab. 35. 9. Yas'. 61. 10. Hab. 3. 18 Muq. A'mál 16. 34.
[83] 1 Tím. 1. 1 aur 2. 3. Tit. 1. 3; 2. 10 aur 3. 4. Yahúdáh 25. Muq. Zab. 106. 21 aur 2 Tím. 1. 9
[84] 1 Sam. 1. 11. Zab. 138. 6. Muq. báb 9. 38.
[85] Báb 11. 27. Zab. 72. 17. Mal. 3. 12.
[86] Zab. 89. 8. Saf. 3. 17.
[87] Zab. 71. 19 aur 126. 2, 3.
[88] Zab. 99. 3 aur 111. 9. Yas'. 57. 15.
[89] Khur. 20. 6. Ist. 5. 10 aur 7. 9. Zab. 89. 1, 2 aur 103. 17.
[90] Zab. 89. 10; 98. 1; aur 118. 16. Yas'. 51. 9.
[91] Dán. 4. 37. Dekho Ya'q. 4. 6.
[92] Aiy. 5. 11. Zab. 75. 7; 107. 40, 41; 113. 7, 8 aur 147. 6. Hiz. 21. 26. Muq. Ya'q. 4. 10.
[93] Zab. 34. 10 aur 107. 9. Muq. báb 6. 21, 24, 25.
[94] Aiy. 22. 9.
[95] Muq. Yas'. 44. 21 aur 49. 3.
[96] Zab. 98. 3. Mík. 7. 20. Muq. áyát 72 73.
[97] Paid. 17. 19. Zab. 132. 11. Gal. 3. 16.
[98] Muq. Paid. 19. 19.
[99] Báb 2. 21. Paid. 17. 12. Ahb. 12. 3 Fil. 3. 5.
[100] Áyat 13.
[101] Áyat 22.
[102] Yas'. 8. 1 aur 30. 8.

hanná hai; aur sab ne ta'ajjub kiyá. 64 [103] Usí dam us ká munh aur zabán [104] khul gayí, aur wuh bolne aur [105] Khudá kí hamd karne lagá. 65 Aur un ke ás pás ke sab rahnewálon par [106] dahshat chhá gayí; aur Yahúdiya ke tamám [107] pahárí mulk men in sab báton ká charchá phail gayá. 66 Aur sab sunnewálon ne un ko [108] dil men sochkar[a] kahá; To yih larká kaisá honewálá hai! Kyúnki [109] Khudáwand ká háth us par thá.

Zakaryáh ká gít.

67 Aur us ká báp Zakaryáh [110] Rúhu'l Quds se bhar gayá, aur [111] nubuwwat kí ráh se kahne lagá, ki

68 [112] Khudáwand Isráíl ke Khudá kí hamd ho,
Kyúnki us ne [113] apní ummat par tawajjuh karke use [114] chhutkárá diyá,
69 Aur apne [115] khádim Dáúd ke gharáne men
Hamáre liye [116] naját ká [117] síng nikálá;
70 [118] (Jaisá [119] us ne apne pák nabíon kí zabání kahá thá,
Jo ki dunyá ke shurú' se hote áe hain,)
71 Ya'ní [120] ham ko hamáre dushmanon se,
Aur sab kína rakhnewálon ke háth se naját bakhshí.
72 Táki hamáre báp dádon par [121] rahm kare,
Aur apne pák [122] 'ahd ko yád farmáe;
73 Ya'ní [123] us qasam ko jo us ne hamáre báp Ibráhím se kháí thí,
74 Ki wuh hamen yih 'ináyat karegá ki apne[b] dushmanon ke háth se chhútkar,
75 Us ke huzúr [124] pákízagí aur rástbází se [125] 'umr bhar bekhauf us kí 'ibádat karen.
76 Aur ai larke, tú [126] Khudá Ta'álá ká [127] nabí kahláegá;
Kyúnki [128] tú Khudáwand kí ráhen taiyár karne ko us ke áge áge chalegá;
77 Táki us kí ummat ko naját ká 'ilm bakhshe,
Jo un ko [129] gunáhon kí mu'áfí se hásil ho.
78 Yih hamáre Khudá kí [130] 'ain rahmat se hogá,
Jis ke sabab [131] 'álam i bálá ká [132] áftáb ham par tulú' karegá,
79 Táki [133] un ko [134] jo andhere aur maut ke sáye men baithe hain raushní bakhshe,
Aur hamáre qadamon ko [135] salámatí kí ráh par dále.

Yúhanná ká larakpan.

80 [136] Aur wuh larká barhtá aur rúh men quwwat pátá gayá, aur Isráíl par záhir hone ke din tak [137] jangalon men rahá.

Yisú' kí paidáish.

2 1 Un dinon men aisá húá ki [1] Qaisar Augústus kí taraf se yih [2] hukm jári húá, ki sári dunyá ke logon ke [3] nám likhe jáen. 2 Yih pahlí [3] ismnawísí Súriya ke [4] hákim Kwiriniyus ke 'ahd men húí; 3 aur sab

a Yún. *rakhkar.*

b N. *apne* na darad.

[103] Áyat 20. [104] Mar. 7. 35. [105] Bab 2. 28 aur 24. 53. [106] Bab 7. 16 Muq. bab 5. 26 aur A'mál 2. 43, wag: [107] Dekho áyat 39. [108] Muq. bab 2. 19, 51. [109] A'mal 11. 21. [110] Áyát 15, 41. [111] Yuel 2. 28 [112] Yas'. 29. 23. Mat. 15. 31. A'mál 13. 17. [113] Bab 7. 16. 'Ibr. 2. 6. Muq. Khur. 4. 31 aur A'mal 15. 14. [114] Bab 2. 38. Muq. báb 24. 21 aur Zab. 111. 9 aur 130. 7, 8 aur Yas'. 43. 1 aur 59. 20. [115] Áyat 32. [116] 2 Sam. 22. 3. Zab. 18. 2. [117] 1 Sam. 2. 1, 10. Zab. 132. 17. Hiz. 29. 21. [118] Rom. 1. 2 Muq. Yar. 23. 5, 6. [119] A'mál 3. 21. [120] Zab. 106. 10. [121] Mik. 7. 20. [122] Ahb. 26. 42. Zab 105. 8, 9. Muq. áyát 54, 55. Dekho Rom. 9. 4. [123] Paid. 22. 16—18 aur 26. 3. 'Ibr. 6. 13, 14.

[124] If. 4. 24. 1 Thiss. 2. 10. Tit 2. 12. [125] Muq. Yar. 32. 39 aur Mat. 28. 20 (Yún.). [126] Dekho áyat 32. [127] Bab 7. 26 aur 20. 6. Mat. 11. 9 aur 14. 5. [128] Áyat 17. Báb 3. 4 aur 7. 27. Mal. 3. 1. Mat. 3. 3. Mar. 1. 2, 3. [129] Mat. 26. 28 aur Mar. 1. 4. [130] Kul. 3. 12 (Yún.). [131] Bab 24. 49. [132] Mal. 4. 2. Muq. If. 5. 14 aur 2 Pat. 1. 19. [133] Yas'. 9. 2. Mat. 4. 16. Muq. A'mál 26. 18. Dekho Yúh. 8. 12. [134] Zab. 107. 10. Yas'. 42. 7. [135] Rom. 3. 17. [136] Báb 2. 40. [137] Mat. 3. 1 aur 11. 7.

[1] Muq. báb 3. 1. [2] A'mal 17. 7. [3] Muq. A'mal 5. 37. [4] Báb 3. 1.

log nám likhwáne ke liye apne apne shahr ko gaye. 4 Pas Yúsuf bhí [5]Galíl ke shahr [6]Násarat se [7]Dáúd ke shahr [8]Baitlahm ko gayá, jo Yahúdiya men̲ hai, [9]is liye ki wuh Dáúd ke gharáne aur aulád se thá, 5 táki apní mangetar Maryam ke sáth, jo hámila thí, nám likhwáe. 6 [8]Jab wuh wahán̲ the, to aisá húá ki us ke janne ká waqt á pahun̲chá. 7 Aur wuh pahlauṭá beṭá janí, aur us ko [10]kapṛe men̲ lapeṭkar [11]charní men̲ rakkhá, kyún̲ki un ke wáste [12]saráe men̲ jagah na thí.

Baitlahm ke charwáhon̲ ko Yisú' kí paidáish kí ḳhabar milní.

8 Usí 'iláqe men̲ charwáhe the, jo rát ko maidán men̲ rahkar apne galle kí nigahbání kar rahe the. 9 Aur Ḳhudáwand ká firishta [13]un ke pás á khaṛá húá, aur [14]Ḳhudáwand ká jalál un ke chaugird chamká, aur wuh niháyat ḍar gaye. 10 Magar firishte ne un se kahá; Ḍaro nahín̲; kyún̲ki dekho, main̲ tumhen̲ baṛí khushí kí bashárat detá hún̲, jo sárí [15]ummat ke wáste hogí: 11 ki [16]áj [17]Dáúd ke shahr men̲ tumháre liye ek [18]Munjí paidá húá, ya'ní [19]Masíh [20]Ḳhudáwand; 12 aur [21]is ká tumháre liye yih patá hai, ki tum ek bachche ko [22]kapṛe men̲ liptá aur charní men̲ paṛá húá páoge. 13 Aur yakáyak us firishte ke sáth [23]ásmání lashkar ká ek guroh, Ḳhudá kí hamd kartá aur yih kahtá záhir húá, ki

14 [24]'Álam i bálá par [25]Ḳhudá kí tamjíd ho,
Aur [24]zamín par [25]un ádmíon̲ men̲, jin se wuh rází hai, [26]sulh.

Charwáhon̲ ká Yisú' ke pás áná.

15 Jab firishte un ke pás se ásmán par chale gaye, to aisá húá ki charwáhon̲ ne ápas men̲ kahá, ki Áo, Baitlahm tak chalen̲, aur yih bát jo húí hai, aur jis kí Ḳhudáwand ne ham ko ḳhabar dí hai dekhen̲. 16 Pas unhon̲ ne jaldí se jákar Maryam aur Yúsuf ko dekhá, aur us bachche ko [27]charní men̲ paṛá páyá; 17 aur unhen̲ dekhkar wuh bát, jo us laṛke ke haqq men̲ un se kahí gayí thí, mashhúr kí; 18 aur sab sunnewálon̲ ne in báton̲ par, jo charwáhon̲ ne un se kahín̲, ta'ajjub kiyá. 19 Magar [28]Maryam in sab báton̲ ko apne dil men̲ rakhkar gaur kartí rahí. 20 Aur charwáhe, jaisá un se kahá gayá thá, waisá hí sab kuchh sunkar aur dekhkar [29]Ḳhudá kí baṛáí aur hamd karte húe lauṭ gaye.

Yisú' ká ḳhatna.

21 [30]Jab áṭh din púre húe, aur us ke ḳhatne ká waqt áyá, to [31]us ká nám Yisú' rakkhá gayá, jo firishte ne us ke peṭ men̲ paṛne se pahle rakkhá thá.

Yisú' ká haikal men̲ házir kiyá jáná.

22 Phir [32]jab Músá kí sharí'at ke muwáfiq un ke pák hone ke din púre ho gaye, to wuh us ko Yarúshalem men̲ láe, táki [33]Ḳhudáwand ke áge házir karen̲, 23 (jaisá ki [34]Ḳhudáwand kí sharí'at men̲ likhá

---

[5] Báb 1. 26.
[6] Dekho Mat. 2. 23.
[7] Áyat 11. Yúh. 7. 42. Muq. 1 Sam. 16. 1.
[8] Mat. 2. 1.
[9] Báb 1. 27.
[10] Áyat 12.
[11] Áyat 16.
[12] Báb 22. 11 (Yún.).
[13] Báb 24. 4. A'mál 12. 7.
[14] Báb 9. 31. A'mál 7. 55. 2 Kur. 3. 18. Muq. Ḳhur. 40. 34 aur Yas'. 6. 1, wag:
[15] Áyat 32. Yúh. 11. 50. Muq. Zak. 9. 9.
[16] Yas'. 9. 6.
[17] Áyat 4.
[18] Mat. 1. 21. Yúh. 4. 42 A'mál 4. 12; 5. 31 aur 13. 23. Fil. 3. 20, wag:
[19] A'mál 2. 36 aur 10. 36. Muq. báb 23. 2. Dekho Mat. 1. 17.
[20] Muq. báb 1. 43.
[21] 1 Sam. 2. 34. 2 Sal. 19. 29 aur 20. 8, 9. Yas'. 7. 11, 14.
[22] Áyat 7.
[23] Paid. 28. 12 aur 32. 1, 2. 1 Sal. 22. 19 2 Taw. 18. 18. Zab. 103. 21 aur 148. 2. Dán. 7. 10. Muk. 5. 11.
[24] Báb 19. 38. Muq. báb 10. 21 aur Mat. 6. 10; 21. 9 aur 28. 18 aur Yúh. 17. 4 aur A'mál 7. 49 aur If. 3. 15 aur Kul. 1 16, 20 aur Muk. 5. 13.
[25] Muq. báb 3. 22.
[26] A'mál 10. 36. Rom. 5. 1. If. 2. 14, 17. Kul. 1. 20. Muq. Zab. 85. 10 aur Yas'. 9. 6, 7 aur Haj. 2. 9.
[27] Áyat 7, 12.
[28] Áyat 51. Muq. báb 1. 66 aur Paid. 37. 11.
[29] Dekho báb 7. 16.
[30] Dekho báb 1. 59.
[31] Báb 1. 31. Mat. 1. 21, 25.
[32] Ahb. 12. Muq. áyát 21, 27 aur Gal. 4. 4.
[33] Muq. 1 Sam. 1. 22, 24.
[34] Áyat 39. Ḳhur. 13. 9. 2 Taw. 31. 3.

hai, ki[a] Har ek pahlautá Khudáwand ke liye muqaddas ṭhahregá,) 24 aur [34]Khudáwand kí sharí'at ke is qaul ke muwáfiq qurbání karen, ki [b]Qumríon ká ek jorá, yá kabútar ke do bachche láo. 25 Aur dekho, Yarúshalem men Shama'ún nám ek ádmí thá, aur wuh ádmí [35]rástbáz aur [36]khudátars aur [37]Isráíl kí [38]tasallí ká muntazir thá, aur Rúhu'l Quds us par thá. 26 Aur us ko Rúhu'l Quds se ágáhí húí thí, ki jab tak tú [39]Khudáwand ke Masíh ko dekh na le, [40]maut ko na dekhegá. 27 Wuh [41]Rúh kí hidáyat se[c] haikal men áyá, aur jis waqt [42]mán báp us larke Yisú' ko andar láe, táki us ke liye sharí'at ke dastúr par 'amal karen, 28 to us ne use apní god men liyá, aur [43]Khudá kí hamd karke káhá, ki

29 Ai Málik, ab tú apne gulám ko [44]apne qaul ke muwáfiq salámatí se rukhsat detá hai;
30 Kyúnki [45]merí ánkhon ne terí [46]naját dekh lí hai,
31 [47]Jo tú ne sab ummaton ke rúbarú taiyár kí hai,
32 Táki [48, 49]gair-qaumon ko raushní denewálá[d] núr
Aur [50]terí ummat [51]Isráíl ká jalál bane.

33 Aur [52]us ká báp aur us kí mán in báton par, jo us ke haqq men kahí jatí thín, ta'ajjub karte the. 34 Aur Shama'ún ne un ke liye barakat cháhí, aur us kí mán Maryam se kahá; Dekh yih [53]Isráíl men bahuton ke girne aur uṭhne ke liye, aur aisá nishán hone ke liye muqarrar húá hai, [54]jis kí mukhálafat kí jáegí—35 balki khud terí ján bhí talwár se chhid jáegí—táki bahut logon ke dilon ke khayál khul jáen. 36 Aur Ásher ke qabíle men se Hannáh nám Fanúel kí beṭí ek [55]nabiya thí; wuh bahut 'umr rasída thí, aur apne kunwárepan ke ba'd sát baras ek shauhar ke sáth guzáre the; 37 wuh chaurásí baras se bewa thí; aur haikal se judá na hotí thí, balki rát din [56]rozon aur du'áon ke sáth [57]'ibádat kiyá kartí thí. 38 Aur wuh usí gharí wahán ákar Khudá ká shukr karne lagí, aur un sab se jo [58]Yarúshalem ke chhuṭkáre ke muntazir the us kí bábat báten karne lagí. 39 Aur jab wuh [59]Khudáwand kí sharí'at ke muwáfiq sab kuchh kar chuke, to Galíl men apne shahr [60]Násarat ko phir gaye.

Yisú' ká larakpan, aur haikal ke ustádon men us ká páyá jáná.

40 [61]Aur wuh larká barhtá aur quwwat pátá gayá, aur hikmat se ma'múr hotá gayá, aur Khudá ká fazl us par thá.
41 Us ke [62]mán báp [63]har baras [64]'Íd i Fasah par Yarúshalem ko jáyá karte the. 42 Aur jab wuh bárah baras

[35] Báb 1. 6.
[36] A'mál 2. 5.
[37] Áyat 38. Báb 23. 51. Mar. 15. 43. Muq. Paid. 49. 18 aur Yas'. 25. 9.
[38] Yas'. 40. 1.
[39] Báb 9. 20 aur 23. 35. 1 Sam. 24. 6.
[40] Zab. 89. 48. Yúh. 8. 51. 'Ibr. 11. 5.
[41] Muq. A'mál 2. 27. Báb 4. 1.
[42] Áyát 33, 41, 43, 48—51.
[43] Báb 1. 64.
[44] Áyat 26.
[45] Yas'. 52. 10.
[46] Dekho báb 3. 6.
[47] Zab. 98. 2 Dekho báb 24. 47.
[48] Yas'. 25. 7 (hásh; ke liye).
[49] Yas' 42. 6; 49. 6 aur 60. 3 Yúh. 8. 12. A'mál 13. 47 aur 26. 23.
[50] Áyat 10.
[51] Yas'. 46. 13.
[52] Áyat 27.
[53] Muq. Yas'. 8. 14 aur Mat. 21. 44 aur Yúh. 9. 39 aur 1 Kur. 1. 23, 24 aur 2 Kur. 2. 16 aur 1 Pat. 2. 8, 9.
[54] A'mál 28. 22.
[55] Dekho Khur. 15. 20.
[56] Báb 5. 33. Mat. 6. 16—18. A'mál 13. 2 aur 14. 23. 2 Kur. 6. 5 aur 11. 27.
[57] 1 Tim. 5. 5.
[58] Áyat 25. Dekho báb 1. 68.
[59] Áyat 23.
[60] Áyat 4.
[61] Báb 1. 80.
[62] Áyat 27.
[63] Muq. 1 Sam. 1. 3.
[64] Khur. 23. 15. Ist. 16. 1. Yúh. 2. 13.

a Khurúj 13. 2. b Ahbár 12. 6.
c Yún. *Rúh men.*
d Ya *gair-qaumon par se parda uṭhánewálí.*

[65] Yuh. 11. 55.
[66] Khur. 12. 15. Ahb. 23. 8. Ist. 16. 3.
[67] Yúh. 3. 10.
[68] Dekho Mat. 26. 55.
[69] Áyat 27. Muq. áyat 49.
[70] Yúh. 4. 34.
[71] Yúh. 2. 16 aur 14. 2.
[72] Dekho báb 13. 33.
[73] Muq. báb 18. 34. Dekho Mar. 9. 32.
[74] Dekho áyat 19.
[75] Mat. 6. 27 (hásh :).
[76] Muq. áyat 40 aur 1 Sam. 2. 26.

ká húá, to [65] wuh 'Íd ke dastúr ke muwáfiq Yarúshalem ko gaye. 43 Jab wuh [66] un dinon ko púrá karke laute, to wuh larká Yisú' Yarúshalem men rah gayá, aur us ke [62] mán báp ko khabar na húí. 44 Magar yih samajhkar ki wuh qáfile men hai, ek manzil nikal gaye, aur use apne rishtadáron aur jánpahchánon men dhúndhne lage. 45 Jab na milá, to use dhúndhte húe Yarúshalem tak wápas gaye. 46 Aur tín roz píchhe aisá húá ki unhon ne use haikal men [67] ustádon ke bích men [68] baithe, un kí sunte aur un se suwál karte húe páyá. 47 Aur jitne us kí sun rahe the, us kí samajh aur us ke jawábon se dang the. 48 Wuh use dekhkar hairán húe, aur us kí mán ne us se kahá; Betá, tú ne kyún ham se aisá kiyá? Dekh, [69] terá báp aur main kurhte húe tujhe dhúndhte the. 49 Us ne un se kahá; Tum mujhe kyún dhúndhte the? Kyá tum ko ma'lúm na thá, ki [70] mujhe [71] apne Báp ke hán honá[a] [72] zarúr hai? 50 Magar jo bát us ne un se kahí, use [73] wuh na samjhe. 51 Aur wuh un ke sáth rawána hokar Násarat men áyá, aur un ke tábi' rahá; aur [74] us kí mán ne yih sab báten apne dil men rakkhín.

52 Aur Yisú' hikmat aur [75] qadd o qámat men, aur Khudá kí aur insán kí maqbúlíyat men, [76] taraqqí kartá gayá.

a Yá: *Báp ke kam men mashgúl honá.*

Yúhanná kí manádí aur us ke baptisma dene ká hál.

(Mat. 3. 1–12; Mar. 1. 2–8.)

3 1 [1] Tibiriyus Qaisar kí hukúmat ke pandrahwen baras, jab [2] Puntiyus Pílátus Yahúdiya ká [3] hákim[b] thá, aur [4] Herodes Galíl ká, aur us ká bháí Filippus Itúraiya aur Trakhonítis ká, aur Lisániyás Abilene ká hákim[b] thá, 2 aur Hanná aur [5] Káifá [6] sardár káhin the; us waqt Khudá ká kalám [7] biyábán men Zakaryáh ke bete [8] Yúhanná par utrá. 3 Aur wuh Yardan ke sáre girdnawáh men jákar [9] gunáhon kí mu'áfí ke liye [10] tauba ke baptisma[c] kí manádí karne lagá, 4 jaisá [11] Yasha'yáh nabí ke kalám kí kitáb men likhá hai, ki

[d] Biyábán men pukárnewále kí [12] áwáz átí hai, ki
[13] Khudáwand kí ráh taiyár karo,
Us ke ráste sídhe banáo.
5 [14] Har ek ghátí bhar dí jáegí,
[15] Aur har ek pahár aur tíla níchá kiyá jáegá;
[16] Aur jo terhá hai sídhá,
Aur jo únchá níchá hai hamwár rásta banegá;
6 [17] Aur har bashar [18] Khudá kí najat dekhegá.

7 Pas jo log us se baptisma[c] lene ko nikalkar áte the, wuh un se kahtá thá; [19] Ai sanp[e] ke bachcho, tumhen kis ne jatáyá, ki ánewále [20] gazab se bhágo? 8 Pas [21] tauba ke muwáfiq phal láo, aur apne

b Yún. *titrárkh* ya'ní *chauthái mulk ká hákim.*
c Yá *istibág.* d Yasha'yáh 40. 3–5.
e Yún. *afa'í.*

[1] Muq. báb 2. 1.
[2] Dekho Mat. 27. 2.
[3] Báb 2. 2.
[4] Áyat 19. Báb 8. 3; 9. 7, 9; 13. 31 aur 23. 7. Mat. 14. 1. A'mál 4. 27 aur 13. 1. Muq. Mar. 6. 14.
[5] Dekho Mat. 26. 3.
[6] Yúh. 18. 13, 24. A'mál 4. 6.
[7] Báb 1. 80. Yash. 15. 61. Qáz. 1. 16.
[8] Yúh. 1. 6, 7.
[9] Báb 1. 77. Mat. 26. 28.
[10] A'mál 2. 38.
[11] Báb 4. 17. Muq. A'mál 8. 28.
[12] Yúh. 1. 23.
[13] Báb 1. 76.
[14] Muq. Yas'. 57. 14.
[15] Yas'. 49. 11. Zak. 4. 7.
[16] Yas'. 42. 16 aur 45. 2.
[17] Yas'. 52. 10. Muq. Zab. 98. 2, 3.
[18] Báb 2. 30. A'mál 28. 28. Muq. báb 1. 69, 71, 77 aur Tit. 2. 11.
[19] Zab. 140. 3. Mat. 12. 34 aur 23. 33.
[20] Rom. 5. 9. If. 5. 6. Kul. 3. 6. 1 Thiss. 1. 10.
[21] Muq. A'mál 26. 20.

dilon men yih kahná shurú' na karo, ki [22] Ibráhím hamárá báp hai; kyúnki main tum se kahtá hún, ki Khudá [23] in pattharon se Ibráhím ke liye aulád paidá kar saktá hai. 9 Aur ab to darakhton kí jar par kulhárá rakkhá húá hai; pas [24] jo darakht achchhá phal nahín látá, wuh kátá aur ág men dálá játá hai. 10 Logon ne us se yih púchhá, ki Phir [25] ham kyá karen? 11 Us ne jawáb men un se kahá, ki [26] Jis ke pás do kurte hon, wuh us ko jis ke pás na ho bánt de, aur jis ke pás kháná ho, wuh bhí aisá hí kare. 12 Aur [27] mahsúl lenewále bhí baptisma[a] lene ko áe, aur us se púchhá, ki Ai ustád, [25] ham kyá karen? 13 Us ne un se kahá; [28] Jo tumháre liye muqarrar hai, us se ziyáda na lená. 14 Aur [29] sipáhíon ne bhí us se yih púchhá, ki [25] Ham log kyá karen? Us ne un se kahá; Na kisí par zulm karo, aur na kisí se [30] náhaqq kuchh lo, aur apní tankhwáh par kifáyat karo.

15 Jab log muntazir the, aur sab apne apne dil men Yúhanná kí bábat sochte the, ki [31] áyá wuh [32] Masíh hai, yá nahín; 16 to [33] Yúhanná ne un sab se jawáb men kahá; Main to tumhen pání se baptisma[a] detá hún, magar [34] jo mujh se zoráwar hai, wuh ánewálá hai; main us kí [35] jútí ká tasma kholne ke láiq nahín; wuh tumhen [36] Rúhu'l Quds aur [37] ág se[b] baptisma[a] degá. 17 Us ká chháj[c] us ke háth men hai, táki wuh apne khaliyán ko khúb sáf kare, aur [38] gehúon ko apne khatte men jama' kare; [39] magar bhúsí ko [40] us ág men jaláegá jo bujhne kí nahín.

Yúhanná ká qaid ho jáná.

18 Pas [41] wuh âur bahut sí nasíhaten de deke logon ko khushkhabarí sunátá rahá. 19 Lekin chauthái mulk ke hákim [42] Herodes ne, apne bhái Filippus kí bíwí Herodiyás ke sabab, aur un sárí buráiyon ke bá'is jo Herodes ne kí thín, Yúhanná se malámat uthákar, 20 in sab se barhkar yih bhí kiyá, ki [43] us ko qaid men dálá.

Yisú' ká Yúhanná se baptisma lená.

(Mat. 3. 13–17; Mar. 1. 9–11; Yúh. 1. 32–34.)

21 Jab sab logon ne baptisma[a] liyá, aur Yisú' bhí baptisma[a] pákar du'á máng rahá thá, to aisá húá ki [44] ásmán khul gayá, 22 aur [45] Rúhu'l Quds jismání súrat men kabútar kí mánind us par utrá, aur [46] ásmán se áwáz ái, ki [47] Tú merá piyárá Betá hai; tujh se main khush hún.

Yisú' ká nasabnáma.

23 [48] Jab Yisú' khud ta'lím dene lagá, to [49] baras tís ek ká thá, aur (jaisá ki samjhá játá thá), [50] Yúsuf ká betá thá, aur wuh 'Elí ká, 24 aur wuh Mattát ká, aur wuh Lewí ká, aur wuh Malkí ká, aur wuh Yanná ká, aur wuh Yúsuf ká, 25 aur wuh Mattityáh ká, aur wuh Ámos ká, aur wuh Nahúm

[22] Yúh. 8. 39.
[23] Muq. báb 4. 3.
[24] Báb 13. 7, 9. Mat. 7. 19. Yúh. 15. 2, 6.
[25] A'mál 2. 37; 16. 30 aur 22. 10.
[26] Yas'. 58. 7. Dan. 4. 27. If. 4. 28. Ya'q. 2. 15, 16. 1 Yúh. 3. 17. Muq. báb 18. 22.
[27] Báb 7. 29. Mat. 21. 32.
[28] Báb 19. 8.
[29] 2 Tím. 2. 4.
[30] Báb 19. 8.
[31] Yúh. 1. 19, 20.
[32] Dekho Mat. 1. 17.
[33] Yúh. 1. 26. A'mál 1. 5.
[34] Yúh. 1. 15, 27 aur 3. 30, 31. A'mál 13. 25.
[35] Yas'. 5. 27.
[36] Yúh. 1. 33. A'mál 11. 16.
[37] Muq. Yas'. 4. 4 aur Mal. 3. 2, 3 aur A'mál 2. 3.
[38] Mat. 13. 30.
[39] Mal. 4. 1.
[40] Mar. 9. 43, 48.
[41] Muq. Yúh. 20. 30 aur 21. 25.
[42] Mat. 14. 3. Mar. 6. 17, 18. Dekho áyat 1.
[43] Muq. Yúh. 3. 24
[44] A'mál 7. 56.
[45] Muq. báb 4. 18, 21 aur A'mál 10. 38.
[46] Yúh. 12. 28.
[47] Muq. báb 9. 35 aur Zab. 2. 7 aur Yas'. 42. 1 aur If. 1. 6 aur Kul. 1. 13 aur 2 Pat. 1. 17 aur 1 Yúh. 5. 9.
[48] Mat. 4. 17. A'mál 1. 1, 22.
[49] Muq. Gin. 4. 3.
[50] Báb 4. 22. Mat. 13. 55. Yúh. 1. 45 aur 6. 42. Muq. Mat. 1. 1—16.

a Yá *istibág.* b Yá *men.* c Yá *súp.*

ká, aur wuh Asalyáh ká, aur wuh Nogah ká, 26 aur wuh Má'at ká, aur wuh Mattityáh ká, aur wuh Shim'í ká, aur wuh Yosekh ká, aur wuh Yodáh ká, 27 aur wuh Yúhanná ká, aur wuh Resá ká, aur wuh [51] Zarubbábil ká, aur wuh [52] Sha'altiyel ká, aur wuh Nerí ká, 28 aur wuh Malkí ká, aur wuh Addí ká, aur wuh Qosám ká, aur wuh Ilmodám ká, aur wuh 'Er ká, 29 aur wuh Yeshú' ká, aur wuh Il'ázár ká, aur wuh Yorím ká, aur wuh Mattát ká, aur wuh Lewí ká, 30 aur wuh Shama'ún ká, aur wuh Yahúdáh ká, aur wuh Yúsuf ká, aur wuh Yonán ká, aur wuh Ilyáqím ká, 31 aur wuh Maleáh ká, aur wuh Minnáh ká, aur wuh Mattatá ká, aur wuh [53] Nátán[a] ká, aur wuh Dáúd ká, 32 aur wuh [54] Yishai ká, aur wuh 'Obed[b] ká, aur wuh Bo'az ká, aur wuh Salmon[c] ká, aur wuh Nahshon ká, 33 aur wuh 'Ammínádáb ká,[d] aur wuh Arní ká, aur wuh Hisron[e] ká, aur wuh Firis ká, aur wuh Yahúdáh ká, 34 aur wuh [55] Ya'qúb ká, aur wuh [56] Izháq ká, aur wuh [57] Ibráhím ká, aur wuh [58] Tirah ká, aur wuh Náhor ká, 35 aur wuh Sarúg ká, aur wuh Ra'ú ká, aur wuh Filig ká, aur wuh 'Ebir ká, aur wuh Shilah ká, 36 aur wuh [59] Qenán[f] ká, aur wuh [59] Arfakshad ká, aur wuh Shem ká, aur wuh Núh ká, aur wuh Limik ká, 37 aur wuh Mathúshilah ká, aur wuh Hanok ká, aur wuh Yirid[g] ká, aur wuh Mahalalel ká, aur wuh Qenán[f] ká, 38 aur wuh Inosh ká, aur wuh Shet ká, aur wuh Ádam ká, aur wuh Khudá ká thá.

[51] Mat. 1. 12.
[52] 'Azrá 3. 2.
[53] 2 Sam. 5. 14. 1 Taw. 3. 5 aur 14. 4. Zak. 12. 12.
[54] 1 Sam. 16. 1 aur 17. 12. Muq. Rút 4. 18—22 aur 1 Taw. 2. 1—15.
[55] Paid. 29. 35.
[56] Paid. 25. 26.
[57] Paid. 21. 3.
[58] Dekho Paid. 5. 3—32 aur 11. 10—26 aur 1 Taw. 1. 1—4 aur 24—27.
[59] Paid. 10. 24.

Yisú' kí ázmáish.

(Mat. 4. 1–11; Mar. 1. 12, 13.)

4 1 Phir Yisú' [1] Rúhu'l Quds se bhará húá [2] Yardan se lauṭá, aur [3] chálís din tak [4] Rúh kí hidáyat se[h] biyábán men phirtá rahá, 2 aur [5] Iblís use ázmátá rahá. [3] Un dinon men us ne kuchh na kháyá; aur jab wuh din púre ho gaye, to [6] use bhúk lagí. 3 Aur Iblís ne us se kahá; Agar tú [7] Khudá ká Beṭá hai, to [8] is patthar se kah, ki roṭí ban jáe. 4 Yisú' ne us ko jawáb diyá; [9] Likhá hai, ki[i] [10] Ádmí sirf roṭí hí se jítá na rahegá. 5 [11] Aur Iblís ne use únche par le jákar dunyá kí sárí bádsháhaten pal bhar men dikháín, 6 aur us se kahá, ki [12] Yih sárá ikhtiyár aur in kí shán o shaukat main tujhe de dúngá, [12] kyúnki yih mere sipurd hai, aur jis ko cháhtá hún detá hún. 7 Pas agar tú mere áge sijda kare, to yih sab terá hogá. 8 Yisú' ne jawáb men us se kahá; [13] Likhá hai, ki[k] Tú Khudáwand apne Khudá ko sijda kar, aur [14] sirf usí kí 'ibádat kar. 9 [15] Aur wuh use Yarúshalem men le gayá, aur haikal ke kangure par khará karke us se kahá; Agar tú Khudá ká Beṭá hai, to apne taín yahán se níche girá de: 10 kyúnki likhá hai, ki

[1] Wuh terí bábat apne firisht-

[1] Áyat 18. Báb 3. 22. Yúh. 1. 33 aur 3. 34. A'mál 10. 38. Muq. báb 1. 15 aur A'mál 6. 5.
[2] Báb 3. 3, 21.
[3] Muq. Ist. 9. 9, 18 aur 1 Sal. 19. 8.
[4] Báb 2. 27. Muq. áyat 14.
[5] Muq. 'Ibr. 2. 18 aur 4. 15.
[6] Muq. Yúh. 4. 6, 7.
[7] Dekho Mat. 14. 33.
[8] Muq. báb 3. 8.
[9] Áyát 8, 10. If. 6. 17.
[10] Muq. Yúh. 4. 34.
[11] Mat. 4. 8.
[12] Muk. 13. 2. Muq. báb 22. 53 aur Yúh. 12. 31 aur 1 Yúh. 5. 19, wag:
[13] Áyat 4. Muq. áyat 12.
[14] 1 Sam. 7. 3.
[15] Mat. 4. 5.

a N. *Nátám.* b N. *Yobed.* c N. *Sailá.* d N. *aur wuh Admín ká,* izád. e N. *Hisrom.* f N. *Qenám.* g N. *Yirit.*

h Yún. *Rúh men.* i Istisná 8. 3. k Istisná 6. 13. l Zabúr 91. 11, 12.

on ko hukm degá, ki terí
hifázat karen:
11 Aur yih bhí, ki
Wuh tujhe háthon par uṭhá
lenge,
Aisá na ho ki tere pánw ko
patthar kí ṭhes lage.
12 Yisú' ne jawáb men us se kahá; Farmáyá gayá hai, ki [a] Tú Khudáwand apne [16] Khudá kí ázmáish na kar. 13 Jab Iblís tamám ázmáishen kar chuká, to [17] kuchh 'arse ke liye us se judá húá.

Galíl men Yisú' kí manádí.

14 Phir [18] Yisú' [19] Rúh kí quwwat se bhará húá [b] Galíl ko lauṭá, aur sáre girdnawáh men [20] us kí shuhrat phail gayí. 15 Aur [21] wuh un ke 'ibádatkhánon men ta'lím detá rahá, aur sab us kí baṛáí karte rahe.

Násarat men Yisú' ká na máná jáná.

(Mat. 13. 54–58; Mar. 6. 1–6.)

16 Aur wuh [22] Násarat men áyá, jahán us ne parwarish pái thí, aur [23] apne dastúr ke muwáfiq [24] Sabt ke din 'ibádatkháne men gayá, aur [25] paṛhne ko khaṛá húá. 17 Aur [26] Yasha'yáh nabí kí kitáb us ko dí gayi, aur kitáb kholkar us ne wuh maqám nikálá, jahán yih likhá thá, ki
18 [c] Khudáwand ká Rúh
[27] mujh par hai,
Is liye ki us ne mujhe
[28] garíbon ko khush-
khabarí dene ke liye
masah kiyá;
[29] Us ne mujhe bhejá hai, ki
qaidíon ko rihái,
Aur [30] andhon ko bínáí páne
kí khabar sunáún,
[31] Kuchle húon ko ázád
karún,
19 [32] Aur Khudáwand ke sál
i maqbúl kí manádí kar-
ún.
20 Phir wuh kitáb band karke aur khádim ko wápas dekar [33] baiṭh gayá; aur jitne 'ibádatkháne men the, sab kí ánkhen [34] us par lagí thín. 21 Wuh un se kahne lagá, ki Áj yih [35] nawishta tumháre sámne [d] [36] púrá húá hai. 22 Aur sab ne us par gawáhí dí, aur un purfazl báton par, jo us ke munh se nikaltí thín, ta'ajjub karke kahne lage; Kyá [37] yih [38] Yúsuf ká beṭá nahín? 23 Us ne un se kahá; Tum albatta yih masal mujh par kahoge, ki [39] Ai hakím, apne áp ko to achchhá kar: jo kuchh ham ne suná hai, ki [40] Kafarnahúm men kiyá gayá, yahán apne watan men bhí kar. 24 Aur us ne kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki [41] koí nabí apne watan men maqbúl nahín hotá. 25 Aur main tum se sach kahtá hún, ki Eliyyáh ke dinon men, [42] jab sáṛhe tín baras ásmán band rahá, yahán tak ki sáre mulk men sakht kál paṛá, bahut sí bewa 'auraten Isráíl men thín; 26 lekin Eliyyáh un men se kisí ke pás na bhejá gayá, [43] magar mulk i Saidá ke shahr i Sárafat men ek bewa 'aurat ke pás. 27 Aur Ilísha' nabí ke waqt men [44] Isráíl ke darmiyán bahut se koṛhí the, lekin un men se koí pák sáf na kiyá gayá, [45] magar Na'mán

a Istisná 6. 16. b Yún. *quwwat men.* c Yasha'yáh 61. 1, 2.

d Yún. *kánon men.*

[16] Muq. Yas'. 7. 12.
[17] Muq. A'mál 13. 11.
[18] Mat. 4. 12.
[19] Muq. báb 2. 27 aur 4. 1 aur A'mál 1. 8.
[20] Muq. áyat 37.
[21] Dekho Mat. 4. 23.
[22] Báb 2. 39, 51.
[23] Muq. A'mál 17. 2.
[24] Áyat 31. Dekho Mar. 6. 2.
[25] A'mál 13. 15, 27 aur 15. 21.
[26] Báb 3. 4. Muq. A'mál 8. 28.
[27] Áyat 1.
[28] Mat. 11. 5 Muq. báb 6. 20.
[29] Zab. 146. 7, 8.
[30] Muq. Yas'. 42. 7 aur Yuh. 9. 39 aur A'mál 26. 18.
[31] Yas'. 58. 6
[32] Ahb. 25. 10. Muq. Yas'. 49. 8 aur 2 Kur 6. 2.
[33] Mat. 26. 55. Yúh. 8. 2. Muq. Mat. 5. 1 aur 13. 2.
[34] Muq. báb 19. 48 aur A'mál 3. 4.
[35] Mar. 12. 10. A'mál 8. 35.
[36] Dekho Mat. 1. 22.
[37] Muq. Mat. 13. 55 aur Yuh. 6. 42.
[38] Báb 2. 27 aur 3. 23.
[39] Muq. báb 23. 39 aur Mat. 27. 42.
[40] Mat. 11. 23. Mar. 2. 1–12. Yúh. 4. 46 –53.
[41] Dekho Mat. 13. 57.
[42] 1 Sal. 17. 1 aur 18. 1. Ya'q. 5. 17. Muq. Muk. 11. 6.
[43] 1 Sal. 17. 9.
[44] Muq. 2 Sal. 7. 3.
[45] 2 Sal. 5. 1–14.

Súriyání. 28 Jitne 'ibádatkháne men the, in báton ko sunte hí gusse se bhar gaye; 29 aur uthkar us ko [46] shahr se báhar nikálá, aur us pahár kí chotí par le gaye, jis par un ká shahr ábád thá, táki use sir ke bal girá den. 30 Magar wuh [47] un ke bích men se nikalkar chalá gayá.

'Ibádatkháne men ek bad-rúh ko nikál dená.

(Mar. 1. 21–28.)

31 Phir wuh Galíl ke shahr i [48] Kafarnahúm gayá. Aur wuh [49] Sabt ke din unhen [50] ta'lím de rahá thá; 32 aur log us kí ta'lím se [51] hairán the; [51] kyúnki us ká kalám ikhtiyár ke sáth thá. 33 Aur [50] 'ibádatkháne men ek ádmí thá, jis men nápák deo kí rúh thí; wuh barí áwáz se chillá uthá, ki 34 Ai Yisú' Násarí, [52] hamen tujh se kyá kám? kyá tú hamen halák karne áyá hai? [53] Main tujhe jántá hún, ki tú kaun hai; [54] Khudá ká Quddús hai. 35 Yisú' ne use [55] jhirakkar kahá; Chup rah, aur us men se nikal já. Is par bad-rúh use bích men patakkar bagair zarar pahuncháe us men se nikal gayí. 36 Aur sab [56] hairán hokar ápas men kahne lage, ki Yih kaisá kalám hai? [56] kyúnki wuh ikhtiyár aur qudrat se nápák rúhon ko hukm detá hai, aur wuh nikal játí hain. 37 Aur [57] girdnawáh men har jagah us kí dhúm mach gayí.

Patras kí sás aur âur bímáron ko shifá bakhshná.

(Mat. 8. 14–16; Mar. 1. 29–34.)

38 Phir wuh 'ibádatkháne se uthkar Shama'ún ke ghar men dákhil húá, aur [58] Shama'ún kí sás ko barí tap charhí húí thí; aur unhon ne us ke liye us se 'arz kí. 39 Wuh khará hokar us kí taraf jhuká, aur tap ko [59] jhirká, to utar gayí: aur wuh usí dam uthkar un kí khidmat karne lagí.

40 Aur súraj ke dúbte waqt wuh sab log jin ke hán tarah tarah kí bímárion ke maríz the, unhen us ke pás láe; aur us ne un men se har ek par [60] háth rakhkar unhen achchhá kiyá. 41 [61] Aur bad-rúhen bhí [62] chillákar aur yih kahkar, ki Tú [63] Khudá ká Betá hai, bahuton men se nikal gayín; aur wuh [61] unhen jhiraktá aur bolne na detá thá, kyúnki wuh jántí thín ki yih [64] Masíh hai.

Galíl men manádí ke liye gasht karná.

(Mar. 1. 35–39.)

42 Jab din húá to wuh nikalkar ek [65] wírán jagah men gayá, aur [66] bhír kí bhír us ko dhúndhtí húí us ke pás áí, aur us ko rokne lagí, ki hamáre pás se na já. 43 Us ne un se kahá; Mujhe âur shahron men bhí [67] Khudá kí bádsháhat kí khushkhabarí sunání [68] zarúr hai, kyúnki main isí liye bhejá gayá hún. 44 Aur wuh [69] Galíl[a] ke

[46] Muq. Gin. 15. 35 aur A'mál 7. 58.
[47] Muq. Yúh. 8. 59 aur 10. 39.
[48] Mat. 4. 13.
[49] Dekho Mar. 6. 2.
[50] Áyát 15, 16. Dekho Mat. 4. 23.
[51] Áyat 36. Dekho Mat. 7. 28, 29.
[52] Dekho Mat. 8. 29.
[53] Muq. A'mál 19. 15 aur Ya'q. 2. 19.
[54] Yúh. 6. 69. A'mál 3. 14. Muk. 3. 7. Muq. báb 1. 35 aur 'Ibr. 7. 26 aur 1 Yúh. 2. 20.
[55] Áyat 41. Dekho Mat. 12. 16.
[56] Áyat 32. Muq. Mat. 8. 27.
[57] Muq. áyat 14.
[58] 1 Kur. 9. 5.
[59] Báb 8. 24 aur 9. 42. Mat. 17. 18. Mar. 9. 25. Muq. Mat. 8. 26 aur Mar. 4. 39.
[60] Dekho Mar. 5. 23.
[61] Mar. 3. 11, 12. Muq. A'mál 16. 17, 18.
[62] Áyat 33.
[63] Dekho Mat. 14. 33.
[64] Dekho Mat. 1. 17.
[65] Muq. báb 5. 16.
[66] Muq. Mar. 1. 36.
[67] Báb 8. 1 aur 16. 16. Mat. 4. 23 aur 24. 14. A'mál 8. 12.
[68] Dekho báb 13. 33.
[69] Muq. Yúh. 3. 22 aur 5. 1.

a N. Ya, údiya.

[70] Muq. Mar. 1. 39.

[70] 'ibádatkhánon men manádí kartá rahá.

Kasrat se machhliyon ke pakre jáne ká mu'jiza.

5 [1] Jab bhír us par girí partí thí, aur Khudá ká kalám suntí thí, aur wuh [1] Gannesarat kí jhíl ke kanáre khará thá, to aisá húá ki [2] [2] us ne jhíl ke kanáre do kishtíán lagí dekhín, lekin machhlí pakarnewále un par se utarkar [3] jál dho rahe the. [3] Aur us ne un kishtíon men se ek par charhkar, jo Shama'ún kí thí, us se darkhwást kí, ki kanáre se zará hatá le chal. Aur wuh [4] baithkar logon ko kishtí par se ta'lím dene lagá. [4] Jab kalám kar chuká, to Shama'ún se kahá; [5] Gahre men le chal, aur tum shikár ke liye apne jál dálo. [5] Shama'ún ne jawáb men kahá; Ai Sáhib, [6] ham ne rát bhar mihnat kí, aur kuchh háth na áyá; magar tere kahne se jál dáltá hún. [6] Yih kiyá aur [7] wuh machhliyon ká bara gol gher láe, aur un ke jál phatne lage. [7] Aur unhon ne [8] apne sharíkon ko, jo dúsrí kishtí par the, ishára kiyá, ki áo, hamárí madad karo. Pas unhon ne ákar dono kishtíán yahán tak bhar dín ki dúbne lagín. [8] Shama'ún Patras yih dekhkar Yisú' ke pánwon men girá, aur kahá; Ai Khudáwand, [9] mere pás se já, is liye ki [10] main gunahgár ádmí hún. [9] Kyúnki machhliyon ke is shikár se, jo unhon ne kiyá, wuh aur us ke sab sáthí bahut hairán húe. [10] Aur waise hí Zabdí ke bete Ya'qúb aur Yúhanná bhí, jo Shama'ún ke sharík the, hairán húe. Yisú' ne Shama'ún se kahá; Khauf na kar; ab se tú [11] ádmíon ká shikár kiyá karegá. [11] Wuh kishtíon ko kanáre par le áe, aur [12] sab kuchh chhorkar us ke píchhe ho liye.

[1] Gin. 34. 11. Ist. 3. 17. Yash. 12. 3. Yúh. 6. 1. Muq. Mat. 14. 34.
[2] Muq. Mat. 4. 18—22 aur Mar. 1. 16—20 aur Yúh. 1. 40—42.
[3] Muq. Mar. 1. 19.
[4] Muq. Mat. 5. 1.
[5] Muq. Yúh. 21. 6.
[6] Muq. Yúh. 21. 3.
[7] Muq. Yúh. 21. 11.
[8] Aiy. 41. 6.
[9] Dekho Mat. 8. 34.
[10] Yas'. 6. 5.
[11] 2 Tim. 2. 26.
[12] Báb 18. 28 Mat. 19. 27 Muq. áyat 28.

Ek korhí ko achchhá karná.

(Mat. 8. 2–4; Mar. 1. 40–45.)

[12] Jab wuh ek shahr men thá, to dekho, korh se bhará húá ek ádmí thá. Wuh Yisú' ko dekhkar [13] munh ke bal girá, aur us kí minnat karke kahá; Ai Khudáwand, [14] agar tú cháhe, to mujhe pák sáf kar saktá hai. [13] Us ne háth barhákar use chhúá aur kahá; Main cháhtá hún; tú pák sáf ho já; aur fauran us ká korh játá rahá. [14] Aur us ne use tákíd kí, ki [15] Kisí se na kahná, balki jákar [16] apne taín káhin ko dikhá, aur jaisá Músá ne muqarrar kiyá hai, apne pák sáf ho jáne kí bábat [17] nazr guzrán, [18] táki un ke liye gawáhí ho. [15] [19] Lekin us ká charchá ziyáda phailá, aur bahut se log jama' húe, ki us kí sunen, aur apní bímáríon se shifá páen. [16] Magar [20] wuh jangalon men alag jákar [20] du'á mángá kartá thá.

[13] Dekho báb 17. 16.
[14] Muq. Mat. 9. 28 aur Mar. 9. 22, 23.
[15] Mat. 9. 30 aur 17. 9. Mar. 1. 34; 5. 43; 7. 36 aur 8. 26. Dekho Mat. 12. 16.
[16] Báb 17. 14.
[17] Ahb. 14. 2—32.
[18] Báb 9. 5. Mat. 10. 18 aur 24. 14. Mar. 6. 11. Ya'q. 5. 3.
[19] Muq. Mar. 1. 45.
[20] Mar. 1. 35. Dekho Mat. 14. 23.

Ek maflúj ko achchhá karná.

(Mat. 9. 2–8; Mar. 2. 3–12.)

[17] Aur ek din aisá húá ki wuh ta'lím de rahá thá, aur Farísí aur [21] shara' ke mu'allim wahán baithe húe the, jo Galíl ke har gánw aur Yahúdiya aur Yarúshalem se áe the; aur [22] Khudáwand kí qudrat shifá bakhshne ko us ke sáth thí. [18] Aur dekho, kaí mard ek ádmí ko jo maflúj

[21] A'mál 5. 34. 1 Tim. 1. 7. Muq. báb 2. 46 aur Mat. 22. 35.
[22] Muq. báb 6. 46.

thá [23]chárpáí par láe, aur koshish kí, ki use andar lákar us ke áge rakkhen; 19 aur jab bhír ke sabab us ko andar le jáne kí ráh na páí, to [24]kothe par charhke [25]khaprail men se us ko khatole samet bích men Yisú' ke sámne utár diyá. 20 Us ne [26]un ká ímán dekhkar kahá, ki Ai ádmí, [27]tere gunáh mu'áf húe. 21 Is par faqíh aur Farísí sochne lage, ki Yih kaun hai jo [28]kufr baktá hai? [29]Siwá Khudá ke âur kaun gunáhon ko mu'áf kar saktá hai? 22 Yisú' ne [30]un ke khayálon ko ma'lúm karke jawáb men un se kahá; Tum apne dilon men kyá sochte ho? 23 Ásán kyá hai? yih kahná, ki Tere gunáh mu'áf húe, yá yih kahná, ki Uth aur chal phir? 24 Lekin is liye ki tum jáno, ki [31]Ibn i Ádam ko zamín par gunáhon ke mu'áf karne ká ikhtiyár hai (us ne maflúj se kahá;) Main tujh se kahtá hún, Uth, aur apná khatolá uthákar apne ghar já. 25 Aur wuh usí dam un ke sámne uthá, aur jis par pará thá use uthákar, [32]Khudá kí baráí kartá húá apne ghar chalá gayá. 26 Wuh sab ke sab bare hairán húe, aur [32]Khudá kí baráí karne lage, aur bahut [32]dar gaye, aur kahne lage, ki Áj ham ne 'ajíb báten dekhín.

Lewí ká buláyá jáná. Roze ke bayán men.

(Mat. 9. 9–17; Mar. 2. 14–22.)

27 In báton ke ba'd wuh báhar gayá, aur [33]Lewí nám ek [34]mahsúl lenewále ko mahsúl kí chaukí par baithe dekhá, aur us se kahá; Mere píchhe ho le. 28 [35]Wuh sab kuchh chhorkar uthá, aur us ke píchhe ho liyá. 29 Phir Lewí ne apne ghar men us kí barí ziyáfat kí; aur [36]mahsúl lenewálon aur âuron ká, jo un ke sáth kháná kháne baithe the, bará majma' thá. 30 Aur Farísí aur [37]un ke faqíh us ke shágirdon se yih kahkar burburáne lage, ki [38]Tum kyún mahsúl lenewálon aur gunahgáron ke sáth kháte píte ho? 31 Yisú' ne jawáb men un se kahá, ki Tandauruston ko hakím darkár nahín, balki bímáron ko. 32 [39]Main rástbázon ko nahín, balki [40]gunahgáron ko [41]tauba ke liye buláne áyá hún. 33 Aur unhon ne us se kahá, ki [42]Yúhanná ke shágird aksar [43]roza rakhte aur [43]du'áen mángá karte hain, aur [44]isí tarah Farísíon ke bhí; magar tere shágird kháte píte hain. 34 Yisú' ne un se kahá; [45]Kyá tum barátíon se, jab tak dúlhá un ke sáth rahe, roza rakhwá sakte ho? 35 Magar [46]wuh din áenge: aur jab dúlhá un se judá kiyá jáegá, [47]tab un dinon men wuh roza rakkhenge. 36 Aur us ne un se ek tamsíl bhí kahí, ki Koí ádmí nayí poshák men se phárkar purání poshák men paiwand nahín lagátá; warna nayí bhí phategí, aur us ká paiwand purání men mel bhí na kháegá. 37 Aur koí shakhs nayí mai purání [48]mashkon men nahín bhartá; nahín to nayí mai mashkon ko phárkar khud bhí bah jáegí, aur mashken bhí barbád ho jáengí. 38 Balki nayí mai nayí mashkon men bharní cháhíye.

[23] Mar. 6. 55.
[24] Ist. 22. 8. 1 Sam. 9. 25. Naham. 8. 16. Mat. 10. 27 aur 24. 17. A'mál 10. 9.
[25] Muq. Mar. 2. 4.
[26] Báb 7. 9, 50; 17. 19 aur 18. 42. Mat. 8, 10, 13; 9. 22, 29 aur 15. 28. Mar. 10. 52. A'mál 3. 16 aur 14. 9. Ya'q. 5. 15.
[27] Báb 7. 48. Muq. Yúh. 5. 14.
[28] Mat. 26. 65. Yúh. 10. 36.
[29] Zab. 32. 5. Yas'. 43. 25.
[30] Dekho Yúh. 2. 25.
[31] Muq. báb 6. 5.
[32] Dekho báb 7. 16.
[33] Muq. Mat. 9. 9.
[34] Mat. 11. 19. Mar. 2. 15, 16, wag: Dekho Mat. 5. 46.
[35] Muq. áyat 11.
[36] Muq. báb 15. 1, 2.
[37] A'mál 4. 5 aur 23. 9.
[38] Báb 15. 2. Mat. 11. 19.
[39] Muq. báb 15. 7 aur Yúh. 9. 39.
[40] 1 Tím. 1. 15.
[41] Báb 13. 3, 5; 15. 10 aur 24. 47. Mat. 4. 17 aur 11. 20. Mar. 1. 15. A'mál 5. 31.
[42] Báb 11. 1. Mat. 11. 2 aur 14. 12. Yúh. 1. 35; 3. 25 aur 4. 1. Muq. A'mál 18. 25 aur 19. 3.
[43] Báb 2. 37.
[44] Báb 18. 12.
[45] Yúh. 3. 29.
[46] Dekho báb 17. 22.
[47] Muq. Yúh. 16. 20.
[48] Yash. 9. 4. Aiy. 32. 19. Zab. 119. 83.

39 Aur koí ádmí purání mai píkar nayí kí khwáhish nahín kartá, kyúnki kahtá hai, ki Purání hí achchhí hai.

Ibn i Ádam Sabt ká málik hai.

(Mat. 12. 1–8; Mar. 2. 23–28.)

6 1 Phir Sabt ke din yún húá, ki wuh kheton men hokar já rahá thá; aur us ke shágird [1] bálen tor torkar aur háthon se mal malkar kháte játe the. 2 Aur Farísíon men se ba'z kahne lage; [2] Tum wuh kám kyún karte ho, [3] jo Sabt ke din karná[a] rawá nahín? 3 Yisú' ne jawáb men un se kahá; [4] Kyá tum ne yih bhí nahín parhá, ki [5] jab Dáúd aur us ke sáthí bhúke the to us ne kyá kiyá: 4 wuh kyúnkar Khudá ke ghar men gayá, aur [6] nazr kí rotiyán lekar kháín, [6] jin ká khána káhinon ke siwá âur kisí ko rawá nahín, aur apne sáthíon ko bhí dín? 5 Phir us ne un se kahá, ki [7] Ibn i Ádam Sabt ká málik hai.

Sabt ke din ek shakhs ká súkhá húá háth achchhá karná.

(Mat. 12. 9–14; Mar. 3. 1–6.)

6 Aur yún húá ki kisí âur Sabt ko wuh 'ibádatkháne men dákhil hokar [8] ta'lím dene lagá; aur wahán ek ádmí thá, jis ká dahiná háth súkh gayá thá. 7 Aur faqíh aur Farísí [9] us kí ták men the, ki áyá Sabt ke din achchhá kartá hai yá nahín, [10] táki us par ilzám lagáne ká mauqa' páen. 8 Magar [11] us ko un ke khayál ma'lúm the; pas us ádmí se jis ká háth súkhá thá kahá; Uth aur bích men khará ho. Wuh uth khará húá. 9 Yisú' ne un se kahá; Main tum se yih púchhtá hún, ki [12] Áyá Sabt ke din nekí karní rawá hai, yá badí karní? ján ko bacháná yá halák karná? 10 Aur un sab par [13] nazar[b] karke us se kahá; Apná háth barhá. [14] Us ne aisá kiyá, aur us ká háth durust ho gayá. 11 Wuh ápe se báhar hokar ek dúsre se kahne lage, ki Ham Yisú' ke sáth kyá karen?

Bárah rasúlon ko muqarrar aur bahutere logon ko achchhá karná.

(Mat. 10. 2–4; Mar. 3. 13–19; A'm. 1. 13.)

12 Aur un dinon men aisá húá, ki [15] wuh pahár par du'á mángne ko niklá, aur Khudá se du'á mángne men sárí rát guzárí. 13 Jab din húá, to [16] us ne apne shágirdon ko pás bulákar [17] un men se bárah chun liye, aur un ko [18] rasúl ká laqab diyá; 14 ya'ní Shama'ún, [19] jis ká nám us ne Patras bhí rakkhá, aur us ká bhái [20] Andriyás, aur [20] Ya'qúb aur Yúhanná, aur Filippus aur Bar-Tulmáí, 15 aur [21] Matí aur Tomá, aur Halfai ká betá Ya'qúb aur Shama'ún jo [22] Zelotes[c] kahlátá thá, 16 aur Ya'qúb ká betá[d] [23] Yahúdáh, aur Yahúdáh Iskariyotí jo us ká pakarwánewálá húá; 17 aur [24] wuh un ke sáth utarkar

[1] Ist. 23. 25. [2] Muq. Mat. 9. 11. [3] Muq. Khur. 20. 9–11. [4] Dekho Mat. 21. 16. [5] 1 Sam. 21. 1–6. [6] Khur. 25. 30. Ahb. 24. 5–9. [7] Muq. bab 5. 24. [8] Dekho Mar. 6. 2. [9] Bab 14. 1 aur 20. 20. Muq. bab 11. 54. [10] Muq. Yuh. 8. 6. [11] Dekho Mat. 9. 4. [12] Bab 14. 3. [13] Mar. 3. 5, 34; 5. 32 aur 10. 23. Muq. Mar. 10. 21. [14] Muq. 1 Sal. 13. 4. [15] Dekho Mat. 14. 23. [16] Bab 9. 1. Mat. 10. 1. Mar. 3. 13 aur 6. 7. [17] Dekho Yúh. 13. 18. [18] Dekho Mar. 6. 30. [19] Mat. 16. 18. Yúh. 1. 42. [20] Mat. 4. 18, 21. [21] Mat. 9. 9. [22] Muq. A'mal 21. 20. [23] Yúh. 14. 22. [24] Muq. áyat 12 aur Mat. 5. 1.

a N. *karná* na dárad.

b Yún. *cháron taraf nazar.*
c Ya'ní *gairatmand.* Yih ek dıní firqe ká nám thá. Mat. 10. 4, Mar. 3. 18 aur A'm. 1. 13 ko dekho.
d Yá *bhái.* Yahúdáh 1 dekho.

hamwár jagah par khaṛá húá; aur us ke shágirdon kí [25]baṛí jamá'at aur logon kí baṛí bhíṛ wahán thí, jo sáre Yahúdiya aur Yarúshalem aur [26]Súr aur Saidá ke bahrí kanáre se, us kí sunne aur apní bímáríon se shifá páne ke liye us ke pás áí thí. 18 Aur [27]jo nápák rúhon se dukh páte the, wuh achchhe kiye gaye. 19 Aur sab log [28]use chhúne kí koshish karte the, kyúnki [29]quwwat us se nikaltí aur sab ko shifá bakhshtí thí.

Yisú' ká wa'z. Mubárakbád aur afsos.

(Mat. 5. 3–12.)

20 Phir [30]us ne apne shágirdon kí taraf nazar karke kahá; Mubárak ho tum jo [31]garíb ho, kyúnki Khudá kí [32]bádsháhat tumhárí hai. 21 [33]Mubárak ho tum jo ab bhúke ho, kyúnki ásúda hoge. [34]Mubárak ho tum jo ab rote ho, kyúnki hansoge. 22 Jab [35]Ibn i Adam ke sabab log tum se [36]'adáwat rakkhenge, aur tumhen [37]khárij kar denge, aur [38]la'n ta'n karenge, aur tumhárá nám burá jánkar káṭ denge, to tum mubárak hoge. 23 Us din [39]khush honá aur khushí ke máre uchhalná; is liye ki, dekho, ásmán par tumhárá ajr baṛá hai; kyúnki [40]un ke báp dáda nabíon ke sáth bhí aisá hí kiyá karte the. 24 [41]Magar afsos tum par jo daulatmand ho, [42]kyúnki tum apní tasallí [43]pá chuke. 25 Afsos tum par jo ab ser ho, kyúnki [44]bhúke hoge. Afsos tum par [45]jo ab hanste ho, [45]kyúnki mátam karoge aur rooge. 26 Afsos tum par [46]jab sab log tumhen bhalá kahen, kyúnki [47]un ke báp dáda [48]jhúthe nabíon ke sáth bhí aisá hí kiyá karte the.

Dushmanon se mahabbat rakhní.

27 Lekin main tum sunnewálon se kahtá hún, ki [49]Apne dushmanon se mahabbat rakkho; jo tum se 'adáwat rakkhen [50]un ká bhalá karo; 28 jo tum par la'nat karen, un ke liye [51]barakat cháho; jo tumhárí be'izzatí karen, un ke liye du'á mángo. 29 [52]Jo tere ek [53]gál par tamáncha máre, dúsrá bhí us kí taraf pher de; aur jo terá choga le, us ko kurtá lene se bhí mana' na kar. 30 [54]Jo koí tujh se mánge use de, aur jo terá mál le le us se talab na kar. 31 Aur [55]jaisá tum cháhte ho ki log tumháre sáth karen, tum bhí un ke sáth waisá hí karo. 32 [56]Agar tum apne mahabbat rakhnewálon hí se mahabbat rakkho, to tumhárá kyá ihsán hai? kyúnki gunahgár bhí apne mahabbat rakhnewálon se mahabbat rakhte hain. 33 Aur agar tum unhín ká bhalá karo jo tumhárá bhalá karen, to tumhará kyá ihsán hai? kyúnki[a] gunahgár bhí aisá hí karte hain. 34 Aur [57]agar tum unhín ko [58]qarz do, jin se wusúl hone kí ummed rakhte ho, to tumhárá kyá ihsán hai? gunahgár bhí gunahgáron ko qarz dete hain, táki púrá wusúl kar len. 35 Magar tum [59]apne dushmanon se mahabbat

a N. *kyúnki* na dárad.

[25] Mat. 4. 25. Mar. 3. 7, 8.
[26] Dekho Mat. 11. 21.
[27] Mat. 4. 24.
[28] Mat. 14. 36. Mar. 3. 10. Muq. A'mál 5. 15.
[29] Dekho báb 8. 46.
[30] Muq. Yúh. 6. 5.
[31] Muq. Yas'. 61. 1 aur 66. 2.
[32] Muq báb 12. 32.
[33] Muq. báb 1. 53.
[34] Yas'. 25. 8 aur 57. 18. Dekho Mat. 5. 4.
[35] Yúh. 15. 21.
[36] Dekho Mat. 10. 22
[37] Muq. Yúh. 9. 22; 12. 42 aur 16. 2.
[38] 'Ibr. 11. 26. Muq. 1 Pat. 4. 14.
[39] Dekho Mat. 5. 12.
[40] Dekho Mat. 21. 35.
[41] 'Ámús 6. 1. Ya'q. 5. 1. Muq. báb 12. 21.
[42] Muq. báb 16. 25.
[43] Mat. 6. 2.
[44] Yas'. 65. 13.
[45] Yas'. 65. 14. Muq. Amsál 14. 13 aur Ya'q. 4. 9.
[46] Muq. Yúh. 15. 19 aur 17. 14 aur Ya'q. 4. 4 aur 1 Yúh. 4. 5.
[47] Yar. 5. 31. Muq. Yas'. 30. 10 aur Mík. 2. 11.
[48] Dekho Mat. 7. 15.
[49] Dekho Mat. 5. 44.
[50] Amsál 25. 21, 22. Rom. 12. 20, 21.
[51] 1 Pat. 3. 9.
[52] Dekho Mat. 5. 39—42. Muq. Rom. 12. 17.
[53] Yas'. 50. 6. Nauha 3. 30. Mat. 26. 67.
[54] Zab. 37. 21. Amsál 21. 26.
[55] Mat. 7. 12.
[56] Mat. 5. 46.
[57] Muq. báb 14. 12—14 aur Amsál 19. 17 aur Mat. 5. 42.
[58] Zab. 37. 26.
[59] Áyat 27.

rakkho, aur bhalá karo, aur bagair náummed húe qarz do; to tumhárá ajr baṛá hogá, aur tum [60]Khudá Ta'álá ke [61]bete ṭhahroge; kyúnki [62]wuh náshukron aur badon par bhí mihrbán hai. 36 Jaisá [63]tumhárá Báp rahím hai, [64]tum bhí rahmdil ho. 37 [65]'Aibjoí na karo, tumhárí bhí 'aibjoí na kí jáegí; mujrim na ṭhahráo, tum bhí mujrim na ṭhahráe jáoge; [65]khalásí do, tum bhí khalásí páoge. 38 [66]Diyá karo, tumhen bhí diyá jáegá, achchhá paimána dáb dábkar aur hilá hilákar aur labrez karke [67]tumháre palle men ḍálenge; kyúnki [68]jis paimáne se tum nápte ho, usí se tumháre liye nápá jáegá.

Dil kí sachchái.

39 Aur us ne un se ek tamsíl bhí kahí, ki [69]Kyá andhe ko andhá ráh dikhá saktá hai? kyá dono gaṛhe men na girenge? 40 [70]Shágird apne ustád se baṛá nahín; balki har ek, jab [71]kámil húá, to apne ustád jaisá hogá. 41 [65]Tú kyún apne bhái kí ánkh ke tinke ko dekhtá hai, aur [72]apní ánkh ke shahtír par gaur nahín kartá? 42 Aur jab tú apní ánkh ke shahtír ko nahín dekhtá, to apne bhái se kyúnkar kah saktá hai, ki Bhái lá, us tinke ko jo terí ánkh men hai, nikál dún? Ai riyákár, pahle apní ánkh men se to shahtír nikál, phir us tinke ko jo tere bhái kí ánkh men hai achchhí tarah dekhkar nikál sakegá. 43 Kyúnki [73]koi achchhá daraḳht nahín jo buár phal láe, aur na koí burá daraḳht hai, jo achchhá phal láe. 44 [74]Har daraḳht apne phal se pahcháná játá hai; kyúnki jhá̤riyon se anjír nahín torte, aur na jharberí se angúr. 45 [75]Achchhá ádmí apne dil ke achchhe khazáne se achchhí chízen nikáltá hai, aur burá ádmí bure khazáne se [76]burí chízen nikáltá hai; [77]kyúnki jo dil men bhará hai, wuhí us ke munh par átá hai.

Kalám par 'amal karná.

(Mat. 7. 24-27.)

46 Jab tum mere kahne par 'amal nahín karte, to [78]kyún [79]mujhe Khudáwand, Khudáwand kahte ho? 47 Jo koí mere pás átá, aur merí báten sunkar un par 'amal kartá hai, main tumhen jatátá hún ki wuh kis kí mánind hai. 48 Wuh us ádmí kí mánind hai, jis ne ghar banáte waqt zamín gahrí khodkar chaṭán par neo ḍálí; jab rau áí to dhár us ghar par zor se girí, magar use hilá na sakí, kyúnki wuh mazbút baná húá thá. 49 [80]Lekin jo sunkar 'amal men nahín látá, wuh us ádmí kí mánind hai, jis ne zamín par ghar ko bebunyád banáyá: jab dhár us par zor se girí, to wuh fi'lfaur gir paṛá aur wuh ghar bi'lkull barbád húá.

Súbadár ke ḳhádim ko achchhá karná.

(Mat. 8. 5-13.)

7 1 Jab wuh logon ko apní sárí báten suná chuká to Kafarnahúm men áyá.

2 Aur kisí súbadár ká naukar, jo us ko 'azíz thá, bímárí se marne ko thá. 3 Us ne Yisú' kí khabar sunkar [1]Yahúdíon ke kaí buzurgon ko us ke pás

[60] Bab 1. 32. Dekho Mar. 5. 7.
[61] Mat. 5. 45.
[62] Muq. Ya'q. 1. 5.
[63] Ya'q. 5. 11.
[64] Muq. Mat. 5. 7, 48 aur If. 5. 1, 2 aur Ya'q. 3. 17.
[65] Muq. Mat. 6. 14 aur 18. 23—35 aur Rom. 14. 13 aur 1 Kur. 4. 5 aur Ya'q. 5. 9. Dekho Mat. 7. 1—5.
[66] 2 Kur. 9. 6—8.
[67] Muq. Zab. 79. 12 aur Yas'. 65. 6, 7 aur Yar. 32. 18.
[68] Mar. 4. 24. Muq. Qaz. 1. 7.
[69] Mat. 15. 14.
[70] Dekho Mat. 10. 24.
[71] 1 Kur. 1. 10. 2 Kur. 13. 11. 2 Tím. 3. 17. 'Ibr. 13. 21. 1 Pat. 5. 10.
[72] Muq. Yuh. 8. 7—9.
[73] Dekho Mat. 7. 16, 20.
[74] Mat. 12. 33.
[75] Mat. 12. 35 aur 15. 18, 19. Muq. Mat. 13. 52 aur If. 4. 29.
[76] Muq. Mat. 5. 37.
[77] Mat. 12. 34.
[78] Muq. Mal. 1. 6. Dekho Mat. 7. 21.
[79] Yúh. 13. 13.
[80] Muq. Hiz. 13. 10—16.
[1] Muq. Mat. 8. 5.

bhejá, aur us se darkhwást kí, ki ákar mere naukar ko achchhá kar. 4 Wuh Yisú‘ ke pás áe, aur us kí barí minnat karke kahne lage, ki [2]Wuh is láiq hai ki tú us kí khátir yih kare; 5 kyúnki wuh hamárí qaum se mahabbat rakhtá hai, aur [3]hamáre ‘ibádatkháne ko usí ne banwáyá. 6 Yisú‘ un ke sáth chalá. Magar jab wuh ghar ke qaríb pahunchá, to súbadár ne ba‘z doston kí ma‘rifat use[a] yih kahlá bhejá, ki Ai Khudáwand, [4]taklíf na kar, kyúnki main is láiq nahín, ki tú merí chhat ke níche áe; 7 isí sabab main ne apne áp ko bhí tere pás áne ke láiq na samjhá; balki [5]zabán se kah de, to merá khádim shifá páega[b]. 8 Kyúnki main bhí dúsre ke ikhtiyár men hún, aur sipáhí mere mátaht hain, aur jab ek se kahtá hún, ki Já, to wuh játá hai, aur dúsre se, ki Á, to wuh átá hai, aur apne naukar se, ki Yih kar, to wuh kartá hai. 9 Yisú‘ ne yih sunkar us par [6]ta‘ajjub kiyá, aur phirkar us bhír se jo us ke píchhe átí thí kahá; Main tum se kahtá hún, ki Main ne aisá [7]ímán Isráíl men bhí nahín páyá. 10 Aur bheje húe logon ne ghar men wápas ákar us naukar ko tandurust páyá.

Náín kí bewa ke bete ko jiláná.

11 Thore ‘arse ke ba‘d aisá húá, ki wuh Náín nám ek shahr ko gayá, aur us ke shágird aur bahut se log us ke hamráh the. 12 Jab wuh shahr ke phátak ke nazdík pahunchá, to dekho, ek murde ko báhar liye játe the; [8]wuh apní mán ká iklautá betá thá, aur wuh bewa thí: aur shahr ke bahutere log us ke sáth the. 13 Use dekhkar Khudáwand ko [9]tars áyá aur [10]us se kahá; Ro nahín. 14 Phir us ne pás ákar [11]janáze ko chhúá, aur uthánewále khare ho gaye, aur us ne kahá; Ai jawán, main tujh se kahtá hún; [12]Uth. 15 Wuh murda uth baithá, aur bolne lagá. Aur [13]us ne use us kí mán ko saunp diyá. 16 Aur sab par dahshat chhá gayí, aur wuh [14]Khudá kí baráí karke kahne lage, ki Ek bará [15]nabí ham men uthá hai, aur yih, ki [16]Khudá ne apní ummat par tawajjuh kí hai. 17 Aur us kí nisbat yih khabar sáre Yahúdiya aur tamám girdnawáh men phail gayí.

Yúhanná baptisma denewále ká suwál aur Masíh ká jawáb.

(Mat. 11. 2–6.)

18 Aur Yúhanná ko [17]us ke shágirdon ne in sab báton kí khabar dí. 19 Is par Yúhanná ne apne shágirdon men se do ko bulákar Khudáwand ke pás yih púchhne ko bhejá, ki [18]Ánewálá tú hí hai, yá [19]ham dúsre kí ráh dekhen? 20 Unhon ne us ke pás ákar kahá; Yúhanná baptisma[c] denewále ne hamen tere pás yih púchhne ko bhejá hai, ki [18]Ánewálá tú hí hai, yá [19]ham dúsre kí ráh dekhen? 21 Usí gharí [20]us ne bahuton ko

[2] Muq. A‘mál 10. 22.
[3] Báb 4. 31, 33.
[4] Báb 8. 49. Mar. 5. 35. Muq. Mat. 9. 36 (Yún.).
[5] Mat. 8. 16 Muq. Zab. 107. 20.
[6] Muq. Mar. 6. 6.
[7] Dekho Mat. 9. 2.
[8] Muq. báb 8. 42 aur 9. 38 aur Qáz. 11. 34 aur ‘Ibr. 11. 17.
[9] Mat. 20. 34. Mar. 1. 41.
[10] Báb 8. 52.
[11] 2 Sam. 3. 31.
[12] Báb 8. 54. Mar. 5. 41. Muq. áyat 22 aur Mat. 11. 5 aur Yúh. 11. 43 aur A‘mál 9. 40.
[13] Muq. 1 Sal. 17. 23 aur 2 Sal. 4. 36 aur ‘Ibr. 11. 35.
[14] Báb 2. 20 aur 23. 47. Mat. 9. 8 aur 15. 31. A‘mál 4. 21; 11. 18 aur 21. 20. Muq. Mat. 5. 16. Dekho báb 13. 13.
[15] Áyat 39. Dekho Ist. 18. 15 aur Mat. 21. 11.
[16] Dekho báb 1. 68.
[17] Dekho Mat. 9. 14.
[18] Yúh. 4. 25; 6. 14 aur 11. 27. Muq. báb 3. 16 aur Paid. 49. 10 (?) aur Ist. 18. 15, 18 aur Zab. 118. 26 aur Dán. 7. 13 aur Rom. 5. 14, wag:
[19] Muq. báb 3. 15.
[20] Mar. 1. 3, 4.

a N. *use* na dárad. b N. *shifá páe.*

c Yá *istibág.*

[21] bímáríon̲ aur áfaton̲ aur burí rúhon̲ se naját bakhshí, aur [22] bahut se andhon̲ ko bínái 'atá kí. 22 Us ne jawáb men̲ un se kahá, ki Jo kuchh tum ne dekhá aur suná hai jákar Yúhanná se bayán kar do; ki [23] andhe dekhte hain̲, laugre chalte phirte hain̲, [24] korhí pák sáf kiye játe hain̲, [25] bahre sunte hain̲, [26] murde zinda kiye játe hain̲, [27] garíbon̲ ko khushkhabarí sunáí játí hai. 23 Aur mubárak hai wuh jo [28] mere sabab se ṭhokar na kháe.

Yúhanná ke báre men̲ Yisú' kí gawáhí.

(Mat. 11. 7–19.)

24 Jab Yúhanná ke qásid chale gaye, to Yisú' Yúhanná ke haqq men̲ logon̲ se kahne lagá, ki Tum [29] biyábán men̲ kyá dekhne gaye the? Kyá [30] hawá se hilte húe sarkande ko? 25 To phir kyá dekhne gaye the? Kyá mihín kapṛe pahine húe shakhs ko? Dekho, jo chamakdár poshák pahinte aur 'aish o 'ishrat men̲ rahte hain̲, wuh bádsháhí mahalon̲ men̲ hote hain̲. 26 To phir tum kyá dekhne gaye the? Kyá ek [31] nabí? Hán̲, main̲ tum se kahtá hún̲, balki nabí se baṛe ko. 27 Yih wuhí hai, jis kí bábat likhá hai, ki

[a] [32] Dekh, main̲ apná paigambar tere áge bhejtá hún̲,
Jo terí ráh tere áge taiyár karegá.

28 Main̲ tum se kahtá hún̲, ki Jo 'auraton̲ se paidá húe hain̲, un men̲ Yúhanná baptisma [b] denewale se koí baṛá nahín̲: lekin jo Khudá kí bádsháhat men̲ chhoṭá hai, wuh us se baṛá hai. 29 [33] Aur sab 'ámm logon̲ ne jab suná, to unhon̲ ne aur [34] mahsúl lenewálon̲ ne bhí [35] Yúhanná ká baptisma [b] lekar Khudá ko rástbáz mán liyá. 30 [36] Magar Farísíon̲ aur [37] shara' ke 'álimon̲ ne, us se baptisma [b] na lekar, [38, 39] Khudá ke iráde ko apní nisbat bátil kar diyá. 31 Pas is zamáne [c] ke ádmíon̲ ko main̲ kis se tashbíh dún̲, aur wuh kis kí mánind hain̲? 32 Un laṛkon̲ kí mánind hain̲, jo bázár men̲ baiṭhe húe ek dúsre ko pukárkar kahte hain̲, ki Ham ne tumháre liye bán̲sli bajáí, aur tum na náche; ham ne mátam kiyá, aur tum na roe. 33 Kyún̲ki Yúhanná baptisma [b] denewálá [40] na to roṭí khátá huá áyá, [41] na mai pítá húá; aur tum kahte ho ki Us men̲ badrúh hai. 34 Ibn i Ádam [42] khátá pítá áyá, aur tum kahte ho, ki Dekho, kháú aur sharábí ádmí, [43] mahsúl lenewálon̲ aur gunahgáron̲ ká yár. 35 Lekin [44] hikmat apne sab laṛkon̲ kí taraf se rást sábit húí.

Gunáhon̲ kí mu'áfí kí tásír aur us kí 'alámaten̲.

36 Phir [45] kisí Farísí ne us se darkhwást kí, ki mere sáth kháná khá. Pas wuh us Farísí ke ghar jákar kháná kháne baiṭhá; 37 [46] to dekho, ek badchalan 'aurat, jo us shahr kí thí, yih jánkar ki wuh us Farísí ke ghar men̲ kháná kháne baiṭhá hai, sang i marmar kí 'itrdání men̲ 'itr láí,

[21] Dekho Mar. 3. 10.
[22] Báb 18. 42. Mat. 9. 30; 12. 22; 15. 31; 20. 34 aur 21. 14. Mar. 8. 25. Yúh. 9. 7.
[23] Yas'. 29. 18 aur 35. 5, 6. Mat. 15. 30. Muq. Yúh. 3. 2, wag:
[24] Báb 17. 14. Mat. 8. 3, wag:
[25] Mar. 7. 35.
[26] Dekho áyat 14.
[27] Báb 4. 18. Yas'. 61. 1. Muq. Mat. 5. 3 aur Ya'q. 2. 5.
[28] Yas'. 8. 14, 15. Mat. 13. 57; 24. 10 aur 26. 31. Mar. 6. 3. Yúh. 6. 61.
[29] Báb 1. 80 aur 3. 2.
[30] Muq. If. 4. 14 aur Ya'q. 1. 6.
[31] Báb 1. 76 aur 20. 6. Mat. 14. 5.
[32] Mar. 1. 2. Muq. báb 1. 17, 76.
[33] Muq. báb 20. 6.
[34] Báb 3. 12. Mat. 21. 32.
[35] A'mál 18. 25 aur 19. 3.
[36] Muq. Mat. 21. 25, 32 aur 23. 13.
[37] Báb 10. 25; 11. 45, 46, 52 aur 14. 3. Mat. 22. 35.
[38] A'mál 2. 23 dusht 9.
[39] 'Ibr. 6. 17. Muq. Amsál. 1. 25 aur A'mál 13. 36 aur 20. 27 aur If. 1. 11.
[40] Dekho Mar. 7. 9.
[40] Mat. 3. 4. Mar. 1. 6.
[41] Báb 1. 15.
[42] Áyat 36. Báb 14. 1. Mat. 9. 10. Yúh. 2. 1 aur 12. 2.
[43] Báb 15. 2 aur 19. 7. Mat. 9. 11.
[44] Muq. báb 11. 49 aur Amsál 8. 1–36.
[45] Báb 11. 37 aur 14. 1.
[46] Mat. 26. 6–13 aur Mar. 14. 3–9 aur Yúh. 12. 1–8.

a Malákí 3. 1. b Yá *istibág*. c Yún. *pusht*.

38 aur us ke pánwon ke pás rotí húí píchhe kharí hokar us ke pánw ánsúon se bhigone lagí, aur [47]apne sir ke bálon se ponchhe, aur us ke pánw [48]bahut chúme aur un par ʻitr dálá. 39 Us kí daʻwat karnewálá Farísí yih dekhkar apne jí men kahne lagá, ki Agar [49]yih shakhs [50]nabí hotá, to [51]jántá, ki jo use chhútí hai, wuh kaun aur kaisí ʻaurat hai, kyúnki badchalan hai. 40 Yisúʻ ne jawáb men us se kahá; Ai Shamaʻún, mujhe tujh se kuchh kahná hai. Wuh bolá, Ai ustád, kah. 41 Kisí sáhúkár ke do qarzdár the; ek pánch sau [52]dínár[a] ká, dúsrá pachás ká. 42 [53]Jab un ke pás adá karne ko kuchh na rahá, to us ne dono ko [54]bakhsh diyá. Pas un men se kaun us se ziyáda mahabbat rakkhegá? 43 Shamaʻún ne jawáb men kahá; Merí dánist men wuh, jise us ne ziyáda bakhshá. Us ne us se kahá; Tú ne thík faisala kiyá. 44 Aur us ʻaurat kí taraf phirkar us ne Shamaʻún se kahá; Kyá tú is ʻaurat ko dekhtá hai? Main tere ghar men áyá; [55]tú ne mere pánw dhone ko pání na diyá; magar [56]is ne mere pánw ánsúon se bhigo diye, aur apne bálon se ponchhe. 45 [57]Tú ne mujh ko bosa na diyá; magar is ne, jab se main áyá hún, [58]mere pánwon ká chúmná na chhorá. 46 [59]Tú ne mere sir men tel na dálá; magar is ne mere pánwon par ʻitr dálá hai. 47 Isí liye main tujh se kahtá hún, ki is ke gunáh, [60]jo bahut the, muʻáf húe, kyúnki is ne bahut mahabbat kí; magar jis ke thore gunáh muʻáf húe, wuh thorí mahabbat kartá hai. 48 Aur us ʻaurat se kahá; [61]Tere gunáh muʻáf húe. 49 Is par wuh jo us ke sáth kháná kháne baithe the apne jí men kahne lage, ki [62]Yih kaun hai, jo gunáhon ko bhí muʻáf kartá hai? 50 Magar us ne ʻaurat se kahá; [63]Tere ímán ne tujhe bachá liyá hai; [64]salámat chalí já.

Manádí kí gasht men ʻauraton kí khidmat.

8 1 Thore ʻarse ke baʻd yún húá, ki wuh manádí kartá aur [1]Khudá kí bádsháhat kí khushkhabarí sunátá húá [2]shahr shahr aur gánw gánw phirne lagá; aur wuh bárah us ke sáth the; 2 aur [3]baʻz ʻauraten jinhon ne burí rúhon aur bímáríon se shifá pái thí, yaʻní [4]Maryam jo Magdaliní kahlátí thí, [5]jis men se sát bad-rúhen niklí thín, 3 aur [6]Yoanna[b] Herodes ke díwán Khúza kí bíwí, aur Súsannáh, aur bahuterí âur ʻauraten bhí thín, jo apne mál se un kí khidmat kartí thín.

Bíj bonewále kí tamsíl.

(Mat. 13. 1–9; Mar. 4. 1–9.)

4 Phir jab barí bhír jamaʻ húí, aur har shahr ke log us ke pás chale áte the, us ne tamsíl men kahá, ki 5 [7]Ek bonewálá apná bíj bone niklá. Aur bote waqt kuchh ráh ke kanáre girá aur raundá gayá, aur hawá ke parandon ne use chug liyá. 6 Aur kuchh chatán

[47] Áyat 44. [48] Dekho Mat. 26. 49. [49] Muq. báb 15. 2. [50] Áyat 16. Yúh. 4. 19. [51] Muq. báb 22. 64. [52] Dekho Mat. 18. 28. [53] Mat. 18. 25. [54] If. 4. 32. Kul. 2. 13 aur 3. 13. Muq. Rom. 8. 32 (Yún.). [55] 1 Tím. 5. 10. Dekho Paid. 18. 4. [56] Áyat 38. [57] 2 Sam. 15. 5; 19. 39 aur 20. 9. [58] Áyat 38. [59] Zab. 23. 5 aur 141. 5. Wáʻiz 9. 8. Mat. 6. 17. [60] Muq. áyat 39.

[61] Báb 5. 20. Mat. 9. 2. Mar. 2. 5. Yaʻq. 5. 15. 1 Yúh. 2. 12. Muq. Yúh. 20. 23. [62] Báb 5. 21. [63] Áyat 9. Muq. áyat 47 aur 1 Tím. 1. 14. Dekho Mar. 10. 52 aur If. 2. 8. [64] Báb 8. 48. 1 Sam. 1. 17. Mar. 5. 34.

[1] Dekho báb 4. 43. [2] Dekho Mar. 6. 6. [3] Báb 23. 49, 55. Mat. 27. 55. Mar. 15. 40, 41. Aʻmál 1. 14. [4] Báb 24. 10. Mat. 27. 56, 61 aur 28. 1. Yúh. 19. 25 aur 20. 1, 18. [5] Mar. 16. 9. [6] Báb 24. 10. [7] Muq. Yasʻ. 55. 10 aur ʻÁmús 9. 13.

a Mat. 18. 28 ká háshiya dekho.

b N. Yoana.

par girá, aur ugke [8] súkh gayá, is liye ki us ko tarí na pahunchí. 7 Aur kuchh [9] jháriyon men girá, aur jháriyon ne sáth sáth barhkar use dabá liyá. 8 Aur kuchh achchhí zamín men girá, aur ugkar [10] sau guná phal láyá. Yih kahkar us ne pukárá; [11] Jis ke sunne ke kán hon, wuh sun le.

Us tamsíl kí táwíl.

(Mat. 13. 10–23; Mar. 4. 10–20.)

9 Us ke shágirdon ne us se púchhá, ki yih tamsíl kyá hai? 10 Us ne kahá; [12] tum ko Khudá kí bádsháhat ke [13] bhedon kí samajh dí gayí hai, magar âuron ko tamsílon men sunáyá játá hai, [14] táki dekhte húe na dekhen, aur sunte húe na samjhen. 11 Wuh tamsíl yih hai, ki bíj [15] Khudá ká kalám hai. 12 Ráh ke kanáre ke wuh hain jinhon ne suná; ba'd us ke Iblís ákar kalám ko un ke dil se chhín le játá hai, aisá na ho ki [16] ímán lákar naját páen. 13 Aur chatán par ke wuh hain, jo sunkar kalám ko [17] khushí se qabúl kar lete hain; lekin jar nahín rakhte, magar [18] kuchh 'arse tak ímán rakhkar ázmáish ke waqt [19] phir játe hain. 14 Aur jo jháriyon men pará, us se wuh log murád hain jinhon ne suná, lekin [20] hote hote is zindagí ke [21] fikron aur daulat aur 'aish o 'ishrat men phans játe hain, aur un ká phal paktá nahín. 15 Magar achchhí zamín ke wuh hain, jo kalám ko sunkar 'umda aur nek dil men sambhále rahte, aur [22] sabr se [23] phal láte hain.

Chirág kí tamsíl.

(Mar. 4. 21–25.)

16 [24] Koí shakhs chirág jalákar bartan se nahín chhipátá, na palang ke níche rakhtá hai, balki chirágdán par rakhtá hai, táki andar ánewálon ko raushní dikhái de. 17 [25] Kyúnki koí chíz chhipí nahín, jo záhir na ho jáegí; aur na koí aisí poshída bát hai, jo ma'lúm na hogí aur zuhúr men na áegí. 18 [26] Pas khabardár raho, ki tum kis tarah sunte ho: [27] kyúnki jis ke pás hai, use diyá jáegá; aur jis ke pás nahín hai, us se wuh bhí le liyá jáegá jo apná samajhtá hai.

Yisú' kí rúhání rishtadárí.

(Mat. 12. 46–50; Mar. 3. 31–35.)

19 Phir us kí mán aur us ke [28] bhái us ke pás áe, magar bhír ke sabab us tak pahunch na sake. 20 Aur use khabar dí gayí, ki Terí mán aur tere bhái báhar khare hain aur tujh se milná cháhte hain. 21 Us ne jawáb men un se kahá, ki Merí mán aur mere bhái to yih hain, [29] jo Khudá ká kalám sunte aur us par 'amal karte hain.

Jhíl par túfán ko thamá dená.

(Mat. 8. 23–27; Mar. 4. 35–41.)

22 [30] Phir ek din aisá húá, ki wuh aur us ke shágird kishtí par charhe; aur us ne un se kahá, ki Áo, [31] jhíl ke pár chalen: pas wuh rawána húe. 23 Magar jab kishtí chalí játí thí to wuh so gayá; aur [31] jhíl par barí ándhí áí, aur kishtí pání se bharí játí thí, aur wuh

[8] Yúh. 15. 6.
[9] Yar. 4. 3.
[10] Paid. 26. 12.
[11] Dekho Mat. 11. 15.
[12] Mat. 19. 11. Kul. 1. 27. Muq. 1 Kur. 2. 6—10 aur 1 Yuh. 2. 20, 27. Dekho Mat. 11. 25.
[13] Dekho Rom. 16. 25.
[14] Yas'. 6. 9, 10. Dekho Mat. 13. 13.
[15] Báb 1. 2. Mar. 2. 2; 4. 33 aur 16. 20. A'mál 8. 4. Ya'q. 1. 21.
[16] Dekho Mar. 16. 16.
[17] Muq. Yas'. 58. 2 aur Hiz. 33. 31, 32 aur Mar. 6. 20 aur Yuh. 5. 35.
[18] Gal. 1. 6. Muq. Hús. 6. 4 aur Gal. 5. 7.
[19] 'Ibr. 3. 12. Muq. 1 Tim. 4. 1 aur 2 Thiss. 2. 3.
[20] Muq. Ya'q. 1. 11.
[21] Dekho Mat. 6. 25.
[22] Ya'q. 5. 7. Dekho 'Ibr. 10. 36.
[23] Hús. 14. 8. Yuh. 15. 5, 16. Fil. 1. 11. Kul. 1. 6.
[24] Báb 11. 33. Mat. 5. 15.
[25] Báb 12. 2. Mat. 10. 26. Muq. 1 Tim. 5. 25.
[26] Muq. áyát 11—15.
[27] Dekho Mat. 13. 12.
[28] Mat. 13. 55. Mar. 6. 3. Yúh. 2. 12 aur 7. 3, 5, 10. A'mál 1. 14. 1 Kur. 9. 5. Gal. 1. 19.
[29] Báb 11. 28. Dekho Ya'q. 1. 22.
[30] Muq. Yúh. 6. 16—21.
[31] Áyat 33. Dekho Báb 5. 1.

ḳhatre men̲ the. 24 Unhon̲ ne pás ákar use jagáyá aur kahá; ki Sáhib, Sáhib, ham halák húe játe hain̲. Us ne uṭhkar hawá ko aur pání ke zor shor ko [32]jhiṛká, aur dono tham gaye, aur [33]amn ho gayá. 25 Us ne un se kahá; Tumhárá ímán kahán̲ gayá? Wuh [34]ḍar gaye, aur [35]ta'ajjub karke ápas men̲ kahne lage, ki Yih kaun hai? [36]yih to hawá aur pání ko hukm detá hai, aur wuh us kí mánte hain̲.

Ek ádmí men̲ se bahut sí bad-rúhon̲ ko nikál dená.

(Mat. 8. 28–34; Mar. 5. 1–20.)

26 Phir wuh Girásenío n̲ ke 'iláqe men̲ já pahun̲che, jo us pár Galíl ke sámne hai. 27 Jab wuh kanáre par utrá, to us shahr ká ek mard use milá, jis men̲ bad-rúhen̲ thín̲; aur us ne baṛí muddat se kapṛe na pahine the, aur wuh ghar men̲ nahín̲, balki [37]qabron̲ men̲ rahá kartá thá. 28 Wuh Yisú' ko dekhkar [38]chilláyá, aur us ke áge girkar [38]baṛí áwáz se kahá, ki Ai Yisú', [39]Ḳhudá Ta'álá ke [40]Beṭe, [41]mujhe tujh se kyá kám? terí minnat kartá hún̲, ki Mujhe 'azáb men̲ na ḍál. 29 Kyún̲ki wuh us nápák rúh ko hukm detá thá, ki is ádmí men̲ se nikal já. Is liye ki us ne us ko aksar pakṛá thá, aur harchand log use zanjíron̲ aur beṛiyon̲ se jakaṛke qábú men̲ rakhte the, táham wuh zanjíron̲ ko toṛ ḍaltá thá, aur bad-rúh us ko [42]biyábánon̲ men̲ bhagáe phirtí thí. 30 Yisú' ne us se púchhá, ki Terá kyá nám hai? Wuh bolá; [43]Lashkar[a]; kyún̲ki us men̲ bahut sí bad-rúhen̲ thín̲. 31 Aur wuh us kí minnat karne lagín̲, ki Hamen̲ [44]atháh gaṛhe men̲ jáne ká hukm na de. 32 Wahán̲ pahár par súaron̲ ká ek baṛá gol char rahá thá: unhon̲ ne us kí minnat kí, ki Hamen̲ un ke andar jáne de. Us ne unhen̲ jáne diyá. 33 Aur bad-rúhen̲ us ádmí men̲ se nikalkar súaron̲ ke andar gayín̲, aur gol karáṛe par se jhapaṭkar [45]jhíl men̲ já paṛá aur ḍúb mará. 34 Yih májará dekhkar charánewále bhága, aur jákar shahr aur dihát men̲ ḳhabar dí. 35 Log us májare ke dekhne ko nikle; aur Yisú' ke pás ákar us ádmí ko, jis men̲ se bad-rúhen̲ niklí thín̲, [46]kapṛe pahine aur hosh men̲ [47]Yisú' ke pán̲won̲ ke pás baiṭhe páyá, aur ḍar gaye. 36 Aur dekhnewálon̲ ne un ko ḳhabar dí, ki jis men̲ bad-rúhen̲ thín̲, wuh kis tarah [48]achchhá húá. 37 Aur Girásenío n̲ ke girdnawáh ke sab logon̲ ne [49]us se darḳhwást kí, ki hamáre pás se chalá já; kyún̲ki un par baṛí dahshat chhá gayí thí; pas wuh kishtí men̲ baiṭhkar wápas gayá. 38 Lekin jis shaḳhs men̲ se bad-rúhen̲ nikal gayí thín̲, wuh us kí minnat karke kahne lagá, ki mujhe apne sáth rahne de: magar Yisú' ne use ruḳhsat karke kahá; 39 Apne ghar ko lauṭkar logon̲ se [50]bayán kar, ki Ḳhudá ne tere liye kaise baṛe kám kiye. Wuh rawána hokar tamám

a Yún. *Ligiyon*, ya'ní *chha hazár sipáhíon̲ ká lashkar.*

[32] Báb 4. 39 Zab. 104. 7.
[33] Aiy. 38. 11. Zab. 65. 7. Muq. Mat. 14. 32 aur Mar. 6. 51.
[34] Yúh. 14. 27.
[35] Muq. Mar. 1. 27
[36] Muq. báb 5. 9.
[37] Muq. Muk. 18. 2.
[38] Báb 4. 33, 34. Mar. 1. 23, 24, 26. A'mál 8. 7.
[39] Báb 1. 32 aur 6. 35. Paid. 14. 18. Gin. 24. 16. Zab. 57. 2. Yas'. 14. 14. Dán. 3. 26. A'mál 16. 17. 'Ibr. 7. 1, wagaira.
[40] Muq. báb 4. 3, 9. Dekho Mat. 14. 33.
[41] Muq. 2 Sam. 16. 10 aur 19. 22 aur Yúh. 2. 4, wag:
[42] Muq. báb 11. 24 aur Mat. 12. 43.
[43] Mat. 26. 53.
[44] Dekho Muk. 9. 1.
[45] Áyát. 22, 23.
[46] Muq. áyat 27.
[47] Báb 10. 39.
[48] Dekho Mar. 10. 52.
[49] Muq. báb 5. 8 aur 1 Sal. 17. 18 aur A'mál 16. 39.
[50] Zab. 66. 16. Muq. báb 5. 14.

shahr men charchá karne lagá, ki Yisú' ne mere liye kaise bare kám kiye.

Ek bímár 'aurat ká shifá páná, aur ek murda larkí ká jiláyá jáná.

(Mat. 9. 18–26; Mar. 5. 22–43.)

40 Jab Yisú' wápas á rahá thá, to log us se [51]khushí ke sáth mile, kyúnki sab us kí ráh takte the. 41 Aur dekho Yáír nám ek shakhs, jo [52]'ibádatkháne ká sardár thá, áyá, aur Yisú' ke qadamon par girke us se minnat kí, ki Mere ghar chal: 42 kyúnki us kí [53]iklautí betí, jo baras bárah ek kí thí, marne ko thí. Aur jab wuh já rahá thá to log us par [54]gire parte the.

43 Aur ek 'aurat ne, jis ke bárah baras se [55]khún járí thá, aur apná sárá [56]mál hakímon par kharch kar chukí thí[a], aur kisí ke háth se achchhí na ho sakí thí, 44 us ke píchhe ákar us kí [57]poshák ká kanára chhúá; aur [58]usí dam us ká khún bahná band ho gayá. 45 Is par Yisú' ne kahá; Wuh kaun hai jis ne mujhe chhúá? Jab sab inkár karne lage, to Patras aur us ke sáthíon[b] ne kahá, ki Ai Sáhib, log tujhe dabáte aur tujh par gire parte hain. 46 Magar Yisú' ne kahá, ki Kisí ne mujhe chhúá to hai; kyúnki main ne ma'lúm kiyá, ki [59]quwwat mujh men se niklí hai. 47 Jab us 'aurat ne dekhá ki main chhip nahín saktí, to kánptí húí áí, aur us ke áge girke sab logon ke sámne bayán kiyá, ki main ne kis sabab se tujhe chhúá, aur kis tarah usí dam shifá pá gayí. 48 Us ne us se kahá; Betí, [60]tere ímán ne tujhe achchhá kiyá hai; [60]salámat chalí já.

49 Wuh yih kah hí rahá thá, ki [61]'ibádatkháne ke sardár ke hán se kisí ne ákar kahá, ki Terí betí mar gayí; [62]Ustád ko[c] [63]taklíf na de. 50 Yisú' ne sunkar use jawáb diyá, ki Khauf na kar: faqat i'tiqád rakh; wuh bach jáegí. 51 Aur ghar men pahunchkar, [64]Patras aur [65]Yúhanná aur Ya'qúb aur larkí ke mán báp ke siwá, kisí ko apne sáth andar na jáne diyá. 52 Aur sab us ke liye [66]ro pít rahe the, magar [67]us ne kahá; Roo nahín; [68]wuh mar nahín gayí, balki [69]sotí hai. 53 Wuh us par hansne lage, kyúnki jánte the, ki mar gayí hai. 54 Magar us ne [70]us ká háth pakrá, aur pukárke kahá; Ai larkí, [71]uth. 55 [72]Us kí rúh phir áí, aur wuh usí dam uthí. Phir Yisú' ne hukm diyá, ki use kuchh kháne ko diyá jáe. 56 Us ke mán báp hairán húe: aur [73]us ne unhen tákíd kí, ki yih májará kisí se na kahná.

Bárah rasúlon ko manádí ke liye bhejná.

(Mat. 10. 1, 9–14; Mar. 6. 7–11.)

9 1 Phir us ne un bárah ko bulákar unhen sab badrúhon par, aur bímáríon ko dúr karne ke liye qudrat aur ikhtiyár bakhshá, 2 [1]aur unhen [2]Khudá kí bádsháhat kí manádí karne, aur bímáron,

a N. *aur apná . . . kar chukí thí* na dárad.
b N. *aur us ke sáthíon* na dárad.
c N. *ab* izád.

[51] Bab 9. 11.
[52] Báb 13. 14. A'mál 13. 15 aur 18. 8, 17.
[53] Dekho báb 7. 12.
[54] Áyat 45. Muq. Mar. 3. 9.
[55] Ahb. 15. 25.
[56] Bab 21. 4. Mar. 12. 44.
[57] Mat. 14. 36 aur 23. 5. Muq. Gin. 15. 38, 39 aur Ist. 22. 12.
[58] Muq. Mat. 15. 28 aur 17. 18.
[59] Bab 6. 19. Muq. bab 5. 17 aur A'mal 10. 38.
[60] Dekho bab 7. 50.
[61] Áyat 41.
[62] Dekho Yúh. 11. 28
[63] Bab 7. 6.
[64] Bab 9. 28. Mar. 14. 33.
[65] Mar. 3. 17.
[66] Bab 23. 27. Mat. 11. 17.
[67] Bab 7. 13.
[68] Muq. A'mal 20. 10.
[69] Yúh. 11. 4, 11.
[70] Dekho Mar. 1. 31.
[71] Báb 7. 14, 22. Muq. Mat. 11. 5 aur Yúh. 11. 43.
[72] Muq. Qáz. 15. 19 aur 1 Sam. 30. 12.
[73] Dekho Mat. 8. 4.
[1] Mat. 10. 5, 7, 8. Muq. ayat 11 aur báb 10. 1, 9.
[2] Áyát 11, 60. Dekho bab 4. 43.

ko achchhá karne ke liye[a] bhejá. 3 [3]Aur un se kahá, ki Ráh ke liye kuchh na lená, na [4]láṭhí, na jholí, na roṭí, na rupaya; na do do kurte rakhná. 4 Aur jis kisí ghar men̲ dákhil ho, wahín̲ rahná aur wahín̲ se rawána honá. 5 Aur jis kisí shahr ke log tumhen̲ qabúl na karen̲, us shahr se nikalte waqt [5]apne pán̲won̲ kí gard jháṛ do, [6]táki [7]un par gawáhí ho. 6 [8]Pas wuh rawána hokar gán̲w gán̲w khushkhabarí sunáte, aur har jagah shifá dete phire.

Herodes bádsháh ká Yisú' ke sabab se ghabrá jáná.

(Mat. 14. 1–12; Mar. 6. 14–29.)

7 Aur chauthái mulk ká hákim [9]Herodes sab ahwál sunkar ghabrá gayá, is liye ki ba'z kahte the, ki [10]Yúhanná murdon̲ men̲ se jí uṭhá hai; 8 aur [10]ba'z yih, ki Eliyyáh záhir húá hai; aur [10]ba'z yih, ki qadím nabíon̲ men̲ se koí jí uṭhá hai. 9 Magar Herodes ne kahá, ki Yúhanná ká to main̲ ne sir kaṭwá diyá; ab yih kaun hai, jis kí bábat aisí báten̲ suntá hún̲? Pas [11]us ke dekhne kí koshish men̲ rahá.

Pán̲ch hazár ádmíon̲ ko khiláná.

(Mat. 14. 13–21; Mar. 6. 30 aur 32–44; Yúh. 6. 1–13.)

10 [12]Phir rasúlon̲ ne jo kuchh kiyá thá lauṭkar us se bayán kiyá. Aur wuh un ko alag lekar Baitsaidá nám ek shahr ko chalá gayá. 11 Yih jánkar bhíṛ us ke píchhe gayí; aur wuh [13]khushí ke sáth un se milá, aur un se Khudá kí bádsháhat kí báten̲ karne lagá, aur [14]jo shifá páne ke muhtáj the unhen̲ shifá bakhshí. 12 Jab [15]din ḍhalne lagá, to un bárah ne ákar us se kahá, ki [16]Bhíṛ ko rukhsat kar, ki cháron̲ taraf ke gán̲won̲ aur bastiyon̲ men̲ já ṭiken̲, aur kháne kí tadbír karen̲; kyún̲ki ham yahán̲ wírán jagah men̲ hain̲. 13 Us ne un se kahá, [17]Tum hí unhen̲ kháne ko do. Unhon̲ ne kahá, ki Hamáre pás [18]pán̲ch roṭiyon̲ aur do machhliyon̲ se ziyáda maujúd nahín̲; magar hán̲, ham jákar in sab logon̲ ke liye kháná mol le áen̲? 14 Kyún̲ki wuh pán̲ch hazár mard ke qaríb the. Us ne apne shágirdon̲ se kahá, ki Un ko takhmínan pachás pachás kí qatáren̲ karke biṭháo. 15 Unhon̲ ne usí tarah kiyá aur sab ko biṭháyá. 16 Phir us ne wuh pán̲ch roṭiyán̲ aur do machhliyán̲ lín̲ aur [19]ásmán kí taraf dekhkar un par [20]barakat cháhí, aur toṛkar apne shágirdon̲ ko detá gayá, ki logon̲ ke áge rakkhen̲. 17 Unhon̲ ne kháyá, aur sab ser ho gaye; aur un ke bache húe ṭukron̲ kí bárah ṭokriyán̲ uṭhái gayín̲.

Masíh ká martaba, us ká dukh uṭháná, aur us kí pairawí kí mushkilát.

(Mat. 16. 13–28; Mar. 8. 27–9. 1.)

18 Jab wuh tanhái men̲ du'á mán̲g rahá thá, aur shágird us ke pás the, to aisá

[3] Muq. báb 10. 4–11 aur 22. 35.
[4] Muq. Mar. 6. 8.
[5] A'mál 13. 51. Muq. Naham. 5. 13 aur A'mál 18. 6.
[6] Dekho Mar. 1. 44.
[7] Ya'q. 5. 3.
[8] Mar. 6. 12.
[9] Báb 3. 1, 19. A'mál 13. 1.
[10] Áyat 19
[11] Báb 23. 8.
[12] Muq. Mat. 15. 32–38 aur Mar. 8. 2–9.
[13] Báb 8. 40.
[14] Áyat 2.
[15] Báb 24. 29. Yarm. 6. 4.
[16] Muq. Mat. 15. 23.
[17] Muq. 2 Sal. 4. 42–44.
[18] Mat. 16. 9. Mar. 8. 19.
[19] Mar. 7. 34. Yúh. 11. 41 aur 17. 1.
[20] Báb 24. 30. 1 Sam. 9. 13. Mat. 26. 26. Mar. 8. 7 aur 14. 22. Muq. 1 Kur. 14. 16.

a N. *aur shifá dene ke liye.*

húá ki us ne un se púchhá, ki Log mujhe kyá kahte hain? 19 Unhon ne jawáb men kahá, [21] Yúhanná baptisma[a] denewálá; aur ba'z [22] Eliyyáh kahte hain; aur ba'z yih, ki qadím nabíon men se koí jí uṭhá hai. 20 Us ne un se kahá; Lekin tum mujhe kyá kahte ho? Patras ne jawáb men kahá, ki [23] Khudá ká Masíh. 21 [24] Us ne un ko tákíd karke hukm diyá, ki Yih kisí se na kahná; 22 aur kahá; [25] Zarúr hai, ki Ibn i Ádam [26] bahut dukh uṭháe, aur buzurg aur sardár káhin aur faqíh [27] use radd karen, aur wuh qatl kiyá jáe, aur [28] tísre din jí uṭhe. 23 Aur us ne sab se kahá, ki Agar koí mere píchhe áná cháhe, to [29] apní khudí se[b] inkár kare, aur [30] har roz [31] apní salíb uṭháe, aur mere píchhe ho le. 24 Kyúnki [31] jo koí apní ján bacháni cháhe, wuh use khoegá; aur jo koí mere wáste apní ján khoe, wuhí use bacháegá. 25 [32] Aur ádmí agar sárí dunyá ko hásil kare aur apní ján ko[c] kho de, yá us ká nuqsán uṭháe, to use kyá fáida hogá? 26 Kyúnki [33] jo koí mujh se aur merí báton se sharmáegá, Ibn i Ádam bhí, [34] jab [35] apne aur apne Báp aur [36] pák firishton ke jalál men áegá, to us se sharmáegá. 27 Lekin main tum se sach kahtá hún, ki un men se jo yahán khare hain ba'z aise hain, ki [37] jab tak Khudá kí bádsháhat ko dekh na len, [38] maut ká maza hargiz na chakkhenge.

Yisú' ki súrat ká badal jáná.
(Mat. 17. 1–8; Mar. 9. 2–8.)

28 Phir in báton ke koí áṭh roz ba'd aisá húá, ki wuh [39] Patras aur Yúhanná aur Ya'qúb ko hamráh lekar [40] pahár par du'á mángne gayá. 29 Jab wuh du'á máng rahá thá, to aisá húá ki us ke chihre kí súrat [41] badal gayí, aur [42] us kí poshák safed barráq ho gayí. 30 Aur dekho, do shakhs, ya'ní Músá aur Eliyyáh, us se báten kar rahe the; 31 yih jalál men dikháí diye, aur us ke [43] intiqál ká zikr karte the, jo Yarúshalem men wáqi' hone ko thá. 32 Magar Patras aur us ke sáthí [44] nínd men bhare the: aur jab achchhí tarah bedár húe, to [45] us ke jalál ko aur un do shakhson ko dekhá, jo us ke sáth khare the. 33 Jab wuh us se judá hone lage, to aisá húá ki Patras ne Yisú' se kahá; Ai Sáhib, hamárá yahán rahná achchhá hai: pas ham tín [46] dere banáen; ek tere liye, ek Músá ke liye, ek Eliyyáh ke liye: lekin [47] wuh jántá na thá, ki kyá kahtá hai. 34 Wuh yih kahtá hí thá, ki [48] bádal ne ákar un par sáya kar liyá; aur jab wuh bádal men ghirne lage, to ḍar gaye. 35 Aur bádal men se ek [48] áwáz áí, ki [49] Yih merá [50] barguzída Beṭá hai; [51] is kí suno. 36 Yih áwáz áte hí Yisú' akelá páyá gayá. [52] Aur wuh chup rahe, aur jo báten dekhí thín, un dinon men kisí ko un kí kuchh khabar na dí.

a Yá *istibág*. b Yá *apne ápe ká*. c Yá *apne ápe ko*.

[21] Áyat 7. Mat. 14. 2. Mar. 6. 14. [22] Áyat 8. Mar. 6. 15. Muq. Mat. 17. 10 aur Mar. 9. 11 aur Yúh. 1. 21. [23] Báb 23. 35. A'mál 3. 18. Muk. 12. 10. Muq. báb 2. 26 aur A'mál 4. 26 aur Muk. 11. 15. Dekho Mat. 1. 17. [24] Mat. 16. 20. Mar. 8. 30. Dekho Mat. 12. 16. [25] Báb 18. 31. Muq. báb 13. 33. [26] Báb 24. 7. Mat. 17. 12, 22, 23. Mar. 9. 30, 31. [27] Báb 17. 25. 1 Pat. 2. 4. Muq. báb 20. 17. [28] Báb 18. 33 aur 24. 7, 46. Dekho Mat. 27. 63 aur Yúh. 2. 19. [29] Muq. 2 Tim. 2. 12, 13. [30] 1 Kur. 15. 31. [31] Dekho Mat. 10. 38, 39. [32] Muq. báb 12. 20. [33] Rom. 1 16. 2 Tim. 1. 8, 12, 16. 'Ibr. 11. 16. 1 Yúh. 2. 28. Muq. Mat. 10. 33. [34] Dán. 7. 10, 13. Zak. 14. 5. Mat. 24. 30; 25. 31 aur 26. 64. Yúh. 1. 51. A'mál 1. 11. 1 Thiss. 1. 10 aur 4. 16. Yahúdáh 14. Muk. 1. 7. Muq. Ist. 33. 2. [35] Mat. 19. 28 aur 25. 31. Mar. 10. 37. Yúh. 17. 24. [36] A'mál 10. 22. Muk. 14. 10. Muq. Mat. 13. 41 aur 16. 27.

[37] Muq. báb 21. 31, 32 aur Mat. 10. 23; 23. 36 aur 24. 34 aur Mar. 13. 30. [38] Yúh. 8. 52. 'Ibr. 2. 9. [39] Báb 8. 51. Mar. 14. 33. [40] Dekho Mat. 14. 23. [41] Mar. 16. 12 (Yún.). [42] Dán. 7. 9. Muq. Zab. 104. 2 aur Mat. 28. 3. [43] 2 Pat. 1. 15. [44] Mat. 26. 43. Muq. Dán. 8. 18. [45] Dekho Yúh. 1. 14. [46] Muq. Naham. 8. 15. [47] Muq. Mar. 9. 6 aur 14. 40. [48] 2 Pat. 1. 17. Muq. Khur. 24. 15, 16. [49] Dekho Mat. 3. 17. [50] Báb 23. 35. Zab. 89. 3. Yas'. 42. 1 aur 49. 7. [51] A'mál 3. 22. [52] Mat. 17. 9. Mar. 9. 9, 10.

Ek mirgíwále larke ko achchhá karná.

(Mat. 17. 14–18; Mar. 9. 14–27.)

37 Dúsre din, jab wuh pahár se utre the, to aisá húá ki ek barí bhír us se á milí. 38 Aur dekho, ek ádmí ne bhír men se chillákar kahá; Ai Ustád, main terí minnat kartá hún, ki mere bete par nazar kar; kyúnki [53]wuh merá iklautá hai: 39 aur dekho, ek rúh use pakar letí hai, aur wuh yakáyak chíkh uthtá hai; aur us ko aisá [54]marortí hai, ki kaf bhar látá hai, aur us ko kuchalkar mushkil se chhortí hai. 40 Aur main ne tere shágirdon kí minnat kí, ki use nikál den; lekin wuh [55]na nikál sake. 41 Yisú' ne jawáb men kahá; [56]Ai bei'tiqád aur [57]kajrau qaum[a], [58]main kab tak tumháre sáth rahúngá, aur tumhárí bardásht karúngá? Apne bete ko yahán le á. 42 Wuh átá hí thá, ki bad-rúh ne use patakkar [54]marorá. Aur Yisú' ne us nápák rúh ko [59]jhirká, aur larke ko achchhá karke [60]us ke báp ko de diyá. 43 Aur sab log Khudá kí [61]shán ko dekhkar hairán húe.

Apne máre jáne ke báre men Yisú' kí peshíngoí.

(Mat. 17. 22, 23; Mar. 9. 30–32.)

Lekin jis waqt sab log un sáre kámon par jo wuh kartá thá, ta'ajjub kar rahe the, us ne apne shágirdon se kahá; 44 Tumháre kánon men yih báten parí rahen: [62]kyúnki Ibn i Ádam ádmíon ke háth men hawále kiye jáne ko hai. 45 [63]Lekin wuh is bát ko samajhte na the, balki [64]yih un se chhipáí gayí, táki use ma'lúm na karen: aur is bát kí bábat us se púchhte húe darte the.

Ásmán kí bádsháhat men bará kaun hai?

(Mat. 18. 1–5; Mar. 9. 33–37.)

46 [65]Phir un men yih bahs shurú' húí, ki ham men se bará kaun hai? 47 Lekin Yisú' ne [66]un ke dilon ká khayál ma'lúm karke ek bachche ko liyá, aur apne pás khará karke un se kahá; 48 [67]Jo koí is bachche ko mere nám par qabúl kartá hai, wuh mujhe qabúl kartá hai; aur [67]jo mujhe qabúl kartá hai, wuh mere bhejnewále ko qabúl kartá hai; kyúnki [68]jo tum men sab se chhotá hai, wuhí bará hai.

Âur madadgáron kí bábat.

(Mar. 9. 38–40.)

49 Yúhanná ne jawáb men kahá; Ai Sáhib, ham ne ek shakhs ko [69]tere nám se badrúhen nikálte dekhá, aur [70]us ko mana' karne lage, kyúnki wuh hamáre sáth terí pairawí nahín kartá. 50 Lekin Yisú' ne us se kahá, ki Use mana' na karná, [71]kyúnki jo tumháre khiláf nahín, wuh tumhárí taraf hai.

Ek Sámarí gánw men Yisú' ká tikne na páná.

51 Jab wuh din nazdík áe ki

---

a Yún. *pusht.*

[53] Dekho báb 7. 12.
[54] Mar. 1. 26.
[55] Muq. báb 9. 1 aur 10. 17 aur Mat. 10. 1 aur Mar. 6. 7.
[56] Yúh. 20. 27.
[57] Fil. 2. 15.
[58] Muq. Yúh. 14. 9.
[59] Báb 4. 35, 39. Mar. 1. 25. Muq. Zak. 3. 2 aur Mat. 8. 26 aur Yahúdáh 9.
[60] Dekho báb 7. 15.
[61] Muq. 2 Pat. 1. 16
[62] Áyat 22.
[63] Báb 2. 50; 18. 34 aur 24. 25. Mar. 6. 52. Yúh. 10. 6; 12. 16 aur 16. 17—19. Muq. Mat. 17. 13 aur Mar. 9. 10.
[64] Báb 18. 34. Muq. báb 24. 16.
[65] Muq. Mat. 20. 20—28 aur Mar. 10. 35—45.
[66] Dekho Mat. 9. 4.
[67] Muq. Mat. 10. 40, 42.
[68] Báb 22. 26.
[69] Báb 10. 17. Mat. 7. 22. Mar. 16. 17. A'mál 19. 13. Muq. Mat. 12. 27.
[70] Muq. Gin. 11. 28.
[71] Muq. báb 11. 23 aur Mat. 12. 30.

[72] wuh úpar uṭháyá jáe, to aisá húá ki [73] us ne [74] Yarúshalem ke jáne ko kamar bándhí[a], 52 aur [75] apne áge qásid bheje; wuh jákar [76] Sámaríon ke ek gánw men dákhil húe, táki us ke liye taiyárí karen. 53 Lekin [77] unhon ne us ko ṭikne na diyá, kyúnki us ká rukh Yarúshalem kí taraf thá. 54 Yih dekhkar us ke shágird Ya'qúb aur Yúhanná ne kahá; Ai Khudáwand, kya tú cháhtá hai ki ham hukm den, ki [78] ásmán se ág názil hokar unhen bhasam kar de? 55 Magar us ne phirkar unhen jhirká. 56 Phir wuh kisí âur gánw men chale gaye.

Yisú' ke shágird banne kí sharten.

(Mat. 8. 19–22.)

57 Jab wuh [79] ráh men chale játe the, to kisí ne us se kahá; Jahán kahín tú jáe, main tere píchhe chalúngá. 58 Yisú' ne us se kahá, ki Lomriyon ke bhaṭ hote hain, aur hawá ke parandon ke ghonsle; magar Ibn i Ádam ke liye sir dharne kí bhí jagah nahín. 59 Phir us ne dúsre se kahá; Mere píchhe chal. Us ne kahá; Ai Khudáwand[b], mujhe ijázat de, ki pahle jákar apne báp ko dafn karún. 60 Us ne us se kahá, ki [80] Murdon ko apne murde dafn karne de; lekin tú jákar [81] Khudá kí bádsháhat kí khabar phailá. 61 Ek âur ne bhí kahá, ki Ai Khudáwand, main tere píchhe chalúngá; [82] lekin pahle mujhe ijázat de, ki apne ghar ke logon se rúkhsat ho áún. 62 Yisú' ne us se kahá, ki [83] Jo koí apná háth hal par rakhkar píchhe dekhtá hai, wuh Khudá kí bádsháhat ke láiq nahín.

Manádí ke liye sattar shágirdon ká bhejná.

10 1 In báton ke ba'd Khudáwand ne [1] sattar ádmí âur muqarrar kiye, aur jis jis shahr aur jagah ko khud jánewálá thá, wahán unhen do do karke [2] apne áge bhejá. 2 [3] Aur wuh un se kahne lagá, ki Fasl to bahut hai, lekin mazdúr thore hain; is liye [4] fasl ke málik kí minnat karo, ki apní fasl kátne ke liye mazdúr bheje. 3 Jáo; [5] dekho, main tumhen goyá barron ko bheriyon ke bích men bhejtá hún. 4 [6] Na baṭúá le jáo, na jholí, na jútiyán; aur [7] na ráh men kisí ko salám karo. 5 Aur jis kisí ghar men dákhil ho, pahle kaho, ki [8] Is ghar kí salámatí ho. 6 Agar wahán koí [9] salámatí ká farzand hogá, to tumhárá salám[c] us par ṭhahregá; nahín to, tum par [10] lauṭ áegá. 7 Usí ghar men raho, aur jo kuchh un se mile kháo pío; kyúnki [11] mazdúr apní mazdúrí ká haqqdár hai. Ghar ghar na phiro. 8 Aur jis shahr men dákhil ho, aur wahán ke log tumhen qabúl karen, to jo kuchh tumháre sámne rakkhá jáe, kháo: 9 aur wahán ke bímáron ko achchhá karo, aur un se kaho, ki [12] Khudá kí bádsháhat tumháre nazdík á pahunchí hai. 10 Lekin jis shahr men dákhil ho, aur wahán ke log tumhen

a Yún. *apná rukh mazbút kiyá.*
b N. *Ai Khudawand* na darad.
c Yá *tumhárí salámatí.*

[72] Dekho Mar. 16. 19
[73] Yarm. 42. 15 (bhash: ke liye) Muq. 2 Sal. 12. 17 aur Hiz. 6. 2, wagaira.
[74] Báb 13. 22; 17. 11; 18. 31 aur 19. 11, 28.
[75] Muq. báb 10. 1.
[76] Dekho Mat. 10. 5
[77] Yúh. 4. 9. Muq. báb 10. 33.
[78] Dekho Muk. 13. 13.
[79] Áyat 51.
[80] Muq. Yúh. 5. 25.
[81] Áyat 2.
[82] Muq. 1 Sal. 19. 20.
[83] Muq. Fil. 3. 13.
[1] Khur. 24. 1, 9. Gin. 11. 16.
[2] Muq. báb 9. 2, 52.
[3] Mat. 9. 37, 38. Yúh. 4. 35.
[4] Muq. 2 Thiss. 3. 1.
[5] Mat. 10. 16. Muq. Yúh. 17. 18.
[6] Muq. báb 9. 1–5 aur 22. 35 aur Mat. 10. 9–15 aur Mar. 6. 8–11.
[7] 2 Sal. 4. 29.
[8] 1 Sam. 25. 6.
[9] Muq. báb 7. 35 aur 16. 8 aur 1 Sam. 20. 31 ('Ibr.) aur Yúh. 12. 36 aur A'mál 4. 36 aur 1 Pat. 1. 14, wagaira.
[10] Muq. Zab. 35. 13.
[11] Dekho 1 Tím. 5. 18.
[12] Áyat 11. Dekho Mat. 3. 2.

qabúl na karen, to us ke bázáron men jákar kaho, ki 11 [13]Ham is gard ko bhí, jo tumháre shahr se hamáre pánwon men lagí hai, tumháre sámne jháre dete hain; magar yih ján lo, ki [14]Khudá kí bádsháhat nazdík á pahunchí hai. 12 [15]Main tum se kahtá hún, ki [16]Us din [17]Sadom ká hál us shahr ke hál se ziyáda bardásht ke láiq hogá. 13 Ai Khurázín, tujh par afsos! ai Baitsaidá, tujh par afsos! kyúnki jo mu'jize[a] tum men záhir húe, agar wuh [18]Súr aur Saidá men záhir hote, to ṭáṭ oṛhkar aur khák men baiṭhkar kab ke tauba kar lete. 14 [19]Magar 'adálat men [18]Súr aur Saidá ká hál tumháre hál se ziyáda bardásht ke láiq hogá. 15 Aur ai Kafarnahúm, [20]kyá tú ásmán tak baland kiyá jáegá? Nahín, balki tú [21]'Álam i arwáh men utárá jáegá. 16 [22]Jo tumhárí suntá hai wuh merí suntá hai; aur [23]jo tumhen nahín mántá, wuh mujhe nahín mántá; aur [24]jo mujhe nahín mántá, wuh mere bhejnewále ko nahín mántá.

Un sattar shágirdon ká wápas áná.

17 Wuh [25]sattar khush hokar phir áe, aur kahne lage; Ai Khudáwand, tere nám se [26]bad-rúhen bhí hamáre tábi' hain. 18 Us ne un se kahá; [27]Main Shaitán ko bijlí kí tarah [28]ásmán se girá húá dekh rahá thá. 19 Dekho, main ne tum ko ikhtiyár diyá, ki [29]sánpon aur bichchhúon ko kuchlo, aur [30]dushman kí sárí qudrat par gálib áo; aur [31]tum ko hargiz kisí chíz se zarar na pahunchegá. 20 [32]Taubhí is se khush na ho, ki rúhen tumháre tábi' hain; balki is se khush ho, ki [33]tumháre nám ásmán par likhe húe hain.

Yisú' kí khushí.

(Mat. 11. 25–27.)

21 Usí gharí [34]wuh Rúhu'l Quds se [35]khushí men bhar gayá aur kahá; Ai Báp, [36]ásmán aur zamín ke Khudáwand, main terí hamd kartá hún, ki [37]tú ne yih báten dánáon aur 'aqlmandon se chhipáín, aur [38]bachchon par záhir kín: hán, ai Báp, kyúnki aisá hí [39]tujhe pasand áyá. 22 [40]Mere Báp kí taraf se sab kuchh mujhe saunpá gayá; aur koí nahín jántá, ki Beṭá kaun hai, [40]siwá Báp ke; aur koí nahín jántá, ki Báp kaun hai, [40]siwá Beṭe ke, aur us shakhs ke, [41]jis par Beṭá use záhir karná cháhe. 23 Aur shágirdon kí taraf mutawajjih hokar kháss unhín se kahá; [42]Mubárak hain wuh ánkhen jo yih báten dekhtí hain, jinhen tum dekhte ho. 24 Kyúnki main tum se kahtá hún, [43]ki Bahut se nabíon aur bádsháhon ne cháhá, ki jo báten tum dekhte ho dekhen, magar na dekhín; aur jo báten tum sunte ho sunen, magar na sunín.

Rahmdil Sámarí kí tamsíl.

25 [44]Aur dekho, ek [45]'álim i shara' uṭhá, aur yih kahkar

a Yún. *qudraten*.

[13] A'mál 13. 51. Muq. Naham. 5. 13 aur A'mál 18. 6.
[14] Áyat 9.
[15] Dekho Mat. 11. 21—23.
[16] Mat. 7. 22. 2 Tim. 1. 3, wag:
[17] Dekho Mat. 10. 15.
[18] Muq. Yas'. 23 aur Hiz. 28. 2—24 aur 'Amús 1. 9, 10.
[19] Muq. báb 12. 47, 48.
[20] Yas'. 14. 13—15. Muq. Nauha 2. 1 aur Hiz. 26. 20, wag:
[21] Báb 16. 23. Mat. 16. 18. A'mál 2. 27. Muk. 1. 18, wag:
[22] Dekho Mat. 10. 40.
[23] Yúh. 12. 48. 1 Thiss. 4. 8. Muq. Mat. 25. 45.
[24] Yúh. 5. 23.
[25] Áyat 1.
[26] Dekho Mar. 16. 17.
[27] Muq. Yúh. 12. 31 aur 16. 11 aur Kul. 2. 15 aur Muk. 12. 8, 9.
[28] Muq. Yas'. 14. 12 aur Muk. 9. 1.
[29] Zab. 91. 13. Mar. 16. 18. A'mál 28. 5.
[30] Mat. 13. 39.
[31] Báb 21. 18. Muq. Rom. 8. 28, 38, 39.
[32] Muq. Mat. 7. 22, 23.
[33] Khur. 32. 32, 33. Zab. 69. 28. Yas'. 4. 3. Hiz. 13. 9. Dán. 12. 1. Fil. 4. 3. 'Ibr. 12. 23. Muk. 3. 5.
[34] Muq. Mar. 12. 36.
[35] Muq. Yas'. 53. 11.
[36] Muq. A'mál 17. 24.
[37] Aiy. 37. 24. 1 Kur. 1. 19—27. 2 Kur. 3. 14.
[38] Zab. 8. 2. Mat. 21. 16. Muq. báb 8. 10 aur Mat. 16. 17.
[39] Muq. báb 12. 32.
[40] Yúh. 1. 18; 6. 46; 7. 29; 8. 19; 10. 14 aur 17. 25. Dekho Mat. 28. 18.
[41] Muq. Yúh. 17. 26.
[42] Mat. 13. 16, 17. Muq. Mat. 16. 17.
[43] 'Ibr. 11. 13. 1 Pat. 1. 10—12. Muq. Yúh. 8. 56.
[44] Muq. báb 18. 18—20 aur Mat. 19. 16—19 aur 22. 34—39 aur Mar. 10. 17—19.
[45] Dekho báb 7. 30.

[46] us kí ázmáish karne lagá, ki Ai ustád, main kyá karún, ki [47] hamesha kí zindagí ká wáris banún? 26 Us ne us se kahá, ki Tauret men kyá likhá hai? Tú kis tarah parhtá hai? 27 Us ne jawáb men kahá, ki[a] [48] Khudáwand apne Khudá se, apne sáre dil aur apní sárí ján aur apní sárí táqat aur apní sárí 'aql se mahabbat rakh; aur [b] [49] Apne parausí se apne barábar mahabbat rakh. 28 Us ne us se kahá; Tú ne thík jawáb diyá: [50] yihí kar, to tú jíegá. 29 Magar us ne [51] apne taín rástbáz thahráne kí garaz se Yisú' se púchhá, Phir merá parausí kaun hai? 30 Yisú' ne jawáb men kahá, ki Ek ádmí [52] Yarúshalem se Yarího kí taraf já rahá thá, ki dákúon men ghir gayá; unhon ne us ke kapre utár liye, aur márá bhí, aur adhmúá chhorkar chale gaye. 31 Ittifáqan ek [53] káhin usí ráh se já rahá thá; aur use dekhke katrákar chalá gayá. 32 Isí tarah ek [53] Lewí us jagah áyá; wuh bhí use dekhke katrákar chalá gayá. 33 Lekin ek [54] Sámarí safar karte karte wahán á niklá, aur dekhkar tars kháyá, 34 aur us ke pás áyá, aur us ke [55] zakhmon ko [55] tel aur mai lagákar bándhá, aur apne jánwar par sawár karke saráe men le gayá, aur us kí khabargírí kí. 35 Dúsre din do [56] dínár[c] nikálkar bhatiyáre ko diye aur kahá; Is kí khabargírí karná; aur jo kuchh is se ziyáda kharch hogá, main phir ákar tujhe adá kar dúngá. 36 In tínon men se us shakhs ká, jo dákúon men ghir gayá thá, terí dánist men kaun parausí thahrá? 37 Us ne kahá; Wuh jis ne us par rahm kiyá. Yisú' ne us se kahá; Já, tú bhí aisá hí kar.

Martha aur Maryam ke ghar men Yisú' kí da'wat.

38 Phir jab já rahe the, to wuh ek gánw men dákhil húá: aur [57] Martha nám ek 'aurat ne [58] use apne ghar men utárá. 39 Aur [57] Maryam nám us kí ek bahin thí; wuh [59] Yisú' ke pánwon ke pás baithkar us ká kalám sun rahí thí. 40 Lekin Martha [60] khidmat karte karte ghabrá gayí; pas us ke pás ákar kahne lagí; Ai Khudáwand, kyá tujhe khayál nahín, ki merí bahin ne khidmat karne ko mujhe akelá chhor diyá hai? Pas use farmá, ki merí madad kare. 41 Khudáwand ne jawáb men us se kahá; Martha, Martha, tú to bahut chízon ke [61] fikr o taraddud men hai: 42 [62] lekin ek chíz zarúr hai[d]; aur Maryam ne [63] wuh achchhá hissa chun liyá hai, jo us se chhíná na jáegá.

Du'á mángne ká tariqa.

(Mat. 6. 9–13.)

11 1 Phir aisá húá ki wuh kisí jagah du'á mángtá thá; jab máng chuká, to us ke shágirdon men se ek ne us se kahá; Ai Khudáwand, jaisá Yúhanná ne [1] apne shágirdon ko du'á mángní sikhái, tú bhí hamen sikhá. 2 Us ne un se kahá; Jab tum du'á mángo,

---

[45] Dekho Yúh. 8. 6.
[47] Mat. 19. 29 aur 25. 34, 46. Muq. Yúh. 3. 15, wag:
[48] Mat. 22. 37. Mar. 12. 30.
[49] Dekho Mat. 19. 19.
[50] Ahb. 18. 5. Naham. 9. 29 Hiz. 20. 11. Rom. 10. 5. Gal. 3. 12
[51] Báb 16. 15
[52] Muq. báb 18. 31 aur 19. 28.
[53] Yúh. 1. 19. Muq. Gin. 8. 19.
[54] Dekho Mat. 10. 5.
[55] Yas'. 1. 6.
[56] Dekho Mat. 18. 28
[57] Yúh. 11. 1, 19, 20 aur 12. 2, 3
[58] Báb 19. 6.
[59] Báb 8. 35. Muq. A'mál 22. 3.
[60] Muq. 1 Kur. 7. 35.
[61] Muq. 1 Kur. 7. 32–34. Dekho báb 12. 22.
[62] Muq. Zab. 27. 4 (?) aur Yúh. 6. 27 (?).
[63] Zab. 16. 5.
[1] Dekho Mat. 9. 14.

a Istisná 6. 5. b Ahbár 19. 18.
c Mat. 18. 28 ká háshiya dekho.
d N. lekin zarúrat chand hí chízon kí hai, balki ek kí.

2 Yúh. 20. 17. 1 Pat. 1. 17. 3 Yúh. 17. 6. 4 Yas'. 29. 23. Muq. báb 1. 49 aur 1 Pat. 3. 15. 5 Muq. Mat. 3. 2 aur 4. 17. 6 Amsál 30. 8. 7 Muq. Mat. 6. 34. 8 Dekho báb 7. 48. 9 Báb 22. 40, 46. Mat. 26. 41 Mar. 14. 38 Muq. 1 Kur. 10. 13.

to kaho, ki [2] Ai Báp, [3] terá nám [4] pák máná jáe. [5] Terí bádsháhat áe. 3 [6] Hamárí roz kí roṭí [7] har roz hamen̲ diyá kar. 4 Aur [8] hamáre gunáhon̲ ko mu'áf kar; kyún̲ki ham bhí apne har qarzdár ko mu'áf karte hain̲. Aur hamen̲ [9] ázmáish men̲ na lá.

Du'á mán̲gne men̲ lagá rahná.

(Mat. 7. 7–12.)

5 Phir us ne un se kahá; Tum men̲ se kaun hai, jis ká ek dost ho, aur wuh ádhí rát ko us ke pás jákar us se kahe, ki Ai dost, mujhe tín roṭiyán̲ de[a]: 6 kyún̲ki merá ek dost safar karke mere pás áyá hai, aur mere pás kuchh nahín̲ ki us ke áge rakkhún̲; 7 aur wuh andar se jawáb men̲ kahe; Mujhe taklíf na de: ab darwáza band hai, aur mere laṛke mere pás bichhaune par hain̲; main̲ uṭhkar tujhe de nahín̲ saktá. 8 Main̲ tum se kahtá hún̲; Agarchi [10] wuh is sabab se ki us ká dost hai, uṭhkar use na de, táham us kí behayáí ke sabab uṭhkar jitní darkár hain̲ use degá. 9 Pas main̲ tum se kahtá hún̲; Mángo, to [11] tumhen̲ diyá jáegá; [12] ḍhún̲ḍho, to páoge; [13] darwáza khaṭkhaṭáo, to tumháre wáste kholá jáegá. 10 Kyún̲ki jo koí mán̲gtá hai, use miltá hai; aur jo ḍhún̲ḍhtá hai, wuh pátá hai; aur jo khaṭkhaṭátá hai, us ke wáste kholá jáegá. 11 Tum men̲ se aisá kaun sá báp hai, ki jab us ká betá [14] roṭí mán̲ge, to use [14] patthar de? yá[b] machhlí mán̲ge, to machhlí ke badle use sán̲p de? 12 yá andá mán̲ge, to us ko bichchhú de? 13 Pas jab ki tum [15] bure hokar apne bachchon̲ ko achchhí chízen̲ dení jánte ho, to ásmání Báp [16] apne mán̲gnewálon̲ ko Rúhu'l Quds kyún̲ na degá?

10 Muq. báb 18. 1—6.

11 Mat. 18. 19 aur 21. 22. Mar. 11. 24. Yúh. 14. 13; 15. 7, 16 aur 16. 23, 24. Ya'q. 1. 5, 6, 17. 1 Yúh. 3. 22 aur 5. 14, 15. 12 1 Taw. 28. 9. 2 Taw. 15. 2. Amsál 8. 17. Yarm. 29. 13. Muq. Yas'. 55. 6. 13 Muq. Muk. 3. 20. 14 Báb 4. 3.

Bad-rúh nikálne kí bábat mukhálifon̲ ká kufr aur Yisú' ká jawáb.

(Mat. 12. 22–30 aur 43–45; Mar. 3. 22–30.)

14 Phir wuh ek gún̲gí bad-rúh ko[c] nikál rahá thá. Aur jab wuh bad-rúh utar gayí, to aisá húá ki gún̲gá bolá; aur logon̲ ne ta'ajjub kiyá. 15 Lekin un men̲ se ba'z ne kahá; Yih to bad-rúhon̲ ke sardár [17] Ba'alzabúl kí madad se bad-rúhon̲ ko nikáltá hai. 16 Ba'z âur log [18] ázmáish ke liye us se ek [19] ásmání nishán talab karne lage. 17 Magar us ne [20] un ke khayálon̲ ko jánkar un se kahá, ki Jis kisí bádsháhat men̲ phúṭ paṛe, wuh wírán ho játí hai; aur jis ghar men̲ phúṭ paṛe, wuh barbád ho játá hai. 18 Aur agar Shaitán bhí apná mukhálif ho jáe, to us kí bádsháhat kis tarah qáim rahegí? kyún̲ki tum merí bábat kahte ho, ki Yih bad-rúhon̲ ko Ba'alzabúl kí madad se nikáltá hai. 19 Aur agar main̲ bad-rúhon̲ ko Ba'alzabúl kí madad se nikáltá hún̲, to [21] tumháre bete [22] kis kí madad se nikálte hain̲? pas wuhí tumháre munsif hon̲ge. 20 Lekin agar main̲ bad-rúhon̲ ko [23] Khudá kí qudrat[d] se nikáltá hún̲, to

15 Paid. 6. 5 aur 8. 21. Mat. 12. 34.

16 Muq. Yúh. 4. 10 aur A'mál 2. 38.

17 Dekho Mat. 10. 25.

18 Dekho Yúh. 8. 6. 19 Báb 21. 11.

20 Dekho Mat. 9. 4.

21 Muq. 2 Sal. 2. 7. 22 Muq. A'mál 19. 13.

23 Khur. 8. 19 aur 31. 18 (hásh: ke liye). Ist. 9. 10 (hásh: ke liye).

a Yún. 'áriyatan de.
b N. roṭí . . . . . yá na dárad.

c N. ek bad-rúh ko jo gún̲gí thí.
d Yún. unglí.

[24]Khudá kí bádsháhat tumháre pás á pahunchí. 21 Jab zoráwar ádmí hathyár bándhe húe apní hawelí kí rakhwálí kartá hai, to us ká mál hifázat se rahtá hai; 22 [25]lekin jab us se koí zoráwar hamla karke us par [26]gálib átá hai, to us ke [27]sab hathyár, jin par us ká bharosá thá chhín letá, aur us ká [28]mál lútkar bánt detá hai. 23 [29]Jo merí taraf nahín, wuh mere khiláf hai; aur jo mere sáth jama' nahín kartá, wuh bakhertá hai. 24 Jab nápák rúh ádmí men se nikaltí hai, to [30]súkhe maqámon men árám dhúndhtí phirtí hai; aur jab nahín pátí, to kahtí hai, ki Main apne usí ghar men laut jáúngí jis se niklí hún; 25 aur ákar use jhará húá aur árásta pátí hai. 26 Phir jákar âur sát rúhen apne se burí hamráh le átí hai, aur wuh us men dákhil hokar wahán bastí hain; aur us ádmí ká [31]pichhlá hál pahle se bhí kharáb ho játá hai.

Haqíqí mubárakhálí.

27 Jab wuh yih báten kah rahá thá, to aisá húá ki [32]bhír men se ek 'aurat ne pukárkar us se kahá; [33]Mubárak hai wuh pet jis men tú rahá, aur wuh chhátiyán jo tú ne chúsín. 28 Us ne kahá; Hán, magar ziyáda [34]mubárak wuh hain, [35]jo Khudá ká kalám sunte, aur [36]us par 'amal karte hain.

Nishán ke talab karnewálon ko jawáb dená.

(Mat. 12. 39–42; Mar. 8. 11, 12.)

29 [37]Jab barí bhír jama' hotí játí thí, to wuh kahne lagá, ki Is zamáne ke log bure hain[a]: [38]wuh nishán talab karte hain; magar Yúnus ke nishán ke siwá koí âur nishán un ko na diyá jáegá. 30 Kyúnki jis tarah [39]Yúnus Nínaweh ke logon ke liye nishán thahrá, usí tarah Ibn i Ádam bhí is zamáne ke logon[b] ke liye thahregá. 31 [40]Dakkhin kí malika is zamáne[b] ke ádmíon ke sáth 'adálat ke din uthkar inhen [41]mujrim thahráegí; kyúnki wuh dunyá ke kanáre se Sulaimán kí hikmat sunne ko áí; aur dekho, [42]yahán wuh hai jo Sulaimán se bhí bará hai. 32 [43]Nínaweh ke log is zamáne ke logon[b] ke sáth 'adálat ke din khare hokar inhen [41]mujrim thahráenge: kyúnki [44]unhon ne Yúnus kí manádí par tauba kar lí; aur dekho, yahán wuh hai jo [42]Yúnus se bhí bará hai.

Dil kí sachchái kí bábat.

33 [45]Koí shákhs chirág jalákar tahkháne men yá paimáne[c] ke níche nahín rakhtá, balki chirágdán par rakhtá hai, táki andar ánewálon ko raushní dikhái de. 34 [46]Tere badan ká chirág terí ánkh hai; jab terí ánkh

[24] Báb 17. 21. Mat. 19. 24 aur 21. 31, 43. Muq. Mat. 3. 2 aur Mar. 1. 15, wagaira.
[25] Yas'. 49. 24—26.
[26] Muq. Yuh. 16. 33.
[27] If. 6. 11.
[28] Muq. Yas'. 53. 12.
[29] Mat. 12. 30. Muq. báb 9. 50 aur Mar. 9. 40.
[30] Muq. Zab. 63. 1 aur Yarm. 2. 6.
[31] 2 Pat. 2. 20—22. Muq. Yuh. 5. 14.
[32] Báb 12. 13.
[33] Muq 2 Taw. 9. 7. Dekho báb 1. 48.
[34] Muq. Muk. 1. 3 aur 22. 7.
[35] Báb 8. 21. Dekho Ya'q. 1. 22.
[36] Ahb. 22. 31.
[37] Báb 12. 1.
[38] Áyat 16. Dekho Mat. 12. 38.
[39] Yún. 1. 17.
[40] 1 Sal. 10. 1. 2 Taw. 9. 1.
[41] 'Ibr. 11. 7. Muq. Yarm. 3. 11 aur Hiz. 16. 51, 52 aur Rom. 2. 27.
[42] Muq. Mat. 12. 6.
[43] Yún. 1. 2.
[44] Yún. 3. 5.
[45] Báb 8. 16. Mat. 5. 15. Mar. 4. 21.
[46] Mat. 6. 22, 23.

a Yún. *yih pusht ek burí pusht hai.*
b Yun. *pusht.*
c Is lafz se derh man ká paimána murád hai.

durust hai, to terá sárá badan bhí raushan hai; aur jab [47]kharáb hai, to terá badan bhí tárík hai. 35 [46]Pas dekhná, jo raushní tujh men hai táríkí to nahín. 36 Pas agar terá sárá badan raushan ho, aur koí hissa tárík na rahe, to wuh tamám aisá raushan hogá, [48]jaisá us waqt hotá hai, jab chirág apní chamak se tujhe raushan kartá hai.

Farísion aur shara' ke 'álimon kí riyákárí par malámat.

37 Jab wuh bát kar rahá thá, to [49]kisí Farísí ne us kí din kí da'wat kí; pas wuh andar jáke kháná kháne baithá. 38 Farísí ne yih dekhkar ta'ajjub kiyá, [50]ki us ne kháne[a] se pahle gusl nahín kiyá[b]. 39 Khudáwand ne us se kahá, ki [51]Ai Farísío, tum piyále aur rikábí ko úpar se to sáf karte ho; lekin tumháre andar [52]lút aur badí bharí húí hai. 40 [53]Ai nádáno, [51]jis ne báhar ko banáyá, kyá us ne andar ko nahín banáyá? 41 Hán, andar kí chízen[c] [54]khairát kar do, to dekho, [55]sab kuchh tumháre liye pák hogá.

42 [56]Lekin ai Farísío, tum par afsos hai! ki podíne aur sudáb aur har ek tarkárí par [57]dahyakí dete ho, aur [58]insáf aur [59]Khudá kí mahabbat se gáfil rahte[d] ho: [60]lázim thá, ki yih bhí karte aur wuh bhí na chhorte. 43 Ai Farísío, tum par afsos hai! ki [61]tum 'ibádatkhánon men a'lá darje kí kursián aur bázáron men salám cháhte ho. 44 Tum par afsos hai! [62]kyúnki tum un poshída qabron kí mánind ho, jin par ádmí chalte hain, aur un ko is bát kí khabar nahín.

45 Phir [63]shara' ke 'álimon men se ek ne jawáb men us se kahá, ki Ai ustád, in báton ke kahne se tú hamen bhí be'izzat kartá hai. 46 Us ne kahá; [64]Ai shara' ke 'álimo, tum par bhí afsos hai! ki [65]tum aise bojh, jin ká utháná mushkil hai, ádmíon par ládte ho, aur áp ek unglí bhí un bojhon ko nahín lagáte. 47 [66]Tum par afsos hai! ki tum to nabíon kí qabron ko banáte ho, aur tumháre bápdádon ne un ko qatl kiyá thá. 48 [67]Pas tum gawáh ho, aur [68]apne bápdádon ke [69]kámon ko pasand karte ho; kyúnki unhon ne to un ko qatl kiyá thá, aur tum un kí qabren banáte ho. 49 Isí liye [70]Khudá kí hikmat ne kahá hai, ki [71]Main [72]nabíon aur rasúlon ko un ke pás bhejúngí; wuh [73]un men se ba'z ko [74]qatl karenge, aur ba'z ko satáenge, 50 táki sab [75]nabíon ke khún kí, jo [76]biná e 'álam se baháyá gayá, is zamáne ke logon[e] se [77]bázpurs kí jáe; 51 [78]Hábíl ke khún se lekar us [79]Zakaryáh ke khún tak, jo [80]qurbángáh aur [81]maqdis[f] ke bích men halák húá; main tum se sach kahtá hún, ki Isí zamáne ke logon[e] se sab kí [77]bázpurs kí jáegí. 52 [82]Ai shara' ke 'álimo, tum par afsos hai! [83]ki tum ne ma'rifat

---

a Yún. *din ke kháne.* b Yá *istibáq nahín liyá.*
c Yá *jo kuchh tum se ho saktá hai.*
d Yún. *darguzar karte.*
e Yún. *is pusht*
f Yún. *ghar.*

---

[47] Ist. 15. 9. Amsál 28. 22. Mat. 20. 15. Mar. 7. 22, wag:
[48] Muq. Mat. 5. 16.
[49] Báb 7. 36 aur 14. 1.
[50] Mat. 15. 2. Mar. 7. 3, 4.
[51] Mat. 23. 25, 26. Muq. báb 20. 47.
[52] Muq. báb 16. 14.
[53] Báb 12. 20.
[54] Báb 12. 33 Muq. báb 16. 9 aur Dán. 4. 27.
[55] Muq. Tit. 1. 15.
[56] Mat. 23. 23.
[57] Báb 18. 12. Ist. 14. 22.
[58] Yarm. 5. 1. Mík. 6. 8. Muk. Zab. 33. 5 aur Zak. 7. 9.
[59] Muq. 1 Yúh. 3. 17.
[60] Muq. 1 Sam. 15. 22.
[61] Báb 20. 46. Mat. 23. 6, 7. Mar. 12. 38, 39. Muq. báb 14. 7.
[62] Mat. 23. 27.
[63] Áyát 46, 52. Dekho báb 7. 30.
[64] Áyát 45, 52.
[65] Mat. 23. 4. Muq. Mat. 11. 28—30 aur A'mál 15. 10.
[66] Mat. 23. 29, 30.
[67] Mat. 23. 31.
[68] A'mál 7. 51. 52.
[69] Rom. 1. 32.
[70] Muq. báb 7. 35 aur Amsál 8. 12, 22, 23, 30 aur Mat. 11. 19 aur 1 Kur. 1. 24, 30 aur Kul. 2. 3.
[71] Muq. Mat. 23. 34—36.
[72] Dekho A'mál 13. 1 aur 1 Kur. 12. 28.
[73] Dekho Mat. 21. 35.
[74] 1 Thiss. 2. 15.
[75] Muk. 18. 24.
[76] Dekho Mat. 13. 35
[77] Paid. 42. 22. Hiz. 3. 18. Muq. 2 Taw. 24. 22.
[78] Paid. 4. 4, 8. 'Ibr. 11. 4. 1 Yúh. 3. 12.
[79] 2 Taw. 24. 20, 21.
[80] Khur. 40. 6. 2 Sal. 16. 14. Hiz. 40. 47.
[81] Dekho báb 1. 9.
[82] Áyát 45, 46.
[83] Mat. 23. 13. Muq. Mal. 2. 7, 8.

kí kunjí chhín lí: [84]tum áp bhí dák̲h̲il na húe, aur dák̲h̲il honewálon̲ ko bhí roká.

53 Jab wuh wahán̲ se niklá, to faqíh aur Farísí [85]use betarah chimaṭne aur chherne lage, táki wuh bahut sí báton̲ ká zikr kare; 54 [86]aur us kí ghát men̲ rahe, [87]táki us ke mun̲h kí koí bát pakṛen̲.

Riyákárí karne aur ádmíon̲ se ḍarne ke bark̲h̲iláf nasíhat.

12 1 Itne men̲, [1]jab [2]hazáron̲ ádmíon̲ kí bhír lag gayí, yahán̲ tak ki ek dúsre par girá paṛtá thá, to us ne sab se pahle apne shágirdon̲ se yih kahná shurú' kiyá, ki [3]Us [4]k̲h̲amír se hoshyár rahná jo Farísíon̲ kí [5]riyákárí hai. 2 [6]Kyún̲ki koí chíz ḍhan̲kí nahín̲, jo kholí na jáegí; aur na koí chíz chhipí hai, jo jání na jáegí. 3 Is liye jo kuchh tum ne andhere men̲ kahá hai, wuh ujále men̲ suná jáegá; aur jo kuchh tum ne [7]koṭhriyon̲ ke andar kán men̲ kahá hai, [8]koṭhon̲ par us kí manádí kí jáegí. 4 Magar tum [9]doston̲ se main̲ kahtá hún̲, ki un se [10]na ḍaro, jo badan ko qatl karte hain̲, aur ba'd us ke kuchh âur nahín̲ kar sakte. 5 Lekin main̲ tumhen̲ jatátá hún̲, ki kis se ḍarná cháhiye: us se ḍaro, [11]jis ko qatl karne ke ba'd ik̲h̲tiyár hai, ki [12]jahannam men̲ ḍále: hán̲, main̲ tum se kahtá hún̲, ki usí se ḍaro. 6 Kyá do paise kí pánch chiriyán̲ nahín̲ biktín? táham [13]Khudá ke huzúr un men̲ se ek kí bhí bhúl nahín̲ paṛtí. 7 Balki [14]tumháre sir ke sab bál bhí gine húe hain̲. Ḍaro nahín̲: [15]tumhárí qadr to bahut sí chiriyon̲ se ziyáda hai. 8 Aur main̲ tum se kahtá hún̲, ki [16]Jo koí ádmíon̲ ke sámne merá iqrár kare, Ibn i Ádam bhí [17]Khudá ke firishton̲ ke sámne us ká iqrár karegá: 9 magar [18]jo ádmíon̲ ke sámne merá inkár kare, [17]Khudá ke firishton̲ ke sámne [19]us ká inkár kiyá jaegá. 10 Aur [20]jo koí [21]Ibn i Ádam ke k̲h̲iláf koí bát kahe, [22]us ko mu'áf kiyá jáegá: lekin jo [23]Rúhu'l Quds ke haqq men̲ kufr bake, us ko mu'áf na kiyá jáegá. 11 [24]Aur jab wuh tum ko [25]'ibádatk̲h̲ánon̲ men̲, aur [26]hákimon̲ aur [26]ik̲h̲tiyárwálon̲ ke pás le jáen̲, to [27]fikr na karná, ki ham kis tarah yá kyá jawáb den̲, yá kyá kahen̲; 12 [28]kyún̲ki Rúhu'l Quds usí gharí tumhen sikhá degá, ki kyá kahná cháhiye.

Nádán daulatmand ádmí kí tamsíl.

13 Phir [29]bhír men̲ se ek ne us se kahá, ki Ai ustád, mere bhái se kah, ki mírás ká merá hissa mujhe de. 14 Us ne us se kahá; [30]Miyán̲, [31]kis ne mujhe tumhárá munsif yá bánṭnewálá muqarrar kiyá hai? 15 Aur us ne un se kahá, ki [32]K̲h̲abardár, apne áp ko har tarah ke lálach se bacháe rakkho: kyún̲ki kisí kí zindagí us ke mál kí kasrat par mauqúf nahín̲. 16 Aur us ne un se ek tamsíl kahí, ki [33]Kisí daulatmand kí zamín men̲ barí fasl húí; 17 pas wuh apne dil men̲ sochkar kahne lagá, ki [34]Main̲ kyá karún̲, ki mere hán̲ jagah nahín̲, jahán̲ apní

[84] Muq. báb 7. 30 aur Mat. 5. 20 aur 21. 31.
[85] Muq. Mar. 6. 19.
[86] Báb 20. 20. Mar. 3. 2. Yúh. 8. 6. Muq. Yas'. 29. 21.
[87] Mat. 22. 15. Mar. 12. 13.
[1] Báb 11. 29.
[2] A'mal 21. 20.
[3] Mat. 16. 6, 11, 12. Mar. 8. 15.
[4] 1 Kur. 5. 6—8. Gal. 5. 9.
[5] Mat. 23. 28. Mar. 12. 15.
[6] Báb 8. 17. Mar. 4. 22. Muq. 1 Tim. 5. 25. Dekho Mat. 10. 26—33.
[7] Mat. 6. 6.
[8] Dekho báb 5. 19.
[9] Yúh. 15. 14.
[10] Yas'. 8. 12, 13 aur 51. 12, 13. Yarm. 1. 8. 1 Pat. 3. 14.
[11] Ya'q. 4. 12.
[12] Dekho Mat. 5. 29.
[13] Muq. Zab. 50. 11.
[14] Dekho 1 Sam. 14. 45.
[15] Mat. 6. 26 aur 12. 12.
[16] Muq. Rom. 10. 9, 10 aur 'Ibr. 10. 35 aur Muk. 3. 5.
[17] Muq. báb 15. 10 aur Mat. 25. 31 aur 1 Tim. 5. 21 aur Muk. 3. 5.
[18] 2 Tim. 2. 12. 2 Pat. 2. 1. 1 Yúh. 2. 23. Muq. Mar. 8. 38.
[19] Báb 13. 25. Mat. 7. 23; aur 25. 12.
[20] Muq. Mat. 12. 31, 32 aur Mar. 3. 28—30 aur 'Ibr. 6. 4—6 aur 10. 26 aur 1 Yúh. 5. 16.
[21] Mat. 11. 19. Yúh. 7. 12; aur 9. 24.
[22] 1 Tim. 1. 12, 13.
[23] Muq. A'mal 7. 51 aur 'Ibr. 10. 29.
[24] Mat. 10. 17, 19. Muq. báb 21. 12, 14 aur Mar. 13. 11.
[25] Dekho Mat. 23. 34.
[26] Tit. 3. 1.
[27] Dekho áyat 22.
[28] Dekho Mat. 10. 19, 20.
[29] Báb 11. 27.
[30] Muq. Mik. 6. 8 aur Rom. 9. 20.
[31] Muq. K̲h̲ur. 2. 14 aur A'mal 7. 27.
[32] 1 Tim. 6. 6—11. Muq. 'Ibr. 13. 5.
[33] Muq. Zab. 49. 16—20.
[34] Muq. Wá'iz 5. 10.

paidáwár bhar rakkhún? 18 Us ne kahá; Main yih karúngá: apní [35]kothiyán dhákar un se barí banáúngá; 19 aur un men apná sárá anáj aur mál bhar rakkhúngá; aur apní ján se kahúngá, ki Ai ján, tere pás [36]bahut barason ke liye bahut sá mál jama' hai; chain kar, [37]khá, pí, khush rah. 20 Magar Khudá ne us se kahá; [38]Ai nádán, isí rát [39]terí ján tujh se talab kar lí jáegí: pas jo tú ne taiyár kiyá hai, [40]wuh kis ká hogá? 21 Aisá hí wuh shakhs hai, [41]jo apne liye khazána jama' kartá hai, aur Khudá ke nazdík daulatmand nahín.

Dunyawí fikr ke barkhiláf.
(Mat. 6. 25–33.)

22 Phir us ne apne shágirdon se kahá; Is liye main tum se kahtá hún, ki Apní ján ká [42]fikr na karo, ki ham kyá kháenge; aur na apne[a] badan ká, ki kyá pahinenge; 23 kyúnki ján khurák se barhkar hai, aur badan poshák se. 24 [43]Kauwon par gaur karo, ki na bote hain, na kátte; na un ke khattá hotá hai, na kothí; taubhí Khudá unhen khilátá hai; [44]tumhárí qadr to parandon se kahín ziyáda hai. 25 Tum men aisá kaun hai, jo fikr karke [45]apní 'umr men ek gharí[b] barhá sake? 26 Pas jab sab se chhotí bát bhí nahín kar sakte, to báqí chízon ká kyún fikr karte ho? 27 Sosan ke darakhton par gaur karo, ki kis tarah barhte hain; wuh na mihnat karte, na kátte hain[c]; taubhí main tum se kahtá hún, ki [46]Sulaimán bhí, báwujúd apní sárí shán o shaukat ke, un men se kisí kí mánind poshák pahine húe na thá. 28 Pas jab Khudá maidán kí ghás ko jo áj hai, aur kal tanúr men jhonkí jáegí, aisí poshák pahinátá hai; to [47]ai kami'tiqádo, tum ko kyún na pahiná degá? 29 Aur tum is kí talásh men na raho, ki kyá kháenge aur kyá píenge, aur na [48]shakkí bano. 30 Kyúnki in sab chízon kí talásh men [49]dunyá kí qaumen rahtí hain: aur [49]tumhárá Báp jántá hai, ki tum in ke muhtáj ho. 31 Hán, [50]us kí bádsháhat ki talásh men raho, to [51]yih chízen bhí tumhen mil jáengí. 32 Ai chhote [52]galle, [53]na dar; kyúnki [54]tumháre Báp ko pasand áyá, ki tumhen [55]bádsháhat de. 33 [56]Apná mál asbáb bechkar [57]khairát kar do; aur [58]apne liye aise batúe banáo, jo puráne nahín hote, ya'ní [59]ásmán par aisá khazána jo khálí nahín hotá, jahán chor nazdík nahín játá, aur kírá kharáb nahín kartá. 34 [60]Kyúnki jahán tumhárá khazána hai, wahín tumhárá dil bhí lagá rahegá.

Masíh ke áne kí taiyárí.
(Mat. 24. 42–51.)

35 [61]Tumhárí kamaren bandhí rahen, aur [62]tumháre chirág jalte rahen; 36 aur tum un ádmíon kí mánind raho, jo apne málik kí ráh dekhte hon, ki wuh shádí men se kab lautegá; táki jab wuh

a N. *apne* na dárad.
b Yá *apne qadd ko ek háth.*
c N. *kis tarah na kátte hain, na bunte.*

[35] Áyat 24.
[36] Muq. Amsál 27. 1 aur Ya'q. 4. 13—15.
[37] Wá'iz 2. 24 aur 11. 9 1 Kur. 15. 32. Muq. báb 15. 23.
[38] Yarm. 17. 11. Muq. Mat. 16. 26.
[39] Aiy. 27. 8.
[40] Zab. 39. 6. Muq. Aiy. 27. 17—22 aur Wá'iz. 2. 18, 21.
[41] Mat. 6. 19, 20. Muq. áyat 33 aur báb 6. 24 aur Zab. 52. 7 aur Ya'q. 5. 3 wag:
[42] Áyat 11. Báb 10. 41. Mat. 10. 19 aur 13. 22. 1 Kur. 7. 32. Fil. 4. 6. 1 Pat. 5. 7.
[43] Muq. Aiy. 38. 41 aur Zab. 147. 9.
[44] Dekho áyat 7.
[45] Muq. Zab. 39. 5.
[46] 1 Sal. 10. 4—7.
[47] Mat. 8. 26; 14. 31 aur 16. 8. Muq. báb 17. 6.
[48] Muq. Ya'q. 1. 6.
[49] Mat. 6. 8.
[50] Báb 11. 2.
[51] Muq. 1 Sal. 3. 11—14 aur Mar. 10. 29, 30 aur 1 Tím. 4. 8 aur 1 Pat. 3. 9.
[52] Yas'. 40. 11. Mat. 26. 31. Yúh. 10. 16 aur 21. 15—17. A'mál 20. 28, 29. 1 Pat. 5. 2, 3.
[53] Yas'. 41. 14 aur 44. 2.
[54] Báb 10. 21. Mat. 11. 26. Muq. If. 1. 5, 9 aur Fil. 2. 13.
[55] Báb 22. 29. Dekho Mat. 13. 19.
[56] Dekho Mat. 19. 21.
[57] Báb 11. 41.
[58] Muq. báb 16. 9.
[59] Mat. 6. 20. Muq. áyat 21 aur 1 Pat. 1. 4.
[60] Mat. 6. 21.
[61] If. 6. 14. 1 Pat. 1. 13. Muq. Khur. 12. 11 aur Aiy. 38. 3 aur Yarm 1. 17 aur Yúh. 21. 18, wag:
[62] Muq. Mat. 25. 7

[63] Muk. 3. 20.
[64] Dekho Mat. 24. 42, 46.
[65] Yúh. 13. 4. Muq. áyat 35 aur Báb 17. 8.
[66] Muq. Báb 22. 27.
[67] Muq. 1 Thiss. 5. 2 aur 2 Pat. 3. 10 aur Muk. 3. 3.
[68] Mat. 6. 19.
[69] Áyat 47. Mat. 25. 10.
[70] Báb 21. 27.
[71] Muq. Mar. 13. 37.
[72] Dekho Mat. 24. 45.
[73] Yúh. 13. 17. Muk. 16. 15.
[74] Mat. 25. 21, 23.
[75] Mat. 25. 5. Muq. 'Ibr. 10. 37 aur 2 Pat. 3. 4, 9.
[76] 1 Thiss. 5. 7.
[77] 2 Pat. 3. 12. Muq. áyat 40.

ákar [63]darwáza khaṭkhaṭáe, to fauran us ke wáste khol den. 37 [64]Mubárak hain wuh naukar, jin ká málik ákar unhen [64]jágtá páe: main tum se sach kahtá hún, ki [65]wuh kamar bándhkar [66]unhen kháná kháne ko biṭháegá, aur pás ákar un kí khidmat karegá. 38 Aur agar wuh rát ke dúsre pahar men, yá tísre pahar men ákar un ko aise hál men páe, to wuh naukar mubárak hain. 39 Lekin yih ján rakkho, ki agar ghar ke málik ko ma'lúm hotá, ki [67]chor kis gharí áegá, to jágtá rahtá, aur[a] apne ghar men [68]naqb hone na detá. 40 Tum bhí [69]taiyár raho; kyúnki jis gharí tumhen gumán bhí na hogá, [70]Ibn i Ádam á jáegá.

41 Patras ne kahá, ki Ai Khudáwand, [71]tú yih tamsíl ham hí se kahtá hai, yá sab se? 42 Khudáwand ne kahá; Kaun hai wuh [72]diyánatdár aur [72]'aqlmand dároga, jis ká málik use apne naukar chákaron par muqarrar kare, ki har ek kí khurák waqt par báṇt diyá kare? 43 [73]Mubárak hai wuh naukar, jis ká málik ákar us ko aisá hí karte páe. 44 Main tum se sach kahtá hún, ki [74]wuh use apne sáre mál ká mukhtár kar degá. 45 Lekin agar wuh naukar apne dil men yih kahkar, ki Mere málik ke [75]áne men der hai, gulámon aur laundiyon ko márná, aur khá píkar [76]matwálá honá shurú' kare; 46 to us naukar ká málik [77]aise din, ki wuh us kí ráh na dekhtá ho, aur [77]aisí gharí, ki wuh na jántá ho, á maujúd hogá, aur khúb kore lagákar[b] use be-ímánon men shámil karegá. 47 [78]Aur wuh naukar, jis ne [79]apne málik kí marzí ján lí aur [80]taiyárí na kí, [79]na us kí marzí ke muwáfiq 'amal kiyá, [81]bahut már kháegá. 48 [82]Magar jis ne na jánkar már kháne ke kám kiye, [83]wuh thorí már kháegá. [84]Aur jise bahut diyá gayá, us se bahut talab kiyá jáegá; aur jise bahut saunpá hai, us se ziyáda mángenge.

Masíh kí pairawí men 'azízon se judáí.

(Mat. 10. 34, 35.)

49 [85]Main zamín par ág dálne áyá hún; aur agar lag chukí hotí to main kyá hí khush hotá! 50 Lekin [86]mujhe ek baptisma[c] lená hai; aur jab tak wuh na ho le [87]main kyá hí tang rahúngá! 51 Kyá tum gumán karte ho, ki main zamín par sulh karáne áyá hún? Main tum se kahtá hún, ki [88]Nahín, balki judáí karáne; 52 kyúnki ab se ek ghar ke pánch ádmí ápas men mukhálafat rakkhenge, do se tín aur tín se do. 53 [89]Báp beṭe se mukhálafat rakkhegá, aur beṭá báp se; mán beṭí se, aur beṭí mán se; sás bahú se, aur bahú sás se.

Zamáne kí bábat imtiyáz karná.

54 Phir us ne logon se bhí kahá, ki [90]Jab [91]bádal ko pachchhim se uṭhte dekhte ho, to fauran kahte ho, ki Menh barsegá; aur aisá hí hotá hai. 55 Aur [90]jab tum

[78] Muq. Mat. 11. 24 aur Yúh. 15. 22, 24.
[79] Muq. Ya'q. 4. 17 aur 2 Pat. 2. 21.
[80] Áyat 40.
[81] Muq. 1st. 25. 2, 3.
[82] Ahb. 5. 17. Muq. Gin. 15. 29, 30.
[83] Rom. 1. 19, 20 aur 2. 14, 15. Muq. 1 Tim. 1. 13.
[84] Muq. Mat. 25. 29. Dekho Mat. 13. 12.
[85] Muq. Mat. 3. 11.
[86] Mar. 10. 38.
[87] 2 Kur. 5. 14 (Yún.). Fil. 1. 23.
[88] Muq. Muk. 6. 4.
[89] Mat. 10. 21 Muq. Mík. 7. 6.
[90] Muq. Mat. 16. 2, 3.
[91] 1 Sal. 18. 43, 44.

a N. *jágtá rahtá, aur* na dárad.

b Yá *do ṭukre karke.*

c Yá *istibág.*

ma'lúm karte ho, ki [92] dakkhiná chal rahí hai, to kahte ho, ki Lúh chalegí; aur aisá hí hotá hai. 56 Ai riyákáro, [93] zamín aur ásmán kí súrat men̲ to imtiyáz karná tumhen̲ átá hai; lekin is zamáne kí bábat imtiyáz karná kyún̲ nahín̲ átá [a]? 57 Aur [94] tum apne áp hí kyún̲ [95] faisala nahín̲ kar lete, ki wájib kyá hai? 58 [96] Jab tak tú apne mudda'í ke sáth hákim ke pás já rahá hai, to ráh men̲ koshish kar, ki us se chhúṭ jáe; aisá na ho ki wuh tujh ko munsif ke pás khench le jáe, aur munsif tujh ko sipáhí ke hawále kare, aur sipáhí tujhe qaid men̲ ḍále. 59 Main̲ tujh se kahtá hún̲, ki [97] Jab tak tú [98] damrí damrí adá na kar degá, wahán̲ se hargiz na chhúṭegá.

Ba'z Galílíon̲ ke qatl hone, aur Shílokh ke burj ke girne ke báre men̲.

13 1 Us waqt ba'z log házir the, jinhon̲ ne use un Galílíon̲ kí khabar dí, jin ká khún [1] Pílátus ne un ke zabíhon̲ ke sáth miláyá thá. 2 Us ne jawáb men̲ un se kahá, ki [2] In Galílíon̲ ne jo aisá dukh páyá, kyá wuh is liye tumhárí dánist men̲ âur sab Galílíon̲ se ziyáda gunahgár the? 3 Main̲ tum se kahtá hún̲, ki nahín̲: balki agar tum [3] tauba na karoge, to sab isí tarah halák hoge. 4 Yá wuh aṭhárah ádmí jin par [4] Shílokh ká burj girá, aur wuh dabkar mar gaye, kyá tumhárí dánist men̲ Yarúshalem ke âur sab rahnewálon̲ se ziyáda [5] qusúrwár the? 5 Main̲ tum se kahtá hún̲, ki nahín̲: balki agar tum [3] tauba na karoge, to sab isí tarah halák hoge.

Bephal anjír ke darakht kí tamsíl.

6 Phir us ne yih tamsíl kahí, ki Kisí ke angúrí bág men̲ [6] ek anjír ká darakht lagá húá thá: wuh us men̲ phal ḍhún̲ḍhne áyá, aur na páyá. 7 Is par us ne bágbán se kahá, ki Dekh, tín baras se main̲ is anjír ke darakht men̲ phal ḍhún̲ḍhne átá hún̲, aur nahín̲ pátá; [7] use káṭ ḍál; wuh zamín ko bhí kyún̲ roke? 8 Us ne jawáb men̲ us se kahá; Ai Khudáwand, is sál to âur bhí use rahne de, táki main̲ us ke gird tháon̲lá khodún̲, aur khád ḍálún̲: 9 agar áge ko phalá, to khair; nahín̲ to ba'd us ke káṭ ḍálná.

Ek kubṛí 'aurat ko achchhá karná.

10 Phir [8] wuh Sabt ke din kisí 'ibádatkháne men̲ ta'lím detá thá. 11 Aur dekho, ek 'aurat thí, jis ko aṭhárah baras se kisí [9] bad-rúh ke bá'is kamzorí thí; wuh kubṛí ho gayí thí, aur kisí tarah sídhí na ho saktí thí. 12 Yisú' ne use dekhkar pás buláyá, aur us se kahá; Ai 'aurat, tú apní kamzorí se chhúṭ gayí. 13 Aur us ne [10] us par háth rakkhe: usí dam wuh sídhí ho gayí, aur [11] Khudá kí baṛáí karne lagí. 14 [12] 'Ibádatkháne ká sardár, is liye ki Yisú' ne [13] Sabt ke din shifá bakhshí khafa hokar, logon̲ se

[92] Muq. Mat. 20. 12.
[93] Mat. 16. 3.
[94] Báb 21. 30.
[95] Yúh. 7. 24. 1 Kur. 11. 13.
[96] Mat. 5. 25, 26. Muq. Amsál 25. 8.
[97] Muq. Mat. 18. 34, 35.
[98] Báb 21. 2. Mar. 12. 42.
[1] Báb 3. 1.
[2] Muq. Aiy. 4. 7 aur Yúh. 9. 2 aur A'mál 28. 4.
[3] Dekho báb 5. 32.
[4] Naham. 3. 15. Yas'. 8. 6. Yúh. 9. 7, 11.
[5] Muq. báb 11. 4. aur Mat. 6. 12.
[6] Mat. 21 19. Mar. 11. 13. Muq. Yas'. 5. 2.
[7] Báb 3. 9. Mat. 7. 19.
[8] Dekho Mat. 4. 23 aur Mar. 6. 2.
[9] A'mál 16. 16. Muq. áyat 16.
[10] Dekho Mar. 5. 23.
[11] Báb 5. 25; 17. 15 aur 18. 43.
Dekho báb 7. 16.
[12] Dekho báb 8. 41.
[13] Dekho Mat. 12. 2.

a N. *imtiyáz kyún̲ nahín̲ karte?*

kahne lagá; [14] Chha din hain̲, jin men̲ kám karná cháhiye; pas unhín̲ men̲ ákar shifá páo, na ki Sabt ke din. 15 Ḳhudáwand ne us ke jawáb men̲ kahá, ki Ai riyákáro, kyá [15] har ek tum men̲ se Sabt ke din apne bail yá gadhe ko, thán se kholkar pání piláne nahín̲ le játá? 16 Pas kyá wájib na thá, ki yih jo [16] Ibráhím kí betí hai, jis ko [17] Shaitán ne aṭhárah baras se bán̲dh rakkhá thá, Sabt ke din is band se chhuṛái játí? 17 Jab us ne yih báten̲ kahín̲, to [18] us ke sab muḳhálif sharminda húe: aur [19] sárí bhíṛ un ʻálíshán kámon̲ se, jo us se hote the, ḳhush húí.

Rái ke dáne kí aur ḳhamír kí tamsílen̲.

(Mat. 13. 31–33; Mar. 4. 30–32.)

18 Pas wuh kahne lagá; Ḳhudá kí bádsháhat kis kí mánind hai? main̲ us ko kis se tashbíh dún̲? 19 Wuh [20] rái ke dáne kí mánind hai, jis ko ek ádmí ne lekar apne bág men̲ ḍál diyá; wuh ugkar baṛá daraḳht ho gayá, aur hawá ke parandon̲ ne us kí ḍáliyon̲ par baserá kiyá. 20 Us ne phir kahá; Main̲ Ḳhudá kí bádsháhat ko kis se tashbíh dún̲? 21 Wuh [21] ḳhamír kí mánind hai, jise ek ʻaurat ne lekar [22] tín paimáne áṭe men̲ miláyá[a], aur hote hote [23] sab ḳhamír ho gayá.

Naját páne kí shart.

22 [24] Wuh shahr shahr aur gán̲w gán̲w taʻlím detá húá, [25] Yarúshalem ká safar kar rahá thá. 23 Aur kisí shaḳhs ne us se púchhá, ki Ai Ḳhudáwand, kyá [26] naját pánewále thoṛe hain̲? 24 Us ne un se kahá; [27] Jánfishání karo, ki [28] tang darwáze se dáḳhil ho; kyún̲ki main̲ tum se kahtá hún̲, ki bahutere dáḳhil hone kí koshish karen̲ge, aur na ho saken̲ge. 25 [29] Jab ghar ká málik uṭhkar darwáza band kar chuká ho, aur tum báhar khaṛe húe darwáza khaṭkhaṭákar yih kahná shurúʻ karo, ki [30] Ai Ḳhudáwand, hamáre liye khol de; aur wuh jawáb de, ki [31] Main̲ tum ko nahín̲ jántá, ki kahán̲ ke ho: 26 us waqt tum kahná shurúʻ karoge, ki [32] Ham ne to tere rúbarú kháyá piyá, aur tú ne hamáre bázáron̲ men̲ taʻlím dí. 27 Magar wuh kahegá; Main̲ tum se kahtá hún̲[b], [31] ki main̲ nahín̲ jántá, tum kahán̲ ke ho; [33] ai badkáro, tum sab mujh se dúr ho. 28 [34] Wahán̲ roná aur dánton̲ ká písná hogá, jab tum [34] Ibráhím, aur Izháq, aur Yaʻqúb, aur sab nabíon̲ ko Ḳhudá kí bádsháhat men̲ shámil, aur [34] apne áp ko báhar nikálá húá dekhoge. 29 Aur [34] púrab, pachchhim, uttar, dakkhin se log ákar [35] Ḳhudá kí bádsháhat kí ziyáfat men̲ sharík hon̲ge. 30 Aur dekho, [36] baʻz áḳhir aise hain̲, jo awwal hon̲ge, aur awwal hain̲, jo áḳhir hon̲ge.

Yisúʻ kí maut kí peshíngoí, aur Yarúshalem par afsos.

(Mat. 23. 37–39.)

31 Usí ghaṛí baʻz Farísíon̲

a Yún. *chhipáyá.*

b N. *wuh tum se yihí kahegá.*

[14] Ḳhur. 20. 9. Ḥiz. 46. 1.
[15] Báb 14. 5. Muq. Mat. 12. 11.
[16] Báb 19. 9.
[17] Muq. áyat 11 aur Aʻmál 10. 38 aur 2 Kur. 12. 7. Dekho 1 Taw. 21. 1.
[18] Zab. 132. 18. 1 Pat. 3. 16.
[19] Báb 18. 43.
[20] Báb 17. 6. Mat. 17. 20.
[21] Mat. 13. 33.
[22] Paid. 18. 6.
[23] 1 Kur. 5. 6. Gal. 5. 9.
[24] Dekho Mar. 6. 6.
[25] Muq. áyat 33. Dekho báb 9. 51.
[26] 1 Kur. 1. 18. 2 Kur. 2. 15.
[27] 1 Tím. 4. 10. Muq. 1 Tím. 6. 12 (Yún.) aur ʻIbr. 12. 4. Dekho 1 Kur. 9. 25.
[28] Mat. 7. 13.
[29] Muq. Mat. 25. 10–12.
[30] Mat. 7. 22, 23.
[31] Mat. 10. 33 aur 25. 12. Muq. 2 Tím. 2. 19.
[32] Muq. Ḳhur. 24. 11.
[33] Dekho Zab. 6. 8.
[34] Dekho Mat. 8. 11, 12.
[35] Muq. báb 14. 15 aur 22. 30.
[36] Dekho Mat. 19. 30.

ne ákar us se kahá, ki Nikalkar [37] yahán se chal de; kyúnki [38] Herodes tujhe qatl karná cháhtá hai. 32 Us ne un se kahá, ki Jákar us lomṛí se kah do, ki Dekh, main áj aur kal bad-rúhon ko nikáltá, aur shifá bakhshne ká kám anjám detá rahúngá, aur tísre din [39] kamál ko pahunchúngá. 33 Magar [40] mujhe áj aur kal aur parson apní ráh chalní [41] zarúr hai; kyúnki mumkin nahín, ki [42] nabí Yarúshalem ke báhar halák ho. 34 [43] Ai Yarúshalem, ai Yarúshalem, tú [44] jo nabíon ko qatl kartí hai, aur jo tere pás bheje gaye, un ko sangsár kartí hai; [45] kitní hí bár main ne cháhá, ki [46] jis tarah murgí apne bachchon ko paron tale jama' kar letí hai, usí tarah main bhí [47] tere laṛkon ko [48] jama' kar lún; magar [49] tum ne na cháhá! 35 Dekho, [50] tumhárá ghar tumháre hí liye chhoṛá játá hai; aur main tum se kahtá hún, ki mujh ko us waqt tak hargiz na dekhoge, jab tak na kahoge; ki [51] Mubárak hai wuh, jo Khudáwand ke nám par átá hai.

Ek jalandar ke maríz ko achchhá karná.

14 1 Phir aisá húá ki [1] wuh Sabt ke din Farísíon ke sardáron men se kisí ke ghar kháná kháne ko gayá; aur wuh [2] us kí ták men rahe. 2 Aur dekho, ek shakhs us ke sámne thá, jise jalandar thá. 3 Yisú' ne [3] shara' ke 'álimon aur Farísíon se kahá, ki [4] Sabt ke din shifá bakhshní rawá hai, yá nahín? 4 Wuh chup rah gaye. Us ne use háth lagákar shifá bakhshí, aur chhoṛ diyá; 5 aur un se kahá, ki [5] Tum men se kaun aisá hai, jis ká gadhá [a] yá bail kúe men gir paṛe, aur wuh Sabt ke din us ko fauran na nikál le? 6 [6] Wuh in báton ká jawáb na de sake.

Firotaní ke báre men.

7 Jab us ne dekhá, ki mihmán [7] sadr jagah kis tarah pasand karte hain, to un se ek tamsíl kahí, ki 8 Jab koí tujhe shádí men buláe, to sadr jagah par na baiṭh, ki sháyad us ne tujh se bhí kisí ziyáda 'izzatdár ko buláyá ho; 9 aur jis ne tujhe aur use dono ko buláyá hai ákar tujh se kahe, ki Is ko jagah de; phir tujhe sharminda hokar sab se níche baiṭhná paṛe. 10 Balki jab tú buláyá jáe, to sab se níchí jagah já baiṭh, [8] táki jab terá bulánewálá áe, to tujh se kahe, ki Ai dost, áge baṛhkar baiṭh: to un sab kí nazar men, jo tere sáth kháná kháne baiṭhe hain, terí 'izzat hogí. 11 Kyúnki [9] jo koí apne áp ko baṛá banáegá wuh chhoṭá kiyá jáegá; aur jo apne áp ko chhoṭá banáegá, wuh baṛá kiyá jáegá.

Sachchí mihmánnawází.

12 Phir us ne apne bulánewále se bhí yih kahá, ki Jab tú din ká yá rát ká kháná taiyár kare, to apne doston, yá bháiyon, yá rishtadáron, yá daulatmand paṛausiyon ko na bulá; ki [10] aisá na ho, wuh

[37] Muq. Mat. 19. 1 aur Mar. 10. 1.
[38] Dekho báb 3. 1.
[39] Muq. 'Ibr. 2. 10; 5. 9 aur 7. 28.
[40] Muq. Yúh 11. 9.
[41] Báb 2. 49; 4. 43; 9. 22; 17. 25; 22. 37 aur 24. 7, wagaira. A'mál 3. 21 aur 17. 3. 1 Kur. 15. 25, wag:
[42] Dekho Mat. 21. 11.
[43] Dekho Mat. 23. 37—39. Muq. báb 19. 41—44.
[44] Dekho Mat. 21. 35
[45] Muq. báb 4. 44 (hásh:) aur Mat. 26. 55.
[46] Muq. Ist. 32. 11, 12.
[47] Muq. báb 23. 28.
[48] Muq. Zab. 147. 2 aur Amsál 1. 24.
[49] Yúh. 5. 40.
[50] Muq. Yas'. 64. 11 aur Yarm. 12. 7 aur 22. 5.
[51] Báb 19. 38. Zab. 118. 26.
[1] Báb 7. 36 aur 11. 37.
[2] Báb 20. 20. Mar. 3. 2.
[3] Dekho báb 7. 30.
[4] Báb 13. 14. Mat. 12. 10.
[5] Báb 13. 15 Muq. Ist. 22. 4 aur Mat. 12. 11.
[6] Muq. Mat. 22. 46.
[7] Dekho báb 11. 43.
[8] Amsál 25 6, 7.
[9] Báb 18. 14. Muq. Amsál 29. 23 aur Hiz. 21. 26 aur Mat. 18. 4 aur Ya'q. 4. 6, 10 aur 1 Pat. 5. 5, 6.
[10] Muq. báb 6. 34.

a N. beṭá.

bhí tujhe buláen, aur terá badlá ho jáe. 13 Balki jab tú ziyáfat kare, [11]to [12]garíbon, lunjon, langron, andhon ko bulá: 14 to tujh par barakat hogí; kyúnki un ke pás tujhe badlá dene ko kuchh nahín; aur tujhe [13]rástbázon kí [14]qiyámat men badlá milegá.

Da'wat kí tamsíl.

15 Jo us ke sáth kháná kháne baithe the, un men se ek ne yih báten sunkar us se kahá; [15]Mubárak hai wuh jo [16]Khudá kí bádsháhat men kháná kháe. 16 Us ne us se kahá, ki [17]Ek shakhs ne [18]barí ziyáfat[a] kí, aur bahut se logon ko buláyá. 17 Aur kháne ke waqt [19]apne naukar ko bhejá, ki buláe húon se kahe, ki Áo, ab kháná taiyár hai. 18 Is par sab ne milkar 'uzr karná shurú' kiyá. Pahle ne us se kahá, ki Main ne khet kharídá hai; mujhe zarúr hai ki jákar use dekhún; main terí minnat kartá hún, ki mujhe ma'zúr rakh. 19 Dúsre ne kahá; Main ne bailon kí pánch joriyán kharídí hain, aur unhen ázmáne játá hún; main terí minnat kartá hún, ki mujhe ma'zúr rakh. 20 Ek âur ne kahá; [20]Main ne biyáh kiyá hai, is sabab se nahín á saktá. 21 Pas us naukar ne ákar apne málik ko in báton kí khabar dí. Is par ghar ke málik ne gusse hokar apne naukar se kahá; Jald shahr ke bázáron aur kúchon men jákar [21]garíbon, lunjon, andhon aur langron ko yahán le á. 22 Naukar ne kahá; Ai khudáwand, jaisá tú ne farmáyá thá, waisá hí húá, aur ab bhí jagah hai. 23 Málik ne us naukar se kahá, ki Sarakon aur khet kí báron kí taraf já, aur logon ko [22]majbúr karke lá, táki merá ghar bhar jáe. 24 Kyúnki main tum se kahtá hún, ki [23]jo buláe gaye the, un men se koí shakhs merá kháná na chakhne páegá.

Yisú' ke shágird banne ke báre men tamsílen.

25 Jab bahut se log us ke sáth já rahe the, to us ne phirkar un se kahá; 26 [24]Agar koí mere pás áe, aur apne báp, aur mán, aur bíwí, aur bachchon, aur bháiyon, aur bahinon, balki [25]apní ján se bhí [26]dushmaní na kare, to merá shágird nahín ho saktá. 27 [27]Jo koí [28]apní salíb na uthác aur mere píchhe na áe, wuh merá shágird nahín ho saktá. 28 Kyúnki tum men aisá kaun hai, ki jab wuh ek burj banáná cháhe, to [29]pahle baithkar lágat ká hisáb na kar le, ki áyá mere pás us ke taiyár karne ká sámán hai, yá nahín? 29 Aisá na ho, ki jab neo dálkar taiyár na kar sake, to sab dekhnewále yih kahkar us par hansná shurú' karen, ki 30 Is shakhs ne 'imárat banání shurú' to kí, magar taiyár na kar saká. 31 Yá kaun aisá bádsháh hai, jo dúsre bádsháh se larne játá ho, aur [30]pahle baithkar mashwara na kar le, ki áyá main das hazár se us ká muqábala kar saktá hún, yá nahín, jo bís hazár lekar mujh par charhá átá hai? 32 Nahín to,

[11] Muq. Nahum. 8 10, 12 aur Ást. 9. 22.
[12] Áyat 21.
[13] A'mál 24. 15.
[14] 1 Kur. 15 23. 1 Thiss. 4. 16. Muq. Yúh. 11. 24 aur Muk. 20. 4, 5.
[15] Muk. 19. 9.
[16] Muq. báb 13. 29 aur 22. 16, 30.
[17] Muq. Mat. 22. 2—14.
[18] Muq. Yas'. 25. 6
[19] Muq. Ást. 6. 14 aur Amsál 9. 3, 5.
[20] Ist. 24. 5.
[21] Áyat 13.
[22] Mat. 14.22. Mar. 6. 45.
[23] Mat. 21.43. A'mál 13. 46.
[24] Áyat 33. Mat. 10. 37 Muq. Ist. 33. 9.
[25] Yúh. 12. 25. A'mál 20. 24. Muk. 12. 11.
[26] Báb 16. 13.
[27] Báb 9. 23. Mat. 10. 38 aur 16. 24. Mar. 8. 34.
[28] Yúh. 19. 17.
[29] Muq. Amsál 24. 27.
[30] Áyat 28.

a Yún. *shám ká kháná.*

jab wuh hanoz dúr hí hai, elchí bhejkar sulh kí sharton kí darkhwást karegá **33** [31] Pas isí tarah tum men se jo koí [32] apná sab kuchh tark na kare, wuh merá shágird nahín ho saktá. **34** [33] Namak achchhá to[a] hai; [34] lekin agar namak ká maza játá rahe, to wuh kis chíz se mazadár kiyá jáegá? **35** Na wuh zamín ke kám ká rahá, na khád ke; log use báhar phenk dete hain. [35] Jis ke kán sunne ke hon, wuh sun le.

Yisú' ke sunnewále.

15 **1** Sáre [1] mahsúl lenewále aur gunahgár us ke pás áte the, táki us kí báten sunen. **2** Aur Farísí aur faqíh [2] burburákar kahne lage, ki [3] Yih ádmí gunahgáron se miltá, aur [4] un ke sáth kháná khátá hai.

Khoí húí bher kí tamsíl.

3 Us ne un se yih tamsíl kahí, ki **4** [5] Tum men aisá kaun ádmí hai, jis ke pás sau bheren hon, aur [6] un men se ek khoí jáe, to ninnánawe ko [7] biyábán men chhorkar us khoí húí ko, jab tak mil na jáe, [8] dhúndhtá na rahe? **5** Phir jab mil játí hai to wuh khush hokar [9] use kandhe par uthá letá hai? **6** Aur ghar men pahunchkar, doston aur parausiyon ko bulátá aur kahtá hai, ki Mere sáth khushí karo; kyúnki [10] merí khoí húí bher mil gayí? **7** Main tum se kahtá hún, ki Isí tarah ninnánawe [11] rástbázon kí nisbat, jo tauba kí hájat nahín rakhte, ek [12] tauba karnewále gunahgár kí bábat ásmán par ziyáda khushí hogí.

Khoe húe dirham kí tamsíl.

8 Yá kaun aisí 'aurat hai, jis ke pás das dirham[b] hon, aur ek kho jáe, to wuh chirág jalákar ghar men jhárú na de, aur jab tak mil na jáe, koshish se dhúndhtí na rahe? **9** Phir jab mil játá hai, to bahineliyon aur parausinon ko bulákar na kahe, ki Mere sáth khushí karo, kyúnki merá khoyá húá dirham mil gayá? **10** Main tum se kahtá hún, ki Isí tarah ek tauba karnewále gunahgár kí bábat [13] Khudá ke firishton ke sámne khushí hotí hai.

Khoe húe bete kí tamsíl.

11 Phir us ne kahá, ki Kisí shakhs ke do bete the. **12** Un men se chhote ne báp se kahá, ki Ai báp, [14] mál ká jo hissa mujh ko pahunchtá hai, mujhe de. Us ne [15] apná mál matá' unhen bánt diyá. **13** Aur bahut din na guzre, ki chhotá betá apná sab kuchh jama' karke, dúr daráz mulk ko rawána húá, aur wahán apná mál [16] badchalní men urá diyá. **14** Aur jab sab kharch kar chuká, to us mulk men sakht kál pará; aur wuh muhtáj hone lagá. **15** Phir us mulk ke ek báshinde ke hán já pará: us ne us ko apne kheton men súar charáne bhejá. **16** Aur [17] use árzú thí, ki jo phaliyán súar kháte the, unhín se apná pet bhare;

a Yún. *pas namak achchhá.*

b Romíon ke hán *dirham* kí qímat takhmínan áth áne ki hotí thí; aur *dirham* taqríban *denariyus* (Mat. 18. 28 ke háshiye ko dekho) ke barábar hotá thá.

[31] Muq. Fil. 3. 7.
[32] Muq. áyat 26 aur báb 18. 28.
[33] Mar. 9. 50.
[34] Mat. 5. 13.
[35] Dekho Mat. 11. 15
[1] Dekho Mat. 11. 19
[2] Báb 19. 7. Muq. Khur. 16. 2, 7, 8 aur Gin. 14. 2 aur Yash. 9. 18.
[3] Muq. báb 7. 39.
[4] Báb 5. 30. Mat. 9. 11 aur 11. 19. Mar. 2. 16. Muq. A'mál 11. 3 aur 1 Kur. 5. 11 aur Gal. 2. 12.
[5] Muq. Mat. 18. 12—14.
[6] Hiz. 34. 6. Muq. 1 Pat. 2. 25.
[7] Khur. 3. 1. 1 Sam. 17. 28.
[8] Báb 19. 10. Hiz. 34. 4, 11, 12, 16.
[9] Muq. Yas'. 40. 11; 49. 22; 60. 4 aur 66. 12.
[10] 1 Pat. 2. 25.
[11] Muq. báb 5. 32 aur Mat. 9. 13.
[12] Áyat 10. Dekho báb 5. 32.
[13] Dekho báb 12. 8.
[14] Ist. 21. 17.
[15] Áyat 30. Mar. 12. 44.
[16] If. 5. 18. Tit. 1. 6. 1 Pat. 4. 4.
[17] Báb 16. 21.

magar koí use na detá thá. 17 Phir [18] us ne hosh men̲ ákar kahá, ki Mere báp ke kitne hí mazdúron̲ ko roṭí ifrát se miltí hai, aur main̲ yahán̲ bhúká mar rahá hún̲! 18 Main̲ uṭhkar apne báp ke pás jáún̲gá, aur us se kahún̲gá, ki Ai báp, [19] main̲ [20] ásmán ká aur terí nazar men̲ gunahgár húá: 19 [21] ab is láiq nahín̲ rahá, ki phir terá beṭá kahláún̲; mujhe apne mazdúron̲ jaisá kar le. 20 Pas wuh uṭhkar apne báp ke pás chalá. Wuh abhí dúr hí thá, ki use dekhkar us ke báp ko tars áyá, aur [22] dauṛkar us ko [23] gale lagá liyá, aur [24] bose liye. 21 Beṭe ne us se kahá, ki Ai báp, main̲ ásmán ká aur terí nazar men̲ gunahgár húá; [21] ab is láiq nahín̲ rahá, ki phir terá beṭá kahláún̲. 22 Báp ne apne naukaron̲ se kahá, ki [25] Achchhe se achchhá jáma jald nikálkar use pahináo; aur us ke háth men̲ [26] angúṭhí, aur [27] pánw men̲ jútí pahináo. 23 Aur [28] pale húe bachhṛe ko lákar zabh karo, táki ham khákar [29] khushí manáen̲; 24 kyún̲ki merá yih beṭá [30] murda thá, ab zinda húá; khoyá húá thá, ab milá hai. Pas wuh khushí manáne lage. 25 Lekin us ká baṛá beṭá khet men̲ thá: jab wuh ákar ghar ke nazdík pahun̲chá, to gáne bajáne aur náchne kí áwáz suní; 26 aur ek naukar ko bulákar daryáft karne lagá, ki yih kyá ho rahá hai? 27 Us ne us se kahá, Terá bhái á gayá hai; aur tere báp ne palá húá bachhṛá zabh karáyá hai, is liye ki use bhalá changá páyá. 28 Wuh gusse húá, aur andar jáná na cháhá; magar us ká báp báhar jáke use manáne lagá. 29 Us ne apne báp se jawáb men̲ kahá, ki Dekh, itne baras se main̲ terí khidmat kartá hún̲, aur kabhí terí hukm'udúlí nahín̲ kí; magar mujhe tú ne kabhí ek bakrí ká bachcha bhí na diyá, ki apne doston̲ ke sáth [31] khushí manátá: 30 lekin jab terá yih beṭá áyá, [32] jis ne [33] terá mál matá' kasbíon̲ men̲ uṛá diyá, to us ke liye tú ne palá húá bachhṛá zabh karáyá. 31 Us ne us se kahá; Beṭá, [34] tú to hamesha mere pás hai, aur jo kuchh merá hai, wuh terá hí hai; 32 lekin khushí manání aur shádmán honá munásib thá, kyún̲ki terá yih bhái [35] murda thá, ab zinda húá; khoyá húá thá, ab milá hai.

[18] Muq. 1 Sal. 8. 47. A'mál 12. 11.
[19] Muq. Khur. 10. 16.
[20] Mat. 21. 25.
[21] Yúh. 3. 27.
[21] Muq. báb 7. 6, 7.
[22] Muq. Ya'q. 4. 8.
[23] Paid. 33. 4; 45. 14; aur 46. 29. A'mál 20. 37.
[24] 2 Sam. 14. 33. Dekho Mat. 26. 49.
[25] Zak. 3. 3—5.
[26] Paid. 41. 42. Ást. 3. 10 aur 8. 2.
[27] Hiz. 16. 10.
[28] Muq. 1 Sam. 28. 24
[29] Báb 12. 19.
[30] Áyat 32. Muq. Rom. 11. 15 aur If. 2. 1 aur Kul. 2. 13 aur Mukh. 3. 1.
[31] Áyat 23.
[32] Amsál 29. 3.
[33] Áyat 12.
[34] Yúh. 8. 35.
[35] Áyat 24.

Beimán mukhtár kí tamsíl.

16 1 Phir us ne shágirdon̲ se bhí kahá, ki Kisí daulatmand ká ek mukhtár thá; us kí logon̲ ne us se shikáyat kí, ki Yih terá mál uṛátá hai. 2 Pas us ne us ko bulákar kahá, ki Yih kyá hai, jo main̲ tere haqq men̲ suntá hún̲? Apní [1] mukhtárí ká hisáb de; kyún̲ki áge ko tú mukhtár nahín̲ rah saktá. 3 Us mukhtár ne apne jí men̲ kahá, ki Kyá karún̲? kyún̲ki merá málik mujh se mukhtárí chhíne letá hai: miṭṭí to mujh se khodí nahín̲ játí, aur bhíkh mán̲gne se sharm átí hai. 4 Main̲ samajh gayá ki kyá karún̲, táki jab mukhtárí se mauqúf ho jáún̲, to log mujhe apne gharon̲ men̲ jagah den̲. 5 Pas us ne apne málik ke ek ek qarzdár ko bulákar pahle se púchhá, ki Tujh par mere

[1] Dekho 1 Kur. 9. 17.

málik ká kyá átá hai? [6] Us ne kahá; Sau man tel. Us ne us se kahá, ki Apní dastáwez le, aur jald baiṭhkar pachás likh de. [7] Phir dúsre se kahá; Tujh par kyá átá hai? Us ne kahá; Sau man gehún. Us ne us se kahá, ki Apní dastáwez lekar assí likh de. [8] Aur málik ne [2]beímán mukhtár kí ta'ríf kí, is liye ki us ne hoshyárí kí thí: kyúnki [3]is jahán ke farzand apne hamjinson ke sáth mu'ámalát men [4]núr ke farzandon kí nisbat ziyáda hoshyár hain. [9] Aur main tum se kahtá hún, ki [5]Nárástí kí [6]daulat se apne liye dost paidá karo; táki jab wuh játí rahe, to yih tum ko hamesha ke maskanon men jagah den. [10] [7]Jo thoṛe se thoṛe men [8]diyánatdár hai, wuh bahut men bhí diyánatdár hai, aur jo thoṛe se thoṛe men baddiyánat hai, wuh bahut men bhí baddiyánat hai. [11] Pas jab tum nárást daulat men diyánatdár na ṭhahre, to haqíqí daulat kaun tumháre sipurd karegá? [12] Aur agar tum begáne mál men diyánatdár na ṭhahre, to jo tumhárá[a] apná hai, use kaun tumhen degá? [13] [5]Koí naukar do málikon kí khidmat nahín kar saktá; kyúnki yá to ek se 'adáwat rakkhegá, aur dúsre se mahabbat; yá ek se milá rahegá, aur dúsre ko náchíz jánegá. Tum Khudá aur daulat dono kí khidmat nahín kar sakte.

Mukhtalif nasíhaten.

[14] [9]Farísí, jo [10]zardost the, in sab báton ko sunkar [11]use ṭhaṭṭhe men uṛáne lage. [15] Us ne un se kahá, ki Tum wuh ho, ki ádmíon ke sámne [12]apne áp ko rástbáz ṭhahráte ho; lekin [13]Khudá tumháre dilon ko jántá hai; kyúnki jo chíz ádmíon kí nazar men 'álíqadr hai, wuh [14]Khudá ke nazdík makrúh hai. [16] [15]Sharí'at aur ambiyá Yúhanná tak rahe; us waqt se [16]Khudá kí bádsháhat kí khushkhabarí dí játí hai, aur [17]har ek zor márkar us men dákhil hotá hai. [17] Lekin [18]ásmán aur zamín ká ṭal jáná sharí'at ke ek nuqte ke miṭ jáne se ásán hai. [18] [19]Jo koí apní bíwí ko chhoṛkar dúsrí se biyáh kare, wuh ziná kartá hai; aur jo shakhs shauhar kí chhoṛí húí 'aurat se biyáh kare, wuh bhí ziná kartá hai.

Ek daulatmand aur ek garíb kí tamsíl.

[19] Ek daulatmand thá, jo [20]argawání aur mihín kapṛe pahintá, aur har roz khushí manátá aur [21]shán o shaukat se rahtá thá. [20] Aur La'zar nám ek garíb, násúron se bhará húá, us ke [22]darwáze par ḍálá gayá thá. [21] Use árzú thí, ki daulatmand kí [23]mez ke jhúṭe se apná peṭ bhare; balki kutte bhí ákar us ke násúr cháṭte the. [22] Aur aisá húá ki wuh garíb mar gayá, aur [24]firishton ne use le jákar Ibráhím kí god men rakh diyá; aur daulatmand bhí múá, aur dafn húá. [23] Us ne [25]'álam i arwáh ke darmiyán

[2] Muq. báb 18. 6.
[3] Báb 20. 34. Dekho báb 10. 6.
[4] Yúh. 12. 36. Jf. 5. 8. 1 Thiss. 5. 5.
[5] Áyát 11, 13. Mat. 6. 24.
[6] Muq. báb 12. 33 aur Mat. 6. 20 aur 19. 21 aur 1 Tím 6. 10, 17—19.
[7] Mat. 25. 21, 23.
[8] Báb 19. 17.
[9] Muq. báb 11. 39 aur 20. 47.
[10] 2 Tím. 3. 2 Muq. 1 Tím. 6. 10.
[11] Báb 23. 35
[12] Báb 10. 29.
[13] 1 Sam. 16. 7. 1 Taw. 28. 9. Amsál 21. 2. Rom. 8. 27, wag:
[14] Muq. Amsál 16. 5.
[15] Mat. 11. 12, 13.
[16] Dekho báb 4. 43.
[17] Muq. báb 15. 1.
[18] Mat. 5. 18.
[19] Dekho Mat. 5. 32.
[20] Ást. 8. 15. Muk. 18. 16.
[21] Muq. Ya'q. 5. 5.
[22] Muq. A'mál 3. 2.
[23] Muq. Mat. 15. 27.
[24] Báb 15. 10. Mat. 18. 10. A'mál 12. 15. 'Ibr. 1. 13, 14.
[25] Dekho báb 12. 8. Dekho Mat. 11. 23.

a N. *hamárá.*

‘azáb men mubtilá hokar apní ánkhen utháín, aur [26]Ibráhím ko dúr se dekhá, aur us kí god men La‘zar ko. 24 Aur us ne pukárkar kahá, ki [27]Ai báp Ibráhím, mujh par rahm karke La‘zar ko bhej, ki apní unglí ká sirá pání men bhigokar [28]merí zabán tar[a] kare; kyúnki [29]main is ág[b] men taraptá hún. 25 Ibráhím ne kahá; Betá, yád kar, ki [30]tú apní zindagí men apní achchhí chízen le chuká, aur usí tarah La‘zar burí chízen; lekin ab wuh yahán tasallí pátá hai, aur tú taraptá hai. 26 Aur in sab báton ke siwá, hamáre tumháre darmiyán ek bará garhá rakkhá gayá hai, aisá ki jo yahán se tumhárí taraf pár jáná cháhen, na já saken, aur na log udhar se hamárí taraf wár á saken. 27 Us ne kahá; Pas ai báp, main terí minnat kartá hún, ki tú use mere báp ke ghar bhej; 28 kyúnki mere pánch bháí hain; táki wuh un ke sámne in báton kí gawáhí de, aisá na ho ki wuh bhí is ‘azáb kí jagah men áen. 29 Ibráhím ne us se kahá, ki Un ke pás [31]Músá aur ambiyá to hain; [32]un kí sunen. 30 Us ne kahá; Nahín, [33]ai báp Ibráhím; hán, agar koí murdon men se un ke pás jáe, to wuh tauba karenge. 31 Us ne us se kahá, ki Jab wuh [31]Músá aur nabíon hí kí nahín sunte, to [34]agar murdon men se koí jí uthe, to us kí bhí na mánenge.

[26] Mat. 8. 11, 12.
[27] Áyat 30. Yúh. 8. 33, 39, 53.
[28] Muq. Zak. 14. 12.
[29] Muq. Yas‘. 66. 24. Dekho Mat. 25. 41.
[30] Muq. báb 6. 24 aur Aiy. 21. 13 aur Zab. 17. 14.
[31] Áyat 31. Báb 24. 27. A‘mál 26. 22 aur 28. 23.
[32] Muq. Yúh. 5. 45–47.
[33] Áyat 24.
[34] Muq. Mat. 28. 11–15 aur Yúh. 12. 10, 11.

a N. Yún. thandí. b Yún. shu‘le.

Thokar khiláne aur mu‘áf karne kí bábat.

17 1 Phir us ne apne shágirdon se kahá; [1]Yih nahín ho saktá, ki [2]thokaren na lagen: lekin [3]us par afsos hai, jis ke bá‘is se lagen! 2 In chhoton men se ek ko thokar khiláne kí banisbat, [4]us shakhs ke liye yih mufíd hotá, ki chakkí ká pát us ke gale men latkáyá játá, aur wuh samundar men phenká játá. 3 Khabardár raho; [5]agar terá bháí gunáh kare, [6]use malámat kar; agar tauba kare, [7]use mu‘áf kar. 4 Aur agar wuh ek din men [8]sát daf‘a terá gunáh kare, aur sáton daf‘a tere pás phir ákar kahe, ki Tauba kartá hún, to use mu‘áf kar.

Ímán rakhkar bhí apní náláiqí ko mán lená.

5 Is par [9]rasúlon ne Khudáwand se kahá; [10]Hamáre ímán ko barhá. 6 Khudáwand ne kahá, ki [11]Agar tum men [12]ráí ke dáne ke barábar bhí ímán hotá, aur tum is [13]tút ke darakht se kahte, ki Jar se ukharkar samundar men lag já, to tumhárí mántá. 7 Magar tum men se aisá kaun hai, jis ká naukar hal jottá, yá gallabání kartá ho, aur jab wuh khet se áe, to us se kahe, ki Jald ákar kháná kháne baith? 8 aur yih na kahe, ki Merá khána[c] taiyár kar, aur jab tak main kháún píún, [14]kamar bándhkar merí khid-

[1] Mat. 18. 7. Dekho 1 Kur. 11. 19.
[2] Dekho Mat. 13. 41.
[3] Báb 22. 22.
[4] Mat. 18. 6 Mar. 9. 42.
[5] Mat. 18. 15, 21, 22.
[6] Muq. Ahb. 19. 17.
[7] Dekho Mat. 6. 14.
[8] Muq. Mat. 18. 21.
[9] Dekho Mar. 6. 30.
[10] Muq. Mar. 9. 24.
[11] Mat. 17. 20.
[12] Mat. 13. 31.
[13] Muq. báb 19. 4.
[14] Yúh. 13. 4. Muq. báb 12. 35, 37.

c Yún. shám ká khána.

mat kar; ba'd us ke tú khud khá pí lená? 9 Kyá wuh is liye us naukar ká ihsán mánegá, ki us ne un báton kí jin ká hukm húá ta'míl kí? 10 Isí tarah tum bhí, jab un sab báton kí jin ká tumhen hukm húá ta'míl kar chuko, to kaho, ki Ham [15]nikamme naukar hain; jo ham par karná farz thá, wuhí kiyá hai.

Das korhiyon ko achchhá karná.

11 Aur aisá húá, ki [16]Yarúshalem ko játe húe [17]wuh Sámariya aur Galíl ke bích se hokar já rahá thá. 12 Aur ek gánw men dákhil hote waqt, das korhí us ko mile. 13 Unhon ne [18]dúr khare hokar baland áwáz se kahá; Ai Yisú', ai sáhib, ham par rahm kar. 14 Us ne unhen dekhkar kahá; Jáo, [19]apne taín káhinon ko dikháo. Aur aisá húá ki wuh játe játe pák sáf ho gaye. 15 Phir un men se ek, yih dekhkar ki main shifá pá gayá, baland áwáz se [20]Khudá kí baráí kartá húá lautá. 16 Aur [21]munh ke bal Yisú' ke pánwon par girke us ká shukr karne lagá; aur wuh [22]Sámarí thá. 17 Yisú' ne jawáb men kahá, Kyá [23]dason pák sáf na húe? Phir wuh nau kahán hain? 18 Kyá siwá is [24]pardesí ke áur na nikle, jo lautkar [25]Khudá kí tamjíd karte? 19 Phir us se kahá; Uthkar chalá já; [26]tere ímán ne tujhe [26]achchhá kiyá hai.

Khudá kí bádsháhat kí haqíqat.

20 Jab Farísíon ne us se púchhá, ki [27]Khudá kí bádsháhat kab áegí? to us ne jawáb men un se kahá, ki [28]Khudá kí bádsháhat záhirí taur par[a] na áegí. 21 Aur log yih na [29]kahenge, ki Dekho, yahán hai, yá wahán hai! kyúnki, dekho, Khudá kí bádsháhat [30]tumháre darmiyán[b] hai.

Masíh kí nágahán ámad kí taiyárí.

22 Us ne shágirdon se kahá; [31]Wuh din áenge, ki tum ko [32]Ibn i Ádam ke dinon men se ek din ke dekhne kí árzú hogí, aur na dekhoge. 23 [33]Aur log tum se kahenge, ki Dekho, wahán hai, yá Dekho, yahán hai; magar tum chale na jáná, na un ke píchhe ho lená. 24 [34]Kyúnki jaise bijlí ásmán[c] kí ek taraf se kaundkar dúsrí taraf chamaktí hai, waise hí Ibn i Ádam [35]apne din men záhir hogá. 25 Lekin pahle [36]zarúr hai, ki wuh bahut dukh utháe, aur [36]is zamáne ke log[d] use radd karen. 26 [37]Aur jaisá [38]Núh ke dinon men húá thá, isí tarah Ibn i Ádam ke dinon men bhí hogá; 27 [39]ki log kháte píte the, aur un men biyáh shádí hotí thí, us din tak, ki Núh kishtí par charhá, aur túfán ne ákar sab ko halák kiyá. 28 Aur jaisá [40]Lút ke dinon men húá thá,

[15] Mat. 25. 30 Muq. Áyat 22. 2, 3 aur 35. 7 aur Rom. 11. 35.
[16] Dekho báb 9. 51.
[17] Muq. Yúh. 4. 3, 4. Dekho Mat. 19. 1
[18] Dekho Ahb. 13. 45, 46.
[19] Báb 5. 14 Ahb. 13. 2—14, 32. Mat. 8. 4.
[20] Dekho báb 7. 16 aur 13. 13.
[21] Báb 5. 12. Gin. 16. 22. 1 Kur. 14. 25. Muq. Mat. 26. 39.
[22] Dekho Mat. 10. 5.
[23] Áyat 12.
[24] Yas'. 66. 5.
[25] Dekho Yúh. 9. 24.
[26] Dekho Mar. 10. 52
[27] Báb 19. 11 A'mál 1. 6.
[28] Muq. báb 12. 39.
[29] Muq. áyat 23.
[30] Muq. báb 10. 9 aur 11. 20 aur Yúh. 1. 26 aur Rom. 14. 17.
[31] Báb 5. 35 aur 21. 6. Mat. 9. 15. Mar. 2. 20. Muq. báb 19. 43 aur 23. 29 aur Yúh. 4. 21.
[32] Yúh. 8. 56 Muq. 'Ámús 5. 18.
[33] Báb 21. 8. Mat. 24. 23. Mar. 13. 21. Muq. áyat 21.
[34] Mat. 24. 27.
[35] Dekho 1 Kur. 1. 8.
[36] Dekho báb 13. 33 aur Mat. 16. 21 aur 17. 22 aur Mar. 8. 31.
[37] Paid. 6. 5 aur 7. 7. Mat. 24. 37. Muq. 1 Thiss. 5. 3.
[38] 'Ibr. 11. 7. 1 Pat. 3. 20. 2 Pat. 2. 5.
[39] Mat. 24. 38, 39.
[40] 2 Pat. 2. 7

a Yá *mushdhide ke sáth.*
b Yá *andar.*
c Yún. *ásmán ke níche.*
d Yún. *yih pusht.*

ki log kháte píte, aur kharíd o farokht karte, aur darakht lagáte, aur ghar banáte the; 29 [41]lekin jis din Lút Sadom se niklá, ág aur gandhak ne ásmán se baraskar sab ko halák kiyá; 30 [42]Ibn i Ádam ke záhir hone ke din bhí aisá hí hogá. 31 Us din [43]jo [44]kothe par ho, aur us ká asbáb ghar men ho, wuh us ke lene ko na utre; aur isí tarah jo khet men ho, wuh píchhe ko na laute. 32 [45]Lút kí bíwí ko yád rakkho. 33 [46]Jo koí [47]apní ján bacháne kí koshish kare, wuh use khoegá: aur jo koí use khoe, wuh us ko [48]zinda rakkhegá. 34 Main tum se kahtá hún, ki Us rát do ádmí ek chárpáí par sote honge; ek le liyá jáegá, aur dúsrá chhor diyá jáegá. 35 [49]Do 'auraten ek sáth [50]chakkí pístí hongí; ek le lí jáegí, aur dúsrí chhor dí jáegí. 37 Unhon ne jawáb men us se kahá, ki Ai Khudáwand, yih kahán hogá? Us ne un se kahá; [51]Jahán murdár hai, wahán giddh bhí jama' honge.

[41] Paid. 19. 16, 24. 2 Pat. 2. 6
[42] 1 Kur. 1. 7. 2 Thiss. 1. 7. 1 Pat. 1. 7, 13 aur 4. 13. Muq. Mat. 16. 27 aur 24. 44.
[43] Báb 21. 21. Mat. 24. 17, 18. Mar. 13. 15, 16.
[44] Dekho báb 5. 19.
[45] Paid. 19. 26.
[46] Dekho Mat. 10. 39
[47] 'Ibr. 10. 39.
[48] A'mál 7. 19. 1 Tím. 6. 13.
[49] Mat. 24. 41
[50] Khur. 11. 5. Yas'. 47. 2.
[51] Mat. 24. 28. Muq. Aiy. 39. 30.

Beinsáf qází kí tamsíl.

18 1 Phir us ne, is garaz se ki [1]har waqt du'á mángte rahná, aur [2]himmat na hární cháhiye, un se yih tamsíl kahí, ki 2 Kisí shahr men ek qází thá; [3]na wuh Khudá se dartá, na ádmí kí kuchh parwá kartá thá. 3 Aur usí shahr men ek bewa thí, jo us ke pás ákar yih kahá kartí thí, ki Merá insáf karke mujhe mudda'í se bachá. 4 Us ne kuchh 'arse tak to na cháhá; lekin ba'd is ke apne jí men kahá, ki [4]Go main na Khudá se dartá, aur na ádmíon kí kuchh parwá kartá hún, 5 taubhí is liye ki yih bewa mujhe satátí hai, main us ká insáf karúngá; aisá na ho ki wuh bár bár ákar ákhir ko merá nák men dam kare. 6 Khudáwand ne kahá; Suno, ki yih [5]beinsáf qází kyá kahtá hai. 7 Pas [6]kyá Khudá [7]apne barguzídon ká insáf na karegá, [8]jo rát din us se faryád karte hain? Aur kyá [9]wuh un ke báre men der[a] karegá? 8 Main tum se kahtá hún, ki Wuh [10]jald un ká insáf karegá; táham jab Ibn i Ádam áegá, to [11]kyá zamín par ímán páegá?

[1] Báb 21. 36 Rom. 12. 12. If. 6. 18. Kul. 4. 2. 1 Thiss. 5. 17. Muq. báb 11. 5—9.
[2] 2 Kur. 4. 1, 16. 2 Thiss. 3. 13.
[3] Muq. 2 Kur. 8. 21.
[4] Muq. báb 11. 8.
[5] Muq. báb 16. 8, 9.
[6] Muk. 6. 10. Muq. Yas'. 63. 4.
[7] Rom. 8. 33. Kul. 3. 12. Tit. 1. 1. 1 Pat. 2. 9, wag: Dekho Mar. 13. 20.
[8] Zab. 88. 1.
[9] 2 Pat. 3. 9 Muq. Ya'q. 5. 7.
[10] 'Ibr. 10. 37.
[11] Báb 17. 26—30. Muq. Mat. 24. 12.

Farísí aur mahsúl lenewále kí tamsíl.

9 Phir us ne ba'z logon se, [12]jo [13]apne par bharosá rakhte the, ki ham rástbáz hain, [14]aur báqí ádmíon ko náchíz jante the, yih tamsíl kahí, 10 ki Do shakhs [15]haikal men du'á mángne gaye; ek Farísí, dúsrá mahsúl lenewálá. 11 Farísí [16]khará hokar apne jí men [17]yún du'á mángne lagá, ki Ai Khudá, main terá shukr kartá hún, ki báqí ádmíon kí tarah zálim, beinsáf, zinákár, yá is mahsúl lenewále kí mánind nahín hún. 12 [18]Main hafte men do bár roza rakhtá, aur apní sárí ámadaní par [19]dahyakí lagátá hún. 13 Lekin mahsúl lenewále ne dúr [16]khare hokar itná bhí na cháhá, ki [20]ásmán kí taraf ánkh uthác; balki [21]chhátí

[12] Báb 16. 15. Muq. Mat. 5. 20.
[13] 2 Kur. 1. 9.
[14] Amsál 30. 12. Yas'. 65. 5. Yúh. 7. 48, 49.
[15] 1 Sal. 10. 5. 2 Sal. 20. 5, 8. A'mál 3. 1 Muq. áyat 14.
[16] Mat. 6. 5. Mar. 11. 25.
[17] Muq. Muk. 3. 17.
[18] Mat. 9. 14
[19] Báb 11. 42
[20] 'Azrá 9. 6.
[21] Báb 23. 48 Mat. 11. 17

a Yún. *ke waste sabr.*

píṭ píṭkar kahá, ki Ai Khudá, [22] mujh gunahgár par raḥm kar. 14 Main̲ tum se kahtá hún̲, ki Yih shakhs dúsre kí nisbat rástbáz ṭhahrkar apne ghar gayá: kyún̲ki [23] jo koí apne áp ko baṛá banáegá, wuh chhoṭá kiyá jáegá; aur jo apne áp ko chhoṭá banáegá, wuh baṛá kiyá jáegá.

Chhoṭe bachchon̲ se Yisú' kí maḥabbat.

(Mat. 19. 13–15; Mar. 10. 13–16.)

15 Phir log apne chhoṭe bachchon̲ ko bhí us ke pás láne lage, táki wuh un ko chhúe: aur shágirdon̲ ne dekhkar un ko [24] jhiṛká. 16 Magar Yisú' ne bachchon̲ ko pás bulákar kahá, ki [25] Bachchon̲ ko mere pás áne do, aur unhen̲ [26] mana' na karo; [25] kyún̲ki Khudá kí bádsháhat aison̲ hí kí hai. 17 [27] Main̲ tum se sach kahtá hún̲, ki Jo koí [28] Khudá kí bádsháhat ko bachche kí taraḥ qabúl na kare, wuh us men̲ hargiz dákhil na hogá.

Yisú' ke púre shágird hone ká ṭaríqa.

(Mat. 19. 16–29; Mar. 10. 17–30.)

18 [29] Phir kisí sardár ne us se yih suwál kiyá, ki Ai nek ustád, main̲ kyá karún̲, táki [30] hamesha kí zindagí ká wáris banún̲? 19 Yisú' ne us se kahá, Tú mujhe kyún̲ nek kahtá hai? koí nek nahín̲, magar ek, ya'ní Khudá. 20 Tú hukmon̲ ko jántá hai: [31] Ziná na kar, Khún na kar, Chorí na kar, Jhúṭhí gawáhí na de, Apne báp kí aur mán̲ kí 'izzat kar. 21 Us ne kahá; [32] Main̲ ne laṛakpan se in sab par 'amal kiyá hai. 22 Yisú' ne yih sunkar us se kahá; Abhí tak tujh men̲ ek bát kí kamí hai: [33] apná sab kuchh bechkar garíbon̲ ko bánṭ de, tujhe [34] ásmán par khazána milegá: aur ákar mere píchhe ho le. 23 [35] Yih sunkar wuh bahut gamgín húá, kyún̲ki baṛá daulatmand thá. 24 Yisú' ne us ko dekhkar kahá, ki [36] Daulatmandon̲ ká [37] Khudá ki bádsháhat men̲ dákhil honá kaisá mushkil hai! 25 Kyún̲ki únṭ ká súí ke náke men̲ se nikal jáná is se ásán hai, ki daulatmand [37] Khudá kí bádsháhat men̲ dákhil ho. 26 Sunnewálon̲ ne kahá; To phir kaun naját pá saktá hai? 27 Us ne kahá; [38] Jo insán se nahín̲ ho saktá, wuh Khudá se ho saktá hai. 28 Patras ne kahá; Dekh, [39] ham to apná ghar bár chhoṛkar tere píchhe ho liye hain̲. 29 Us ne un se kahá; Main̲ tum se sach kahtá hún̲, ki [40] aisá koí nahín̲, jis ne ghar, yá bíwí, yá bháiyon̲, yá mán̲ báp, yá bachchon̲ ko Khudá kí bádsháhat ke wáste chhoṛ diyá ho, 30 aur [41] is zamáne men̲ [42] kaí guná ziyáda na páe, aur [43] ánewále 'álam men̲ hamesha kí zindagí.

Apne qatl hone aur jí uṭhne ke báre men̲ Yisú' kí peshíngoí.

(Mat. 20. 17–19; Mar. 10. 32–34.)

31 Phir us ne un bárah ko sáth lekar un se kahá, ki Dekho, [44] ham Yarúshalem ko játe hain̲, aur [45] jitní báten̲ nabíon̲ kí ma'rifat likhí gayí hain̲, Ibn i Ádam ke ḥaqq

[22] Zab. 79. 9. Ḥiz. 16. 63. Dán. 9. 19. Muq. 'Ibr. 2. 17 aur 1 Yúh. 2. 2 aur 4. 10.
[23] Dekho báb 14. 11.
[24] Muq. áyat 39.
[25] Mat. 18. 3.
[26] Muq. Mar. 9. 39.
[27] Muq. Yúh. 3. 3,5.
[28] Muq. báb 8. 13 aur Ya'q. 1. 21.
[29] Muq. báb 10. 25—28.
[30] Muq. Mat. 19. 16. Dekho Mat. 25. 34.
[31] Rom. 13. 9. Khur. 20. 12–16. Ist. 5. 16—20. Muq. Mat. 5. 21, 27.
[32] Muq. Fil. 3. 6.
[33] Báb 12. 33. Muq. báb 16. 9 aur 19. 8 aur A'mál 2. 45 aur 4. 34, 35 aur 1 Tím. 6. 18, 19.
[34] Mat. 6. 19, 20.
[35] Muq. Ḥiz 33. 31.
[36] Muq. 1 Kur. 1. 26. Dekho Mat. 13. 22.
[37] Dekho Mat. 12. 28.
[38] Báb 1. 37. Paid. 18. 14. Aiy. 42. 2. Yarm. 32. 17, 27. Zak. 8. 6. Mat. 14. 36.
[39] Mat. 4. 20, 22. Mar. 1. 18, 20.
[40] Muq. báb 14. 26.
[41] Muq. Mat. 6. 33.
[42] Muq. Aiy. 42. 10.
[43] Mat. 12. 32 Muq. báb 20. 35 aur If. 1. 21 aur 'Ibr. 6. 5.
[44] Dekho báb 9. 51.
[45] Zab. 22. Yas' 52. 13—53. 12, wag: Dekho Mat. 1. 22 aur 26. 24.

men púrí hongí. 32 Kyúnki wuh [46] gair-qaumwálon ke hawále kiyá jáegá, aur [47] log us ko thatthe men uráenge, aur be'izzat karenge, aur [48] us par thúkenge: 33 aur us ko kore márenge aur qatl karenge; aur wuh [49] tísre din jí uthegá. 34 [50] Lekin unhon ne in men se koí bát na samjhí: aur [51] yih qaul un par poshída rahá, aur in báton ká matlab un kí samajh men na áyá.

Yarího ke ek andhe ko bíná karná.

(Mat. 20. 29–34; Mar. 10. 46–52.)

35 Jab wuh chalte chalte Yarího ke nazdík pahunchá, to aisá húá ki ek [52] andhá ráh ke kanáre baithá húá bhíkh máng rahá thá. 36 Wuh bhír ke jáne kí áwáz sunkar púchhne lagá, ki yih kyá ho rahá hai? 37 Unhon ne use khabar dí, ki [53] Yisú' Násarí já rahá hai. 38 Us ne chillákar kahá; Ai Yisú', [54] Ibn i Dáúd, mujh par rahm kar. 39 Jo áge játe the, wuh us ko [55] dántne lage, ki chup rahe: magar wuh âur bhí chilláyá, ki Ai Ibn i Dáúd, mujh par rahm kar. 40 Yisú' ne khare hokar hukm diyá, ki Us ko mere pás láo. Jab nazdík áyá, to us ne us se yih púchhá; 41 [56] Tú kyá cháhtá hai, ki main tere liye karún? Us ne kahá; Ai Khudáwand, yih ki main bíná ho jáún. 42 Yisú' ne us se kahá; Bíná ho já; [57] tere ímán ne tujhe [58] achchhá kiyá. 43 Wuh usí dam bíná ho gayá, aur [59] Khudá kí baṛáí kartá húá us ke píchhe ho liyá. Aur [60] sab logon ne dekhkar Khudá kí hamd kí.

Zakkáí ke ghar men Yisú' ká utarná.

19 1 [1] Wuh Yarího men dákhil hokar já rahá thá. 2 Aur dekho, Zakkáí nám ek ádmí thá, jo mahsúl lenewálon ká sardár aur daulatmand thá. 3 [2] Wuh Yisú' ke dekhne kí koshish kartá thá, ki kaun sá hai: lekin bhír ke sabab dekh na saktá thá, is liye ki us ká qadd chhotá thá. 4 Pas use dekhne ke liye áge daurkar ek [3] gúlar ke per par charh gayá; kyúnki wuh usí ráh se jáne ko thá. 5 Jab Yisú' us jagah pahunchá, to úpar nigáh karke us se kahá; Ai Zakkáí, jald utar á; kyúnki áj mujhe tere ghar rahná [4] zarúr hai. 6 Wuh jald utarke us ko khushí se [5] apne ghar le gayá. 7 Jab logon ne yih dekhá, to sab [6] burburákar kahne lage, ki Wuh to ek gunahgár shakhs ke hán já utrá. 8 Aur Zakkáí ne khare hokar Khudáwand se kahá; Ai Khudáwand, dekh, [7] main apná ádhá mál garíbon ko detá hún; aur agar [8] kisí ká kuchh náhaqq le liyá hai, to us ko [9] chauguná adá kartá hún. 9 Yisú' ne us se kahá, ki Áj is ghar men naját áí hai, is liye ki [10] yih bhí Ibráhím ká betá hai. 10 Kyúnki [11] Ibn i Ádam khoe húon ko dhúndhne aur naját dene áyá hai.

Ashrafíon kí tamsíl.

11 Jab wuh in báton ko sun rahe the, to us ne ek tamsíl bhí kahí, is liye ki Yarúshalem

[46] Mat. 27. 2 Yúh. 18. 30, 31. A'mál 3. 13. Muq. A'mál 2. 23; 4. 27 aur 21. 11.
[47] Mat. 27. 26—31.
[48] Mar. 14. 65 aur 15. 19. Dekho Mat. 26. 67.
[49] Dekho báb 9. 22.
[50] Dekho Mar. 9. 32.
[51] Báb 9. 45. Muq. báb 24. 16.
[52] Yúh. 9. 1 8.
[53] Mat. 2. 23 Mar. 1. 24, wag:
[54] Dekho Mat. 1. 1 aur 9. 27.
[55] Muq. áyat 15.
[56] Mar. 10. 36
[57] Báb 7. 50; 8. 48 aur 17. 19. Mat. 9. 22. Mar. 5. 34.
[58] Báb 7. 3 aur 8. 36. A'mál 4. 9. Muq. báb 8. 50 aur Yúh. 11. 12 aur A'mál 14. 9.
[59] Dekho báb 7. 16 aur 13. 13.
[60] Muq. báb 19. 37.
[1] Báb 18. 35. Muq. Mat. 20. 29 aur Mar. 10. 46.
[2] Muq. Yúh. 12. 21.
[3] 1 Sal. 10. 27. 1 Taw. 27. 28. Yas'. 9. 10. Muq. báb 17. 6.
[4] Muq. báb 13. 33.
[5] Báb 10. 38.
[6] Dekho báb 15. 2.
[7] Muq. báb 18. 22.
[8] Báb 3. 14.
[9] Khur. 22. 1. 2 Sam. 12. 6.
[10] Báb 3. 8; 13. 16 aur 16. 24, wag: Yúh. 8. 33. Rom. 4. 11, 12, 16. Gal. 3. 7.
[11] Hiz. 34. 11, 16. Muq. báb 15. 4 aur Mat. 9. 13; 10. 6; 15. 24 aur 18. 12.

ke nazdík thá, aur [12] wuh gumán karte the, ki Khudá kí bádsháhat abhí záhir húá cháhtí hai. 12 Pas us ne kahá, ki [13] Ek amír dúr daráz mulk ko chalá, táki bádsháhí hásil karke phir áe. 13 Us ne apne naukaron men se [14] das ko bulákar unhen das ashrafíán[a] dín, aur un se kahá, ki [15] Mere wápas áne tak len den karná. 14 Lekin [16] us ke shahr ke ádmí us se 'adáwat rakhte the, aur us ke píchhe elchíon kí zabání kahlá bhejá, ki Ham nahín cháhte, ki yih ham par bádsháhí kare. 15 Jab wuh bádsháhí hásil karke phir áyá, to aisá húá ki un naukaron ko bulá bhejá, jinhen rupaya diyá thá, táki ma'lúm kare, ki unhon ne len den se kyá kyá kamáyá. 16 Pahle ne házir hokar kahá; Ai khudáwand, terí ashrafí se das ashrafíán paidá húín. 17 Us ne us se kahá; Ai achchhe naukar, shábásh! is liye ki tú niháyat thore men [17] diyánatdár nikla, ab [18] tú das shahron par ikhtiyár rakh. 18 Dúsre ne ákar kahá; Ai khudáwand, terí ashrafí se pánch ashrafíán paidá húín. 19 Us ne us se bhí kahá, ki Tú bhí pánch shahron ká hákim ho. 20 Tísre ne ákar kahá; Ai khudáwand, dekh, terí ashrafí yih hai jis ko main ne [19] rúmál men bándh rakkhá: 21 kyúnki main tujh se dartá thá, is liye ki tú [20] sakht ádmí hai; [21] jo tú ne nahín rakkhá, use uthá letá hai, aur jo tú ne nahín boyá, use káttá hai.

a Yún. *mina*. Is lafz se sau dirham (15. 8 ke háshiye ko dekho) kí raqm murád hai.

22 Us ne us se kahá; [22] Ai sharír naukar, main tujh ko [23] tere hí munh se mulzim thahrátá hún. Tú mujhe jántá thá ki [20] sakht ádmí hún, aur jo main ne nahín rakkhá use uthá letá, aur jo nahín boyá, use káttá hún; 23 phir tú ne merá rupaya sáhúkár ke hán kyún na rakh diyá, táki main ákar use súd samet le letá? 24 Aur us ne un se kahá jo pás khare the, ki Wuh ashrafí us se le lo, aur das ashrafíwále ko de do. 25 (Unhon ne us se kahá; Ai khudáwand, us ke pás das ashrafíán to hain.) 26 Main tum se kahtá hún, ki [24] Jis ke pás hai, us ko diyá jáegá; aur jis ke pás nahín, us se wuh bhí le liyá jáegá, jo us ke pás hai. 27 Magar [16] mere un dushmanon ko, jinhon ne na cháhá thá ki main un par bádsháhí karún, yahán lákar mere sámne [25] qatl karo. 28 Yih báten kahkar wuh [26] Yarúshalem kí taraf un ke [27] áge áge chalá.

Yisú' ká 'aláníya taur par Yarúshalem men dákhil honá.

(Mat. 21. 1–9; Mar. 11. 1–10; Yúh. 12. 12–15.)

29 [28] Jab wuh us pahár par jo [29] Zaitún ká kahlátá hai Baitfagá aur [30] Bait'aniyyáh ke nazdík pahunchá, to aisá húá ki us ne shágirdon men se [31] do ko yih kahkar bhejá, 30 ki Sámne ke gánw men jáo, aur us men dákhil hote hí ek gadhí ká bachcha bandhá húá milegá, [32] jis par

[12] Muq. báb 17. 20 aur A'mál 1. 6.
[13] Muq. Mat. 25. 14–30 aur Mar. 13. 34.
[14] Mat. 25. 1.
[15] Muq. Yúh. 21. 22, 23.
[16] Muq. Yúh. 1. 11.
[17] Báb 16. 10. 1 Kur. 4. 2. Muq. 1 Tim. 3. 13.
[18] Muq. Mat. 24. 47.
[19] Yúh. 11. 44 aur 20. 7. A'mál 19. 12.
[20] Muq. 1 Sam. 25. 3.
[21] Muq. 2 Kur. 8. 12.
[22] Mat. 18. 32.
[23] 2 Sam. 1. 16. Aiy. 9. 20 aur 15. 6.
[24] Muq. báb 12. 48. Dekho Mat. 13. 12.
[25] Báb 20. 16. Mat. 22. 7. Muq. 1 Sam. 15. 33.
[26] Dekho báb 9. 51 aur 10. 30.
[27] Mar. 10. 32.
[28] Muq. Zak. 9. 9.
[29] Zak. 14. 4. Mat. 24. 3 aur 26. 30. Yúh. 8. 1. Muq. A'mál 1. 12.
[30] Báb 24. 50. Mat. 21. 17. Yúh. 11. 18.
[31] Muq. Mar. 14. 13.
[32] Muq. báb 23. 53.

kabhí koí ádmí sawár nahín̲ húá: use khol láo. 31 Aur agar koí tum se púchhe, ki Kyún̲ kholte ho? to yún̲ kah dená, ki K̲h̲udáwand ko darkár hai. 32 Pas jo bheje gaye the, unhon̲ ne jákar, [33]jaisá us ne un se kahá thá, waisá hí páyá. 33 Jab gadhí ke bachche ko khol rahe the, to us ke málikon̲ ne un se kahá, ki Is bachche ko kyún̲ kholte ho? 34 Unhon̲ ne kahá, ki K̲h̲udáwand ko darkár hai. 35 Wuh us ko Yisú‘ ke pás le áe, aur apne kapṛe us bachche par dálkar Yisú‘ ko sawár kiyá. 36 Jab já rahá thá, to wuh [34]apne kapṛe ráh men̲ bichháte játe the. 37 Aur jab wuh shahr ke nazdík, Zaitún ke pahár ke utár par pahun̲chá, to [35]shágirdon̲ kí sárí jamá‘at [36]un sab mu‘jizon̲[a] ke sabab, jo unhon̲ ne dekhe the, khush hokar baland áwáz se K̲h̲udá kí hamd karne lagí, 38 ki [37]Mubárak hai wuh [38]bádsháh, jo K̲h̲udáwand ke nám par átá hai; ásmán par sulh, aur [39]álam i bálá par jalál! 39 [40]Bhíṛ men̲ se ba‘z Farísíon̲ ne us se kahá, ki Ai ustád, apne shágirdon̲ ko ḍánṭ de. 40 Us ne jawáb men̲ kahá; Main̲ tum se kahtá hún̲, ki agar yih chup rahen̲, to [41]patthar chillá uṭhenge.

Yisú‘ ká Yarúshalem par roná.

41 [42]Jab nazdík ákar shahr ko dekhá, to us par [43]royá, aur kahá; 42 [44]Kásh ki tú apne isí din men̲ salámatí kí báten̲ jántá! magar ab [45]wuh terí án̲khon̲ se chhip gayí hain̲. 43 Kyún̲ki [46]wuh din tujh par áen̲ge, ki tere dushman [47]tere gird morcha bán̲dhkar tujhe [48]gher len̲ge, aur har taraf se tang karen̲ge, 44 [49]aur tujh ko, aur tere bachchon̲ ko jo tujh men̲ hain̲, zamín par de paṭken̲ge; aur [50]tujh men̲ kisí patthar par patthar báqí na chhoṛen̲ge; is liye ki tú ne [51]us waqt ko na pahcháná, [52]jab tujh par nigáh kí gayí.

Haikal ko pák sáf karná.
(Mat. 21. 12–16; Mar. 11. 15–18.)

45 [53]Phir wuh haikal men̲ jákar bechnewálon̲ ko nikálne lagá, 46 aur un se kahá; Likhá hai, ki[b] Merá ghar du‘á ká ghar hogá; magar [54]tum ne us ko ḍákúon̲ kí khoh baná diyá.

47 [55]Aur wuh har roz haikal men̲ ta‘lím detá thá. [56]Magar sardár káhin aur faqíh aur qaum ke raís us ke halák karne kí koshish men̲ the. 48 Lekin koí tadbír na nikál sake, ki yih kis tarah karen̲; kyún̲ki sab log baṛe shauq se us kí sunte the.

Apne ikhtiyár ke báre men̲ Yisú‘ ká sardáron̲ ko jawáb dená.
(Mat. 21. 23–27; Mar. 11. 27–33.)

20 1 Un dinon̲ men̲ ek roz aisá húá, ki [1]jab wuh haikal men̲ logon̲ ko ta‘lím aur k̲h̲ushk̲h̲abarí de rahá thá, to [2]sardár káhin aur faqíh

[33] Báb 22. 13.
[34] 2 Sal. 9. 13.
[35] Muq. báb 18. 43.
[36] Muq. Yúh. 12. 17, 18.
[37] Báb 13. 35. Zab. 118. 26.
[38] Dekho Mat. 25. 34 aur Yúh. 1. 49.
[39] Báb 2. 14 Muq. Zab. 148. 1.
[40] Muq. Mat. 21. 15, 16.
[41] Hab. 2. 11.
[42] Muq. báb 13. 34, 35 aur 23. 28–31.
[43] Muq. Yúh. 11. 35 aur ‘Ibr. 5. 7.
[44] Muq. Ist. 32. 29.
[45] Muq. Yúh. 12. 40.
[46] Dekho bab 17. 22.
[47] Yas‘. 29. 3 aur 37. 33. Yarm. 6. 6. Hiz. 4. 2 aur 26. 8.
[48] Báb 21. 20.
[49] Zab. 137. 9. Hús. 13. 16. Nahúm 3. 10.
[50] Báb 21. 6.
[51] Muq. Dán. 9. 24.
[52] Muq. 1 Pat. 2. 12.
[53] Muq. Yúh. 2. 14–16.
[54] Yarm. 7. 11.
[55] Báb 20. 1. Dekho Mat. 26. 55.
[56] Dekho Mat. 21. 46.
[1] Báb 19. 47.
[2] A‘mál 4. 1 aur 6. 12.

a Yún. *qudraton̲.*

b Yasha‘yáh 56. 7.

buzurgon ke sáth us ke pás á khare húe; 2 aur kahne lage, ki Hamen batá, [3]tú in kámon ko kis ikhtiyár se kartá hai, yá kaun hai jis ne tujh ko yih ikhtiyár diyá hai? 3 Us ne jawáb men un se kahá, ki Main bhí tum se ek bát púchhtá hún; mujhe batáo: 4 Yúhanná ká baptisma[a] [4]ásmán kí taraf se thá, yá insán kí taraf se? 5 Unhon ne ápas men saláh kí, ki Agar ham kahen, Ásmán kí taraf se, to wuh kahegá; [5]Tum ne kyún us ká yaqín na kiyá? 6 Aur agar kahen, ki Insán kí taraf se, to sab log ham ko sangsár karenge; kyúnki unhen yaqín hai, ki Yúhanná [6]nabí thá. 7 Pas unhon ne jawáb diyá; Ham nahín jánte, ki kis kí taraf se thá. 8 Yisú' ne un se kahá; Main bhí tumhen nahín batátá, ki in kámon ko kis ikhtiyár se kartá hún.

Angúrí bág ke ṭhekedáron kí tamsíl.

(Mat. 21. 33–45; Mar. 12. 1–11.)

9 Phir us ne logon se yih tamsíl kahní shurú' kí, ki Ek shakhs ne [7]angúrí bág lagákar [8]bágbánon ko ṭheke par diyá, aur ek barí muddat ke liye [9]pardes chalá gayá. 10 Aur phal ke mausim par us ne ek naukar bágbánon ke pás bhejá, táki [8]wuh bág ke phal ká hissa use den; [10]lekin bágbánon ne us ko píṭkar khálí háth lauṭá diyá. 11 [10]Phir [11]us ne ek áur naukar bhejá; unhon ne us ko bhí píṭkar aur [12]be'izzat karke khálí háth lauṭá diyá. 12 [10]Phir us ne tísrá bhejá; unhon ne us ko bhí zakhmí karke nikál diyá. 13 Is par bág ke málik ne kahá, ki Kyá karún? Main apne [13]piyáre beṭe ko bhejúngá: sháyad us ká liház karen. 14 Jab bágbánon ne use dekhá, to ápas men saláh karke kahá, ki [14]Yihí wáris hai: [15]ise qatl karen, ki mírás hamárí ho jáe. 15 Pas [16]us ko bág ke báhar nikálkar qatl kiyá. Ab bág ká málik un ke sáth kyá karegá? 16 [17]Wuh [18]ákar un bágbánon ko halák karegá, aur [19]bág áuron ko de degá. Unhon ne yih sunkar kahá; Khudá na kare. 17 Us ne [20]un kí taraf dekhkar kahá; Phir yih kyá likhá hai, ki[b] [21]Jis patthar ko mi'máron ne radd kiyá, wuhí kone ke sire ká patthar ho gayá? 18 [22]Jo koí us patthar par giregá, us ke ṭukre ṭukre ho jáenge; lekin [23]jis par wuh giregá, [24]use pís ḍálegá.

Khiráj dene ke báre men Yisú' ká faisala.

(Mat. 22. 15–22; Mar. 12. 12–17.)

19 Usí gharí [25]faqíh aur sardár káhinon ne us ke pakarne kí koshish kí; magar logon se ḍare, kyúnki wuh samajh gaye the, ki us ne yih tamsíl ham par kahí. 20 Aur wuh [26]us kí ták men lage, aur jásús bheje, ki [27]rástbáz bankar [28]us kí koí bát pakren, táki us ko [29]hákim ke qabze aur ikhtiyár men de den.

---

a Yá *istibág*.

b Zabúr 118. 22.

3 Muq. Khur. 2. 14 aur Yúh. 1. 25 aur A'mál 4. 7
4 Báb 15. 18, 21 Yúh. 3. 27.
5 Báb 7. 30. Mat. 21. 32.
6 Muq. Yúh. 5. 35. Dekho Mat. 11. 9.
7 Zab. 80. 8. Yas'. 5. 1. Mat. 21. 28
8 Gaz. 8. 11, 12.
9 Mat. 25. 14, 15. Muq. Mar. 13. 34.
10 Mat. 5. 12; 22. 6 aur 23. 34, 37. Muq. 2 Taw. 24. 19 aur 36. 15, 16 aur Naham. 9. 26 aur Yarm. 37. 15 aur 38. 6 aur A'mál 7. 52 aur 2 Kur. 11. 24–26 aur 1 Thiss. 2. 15 aur 'Ibr. 11. 36, 37.
11 Mat. 22. 4.
12 A'mál 5. 41.
13 Dekho Mat. 3. 17.
14 'Ibr. 1. 2. Muq. Yúh. 1. 11 aur Rom. 8. 17.
15 Muq. 1 Sal. 21. 19.
16 'Ibr. 13. 12.
17 Muq. báb 19. 27.
18 Muq. Mat. 24. 50 aur 25. 19.
19 Mat. 21. 43. A'mál 13. 46; 18. 6 aur 28. 28. Muq. Mat. 8. 11, 12.
20 Dekho Mar. 10. 21.
21 A'mál 4. 11. 1 Pat. 2. 7.
22 Yas'. 8. 14, 15. Rom. 9. 32, 33. 1 Pat. 2. 8.
23 Dán. 2. 34, 35, 44, 45.
24 'Ámús 9. 9.
25 Báb 19. 47, 48.
26 Báb 14. 1. Mar. 3. 2.
27 Muq. 1 Sal. 14. 6.
28 Áyat 26. Báb 11. 54.
29 Mat. 27. 2, 11 aur 28. 14. Dekho A'mál 23. 24.

21 Unhon̲ ne us se yih suwál kiyá, ki Ai ustád, [30]ham jánte hain̲ ki terá kalám aur ta'lím durust hai, aur [31]tú kisí kí tarafdárí nahín̲ kartá, balki sachchái se [32]Ḳhudá kí ráh kí ta'lím detá hai; 22 hamen̲ [33]Qaisar ko [34]ḳhiráj dená rawá hai, yá nahín̲? 23 Us ne un kí [35]makkárí ma'lúm karke un se kahá; 24 Ek dínár[a] mujhe dikháo. Us par kis kí súrat aur nám hai? Unhon̲ ne kahá; Qaisar ká. 25 Us ne un se kahá; Pas [36]jo Qaisar ká hai, Qaisar ko, aur jo Ḳhudá ká hai, Ḳhudá ko adá karo. 26 Wuh logon̲ ke sámne [37]us[b] qaul ko pakaṛ na sake, balki us ke jawáb se ta'ajjub karke chup ho rahe.

Sadúqíon̲ ko qiyámat ke báre men̲ jawáb dená.

(Mat. 22. 23–33; Mar. 12. 18–27.)

27 Phir [38]Sadúqí [39]jo kahte[c] hain̲, ki qiyámat hai hí nahín̲, un men̲ se ba'z ne us ke pás ákar yih suwál kiyá, ki 28 Ai ustád, Músá ne hamáre liye likhá hai, [40]ki agar kisí ká biyáhá húá bhái beaulád mar jáe, to us ká bhái us kí bíwí ko kar le, aur apne bhái ke liye nasl paidá kare. 29 Chunán̲chi sát bhái the: pahle ne bíwí kí, aur beaulád mar gayá. 30 Phir dúsre ne use liyá, aur tísre ne bhí; 31 isí tarah ṣáton̲ beaulád mar gaye. 32 Áḳhir ko wuh 'aurat bhí mar gayí. 33 Pas qiyámat men̲ wuh 'aurat un men̲ se kis kí bíwí hogí? kyún̲ki wuh sáton̲ kí bíwí baní thí. 34 Yisú' ne un se kahá, ki [41]Is jahán ke farzandon̲ men̲ to [42]biyáh shádí hotí hai; 35 lekin jo log [43]is láiq ṭhahrenge, ki [44]us jahán ko hásil karen̲, aur murdon̲ men̲ se jí uṭhen̲, un men̲ [45]biyáh shádí na hogí; 36 kyún̲ki [46]wuh phir marne ke bhí nahín̲, is liye ki [47]firishton̲ ke barábar hon̲ge; aur [48]qiyámat ke farzand hokar [49]Ḳhudá ke bhí farzand hon̲ge. 37 Lekin is bát ko ki murde jí uṭhte hain̲, [50]Músá ne bhí [51]Jhárí ke [52]zikr men̲ záhir kiyá hai; chunán̲chi wuh [53]Ḳhudáwand ko Ibráhím ká Ḳhudá aur Izháq ká Ḳhudá aur Ya'qúb ká Ḳhudá kahtá hai. 38 Lekin Ḳhudá murdon̲ ká Ḳhudá nahín̲, balki zindon̲ ká hai; kyún̲ki us ke nazdík sab [54]zinda hain̲. 39 Tab ba'z faqíhon̲ ne jawáb men̲ us se [55]kahá, ki Ai Ustád, tú ne ḳhúb farmáyá. 40 Kyún̲ki [56]un ko us se phir koí suwál karne kí jur'at na húí.

Masíh Ibn i Dáúd ke báre men̲.

(Mat. 22. 41–45; Mar. 12. 35–37.)

41 Phir us ne un se kahá; [57]Masíh ko kis tarah [57]Dáúd ká beṭá kahte hain̲? 42 Dáúd to Zabúr[d] men̲ áp kahtá hai, ki

[58] [e] Ḳhudáwand ne mere
Ḳhudáwand se kahá;
Merí dahiní taraf baiṭh,
43 Jab tak main̲ tere dushmanon̲ ko [59]tere pán̲won̲
tale kí chaukí na kar dún̲.

44 Pas Dáúd to use Ḳhudáwand kahtá hai, phir [60]wuh us ká beṭá kyún̲kar ṭhahrá?

[30] Muq. Yuh. 3. 2.
[31] Dekho A'mál 10. 34.
[32] A'mál 18 25, 26. Muq. A'mal 13. 10.
[33] Báb 2. 1 aur 3. 1.
[34] Mat. 17. 25.
[35] 2 Kur. 4. 2 aur 11. 3. If. 4. 14. Muq. 1 Kur. 3. 19 aur 2 Kur. 12. 16.
[36] Rom. 13. 7.
[37] Áyat 20.
[38] Mat. 3. 7, 16. 1 aur 22. 34. A'mál 4. 1; 5. 17 aur 23. 6.
[39] A'mál 23. 8. Muq. A'mál 4. 2.
[40] Muq. Ist. 25. 5.
[41] Báb 16. 8. Dekho báb 10. 6.
[42] Báb 17. 27. Mat. 24. 38. Muq. áyat 35.
[43] A'mál 5. 41. 2 Thiss. 1. 5, 11. Muq. báb 21. 36. Dekho Mat. 22. 8.
[44] Muq. báb 18. 30. Dekho Mar. 10. 30.
[45] Muq. áyat 34.
[46] 1 Kur. 15. 54, 55. Muk. 21. 4.
[47] Muq. 'Ibr. 2. 7, 9.
[48] Dekho báb 10. 6.
[49] Muq. Paid. 1. 26 aur Zab. 82. 6 aur Rom. 8. 19, 23 aur 1 Kur. 15. 52.
[50] Áyat 28.
[51] Ḳhur. 3. 1–4. 17.
[52] Muq. Rom. 11. 2.
[53] A'mal 7. 32. Dekho Ḳhur. 3. 15. Muq. Khur. 3. 6.
[54] Rom. 6. 11 aur 14. 7, 8. 2 Kur. 5. 15. Gal. 2. 19. 1 Thiss. 5. 10. 1 Pat. 4. 2. Muq. 'Ibr. 9. 14.
[55] Mar. 12. 28. Muq. Mat. 22. 34.
[56] Mat. 22. 46. Mar. 12. 34.
[57] Dekho Mat. 1. 1, 17.
[58] A'mál 2. 34, 35. 'Ibr. 1. 13. Muq. 1 Kur. 15. 25 aur 'Ibr. 10. 13.
[59] Muq. A'mal 7. 49.
[60] Muq. Rom. 1. 3, 4

a Mat. 18. 28 ke háshiye ko dekho.
b N. *us ke.* c N. *inkár karte.*
d Yún. *Mazámír kí kitáb.*
e Zabúr 110. 1

Faqíhon ko malámat karná.
(Mat. 23. 1, 2 aur 5–7; Mar. 12. 38–40.)

45 [61]Jab sab log sun rahe the, to us ne apne shágirdon se kahá, 46 ki Faqíhon se khabardár rahná, jo lambe lambe jáme pahinkar phirne ká shauq rakhte hain, aur bázáron men salám, aur ‘ibádatkhánon men a‘lá darje kí kursíán, aur ziyáfaton men [62]sadrnishíní pasand karte hain. 47 [63]Wuh bewa ‘auraton ke gharon ko dabá baiṭhte hain, aur [64]dikháwe ke liye namáz ko túl dete hain; inhen [65]ziyáda sazá hogí.

Ek kangál bewa kí nazr.
(Mar. 12. 41–44.)

21 [1]Phir us ne ánkh uṭhákar un daulatmandon ko dekhá, jo [1]apní nazron ke rupaye [2]haikal ke khazáne men ḍál rahe the; 2 aur ek kangál bewa ko bhí us men do [3]damṛiyán ḍálte dekhá. 3 Is par us ne kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki [4]is kangál bewa ne sab se ziyáda ḍálá; 4 kyúnki un sab ne to apne mál kí bahutát se nazr ka chandá ḍálá: magar is ne apní [5]nádárí kí hálat men, jitní [6]rozí us ke pás thí, sab ḍál dí.

Ibn i Ádam kí ámad ke nishán.
(Mat. 24. 1–51; Mar. 13. 1–27.)

5 Aur jab ba‘z log haikal kí bábat kah rahe the, ki wuh nafís pattharon aur nazr kí húí chízon se árásta hai, to us ne kahá; 6 [7]Wuh din áenge, ki in chízon men se, jo tum dekhte ho, yahán[a] kisí patthar par patthar báqí na rahegá, jo giráyá na jáe. 7 Unhon ne us se púchhá, ki Ai ustád, [8]phir yih báten kab hongí? aur jab wuh hone ko hon, us waqt ká kyá nishán hai? 8 Us ne kahá; [9]Khabardár, gumráh na honá; kyúnki [10]bahutere mere nám se áenge, aur kahenge, ki [11]Wuh main hí hún; aur yih bhí, ki [12]Waqt nazdík á pahunchá hai: tum un ke píchhe na chale jáná. 9 Aur jab laṛáiyon aur fasádon kí afwáhen suno, to [13]ghabrá na jáná; kyúnki [14]un ká pahle wáqi‘ honá zarúr hai; lekin us waqt fauran khátima na hogá.

10 Phir us ne un se kahá, ki [15]Qaum par qaum, aur [16]bádsháhat par bádsháhat chaṛhái karegí. 11 Aur baṛe baṛe [17]bhaunchál áenge, aur já ba já [18]kál aur marí[b] paṛegí; aur [19]ásmán par baṛí baṛí [20]dahshatnák báten aur nisháníán záhir hongí. 12 Lekin in sab báton se pahle [21]wuh mere nám ke sabab tumhen pakaṛenge, aur satáenge, aur [22]‘ibádatkhánon kí ‘adálat ke hawále karenge, aur [23]qaidkhánon men ḍalwáenge, aur [24]bádsháhon aur [25]hákimon ke sámne [26]házir karenge. 13 Aur [27]yih tumháre gawáhí dene ká mauqa‘ hogá[c]. 14 Pas apne dil men ṭhán rakkho, ki ham [28]pahle se fikr na karenge, ki kyá jawáb den. 15 Kyúnki

a N. *yahán* na dárad. b N. *marí aur kál.* c Yá *tumháre liye gawáhí hogí.*

[61] Muq. — báb 11. 43.
[62] Muq. báb 14. 7, 8.
[63] Muq. báb 11. 39 aur 16. 14.
[64] Muq. Mat. 6. 5, 7.
[65] Ya‘q. 3. 1.
[1] 2 Sal. 12. 9.
[2] Mat. 27. 6. Muq. Yúh. 8. 20.
[3] Báb 12. 59.
[4] Muq. 2 Kur. 8. 2, 12.
[5] Muq. Fil. 4. 11.
[6] Muq. báb 8. 43.
[7] Báb 19. 43, 44. Dekho báb 17. 22.
[8] Muq. A‘mál 1. 6, 7.
[9] Yarm. 29. 8. If. 5. 6. Kul. 2. 8. 2 Thiss. 2. 3. 1 Yúh. 3. 7.
[10] Yarm. 14. 14. 1 Yúh. 2. 18.
[11] Dekho Yúh. 8. 24.
[12] Muq. Mat. 3. 2 aur 4. 17 aur Mar. 1. 15.
[13] Báb 24. 37.
[14] Muk. 1. 1.
[15] 2 Taw. 15. 6. Muq. Muk. 6. 4.
[16] Yas‘. 19. 2.
[17] Muk. 6. 12.
[18] A‘mál 11. 28. Muk. 6. 8.
[19] Báb 11. 16. Mat. 16. 1. Mar. 8. 11. Muq. áyat 25 aur Muk. 12. 1, 3 aur 13. 13 aur 15. 1.
[20] Yas‘. 19. 17.
[21] Muq. Mat. 10. 17—22.
[22] A‘mál 22. 19 aur 26. 11.
[23] A‘mál 4. 3; 5. 18; 8. 3; 12. 4; 16. 24 aur 24. 27. 2 Kur. 11. 23.
[24] Muq. A‘mál 27. 24 aur 2 Tim. 4. 16, 17.
[25] A‘mál 17. 6; 18. 12; 24. 1 aur 25. 6.
[26] Dekho A‘mál 16. 19.
[27] Muq. Fil. 1. 13, 14, 19.
[28] Báb 12. 11.

[29]main̲ tumhen̲ aisí zabán̲ aur [30]hikmat dún̲gá, ki tumhárá koí mukhálif sámná karne yá [31]khiláf kahne ká maqdúr na rakkhegá. 16 Aur tumhen̲ [32]mán̲ báp, aur bhái, aur rishtadár, aur dost bhí pakaṛwáen̲ge; balki wuh tum men̲ se ba'z ko marwá[a] ḍálen̲ge. 17 [33]Aur mere nám ke sabab sab log tum se 'adáwat rakkhen̲ge. 18 Lekin [34]tumháre sir ká ek bál bhí bíká na hogá. 19 Apne [35]sabr se tum [36]apní jánen̲ bacháe rakkhoge[b].

20 Phir [37]jab tum Yarúshalem ko faujon̲ se ghirá húá dekho, to ján lená, ki us ká [38]ujaṛ jáná nazdík hai. 21 Us waqt jo Yahúdiya men̲ hon̲, paháṛon̲ par bhág jáen̲, aur jo Yarúshalem[c] ke andar hon̲, báhar nikal jáen̲; aur jo dihát men̲ hon̲, shahr men̲ na jáen̲. 22 Kyún̲ki yih [39]intiqám ke din hon̲ge, [40]jin men̲ sab báten̲, jo likhí hain̲, púrí ho jáen̲gí. 23 [41]Un par afsos hai jo un dinon̲ men̲ hámila hon̲, aur jo dúdh pilátí hon̲! kyún̲ki mulk men̲[d] baṛí musíbat aur is qaum par [42]gazab hogá. 24 Aur wuh talwár ká luqma ho jáen̲ge, aur [43]asír hokar sab qaumon̲ men̲ pahun̲cháe jáen̲ge, aur [44]jab tak gair qaumon̲ kí mí'ád púrí ná ho, [45]Yarúshalem gair-qaumon̲ se pámál hotí rahegí. 25 Aur [46]súraj aur chánd aur [47]sitáron̲ men̲ nishán záhir hon̲ge, aur zamín par [48]qaumon̲ ko taklíf hogí; kyún̲ki wuh samundar aur us kí lahron̲ ke shor se ghabrá jáen̲gí. 26 Aur ḍar ke máre aur zamín par ánewálí baláon̲ kí ráh dekhte dekhte logon̲ kí ján men̲ ján na rahegí; is liye ki [49]ásmán kí quwwaten̲ hiláí jáen̲gí. 27 Us waqt log [50]Ibn i Ádam ko [51]qudrat aur baṛe jalál ke sáth bádal men̲ áte dekhen̲ge. 28 Aur jab yih báten̲ hone lagen̲, to sídhe hokar [52]sir úpar uṭháná; is liye ki [53]tumhárí makhlasí nazdík hogí.

Masíh kí ámad kí taiyárí.
(Mat. 24. 32–44; Mar. 13. 28–37.)

29 Aur us ne un se ek tamsíl kahí, ki Anjír ke darakht aur sab darakhton ko dekho. 30 Jon̲hín̲ un men̲ konpalen̲ nikaltí hain̲, tum dekhkar [54]áp hí ján lete ho, ki ab garmí nazdík hai. 31 Isí tarah jab tum in báton̲ ko hote dekho, to ján lo, ki Khudá kí bádsháhat nazdík hai. 32 [55]Main̲ tum se sach kahtá hún̲, ki Jab tak yih sab báten̲ na ho len̲, yih nasl[e] hargiz tamám na hogí. 33 [56]Ásmán aur zamín ṭal jáen̲ge, lekin [57]merí báten̲ hargiz na ṭalen̲gí.

34 Pas khabardár raho; [58]aisá na ho ki [59]tumháre dil khumár, aur nashebází, aur [60]is zindagí ke fikron̲ se sust ho jáen̲, aur [61]wuh din tum par [62]phande kí tarah nágahán̲ á paṛe. 35 Kyún̲ki jitne log tamám rú e zamín par maujúd hon̲ge, [62]un sab par wuh isí tarah á paṛegá. 36 Pas har waqt [63]jágte aur [64]du'á mán̲gte raho, táki tum ko in sab honewálí báton̲ se bachne, aur Ibn

a Yá már. b Yún. naf'a men̲ páoge. c Yún. us. d Yá zamín par.

e Yá pusht.

29 Muq. Khur. 4. 12 aur Yarm. 1. 9.
30 Muq. A'mál 6. 10.
31 Muq. A'mál 4. 14.
32 Muq. báb 12. 53 aur Mat. 10. 35.
33 Yúh. 15. 18–21. Muq. báb 6. 22.
34 Muq. áyat 16 aur Yúh. 10. 28. Dekho 1 Sam. 14. 45.
35 Rom. 5. 3. Ya'q. 1. 3. Muq. Mat. 10. 22 aur 24. 13. Dekho 'Ibr. 10. 36.
36 Muq. báb 9. 24 aur 'Ibr. 10. 34.
37 Dekho báb 19. 43.
38 Dán. 9. 27.
39 Yas'. 34. 8 aur 63. 4. Hus. 9. 7. Muq. báb 18. 7, 8.
40 Dekho Mat. 1. 22.
41 Báb 23. 29.
42 1 Thiss. 2. 16.
43 Muq. Ist. 28. 64.
44 Muq. Dán. 12. 7 aur Rom. 11. 25.
45 Muk. 11. 2 Muq. Zab. 79. 1 aur Yas'. 63. 3, 18 aur Dán. 8. 13 aur Zak. 12. 3.
46 Yas'. 13. 10 aur 24. 23. Hiz. 32. 7. Yúel. 2. 10, 31 aur 3. 15. A'mál 2. 20. Muq. 'Ámús 5. 20 aur 8. 9 aur Saf. 1. 15 aur Muk. 6. 12 aur 8. 12.
47 Muk. 6. 13. Muq. Yas'. 14. 12 aur 34. 4.
48 Muq. Zab. 65. 7.
49 Muq. Yas'. 34. 4.
50 Dekho Dán. 7. 13.
51 Mat. 26. 64. Mar. 9. 1. Muq. Mat. 25. 31.
52 Aiy. 10. 15.
53 Rom. 8. 23. If. 4. 30.
54 Báb 12. 57. Muq. Mat. 16. 3.
55 Dekho báb 9. 27.
56 Zab. 102. 26. Yas'. 51. 6. 2 Pat. 3. 10. Muq. Mat. 5. 18 aur 'Ibr. 12. 27.
57 Zab. 119. 89. Yas'. 40. 8. 1 Pat. 1. 23, 25.
58 Muq. Rom. 13. 13 aur 1 Thiss. 5. 6, 7 aur 1 Pat. 4. 7.
59 Ya'q. 5. 5.
60 Muq. Mat. 13. 22.
61 1 Thiss. 5. 3, 4. Muq. báb 12. 40.
62 Muq. Wá'iz 9. 12 aur Yas'. 24. 17.
63 Báb 12. 37. Mat. 25. 13 aur 26. 41. Mar. 14. 34–38. A'mál 20. 31. 1 Kur. 16. 13. 1 Thiss. 5. 6. 1 Pat. 5. 8. Muk. 16. 15, wag:
64 Dekho báb 18. 1.

i Adam ke huzúr [65]khaṛe hone ká [66]maqdúr ho.

37 Aur [67]wuh har roz haikal men̲ ta'lím detá thá; aur [68]rát ko báhar jáke us pahár par rahá kartá thá, jo [69]Zaitún ká kahlátá hai. 38 Aur subh sawere [67]sab log us kí báten̲ sunne ko haikal men̲ us ke pás áyá karte the.

Yisú' ke qatl ke báre men̲ sardáron̲ kí saláh.

(Mat. 26. 2–5; Mar. 14. 1, 2.)

22 1 Aur [1]'Íd i Fatír, jis ko 'Íd i Fasah kahte hain̲, nazdík thí. 2 Aur sardár káhin aur faqíh [2]mauqa' ḍhúnḍh rahe the ki use kis tarah már ḍálen̲, kyún̲ki logon̲ se ḍarte the.

Yahúdáh Iskariyotí kí beimání.

(Mat. 26. 14–16; Mar. 14. 10, 11.)

3 [3]Aur [4]Shaitán [5]Yahúdáh men̲ samáyá, jo Iskariyotí kahlátá, aur un bárah men̲ shumár kiyá játá thá. 4 Us ne jákar sardár káhinon̲ aur sipáhíon̲ ke [6]sardáron̲ se saláh kí, ki us ko kis tarah un ke hawále kare. 5 Wuh khush húe, aur use rupaye dene ká iqrár kiyá. 6 Us ne mán liyá, aur mauqa' ḍhún̲ḍhne lagá, ki use [7]bagair hangáme ke [8]un ke hawále kará de.

Fasah kí taiyárí.

(Mat. 26. 17–19; Mar. 14. 12–16.)

7 Aur [9]'Íd i Fatír ká din áyá, jis men̲ Fasah zabh karná farz thá. 8 Aur Yisú' ne Patras aur Yúhanná ko yih kahkar bhejá, ki Jákar hamáre kháne ke liye fasah taiyár karo. 9 Unhon̲ ne us se kahá; Tú kahán̲ cháhtá hai, ki ham taiyár karen̲? 10 Us ne un se kahá; Dekho, shahr men̲ dákhil hote hí tumhen̲ ek ádmí pání ká ghaṛá liye húe milegá; jis ghar men̲ wuh jáe, us ke píchhe chale jáná. 11 Aur ghar ke málik se kahná, ki [10]Ustád tujh se kahtá hai; Wuh [11]mihmánkhána kahán̲ hai, jis men̲ apne shágirdon̲ ke sáth Fasah kháún̲? 12 Wuh tumhen̲ ek [12]baṛá bálákhána árásta kiyá húá dikháegá: wahín̲ taiyárí karná. 13 Unhon̲ ne jákar, [13]jaisá us ne un se kahá thá, waisá hí páyá, aur Fasah taiyár kiyá.

'Ashá e Rabbání ká muqarrar kiyá jáná.

(Mat. 26. 20–29; Mar. 14. 17–24; 1 Kur. 11. 23–25.)

14 Jab waqt ho gayá, to wuh kháná kháne baiṭhá, aur rasúl us ke sáth baiṭhe. 15 Us ne un se kahá; Mujhe baṛí árzú thí, ki dukh sahne se pahle yih Fasah tumháre sáth kháún̲; 16 kyún̲ki main tum se kahtá hún̲, ki Use[a] kabhí na kháún̲gá, [14]jab tak wuh Khudá kí bádsháhat men̲ púrá na ho. 17 Phir us ne piyála lekar [15]shukr kiyá, aur kahá, ki Is ko lekar ápas men̲ bánṭ lo: 18 [16]kyún̲ki main̲ tum se kahtá hún̲, ki Angúr ká shíra[b] ab se kabhí na píún̲gá, [14]jab tak Khudá kí bádsháhát na á

[65] Dekho Muk. 6. 17. [66] Muq. Hús. 12. 4 aur Ya'q. 5. 16. [67] Dekho Mat. 26. 55. [68] Báb 22. 39. Mat. 21. 17. Mar. 11. 19 Muq. Yúh. 8. 1 aur 18. 2. [69] Dekho Mat. 21. 1.

[1] Dekho Yúh. 6. 4. [2] Yúh. 11. 53. Dekho Mat. 21. 46.

[3] Muq. Yúh. 13. 2, 27, 30. [4] Muq. A'mál 5. 3. [5] Báb 6. 16. Mat. 27. 3. A'mál 1. 16. Muq. Yúh. 6. 71 aur 12. 4. [6] A'mál 4. 1 aur 5. 24, 26.

[7] Muq. Mat 26. 5 aur Mar. 14. 2. [8] Dekho Mat. 20. 18, 19.

[9] Khur. 12. 18. 1 Kur. 5. 7.

[10] Mat. 23. 8. Dekho Yúh. 11. 28. [11] Báb 2. 7 (Yún.).

[12] Muq. A'mál 1 13.

[13] Báb 19. 32.

[14] Muq. áyat 30 aur báb 14. 15 aur Muk. 19. 9. [15] Dekho Mat. 15. 36.

[16] Mat. 26. 29. Mar. 14. 25.

a N. *phir* izád. b Yún. *ták ká hásil.*

le. 19 Phir us ne roṭí lí, aur [15]shukr karke toṛí, aur yih kahkar un ko dí, ki [17]Yih merá badan hai, jo tumháre wáste diyá játá hai: merí yádgárí ke liye yihí kiyá karo. 20 Aur isí tarah kháne[a] ke ba'd piyála yih kahkar diyá, ki [17]Yih piyála mere us khún men [18]nayá [19]'ahd hai, jo tumháre wáste baháyá játá hai. 21 [20]Magar dekho, mere pakaṛwánewále ká háth [21]mere sáth mez par hai. 22 Kyúnki Ibn i Ádam to, [22]jaisá us ke wáste muqarrar hai, játá hí hai; magar us shakhs par afsos hai, jis ke wasíle se wuh pakaṛwáyá játá hai! 23 Is par wuh ápas men púchhne lage, ki Ham men se kaun hai, jo yih kám karegá?

Firotaní kí nasíhat, aur Patras kí bewafáí kí peshíngoí.

24 Aur [23]un men yih takrár bhí huí, ki Ham men se kaun baṛá samjhá játá hai? 25 [24]Us ne un se kahá, ki Gair-qaumon ke bádsháh [25]un par hukúmat chaláte hain; aur jo un par ikhtiyár rakhte hain, khudáwand i ni'mat kahláte hain. 26 [26]Magar tum aise na honá; balki [25]jo tum men baṛá hai, wuh chhoṭe kí mánind, aur jo sardár hai, wuh khidmat karnewále kí mánind bane. 27 Kyúnki baṛá kaun hai; [27]wuh jo khána kháne baiṭhá, yá wuh jo khidmat kartá hai? kyá wuh nahín, jo khána kháne baiṭhá hai? Lekin [28]main tumháre darmiyán khidmat karnewále kí mánind hún. 28 Magar tum wuh ho, jo [29]merí ázmáishon men barábar mere sáth rahe. 29 Aur [30]jaise mere Báp ne mere liye ek bádsháhat muqarrar kí hai, [31]main bhí tumháre liye muqarrar kartá hún, 30 [32]táki merí bádsháhat men merí mez par kháo pío; balki [33]tum takhton par baiṭhkar [34]Isráíl ke bárah qabílon ká insáf karoge. 31 Shama'ún, Shama'ún, dekh, [35]Shaitán ne tum logon ko máng liyá, [36]táki gehúon kí tarah phaṭke; 32 lekin [37]main ne tere liye du'á mángí, ki terá ímán játá na rahe: aur jab tú rujú' kare, to [38]apne bháiyon ko mazbút karná. 33 Us ne us se kahá; Ai Khudáwand, tere sáth main [39]qaid hone, balki [40]marne ko bhí taiyár hún. 34 [41]Us ne kahá; Ai Patras, main tujh se kahtá hún, ki áj murg báng na degá, jab tak tú tín bár merá inkár na kar legá, ki main use nahín jántá.

Ánewálí taklífon ke liye taiyárí karní.

35 Phir us ne un se kahá, ki [42]Jab main ne tumhen baṭúe, aur jholí, aur jútí bagair bhejá thá, kyá tum kisí chíz ke muhtáj rahe the? Unhon ne kahá; Kisí chíz ke nahín. 36 Us ne un se kahá, Magar ab jis ke pás baṭúá ho, wuh use le, aur isí tarah jholí bhí; aur jis ke pás na ho, wuh apní poshák bechkar talwár kharíde. 37 Kyúnki main tum se kahtá hún, ki [43]yih jo likhá hai, ki [b]Wuh badkáron men giná gayá, [44]us

[17] 1 Kur. 10. 16. Muq. Yúh. 6. 53.
[18] Dekho 2 Kur. 3. 6
[19] Khur. 24. 8. Muq. Zak. 9. 11 aur 'Ibr. 13. 20.
[20] Muq. Yúh. 13. 21—24.
[21] Muq. Zab. 41. 9 aur Yúh. 13. 18.
[22] A'mál 2 23.
[23] Báb 9. 46 Mar. 9 34.
[24] Muq. Mat. 18. 1—4 aur 20 25—28 aur Mar. 10. 42—45.
[25] 1 Pat. 5. 3.
[26] Báb 9. 48. Muq. Mat. 23. 11.
[27] Muq. báb 12. 37.
[28] Dekho Mat. 20.28
[29] 'Ibr. 2. 18 aur 4. 15.
[30] Muq. Yúh. 17.18.
[31] 2 Tím. 2. 12. Dekho Mat. 25. 34 aur 28. 18 aur A'mál 14. 22 aur Muk. 1. 6.
[32] Muq. áyat 16 aur báb 13. 29 aur 14. 15 aur Mat. 8. 11.
[33] Dekho Mat. 19.28.
[34] A'mál 26. 7. Ya'q. 1. 1. Muk.21.12.
[35] Aiy. 1. 6—12 aur 2. 1—6. Muq. 2 Kur. 2. 11 aur 1 Pat. 5. 8. Dekho 1 Kur. 5. 5.
[36] Muq. 'Ámús 9. 9.
[37] Yúh. 17. 9, 11, 15.
[38] Muq. Zab. 51. 13 aur Yuh. 21. 15—17.
[39] Muq. A'mal 12. 4.
[40] Muq. Yúh. 21.19.
[41] Muq. Mat. 26. 33—35 aur Mar. 14. 29—31 aur Yúh. 13. 37, 38.
[42] Báb 9. 3 aur 10. 4. Mat. 10. 9, 10. Mar. 6. 8.
[43] Muq. A'mál 1. 16. Dekho báb 18. 33 aur Mat. 1. 22.
[44] Muq. Yúh. 17. 4 aur 19. 30.

a Yún. *shám ke kháne.*

b Yasha'yah 53. 12.

ká mere haqq men púrá honá zarúr hai; is liye ki jo kuchh mujh se nisbat rakhtá hai, wuh púrá honá hai. 38 Unhon ne kahá; Ai Khudáwand, dekh, yahán do [45]talwáren hain. Us ne un se kahá; [46]Bahut hain.

Gatsamane ke bág men Yisú' kí jánkaní.

(Mat. 26. 36–46; Mar. 14. 32–42.)

39 [47]Phir wuh nikalkar [48]apne dastúr ke muwáfiq [49]Zaitún ke pahár ko gayá, aur shágird us ke píchhe ho liye. 40 Aur [50]us jagah pahunchkar us ne un se kahá; [51]Du'á mángo, ki [52]ázmáish men na paro. 41 Aur wuh un se bamushkil alag hokar koí patthar ke tappe áge barhá, aur [53]ghutne tekkar yún du'á mángne lagá, ki 42 [54]Ai Báp, agar tú cháhe, to [55]yih piyála mujh se hatá le; [56]táham merí marzí nahín, balki terí hí marzí púrí ho. 43 Aur ásmán se ek [57]firishta us ko dikhái diyá; wuh use taqwíyat detá thá. 44 Phir [54]wuh sakht pareshání men mubtilá hokar âur bhí dilsozí se du'á mángne lagá; aur us ká pasína goyá khún kí barí barí búnden hokar zamín par tapaktá thá. 45 Jab du'á se uthkar shágirdon ke pás áyá, to unhen gam ke máre sote páyá; 46 aur un se kahá; Tum sote kyún ho? uthkar [58]du'á mángo, táki ázmáish men na paro.

Yisú' ká pakrá jáná.

(Mat. 26. 47–56; Mar. 14. 43–50; Yúh. 18. 3–11.)

47 Wuh yih kah hí rahá thá, ki dekho ek bhír áí, aur un bárah men se wuh jis ká nám [59]Yahúdáh thá un ke áge áge thá. Wuh Yisú' ke pás áyá, ki us ká bosa le. 48 Yisú' ne us se kahá, ki Ai Yahúdáh, kyá tú bosa lekar Ibn i Ádam ko pakarwátá hai? 49 Jab us ke sáthíon ne ma'lúm kiyá, ki kyá honewálá hai, to kahá; Ai Khudáwand, kyá ham [60]talwár chaláen? 50 Aur un men se ek ne sardár káhin ke naukar par chalákar us ká dahiná kán urá diyá. 51 Yisú' ne jawáb men kahá; Itne par kifáyat karo: aur us ke kán ko chhúkar us ko achchhá kiyá. 52 Phir Yisú' ne sardár káhinon, aur haikal ke [61]sardáron, aur buzurgon se, jo us par charh áe the, kahá; Kyá tum mujhe dákú jánkar talwáren aur láthiyán lekar nikle ho? 53 Jab [62]main har roz haikal men tumháre sáth thá, to tum ne mujh par háth na dálá; lekin yih [63]tumhárí gharí, aur [64]táríkí ká ikhtiyár hai.

Patras ká Yisú' ke pairau hone ká inkár karná.

(Mat. 26. 69–75; Mar. 14. 66–72; Yúh. 18. 15–18 aur 25–27.)

54 [65]Phir wuh use pakarke le chale, aur sardár káhin ke ghar men le gaye. Aur [66]Patras fásile par us ke píchhe píchhe játá thá. 55 Aur jab unhon ne [67]sahn ke bích men ág jalái, aur milkar baithe, to Patras un ke bích men baith gayá. 56 Ek laundí ne use ág kí raushní men baithá húá dekhkar us par khúb nigáh kí aur kahá; Yih bhí us ke

[45] Muq. áyat 49.
[46] Muq. Mar. 14. 41.
[47] Mat. 26. 30. Mar. 14. 26. Muq. Yúh. 18. 1.
[48] Báb 21. 37. Yúh. 18. 2.
[49] Dekho Mat. 21. 1.
[50] Yúh. 18. 2.
[51] 1 Pat. 4. 7.
[52] Mat. 6. 13.
[53] Dekho A'mál 7. 60.
[54] 'Ibr. 5. 7.
[55] Dekho Mat. 20. 22.
[56] Dekho Mat. 6. 10.
[57] Mat. 4. 11. Muq. 'Ibr. 1. 14.
[58] Áyat 40.
[59] Áyat 3.
[60] Áyat 38.
[61] Dekho áyat 4.
[62] Yúh. 8. 2. Muq. báb 2. 46 aur Yúh. 18. 20.
[63] Muq. Mar. 14. 35, 41 aur Yúh. 12. 27 aur 16. 4.
[64] If. 6. 12. Kul. 1. 13. Muq. A'mál 26. 18.
[65] Mat. 26. 57. Mar. 14. 53.
[66] Mat. 26. 58. Mar. 14. 54. Yúh. 18. 15.
[67] Mat. 26. 3.

sáth thá. 57 Magar us ne yih kahke inkár kiyá, ki Ai 'aurat, main use nahín jántá. 58 Thorí der ke ba'd koí âur use dekhkar bolá, ki Tú bhí unhín men se hai. Patras ne kahá; Miyán, main nahín hún. 59 Koí ghanṭe bhar ke ba'd ek âur shakhs [68] yaqíní taur se kahne lagá, ki Yih ádmí beshakk us ke sáth thá; kyúnki Galílí hai. 60 Patras ne kahá, Miyán, main nahín jántá tú kyá kahtá hai. Wuh kah hí rahá thá, ki usí dam murg ne báng dí. 61 Aur Khudáwand ne phirkar [69] Patras kí taraf dekhá. Aur Patras ko Khudáwand kí wuh bát yád áí, jo us se kahí thí, ki [70] Áj murg ke báng dene se pahle tú [71] tín bár merá inkár karegá. 62 Aur wuh báhar jáke zár zár royá.

Yisú' ká ṭhatthe men uṛáyá jáná.

63 [72] Aur jo ádmí Yisú'[a] ko pakṛe húe the, us ko ṭhatthe men uṛáte aur márte the. 64 [72] Aur us kí ánkhen band karke us se yih kahkar púchhte the; [73] Nubuwwat se batá, [73] kis ne tujh ko márá? 65 Aur unhon ne [74] ta'ne se âur bhí bahut sí báten us ke khiláf kahín.

Yahúdíon kí sadr 'adálat men Yisú' ke muqaddame kí peshí.

(Mat. 26. 63–66; Mar. 14. 61–64; Yúh. 18. 12–14; 19–24.)

66 [75] Jab din húá, to sardár káhin aur faqíh, ya'ní [76] qaum ke buzurgon kí majlis jama' húí: aur unhon ne use apní sadr [77] 'adálat men le jákar kahá; 67 [78] Agar tú [79] Masíh hai, to ham se kah de. Us ne un se kahá; Agar main tum se kahún, to yaqín na karoge; 68 aur agar púchhún, to jawáb na doge. 69 Lekin ab se Ibn i Ádam qádir i mutlaq [80] Khudá[b] kí dahiní taraf baiṭhá rahegá. 70 Is par un sab ne kahá; Pas kyá tú [81] Khudá ká Beṭá hai? Us ne un se kahá; [82] Tum khud kahte ho, kyúnki main hún[c]. 71 Unhon ne kahá; Ab hamen gawáhí kí kyá hájat rahí? kyúnki ham ne khud usí ke munh se sun liyá hai.

Pilátus ká Yisú' ko Herodes ke pás bhejná.

23 1 [1] Phir un kí sárí jamá'at uṭhkar use Pílátus ke pás le gayí. 2 Aur unhon ne us par ilzám lagáná shurú' kiyá, ki Ise ham ne [2] apní qaum ko bahkáte, aur [3] Qaisar ko [4] khiráj dene se mana' karte, aur apne áp ko Masíh [5] bádsháh kahte páyá. 3 [6] Pílátus ne us se púchhá; [7] Kyá tu Yahúdíon ká Bádsháh hai? Us ne us ke jawáb men kahá; [8] Tú khud kahtá hai. 4 Pílátus ne sardár káhinon aur 'ámm logon se kahá, ki [9] Main is shakhs men kuchh qusúr nahín pátá. 5 Magar wuh âur bhí zor dekar kahne lage, ki Yih tamám Yahúdiya men, balki [10] Galíl se lekar yahán tak, logon ko sikhá sikhákar ubhártá hai. 6 Yih sunkar Pílátus ne púchhá; Kyá yih

[68] Muq. A'mál 12. 15.
[69] Dekho Mar. 10. 21.
[70] Áyat 34.
[71] Muq. A'mál 3. 13, 14.
[72] Muq. Mat. 26. 67 68 aur Mar. 14. 65 aur Yúh. 18. 22, 23.
[73] Muq. báb 7. 39.
[74] Dekho Mat. 27. 39
[75] Mat. 27. 1 Mar. 15. 1. Yúh. 18. 28.
[76] A'mál 22. 5.
[77] Dekho Mat. 5. 22.
[78] Yúh. 10. 24, 25.
[79] Dekho Mat. 1. 17
[80] Mar. 16. 19 A'mál 7. 56. 'Ibr. 1. 3.
[81] Dekho Mat. 14. 33
[82] Báb 23. 3. Mat. 27. 11. Mar. 15. 2. Yúh. 18. 37. Muq. Mat. 26. 25.
[1] Mat. 27. 2. Mar. 15. 1. Yúh. 18. 28.
[2] Áyat 14. Muq. A'mál 17. 6, 7 aur 24. 5.
[3] Báb 2. 1 aur 3. 1.
[4] Muq. báb 20. 25.
[5] Yúh. 18. 33, 36, 37 aur 19. 12. Muq. A'mál 17. 7.
[6] Mat. 27. 11. Mar. 15. 2.
[7] Áyát 37, 38. Mat. 2. 2. Yúh. 18. 39 aur 19. 3.
[8] Dekho báb 22. 70.
[9] Áyát 14, 22.
[10] Báb 4. 14. Mat. 4. 12, 23. Mar. 1. 14. Yúh. 1. 43 aur 2. 11.

a Yún. *us.*

b Yún. *Khudá kí qudrat.*
c Yá *Tum khud kahte ho, ki main hún.*

ádmí Galílí hai? 7 Aur yih ma'lúm karke ki [11] Herodes kí 'amaldárí ká hai, use Herodes ke pás bhejá, ki wuh bhí un dinon Yarúshalem men thá.

Herodes ke hán Yisú' ká hál.

8 Herodes Yisú' ko dekhkar bahut khush húá; [12] kyúnki muddat se us ke dekhne ká mushtáq thá, [13] is liye ki us ká hál suná thá, aur [14] us ká koí mu'jiza dekhne ká ummedwár thá. 9 Aur wuh us se bahuterí báten púchhtá rahá, magar us ne use kuchh jawáb na diyá. 10 Aur sardár káhin aur faqíh khare húe zor shor se us par ilzám lagáte rahe. 11 Phir Herodes ne apne sipáhíon samet [15] use zalíl kiyá, aur [16] ṭhaṭṭhe men uráyá, aur [17] chamakdár poshák pahinákar us ko Pílátus ke pás wápas bhejá. 12 Aur usí din [18] Herodes aur Pílátus ápas men dost ho gaye, kyúnki pahle un men dushmaní thí.

Pílátus kí kachahrí men Yisú' ke muqaddame kí peshí.

(Mat. **27.** 15–26; Mar. **15.** 6–15; Yúh. **18.** 39–**19.** 16.)

13 Phir Pílátus ne sardár káhinon, aur [19] sardáron, aur 'ámm logon ko jama' karke 14 un se kahá, ki Tum is shakhs ko [20] logon ká bahkánewálá ṭhahráke mere pás láe ho; aur dekho, main ne [21] tumháre sámne hí us kí tahqíqát kí, magar jin báton ká ilzám tum us par lagáte ho, [22] un kí nisbat na main ne us men kuchh qusúr páyá, 15 na Herodes ne, kyúnki [23] us ne use hamáre pás wápas bhejá hai; aur, dekho, us se koí aisá fi'l nahín húá, ki wuh qatl ke láiq ṭhahrtá. 16 [24] Pas main us ko piṭwákar chhore detá hún. 18 Sab milkar chillá uṭhe, ki [25] Ise le já, aur hamárí khátir Bar-Abbá ko chhor de. 19 (Yih kisí bagáwat ke bá'is, jo shahr men húí thí, aur [26] khún karne ke sabab qaid men ḍálá gayá thá.) 20 Magar Pílátus ne Yisú' ke chhorne ke iráde se phir un se kahá. 21 Lekin wuh chillákar bole, ki Is ko salíb de, salíb. 22 Us ne tísrí bár un se kahá; Kyún? [27] is ne kyá buráí kí hai? [28] main ne is men qatl kí koí wajh nahín páí: [29] pas main ise piṭwákar chhore detá hún. 23 Magar wuh chillá chillákar sir hote rahe, ki use salíb dí jáe. Aur un ká chilláná kárgar húá. 24 Pas Pílátus ne hukm diyá, ki un kí darkhwást ke muwáfiq ho. 25 Aur jo shakhs [30] bagáwat aur khún karne ke sabab qaid men pará thá, aur jise unhon ne mángá thá, use chhor diyá; [31] magar Yisú' ko un kí marzí ke muwáfiq sipáhíon ke hawále kiyá.

(Mat. **27.** 32; Mar. **15.** 21.)

26 [32] Aur jab us ko liye játe the, to unhon ne Shama'ún nám ek Kurení ko, jo dihát se átá thá, pakarke salíb us par rakh dí, ki Yisú' ke píchhe píchhe le chale.

Yarúshalem kí 'auraton ká roná.

27 Aur logon kí ek barí bhír, aur bahut sí 'auraten, jo us ke wáste [33] rotí píṭtí thín, us ke píchhe píchhe chalín. 28 Yisú' ne un kí taraf phirke

[11] Dekho báb 3. 1.
[12] Báb 9. 9.
[13] Mat. 14. 1. Mar. 6. 14.
[14] Dekho Mat. 12. 38.
[15] Muq. Mar. 9. 12 aur A'mál 4. 11.
[16] Báb 18. 32.
[17] Muq Mat. 27. 28 aur Mar. 15. 17.
[18] A'mál 4. 27. Muq. Zab. 2. 2
[19] Dekho báb 24. 20.
[20] Áyat 2.
[21] A'mál 3. 13.
[22] Áyat 4.
[23] Áyat 11.
[24] Áyat 22. Yúh. 19. 1. A'mál 5. 40.
[25] Muq. A'mál 21. 36 aur 22. 22.
[26] A'mál 3. 14.
[27] Muq. áyat 41 aur Yúh. 8. 46.
[28] Áyát 14, 15.
[29] Áyat 16.
[30] Áyat 19.
[31] Yúh. 19. 16.
[32] Muq. Yúh. 19. 17.
[33] Báb 8. 52. Mat. 11. 17.

kahá, ki [34] Ai Yarúshalem kí beṭiyo, mere liye na roo, balki apne aur apne bachchon̲ ke liye roo. 29 Kyún̲ki dekho, [35] wuh din áte hain̲, jin men̲ kahenge; [36] Mubárak hain̲ bán̲jhen̲, aur wuh peṭ jo na jane, aur wuh chhátiyán̲ jinhon̲ ne dúdh na piláyá. 30 [37] Us waqt pahúron̲ se kahná shurú' karenge, ki Ham par gir paṛo; aur ṭílon̲ se, ki Hamen̲ chhipá lo. 31 Kyún̲ki [38] jab [39] hare darakht ke sáth aisá karte hain̲, to [39] súkhe ke sáth kyá kuchh na kiyá jáegá?

32 [40] Aur wuh do âur ádmíon̲ ko bhí, jo badkár the, liye játe the, ki us ke sáth qatl kiye jáen̲.

Yisú' ká salíb diyá jáná.

33 [41] Jab wuh us jagah par pahunche, jise Khopṛí kahte hain̲, to wahán̲ use salíb dí, aur badkáron̲ ko bhí, [40] ek ko dahiní aur dúsre ko báín̲ taraf. 34 Yisú' ne kahá; Ai Báp, [42] in ko mu'áf kar; [43] kyún̲ki yih jánte nahín̲, ki kyá karte hain̲. [44] Aur unhon̲ ne us ke kapṛon̲ ke hisse kiye, aur un par qur'a dálá. 35 [45] Aur log khaṛe dekh rahe the. [46] Aur [47] sardár bhí [48] thaṭṭhe már márkar kahte the, ki [49] Is ne âuron̲ ko bacháyá; [50] agar yih Khuda ká Masíh aur us ká [51] Barguzída hai, to [52] apne áp ko bacháe. 36 Sipáhíon̲ ne bhí pás ákar aur [53] sirka pesh karke us par thaṭṭhá márá aur kahá, ki 37 [54] Agar tú [55] Yahúdíon̲ ká bádsháh hai, to apne áp ko bachá. 38 [56] Aur ek nawishta bhí us ke úpar lagáyá gayá thá, ki YIH [55] YAHÚDÍON̲ KÁ BÁDSHÁH HAI.

Tauba karnewále ḍákú ká hál.

39 Phir jo badkár salíb par laṭkáe gaye the, un men̲ se [57] ek use [58] yún̲ ta'na dene lagá, ki Kyá tú [59] Masíh nahín̲? to apne áp ko aur ham ko bachá. 40 Magar dúsre ne use jhiṛakkar jawáb diyá; Kyá tú Khudá se bhí nahín̲ ḍartá, hálán̲ki usí sazá men̲ giriftár hai? 41 Aur hamárí sazá to wájibí hai; kyún̲ki apne kámon̲ ká badlá pá rahe hain̲, lekin is ne koí bejá kám nahín̲ kiyá. 42 Phir us ne kahá; Ai Yisú', [60] jab tú apní bádsháhat men̲ áe, to mujhe yád karná. 43 Us ne us se kahá; Main̲ tujh se sach kahtá hún̲, ki áj hí tú mere sáth [61] Firdaus men̲ hogá.

Yisú' ke marne ká hál.

44 [62] Phir do pahar ke qaríb se tísre pahar tak tamám mulk men̲ [a] andherá chháyá rahá, 45 aur súraj kí raushní játí rahí; aur [63] maqdis ká parda bích men̲ se phaṭ gayá. 46 Phir [64] Yisú' ne baṛí áwáz se pukárke kahá, ki Ai Báp, [65] main̲ [66] apní rúh tere háthon̲ men̲ saun̲ptá hún̲: aur yih kahkar [67] dam de diyá. 47 Yih májará dekhkar [68] súbadár ne [69] Khudá kí baṛáí kí, aur kahá; Beshakk yih ádmí rástbáz thá. 48 Aur jitne log is nazzáre ko áe the, yih májará dekhkar [70] chhátí piṭṭe húe

[34] Gaz. 1. 5; 2. 7, wag: [35] Dekho báb 17. 22. [36] Báb 21. 23 Mat. 24. 19. Mar. 13. 17. [37] Hús. 10. 8 Muk. 6. 16. Muq. Yas'. 2. 19. [38] Muq. Amsál 11. 31 aur 1 Pat. 4. 17 [39] Hiz. 20. 47. [40] Mat. 27. 38. Mar. 15. 27. Yúh. 19. 18. Muq. Mat. 20. 21. [41] Mat. 27. 33. Mar. 15. 22. Yúh. 19. 17. [42] Yas'. 53. 12. Dekho Mat. 5. 44. [43] Muq. Mar. 10. 38 Dekho A'mál 3. 17. [44] Zab. 22. 18. Mat. 27. 35. Mar. 15. 24. Yúh. 19. 23. [45] Zab. 22. 7, 17. [46] Mat. 27. 41, 42. Mar. 15. 31, 32. [47] Dekho báb 24. 20. [48] Báb 16. 14. [49] Muq. báb 4. 23. [50] Muq. báb 4. 3, 9. Dekho báb 9. 20 aur Mat. 1. 17. [51] Báb 9. 35 Yas'. 42. 1. Muq. Mat. 12. 18 aur 1 Pat. 2. 4 [52] Muq. Mat. 26. 53, 54 aur Yúh. 10. 18. [53] Muq. Zab. 69. 21 aur Mat. 27. 48 aur Mar. 15. 36 aur Yúh. 19. 29. [54] Áyat 35. [55] Dekho áyat 3.

[56] Mat. 27. 37. Mar. 15. 26. Yúh. 19. 19 Muq. Yúh. 19. 21, 22. [57] Muq. Mat. 27. 44 aur Mar. 15. 32. [58] Dekho Mat. 27. 39. [59] Áyát 35, 37. [60] Muq. Mat. 16. 28. [61] 2 Kur. 12. 4. Muk. 2. 7. Muq. Paid. 2. 8 (Yún.), wag: [62] Mat. 27. 45. Mar. 15. 33. Muq. Yúh. 19. 14. [63] Khur. 26. 31—33. 2 Taw. 3. 14. [64] Muq. Mat. 27. 50 aur Mar. 15. 37 aur Yúh. 19. 30. [65] Zab. 31. 5. Muq. A'mál 7. 59. [66] 1 Pat. 4. 19. [67] Muq. Yúh. 10. 18. [68] Mat. 27. 54. Mar. 15. 39. [69] Dekho báb 7. 16. [70] Báb 18. 13. Mat. 11. 17.

[a] Yá sárí zamín par.

laut̤ gaye. 49 Aur [71] us ke sab jánpahchán, aur wuh [72] ‘auraten jo Galíl se us ke sáth áí thín, [73] dúr kharí yih báten dekh rahí thín.

Yisú‘ ká dafn honá.

(Mat. 27. 57–61; Mar. 15. 42–47; Yúh. 19. 38–42.)

50 Aur dekho, Yúsuf nám ek shakhs mushír thá, jo nek aur rástbáz ádmí thá, 51 aur un kí saláh aur kám se razámand na thá; yih Yahúdíon ke shahr Arimatiya ká báshinda, aur [74] Khudá kí bádsháhat ká muntazir thá. 52 Us ne Pílátus ke pás jákar Yisú‘ kí lásh mángí; 53 aur us ko utárkar mihín chádar men lapet̤á; phir ek [75] qabr ke andar rakh diyá, jo chat̤án men khudí huí thí, aur [76] us men koí kabhí rakkhá na gayá thá. 54 Wuh [77] taiyárí ká din thá, aur Sabt ká din shurú‘ hone ko thá[a]. 55 Aur un [78] ‘auraton ne [79] jo us ke sáth Galíl se áí thín, píchhe píchhe jákar us qabr ko dekhá, aur yih bhí ki us kí lásh kis tarah rakkhí gayí. 56 Aur laut̤kar [80] khushbúdár chízen aur ‘itr taiyár kiyá.

Yisú‘ ká jí ut̤hkar ‘auraton ko dikhái dená.

(Mat. 28. 1–8; Mar. 16. 1–8; Yúh. 20. 1.)

Sabt ke din to unhon ne [81] hukm ke mutábiq árám kiyá;

24 1 lekin hafte ke pahle din wuh subh sawere hí [1] un khushbúdár chízon ko, jo taiyár kí thín, lekar qabr par áín; 2 aur [2] patthar ko qabr par se luṛhká húá páyá; 3 magar andar jáke Khudáwand Yisú‘ kí lásh na pái. 4 Aur aisá húá ki jab wuh is bát se hairán thín, to dekho, [3] do [4] shakhs barráq poshák pahine un ke pás á khare húe. 5 Jab wuh [5] dar gayín, aur apne sir zamín par jhukáe, to unhon ne un se kahá, ki [6] Zinde ko murdon men kyún dhúndhtí ho? 6 Wuh yahán nahín, balki jí ut̤há hai; yád karo, ki [7] jab wuh Galíl men thá, to us ne tum se [7] kahá thá; 7 [8] Zarúr hai, ki Ibn i Ádam gunahgáron ke háth men hawále kiyá jáe, aur [9] salíb diyá jáe, aur [10] tísre din jí ut̤he. 8 [11] Us kí báten unhen yád áín; 9 aur qabr se laut̤kar [12] unhon ne un gyárah aur báqí sab logon ko in sab báton kí khabar dí. 10 Jinhon ne rasúlon se yih báten kahín, wuh [13] Maryam Magdaliya aur [14] Yoanna[b], aur Ya‘qúb kí mán Maryam, aur un ke sáth kí báqí ‘auraten thín. 11 Magar yih báten unhen kahání sí ma‘lúm húín, aur unhon ne un ká [15] yaqín na kiyá. 12 Is par [16] Patras ut̤hkar qabr tak dauṛá gayá; aur jhukkar nazar kí aur dekhá, ki sirf [17] kafn hí kafn hai; aur is májare se ta‘ajjub kartá húá apne ghar chalá gayá.

Immáús kí ráh par Yisú‘ ká do shágirdon ko dikhái dená.

(Mar. 16. 12, 13.)

13 Aur dekho, usí din un men se do ádmí us gánw kí taraf já rahe the, jis ká nám Immáús hai; wuh Yarúshalem se koí sát míl ke fásile par

a Yún. *Sabt kí pau phat̤ne lagí thí.*

b N. *Youna.*

[71] Zab. 88. 8.
[72] Áyat 55. Yúh. 19. 25. Dekho báb 8. 2.
[73] Zab. 38. 11.
[74] Báb 2. 25, 38.
[75] Muq. Yas‘. 53. 9.
[76] Muq. Mar. 11. 2.
[77] Dekho Mat. 27. 62.
[78] Mat. 28. 1.
[79] Áyat 49.
[80] Báb 24. 1. Mar. 16. 1. Muq. Yúh. 19. 39.
[81] Khur. 20. 10. Ist. 5. 14.
[1] Báb 23. 56.
[2] Mat. 27. 60. Mar. 15. 46. Muq. Yúh. 11. 38.
[3] Yúh. 20. 12.
[4] Muq. A‘mál 1. 10 aur 10. 30.
[5] Áyat 37.
[6] Muq. Yúh. 6. 57 aur ‘Ibr. 7. 8 aur Muk. 1. 18.
[7] Báb 9. 22, 44. Mat. 17. 22, 23. Mar. 9. 30, 31. Muq. áyat 44.
[8] Dekho báb 13. 33.
[9] Dekho Mat. 20. 19.
[10] Dekho báb 9. 22.
[11] Yúh. 2. 22 aur 12. 16.
[12] Muq. Yúh. 20. 18.
[13] Mat. 27. 56. Mar. 15. 40, 41.
[14] Báb 8. 3.
[15] Mar. 16. 11. Dekho Mar. 16. 16.
[16] Yúh. 20. 3–6.
[17] Yúh. 19. 40.

hai. 14 Aur wuh in sab báton kí bábat, jo wáqi' húí thín, ápas men bátchít karte játe the. 15 Jab wuh bátchít aur púchhpáchh kar rahe the, to aisá húá ki Yisú' áp nazdík ákar un ke sáth ho liyá. 16 [18]Lekin un kí ánkhen band kí gayí thín, ki us ko na pahchánen. 17 Us ne un se kahá; Yih kyá báten hain, jo tum chalte chalte ápas men karte ho? Wuh gamgín se khare ho gaye. 18 Phir ek ne jis ká nám Kliyupás thá, jawáb men us se kahá; Kyá tú Yarúshalem men akelá musáfir hai jo nahín jántá, ki in dinon us men kyá kyá húá hai? 19 Us ne un se kahá; Kyá húá hai? Unhon ne us se kahá; [19]Yisú' Násarí ká májará, jo Khudá aur sárí ummat ke nazdík kám aur kalám men [20]qudratwálá [21]nabí thá; 20 [22]aur sardár káhinon aur [23]hamáre hákimon ne us ko pakarwá diyá, táki us par qatl ká hukm diyá jáe; aur use salíb diláí; 21 lekin ham ko ummed thí, ki [24]Isráíl ko makhlasí yihí degá. Aur 'aláwa in sab báton ke, is májare ko áj [25]tísrá din ho gayá; 22 aur ham men se chand 'auraton ne bhí ham ko hairán kar diyá hai, jo [26]sawere hí qabr par gayí thín: 23 aur [27]jab us kí lásh na pái, to yih kahtí húí áín, ki [28]Ham ne royá men firishton ko bhí dekhá: unhon ne kahá, ki wuh zinda hai. 24 [29]Aur ba'z hamáre sáthíon men se qabr par gaye, aur jaisá 'auraton ne[a] kahá thá, waisá hí páyá, magar us ko na dekhá. 25 Us ne un se kahá, ki Ai nádáno, aur nabíon kí sárí báton ke mánne men sust i'tiqádo! 26 Kyá [30]Masíh ko yih dukh uthákar [31]apne jalál men dákhil honá [32]zarúr na thá? 27 Phir [33]Músá se aur [34]sab nabíon se [35]shurú' karke, sáre nawishton men jitní báten us ke haqq men likhí húí hain, wuh un ko samjhá dín. 28 Itne men wuh us gánw ke nazdík pahunch gaye, jahán játe the: aur us ke dhang se aisá ma'lúm húá, ki [36]wuh áge barhná cháhtá hai. 29 Unhon ne use yih kahkar majbúr kiyá, ki Hamáre sáth rah, kyúnki shám húá cháhtí hai, aur [37]din ab bahut dhal gayá. Pas wuh andar gayá, táki un ke sáth rahe. 30 Jab wuh un ke sáth kháná kháne baithá, to aisá húá ki us ne rotí lekar [38]barakat cháhí, aur torkar un ko dene lagá. 31 [39]Is par un kí ánkhen khul gayín, aur unhon ne us ko pahchán liyá; aur [40]wuh un kí nazar se gáib ho gayá. 32 Unhon ne ápas men kahá, ki Jab wuh ráh men ham se báten kartá, aur [41]ham par nawishton ká bhed kholtá thá, to kyá hamáre [42]dil josh men na bhar gaye the? 33 Pas wuh usí gharí uthkar Yarúshalem ko laut gaye; aur [43]un gyárah aur [44]un ke sáthíon ko ikatthá páyá. 34 Wuh kah rahe the, ki Khudáwand beshakk jí uthá, aur [45]Shama'ún ko dikhái diyá hai. 35 Aur unhon ne ráh ká hál bayán kiyá, aur [46]yih bhí, ki use [47]rotí

[18] Yúh. 20. 14 aur 21. 4. Muq. áyat 31 aur báb 9. 45 aur 18. 34.
[19] Mar. 1. 24. wag:
[20] Muq. A'mál 2. 22 aur 7. 22.
[21] Dekho Mat. 21. 11.
[22] A'mál 2. 23; 5. 30 aur 13. 27, 28. 1 Thiss. 2. 15.
[23] Báb 23. 13, 35. Yúh. 3. 1; 7. 26, 48 aur 12. 42. A'mál 3. 17; 4. 5, 9 aur 13. 27. Muq. 1 Kur. 2. 8.
[24] Dekho báb 1. 68 aur 1 Pat. 1. 18.
[25] Áyat 7.
[26] Áyat 1.
[27] Áyat 3.
[28] Áyát 4, 5, 9.
[29] Áyat 12. Yúh. 20. 3.
[30] Dekho Mat. 1. 17.
[31] Dekho báb 9. 26.
[32] Áyát 7, 44, 46. 'Ibr. 2. 10 aur 12. 2. 1 Pat. 1. 11. Dekho A'mál 3. 18.
[33] Paid. 3. 15; 12. 3 aur 22. 18. Gin. 21. 9 aur 24. 17. Ist. 18. 15, wag: Muq. Yúh. 1. 45 aur 5. 46.
[34] 2 Sam. 7. 12—16. Yas'. 7. 14; 9. 6; 50. 6; 52. 13—53. 12 aur 61. 1 Yarm. 23. 5, 6. Dán. 7. 13, 14 aur 9. 24—27. Mík. 5. 2. Zak. 6. 12; 9. 9; 12. 10 aur 13. 7. Mal. 3. 1; 4. 2, wag: Muq. A'mál 13. 27.
[35] A'mál 8. 35.
[36] Muq. Mar. 6. 48
[37] Báb 9. 12.
[38] Dekho Mat. 14. 19.
[39] Muq. áyat 16.
[40] Muq. báb 4. 30.
[41] Áyat 45.
[42] Zab. 39. 3.
[43] A'mál 17. 3. Mar. 16. 13.
[44] Muq. A'mál 1. 14.
[45] 1 Kur. 15. 5.
[46] Áyát 30, 31.
[47] Dekho A'mál 2. 42.

[a] N. *bhí* izád.

torte waqt kis tarah pah-cháná.

Yisú‘ ká rasúlon̲ ko dikhái dená.

36 Wuh yih báten̲ kar hí rahe the, ki [48]Yisú‘ áp un ke bích men̲ á khará húá, aur un se kahá; Tumhárí salámatí ho[a]. 37 Magar unhon̲ ne [49]ghabrákar aur [50]khauf khá-kar [51]yih samjhá, ki kisí rúh ko dekhte hain̲. 38 Us ne un se kahá; ki Tum kyún̲ ghabráte ho? aur kis wáste tumháre dil men̲ shakk paidá hote hain̲? 39 Mere háth aur mere pán̲w dekho, ki main̲ hí hún; [52]mujhe chhúkar dekho; kyún̲ki rúh ke gosht aur haḍḍí nahín̲ hotí, jaisá mujh men̲ dekhte ho. 40 Aur yih kahkar [53]us ne unhen̲ apne háth aur pán̲w dikháe. 41 Jab [54]máre khushí ke un ko yaqín na áyá, aur ta‘ajjub karte the, to [55]us ne un se kahá; Kyá yahán̲ tumháre pás kuchh kháne ko hai? 42 Unhon̲ ne use bhuní húí machhlí ká qatla diyá. 43 Us ne lekar [56]un ke rúbarú kháyá. 44 Phir us ne un se kahá, ki [57]Yih merí wuh báten̲ hain̲, jo main̲ ne tum se us waqt kahí thín̲, jab tumháre sáth thá, ki [58]zarúr hai ki jitní báten̲ Músá kí Tauret, aur nabíon̲ ke sahífon̲, aur [59]Zabúr men̲ merí bábat likhí hain̲, púrí hon̲. 45 Phir [60]us ne un ká zihn kholá, táki kitáb i muqaddas ko samjhen̲, 46 aur un se kahá; [61]Yún̲ likhá hai, [62]ki Masíh dukh uṭháegá, aur [63]tísre din murdon̲ men̲ se jí uṭhegá; 47 aur [64]Yarúshalem se shurú‘ karke [65]sárí qaumon̲ men̲ [66]tauba aur gunáhon̲ kí mu‘áfí[b] kí manádí [67]us ke nám se kí jáegí. 48 [68]Tum in báton̲ ke gawáh ho. 49 Aur dekho, [69]jis ká mere Báp ne wa‘da kiyá hai, main̲ us ko[c] tum par názil karún̲gá; lekin, jab tak [70]‘álam i bálá par se tum ko [71]quwwat ká [72]libás na mile, is shahr men̲ ṭhahre raho.

Yisú‘ ká ásmán par jáná.

50 Phir [73]wuh unhen̲ [74]Bait-‘aniyyáh ke sámne tak báhar le gayá; aur apne háth uṭhákar unhen̲ barakat dí. 51 Jab wuh unhen̲ barakat de rahá thá, to aisá húá ki un se [75]judá ho gayá, aur ásmán par uṭháyá gayá. 52 Aur wuh us ko [76]sijda karke [77]barí khushí se [73]Yarúshalem ko lauṭ gaye: 53 aur [78]har waqt haikal men̲ házir hokar [79]Khudá kí hamd kiyá karte the.

---

a Yá *tumhen̲ itmínán hásil ho.*

b N. *gunáhon̲ kí mu‘áfí ke liye tauba.*
c Yún. *main̲ apne Báp ke wa‘de ko.*

---

[48] Mar.16.14. Yúh. 20.19.
[49] Báb 21. 9.
[50] Áyat 5.
[51] Muq. Mat. 14. 26 aur Mar. 6. 49.
[52] 1 Yúh. 1. 1. Muq. Yúh. 20.27.
[53] Yúh.20.20.
[54] A‘mál 12. 14. Muq. Paid.45.26.
[55] Yúh. 21. 5.
[56] A‘mál 1. 4 (hásh:) aur 10. 41.
[57] Dekho áyat 6.
[58] Dekho áyat 27.
[59] Zab. 2; 16. 8—10 aur 22 aur 69 aur 72. 1—19 aur 110. 1 aur 118. 22—26, wag:
[60] Áyat 32. Muq. Aiy. 33. 16 aur Zab. 119. 18 aur A‘mál 16. 14 aur 1 Yúh. 5.20.
[61] Dekho Mat. 26.24.
[62] Dekho áyát 7, 26.
[63] Yúh. 20. 9.
[64] Gal. 3. 8. A‘mál 10. 37.
[65] Báb 2. 32. Paid. 12. 3. Zab. 22. 27. Yas‘. 2. 2 aur 49. 6. Hús. 2. 23. Mal. 1. 11. Mat. 28.19.
[66] A‘mál 5. 31. Dekho A‘mál 2. 38.
[67] Dekho A‘mál 4. 12.
[68] A‘mál 1. 8, 22; 2. 32; 3. 15; 4. 33, 5. 32; 10. 39, 41 aur 13. 31. 1 Pat. 5. 1. Muq Yúh. 15. 27 aur 1 Kur. 15. 15.
[69] Yúh.14.26. A‘mál 1 4. Muq. A‘mál 2. 33 aur If. 1. 13. Dekho A‘mál 2. 16, 17.
[70] Báb 1. 78. Yas‘. 32.15.
[71] A‘mál 1. 8.
[72] Aiy. 29. 14. Zab. 132. 9. Kul. 3. 12.
[73] A‘mál 1. 12.
[74] Mat.21.17. Yúh. 11.18.
[75] Dekho Mar. 16.19.
[76] Mat. 28. 9.
[77] Dekho Yúh. 16.22.
[78] A‘mál 2. 46; 3. 1 aur 5. 21, 42.
[79] Báb 1. 64 aur 2. 28.

YÚHANNÁ KÍ INJÍL

Kalám kí ulúhíyat, us ká tajassum, aur us ke báre men̲ Yúhanná baptisma denewále kí gawáhí.

I 1 [1]Ibtidá men̲ [2]Kalám thá, aur [3]Kalám Ḵhudá ke sáth thá, aur [4]Kalám Ḵhudá thá. 2 Yihí ibtidá men̲ Ḵhudá ke sáth thá. 3 [5]Sárí chízen̲ us ke wasíle se paidá húín̲; aur jo kuchh paidá húá hai, us men̲ se koí chíz bhí us ke bagair paidá nahín̲ húí. 4 [6]Us men̲ zindagí thí; aur [7]wuh zindagí ádmíon̲ ká núr thá. 5 Aur [8]núr táríkí men̲ chamaktá hai: aur táríkí ne use qabúl na kiyá[a]. 6 Ek ádmí [9]Yúhanná nám á maujúd húá, jo [10]Ḵhudá kí taraf se bhejá gayá thá. 7 Yih [11]gawáhí ke liye áyá, ki núr kí gawáhí de, [12]táki sab us ke wasíle se ímán láen̲. 8 [13]Wuh ḵhud to núr na thá, magar núr kí [11]gawáhí dene ko áyá thá. 9 [14]Haqíqí núr, jo har ek ádmí ko raushan kartá hai, [15]dunyá men̲ áne ko thá[b]. 10 Wuh dunyá men̲ thá, aur [5]dunyá us ke wasíle se paidá húí, aur [16]dunyá ne use na pahcháná. 11 Wuh [17]apne ghar[c] áyá, aur [18]us ke apnon̲ ne use [19]qabúl na kiyá. 12 Lekin jitnon̲ ne use qabúl kiyá, us ne [20]unhen̲ [21]Ḵhudá ke farzand banne ká haqq baḵhshá, ya'ní unhen̲ [22]jo us ke nám par ímán láte hain̲. 13 Wuh [23]na ḵhún se, [24]na jism kí ḵhwáhish[d] se, na insán ke iráde se, balki [25]Ḵhudá se paidá húe. 14 Aur [26]Kalám [27]mujassam húá, aur [28]fazl aur [29]sachchái se ma'múr hokar [30]hamáre darmiyán rahá[e], aur [31]ham ne us ká aisá jalál dekhá, jaisá Báp ke[f] iklaute ká jalál. 15 [32]Yúhanná ne us kí bábat gawáhí dí, aur pukárke kahá hai, ki Yih wuhí hai, jis ká main̲ ne zikr kiyá, ki [33]Jo mere ba'd átá hai wuh mujh se muqaddam ṭhahrá; kyún̲ki wuh mujh se pahle thá. 16 Kyún̲ki [34]us kí ma'múrí men̲ se ham sab ne páyá, ya'ní [35]fazl par fazl. 17 Is liye ki [36]sharí'at to Músá kí ma'rifat dí gayí; magar [37]fazl aur sachchái Yisú' Masíh kí ma'rifat pahun̲chí. 18 [38]Ḵhudá ko kisí ne kabhí nahín̲ dekhá; [39]iklautá Betá[g], jo Báp kí god men̲ hai, [40]usí ne záhir kiyá.

Yahúdíon̲ ke jawáb men̲ apní aur Masíh kí bábat Yúhanná kí gawáhí.

19 Aur Yúhanná kí gawáhí

---

a Yá táríkí us par gálib na áí.
b Yá Haqíqí núr wuh thá jo dunyá men̲ ánewále har ek ádmí ko raushan kartá hai.
c Yún. apní chízon̲ men̲.
d Yún. iráde.
e Yún. ḵhaima ḍálá.
f Yún. báp ke pás se.
g N. Ḵhudá izád.

---

[1] Paid. 1. 1. Muq. Kul. 1. 8, 17 aur 1 Yúh. 1. 1 aur Muk. 1. 4, 8, 17; 3. 14; 21. 6 aur 22. 13.
[2] Muk. 19. 13. Muq. 'Ibr. 4. 12 aur 1 Yúh. 1. 1.
[3] 1 Yúh. 1. 2. Muq. báb 17. 5.
[4] Fil. 2. 6. Muq. áyat 18 aur Rom. 9. 5.
[5] Áyat 10. Zab. 33. 6. 1 Kur. 8. 6. Kul. 1. 16. 'Ibr. 1. 2.
[6] Báb 5. 26 aur 11. 25. 1 Yúh. 1. 2 aur 5. 11.
[7] Báb 8. 12; 9. 5 aur 12. 46.
[8] Muq. báb 3. 19.
[9] Mat. 3. 1. Mar. 1. 4. Lúq. 3. 2.
[10] Áyat 33. Báb 3. 28. Mal. 3. 1.
[11] Báb 3. 26, 5. 33 aur 10. 41.
[12] A'mál 19. 4.
[13] Áyat 20.
[14] Yas'. 49. 6. 1 Yúh. 2. 8.
[15] Báb 3. 19; 11. 27 aur 12. 46, wag:
[16] Muq. báb 16. 3 aur 1 Yúh. 3. 1.
[17] Mat. 21. 38.
[18] Báb 13. 1.
[19] Báb 5. 43. Muq. báb 3. 11, 32.

[20] 1 Yúh. 5. 1.
[21] 1 Yúh. 3. 1. Muq. Mat. 5. 45 aur Gal. 3. 26. Dekho báb 11. 52.
[22] Dekho 1 Yúh. 5. 13.
[23] 1 Pat. 1. 23.
[24] Báb 3. 6.
[25] Ya'q. 1. 18. Muq. báb 3. 3 aur 1 Pat. 1. 3.
[26] Áyat 1.
[27] Rom. 1. 3 aur 8. 3. Gal. 4. 4. Fil. 2. 7, 8. Kul. 1. 21. 1 Tim. 3. 16. 'Ibr. 2. 14. 1 Yúh. 4. 2. 2 Yúh. 7. Muq. báb 6. 51.
[28] Áyat 17.
[29] Muq. báb 14. 6.
[30] Muk. 7. 15 (hash: ke liye) aur 21. 3 (hash: ke liye).
[31] Báb 2. 11. Lúq. 9. 32. 2 Pat. 1. 16, 17. 1 Yúh. 1. 1 aur 4. 14.
[32] Dekho áyat 7.
[33] Áyát 27, 30. Dekho Mat. 3. 11.
[34] If. 1. 23 aur 3. 19. Kul. 1. 19 aur 2. 9. Muq. If. 4. 13.
[35] Muq. Mat. 25. 29.
[36] Báb 7. 19. Ḵhur. 20. 1. A'mál 7. 38, wag:
[37] Áyat 14. Muq. Rom. 5. 21.
[38] Báb 5. 37 aur 6. 46. Ḵhur. 33. 20. Kul. 1. 15. 1 Tim. 6. 16. 1 Yúh. 4. 12, 20. Muq. báb 12. 45.
[39] Áyat 14. Dekho báb 3. 16.
[40] Muq. Mat. 11. 27. Dekho báb 3. 22.

yih hai, ki jab Yahúdíon ne Yarúshalem se káhin aur Lewí yih púchhne ko us ke pás bheje, ki [41] Tú kaun hai? 20 to [42] us ne iqrár kiyá, aur inkár na kiyá, balki iqrár kiyá, ki Main to Masíh nahín hún. 21 Unhon ne us se púchhá, Phir kaun hai? Kyá [43] tú Eliyyáh hai? Us ne kahá; Main nahín hún. Kyá tú [44] wuh nabí hai? Us ne jawáb diyá, ki Nahín. 22 Pas unhon ne us se kahá; Phir tú hai kaun? táki ham apne bhejnewálon ko jawáb den. Tú apne haqq men kyá kahtá hai? 23 Us ne kahá; Main, jaisá Yasha'yáh nabí ne kahá hai, [a] [45] biyábán men ek pukárnewále kí áwáz hún, ki Tum Khudáwand kí ráh ko sídhá karo. 24 Yih Farísíon kí taraf se bheje gaye the. 25 Unhon ne us se yih suwál kiyá, ki Agar tú na Masíh hai, na Eliyyáh, na wuh nabí, to phir [46] baptisma [b] kyún detá hai? 26 Yúhanná ne jawáb men un se kahá, ki [47] Main pání se [c] baptisma [b] detá hún; tumháre darmiyán ek shakhs khará hai, jise tum nahín jánte, 27 ya'ní [48] mere ba'd ká ánewálá, jis kí jútí ká tasma main kholne ke láiq nahín. 28 Yih báten Yardan ke pár [49] Bait'aniyyáh men wáqi' húín, jahán Yúhanná baptisma [b] detá thá.

Yisú' ke dekhne ke ba'd Yúhanná kí gawáhí.

29 Dúsre din us ne Yisú' ko apní taraf áte dekhkar kahá; Dekho, yih [50] Khudá ká Barra hai, jo [51] dunyá ká [52] gunáh uthá le játá [d] hai. 30 Yih wuhí hai, jis kí bábat main ne kahá thá, ki Ek shakhs [53] mere ba'd átá hai, jo mujh se muqaddam thahrá hai, kyúnki wuh mujh se pahle thá. 31 Aur main to use pahchántá na thá; magar [54] is liye pání se [c] baptisma [b] detá húá áyá, ki wuh Isráíl par záhir ho jáe. 32 Aur Yúhanná ne yih [55] gawáhí dí, ki [56] Main ne Rúh ko kabútar kí tarah ásmán se utarte dekhá hai, aur [57] wuh us par thahr gayá. 33 Aur main to use pahchántá na thá; magar [58] jis ne mujhe [59] pání se [c] baptisma [b] dene ko bhejá, usí ne mujh se kahá, ki Jis par tú Rúh ko utarte aur thahrte dekhe, [60] wuhí Rúhu'l Quds se [c] baptisma [b] denewálá hai. 34 Chunánchi main ne dekhá aur gawáhí dí hai, ki yih Khudá ká Betá hai.

Yisú' ke pahle tín shágird.

35 Dúsre din phir Yúhanná aur us ke shágirdon men se do shakhs khare the. 36 Us ne Yisú' par, jo já rahá thá, nigáh karke kahá, Dekho, yih [61] Khudá ká Barra hai! 37 Wuh dono shágird us ko yih kahte sunkar Yisú' ke píchhe ho liye. 38 Yisú' ne phirkar aur unhen píchhe áte dekhkar un se kahá; [62] Tum kyá dhúndhte ho? Unhon ne us se kahá; [63] Ai Rabbí, (ya'ní Ai ustád), tú kahán rahtá hai? 39 Us ne un se kahá; Chalo, dekh loge. Pas unhon ne ákar us ke rahne kí jagah dekhí, aur

---

a Yasha'yáh 40. 3. b Yá *istibág.* c Yá *men.* d Yá *uthátá.*

[41] Muq. báb 8. 25. [42] Áyat 8. Báb 3. 28. A'mál 13. 25. Muq. Lúq. 3. 15 [43] Muq. Mat. 11. 14 aur 16. 14. [44] Dekho Ist. 18. 15, 18. [45] Dekho Mat. 3. 3. [46] Mat. 3. 6. Mar. 1. 4. Lúq. 3. 3, 7. [47] Mat. 3. 11. Mar. 1. 7, 8. Lúq. 3. 16. A'mál 1. 5 aur 13. 25. [48] Áyát 15, 30. [49] Qáz. 7. 24 (?). Yash. 15. 6, 61 aur 18. 22 (?). [50] Áyat 36. Khur. 12. 3. Yas'. 53. 7. A'mál 8. 32. 1 Pat. 1. 19. Muq. Paid. 22. 8 aur Muk. 5. 6, wag:

[51] Muq. báb 3. 16, 17; 4. 42 aur 12. 47 aur 1 Yúh. 2. 2 aur 4. 14. [52] 1 Yúh. 3. 5. Muq. 'Ibr. 10. 4, 11. [53] Áyát 15, 27. [54] Lúq. 1. 17, 76, 77. [55] Dekho áyat 7. [56] Mat. 3. 16. Mar. 1. 10. Lúq. 3. 22. [57] Muq. Yas'. 11. 2 aur A'mál 10. 38. [58] Áyat 6. Lúq. 3. 2. [59] Muq. báb 3. 5. [60] Mat. 3. 11. Mar. 1. 8. Lúq. 3. 16. A'mál 1. 5. [61] Dekho áyat 29. [62] Báb 18. 4, 7 aur 20. 15. [63] Áyat 49. Báb 3. 2, 26 aur 6. 25. Muq. báb 20. 16 aur Mar. 10. 51.

us roz us ke sáth rahe; aur yih daswen ghante ke qaríb thá. 40 [64] Un dono men se jo Yúhanná kí bát sunkar Yisú' ke píchhe ho liye the, ek Shama'ún Patras ká bhái Andriyás thá. 41 Us ne pahle apne sage bhái Shama'ún se milkar us se kahá, ki Ham ko [65] Khristus, ya'ní [66] Masíh mil gayá. 42 Wuh use Yisú' ke pás láyá: Yisú' ne us par nigáh karke kahá, ki Tú [67] Yúhanná ká betá Shama'ún hai: tú [68] Kefá, ya'ní Patras [a], kahlágá.

Yisú' ke do âur shágirdon ká hál.

43 [69] Dúsre din Yisú' ne [70] Galíl men jáná cháhá; aur Filippus se milkar kahá; Mere píchhe ho le. 44 [71] Filippus Andriyás aur Patras ke shahr Baitsaidá ká báshinda thá. 45 Filippus ne [72] Natan'el se milkar us se kahá, ki Jis ká zikr [73] Músá ne Tauret men aur nabíon ne kiyá hai, wuh ham ko mil gayá; wuh [74] Yúsuf ká betá Yisú' [75] Násarí hai. 46 Natan'el ne us se kahá; [76] Kyá Násarat se koí achchhí chíz nikal saktí hai? Filippus ne kahá; Chalkar dekh le. 47 Yisú' ne Natan'el ko apní taraf áte dekhkar us ke haqq men kahá; Dekho, yih fi'l haqíqat [77] Isráílí hai: [78] is men makr nahín. 48 Natan'el ne us se kahá; [79] Tú mujhe kahán se jántá hai? Yisú' ne us ke jawáb men kahá; Is se pahle ki Filippus ne tujhe buláyá, jab tú anjír ke darakht ke níche thá, main ne tujhe dekhá. 49 Natan'el ne us ko jawáb diyá; [80] Ai Rabbí, [81] tú Khudá ká Betá, tú [82] Isráíl ká bádsháh hai. 50 Yisú' ne jawáb men us se kahá; Main ne jo tujh se kahá, ki tujh ko anjír ke darakht ke níche dekhá, kyá tú isí liye ímán láyá hai? Tú in se bhí bare bare májare dekhegá. 51 Phir us se kahá; Main tum se sach sach kahtá hun, ki Tum [83] ásmán ko khulá húá, aur [84] Khudá ke firishton ko úpar játe aur [85] Ibn i Ádam par utarte dekhoge.

Yisú' ká pahlá mu'jiza.

2 1 Phir [1] tísre din [2] Qáná e Galíl men ek shádí húí; aur Yisú' kí mán wahán thí: 2 aur Yisú' aur [3] us ke shágirdon kí bhí us shádí men da'wat thí. 3 Aur jab mai ho chukí, Yisú' kí mán ne us se kahá, ki Un ke pás mai nahín rahí. 4 Yisú' ne us se kahá; [4] Ai 'aurat, [5] mujhe tujh se kyá kám hai? Abhí [6] merá waqt nahín áyá. 5 Us kí mán ne khádimon se kahá; Jo kuchh yih tum se kahe, wuh karo. 6 Wahán [7] Yahúdíon kí tahárat ke dastúr ke muwáfiq patthar ke chha matke rakkhe the, aur un men do do, tín tín [8] man kí gunjáish thí. 7 Yisú' ne un se kahá; Matkon men páni bhar do. Pas unhon ne un ko lab á lab bhar diyá. 8 Phir us ne un se kahá, ki Ab nikálkar mír majlis ke pás le jáo. Pas wuh le gaye. 9 Jab mír majlis ne [9] wuh páni chakhá, jo mai ban gayá thá, aur na jántá thá, ki yih

[64] Muq. Mat. 4. 18—22 aur Mar. 1. 16—20 aur Lúq. 5. 2—11.
[65] Báb 4. 25
[66] Zab. 2. 2. Dan. 9. 25, 26. 1 Kur. 1. 23.
[67] Báb 21. 15—17.
[68] 1 Kur. 1. 12 aur 3. 22. Gal. 1. 18, wag:
[69] Muq. áyat 35 aur báb 2. 1.
[70] Muq. áyat 28.
[71] Báb 12. 21.
[72] Báb 21. 2
[73] Dekho Lúq. 16. 16 aur 24. 27.
[74] Báb 6. 42. Lúq. 3. 23.
[75] Dekho Mat. 2. 23.
[76] Muq. báb 7. 41, 52.
[77] Zab. 73. 1. Rom. 9. 4, 6.
[78] Zab. 32. 2 Saf. 3. 13. Muq. Muk. 14. 5.
[79] Báb 2. 24, 25.
[80] Dekho áyat 38.
[81] Muq. báb 6. 69; 11. 27 aur 20. 28.
[82] Báb 12. 13. Saf. 3. 15. Mat. 27. 11, 42. Muq. Zak. 9. 9.
[83] Hiz. 1. 1. Mat. 3. 16. Lúq. 3. 21. A'mál 7. 56 aur 10. 11, wag:
[84] Muq. Paid. 28. 12.
[85] Dekho Dán. 7. 13.
[1] Muq. báb 1. 29, 35, 43.
[2] Báb 4. 46 aur 21. 2.
[3] Báb 1. 40—49.
[4] Báb 19. 26.
[5] Dekho 2 Sam. 16. 10.
[6] Báb 7. 30; 8. 20 aur 13. 1. Muq. báb 7. 6, 8 aur 12. 23, wag:
[7] Báb 3. 25. Muq. Mar. 7. 3, 4.
[8] Dekho 2 Taw. 4. 5 (Yún.).
[9] Báb 4. 46.

[a] Ya'ní *patthar*. Mat. 16. 18 ko dekho.

kahán se áí hai, (magar khádim, jinhon ne pání nikálá thá, jánte the,) to mír majlis ne dúlhá ko bulákar us se kahá; 10 Har shakhs pahle achchhí mai pesh kartá hai, aur náqis us waqt jab píkar chhak gaye; magar tú ne achchhí mai ab tak rakh chhorí hai. 11 Yih pahlá mu'jiza[a] Yisú' ne Qáná e Galíl men dikhákar [10]apná jalál záhir kiyá, aur [11]us ke shágird us par ímán láe.

12 Is ke ba'd wuh aur us kí mán aur [12]bháí aur us ke shágird Kafarnahúm ko gaye, aur wahán chand roz rahe.

Yisú' ká haikal ko pák sáf karná, aur apne markar jí uthne kí peshíngoí karní.

13 Yahúdíon kí [13]'Íd i Fasah nazdík thí, aur Yisú' [14]Yarúshalem ko gayá. 14 [15]Us ne haikal men bail aur bher aur kabútar ke bechnewálon ko, aur sarráfon ko baithe húe páyá; 15 aur rassiyon ká korá banákar sab ko, ya'ní bheron aur bailon ko, haikal se nikál diyá, aur sarráfon ke paise bikher diye, aur takhte ulat diye; 16 aur kabútar faroshon se kahá; In ko yahán se le jáo: [16]mere Báp ke ghar ko tijárat ká ghar na banáo. 17 Us ke shágirdon ko yád áyá, ki likhá hai[b]; Tere ghar kí gairat mujhe khá jáegí. 18 Pas Yahúdíon ne jawáb men us se kahá; Tú jo in kámon ko kartá hai, hamen [17]kaun sá nishán dikhátá hai? 19 Yisú' ne jawáb men un se kahá, ki [18]Is maqdis ko dhá do, to [19]main use tín din men khará kar dúngá. 20 Yahúdíon ne kahá; Chhiyálís baras men yih maqdis baná hai, aur kyá tú use tín din men khará kar degá? 21 Magar us ne [20]apne badan ke maqdis kí bábat kahá thá. 22 Pas jab wuh murdon men se jí uthá, to [21]us ke shágirdon ko yád áyá, ki us ne yih kahá thá: aur unhon ne [22]kitáb i muqaddas aur us qaul ká, jo Yisú' ne kahá thá, yaqín kiyá.

Ba'z ímán lánewálon par Masíh ká i'tibár na karná.

23 Jab wuh Yarúshalem men Fasah ke waqt 'Íd men thá, to bahut se log [23]un mu'jizon[c] ko dekhkar, jo wuh dikhátá thá, us ke nám par ímán láe. 24 Lekin Yisú' [24]apní nisbat un par i'tibár na kartá thá, is liye ki [25]wuh sab ko jántá thá, 25 aur is kí hájat na rakhtá thá ki koí insán ke haqq men gawáhí de; kyúnki [25]wuh áp jántá thá, ki insán ke dil men kyá kyá hai.

Nayí paidáish ke báre men Níkudemus ke sáth Yisú' kí guftgú.

3 1 Farísíon men se ek shakhs [1]Níkudemus nám [2]Yahúdíon ká ek sardár thá: 2 us ne [3]rát ko Yisú' ke pás ákar us se kahá; [4]Ai Rabbí, [5]ham jánte hain ki tú Khudá kí taraf se ustád hokar áyá hai; kyúnki jo mu'jize[d] tú dikhátá hai, koí shakhs nahín dikhá saktá, [6]jab tak Khudá

a Yún. *yih nishánon ká shurú'.*
b Zabúr 69. 9.
c Yún. *nishánon.*
d Yún. *nishán.*

10 Dekho báb 1. 14.
11 Áyat 2.
12 Dekho Mat. 12. 46.
13 Báb 11. 55. Dekho báb 6. 4.
14 Áyat 23. Ist. 16. 1–6. Lúq. 2. 41.
15 Muq. Mat. 21. 12, 13 aur Mar. 11. 15–17 aur Lúq. 19. 45, 46. Mal. 3. 1–3 ke sáth.
16 Muq. báb 14. 2 aur Lúq. 2. 49.
17 Báb 4. 48 aur 6. 30. Muq. Khur. 4. 1, 8 aur 7. 9. Dekho Mat. 12. 38.
18 Muq. Mat. 26. 61 aur 27. 40 aur Mar. 14. 58 aur 15. 29.
19 Báb 10. 18.
20 Muq. báb 1. 14 aur 1 Kur. 6. 19 aur Kul. 2. 9.
21 Báb 12. 16. Lúq. 24. 8.
22 Muq. báb 20. 9. Dekho Zab. 16. 10.
23 Báb 11. 45.
24 Muq. báb 6. 14, 15.
25 Báb 1. 48; 5. 42 aur 16. 30. Muq. báb 6. 61, 64. Dekho Mat. 9. 4.
1 Báb 7. 50 aur 19. 39.
2 Dekho Lúq. 24. 20.
3 Muq. báb 12. 42.
4 Dekho báb 1. 38.
5 Muq. báb 9. 29 aur Mat. 22. 16.
6 A'mál 10. 38. Muq. báb 5. 36 aur 9. 33 aur A'mál 2. 22.

us ke sáth na ho. 3 Yisú' ne jawáb men̲ us se kahá; Main̲ tujh se sach sach kahtá hún̲, ki jab tak koí [7]naye sire se[a] [8]paidá na ho, wuh [9]Khudá kí bádsháhat ko dekh nahín̲ saktá. 4 Níkudemus ne us se kahá; Ádmí jab búṛhá ho gayá, to kyún̲kar paidá ho saktá hai? kyá wuh dobára apní mán̲ ke peṭ men̲ dákhil hokar paidá ho saktá hai? 5 Yisú' ne jawáb diyá, ki Main̲ tujh se sach sach kahtá hún̲; Jab tak koí ádmí [10]pání aur Rúh se paidá na ho, wuh Khudá kí bádsháhat men̲ dákhil nahín̲ ho saktá. 6 [11]Jo jism se paidá húá hai, [12]jism hai, aur jo Rúh se paidá húá hai, [13]rúh hai. 7 [14]Ta'ajjub na kar, ki main̲ ne tujh se kahá; Tumhen̲ [15]naye sire se[a] paidá honá zarúr hai. 8 [16]Hawá[b] [17]jidhar cháhtí hai chaltí hai, aur tú us kí áwáz suntá hai, magar nahín̲ jántá, ki wuh kahán̲ se átí, aur kahán̲ ko játí hai: jo koí Rúh se paidá húá aisá hí hai. 9 Níkudemus ne jawáb men̲ us se kahá; [18]Yih báten̲ kyún̲kar ho saktí hain̲? 10 Yisú' ne jawáb men̲ us se kahá; Baní Isráíl ká ustád hokar [19]kyá tú in báton̲ ko nahín̲ jántá? 11 Main̲ tujh se sach sach kahtá hún̲, ki [20]jo ham jánte hain̲, wuh kahte hain̲, aur jise ham ne dekhá hai, us kí gawáhí dete hain̲; aur [20]tum hamárí gawáhí qabúl nahín̲ karte. 12 Jab main̲ ne tum se zamín kí báten̲ kahín̲, aur tum ne yaqín nahín̲ kiyá, to agar main̲ tum se ásmán kí báten̲ kahún̲, to kyún̲kar yaqín karoge? 13 Aur [21]ásmán par koí nahín̲ chaṛhá, siwá [22]us ke jo ásmán se utrá, ya'ní Ibn i Ádam, [23]jo ásmán men̲ hai[c]. 14 Aur [24]jis tarah Músá ne sánp ko biyábán men̲ ún̲che par chaṛháyá, usí tarah zarúr hai ki Ibn i Ádam bhí [25]ún̲che par chaṛháyá jáe; 15 táki jo koí ímán láe, [26]us men̲ [27]hamesha kí zindagí páe.

Naját aur halákat ke tariqe.

16 Kyún̲ki [28]Khudá ne [29]dunyá se aisí mahabbat rakkhí, [30]ki us ne apná iklautá Beṭá bakhsh diyá, táki jo koí us par ímán láe [31]halák na ho, balki hamesha kí zindagí páe. 17 Kyún̲ki [32]Khudá ne Beṭe ko dunyá men̲ is liye nahín̲ bhejá, [33]ki dunyá par sazá ká hukm kare, balki is liye ki dunyá us ke wasíle se naját páe. 18 [34]Jo us par ímán látá hai, us par sazá ká hukm nahín̲ hotá; jo us par ímán nahín̲ látá, us par sazá ká hukm ho chuká; is liye ki wuh [35]Khudá ke iklaute Beṭe ke nám par ímán nahín̲ láyá. 19 [36]Aur sazá ke hukm ká sabab yih hai, ki [37]núr dunyá men̲ áyá hai, aur [38]ádmíon̲ ne táríkí ko núr se ziyáda pasand kiyá, is liye ki [39]un ke kám bure the. 20 [40]Kyún̲ki jo koí badí kartá hai, wuh núr se dushmaní rakhtá hai, aur núr ke pás nahín̲ átá, [41]aisá na ho ki us ke kámon̲ par malámat kí jáe. 21 Magar jo [42]sachchái par 'amal kartá hai, wuh [43]núr ke pás átá hai,

[7] Muq. 2 Kur. 5. 17 aur Gal. 6. 15 aur 1 Pat. 1. 3, 23. Ya'q. 1. 17 aur 3. 15, 17 (hash: ke liye).
[8] Dekho bab 1. 13.
[9] Áyat 36.
[10] Muq. Hiz. 36. 25—27 aur Mar. 16. 16 aur A'mál 2. 38 aur If. 5. 26 aur Tit. 3. 5 aur 'Ibr. 10. 22.
[11] 1 Kur. 15. 50.
[12] Báb 6. 63.
[13] Muq. báb 4. 24.
[14] Bab 5. 28.
[15] Dekho ayat 3.
[16] Muq. Wá'iz 11. 5 aur Hiz. 37. 9
[17] 1 Kur. 12. 11.
[18] Báb 6. 52, 60.
[19] Muq. bab 9. 30.
[20] Dekho áyat 32.
[21] Amsál 30. 4. Muq. A'mál 2. 34 aur If. 4. 9.
[22] Áyat 31. Bab 6. 38, 42, 62. 1 Kur. 15. 47. Muq. Rom. 10. 6.
[23] Muq. bab 7. 34.
[24] Gin. 21. 9.
[25] Bab 8. 28 aur 12. 32, 34.
[26] Muq. báb 15. 4 aur 16. 33 aur 1 Yúh. 5. 12, 20.
[27] Áyat 36.
[28] Rom. 5. 8. If. 2. 4. 2 Thiss. 2. 16. 1 Yúh. 3. 1 aur 4. 9, 10.
[29] Dekho báb 1. 29.
[30] Rom. 8. 32.
[31] Báb 10. 28.
[32] Bab 5. 36, 38; 6. 29, 57; 7. 29; 8. 42; 10. 36; 11. 42; 17. 3 aur 20. 21. Rom. 8. 3. 1 Yúh. 4. 9, 10, 14.
[33] Báb 5. 45; 8. 15 aur 12. 47. Muq. báb 5. 22 aur 8. 11.
[34] Bab 5. 24. Muq. Mar. 16. 16.
[35] Dekho 1 Yúh. 5. 13.
[36] Muq. báb 9. 39.
[37] Dekho báb 1. 4, 5, 9.
[38] Muq. Yas'. 30. 10 aur Yarm. 5. 31.
[39] Báb 7. 7.
[40] Muq Aiy. 24. 13 aur Rom. 13. 12 aur If. 5. 13.
[41] If. 5. 11, 13.
[42] 1 Yúh. 1. 6
[43] Zab. 139 23, 24.

a Yá *úpar kí taraf se.* b Ya *Rúh.* c N. *jo ásmán men̲ hai* na dárad.

táki us ke kám záhir hon, ki wuh Khudá men kiye gaye hain.

Yúhanná ká iqrár, ki mujhe ghatná aur Masíh ko barhná cháhiye.

22 In báton ke ba'd Yisú' aur us ke shágird Yahúdiya ke mulk men áe; aur wuh wahán un ke sáth rahkar [44] baptisma [a] dene lagá. 23 Aur Yúhanná bhí [45] Shálem ke nazdík 'Ainon men baptisma [a] detá thá, kyúnki wahán pání bahut thá, aur log ákar baptisma [a] lete the; 24 kyúnki [46] Yúhanná us waqt tak qaidkháne men dálá na gayá thá. 25 Pas Yúhanná ke shágirdon kí kisí Yahúdí ke sáth [47] tahárat kí bábat bahs húí. 26 Unhon ne Yúhanná ke pás ákar kahá; [48] Ai Rabbí, jo shakhs Yardan ke pár tere sáth thá, [49] jis kí tú ne gawáhí dí hai, dekh, wuh baptisma [a] detá hai, aur [50] sab us ke pás áte hain. 27 Yúhanná ne jawáb men kahá; [51] Insán kuchh nahín pá saktá, [52] jab tak us ko [53] ásmán se na diyá jáe. 28 Tum khud mere gawáh ho, ki main ne kahá; [54] Main Masíh nahín, magar [55] us ke áge bhejá gayá hún. 29 [56] Jis kí dulhan hai, wuh dúlhá hai; magar [57] dúlhá ká dost jo khará húá us kí suntá hai, dúlhá kí áwáz se [58] bahut khush hotá hai: pas merí yih khushí púrí ho gayí. 30 [59] Zarúr hai ki wuh barhe, aur main ghatún.

Masíh ke paigám kí haqíqat.

31 [60] Jo úpar se átá hai, [61] wuh sab se úpar hai: jo zamín se hai, wuh zamín hí se hai, aur zamín hí kí [62] kahtá hai: [63] jo ásmán se átá hai, [61] wuh sab se úpar hai. 32 [64] Jo kuchh us ne dekhá aur suná, usí kí gawáhí detá hai, [65] aur koí us kí gawáhí qabúl nahín kartá. 33 Jis ne us kí gawáhí qabúl kí, us ne is bát par [66] muhr kar dí, [67] ki Khudá sachchá hai. 34 Kyúnki jise [68] Khudá ne bhejá, wuh Khudá kí báten kahtá hai: is liye ki wuh Rúh [69] náp nápkar nahín detá. 35 [70] Báp Bețe se mahabbat rakhtá hai, aur [71] us ne sab chízen us ke háth men de dí hain. 36 [72] Jo Bețe par ímán látá hai, hamesha kí zindagí us kí hai; lekin [73] jo [74] Bețe kí nahín mántá, [75] zindagí ko na dekhegá, balki us par Khudá ka gazab rahtá hai.

Ek Sámarí 'aurat ke sáth Yisú' kí guftgú.

4 1 Phir jab Khudáwand ko ma'lúm húá, ki Farísíon ne suná hai, ki Yisú' Yúhanná se ziyáda shágird kartá, aur [1] baptisma [a] detá hai; 2 (go Yisú' áp nahín balki us ke shágird baptisma [a] dete the); 3 to wuh Yahúdiya ko chhorkar [2] phir Galíl ko chalá gayá. 4 Aur us ko Sámariya se hokar jáná [3] zarúr thá. 5 Pas wuh Sámariya ke ek shahr tak áyá, jo Súkhár kahlátá hai; wuh us qit'a ke nazdík

[44] Áyat 26. Báb 4. 1, 2.
[45] Paid. 33. 18 (?).
[46] Muq. báb 5. 35. Dekho Mat. 4. 12.
[47] Báb 2. 6.
[48] Áyat 2.
[49] Dekho báb 1. 7.
[50] Báb 12. 19.
[51] 1 Kur. 4. 7. 'Ibr. 5. 4.
[52] Báb 6. 65. Muq. Ya'q. 1. 17.
[53] Dekho Mat. 21. 25.
[54] Dekho báb 1. 20.
[55] Mal. 3. 1. Mar. 1. 2. Lúq. 1. 17. A'mál 19. 4.
[56] Dekho Mat. 25. 1.
[57] Qáz. 14. 20. Gaz. 5. 1.
[58] Mat. 9. 15.
[59] Mat. 3. 11
[60] Báb 8. 23.
[61] Rom. 9. 5. If. 1. 21.
[62] Muq. 1 Yúh. 4. 5.
[63] Dekho áyat 13.
[64] Áyat 11. Báb 1. 18; 7. 16; 8. 26 aur 15. 15, wag:
[65] Muq. áyat 19 aur báb 1. 11; 5. 43 aur 12. 37.
[66] Muq. báb 6. 27 aur Rom. 15. 28 (hásh:) aur 2 Kur. 1. 22 aur If. 1. 13 aur Muk. 7. 3—8.
[67] Muq. 1 Yúh. 5. 10.
[68] Dekho áyat 17.
[69] Muq. Hiz. 4. 11, 16.
[70] Dekho báb 5. 20.
[71] Dekho Mat. 28. 18.
[72] Áyát 15, 16. Báb 5. 24; 6. 40, 47, 54. 1 Yúh. 5. 12, 13. Muq. báb 11. 25, 26 aur 20. 31. Dekho Mat. 19. 16.
[73] Muq. Rom. 2. 8 aur If. 5. 6 aur Kul. 3. 6.
[74] Muq. báb 6. 53 aur Mar. 16. 16 aur 1 Yúh. 5. 12.
[75] Áyat 3.
[1] Báb 3. 22, 26.
[2] Báb 2. 11, 12.
[3] Muq. Luq. 13. 33.

a Yá *istibág*.

hai, [4]jo Ya'qúb ne apne beṭe Yúsuf ko diyá thá. 6 Aur Ya'qúb ká kúán[a] waháṉ thá. Chunánchi Yisú' safar se [5]thaká mánda hokar us kúeṉ[a] par yúṉ hí baiṭh gayá. Yih chhaṭe ghanṭe ke qaríb thá. 7 Sámariya kí ek 'aurat pání bharne áí. Yisú' ne us se kahá; [5] Mujhe pání pilá; 8 kyúṉki us ke shágird shahr meṉ kháná mol lene ko gaye the. 9 Us Sámarí 'aurat ne us se kahá, ki Tú Yahúdí hokar mujh Sámarí 'aurat se pání kyúṉ máṉgtá hai? ([6]kyúṉki Yahúdí Sámaríoṉ se kisí tarah ká bartáo nahíṉ rakhte.) 10 Yisú' ne jawáb meṉ us se kahá; Agar tú Khudá kí bakhshish ko jántí, aur yih bhí jántí, ki wuh kaun hai, jo tujh se kahtá hai; Mujhe pání pilá, to tú us se máṉgtí, aur wuh tujhe [7]zindagí ká[b] pání detá. 11 'Aurat ne[c] us se kahá; Ai Khudáwand, tere pás pání bharne ko to kuchh hai nahíṉ, aur kúáṉ gahrá hai: phir wuh zindagí ká[b] pání tere pás kaháṉ se áyá? 12 [8]Kyá tú hamáre báp Ya'qúb se bará hai, [9]jis ne ham ko yih kúáṉ diyá, aur khud us ne, aur us ke beṭoṉ ne, aur us ke maweshí ne us meṉ se píyá? 13 Yisú' ne jawáb meṉ us se kahá; Jo koí is pání meṉ se pítá hai, wuh phir piyásá hogá; 14 magar [10]jo koí us pání meṉ se píegá jo maiṉ use dúṉgá, wuh [11]abad tak piyásá na hogá; balki jo pání maiṉ use dúṉgá, wuh [12]us meṉ ek chashma ban jáegá, jo hamesha kí zindagí ke liye járí rahegá. 15 'Aurat ne us se kahá; Ai Khudáwand, [13]wuh pání mujh ko de, táki maiṉ na piyásí húṉ, na pání bharne ko yaháṉ tak áúṉ. 16 Yisú' ne[c] us se kahá; Já, [14]apne shauhar ko yaháṉ bulá lá. 17 'Aurat ne jawáb meṉ us se[d] kahá, ki Maiṉ beshauhar húṉ. Yisú' ne us se kahá, ki Tú ne khúb kahá; Maiṉ beshauhar húṉ; 18 kyúṉki tú páṉch shauhar kar chukí hai; aur jis ke pás tú ab hai, wuh terá shauhar nahíṉ; yih tú ne sach kahá. 19 'Aurat ne us se kahá; Ai Khudáwand, mujhe ma'lúm hotá hai ki [15]tú [16]nabí hai. 20 [17]Hamáre bápdádoṉ ne [18]is pahár par parastish kí; aur tum kahte ho, ki [19]wuh jagah jaháṉ parastish karní cháhiye, [20]Yarúshalem meṉ hai. 21 Yisú' ne us se kahá; [21]Ai 'aurat, merí bát ká yaqín kar, ki [22]wuh waqt átá hai ki tum [23]na to is pahár par Báp kí parastish karoge, aur na Yarúshalem meṉ. 22 [24]Tum jise nahíṉ jánte, us kí parastish karte ho; [25]ham jise jánte haiṉ, us kí parastish karte haiṉ: kyúṉki [25]naját [26]Yahúdíoṉ meṉ se hai. 23 Magar [27]wuh waqt átá hai, balki ab hí hai, ki sachche parastár Báp kí parastish [28]rúh aur [29]sachchái se karenge, kyúṉki Báp apne liye aise hí parastár [30]ḍhúṉḍhtá hai. 24 Khudá rúh hai, aur zarúr hai ki us ke parastár rúh aur sachchái se parastish kareṉ. 25 'Aurat ne us se kahá; Maiṉ jántí húṉ, ki

a Yún. *chashma.* b Yún. *zinda.* c N. *Us ne.*
d N. *us se* na dárad.

[4] Áyat 12. Paid. 33. 19 aur 48. 22. Yash. 24. 32.
[5] Báb 19. 28. Muq. Mat. 4. 2; 8. 24 aur 21. 18.
[6] Lúq. 9. 53. Muq. báb 8. 48 aur 'Azrá 4. 3, 10. Dekho Mat. 10. 5.
[7] Báb 7. 38. Yarm. 2. 13 aur 17. 13. Muq. Paid. 26. 19 aur Yas'. 55. 1 aur Hiz. 47. 1, wag: aur Zak. 14. 8 aur Muk. 21. 6 aur 22. 2, 17.
[8] Muq. báb 8. 53.
[9] Áyat 5.
[10] Muq. báb 6. 35, 51, 58 aur 7. 37.
[11] Muq. Yas'. 49. 10 aur Muk. 7. 16.
[12] Báb 7. 38.
[13] Muq. báb 6. 34.
[14] Báb 16. 8.
[15] Báb 9. 17. Muq. báb 6. 14.
[16] Lúq. 7. 16, 39. Dekho Mat. 21. 11.
[17] Paid. 12. 6, 7 aur 33. 18, 20. Ist. 11. 29 aur 27. 12. Yash. 8. 33.
[18] Qáz. 9. 7.
[19] Muq. báb 11. 48.
[20] Dekho Ist. 12. 5.
[21] Báb 2. 4.
[22] Áyat 23. Báb 5. 25, 28 aur 16. 2, 25, 32.
[23] Saf. 2. 11. Mal. 1. 11. 1 Tim. 2. 8.
[24] Muq. 2 Sal. 17. 28—34 aur A'mál 17. 23.
[25] Zab. 147. 19, 20. Yas'. 2. 3. Rom. 3. 1, 2 aur 9. 4, 5.
[26] Mat. 2. 4, 5. A'mál 13. 23. Rom. 11. 26.
[27] Áyat 21.
[28] Muq. Rom. 8. 15 aur If. 2. 18 aur 6. 18 aur Fil. 3. 3.
[29] Zab. 145. 18. Muq. báb 1. 17.
[30] Muq. báb 6. 44.

[31]Masíh, jo Khristus kahlátá hai, ánewálá hai; jab wuh áegá, to [32]hamen sab báten batá degá. 26 Yisú' ne us se kahá; [33]Main jo tujh se bol rahá hún, wuhí hún.

Shágirdon ke sáth rúhání khurák aur fasl ke báre men Yisú' kí guftgú.

27 Itne men [34]us ke shágird á gaye, aur ta'ajjub karne lage ki wuh 'aurat se báten kar rahá hai; táham kisí ne na kahá, ki Tú kyá cháhtá hai? yá, Us se kis liye báten kartá hai? 28 Pas 'aurat apná ghará chhorkar shahr men chalí gayí, aur logon se kahne lagí; 29 Áo, ek ádmí ko dekho, [35]jis ne mere sab kám mujhe batá diye: kyá mumkin hai ki Masíh yihí hai? 30 Wuh shahr se nikalkar us ke pás áne lage. 31 Itne men us ke shágird us se yih darkhwást karne lage, ki [36]Ai Rabbí, kuchh khá le. 32 Lekin us ne un se kahá; Mere pás kháne ke liye aisá khána hai jise tum nahín jánte. 33 Pas shágirdon ne ápas men kahá; [37]Kyá koí us ke liye kuchh kháne ko láyá hai? 34 Yisú' ne un se kahá; [38]Merá khána yih hai, [39]ki apne bhejnewále kí marzí ke muwáfiq 'amal karún, aur [40]us ká kám púrá karún. 35 Kyá tum kahte nahín, ki Fasl ke áne men abhí chár mahíne báqí hain? Dekho, main tum se kahtá hún; apní ankhen uthákar kheton par nazar karo, ki [41]fasl pak gayí hai. 36 Aur kátnewálá mazdúrí pátá, aur hamesha kí zindagí ke liye phal jama' kartá hai, táki [42]bonewálá aur [43]kátnewálá dono [44]milkar khushí karen. 37 Kyúnki is par yih masal thík átí hai, ki [45]Bonewálá âur hai, kátnewálá âur. 38 Main ne tumhen wuh khet kátne ke liye bhejá, [46]jis par tum ne mihnat nahín kí: âuron ne mihnat kí, [47]aur tum un kí mihnat ke phal men sharík húe.

Bahut se Sámarion ká Yisú' par ímán láná.

39 Aur [48]us shahr ke bahut se Sámarí [49]us 'aurat ke kahne se, [50]jis ne gawáhí dí, ki Us ne mere sab kám mujhe batá diye, us par ímán láe. 40 Pas jab wuh Sámarí us ke pás áe, to us se darkhwást karne lage, ki Hamáre pás rah: chunánchi wuh do roz wahán rahá. 41 Aur [51]us ke kalám ke sabab âur bhí bahutere ímán láe; 42 aur us 'aurat se kahá; Ab ham tere kahne hí se ímán nahín láte; kyúnki ham ne khud sun liyá, [52]aur jánte hain ki yih fi'lhaqíqat [53]dunyá ká [54]Munjí hai.

Galíl men Yisú' ká máná jáná.

43 Phir [55]un do dinon ke ba'd wuh wahán se rawána hokar Galíl ko gayá. 44 Kyúnki Yisú' ne khud gawáhí dí, [56]ki Nabí apne watan men 'izzat nahín pátá. 45 Pas jab wuh Galíl men áyá, to Galílíon ne use qabúl kiyá, [57]is liye ki jitne kám us ne Yarúshalem men 'íd ke waqt kiye the, unhon ne un ko dekhá thá; kyúnki [58]wuh bhí 'íd men gaye the.

[31] Dekho báb 1. 41.
[32] Ist. 18. 18. Muq. áyat 29.
[33] Báb 9. 35—37.
[34] Áyat 8.
[35] Áyát 17, 18. Muq. áyat 25.
[36] Dekho báb 1. 38.
[37] Muq. áyát 11, 15 aur báb 2. 20; 3. 4 aur 6. 34, 52.
[38] Muq. Aiy. 23. 12
[39] Báb 5. 30; 6. 38 aur 14. 31.
[40] Báb 5. 36 aur 17. 4. Muq. báb 9. 4 aur Lúq. 2. 49.
[41] Mat. 9. 37. Lúq. 10. 2. Muq. áyát 25, 30.
[42] Muq. Mat. 13. 37 aur Mar. 4. 14.
[43] Áyat 38.
[44] Yas'. 9. 3. Muq. 'Ámús 9. 13.
[45] Muq. Aiy. 31. 8.
[46] Yash. 24. 13.
[47] Muq. A'mál 8. 5—17, 25.
[48] Áyát 5, 8.
[49] Muq. báb 17. 20.
[50] Áyat 29
[51] Báb 8. 30.
[52] Muq. 1 Yúh. 5. 20.
[53] Dekho báb 1. 29.
[54] 1 Yúh. 4. 14. Muq. báb 3. 17 aur 12. 47 aur 1 Tím. 4. 10.
[55] Áyat 40.
[56] Dekho Mat. 13. 57
[57] Báb 2. 23 aur 3. 2.
[58] Áyat 20.

Qáná men bádsháh ke mulázim ke bete ko achchhá karná.

[59] Báb 2. 1.
[60] Báb 2. 9.
[61] Áyát 3, 54
[62] Báb 2. 18 aur 6. 30. Muq. báb 20. 29.
[63] Muq. báb 11. 21, 32 aur Mar. 5. 35 aur Lúq. 8. 49.
[64] A'mál 16. 34 aur 18. 8. Dekho A'mál 11. 14.
[65] Muq. báb 2. 11 áyát 45, 46 ke sáth.
[1] Dekho báb 6. 4.

46 Pas wuh phir [59] Qáná e Galíl men áyá, [60] jahán us ne pání ko mai banáyá thá. Aur bádsháh ká ek mulázim thá, jis ká betá Kafarnahúm men bímár thá. 47 Wuh yih sunkar ki Yisú' [61] Yahúdiya se Galíl men á gayá hai, us ke pás gayá, aur us se darkhwást karne lagá, ki Chalkar mere bete ko shifá bakhsh: kyúnki wuh marne ko thá. 48 Yisú' ne us se kahá; [62] Jab tak tum nishán aur 'ajíb kám na dekho, hargiz ímán na láoge. 49 Bádsháh ke mulázim ne us se kahá; Ai Khudáwand, [63] mere bachche ke marne se pahle chal. 50 Yisú' ne us se kahá; Já, terá betá jítá hai. Us shakhs ne us bát ká yaqín kiyá jo Yisú' ne us se kahí, aur chalá gayá. 51 Wuh raste hí men thá, ki us ke naukar use mile aur kahne lage, ki Terá larká jítá hai. 52 Us ne un se púchhá, ki Use kis waqt se árám hone lagá thá? Unhon ne kahá, ki Kal sátwen ghante men us kí tap utar gayí. 53 Pas báp ján gayá, ki wuhí waqt thá jab Yisú' ne us se kahá thá, ki Terá betá jítá hai. Aur wuh khud [64] aur us ká sárá gharáná ímán láyá. 54 [65] Yih dúsrá mu'jiza[a] hai, jo Yisú' ne Yahúdiya se Galíl men ákar dikháyá.

Yisú' ká Yarúshalem men ek bímár ko achchhá karná.

5 [1] In báton ke ba'd [1] Yahúdíon kí ek 'íd húí, aur Yisú' Yarúshalem ko gayá.

a Yún. *nishán.*

[2] Naham. 3. 1, 32 aur 12. 39.
[3] Mat. 12. 10.
[4] Mat. 9. 6, 7. Mar. 2. 9, 11, 12. Lúq. 5. 24, 25.
[5] Báb 9. 14.
[6] Khur. 20. 10. Naham. 13. 19. Yarm. 17. 21, 22. Muq. báb 7. 23 aur 9. 16 aur Mar. 2. 24 aur 3. 4 aur Lúq 6. 2 aur 13. 14.

2 Yarúshalem men [2] bher darwáze ke pás ek hauz hai, jo 'Ibrání men Bait-Hasdá[b] kahlátá hai; aur us ke pánch barámade hain. 3 In men bahut se bímár, aur andhe, aur langre, aur [3] pazhmurda log pare the. 5 Wahán ek shakhs thá, jo athtís baras se bímárí men mubtilá thá. 6 Is ko Yisú' ne pará húá dekhá, aur yih jánkar ki wuh barí muddat se is hálat men hai, us se kahá; Kyá tú tandurust honá cháhtá hai? 7 Us bímár ne use jawáb diyá; Ai Khudáwand, mere pás koí ádmí nahín, ki jab pání hiláyá jáe, to mujhe hauz men utár de; balki mere pahunchte pahunchte dúsrá mujh se pahle utar partá hai. 8 Yisú' ne us se kahá; [4] Uth, aur apní chárpáí uthákar chal phir. 9 [4] Wuh shakhs fauran tandurust ho gayá, aur apní chárpáí uthákar chalne phirne lagá.

Sabt ke din bímár ko achchhá karne ke báre men Yahúdíon ke sáth guftgú.

[5] Wuh din Sabt ká thá. 10 Pas Yahúdí us se, jis ne shifá páí thí, kahne lage, ki Áj Sabt ká din hai; [6] tujhe chárpáí uthání rawá nahín. 11 Us ne unhen jawáb diyá; Jis ne mujhe tandurust kiyá, usí ne mujhe farmáyá, ki Apní chárpáí uthákar chal phir. 12 Unhon ne us se púchhá, ki Wuh kaun shakhs hai jis ne tujh se kahá; Chárpáí uthákar chal phir? 13 Lekin jo shifá pá gayá thá, wuh na jántá thá ki kaun

b N. *Bait-zatí.*

hai; kyúnki bhír ke sabab [7] Yisú' wahán se ṭal gayá thá. 14 In báton ke ba'd wuh Yisú' ko haikal men milá. Us ne us se kahá; Dekh, tú tandurust ho gayá hai; [8] phir gunáh na karná, [9] aisá na ho ki tujh par is se bhí ziyáda áfat áe. 15 Us ádmí ne jákar Yahúdíon ko khabar dí[a], ki jis ne mujhe tandurust kiyá, wuh Yisú' hai. 16 Is liye Yahúdí [10] Yisú' ko satáne lage, [11] kyúnki wuh aise kám Sabt ke din kartá thá. 17 Lekin Yisú' ne[b] un se kahá, ki Merá Báp ab tak kám kartá hai, aur main bhí kám kartá hún. 18 Is sabab se Yahúdí [12] aur bhí ziyáda us ke qatl karne kí koshish karne lage, [13] ki wuh na faqat [14] Sabt ká hukm toṛtá, balki Khudá ko kháss [15] apná Báp kahkar [16] apne áp ko Khudá ke barábar banátá thá.

Kám aur qudrat aur 'izzat ke i'tibár se Yisú' kí Báp ke sáth shirákat.

19 Pas Yisú' ne un se kahá; Main tum se sach sach kahtá hún, ki [17] Beṭá [18] áp se kuchh nahín kar saktá, siwá us ke jo Báp ko karte dekhtá hai; kyúnki jin kámon ko wuh kartá hai, unhen Beṭá bhí usí tarah kartá hai. 20 Is liye ki [19] Báp Beṭe ko 'azíz rakhtá hai, aur jitne kám khud kartá hai, use dikhátá hai; balki [20] in se bhí baṛe kám use dikháegá, táki [21] tum ta'ajjub karo. 21 Kyúnki jis tarah Báp [22] murdon ko uṭhátá aur [23] zinda kartá hai, usí tarah [24] Beṭá bhí [25] jinhen cháhtá hai zinda kartá hai. 22 Kyúnki [26] Báp kisí kí 'adálat bhí nahín kartá, balki us ne [27] 'adálat ká sárá kám Beṭe ke sipurd kiyá hai, 23 táki sab log Beṭe kí 'izzat karen, jis tarah [28] Báp kí 'izzat karte hain. [29] Jo Beṭe kí 'izzat nahín kartá, wuh Báp kí, jis ne use bhejá, 'izzat nahín kartá. 24 Main tum se sach sach kahtá hún, ki [30] Jo merá kalám suntá, aur [31] mere bhejnewále ká yaqín kartá hai, hamesha kí zindagí us kí hai, aur [32] us par sazá ká hukm nahín hotá[c], balki [33] wuh maut se nikalkar zindagí men dákhil ho gayá hai. 25 Main tum se sach sach kahtá hún, ki [34] wuh waqt átá hai, balki abhí hai, ki [35] murde [36] Khudá ke Beṭe kí áwáz sunenge, aur jo sunenge [35] wuh jíenge. 26 [37] Kyúnki jis tarah Báp apne áp men zindagí rakhtá hai, [38] usí tarah us ne Beṭe ko bhí yih bakhshá, ki apne áp men zindagí rakkhe; 27 balki [39] use 'adálat karne ká bhí ikhtiyár bakhshá, is liye ki wuh [40] ádamzád[d] hai. 28 Is se ta'ajjub na karo, kyúnki [34] wuh waqt átá hai, ki [41] jitne qabron men hain us kí áwáz sunkar niklenge; 29 [42] jinhon ne nekí kí hai, zindagí kí qiyámat ke wáste, aur jinhon ne badí kí hai, sazá kí qiyámat ke wáste.

Yisú' ke haqq men chár qism kí gawáhí.

30 [43] Main apne áp se kuchh nahín kar saktá: jaisá suntá

a N. *Yahúdíon se kahá.* b N. *us ne.*
c Yún. *wuh 'adálat men nahín átá.*
d Yá *Ibn i Ádam.*

[7] Muq. báb 6. 15.
[8] Báb 8. 11.
[9] Muq. 'Azrá 9. 14.
[10] Báb 15. 20 Muq. A'mál 9. 4, 5.
[11] Báb 7. 23 aur 9. 16.
[12] Dekho báb 7. 1.
[13] Dekho báb 10. 33.
[14] Áyat 16.
[15] Muq. Rom. 8. 32.
[16] Fil. 2. 6.
[17] Dekho áyat 30.
[18] Muq. báb 16. 13.
[19] Báb 3. 35; 10. 17; 15. 9, 10 aur 17. 23–26. Muq. Mat. 3. 17.
[20] Muq. báb 14. 12.
[21] Báb 7. 21.
[22] Muq. Ist. 32. 39 aur 2 Kur. 1. 9.
[23] Rom. 4. 17 aur 8. 11.
[24] Muq. báb 6. 33 aur 11. 25. Dekho 1 Kur. 15. 45.
[25] Muq. Rom. 9. 18.
[26] Muq. A'mál 17. 31.
[27] Áyat 27. Báb 9. 39. A'mál 10. 42. Muq. báb 3. 17. Dekho báb 17. 2.
[28] Báb 8. 49.
[29] Lúq. 10 16. Muq. báb 15. 23 aur 1 Yúh. 2. 23.
[30] Muq. báb 8. 51.
[31] Báb 20. 31. 1 Yúh. 5. 9–13. Muq. báb 3. 15, 36 aur 12. 44.
[32] Báb 3. 18. Muq. áyat 29.
[33] 1 Yúh. 3. 14.
[34] Dekho báb 4. 21, 23.
[35] Dekho If. 2. 1, 5.
[36] Muq. báb 11. 43.
[37] Muq. báb 6. 57.
[38] Dekho báb 1. 4 aur 17. 2.
[39] Áyat 22.
[40] Dekho Dán. 7. 13.
[41] Báb 11. 24. 1 Kur. 15. 52. Muq. báb 11. 44, 45.
[42] Dekho Dán. 12. 2.
[43] Áyat 19. Báb 8. 28 aur 14. 10. Muq. báb 10. 18, wag:

hún, ‘adálat kartá hún, aur [44] merí ‘adálat rást hai; kyúnki [45] main apní marzí nahín, [46] balki apne bhejnewále kí marzí cháhtá hún. 31 [47] Agar main khud apní gawáhí dún, to merí gawáhí sachchí nahín. 32 Ek [48] âur hai jo merí gawáhí detá hai, aur [49] main jántá hún ki merí gawáhí jo wuh detá hai sachchí hai. 33 [50] Tum ne Yúhanná ke pás payám bhejá, aur us ne sachchái kí gawáhí dí hai. 34 Lekin main apní nisbat insán kí [51] gawáhí manzúr nahín kartá: taubhí main yih báten is liye kahtá hún ki tum naját páo. 35 Wuh jaltá aur [52] chamaktá húá chirág thá; aur tum ko kuchh ‘arse tak [53] us kí raushní men khush rahná manzúr húá. 36 Lekin mere pás jo [51] gawáhí hai, wuh Yúhanná kí gawáhí se barí hai: kyúnki jo [54] kám Báp ne mujhe [55] púre karne ko diye, ya‘ní yihí kám jo main kartá hún, wuh [56] mere gawáh hain ki [57] Báp ne mujhe bhejá hai. 37 Aur Báp jis ne mujhe bhejá hai, [58] usí ne merí gawáhí dí hai. Tum ne na kabhí us kí áwáz suní hai, aur [59] na us kí súrat dekhí; 38 aur [60] us ke kalám ko apne dilon men qáim nahín rakhte; kyúnki jise us ne bhejá hai, us ká yaqín nahín karte. 39 [61] Tum kitáb i muqaddas men dhúndhte ho[a]; kyúnki samajhte ho ki us men hamesha kí zindagí tumhen miltí hai; aur [62] yih wuh hai, jo merí gawáhí detí hai; 40 phir bhí [63] tum zindagí páne ke liye mere pás áná nahín cháhte. 41 [64] Main ádmíon se ‘izzat nahín cháhtá[b]. 42 Lekin [65] main tum ko jántá hún, ki tum men [66] Khudá kí mahabbat nahín. 43 Main [67] apne Báp ke nám se áyá hún, aur [68] tum mujhe qabúl nahín karte; [69] agar koí âur apne hí nám se áe, to use qabúl kar loge. 44 Tum jo ek dúsre se ‘izzat cháhte[c] ho, aur wuh [70] ‘izzat jo [71] Khudá e Wáhid kí taraf se hotí hai nahín cháhte, kyúnkar ímán lá sakte ho? 45 Yih na samjho ki main Báp se tumhárí shikáyat karúngá: tumhárí shikáyat karnewálá to hai, ya‘ní Músá, [72] jis par tum ne ummed lagá rakkhí hai. 46 Kyúnki agar tum Músá ká yaqín karte, to merá bhí yaqín karte, is liye ki [73] us ne mere haqq men likhá hai. 47 Lekin [74] jab tum us ke nawishton ká yaqín nahín karte, to merí báton ká kyúnkar yaqín karoge?

Yisú‘ ká pánch hazár ádmíon ko khiláná aur bádsháh banne se inkár karná.

(Mat. 14. 13–21; Mar. 6. 32–44; Lúq. 9. 10–17.)

6 1 In báton ke ba‘d Yisú‘ [1] Galíl kí jhíl, ya‘ní [2] Tibiriyás kí jhíl ke pár gayá. 2 Aur barí bhír us ke píchhe ho lí, kyúnki jo mu‘jize[d] wuh bímáron par kartá thá, un ko wuh dekhte the. 3 Yisú‘ [3] pahár par charh gayá, aur apne shágirdon ke sáth wahán baithá. 4 Aur [4] Yahúdíon kí [5] ‘Íd i Fasah nazdík thí. 5 Pas jab Yisú‘ ne [6] apní ánkhen

a Yá dhúndho.
b Yún. manzúr nahín kartá.
c Yún. manzúr karte.
d Yún. nishán.

44 Báb 8. 16. 45 Báb 4. 34 aur 6. 38. Muq. báb 7. 18 aur Rom. 15. 3. 46 Dekho Mat. 26. 39. 47 Muq. báb 8. 13, 14, 18, 54 aur 18. 21. 48 Áyat 37. 49 Báb 7. 28, 29. 50 Dekho báb 1. 7, 19. 51 1 Yúh. 5. 9. 52 2 Pat. 1. 19. 53 Muq. Mat. 13. 20 aur 21. 26. 54 Báb 10. 25, 38; 14. 11 aur 15. 24. Muq. báb 2. 23 aur Mat. 11. 4. 55 Dekho báb 4. 34. 56 Muq. báb 3. 2. 57 Dekho báb 3. 17. 58 Báb 8. 18. Muq. Mat. 3. 17 aur 17. 5. 59 Dekho báb 1. 18. 60 Muq. 1 Yúh. 2. 14; 4. 13, 14 aur 5. 10. 61 Muq. A‘mál 17. 11 aur 2 Tim. 3. 15. 62 Dekho Lúq. 24. 27. 63 Áyat 43. Báb 3. 19 aur 7. 17. Muq. Mat. 23. 37 aur Lúq. 13. 34.

64 Áyat 34. Muq. Mat. 6. 1, 2 aur 1 Thiss. 2. 6. 65 Dekho báb 2. 24, 25. 66 Lúq. 11. 42. Dekho Yahúdáh 21. 67 Báb 10. 25; 12. 13 aur 17. 12. 68 Báb 1. 11 aur 3. 11, 32. 69 Muq. Mat. 24. 5. 70 Muq. Rom. 2. 29. 71 Báb 17. 3. 72 Muq. báb 9. 28, 29 aur Rom. 2. 17. 73 Áyat 47. Gin. 21. 9. Ist. 18. 15. Lúq. 24. 27. Muq. báb 12. 41. 74 Muq. Lúq. 16. 31.

1 Dekho Mat. 4. 18. 2 Báb 21. 1. 3 Áyat 15. 4 Báb 5. 1 aur 7. 2. 5 Báb 2. 13 aur 11. 55. Dekho Khur. 12. 6 Lúq. 6. 20.

uthákar dekhá, ki mere pás baṛí bhíṛ á rahí hai, to [7]Filippus se kahá, ki Ham in ke kháne ke liye kahán̲ se roṭiyán̲ mol len̲? 6 Magar us ne us ke ázmáne ke liye yih kahá; kyún̲ki wuh áp jántá thá, ki main̲ kyá karún̲gá. 7 [8]Filippus ne use jawáb diyá, ki Do sau dínár[a] ki roṭiyán̲ in ke liye káfí na hon̲gí, ki har ek ko thoṛí bhí mil jáe. 8 Us ke shágirdon̲ men̲ se ek ne, ya'ní Shama'ún Patras ke bháí [9]Andriyás ne, us se kahá; 9 Yahán̲ ek laṛká hai, jis ke pás [10]jau kí pán̲ch roṭiyán̲, aur do machhliyán̲ hain̲; magar [10]yih itne logon̲ men̲ kyá hain̲? 10 Yisú' ne kahá, ki Logon̲ ko biṭháo. [11]Aur us jagah bahut ghás thí. Pas wuh mard, jo takhmínan pán̲ch hazár the, baiṭh gaye. 11 Yisú' ne wuh roṭiyán̲ lín̲, aur [12]shukr karke unhen̲ jo baiṭhe the bánṭ dín̲; aur isí tarah machhliyon̲ men̲ se jis qadr cháhte the bánṭ diyá. 12 Jab wuh ser ho chuke, to us ne apne shágirdon̲ se kahá, ki Bache húe ṭukṛon̲ ko jama' karo, táki kuchh zá'i na ho. 13 Chunán̲chi unhon̲ ne jama' kiyá, aur jau kí pán̲ch roṭiyon̲ ke ṭukṛon̲ se, jo khánewálon̲ se bach rahe the, bárah ṭokriyán̲ bharín̲. 14 Pas jo mu'jiza[b] us ne dikháyá wuh log use dekhkar kahne lage; [13]Jo [14]nabí dunyá men̲ ánewálá thá, fi'lhaqíqat [15]yihí hai.

15 Pas [16]Yisú' yih ma'lúm karke, ki wuh ákar mujhe bádsháh banáne ke liye pakṛá cháhte hain̲, phir [17]pahár par [18]akelá chalá gayá.

Yisú' ká jhíl ke pání par chalná.

(Mat. 14. 22–33; Mar. 6. 45–51.)

16 Phir jab shám húí, to us ke shágird jhíl ke kanáre gaye; 17 aur kishtí par chaṛhkar jhíl ke pár Kafarnahúm ko chale játe the. Us waqt andherá ho gayá thá, aur Yisú' abhí tak un ke pás na áyá thá. 18 Aur ándhí ke sabab jhíl men̲ maujen̲ uṭhne lagín̲. 19 Pas jab wuh khete khete tín chár míl ke qaríb nikal gaye, to unhon̲ ne Yisú' ko jhíl par chalte, aur kishtí ke nazdík áte dekhá, aur ḍar gaye. 20 [19]Magar us ne un se kahá, ki Main̲ hún̲; ḍaro nahín̲. 21 Pas wuh use kishtí par chaṛhá lene ko rází húe, aur fauran wuh kishtí us jagah já pahun̲chí jahán̲ wuh játe the.

Yisú' zindagí kí roṭí hai.

22 Dúsre din, us bhíṛ ne, jo jhíl ke pár khaṛí thí, yih dekhá ki yahán̲ ek ke siwá aur koí [20]chhoṭí kishtí na thí, aur Yisú' apne shágirdon̲ ke sáth kishtí par sawár na húá thá, balki sirf us ke shágird chale gaye the; 23 (lekin ba'z chhoṭí kishtián̲ Tibiriyás se us jagah ke nazdík áín̲, jahán̲ unhon̲ ne Khudáwand ke [21]shukr karne ke ba'd roṭí kháí thí:) 24 [22]pas jab bhíṛ ne dekhá, ki yahán̲ na Yisú'

[7] Báb 1. 44.
[8] Muq. Mar. 6. 37.
[9] Báb 1. 40, 44.
[10] 2 Sal. 4 42, 43.
[11] Muq. Mar. 6. 39.
[12] Áyat 23. Dekho Mat. 15. 36.
[13] Báb 11. 27. Dekho Mat. 11. 3.
[14] Báb 1. 21 aur 7. 40. Dekho Mat. 21. 11.
[15] Dekho báb 4. 19.
[16] Muq. báb 12. 12—15.
[17] Áyat 3.
[18] Muq. Mat. 8. 18.
[19] Muq. Lúq. 24. 33, 39.
[20] Báb 21. 8 (Yún.). Mar. 3. 9.
[21] Áyat 11.
[22] Muq. Mat. 14. 34—36 aur Mar. 6. 53—56.

a Mat. 18. 28 ke háshiye ko dekho.
b Yún. nishán.

hai, na us ke shágird, to wuh khud chhotí kishtíon par charhkar, Yisú‘ kí talásh men [23]Kafarnahúm ko áe, 25 aur jhíl ke pár us se milkar kahá; [24]Ai Rabbí, tú yahán kab áyá? 26 Yisú‘ ne un ke jawáb men kahá; Main tum se sach sach kahtá hún [25]tum mujhe is liye nahín dhúndhte ki [26]mu‘jize[a] dekhe, balki is liye ki tum rotiyán khákar ser húe. 27 [27]Fání khurák ke liye mihnat na karo, balki [28]us khurák ke liye jo hamesha kí zindagí tak thahrtí hai, jise Ibn i Ádam tumhen degá; kyúnki Báp, ya‘ní Khudá ne [29]usí par [30]muhr kí hai. 28 Pas unhon ne us se kahá, ki Ham kyá karen, táki Khudá ke kám anjám den? 29 Yisú‘ ne jawáb men un se kahá; [31]Khudá ká kám yih hai, ki jise [32]us ne bhejá hai, [33]us par ímán láo. 30 Pas unhon ne us se kahá; Phir [34]tú kaun sá nishán dikhátá hai, táki ham dekhkar terá yaqín karen? Tú kaun sá kám kartá hai? 31 [35]Hamáre bápdádon ne biyábán men mann kháyá; chunánchi likhá hai, ki [b][36]Us ne unhen kháne ke liye ásmán se rotí dí. 32 Yisú‘ ne un se kahá; Main tum se sach sach kahtá hún, ki Músá ne to wuh rotí ásmán se tumhen na dí, lekin merá Báp tumhen ásmán se haqíqí rotí detá hai. 33 Kyúnki Khudá kí rotí [37]wuh hai, jo ásmán se utarkar dunyá ko zindagí bakhshtí hai. 34 Unhon ne us se kahá; [38]Ai Khudáwand, yih rotí ham ko hamesha diyá kar. 35 Yisú‘ ne un se kahá; [39]Zindagí kí rotí main hún: [40]jo mere pás áe, wuh hargiz bhúká na hogá, aur jo mujh par ímán láe, wuh kabhí piyásá na hogá. 36 Lekin [41]main ne tum se kahá, ki Tum ne mujhe dekh liyá hai, phir bhí ímán nahín láte. 37 [42]Jo kuchh [43]Báp mujhe detá hai mere pás á jáegá; aur [44]jo koí mere pás áegá, use main hargiz na nikálúngá. 38 Kyúnki [45]main ásmán se utrá hún, na is liye ki [46]apní marzí ke muwáfiq ‘amal karún, balki is liye ki [47]apne bhejnewále kí marzí ke muwáfiq ‘amal karún. 39 Aur [48]mere bhejnewále kí marzí yih hai, ki [49]jo kuchh us ne mujhe diyá hai, [50]main us men se kuchh kho na dún, balki [51]use ákhirí din phir zinda karún. 40 Kyúnki mere Báp kí marzí yih hai, ki jo koí [52]Bete ko dekhe, aur [53]us par ímán láe, [54]hamesha kí zindagí páe; aur main use ákhirí din phir zinda karún[c].

Zindagí kí rotí kháne kí shart aur tásír.

41 Pas Yahúdí us par burburáne lage, is liye ki us ne kahá thá; [55]Jo rotí ásmán se utrí, wuh main hún. 42 Aur unhon ne kahá; [56]Kyá yih [57]Yúsuf ká betá Yisú‘ nahín, jis ke báp aur mán ko [58]ham jánte hain? ab kyúnkar kahtá hai, ki Main ásmán se utrá hún? 43 Yisú‘ ne jawáb men un se kahá, ki Ápas men na burburáo. 44 Koí mere pás nahín á saktá, jab tak Báp,

[23] Áyát 17, 59. [24] Dekho báb 1. 38. [25] Áyat 24. [26] Áyat 2. [27] Yas‘. 55. 2. [28] Muq. áyát 35, 50, 51, 54, 58. [29] Muq. báb 5. 36, 37 aur 10. 36 [30] Muq. Hiz. 9. 4 aur Rom. 4. 11 aur 1 Kur. 9. 2 aur 2 Tim. 2. 19. Dekho báb 3. 33. [31] 1 Kur. 15. 58. Muk. 2. 26. [32] Dekho báb 3. 17. [33] 1 Yúh. 3. 23. [34] Dekho Mat. 12. 38. [35] Áyát 49, 58. Khur. 16. 15. Gin. 11. 7—9. [36] Muq. Zab. 78. 24, 25 aur 105. 40 aur 1 Kur. 10. 3. [37] Áyat 50. [38] Dekho báb 4. 15, 33.

[39] Áyát 41, 48, 51. Muq. áyat 58. [40] Báb 4. 14 aur 7. 37. Muq. báb 5. 40 aur Mat. 11. 28 aur Muk. 7. 16. [41] Áyat 26? [42] Áyat 39. Báb 17. 2. [43] Báb 10. 29 aur 17. 6, 9, 24. [44] Báb 10. 28 aur 17. 12. [45] Dekho báb 3. 13. [46] Dekho báb 5. 30. [47] Dekho báb 4. 34 aur 5. 30. [48] Báb 10. 28, 29. Mat. 18. 14. [49] Áyat 37. [50] Báb 17. 12 aur 18. 9. [51] Áyát 40, 44, 54. Muq. báb 11. 25 aur 1 Kur. 6. 14. [52] Báb 12. 45 aur 14. 17, 19. [53] Áyat 47. Báb 3. 15, 16. [54] Áyát 27, 54. Báb 4. 14. [55] Áyát 33, 35, 38. [56] Dekho Mat. 13. 55. [57] Dekho báb 1. 45. [58] Báb 7. 27, 28

a Yún. *nishán*. b Nahimyáh 9. 15. c Yá *karúngá*.

jis ne mujhe bhejá hai, use [59]khench na le; aur [60]main use ákhirí din phir zinda karúngá. 45 Nabíon ke sahífon men yih likhá hai, ki [a] [61]Wuh sab [62]Khudá kí taraf se ta'lím páe húe honge. [63]Jis kisí ne Báp se suná aur síkhá hai, wuh mere pás átá hai. 46 [64]Yih nahín, ki kisí ne Báp ko dekhá hai, magar [65]jo Khudá kí taraf se hai, usí ne [66]Báp ko dekhá hai. 47 Main tum se sach sach kahtá hún, ki [67]Jo ímán látá hai, hamesha kí zindagí us kí hai. 48 [68]Zindagí kí roṭí main hún. 49 [69]Tumháre bápdádon ne biyábán men mann kháyá, aur [70]mar gaye. 50 [71]Yih wuh roṭí hai jo ásmán se utartí hai, táki ádmí us men se kháe [72]aur na mare. 51 Main hún wuh zindagi kí [b] roṭí [73]jo ásmán se utrí: agar koí is roṭí men se kháe, to abad tak zinda rahegá; balki jo roṭí main [74]jahán kí zindagí ke liye dúngá, wuh [75]merá gosht hai.

Masíh ká gosht aur khún haqíqí khurák hai.

52 Pas Yahúdí yih kahkar ápas men [76]jhagarne lage, ki [77]Yih shakhs apná gosht hamen kyúnkar kháne ko de saktá hai? 53 Yisú' ne un se kahá; Main tum se sach sach kahtá hún, ki jab tak tum [78]Ibn i Ádam ká gosht na kháo, aur us ká khún na pío, [79]tum men zindagí nahín. 54 Jo merá gosht khátá, aur merá khún pítá hai, [80]hamesha kí zindagí us kí hai, aur [81]main use ákhirí din phir zinda karúngá. 55 Kyúnki merá gosht fi'lhaqíqat kháne kí chíz aur merá khún fi'lhaqíqat píne kí chíz hai. 56 Jo merá gosht khátá aur merá khún pítá hai, [82]wuh mujh men qáim rahtá hai, aur main us men. 57 Jis tarah [83]zinda Báp ne [84]mujhe bhejá, aur main Báp ke sabab se [85]zinda hún; isí tarah wuh bhí jo mujhe kháegá mere sabab se zinda rahegá. 58 [86]Jo roṭí ásmán se utrí yihí hai: bápdádon kí tarah nahín ki kháyá, aur mar gaye; jo yih roṭí kháegá, wuh abad tak zinda rahegá. 59 Yih báten us ne [87]Kafarnahúm ke ek 'ibádatkháne men ta'lím dete waqt kahín.

Masíh ke kalám kí haqíqat.

60 Is liye [88]us ke shágirdon men se bahuton ne sunkar kahá, ki Yih kalám nágawár hai; use kaun sun saktá hai? 61 Yisú' ne [89]apne jí men jánkar ki mere shágird ápas men is bát par burburáte hain, un se kahá; Kyá tum is bát se ṭhokar kháte ho? 62 Agar tum [90]Ibn i Ádam ko [91]úpar játe dekhoge, [92]jahán wuh pahle thá, to kyá hogá? 63 [93]Zinda karnewálí to rúh hai; [94]jism [c] se kuchh fáida nahín: [95]jo báten main ne tum se kahí hain wuh rúh hain, aur zindagí bhí hain. 64 Magar [96]tum men se ba'z aise hain jo ímán nahín láe. Kyúnki Yisú' shurú' se [89]jántá thá ki jo ímán nahín láte, wuh kaun hain, aur [97]kaun mujhe pakarwáegá. 65 Phir

---

[59] Báb 12. 32. Hús. 11. 4. Muq. áyat 65 aur báb 4. 23.
[60] Áyat 39.
[61] Muq. Yarm. 31. 33, 34 aur 'Ibr. 8. 10, 11.
[62] 1 Kur. 2. 13. 1 Thiss. 4. 9. 1 Yúh. 2. 20.
[63] Muq. áyat 37.
[64] Dekho báb 1. 18.
[65] Dekho báb 7. 29.
[66] Muq. báb 3. 32 aur 8. 38.
[67] Dekho báb 3. 36.
[68] Dekho áyat 35.
[69] Dekho áyat 31.
[70] Áyat 58.
[71] Áyat 33.
[72] Áyat 51, 58.
[73] Báb 3. 13
[74] Áyat 57. Lúq. 22. 19.
[75] Áyát 53—56. Muq. báb 1. 14.
[76] Muq. báb 9. 16 aur 10. 19.
[77] Áyat 60. Báb 3. 9.
[78] Áyat 27
[79] Dekho báb 20. 31.
[80] Dekho áyat 40.
[81] Áyat 39.
[82] Báb 15. 4, 5. 1 Yúh. 3. 24 aur 4. 13, 15, 16.
[83] Muq. báb 5. 26. Dekho Mat. 16. 16.
[84] Dekho báb 3. 17.
[85] Báb 11. 25. Muk. 1. 18.
[86] Áyát 31, 33, 49—51.
[87] Áyat 24.
[88] Áyat 66. Muq. áyat 64.
[89] Muq. báb 2. 24, 25.
[90] Áyat 27.
[91] Dekho Mar. 16. 19.
[92] Muq. báb 17. 5. Dekho báb 3. 13.
[93] Muq. 1 Kur. 15. 45 aur 2 Kur. 3. 6.
[94] Báb 3. 6.
[95] Áyat 68.
[96] Áyat 66.
[97] Áyat 71. Báb 13. 11.

a Yasha'yáh 54. 13. b Yún. *zinda*. c Yún. *gosht*.

us ne kahá; Isí liye main ne tum se kahá thá, ki [98] mere pás koí nahín á saktá, jab tak Báp kí taraf se use yih taufíq na dí jáe.

Patras kí gawáhí.

66 [99] Is par us ke shágirdon men se bahutere ulte phir gaye, aur is ke ba'd us ke sáth na rahe. 67 Pas Yisú' ne [100] un bárah se kahá; Kyá tum bhí chalá jáná cháhte ho? 68 Shama'ún Patras ne use jawáb diyá; Ai Khudáwand, kis ke pás jáen? [101] hamesha kí zindagí kí báten to tere hí pás hain. 69 [102] Aur ham ímán láe aur ján gaye hain, ki [103] Khudá ká Quddús [104] tú hí hai. 70 Yisú' ne unhen jawáb diyá; [105] Kyá main ne tum [100] bárah ko nahín chun liyá? aur tum men se ek shakhs [106] shaitán [a] hai. 71 Us ne yih [107] Shama'ún Iskariyotí ke bete Yahúdáh kí nisbat kahá; kyúnki [108] yihí, jo un bárah men se thá, use pakarwáne ko thá.

'Íd men jáne kí bábat bháiyon ke sáth Yisú' kí guftgú.

7 1 In báton ke ba'd Yisú' Galíl men phirtá rahá, kyúnki Yahúdiya men phirná na cháhtá thá, is liye ki [1] Yahúdí us ke qatl kí koshish men the. 2 Aur [2] Yahúdíon kí [3] 'Íd i Khiyám [b] nazdík thí. 3 Pas [4] us ke bháiyon ne us se kahá; Yahán se rawána hokar Yahúdiya ko chalá já, táki jo kám tú kartá hai, unhen [5] tere shágird bhí dekhen; 4 kyúnki aisá koí nahín jo mashhúr honá cháhe, aur chhipkar kám kare. Agar tú yih kám kartá hai, to [6] apne áp ko dunyá par záhir kar. 5 [7] Kyúnki [8] us ke bhái bhí us par ímán na láe the. 6 Pas Yisú' ne un se kahá, ki [9] Merá to abhí waqt nahín áyá; magar tumháre liye sab waqt hain [c]. 7 Dunyá tum se 'adáwat nahín kar saktí; lekin [10] mujh se kartí hai, kyúnki main us par gawáhí detá hún, ki [11] us ke kám bure hain. 8 Tum 'íd men jáo: main abhí is 'íd men nahín játá; kyúnki [12] abhí tak merá waqt púrá nahín húá. 9 Yih báten un se kahkar wuh Galíl hí men rahá.

Yisú' ká 'Íd men jáná.

10 Lekin jab [13] us ke bhái 'íd men chale gaye, us waqt wuh bhí gayá, záhirá nahín, balki goyá poshída. 11 Pas [14] Yahúdí use 'íd men yih kahkar [15] dhúndhne lage, ki Wuh kahán hai? 12 Aur logon men us kí bábat [16] chupke chupke bahut sí guftgú húí: [17] ba'z kahte the; Wuh nek hai: aur ba'z kahte the; Nahín, balki wuh [18] logon ko gumráh kartá hai. 13 Táham [19] Yahúdíon ke dar se koí shakhs us kí bábat sáf sáf na kahtá thá.

Yisú' ká bayán karná ki merí ta'lím aur kám dono Khudá kí taraf se hain.

14 Aur jab 'íd ke ádhe din guzar gaye, to Yisú' [20] haikal men jákar ta'lím dene lagá. 15 Pas Yahúdíon ne [21] ta'ajjub karke kahá, ki Is ko bagair parhe kyúnkar 'ilm á gayá?

a Yún. *Iblís.* b Yá *Jhonpriyon kí 'Íd.* c Yún. *tumhárá waqt hamesha taiyár hai.*

[98] Áyát 44, 45. Báb 3. 27.
[99] Áyát 60, 64.
[100] Áyát 70, 71.
[101] A'mál 5. 20. Muq. báb 12. 50 aur 17. 8.
[102] Muq. báb 11. 27 aur 1 Yúh 4. 16.
[103] Dekho Mar. 1. 24
[104] Dekho báb 1. 49.
[105] Dekho báb 13. 18.
[106] Báb 13. 2, 27 aur 17. 12.
[107] Báb 13. 27.
[108] Áyát 64, 67.
[1] Báb 5. 18; 8. 37, 40 aur 11. 53.
[2] Báb 5. 1 aur 6. 4.
[3] Dekho Ahbár 23. 34.
[4] Áyát 5, 10. Dekho Mat 12. 46
[5] Muq báb 6. 66 (?).
[6] Muq. báb 14. 22 aur 18. 20.
[7] Muq. Mat 13. 57 aur Mar. 3. 21.
[8] Áyát 3, 10.
[9] Muq. áyát 8, 30. Dekho báb 2. 4.
[10] Báb 15. 18, 24.
[11] Báb 3. 19. Muq. Kul. 1. 22. aur 1 Yúh 3. 12.
[12] Dekho báb 2. 4.
[13] Áyát 3, 5.
[14] Áyat 1.
[15] Báb 11. 56.
[16] Áyat 32.
[17] Muq. áyát 40—43.
[18] Áyat 47.
[19] Báb 19. 38 aur 20. 19. Muq. báb 9. 22 aur 12. 42.
[20] Ayat 28.
[21] Muq. áyat 46 aur Lúq. 2. 47 aur 4. 22 aur A'mál 4. 13.

16 Yisú‘ ne jawáb men un se kahá, ki [22] Merí ta‘lím merí nahín, balki [23] mere bhejnewále kí hai. 17 [24] Agar koí us kí marzí par chalná cháhe, to [25] wuh is ta‘lím kí bábat ján jáegá ki Khudá kí taraf se hai, yá [26] main apní taraf se kahtá hún. 18 Jo apní taraf se kuchh kahtá hai, [27] wuh apní ‘izzat cháhtá hai: lekin jo apne bhejnewále kí ‘izzat cháhtá hai, wuh sachchá hai, aur us men nárástí nahín. 19 [28] Kyá Músá ne tumhen sharí‘at nahín dí? taubhí tum men se sharí‘at par koí ‘amal nahín kartá. [29] Tum kyún mere qatl kí koshish men ho? 20 Logon ne jawáb diyá; [30] Tujh men to bad-rúh hai; kaun tere qatl kí koshish men hai? 21 Yisú‘ ne jawáb men un se kahá; Main ne [31] ek kám kiyá, aur tum sab ta‘ajjub karte ho. 22 Is sabab se [32] Músá ne tumhen khatna ká hukm diyá hai, (hálánki wuh Músá kí taraf se nahín, balki [33] bápdádon se chalá áyá hai;) aur tum Sabt ke din ádmí ká khatna karte ho. 23 Jab Sabt ko ádmí ká khatna kiyá játá hai, táki Músá kí sharí‘at ká hukm na ṭúṭe, to [34] kyá mujh se is liye gusse ho ki main ne Sabt ke din ek ádmí ko bi’lkull achchhá kar diyá? 24 [35] Záhir ke muwáfiq faisala na karo, balki insáf se faisala karo.

Yisú‘ ká Khudá kí taraf se honá, aur apne intiqál kí peshíngoí karní.

25 Tab ba‘z Yarúshalemí kahne lage; Kyá yih wuhí nahín, [36] jis ke qatl kí koshish ho rahí hai? 26 Lekin dekho, [37] yih sáf sáf kahtá hai, aur wuh us se kuchh nahín kahte; kyá ho saktá hai ki [38] sardáron ne sach sach ján liyá ki yih Masíh hai? 27 [39] Is ko to ham jánte hain ki [40] kahán ká hai; magar Masíh jab áegá, to [41] koí na jánegá ki wuh kahán ká hai. 28 Pas Yisú‘ ne [42] haikal men ta‘lím dete waqt pukárkar kahá, ki [39] Tum mujhe bhí jánte ho, aur yih bhí jánte ho ki main kahán ká hún: aur [43] main áp se nahín áyá: magar [44] jis ne mujhe bhejá hai, wuh sachchá hai; [45] us ko tum nahín jánte. 29 [46] Main use jántá hún; is liye ki main [47] us kí taraf se hún, aur [48] usí ne mujhe bhejá hai. 30 [49] Pas wuh us ke pakarne kí koshish karne lage; lekin [50] is liye ki us ká waqt abhí na áyá thá, [51] kisí ne us par háth na dálá. 31 Magar [52] bhír men se bahutere us par ímán láe, aur kahne lage, ki [53] Masíh jab áegá, to kyá in se ziyáda mu‘jize[a] dikháegá, jo is ne dikháe? 32 Farísíon ne logon ko suná ki us kí bábat [54] chupke chupke yih guftgú karte hain; pas sardár káhinon aur Farísíon ne us ke pakarne ko [55] piyáde bheje. 33 Yisú‘ ne kahá; [56] Main áur thore dinon tak tumháre pás hún; phir [57] apne bhejnewále ke pás chalá jáúngá. 34 [58] Tum mujhe dhúndhoge, magar na páoge: aur jahán main hún, tum nahín á sakte. 35 Yahúdíon

[22] Báb 8. 28; 12. 49 aur 14. 10, 24. Muq. báb 3. 34.
[23] Dekho báb 3. 17.
[24] Muq. báb 8. 31, 32 aur 14. 21, 23.
[25] Muq. báb 8. 43 aur Zab. 25. 9 aur Dán. 12. 10 aur Fil. 3. 15.
[26] Dekho báb 5. 30.
[27] Báb 5. 41. Muq. báb 8. 50.
[28] Áyat 23. Dekho báb 1. 17.
[29] Áyat 1.
[30] Báb 8. 48, 52 aur 10. 20. Muq. Mat. 11. 18 aur Mar. 3. 22 aur Lúq. 7. 33.
[31] Áyat 23. Báb 5. 2—9.
[32] Ahbár 12. 3.
[33] Paid. 17. 10.
[34] Báb 5. 16. Dekho Mat. 12. 2.
[35] Báb 8. 15. Muq. Yas. 11. 3 aur 2 Kur. 10. 7. Dekho Ist. 1. 16, 17
[36] Áyat 1.
[37] Muq. báb 18. 20.
[38] Áyat 48.
[39] Muq. báb 6. 42; 8. 14, 19 aur 9. 29.
[40] Báb 19. 9.
[41] Muq. áyat 42.
[42] Áyat 14.
[43] Báb 8. 42. Muq. báb 5. 43.
[44] Dekho báb 8. 26.
[45] Báb 8. 19 aur 15. 21. Muq. báb 4. 22 aur 8. 55.
[46] Báb 8. 55. Dekho Mat. 11. 27.
[47] Báb 6. 46 aur 9. 16, 33 Muq. báb 1. 14.
[48] Dekho báb 3. 17.
[49] Áyat 44. Báb 10. 39. Muq. Mat. 21. 46.
[50] Áyat 6.
[51] Báb 8. 20.
[52] Báb 8. 30; 10. 42; 11. 45 aur 12. 11. Muq. báb 2. 23 aur 12. 42 aur Mat. 21. 11.
[53] Mat. 12. 23.
[54] Áyat 12.
[55] Áyát 45, 46.
[56] Báb 12. 35; 13. 33; 14. 19 aur 16. 16—19.
[57] Báb 16. 5.
[58] Báb 8. 21 aur 13. 33.

a Yún. *nishán.*

ne ápas men kahá; [59]Yih kahán jáegá, ki ham ise na páenge? kyá un ke pás jáegá jo [60]Yúnánion men [61]já ba já rahte hain, aur Yúnánion ko ta'lím degá? 36 Yih kyá bát hai jo is ne kahí, ki [62]Tum mujhe dhúndhoge, magar na páoge: aur jahán main hún, tum nahín á sakte.

Zindagí ke páni dene ká wa'da, aur logon men Yisú' kí bábat ikhtiláf.

37 Phir 'íd ke [63]akhír din, jo kháss din hai, Yisú' khará húá, aur pukárke kahá; [64]Agar koí piyásá ho, to [65]mere pás ákar píe. 38 Jo mujh par ímán láegá, [66]us ke andar[a] se, [67]jaisá ki kitáb i muqaddas men áyá hai[b], [68]zindagí ke pání kí nadiyán jári hongí. 39 [69]Us ne yih bát us Rúh kí bábat kahí, [70]jise wuh páne ko the jo us par ímán láe; [71]kyúnki Rúh ab tak názil na húá thá, [72]is liye ki Yisú' ab tak [73]apne jalál ko na pahunchá thá. 40 [74]Pas bhír men se ba'z ne yih báten sunkar kahá; Beshakk, yihí wuh [75]Nabí hai. 41 Âuron ne kahá; Yih [76]Masíh hai. Aur ba'z ne kahá; Kyún? kyá [77]Masíh Galíl se áegá. 42 Kyá kitáb i muqaddas men yih nahín áyá, ki Masíh [78]Dáúd kí nasl aur [79]Baitlahm ke gánw se áegá, [80]jahán ká Dáúd thá? 43 Pas logon men us ke sabab se [81]ikhtiláf húá. 44 [82]Aur un men se ba'z shakhs us ko pakarná cháhte the; magar kisí ne us par háth na dálá.

Yisú' ki mukhálafat men Yahúdí sardáron kí kárrawáí.

45 Pas [83]piyáde sardár káhinon aur Farísíon ke pás áe, aur inhon ne un se kahá; Tum use kyún na láe? 46 Piyádon ne jawáb diyá, ki [84]Insán ne kabhí aisá kalám nahín kiyá[c]. 47 Farísíon ne unhen jawáb diyá; [85]Kyá tum bhí gumráh ho gaye? 48 Bhalá, [86]sardáron yá Farísíon men se bhí koí us par ímán láyá? 49 Magar yih 'ámm log, jo sharí'at se wáqif nahín, la'natí hain. 50 [87]Níkudemus ne, jo pahle us ke pás áyá thá, aur un hí men se thá, un se kahá; 51 [88]Kyá hamárí sharí'at kisí shakhs ko mujrim thahrátí hai, jab tak pahle [89]us kí sunkar ján na le, ki wuh kyá kartá hai? 52 Unhon ne us ke jawáb men kahá; [90]Kyá tú bhí Galíl ká hai? Talásh kar aur dekh, ki [91]Galíl men se koí nabí nahín uthne ká.

[*Ek zinákár 'aurat ke báre men Farísíon ká suwál aur Yisú' ká jawáb.*

53 [d]Phir un men se[e] har ek apne apne ghar chalá gayá:

8 1 magar Yisú' Zaitún ke pahár ko gayá. 2 [1]Subh sawere hí wuh phir haikal men áyá, aur sab log us ke pás áe; aur wuh [2]baithkar

a Yún *pet.*
b Yún. *jaisá muqaddas kitáb ne kahá hai.*

c N., *jaisá yih insán kartá hai izád.*
d Satwen báb ki 53 áyat se lekar áthwen báb ki 11 áyat tak kí 'ibárat aksar puráne qalamí nuskhon men is mauqa' par nahín pái játí.
e N. *un men se* na dárad.

[59] Muq. báb 8. 22.
[60] Báb 12. 20 A'mál 11. 20; 14. 1, wag:
[61] Ya'q. 1. 1 1 Pat. 1. 1. Muq. Yas'. 11. 12 (Yún.) aur Saf. 3. 10 (Yun.).
[62] Ayat 34.
[63] Ahbar 23. 36. Gin. 29. 35. Naham. 8. 18.
[64] Yas'. 55. 1. Dekho báb 4. 14.
[65] Dekho báb 6. 35.
[66] Báb 4. 14. Muq. Amsál 18. 4.
[67] Muq. Yas'. 12. 3 aur Hiz. 47. 1.
[68] Dekho báb 4. 10.
[69] Yas'. 44. 3. Muq. 1 Kur. 12. 13 aur Gal. 3. 14.
[70] Yuel 2. 28. A'mal 2. 16—18. Muq. báb 1. 33 aur 20. 22 aur Luq. 24. 49.
[71] A'mál 2. 4, 33.
[72] Báb 14. 16, 17 aur 16. 7.
[73] Báb 12. 16. Muq. báb 12. 23; 13. 31, 32 aur 17. 1, wag:
[74] Dekho ayat 31.
[75] Báb 1. 21 aur 6. 14. Dekho Mat. 21. 11.
[76] Áyat 26.
[77] Muq. áyat 52 aur báb 1. 46.
[78] Muq. Zab. 89. 3, 4. Dekho Mat. 1. 1.
[79] Mik. 5. 2. Mat. 2. 1, 5 Lúq. 2. 4.
[80] 1 Sam. 16. 1.
[81] Báb 9. 16 aur 10. 19. Muq. áyat 12.
[82] Áyat 30.
[83] Ayat 32.
[84] Dekho Mat. 7. 29
[85] Áyat 12.
[86] 1 Kur. 1. 20, 26 aur 2. 8. Muq. báb 12. 42.
[87] Báb 3. 1 aur 19. 39.
[88] Ist. 17. 6 aur 19. 15. Muq. A'mál 23. 3.
[89] Ist. 1. 16. Amsal 18. 13.
[90] Áyat 41.
[91] Muq. 2 Sal. 14. 25. Yash. 19. 13 ke sath.
[1] Muq. Lúq. 21. 38.
[2] Mat. 5. 1. Luq. 4. 20.

unhen ta'lím dene lagá. 3 Aur faqíh aur Farísí ek 'aurat ko[a] láe, jo ziná men pakrí gayí thí, aur use bích men khará karke Yisú' se kahá; 4 Ai ustád, yih 'aurat ziná men 'ain fi'l ke waqt pakrí gayí hai. 5 [3]Tauret men Músá ne ham ko hukm diyá ki aisí 'auraton ko [4]sangsár karen; pas tú is 'aurat kí nisbat[b] kyá kahtá hai? 6 Unhon ne [5]use ázmáne ke liye yih kahá, [6]táki us par ilzám lagáne ká koí sabab nikálen. Magar Yisú' jhukkar unglí se zamín par likhne lagá. 7 Jab wuh us se suwál karte hí rahe, to us ne sídhe hokar un se kahá, ki [7]Jo tum men begunáh ho, wuhí [8]pahle us ke patthar máre. 8 Aur phir jhukkar zamín par unglí se[c] likhne lagá. 9 Wuh yih sunkar[d] baron se lekar chhoton tak ek ek karke nikal gaye, aur Yisú' akelá rah gayá, aur 'aurat wahín bích men[e] rah gayí. 10 Yisú' ne sídhe hokar[f] us se kahá; Ai 'aurat, yih log[g] kahán gaye? Kyá kisí ne tujh par hukm nahín lagáyá? 11 Us ne kahá; Ai Khudáwand, kisí ne nahín. Yisú' ne[h] kahá; [9]Main bhí tujh par hukm nahín lagátá; já, [10]phir gunáh na karná.]

Yisú' dunyá ká núr hai.

12 [11]Yisú' ne phir un se mukhátib hokar kahá; [12]Dunyá ká núr main hún;

a N. *us ke pás* izád.
b N. *is 'aurat kí nisbat* na dárad.
c N. *unglí se* na dárad.
d N. *aur apne dil men qáil hokar* izád.
e N. *kharí* izád.
f N. *'aurat ke siwá áur kisí ko na dekhá, to* izád.
g N. *tere wuh nálish karnewále.*
h N. *us se* izád.

jo [13]merí pairawí karegá, wuh [14]andhere men na chalegá, balki zindagí ká núr páegá. 13 Farísíon ne us se kahá; [15]Tú apní gawáhí áp detá hai; terí gawáhí sachchí nahín. 14 Yisú' ne jawáb men un se kahá; Agarchi main apní gawáhí áp detá hún, taubhí [16]merí gawáhí sachchí hai, kyúnki mujhe ma'lúm hai ki [17]main kahán se áyá hún, aur [18]kahán ko játá hún; lekin [19]tum ko ma'lúm nahín ki main kahán se átá hún yá kahán ko játá hún. 15 [20]Tum jism ke mutábiq faisala karte ho; [21]main kisí ká faisala nahín kartá. 16 Aur agar main faisala karún bhí, to [22]merá faisala sachchá hai; kyúnki [23]main akelá nahín, balki main hún, aur Báp hai jis ne mujhe bhejá hai[i]. 17 Aur [24]tumhárí Tauret men bhí likhá hai, ki do ádmíon kí gawáhí milkar sachchí hotí hai. 18 Ek to main khud apní gawáhí detá hún, aur ek [25]Báp jis ne mujhe bhejá merí gawáhí detá hai. 19 Unhon ne us se kahá; Terá Báp kahán hai? Yisú' ne jawáb diyá; [26]Na tum mujhe jánte ho, na mere Báp ko; [27]agar mujhe jánte, to mere Báp ko bhí jánte. 20 Us ne haikal men ta'lím dete waqt yih báten [28]Baitu'l-Mál men kahín; aur [29]kisí ne us ko na pakrá, kyúnki [30]abhí tak us ká waqt na áyá thá.

i N. *aur merá bhejnewálá.*

[3] Ahbár 20. 10. Ist. 22. 22.
[4] Ist. 22. 24. Hiz. 16. 38, 40.
[5] Mat. 16. 1; 19. 3 aur 22. 18, 35. Mar. 8. 11; 10. 2 aur 12. 15. Lúq. 10. 25 aur 11. 16.
[6] Dekho Lúq. 11. 54.
[7] Rom. 2. 1, 22.
[8] Ist. 17. 7.
[9] Áyat 15. Muq. báb 3. 17 aur Lúq. 12. 14.
[10] Báb 5. 14.
[11] Báb 7. 37, 38.
[12] Muq. Zab 36. 9 aur Yas'. 42. 6 aur 49. 6 aur Mal. 4. 2. Dekho báb 1. 4, 9.
[13] Muq. báb 12. 26 aur 21. 19.
[14] Dekho báb 12. 35.
[15] Báb 5. 31.
[16] Muq. Muk. 3. 14.
[17] Báb 13. 3 aur 16. 28.
[18] Áyat 21. Bab 7. 33.
[19] Muq. báb 7. 28 aur 9. 29.
[20] Báb 7. 24. 1 Sam. 16. 7. Muq. Aiy. 10. 4.
[21] Báb. 12. 47. Muq. áyat 11.
[22] Muq. báb 5. 30.
[23] Áyat 29. Báb 16. 32.
[24] Dekho Gintí 35. 30.
[25] Báb 5. 37.
[26] Áyat 55. Báb 16. 3.
[27] Báb 14. 7.
[28] Muq. Mat. 27. 6
[29] Báb 7. 30.
[30] Báb 7. 8.

Masíh par ímán láne ke bagair gunáh se chhuṭkárá nahín.

21 Us ne phir un se kahá; [31] Main játá hún, aur [32] tum mujhe ḍhúnḍhoge, aur [33] apne gunáh men maroge; jahán main játá hún tum nahín á sakte. 22 Pas Yahúdíon ne kahá; [34] Kyá wuh apne áp ko már ḍálegá, jo kahtá hai; Jahán main játá hún tum nahín á sakte? 23 Us ne un se kahá; [35] Tum níche ke ho; main úpar ká hún; [36] tum dunyá ke ho; [37] main dunyá ká nahín hún. 24 Is liye main ne tum se yih kahá, ki [38] apne gunáhon men maroge; kyúnki [39] agar tum ímán na láoge ki [40] main wuhí hún, to apne gunáhon men maroge. 25 Unhon ne us se kahá; [41] Tú kaun hai? Yisú' ne un se kahá; [42] Wuhí hún jo shurú' se tum se kahtá áyá hún. 26 Mujhe tumhárí nisbat bahut kuchh kahná aur faisala karná hai. Lekin [43] jis ne mujhe bhejá, wuh sachchá hai; aur [44] jo main ne us se suná, wuhí [45] dunyá se kahtá hún. 27 Wuh na samjhe ki ham se [46] Báp kí nisbat kahtá hai. 28 Pas Yisú' ne kahá, ki Jab tum [47] Ibn i Ádam ko únche par charháoge, to [48] jánoge ki [49] main wuhí hún, aur [50] apní taraf se kuchh nahín kartá, balki [51] jis tarah Báp ne mujhe sikháyá, usí tarah yih báten kahtá hún. 29 Aur [52] jis ne mujhe bhejá, wuh mere sáth hai; [52] us ne mujhe akelá nahín chhorá; kyúnki [53] main hamesha wuhí kám kartá hún jo use pasand áte hain. 30 Jab wuh yih báten kah rahá thá, to [54] bahutere us par ímán láe.

Ibráhím ke aur Khudá ke haqíqí farzand.

31 Pas Yisú' ne un Yahúdíon se kahá, jinhon ne us ká yaqín kiyá thá, ki [55] Agar tum mere kalám par qáim rahoge, to haqíqat men mere shágird ṭhahroge, 32 aur [56] sachchái se wáqif hoge, aur sachchái [57] tum ko ázád karegí. 33 Unhon ne use jawáb diyá; [58] Ham to Ibráhím kí nasl se hain, aur kabhí kisí kí gulámí men nahín rahe: tú kyúnkar kahtá hai, ki Tum ázád kiye jáoge? 34 Yisú' ne unhen jawáb diyá; Main tum se sach sach kahtá hún, ki [59] Jo koí gunáh kartá hai, gunáh ka gulám hai. 35 Aur [60] gulám abad tak ghar men nahín rahtá; [61] beṭá abad tak rahtá hai. 36 Pas agar [62] Beṭá tumhen ázád karegá, to tum wáqa'í ázád hoge. 37 Main jántá hún ki tum Ibráhím kí nasl se ho; taubhí [63] mere qatl kí koshish men ho, kyúnki merá kalám tumháre dil men jagah nahín kartá. 38 [64] Main ne jo apne Báp ke hán dekhá hai, wuh kahtá hún; aur tum ne jo [65] apne báp se suná hai, wuh karte ho. 39 Unhon ne jawáb men us se kahá; [66] Hamárá báp to Ibráhím hai. Yisú' ne un se kahá; [67] Agar tum Ibráhím ke farzand hote, to Ibráhím ke se kám karte. 40 Lekin ab tum [68] mujh jaise shakhs ke qatl kí koshish men ho, jis ne tum ko wuhí haqq bát batáí [69] jo Khudá

[31] Báb 14. 28. Muq. báb 14. 2, 3 aur 16. 7.
[32] Dekho báb 7. 34.
[33] Áyat 24. Hiz. 3. 18 aur 33. 8.
[34] Muq. báb 7. 35.
[35] Muq. áyat 44 aur báb 3. 31.
[36] 1 Yúh. 4. 5.
[37] Báb 17. 14, 16.
[38] Áyat 21.
[39] Báb 16. 9.
[40] Áyat 28. Báb 4. 26 aur 13. 19. Mar. 13. 6. Lúq. 21. 8. Muq. áyat 58.
[41] Muq. báb 1. 19.
[42] Muq. Mat. 17. 17.
[43] Báb 3. 33 aur 7. 28. Rom. 3. 4.
[44] Báb 15. 15 Muq. áyat 40 aur báb 3. 32 aur Muk. 1. 1.
[45] Muq. báb 18. 20.
[46] Áyát 18, 26
[47] Báb 3. 14 aur 12. 32, 34.
[48] Muq. báb 16. 8–11.
[49] Dekho áyat 24.
[50] Dekho báb 5. 30.
[51] Dekho báb 7. 16.
[52] Áyat 16. Báb 16. 32 A'mál 10. 38. Dekho báb 10. 38
[53] Báb 4. 34; 5. 30 aur 6. 38. Muq. 1 Yúh. 3. 22.
[54] Dekho báb 7. 31.
[55] Báb 15. 7, 8. 2 Yúh. 9.
[56] 2 Yúh. 1.
[57] Áyat 36. Rom. 6. 18, 22 aur 8. 2. 1 Kur. 7. 22. 2 Kur. 3. 17. Gal. 5. 1, 13. Ya'q. 1. 25 aur 2. 12. 1 Paṭ. 2. 16.
[58] Áyát 37, 39. Mat. 3. 9. Muq. Lúq. 19. 9 aur Rom. 9. 7.
[59] Rom. 6. 16–20. Tiṭ. 3. 3. 2 Paṭ. 2. 19.
[60] Paid. 21. 10. Gal. 4. 30.
[61] Lúq. 15. 31.
[62] Gal. 5. 1. Muq. 'Ibr. 3. 6.
[63] Áyat 40. Dekho báb 7. 1.
[64] Báb 3. 32; 5. 19 aur 6. 46.
[65] Áyát 41, 44.
[66] Áyát 33, 56.
[67] Muq. Gal. 3. 7, 9.
[68] Áyat 37.
[69] Áyat 26.

se suní. Ibráhím ne to yih nahín kiyá thá. 41 Tum apne báp ke se kám karte ho. Unhon ne us se kahá; [70]Ham harám se paidá nahín húe; hamárá [71]ek Báp hai, ya'ní Khudá. 42 Yisú' ne un se kahá; [72]Agar Khudá tumhárá Báp hotá, to tum mujh se mahabbat rakhte; is liye ki [73]main Khudá men se niklá aur [74]áyá hún; kyúnki [75]main áp se nahín áyá, balki [76]usí ne mujhe bhejá. 43 [77]Tum merí báten kyún nahín samajhte? Is liye ki [78]merá kalám sun nahín sakte. 44 [79]Tum apne báp Iblís se ho, aur apne báp kí khwáhishon ko púrá karná cháhte ho. [80]Wuh shurú' hí se khúní hai, aur [81]sachchái par qáim nahín rahá, kyúnki us men sachchái hai nahín. [82]Jab wuh jhúṭh boltá hai, to apní hí sí kahtá hai; kyúnki wuh jhúṭhá hai, balki jhúṭh ká báp hai. 45 Lekin main jo sach boltá hún, isí liye tum merá yaqín nahín karte. 46 Tum men kaun mujh par gunáh sábit kartá hai? Agar main sach boltá hún, to merá yaqín kyún nahín karte? 47 [83]Jo Khudá se hotá hai, wuh Khudá kí báten suntá hai: [84]tum is liye nahín sunte ki [85]Khudá se nahín ho. 48 Yahúdíon ne jawáb men us se kahá; Kyá ham khúb nahín kahte ki tú Sámarí hai, aur [86]tujh men bad-rúh hai? 49 Yisú' ne jawáb diyá, ki Mujh men bad-rúh nahín; magar [87]main apne Báp kí 'izzat kartá hún, aur tum merí be'izzatí karte ho. 50 Lekin [88]main apní buzurgí nahín cháhtá; hán, ek hai jo use cháhtá, aur faisala kartá hai. 51 Main tum se sach sach kahtá hún, ki [89]Agar koí shakhs mere kalám par 'amal karegá, to abad tak kabhí [90]maut ko na dekhegá. 52 Yahúdíon ne us se kahá, ki Ab ham ne ján liyá ki tujh men bad-rúh hai. [91]Ibráhím mar gayá, aur nabí mar gaye; magar [92]tú kahtá hai, ki Agar koí mere kalám par 'amal karegá, to abad tak kabhí [93]maut ká maza na chakhegá. 53 Hamárá báp Ibráhím jo mar gayá, [94]kyá tú us se bará hai? aur nabí bhí mar gaye; tú apne áp ko kyá ṭhahrátá hai? 54 Yisú' ne jawáb diyá; [95]Agar main áp apní barái karún, to merí barái kuchh nahín. Lekin [96]merí barái merá Báp kartá hai, [97]jise tum kahte ho ki hamárá Khudá hai: 55 [98]Tum ne use nahín jáná: [99]lekin main use jántá hún; aur agar kahún ki use nahín jántá, to [100]tumhárí tarah [101]jhúṭhá banúngá: magar main use jántá, aur us ke kalám par 'amal kartá hún. 56 [102]Tumhárá báp Ibráhím [103]merá din dekhne kí ummed par bahut [104]khush thá; chunánchi [105]us ne dekhá, aur khush húá. 57 Yahúdíon ne us se kahá, ki Terí 'umr to abhí pachás baras kí nahín; phir tú ne Ibráhím ko dekhá? 58 Yisú' ne un se kahá; Main tum se sach sach kahtá hún; Peshtar us se ki Ibráhím paidá húá, [106]main hún. 59 [107]Pas unhon ne us ke márne ko patthar uṭháe; magar [108]Yisú' chhipkar haikal se [109]nikal gayá.

[70] Muq. Hús. 2. 4.
[71] Ist. 32. 6. Yas' 63. 16 aur 64. 8. Muq. áyat 47.
[72] Muq. 1 Yúh. 5. 1.
[73] Báb 16. 28 aur 17. 8.
[74] 1 Yúh. 5. 20. Muq. 'Ibr. 10. 9.
[75] Báb 7. 28.
[76] Dekho báb 3. 17.
[77] Muq. báb 7. 17.
[78] Yarm. 6. 10. Muq. 1 Kur. 2. 14.
[79] 1 Yúh. 3. 8, 12. Muq. áyat 23. Dekho Mat. 13. 38
[80] Paid. 4. 8, 9. 1 Yúh. 3. 12, 15. Muq. Rom. 5. 12.
[81] Muq. 1 Yúh. 2. 4.
[82] Paid. 3. 4. 2 Kur. 11. 3. Muk. 12. 9.
[83] Muq. báb 18. 37 aur 1 Yúh. 4. 6
[84] Muq. báb 10. 26.
[85] Muq. áyat 41.
[86] Dekho báb 7. 20.
[87] Báb 5. 23. Muq. báb 7. 18.
[88] Muq. áyat 54 aur báb 5. 41.
[89] Báb 5. 24 aur 11. 26
[90] Dekho Lúq. 2. 26.
[91] Muq. Zak. 1. 5.
[92] Áyat 51.
[93] Mat. 16. 28. 'Ibr. 2. 9.
[94] Muq. báb 4. 12.
[95] Muq. áyat 50.
[96] Báb 13. 32 aur 17. 1. A'mál 3. 13. 'Ibr. 5. 5. 2 Pat. 1. 17.
[97] Áyat 41.
[98] Áyat 19. Báb 7. 28.
[99] Báb 7. 29. Dekho Mat. 11. 27.
[100] Áyat 44.
[101] 1 Yúh. 1. 6.
[102] Áyat 39.
[103] Lúq. 17. 22.
[104] Dekho Mat. 13. 17.
[105] Muq. 'Ibr. 11. 13.
[106] Muq. áyat 24 aur báb 17. 5, 24 aur Kul. 1. 17 aur 'Ibr. 13. 8 aur Muk. 1. 8. Dekho Khur. 3. 14.
[107] Báb 10. 31.
[108] Báb 12. 36.
[109] Muq. Lúq. 4. 30.

Masíh ká ek janam ke andhe ko achchhá karná.

9 1 Phir us ne játe men̲ ek shakhs ko dekhá, jo janam ká andhá thá. 2 Aur us ke shágirdon̲ ne us se púchhá, ki [1]Ai Rabbí, [2]kis ne gunáh kiyá thá, jo yih andhá paidá húá; [3]is shakhs ne, yá [4]is ke mán̲ báp ne? 3 Yisú' ne jawáb diyá, ki Na is ne gunáh kiyá thá, na is ke mán̲ báp ne: balki [5]yih is liye húá ki Khudá ke kám us men̲ záhir hon̲. 4 [6]Jis ne mujhe bhejá hai, hamen̲ us ke kám [7]din hí din men̲ karne zarúr hain̲: wuh rát ánewálí hai jis men̲ koí shakhs kám nahín̲ kar saktá. 5 Jab tak main̲ dunyá men̲ hún̲, [8]dunyá ká núr hún̲. 6 Yih kahkar us ne zamín par [9]thúká, aur thúk se miṭṭí sání, aur wuh miṭṭí andhe kí [10]án̲khon̲ par lagákar 7 us se kahá; Já, [11]Shílokh ke hauz men̲ dho le, (jis ká tarjuma Bhejá Húá hai). Pas us ne jákar dhoyá, aur [12]bíná hokar wápas áyá. 8 Pas parausí aur jin jin logon̲ ne pahle us ko bhíkh mán̲gte dekhá thá, kahne lage; [13]Kyá yih wuh nahín̲, jo baiṭhá bhíkh mán̲gá kartá thá? 9 Ba'z ne kahá; Yih wuhí hai: âuron̲ ne kahá, ki Nahín̲; lekin koí us ke hamshakl hai: us ne kahá; Main̲ wuhí hún̲. 10 Pas wuh us se kahne lage, Phir terí án̲khen̲ kyún̲kar khul gayín̲? 11 Us ne jawáb diyá, ki [14]Us shakhs ne jis ká nám Yisú' hai miṭṭí sání, aur merí án̲khon̲ par lagákar mujh se kahá, ki Shílokh men̲ jákar dho le: pas main̲ gayá, aur dhokar bíná ho gayá. 12 Unhon̲ ne us se kahá; Wuh kahán̲ hai? Us ne kahá; Main̲ nahín̲ jántá.

Farísíon̲ kí taraf se is mu'jize kí tahqíqát.

13 Log us shakhs ko jo pahle andhá thá Farísíon̲ ke pás le gaye. 14 [15]Aur jis roz Yisú' ne miṭṭí sánkar us kí án̲khen̲ kholí thín̲, wuh Sabt ká din thá. 15 [16]Phir Farísíon̲ ne bhí us se púchhá; Tú kis tarah bíná húá? Us ne un se kahá, ki Us ne merí án̲khon̲ par miṭṭí lagáí, phir main̲ ne dho liyá, aur ab bíná hún̲. 16 Pas ba'z Farísí kahne lage; Yih ádmí [17]Khudá kí taraf se nahín̲, [18]kyún̲ki Sabt ke din ko nahín̲ mántá. Magar ba'z ne kahá, ki [19]Gunahgár ádmí kyún̲kar aise mu'jize dikhá saktá hai? Pas un men̲ [20]ikhtiláf húá. 17 Unhon̲ ne phir us andhe se kahá, ki Us ne jo terí án̲khen̲ kholín̲, tú us ke haqq men̲ kyá kahtá hai? Us ne kahá, [21]Wuh nabí hai. 18 Lekin [22]Yahúdíon̲ ko yaqín na áyá ki yih andhá thá aur bíná ho gayá hai, jab tak unhon̲ ne us ke mán̲ báp ko jo bíná ho gayá thá bulákar 19 un se na púchh liyá, ki Kyá yih tumhárá beṭá hai, jise tum kahte ho ki andhá paidá húá thá? Phir wuh ab kyún̲kar dekhtá hai? 20 Us ke mán̲ báp ne jawáb men̲ kahá; Ham jánte hain̲, ki yih hamárá beṭá hai, aur andhá paidá húá thá: 21 lekin yih ham nahín̲ jánte ki ab wuh kyún̲kar dekhtá hai, aur na yih jánte hain̲ ki kis ne us kí án̲khen̲ kholín̲; wuh to bálig hai; usí

[1] Dekho báb 1. 38.
[2] Muq. Lúq 13. 2, 4.
[3] Muq. áyat 34.
[4] Khur. 20. 5.
[5] Muq. báb 11. 4.
[6] Dekho báb 4. 34.
[7] Báb 11. 9 aur 12. 35. Muq. Rom. 13. 12 aur Gal. 6. 10.
[8] Dekho báb 1. 4, 5, 9 aur 8. 12.
[9] Mar. 7. 33 aur 8. 23.
[10] Muq. Mat. 9. 29
[11] Naham. 3. 15. Yas'. 8. 6. Lúq. 13. 4.
[12] Báb 11. 37.
[13] Muq. A'mál 3. 2, 10.
[14] Áyat 6, 7.
[15] Báb 5. 9.
[16] Áyat 10.
[17] Dekho báb 7. 29.
[18] Dekho Mat. 12. 2.
[19] Áyat 33.
[20] Báb 7. 43 aur 10. 19.
[21] Dekho báb 4. 19 aur 6. 14.
[22] Áyat 22. Muq. áyat 13.

se púchho; wuh apná hál áp kah degá. 22 Yih us ke máne báp ne [23]Yahúdíon ke dar se kahá: kyúnki [24]Yahúdí eká kar chuke the, ki agar koí [25]us ke Masíh hone ká iqrár kare, to [26]'ibádatkháne se khárij kiyá jáe. 23 Is wáste us ke mán báp ne kahá, ki [27]Wuh bálig hai; usí se púchho. 24 Pas unhon ne us shakhs ko jo andhá thá dobára bulákar kahá, ki [28]Khudá kí tamjíd kar: ham to jánte hain ki [29]yih ádmí gunahgár hai. 25 Us ne jawáb diyá: Main nahín jántá ki wuh gunahgár hai yá nahín: ek bát jántá hún, ki main [30]andhá thá, ab bíná hún. 26 Phir unhon ne us se kahá, ki Us ne tere sáth kyá kiyá? kis tarah terí ánkhen kholín? 27 Us ne unhen jawáb diyá; [31]Main to tum se kah chuká, aur tum ne na suná; dobára kyún sunná cháhte ho? kyá tum bhí us ke shágird honá cháhte ho? 28 Wuh use burá bhalá kahkar bole, ki Tú hí us ká shágird hai; [32]ham to Músá ke shágird hain. 29 Ham jánte hain ki Khudá ne Músá ke sáth kalám kiyá hai; magar is shakhs ko [33]nahín jánte ki kahán ká hai. 30 Us ádmí ne jawáb men un se kahá; Yih to [34]ta'ajjub kí bát hai, ki [35]tum nahín jánte ki wuh kahán ká hai, hálánki us ne merí ánkhen kholín. 31 Ham jánte hain ki [36]Khudá gunahgáron kí nahín suntá; lekin [37]agar koí khudáparast ho, aur us kí marzí par chale, to wuh us kí suntá hai. 32 Dunyá ke shurú' se kabhí sunne men nahín áyá, ki kisí ne janam ke andhe kí ánkhen kholí hon. 33 [38]Agar yih shakhs Khudá kí taraf se na hotá, to kuchh na kar saktá. 34 Unhon ne jawáb men us se kahá; [39]Tú to bi'lkull gunáhon men paidá húá, tú ham ko kyá sikhátá hai? aur unhon ne use [40]báhar nikál diyá.

Yisú' par ímán láne aur na láne ká natija.

35 Yisú' ne suná ki unhon ne use báhar nikál diyá; aur jab us se milá, to kahá; Kyá [41]tú Khudá ke Bete[a] par ímán látá hai? 36 Us ne jawáb men kahá; Ai Khudáwand, [42]wuh kaun hai, ki main us par ímán láún? 37 Yisú' ne us se kahá; Tú ne to use dekhá hai; aur [43]jo tujh se báten kartá hai wuhí hai. 38 Us ne kahá; Ai Khudáwand, main ímán látá hún: aur use sijda kiyá. 39 Yisú' ne kahá; [44]Main dunyá men 'adálat ke liye áyá hún, [45]táki jo nahín dekhte wuh dekhen, aur [46]jo dekhte hain wuh andhe ho jáen. 40 Jo Farísí us ke sáth the, unhon ne yih báten sunkar us se kahá; [47]Kyá ham bhí andhe hain? 41 Yisú' ne un se kahá, ki Agar tum andhe hote, [48]to gunahgár na thahrte: magar ab kahte ho, ki Ham dekhte hain; pas tumhárá gunáh qáim rahtá hai.

Charwáhe aur bheron kí tamsíl.

10 1 Main tum se sach sach kahtá hún, ki jo koí

a N. *Ibn i Ádam.*

[23] Dekho báb 7. 13.
[24] Muq. báb 7. 45—52.
[25] Muq. Rom 10. 9.
[26] Báb 12. 42 aur 16. 2.
[27] Áyat 21.
[28] Lúq. 17. 18. A'mál 12. 23. Muq. Yash. 7. 19 aur 1 Sam. 6. 5 aur Yas'. 42. 12 aur Yarm. 13. 16.
[29] Ayat 16
[30] Áyát 18, 24.
[31] Áyat 15.
[32] Muq. báb 5. 45.
[33] Dekho báb 8. 14.
[34] Muq. báb 12. 37 aur Mar. 6. 6.
[35] Muq. báb 3. 10.
[36] Aiy. 27. 9 Zab. 66. 18 Amsál 28. 9. Yas'. 1. 15, wag:
[37] Zab. 34. 15, 16 aur 145. 19. Amsál 15. 29. Muq. Ya'q. 5. 16.
[38] Áyat 16. Muq. báb 3. 2 aur 10. 21.
[39] Muq. áyat 2.
[40] Muq. áyat 22.
[41] Báb 10. 36. Dekho Mat. 14. 33.
[42] Muq. Rom. 10. 14.
[43] Báb 4. 26.
[44] Dekho báb 5. 22.
[45] Muq. Mat. 11. 25 aur Lúq. 4. 18.
[46] Muq. Mat. 9. 13 aur 13. 13 aur Mar. 4. 12 aur 2 Kur. 2. 16.
[47] Rom. 2. 19.
[48] Báb 15. 22, 24. Muq. báb 19. 11 aur Ya'q. 4. 17 aur 1 Yúh. 1. 8.

darwáze se bherkháne men dákhil nahín hotá, balki âur kisí taraf se charh játá hai, wuh chor aur dákú hai. 2 Lekin jo darwáze se dákhil hotá hai, wuh bheron ká charwáhá hai. 3 Us ke liye darbán darwáza khol detá hai; aur bheren us kí áwáz suntí hain: aur wuh apní bheron ko nám ba nám bulákar báhar le játá hai. 4 Jab wuh apní sab bheron ko báhar nikál chuktá hai, to un ke áge áge chaltá hai, aur bheren us ke píchhe píchhe ho letí hain; kyúnki wuh us kí áwáz pahchántí hain. 5 Magar wuh [1]gair shakhs ke píchhe na jáengí, balki us se bhágengí; kyúnki gairon kí áwáz nahín pahchántín. 6 Yisú' ne [2]un se yih [3]tamsíl kahí: lekin wuh [4]na samjhe ki yih kyá báten hain jo ham se kahtá hai.

Bherkháne ke darwáze, aur achchhe charwáhe ke bayán men.

7 Pas Yisú' ne un se[a] phir kahá; Main tum se sach sach kahtá hún, ki Bheron ká [5]darwáza main hún. 8 Jitne mujh se pahle áe, sab chor aur dákú hain; magar bheron ne un kí na suní. 9 Darwáza main hún: agar koí mujh se dákhil ho, to [6]naját páegá, aur [7]andar báhar áyá jáyá karegá, aur [8]chárá páegá. 10 Chor nahín átá, magar churáne aur [9]már dálne aur halák karne ko. Main is liye áyá ki wuh zindagí páen, aur [10]kasrat se páen. 11 [11]Achchhá charwáhá main hún: achchha charwáhá bheron ke liye [12]apní ján detá hai. 12 [13]Mazdúr jo na charwáhá hai, na bheron ká málik, bheriye ko áte dekhkar [14]bheron ko chhorke bhág játá hai, aur bheriyá un ko pakartá aur [15]parágand kartá hai. 13 Wuh is liye bhág játá hai, ki [16]mazdúr hai, aur [17]us ko bheron ká fikr nahín. 14 [18]Achchhá charwáhá main hún; [19]jis tarah Báp mujhe jántá hai, aur main Báp ko jántá hún, 15 isí tarah [20]main apní bheron ko jántá hún, aur merí bheren mujhe jántí hain; aur [21]main bheron ke liye apní ján detá hún. 16 Aur merí [22]âur bhí bheren hain, jo is bherkháne kí nahín. [23]Mujhe un ká bhí láná zarúr hai; aur [24]wuh merí áwáz sunengí; phir [25]ek hí galla aur [26]ek hí charwáhá hogá. 17 [27]Báp mujh se [28]is liye mahabbat rakhtá hai, ki [29]main apní ján detá hún táki use phir le lún. 18 [30]Koi use mujh se chhíntá nahín[b], balki [29]main use [31]áp hí detá hún. Mujhe us ke dene ká bhí ikhtiyár hai, aur us ke [32]phir lene ká bhí ikhtiyár hai. [33]Yih hukm mere Báp se mujhe milá.

Yahúdíon men ikhtiláf.

19 In báton ke sabab Yahúdíon men phir [34]ikhtiláf húá. 20 Un men se bahutere to kahne lage, ki [35]Us men badrúh hai, aur [36]wuh díwána hai; tum us kí kyún sunte ho? 21 Âuron ne kahá; Yih aise shakhs kí báten nahín jis men bad-rúh ho. [37]Kyá bad-rúh

a N. *us se* na dárad.

b N. *kisí ne us ko mujh se nahín chhíná.*

[1] Muq. áyát 12, 13.
[2] Báb 9. 40.
[3] Báb 16. 25, 29. Muq. 2 Pat. 2. 22.
[4] Dekho Mar. 9. 32.
[5] Áyat 9. Muq. báb 14. 6 aur If. 2. 18.
[6] Muq. báb 5. 34.
[7] A'mál 1. 21 aur 9. 28, wag:
[8] Zab. 23. 2. Muq. Hiz. 34. 14.
[9] Muq. Yarm. 23. 1 aur Hiz. 34. 3.
[10] Muq. báb 1. 16.
[11] Yas'. 40. 11 Hiz. 34. 12, 23 aur 37. 24. Zak. 13. 7. 'Ibr. 13. 20. 1 Pat. 2. 25 aur 5. 4. Muq. báb 21. 15—17 aur Zab. 23 aur Muk. 7. 17.
[12] Áyát 15, 17. Báb 15. 13. 1 Yuh. 3. 16. Muq. Mat. 20. 28 aur Mar. 10. 45.
[13] Muq. Hiz 34. 2—6.
[14] Zak. 11. 17 aur 13. 7.
[15] Muq. Yarm. 23. 1—3.
[16] Muq. 1 Pat. 5. 2.
[17] Zak. 11. 16.
[18] Dekho áyat 11.
[19] Dekho Mat. 11. 27.
[20] Áyat 27. Nahúm. 1. 7. 2 Tim. 2. 19
[21] Dekho áyat 11.
[22] Yas'. 56. 8.
[23] Muq. Hiz. 34. 11—13 aur Mat. 8. 11, 12 aur If. 2. 13—18 aur 1 Pat. 2. 25.
[24] Báb 5. 25 aur 18. 37. Muq. A'mál 28. 28.
[25] Muq. báb 11. 52 aur 12. 32 aur 17. 11, 21, 22.
[26] Hiz. 34. 23 aur 37. 24.
[27] Fil. 2. 9. Dekho báb 5. 20.
[28] Yas'. 53. 7, 8, 12. 'Ibr. 2. 9.
[29] Áyat 11.
[30] Muq. báb 18. 6 aur Mat. 26. 53.
[31] Muq. báb 5. 30.
[32] Báb 2. 19. Muq. Fil. 2. 7.
[33] Báb 12. 49; 14. 31 aur 15. 10
[34] Bab 7. 43 aur 9. 16.
[35] Dekho báb 7. 20.
[36] Muq. Mar. 3. 21.
[37] Muq. Khur. 4. 11 aur Zab. 146. 8. Dekho báb 9. 33.

andhon kí ánkhen khol saktí hai?

Yisú' aur Báp ká ek honá, aur kufr ke ilzám ká jawáb.

22 [a] Yarúshalem men 'Íd i Tajdíd húí; aur járe ká mausim thá; 23 aur Yisú' haikal ke andar [38] Sulaimání barámade men tahal rahá thá. 24 Pas Yahúdíon ne us ke gird jama' hokar us se kahá; Tú kab tak hamáre dil ko dánwádol rakkhegá? agar tú [39] Masíh hai, to [40] ham se sáf kah de. 25 Yisú' ne unhen jawáb diyá, ki Main ne to tum se kah diyá, magar tum yaqín nahín karte; [41] jo kám main [42] apne Báp ke nám se kartá hún, wuhí mere gawáh hain. 26 Lekin [43] tum is liye yaqín nahín karte, ki merí bheron men se nahín ho. 27 [44] Merí bheren merí áwáz suntí hain, aur main unhen jántá hún, aur wuh mere píchhe píchhe chaltí hain: 28 aur [45] main unhen hamesha kí zindagí bakhshtá hún; aur [46] wuh abad tak kabhí halák na hongí, aur [47] koí unhen mere háth se chhín na legá. 29 [48] Merá Báp, [49] jis ne mujhe wuh dí hain, [50] sab se bará hai; aur koí unhen [b] [51] Báp ke háth se nahín chhín saktá. 30 [52] Main aur Báp ek hain. 31 [53] Yahúdíon ne use sangsár karne ke liye phir patthar utháe. 32 Yisú' ne unhen jawáb diyá, ki Main ne tum ko Báp kí taraf se bahutere achchhe kám dikháe hain; un men se kis kám ke sabab mujhe sangsár karte ho? 33 Yahúdíon ne use jawáb diyá, ki Achchhe kám ke sabab nahín balki [54] kufr ke sabab tujhe sangsár karte hain, aur is liye ki tú ádmí hokar [55] apne áp ko Khudá banátá hai. 34 Yisú' ne unhen jawáb diyá; Kyá [56] tumhárí sharí'at men yih nahín likhá hai ki [c] Main ne kahá; tum Khudá ho? 35 Jab ki us ne unhen Khudá kahá, jin ke pás Khudá ká kalám áyá, (aur kitáb i muqaddas ká [57] bátil honá mumkin nahín;) 36 áyá tum us shakhs se jise [58] Báp ne [59] muqaddas [d] karke [60] dunyá men bhejá, kahte ho ki Tú kufr baktá hai, is liye ki [61] main ne kahá; Main Khudá ká Betá hún? 37 [62] Agar main apne Báp ke kám nahín kartá, to merá yaqín na karo. 38 Lekin agar main kartá hún, to [63] go merá yaqín na karo, magar un kámon ká to yaqín karo; táki tum jáno aur samjho ki [64] Báp mujh men hai, aur main Báp men. 39 [e] [65] Unhon ne phir us ke pakarne kí koshish kí, lekin [66] wuh un ke háth se nikal gayá.

Yisú' ká Yardan ke pár chalá jáná.

40 Wuh phir Yardan ke pár us jagah chalá gayá, [67] jahán Yúhanná pahle baptisma [f] diyá kartá thá, aur wahín rahá. 41 Aur bahutere us ke pás áe; aur kahte the, ki Yúhanná ne koí mu'jiza [g] nahín dikháyá; magar [68] jo kuchh Yúhanná

[38] A'mál 3. 11 aur 5. 12.
[39] Báb 1. 41.
[40] Mat. 26. 63. Lúq. 22. 67.
[41] Áyat 38. Dekho báb 5. 36.
[42] Dekho báb 5. 43.
[43] Muq. báb 8. 47.
[44] Áyát 14, 16.
[45] Muq. 1 Yúh. 2. 25 aur 5. 11.
[46] Báb 17. 12 aur 18. 9.
[47] Báb 6. 37.
[48] Muq. báb 17. 2.
[49] Báb 6. 37 aur 17. 2, wag:
[50] Muq báb 14. 28.
[51] Muq. Ist. 32. 39 aur Yas'. 49. 2 aur 51. 16.
[52] Báb 17. 11, 22. Muq. báb 5. 19 aur 14. 9.
[53] Báb 8. 59.
[54] Dekho Ahbár 24. 16 aur Mat. 9. 3.
[55] Báb 5. 18
[56] Muq. báb 12. 34 aur 15. 25 aur 1 Kur. 14. 21.
[57] Muq. Mat. 5. 17, 19.
[58] Muq. báb 6. 27.
[59] Báb 17. 19.
[60] Dekho báb 3. 17.
[61] Báb 5. 17, 18. Muq. áyat 30.
[62] Báb 15. 24.
[63] Áyat 25. Muq. báb 14. 11.
[64] Báb 14. 10, 11, 20 aur 17. 21, 23. Muq. báb 8. 29.
[65] Báb 7. 30, 44.
[66] Báb 8. 59.
[67] Báb 1. 28.
[68] Báb 1. 7, 29—34; 3. 27—30 aur 5. 33.

a N. *Us waqt* izád.
b N. 29 *Jo kuchh mere Báp ne mujhe diyá hai, wuh sab se barhkar hai, aur koí use.*
c Zabúr 82. 6.
d Yá *makhsús.*
e N. *Pas* izád.
f Yá *istibág.*
g Yún. *nishán.*

ne is ke haqq men kahá thá, wuh sach thá. 42 Aur wahán [60]bahutere us par ímán láe.

Yisú' ko La'zar ki bímárí aur maut kí khabar ká milná.

II 1 [1]Maryam aur us kí bahin Martha ke gánw Bait'aniyyáh ká La'zar nám ek ádmí bímár thá. 2 Yih [2]wuhí Maryam thí, jis ne Khudáwand par 'itr dálkar apne bálon se us ke pánw ponchhe; isí ká bháí La'zar bímár thá. 3 Pas us kí bahinon ne use yih kahlá bhejá, ki Ai Khudáwand, dekh, [3]jise tú 'azíz rakhtá hai, wuh bímár hai. 4 Yisú' ne sunkar kahá, ki [4]Yih bímárí maut kí nahín, balki [5]Khudá ke jalál ke liye hai, táki us ke wasíle se Khudá ke Bete ká jalál záhir ho. 5 Aur [6]Yisú' Martha aur us kí bahin aur La'zar se mahabbat rakhtá thá. 6 Pas jab us ne suná ki wuh bímár hai, to [7]jis jagah thá, wahín do din áur rahá; 7 phir is ke ba'd shágirdon se kahá, [8]Áo, phir Yahúdiya ko chalen. 8 Shágirdon ne us se kahá; [9]Ai Rabbí, abhí to [10]Yahúdí tujhe sangsár karná cháhte the, aur tú phir wahán játá hai? 9 Yisú' ne jawáb diyá; [11]Kyá din ke bárah ghante nahín hote? [12]Agar koí din ko chale, to thokar nahín khátá, kyúnki wuh dunyá kí raushní dekhtá hai. 10 Lekin [13]agar koí rát ko chale, to thokar khátá hai, kyúnki [13]us men raushní nahín. 11 Us ne yih báten kahín, aur is ke ba'd un se kahne lagá, ki Hamárá dost La'zar [14]so gayá hai, lekin main use jagáne játá hún. 12 Pas shágirdon ne us se kahá; Ai Khudáwand, agar so gayá hai, to [15]bach jáegá. 13 Yisú' ne to us kí maut kí bábat kahá thá; magar wuh samjhe ki árám kí nínd kí bábat kahá. 14 Tab Yisú' ne un se sáf kah diyá, ki La'zar mar gayá. 15 Aur main tumháre sabab se khush hún ki wahán na thá, táki tum ímán láo; lekin áo, ham us ke pás chalen. 16 Pas [16]Tomá ne, jise Tauam kahte the, apne sáth ke shágirdon se kahá, ki Áo, ham bhí chalen [17]táki us ke sáth maren.

Yisú' ká La'zar ko jiláná.

17 Pas Yisú' ko ákar ma'lúm húá, ki use qabr men rakkhe [18]chár din húe. 18 Bait'aniyyáh Yarúshalem ke nazdík, koí do míl ke fásile par thá. 19 Aur bahut se Yahúdí Martha aur Maryam ko bháí ke báre men [19]tasallí dene áe the. 20 Pas [20]Martha Yisú' ke áne kí khabar sunkar us se milne ko gayí: lekin Maryam ghar men baithí rahí. 21 Martha ne [21]Yisú' se kahá, ki Ai Khudáwand, [22]agar tú yahán hotá, to merá bháí na martá. 22 Aur ab bhí main jántí hún, ki jo kuchh tú Khudá se mángegá, [23]wuh tujhe degá. 23 Yisú' ne us se kahá; Terá bháí jí uthegá. 24 [24]Martha ne us se kahá; Main jántí hún, ki [25]qiyámat men ákhirí din jí uthegá. 25 Yisú' ne us se kahá; [26]Qiyámat aur [27]zindagí to main hún: jo mujh par ímán látá hai, [28]go wuh mar jáe, [29]taubhí zinda

[60] Dekho báb 7. 31.
[1] Dekho Lúq. 10. 38, 39.
[2] Báb 12. 3.
[3] Áyát 5, 11, 36.
[4] Muq. áyat 11 aur Mat. 9. 24.
[5] Áyat 40. Muq. báb 9. 3 aur 13. 31.
[6] Áyat 3.
[7] Muq. báb 2. 4 aur 7. 6, 8.
[8] Báb 10. 40.
[9] Dekho báb 1. 38.
[10] Báb 8. 59 aur 10. 31.
[11] Muq. Lúq. 13. 33.
[12] Dekho báb 9. 4 aur 1 Yuh. 2. 10.
[13] Yarm. 13. 16. Muq. báb 12. 35.
[14] Dekho Mat. 27. 52.
[15] Muq. Mar. 10. 52.
[16] Báb 14. 5; 20. 24, 26—28 aur 21. 2. Mat. 10. 3. Mar. 3. 18. Lúq. 6. 15. A'mál 1. 13.
[17] Muq. báb 13. 37.
[18] Áyat 39.
[19] Áyat 31. Aiy. 2. 11.
[20] Muq. Lúq. 10. 38, 39.
[21] Áyat 32.
[22] Muq. áyat 37.
[23] Muq. áyat 42 aur báb 9. 31.
[24] Muq. áyat 39.
[25] Báb 5. 29. Lúq. 14. 14. Dekho báb 6. 39.
[26] Muq. báb 5. 21 aur 6. 40, 44 aur 1 Kur. 15. 21.
[27] Báb 14. 6. Muq. báb 6. 57 aur Kul. 3. 4. Dekho báb 1. 4.
[28] Muq. báb 12. 25.
[29] Dekho báb 3. 36.

rahegá: 26 aur jo koí zinda hai aur mujh par ímán látá hai, wuh [30]abad tak kabhí na maregá. Kyá tú is par ímán rakhtí hai? 27 Us ne us se kahá; Hán, ai Khudáwand; [31]main ímán lá chukí hún, ki [32]Khudá ká Betá Masíh, [33]jo dunyá men ánewálá thá, tú hí hai. 28 Yih kahkar wuh chalí gayí, aur chupke se apní bahin Maryam ko bulákar kahá, ki [34]Ustád yahín hai, aur tujhe bulátá hai. 29 Wuh sunte hí jald uthkar us ke pás áí. (30 Yisú' abhí gánw men nahín pahunchá thá, balki usí jagah thá jahán Martha use milí thí.) 31 Pas [35]jo Yahúdí ghar men us ke pás the, aur use tasallí de rahe the, yih dekhkar ki Maryam jald uthke báhar gayí, is khayál se us ke píchhe ho liye ki wuh qabr par rone játí hai. 32 Jab Maryam us jagah pahunchí jahán Yisú' thá, aur use dekhá, to us ke qadamon par girke us se kahá; [36]Ai Khudáwand, agar tú yahán hotá, to merá bhái na martá. 33 Jab Yisú' ne use aur un Yahúdíon ko jo us ke sáth áe the rote dekhá, to [37]dil[a] men niháyat ranjída húá, aur [38]ghabrákar kahá; 34 Tum ne use kahán rakkhá hai? Unhon ne kahá; Ai Khudáwand, chalkar dekh le. 35 [39]Yisú' ke ánsú bahne lage. 36 Pas Yahúdíon ne kahá; Dekho, [40]wuh is ko kaisá 'azíz thá. 37 Lekin un men se ba'z ne kahá; Kyá yih shakhs, [41]jis ne andhe kí ánkhen kholín, [42]itná na kar saká ki yih ádmí na martá? 38 Yisú' phir [43]apne dil men niháyat ranjída hokar qabr par áyá. Wuh [44]ek gár thá, aur [45]us par patthar dhará thá. 39 Yisú' ne kahá, ki Patthar utháo. Us mare húe shakhs kí bahin Martha ne us se kahá; Ai Khudáwand, us men se to ab badbú átí hai, kyúnki [46]use chár din ho gaye. 40 Yisú' ne us se kahá; [47]Kyá main ne tujh se kahá na thá, ki Agar tú ímán láegí, to [48]Khudá ká jalál dekhegí. 41 Pas unhon ne us patthar ko utháyá. Phir Yisú' ne [49]ánkhen uthákar kahá; Ai Báp, main terá shukr kartá hún ki tú ne merí sun lí. 42 Aur [50]mujhe to ma'lúm thá ki tú hamesha merí suntá hai: magar [51]in logon ke bá'is jo ás pás khare hain main ne yih kahá, [52]táki wuh ímán láen ki tú hí ne mujhe bhejá hai. 43 Aur yih kahkar us ne baland áwáz se pukárá, ki Ai La'zar, nikal á. 44 [53]Jo mar gayá thá wuh kafan se [54]háth pánw bandhe húe nikal áyá; aur [55]us ká chihra rúmál se liptá húá thá. Yisú' ne un se kahá; Use kholkar jáne do.

45 Pas [56]bahutere Yahúdí [57]jo Maryam ke pás áe the, aur jinhon ne Yisú' ká [58]yih kám dekhá thá, us par ímán le áe. 46 Magar un men se ba'z ne Farísíon ke pás jákar unhen Yisú' ke kámon kí khabar dí.

Yahúdíon kí sadr 'adálat men Yisú' ke qatl kí tajwíz.

47 Pas sardár káhinon aur

[30] Báb 6. 50, 51 aur 8. 51.
[31] Báb 6. 69 aur 20. 31. 1 Yúh. 5. 1, 5. Muq. báb 8. 24 aur 13. 19 aur 1 Yúh. 4. 16.
[32] Mat. 16. 16.
[33] Báb 6. 14. Dekho Mat. 11. 3.
[34] Mat. 26. 18. Mar. 14. 14. Lúq. 22. 11. Dekho báb 13. 13.
[35] Áyat 19.
[36] Áyat 21.
[37] Áyat 38. Mar. 14. 5 (Yún.).
[38] Báb 12. 27 aur 13. 21.
[39] Muq. Lúq. 19. 41.
[40] Áyat 3.
[41] Báb 9. 6, 7.
[42] Muq. áyát 21, 32.
[43] Áyat 33.
[44] Yas'. 22. 16.
[45] Báb 20. 1. Mat. 27. 60. Mar. 15. 46. Lúq. 24. 2.
[46] Áyat 17.
[47] Áyát 25, 26.
[48] Áyat 4. Muq. Rom. 6. 4.
[49] Báb 17. 1.
[50] Muq. áyat 22 aur Mat. 26. 53.
[51] Báb 12. 29, 30.
[52] Báb 17. 8, 21. Dekho báb 3. 17.
[53] Báb 5. 28, 29.
[54] Báb 19. 40.
[55] Muq. báb 20. 7.
[56] Báb 12. 11. Muq. A'mál 9. 42.
[57] Áyat 19.
[58] Báb 2. 23.

a Yún. *rúh.*

Farísíon ne [59]sadr ʻadálat ke logon ko [60]jamaʻ karke kahá, [61]Ham karte kyá hain? yih ádmí to bahut muʻjize dikhátá hai. 48 Agar ham use yún hí chhoṛ den, to sab us par ímán le áenge, aur [62]Rومí ákar [63]hamárí jagah aur qaum dono par qabza kar lenge. 49 Aur un men se [64]Káifá nám ek shakhs ne, [65]jo us sál sardár káhin thá, un se kahá; Tum kuchh nahín jánte, 50 aur na sochte ho ki tumháre liye [66]yihí bihtar hai, ki ek ádmí ummat ke wáste mare, na ki sárí qaum halák ho. 51 Magar us ne yih apní taraf se nahín kahá, balki [67]us sál sardár káhin hokar [68]nubuwwat kí, ki Yisúʻ us qaum ke wáste maregá; 52 aur [69]na sirf us qaum ke wáste, balki [70]is wáste bhí ki Khudá ke parágandа farzandon ko jamaʻ karke ek kar de. 53 Pas wuh usí roz se [71]us ke qatl karne ká mashwara karne lage.

Yisúʻ kí kanárakashí.

54 Pas us waqt se Yisúʻ [72]Yahúdíon men ʻaláníya nahín phirá, balki wahán se jangal ke nazdík ke ʻiláqe men [73]Ifráím nám ek shahr ko chalá gayá, aur apne shágirdon ke sáth wahín rahne lagá. 55 Aur [74]Yahúdíon kí ʻÍd i Fasah nazdík thí, aur [75]bahut log Fasah se pahle dihát se Yarúshalem ko gaye, [76]táki apne áp ko pák karen. 56 Pas [77]wuh Yisúʻ ko ḍhúnḍhne, aur haikal men khaṛe hokar ápas men kahne lage, ki Tumhárá kyá khayál hai? kyá wuh ʻíd men nahín áegá? 57 Aur sardár káhinon aur Farísíon ne hukm de rakkhá thá, ki agar kisí ko khabar ho, ki wuh kahán hai, to ittiláʻ de, táki use pakaṛ len.

Maryam ká Yisúʻ ke pánwon par ʻitr ḍálná.

12 1 Phir [1]Yisúʻ [2]Fasah se chha roz pahle Bait-ʻaniyyáh men áyá, [3]jahán Laʻzar thá, jise Yisúʻ ne murdon men se jiláyá thá. 2 Wahán unhon ne us ke wáste shám ká kháná taiyár kiyá; aur [4]Martha khidmat kartí thí, magar Laʻzar un men se thá jo us ke sáth kháná kháne baiṭhe the. 3 Phir [5]Maryam ne jaṭámásí ká ádh ser khális aur beshqímat ʻitr lekar Yisúʻ ke pánwon par ḍálá, aur apne bálon se us ke pánw ponchhe, aur ghar ʻitr kí khushbú se mahak gayá. 4 Magar us ke shágirdon men se ek shakhs Yahúdáh Iskariyotí, jo use pakaṛwáne ko thá, kahne lagá; 5 Yih ʻitr tín sau dínár[a] men bechkar [6]garíbon ko kyún na diyá gayá? 6 Us ne yih is liye na kahá ki us ko garíbon ká fikr thá, balki is liye ki chor thá, aur chúnki us ke pás un kí thailí[b] rahtí thí, us men jo kuchh paṛtá wuh nikál letá thá. 7 Pas Yisúʻ ne kahá, ki Use yih ʻitr mere dafn ke din ke liye rakhne de; 8 kyúnki garíb gurbá to hamesha tumháre pás hain; lekin main hamesha tumháre pás na rahúngá.

[59] Dekho Mat. 5. 22.
[60] Dekho Mat. 26. 3.
[61] Báb 12. 19. Muq. Aʻmál 4. 16.
[62] Muq. báb 6. 15 aur 18. 36, 37.
[63] Aʻmál 21. 28.
[64] Dekho Mat. 26. 3.
[65] Áyat 51. Báb 18. 13.
[66] Báb 18. 14.
[67] Áyat 49.
[68] Muq. Khur. 28. 30 aur Gin. 27. 21 aur 1 Sam. 23. 9 aur 30. 7 aur ʻAzrá 2. 63 aur Naham. 7. 65.
[69] Yasʻ. 49. 6. 1 Yúh. 2. 2.
[70] Dekho báb 10. 16.
[71] Dekho báb 7. 1.
[72] Báb 7. 1, 4.
[73] 2 Taw. 13. 19 (?).
[74] Dekho báb 6. 4.
[75] Lúq. 2. 42.
[76] 2 Taw. 30. 17, 18. Muq. báb 18. 28 aur Aʻmál 21. 24.
[77] Dekho báb 7. 11.

[1] Mat. 26. 6—11. Mar. 14. 3—8.
[2] Áyát 12, 20. Báb 11. 55.
[3] Báb 11. 1.
[4] Lúq. 10. 38, 40.
[5] Muq. Lúq. 7. 37, 38.
[6] Báb 13. 29.

a Mat. 18. 28 ke háshiye ko dekho.
b Ya sandúqchí.

La'zar ke jiláe jáne kí shuhrat.

9 Pas Yahúdíon men se [7] 'awámm yih ma'lúm karke ki wuh wahán hai, na sirf Yisú' ke sabab se áe, balki is liye bhí ki La'zar ko dekhen, [8] jise us ne murdon men se jiláyá thá. 10 [9] Lekin sardár káhinon ne mashwara kiyá, ki La'zar ko bhí már dálen; 11 kyúnki [10] us ke bá'is bahut se Yahúdí chale gaye aur Yisú' par ímán láe.

Yisú' ká 'alániya taur par Yarúshalem men dákhil honá.

(Mat. 21. 4–9; Mar. 11. 7–10; Lúq. 19. 35–38.)

12 Dúsre din [11] bahut se logon[a] ne jo 'íd men áe the, yih sunkar ki Yisú' Yarúshalem men átá hai, 13 [12] khajúr kí dáliyán lín, aur us ke istiqbál ko nikalkar pukárne lage, ki [13] Hosha'ná! mubárak hai [14] wuh jo Khudáwand ke nám par átá hai, aur [15] Isráíl ká bádsháh hai. 14 Jab Yisú' ko gadhe ká bachcha milá, to us par sawár húá; jaisá ki likhá hai, ki 15 [b] Ai Siyyon kí betí, na dar: dekh, terá bádsháh gadhe ke bachche par sawár húá átá hai. 16 [16] Us ke shágird pahle to yih báten na samjhe; lekin [17] jab Yisú' apne jalál ko pahunchá, to [18] un ko yád áyá ki yih báten us ke haqq men likhí húí thín, aur logon ne us ke sáth yih sulúk kiyá thá. 17 Pas [19] un logon ne gawáhí dí, jo us waqt us ke sáth the, jab us ne La'zar ko qabr se báhar bulákar murdon men se jiláyá thá. 18 Isí sabab se log us ke istiqbál ko nikle, ki [20] unhon ne suná thá ki us ne yih mu'jiza[c] dikháyá hai. 19 Pas Farísíon ne ápas men kahá; [21] Socho to ki tum se kuchh nahín ban partá. Dekho, [22] jahán us ká pairau ho chalá.

Chand Yúnánion ká áná aur Yisú' ká apní maut ká zikr karná.

20 [23] Jo log 'íd men parastish karne áe the, un men ba'z [24] Yúnání the. 21 Pas unhon ne [25] Filippus ke pás, jo Baitsaidá e Galíl ká thá, ákar us se darkhwást kí, ki Janáb, ham Yisú' ko dekhná cháhte hain. 22 Filippus ne ákar [26] Andriyás se kahá; phir Andriyás aur Filippus ne ákar Yisú' ko khabar dí. 23 Yisú' ne jawáb men un se kahá; [27] Wuh waqt á gayá, [28] ki Ibn i Ádam jalál páe. 24 Main tum se sach sach kahtá hún, ki [29] jab tak gehún ká dána zamín men girke mar nahín játá, akelá rahtá hai; lekin jab mar játá hai, to bahut sá phal látá hai. 25 [30] Jo apní ján ko 'azíz rakhtá hai, wuh use kho detá hai; aur [31] jo dunyá men [32] apní ján se 'adáwat rakhtá hai, wuh use hamesha kí zindagí ke liye mahfúz rakkhegá. 26 Agar koí shakhs merí khidmat kare, to [33] mere píchhe ho le; aur [34] jahán main hún, wahán merá khádim bhí hogá; [35] agar koí merí khidmat kare, to [36] Báp us kí 'izzat karegá. 27 [37] Ab merí ján ghabrátí hai; pas

[7] Áyat 12 (hásh:).
[8] Báb 11. 44.
[9] Muq. Lúq. 16. 31.
[10] Áyat 18. Báb 11. 45.
[11] Muq. áyat 9 (hásh: ke liye).
[12] Muk. 7. 9.
[13] Zab. 118. 25, 26.
[14] Muq. báb 5. 43.
[15] Dekho báb 1. 49.
[16] Muq. báb 13. 7. Dekho Mar. 9. 32
[17] Áyat 23. Dekho báb 7. 39.
[18] Báb 2. 22.
[19] Muq. Lúq. 19. 37
[20] Áyát 9–11.
[21] Báb 11. 47.
[22] Muq. báb 3. 26.
[23] Muq. 1 Sal. 8. 41–43 aur A'mál 8. 27.
[24] A'mál 17. 4. Muq. Mar. 7. 26. Dekho báb 7. 35.
[25] Báb 1. 44.
[26] Dekho Mar. 13. 3.
[27] Muq. áyat 27 aur báb 13. 31, 32 aur 17. 1 aur Mar. 14. 41. Dekho báb 2. 4.
[28] Áyat 16.
[29] 1 Kur. 15. 36.
[30] Dekho Mat. 10. 39.
[31] Muq. báb 11. 25.
[32] Dekho Lúq. 14. 26.
[33] Báb 8. 12 aur 21. 19.
[34] Báb 14. 3 aur 17. 24. Muq. 2 Kur. 5. 8 aur 1 Thiss. 4. 17.
[35] Muq. báb 14. 21, 23 aur 16. 27.
[36] 1 Sam. 2. 30. Záb. 91. 15.
[37] Báb 11. 33 aur 13. 21. Muq. Lúq. 22. 44.

a N. *'ámm logon.* b Zakaryáh 9. 9. c Yún. *nishán.*

main̲ kyá kahún̲? Ai Báp, [38]mujhe [39]is ghaṛí se bachá. Lekin main̲ [40]isí sabab se to is ghaṛí ko pahun̲chá hún̲. 28 Ai Báp, apne nám ko jalál de. Pas [41]ásmán se áwáz áí, ki Main̲ ne us ko jalál diyá hai, aur phir bhí dún̲gá. 29 Jo log khaṛe sun rahe the, unhon̲ ne kahá, ki Bádal garjá: âuron̲ ne kahá, ki [42]Firishta us se bolá. 30 Yisú‘ ne jawáb men̲ kahá, ki [43]Yih áwáz mere liye nahín̲, balki tumháre liye áí hai. 31 [44]Ab dunyá kí ‘adálat kí játí hai; ab [45]dunyá ká sardár [46]nikál diyá jáegá. 32 Aur main̲ agar zamín se [47]ún̲che par chaṛháyá jáún̲gá, to [48]sab ko [49]apne pás khen̲chún̲gá. 33 Us ne is bát se [50]ishára kiyá, ki main̲ kis maut se marne ko hún̲. 34 Logon̲ ne us ko jawáb diyá, ki Ham ne sharí‘at kí yih bát suní hai, ki [51]Masíh abad tak rahegá; phir tú kyún̲kar kahtá hai, ki [52]Ibn i Ádam ká ún̲che par chaṛháyá jáná zarúr hai? Yih Ibn i Ádam kaun hai? 35 Pas Yisú‘ ne un se kahá, ki [53]Âur thoṛe dinon̲ [54]núr tumháre darmiyán hai. [55]Jab tak núr tumháre sáth hai, chale chalo, aisá na ho ki táríkí tumhen̲ [56]á pakṛe; aur [57]jo táríkí men̲ chaltá hai, wuh nahín̲ jántá ki kidhar játá hai. 36 Jab tak núr tumháre sáth hai, núr par ímán láo, táki [58]núr ke farzand bano.

Yisú‘ par ímán na láne kí wajh.

Yisú‘ yih báten̲ kahkar chalá gayá, aur un se [59]apne áp ko chhipáyá. 37 Aur agarchi us ne un ke sámne itne mu‘jize[a] dikháe, taubhí wuh us par ímán na láe: 38 [60]táki Yasha‘yáh nabí ká kalám púrá ho, jo us ne kahá, ki

[b] [61]Ai Ḵhudáwand, hamáre paigám ká kis ne yaqín kiyá hai?
Aur Ḵhudáwand ká háth kis par záhir húá hai?

39 Is sabab se wuh [62]ímán na lá sake, ki Yasha‘yáh ne phir kahá;

40 [c] [63]Us ne un kí án̲khon̲ ko andhá, aur [64]un ke dil ko saḵht kar diyá;
Aisá na ho ki wuh án̲khon̲ se dekhen̲, aur dil se samjhen̲,
Aur rujú‘ karen̲,
Aur main̲ unhen̲ shifá baḵhshún̲.

41 Yasha‘yáh ne yih báten̲ is liye kahín̲, ki [65]us ká jalál dekhá; aur [66]us ne usí ke báre men̲ kalám kiyá. 42 Táham [67]sardáron̲ men̲ se bhí bahutere us par ímán láe; magar [68]Farísíon̲ ke sabab [69]iqrár na karte the, aisá na ho ki [69]‘ibádatḵhána se ḵhárij kiye jáen̲: 43 [70]kyún̲ki wuh Ḵhudá se ‘izzat hásil karne kí nisbat insán se ‘izzat hásil karní ziyáda cháhte the.

Yisú‘ par ímán láne aur na láne ká natíja.

44 Yisú‘ ne pukárke kahá, ki [71]Jo mujh par ímán látá hai, wuh mujh par nahín̲, balki [72]mere bhejnewále par ímán látá hai. 45 Aur [73]jo mujhe [74]dekhtá hai, wuh mere

a Yún. *nishán.* b Yasha‘yáh 53. 1. c Yasha‘yáh 6. 10.

[38] Mar. 14. 35. Muq. ‘Ibr. 5. 7. [39] Áyat 23. [40] Muq. bab 18. 37. [41] Mat. 3. 17 aur 17. 5. Mar. 1. 11 aur 9. 7. Lúq. 3. 22 aur 9. 35. 2 Pat. 1. 17. [42] A‘mál 23. 9. [43] Báb 11. 42. [44] Báb 16. 11. Muq. bab 16. 33. [45] Bab 14. 30. 2 Kur. 4. 4 If. 2. 2 aur 6. 12. Muq. Mat. 13. 19 aur Lúq. 4. 6 aur 1 Yúh. 4. 4 aur 5. 19. [46] Muq. Lúq. 10. 18 aur Kul. 2. 15 aur 1 Yúh. 3. 8. [47] Báb 3. 14 aur 8. 28. [48] Rom. 5. 18 aur 8. 32. 2 Kur. 5. 15. 1 Tím. 2. 6. ‘Ibr. 2. 9. 1 Yúh. 2. 2. [49] Dekho bab 6. 44. [50] Bab 18. 32. [51] Zab. 89. 4 aur 110. 4. Yas‘. 9. 7. Hiz. 37. 25. Lúq. 1. 33. [52] Áyat 32. [53] Dekho báb 7. 33. [54] Áyat 46. Dekho báb 1. 4, 9 aur 8. 12. [55] Yarm. 13. 16. If. 5. 8. [56] Muq. 1 Thiss. 5. 4. [57] Yas‘. 9. 2. 1 Yúh. 1. 6 aur 2. 11. Muq. báb 11. 10. [58] Dekho Lúq. 10. 6.

[59] Báb 8. 59. [60] Muq. Mat. 1. 22. [61] Rom. 10. 16. [62] Muq. báb 5. 44. [63] Dekho Mat. 13. 14, 15. [64] Dekho Mar. 6. 52. [65] Yas‘. 6. 1. [66] Muq. báb 5. 46. [67] Báb 3. 1. Muq. báb 7. 48. [68] Dekho báb 7. 13. [69] Dekho bab 9. 22. [70] Báb 5. 44. [71] Muq. bab 13. 20. Dekho Mat. 10. 40. [72] Báb 14. 1. Muq. báb 5. 24 aur 1 Pat. 1. 21. [73] Báb 14. 9. [74] Báb 6. 40.

bhejnewále ko dekhtá hai. 46 [75]Main núr hokar dunyá men áyá hún, táki jo koí mujh par ímán láe andhere men na rahe. 47 Agar koí [76]merí báten sunkar un par ʻamal na kare, to [77]main us ko mujrim nahín ṭhahrátá; kyúnki [78]main dunyá ko mujrim ṭhahráne nahín, balki dunyá ko naját dene áyá hún. 48 [79]Jo mujhe nahín mántá, aur merí báton ko qabúl nahín kartá, us ká ek mujrim ṭhahránewálá hai, yaʻní, [80]jo kalám main ne kiyá hai, [81]ákhirí din wuhí use mujrim ṭhahráegá. 49 Kyúnki [82]main ne kuchh apní taraf se nahín kahá, balki Báp [83]jis ne mujhe bhejá, usí ne mujh ko [84]hukm diyá hai, ki kyá kahún, aur kyá bolún. 50 Aur main jántá hún ki us ká hukm hamesha kí zindagí hai. Pas jo kuchh main kahtá hún, jis tarah Báp ne mujh se farmáyá hai, usí tarah kahtá hún.

Yisúʻ ká apne shágirdon ke pánw dhoná.

13 1 [1]ʻÍd i Fasah se [2]pahle, jab Yisúʻ ne ján liyá ki [3]merá wuh waqt á pahunchá, ki [4]dunyá se rukhsat hokar Báp ke pás jáún, to [5]apne un logon se jo dunyá men the jaisí [6]mahabbat rakhtá thá, ákhir tak mahabbat rakhtá rahá. 2 Aur jab [7]Iblís Shamaʻún ke beṭe Yahúdáh Iskariyotí ke dil men dál chuká thá ki use pakarwáe, to shám ká kháná kháte waqt, 3 Yisúʻ ne yih jánkar, ki [8]Báp ne sab chízen mere háth men kar dí hain, aur [9]main Khudá ke pás se áyá, aur [10]Khudá hí ke pás játá hún, 4 dastarkhwán se uṭhkar kapre utáre, aur rúmál lekar [11]apní kamar men bándhá. 5 Is ke baʻd [12]bartan men pání dálkar, shágirdon ke pánw dhone, aur jo rúmál kamar men bandhá thá, us se ponchhne shurúʻ kiye. 6 Phir wuh Shamaʻún Patras tak pahunchá. Us ne us se kahá; Ai Khudáwand, kyá tú mere pánw dhotá hai? 7 [13]Yisúʻ ne jawáb men us se kahá, ki Jo main kartá hún, [14]tú ab nahín jántá, magar baʻd men samjhegá. 8 [15]Patras ne us se kahá, ki Tú mere pánw abad tak kabhí dhone na páegá. Yisúʻ ne use jawáb diyá, ki [16]Agar main tujhe na dhoún, to tú mere sáth sharík nahín. 9 Shamaʻún Patras ne us se kahá; Ai Khudáwand, sirf mere pánw hí nahín, balki háth aur sir bhí dho de. 10 Yisúʻ ne us se kahá; Jo nahá chuká hai, us ko [17]pánw ke siwá âur kuchh dhone kí hájat nahín, balki sarásar pák hai: aur [18]tum pák ho, [19]lekin sab ke sab nahín. 11 [20]Chúnki wuh apne pakarwánewále ko jántá thá, is liye us ne kahá, ki Tum sab pák nahín ho.

Shágirdon ko firotaní kí nasíhat.

12 Pas jab wuh un ke pánw dho chuká, aur [21]apne kapre pahinkar[a] phir baiṭh gayá, to un se kahá; [22]Kyá tum jánte ho ki main ne tumháre sáth kyá kiyá? 13 [23]Tum mujhe

a Yún. *lekar.*

[75] Áyát 35, 36. Dekho báb 1. 4, 5, 9 aur 8. 12.
[76] Muq. báb 3. 36.
[77] Báb 8. 15.
[78] Dekho báb 3. 17 aur 4. 42.
[79] Lúq. 10. 16.
[80] Ist. 18. 18, 19.
[81] Muq. Rom. 2. 16
[82] Dekho báb 5. 19, 30.
[83] Dekho báb 3. 17.
[84] Báb 10. 18 aur 15. 10.
[1] Dekho báb 6. 4.
[2] Báb 12. 1.
[3] Dekho báb 12. 23.
[4] Áyat 3. Báb 16. 28.
[5] Báb 1. 11 aur 17. 6, 9—11.
[6] Áyat 34.
[7] Áyát 11, 27. Muq. Aʻmál 5. 3. Dekho báb 6. 70, 71.
[8] Dekho báb 17. 2 aur Mat. 11. 27 aur Muk. 2. 27.
[9] Báb 8. 42 aur 16. 28.
[10] Dekho báb 14. 12.
[11] Muq. báb 21. 7 aur Lúq. 22. 27.
[12] Muq. 2 Sal. 3. 11.
[13] Muq. áyat 36.
[14] Áyat 12. Muq. báb 12. 16 aur 15. 15.
[15] Muq. Mat. 16. 22.
[16] Muq. 1 Kur. 6. 11 aur If. 5. 26 aur Tit. 3. 5 aur ʻIbr. 10. 22.
[17] Dekho Paid. 18. 4.
[18] Báb 15. 3
[19] Áyat 18.
[20] Áyat 2. Báb 6. 64. Dekho báb 2. 24, 25.
[21] Áyat 4.
[22] Áyat 7.
[23] Lúq. 6. 46.

[24]Ustád aur Khudáwand kahte ho, aur khúb kahte ho, kyúnki main hún. 14 Pas jab mujh Khudáwand aur Ustád ne tumháre pánw dhoe, to [25]tum par bhí farz hai, ki ek dúsre ke pánw dhoyá karo; 15 kyúnki main ne tum ko ek namúna dikháyá hai, ki [26]jaisá main ne tumháre sáth kiyá hai, tum bhí kiyá karo. 16 Main tum se sach sach kahtá hún, ki [27]Naukar apne málik se bará nahín hotá, aur na bhejá húá[a] apne bhejnewále se. 17 Agar tum in báton ko jánte ho, to [28]mubárak ho, basharte ki un par 'amal bhí karo. 18 [29]Main tum sab kí bábat nahín kahtá; [30]jin ko main ne chuná, unhen main jántá hún; lekin [31]yih is liye hai ki yih nawishta púrá ho, ki [b][32]Jo merí rotí khátá hai, us ne mujh par lát uthái. 19 Ab [33]main us ke hone se pahle tum ko jatáe detá hún, táki jab ho jáe, to [34]tum ímán láo ki main wuhí hún. 20 Main tum se sach sach kahtá hún, ki [35]jo mere bheje húe ko qabúl kartá hai, wuh mujhe qabúl kartá hai; aur jo mujhe qabúl kartá hai, wuh mere bhejnewále ko qabúl kartá hai.

Yisú' ká apne pakarwánewále kí taraf ishára.

21 Yih báten kahkar Yisú' apne [36]dil[c] men ghabráyá, aur yih gawáhí dí, ki [37]Main tum se sach sach kahtá hún, ki [38]tum men se ek shakhs mujhe pakarwáegá. 22 [39]Shágird shubha karke ki wuh kis kí nisbat kahtá hai, ek dúsre ko dekhne lage. 23 [40]Us ke shágirdon men se ek shakhs, jis se Yisú' mahabbat rakhtá thá, [41]Yisú' ke síne kí taraf jhuká húá kháná kháne baithá thá. 24 Pas Shama'ún Patras ne us se ishára karke kahá, ki Batá to, wuh kis kí nisbat kahtá hai. 25 [42]Us ne [43]usí tarah Yisú' kí chhátí ká sahárá lekar kahá, ki Ai Khudáwand wuh kaun hai? 26 Yisú' ne jawáb diyá, ki [44]Jise main [45]niwála duboke de dúngá, wuhí hai. Phir us ne niwála duboyá, aur leke [46]Shama'ún Iskariyotí ke bete [47]Yahúdáh ko de diyá; 27 aur is niwále ke ba'd [48]Shaitán us men samá gayá. Pas Yisú' ne us se kahá, ki [49]Jo kuchh tú kartá hai, jald kar le. 28 Magar jo kháná kháne baithe the, un men se kisí ko ma'lúm na húá, ki us ne yih us se kis liye kahá. 29 [50]Chúnki Yahúdáh ke pás thailí[d] rahtí thí, is liye ba'z ne samjhá, ki Yisú' us se yih kahtá hai, ki Jo kuchh hamen [51]'íd ke liye darkár hai kharíd le; yá yih, ki [52]muhtájon ko kuchh de. 30 Pas wuh niwála lekar fi'l faur báhar chalá gayá, aur [53]rát ká waqt thá.

Yisú' ká nayá hukm.

31 Jab wuh báhar chalá gayá, to Yisú' ne kahá, ki [54]Ab Ibn i Ádam ne jalál páyá, aur [55]Khudá ne us men jalál páyá; 32 aur [e][56]Khudá bhí use apne men jalál degá, balki

[24] Mat. 23. 8. Muq. 1 Kur. 8. 6 aur 12. 3 aur If. 6. 9 aur Fil. 2. 11.
[25] 1 Tim. 5. 10. Muq. 1 Pat. 5. 5.
[26] Dekho Mat. 11. 29.
[27] Báb 15. 20. Mat. 10. 24.
[28] Dekho Lúq. 11. 28 aur Ya'q. 1. 22.
[29] Áyát 10, 11.
[30] Báb 6. 70 aur 15. 16, 19. Muq. Mar. 3. 13 aur Lúq. 6. 13 aur A'mál 1. 2.
[31] Muq. báb 17. 12. Dekho Mat. 1. 22.
[32] Muq. áyat 26 aur Mat. 26. 23.
[33] Báb 14. 29 aur 16. 4.
[34] Dekho báb 8. 24.
[35] Dekho Mat. 10. 40.
[36] Báb 12. 27.
[37] Mat. 26. 21. Mar. 14. 18. Lúq. 22. 21.
[38] A'mál 1. 17.
[39] Lúq. 22. 23.
[40] Báb 19. 26; 20. 2 aur 21. 7, 20.
[41] Muq. Lúq. 16. 22.
[42] Báb 21. 20.
[43] Muq. báb 4. 6 aur Mar. 4. 36.
[44] Mat. 26. 23 Mar. 14. 20.
[45] Rút 2. 14.
[46] Báb 6. 71.
[47] Muq. Mat. 26. 25.
[48] Lúq. 22. 3. Muq. áyat 2 aur 1 Kur. 11. 27.
[49] Muq. Lúq. 12. 50.
[50] Báb 12. 6.
[51] Áyat 1.
[52] Muq. báb 12. 5.
[53] Muq. 1 Sam. 28. 8.
[54] Dekho báb 7. 39.
[55] Báb 14. 13; 15. 8 aur 17. 1, 4. 1 Pat. 4. 11.
[56] Báb 17. 1 5.

a Yá *rasúl.* b Zabúr 41. 9. c Yún. *rúh.*
d Yá *sandúqchí.*
e N. *agar Khudá ne us men jalál páyá hai, to* izád.

57 Dekho báb 12. 23.
58 Dekho báb 7. 33.
59 Báb 7. 34 aur 8. 21.
60 Báb 15. 12, 17. 1 Yúh. 3. 23 aur 4. 21.
61 1 Yúh. 2. 7, 8 aur 3. 11. 2 Yúh. 5.
62 Ahbár 19. 18. Rom. 13. 8. Kul. 3. 14. 1 Thiss. 4. 9. 1 Tím. 1. 5. 1 Pat. 1. 22. 1 Yúh. 3. 11 aur 4. 21, wag:
63 Báb 15. 12. If. 5. 2. 1 Yúh. 4. 10, 11.
64 Muq. 1 Yúh. 3. 14 aur 4. 20.
65 Muq. áyat 7.
66 Muq. báb 7. 34 aur 14. 2.
67 Báb 21. 18, 19. 2 Pat. 1. 14.
68 Mat. 26. 33—35. Mar. 14. 29—31. Lúq. 22. 33, 34.
69 Báb 18. 27.

use [57] fi'l faur jalál degá. 33 Ai bachcho, [58] main âur thorí der tumháre sáth hún. Tum mujhe dhúndhoge, aur [59] jaisá main ne Yahúdíon se kahá, ki jahán main játá hún tum nahín á sakte, waisá hí ab tum se bhí kahtá hún. 34 [60] Main tumhen [61] ek nayá hukm detá hún, ki [62] ek dúsre se mahabbat rakkho; ki [63] jaise main ne tum se mahabbat rakkhí, tum bhí ek dúsre se mahabbat rakkho. 35 Agar ápas men mahabbat rakkhoge, to [64] is se sab jánenge ki tum mere shágird ho.

Patras kí bewafáí kí peshíngoí.

36 Shama'ún Patras ne us se kahá; Ai Khudáwand, tú kahán játá hai? [65] Yisú' ne jawáb diyá ki Jahán main játá hún, [66] ab to tú mere píchhe á nahín saktá; [67] magar ba'd men mere píchhe áegá. 37 [68] Patras ne us se kahá; Ai Khudáwand, main tere píchhe ab kyún nahín á saktá? main to tere liye apní ján dúngá. 38 Yisú' ne jawáb diyá; Kyá tú mere liye apní ján degá? Main tujh se sach sach kahtá hún, ki [69] murg báng na degá, jab tak ki tú tín bár merá inkár na kar legá.

Apne jáne ke báre men Yisú' kí tasallíbakhsh nasíhat, aur Rúhu'l Quds ke áne ká wa'da.

1 Áyat 27. Muq. báb 16. 22, 23 aur 1 Pat. 3. 14.
2 Muq. báb 17. 3 aur Mar. 11. 22. Dekho báb 12. 44.
3 Muq. báb 2. 16.

14 1 [1] Tumhárá dil na ghabráe; [2] tum Khudá par ímán rakhte ho[a], mujh par bhí ímán rakkho. 2 [3] Mere Báp ke ghar men bahut se makán hain; agar na hote, to main tum se kah detá; kyúnki [4] main játá hún, táki tumháre liye jagah taiyár karún. 3 Aur agar main jákar tumháre liye jagah taiyár karún, to phir ákar tumhen [5] apne sáth le lúngá[b], táki [6] jahán main hún, tum bhí ho. 4 Aur jahán main játá hún, tum wahán kí ráh jánte ho. 5 [7] Tomá ne us se kahá; Ai Khudáwand, [8] ham nahín jánte ki tú kahán játá hai; phir ráh kis tarah jánen? 6 Yisú' ne us se kahá, ki [9] Ráh, aur [10] Haqq, aur [11] Zindagí main hún; koí [12] mere wasíle ke bagair Báp ke pás nahín átá. 7 [13] Agar tum ne mujhe jáná hotá, to [14] mere Báp ko bhí jánte; ab use jánte ho, aur [15] dekh liyá hai. 8 [16] Filippus ne us se kahá; Ai Khudáwand, [17] Báp ko hamen dikhá; yihí hamen káfí hai. 9 Yisú' ne us se kahá; Ai Filippus, main itní muddat se tumháre sáth hún; kyá tú mujhe nahín jántá? [18] Jis ne mujhe dekhá, us ne Báp ko dekhá; tú kyúnkar kahtá hai, ki Báp ko hamen dikhá? 10 Kyá tú yaqín nahín kartá, ki [19] main Báp men hún, aur Báp mujh men hai? Yih báten jo main tum se kahtá hún, [20] apní taraf se nahín kahtá: lekin Báp mujh men rahkar apne kám kartá hai. 11 Merá yaqín karo, ki [19] main Báp men hún, aur Báp mujh men; nahín to [21] mere kámon hí ke sabab merá[c] yaqín karo. 12 Main tum se sach sach kahtá hún, ki [22] Jo mujh par

4 Báb 16. 7. Muq. báb 8. 21, 22 aur 13. 33, 36.
5 Áyát 18, 28.
6 Dekho báb 12. 26.
7 Dekho báb 11. 16.
8 Báb 13. 36.
9 'Ibr. 9. 8 aur 10. 19, 20. Muq. If. 2. 18.
10 Muq. báb 1. 14, 17 aur 1 Yúh. 5. 20.
11 Dekho báb 11. 25.
12 'Ibr. 7. 25.
13 Báb 8. 19.
14 1 Yúh. 2. 13, 14.
15 Muq. báb 6. 46.
16 Báb 1. 43, 44 aur 12. 21.
17 Muq. Khur. 33. 18.
18 Báb 12. 45. Muq. báb 10. 30 aur 15. 24 aur Kul. 1. 15 aur 'Ibr. 1. 3.
19 Dekho báb 10. 38.
20 Dekho báb 5. 19, 20.
21 Dekho báb 5. 36.
22 Muq. Mat. 17. 20 aur 21. 21 aur Mar. 11. 23 aur 16. 17.

a Yá *ímán rakkho.*

b Yún. *apne pás qabúl karúngá.*
c N. *merá* na dárad.

ímán rakhtá hai, yih kám jo maiṉ kartá húṉ, wuh bhí karegá; balki in se bhí baṛe kám karegá; kyúṉki maiṉ [23]Báp ke pás játá húṉ. **13** Aur [24]jo kuchh tum mere nám se cháhoge, maiṉ wuhí karúṉgá, táki [25]Báp Beṭe meṉ jalál páe. **14** [24]Agar mere nám se mujh se kuchh cháhoge, to maiṉ wuhí[a] karúṉgá. **15** [26]Agar tum mujh se mahabbat rakhte ho, to [27]mere hukmoṉ par 'amal karoge; **16** aur maiṉ [28]Báp se darḵhwást karúṉgá, to wuh tumheṉ dúsrá [29]Madadgár[b] baḵhshegá, ki abad tak tumháre sáth rahe, **17** ya'ní [30]sachchái ká Rúh, [31]jise dunyá hásil nahíṉ kar saktí, kyúṉki na use dekhtí, aur na jántí hai: tum use jánte ho; kyúṉki wuh tumháre sáth rahtá hai, aur [32]tumháre andar hogá. **18** Maiṉ tumheṉ yatím na chhoṛúṉgá; [33]maiṉ tumháre pás áúṉgá. **19** [34]Thoṛí der báqí hai, ki dunyá mujhe phir na dekhegí; magar [35]tum mujhe dekhte rahoge: [36]chúṉki maiṉ jítá húṉ, tum bhí jíte rahoge. **20** [37]Us roz tum jánoge ki [38]maiṉ apne Báp meṉ húṉ, aur [39]tum mujh meṉ, aur [40]maiṉ tum meṉ. **21** [41]Jis ke pás mere hukm haiṉ, aur [42]wuh un par 'amal kartá hai, wuhí mujh se mahabbat rakhtá hai; aur [43]jo mujh se mahabbat rakhtá hai, [44]wuh mere Báp ká piyárá hogá, aur maiṉ us se mahabbat rakkhúṉgá, aur [45]apne áp ko us par záhir karúṉgá. **22** Us [46]Yahúdáh ne, jo Iskariyotí na thá, us se kahá; Ai Ḵhudáwand kyá húá, [47]ki tú apne áp ko ham par to záhir kiyá cháhtá hai, magar dunyá par nahíṉ? **23** Yisú' ne jawáb meṉ us se kahá, ki [48]Agar koí mujh se mahabbat rakkhe, to wuh mere kalám par 'amal karegá, aur merá Báp us se mahabbat rakkhegá, aur [49]ham us ke pás áeṉge aur [50]us ke sáth sukúnat kareṉge. **24** Jo mujh se mahabbat nahíṉ rakhtá, wuh mere kalám par 'amal nahíṉ kartá; aur jo kalám tum sunte ho, [51]wuh merá nahíṉ, balki Báp ká hai, jis ne mujhe bhejá.

25 Maiṉ ne yih báteṉ tumháre sáth rahkar tum se kahíṉ. **26** Lekin [52]Madadgár[b], ya'ní Rúhu'l Quds, [53]jise Báp mere nám se bhejegá, [54]wuhí tumheṉ sab báteṉ sikháegá, aur [55]jo kuchh maiṉ ne tum se kahá hai, wuh sab tumheṉ yád diláegá. **27** [56]Maiṉ tumheṉ itmínán diye játá húṉ; [57]apná itmínán tumheṉ detá húṉ: jis tarah dunyá detí hai, maiṉ tumheṉ us tarah nahíṉ detá. [58]Tumhárá dil na ghabráe aur [59]na ḍare. **28** [60]Tum sun chuke ho, ki maiṉ ne tum se kahá, ki [61]Játá húṉ, aur tumháre pás phir átá húṉ. Agar tum mujh se mahabbat rakhte, to is bát se, ki maiṉ [62]Báp ke pás játá húṉ, ḵhush hote; kyúṉki [63]Báp mujh se baṛá hai. **29** Aur [64]ab maiṉ ne tum se us ke hone se pahle kah diyá hai, táki jab ho jáe, to tum yaqín karo. **30** Is ke ba'd maiṉ tum se bahut sí báteṉ na karúṉgá, kyúṉki

a N. *wuhí* na dárad.
b Yá *Wakíl ya Shafí'*.

[23] Áyat 28. Báb 16. 28. Muq. báb 7. 33; 13. 1, 3; 16. 5, 10, 17; 17. 11, 13 aur 20. 17.
[24] Báb 15. 16 aur 16. 23, 24. Dekho Mat. 7. 7.
[25] Dekho báb 13. 31.
[26] Áyát 21, 23. Báb 15. 10. 1 Yúh. 5. 3. 2 Yúh. 6.
[27] Dekho 1 Yúh. 2. 3.
[28] Báb 16. 26 aur 17. 9, 15, 20.
[29] Áyát 26. Báb 15. 26 aur 16. 7. 1 Yúh. 2. 1. Muq. Rom. 8. 26.
[30] Báb 15. 26 aur 16. 13. Muq. 1 Kur. 2. 12—14 aur 1 Yúh. 2. 27 aur 4. 6 aur 5. 7.
[31] 1 Kur. 2. 14.
[32] A'mál 2. 4. Muq. 1 Yúh. 2. 27 aur 2 Yúh. 2. Dekho Rom. 8. 9.
[33] Áyát 3, 28.
[34] Dekho báb 7. 33.
[35] Muq. báb 12. 45 aur 16. 16.
[36] Muq. Rom. 5. 10 aur If. 2. 5 aur Muk. 20. 4.
[37] Báb 16. 23, 26.
[38] Áyat 10.
[39] Muq. báb 15. 4—7. Dekho 1 Yúh. 2. 28.
[40] Báb 17. 21, 23, 26.
[41] Muq. báb 7. 14 aur 8. 31, 32.
[42] Áyat 15. 1 Yúh. 2. 5.
[43] Báb 16. 27.
[44] Muq. báb 12. 26.
[45] Dekho báb 7. 4.
[46] Lúq. 6. 16. A'mál 1. 13.
[47] Muq. A'mál 10. 40, 41.
[48] Dekho áyát 15, 21.
[49] Muk. 3. 20.
[50] Muq. 2 Kur. 6. 16 aur 1 Yúh. 2. 24.
[51] Muq. áyat 10. Dekho báb 7. 16.
[52] Dekho áyat 16.
[53] Muq. Lúq. 24. 49 aur A'mál 2. 33; báb 15. 26 aur 16. 7 ke sáth.
[54] Báb 16. 13. 1 Kur. 2. 10. 1 Yuh. 2. 20, 27.
[55] Dekho báb 2. 22.
[56] Báb 20. 19, 21, 26. Lúq 24. 36.
[57] Báb 16. 33. Kul. 3. 15. Muq. If. 2. 17 aur Fil. 4. 7.
[58] Áyat 1.
[59] Muq. 2 Tim. 1. 7.
[60] Áyát 2—4.
[61] Dekho báb 8. 21.
[62] Dekho áyat 12
[63] Muq. báb 10. 29 aur Fil. 2. 6.
[64] Báb 13. 19 aur 16. 4.

[65] dunyá ká sardár átá hai: aur [66] mujh men̲ us ká kuchh nahín̲; 31 lekin yih is liye hotá hai [67] ki dunyá jáne, ki main̲ Báp se mahabbat rakhtá hún̲; aur [68] jis tarah Báp ne mujhe hukm diyá, main̲ waisá hí kartá hún̲. Uṭho, yahán̲ se chalen̲.

Yisú' ke sáth shágirdon̲ kí yagánagí aur dunyá men̲ un kí tasallí ká bayán.

15 1 [1] Angúr ká haqíqí darakht main̲ hún̲, aur merá Báp [2] bágbán hai. 2 [3] Jo dálí mujh men̲ hai aur phal nahín̲ látí, [4] use wuh káṭ ḍáltá hai; aur jo phal látí hai use chhánṭtá hai[a], [5] táki ziyáda phal láe. 3 Ab tum [6] us kalám ke sabab, jo main̲ ne tum se kiyá, [7] pák ho. 4 [8] Tum [9] mujh men̲ qáim raho, aur main̲ tum men̲. Jis tarah ḍálí, agar angúr ke darakht men̲ qáim na rahe, to apne áp se phal nahín̲ lá saktí; isí tarah tum bhí agar mujh men̲ qáim na raho, to phal nahín̲ lá sakte. 5 Main̲ angúr ka darakht hún̲, [10] tum ḍáliyán̲ ho; jo mujh men̲ qáim rahtá hai, aur main̲ us men̲, wuhí [11] bahut phal látá hai; kyún̲ki mujh se judá hokar tum kuchh nahín̲ kar sakte. 6 Agar koí mujh men̲ qáim na rahe, to [12] wuh ḍálí kí tarah phenk diyá játá, aur súkh játá hai; aur [13] log unhen̲ jama' karke ág men̲ jhonk dete hain̲, aur wuh jal játí hain̲. 7 Agar [14] tum mujh men̲ qáim raho, aur merí báten̲ tum men̲ qáim rahen̲, to [15] jo cháho, mángo; wuh tumháre liye ho jáegá. 8 [16] Mere Báp ká jalál isí se hotá hai, ki [17] tum bahut sá phal láo; jab hí tum [14] mere shágird ṭhahroge. 9 [18] Jaise Báp ne mujh se mahabbat rakkhí, waise hí [19] main̲ ne tum se mahabbat rakkhí; tum merí mahabbat men̲ qáim raho. 10 [20] Agar tum mere hukmon̲ par 'amal karoge, to merí mahabbat men̲ qáim rahoge, jaise [21] main̲ ne [22] apne Báp ke hukmon̲ par 'amal kiyá hai, aur us kí mahabbat men̲ qáim hún̲. 11 Main̲ ne yih báten̲ is liye tum se kahí hain̲, [23] ki merí khushí tum men̲ ho, aur [24] tumhárí khushí púrí ho jáe. 12 [25] Merá hukm yih hai, ki jaise main̲ ne tum se mahabbat rakkhí, tum bhí ek dúsre se mahabbat rakkho. 13 [26] Is se ziyáda mahabbat koí shakhs nahín̲ kartá, [27] ki apní ján apne doston̲ ke liye de de. 14 [28] Jo kuchh[b] main̲ tum ko hukm detá hún̲, agar tum use karo, to [29] mere dost ho. 15 [30] Ab se main̲ tumhen̲ naukar na kahún̲gá, kyún̲ki naukar [31] nahín̲ jántá ki us ká málik kyá kartá hai; balki tumhen̲ main̲ ne dost kahá hai, is liye ki [32] jo báten̲ main̲ ne apne Báp se sunín̲, wuh sab [33] tum ko batá dín̲. 16 Tum ne mujhe nahín̲ chuná, balki [34] main̲ ne tumhen̲ chun liyá, aur tum ko muqarrar kiyá, ki jákar [35] phal láo, aur tumhárá phal qáim rahe; táki [36] mere nám se jo kuchh Báp se mángo, wuh tum ko de. 17 Main̲ tum ko in báton̲ ká hukm is liye detá hún̲, [37] ki

a Yá *pák kartá hai.*

b N. *kuchh* na dárad.

[65] Dekho báb 12. 31.
[66] Muq. báb 17. 14 aur 18. 36 aur 'Ibr. 4. 15.
[67] Báb 17. 21, 23.
[68] Báb 12. 49, 50. Fil. 2. 8. 'Ibr. 5. 8.
[1] Muq. Yarm. 2. 21.
[2] Muq. 1 Kur. 3. 9.
[3] Áyat 6. Mat. 3. 10 aur 7. 19. Muq. Rom. 11. 17 aur 2 Pat. 1. 8.
[4] Muq. Mat. 15. 13 aur Rom. 11. 22.
[5] Muq. Mat. 13. 12.
[6] Báb 17. 17. Muq. áyat 7 aur If. 5. 26.
[7] Báb 13. 10.
[8] Áyát 5—7. 1 Yúh. 2. 6. Muq. Fil. 1. 11 aur Kul. 1. 23. Dekho báb 6. 56.
[9] Dekho báb 3. 15.
[10] Rom. 6. 5.
[11] Áyat 16. Kul. 1. 6, 10.
[12] Dekho áyat 2.
[13] Mat. 13. 40—42. Muq. Hiz. 15. 4.
[14] Dekho báb 8. 31.
[15] Dekho báb 14. 13
[16] Yas'. 61. 3. Mat. 5. 16. 2 Kur. 9. 13. Fil. 1. 11.
[17] Áyat 5.
[18] Dekho báb 5. 20.
[19] Dekho báb 13. 34.
[20] Muq. báb 14. 15, 23.
[21] Báb 8. 55 aur 17. 4. Fil. 2. 8.
[22] Dekho báb 10. 18.
[23] Muq. 2 Kur. 2. 3.
[24] Báb 3. 29: 16. 24 aur 17. 13. 1 Yúh. 1. 4. 2 Yúh. 12.
[25] Dekho báb 13. 34.
[26] Rom. 5. 7, 8. If. 5. 2.
[27] Dekho báb 10. 11.
[28] Muq. áyat 10 aur Mat. 12. 50.
[29] Lúq. 12. 4.
[30] Muq. áyat 20.
[31] Muq. báb 13. 7, 12.
[32] Báb 3. 32 aur 8. 26, 40. Muq. báb 16. 13.
[33] Báb 17. 26. Muq. Paid. 18. 17 aur 1 Kur. 2. 16 aur 13. 9, 10.
[34] Dekho báb 13. 18.
[35] Muq. 2 Yúh. 8.
[36] Muq. áyat 7. Dekho báb 14. 13.
[37] Áyat 12.

tum ek dúsre se mahabbat rakkho. 18 [38]Agar dunyá tum se 'adáwat rakhtí hai, to tum jánte ho ki us ne tum se pahle mujh se bhí 'adáwat rakkhí hai. 19 [39]Agar tum dunyá ke hote, to dunyá apnon ko 'azíz rakhtí: lekin chúnki [40]tum dunyá ke nahín, balki main ne tum ko dunyá men se chun liyá hai, is wáste dunyá tum se 'adáwat rakhtí hai. 20 Jo bát main ne tum se kahí thí, use yád rakkho, ki [41]naukar apne málik se bará nahín hotá. Agar unhon ne mujhe satáyá, to [42]tumhen bhí satáenge; [43]agar unhon ne merí bát par 'amal kiyá, to tumhárí bát par bhí 'amal karenge. 21 Lekin [44]yih sab kuchh wuh [45]mere nám ke sabab tumháre sáth karenge, [46]kyúnki wuh mere bhejnewále ko nahín jánte. 22 Agar main na átá, aur un se kalám na kartá, to [47]wuh gunahgár na thahrte: lekin ab un ke pás un ke gunáh ká 'uzr nahín. 23 [48]Jo mujh se 'adáwat rakhtá hai, wuh mere Báp se bhí 'adáwat rakhtá hai. 24 [49]Agar main un men wuh kám na kartá, jo kisí dúsre ne nahín kiye, to [47]wuh gunahgár na thahrte: magar ab to unhon ne [50]mujhe aur mere Báp dono ko dekhá, aur dono se 'adáwat kí. 25 Lekin yih is liye húá [51]ki wuh qaul púrá ho, jo un kí sharí'at men likhá hai, ki [a] [52]Unhon ne mujh se muft 'adáwat kí. 26 Lekin [b] [53]jab wuh Madadgár [c] áegá, jis ko main tumháre pás Báp kí taraf se bhejúngá, ya'ní Sachchái ká Rúh, jo Báp kí taraf se nikaltá hai, to [54]wuh merí gawáhí degá: 27 aur [55]tum bhí gawáh ho, [56]kyúnki [57]shurú' se mere sáth ho.

Dunyá men aur shágirdon men Rúhu'l Quds ká kám.

16 1 Main ne yih báten tum se is liye kahín ki tum thokar na kháo. 2 [1]Log tum ko 'ibádatkhánon se khárij kar denge, balki [2]wuh waqt átá hai ki [3]jo koí tum ko qatl karegá, wuh gumán karegá ki main Khudá kí khidmat kartá hún. 3 Aur wuh [4]is liye yih karenge, ki unhon ne na Báp ko jáná, na mujhe. 4 Lekin [5]main ne yih báten is liye tum se kahín, ki jab [6]un ká waqt áe, to tum ko yád á jáe ki main ne tum se kah diyá thá; aur main ne shurú' men tum se yih báten [7]is liye na kahín, ki main tumháre sáth thá. 5 Magar ab [8]main apne bhejnewále ke pás játá hún; aur [9]tum men se koí mujh se nahín púchhtá, ki Tú kahán játá hai? 6 balki is liye ki main ne yih báten tum se kahín, [10]tumhárá dil gam se bhar gayá. 7 Lekin main tum se sach kahtá hún, ki merá jáná tumháre liye fáidamand hai; kyúnki [11]agar main na jáún, to [12]wuh Madadgár [c] tumháre pás na áegá [d]; lekin [13]agar [14]jáúngá, to [15]use tumháre pás bhej dúngá. 8 Aur [16]wuh ákar dunyá ko gunáh, aur rástbází, aur 'adálat ke báre men [17]qusúrwár thahráegá: 9 gunáh ke báre

[38] Báb 7. 7. 1 Yúh. 3. 13. Muq. áyat 23, 24.
[39] Muq. 1 Yúh. 4. 5.
[40] Báb 17. 14, 16. Muq. Lúq. 6. 26 aur Gal. 1. 4 aur Ya'q. 4. 4.
[41] Báb 13. 16. Mat. 10. 24. Muq. áyat 15.
[42] Báb 16. 33. 1 Kur. 4. 12. 2 Kur. 4. 9. 1 Thiss. 2. 15. 2 Tim. 3. 12.
[43] Muq. Hiz. 3. 7. Dekho báb 8. 51.
[44] Báb 16. 3.
[45] Mat. 10. 22 aur 24. 9. Muk. 2. 3. Muq. A'mál 5. 41 aur 1 Pat. 4. 14, 16.
[46] Dekho A'mál 3. 17.
[47] Muq. Mat. 11. 22, 24 aur Lúq. 12. 47, 48. Dekho báb 9. 41.
[48] Dekho báb 5. 23.
[49] Báb 3. 2; 7. 31 aur 9. 32. Mat. 9. 33. Muq. báb 10. 32, 37.
[50] Dekho báb 14. 9.
[51] Dekho báb 12. 38 aur 10. 34.
[52] Muq. Zab. 69. 4
[53] Dekho báb 14. 16. 17, 26.
[54] 1 Kur. 12. 3. 1 Yúh. 5. 7.
[55] Báb 19. 35 aur 21. 24. 1 Yúh. 1. 2 aur 4. 14. Muq. 3 Yúh. 12. Dekho Lúq. 24. 48.
[56] Dekho A'mál 4. 20.
[57] Muq. Lúq. 1. 2 aur A'mál 1. 21, 22 aur 1 Yúh. 2 7
[1] Báb 9. 22 aur 12. 42.
[2] Dekho báb 4. 21.
[3] A'mál 8. 1; 9. 1 aur 26. 9—11. Muq. Yas'. 66. 5 aur Mat. 23. 34 aur 24. 9, wag:
[4] Báb 8. 19, 55; 15. 21 aur 17. 25.
[5] Báb 13. 19 aur 14. 29.
[6] Muq. Lúq. 22. 53.
[7] Muq. Mat. 9. 15.
[8] Dekho báb 14. 12.
[9] Muq. báb 13. 36 aur 14. 5.
[10] Áyat 22. Báb 14. 1.
[11] Báb 7. 39.
[12] Báb 15. 26. Muq. báb 14. 16.
[13] Muq. A'mál 2. 33.
[14] Báb 14. 2.
[15] Dekho báb 14. 26.
[16] Muq. báb 8. 28.
[17] Muq. báb 8. 46.

a Zabúr 35. 19. b N. *Lekin* na dárad. c Ya *Wakíl* ya *Shafí'*.

d N. *nahín áne ká.*

meṉ, [18]is liye ki wuh mujh par ímán nahíṉ láte; 10 [19]rastbází ke báre meṉ, [20]is liye ki maiṉ Báp ke pás játá húṉ, aur tum mujhe phir na dekhoge; 11 [21]‘adálat ke báre meṉ, is liye ki dunyá ká sardár [22]mujrim ṭhahráyá gayá hai. 12 Mujhe tum se âur bhí bahut sí báteṉ kahní haiṉ; magar ab tum un kí bardásht nahíṉ kar sakte. 13 Lekin jab wuh, ya‘ní [23]Sachchái ká Rúh, áegá, to [24]tum ko tamám [25]sachchái kí ráh dikháegá: is liye ki wuh apní taraf se na kahegá; lekin [26]jo kuchh sunegá, wuhí kahegá, aur tumheṉ áyanda kí ḳhabareṉ degá. 14 Wuh [27]merá jalál záhir karegá; is liye ki mujh hí se hásil karke[a] tumheṉ ḳhabareṉ degá. 15 [28]Jo kuchh Báp ká hai, wuh sab merá hai; [29]is liye maiṉ ne kahá, ki wuh mujh hí se hásil kartá hai[b], aur tumheṉ ḳhabareṉ degá. 16 [30]Thoṛí der meṉ tum mujhe na dekhoge; aur [31]phir thoṛí der meṉ mujhe dekh loge. 17 Pas [32]us ke ba‘z shágirdoṉ ne ápas meṉ kahá; Yih kyá hai jo wuh ham se kahtá hai, ki [33]Thoṛí der meṉ tum mujhe na dekhoge; aur phir thoṛí der meṉ mujhe dekh loge: aur yih, ki [34]Is liye ki maiṉ Báp ke pás játá húṉ? 18 Pas unhoṉ ne kahá, ki Thoṛí der jo wuh kahtá hai, yih kyá bát hai? [35]ham nahíṉ jánte ki kyá kahtá hai. 19 [36]Yisú‘ ne, yih jánkar ki wuh mujh se suwál karná cháhte haiṉ, un se kahá; Kyá tum ápas meṉ merí is bát kí nisbat púchh páchh karte ho, ki Thoṛí der meṉ tum mujhe na dekhoge; aur phir thoṛí der meṉ mujhe dekh loge? 20 Maiṉ tum se sach sach kahtá húṉ, ki [37]Tum to rooge aur mátam karoge, magar [38]dunyá ḳhush hogí: tum gamgín to hoge; lekin [39]tumhárá gam hí ḳhushí ban jáegá. 21 [40]Jab ‘aurat janne lagtí hai, to gamgín hotí hai, is liye ki us ke dukh kí ghaṛí á pahuṉchí; lekin jab bachcha paidá ho chuktá hai, to is ḳhushí se ki dunyá meṉ ek ádmí paidá húá, us dard ko phir yád nahíṉ kartí. 22 Pas [41]tumheṉ bhí ab to gam hai; magar [42]maiṉ tum se phir milúṉgá[c], [43]aur tumhárá dil ḳhush hogá, aur tumhárí ḳhushí koí tum se chhín na legá. 23 [44]Us din tum [45]mujh se kuchh na púchhoge. Maiṉ tum se sach sach kahtá húṉ, ki [46]agar Báp se kuchh máṉgoge, to [47]mere nám se[d] tum ko degá. 24 Ab tak tum ne mere nám se[d] kuchh nahíṉ máṉgá: [48]máṉgo, to páoge, [49]táki tumhárí ḳhushí púrí ho jáe.

25 Maiṉ ne yih báteṉ tum se [50]tamsíloṉ meṉ kahíṉ; [51]wuh waqt átá hai ki phir tum se [50]tamsíloṉ meṉ na kahúṉgá, balki sáf sáf tumheṉ Báp kí ḳhabar dúṉgá. 26 Us din tum mere nám se[d] máṉgoge: aur maiṉ tum se yih nahíṉ kahtá, ki [52]Báp se tumháre liye darḳhwást karúṉgá; 27 [53]is liye ki Báp to áp hí tum ko ‘azíz rakhtá hai, kyúṉki [54]tum ne mujh

a Yún. *jo merá hai us meṉ se lekar.*
b Yún. *jo merá hai us meṉ se letá hai.*
c Yún. *tumheṉ phir dekhúṉgá.*
d Yún. *nám meṉ.*

18 Báb 8. 24. Muq. A‘mál 2. 36, 37 aur 1 Kur. 12. 3.
19 Muq. A‘mál 17. 31.
20 Áyát 16, 17, 19.
21 Dekho báb 12. 31.
22 Muq. Kul. 2. 15 aur ‘Ibr. 2. 14.
23 Dekho báb 14. 17.
24 Dekho báb 14. 26.
25 Muq. báb 1. 17 aur 14. 6 aur Zab. 25. 5 aur A‘mál 8. 31.
26 Muq. báb 15. 15.
27 Dekho báb 7. 39.
28 Báb 17. 10.
29 Áyat 14.
30 Dekho báb 7. 33.
31 Muq. áyat 22 aur 1 Yúh. 2. 8.
32 Muq. Mar. 9. 10, 32.
33 Áyat 16.
34 Áyat 10.
35 Muq. báb 14. 5.
36 Muq. áyat 30. Dekho báb 2. 24, 25.
37 Mat. 9. 15. Mar. 16. 10. Lúq. 23. 27.
38 Muq. Muk. 11. 10.
39 Yarm. 31. 13. Dekho Mat. 5. 4.
40 Yas‘. 26. 17. Muq. Zab. 48. 6 aur Yas‘. 13. 8 aur 1 Thiss. 5. 3 aur Muk. 12. 2.
41 Áyat 6. Muq. 2 Kur. 6. 10.
42 Muq. áyat 16.
43 Zab. 33. 21. Yas‘. 66. 14. Lúq. 24. 52. A‘mál 2. 46; 8. 8, 39 aur 13. 52. 1 Pat. 1. 8, wag:
44 Áyat 26. Báb 14. 20.
45 Áyát 19, 30. 1 Yúh. 2. 20.
46 Dekho báb 14. 13.
47 Báb 15. 16. Muq. If. 1. 3.
48 Dekho Mat. 7. 7.
49 Dekho báb 15. 11.
50 Báb 10. 6.
51 Áyat 2.
52 Báb 14. 16 aur 17. 9, 15, 20.
53 Muq. báb 14. 21, 23 aur 17. 23.
54 Báb 21. 15—17. Muq. 1 Kur. 16. 22.

ko 'azíz rakkhá hai, aur [55] ímán láe ho ki main Báp[a] kí taraf se niklá. **28** [56] Main Báp men se niklá aur dunyá men áyá hún; phir [57] dunyá se rukhsat hokar Báp ke pás játá hún. **29** Us ke shágirdon ne kahá; Dekh, ab tú sáf sáf kahtá hai, aur koí [58] tamsíl nahín kahtá. **30** Ab ham ján gaye, ki [59] tú sab kuchh jántá hai, aur is ká muhtáj nahín ki koí tujh se púchhe. Is sabab se ham ímán láte hain, ki [60] tú Khudá se niklá hai. **31** Yisú' ne unhen jawáb diyá; Kyá tum ab ímán láte ho? **32** Dekho [61] wuh gharí átí hai, balki á pahunchí, ki [62] tum sab parágánda hokar [63] apne apne ghar kí ráh loge, aur [64] mujhe akelá chhor doge; [65] taubhí main akelá nahín hún, kyúnki Báp mere sáth hai. **33** Main ne tum se yih báten is liye kahín, ki tum [66] mujh men itmínán páo. [67] Dunyá men [68] musíbat uthháte ho; lekin [69] khátir jama' rakkho; [70] main dunyá par gálib áyá hún.

Masíh kí du'á.

17 **1** Yisú' ne yih báten kahín, aur [1] apní ánkhen ásmán kí taraf uthákar kahá, ki Ai Báp, [2] wuh gharí á pahunchí; [3] apne Bete ká jalál záhir kar, táki Betá [4] terá jalál záhir kare; **2** chunánchi [5] tú ne use har bashar par ikhtiyár diyá hai, táki [6] jinhen tú ne use bakhshá hai, [7] un sab ko wuh hamesha kí zindagí de. **3** [8] Aur hamesha kí zindagí yih hai, [9] ki wuh tujh [10] Khudá e wáhid aur [11] barhaqq ko, aur Yisú' Masíh ko, [12] jise tú ne bhejá hai, jánen. **4** Jo kám tú ne mujhe karne ko diyá thá, [13] us ko tamám karke main ne zamín par [14] terá jalál záhir kiyá. **5** Aur ab, ai Báp, tú us jalál se, [15] jo main [16] dunyá kí paidáish se peshtar tere sáth rakhtá thá, [17] mujhe apne sáth jalálí baná de. **6** [18] Main ne tere nám ko un ádmíon par záhir kiyá, [19] jinhen tú ne dunyá men se mujhe diyá. [20] Wuh tere the, aur tú ne unhen mujhe diyá; aur unhon ne tere kalám par 'amal kiyá hai. **7** Ab wuh ján gaye ki [20] jo kuchh tú ne mujhe diyá hai, wuh sab terí hí taraf se hai; **8** kyúnki [21] jo kalám [b] tú ne mujhe pahuncháyá, wuh main ne un ko pahunchá diyá; aur unhon ne us ko qabúl kiyá aur sach sach ján liyá, ki [22] main terí taraf se niklá hún, aur [23] wuh ímán láe, ki tú hí ne mujhe bhejá. **9** Main [24] un ke liye darkhwást kartá hún; [25] main dunyá ke liye darkhwást nahín kartá, balki un ke liye [26] jinhen tú ne mujhe diyá hai; kyúnki [27] wuh tere hain. **10** Aur [28] jo kuchh merá hai, wuh sab terá hai; aur jo terá hai, wuh merá hai: aur [29] in se merá jalál záhir húá hai. **11** Main áge ko dunyá men na húngá; magar [30] yih dunyá men hain, aur [31] main tere pás átá hún. [32] Ai quddús Báp, apne us nám ke wasíle se[c], [33] jo tú ne mujhe bakhshá hai, [34] un kí hifázat kar, [35] táki wuh [36] hamárí tarah ek hon. **12** Jab

---

a N. *Khudá.*

b Yún. *báten.*

c Yá *men.*

[55] Áyat 30. Báb 17. 8.
[56] Báb 8. 14 aur 13. 3.
[57] Dekho báb 14. 12
[58] Áyat 25.
[59] Báb 21. 17 Dekho báb 2. 24, 25.
[60] Muq. áyát 27, 28 aur báb 3. 2.
[61] Muq. báb 4. 21, 23.
[62] Mat. 26. 31. Mar. 14. 27.
[63] Lúq. 18. 28.
[64] Muq. Yas'. 63. 5.
[65] Dekho báb 8. 16, 29.
[66] Dekho báb 3. 15 aur 14. 27.
[67] Muq. báb 15. 18—21.
[68] Muk. 1. 9. Dekho A'mál 14. 22.
[69] Báb 14. 1, 27.
[70] Muq. Rom. 8. 37 aur 1 Yúh. 4. 4 aur 5. 4, 5 aur Muk. 3. 21 aur 12. 11.
[1] Báb 11. 41
[2] Muq. báb 7. 30. Dekho báb 12. 23.
[3] Dekho báb 7. 39.
[4] Áyat 4.
[5] Dekho Mat. 28. 18 aur Muk. 2. 26, 27.
[6] Áyát 6, 9, 24. Báb 6. 37, 39; 10. 29 aur 18. 9. 'Ibr. 2. 13
[7] Báb 10. 28. 1 Yúh. 2. 25.
[8] Muq. 1 Yúh. 5. 20
[9] Hús. 2. 20 aur 6. 3. 2 Pat. 1. 2, 3.
[10] Báb 5. 44.
[11] 1 Thiss. 1. 9. 1 Yúh. 5. 20 Muq. Yarm. 10. 10.
[12] Dekho báb 3. 17.
[13] Muq. báb 19. 30 aur Lúq 22. 37. Dekho báb 4. 34.
[14] Áyat 1. Dekho báb 13. 31.
[15] Báb 1. 1, 2. Muq. Muk. 3. 21.
[16] Áyat 24. Amsál 8. 23. Dekho báb 8. 58.
[17] Báb 13. 32.
[18] Áyat 26. Zab. 22. 22.
[19] Dekho áyat 2.
[20] Áyat 9.
[21] Áyat 14 Báb 15. 15. Muq. báb 8. 26 aur 12. 49.
[22] Báb 8. 42 aur 16. 27.
[23] Áyát 21, 25. Báb 6. 69; 11. 42 aur 16. 30.
[24] Báb 14. 16 aur 16. 26.
[25] Muq. áyát 20, 21.
[26] Dekho áyat 2.
[27] Áyat 6.
[28] Báb 16. 15.
[29] 2 Thiss. 1. 10.
[30] Báb 13. 1.
[31] Dekho báb 14. 12.
[32] Muq. áyat 25.
[33] Muq. Khur. 23. 21 aur Fil. 2. 9 aur Muk. 19. 12.
[34] Áyát 12, 15. Muq. Yahúdáh 1.
[35] Áyát 21, 22. Muq. báb 10. 16 aur Rom. 12. 5 aur Gal. 3. 28 aur If. 1. 10 aur 4. 4.
[36] Báb 10. 30.

tak un ke sáth rahá, main ne tere us nám ke wasíle se[a], jo tú ne mujhe bakhshá hai, un kí hifázat kí. Main ne [37]un kí nigahbání kí, aur [38]halákat ke farzand ke siwá, [39]un men se koí halák na húá, [40]táki kitáb i muqaddas ká likhá púrá ho. 13 Lekin ab main tere pás átá hún, aur yih báten dunyá men kahtá hún, táki [41]merí khushí unhen púrí púrí hásil ho. 14 [42]Main ne terá kalám unhen pahunchá diyá; aur [43]dunyá ne un se 'adáwat rakkhí, [44]is liye ki [45]jis tarah main dunyá ká nahín, wuh bhí dunyá ke nahín. 15 Main [46]yih darkhwást nahín kartá, ki tú unhen [47]dunyá se uthá le, balki yih ki us [48]Sharír[b] se un kí hifázat kar. 16 Jis tarah main dunyá ká nahín, [49]wuh bhí dunyá ke nahín. 17 Unhen sachchái ke wasíle se [50]muqaddas[c] kar: [51]terá kalám sachchái hai. 18 [52]Jis tarah tú ne mujhe dunyá men bhejá, usí tarah main ne bhí unhen dunyá men bhejá. 19 Aur [53]un kí khátir [54]main apne áp ko muqaddas[c] kartá hún, táki wuh bhí sachchái ke wasíle se[d] [55]muqaddas[c] kiye jáen. 20 Main sirf in hí ke liye [56]darkhwást nahín kartá, balki un ke liye bhí, [57]jo in ke kalám ke wasíle se mujh par ímán láenge, 21 [58]táki wuh sab ek hon, ya'ní jis tarah, ai Báp, tú mujh men hai, aur main tujh men hún, [59]wuh bhí [60]ham men hon; aur dunyá [61]ímán láe, ki tú hí ne mujhe bhejá. 22 Aur [62]wuh jalál jo tú ne mujhe diyá hai, [63]main ne unhen diyá hai, [58]táki wuh ek hon, jaise ham ek hain; 23 [64]main un men, aur tú mujh men, [65]táki wuh kámil hokar ek ho jáen, aur [66]dunyá jáne ki tú hí ne mujhe bhejá, aur jis tarah ki [67]tú ne mujh se mahabbat rakkhí, [68]un se bhí mahabbat rakkhí. 24 Ai Báp, main cháhtá hún ki jinhen[e] tú ne mujhe diyá hai, [69]jahán main hún, wuh bhí [70]mere sáth hon; [71]táki mere us jalál ko dekhen, jo tú ne mujhe diyá hai: kyúnki tú ne [72]biná e 'álam ke peshtar mujh se mahabbat rakkhí. 25 [73]Ai 'ádil Báp, [74]dunyá ne to tujhe nahín jáná, magar main ne tujhe jáná; aur inhon ne bhí jáná, ki tú ne mujhe bhejá. 26 Aur [75]main ne unhen tere nám se wáqif kiyá, aur kartá rahúngá; táki [76]jo mahabbat tujh ko mujh se thí, wuh un men ho, aur [77]main un men hún.

Yisú' ká pakrá jáná.

(Mat. 26. 47–56; Mar. 14. 43–50; Lúq. 22. 47–53.)

18 1 Yisú' yih báten kahkar, [1]apne shágirdon ke sáth [2]Qidron ke nále ke pár gayá. Wahán ek bág thá; us men wuh aur us ke shágird dákhil húe. 2 Aur us ká pakarwánewálá Yahúdáh bhí [3]us jagah ko jántá thá, kyúnki [4]Yisú' aksar apne shágirdon ke sáth wahán jáyá kartá thá. 3 Pas Yahúdáh sipáhíon kí paltan aur sardár káhinon aur Farísíon se piyáde lekar,

a Yá *men.* b Yá *burái.* c Yá *makhsús.* d Yá *fi'l haqíqat.* e Yún. *jise.*

[37] Muq. 2 Thiss. 3. 3. [38] 2 Thiss. 2. 3. [39] Báb 18. 9. Muq. báb 6. 39 aur 10. 28 [40] Zab. 109. 8 A'mál 1. 16—20. Muq. báb 13. 18. [41] Dekho báb 15. 11 [42] Áyat 3. [43] Dekho báb 15. 19. [44] Áyat 16 [45] Báb 8. 23. [46] Áyat 9. [47] Muq. 1 Kur. 5. 10. [48] Muq. 1 Yúh. 5. 19. Dekho Mat. 13. 19. [49] Áyat 14. [50] Muq. 1 Thiss. 5. 23 aur 2 Thiss. 2. 13 aur 1 Pat. 1. 22. Dekho báb 15. 3. [51] 2 Sam. 7. 28. Zab. 119. 160. [52] Báb 20. 21 Muq. báb 4. 38 aur Mat. 10. 5. [53] Muq. Tit. 2. 14. [54] Báb 10. 36. [55] Muq. 1 Kur. 1. 2, 30 aur 6. 11 aur 'Ibr. 2. 11 aur 10. 10. [56] Áyat 9. [57] Muq. báb 4. 39 aur Rom. 10. 14 aur 1 Kur. 3. 5 [58] Dekho áyat 11. Muq. 1 Kur. 6. 17. [59] 1 Yúh. 1. 3; 3. 24 aur 5. 20. [60] Báb 14. 23. [61] Dekho áyat 8.

[62] Áyat 24. Muq. báb 1. 14 aur Lúq. 9. 26. [63] Rom. 8. 30. [64] Áyat 26. Báb 14. 20. Rom. 8. 10. 2 Kur. 13. 5. Gal. 2. 20 aur 4. 19, wag: [65] 1 Yúh. 2. 5. Muq. Kul. 3. 14 aur 1 Yúh. 4. 12, 17. [66] Áyat 21. Báb 14. 31 [67] Áyát 24, 26. Dekho báb 5. 20. [68] Báb 16. 27. [69] Dekho báb 12. 26. [70] 2 Tim. 2. 11, 12. [71] Báb 1. 14. 2 Kur. 3. 18. Muq. 1 Yúh. 3. 2. [72] If. 1. 4. 1 Pat. 1. 20. Dekho áyat 5. [73] Rom. 3. 26. Muk. 16. 5. Muq. áyat 11 aur Yarm. 12. 1. Dekho 1 Yúh. 1. 9. [74] Dekho báb 8. 55 aur 10. 15. [75] Áyat 6. Báb 15. 15. [76] Áyat 23. Báb 15. 9. [77] Dekho áyat 23.

[1] Mat. 26. 30. 36. Mar. 14. 26, 32. Lúq. 22. 39. [2] Dekho 2 Sam. 15. 23. [3] Lúq. 22. 40. [4] Muq. Lúq. 21. 37 aur 22. 39.

mash'alon aur chirágon aur hathyáron ke sáth wahán áyá. 4 Yisú' [5]un sab báton ko jo us ke sáth honewálí thín jánkar, báhar niklá, aur un se kahne lagá, ki [6]Kise dhúndhte ho? 5 Unhon ne use jawáb diyá; Yisú' Násarí ko. Yisú' ne[a] un se kahá; Main hí hún. Aur us ká pakarwánewálá Yahúdáh bhí un ke sáth khará thá. 6 [7]Us ke yih kahte hí, ki Main hí hún, wuh píchhe hatkar zamín par gir pare. 7 Pas us ne un se phir púchhá, ki [6]Tum kise dhúndhte ho? Wuh bole, Yisú' Násarí ko. 8 Yisú' ne jawáb diyá; Main tum se kah to chuká, ki main hí hún. Pas agar mujhe dhúndhte ho, to inhen jáne do. 9 Yih us ne is liye kahá, [8]ki us ká wuh qaul púrá ho, ki Jinhen tú ne mujhe diyá, main ne un men se kisí ko bhí na khoyá. 10 Pas Shama'ún Patras ne [9]talwár jo us ke pás thí khenchí, aur sardár káhin ke naukar par chalákar us ká dahiná kán urá diyá. Us naukar ká nám Malkhus thá. 11 Yisú' ne Patras se kahá; Talwár ko miyán kar; [10]jo piyála Báp ne mujh ko diyá, kyá main use na píún?

Yisú' ká sardár káhin ke hawále kiyá jáná.

12 Tab sipáhíon[b] aur un ke súbadár aur Yahúdíon ke piyádon ne Yisú' ko pakarkar bándh liyá, 13 aur pahle use [11]Hanná ke pás le gaye; kyúnki wuh us baras ke sardár káhin [12]Káifá ká susrá thá. 14 Yih wuhí Káifá thá, jis ne Yahúdíon ko saláh dí thí, [13]ki ummat ke wáste ek ádmí ká marná bihtar hai.

Patras ká Yisú' se inkár karná.

(Mat. 26. 69–70; Mar. 14. 66–68; Lúq. 22. 55–57.)

15 [14]Aur Shama'ún Patras Yisú' ke píchhe ho liyá, aur ek âur shágird bhí. Yih shágird sardár káhin ká jánpahchán thá, aur Yisú' ke sáth sardár káhin ke díwánkháne men gayá. 16 Lekin Patras darwáze par báhar khará rahá. Pas wuh dúsrá shágird, jo sardár káhin ká jánpahchán thá, báhar niklá, aur darbánní se kahkar Patras ko andar le gayá. 17 [15]Us laundí ne jo darbánní thí, Patras se kahá; Kyá tú bhí is shakhs ke shágirdon men se hai? Wuh bolá, Main nahín hún. 18 Naukar aur piyáde járe ke sabab se koele dahkákar khare táp rahe the, aur [16]Patras bhí un ke sáth khara táp rahá thá.

Sardár káhin ká Yisú' se istifsár karná.

19 [17]Phir sardár káhin ne Yisú' se us ke shágirdon aur us kí ta'lím kí bábat púchhá. 20 Yisú' ne use jawáb diyá, ki Main ne [18]dunyá se [19]'aláníya báten kí hain. Main ne hamesha 'ibádatkhánon aur haikal men, jahán sab Yahúdí jama' hote hain, ta'lím dí, aur [20]poshída kuchh nahín kahá. 21 Tú mujh se kyún púchhtá hai? Sunne-

[5] Báb 13. 1.
[6] Áyat 7. Báb 1. 38 aur 20. 15.
[7] Muq. báb 10. 18 aur Mat. 26. 53 aur Muk. 1. 17.
[8] Báb 17. 12.
[9] Muq. Lúq. 22. 38.
[10] Mat. 20. 22 aur 26. 39, 42. Muq. Yas'. 51. 22.
[11] Áyat 24. Lúq. 3. 2. A'mál 4. 6. Muq. Mat. 26. 57.
[12] Áyát 24, 28. Dekho Mat. 26. 3.
[13] Báb 11. 50.
[14] Mat. 26. 58. Mar. 14. 54.
[15] A'mál 12. 13.
[16] Áyat 25. Mar. 14. 54.
[17] Muq. Mat. 26. 59—68 aur Mar. 14. 55—65 aur Lúq. 22. 63—71.
[18] Muq. báb 8. 26.
[19] Muq. báb 7. 26 aur Mat. 26. 55.
[20] Yas'. 45. 16. Muq. báb 7. 4 aur Yas'. 45. 19.

a N. *Us ne.* b Yún. *paltan.*

wálon̲ se púchh, ki main̲ ne un se kyá kahá; dekh, un ko ma'lúm hai ki main̲ ne kyá kyá kahá. 22 Jab us ne yih kahá, to piyádon̲ men̲ se ek shakhs ne jo pás khará thá, Yisú' ke [21] tamáncha márke [22] kahá; Tú sardár káhin ko aisá jawáb detá hai? 23 Yisú' ne use jawáb diyá, ki Agar main̲ ne burá kahá, to us burái par gawáhí de: aur agar achchhá kahá, to mujhe mártá kyún̲ hai? 24 Pas [23] Hanná ne use bandhá húá sardár káhin [23] Káifá ke pás bhej diyá.

Patras ká phir Yisú' se inkár karná.

(Mat. 26. 71–75; Mar. 14. 69–72; Lúq. 22. 58–62.)

25 Shama'ún Patras khará táp rahá thá. Pas unhon̲ ne us se kahá; Kyá tú bhí us ke shágirdon̲ men̲ se hai? Us ne inkár karke kahá; Main̲ nahín̲ hún̲. 26 [24] Jis shakhs ká Patras ne kán urá diyá thá, us ke ek rishtedár ne jo sardár káhin ká naukar thá kahá; Kyá main̲ ne tujhe us ke sáth [25] bág men̲ nahín̲ dekhá? 27 Patras ne phir inkár kiyá, aur [26] fauran murg ne báng dí.

Puntiyus Pilátus kí kachahrí men̲ Yisú' ke muqaddame kí peshí.

(Mat. 27. 11–27; Mar. 15. 1–19; Lúq. 23. 1–25.)

28 Phir wuh Yisú' ko [27] Káifá ke pás se [28] qal'a ko le gaye aur subh ká waqt thá, aur wuh khud qal'a men̲ na gaye, [29] táki nápák na hon̲, [30] balki Fasah khá saken̲. 29 Pas Pilátus báhar nikalkar un ke pás áyá aur kahá, ki Tum is ádmí kí kyá faryád karte ho? 30 Unhon̲ ne jawáb men̲ us se kahá, ki Agar yih badkár na hotá, to ham use tere hawále na karte. 31 Pilátus ne un se kahá, ki [31] Ise le jákar tum hí apní sharí'at ke muwáfiq is ká faisala karo. Yahúdíon̲ ne us se kahá; Hamen̲ rawá nahín̲ ki kisí ko ján se máren̲. 32 Yih is liye húá, ki [32] Yisú' kí wuh bát púrí ho, [33] jo us ne apní maut ke taríq kí taraf ishára karke kahí thí.

33 Pas [34] Pilátus qal'a men̲ phir dákhil húá, aur Yisú' ko bulákar us se kahá; [35] Kyá tú Yahúdíon̲ ká bádsháh hai? 34 Yisú' ne jawáb diyá, ki Tú yih bát áp se kahtá hai, yá âuron̲ ne mere haqq men̲ tujh se kahí? 35 Pilátus ne jawáb diyá, Kyá main̲ Yahúdí hún̲? Terí hí qaum aur sardár káhinon̲ ne tujh ko mere hawále kiyá: tú ne kyá kiyá hai? 36 Yisú' ne jawáb diyá, ki [36] Merí bádsháhat [37] dunyá kí nahín̲; agar merí bádsháhat dunyá kí hotí, to [38] mere khádim[a] larte, táki [39] main̲ Yahúdíon̲ ke hawále na kiyá játá. Magar ab merí bádsháhat yahán̲ kí nahín̲. 37 Pilátus ne us se kahá; Pas kyá tú bádsháh hai? Yisú' ne jawáb diyá; [40] Tú khud kahtá hai, ki main̲ bádsháh hún̲. [41] Main̲ is liye paidá húá, aur is wáste [42] dunyá men̲ áyá hún̲, ki [43] haqq kí gawáhí dún̲. [44] Jo koí [45] sachchái ká hai, [46] merí áwáz suntá hai. 38 Pilátus

[21] Báb 19. 3.
[22] Muq. A'mál 23. 4.
[23] Áyat 13.
[24] Áyat 10.
[25] Áyat 1.
[26] Báb. 13. 38.
[27] Áyat 24.
[28] Áyat 33. Báb 19. 9. Dekho Mat. 27. 27.
[29] A'mál 10. 28 aur 11. 3. Muq. báb 11. 55.
[30] Muq. báb 19. 14.
[31] Muq. báb 19. 6.
[32] Muq. báb 13. 18.
[33] Báb 12. 32, 33. Mat. 20. 19 aur 26. 2. Mar. 10. 33. Lúq. 18. 32.
[34] Báb 19. 9.
[35] Muq. báb 19. 12.
[36] Muq. báb 6. 15 aur Dán. 2. 44 aur 7. 14, 27 aur Lúq. 17. 21.
[37] Báb 8. 23. Muq. báb 15. 19 aur 17. 14, 16 aur 1 Yúh. 2. 16 aur 4. 5.
[38] Muq. Mat. 26. 53.
[39] Báb 19. 16.
[40] Dekho Lúq. 22. 70.
[41] Muq. báb 12. 27 aur Rom. 14. 9.
[42] Báb 16. 28.
[43] Báb 3. 11, 32; 5. 31 aur. 8. 13, 14, 18. Muq. A'mál 14. 3 aur 1 Tim. 6. 13 wag:
[44] 1 Yúh. 4. 6. Muq. báb 8. 47.
[45] 1 Yúh. 3. 19. Muq. 1 Yúh. 2. 21.
[46] Báb 10. 16, 27.

a Yá *piyáde.*

ne us se kahá, ki Sachchái hai kyá?

Yih kahkar wuh Yahúdíon ke pás [47]phir báhar gayá, aur un se kahá, ki [48]Main us ká kuchh jurm nahín pátá. 39 [49]Magar tumhárá dastúr hai ki main Fasah ko tumhárí khátir ek ádmí chhor diyá kartá hún; pas kyá tum ko manzúr hai, ki main tumhárí khátir Yahúdíon ke bádsháh ko chhor dún? 40 Unhon ne chillákar phir kahá, ki [50]Is ko nahín, lekin Bar-Abbá ko. Aur Bar-Abbá ek dákú thá.

19 1 Is par Pílátus ne Yisú' ko lekar [1]kore lagwáe. 2 [2]Aur sipáhíon ne kánton ká táj banákar us ke sir par rakkhá, aur use argawání poshák pahináí; 3 aur us ke pás á ákar kahne lage; Ai Yahúdíon ke bádsháh, ádáb! Aur [3]us ke tamánche bhí máre. 4 Pílátus ne phir báhar jáke logon se kahá, ki Dekho, main use tumháre pás báhar le átá hún, táki tum jáno, ki [4]main us ká kuchh jurm nahín pátá. 5 Yisú' kánton ká táj rakkhe, aur argawání poshák pahine báhar áyá, aur Pílátus ne un se kahá; [5]Dekho yih ádmí! 6 Jab sardár káhin aur piyádon ne use dekhá, to chilláke kahá, ki Salíb de! Salíb! Pílátus ne un se kahá, ki [6]Tum hí ise le jáo aur salíb do, kyúnki [7]main is ká kuchh jurm nahín pátá. 7 Yahúdíon ne use jawáb diyá, ki Ham ahl i sharí'at hain, aur [8]sharí'at ke muwáfiq wuh qatl ke láiq hai, kyúnki [9]us ne apne áp ko Khudá ká Betá banáyá. 8 Jab Pílátus ne yih bát suní, to [10]âur bhí dará, 9 aur [11]phir qal'a men jákar Yisú' se kahá; [12]Tú kahán ká hai? Magar [13]Yisú' ne use jawáb na diyá. 10 Pas Pílátus ne us se kahá; Tú mujh se boltá nahín? Kyá tú nahín jántá, ki mujhe tere chhor dene ká bhí ikhtiyár hai, aur salíb dene ká bhí ikhtiyár hai? 11 Yisú' ne use[a] jawáb diyá, ki [14]Agar tujhe úpar se na diyá játá, to terá mujh par kuchh ikhtiyár na hotá; is sabab se [15]jis ne mujhe tere hawále kiyá, [16]us ká gunáh ziyáda hai. 12 Is par [17]Pílátus us ke chhor dene men koshish karne lagá; magar Yahúdíon ne chillákar kahá; Agar tú is ko chhore detá hai, to Qaisar ká khairkhwáh nahín. [18]Jo koí apne áp ko bádsháh banátá hai, wuh Qaisar ká mukhálif hai. 13 Pílátus yih báten sunkar Yisú' ko báhar láyá, aur us jagah jo Chabútara aur 'Ibrání men Gabbatá kahlátí hai, [19]takht i 'adálat par baithá. 14 Yih Fasah kí [20]taiyárí ká din, aur chhate ghante ke qaríb thá. Phir us ne Yahúdíon se kahá; [21]Dekho, yih hai tumhárá bádsháh. 15 Pas wuh chilláe, ki [22]Le já, le já, use salíb de! Pílátus ne un se kahá; Kyá main tumháre bádsháh ko salíb dún? Sardár káhinon ne jawáb diyá, ki Qaisar ke siwá hamárá koí bádsháh nahín. 16 [23]Is par us ne [24]us ko un ke hawále kiyá, táki salíb diyá jáe.

[47] Báb 19. 4
[48] Báb 19. 4, 6. Dekho Lúq. 23. 4.
[49] Dekho Mat. 27. 15—18 aur 20—23 aur Mar. 15. 6—14 aur Lúq. 23. 18—23.
[50] A'mál 3. 14.
[1] Mat. 20. 19 aur 27. 26. Mar. 15. 15. Lúq. 23. 16.
[2] Mat. 27. 27—30. Mar. 15. 16—19.
[3] Báb 18. 22
[4] Áyat 6. Báb 18. 38.
[5] Muq. áyat 14.
[6] Muq. báb 18. 31.
[7] Áyat 4.
[8] Ahbár 24. 16. Muq. báb 10. 33.
[9] Báb 5. 17, 18 aur 10. 36. Mat. 26. 63. Lúq. 22. 70
[10] Muq. Mat. 27. 19.
[11] Báb 18. 33.
[12] Báb 7. 27.
[13] Muq. báb 18. 37. Dekho Mat. 26. 63.
[14] Muq. Rom. 13. 1.
[15] Muq. báb 18. 14, 28—32 aur Mat. 27. 2.
[16] Dekho báb 9. 41.
[17] A'mál 3. 13.
[18] Dekho Luq. 23. 2.
[19] Mat. 27. 19.
[20] Muq. báb 18. 28. Dekho Mat. 27. 62.
[21] Muq. áyat 5.
[22] Lúq. 23. 18. Muq. A'mál 21. 36.
[23] Mat. 27. 26. Mar. 15. 15. Lúq. 23. 25.
[24] Báb 18. 36—40.

a N. *use na dárad.*

Yisú' ke salíb diye jáne ká hál.

Pas wuh Yisú' ko le gaye, 17 aur [25] wuh apní salíb áp uṭháe húe us jagah tak [26] báhar gayá, jo Khoprí kí jagah kahlátí hai, jis ká tarjuma 'Ibrání meṉ Gulgutá hai. 18 [27] Waháṉ unhoṉ ne us ko, aur us ke sáth aur do shakhsoṉ ko salíb dí, ek ko idhar, ek ko udhar, aur Yisú' ko bích meṉ. 19 Aur Pílátus ne [28] ek kitába likhkar salíb par lagá diyá: us meṉ yih likhá húá thá; YISÚ' NÁSARÍ YAHÚDÍOṈ KÁ BÁDSHÁH. 20 Us kitába ko bahut se Yahúdíoṉ ne paṛhá, is liye ki [29] wuh maqám jaháṉ Yisú' salíb diyá gayá thá, shahr ke nazdík thá[a]: aur wuh 'Ibrání aur Latíní aur Yúnání meṉ likhá húá thá. 21 Pas Yahúdíoṉ ke sardár káhinoṉ ne Pílátus se kahá, ki Yahúdíoṉ ká Bádsháh na likh, balki yih, ki us ne kahá; Maiṉ Yahúdíoṉ ká Bádsháh húṉ. 22 Pílátus ne jawáb diyá, ki [30] Maiṉ ne jo likh díyá, wuh likh diyá.

23 [31] Jab sipáhí Yisú' ko salíb de chuke, to us ke kapṛe lekar chár hisse kiye, har sipáhí ke liye ek hissa, aur us ká kurta bhí liyá; yih kurta binsilá sarásar buná húá thá. 24 Is liye unhoṉ ne ápas meṉ kahá, ki Ise pháṛeṉ nahíṉ, balki us par qur'a dáleṉ, táki ma'lúm ho ki kis ká nikaltá hai. [32] Yih is liye húá ki wuh nawishta púrá ho jo kahtá hai[b], ki

[c] Unhoṉ ne mere kapṛe báṉṭ liye,

Aur merí poshák par qur'a dálá. Chunáṉchi sipáhíoṉ ne aisá hí kiyá. 25 [33] Aur Yisú' kí salíb ke pás us kí máṉ, aur us kí máṉ kí bahin, Maryam Klopás kí bíwí, aur Maryam Magdaliní kharí thíṉ. 26 Yisú' ne apní máṉ aur [34] us shágird ko jis se mahabbat rakhtá thá, pás khaṛe dekhkar, máṉ se kahá, ki [35] Ai 'aurat, dekh, terá beṭá yih hai. 27 Phir shágird se kahá; Dekh, terí máṉ yih hai: aur usí waqt se wuh shágird use [36] apne ghar le gayá.

Yisú' kí maut.

28 Is ke ba'd, jab Yisú' ne ján liyá, ki ab sab báteṉ [37] tamám húíṉ, [32] táki nawishta púrá ho, to kahá, ki [38] Maiṉ piyásá húṉ. 29 Waháṉ ek sirke se bhará húá bartan rakkhá thá. [39] Pas unhoṉ ne sirke meṉ bhigoe húe isfanj ko zúfe kí shákh par rakhkar, us ke muṉh se lagáyá. 30 Pas jab Yisú' ne wuh sirká piyá, to kahá, ki [40] Tamám húá: aur sir jhukákar [41] ján[d] de dí.

Yisú' kí paslí.ká chhedá jáná.

31 Pas chúṉki [42] taiyárí ká din thá, Yahúdíoṉ ne Pílátus se darkhwást kí, [43] ki un kí táṉgeṉ toṛ dí jáeṉ, aur lásheṉ utár lí jáeṉ, táki Sabt ke din salíb par na raheṉ; kyúṉki wuh Sabt [44] ek khâss din thá. 32 Pas sipáhíoṉ ne ákar pahle aur dúsre shakhs kí táṉgeṉ toríṉ, [45] jo us ke sáth maslúb húe the. 33 Lekin jab unhoṉ ne Yisú' ke pás ákar dekhá ki

[25] Lúq. 14. 27. Muq. Mat. 27. 32 aur Mar. 15. 21 aur Lúq. 23. 26.
[26] Mat. 27. 33. Mar. 15. 22. Lúq. 23. 33
[27] Mat. 27. 38. Mar. 15. 24, 27. Lúq. 23. 32, 33.
[28] Muq. Mat. 27. 37 aur Mar. 15. 26 aur Lúq. 23. 38.
[29] Áyat 17. Muq. Ginti 15. 35, 36 aur 'Ibr. 13. 12.
[30] Muq. Paid. 43. 14 aur Ást. 4. 16.
[31] Mat. 27. 35. Mar. 15. 24. Lúq. 23. 34.
[32] Dekho báb 13. 18
[33] Mat. 27. 55, 56. Mar. 15. 40, 41. Lúq. 23. 49.
[34] Dekho báb 13. 23.
[35] Báb 2. 4.
[36] Muq. báb 1. 11 aur 16. 32.
[37] Muq. áyat 30.
[38] Zab. 69. 21. Dekho báb 4. 6, 7.
[39] Mat. 27. 48. Mar. 15. 36. Muq. Lúq. 23. 36.
[40] Muq. áyat 28 aur A'mál 13. 29. Dekho báb 17. 4.
[41] Mat. 27. 50. Mar. 15. 37. Lúq. 23. 46.
[42] Áyat 14.
[43] Ist. 21. 23. Yash. 8. 29 aur 10. 26, 27.
[44] Khur. 12. 16.
[45] Áyat 18.

a Yá *shahr ká wuh maqám jaháṉ Yisú' salíb diyá gayá thá nazdík thá.*
b N. *Jo kahtá hai* na dárad. c Zabúr 22. 10.

d Yún. *rúh.*

wuh mar chuká hai, to us kí ṭáṅgeṉ na toríṉ. 34 Magar un meṉ se ek sipáhí ne bhále se us kí paslí chhedí aur fi'l faur us se [46] khún aur pání bah niklá. 35 [47] Jis ne yih dekhá hai usí ne gawáhí dí hai, aur [48] us kí gawáhí sachchí hai; aur wuh jántá hai ki sach kahtá hai, [49] táki tum bhí ímán láo. 36 [50] Yih báteṉ is liye húíṉ ki yih nawishta púrá ho, ki [a] [51] Us kí koí haḍḍí na toṛí jáegí. 37 Phir ek áur nawishta kahtá hai, ki [b] [52] Jise unhoṉ ne chhedá, us par nazar kareṉge.

Yisú' ká dafn honá.

(Mat. 27. 57–61; Mar. 15. 42–47; Lúq. 23. 50–56.)

38 In bátoṉ ke ba'd Aramatiyáh ke rahnewále Yúsuf ne, jo Yisú' ká shágird thá, (lekin [53] Yahúdíoṉ ke ḍar se khufya taur par,) Pilátus se ijázat cháhí, ki Yisú' kí lásh le jáe. Pilátus ne ijázat dí. Pas wuh ákar us kí lásh le gayá. 39 Aur [54] Níkudemus bhí áyá, jo pahle Yisú' ke pás rát ko gayá thá, [55] aur pachás ser ke qaríb [56] murr aur 'úd milá húá láyá. 40 Pas unhoṉ ne Yisú' kí lásh lekar [57] use [58] sútí kapṛe meṉ khushbúdár chízoṉ ke sáth kafnáyá, jis tarah ki Yahúdíoṉ meṉ dafn karne ká dastúr hai. 41 Aur jis jagah use salíb dí gayí, waháṉ ek [59] bág thá, aur [60] us bág meṉ ek nayí qabr thí, [61] jis meṉ kabhí koí na rakkhá gayá thá. 42 Pas unhoṉ ne Yahúdíoṉ kí [62] taiyárí ke din ke bá'is Yisú' ko waháṉ rakh diyá, [63] kyúṉki yih qabr nazdík thí.

Jí uṭhne ke ba'd Yisú' ká Maryam Magdalíní par záhir honá.

20 1 [1] Hafte ke pahle din, Maryam Magdalíní aise taṛke ki abhí andherá hí thá, qabr par áí, aur [2] patthar ko qabr se haṭá húá dekhá. 2 Pas wuh Shama'ún Patras aur us dúsre shágird ke pás, [3] jise Yisú' 'azíz rakhtá thá, dauṛí húí gayí, aur un se kahá, ki Khudáwand ko qabr se nikál le gaye; aur [4] hameṉ ma'lúm nahíṉ ki use kaháṉ rakh diyá. 3 Pas [5] Patras aur wuh dúsrá shágird nikalkar qabr kí taraf chale. 4 Aur dono sáth sáth dauṛe: magar wuh dúsrá shágird Patras se áge baṛhkar qabr par pahle pahuṉchá. 5 Us ne jhukkar nazar kí aur [6] sútí kapṛe paṛe húe dekhe; magar andar na gayá. 6 Shama'ún Patras us ke píchhe píchhe pahuṉchá, aur us ne qabr ke andar jáke dekhá, ki sútí kapṛe paṛe haiṉ, 7 aur [7] wuh rúmál jo us ke sir se bandhá húá thá, sútí kapṛoṉ ke sáth nahíṉ, balki lipṭá húá ek jagah alag paṛá hai. 8 Is par dúsrá shágird bhí, [8] jo pahle qabr par áyá thá, andar gayá; aur us ne dekhkar yaqín kiyá. 9 Kyúṉki [9] wuh ab tak us nawishte ko na jánte the, [10] jis ke bamújib [c] us ká murdoṉ meṉ se jí uṭhná zarúr thá. 10 Pas yih shágird apne ghar ko wápas gaye.

11 Lekin Maryam báhar qabr ke pás khaṛí rotí rahí,

---

a Khurúj 12. 46; Zabúr 34. 20.
b Zakaryáh 12. 10.

c Yún. *us nawishte ko . . . ki.*

[46] 1 Yúh. 5. 6, 8.
[47] 1 Yúh. 1. 1—3. Muk. 1. 2 Dekho báb 15. 27.
[48] Muq. báb 21. 24.
[49] Muq. báb 20. 31.
[50] Dekho Mat. 1. 22.
[51] Gintí 9. 12. Muq. 1 Kur. 5. 7.
[52] Muq Muk. 1. 7.
[53] Dekho báb 7. 13.
[54] Báb 3. 1, 2 aur 7. 50.
[55] Muq. Mar. 16. 1 aur Lúq. 24. 1.
[56] Zab. 45. 8. Amsál 7. 17. Gaz. 4. 14.
[57] Báb 11. 44 Muq. 2 Taw. 16. 14 aur A'mál 5. 6.
[58] Báb 20. 5—7. Lúq. 24. 12.
[59] Muq. báb 20. 15.
[60] 2 Sal. 21. 18, 26.
[61] Lúq. 23. 53. Muq. Mar. 11. 2.
[62] Áyát 14, 31.
[63] Áyat 41.
[1] Mat. 28. 1. Mar. 16. 1, 2. Lúq. 24. 1.
[2] Mat. 27. 60, 66 aur 28. 2. Mar. 15. 46 aur 16. 3, 4. Lúq. 24. 2.
[3] Dekho báb 13. 23.
[4] Áyat 13.
[5] Lúq. 24. 12.
[6] Báb 19. 40.
[7] Báb 11. 44.
[8] Áyat 4.
[9] Mat. 22. 29.
[10] Zab. 16. 10. Lúq. 24. 46. A'mál 2. 25—31; 13. 34, 35 aur 17. 3. 1 Kur. 15. 4.

aur jab rote rote qabr kí taraf jhukke andar nazar kí, 12 to [11]do firishton ko safed poshák pahine húe, ek ko sirháne aur dúsre ko páentí baithe dekhá, jahán Yisú' kí lásh parí thí. 13 Unhon ne us se kahá; [12]Ai 'aurat, tú kyún rotí hai? Us ne un se kahá; [13]Is liye ki mere Khudáwand ko uthá le gaye, aur ma'lúm nahín ki use kahán rakkhá. 14 Yih kahkar wuh píchhe phirí, aur [14]Yisú' ko khare dekhá, aur [15]na pahcháná ki yih Yisú' hai. 15 Yisú' ne us se kahá, ki [16]Ai 'aurat, tú kyún rotí hai? [17]kis ko dhúndhtí hai? Us ne [18]bágbán samajhkar us se kahá, ki Miyán, agar tú ne us ko yahán se utháyá ho, to mujhe batá de, ki use kahán rakkhá hai, táki main use le jáún. 16 Yisú' ne us se kahá; Maryam! Wuh phirkar us se 'Ibrání zabán men bolí; [19]Rabbúni! ya'ní Ai ustád! 17 Yisú' ne us se kahá; Mujhe na chhú; kyúnki main ab tak Báp ke pás úpar nahín gayá; lekin [20]mere bháiyon ke pás jákar un se kah, ki [21]Main [22]apne Báp aur tumháre Báp ke, aur apne Khudá aur tumháre Khudá ke pás úpar játá hún. 18 Maryam Magdaliní ne [23]ákar shágirdon ko khabar dí, ki Main ne Khudáwand ko dekhá, aur us ne mujh se yih báten kahín.

Yisú' ká das rasúlon par záhir honá.

19 [24]Phir [25]usí din jo hafte ká pahlá din thá, shám ke waqt, jab [26]wahán ke darwáze jahán shágird the, [27]Yahúdíon ke dar se band the, Yisú' ákar bích men khará húá, aur un se kahá, ki [28]Tumhárí salámatí ho![a] 20 Aur yih kahkar [29]us ne apne háth aur paslí[b] unhen dikháí. [30]Pas shágird Khudáwand ko dekhkar khush húe. 21 Yisú' ne phir un se kahá, ki Tumhárí salámatí ho[a]; jis tarah [31]Báp ne mujhe bhejá hai, [32]usí tarah main bhí tumhen bhejtá hún. 22 Aur yih kahkar [33]un par phúnká aur un se kahá, ki [34]Rúhu'l Quds lo. 23 [35]Jin ke gunáh tum bakhsho, un ke bakhshe gaye hain; jin ke gunáh tum qáim rakkho, un ke qáim rakkhe gaye hain. 24 Magar un bárah men se ek shakhs, ya'ní [36]Tomá, jise Tauam kahte hain, Yisú' ke áne ke waqt un ke sáth na thá. 25 Pas báqí shágird us se kahne lage, ki Ham ne Khudáwand ko dekhá hai. Magar us ne un se kahá, ki [37]Jab tak main us ke háthon men mekhon ke súrákh na dekh lún, aur mekhon ke súrákhon men apní unglí na dál lún, aur apná háth us kí paslí men na dál lún, hargiz yaqín na karúngá.

Yisú' ká Tomá par záhir honá.

26 Áth roz ke ba'd, jab us ke shágird phir andar the, aur Tomá un ke sáth thá, aur [38]darwáze band the, to Yisú' áyá, aur bích men khará hokar bolá; [38]Tumhárí salámatí ho[a]. 27 Phir us ne Tomá se kahá, ki [39]Apní unglí pás lákar mere

a Yá *tumhen itmínán hásil ho.*
b N. *dono izád.*

[11] Lúq. 24. 4. Muq. Mar. 16. 5.
[12] Áyat 15. Muq. báb 2. 4.
[13] Áyat 2.
[14] Mar. 16. 9. Muq. Mat. 28. 9.
[15] Báb 21. 4. Lúq. 24. 16, 31.
[16] Áyat 13.
[17] Báb 1. 38 aur 18. 4, 7.
[18] Muq. báb 19. 41.
[19] Dekho báb 1. 38.
[20] Dekho Mat. 28. 10.
[21] Muq. Mar. 16. 19. Dekho báb 14. 12.
[22] Mat. 27. 46. If. 1. 17. Muk. 3. 2, 12. Muq. 1 Kur. 3. 23.
[23] Mar. 16. 10. Muq. Mat. 28. 10 aur Lúq. 24. 10, 22, 23.
[24] Mar. 16. 14 (?). 1 Kur. 15. 5. Muq. áyat 26.
[25] Lúq. 24. 33, 36.
[26] Áyat 26.
[27] Dekho báb 7. 13.
[28] Dekho báb 14. 27.
[29] Lúq 24. 40.
[30] Báb 16. 22.
[31] Báb 17. 18. Muq. 'Ibr. 3. 1. Dekho báb 3. 17.
[32] Báb 13. 20. Dekho A'mál 1. 2.
[33] Paid. 2. 7.
[34] Muq. A'mál 2. 4. Dekho báb 7. 39.
[35] Muq. Mat. 16. 19 aur 18. 18 aur 1 Kur. 5. 4, 5.
[36] Dekho báb 11. 16.
[37] Áyat 20. Muq. Zab. 22. 16.
[38] Áyat 19.
[39] Áyat 20. 1 Yúh. 1. 1. Muq. Lúq. 24. 39.

háthon ko dekh, aur apná háth pás lákar merí paslí men dál, aur bei'tiqád na ho, balki i'tiqád rakh. 28 Tomá ne jawáb men us se kahá; [40] Ai mere Khudáwand! Ai mere Khudá! 29 Yisú' ne us se kahá; Tú to mujhe dekhkar ímán láyá hai; [41] mubárak wuh hain, jo bagair dekhe ímán láe.

Yisú' ke báqí mu'jize.

30 Aur Yisú' ne [42] âur bahut se mu'jize [43] shágirdon ke sámne dikháe, jo is kitáb men likhe nahín gaye; 31 [44] lekin yih is liye likhe gaye, ki tum [45] ímán láo, ki Yisú' hí [46] Khudá ká Betá Masíh hai, aur ímán lákar [47] us ke nám se [48] zindagí páo.

Tibiriyás kí jhíl ke kanáre Yisú' ká chand shágirdon par záhir honá.

21 [1] In báton ke ba'd Yisú' ne [1] phir apne [2] áp ko [3] Tibiriyás kí jhíl ke kanáre shágirdon par záhir kiyá, aur is tarah záhir kiyá. 2 Shama'ún Patras aur [4] Tomá jo Tauam kahlátá hai, aur Nathan'el jo [5] Qáná e Galíl ká thá, aur [6] Zabdí ke bete, aur us ke shágirdon men se do âur shakhs jama' the. 3 Shama'ún Patras ne un se kahá, ki Main machhlí ke shikár ko játá hún. Unhon ne us se kahá; Ham bhí tere sáth chalte hain. Wuh nikalkar kishtí par sawár húe, magar [7] us rát kuchh na pakrá. 4 Aur subh hote hí Yisú' kanáre par á khará húá; magar [8] shágirdon ne na pahcháná ki yih Yisú' hai. 5 [9] Pas Yisú' ne un se kahá; Bachcho, tumháre pás kuchh kháne ko hai? Unhon ne jawáb diyá, ki Nahín. 6 [10] Us ne un se kahá, ki Kishtí kí dahiní taraf jál dálo, to pakroge. Pas unhon ne dálá, aur machhliyon kí kasrat se phir khench na sake. 7 Is liye us shágird ne [11] jis se Yisú' mahabbat rakhtá thá, Patras se kahá, ki Yih to Khudáwand hai. Pas Shama'ún Patras ne yih sunkar, ki Khudáwand hai, kurta [12] kamar se bándhá, kyúnki [13] nangá thá, aur [14] jhíl men kúd pará. 8 Aur báqí shágird [15] dongí par sawár machhliyon ká jál khenchte húe áe, kyúnki wuh kanáre se kuchh dúr na the, balki takhmínan do sau háth ká fásila thá. 9 Jis waqt kanáre par utre, to unhon ne koelon kí ág, aur us par machhlí rakkhí húí aur rotí dekhí. 10 Yisú' ne un se kahá; Jo machhliyán tum ne abhí pakrí hain, un men se kuchh láo. 11 Shama'ún Patras ne charhkar ek sau trepan barí machhliyon se bhará húá jál kanáre par khenchá; magar báwujúd machhliyon kí kasrat ke jál na phatá. 12 Yisú' ne un se kahá; [16] Áo, [17] kháná khá lo; aur [18] shágirdon men se kisí ko jur'at na húí ki us se púchhtá, ki Tú kaun hai? kyúnki wuh jánte the, ki Khudáwand hí hai. 13 Yisú' áyá, aur [19] rotí lekar unhen dí; isí tarah machhlí bhí dí. 14 Yisú' murdon men se jí uthne ke ba'd [20] yih tisrí bár shágirdon par záhir húá.

Patras ká rasúlí khidmat par az sar i nau muqarrar honá.

15 Aur jab [21] kháná khá

[40] Muq. báb 1. 1, 49.
[41] 1 Pat. 1. 8. Muq. 2 Kur. 5. 7.
[42] Báb 21. 25.
[43] A'mál 10. 41.
[44] 1 Yúh. 5. 13.
[45] Dekho báb 11. 27.
[46] Dekho Mat. 14. 33.
[47] Muq. A'mál 10. 43 aur 1 Kur. 6. 11. Dekho A'mál 3. 6.
[48] Báb 3. 15, 16; 5. 40; 6. 53 aur 10. 10. 1 Yúh. 5. 12, wag:
[1] Báb 20. 19, 26.
[2] Áyat 14. Muq. Mar. 16. 12, 14. Dekho báb 7. 4.
[3] Báb 6. 1.
[4] Dekho báb 11. 16.
[5] Báb 2. 1 aur 4. 46.
[6] Mat. 4. 21. Lúq. 5. 10.
[7] Muq. Lúq. 5. 5.
[8] Báb 20. 14.
[9] Lúq. 24. 41.
[10] Muq. Lúq. 5. 4, 6, 7.
[11] Dekho báb 13. 23.
[12] Áyat 18. Muq. báb 13. 4.
[13] 1 Sam. 19. 24. Yas'. 20. 2. Mik. 1. 8.
[14] Muq. Mat. 14. 29.
[15] Báb 6. 22.
[16] A'mál 10. 41.
[17] Áyat 15.
[18] Muq. báb 4. 27.
[19] Áyat 9. A'mál 1. 4 (hásh:).
[20] Áyat 1. Báb 20. 19, 26.
[21] Áyat 12.

chuke, to Yisú' ne Shama'ún Patras se kahá, ki [22] Ai Shama'ún, [23] Yúhanná ke beṭe, [24] kyá tú in se ziyáda mujh se mahabbat rakhtá hai? Us ne us se kahá; Háṉ, Khudáwand; tú to jántá hí hai, ki maiṉ tujhe 'azíz rakhtá húṉ. Us ne us se kahá; To [25] mere barre chará. 16 Us ne dobára us se phir kahá, ki Ai Shama'ún, Yúhanná ke beṭe, kyá tú mujh se mahabbat rakhtá hai? Wuh bolá; Háṉ, Khudáwand, tú to jántá hí hai, ki maiṉ tujh ko 'azíz rakhtá húṉ. Us ne us se kahá; To [25] merí bheroṉ kí [26] gallabání kar. 17 Us ne tísrí bár us se kahá, ki Ai Shama'ún, Yúhanná ke beṭe, kyá tú mujhe 'azíz rakhtá hai? Chúṉki us ne [27] tísrí bár us se kahá; Kyá tú mujhe 'azíz rakhtá hai, is sabab se Patras ne dilgír hokar us se kahá; Ai Khudáwand, [28] tú to sab kuchh jántá hai; tujhe ma'lúm hí hai, ki maiṉ tujhe 'azíz rakhtá húṉ. Yisú' ne us se kahá; To [29] merí bheṛeṉ chará. 18 [30] Maiṉ tujh se sach sach kahtá húṉ, ki Jab tú jawán thá, to [31] áp hí apní kamar báṉdhtá thá, aur jaháṉ cháhtá thá, phirtá thá; magar jab tú búṛhá hogá, to apne háth lambe karegá, aur dúsrá shakhs terí kamar báṉdhegá, aur jaháṉ tú na cháhegá, waháṉ tujhe le jáegá. 19 Us ne in bátoṉ se ishára kar diyá, ki [32] wuh kis tarah kí maut se Khudá ká jalál záhir karegá. Aur yih kahkar us se kahá, ki [33] Mere píchhe ho le. 20 Patras ne phirkar us shágird ko píchhe áte dekhá, [34] jis se Yisú' mahabbat rakhtá thá, aur [35] jis ne shám ke kháne ke waqt us ke síne ká sahárá lekar púchhá thá, ki Ai Khudáwand, terá pakarwánewálá kaun hai? 21 Patras ne use dekhkar Yisú' se kahá; Ai Khudáwand, is ká kyá hál hogá? 22 Yisú' ne us se kahá; Agar maiṉ cháhúṉ, ki yih [36] mere [37] áne tak ṭhahrá rahe, to tujh ko kyá? [38] tú mere píchhe ho le. 23 Pas [39] bháiyoṉ meṉ yih bát mashhúr ho gayí, ki wuh shágird na maregá. Lekin Yisú' ne us se yih nahíṉ kahá thá, ki yih na maregá; balki yih, ki Agar maiṉ cháhúṉ, ki yih mere áne tak ṭhahrá rahe, to tujh ko kyá?

Is risále ká khátima.

24 Yih wuhí shágird hai, [40] jo in bátoṉ kí gawáhí detá hai aur jis ne in ko likhá hai; aur [41] ham jánte haiṉ, [42] ki us kí gawáhí sachchí hai.

25 [43] Âur bhí bahut se kám haiṉ, jo Yisú' ne kiye; agar wuh judá judá likhe játe, to maiṉ samajhtá húṉ, ki jo kitábeṉ likhí játíṉ, [44] un ke liye dunyá meṉ gunjáish na hotí.

[22] Muq. Mat. 16. 17 aur Lúq. 22. 31.
[23] Báb 1. 42.
[24] Muq. Mat. 26. 33 aur Mar. 14. 29.
[25] Báb 10. 11–16. Muq. Yas'. 40. 11.
[26] A'mál 20. 28. 1 Pat. 5. 2. Muk. 7. 17.
[27] Muq. báb 13. 38.
[28] Dekho báb 2. 25.
[29] Áyat 16.
[30] Muq. báb 13. 36.
[31] Áyat 7.
[32] 2 Pat. 1. 14.
[33] Áyat 22. Mat 16. 24. Muq. báb 13. 36. Dekho báb 8. 12.
[34] Áyat 7.
[35] Báb 13. 25.
[36] Mat. 10. 23 aur 16. 28. 1 Kur. 4. 5 aur 11. 26. Ya'q. 5. 7. Muk. 2. 25.
[37] Muq. báb 14. 3, 18, 28 aur 'Ibr. 10. 37 aur Muk. 2. 5, 16; 3. 3, 11; 16. 15 aur 22. 7, 12, 20. Dekho Mat. 16. 27.
[38] Áyat 19.
[39] A'mál 1. 15; 9. 30; 11. 1; 12. 17; 15. 1; 16. 2, 40 aur 21. 7, 17. 1 Yúh 3. 14, 16. 3 Yúh. 3, 5, 10, wag:
[40] Dekho báb 15. 27.
[41] 1 Yúh. 3. 2, 14 aur 5. 15, 18–20. Muq. báb 19. 35.
[42] 3 Yúh. 12.
[43] Báb 20. 30.
[44] Muq. 'Ámús 7. 10.

RASÚLON KE A'MÁL

Díbácha. Yisú' ká jí uṭhkar rasúlon par záhir honá.

I [1] Ai, [1] Thiyufilus, main ne pahlá risála un sab báton ke bayán men tasníf kiyá, jo Yisú' shurú' men [2] kartá aur sikhátá rahá, 2 us din tak[a] ki wuh un rasúlon ko jinhen us ne chuná thá, [3] Rúhu'l Quds ke wasíle se [4] hukm dekar, [5] úpar uṭháyá na gayá. 3 Us ne dukh sahne ke ba'd bahut se subúton se [6] apne áp ko un par zinda záhir bhí kiyá; chunánchi wuh chális din tak unhen nazar átá, aur Khudá kí bádsháhat kí báten kahtá rahá: 4 aur un se [7] milkar[b] [8] un ko hukm diyá, ki Yarúshalem se báhar na jáo, balki Báp ke us wa'de ke púrá hone ke muntazir raho, jis ká zikr tum mujh se sun chuke ho. 5 Kyúnki [9] Yúhanná ne to pání se baptisma[c] diyá; magar tum [10] thore dinon ke ba'd [9] Rúhu'l Quds se[d] baptisma[c] páoge.

Yisú' ká ásmán par jáná.

6 Pas unhon ne jama' hokar us se yih púchhá, ki Ai Khudáwand, [11] kyá tú isi waqt [12] Isráíl ko bádsháhí phir 'atá karegá? 7 Us ne un se kahá; [13] Un waqton aur mí'ádon ká jánná, jinhen Báp ne apne hí ikhtiyár men rakkhá hai, [14] tumhárá kám nahín. 8 Lekin [15] jab Rúhu'l Quds tum par názil hogá, to tum [16] quwwat páoge; aur Yarúshalem, aur tamám Yahúdiya, aur [17] Sámariya men, balki [18] zamín kí intihá tak, [19] mere gawáh hoge. 9 Yih kahkar wuh un ke dekhte dekhte [20] úpar uṭhá liyá gayá; aur [21] badlí ne use un kí nazaron se chhipá liyá. 10 Aur us ke játe waqt, jab wuh ásmán kí taraf gaur se dekh rahe the, to dekho, [22] do [23] mard [24] safed poshák pahine un ke pás á khare húe, 11 aur kahne lage; [25] Ai Galílí mardo, tum kyún khare ásmán kí taraf dekhte ho? Yihí Yisú', jo tumháre pás se ásmán par uṭháyá gayá hai, [26] usí tarah [27] phir áegá jis tarah tum ne use ásmán par játe dekhá hai.

Rasúl du'á men mashgúl.

(Mat. 10. 2–4; Mar. 3. 16–19; Lúq. 6. 14–16.)

12 Tab wuh us pahár se jo Zaitún ká kahlátá hai, aur Yarúshalem ke nazdík, sabt kí manzil ke fásile par hai, [28] Yarúshalem ko phire. 13 Aur jab us men dákhil húe, to [29] us bálákháne par charhe, jis men wuh, ya'ní Patras aur

---

a Yún *un báton ke bayán men . . ., jo Yisú' ne us din tak karní aur sikhání shurú' kín.*
b Yá *un ke sáth khána khákar.*
c Yá *istibág.*
d Yá *men.*

---

[1] Lúq. 1. 3.
[2] Lúq. 24. 19.
[3] Muq. báb 10. 38 aur Lúq. 4. 1, 18 aur Yúh. 20. 22
[4] Muq. báb 10. 42 aur Mat. 28. 19, 20 aur Mar. 16. 15 aur Lúq. 24. 47 aur Yúh. 20. 21.
[5] Dekho Mar. 16. 19.
[6] Báb 10. 40, 41 aur 13. 31. Mat. 28. 17. Mar. 16. 14. Lúq. 24. 34, 36–51. Yúh. 20. 19–29 aur 21. 1 Kur. 15. 5–7.
[7] Báb 10. 41 (hásh: ke liye). Lúq. 24. 43 (hásh: ke liye). Yúh. 21. 13 (hásh: ke liye).
[8] Lúq. 24. 49
[9] Báb 11. 16. Dekho Mat. 3. 11.
[10] Bab 2. 1–4.
[11] Dekho Lúq. 17. 20.
[12] Muq. Mík. 4. 8 aur Mat. 17. 11 aur Mar. 9. 12 aur Lúq. 19. 11.
[13] Dán. 2. 21 1 Thiss. 5. 1.
[14] Muq. Mat. 24. 36 aur Mar. 13. 32.
[15] Áyat 5.
[16] Báb 4. 33. Lúq. 24. 49. 1 Thiss. 1. 5. 2 Tim. 1. 7, wag: Muq. báb 10. 38 aur Lúq. 4. 14.
[17] Báb 8. 1, 14. Muq. Mat. 10. 5.
[18] Bab 13. 47. Muq. Mar. 16. 15 aur Kul. 1. 23
[19] Bab 2. 32 aur 13. 31. Muq. ayat 22 aur Yas'. 43. 12. Dekho Lúq. 24. 48.
[20] Áyat 2.
[21] Dekho 1 Thiss. 4. 17.
[22] Muq. Luq. 24. 4.
[23] Yash. 5. 13. Dan. 9. 21; 10. 5 aur 12. 6, 7. Zak. 1. 8–11.
[24] Mat. 28. 3. Mar. 16. 5. Yúh. 20. 12.
[25] Bab 2. 7 aur 13. 31.
[26] 2 Thiss. 1. 10.
[27] Muq. Fil. 3. 20 aur 1 Thiss. 1. 10. Dekho Mat. 16. 27.
[28] Lúq. 24. 50, 52.
[29] Báb 9. 37, 39 aur 20. 8.

Yúhanná, aur Ya‘qúb aur Andriyás, aur Filippus aur Tomá, aur Bartulmáí aur Matí, aur Halfaí ká beṭá Ya‘qúb aur Shama‘ún Zelotes[a] aur Ya‘qúb ká beṭá[b] Yahúdáh, rahte the. 14 Yih sab ke sab, chand [30]‘auraton̲ aur Yisú‘ kí mán̲ Maryam, aur [31]us ke bháiyon̲ ke sáth [32]ek dil hokar, [33]du‘á men̲ mashgúl rahe.

Yahúdáh Iskariyotí kí jagah Mattiyyáh ká chuná jáná.

15 Aur unhín̲ dinon̲ Patras [34]bháiyon̲ men̲, jo takhmínan ek sau bís [35]shakhson̲[c] kí jamá‘at thí, khaṛá hokar kahne lagá; 16 Ai bháiyo, [36]us nawishte ká púrá honá zarúr thá, jo Rúhu'l Quds ne Dáúd kí zabání us Yahúdáh ke haqq men̲ pahle se kahá thá, [37]jo Yisú‘ ke pakaṛnewálon̲ ká rahnumá húá; 17 kyún̲ki [38]wuh ham men̲ shumár kiyá gayá, aur us ne [39]is khidmat ká hissa páyá. 18 (Us ne badkárí kí [40]kamáí se [41]ek khet hásil kiyá; aur sir ke bal girá, aur us ká peṭ phaṭ gayá, aur us kí sárí antriyán̲ nikal paṛín̲. 19 Aur yih Yarúshalem ke sab rahnewálon̲ ko ma‘lúm húá, yahán̲ tak ki us khet ká nám [42]un[d] kí zabán men̲ Haqaldamá paṛ gayá, ya‘ní Khún ká Khet.) 20 Kyún̲ki Zabúr[e] men̲ likhá hai, ki

[f]Us ká ghar ujaṛ jáe,
Aur us men̲ koí basnewálá na rahe:

aur

[g]Us ká ‘uhda dúsrá le le.

[30] Lúq. 8. 2, 3.
[31] Dekho Mat. 12.46.
[32] Báb 2. 46; 4. 24; 5 12 aur 15. 25. Rom. 15. 6.
[33] Báb 2. 42 aur 6. 4. Rom. 12. 12. Kul. 4. 2. Muq. If. 6. 18.
[34] Dekho Yúh. 21.23.
[35] Muk. 3. 4 aur 11. 13 (hásh: ke liye hásh:).
[36] Lúq. 24.44. Muq. Lúq. 22. 37.
[37] Mat. 26.47. Mar. 14.43. Lúq. 22.47. Yúh. 18. 2
[38] Yuh. 6. 71 aur 12. 21.
[39] Áyat 25. Báb 20. 24 aur 21. 19. Rom. 11. 13. 2 Kur. 4. 1.
[40] Muq. Mat. 26. 14—16.
[41] Muq. Mat. 27. 5—8.
[42] Muq. báb 21. 40.

a Yá *gairatmand.* Yih ek díní firqe ká nám thá. Mat. 10. 4, Mar. 3. 18, aur Lúq. 6. 15 ko dekho.
b Yá *bhái.*
c Yún. *námon̲.*
d N. *un hí.*
e Yún. *Mazámír kí kitáb.*
f Zabúr 69. 25.
g Zabúr 109. 8.

21 Pas [43]jitne ‘arse tak Khudáwand Yisú‘ hamáre sáth [44]átá játá rahá, ya‘ní [45]Yúhanná ke baptisma[h] se lekar [46]Khudáwand ke hamáre pás se uṭháe jáne tak, jo barábar hamáre sáth rahe, 22 cháhiye ki un men̲ se ek mard hamáre sáth [47]us ke jí uṭhne ká gawáh bane. 23 Phir unhon̲ ne do ko pesh kiyá, ek Yúsuf ko, jo [48]Bar-Sabá kahlátá, aur jis ká laqab [49]Yústus hai, dusrá [50]Mattiyyáh ko: 24 aur yih kahkar [51]du‘á mán̲gí; Ai Khudáwand, tú [52]jo sab ke dilon̲ kí jántá hai, yih záhir kar, ki in dono men̲ se tú ne kis ko chuná hai, 25 ki wuh [53]is khidmat aur [54]risálat kí jagah le, jise Yahúdáh chhoṛkar apní jagah gayá. 26 Phir unhon̲ ne un ke báre men̲ qur‘a ḍálá, aur qur‘a Mattiyyáh ke nám ká niklá. Pas wuh un gyárah rasúlon̲ ke sáth shumár húá.

Shágirdon̲ par Rúhu'l Quds ká názil honá.

2 1 Jab [1]‘Íd i Pintekust ká din áyá, to wuh sab ek jagah jama‘ the; 2 ki yakáyak ásmán se aisí áwáz áí, jaise [2]zor kí án̲dhí ká sannáṭá hotá hai, aur [3]us se sárá ghar, jahán̲ wuh baiṭhe the, gún̲j gayá. 3 Aur unhen̲ [4]ág ke shu‘le kí sí phaṭṭí húí zabánen̲ dikháí dín̲; aur un men̲ se har ek par á ṭhahrín̲[i]. 4 Aur wuh sab [5]Rúhu'l Quds se bhar gaye, aur [6]gair zabánen̲ bolne

[43] Muq. Yúh. 15.27.
[44] Báb 9. 28. 1 Sam. 18. 13. Yúh. 10. 9, wag:
[45] Báb 13. 24. Mar. 1. 1—4.
[46] Áyát 2, 9.
[47] Báb 4. 33. Muq. áyat 8 aur 1 Pat. 1. 3. Dekho Lúq 24. 48.
[48] Muq. báb 15. 22.
[49] Muq. báb 18. 7 aur Kul. 4. 11.
[50] Áyat 26.
[51] Báb 6. 6 aur 13. 3.
[52] Dekho 1 Sam. 16. 7 aur Rom. 8. 27.
[53] Dekho áyat 17.
[54] Rom. 1. 5. 1 Kur. 9. 2. Gal. 2. 8.
[1] Báb 20. 16. 1 Kur. 16. 8. Muq. Ahbár 23. 15.
[2] Muq. 1 Sal. 19. 11 aur Aiy. 38. 1 aur Hiz. 1. 4.
[3] Muq báb 4. 31 aur 16. 26.
[4] Mat. 3. 11.
[5] Báb 4. 31 aur 13. 52. Muq. báb 1. 5; 8. 17; 9. 17; 11. 15, 24 aur 13. 9, wag:
[6] Dekho Mar. 16. 18.

h Yá *istibág.*
i Yún. *baiṭhí.*

[7] Muq. 1 Kur. 12. 10, 11.

lage, [7]jis tarah Rúh ne unhen̲ bolne kí táqat bakhshí.

Sunnewálon̲ par mukhtalif zabánon̲ kí karámat kí tásír.

5 Aur har qaum men̲ se jo ásmán ke tale hai, khudátars Yahúdí Yarúshalem men̲ rahte the. 6 [8]Jab yih áwáz áí, to bhír lag gayí, aur log dang ho gaye, kyún̲ki har ek ko yihí sunáí detá thá, ki yih merí hí bolí bol rahe hain̲. 7 Aur [9]sab[a] hairán aur muta'ajjib hokar kahne lage; Dekho, yih bolnewále kyá sab [10]Galílí nahín̲? 8 Phir kyún̲kar ham men̲ se har ek apne apne watan kí bolí suntá hai? 9 Hálán̲ki ham Párthí, aur [11]Medí, aur [12]'Elámí, aur rahnewále Misuputámiya aur Yahúdiya aur Kappadukiya, aur Puntus aur Ásiya, 10 aur Frúgiya aur Pamfúliya, aur Misr aur Libúa ke 'iláqe ke jo Kurene kí taraf hai, aur Romí musáfir, khwáh Yahúdí khwáh un ke [13]muríd, aur Kretí aur 'Arab hain̲; 11 magar apní apní zabán men̲ un se Khudá ke bare bare kámon̲ ká bayán sunte hain̲. 12 Aur [14]sab hairán húe, aur ghabrákar ek dúsre se kahne lage, ki yih kyá húá cháhtá hai? 13 Aur ba'z ne [15]thatthá karke kahá, ki Yih to táza mai ke nashe men̲ hain̲.

[8] Áyat 2.
[9] Áyat 12.
[10] Báb 1. 11. Muq. Mat. 26. 73.
[11] 2 Sal. 17. 6.
[12] Paid. 14. 1, 9. Yas'. 11 11. Dán. 8. 2.
[13] Báb 6 5 aur 13. 43. Mat. 23.15
[14] Áyat 7.
[15] Muq. báb 17. 32 aur 1 Kur 14. 23.

Pintekust ke din Patras ká wa'z.

14 Lekin Patras un gyárah ke sáth khará húá, aur apní áwáz baland karke logon̲ se kahá, ki Ai Yahúdío, aur ai Yarúshalem ke sab rahnewálo, yih ján lo, aur kán lagákar merí báten̲ suno; 15 ki jaisá tum samajhte ho yih nashe men̲ nahín̲, [16]kyún̲ki abhí to pahar hí din charhá hai; 16 balki yih wuh bát hai, jo Yoel nabí kí ma'rifat kahí gayí hai, ki

17 [b]Khudá farmátá hai, ki ákhirí dinon̲ men̲ aisá hogá,
Ki [17]main̲ apne Rúh men̲ se [18]har bashar par dálún̲gá[c];
Aur tumháre bete aur [19]tumhárí betiyán̲ nubuwwat karen̲gí;
Aur tumháre jawán royá, aur tumháre buddhe khwáb dekhen̲ge:
18 Balki main̲ apne bandon̲ aur apní bandíon̲ par bhí
Un dinon̲ men̲ apne Rúh men̲ se dálún̲gá[c], aur [20]wuh nubuwwat karen̲gí.
19 Aur main̲ úpar ásmán par 'ajíb kám, aur níche zamín par nishánián̲,
Ya'ní khún, aur ág, aur dhún̲wen̲ ká bádal dikhá-ún̲gá.
20 [21]Súraj tárík aur chánd khún ho jáegá,
Peshtar is se ki [22]Khudáwand ká 'azím aur jalíl din áe.
21 Aur yih hogá, ki [23]jo koí Khudáwand ká nám legá naját páegá.

22 Ai Isráílío, yih báten̲ suno, ki Yisú' Násarí [24]ek shakhs thá, jis ká Khudá kí taraf se honá tum par [25]un mu'jizon̲ aur 'ajíb kámon̲ aur nishánon̲ se [26]sábit húá, jo [27]Khudá ne

[16] Muq. 1 Thiss. 5. 7.
[17] Áyát 18, 33. Yas'. 32. 15 aur 44. 3. Hiz. 36. 27. Dekho Rom. 5. 5.
[18] Muq. báb 10. 45 aur Tit. 3. 6.
[19] Báb 21. 9.
[20] Báb 11. 28 aur 21. 10. 1 Kur. 12. 10.
[21] Dekho Mat. 24.29.
[22] Muq. 1 Thiss. 5.2 aur Muk. 16. 14.
[23] Rom. 10. 13. Muq. báb 16. 31.
[24] Dekho Yuh. 3. 2.
[25] 2 Kur. 12. 12. 2 Thiss. 2. 9. 'Ibr. 2. 4. Muq. Rom. 15. 19, wag:
[26] Báb 10. 38. Luq. 24. 19.
[27] Muq. Mat. 12. 28.

a N. *Aur wuh.*

b Yoel 2. 28—32. c Yá *bahá'ún̲gá.*

us kí ma'rifat tum men dikháe, chunánchi tum áp hí jánte ho. 23 Jab wuh [28]Khudá ke muqarrara intizám[a] aur [29]'ilm i sábiq ke muwáfiq [30]pakarwáyá gayá, to [31]tum ne [32]beshara' logon ke háth se use salíb dilwákar már dálá: 24 lekin [33]Khudá ne maut ke band[b] kholkar use jiláyá: kyúnki [34]mumkin na thá, ki wuh us ke qabze men rahtá. 25 Kyúnki Dáúd us ke haqq men kahtá hai, ki

[c]Main Khudáwand ko hamesha apne sámne dekhtá rahá;
Kyúnki wuh merí dahiní taraf hai, táki mujhe jumbish na ho:
26 Isí sabab se merá dil khush húá, aur merí zabán shád;
Balki merá jism bhí [35]ummed men basá rahegá.
27 Is liye ki tú merí ján ko [36]'álam i arwáh[d] men na chhoregá;
Aur [37]ne apne [38]Muqaddas ke [39]sarne kí naubat pahunchne degá.
28 Tú ne mujhe zindagí kí ráhen batáín;
Tú mujhe apne dídár ke bá'is khushí se bhar degá.

29 Ai bháiyo, main [40]qaum ke buzurg Dáúd ke haqq men tum se dilerí ke sáth kah saktá hún, [41]ki wuh múá aur [42]dafn bhí húá, aur [43]us kí qabr áj tak ham men maujúd hai. 30 [44]Pas nabí hokar, aur yih jánkar ki [45]Khudá ne mujh se qasam kháí hai, ki terí nasl se ek shakhs ko tere takht par bitháúngá; 31 us ne peshíngoí ke taur par[e] Masíh ke jí uthne ká zikr kiyá, ki [46]na wuh 'álam i arwáh[d] men chhorá gayá, na us ke jism ke sarne kí naubat pahunchí. 32 Isí Yisú' ko [47]Khudá ne jiláyá, [48]jis ke ham sab gawáh hain. 33 [49]Pas [50]Khudá ke dahine háth se sarbaland hokar, aur [51]Báp se [52]wuh Rúhu'l Quds hásil karke, jis ká wa'da kiyá gayá thá, [53]us ne yih názil kiyá[f], jo tum dekhte aur sunte[g] ho. 34 Kyúnki [54]Dáúd to ásmán par nahín charhá: lekin wuh khud kahtá hai, ki

[h]Khudáwand ne mere Khudáwand se kahá;
Merí dahiní taraf baith,
35 Jab tak main tere dushmanon ko tere pánwon tale kí chaukí na kar dún.

36 Pas Isráíl ká sárá gharáná yaqín ján le, ki [55]Khudá ne usí Yisú' ko [56]jise tum ne salíb dí, [57]Khudáwand bhí kiyá aur Masíh bhí.

Tín hazár ádmíon ká ímán lákar baptisma lená.

37 Jab [58]unhon ne yih suná, to un ke dilon par chot lagí, aur Patras aur báqí rasúlon se kahá, ki Ai bháiyo, [59]ham kyá karen? 38 Patras ne un se kahá, ki [60]Tauba karo, aur tum men se har ek apne [61]gunáhon kí mu'áfí ke liye [62]Yisú' Masíh ke nám par [63]baptisma[i] le; to tum [64]Rúhu'l Quds in'ám men páoge. 39 Is

a Yá *iráde*. b Yún. *ká dard i zih*. c Zabúr 16. 8—11. d Yún. *Hádes*.
e Yún. *peshbíní karke*. f Yá *baháyá*. g N. *bhí izád*. h Zabúr 110. 1. i Yá *istibáq*.

[28] Lúq. 22. 22. Muq. báb 3. 18; 4. 28 aur 13. 27.
[29] 1 Pat. 1. 2. Muq. 1 Pat. 1. 20 aur Muk. 13. 8.
[30] Mat. 26. 24. Muq. báb 3. 13 aur Mat. 20. 19. Dekho Lúq. 24. 20.
[31] Dekho báb 5. 30.
[32] 1 Kur. 9. 21. Muq. Rom. 2. 12
[33] Áyat 32. Báb 3. 15; 4. 10; 10. 40; 13. 30, 33, 34, 37 aur 17. 31. Rom. 4. 24; 6. 4; 8. 11 aur 10. 9. 1 Kur. 6. 14 aur 15. 15. 2 Kur. 4. 14. Gal. 1. 1. If. 1. 20. Kul. 2. 12. 1 Thiss. 1. 10. 'Ibr. 13. 20. 1 Pat. 1. 21. Muq. If. 2. 5.
[34] Muq. Lúq. 24. 3 aur Yúh. 10. 18 aur 2 Tim. 1. 10 aur 'Ibr. 2. 14 aur Muk. 1. 17, 18.
[35] Muq. Rom. 4. 18.
[36] Áyat 31. Dekho Mat. 11. 23.
[37] Báb 13. 35.
[38] Muq. 'Ibr. 7. 26.
[39] Muq. Lúq. 2. 26.
[40] Báb 7. 8, 9. 'Ibr. 7. 4.
[41] Muq. báb 13. 36.
[42] 1 Sal. 2. 10.
[43] Naham. 3. 16.
[44] Muq. 2 Sam. 23. 2 aur Mat. 22. 43 aur 'Ibr. 11. 32.
[45] Dekho Lúq. 1. 32.
[46] Áyat 27.
[47] Áyat 24.
[48] Báb 1. 22 aur 4. 33. Dekho báb 1. 8 aur Lúq. 24. 48.
[49] Báb 5. 31. If. 1. 20. Fil. 2. 9. 'Ibr. 2. 9. 1 Pat. 3. 22.
[50] Khur. 15. 6. Zab. 98. 1. Dekho Mar. 16. 19.
[51] Báb 1. 4. Muq. Yúh. 16. 7.
[52] Gal. 3. 14.
[53] Áyat 17 (hásh: ke liye hásh:).
[54] Muq. Yúh. 3. 13
[55] Dekho Mat. 28. 18.
[56] Áyat 23.
[57] Rom. 14. 9. 2 Kur. 4. 5. Fil. 2. 9, 11, wag:
[58] Muq. báb 5. 33 aur 7. 54.
[59] Báb 16. 30. Lúq. 3. 10.
[60] Báb 3. 19; 20. 21 aur 26. 18, 20. Lúq. 24. 47.
[61] Dekho Mar. 1. 4.
[62] Báb 10. 48. Dekho báb 8. 16.
[63] Báb 22. 16. Muq. báb 8. 12. Dekho Mar. 16. 16.
[64] Báb 10. 45. Muq. báb 8. 15, 20 aur 11. 17. Dekho Yúh. 7. 39.

[65] Rom. 9. 4. [66] Báb 3. 25. Yas'. 54. 13. Muq. Yas'. 44. 3. [67] Báb 22. 21. Yas'. 57. 19 If. 2. 13, 17 [68] Yuel 2. 32. Rom. 8. 30.

liye ki [65] yih wa'da tum, aur [66] tumhárí aulád, aur un sab [67] dúr ke logon se bhí hai, [68] jin ko Khudáwand hamárá Khudá apne pás buláegá. **40** Aur us ne âur bahut sí báten jatá jatákar, unhen yih nasíhat kí, ki [69] Apne áp ko is [70] ṭerhí qaum[a] se bacháo. **41** Pas jin logon ne us ká kalám qabúl kiyá, unhon ne[b] baptisma[c] liyá; aur [71] usí roz tín hazár ádmíon ke qaríb un men mil gaye. **42** Aur yih rasúlon se [72] ta'lím páne, aur [73] rifáqat rakhne men, aur [74] roṭí torne aur [75] du'á mángne men mashgúl rahe.

[69] Muq. áyát 21, 47. [70] Fil. 2. 15 Muq. Ist. 32. 5 aur Mat. 17. 17. [71] Áyat 47. [72] Dekho 1 Kur. 14. 6 [73] Muq. Gal. 2. 9. Fil. 1. 5. 1 Yuh. 1. 3. [74] Lúq. 24. 35. Muq. áyat 46. Dekho báb 20. 7. [75] Muq. 'Ibr. 10. 25. Dekho báb 1. 14. [76] Dekho Mat. 16. 20.

In naumurídon kí 'umda hálat.

43 Aur har shakhs par khauf chhá gayá, aur [76] bahut se 'ajíb kám aur nishán rasúlon ke zarí'e se záhir hote the. **44** Aur jo ímán láe the, wuh sab ek jagah rahte the, aur[d] [77] sárí chízon men sharík the; **45** aur [77] apní jáedád aur asbáb bech bechkar har ek kí zarúrat ke muwáfiq sab ko bánt diyá karte the. **46** Aur har roz [78] ek dil hokar [79] haikal men jama' húá karte, aur gharon men [80] roṭí torkar [81] khushí aur sádadilí se kháná kháyá karte the; **47** aur Khudá kí hamd karte, aur [82] sab logon ko 'azíz the. Aur [83] jo naját páte the, [84] un ko Khudáwand [85] har roz un men milá detá thá.

[77] Báb 4. 32, 34, 35. Muq. Mat. 19. 21. [78] Dekho báb 1. 14. [79] Báb 3. 1 aur 5. 21, 42. Lúq. 24. 53. [80] Muq. áyat 42. [81] Muq. báb 16. 34. Dekho Yúh. 16. 22 [82] Báb 5. 13. [83] Muq. áyat 21, 40 aur 16. 31 aur 1 Kur. 1. 18 [84] Áyat 41. Báb 5. 14 aur 11. 24. [85] Báb 16. 5

Patras ká ek langre ko achchhá karná.

3 **1** Patras aur Yúhanná [1] du'á ke waqt, [2] ya'ní tísre pahar, [3] haikal ko já rahe the. **2** Aur log ek [4] janam ke langre ko lá rahe the, [5] jis ko har roz haikal ke us darwáze par bithá dete the, jo Khúbsúrat kahlátá hai, [6] táki haikal men jánewálon se bhíkh mánge. **3** Jab us ne Patras aur Yúhanná ko haikal men játe dekhá, to un se bhíkh mángí. **4** Patras aur Yúhanná ne us par gaur se nazar kí, aur Patras ne kahá, ki Hamárí taraf dekh. **5** Wuh un se kuchh milne kí ummed par un kí taraf mutawajjih húá. **6** Patras ne kahá, ki [7] Chándí soná to mere pás hai nahín; magar jo mere pás hai, wuh tujhe diye detá hún: [8] Yisú' Masíh Násarí ke nám se chal phir. **7** Aur us ká dahiná háth pakarke us ko uṭháyá: aur usí dam us ke pánw aur ṭakhne mazbút ho gaye. **8** Aur [9] wuh kúdkar khará ho gayá, aur chalne phirne lagá; aur chaltá aur kúdtá, aur Khudá kí hamd kartá húá un ke sáth haikal men gayá. **9** Aur [10] sab logon ne use chalte phirte, aur Khudá kí hamd karte dekhkar, **10** us ko pahcháná ki yih wuhí hai, jo haikal ke Khúbsúrat Darwáze par baiṭhá bhíkh mángá kartá thá[e]; aur us májare se jo us par wáqi' húá thá bahut dang aur hairán húe.

[1] Zab. 55. 17. [2] Báb 10. 3, 30. Mat. 27. 46. Muq. 1 Sal. 18. 29. [3] Dekho Lúq. 18. 10. [4] Báb 14. 8. [5] Muq. Lúq. 16. 20. [6] Muq. Yúh. 9. 8. [7] 2 Kur. 6. 10. [8] Muq. báb 9. 34. [9] Muq. báb 14. 10 aur Yas'. 35. 6. [10] Báb 4. 16, 21.

Haikal men Patras ká wa'z.

11 [11] Jab wuh Patras aur Yúhanná ko pakre húe thá, to sab log bahut hairán hokar [12] us barámade kí taraf un ke pás daure áe, jo Sulaimán ká

[11] Báb 4. 14. [12] Báb 5. 12. Yúh. 10. 23.

a Yún. *pusht.*
b Yá *Pas unhon ne us ká kalám qabúl karke.*
c Yá *istibag.*
d N. *wuh sab milkar.*
e Yún. *khairát ke liye baiṭhtá thá.*

[13] Mat. 22. 32. [14] Báb 5. 30 aur 22. 14. Muq. báb 7. 32. [15] Yas'. 55. 5. Muq. Yas'. 52. 13. Dekho Yúh. 8. 54. [16] Dekho Mat. 20. 19. [17] Lúq. 23. 14, 16. Yúh. 19. 12. [18] Báb 13. 28. Yúh. 19. 7, 12, 15. [19] Muq. báb 4. 27, 30. Dekho Mar. 1. 24. [20] Báb 7. 52 aur 22. 14. 1 Pat. 3. 18. 1 Yúh. 2. 1 aur 3. 7. Muq. Ya'q. 5. 6. [21] Lúq. 23. 18, 19, 25. [22] Báb 5. 31. 'Ibr. 2. 10 aur 12. 2 (hásh: ke liye). [23] Dekho báb 2. 24. [24] Dekho báb 1. 8 aur Lúq. 24. 48. [25] Muq. áyat 6. [26] Muq. Yúh. 1. 12. [27] Muq. 1 Pat. 1. 21. [28] Báb 13. 27. Muq. báb 26. 9 aur Lúq. 23. 34 aur Yúh. 16. 3 aur 1 Kur. 2. 8 aur 1 Tím. 1. 13. [29] Báb 17. 3 aur 26. 22, 23. Muq. 'Ibr. 2. 10. Dekho Lúq. 24. 26, 27. [30] Dekho báb 2. 23. [31] Dekho Lúq. 9. 20. [32] Mat. 17. 12. Lúq. 22. 15 aur 24. 46. 'Ibr. 13. 12. 1 Pat. 2. 21, 23; 3. 18 aur 4. 1, wag: [33] Dekho báb 2. 38. [34] Dekho Lúq. 22. 32. [35] Zab. 51. 1, 9. Yas'. 43. 25 aur 44. 22. Kul. 2. 14.

kahlátá hai. 12 Patras ne yih dekhkar logon se kahá; Ai Isráílío, is par tum kyún ta'ajjub karte ho, aur hamen kyún is tarah dekh rahe ho, ki goyá ham ne apní qudrat yá díndárí se is shakhs ko chaltá phirtá kar diyá? 13 [13]Ibráhím aur Izháq aur Ya'qúb ke Khudá, ya'ní [14]hamáre bápdádon ke Khudá ne [15]apne Khádim Yisú' ko jalál diyá, [16]jise tum ne pakarwá diyá, aur [17]jab Pílátus ne us ke chhoṛ dene ká qasd kiyá, to [18]tum ne us ke sámne us ká inkár kiyá. 14 Tum ne us [19]Quddús aur [20]Rástbáz ká inkár kiyá, aur [21]darkhwást kí, ki ek khúní tumhárí khátir chhorá jáe; 15 magar zindagí ke [22]Málik[a] ko qatl kiyá, [23]jise Khudá ne murdon men se jiláyá; [24]is ke ham gawáh hain. 16 [25]Usí ke nám ne, [26]us ímán ke wasíle se jo us ke nám par hai, is shakhs ko mazbút kiyá, jise tum dekhte aur jánte ho; beshakk usí ímán ne [27]jo us ke wasíle se hai, yih kámil tandurustí tum sab ke sámne use dí. 17 Aur ab, ai bháiyo, main jántá hún ki tum ne yih kám [28]nádání se kiyá, aur aisá hí tumháre sardáron ne bhí. 18 Magar jin báton kí Khudá ne [29]sab nabíon kí zabání [30]peshtar khabar dí thí, ki [31]us ká [32]Masíh dukh uṭháegá, wuh us ne isí tarah púrí kín. 19 Pas [33]tauba karo, aur [34]rujú' láo, táki [35]tumháre gunáh mitáe jáen, aur is tarah Khudáwand ke huzúr se tázagí ke din áen; 20 aur wuh us Masíh ko, [36]jo tumháre wáste muqarrar húá hai, ya'ní Yisú' ko, bheje. 21 Zarúr hai ki [37]wuh ásmán men us waqt tak rahe[b], jab tak ki wuh [38]sab chízen bahál na kí jáen, jin ká zikr [39]Khudá ne apne pák nabíon kí zabání kiyá hai, jo dunyá ke shurú' se hote áe hain. 22 Chunánchi Músá ne kahá, ki [c] [40]Khudáwand Khudá tumháre bháiyon men se tumháre liye mujh sá ek nabí paidá karegá[d]; [41]jo kuchh wuh tum se kahe, us kí sunná. 23 Aur yih hogá, ki jo shakhs us nabí kí na sunegá, [42]wuh ummat men se nest o nábúd kar diyá jáegá. 24 Balki [43]Samwíl se lekar pichhlon tak jitne nabíon ne báten kahín, un sab ne in dinon kí khabar dí hai. 25 [44]Tum nabíon kí aulád, aur us [45]'ahd ke sharík ho, jo Khudá ne tumháre bápdádon se bándhá, jab Ibráhím se kahá, ki [e] Terí aulád se dunyá ke sáre gharáne barakat páenge. 26 Khudá ne apne Khádim ko uṭhákar [46]pahle tumháre pás bhejá, táki tum men se har ek ko us kí [47]badíon se pherkar [48]barakat de.

Patras aur Yúhanná ká qaid honá.

4 1 Jab wuh logon se yih kah rahe the, to káhin, aur [1]haikal ká sardár, aur [2]Sadúqí un par chaṛh áe; 2 kyúnki sakht ranjída húe, ki wuh logon ko ta'límdete, aur [3]Yisú' kí nazír dekar[f] murdon ke jí uṭhne kí manádí

[36] Báb 22. 14 aur 26. 16. [37] Muq. báb 1. 11 aur Lúq. 24. 26. [38] Muq. Mat. 17. 11 aur Rom. 8. 21. [39] Lúq. 1. 70. [40] Báb 7. 37. [41] Mat. 17. 5. [42] Ahbár 23. 29. [43] Báb 13. 20. 1 Sam. 3. 20. 'Ibr. 11. 32. [44] Dekho báb 2. 39. [45] Dekho Rom. 9. 4, 5. [46] Báb 13. 46. Rom. 1. 16; 2. 9 aur 15. 8. Muq. Mar. 7. 27. [47] Rom. 11. 26. Muq. Hiz. 3. 19. Dekho Mat. 1. 21. [48] Áyat 25. [1] Báb 5. 24, 26. Lúq. 22. 4, 52. Muq. 1 Taw. 9. 11 aur Naham. 11. 11. [2] Dekho Mat. 22. 23. [3] Báb 17. 18. Muq. báb 3. 15.

a Yá *Bání.*

b Yún. *ásmán us waqt tak us ko qabúl karen*
c Istisná 18. 15, 18, 19. d Yún. *uṭháegá.*
e Paidáish 22. 18. f Yún. *Yisú' men.*

karte the. 3 Aur unhon̲ ne un ko pakarke dúsre din tak [4] hawálát men̲ rakkhá; kyún̲ki shám ho gayí thí. 4 Magar kalám ke sunnewálon̲ men̲ se bahutere ímán láe, yahán̲ tak ki [5] mardon̲ kí ta'dád pánch hazár ke qaríb ho gayí.

Yahúdí sardáron̲ ke sámne Patras ká jawáb.

5 Dúsre din yún̲ húá, ki un ke sardár aur buzurg aur faqíh, 6 aur sardár káhin [6] Hanná, aur [7] Káifá, aur Yúhanná, aur Iskandar, aur jitne sardár káhin ke gharáne ke the, Yarúshalem men̲ jama' húe; 7 aur un ko bích men̲ khará karke púchhne lage, ki Tum ne yih kám [8] kis qudrat aur [9] kis nám se kiyá? 8 Us waqt Patras ne [10] Rúhu'l Quds se ma'múr hokar un se kahá; 9 Ai ummat ke sardáro aur buzurgo, agar áj ham se [11] us ihsán kí bábat bázpurs kí játí hai, jo ek nátawán ádmí par húá, ki wuh kyún̲kar achchhá ho gayá; 10 to tum sab, aur Isráíl kí sárí ummat ko ma'lúm ho, ki [12] Yisú' Masíh Násarí, jis ko tum ne salíb dí, aur [13] Khudá ne murdon̲ men̲ se jiláyá, usí ke nám se yih shakhs tumháre sámne tandurust khará hai. 11 [14] Yih wuhí patthar hai, jise tum mi'máron̲ ne [15] haqír jáná, aur wuh kone ke sire ká patthar ho gayá. 12 Aur [16] kisí dúsre ke wasíle se[a] [17] naját nahín̲; kyún̲ki [18] ásmán ke tale ádmíon̲ ko koí dúsrá [19] nám nahín̲ bakhshá gayá, jis ke wasíle se ham naját pá saken̲.

a Yún. *men̲.*

[4] Dekho Lúq. 21. 12.
[5] Muq. báb 2. 41.
[6] Lúq. 3. 2. Yúh. 18. 13, 24.
[7] Dekho Mat. 26. 3.
[8] Muq. Mat. 21. 23.
[9] Muq. áyat 10.
[10] Dekho Mat. 10. 20.
[11] Báb 3. 7, 8.
[12] Báb 3. 6.
[13] Dekho báb 2. 24.
[14] Dekho Zab. 118. 22.
[15] Mar. 9. 12. Lúq. 23. 11.
[16] Muq. 1 Tim. 2. 5.
[17] Báb 13. 26 aur 28. 28. Yúh. 4. 22. 'Ibr. 2. 3. Yahúdáh 3.
[18] Muq. Gal. 1. 7.
[19] Báb 10. 43. Lúq. 24. 47. Yúh. 20. 31.

Yahúdí sardáron̲ kí dhamkí aur rasúlon̲ ká jawáb.

13 [20] Jab unhon̲ ne Patras aur Yúhanná kí dilerí dekhí, aur ma'lúm kiyá ki yih anparhe aur náwáqif ádmí hain̲, to ta'ajjub kiyá; phir unhen̲ pahcháná, ki yih Yisú' ke sáth rahe hain̲. 14 Aur us ádmí ko jo achchhá húá thá, [21] un ke sáth khare dekhkar, [22] kuchh khiláf na kah sake; 15 magar unhen̲ sadr 'adálat se báhar jáne ká hukm dekar, ápas men̲ mashwara karne lage, 16 ki [23] Ham in ádmíon̲ ke sáth kyá karen̲? kyún̲ki Yarúshalem ke sab rahnewálon̲ par raushan hai, ki un se [24] ek saríh mu'jiza záhir húá; aur ham is ká inkár nahín̲ kar sakte. 17 Lekin is liye ki yih logon̲ men̲ ziyáda mashhúr na ho, ham unhen̲ dhamkáen̲, [25] ki phir yih nám lekar kisí se bát na karen̲. 18 Pas unhen̲ bulákar tákíd kí, ki Yisú' ká nám lekar hargiz bát na karná aur na ta'lím dená. 19 Magar Patras aur Yúhanná ne jawáb men̲ un se kahá, ki Tum hí insáf karo, [26] áyá Khudá ke nazdík yih wájib hai, ki ham Khudá kí bát se tumhárí bát ziyáda sunen̲; 20 kyún̲ki [27] mumkin nahín̲, ki jo [28] ham ne dekhá aur suná hai, wuh na kahen̲. 21 Unhon̲ ne un ko áur dhamkákar chhor diyá, kyún̲ki [29] logon̲ ke sabab se un ko sazá dene ká koí mauqa' na milá; is liye ki sab log [30] us májare ke sabab se Khudá kí baráí karte the. 22 Kyún̲ki wuh

[20] Muq. Yuh. 7. 15.
[21] Báb 3. 11.
[22] Muq. Lúq. 21. 15.
[23] Muq. Yuh. 11. 47 aur 12. 19.
[24] Áyat 21. Báb 3. 9, 10.
[25] Báb 5. 28, 40.
[26] Bab 5. 29.
[27] Muq. 'Ámús 3. 8 aur Yúh. 15. 27 aur 1 Kur. 9. 16.
[28] Bab 22. 15. 1 Yuh. 1. 1, 3.
[29] Báb 5. 13, 26. Muq. Mat. 21. 26, 46 aur Mar. 11. 32 aur Lúq. 20. 6, 19 aur 22. 2.
[30] Bab 3. 7, 8.

shakhs, jis par yih shifá dene ká mu'jiza húá thá, chálís baras se ziyáda ká thá.

Rasúlon ká chhútná aur Masíhí jamá'at kí du'á.

23 Wuh chhútkar apne logon ke pás gaye, aur jo kuchh sardár káhinon aur buzurgon ne un se kahá thá bayán kiyá. 24 Jab unhon ne yih suná, to [31]ek dil hokar baland áwáz se Khudá se kahá, ki Ai Málik, [32]tú wuh hai, jis ne ásmán aur zamín aur samundar aur jo kuchh un men hai paidá kiyá; 25 tú ne Rúhu'l Quds ke wasíle se hamáre báp apne khádim Dáúd kí zabání farmáyá, ki

[a]Qaumon ne kyún dhúm machái?
Aur ummaton ne kyún bátil khayál kiye?
26 Khudáwand aur us ke [33]Masíh kí mukhálafat ko
Zamín ke bádsháh uth khare húe,
Aur [34]sardár jama' ho gaye.

27 Kyúnki wáqa'í tere [35]pák Khádim Yisú' ke barkhiláf, [36]jise tú ne masah kiyá, [37]Herodes aur [38]Puntiyus Pílátus, [39]gair-qaumon aur [40]Isráílíon[b] ke sáth isí shahr men jama' húe, 28 [41]táki jo kuchh pahle se terí qudrat[c] aur [42]terí[d] maslahat se thahr gayá thá, wuhí 'amal men láen. 29 Ab, ai Khudáwand, [43]un kí dhamkiyon ko dekh; aur apne bandon ko yih taufíq de, ki wuh terá kalám kamál [44]dilerí ke sáth sunáen; 30 aur [45]tú apná háth shifá dene ko barhá; aur [46]tere pák Khádim [47]Yisú' ke nám se mu'jize[e] aur 'ajíb kám zuhúr men áen. 31 Jab wuh du'á máng chuke, to [48]jis makán men jama' the, wuh hil gayá, aur [49]wuh sab Rúhu'l Quds se bhar gaye, aur [50]Khudá ká kalám dilerí se sunáte rahe.

Masíhíon kí báhamí mahabbat aur sakháwat.

32 Aur ímándáron kí jamá'at [51]ek dil aur [52]ek ján thí, aur kisí ne bhí apne mál ko apná na kahá, balki [53]un kí sab chízen mushtarak thín. 33 Aur rasúl barí [54]qudrat se Khudáwand Yisú' ke jí uthne kí gawáhí dete rahe, aur un sab par [55]bará fazl thá. 34 [56]Kyúnki un men koí bhí muhtáj na thá; is liye ki [57]jo log zamínon yá gharon ke málik the, un ko bech bechkar, bikí húí chízon kí qímat láte, 35 aur [58]rasúlon ke pánwon men rakh dete the; phir [59]har ek ko us kí zarúrat ke muwáfiq bánt diyá játá thá.

36 Aur Yúsuf nám ek Lewí thá, jis ká laqab rasúlon ne Bar-Nabá, ya'ní [60]Nasíhat ká Beta, rakkhá thá, aur jis kí paidáish Kuprus kí thí; 37 us ká ek khet thá, jise us ne bechá, aur qímat lákar [61]rasúlon ke pánwon men rakh dí.

Hananyáh aur Saffíra kí dhokhebází kí sazá.

5 1 Aur ek shakhs Hananyáh nám, aur us kí bíwí Saffíra ne jáedád bechí; 2 aur us ne apní bíwí ke jánte húe, [1]qímat men se kuchh rakh chhorá;

a Zabúr 2. 1, 2. b Yún. *Isráíl kí ummaton.* c Yún. *tere háth.* d N. *terí* na dárad.
e Yún. *nishán.*

[31] Dekho báb 1. 14.
[32] Khur. 20. 11. 2 Taw. 2. 12. Naham. 9. 6. Zab. 102. 25; 124. 8; 134. 3 aur 146. 6.
[33] Báb 10. 38. Lúq. 4. 18 'Ibr. 1. 9. Muq. Dán. 9. 24 aur Muk. 11. 15.
[34] Áyat 5
[35] Áyat 30. Dekho báb 3. 13, 14.
[36] Áyat 26.
[37] Lúq. 23. 7—11.
[38] Mat. 27. 2.
[39] Dekho Mat. 20. 19.
[40] Mat. 26. 3.
[41] Muq. Yas'. 46. 10.
[42] Dekho báb 2. 23.
[43] Muq. 2 Sal. 19. 16.
[44] Áyát 13, 31. Báb 9. 27, 29; 13. 46; 14. 3; 18. 26; 19. 8 aur 28. 31. If. 6. 19.
[45] Muq. Zab. 138. 7 aur Amsál 31. 20 aur Yas'. 1. 25 aur Saf. 1. 4.
[46] Áyat 27.
[47] Báb 3. 6. Muq. Mat. 7. 22 aur Mar. 9. 39 aur 16. 17.
[48] Muq. báb 2. 2 aur 16. 26 aur Zab. 77. 18.
[49] Dekho báb 2. 4.
[50] Muq. Fil. 1. 14.
[51] 2 Taw. 30. 12. Hiz. 11. 19.
[52] Muq. Fil. 1. 27.
[53] Báb 2. 44.
[54] Dekho báb 1. 8, 22.
[55] Muq. báb 11. 23
[56] Muq. 2 Taw. 8. 14, 15.
[57] Báb 2. 45.
[58] Áyat 37. Báb 5. 2.
[59] Muq. báb 6. 1.
[60] Muq. Mar. 3. 17.
[61] Áyat 35.
[1] Áyat 3.

aur ek hissa lákar [2]rasúlon ke pánwon men rakh diyá. 3 Magar Patras ne kahá; Ai Hananyáh! kyún [3]Shaitán ne tere dil men yih bát dál dí, ki tú [4]Rúhu'l Quds se jhúṭh bole, aur zamín kí [5]qímat men se kuchh rakh chhore? 4 Kyá jab tak wuh tere pás thí, terí na thí? aur jab bechí gayí, to tere ikhtiyár men na rahí? Tú ne kyún apne dil men is bát ká khayál bándhá? Tú ádmíon se nahín, balki [6]Khudá se jhúṭh bolá. 5 Yih báten sunte hí Hananyáh [7]gir paṛá, aur us ká dam nikal gayá: aur [8]sab sunnewálon par baṛá khauf chhá gayá. 6 Phir jawánon ne uṭhkar [9]use kafnáyá, aur báhar le jákar dafn kiyá.

7 Jab tín ek ghanṭe guzre, to us kí bíwí, is májare se bekhabar, andar áí. 8 Patras ne us se kahá; Mujhe batá to, kyá tum ne itne hí ko zamín bechí thí? Us ne kahá; Hán, itne hí ko. 9 Patras ne us se kahá; Tum ne kyún [10]Khudáwand ke Rúh ko [11]ázmáne ke liye eká kiyá? Dekh, tere shauhar ke dafn karnewále darwáze par khaṛe hain, aur tujhe bhí báhar le jáenge. 10 Wuh usí dam us ke qadamon par gir paṛí, aur us ká dam nikal gayá: aur jawánon ne andar áke use murda páyá, aur báhar le jáke us ke shauhar ke pás dafn kar diyá. 11 Aur sárí kalísiyá, balki in báton ke [12]sab sunnewálon par, baṛá khauf chhá gayá.

Rasúlon ke âur mu'jize, aur kalísiyá ká baṛhná.

12 Aur [13]rasúlon ke háthon se bahut se nishán aur 'ajíb kám logon men záhir hote the, aur wuh sab [14]ek dil hokar [15]Sulaimán ke barámade men jama' húá karte the. 13 Lekin âuron men se kisí ko jur'at na húí, ki un men já mile; magar [16]log un kí baṛáí karte the; 14 aur ímán lánewále mard o 'aurat Khudáwand kí kalísiya men [17]âur bhí kasrat se á mile; 15 [18]yahán tak ki log [19]bímáron ko saṛakon par lá láke, chárpáiyon aur khaṭolon par liṭá dete the, táki jab Patras áe, to [20]us ká sáya hí un men se kisí par paṛ jáe. 16 Aur Yarúshalem ke cháron taraf ke shahron se bhí log, [21]bímáron aur nápák rúhon ke satáe húon ko lákar, kasrat se jama' hote the; aur wuh sab achchhe kar diye játe the.

Rasúlon ká qaid se chhúṭná, aur sadr majlis ke sámne jawáb dená.

17 Phir sardár káhin, aur us ke sab sáthí, jo [22]Sadúqíon ke firqe ke the, [23]hasad ke máre uṭhe, 18 aur rasúlon ko pakaṛke [24]'ámm hawálát men rakh diyá. 19 Magar [25]Khudáwand ke ek firishte ne rát ko [26]qaidkháne ke darwáze khole, aur unhen báhar lákar kahá, ki 20 Jáo, haikal men khaṛe hokar [27]is [28,29]Zindagí kí sab báten logon ko sunáo. 21 Wuh yih sunkar [30]subh hote hí [31]haikal men gaye, aur ta'lím dene lage. Magar sardár káhin aur us ke sáthion ne ákar, sadr 'adálatwálon aur baní Isráíl ke sab buzurgon ko jama' kiyá, aur qaidkháne men kahlá bhejá, ki unhen

[2] Báb 4. 35, 37.
[3] Muq. Lúq. 22. 3 aur Yúh. 13. 2, 27.
[4] Muq. áyat 4, 9.
[5] Áyat 2.
[6] Muq. áyát 3, 9.
[7] Muq. Hiz. 11. 13
[8] Áyat 11.
[9] Muq. báb 8. 2 aur Hiz. 29. 5 aur Yúh. 19. 40.
[10] Muq. áyát 3, 4.
[11] Muq. báb 15. 10 aur 1 Kur. 10. 9.
[12] Áyat 5.
[13] Báb 2. 43; 4. 30; 14. 3 aur 19. 11. Mar. 16. 20. Rom. 15. 19. 2 Kur. 12. 12. 'Ibr. 2. 4.
[14] Dekho báb 1. 14.
[15] Báb 3. 11. Yúh. 10. 23.
[16] Áyat 26. Báb 2. 47 aur 4. 21.
[17] Muq. báb 6. 1, 2.
[18] Muq. báb 19. 12.
[19] Mar. 6. 55, 56.
[20] Muq. 2 Sal. 4. 29 aur Mat. 14. 36.
[21] Mar. 16. 17, 18.
[22] Dekho Mat. 22. 23.
[23] Báb 13. 45. Ya'q. 3. 14, 16. Muq. báb 7. 9 aur 17. 5.
[24] Dekho Lúq. 21. 12.
[25] Dekho báb 8. 26.
[26] Báb 12. 10 aur 16. 26.
[27] Muq. báb 13. 46 aur 22. 4 aur 28. 28.
[28] Báb 3. 15 aur 11. 18.
[29] Muq. Yúh. 6. 63, 68 aur Fil. 2. 16.
[30] Muq. Yúh. 8. 2.
[31] Áyát 25, 42.

láen. 22 Lekin piyádon ne pahunchkar unhen qaidkháne men na páyá, aur lauṭkar khabar dí, 23 ki Ham ne qaidkháne ko to baṛí hifázat se band kiyá húá, aur pahrewálon ko darwázon par khaṛe húe páyá; magar jab kholá, to andar koí na milá. 24 Jab [32]haikal ke sardár, aur sardár káhinon ne yih báten sunín, to un ke báre men hairán húe, ki is ká kyá anjám hogá. 25 Itne men kisí ne ákar unhen khabar dí, ki Dekho, wuh ádmí jinhen tum ne qaid kiyá thá, [33]haikal men khaṛe húe logon ko ta'lím de rahe hain. 26 Tab [34]sardár, piyádon ke sáth jákar, unhen le áyá, lekin zabardastí nahín, kyúnki [35]logon se ḍarte the, ki ham ko sangsár na karen. 27 Phir unhen lákar 'adálat men khaṛá kar diyá. Aur sardár káhin ne un se yih kahá[a], 28 ki [36] Ham ne to tumhen sakht tákíd kí thí, ki yih nám lekar ta'lím na dená: magar dekho, tum ne tamám Yarúshalem men apní ta'lím phailá dí[b], aur [37]us shakhs ká khún hamárí gardan par rakhná cháhte ho. 29 Patras aur âur rasúlon ne jawáb men kahá, ki [38]Ádmíon ke hukm kí nisbat Khudá ká hukm mánná ziyáda farz hai. 30 [39]Hamáre bápdádon ke Khudá ne [40]Yisú' ko jiláyá, [41]jise tum ne [42]salíb[c] par laṭkákar már dálá thá. 31 [43]Usí ko Khudá ne [44]Málik[d] aur [45]Munjí ṭhahrákar, apne dahine háth se sarbaland kiyá, [46]táki Isráíl ko [47]tauba kí taufíq aur [46]gunáhon kí mu'áfí bakhshe. 32 Aur [48]ham in báton ke gawáh hain, aur [49]Rúhu'l Quds bhí, [50]jise Khudá ne unhen bakhshá hai, jo us ká hukm mánte hain.

Gamlíel kí saláh ke bamújib rasúlon ká chhúṭná.

33 Wuh yih sunkar [51]jal gaye[e], aur unhen qatl karná cháhá. 34 Magar [52]Gamlíel nám ek Farísí ne, jo [53]shara' ká mu'allim aur sab logon men 'izzatdár thá, 'adálat men khaṛe hokar hukm diyá, ki in ádmíon ko thoṛí der ke liye báhar kar do. 35 Phir un se kahá, ki Ai Isráílío, in ádmíon ke sáth jo kuchh kiyá cháhte ho, hoshyárí se karná. 36 Kyúnki [54]in dinon se pahle Thiyúdás ne uṭhkar da'wá kiyá thá, ki [55]main bhí kuchh hún; aur takhmínan chár sau ádmí us ke sáth ho gaye the. Magar wuh márá gayá; aur jitne us ke mánnewále the, sab tittar bittar húe aur miṭ gaye. 37 Is shakhs ke ba'd Yahúdáh Galílí [56]ismnawísí ke dinon men uṭhá, aur kuchh log apní taraf kar liye. Wuh bhí halák húá, aur jitne us ke mánnewále the, sab parágandа ho gaye. 38 Pas ab main tum se kahtá hún, ki in ádmíon se kanára karo, aur un se kuchh kám na rakkho; [57]kahín aisá na ho ki Khudá se bhí laṛnewále ṭhahro; kyúnki [58]yih tadbír yá kám, agar ádmíon kí taraf se húá, to áp bárbád ho jáegá: 39 lekin

---

a Yún. púchhá.
b Yún. Yarúshalem ko apní ta'lím se bhar diyá.
c Yún. lakṛí.
d Yá Báni.
e Yún. kaṭ gaye.

[32] Áyat 26. Dekho báb 4. 1.
[33] Áyat 21.
[34] Áyat 24.
[35] Áyat 13. Dekho báb 4. 21.
[36] Báb 4. 18.
[37] Báb 2. 23, 36; 3. 15; 4. 10 aur 7. 52. Mat. 27. 25.
[38] Muq. báb 4. 19, 20.
[39] Dekho báb 3. 13.
[40] Dekho báb 2. 24.
[41] Báb 10. 39. Gal. 3. 13. Dekho Lúq. 24. 20.
[42] Báb 13. 29. 1 Pat. 2. 24.
[43] Dekho báb 2. 33.
[44] Dekho báb 3. 15.
[45] Dekho Lúq. 2. 11.
[46] Lúq. 24. 47. Dekho Lúq. 5. 32.
[47] Báb 11. 18. 2 Tim. 2. 25. Muq. Rom. 2. 4.
[48] Dekho Lúq. 24. 48.
[49] Muq. báb 15. 28 aur Yúh. 15. 26, 27 aur 'Ibr. 2. 4 aur 1 Yúh. 5. 7.
[50] Dekho báb 2. 4.
[51] Báb 7. 54. Muq. báb 2. 37.
[52] Báb 22. 3.
[53] Dekho Lúq. 5. 17.
[54] Muq. báb 21. 38.
[55] Báb 8. 9. Muq. Gal. 2. 6 aur 6. 3.
[56] Muq. Lúq. 2. 2.
[57] 2 Taw. 13. 12. Muq. báb 11. 17.
[58] Nauha 3. 37.

[59]agar Khudá kí taraf se hai, to tum in logon ko maglúb na kar sakoge. 40 Unhon ne us kí bát mání: aur [60]rasúlon ko pás bulákar [61]un ko piṭwáyá, aur yih hukm dekar chhoṛ diyá, ki Yisú' ká nám lekar bát na karná. 41 Pas wuh 'adálat se [62]is bát par khush hokar chale gaye, ki ham [63]us [64]Nám ke wáste be'izzat hone ke láiq to ṭhahre. 42 Aur wuh [65]haikal men aur gharon men har roz sikháne, aur [66]is bát kí khushkhabarí dene se, [67]ki Yisú' hí Masíh hai, báz na áe.

Garíbon kí khidmat ke liye sát shakhson ká muqarrar honá.

6 [1]Un dinon men, [1]jab shágird bahut hote játe the, to [2]Yúnánímáil Yahúdí 'Ibráníon kí shikáyat karne lage, is liye ki [3]rozána khabargírí men un kí bewa 'auraton ke báre men gaflat hotí thí. 2 Aur un bárah ne shágirdon kí jamá'at ko apne pás bulákar kahá; Munásib nahín ki ham Khudá ke kalám ko chhoṛkar kháne píne ká intizám karen[a]. 3 Pas[b], ai bháiyo, [4]apne men se sát [5]neknám shakhson ko chun lo, jo [6]Rúh aur dánái se bhare húe hon, ki ham un ko is kám par muqarrar karen. 4 Lekin [7]ham to du'á men aur kalám kí khidmat men mashgúl rahenge. 5 Yih bát sárí jamá'at ko pasand áí. Pas unhon ne Stifanus nám ek shakhs ko, jo [8]ímán aur [9]Rúhu'l Quds se bhará húá thá, aur [10]Filippus, aur Prukhurus, aur Níkánor, aur Tímon, aur Parminás, aur Níkuláus Antákí ko, jo [11]naumuríd Yahúdí húá thá, chun liyá; 6 aur inhen rasúlon ke áge khaṛá kiyá; [12]unhon ne du'á mángkar [13]in par háth rakkhe.

7 Aur [14]Khudá ká kalám phailtá rahá; aur Yarúshalem men shágirdon ká shumár bahut hí baṛhtá gayá, aur káhinon ká baṛá guroh is [15]dín ke taht men ho gayá.

Stifanus kí bashárat aur us kí giriftárí.

8 Aur Stifanus, fazl aur [16]quwwat se bhará húá, logon men baṛe baṛe 'ajíb kám aur nishán záhir kiyá kartá thá; 9 ki us 'ibádatkháne se jo Libirtínon ká kahlátá hai, aur Kureníon aur Iskandaríon aur un men se jo Kilikiya aur Ásiya ke the, ba'z log uṭhkar Stifanus se bahs karne lage. 10 Magar [17]wuh us dánái aur Rúh ká, jis se wuh kalám kartá thá, muqábala na kar sake. 11 Is par [18]unhon ne ba'z ádmíon ko sikhákar kahlwá diyá, ki Ham ne us ko Músá aur Khudá ke barkhiláf kufr kí báten karte suná. 12 Phir wuh 'awámm aur buzurgon aur faqíhon ko ubhárkar us par chaṛh gaye, aur pakaṛkar sadr 'adálat men le gaye, 13 aur [19]jhúṭhe [20]gawáh khaṛe kiye jinhon ne kahá, ki Yih shakhs is[c] [21]pak maqám aur sharí'at ke barkhiláf bolne se báz nahín átá: 14 kyúnki ham ne use yih kahte suná hai, ki wuhí Yisú' Násarí [22]is maqám

a Yá *rupaye paise ká hisáb rakkhen.*
b N. *Balki.*

c N. *is* na dárad.

[59] Amsál 21. 30. Yas'. 8. 9, 10. Nahúm 1. 9.
[60] Báb 4. 18.
[61] Muq. báb 22. 19 aur Mar. 13. 9 aur Lúq. 23. 16.
[62] 1 Pat. 4. 13, 14, 16. Dekho Mat. 5. 12.
[63] Muq. báb 9. 16 aur 21. 13 aur Rom. 1. 5. Dekho Yúh. 15. 21.
[64] Ahbár 24. 11, 16. Fil. 2. 9. 3 Yúh. 7.
[65] Báb 2. 46.
[66] Báb 8. 35, 11. 20 aur 17. 18.
[67] Dekho báb 18. 5.
[1] Báb 2. 41, 47; 4. 4 aur 5. 14. Muq. áyat 7.
[2] Báb 9. 29 aur 11. 20.
[3] Muq. báb 4. 35.
[4] Muq. Ist. 1. 13.
[5] 1 Tím. 3. 7.
[6] Áyat 5. Báb 7. 55 aur 11. 24. Muq. Lúq. 1. 15 aur 4. 1.
[7] Dekho báb 1. 14.
[8] Báb 11. 24.
[9] Áyat 3.
[10] Báb 8. 5, wag: aur 21. 8.
[11] Báb 2. 10 aur 13. 43. Mat. 23. 15.
[12] Báb 1. 24 aur 13. 3.
[13] 1 Tím. 4. 14 aur 5. 22. 2 Tím. 1. 6. Muq. báb 8. 17; 9. 17 aur 19. 6 aur 'Ibr. 6. 2.
[14] Báb 12. 24 aur 19. 20. Muq. Kul. 1. 5, 6.
[15] Muq. Rom. 1. 5.
[16] Báb 1. 8.
[17] Dekho Lúq. 21. 14, 15.
[18] Muq. 1 Sal. 21. 10, 13 aur Mat. 26. 59, 60.
[19] Áyat 11.
[20] Báb 7. 58.
[21] Muq. báb 21. 28; 25. 8 aur Mat. 24. 15.
[22] Muq. Dán. 9. 26 aur Mat. 26. 61.

ko barbád kar degá, aur [23] un [24] rasmon ko badal dálegá jo Músá ne hamen saunpí hain. 15 Aur un sab ne jo ‘adálat men baithe the, us par gaur se nazar kí to dekhá, ki us ká [25] firishte ká sá chihra hai.

Sadr majlis ke sámne Stifanus kí taqrír.

7 1 Phir sardár káhin ne kahá, Kyá yih báten isí tarah par hain? 2 Us ne kahá;

[1] Ai bháiyo, aur buzurgo, suno. [2] Khudá e [3] Zu’l jalál hamáre báp Ibráhím par us waqt záhir húá, jab wuh [4] Hárán men basne se peshtar Misuputámiya men thá; 3 aur us se kahá, ki [a] Apne mulk aur apne kunbe se nikalkar us mulk men chalá já, jise main tujhe dikháúngá. 4 [4] Is par wuh Kasdíon ke mulk se nikalkar Hárán men já basá; aur wahán se, [5] us ke báp ke marne ke ba‘d, [6] Khudá ne us ko is mulk men lákar basá diyá, jis men tum ab baste ho. 5 Aur us ko kuchh mírás, balki qadam rakhne kí bhí us men jagah na dí: magar wa‘da kiyá [b], [7] ki main yih zamín tere, aur tere ba‘d terí nasl ke qabze men kar dúngá; [8] hálánki us ke aulád na thí. 6 Aur Khudá ne yih farmáyá, [c] ki terí nasl [9] gair mulk men pardesí hogí; wuh un ko gulámí men rakkhenge, aur [10] chár sau baras tak un se badsulúkí karenge. 7 Phir Khudá ne kahá, ki jis qaum kí wuh gulámí men rahenge, us ko [11] main sazá dúngá: aur us ke ba‘d wuh nikalkar [12] isí jagah merí ‘ibádat karenge. 8 Aur [13] us ne us se khatne ká ‘ahd bándhá; aur [14] isí hálat men Ibráhím se Izháq paidá húá, aur [15] áthwen din us ká khatna kiyá gayá; aur [16] Izháq se Ya‘qúb, aur [17] Ya‘qúb se bárah qabílon ke buzurg paidá húe. 9 Aur buzurgon ne [18] hasad men ákar [19] Yúsuf ko bechá, ki Misr men pahunch jáe: magar [20] Khudá us ke sáth thá, 10 aur us kí sab musíbaton se us ko chhuráyá, aur [21] Misr ke bádsháh Fir‘aun ke nazdík us ko maqbúlíyat aur hikmat bakhshí, aur [22] us ne use Misr aur apne sáre ghar ká sardár kar diyá. 11 Phir [23] Misr ke sáre mulk aur Kan‘án men kál pará, aur barí musíbat áí; aur hamáre bápdádon ko kháná na miltá thá. 12 [24] Lekin Ya‘qúb ne yih sunkar, ki Misr men anáj hai, hamáre bápdádon ko pahlí bár bhejá. 13 Aur [25] dúsrí bár [26] Yúsuf apne bháiyon par záhir ho gayá, aur [27] Yúsuf kí qaumíyat Fir‘aun ko ma‘lúm ho gayí. 14 Phir [28] Yúsuf ne apne báp Ya‘qúb aur sáre kunbe ko, jo [29] pachhattar jánen thín, bulá bhejá. 15 Aur [30] Ya‘qúb Misr men gayá; wahán [31] wuh aur [32] hamáre bápdáde mar gaye. 16 Aur [33] wuh shahr Shikim men pahuncháe gaye, aur us maqbare men dafn kiye gaye, jis ko [34] Ibráhím ne Shikim men rupaya dekar baní Hamor se mol liyá thá. 17 Lekin [35] jab us wa‘de kí mí‘ád púrí hone ko thí, jo Khudá ne Ibráhím se farmáyá thá, to Misr men

a Paidáish 12. 1. b Paidáish 17. 8. c Paidáish 15. 13, 14.

[23] Báb 15. 1 aur 21. 21.
[24] Muq. Mat. 5. 17.
[25] Muq. Qáz. 13. 6 aur Wá‘iz. 8. 1.
[1] Báb 22. 1.
[2] Muq. Paid. 15. 7 aur Yash. 24. 3 aur Naham. 9 7.
[3] Ya‘q. 2. 1. Muq. Zab. 29. 3 aur 1 Kur. 2. 8.
[4] Paid. 11. 31.
[5] Paid. 11. 32.
[6] Paid. 12. 4, 5.
[7] Paid. 12. 7; 13. 15; 15. 18 aur 48. 4. ‘Ibr. 11. 8, 9.
[8] Paid. 15. 3 aur 18. 10.
[9] Muq. Khur. 2. 22 aur ‘Ibr. 11. 9.
[10] Áyat 17. Dekho Khur. 12. 40.
[11] Muq. Yarm. 25. 12 aur 30. 20.
[12] Muq. Khur. 3. 12.
[13] Paid. 17. 9—12.
[14] Paid. 21. 2—4.
[15] Dekho Lúq. 1. 59.
[16] Paid. 25. 26.
[17] Paid. 29. 31—35; 30. 5—24 aur 35. 18, 23—26.
[18] Paid. 37. 11.
[19] Paid. 37. 28 aur 45. 4. Zab. 105. 17.
[20] Paid. 39. 2, 21, 23.
[21] Paid. 41. 37—40.
[22] Paid. 41. 41, 43, 46 aur 42. 6 aur Zab. 105. 21.
[23] Paid. 41. 54, 55 aur 42. 5. Zab. 105. 16.
[24] Paid. 42. 1—3.
[25] Paid. 43. 2—15.
[26] Paid. 45. 1—4.
[27] Paid. 45. 16.
[28] Paid. 45. 9, 10, 27.
[29] Muq. Paid. 46. 26, 27 aur Khur. 1. 5 aur Ist. 10. 22.
[30] Paid. 46. 5, 28. Zab. 105. 23.
[31] Paid. 49. 33.
[32] Khur. 1. 6.
[33] Paid. 50. 25. Khur. 13. 19. Yash. 24. 32.
[34] Muq. Paid. 23. 16 aur Paid. 33. 19 aur Yash. 24. 32.
[35] Áyát 5—7.

[36]wuh ummat baṛh gayí, aur un ká shumár ziyáda hotá gayá, 18 us waqt tak ki [a]dúsrá bádsháh Misr par hukmrán húá, jo Yúsuf ko na jántá thá. 19 [37]Us ne hamárí qaum se cháláki karke hamáre bápdádon̲ ke sáth yahán̲ tak badsulúkí kí, [38]ki unhen̲ apne bachche phen̲kne paṛe, táki zinda na rahen̲. 20 [39]Is mauqa‘ par Músá paidá húá, jo [40]niháyat ḳhúbsúrat[b] thá; wuh tín mahíne tak apne báp ke ghar men̲ pálá gayá. 21 Magar [41]jab phen̲k diyá gayá, to Fir‘aun kí beṭí ne use uṭhá liyá, aur apná beṭá karke pálá. 22 Aur Músá ne [42]Misríon̲ ke tamám ‘ulúm kí [43]ta‘lím páí; aur wuh [44]kalám aur kám men̲ quwwatwálá thá. 23 Aur jab wuh chálís baras ke qaríb húá, to us ke jí men̲ áyá, [45]ki main̲ apne baní Isráíl bháiyon̲ ká hál dekhún̲. 24 Chunán̲chi un men̲ se ek ko zulm uṭháte dekhkar us kí himáyat kí, aur Misrí ko márkar mazlúm ká badlá liyá. 25 Us ne to ḳhayál kiyá, ki mere bhái samajh len̲ge, ki Ḳhudá mere háthon̲ unhen̲ chhuṭkárá degá; magar wuh na samjhe. 26 [46]Phir dúsre din wuh un men̲ se do laṛte húon̲ ke pás á niklá[c], aur yih kahkar unhen̲ sulh karne kí targíb dí, ki Ai jawáno, tum to bhái bhái ho; kyún̲ ek dúsre par zulm karte ho? 27 Lekin jo apne paṛausí par zulm kar rahá thá, us ne yih kahkar use haṭá diyá, ki [47]Tujhe kis ne ham par hákim aur qází muqarrar kiyá? 28 Kyá tú mujhe bhí qatl karná cháhtá hai, jis tarah kal us Misrí ko qatl kiyá thá? 29 [48]Músá yih bát sunkar bhág gayá, aur Midyán ke mulk men̲ pardesí rahá kiyá, aur [49]wahán̲ us ke do beṭe paidá húe. 30 Aur jab púre chálís baras ho gaye, to [50]Koh i Síná ke biyábán men̲, jaltí húí jháṛí ke shu‘le ke bích, [51]us ko ek firishta dikhái diyá. 31 Jab Músá ne us par nazar kí, to us nazzáre se ta‘ajjub kiyá; aur jab dekhne ko nazdík gayá, to Ḳhudáwand kí áwáz ái, 32 ki[d] Main̲ tere bápdádon̲ ká Ḳhudá, ya‘ní Ibráhím, aur Izháq, aur Ya‘qúb ká Ḳhudá hún̲. Tab to Músá kán̲p gayá, aur us ko dekhne kí jur’at na rahí. 33 Ḳhudáwand ne us se kahá, ki [52]Apne pán̲won̲ se jútí utár le: kyún̲ki jis jagah tú khaṛá hai, wuh pák zamín hai. 34 [53]Main̲ ne wáqa‘í apní us ummat kí musíbat dekhí, jo Misr men̲ hai, aur [54]un ká áh o nála suná; pas [55]unhen̲ chhuṛáne utrá hún̲: ab á, main̲ tujhe Misr men̲ bhejún̲gá. 35 Jis Músá ká unhon̲ ne [56]yih kahkar inkár kiyá thá, ki Tujhe kis ne hákim aur qází muqarrar kiyá? usí ko Ḳhudá ne hákim aur chhuṛánewálá ṭhahrákar [57]us firishte ke zarí‘e se bhejá, jo use jháṛí men̲ nazar áyá thá. 36 [58]Yihí shaḳhs unhen̲ nikál láyá, aur [e][59]Misr, aur [60]Bahr i Qulzum, aur [61]biyábán men̲ [62]chálís baras tak [63]‘ajíb kám aur nishán dikháe. 37 Yih wuhí Músá hai, jis ne baní Isráíl se kahá, ki[f] [64]Ḳhudá

a Ḳhurúj 1. 8.
b Yún. *Ḳhudá ke liye ḳhúbsúrat.*
c Yún. *ko dikhái diyá.*
d Ḳhurúj 3. 6.
e N. *mulk i* Izád.
f Istisná 18. 15.

[36] Bab 13. 17. Ḳhur. 1. 7, 12 Zab. 105. 24.
[37] Ḳhur. 1. 9, 10. Zab. 105. 25.
[38] Ḳhur. 1. 16—18, 22.
[39] Ḳhur. 2. 2 ‘Ibr. 11. 23.
[40] Muq. Yún. 3. 3 (hásh: ke liye) aur 2 Kur. 10. 4.
[41] Ḳhur. 2. 3—10.
[42] Muq. 1 Sal. 4. 30 aur Yas‘. 19. 11.
[43] Muq. Dán. 1. 4, 17.
[44] Muq. Lúq. 24. 19.
[45] Ḳhur. 2. 11, 12.
[46] Ḳhur. 2. 13, 14.
[47] Áyat 35. Muq. Lúq. 12. 14.
[48] Ḳhur. 2. 15.
[49] Ḳhur. 2. 22 aur 18. 3, 4.
[50] Muq. Ḳhur. 3. 1.
[51] Ḳhur. 3. 2.
[52] Ḳhur. 3 5. Yash. 5. 15.
[53] Ḳhur. 3. 7.
[54] Ḳhur. 2. 24.
[55] Ḳhur. 3. 8.
[56] Áyat 27.
[57] Muq. Ḳhur. 3. 2; 4. 19 aur 23. 20 aur Gin. 20. 16
[58] Ḳhur. 12. 41 aur 33. 1. ‘Ibr. 8. 9.
[59] Ḳhur. 7—12. Zab. 78. 43—51 aur 105. 27—36.
[60] Ḳhur. 14. 21, 27—31 Zab. 78. 53 aur 106. 9.
[61] Ḳhur. 16. 1, 35 aur 17. 1—6. Zab. 78. 15.
[62] Áyat 42. Bab 13. 18 Ḳhur. 16. 35. Gin. 14. 33, 34. Zab. 95. 10. ‘Ibr. 3. 9, 17.
[63] Ḳhur. 7. 3.
[64] Bab. 3. 22.

tumháre bháiyon men se tumháre liye mujh sá ek nabí paidá karegá [a]. 38 Yih wuhí hai, [65] jo biyábán kí [b] [66] kalísiyá men [67] us firishte ke sáth, jo Koh i Síná par us se hamkalám húá, aur hamáre bápdádon ke sáth thá. [68] Usí ko [69] zinda [70] kalám milá [c], ki ham tak [d] pahunchá de; 39 magar hamáre bápdádon ne us ká farmánbardár honá na cháhá, balki us ko hatá diyá, aur [71] un ke dil Misr kí taraf máil húe; 40 aur unhon ne Hárún se kahá, ki [e] Hamáre liye aise ma'búd baná, jo hamáre áge áge chalen: kyúnki yih Músá jo hamen Misr ke mulk se nikál láyá, ham nahín jánte ki wuh kyá húá. 41 Aur un dinon men [72] unhon ne ek bachhrá banáyá, aur us but ko qurbání charháí, aur [73] apne háthon ke kámon kí [74] khushí manáí. 42 Pas [75] Khudá ne munh morkar [76] unhen chhor diyá, ki [77] ásmání fauj ko pújen; chunánchi nabíon kí kitáb men likhá hai, ki

[f] Ai Isráíl ke gharáne,
Kyá tum ne biyábán men
[78] chálís baras
Mujh ko zabíhe aur qurbáníán guzránín?
43 Balki tum [79] Molak ke khaime,
Aur Rifán [g] dewtá ke táre ko liye phirte the,
Ya'ní un súraton ko, jinhen tum ne sijda karne ke liye banáyá thá:
Pas main tumhen Bábil ke pare le jákar basáúngá.

44 [80] Shahádat ká khaima biyábán men hamáre bápdádon ke pás thá, jaisá ki Músá se kalám karnewále ne hukm diyá thá, [81] ki jo namúna tú ne dekhá hai, usí ke muwáfiq ise baná. 45 Usí khaime ko hamáre bápdáda agle buzurgon se hásil karke, [82] Yahoshú' ke sáth [83] láe, jis waqt un [84] qaumon kí milkíyat par qabza kiyá, [85] jin ko Khudá ne hamáre bápdádon ke sámne nikál diyá, aur wuh [86] Dáúd ke zamáne tak rahá. 46 [87] Us par Khudá kí taraf se fazl húá, aur [88] us ne darkhwást kí, ki main [89] Ya'qúb ke Khudá [h] ke wáste maskan taiyár karún [i]. 47 Magar [90] Sulaimán ne us ke liye ghar banáyá. 48 [91] Lekin Bárí Ta'álá [92] háth ke banáe húe gharon men nahín rahtá; chunánchi nabí kahtá hai, ki

49 [k] Khudáwand farmátá hai;
[93] Ásmán merá takht,
Aur zamín mere pánw tale kí chaukí hai:
Tum mere liye kaisá ghar banáoge,
Yá merí árámgáh kaun sí hai?
50 Kyá yih sab chízen mere háth se nahín banín?

51 [94] Ai gardankasho, aur [95] dil aur kán ke námakhtúno, tum har waqt Rúhu'l Quds kí mukhálafat karte ho; [96] jaise tumháre bápdáda karte the, waise hí tum bhí karte ho. 52 [97] Nabíon men se kis ko tumháre bápdádon ne nahín satáyá? Unhon ne to us [98] Rástbáz ke áne kí peshkhabarí denewálon ko

a Yún. uthdegá. b Yún. men. c Yún. kalime mile. d N. tumhen. e Khurúj 32. 1. f 'Ámús. 5. 25–27. g N. Rumfá.

h N. gharáne. i Yún. páún. k Yasha'yáh 66. 1, 2.

[65] Khur. 19. 3, 17, 18. [66] 'Ibr. 2. 12 aur 12. 23. [67] Muq. áyat 53 aur Yas'. 63. 9. [68] Ist. 5. 27, 31 aur 33. 4. Dekho Yúh. 1. 17. [69] Muq. Ist. 32. 47. [70] Rom. 3. 2. 'Ibr. 5. 12. 1 Pat. 4. 11. [71] Khur. 16. 3. Gin. 11. 4, 5 aur 14. 3, 4. Hiz. 20. 8, 24. [72] Khur. 32. 4–6, 35. Ist. 9. 16. Zab. 106. 19. [73] Yas'. 2. 8. Yarm. 1. 16 aur 25. 6, 7. [74] 'Ámús 6. 13. [75] Muq. Yash. 24. 20 aur Yas'. 63.10. [76] Zab. 81. 12. Hiz. 20. 39. Rom. 1. 24, 26. [77] Ist. 4. 19. 2 Sal. 17. 16; 21. 3 aur 23. 5. Yarm. 19. 13. Saf. 1. 5. [78] Dekho áyat 36. [79] Dekho 1 Sal. 11. 7. [80] Muk. 15. 5. Dekho Khur. 38. 21.

[81] Dekho Khur. 25. 40. [82] 'Ibr. 4. 8. [83] Yash. 3. 14–17. [84] Gin. 32. 5. Ist. 32. 49. [85] Báb 13. 19. Yash. 3. 10; 23. 9 aur 24. 18. 2 Taw. 20. 7. Zab. 44. 2, wag: [86] 2 Sam. 7. 2. [87] Báb 13. 22. 1 Sam. 16. 1. Zab. 89. 19. [88] 1 Sal. 8. 17. 1 Taw. 22. 7. Zab. 132. 5. [89] Muq. Paid. 49. 24 aur Yas'. 49. 26. [90] 2 Sam. 7. 13. 1 Sal. 6. 1, 2 aur 8. 20. 2 Taw. 3. 1 [91] Muq. 1 Sal. 8. 27 aur 2 Taw. 2. 6. [92] Báb 17. 24. [93] Mat. 5. 34, 35. Muq. Zab. 11. 4. [94] Ist. 10. 16. Dekho Khur. 32. 9. [95] Ahbár 26. 41. Yarm. 6. 10 aur 9. 26. Hiz. 44. 7, 9. [96] Mal. 3. 7. [97] 1 Sal. 19. 10. 2 Taw. 36. 16. Yarm. 2. 30. Mat. 23. 31, 37. Dekho Mat. 5. 12 aur 21. 35. [98] Dekho báb 3. 14.

qatl kiyá; aur [99]ab tum us ke pakarwánewále aur qátil húe: 53 tum ne [100]firishton kí ma'rífat se sharí'at to páí, aur [101]'amal na kiyá.

Stifanus ká shahíd honá.

54 Jab unhon ne yih báten suníṉ to [102]jí men jal gaye[a], aur [103]us par dánt písne lage. 55 Magar us ne [104]Rúhu'l Quds se ma'múr hokar, ásmán kí taraf gaur se nazar kí, aur [105]Khudá ká jalál, aur Yisú' ko [106]Khudá kí dahiní taraf khará dekhkar 56 kahá, ki Dekho, main, [107]ásmán ko khulá húá, aur Ibn i Ádam ko [105]Khudá kí dahiní taraf khará dekhtá hún. 57 Magar unhon ne bare zor se chillákar apne kán band kar liye, aur ek dil hokar us par jhapte; 58 aur [108]shahr se báhar nikálkar [109]us ko sangsár karne lage: aur [110]gawáhon ne apne kapre [111]Sháúl nám ek jawán ke pánwon ke pás rakh diye. 59 Pas yih Stifanus ko sangsár karte rahe; aur wuh yih kahkar [112]du'á mángtá rahá, ki Ai Khudáwand Yisú', [113]merí rúh ko qabúl kar. 60 Phir wuh [114]ghutne ṭekkar barí áwáz se pukárá, ki [115]Ai Khudáwand, yih gunáh un ke zimme na lagá: aur yih

8 kahkar [116]so gayá. 1 Aur [1]Sháúl [2]us ke qatl par rází thá.

Yarúshalem kí kalísiyá par zulm.

Usí din us kalísiyá par jo Yarúshalem men thí, bará zulm barpá húá; aur rasúlon ke siwá sab log Yahúdiya aur Sámariya kí atráf men [3]parágandа ho gaye. 2 Aur díndár log Stifanus ko dafn karne ke liye le gaye, aur [4]us ká bará mátam kiyá. 3 Aur [5]Sháúl kalísiyá ko is tarah tabáh kartá rahá, ki ghar ghar ghuske, aur mardon aur 'auraton ko [6]ghasíṭkar qaid karátá thá.

Sámariya men Filippus kí manádí.

4 Pas [7]jo parágandа húe the, wuh kalám kí khushkhabarí dete phire. 5 Aur [8]Filippus shahr i Sámariya men jákar logon men Masíh kí manádí karne lagá. 6 [9]Aur jo mu'jize[b] Filippus dikhátá thá, [10]logon ne unhen sunkar aur dekhkar bi'l ittifáq us kí báton par jí lagáyá. 7 Kyúnki bahutere logon men se [11]nápák rúhen barí áwáz se chillá chillákar nikal gayín, aur bahut se maflúj aur langre achchhe kiye gaye. 8 Aur us shahr men [12]barí khushí húí.

Shama'ún jádúgar ká ímán láná.

9 Is se pahle Shama'ún nám ek shakhs us shahr men [13]jádúgarí kartá thá, aur Sámariya ke logon ko hairán rakhtá, aur [14]yih kahtá thá, ki Main bhí koí bará shakhs hún. 10 Aur chhoṭe se bare tak sab us kí taraf mutawajjih hote aur kahte the, ki [15]Yih shakhs Khudá kí wuh Qudrat hai, jise [16]Barí kahte hain. 11 Wuh is liye us kí taraf mutawajjih hote the, ki us ne

[99] Dekho báb 5. 28.
[100] Gal. 3. 19. 'Ibr. 2. 2. Muq. áyat 38 aur Ist. 33. 2.
[101] Yúh. 7. 19.
[102] Báb 5. 33. Muq. báb 2. 37.
[103] Aiy. 16. 9. Zab. 35. 16 aur 37. 12.
[104] Báb 6. 5.
[105] Khur. 24. 16. Lúq. 2. 9. Yúh. 12. 41.
[106] Zab. 110. 1. Dekho Mar. 16. 19.
[107] Dekho Yúh. 1. 51.
[108] Ahbár 24. 14–16. Gin. 15. 35. 1 Sal. 21. 13. Muq. Lúq. 4. 29 aur 'Ibr. 13. 12.
[109] Mat 21. 35 aur 23. 37. 'Ibr. 11. 37
[110] Báb 6. 13 Muq. Ist. 13. 9, 10 aur 17. 7.
[111] Báb 8. 1 aur 22. 20. Muq. báb 22. 4.
[112] Muq. báb 9. 14
[113] Zab. 31. 5 Lúq. 23. 46.
[114] Báb 9. 40; 20. 36 aur 21. 5. Lúq. 22. 41. If. 3. 14.
[115] Dekho Mat. 5. 44.
[116] Dekho Mat. 27. 52.
[1] Báb 7. 58 aur 22. 20.
[2] Dekho Rom. 1. 32.
[3] Báb 11. 19 Dekho Mat. 10. 23.
[4] Muq. Paid. 50. 10 aur Yarm. 6. 26, wag:
[5] Báb 9. 1, 13, 21; 22. 4, 19 aur 26. 10, 11. 1 Kur. 15. 9. Gal. 1. 13. Fil. 3. 6. 1 Tim. 1. 13.
[6] Muq. Ya'q. 2. 6.
[7] Áyat 1.
[8] Báb 6. 5.
[9] Yúh. 2. 23.
[10] Muq. Yúh. 4. 38.
[11] Dekho Mar. 16. 17, 18.
[12] Áyat 39. Dekho Yúh. 16. 22.
[13] Áyat 11. Báb 13. 6.
[14] Dekho báb 5. 36.
[15] Báb 14. 11 aur 28. 6.
[16] Muq. báb 19. 27, 28.

a Yún. *kaṭ gaye.*

b Yún. *nishán.*

barí muddat se apne jádú ke sabab un ko [17] hairán kar rakkhá thá. 12 Lekin jab [18] unhon ne Filippus ká yaqín kiyá, [19] jo Khudá kí bádsháhat aur Yisú' Masíh ke nám kí khushkhabarí detá thá, to sab log, khwáh mard khwáh 'aurat, [18] baptisma [a] lene lage. 13 Aur Shama'ún ne khud bhí yaqín kiyá; aur baptisma [a] lekar Filippus ke sáth rahá kiyá, aur [20] nishán aur [21] bare bare mu'jize [b] hote dekhkar [22] hairán húá.

Patras aur Yúhanná ká naumurídon par háth rakhná, aur Patras ká Shama'ún ko dhamkáná.

14 Jab [23] rasúlon ne jo Yarúshalem men the suná, ki [24] Sámaríon ne Khudá ká kalám qabúl kar liyá, to Patras aur Yúhanná ko un ke pás bhejá: 15 inhon ne jákar un ke liye du'á mángí, ki [25] Rúhu'l Quds páen; 16 kyúnki wuh [26] us waqt tak un men se kisí par [27] názil na húá thá; [28] unhon ne sirf Khudáwand Yisú' ke nám par baptisma [a] liyá thá. 17 Phir inhon ne [29] un par háth rakkhe, aur [30] unhon ne Rúhu'l Quds páyá. 18 Jab Shama'ún ne dekhá, ki rasúlon ke háth rakhne se Rúhu'l Quds [c] diyá játá hai, to un ke pás rupaye lákar 19 kahá, ki Mujhe bhí yih ikhtiyár do, ki jis par main háth rakkhún, wuh Rúhu'l Quds páe. 20 Patras ne us se kahá; [31] Tere rupaye tere sáth gárat hon, is liye ki tú ne Khudá kí bakhshish ko [32] rupayon se hásil karne ká khayál kiyá. 21 Terá is amr [d] men na hissa hai, na bakhra; kyúnki [33] terá dil Khudá ke nazdík khális nahín. 22 Pas apní is badí se tauba kar, aur Khudáwand se du'á máng, [34] ki sháyad tere dil ke is khayál kí mu'áfí ho; 23 kyúnki main dekhtá hún, ki tú [35] pitt kí sí karwáhat aur [36] nárástí ke band men giriftár hai. 24 Shama'ún ne jawáb men kahá; [37] Tum mere liye Khudáwand se du'á mángo, ki jo báten tum ne kahín, un men se koí mujhe pesh na áe.

25 Phir wuh gawáhí dekar, aur Khudáwand ká kalám sunákar, Yarúshalem ko wápas húe, aur [38] Sámaríon ke bahut se gánwon men khushkhabarí dete gaye.

Filippus kí hidáyat se ek Habshí wazír ká muríd banná.

26 Phir [39] Khudáwand ke firishte ne Filippus se kahá, ki Uthkar dakkhin kí taraf us ráh tak já, jo Yarúshalem se 'Azzáh ko játí hai, aur jangal men hai. 27 Wuh uthkar rawána húá; to dekho [40] ek Habshí khoja á rahá thá; wuh Habshíon kí malika Kandáke ká ek wazír, aur [41] us ke sáre khazáne ká mukhtár thá; aur [42] Yarúshalem men 'ibádat ke liye áyá thá. 28 Wuh apní rath par baithá húá, aur Yasha'yáh nabí ke sahífe ko parhtá húá, wápas já rahá thá. 29 [43] Rúh ne Filippus se kahá, ki Nazdík jákar us rath ke sáth ho le. 30 Pas Filippus ne us taraf

[17] Áyat 9. Muq. áyat 13 aur Gal. 3. 1.
[18] Báb 16. 33, 34 (hásh:) aur 18. 8 (hásh:). Muq. Mar. 16. 16.
[19] Báb 1. 3.
[20] Áyát 6, 7.
[21] Muq. báb 19. 11.
[22] Muq. áyat 9.
[23] Áyat 1.
[24] Báb 1. 8.
[25] Báb 2. 38.
[26] Muq. báb 19. 2.
[27] Báb 10. 44 aur 11. 15.
[28] Báb 19. 5. Muq. báb 2. 38 aur 10. 47, 48 aur Mat. 28. 19 aur 1 Kur. 1. 13, 15 aur Gal. 3. 27.
[29] Báb 9. 17 aur 19. 6. Muq. báb 6. 6 aur 'Ibr. 6. 2.
[30] Dekho báb 2. 4.
[31] Muq. 2 Sal. 5. 16 aur Dán. 5. 17.
[32] Yas'. 55. 1.
[33] 2 Sal. 10. 15. Zab. 78. 37.
[34] Dán. 4. 27. 2 Tim. 2. 25.
[35] Ist. 29. 18 aur 32. 32. 'Ibr. 12. 15.
[36] Yas'. 58. 6. Muq. If. 4. 3 aur Kul. 3. 14.
[37] Muq. Khur. 8. 8; 9. 28 aur 10. 17.
[38] Muq. áyát 6—8 aur Yúh. 4. 38.
[39] Báb 5. 19; 10. 3; 11. 13; 12. 7, 23 aur 27. 23. Muq. Qáz. 6. 12 aur 13. 3.
[40] Zab. 68. 31 aur 87. 4. Saf. 3. 10. Muq. Yarm. 38. 7.
[41] 'Azrá 7. 21.
[42] Muq. 1 Sal. 8. 41, 42 aur Yúh. 12. 20.
[43] Báb 10. 19; 11. 12; 13. 2; 20. 23 aur 21. 11, wag:

a Yá *istibág*. b Yún. *qudraten*. c N. *Rúh*.

d Yá *kalám*.

daurkar use Yasha'yáh nabí ká sahífa parhte suná, aur kahá, ki Jo tú parhtá hai use samajhtá bhí hai? 31 Wuh bolá, [44]Yih mujh se kyúnkar ho saktá hai, jab tak koí mujhe [45]hidáyat na kare? Aur us ne Filippus se [46]darkhwást kí, ki mere pás á baith. 32 Kitáb i muqaddas kí jo 'ibárat wuh parh rahá thá yih thí, ki

[a]Log use bher kí tarah zabh karne ko le gaye,
Aur jis tarah barra apne bál katarnewále ke sámne bezabán hotá hai,
Usí tarah wuh apná munh nahín kholtá.
33 Us kí [47]pasthálí men us ká insáf na húá:
Aur kaun us kí nasl[b] ká hál bayán karegá?
Kyúnki zamín par se us kí zindagí mitái játí hai.

34 Khoje ne Filippus se kahá; Main terí minnat karke púchhtá hún, ki Nabí yih kis ke haqq men kahtá hai? apne, yá kisí dúsre ke? 35 Filippus ne apní zabán kholkar [48]usí nawishte se shurú' kiyá, aur use [49]Yisú' kí khushkhabarí dí. 36 Aur ráh men chalte chalte, kisí pání kí jagah par pahunche. Khoje ne kahá; Dekh, pání maujúd hai; [50]ab mujhe baptisma[c] lene se kaun sí chíz roktí hai? 38 Pas us ne rath ke khará karne ká hukm diyá: aur Filippus aur khoja dono pání men utar pare; aur us ne us ko baptisma[c] diyá. 39 Jab wuh pání men se nikalkar úpar áe, to [51]Khudáwand ká Rúh Filippus ko [52]uthá le gayá, aur khoje ne use phir na dekhá; kyúnki khushí kartá húá apní ráh chalá gayá. 40 Aur Filippus Ashdod men á niklá, aur Qaisariya men pahunchne tak sab shahron men khushkhabarí sunátá gayá.

[44] Dekho Rom. 10. 14.
[45] Yúh. 16. 13.
[46] Muq. 1 Sal. 20. 33 aur 2 Sal. 10. 15.
[47] Muq. Fil. 2. 8.
[48] Lúq. 24. 27. Muq. báb 17. 2 aur 18. 28.
[49] Dekho báb 5. 42.
[50] Báb 10 47.
[51] 1 Sal. 18. 12. 2 Sal. 2. 16. Hiz. 3. 12, 14; 8. 3; 11. 1, 24 aur 43. 5.
[52] Dekho 2 Kur. 12. 2.

a Yasha'yáh 53. 7, 8. b Yá *pusht.* c Yá *istibág.*

Sháúl ká Masíhí honá.

9 1 Aur Sháúl, jo [1]abhí tak Khudáwand ke shágirdon ke dhamkáne aur qatl karne kí [2]dhun men thá, [3]sardár káhin ke pás gayá, 2 aur us se Damishq ke [4]'ibádatkhánon ke liye is mazmún ke khatt mánge, ki jin ko wuh [5]is Táriq par páe, khwáh mard, khwáh 'aurat, un ko bándhkar Yarúshalem men láe. 3 [6]Jab wuh safar karte karte Damishq ke nazdík pahunchá, to aisá húá ki yakáyak ásmán se ek núr us ke girdágird á chamká; 4 aur wuh zamín par gir pará, aur yih áwáz suní, ki Ai Sháúl, ai Sháúl, tú [7]mujhe kyún satátá hai? 5 Us ne púchhá, ki Ai Khudáwand, tú kaun hai? Us ne kahá; Main Yisú' hún, [7]jise tú satátá hai: 6 magar [8]uth, shahr men já, aur [9]jo tujhe karná cháhiye, wuh tujh se kahá jáegá. 7 [10]Jo ádmí us ke hamráh the, wuh khámosh khare rah gaye, kyúnki [11]áwáz to sunte the, magar kisí ko dekhte na the. 8 Aur Sháúl zamín par se uthá; lekin jab ánkhen kholín, to [12]us ko kuchh na dikhái diyá; aur log us ká háth pakarke Damishq men le gaye. 9 Aur wuh tín din tak

[1] Áyát 13, 21. Báb 8. 3.
[2] Muq. Zab. 27. 12.
[3] Báb 22. 5 aur 26. 10.
[4] Báb 22. 19. Muq. Lúq. 12. 11 aur 21. 12.
[5] Báb 19. 9, 23 aur 24. 14, 22. Muq. báb 16. 17; 18. 25, 26 aur 22. 4 aur Yas'. 30. 21 aur 35. 8 aur 'Ámús 8. 14.
[6] Dekho báb 22. 6—11 aur 26. 12—18. Muq. 1 Kur. 15. 8.
[7] Muq. Yas'. 63. 9 aur Zak. 2. 8.
[8] Muq. Hiz 3. 22 aur Gal. 1. 1.
[9] Áyat 16. Muq. 1 Kur. 9. 16.
[10] Muq. Dán. 10. 7.
[11] Muq. báb 22. 9 Yúh. 12. 29 ke sáth.
[12] Muq. báb 22. 11.

na dekh saká, aur na kháyá na piyá.

10 Damishq men [13]Hananyáh nám ek shágird thá. Us se Khudáwand ne royá men kahá, ki Ai Hananyáh! Us ne kahá; [14]Ai Khudáwand, main házir hún[a]. 11 Khudáwand ne us se kahá; Uṭh, us kúche men já jo Sídhá kahlátá hai, aur Yahúdáh ke ghar men Sháúl nám [15]Tarsí ko puchh le; kyúnki dekh, wuh du'á máng rahá hai; 12 aur us ne Hananyáh nám ek ádmí ko andar áte, aur [16]apne úpar háth rakhte dekhá hai, táki phir bíná ho. 13 Hananyáh ne jawáb diyá, ki Ai Khudáwand, main ne bahut logon se is shakhs ká zikr suná, ki is ne Yarúshalem men [17]tere [18]muqaddason ke sáth [19]kaisí kaisí buráiyán kí hain. 14 Aur yahán is ko [20]sardár káhinon kí taraf se ikhtiyár milá hai, ki jo log [21]terá nám lete hain, un sab ko bándh le. 15 Magar Khudáwand ne us se kahá, ki Tú já; kyúnki [22]yih [23]qaumon, [24]bádsháhon, aur baní Isráíl par merá nám záhir karne ká merá [25]chuná húá wasíla[b] hai. 16 Aur [26]main use jatá dúngá, ki use [27]mere nám kí khátir kis qadr [28]dukh uṭháná paregá. 17 Pas [29]Hananyáh jákar us ghar men dákhil húá; aur [30]apne háth us par rakhkar kahá, ki Ai bháí Sháúl, Khudáwand, ya'ní Yisú', jo tujh par us ráh men jis se tú áyá záhir húá thá, usí ne mujhe bhejá hai, ki tú bínáí páe aur [31]Rúhu'l Quds se bhar jáe. 18 Aur fauran us kí ánkhon se chhilke se gire, aur [32]wuh bíná ho gayá, aur [33]uṭhkar baptisma[c] liyá; 19 phir [34]kuchh kháke táqat pái.

Manádí karne ke sabab Sháúl ká satáyá jáná.

Aur [35]wuh kaí din un shágirdon ke sáth rahá jo Damishq men the. 20 Aur fauran 'ibádatkhánon men Yisú' kí manádí karne lagá, [36]ki wuh Khudá ká Beṭá hai. 21 Aur sab sunnewále hairán hokar kahne lage; Kyá yih wuh shakhs nahín hai, [37]jo Yarúshalem men is nám ke lenewálon ko [38]tabáh kartá thá, aur yahán bhí isí liye áyá thá, ki un ko bándhkar sardár káhinon ke pás le jáe? 22 Lekin Sháúl ko [39]âur bhí quwwat hásil hotí gayí, aur wuh is bát ko sábit karke [40]ki Masíh yihí hai, Damishq ke rahnewále Yahúdíon ko [41]hairat dilátá rahá.

23 Aur [42]jab bahut din guzar gaye, to Yahúdíon ne us ke már dálne kí saláh kí; 24 magar un kí [43]sázish Sháúl ko ma'lúm ho gayí. [44]Wuh to use már dálne ke liye rát din darwázon par lage rahe; 25 lekin rát ko us ke shágirdon ne [45]use lekar ṭokre men biṭháyá aur díwár[d] par se laṭkáke utár diyá.

26 [46]Us ne Yarúshalem men pahunchkar, shágirdon men mil jáne kí koshish kí: aur sab us se darte the, kyúnki un ko yaqín na átá thá, ki yih shágird hai. 27 Magar

a Yún. *dekh, main.*
b Yún. *baní Isráíl ke pás merá nám le jáne ká mere liye barguzídagí ká bartan.*
c Yá *istibág.*
d Yá *fasíl, yá shahrpanáh.*

13 Báb 22. 12.
14 Paid. 22. 1. Yas'. 6. 8.
15 Báb 21. 39 aur 22. 3.
16 Áyat 17. Dekho Mar. 5. 23.
17 1 Thiss. 3. 13. 2 Thiss. 1. 10.
18 Rom. 15. 25, 26, 31.
19 Áyát 1, 2.
20 Áyat 21.
21 Báb 22. 16. Rom. 10. 13. 1 Kur. 1. 2. Muq. báb 7. 59 aur 2 Tím. 2. 22.
22 Muq. báb 13. 2 aur Rom. 1. 1 aur Gal. 1. 15 aur If. 3. 7.
23 Rom. 1. 5; 11. 13 aur 15. 16. Gal. 1. 16 aur 2. 2, 7—9. If. 3. 7, 8. 1 Tím. 2. 7. 2 Tím. 4. 17.
24 Báb 25. 22, 23 aur 26. 1, 32. 2 Tím. 4. 16.
25 Muq. Rom. 9. 22, 23 aur 2 Tím. 2. 20, 21 (hásh: ke liye).
26 Báb 20. 23 aur 21. 4, 11. 1 Thiss. 3. 3.
27 Dekho báb 5. 41.
28 Áyat 6. Muq. báb 14. 22 aur 2 Kur. 6. 4, 5 aur 11. 23—28.
29 Báb 22. 12—14.
30 Áyat 12.
31 Dekho báb 2. 4.
32 Báb 22. 13.
33 Báb 22. 16.
34 Muq. áyat 9.
35 Báb 26. 20.
36 Muq. áyat 22.
37 Áyát 13, 14.
38 Gal. 1. 13, 23.
39 Dekho 1 Tím. 1. 12.
40 Muq. áyat 20.
41 Báb 18. 28.
42 Muq. Gal. 1. 17, 18.
43 Báb 20. 3, 19 aur 23. 30. Muq. báb 23. 12 aur 25. 3.
44 2 Kur. 11. 32.
45 2 Kur. 11. 33. Muq. Yash. 2. 15 aur 1 Sam. 19. 12.
46 Báb 22. 17—20 aur 26. 20.

[47] Bar-Nabá ne use apne sáth [48] rasúlon̲ ke pás le jákar un se bayán kiyá, [49] ki is ne is is tarah ráh men̲ Khudáwand ko dekhá, aur us ne is se báten̲ kín̲, aur [50] us ne Damishq men̲ [51] kaisí dilerí ke sáth Yisú' ke nám se manádí kí. 28 Pas wuh Yarúshalem men̲ [52] un ke sáth átá játá rahá, 29 aur dilerí ke sáth Khudáwand ke nám kí manádí kartá thá: aur [53] Yúnání-máil Yahúdíon̲ ke sáth guftgú aur bahs bhí kartá thá; magar [54] wuh us ke már dálne ke darpai the. 30 Aur [55] bháiyon̲ ko jab yih ma'lúm húá to use Qaisariya men̲ le gaye, aur [56] Tarsus ko rawána kar diyá.

31 Pas tamám Yahúdiya, aur Galíl, aur Sámariya men̲ [57] kalísiyá ko chain ho gayá, aur us kí taraqqí[a] hotí gayí; aur [58] wuh Khudáwand ke khauf aur Rúhu'l Quds kí tasallí par chaltí aur [59] barhtí játí thí.

Ludda aur Yáfá men̲ Patras ke mu'jize.

32 Aur aisá húá ki [60] Patras har jagah phirtá húá, un muqaddason̲ ke pás bhí pahunchá, jo Ludda men̲ rahte the. 33 Wahán̲ Ainiyás nám ek maflúj ko páyá jo áṭh baras se chárpáí par pará thá. 34 Patras ne us se kahá; Ai Ainiyás! [61] Yisú' Masíh tujhe shifá detá hai; uṭh, áp apná bistar bichhá. Wuh fauran uṭh khará húá. 35 [62] Tab Ludda aur [63] Sháron ke sab rahnewále use dekhkar [64] Khudáwand kí taraf rujú' láe.

a Yún. *ta'mír.*

[47] Bab 4. 36. [48] Muq. Gal. 1. 18, 19. [49] Áyat 3–6. [50] Áyát 19, 20, 22. [51] Dekho báb 4. 29. [52] Báb 1. 21. [53] Dekho báb 6. 1. [54] Muq. báb 22. 18. [55] Dekho Yúh. 21. 23. [56] Muq. báb 11. 25 aur Gal. 1. 21. [57] Muq. báb 8. 1 aur 16. 5. [58] Muq. Naham. 5. 9. [59] Áyát 35, 42. [60] Muq. báb 8. 25. [61] Muq. báb 3. 6. [62] Muq. áyát 31, 42. [63] 1 Taw. 5. 16 aur 27. 29. Yas'. 33. 9, wag: [64] Báb 11. 21. 2 Kur. 3. 16.

36 Aur [65] Yáfá men̲ ek shágird thí, Tabítá nám, jis ká tarjuma Harní hai: wuh bahut hí [66] nek kám aur khairát kiyá kartí thí. 37 Unhín̲ dinon̲ men̲ aisá húá ki wuh bímár hokar mar gayí, aur use nahlákar [67] bálákháne men̲ rakh diyá. 38 Aur chún̲ki Ludda Yáfá ke nazdík thá, to shágirdon̲ ne yih sunkar ki Patras wahán̲ hai, do ádmí bheje aur us se darkhwást kí, ki [68] Hamáre pás áne men̲ der na kar. 39 Patras uṭhkar un ke sáth ho liyá. Jab pahunchá, to use [69] bálákháne men̲ le gaye: aur sab bewa 'auraten̲ rotí húí us ke pás á kharí húín̲, aur jo kurte aur kapre Harní ne un ke sáth men̲ rahkar banáe the dikháne lagín̲. 40 Patras ne [70] sab ko báhar kar diyá, aur [71] ghuṭne ṭekkar du'á mángí; phir lásh kí taraf mutawajjih hokar [72] kahá, Ai Tabítá, uṭh. Pas us ne án̲khen̲ khol dín̲; aur Patras ko dekhkar uṭh baiṭhí. 41 Us ne háth pakarke use uṭháyá, aur muqaddason̲ aur bewa 'auraton̲ ko bulákar use zinda un ke sipurd kiyá. 42 Yih bát sáre Yáfá men̲ mashhúr ho gayí: aur [73] bahutere Khudáwand par ímán le áe. 43 Aur aisá húá ki wuh bahut din Yáfá men̲ [74] Shama'ún nám dabbág ke hán̲ rahá.

Kurneliyus súbadár ko Patras ke buláne kí ásmání hidáyat milní.

10 1 Qaisariya men̲ Kurneliyus nám ek shakhs

[65] Dekho Yash. 19. 46. [66] 1 Tim. 2. 10. Muq. Rom. 13. 3 aur 2 Kur. 9. 8 aur If. 2. 10 aur Tit. 3. 1, 8, wag: [67] Áyat 39. Báb 1. 13 aur. 20. 8. [68] Gin. 22. 16. [69] Áyat 37. [70] Mat. 9. 25. [71] Dekho báb 7. 60. [72] Muq. Mar. 5. 41 aur Yúh. 11. 43. [73] Muq. Yúh. 11. 45 aur 12. 11. [74] Báb 10. 6.

[1] Mat. 27. 27. Mar. 15. 16. Yúh. 18. 3, 12 (hásh :).
[2] Áyat 22. Báb 13. 16, 26.
[3] Dekho báb 3. 1.
[4] Áyát 17, 19
[5] Dekho báb 8. 26.
[6] Mat. 26. 13. Mar. 14. 9. Muq. áyat 31 aur 'Ibr. 6. 10.
[7] Zab. 141. 2. Muq. Dán. 10. 12 aur Muk. 8. 4.
[8] Báb 9. 43.
[9] Lúq. 16. 13. Rom. 14. 4 1 Pat. 2. 18.
[10] Dekho báb 11. 5—14.
[11] Zab. 55. 17.
[12] Muq. 2 Sal. 23. 12 aur Yarm. 19. 13 aur 32. 29 aur Saf. 1. 5. Dekho 1 Sam. 9. 25.
[13] Báb 22. 17.
[14] Dekho Yúh. 1. 51.

thá, wuh us [1] paltan ká subadár thá, jo Itáliyání kahlátí hai. 2 Wuh díndár thá, aur apne sáre gharáne samet [2] Khudá se dartá thá, aur Yahúdíon[a] ko bahut khairát detá, aur har waqt Khudá se du'á mángtá thá. 3 [3] Us ne tísre pahar ke qaríb [4] royá men sáf sáf dekhá, ki [5] Khudá ká firishta mere pás ákar kahtá hai; Kurneliyus. 4 Us ne us ko gaur se dekhá, aur darke kahá; Khudáwand, kyá hai? Us ne us se kahá, ki Terí du'áen aur terí khairát [6] yádgárí ke liye [7] Khudá ke huzúr pahunchín. 5 Ab Yáfá men ádmí bhejkar, Shama'ún ko, jo Patras kahlátá hai, bulwá le. 6 Wuh [8] Shama'ún dabbág ke hán mihmán hai, jis ká ghar samundar ke kanáre hai. 7 Aur jab wuh firishta chalá gayá, jis ne us se báten kí thín, to us ne do [9] naukaron ko, aur un men se jo us ke pás házir rahá karte the ek díndár sipáhí ko buláyá; 8 aur sab báten un se bayán karke unhen Yáfá men bhejá.

Patras kí royá.

9 Dúsre din, jab wuh ráh men the, aur shahr ke nazdík pahunche to [10] Patras [11] do pahar ke qaríb [12] kothe par du'á mángne charhá. 10 Aur use bhúkh lagí, aur kuchh kháná cháhtá thá: lekin jab log taiyár kar rahe the, to us par [13] bekhudí chhá gayí; 11 aur us ne dekhá, ki [14] ásmán khul gayá, aur ek chíz[b], barí chádar kí mánind cháron konon se latakti húi, zamín kí taraf utar rahí hai, 12 jis men zamín ke sab qism ke chaupáe, aur kíre makaure, aur hawá ke parande hain. 13 Aur use ek áwáz áí, ki Ai Patras uth, zabh kar, aur khá. 14 Magar Patras ne kahá; Ai Khudáwand, hargiz nahín; [15] kyúnki main ne kabhí koí [16] harám yá [17] nápák chíz nahín kháí. 15 Phir dúsrí bár use áwáz áí, ki [18] Jin ko Khudá ne pák thahráyá hai, tú unhen harám na kah. 16 Tín bár aisá hí húá; aur fi'l faur wuh chíz[b] ásmán par uthá lí gayí.

Kurneliyus ke qásidon ká Patras ke pás pahunchná.

17 Jab Patras apne dil men hairán ho rahá thá, ki [19] yih royá jo main ne dekhí kyá hai, to dekho, [20] wuh ádmí jinhen Kurneliyus ne bhejá thá, Shama'ún ká ghar daryáft karke darwáze par á khare húe, 18 aur pukárke púchhne lage, ki Shama'ún jo Patras kahlátá hai, yahín mihmán hai? 19 Jab Patras us [19] royá ko soch rahá thá, to [21] Rúh ne us se[c] kahá, ki Dekh, tín[d] ádmí tujhe púchh rahe hain; 20 pas uthkar níche já, aur bekhatke [22] un ke sáth ho le; kyúnki main ne hí un ko bhejá hai. 21 Patras ne utarkar un ádmíon se kahá; Dekho, jis ko tum púchhte ho, wuh main hí hún; tum kis sabab se áe ho? 22 Unhon ne kahá; Kurneliyus súbadár, jo rástbáz aur [23] khudátars ádmí, aur Yahúdíon kí sárí qaum men neknám hai, us ne [24] pák firishte se hidáyat páí, ki

[15] Hiz. 4. 14. Dán. 1. 8.
[16] Áyat 28 (hásh :).
[17] Ahbár 11. 2—47 aur 20. 25. Ist. 14. 4—20.
[18] Rom. 14. 2, 14, 20. 1 Tim. 4. 4. Tit. 1. 15. Muq. Mat. 15. 11 aur Mar. 7. 15, 19 aur 1 Kur. 10. 25.
[19] Áyat 3.
[20] Áyát 7, 8.
[21] Dekho báb 8. 29.
[22] Muq. báb 15. 7—9.
[23] Dekho áyat 2.
[24] Dekho Mar. 8. 38.

a Yún. *ummat.* b Yún. *zarf.*

c N. *us se* na dárad. d N. *do.*

tujhe apne ghar bulákar [25]tujh se kalám sune. 23 Pas us ne unhen andar bulákar un kí mihmání kí.

Patras ká Kurneliyus se muláqát karná, aur us ke ghar men wa'z kahná.

Aur dúsre din wuh uṭhkar un ke sáth rawána húá, aur Yáfá men se [26]ba'z [27]bhái us ke sáth ho liye. 24 Wuh dúsre roz Qaisariya men dákhil húe[a]. Aur Kurneliyus apne rishtadáron aur dilí doston ko jama' karke un kí ráh dekh rahá thá. 25 Jab Patras andar áne lagá, to aisá húá ki Kurneliyus ne us ká istiqbál kiyá, aur [28]us ke qadamon men girke [29]sijda kiyá. 26 Lekin Patras ne use uṭhákar kahá, ki [30]Khará ho; main bhí to insán hún. 27 Aur us se báten kartá húá andar gayá, aur bahut se logon ko ikaṭṭhá pákar 28 un se kahá; Tum to jánte ho, ki Yahúdí ko [31]gair-qaumwále se suhbat rakhní, yá us ke hán jáná nájáiz hai; magar [32]Khudá ne mujh par záhir kiyá, ki main kisí ádmí ko najis[b] yá nápák na kahún: 29 isí liye jab main buláyá gayá, to be'uzr chalá áyá. Pas ab main púchhtá hún, ki mujhe kis bát ke liye buláyá hai? 30 Kurneliyus ne kahá; Is waqt púre [33]chár roz húe, ki main apne ghar men [34]tísre pahar kí du'á máng rahá thá; to dekho, [35]ek shakhs chamakdár poshák pahine húe mere sámne khará húá 31 aur kahá, ki Ai Kurneliyus, [36]terí du'á sun lí gayí, aur terí khairát kí Khudá ke huzúr yád húí. 32 Pas kisí ko Yáfá men bhejkar Shama'ún ko, jo Patras kahlátá hai, apne pás bulá; wuh samundar ke kanáre Shama'ún dabbág ke ghar men mihmán hai. 33 Pas usí dam main ne tere pás ádmí bheje; aur tú ne khúb kiyá jo á gayá. Ab ham sab Khudá ke huzúr házir hain, táki jo kuchh Khudáwand ne tujh se farmáyá hai, use sunen. 34 Patras ne zabán kholkar kahá;

Ab mujhe púrá yaqín ho gayá, ki [37]Khudá [38]kisí ká tarafdár nahín: 35 balki [37]har qaum men jo us se ḍartá aur [39]rástbází kartá hai, wuh us ko pasand átá hai. 36 [40]Jo kalám us ne baní Isráíl ke pás bhejá, jab ki [41]Yisú' Masíh kí ma'rifat ([42]jo sab ká Khudáwand hai) [43]sulh kí khushkhabarí dí, 37 us bát ko tum jánte ho, jo Yúhanná ke baptisma[c] kí manádí ke ba'd, [44]Galíl se [45]shurú' hokar, tamám Yahúdiya men mashhúr ho gayí; 38 ki [46]Khudá ne Yisú' Násarí ko [47]Rúhu'l Quds aur [48]qudrat se kis tarah masah kiyá: wuh bhaláí kartá, aur un sab ko [49]jo Iblís ke háth se zulm uṭháte the, shifá detá phirá; [50]kyúnki Khudá us ke sáth thá. 39 Aur [51]ham un sab kámon ke gawáh hain, jo us ne Yahúdíon ke mulk aur Yarúshalem men kiye; aur unhon ne [52]us ko salíb[d] par laṭkákar már dálá. 40 [53]Us ko Khudá ne [54]tísre din jiláyá, aur [55]záhir bhí kar diyá, 41 [56]na

a N. *húá*. b Yún. *harám*. c Yá *istibāg*. d Yún. *lakṛí*.

[25] Báb 11. 14.
[26] Áyat 45. Muq báb 11. 12.
[27] Dekho Yúh. 21. 23.
[28] Báb 16. 29. Dan. 2. 46.
[29] Dekho Mat. 8. 2.
[30] Muk. 19. 10 aur 22. 8, 9. Muq. báb 14. 15.
[31] Muq. báb 11. 3 aur Yúh. 4. 9 aur 18. 28 aur Gal. 2. 12.
[32] Muq. áyat 35. Dekho ayat 14, 15.
[33] Áyát 9, 23, 24.
[34] Dekho báb 3. 1.
[35] Muq. báb 1. 10.
[36] Dekho áyat 4.
[37] Muq. áyat 28 aur báb 15. 19 aur 1st. 1. 17 aur Rom. 3. 29. Dekho 1st. 10. 17
[38] Amsál 24. 23. Ya'q. 2. 1, 9. Muq. Yahúdáh 16.
[39] Yas'. 64. 5.
[40] Báb 13. 26. Zab. 107. 20 aur 147. 18, 19.
[41] Dekho Lúq. 2. 14.
[42] Rom. 10. 12. Muq. Muk. 17. 14 aur 19. 16. Dekho báb 2. 36 aur Mat. 28. 18.
[43] Yas'. 52. 7. Nahúm. 1. 15. If. 2. 17.
[44] Mat. 4. 12. Mar. 1. 14.
[45] Lúq. 24. 47.
[46] Muq. Mat. 3. 16 aur Yúh. 1. 32, 33. Dekho báb 4. 26.
[47] Muq. báb 1. 2 aur 2. 22 aur Mat. 12. 28 aur Lúq. 4. 18 aur Rom. 1. 4.
[48] Muq. Lúq. 6. 19.
[49] Dekho Mat. 4. 24 aur Lúq. 13. 16.
[50] Dekho Yúh. 8. 29 aur 10. 38.
[51] Áyat 41. Dekho báb 2. 32 aur Lúq. 24. 48.
[52] Báb 5. 30.
[53] Dekho báb 2. 24.
[54] Dekho Lúq. 9. 22.
[55] Báb 1. 3.
[56] Muq. Yúh. 14. 21, 22.

[57] Áyat 39.
[58] Dekho báb 1. 4 (hásh :).
[59] Dekho báb 1. 2.
[60] Báb 17. 31 aur 24. 25. Yúh. 5. 22, 27. 2 Kur. 5. 10. Dekho Mat. 16. 27.
[61] 2 Tím. 4. 1. 1 Pat. 4. 5. Muq. Rom. 14. 9, 10 aur 1 Thiss. 4. 15, 17.
[62] Báb 26. 22. Rom. 3. 21. Muq. Yarm. 31. 34.
[63] Báb 3. 18, 24. Lúq. 24. 27.
[64] Báb 11. 17; 13. 39 aur 15. 9. Rom. 9. 33 aur 10. 11. Gal. 3. 22.
[65] Báb 2. 38 aur 4. 12. Yúh. 20. 31. 1 Yúh. 2. 12.
[66] Báb 5. 31.
[67] Báb 11. 15 aur 15. 8. 1 Thiss. 1. 5. Dekho báb 2. 4.
[68] Áyat 23. Muq. báb 11. 2.
[69] Muq. báb 2. 38.
[70] Dekho báb 2. 17.
[71] Dekho Mar. 16. 18.
[72] Báb 8. 36.
[73] Báb 2. 4; 11. 17 aur 15. 8.
[74] Muq. 1 Kur. 1. 14—17.
[75] Báb 2. 38. Dekho báb 8. 12, 16.

ki sárí ummat par, balki [57] un gawáhon par jo áge se Khudá ke chune húe the, ya'ní ham par, [58] jinhon ne us ke murdon men se jí uthne ke ba'd us ke sáth kháyá piyá. **42** Aur [59] us ne hamen hukm diyá, ki Ummat men manádí karo aur gawáhí do, [60] ki yih wuhí hai jo Khudá kí taraf se [61] zindon aur murdon ká munsif muqarrar kiyá gayá. **43** [62] Is shakhs kí [63] sab nabí gawáhí dete hain, ki [64] jo koí us par ímán láegá, [65] us ke nám se [66] gunáhon kí mu'áfí hásil karegá.

Rúhu'l Quds ká názil honá, aur sunnewálon ká baptisma lená.

44 Patras yih báten kah hí rahá thá, ki [67] Rúhu'l Quds un sab par názil húá, jo kalám sun rahe the. **45** Aur Patras ke sáth [68] jitne makhtún ímándár áe the, wuh sab hairán húe, ki gair-qaumon par bhí [69] Rúhu'l Quds kí bakhshish [70] járí húí[a]. **46** Kyúnki unhen [71] tarah tarah kí zabánen bolte, aur Khudá kí baráí karte suná. Patras ne jawáb diyá; **47** Kyá [72] koí pání se rok saktá hai, ki yih baptisma[b] na páen, jinhon ne [73] hamárí tarah Rúhu'l Quds páyá? **48** Aur us ne [74] hukm diyá, [75] ki unhen Yisú' Masíh ke nám se[c] baptisma[b] diyá jáe. Is par unhon ne us se darkhwást kí, ki chand roz hamáre pás rah.

a Yún. *baháí gáyí* b Yá *istibág*. c Yá *men*.

Yarúshalem kí kalísiyá men gairqaumwálon ko dákhil karne par i'tiráz, aur Patras ká jawáb.

11 [1] Aur rasúlon aur [1] bháiyon ne jo Yahúdiya men the suná, ki gair-qaumon ne bhí Khudá ká kalám qabúl kiyá. **2** Jab Patras Yarúshalem men áyá, to [2] makhtún us se yih bahs karne lage, **3** ki [3] Tú námakhtúnon ke pás gayá, aur [4] un ke sáth kháná kháyá. **4** Patras ne shurú' se wuh amr tartíbwár un se bayán kiyá, ki **5** [5] Main Yáfá shahr men du'á máng rahá thá: aur bekhudí kí hálat men ek royá dekhí, ki koí chíz[d], barí chádar kí tarah cháron konon se latakti húí, ásmán se utarkar mujh tak áí: **6** us par jab main ne gaur se nazar kí, to zamín ke chaupáe, aur janglí jánwar, aur kíre makaure, aur hawá ke parande dekhe; **7** aur yih áwáz bhí suní, ki Ai Patras, uth; zabh kar aur khá. **8** Lekin main ne kahá, ki Ai Khudáwand, hargiz nahín; kyúnki kabhí koí harám yá nápák chíz mere munh men nahín gayí. **9** Is ke jawáb men dúsrí bár ásmán se áwáz áí, ki Jin ko Khudá ne pák thahráyá hai, tú unhen harám na kah. **10** Tín bár aisá hí húá: phir wuh sárí chízen ásmán kí taraf khench lí gayín. **11** Aur dekho, usí dam tín ádmí, jo Qaisariya se mere pás bheje gaye the, us ghar ke pás á

[1] Áyat 29. Dekho Yúh. 21. 23.
[2] Báb 10. 45. Gal. 2. 12. Kul. 4. 11. Tit. 1. 10. Muq. Rom. 4. 12.
[3] Gal. 2. 12, 14.
[4] Muq. báb 10. 28.
Muq. Lúq. 15. 2.
[5] Dekho báb 10. 9—32.

d Yún. *zarf*.

khare húe, jis men ham the. [12] Rúh ne mujh se kahá, ki tú [6] bilá imtiyáz un ke sáth chalá já. Aur [7] yih chha bhái bhí mere sáth ho liye; aur ham us shakhs ke ghar men dákhil húe. [13] Us ne ham se bayán kiyá, ki main ne firishte ko apne ghar men khare húe dekhá; jis ne mujh se kahá, ki Yáfá men ádmí bhejkar Shama'ún ko bulwá le, jo Patras kahlátá hai. [14] [8] Wuh tujh se aisí báten kahegá, jin se [9] tú aur terá sárá gharáná naját páegá. [15] Jab main kalám karne lagá, to [10] Rúhu'l Quds un par is tarah názil húá, [11] jis tarah shurú' men ham par názil húá thá. [16] Aur mujhe Khudáwand kí wuh bát yád áí, jo us ne kahí thí, ki [12] Yúhanná ne to pání se baptisma[a] diyá; magar tum Rúhu'l Quds se baptisma[a] páoge. [17] Pas jab [13] Khudá ne un ko bhí [14] wuhí ni'mat dí jo ham ko [15] Khudáwand Yisú' Masíh par ímán lákar milí thí, to [16] main kaun thá, [17] ki Khudá ko rok saktá? [18] Wuh yih sunkar chup rahe, aur [18] Khudá kí baráí karke kahá; [19] To beshakk Khudá ne gair-qaumon ko bhí [20] zindagí ke liye [21] tauba kí taufíq dí hai.

Antákiyá men pahlí gair-qaumwálí kalísiyá ká hál.

[19] [22] Pas jo log us musíbat se parágandа ho gaye the, jo Stifanus ke bá'is parí thí, wuh phirte phirte Fíníke aur Kuprus aur Antákiyá men pahunche, magar Yahúdíon ke siwá aur kisí ko kalám na sunáte the. [20] Lekin un men se chand Kuprusí aur Kurení the, jo Antákiyá men ákar [23] Yúnáníon ko bhí Khudáwand Yisú' kí [24] khushkhabarí kí báten sunáne lage. [21] Aur [25] Khudáwand ká háth un par thá: aur bahut se log ímán lákar [26] Khudáwand kí taraf rujú' húe. [22] Un logon kí khabar Yarúshalem kí kalísiyá ke kánon tak pahunchí; aur unhon ne Bar-Nabá ko Antákiyá tak bhejá. [23] Wuh pahunchkar, aur [27] Khudá ká fazl dekhkar khush húá; aur un sab ko nasíhat kí, ki dilí [28] iráde se Khudáwand se lipte raho: [24] kyúnki wuh nek mard aur [29] Rúhu'l Quds aur ímán se ma'múr thá: aur bahut se log [30] Khudáwand kí kalísiyá men á mile. [25] Phir wuh Sháúl kí talásh men [31] Tarsus ko chalá gayá: [26] aur jab wuh milá, to use Antákiyá men láyá. Aur aisá húá ki wuh sál bhar tak kalísiyá kí jamá'at men shámil hote, aur bahut se logon ko ta'lím dete rahe; aur shágird pahle Antákiyá hí men [32] Masíhí kahláe.

[27] Unhín dinon men [33] chand nabí Yarúshalem se Antákiyá men áe. [28] Un men se ek ne, jis ká nám [34] Agabus thá, khare hokar [35] Rúh kí hidáyat se záhir kiyá, ki tamám dunyá men bará [36] kál paregá; aur yih [37] Klaudiyus ke 'ahd men wáqi' húá. [29] Pas shágirdon ne tajwíz kí, ki apne apne maqdúr ke muwáfiq [38] Yahúdiya men rahnewále [39] bháiyon kí khidmat ke liye kuchh bhejen. [30] Chunánchi

---

[6] Muq. báb 15. 9.
[7] Báb 10. 23, 45.
[8] Báb 10. 22.
[9] Báb 10. 2 aur 16. 15, 31—34 aur 18. 8. Yúh. 4. 53.
[10] Báb 10. 44.
[11] Báb 2. 4.
[12] Báb 1. 5. Muq. báb 19. 2. Dekho Mat. 3. 11.
[13] Dekho báb 10. 47.
[14] Dekho báb 2. 38.
[15] If. 1. 13. Dekho báb 10. 43.
[16] Muq. Rom. 9. 20.
[17] Báb 10. 47. Dekho báb 5. 39.
[18] Báb 21. 20.
[19] Muq. báb 13. 47 aur Mat. 8. 11. Dekho báb 10. 34, 35.
[20] Muq. 2 Kur. 7. 10.
[21] Dekho báb 5. 31
[22] Báb 8. 1, 4
[23] Dekho Yúh. 7. 35 aur báb 6. 1.
[24] Dekho báb 5. 42.
[25] Báb 13. 11 (hásh.). Lúq. 1. 66. Muq. Zab. 80. 17 aur 89. 21.
[26] Báb 9. 35.
[27] Báb 13. 43; 14. 26 aur 20. 24, 32. Rom. 5. 15. 2 Kur. 6. 1. If. 3. 2, 7. Kul. 1. 6. Tit. 2. 11. 'Ibr. 12. 15. 1 Pat. 5. 12. Muq. báb 4. 33 aur 15. 40.
[28] 2 Tim. 3. 10.
[29] Báb 6. 5.
[30] Báb 5. 14. Muq. áyat 26.
[31] Báb 9. 30
[32] Báb 26. 28. 1 Pat. 4. 16.
[33] Dekho báb 13. 1.
[34] Báb 21. 10.
[35] Dekho báb 2. 18 aur 8. 29.
[36] Mat. 24. 7.
[37] Báb 18. 2.
[38] Áyat 1.
[39] Muq. báb 24. 17 aur Rom. 15. 26.

a Yá *istibág*.

[40] unhon ne aisá hí kiyá, aur Bar-Nabá aur Sháúl ke háth [41] buzurgon[a] ke pás bhejá.

Herodes ká zulm, aur us ke háth se Patras ká chhúṭná.

12 [1] Us waqt men Herodes bádsháh ne satáne ke liye kalísiyá men se ba'z par háth ḍálá. [2] Aur Yúhanná ke bháí [1] Ya'qúb ko [2] talwár se qatl kiyá. [3] Jab dekhá, [3] ki yih bát Yahúdíon ko pasand áí, to Patras ko bhí giriftár kar liyá. Aur yih [4] 'Íd i Fatír ke din the. [4] Aur us ko pakarke [5] qaid kiyá, aur nigahbání ke liye chár chár sipáhíon ke [6] chár pahron men rakkhá; is iráde se ki Fasah ke ba'd us ko logon ke sámne pesh kare. [5] Pas qaidkháne men to Patras kí nigahbání ho rahí thí: magar [7] kalísiyá us ke liye ba dil o ján Khudá se du'á máng rahí thí. [6] Aur jab Herodes use pesh karne ko thá, to usí rát Patras [8] do zanjíron se bandhá húá do sipáhíon ke darmiyán sotá thá: aur pahrewále darwáze par qaidkháne kí nigahbání kar rahe the; [7] ki dekho, [9] Khudáwand ká ek firishta [10] á khaṛá húá, aur us koṭhrí men núr chamak gayá: aur us ne Patras kí paslí par [11] háth márkar use jagáyá aur kahá, ki Jald uṭh. Aur [12] zanjíren us ke háthon men se khul paṛín. [8] Phir firishte ne us se kahá; Kamar bándh, aur [13] apní jútí pahin le. Us ne aisá hí kiyá. Phir us ne us se kahá, ki Apná choga pahinkar mere píchhe ho le. [9] Wuh nikalkar us ke píchhe ho liyá, aur yih na jáná, ki jo kuchh firishte kí taraf se ho rahá hai wuh wáqa'í hai, balki [14] yih samjhá, ki royá dekh rahá hún. [10] Pas wuh pahle aur dúsre halqe men se nikalkar, us lohe ke pháṭak par pahunche, jo shahr kí taraf hai; [15] wuh áp se áp un ke liye khul gayá: pas wuh nikalkar kúche ke us sire tak gaye; aur fauran firishta us ke pás se chalá gayá. [11] Aur Patras ne [16] hosh men ákar kahá, ki Ab main ne sach sach ján liyá, ki [17] Khudáwand ne apná firishta bhejkar mujhe Herodes ke háth se [18] chhuṛá liyá, aur Yahúdí qaum kí sárí ummed toṛ dí[b]. [12] Aur is par gaur karke us [19] Yúhanná kí mán Maryam ke ghar áyá, jo Marqus kahlátá hai: wahán bahut se ádmí jama' hokar [20] du'á máng rahe the. [13] Jab us ne pháṭak kí khiṛkí khaṭkhaṭáí, to Rude nám [21] ek launḍí áwáz sunne áí; [14] aur Patras kí áwáz pahchánkar [22] khushí ke máre pháṭak na kholá, balki dauṛkar andar khabar kí, ki Patras pháṭak par khaṛá hai. [15] Unhon ne us se kahá; Tú díwání hai. Lekin wuh yaqín se kahtí rahí, ki yún hí hai. Unhon ne kahá, ki [23] Us ká firishta hogá. [16] Magar Patras khaṭkhaṭátá rahá: pas unhon ne khiṛkí kholí, aur us ko dekhkar hairán ho gaye. [17] Us ne unhen [24] háth se ishára kiyá, ki chup rahen, aur un se bayán kiyá, ki Khudáwand ne mujhe is is tarah qaidkháne se nikálá. Phir kahá, ki [25] Ya'qúb aur

a Yá *prisbutiron*.

b Yún. *Yahúdí qaum kí sárí ummed se chhuṛá liyá.*

[40] Báb 12. 25
[41] Báb 14. 23; 15. 2, 4, 6; 16. 4; 20. 17 aur 21. 18. 1 Tím. 5. 17, 19. Tit. 1. 5. Ya'q. 5. 14. 2 Yúh. 1. 3 Yúh. 1.
[1] Mat. 4. 21 aur 20. 23.
[2] 'Ibr. 11. 37.
[3] Muq. báb 24. 27 aur 25. 9.
[4] Báb 20. 6. Khur. 12. 14, 15 aur 23. 15.
[5] Dekho Lúq. 21. 12.
[6] Muq. Yúh. 19. 23.
[7] 2 Kur. 1. 11. If. 6. 18.
[8] Báb 21. 33.
[9] Dekho báb 8. 26.
[10] Lúq. 2. 9 aur 24. 4.
[11] Múq. 1 Sal. 19. 7.
[12] Báb 16. 26.
[13] Mar. 6. 9.
[14] Zab. 126. 1.
[15] Báb 5. 19 aur 16. 26.
[16] Muq. Lúq. 15. 17.
[17] Zab. 34. 7 aur 91. 11. Dán. 3. 28 aur 6. 22.
[18] Zab. 33. 18, 19. 2 Kur. 1. 10.
[19] Áyat 25. Báb 13. 5, 13 aur 15. 37, 39. Kul. 4. 10. 2 Tím. 4. 11. Filemon 24. 1 Pat. 5. 13.
[20] Áyat 5.
[21] Yúh. 18. 16, 17.
[22] Lúq. 24. 41. Muq. Paid. 45. 26.
[23] Mat. 18. 10. Dekho 'Ibr. 1. 14.
[24] Báb 13. 16; 19. 33 aur 21. 40.
[25] Báb 15. 13 aur 21. 18. Muq. Gal. 1. 19 aur 2. 9, 12.

[26] bháiyon ko is bát kí khabar kar dená; aur rawána hokar dúsrí jagah chalá gayá. 18 Jab subh húí, to sipáhí bahut ghabráe, ki Patras kyá húá. 19 Jab Herodes ne us kí talásh kí aur na páyá, to pahrewálon kí tahqíqát karke [27] un ke qatl karne ká hukm diyá; aur Yahúdiya ko chhorkar Qaisariya men já rahá.

Herodes kí maut.

20 Aur wuh Súr aur Saidá ke logon se niháyat nákhush thá. Pas wuh ek dil hokar us ke pás áe, aur bádsháh ke hájib Blastus ko [28] apní taraf karke sulh cháhí, [29] is liye ki un ke mulk ko bádsháh ke mulk se rasad pahunchtí thí. 21 Pas Herodes ek din muqarrar karke, aur sháhána poshák pahinkar [30] takht i 'adálat par baithá, aur un se kalám karne lagá. 22 Log pukár uthe, ki Yih to Khudá kí áwáz hai, na insán kí. 23 Usí dam [31] Khudá ke firishte ne use márá, is liye ki [32] us ne Khudá kí tamjíd na kí: aur wuh kíre parke mar gayá.

24 Magar [33] Khudá [a] ká kalám taraqqí kartá aur phailtá gayá.

25 [34] Aur Bar-Nabá aur Sháúl apní khidmat púrí karke, aur [35] Yúhanná ko jo Marqus kahlátá hai sáth lekar, Yarúshalem se wápas áe.

Antákiyá se Bar-Nabá aur Sháúl ká bashárat ke liye bhejá jáná.

13 1 Antákiyá men, us kalísiyá ke muta'alliq jo wahán thí, kaí [1] nabí aur [1] mu'allim the, ya'ní [2] Bar-Nabá, aur Shama'ún jo Kálá kahlátá hai, aur [3] Lúkiyus Kurení, aur Manáhem jo chauthái mulk ke hákim [4] Herodes ke sáth palá thá, aur Sháúl. 2 Jab wuh Khudáwand kí 'ibádat kar rahe, aur roze rakh rahe the, to [5] Rúhu'l Quds ne kahá, ki Mere liye Bar-Nabá aur Sháúl ko [6] us kám ke wáste [7] makhsús kar do, jis ke wáste main ne un ko buláyá hai. 3 Tab unhon ne roza rakhkar, aur [8] du'á mángkar, aur un par háth rakhkar, [9] unhen rukhsat kiyá.

Kuprus ke jazíre men Bar-Nabá aur Sháúl ke kám kí kaifíyat.

4 Pas wuh [10] Rúhu'l Quds ke bheje húe Silúkiya ko gaye, aur wahán se jaház par Kuprus ko chale. 5 Aur Salamís men pahunchkar, Yahúdíon ke [11] 'ibádatkhánon men Khudá ká kalám sunáne lage: aur [12] Yúhanná un ká [13] khádim thá. 6 Aur us tamám tápú men hote húe Páfus tak pahunche; wahán unhen ek Yahúdí [14] jádúgar [b] aur [15] jhúthá nabí, Bar-Yisú' nám, milá. 7 Wuh Sirgiyus Paulus [16] súbe ke sáth thá, jo sáhib i tamíz thá. Is ne Bar-Nabá aur Sháúl ko bulákar, Khudá ká kalám sunná cháhá. 8 Magar Ilímás [14] jádúgar [b] ne, (ki yihí us ke nám ká tarjuma hai,) un kí [17] mukhálafat kí, aur [18] súbe ko ímán láne se rokná cháhá. 9 Aur Sháúl ne, jis ká nám Paulus bhí hai, [19] Rúhu'l Quds se bharkar us par gaur se

a N. Khudáwand.

b Yá majúsí.

[26] Dekho Yúh. 21. 23.
[27] Muq. báb 16. 27 aur 27. 42.
[28] Mat. 28. 14 (Yún.).
[29] Muq. 1 Sal. 5. 9 aur 'Azra 3. 7 aur Hiz. 27. 17.
[30] Mat. 27. 19.
[31] Muq. 2 Sam. 24. 16 aur 2 Sal. 19. 35. Dekho báb 8. 26.
[32] Zab. 115. 1.
[33] Dekho báb 6. 7.
[34] Báb 11. 29, 30.
[35] Dekho áyat 12.
[1] Báb 11. 27, 15. 32; 19. 6 aur 21. 9, 10. Rom. 12. 6, 7. Dekho 1 Kur. 12. 28, 29.
[2] Báb 11. 22–26.
[3] Rom. 16. 21 (?).
[4] Dekho Lúq. 3. 1.
[5] Muq. báb 20. 28. Dekho báb 8. 29.
[6] Dekho báb 9. 15.
[7] Rom. 1. 1. Gal. 1. 15.
[8] Dekho báb 6. 6.
[9] Báb 14. 26.
[10] Áyat 2. Muq. báb 16. 6, 7.
[11] Áyat 14. Báb 9. 20; 14. 1; 17. 1, 2, 10, 17; 18. 4, 19 aur 19. 8. Muq. áyat 46. Dekho Mar. 6. 2.
[12] Dekho báb 12. 12.
[13] Muq. báb 19. 22.
[14] Báb 8. 9, 11.
[15] Dekho Mat. 7. 15.
[16] Áyát 8, 12. Báb 18. 12 aur 19. 38.
[17] Muq. Khur. 7. 11 aur 2 Tim. 3. 8
[18] Áyát 7, 12.
[19] Báb 4. 8.

nazar kí, 10 aur kahá, ki Ai [20]Iblís ke farzand, tú jo tamám makkárí aur [21]sharárat se bhará húá, aur har tarah kí nekí ká dushman hai, kyá [22]Khudáwand kí sídhí ráhon ko [23]bigárne se báz na áegá? 11 Ab dekh, [24]tujh par Khudáwand ká gazab[a] hai, aur tú andhá hokar [25]kuchh muddat tak súraj ko na dekhegá. Usí dam kohar aur andherá us par chhá gayá; aur wuh dhúndhtá phirá, ki [26]koí us ká háth pakarke le chale. 12 Tab súba yih májará dekhkar, aur [27]Khudáwand kí ta'lím se hairán hokar, ímán le áyá.

Pisidiya ke Antákiyá ke 'ibádatkháne men Paulus ká wa'z.

13 Phir Paulus aur us ke sáthí Páfus se jaház par rawána hokar, Pamfúliya ke Pirga men áe: aur [28]Yúhanná un se judá hokar, [29]Yarúshalem ko wápas chalá gayá. 14 Aur wuh Pirga se chalkar Pisidiya ke Antákiyá men pahunche; aur [30]Sabt ke din [31]'ibádatkháne men já baithe. 15 Phir [32]Tauret aur nabíon kí kitáb ke [33]parhne ke ba'd [34]'ibádatkháne ke sardáron ne unhen kahlá bhejá, ki Ai bháiyo, agar logon kí [35]nasíhat ke wáste tumháre dil men koí bát ho, to bayán karo. 16 Pas Paulus ne khare hokar aur [36]háth se ishára karke kahá; Ai Isráílío, aur ai [37]khudátarso, suno. 17 [38]Is ummat i Isráíl ke Khudá ne [39]hamáre bápdádon ko chun liyá, aur [40]jab yih ummat Misr ke mulk men pardesíon kí tarah rahtí thí, to [41]us ko sarbaland kiyá, aur [42]zabardast háth se unhen wahán se nikál láyá. 18 Aur koí [43]chálís baras tak [44]biyábán men un kí 'ádaton kí bardásht kartá rahá. 19 Aur Kan'án ke mulk men [45]sát qaumon ko [46]gárat karke, takhmínan sárhe chár sau baras men [47]un ká mulk in kí mírás kar diyá. 20 Aur in báton ke ba'd [48]Samwíl nabí ke zamáne tak [49]un men qází muqarrar kiye. 21 Is ke ba'd [50]unhon ne bádsháh ke liye darkhwást kí: aur [51]Khudá ne Binyámín ke qabíle men se ek shakhs, Sháúl [52]Qísh ke bete ko chálís baras ke liye un par muqarrar kiyá. 22 Phir [53]use ma'zúl karke [54]Dáúd ko un ká bádsháh banáyá; jis kí bábat us ne yih gawáhí dí, ki [b]Mujhe ek shakhs Yishai ká betá Dáúd [55]mere dil ke muwáfiq mil gayá; [56]wuhí merí tamám marzíon ko púrá karegá. 23 [57]Isí kí nasl men se Khudá ne [58]apne wa'de ke muwáfiq Isráíl ke pás [59]ek munjí, ya'ní Yisú' ko bhej diyá[c]; 24 jis ke áne se pahle [60]Yúhanná ne Isráíl kí tamám ummat ke sámne [61]tauba ke baptisma[d] kí manádí kí. 25 Aur jab Yúhanná apná daur púrá karne ko thá, to [62]us ne kahá, ki Tum mujhe kyá samajhte ho? Main wuh nahín: balki dekho, mere ba'd wuh shakhs ánewálá hai, jis ke pánwon kí jútiyon ká tasma main kholne ke láiq nahín. 26 Ai bháiyo,

[20] Dekho Mat. 13. 38.
[21] Muq. báb 18. 14.
[22] Hús. 14. 9. 2 Pat. 2. 15 Muq. báb 18. 25, 26.
[23] Muq. Mík. 3. 9.
[24] Báb 11. 21 (hásh: ke liye). Khur. 9. 3 (hásh: ke liye). 1 Sam. 5. 6, 7, 11 (hásh: ke liye). Zab. 32. 4 (hásh: ke liye). Muq. 'Ibr. 10. 31 (hásh: ke liye) aur 1 Pat. 5. 6 (hásh: ke liye).
[25] Muq. Lúq. 4. 13.
[26] Muq. báb 9. 8 aur 22. 11.
[27] Muq. áyat 49 aur báb 15. 35.
[28] Áyat 5.
[29] Báb 12. 12.
[30] Áyát 42, 44. Báb 16. 13; 17. 2 aur 18. 4.
[31] Dekho áyat 5.
[32] Dekho Lúq. 16. 16.
[33] Báb 15. 21.
[34] Dekho Mar. 5. 22.
[35] 'Ibr. 13. 22.
[36] Dekho báb 12. 17.
[37] Áyat 26. Báb 10. 2, 22.
[38] Dekho Mat. 15. 31.
[39] Ist. 7. 6—8.
[40] Báb 7. 17. Khur. 1. 1, 7, 12. Zab. 105. 23, 24.
[41] Gin. 24. 7.
[42] Khur. 6. 6 aur 13. 14, 16.
[43] Dekho báb 7. 36.
[44] Muq. Ist. 9. 5—24.
[45] Ist. 7. 1.
[46] Dekho báb 7. 45.
[47] Yash. 14. 1, 2 aur 19. 51. Zab. 78. 55 aur 136. 21, 22.
[48] Dekho báb 3. 24.
[49] Qáz. 2. 16 aur 3. 9.
[50] 1 Sam. 8. 5.
[51] 1 Sam. 10. 1.
[52] 1 Sam. 9. 1, 2.
[53] 1 Sam. 15. 23, 26, 28 aur 16. 1. Muq. Hús. 13. 11.
[54] 1 Sam. 16. 13. 2 Sam. 2. 4 aur 5. 3.
[55] Báb 7. 46.
[56] Áyat 36.
[57] Dekho Mat. 1. 1.
[58] Zab. 132. 11. Muq. áyát 32, 33.
[59] Dekho Lúq. 2. 11.
[60] Báb 1. 21. Mat. 3. 1.
[61] Báb 19. 4. Mar. 1. 4. Lúq. 3. 3. Muq. báb 2. 38 aur Mat. 3. 11.
[62] Yúh. 1. 20, 27. Muq. Mat. 3. 11 aur Mar. 1. 7 aur Lúq. 3. 16.

a Yún. *háth.*

b Zabúr 89. 20; 1 Samwíl 13. 14.
c Yún. *láyá.*
d Yá *istibág.*

Ibráhím ke farzando[a], aur ai [63]khudátarso[b], [64]is naját ká [65]kalám hamáre pás bhejá gayá. 27 Kyúnki Yarúshalem ke rahnewálon aur un ke sardáron ne [66]na use pahcháná, aur na [67]nabíon kí báten samjhín, jo har Sabt ko sunái játí hain; [68]is liye us par fatwá dekar un ko púrá kiyá. 28 Aur [69]agarchi us ke qatl kí koí wajh na milí, [70]taubhí unhon ne Pílátus se us ke qatl kí darkhwást kí. 29 Aur jo kuchh us ke haqq men likhá thá, jab [71]us ko tamám kar chuke, to use [72]salíb[c] par se [73]utárkar qabr men rakkhá. 30 Lekin [74]Khudá ne use murdon men se jiláyá: 31 aur [75]wuh bahut dinon tak un ko dikhái diyá, [76]jo us ke sáth [77]Galíl se Yarúshalem men áe the; ummat ke sámne [78]ab wuhí [79]us ke gawáh hain. 32 Aur ham tum ko [80]us wa'de ke báre men, jo bápdádon se kiyá gayá thá, yih khushkhabarí dete hain, 33 [81]ki Khudá ne Yisú' ko jilákar, hamárí aulád ke liye usí wa'de ko púrá kiyá; chunánchi dúsre Mazmúr men likhá hai, ki [82][d]Tú merá betá hai, áj tú mujh se paidá húá. 34 Aur us ke is tarah murdon men se jiláne kí bábat, ki [83]phir [84]kabhí na mare[e], us ne yún kahá, ki [f]Main Dáúd kí pák aur sachchí ni'maten tumhen dúngá. 35 Chunánchi wuh ek áur Mazmúr men bhí kahtá hai, ki [85][g]Tú apne Muqaddas ke sarne kí naubat pahunchne na degá. 36 Kyúnki Dáúd to apne waqt men [86]Khudá kí marzí ká tábi'dár rahkar [87]so gayá, aur [88]apne bápdádon se já milá, aur us ke sarne kí naubat pahunchí: 37 magar jis ko [89]Khudá ne jiláyá, us ke sarne kí naubat nahín pahunchí. 38 Pas, ai bháiyo, tumhen ma'lúm ho, [90]ki usí ke wasíle se tum ko [91]gunáhon kí mu'áfí kí khabar dí játí hai. 39 Aur Músá kí sharí'at ke bá'is [92]jin báton se tum barí nahín ho[h] sakte the, un sab se [93]har ek ímán lánewálá us ke bá'is barí hotá[i] hai. 40 Pas khabardár, aisá na ho ki jo nabíon kí kitáb men áyá hai, wuh tum par sádiq áe, ki

41 [94][k]Ai tahqír karnewálo,
dekho, ta'ajjub karo, aur
[95]mit jáo;
Kyúnki main tumháre
zamáne men ek kám
kartá hún,
Aisá kám, ki agar koí tum
se bayán kare, to kabhí
us ká yaqín na karoge.

42 Un ke báhar játe waqt log minnat karne lage, ki agle sabt ko bhí yih báten hamen sunái jáen. 43 Jab majlis barkhwást húí, to bahut se Yahúdí aur [96]khudáparast [97]naumuríd Yahúdí Paulus aur Bar-Nabá ke píchhe ho liye. Unhon ne un se kalám kiyá, aur targíb dí, ki [98]Khudá ke fazl par [99]qáim raho.

[63] Áyat 16. [64] Muq. báb 5. 20. Dekho báb 4. 12. [65] Báb 10. 36 Muq. If. 1. 13. [66] Muq. 2 Kur. 3. 14, 15. Dekho báb 3. 17. [67] Áyat 15. Muq. báb 15. 21. [68] Dekho Lúq. 24. 20, 26, 27, 44. [69] Muq. Mar. 14. 55 aur Lúq. 23. 22. [70] Báb 2. 23 aur 3. 14, 15. Lúq. 23. 23. [71] Lúq. 18. 31 aur 24. 44. Yúh. 19. 28, 30, 36, 37. [72] Dekho báb 5. 30. [73] Mat. 27. 59, 60. Mar. 15. 46. Lúq. 23. 53. Yúh. 19. 38, 41, 42. [74] Dekho báb 2. 24. [75] Dekho báb 1. 3. [76] Mar. 15. 41. [77] Báb 1. 11 aur 2. 7. [78] Dekho Lúq. 24. 48. [79] Dekho báb 1. 8. [80] Báb 26. 6. Rom. 4. 13 aur 15. 8. Gal. 3. 16. Muq. Rom. 9. 4. [81] Muq. áyat 23 aur Lúq. 1. 69—73. [82] 'Ibr. 1. 5 aur 5. 5. [83] Rom. 6. 9 Muq. 'Ibr. 9. 25—28. [84] Áyát 35—37. [85] Báb 2. 27.

[86] Áyat 22. Báb 20. 27. [87] 2 Sam. 7. 12. Muq. báb 2. 29. [88] Qáz. 2. 10. [89] Áyat 30. [90] Lúq. 24. 47. 1 Yúh. 2. 12. [91] Báb 5. 31. [92] Rom. 2. 13; 3. 20 aur 8. 3. Gal. 2. 16 aur 3. 11. If. 2. 9. 2 Tim. 1. 9. Tit. 3. 5. Muq. 'Ibr. 7. 19. [93] Rom. 3. 28. Dekho báb 10. 43. [94] Muq. Yas'. 29. 14. [95] Ya'q. 4. 14. [96] Áyat 50 Báb 16. 14 aur 17. 4, 17. [97] Báb 2. 10 aur 6. 5. Mat. 23. 15. [98] Yahúdáh 4. Dekho báb 11. 23. [99] Yahúdáh 21.

a Yún. *Ibráhím kí nasl ke farzando.*
b Yún. *tum men jo Khudá se darte ho.*
c Yún. *lakrí.* d Zabúr 2. 7.
e Yún. *kí sarúhat kí taraf na mure.*
f Yasha'yáh 55. 3. g Zabúr 16. 10.
h Yún. *rástbáz nahín thahr.*
i Yún. *rástbáz thahrtá.*
k Habaqqúq 1. 5.

Gair-qaumon ko bhí kalám sunáná aur rasúlon ká nikálá jáná.

44 Dúsre Sabt ko taqríban sárá shahr Khudá ká kalám sunne ko ikatthá húá. 45 [100] Magar [101] Yahúdí itní bhír dekhkar [102] hasad men bhar gaye, aur Paulus kí báton kí mukhálafat karne, aur [103] kufr bakne lage. 46 Paulus aur Bar-Nabá diler hokar bole, ki zarúr thá ki Khudá ká kalám [104] pahle tumhen sunáyá jáe. Lekin [105] chúnki tum us ko radd karte ho, aur apne áp ko [106] hamesha kí zindagí ke náqábil thahráte ho, to dekho, ham [107] gair-qaumon kí taraf mutawajjih hote hain. 47 [108] Kyúnki Khudáwand ne hamen yih hukm diyá hai, ki

[109] [a] Main ne tujh ko [110] gair-qaumon ke liye núr muqarrar kiyá,
Táki tú zamín kí intihá tak [111] naját ká bá'is ho.

48 Gair-qaumwále yih sunkar khush húe, aur [112] Khudá [b] ke kalám kí baráí karne lage: aur jitne hamesha kí zindagí ke liye muqarrar kiye gaye the, ímán le áe. 49 Aur us tamám 'iláqe men Khudá ká kalám phail gayá. 50 [113] Magar Yahúdíon ne khudáparast aur [114] 'izzatwálí 'auraton aur shahr ke raíson ko ubhárá, aur [115] Paulus aur Bar-Nabá ke satáne par ámáda karke; [116] inhen apní sarhaddon se nikál diyá. 51 Yih [117] apne pánwon kí khák un ke sámne [c] jhárkar Ikuniyum ko gaye. 52 Magar shágird [118] khushí aur [119] Rúhu'l Quds se ma'múr hote rahe.

Ikuniyum men bashárat ká hál.

14 1 Aur Ikuniyum men aisá húá ki [1] wuh sáth sáth Yahúdíon ke 'ibádatkháne men gaye, aur aisí taqrír kí, ki Yahúdíon aur Yúnáníon dono kí ek barí jamá'at ímán le áí. 2 [2] Magar [3] náfarmán Yahúdíon ne gair-qaumon ke dilon men josh paidá karke, un ko [4] bháiyon kí taraf se badgumán kar diyá. 3 Pas wuh bahut 'arse tak wahán rahe, aur Khudáwand ke bharose par dilerí se kalám karte the; aur [5] wuh un ke háthon se [6] nishán aur 'ajíb kám karáke [7] apne fazl ke kalám kí gawáhí detá thá. 4 Lekin shahr ke logon men [8] phút par gayí: [9] ba'z Yahúdíon kí taraf ho gaye, aur ba'z rasúlon kí taraf. 5 Magar jab gair-qaumwále aur Yahúdí [10] unhen be'izzat aur [11] sangsár karne ko, apne sardáron samet un par charhe; 6 to wuh is se wáqif hokar [12] Lukáuniya ke shahron [13] Lustra aur Dirbe aur un ke girdnawáh men bhág gaye; 7 aur wahán khushkhabarí sunáte rahe.

Lustra men Paulus ká mu'jiza aur wa'z.

8 Aur Lustra men ek shakhs baithá thá, jo pánwon se láchár thá; wuh [14] janam ká langrá thá, aur kabhí na chalá thá. 9 Wuh Paulus ko báten karte sun rahá thá; aur jab is ne us kí taraf gaur karke

---

a Yasha'yáh 49. 6. b N. *Khudáwand.* c Yún. *barkhiláf.*

[100] Muq. báb 19. 9.
[101] Muq. 1 Thiss. 2. 16.
[102] Dekho báb 5. 17.
[103] Báb 18. 6 aur 26. 11. 1 Tím. 1. 20. Muq. Ya'q. 2. 7.
[104] Áyát 5, 14. Dekho báb 3. 26.
[105] Dekho Mat. 21. 43.
[106] Dekho Mat. 22. 8.
[107] Báb 18. 6; 22. 21; 26. 17, 18, 20 aur 28. 28. Dekho báb 9. 15.
[108] Muq. báb 11. 18.
[109] Muq. Yas'. 45. 22.
[110] Yas'. 42. 6. Lúq. 2. 32.
[111] Muq. áyat 26 aur báb 1. 8.
[112] Muq. 2 Thiss. 1. 12.
[113] Muq. báb 14. 2, 19; 17. 5, 13; 18. 12; 20. 3, 19 aur 21. 27.
[114] Báb 17. 12.
[115] 2 Tím. 3. 11.
[116] 1 Thiss. 2. 15.
[117] Mat. 10. 14. Mar. 6. 11. Lúq. 9. 5. Muq. báb 18. 6.
[118] Muq. 1 Thiss. 1. 6. Dekho Mat. 5. 12 aur Yúh. 16. 22.
[119] Dekho báb 2. 4.
[1] Dekho báb 13. 5.
[2] Dekho báb 13. 50.
[3] Báb 19. 9. Yúh. 3. 36. Rom. 15. 31.
[4] Dekho Yúh. 21. 23.
[5] Báb 15. 8. 'Ibr. 2. 4. Muq. Mar. 16. 20.
[6] Báb 4. 29, 30.
[7] Báb 20. 32.
[8] Báb 23. 7.
[9] Muq. báb 17. 4, 5; 19. 9 aur 28. 24.
[10] 1 Thiss. 2. 2. Muq. 2 Kur. 12. 10.
[11] Muq. áyat 19.
[12] Dekho Mat. 10. 23.
[13] 2 Tím. 3. 11.
[14] Báb 3. 2.

[15] Dekho Mat. 9. 2. [16] Muq. Mar. 10. 52.
[17] Muq. báb 3. 8 aur Yas'. 35. 6.
[18] Báb 8. 10 aur 28. 6.
[19] Muq. báb 19. 35 aur 28. 11 (Yun.).
[20] Muq. Dan. 2. 46.
[21] Dekho Paid. 37. 29.
[22] Dekho báb 10. 26.
[23] Ya'q. 5. 17
[24] 1 Sam. 12. 21. Yarm. 14. 22. Muq. Ist. 32. 21 aur 1 Kur. 8. 4.
[25] Dekho Mat. 16. 16
[26] Báb 15. 19 aur 26. 18, 20. Lúq. 1. 16. 1 Thiss. 1. 9. Muq. báb 15. 3 aur Ya'q. 5. 19, 20. Dekho báb 9. 35.
[27] Báb 17. 24. Paid. 1. 1. Khur. 20. 11. Zab. 146. 6. Muk. 4. 11: 10. 6 aur 14. 7.
[28] Muq. báb 17. 30 aur 1 Pat. 4. 3.
[29] Muq. Zab. 81. 13 aur Mik. 4. 5.
[30] Muq. báb 17. 27 aur Rom. 1. 19, 20.
[31] Muq. Gin. 10. 32.
[32] Akhbár 26. 4. Ist. 11. 14 aur 28. 12. Aiy. 5. 10. Zab. 65. 10 aur 147. 8, 18. Hiz. 34. 26. Yúel. 2. 23. Mat. 5. 45, waghaira.
[33] Zab. 67. 6 aur 85. 12. Hiz. 34. 27. Yúel 2. 24. Zak. 8. 12.
[34] Zab. 104. 27.
[35] Zab. 104. 15.

[15]dekhá, ki us men [16]shifá páne ke láiq ímán hai, 10 to barí áwáz se kahá, ki Apne pánwon ke bal sídhá khará ho já. Pas wuh [17]uchhalkar chalne phirne lagá. 11 Logon ne Paulus ká yih kám dekhkar, Lukáuniya kí bolí men baland áwáz se kahá, ki [18]Ádmíon kí súrat men deotá utarkar hamáre pás áe hain. 12 Aur unhon ne Bar-Nabá ko [19]Zyús kahá, aur Paulus ko Hirmes, is liye ki yih kalám karne men sabaqat rakhtá thá. 13 Aur [19]Zyús ke us mandir ká pujárí, jo un ke shahr ke sámne thá, bail aur phúlon ke hár phátak par lákar, logon ke sáth [20]qurbání karní cháhtá thá. 14 Jab Bar-Nabá aur Paulus rasúlon ne yih suná, to [21]apne kapre phárkar logon men já kúde, aur pukár pukárkar 15 kahne lage, ki Logo, [22]tum yih kyá karte ho? ham bhí tumháre [23]hamtabí'at insán hain, aur tumhen khushkhabarí sunáte hain, táki in [24]bátil chízon se kanára karke us [25]zinda [26]Khudá kí taraf phiro, [27]jis ne ásmán aur zamín aur samundar aur jo kuchh un men hai paidá kiyá: 16 us ne agle zamáne men [28]sab qaumon ko [29]apní apní ráh chalne diyá. 17 Táham [30]us ne apne áp ko begawáh na chhorá; chunánchi us ne [31]mihrbánián kín, aur [32]ásmán se tumháre liye pání barsáyá, aur [33]barí barí paidáwár ke mausim 'atá kiye, aur tumháre dilon ko [34]khurák aur [35]khushí se bhar diyá. 18 Yih báten kahkar bhí logon ko mushkil se roká, ki un ke liye qurbání na karen.

Taklífon aur mihnaton ke ba'd rasúlon ká Súriya ke Antákiyá ko wápas áná.

19 [36]Phir ba'z Yahúdí Antákiyá aur Ikuniyum se áe: aur logon ko apní taraf karke, [37]Paulus ko sangsár kiyá, aur us ko murda samajhkar shahr ke báhar ghasít le gaye. 20 Magar jab shágird us ke girdágird á khare húe, to wuh uthkar shahr men áyá: aur dúsre din Bar-Nabá ke sáth Dirbe ko chalá gayá. 21 Aur wuh us shahr men khushkhabarí sunákar, aur bahut se [38]shágird karke, Lustra, aur Ikuniyum, aur Antákiyá ko wápas áe, 22 aur shágirdon ke dilon ko [39]mazbút karte, aur yih nasíhat dete the, ki [40]ímán par qáim raho, aur kahte the; Zarúr hai ki [41]ham bahut musíbaten sahkar Khudá kí bádsháhat men dákhil hon. 23 Aur unhon ne har ek kalísiyá men [42]un ke liye buzurgon[a] ko muqarrar kiyá, aur roze se du'á mángkar, [43]unhen Khudáwand ke sipurd kiyá, jis par wuh ímán láe the. 24 Aur Pisidiya men se hote húe Pamfúliya men pahunche. 25 Aur Pirga men kalám sunákar, Attaliya ko gaye; 26 aur wahán se jaház par us Antákiyá men áe, [44]jahán us kám ke liye, jo unhon ne ab púrá kiyá, [45]Khudá ke fazl ke sipurd kiye gaye the. 27 Wahán pahunchkar unhon ne kalísiyá ko jama' kiyá, aur un ke

[36] Dekho báb 13. 45, 50.
[37] 2 Kur. 11. 25. Muq. áyat 5 aur 2 Tím. 3. 11. Dekho báb 7. 58.
[38] Mat. 28. 19.
[39] Báb 15. 32, 41. Muq. báb 18. 23 aur 1 Thiss. 3. 2, 13.
[40] Báb 13. 43. Kul. 1. 23.
[41] Yúh. 15. 20 aur 16. 33. 1 Thiss. 3. 3. 2 Tím. 3. 12. Muq. báb 9. 16 aur Mar. 10. 30 aur Lúq. 22. 28, 29 aur Rom. 8. 17 aur Fil. 1. 29 aur 2 Thiss. 1. 5 aur 2 Tím. 2. 12 aur 1 Pat. 5. 10 aur Muk. 1. 9.
[42] Dekho báb 11. 30. Muq. Tit. 1. 5.
[43] Báb 20. 32.
[44] Báb 13. 3.
[45] Báb 15. 40.

a Ya *prisbutiron.*

sámne [46]bayán kiyá, ki Khudá ne hamárí ma'rifat kyá kuchh kiyá, aur [47]yih ki us ne gair-qaumon ke liye [48]ímán ká [49]darwáza khol diyá. 28 Aur wuh shágirdon ke pás muddat tak rahe.

Músawí sharí'at ke mánne ke báre men kalísiyá ká faisala.

15 [1] Phir ba'z log Yahúdiya se ákar [2]bháiyon ko ta'lím dene lage, ki Agar [3]Músá kí rasm ke muwáfiq tumhárá [4]khatna na ho, to tum naját nahín pá sakte. 2 Pas jab Paulus aur Bar-Nabá kí un se bahut takrár aur [5]bahs húí, to kalísiyá ne yih thahráyá, ki Paulus aur Bar-Nabá, aur un men se chand âur shakhs is mas'ale ke liye [6]rasúlon aur buzurgon[a] ke pás Yarúshalem jáen. 3 Pas kalísiyá ne [7]un ko rawána kiyá, aur wuh [8]gair-qaumon ke rujú' láne ká bayán karte húe Fíníke aur Sámariya se guzre: aur [9]sab bháiyon ko bahut khush karte gaye. 4 [10]Jab Yarúshalem men pahunche, to kalísiyá aur [11]rasúl aur buzurg[b] un se khushí ke sáth mile, aur [8]unhon ne sab kuchh bayán kiyá, jo Khudá ne un kí ma'rifat kiyá thá. 5 Magar [12]Farísíon ke firqe men se jo ímán láe the, un men se ba'z ne uthkar kahá, [13]ki [14]Un ká khatna karáná, aur un ko Músá kí sharí'at par 'amal karne ká hukm dená zarúr hai.

6 [15]Pas [16]rasúl aur buzurg[b] is bát par gaur karne ke liye jama' húe. 7 Aur bahut [17]bahs ke ba'd, Patras ne khare hokar un se kahá, ki

Ai bháiyo, tum jánte ho ki bahut 'arsa húá, jab[c] Khudá ne tum logon men se mujhe chuná, ki [18]gair-qaumen merí zabán se [19]khushkhabarí[d] ká kalám sunkar ímán láen. 8 Aur Khudá ne, [20]jo dilon kí jántá hai, [21]un ko bhí hamárí tarah Rúhu'l Quds dekar [22]un kí gawáhí dí; 9 aur [23]ímán ke wasíle se [24]un ke dil pák karke, [25]ham men aur un men kuchh farq na rakkhá. 10 Pas ab tum [26]shágirdon kí gardan par aisá júá rakhkar, [27]jis ko na hamáre bápdádá uthá sakte the, na ham, [28]Khudá ko kyún ázmáte ho? 11 Hálánki [29]ham ko yaqín hai, ki [25]jis tarah wuh [30]Khudáwand Yisú' ke [31]fazl hí se naját páenge, usí tarah ham bhí páenge.

12 Phir sárí jamá'at chup rahí, aur Paulus aur Bar-Nabá ká bayán sunne lagí, [32]ki Khudá ne un kí ma'rifat gair-qaumon men kaise kaise nishán aur 'ajíb kám záhir kiye. 13 Jab wuh khámosh húe, to [33]Ya'qúb kahne lagá, ki

Ai bháiyo, merí suno: 14 [34]Shama'ún ne bayán kiyá hai, ki Khudá ne pahle pahal gair-qaumon par kis tarah tawajjuh kí, táki un men se [35]apne nám kí ek ummat baná le. 15 Aur nabíon kí báten bhí is ke mutábiq hain; chunánchi likhá hai, ki

a Yá *prisbutiron.* b Yá *prisbutir.*

c Yún. *jánte ho, ki qadím dinon se.*
d Yá *Injíl.*

[46] Báb 15. 4. Muq. báb 15. 3, 12 aur 21. 19. [47] Muq. báb 11. 18. [48] Muq. Hús. 2. 15. [49] 1 Kur. 16. 9. 2 Kur. 2. 12. Kul. 4. 3. Muk. 3. 8.
[1] Áyat 24. [2] Áyát 3, 22, 23, 36, 40. Dekho Yúh. 21. 23. [3] Báb 6. 14. Ahb. 12. 3. [4] Áyat 5. Gal. 5. 2. Muq. 1 Kur. 7. 18 aur Gal. 2. 11, 14. [5] Áyat 7. [6] Áyát 4, 6, 22, 23. Báb 16. 4. Dekho báb 5. 12 aur 11. 30. [7] Báb 21. 5. Rom. 15. 24. 1 Kur. 16. 6, 11. 2 Kur. 1. 16. Tit. 3. 13. 3 Yúh. 6. Muq. báb 17. 15. [8] Dekho báb 14. 27. [9] Báb 11. 18. [10] Muq. báb 21. 17. [11] Áyat 2. [12] Dekho báb 24. 5. [13] Áyat 1. [14] Gal. 5. 3.
[15] Muq. áyát 12, 25. [16] Áyat 2. [17] Áyat 2. [18] Báb 10. 2.. [19] Báb 20. 24. If. 1. 13. Kul. 1. 5. 1 Thiss. 1. 5. [20] Báb 1. 24. [21] Báb 10. 44, 47 aur 11. 15, 17. Muq. áyat 28 aur Gal. 3. 2. [22] Báb 14. 3. [23] Dekho báb 10. 43. [24] Zab. 51. 10. Muq. báb 26. 18 aur 2 Kur. 7. 1 aur 1 Pat. 1. 22. [25] Báb 11. 12. Rom. 3. 22—24. If. 3. 6. Muq. báb 10. 28, 34. [26] Gal. 5. 1. Muq. áyat 28. [27] Muq. Mat. 11. 28 aur 23. 4, aur Lúq. 11. 46. [28] Zab. 106. 14. Yas'. 7. 12. Muq. báb 5. 9 aur 1 Kur. 10. 9 aur 'Ibr. 3. 9, wag: [29] Muq. báb 16. 31. [30] Rom. 5. 15. [31] If. 2. 5, 8. 2 Tim. 1. 9. Tit. 2. 11 aur 3. 7. Muq. Rom. 3. 24 aur 1 Thiss. 5. 9. [32] Áyat 4. Dekho báb 14. 27. [33] Dekho báb 12. 17. [34] 2 Pat. 1. 1. Muq. áyat 7. [35] Muq. báb 18. 10 aur Ist. 7. 6 aur Yas'. 43. 21 aur Rom. 9. 24—26.

16 [36a]In báton ke ba'd main phir ákar,
Dáúd ke gire húe khaime ko utháúngá;
Aur us ke phate túte kí marammat karke,
Use khará karúngá:
17 Táki báqí ádmí,
Ya'ní sab qaumen [37]jo mere nám kí kahlátí hain,
[38]Khudáwand ko talásh karen.
18 Yih wuhí Khudáwand farmátá hai [39]jo dunyá ke shurú' se in báton kí khabar detá áyá hai.
19 Pas [40]merá faisala yih hai, ki jo gair-qaumon men se [41]Khudá kí taraf rujú' hote hain, ham un ko taklíf na den; 20 magar un ko likh bhejen, [42]ki [43]buton kí makrúhát, aur [44]harámkárí, aur [45]galághonte húe jánwaron, aur [45]lahú se parhez karen. 21 Kyúnki qadím zamáne se har shahr men Músá kí Tauret kí manádí karnewále hote chale áe hain, aur [46]wuh har Sabt ko 'ibádatkhánon men sunáí játí hai.
22 Is par [47]rasúlon aur buzurgon[b] ne, sárí kalísiyá samet, munásib jáná, ki apne men se chand shakhs chunkar, Paulus aur Bar-Nabá ke sáth Antákiyá ko bhejen; ya'ní Yahúdáh ko jo [48]Bar-Sabbá kahlátá hai, aur [49]Silás ko; yih shakhs bháiyon men muqaddam the: 23 aur un ke háth yih likh bhejá, ki Antákiyá aur Súriya aur Kilikiya ke rahnewále bháiyon ko, jo gair-qaumon men se hain, [47]rasúlon aur buzurg bháiyon ká [50]salám pahunche. 24 Chúnki ham ne suná hai, ki [51]ba'z ne ham men se, jin ko ham ne hukm na diyá thá, wahán jákar[c] [52]tumhen apní báton se ghabrá diyá, aur tumháre dilon ko ulat diyá; 25 is liye ham ne [53]ek dil hokar munásib jáná, ki ba'z chune húe ádmíon ko apne [54]'azízon Bar-Nabá aur Paulus ke sáth tumháre pás bhejen: 26 yih dono [55]aise ádmí hain, jinhon ne [56]apní jánen hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ke nám par nisár kar rakkhí hain. 27 Chunánchi ham ne [57]Yahúdáh aur Sílás ko bhejá hai; wuh yihí báten zabání bhí bayán karenge. 28 Kyúnki [58]Rúhu'l Quds ne aur [59]ham ne munásib jáná, [60]ki in zarúrí báton ke siwá, tum par âur bojh na dálen; 29 [61]ki tum [62]buton kí qurbáníon ke gosht se, aur lahú, aur galághonte húe jánwaron, aur harámkárí se parhez karo; agar tum in chízon se apne áp ko bacháe rakkhoge, to salámat rahoge. Wa's salám.
30 Pas wuh rukhsat hokar Antákiyá men pahunche; aur jamá'at ko ikatthá karke khatt de diyá. 31 Wuh parhkar us ke tasallí-bakhsh mazmún[d] se khush húe. 32 Aur Yahúdáh aur Sílás ne, jo khud bhí [63]nabí the, [64]bháiyon ko bahut sí nasíhat karke mazbút kar diyá. 33 Wuh chand roz rahkar, aur bháiyon se [65]salámatí kí du'á lekar, apne bhejnewálon ke pás rukhsat kar diye gaye. 35 Magar [66]Paulus aur Bar-Nabá Antá-

a 'Ámos 9. 11, 12. b Yá *prisbutiron*.
c N. *wahán jákar* na dárad. d Yá *is nasíhat*.

36 Muq. Yarm. 12. 15.
37 Yas'. 43. 7. Yarm. 14. 9. Dán. 9. 19. Ya'q. 2. 7.
38 Muq. báb 17. 27.
39 Muq. Yas'. 45. 21
40 Muq. áyat 28.
41 Dekho bab 14. 15.
42 Báb 21. 25.
43 Muq. áyat 29 aur Hiz. 4. 13, 14 aur Dán. 1. 8 aur Mal. 1. 7, 12
44 1 Kur. 10. 7, 8. Muk. 2. 14, 20. Dekho 1 Kur. 6. 18.
45 Dekho Ahbár 3. 17.
46 Báb 13. 15. 2 Kur. 3. 14, 15. Muq. báb 13. 27.
47 Áyat 2.
48 Báb 1. 23.
49 Dekho 1 Pat. 5. 12.
50 Báb 23. 26. Ya'q. 1. 1. Muq. 2 Yuh. 10, 11.
51 Áyat 1. Muq. Gal. 2. 4 aur 5. 12 aur Tit. 1. 10.
52 Gal. 1. 7 aur 5. 10.
53 Dekho báb 1. 14.
54 Muq. 2 Pat. 3. 15.
55 Báb 9. 23—25 aur 14. 19.
56 Muq. báb 20. 24 aur 21. 13 aur 2 Kur. 4. 11 aur 1 Yúh. 3. 16.
57 Áyát 22, 32.
58 Muq. áyat 8 aur bab 5. 32 aur Yúh. 16. 13 aur 1 Kur. 7. 40.
59 Muq. áyat 19.
60 Muq. áyat 10 aur Muk. 2. 24.
61 Dekho áyat 20.
62 Báb 21. 25. 1 Kur. 8. 1, 4, 7, 10 aur 10. 19. Muk. 2. 14, 20.
63 Dekho báb 13. 1.
64 Dekho báb 14. 22.
65 Muq. Paid. 26. 29 aur 1 Kur. 16. 11 aur 'Ibr. 11. 31.
66 Báb 13. 1.

kiyá hí men rahe; aur bahut se âur logon ke sáth Khudáwand ká kalám sikháte, aur us kí manádí karte[a] rahe.

Paulus aur Bar-Nabá ká 'aláhida honá.

36 Chand roz ba'd Paulus ne Bar-Nabá se kahá, ki [67]Jin jin shahron men ham ne Khudá ká kalám sunáyá thá, áo phir un men chalkar [68]bháiyon ko dekhen, ki kaise hain. 37 Aur Bar-Nabá kí saláh thí, ki [69]Yúhanná ko, jo Marqus kahlátá hai, apne sáth le chalen. 38 Magar Paulus ne yih munásib na jáná, ki [70]jo shakhs Pamfúliya men kanára karke us kám ke liye un ke sáth na gayá thá, us ko hamráh le chalen. 39 Pas un men aisí [71]sakht takrár húí, ki ek dúsre se judá ho gaye, aur [72]Bar-Nabá Marqus ko lekar jaház par Kuprus ko rawána húá; 40 magar Paulus ne Sílás ko pasand kiyá, aur [73]bháiyon kí taraf se [74]Khudáwand ke fazl ke sipurd hokar rawána húá. 41 Aur [75]kalísiyáon ko mazbút kartá húá Súriya aur Kilikiya se guzrá.

Paulus ká Tímuthiyus ko manádí ke liye sáth le jáná.

16 1 Phir wuh Dirbe aur Lustra men bhí pahunchá, to dekho, wahán [1]Tímuthiyus nám ek shágird thá; [2]us kí mán to Yahúdan thí, jo ímán le áí thí; magar us ká báp Yúnání thá. 2 Wuh Lustra aur Ikuniyum ke [3]bháiyon men neknám thá. 3 Paulus ne cháhá, ki yih mere sáth chale; pas us ko leke un Yahúdíon ke sabab, jo us nawáh men the, [4]us ká khatna kar diyá, kyúnki wuh sab jánte the ki is ká báp Yúnání hai. 4 Aur wuh jin jin shahron men guzarte the, wahán ke logon ko wuh [5]ahkám 'amal karne ke liye pahuncháte játe the, [6]jo Yarúshalem ke [7]rasúlon aur buzurgon[b] ne jári kiye the. 5 [8]Pas kalísiyáen [9]ímán men mazbút, aur shumár men [10]roz ba roz ziyáda hotí gayín.

Iláhí hidáyat se Paulus ká Makiduniya men áná.

6 Aur [11]wuh Frúgiya aur Galatiya ke 'iláqe men se guzre, kyúnki Rúhu'l Quds ne unhen Ásiya men kalám sunáne se mana' kiyá. 7 Aur unhon ne Músiya ke qaríb pahunchkar Bitúniya men jáne kí koshish kí; magar [12]Yisú' kí Rúh ne unhen jáne na diyá. 8 Pas wuh Músiya se guzarkar [13]Troás men áe. 9 Aur Paulus ne rát ko royá men dekhá, ki ek Makiduní ádmí khará húá us kí minnat karke kahtá hai, ki Pár utarkar Makiduniya men á, aur hamárí madad kar. 10 Us ke royá dekhte hí [14]ham ne fauran Makiduniya men jáne ká iráda kiyá, kyúnki ham is se yih samjhe, ki Khudá ne unhen khushkhabarí dene ke liye ham ko buláyá hai.

Filippí men Paulus ká kám aur taklífen.

11 Pas[c] Troás se jaház par

---

[67] Báb 13. 4, 13, 14, 51 aur 14. 6, 24, 25.
[68] Áyát 1, 22, 23, 40.
[69] Dekho báb 12. 12.
[70] Báb 13. 13.
[71] Muq. báb 17. 16 (Yún.).
[72] Muq. Kul. 4. 10.
[73] Áyat 1.
[74] Áyat 11. Báb 14. 26 Muq. báb 11. 23. Dekho Rom. 16. 20.
[75] Áyat 32. Báb 16. 5.
[1] Báb 17. 14; 18. 5; 19. 22 aur 20. 4. Rom. 16. 21. 1 Kur. 4. 17. Fil. 2. 19. Kul. 1. 1. 1 Thiss. 3. 2. 2 Thiss. 1. 1. 1 Tím. 1. 2, 18. 2 Tím. 1. 2. 'Ibr. 13. 23, wag:
[2] 2 Tím. 1. 5 aur 3. 15.
[3] Dekho Yúh. 21. 23.
[4] Muq. Gal. 2. 3.
[5] Báb 17. 7.
[6] Báb 15. 28, 29.
[7] Dekho báb 15. 2.
[8] Muq. báb 9. 31.
[9] Muq. báb 6. 7.
[10] Báb 2. 47.
[11] Báb 18. 23. Muq. Gal. 4. 13.
[12] Rom. 8. 9. Gal. 4. 6. Fil. 1. 19. 1 Pat. 1. 11. Muq. áyat 6 aur báb 8. 29.
[13] Báb 20. 5, 6. 2 Kur. 2. 12. 2 Tím. 4. 13.
[14] Áyát 11—17. Báb 20. 5—8, 13—15; 21. 1—18 aur 27. 1—28. 16. Muq. Kul. 4. 14.

a Yá *khushkhabarí dete.*

b Yá *prisbutiron.*

c N. *Pas* na dárad.

rawána hokar ham [15]sídhe Samutráke men̲, aur dúsre din Niyápulis men̲ áe; 12 aur wahán̲ se [16]Filippí men̲ pahun̲che, jo Makiduniya ká shahr, aur us qismat ká sadr[a], aur [17]Romíon̲ kí bastí hai; aur ham chand roz us shahr men̲ rahe. 13 Aur [18]Sabt ke din shahr ke darwáze ke báhar [19]nadí ke kanáre gaye, jahán̲ samjhe ki du'á mán̲gne kí jagah hogí; aur [20]baiṭhkar un 'auraton̲ se jo ikaṭṭhí húí thín̲, kalám karne lage. 14 Aur Thúátíra shahr kí [21]ek khudáparast 'aurat Ludiya nám qirmiz bechnewálí bhí suntí thí: [22]us ká dil Khudáwand ne kholá, táki Paulus kí báton̲ par tawajjuh kare. 15 Aur jab us ne [23]apne gharáne samet baptisma[b] le liyá, to minnat karke kahá, ki Agar tum mujhe Khudáwand kí ímándár bandí samajhte ho, to chalkar mere ghar men̲ raho. Pas us ne hamen̲ [24]majbúr kiyá.

16 Jab ham [25]du'á mán̲gne kí jagah já rahe the, to aisá húá ki hamen̲ ek laundí milí, jis men̲ [26]gaibdán̲ rúh[c] thí; [27]wuh gaibgoí se apne málikon̲ ke liye bahut kuchh kamátí thí. 17 Wuh Paulus ke aur hamáre píchhe ákar [28]chilláne lagí, ki Yih ádmí [29]Khudá Ta'álá ke bande hain̲, jo tumhen̲ naját kí [30]ráh batáte hain̲. 18 Wuh bahut dinon̲ tak aisá hí kartí rahí. Ákhir Paulus sakht ranjída húá, aur phirkar us rúh se kahá, ki [31]Main̲ tujhe [32]Yisú' Masíh ke nám se hukm detá hún̲, ki is men̲ se nikal já. [33]Wuh usí gharí nikal gayí.

19 [34]Jab us ke málikon̲ ne dekhá, ki hamárí kamáí kí ummed játí rahí, to Paulus aur Sílás ko pakaṛke [35]hákimon̲ ke pás chauk men̲ khench le gaye, 20 aur unhen̲ faujdárí ke hákimon̲ ke áge le jákar kahá, ki Yih ádmí jo Yahúdí hain̲, hamáre shahr men̲ baṛí khalbalí ḍálte hain̲, 21 aur [36]aisí rasmen̲ batáte hain̲, jin ká qabúl karná aur 'amal men̲ láná ham [37]Romíon̲ ko rawá nahín̲. 22 Aur 'ámm log bhí muttafiq hokar un kí mukhálafat par ámáda húe, aur faujdárí ke hákimon̲ ne un ke kapṛe pháṛkar utár ḍále aur [38]bed márne ká hukm diyá; 23 aur bahut se bed lagwákar unhen̲ qaidkháne men̲ ḍálá, aur dároga ko tákíd kí, ki baṛí hoshyárí se un kí nigahbání kare. 24 Us ne aisá hukm pákar unhen̲ andar ke [39]qaidkháne men̲ ḍál diyá, aur un ke pán̲w [40]káṭh men̲ ṭhonk diye. 25 [41]Ádhí rát ke qaríb Paulus aur Sílás du'á mán̲g rahe, aur Khudá kí hamd ke gít gá rahe the, aur qaidí sun rahe the, 26 ki yakáyak [42]baṛá bhaun̲chál áyá, yahán̲ tak ki qaidkháne kí neo hil gayí: aur usí dam [43]sab darwáze khul gaye; aur [44]sab kí beṛiyán̲ khul paṛín̲. 27 Aur dároga jág uṭhá, aur qaidkháne ke darwáze khule dekhkar samjhá, ki qaidí bhág gaye; pas talwár khen̲chkar [45]apne áp ko már ḍálná cháhá. 28 Lekin Paulus ne baṛí áwáz se pukárke

---

a Yá *pahlá shahr*. b Yá *istibág*. c Yun. *Puthon* (ya'ní ek deotá) *kí rúh*.

[15] Báb 21. 1.
[16] Fil. 1. 1. 1 Thiss. 2. 2.
[17] Muq. ayat 21.
[18] Dekho báb 13. 14.
[19] Muq. 'Azrá 8. 15, 21 aur Zab. 137. 1.
[20] Mat. 5. 1.
[21] Báb 18. 7.
[22] Dekho Lúq. 24. 45.
[23] Dekho báb 11. 14.
[24] Lúq. 24. 29.
[25] Áyat 13.
[26] Lúq. 13. 11.
[27] Áyat 19.
[28] Dekho Ya'q. 2. 19.
[29] Dán. 3. 26. Dekho Mar. 5. 7.
[30] Muq. báb 9. 2 aur Mat. 7. 14.
[31] Muq. Mar. 1. 25, 34.
[32] Dekho Mar. 9. 38.
[33] Muq. Mat. 17. 18.
[34] Áyat 16. Muq. báb 19. 25, 26.
[35] Báb 17. 6—8 aur 21. 30. Ya'q. 2. 6. Muq. báb 8. 3 aur 18. 12 aur Mat. 10. 18.
[36] Muq. Ást. 3. 8.
[37] Muq. áyat 12.
[38] 2 Kur. 6. 5 aur 11. 23—25. 1 Thiss. 2. 2.
[39] Dekho Luq. 21. 12.
[40] Aiy. 13. 27 aur 33. 11. Yarm. 20. 2, 3 aur 29. 26.
[41] Aiy. 35. 10. Zab. 42. 8; 77. 6 aur 119. 62.
[42] Dekho báb 4. 31.
[43] Báb 5. 19 aur 12. 10.
[44] Báb 12. 7.
[45] Muq. báb 12. 19 aur 27. 42 aur 1 Sal. 20. 39.

kahá, ki Apne taín nuqsán na pahunchá, kyúnki ham sab maujúd hain. 29 Wuh chirág mangwákar andar já kúdá, aur kánptá húá [46]Paulus aur Sílás ke áge girá, 30 aur unhen báhar lákar kahá, ki Ai sáhibo, [47]main kyá karún ki [48]naját páún? 31 Unhon ne kahá; [49]Khudáwand Yisú' par ímán lá, to tú [50]aur terá gharáná naját páegá. 32 Aur unhon ne us ko aur us ke sáre gharwálon ko Khudáwand [a] ká kalám sunáyá. 33 Aur us ne [51]rát ko usí gharí unhen le jákar un ke zakhm dhoe, aur usí waqt apne sab logon samet [52]baptisma[b] liyá. 34 Aur unhen úpar ghar men le jákar [53]dastarkhwán bichháyá, aur apne sáre gharáne samet Khudá par ímán lákar[c] [54]barí khushí kí.

35 Jab din húá, to faujdárí ke hákimon ne hawaldáron kí ma'rifat kahlá bhejá, ki Un ádmíon ko chhor de. 36 Aur dároga ne Paulus ko is bát kí khabar dí, ki Faujdárí ke hákimon ne tumháre chhor dene ká hukm bhej diyá: pas ab nikalkar salámat chale jáo. 37 Magar Paulus ne un se kahá, ki Unhon ne ham ko jo Romí hain, [55]qusúr sábit kiye bagair 'alániya pitwákar qaid men dálá, aur ab ham ko chupke se nikálte hain? Yih nahín ho saktá, balki wuh áp ákar hamen báhar le jáen. 38 Hawaldáron ne faujdárí ke hákimon ko in báton kí khabar dí. Jab unhon ne suná, ki yih Romí hain, to dar gaye: 39 aur ákar un kí minnat kí; aur báhar le jákar [56]darkhwást kí, ki shahr se chale jáen. 40 Pas wuh qaidkháne se nikalkar [57]Ludiya ke hán gaye: aur [58]bháiyon se milkar unhen tasallí dí[d], aur rawána húe.

Thissaluníke aur Biriya men Paulus aur Sílás ká kám.

17 1 Phir wuh Amfipulis aur Apulloniya hokar [1]Thissaluníke men áe, jahán Yahúdíon ká ek 'ibádatkhána thá: 2 aur Paulus [2]apne dastúr ke muwáfiq un ke pás gayá, aur tín Sabton ko [3]kitáb i muqaddas se un ke sáth bahs kí; 3 aur [4]us ke ma'ní khol kholkar dalílen pesh kartá thá, ki [5]Masíh ko dukh uthháná, aur [6]murdon men se jí uthná zarúr thá; aur yihí Yisú', jis kí main tumhen khabar detá hún, Masíh hai. 4 [7]Un men se ba'z ne mán liyá, aur Paulus aur Sílás ke sharík húe; aur khudáparast [8]Yúnáníon kí [9]ek barí jamá'at, aur bahuterí sharíf 'auraten bhí, un kí sharík húín. 5 [10]Magar Yahúdíon ne [11]hasad men ákar, bázárí ádmíon men se [12]kaí badma'áshon ko apne sáth liyá, aur bhír lagákar shahr men fasád karne lage; aur Yáson ká ghar gherkar unhen logon ke sámne le áná cháhá. 6 Aur jab unhen na páyá, to [13]Yáson aur kaí aur bháiyon ko shahr ke [14]hákimon ke pás chilláte húe khench le gaye, ki Wuh shakhs jinhon ne jahán ko bágí kar diyá, yahán bhí áe hain; 7 aur Yáson ne unhen apne hán utárá hai: aur yih sab ke

[46] Báb 10. 25.
[47] Báb 2. 37 aur 22. 10. Lúq. 3. 10, 12, 14.
[48] Muq. Yúh. 6. 28, 29.
[48] Muq. áyat 17.
[49] Dekho Mar. 16. 16.
[50] Dekho báb 11. 14.
[51] Áyat 25.
[52] Dekho báb 8. 12.
[53] Zab. 23. 5
[54] Zab. 9. 14 aur 13. 5. Yas'. 25. 9. Lúq. 1. 47. 1 Pat. 1. 6, 8. Muq. báb 2. 46.
[55] Báb 22. 25, 29.
[56] Muq. Mat. 8. 34.
[57] Áyat 14.
[58] Dekho Yúh. 21. 23.
[1] Báb 20. 4. Fil. 4. 16. 1 Thiss. 1. 1. 2 Thiss. 1. 1; wag:
[2] Dekho báb 13. 5.
[3] Dekho báb 8. 35.
[4] Lúq. 24. 26, 32.
[5] Dekho báb 3. 18.
[6] Dekho Yúh. 20. 9.
[7] Muq. 1 Thiss. 2. 1, 2. Dekho báb 14. 4.
[8] Dekho Yúh. 7. 35.
[9] Áyat 12.
[10] 1 Thiss. 2. 14—16. Dekho báb 13. 50.
[11] Dekho báb 5. 17.
[12] Muq. Qáz. 9. 4 aur 11. 3 aur 2 Taw. 13. 7.
[13] Rom. 16. 21 (?).
[14] Báb 16. 19—21.

a N. *Khudá.* b Yá *istibág.* c Yún. *Khudá ká yaqín karke.*

d Yá *nasíhat dí.*

sab Qaisar ke [15]hukmon kí mukhálafat karke kahte hain, ki bádsháh to [16]âur hí hai, ya'ní Yisú'. 8 Yih sunkar 'ámm log aur shahr ke hákim ghabrá gaye. 9 Aur inhon ne Yáson aur báqíon kí zamánat lekar unhen chhor diyá.

10 Lekin [17]bháiyon ne fauran ráton rát Paulus aur Sílás ko Biríya men bhej diyá. Wuh wahán pahunchkar [18]Yahúdíon ke 'ibádatkháne men gaye. 11 Yih log Thissaluníke ke Yahúdíon se nekzát the; kyúnki unhon ne bare shauq se kalám ko qabúl kiyá, aur roz ba roz [19]kitáb i muqaddas men tahqíq karte the, ki áyá yih báten isí tarah hain. 12 Pas [20]un men se bahutere ímán láe; aur Yúnánion men se bhí bahut sí [21]'izzatdár 'auraten aur mard ímán láe. 13 Jab Thissaluníke ke Yahúdíon ko ma'lúm húá, ki Paulus Biríya men bhí Khudá ká kalám sunátá hai, to wahán bhí jákar [22]logon ko ubhárá, aur un men khalbalí dálí. 14 Us waqt [23]bháiyon ne fauran Paulus ko rawána kiyá, ki samundar ke kanáre tak chalá jáe: lekin Sílás aur [24]Tímuthiyus wahín rahe. 15 Aur [25]Paulus ke rahbar use [26]Athene tak le gaye; aur Sílás aur Tímuthiyus ke liye yih hukm lekar rawána húe, [27]ki jahán tak ho sake jald mere pás áo.

Athene men Paulus ká mubáhisa karná aur wa'z kahná.

16 Jab Paulus Athene men un kí ráh dekh rahá thá, to shahr ko [28]buton se bhará húá dekhkar [29]us ká jí jal gayá. 17 Is liye [30]wuh 'ibádatkháne men Yahúdíon aur Khudáparaston se, aur chauk men jo milte the un se roz bahs kiyá kartá thá. 18 Aur chand Ipikúrí aur Stoíkí failsúf us ká muqábala karne lage. Ba'z ne kahá, ki [31]Yih bakwásí kyá kahná cháhtá hai? Âuron ne kahá; Yih gair ma'búdon[a] kí khabar denewálá ma'lúm hotá hai: is liye ki [32]wuh [33]Yisú' aur qiyámat kí khushkhabarí detá thá. 19 Pas wuh use apne sáth [34]Ariyupagus men[b] le gaye aur kahá; Áyá ham ko ma'lúm ho saktá hai, ki yih [35]nayí ta'lím jo tú detá hai, kyá hai? 20 Kyúnki tú hamen [36]anokhí báten sunátá hai; pas ham jánná cháhte hain, ki in se garaz kyá hai. 21 (Is liye ki sab Athenawí, aur pardesí jo wahán muqím the, apní fursat ká waqt nayí nayí báten kahne sunne ke siwá âur kisí kám men sarf na karte the.) 22 Paulus ne Ariyupagus[c] ke bích men khare hokar kahá, ki

Ai Athenewálo! Main dekhtá hún, ki tum har bát men dewtáon ke bare mánnewále ho. 23 Chunánchi main ne sair karte, aur tumháre [37]ma'búdon par gaur karte waqt ek aisí qurbángáh bhí pái, jis par likhá thá, ki [38]NÁ-MA'LÚM KHUDÁ KE LIYE. Pas [38]jis ko tum [39]bagair ma'lúm kiye pújte ho, main tum ko usí kí khabar detá hún. 24 [40]Jis Khudá ne dunyá aur us kí sárí chízon ko paidá

a Yun. *dewon*. b Yá *Koh i Mirrikh par*. c Yá *Koh i Mirrikh*.

[15] Báb 16. 4. Lúq. 2. 1.
[16] Dekho Lúq. 23. 2.
[17] Áyat 14. Dekho Yúh. 21. 23.
[18] Áyat 2.
[19] Muq. Yas'. 34. 16 aur Yúh. 5. 39.
[20] Áyat 4.
[21] Báb 13. 50.
[22] Áyat 8.
[23] Áyat 10. Dekho Mat. 10. 23
[24] Dekho báb 16. 1.
[25] Muq. báb 15. 3.
[26] Báb 18. 1. 1 Thiss. 3. 1.
[27] Báb 18. 5.
[28] Muq. Yas'. 2. 8.
[29] Muq. 2 Pat. 2. 8.
[30] Dekho báb 13. 5.
[31] Muq. 1 Kur. 4. 10.
[32] Dekho báb 5. 42.
[33] Áyát 31, 32. Báb 4. 2. Muq 1 Kur. 15. 12.
[34] Áyat 22. Muq. áyat 34.
[35] Mar. 1. 27. Muq. Yúh. 7. 16 aur 'Ibr. 13. 9.
[36] 1 Pat. 4. 12. Muq. Hús. 8. 12.
[37] 2 Thiss. 2. 4.
[38] Muq. Yúh. 4. 22 aur 1 Kur. 15. 34.
[39] Muq. áyat 30
[40] Yas'. 42. 5. Dekho báb 14. 15.

[41] Mat. 11. 25. Muq. Ist. 10. 14 aur Zab. 115. 16.
[42] Dekho báb 7. 48.
[43] Zab. 50. 8–12. Muq. 1 Taw. 29. 14, 16 aur Aiy. 22. 2.
[44] 1 Tim. 6. 17. Ya‘q. 1. 5, 17.
[45] Paid. 2. 7 aur 7. 22. Aiy. 33. 4. Muq. Aiy. 27. 3 aur Wá‘iz 12. 7 aur Zak. 12. 1. Dekho áyat 28.
[46] Muq. Paid. 3. 20 aur Mal. 3. 10.
[47] Paid. 11. 8. Lúq. 21. 35.
[48] Muq. Aiy. 12. 23 aur 14. 5.
[49] Ist. 32. 8. Muq. Zab. 74. 17.
[50] Muq. báb 15. 17.
[51] Muq. Aiy. 23. 3, 8, 9.
[52] Muq. Ist. 4. 7 aur Zab. 145. 18 aur Yarm. 23. 23, 24. Dekho báb 14. 17.
[53] Aiy. 12. 10. Muq. Dán. 5. 23 aur ‘Ibr. 2. 11.
[54] Muq. Tit. 1. 12.
[55] Muq. Lúq 3. 38 aur ‘Ibr. 12. 9.
[56] Yas‘. 40. 18, 19, 25 aur 46. 5 aur Rom. 1. 23.
[57] Muq. Rom. 3. 25. Dekho báb 14. 16.
[58] If. 4. 18. 1 Pat. 1. 14. Muq. áyat 23.
[59] Muq. Mar. 1. 15 aur Tit. 2. 11, 12 aur 1 Pat. 4. 3.
[60] Muq. báb 26. 20 aur Mar. 6. 12 aur Lúq. 24. 47; wag:

kiyá, wuh [41] ásmán aur zamín ká Málik hokar, [42] háth ke banáe húe mandiron̲ men̲ nahín̲ rahtá; **25** [43] na kisí chíz ká muhtáj hokar, ádmíon̲ ke háthon̲ se khidmat letá hai, kyún̲ki wuh to khud [44] sab ko [45] zindagí aur sán̲s aur sab kuchh detá hai; **26** aur [46] us ne ek hí asl se ádmíon̲ kí har ek qaum [47] tamám rú e zamín par rahne ke liye paidá kí, aur [48] un kí mí‘áden̲ aur sukúnat kí [49] hadden̲ muqarrar kín̲; **27** [50] táki Khudá ko ḍhún̲ḍhen̲, sháyad ki [51] ṭaṭolkar use páen̲, [52] harchand ki wuh ham men̲ kisí se dúr nahín̲: **28** kyún̲ki [53] usí men̲[a] ham jíte, aur chalte phirte, aur maujúd hain̲; jaisá [54] tumháre shá‘iron̲ men̲ se bhí ba‘z ne kahá hai, ki Ham to us kí nasl bhí hain̲. **29** Pas [55] Khudá kí nasl hokar, [56] ham ko yih khayál karná munásib nahín̲, ki Zát i Iláhí us sone yá rúpe yá patthar kí mánind hai, jo ádmí ke hunar aur íjád se ghaṛe gaye hon̲. **30** Pas [57] Khudá [58] jahálat ke waqton̲ se chashmposhí karke, [59] ab sab ádmíon̲ ko har jagah [60] hukm detá hai, ki tauba karen̲: **31** kyún̲ki us ne [61] ek din ṭhahráyá hai, jis men̲ [62] wuh [63] rástí se dunyá kí ‘adálat us ádmí kí ma‘rifat karegá, jise us ne muqarrar kiyá hai; aur [64] use murdon̲ men̲ se jilákar [65] yih bát sab par sábit kar dí hai.

32 Jab unhon̲ ne murdon̲ kí qiyámat ká zikr suná, to [66] ba‘z ṭhaṭṭhá márne lage, aur ba‘z ne kahá, ki [67] Yih bát ham tujh se phir kabhí sunen̲ge. **33** Isí hálat men̲ Paulus un ke bích men̲ se nikal gayá. **34** Magar chand ádmí us ke sáth mil gaye aur ímán le áe: un men̲ Diyunusiyus [68] Ariyupagus[b] ká ek hákim, aur Damaris nám ek ‘aurat thí, aur ba‘z âur bhí un ke sáth the.

Kurinthus men̲ Paulus ká kám.

18 **1** In báton̲ ke ba‘d Paulus Athene se rawána hokar Kurinthus men̲ áyá. **2** Aur wahán̲ us ko [1] Akwila nám ek Yahúdí milá, jo Puntus kí paidáish thá, aur apní bíwí [1] Priskilla samet Itáliya se nayá nayá áyá thá, kyún̲ki [2] Klaudiyus ne hukm diyá thá, ki sab Yahúdí Roma se nikal jáen̲: pas wuh un ke pás gayá; **3** aur [3] chún̲ki un ká hampesha thá, un ke sáth rahá, aur wuh kám karne lage; aur un ká pesha khaimadozí thá. **4** Aur [4] wuh [4] har Sabt ko ‘ibádatkháne men̲ bahs kartá, aur Yahúdíon̲ aur Yúnáníon̲ ko qáil kartá thá.

5 Aur [5] jab Sílás aur Tímuthiyus Makiduniya se áe, to Paulus [6] kalám sunáne ke josh se majbúr hokar, [7] Yahúdíon̲ ke áge gawáhí de rahá thá, ki [8] Yisú‘ hí Masíh hai. **6** Jab log mukhálafat karne aur [9] kufr bakne lage, to [10] us ne apne kapṛe jhárkar un se kahá, ki [11] Tumhárá khún tumhárí hí gardan par; [12] main̲ pák hún̲: [13] ab se gairqaumon̲ ke pás jáún̲gá. **7** Pas wahán̲ se chalá gayá, aur

[61] Mat. 12. 36. Rom. 2. 16. 1 Kur. 3. 13. 2 Pat. 2. 9. 1 Yúh. 4. 17. Yahúdáh 6, wag: Muq. Yas‘ 2. 12, wag:
[62] 2 Tim. 4. 8. Dekho báb 10. 42.
[63] Zab. 9. 8; 96. 13 aur 98. 9. 1 Pat. 2. 23. Muq. Rom. 3. 6.
[64] Dekho báb 2. 24.
[65] Muq. Yúh. 16. 10, 11 aur Rom. 1. 4.
[66] Muq. báb 2. 13 aur 26. 8.
[67] Báb 24. 25.
[68] Áyát 19, 22.

[1] Áyát 18, 26. Rom. 16. 3. 1 Kur. 16. 19. 2 Tím. 4. 19.
[2] Báb 11. 28.

[3] Báb 20. 34. 1 Kur. 4. 12 aur 9. 15. 2 Kur. 11. 7 aur 12. 13. 1 Thiss. 2. 9. 2 Thiss. 3. 8.
[4] Báb 17. 17. Dekho báb 13. 5, 14.
[5] Báb 17. 15. 1 Thiss. 3. 6.
[6] 2 Kur. 5. 14. Muq. Aiy. 32. 18 aur Yarm. 6. 11 aur 20. 9 aur ‘Ámús 3. 8.
[7] Báb 20. 21.
[8] Áyat 28. Báb 2. 36; 5. 42 aur 17. 3. Muq. báb 3. 20; 8. 5 aur 9. 22.
[9] Dekho báb 13. 45.
[10] Naham. 5. 13. Muq. báb 13. 51.
[11] Hiz. 18. 13 aur 33. 4. Muq. 2 Sam. 1. 16 aur Mat. 27. 25.
[12] Báb 20. 26. Muq. Hiz. 3. 18, 19.
[13] Dekho báb 13. 46.

a Yá *se*.

b Yá *Koh i Mirrikh*.

Titus [a] [14] Yústus nám [15] ek khudáparast ke ghar gayá, jo 'ibádatkháne se milá húá thá. 8 Aur 'ibádatkháne ká sardár [16] Krispus [17] apne tamám gharáne samet Khudáwand par ímán láyá [b]; aur bahut se Kurinthí sunkar ímán láe aur baptisma [c] liyá. 9 Aur Khudáwand ne [18] rát ko [19] roya men Paulus se kahá; [20] Khauf na kar, balki kahe já, aur chup na rah: 10 [20] is liye ki main tere sáth hún, aur [21] koí shakhs tujh par hamla karke zarar na pahunchá sakegá: kyúnki [22] is shahr men mere bahut se log hain. 11 Pas wuh derh baras un men rahkar Khudá ká kalám sikhátá rahá.

12 Jab Galliyo Akhaya ká [23] súba thá, [24] Yahúdí eká karke Paulus par charh áe, aur [25] use 'adálat men le jákar 13 kahne lage; Yih shakhs logon ko targíb detá hai, ki [26] sharí'at ke barkhiláf Khudá kí parastish karen. 14 Jab Paulus ne bolná cháhá, to Galliyo ne Yahúdíon se kahá; Ai Yahúdío, agar kuchh zulm yá barí [27] sharárat kí bát hotí, to wájib thá ki main sabr karke tumhárí suntá [d]: 15 lekin [28] jab yih aise suwál hain, jo lafzon aur námon aur [29] kháss tumhárí sharí'at se 'iláqa rakhte hain, to tum hí jáno; main aisí báton ká munsif banná nahín cháhtá. 16 Aur us ne unhen 'adálat se nikalwá diyá. 17 Phir sab logon ne 'ibádatkháne ke sardár Sosthines ko pakarke 'adálat ke sámne márá. Magar Galliyo ne in báton kí kuchh parwá na kí.

Paulus ká tísrá daura.

18 Pas Paulus bahut din wahán rahkar [30] bháiyon se rukhsat húá; aur [31] chúnki us ne mannat mání thí, is liye [32] Kinkhríya men [31] sir mundáyá, aur jaház par Súriya ko rawána húá; aur [33] Priskilla aur Akwila us ke sáth the. 19 Aur [34] Ifisus men pahunchkar us ne unhen wahán chhorá: aur [35] áp 'ibádatkháne men jákar Yahúdíon se bahs karne lagá. 20 Jab unhon ne us se darkhwást kí, ki âur kuchh 'arsa hamáre sáth rah, to us ne manzúr na kiyá; 21 balki yih kahkar un se rukhsat húá, ki [36] Agar Khudá ne cháhá, to tumháre pás phir áúngá; aur Ifisus se jaház par rawána húá. 22 Phir Qaisariya men utarke, [37] Yarúshalem ko gayá, aur kalísiyá ko salám karke Antákiyá men áyá. 23 Aur chand roz rahkar wahán se rawána húá, aur tartíbwár [38] Galatiya ke 'iláqe aur Frúgiya men guzartá húá, [39] sab shágirdon ko mazbút kartá gayá.

Ifisus aur Akhaya men Apullos ká kám.

24 Phir [40] Apullos nám ek Yahúdí, Iskandariya kí paidáish, khushtaqrír [e] aur [41] kitáb i muqaddas ká máhir, Ifisus men pahunchá. 25 Is

[14] Muq. báb 1. 23 aur Kul. 4. 11.
[15] Báb 16. 14.
[16] 1 Kur. 1. 14
[17] Dekho báb 11. 14.
[18] Báb 23. 11 aur 27. 23.
[19] Muq. báb 26. 16 aur 2 Kur. 12. 1–4.
[20] Báb 27. 24. Yash. 1. 5, 6. Yarm. 1. 8. Mat. 28. 20. Muq. 1 Kur. 2. 3, wag:
[21] Muq. Lúq. 21. 18 aur 2 Thiss. 3. 2.
[22] Muq. Yúh. 10. 16.
[23] Dekho báb 13. 7.
[24] Dekho báb 13. 50.
[25] Dekho báb 16. 19.
[26] Áyat 15.
[27] Muq. báb 13. 10.
[28] Báb 23. 29 aur 25. 19. Muq. 1 Tim. 6. 4 aur 2 Tim. 2. 14.
[29] Áyat 13.
[30] Dekho Yúh. 21. 23.
[31] Muq. báb 21. 23, 24 aur Gin. 6. 2, 18.
[32] Rom. 16. 1.
[33] Áyat 2.
[34] Báb 19. 1 aur 20. 16, 17. 1 Kur. 15. 32 aur 16. 8. If. 1. 1. 1 Tim. 1. 3. 2 Tim. 1. 18. Muk. 2. 1, wag:
[35] Áyat 4.
[36] 1 Kur. 4. 19 aur 16. 7. 'Ibr. 6. 3. Ya'q. 4. 15. Muq. Rom. 15. 32 aur 1 Pat. 3. 17.
[37] Báb 11. 2 aur 21. 15.
[38] Báb 16. 6.
[39] Dekho báb 14. 22.
[40] Báb 19. 1. 1 Kur. 1. 12; 3. 5, 6; 4. 6 aur 16. 12. Tit. 3. 13.
[41] Muq. 'Azra 7. 6.

a N. *Titiyus.*
b Yun. *Krispus ne.... Khudáwand ká yaqín kiyá.*
c Yá *istibág.*
d Yun. *main tumháre sáth sabr kartá.*
e Yá *'álim.*

[42] Muq. báb 9. 2. [43] Lúq. 1. 4. [44] Rom. 12. 11. [45] Báb 19. 3. Lúq. 7. 29. [46] Mat. 22. 16. Muq. áyat 25. [47] Muq. báb 19. 1. [48] Áyat 18. [49] Muq. 2 Kur. 3. 1. [50] 1 Kur. 3. 6. [51] Muq. báb 11. 21, 23 aur 15. 11 aur If. 2. 8. [52] Dekho áyat 5.

shakhs ne Khudáwand kí [42] ráh kí [43] ta'lím páí thí; aur [44] rúhání josh se[a] kalám kartá, aur Yisú' kí bábat sahíh sahíh ta'lím detá thá, magar sirf [45] Yúhanná hí ke baptisma[b] se wáqif thá. 26 Wuh 'ibádatkháne men dilerí se bolne lagá; magar [33] Priskilla aur Akwila us kí báten sunkar use apne ghar le gaye, aur us ko [46] Khudá kí ráh aur ziyáda sihhat se batáí. 27 Jab us ne iráda kiyá, ki pár utarkar [47] Akhaya ko jáe, to [48] bháiyon ne us kí himmat barhákar [49] shágirdon ko likhá, ki us se achchhí tarah milná. [50] Us ne wahán pahunchkar un logon kí barí madad kí, jo [51] fazl ke sabab ímán láe the; 28 kyúnki wuh kitáb i muqaddas se [52] Yisú' ká Masíh honá sábit karke, bare zor shor se Yahúdíon ko 'aláníya qáil kartá rahá.

Ifisus men Paulus ká kám.

[1] Dekho báb 18. 24. [2] Muq. báb 18. 23. [3] Muq. báb 11. 16, 17. [4] Muq. báb 8. 16 aur Yúh. 7. 39. [5] Dekho báb 8. 16. [6] Báb 18. 25. Muq. 'Ibr. 6. 2. Dekho báb 13. 24, 25. [7] Yúh. 1. 7.

19 1 Aur jab [1] Apullos Kurinthus men thá, to aisá húá ki Paulus [2] úpar ke 'iláqe se guzarkar Ifisus men áyá, aur kaí shágirdon ko dekhkar 2 un se kahá; [3] Kyá tum ne ímán láte waqt Rúhu'l Quds páyá? Unhon ne us se kahá, ki [4] Ham ne to suná bhí nahín, ki Rúhu'l Quds názil húá hai. 3 Us ne kahá; [5] Pas tum ne kis ká baptisma[b] liyá? Unhon ne kahá; [6] Yúhanná ká baptisma[b]. 4 Paulus ne kahá; [6] Yúhanná ne logon ko yih kahkar tauba ká baptisma[b] diyá, ki [7] Jo mere píchhe ánewálá hai, us par, ya'ní Yisú' par, ímán láná. 5 Unhon ne yih sunkar [8] Khudáwand Yisú' ke nám ká[c] baptisma[b] liyá. 6 [9] Jab Paulus ne un par háth rakkhe, to Rúhu'l Quds un par názil húá, aur [10] wuh tarah tarah kí zabánen bolne, aur [11] nubuwwat karne lage. 7 Aur wuh sab takhmínan bárah ádmí the.

8 Phir [12] wuh 'ibádatkháne men jákar tín mahíne tak dilerí se boltá rahá, aur [13] Khudá kí bádsháhat kí bábat bahs kartá, aur logon ko qáil kartá rahá. 9 [14] Lekin jab ba'z sakhtdil aur [15] náfarmán ho gaye, balki logon ke sámne [16] is Taríq ko burá kahne lage, to us ne un se kanára karke shágirdon ko alag kar liyá, aur har roz Turannus ke madrase men bahs kiyá kartá thá. 10 [17] Do baras tak yihí hotá rahá, yahán tak ki [18] Ásiya ke rahnewalon, kyá Yahúdí kyá Yúnání, sab ne Khudáwand ká kalám suná. 11 Aur [19] Khudá Paulus ke háthon se khass khass mu'jize dikhátá thá; 12 [19] yahán tak ki rúmál aur patke us ke badan se chhuwákar bímáron par dále játe the, aur un kí bímáríán játí rahtí thín, aur [20] burí rúhen un men se nikal játí thín. 13 Magar ba'z Yahúdíon ne [21] jo jhárá phúnkí karte phirte the, [22] yih ikhtiyár kiyá, ki jin men burí rúhen hon, un par Khudáwand Yisú' ká nám yih kah kahkar phúnken, ki [23] Jis Yisú' kí Paulus manádí kartá hai, main tum ko usí kí qasam detá hún. 14 Aur

[8] Dekho báb 8. 12, 16. [9] Dekho báb 8. 17. [10] Báb 10. 46. Dekho Mar. 16. 18. [11] Dekho báb 13. 1. [12] Dekho báb 13. 5. [13] Báb 1. 3 aur 28. 23. [14] Muq. báb 13. 45, 46 aur 1 Kur. 16. 9. [15] Dekho báb 14. 2. [16] Áyat 23. Dekho báb 9. 2. [17] Muq. áyat 8 aur báb 20. 31. [18] Muq. 2 Tím. 1. 15. [19] Muq. báb 5. 15. Dekho báb 5. 12. [20] Dekho Mar. 16. 17. [21] Muq. Mat. 12. 27 aur Lúq. 11. 19. [22] Dekho Mar. 9. 38. [23] Mat. 26. 63. Mar. 5. 7.

a Yún. *rúh men sargarm hokar.*
b Yá *istibág.*
c Yá *men.*

Skiwá Yahúdí sardár káhin ke sát beṭe aisá kiyá karte the. 15 Burí rúh ne jawáb men un se kahá, ki [24] Yisú' ko to main jántí hún, aur Paulus se bhí wáqif hún, magar tum kaun ho? 16 Aur wuh shakhs jis par burí rúh thí, kúdkar un par já pará; aur dono par gálib ákar aisí ziyádatí kí, ki wuh nange aur zakhmí hokar us ghar se nikal bháge. 17 Aur yih bát Ifisus ke sab rahnewále Yahúdíon aur Yúnáníon ko ma'lúm ho gayí; pas sab par khauf chhá gayá; aur [25] Khudáwand Yisú' ke nám kí buzurgí húí. 18 Aur jo ímán láe the, un men se bahuteron ne ákar [26] apne apne kámon ká iqrár aur izhár kiyá. 19 Aur bahut se jádú karnewálon ne apní apní kitáben ikaṭṭhí karke, sab logon ke sámne jalá dín: aur jab un kí qímat ká hisáb húá, to pachás hazár rupaye kí niklín. 20 Isí tarah [27] Khudáwand ká kalám zor pakaṛkar phailtá aur gálib hotá gayá.

21 Jab yih ho chuká, to Paulus ne jí men ṭháná, [28] ki [29] Makiduniya aur Akhaya se hokar [30] Yarúshalem ko jáúngá; aur kahá, ki Wahán jáne ke ba'd [31] mujhe Roma bhí dekhná zarúr hai. 22 Pas apne [32] khidmatguzáron men se do shakhs, ya'ní [33] Tímuthiyus aur [34] Irástus ko Makiduniya men bhejkar, áp [35] kuchh 'arse Ásiya men rahá.

Artimis dewí ke pújnewálon ká fasád.

23 Us waqt [36] is Taríq kí bábat [37] bará fasád uṭhá. 24 Kyúnki Demetriyus nám ek sunár thá, jo Artimis ke rúpahle mandir banwákar us [38] peshewálon ko bahut kamwá detá thá. 25 Us ne un ko, aur un ke muta'alliq aur peshewálon ko jama' karke kahá, ki Ai logo, tum jánte ho ki hamárí ásúdagí isí kám kí badaulat hai. 26 Aur tum dekhte aur sunte ho, ki sirf Ifisus hí men nahín, balki taqríban tamám Ásiya men is Paulus ne bahut se logon ko [39] yih kahkar qáil aur gumráh kar diyá hai, ki jo háth ke banáe húe hain, [40] wuh Khudá nahín hain: 27 pas sirf yihí khatra nahín, ki hamárá pesha beqadr ho jáegá; balki [41] barí dewí Artimis ká mandir bhí náchíz ho jáegá, aur jise tamám Ásiya aur sárí dunyá pújtí hai, khud us kí bhí 'azmat játí rahegí. 28 Wuh yih sunkar gusse men bhar gaye, aur chillá chillákar kahne lage, ki Ifisíon kí Artimis [41] barí hai. 29 Aur tamám shahr men halchal par gayí: aur logon ne [42] Gayus aur [43] Aristarkhus Makiduniyawálon ko, jo Paulus ke [44] hamsafar the, pakar liyá, aur ek dil hokar tamáshagáh ko daure. 30 Jab Paulus ne majma' men jáná cháhá, to shágirdon ne jáne na diyá. 31 Aur Ásiya ke hákimon men se us ke ba'z doston ne ádmí bhejkar us kí minnat kí, ki tamáshagáh men jáne kí jur'at na karná. 32 [45] Aur ba'z kuchh chilláe, aur ba'z kuchh: kyúnki majlis darham barham ho gayí thí; aur aksar logon ko yih bhí khabar na thí, ki ham

[24] Dekho Ya'q. 2. 19.
[25] Muq. 2 Thiss. 1. 12.
[26] Mat. 3. 6. Mar. 1. 5. Rom. 14. 11. Ya'q. 5. 16.
[27] Báb 6. 7 aur 12. 24.
[28] 1 Kur. 16. 5. Muq. báb 20. 1.
[29] Rom. 15. 26. 1 Thiss. 1. 7, 8.
[30] Báb 20. 16, 22. Rom. 15. 25. 2 Kur. 1. 16. Muq. 1 Kur. 16. 3, 4.
[31] Rom. 15. 24, 28. Muq. báb 23. 11 aur Rom. 1. 13.
[32] Muq. áyat 29 aur báb 13. 5 aur Kul. 4. 7 aur 2 Tim. 1. 18 aur 4. 11 aur Filemon 13.
[33] Dekho báb 16. 1.
[34] Rom. 16. 23 (?). 2 Tím. 4. 20 (?).
[35] Muq. 1 Kur. 16. 8, 9.
[36] Áyat 9.
[37] Muq. 2 Kur. 1. 8.
[38] Muq. báb 16. 16, 19.
[39] Báb 14. 15 aur 17. 29. 1 Kur. 8. 4.
[40] Ist. 4. 28. 2 Sal. 19. 18. Zab. 115. 4. Yas'. 44. 10—20. Yarm. 10. 3—6. Muk. 9. 20.
[41] Muq. báb 8. 10.
[42] Báb 20. 4 (?). Rom. 16. 23 (?). 1 Kur. 1. 14 (?). 3 Yúh. 1 (?).
[43] Báb 20. 4 aur 27. 2. Kul. 4. 10. Filemon 24.
[44] 2 Kur. 8. 19. Muq. áyat 22 aur báb 20. 34.
[45] Báb 21. 34.

kis liye ikatthe húe hain. 33 Phir unhon ne Iskandar ko, jise Yahúdí pesh karte the, bhír men se nikálkar áge kar diya[a]; aur Iskandar ne [46] háth se ishára karke majma' ke sámne 'uzr bayán karná cháhá. 34 Jab unhen ma'lúm húá ki yih Yahúdí hai, to sab hamáwáz hokar koí do ghante tak chilláte rahe, ki Ifisíon kí Artimis [47] barí hai. 35 Phir shahr ke muharrir ne logon ko thandá karke kahá, ki Ai Ifisío, kaun sá ádmí nahín jántá, ki Ifisíon ká shahr barí dewí Artimis ke mandir aur us múrat ká muháfiz hai, jo [48] Zyús kí taraf se girí thí? 36 Pas jab koí in báton ke khiláf nahín kah saktá, to wájib hai ki tum itmínán se raho, aur besoche kuchh na karo. 37 Kyúnki yih log [49] jin ko tum yahán láe ho, na [50] mandir ke lútnewále hain, na hamárí dewí kí badgoí karnewále. 38 Pas agar Demetriyus aur us ke hampesha kisí par da'wá rakhte hon, to 'adálat khulí hai, aur [51] súbe maujúd hain: ek dúsre par nálish karen. 39 Aur agar tum kisí âur amr kí tahqíqát cháhte ho, to bázábita majlis men faisala hogá. 40 Kyúnki áj ke balwe ke sabab hamen apne úpar nálish hone ká andesha hai, is liye ki is kí koí wajh nahín hai: aur is súrat men ham is hangáme kí jawábdihí na kar sakenge. 41 Yih kahkar us ne majlis ko barkhwást kiyá.

[46] Dekho báb 12. 17.
[47] Áyat 28.
[48] Muq. báb 14. 12.
[49] Áyat 29.
[50] Rom. 2. 22.
[51] Dekho báb 13. 7.

a Yá *Phir bhír men se ba'z ne Iskandar ko jise Yahúdi pesh karte the sikhá diyá.*

Yúnán aur Makiduniya men Paulus kí gasht.

20 1 Jab hullar mauqúf ho gayá, to Paulus ne shágirdon ko bulwákar nasíhat kí, aur un se rukhsat hokar [1] Makiduniya ko rawána húá. 2 Aur us 'iláqe se guzarkar, aur unhen bahut nasíhat karke, Yúnán men áyá. 3 Jab tín mahíne rahkar Súriya kí taraf jaház par rawána hone ko thá, to Yahúdíon ne us ke barkhiláf [2] sázish kí; phir us kí yih saláh húí, ki Makiduniya hokar wápas jáe. 4 Aur Purrus ká betá [3] Sopatrus jo Biríya ká thá; aur Thissaluníkíon men se [4] Aristarkhus, aur Sikundus; aur [4] Gayus jo Dirbe ká thá, aur [5] Tímuthiyus; aur Ásiya ká [6] Tukhikus aur [7] Trufimus, Ásiya tak[b] us ke sáth sáth gaye. 5 Yih áge jákar [8] Troás men [9] hamárí ráh dekhte rahe. 6 Aur [10] 'Íd i Fatír ke dinon ke ba'd ham Filippí se jaház par rawána hokar, pánch din ke ba'd Troás men un ke pás pahunche; aur sát din wahín rahe.

Troás men Paulus ká ek murde ko jiláná.

7 [11] Hafte ke pahle din, jab ham [12] rotí torne ke liye jama' húe, to Paulus ne dúsre din rawána hone ká iráda karke un se báten kín, aur ádhí rát tak kalám kartá rahá. 8 Jis [13] bálákháne par ham jama' the, us men bahut se chirág jal rahe the. 9 Aur Yútukhus

[1] Dekho báb 19. 21.
[2] Áyat 19. Muq. báb 13. 50. Dekho báb 9. 24.
[3] Rom. 16. 21 (?).
[4] Báb 14. 6, 21. Dekho báb 19. 29.
[5] Dekho báb 16. 1.
[6] If. 6. 21. Kul. 4. 7. 2 Tim. 4. 12. Tit. 3. 12.
[7] Báb 21. 29. 2 Tim. 4. 20.
[8] Báb 16. 8—11.
[9] Áyát 6—8 aur 13—15.
[10] Báb 12. 3. Khur. 12. 14, 15 aur 23. 15.
[11] 1 Kur. 16. 2. Muq. Mar. 16. 9 aur Yúh. 20. 19 aur Muk. 1. 10.
[12] Áyat 11. 1 Kur. 10. 16 aur 11. 23, 24. Dekho báb 2. 42.
[13] Báb 1. 13 aur 9. 37, 39.

b N. *Asiya tak* na dárad.

nám ek jawán khiṛkí men baiṭhá thá; us par nínd ká baṛá galaba thá; aur jab Paulus ziyáda der tak báten kartá rahá, to wuh nínd ke galabe men [14]tísrí manzil se gir paṛá; aur uṭháyá gayá, to murda thá. 10 Paulus utarkar [15]us se lipaṭ gayá, aur gale lagákar kahá; [16]Ghabráo nahín; is men ján hai. 11 Phir úpar jákar [17]roṭí toṛí, aur khákar itní der tak un se báten kartá rahá, ki pau phaṭ gayí; phir wuh rawána ho gayá. 12 Aur wuh us laṛke ko jítá láe, aur un kí baṛí ḳhátir jama' húí.

Paulus ká Ifisus kí kalísiyá ke buzurgon ko nasíhat dená.

13 Ham jaház tak áge jákar, is iráde se Assus ko rawána húe, ki wahán pahunchkar Paulus ko chaṛhá len; kyúnki us ne paidal jáne ká iráda karke yihí tajwíz kí thí. 14 Pas jab wuh Assus men hamen milá, to ham use chaṛhákar Mitulene men áe. 15 Aur wahán se jaház par rawána hokar dúsre din Ḳhiyus ke sámne pahunche; aur tísre din Sámus tak áe aur agle din Míletus men á gaye. 16 Kyúnki Paulus ne yih ṭhán liyá thá, kí Ifisus ke pás se guzre, aisá na ho ki use Ásiya men der lage; is liye ki wuh jaldí kartá thá, ki agar ho sake, to use [18]Pintekust ká din [19]Yarúshalem men ho.

17 Aur us ne Míletus se Ifisus men kahlá bhejá aur kalísiyá ke [20]buzurgon[a] ko bulwáyá. 18 Jab wuh us ke pás áe, to un se kahá;

[21]Tum ḳhud jánte ho, ki [22]pahle hí din se, ki main ne Ásiya men qadam rakkhá [21]har waqt tumháre sáth kis tarah rahá; 19 ya'ní [23]kamál firotaní se, aur [24]ánsú bahá bahákar, aur un ázmáishon men jo Yahúdíon kí [25]sázish ke sabab mujh par wáqi' húín, [26]Ḳhudáwand kí khidmat kartá rahá. 20 Aur jo jo báten tumháre fáide kí thín, [27]un ke bayán karne, aur [28]'alániya aur ghar ghar sikháne se kabhí na jhijká; 21 balki Yahúdíon aur Yúnáníon ke rú ba rú [29]gawáhí detá rahá, ki Ḳhudá ke sámne [30]tauba karná, aur hamáre [31]Ḳhudáwand Yisú' Masíh[b] par ímán láná cháhiye. 22 Aur ab dekho, main rúh men bandhá húá Yarúshalem ko játá hún, aur na ma'lúm ki wahán mujh par kyá kyá guzre: 23 siwá is ke ki [32]Rúhu'l Quds har shahr men gawáhí de dekar mujh se kahtá hai, ki [33]qaid aur [34]musíbaten tere liye taiyár hain. 24 Lekin [35]main apní ján ko 'azíz nahín samajhtá ki us kí kuchh qadr karún, ba muqábala is ke, ki [36]apná daur, aur [37]wuh khidmat [38]jo Ḳhudáwand Yisú' se páí hai, púrí karún, ya'ní [39]Ḳhudá ke fazl kí [40]khushkhabarí kí [41]gawáhí dún. 25 Aur ab dekho, [42]main jántá hún ki tum sab, jin ke darmiyán main [43]bádsháhat kí manádí kartá phirá, merá munh phir na dekhoge. 26 Pas [44]main

---

a Yá *prisbutiron*. b N. *Masíh* na dárad.

---

[14] 2 Sal. 1. 2.
[15] Muq. 1 Sal. 17. 21 aur 2 Sal. 4. 34.
[16] Muq. Mat. 9. 23, 24 aur Mar. 5. 39.
[17] Áyat 7.
[18] Báb 2. 1.
[19] Áyat 22. Báb 24. 11. Muq. áyat 6 aur báb 19. 21 aur 1 Kur. 16. 8.
[20] Muq. áyat 28 aur 1 Tím. 4. 14. Dekho báb 11. 30.
[21] 1 Thiss. 1. 5. Muq. áyát 31, 34.
[22] Báb 18. 19 aur 19. 1, 10.
[23] Muq. 1 Thiss. 2. 6, 7. Dekho If. 4. 2.
[24] Muq. áyat 31 aur 2 Kur. 2. 4 aur Fil. 3. 18.
[25] Dekho áyat 3.
[26] Muq. Rom. 12. 11 aur Kul. 3. 24.
[27] Áyat 27.
[28] Muq. áyat 31.
[29] Áyat 24. Báb 18. 5.
[30] Mar. 1. 15. 'Ibr. 6. 1. Dekho báb 2. 38.
[31] Muq. If. 1. 15 aur Kul. 1. 4 aur 1 Tím. 3. 13.
[32] Muq. báb 21. 4, 11. Dekho báb 8. 29 aur 9. 16.
[33] Báb 21. 33.
[34] Báb 14. 22. 1 Thiss. 3. 3.
[35] Dekho báb 21. 13.
[36] 2 Tím. 4. 7.
[37] Báb 1. 17. 1 Tím. 1. 12.
[38] Gal. 1. 1. 1 Thiss. 2. 4. Muq. báb 26. 16 aur Tit. 1. 3.
[39] Muq. áyat 32 aur 1 Tím. 1. 14. Dekho báb 11. 23.
[40] Báb 15. 7.
[41] Áyat 21.
[42] Muq. Fil. 1. 25.
[43] Dekho báb 28. 31.
[44] Ist. 8. 19.

áj ke din tumhen qata'í kahtá hún, ki [45]sab ke khún se pák hún. 27 Kyúnki [46]main [47]Khudá kí sárí marzí tum se púre taur par bayán karne se na jhijhká. 28 Pas [48]apní aur us sáre [49]galle kí khabardárí karo, jis ká [50]Rúhu'l Quds ne tumhen [51]nigahbán[a] ṭhahráyá, táki [52]Khudá kí [53]kalísiyá kí gallabání karo, jise [54]us ne [55]khláss apne khún se mol liyá. 29 Main yih jántá hún, ki mere jáne ke ba'd [56]phárne-wále bheriye tum men áenge, [57]jinhen galle par kuchh tars na áegá; 30 aur [58]khud tum men se aise ádmí uṭhenge, jo ultí ultí báten kahenge, táki shágirdon ko apní taraf khench len. 31 Is liye [59]jágte raho, aur yád rakkho, ki main [60]tín baras tak rát din [61]ánsú bahá bahákar [62]har ek ko samjháne se báz na áyá. 32 Ab [63]main tumhen Khudá[b] aur [64]us ke fazl ke kalám ke sipurd kartá hún, jo tumhárí [65]taraqqí[c] kar saktá hai, aur sáre muqaddason men sharík karke [66]mírás de saktá hai. 33 [67]Main ne kisí kí chándí, yá sone, yá kapre ká lálach nahín kiyá. 34 [68]Tum áp jánte ho, ki [69]inhín háthon ne merí aur [70]mere sáthíon kí hájaten rafa' kín. 35 [71]Main ne tum ko sab báten karke dikhá dín, ki [72]is tarah mihnat karke [73]kamzoron ko sambhálná, aur [74]Khudáwand Yisú' kí báten yád rakhní cháhiyen, ki us ne khud kahá; [75]Dená lene se mubárak hai.

36 Us ne yih kahkar [76]ghuṭne ṭeke, aur un sab ke sáth du'á mángí. 37 Aur [77]wuh sab bahut roe, aur Paulus ke [78]gale lag lagkar [78]us ke bose liye; 38 aur khásskar [79]is bát par gamgín the, jo us ne kahí thí, ki Tum merá munh phir na dekhoge. Phir [80]use jaház tak pahuncháyá.

Míletus se hoke Yarúshalem tak Paulus ká safar.

21 1 Aur jab [1]ham un se bamushkil judá hokar jaház par rawána húe, to aisá húá ki [2]sídhí ráh Kos men áe, aur dúsre din Rudus men, aur wahán se Patara men: 2 phir ek jaház sídhá Fíníke ko játá húá milá, aur us par sawár hokar rawána húe. 3 Jab Kuprus nazar áyá, to use báen háth chhoṛkar Súriya ko chale, aur Súr men utre; kyúnki wahán jahaz ká mál utárná thá. 4 Jab shágirdon ko talásh kar liyá, to ham sát roz wahán rahe: unhon ne [3]Rúh kí ma'rifat Paulus se kahá, ki Yarúshalem men qadam na rakhná. 5 Aur jab wuh din guzar gaye, to aisá húá ki ham nikalke rawána húe; aur sab ne, bíwiyon aur bachchon samet, [4]ham ko shahr ke báhar tak pahuncháyá. Phir ham ne samundar ke kanáre [5]ghuṭne ṭekkar du'á mángí; 6 aur ek dúsre se widá' hokar, ham to jaház par chaṛhe, aur wuh apne apne ghar wápas chale gaye.

7 Aur ham Súr se jaház ká safar tamám karke, Patulimayis men pahunche; aur [6]bháiyon ko salám kiyá, aur ek din un ke sáth rahe.

---

a Yá *bishap.* b N. *Khudáwand.* c Yún. *ta'mír.*

---

[45] Dekho báb 18. 6.
[46] Áyat 20. Muq. Yarm. 26.2 aur Hiz. 33. 8.
[47] Báb 13. 36. Muq. báb 2. 23 aur Lúq. 7. 30 aur If. 1. 11 aur 'Ibr. 6. 17.
[48] Muq. 1 Tim. 4. 16.
[49] Áyat 29. Muq. If. 4. 11. Dekho Lúq. 12. 32.
[50] Muq. báb 13. 2 aur 1 Kur. 12. 8–11.
[51] Fil. 1. 1. 1 Tim. 3. 2. Tit. 1. 7. 1 Pat. 2. 25. Muq. áyat 17.
[52] 1 Kur. 1. 2; 10. 32; 11. 16 aur 15. 9. Gal. 1. 13, wag:
[53] Muq. Mat. 16. 18.
[54] Muq. 2 Pat. 2. 1.
[55] 'Ibr 9. 12, 14. Muq. If. 1. 7 aur 1 Yúh. 1. 7. Dekho 1 Pat. 1. 18, 19 aur Muk. 5. 9.
[56] Dekho Mat. 7. 15.
[57] Yúh. 10. 12 Muq. Kul. 2. 8.
[58] Muq. 1 Kur. 11. 19 aur 2 Kur. 11. 13 aur 1 Tim. 1. 19, 20 aur 1 Yúh. 2. 18, 19.
[59] Muq. 'Ibr 13. 17. Dekho Mat. 24. 42.
[60] Muq. báb 19. 8, 10 aur 24. 17.
[61] Muq 'Ibr. 13. 17. Dekho áyat 19.
[62] Kul. 1. 28.
[63] Báb 14. 23.
[64] Báb 14. 3. Muq. áyat 24.
[65] Kul. 2. 7 (hásh: ke liye).
[66] Báb 26. 18. If. 1. 14, 18 aur 5. 5. Kul. 1. 12 aur 3. 24. 'Ibr. 9. 15. Muq. 1 Pat. 1. 4. Dekho Mat. 25. 34 aur Rom. 8. 17.
[67] 1 Kur. 9. 12. 2 Kur. 7. 2; 11. 9 aur 12. 17. Muq. 1 Sam. 12. 3 aur Mat. 10. 8 aur 1 Thiss. 2. 5.
[68] Muq. áyat 18.
[69] Dekho báb 18. 3.
[70] Báb 19. 22, 29.
[71] 2 Thiss. 3. 7.
[72] If. 4. 28.
[73] 1 Thiss. 5. 14. Muq. 1 Kur. 12. 28.
[74] Báb 11. 16.
[75] Mat. 10. 8.
[76] Dekho báb 7. 60.
[77] Muq. 2 Tim. 1. 4.
[78] Dekho Lúq. 15. 20.
[79] Áyat 25.
[80] Dekho báb 15. 3.
[1] Dekho báb 16. 10.
[2] Báb 16. 11.
[3] Áyat 11. Báb 20. 23.
[4] Báb 20. 38.
[5] Báb 20. 36.
[6] Dekho Yúh. 21. 23.

[7] Báb 6. 5; 8. 5, wag: [8] If. 4. 11. 2 Tim. 4. 5 (hash:).
[9] Báb 2. 17, 18. Lúq. 2. 36. 1 Kur. 11. 5. Dekho báb 13. 1.
[10] Báb 11. 28.
[11] Muq. 1 Sam. 15. 27, 28 aur 1 Sal. 11. 30 aur Yas'. 20. 3 aur Yarm. 13. 1—11 aur 27. 2.
[12] Dekho báb 20. 23.
[13] Muq. áyat 33. Dekho báb 9. 16.
[14] Muq. áyát 31—33 aur Mat. 20. 19.
[15] Muq. Mat. 16. 21—23.
[16] Báb 20. 24. Rom. 8. 36. 2 Kur. 4. 10 aur 12. 10. Fil. 2. 17. Muq. báb 15. 26.
[17] Dekho báb 5. 41.
[18] Muq. Rút 1. 18.
[19] Dekho Mat. 6. 10.

8 Dúsre din ham rawána hokar Qaisariya men áe; aur [7] Filippus [8] mubashshir ke ghar, jo un sáton men se thá, utarkar us ke sáth rahe. 9 Us kí chár kunwárí betiyán thín, [9] jo nubuwwat kartí thín. 10 Aur jab ham wahán bahut roz rahe, to [10] Agabus nám ek nabí Yahúdiya se áyá. 11 Us ne hamáre pás ákar [11] Paulus ká kamarband liyá, aur apne háth pánw bándhkar kahá; [12] Rúhu'l Quds yún kahtá hai, ki Jis shakhs ká yih kamarband hai, [13] us ko Yahúdí Yarúshalem men isí tarah bándhenge, aur [14] gair-qaumon ke háth men hawále karenge. 12 Jab yih suná, to ham ne aur wahán ke logon ne [15] us kí minnat kí, ki Yarúshalem ko na jáe. 13 Magar Paulus ne jawáb diyá, ki [15] Tum kyá karte ho? kyún ro roke merá dil torte ho? [16] Main to Yarúshalem men [17] Khudáwand Yisú' ke nám par na sirf bándhe jáne, balki marne ko bhí taiyár hún. 14 Jab us ne na máná, to [18] ham yih kahkar chup ho gaye, ki [19] Khudáwand kí marzí púrí ho.

15 Un dinon ke ba'd, ham apne safar ká asbáb taiyár karke Yarúshalem ko gaye. 16 Aur Qaisariya ke bhí ba'z shágird hamáre sáth chale, aur ek qadím shágird Manáson Kuprí ko sáth le áe, táki ham us ke hán mihmán hon.

Paulus ká mannat kí rasm ko adá karná.

17 Jab ham Yarúshalem men pahunche, to [20] bháí barí khushí ke sáth ham se mile. 18 Aur dúsre din Paulus hamáre sáth [21] Ya'qúb ke pás gayá; aur sab [22] buzurg[a] wahán házir the. 19 Us ne unhen salám karke, [23] jo kuchh Khudá ne us kí [24] khidmat se gair-qaumon men kiyá thá, [25] mufassal bayán kiyá. 20 Unhon ne yih sunkar [26] Khudá kí baráí kí: phir us se kahá; Ai bháí, tú dekhtá hai, ki Yahúdíon men [27] hazárhá ádmí ímán le áe hain; aur wuh sab sharí'at ke báre men [28] sargarm hain. 21 Aur un ko tere báre men sikhá diyá gayá hai, ki tú [29] gair-qaumon men rahnewále sab Yahúdíon ko [30] yih kahkar Músá se phir jáne kí ta'lím detá hai, [31] ki na apne larkon ká khatna karo, na Músawí [32] rasmon par chalo. 22 Pas kyá kiyá jáe? Log zarúr sunenge, ki tú áyá hai. 23 Is liye jo ham tujh se kahte hain, wuh kar: hamáre hán chár ádmí aise hain, [33] jinhon ne mannat mání hai; 24 unhen lekar [34] apne áp ko un ke sáth pák kar, aur un kí taraf se kuchh kharch kar, táki wuh sir mundáen: to sab ján lenge, ki jo báten unhen tere báre men sikhái gayí hain, un kí kuchh asl nahín; balki tú khud bhí sharí'at par 'amal karke durustí se chaltá hai. 25 Magar gair-qaumon men se jo ímán láe, un kí bábat [35] ham ne yih faisala karke likhá thá, ki wuh sirf buton kí qurbání ke gosht se, aur lahú, aur galághonte húe

[20] Áyat 7. Muq. báb 15. 4.
[21] Dekho báb 12. 17.
[22] Dekho báb 11. 30.
[23] Muq. Rom. 15. 18, 19.
[24] Dekho báb 1. 17.
[25] Dekho báb 14. 27.
[26] Báb 11. 18.
[27] Lúq. 12. 1. 1 Kur. 4. 15.
[28] Báb 22. 3. Gal. 1. 14. Muq. Rom. 10. 2.
[29] Muq. Ya'q. 1. 1.
[30] Áyat 28.
[31] Muq. Rom. 2. 28, 29 aur 1 Kur. 7. 19.
[32] Báb 6. 14 aur 15. 1. Muq. Mar. 7. 5 aur Gal. 2. 14.
[33] Muq. báb 18. 18.
[34] Áyat 26. Báb 24. 18. Muq. Yúh. 11. 55.
[35] Dekho báb 15. 19, 20, 29.

a Yá *prisbutir.*

jánwaron, aur harámkárí se apne áp ko bacháe rakkhen. 26 Is par Paulus un ádmíon ko lekar, aur dúsre din [34] apne áp ko un ke sáth pák karke, [36] haikal men dákhil húá, aur khabar dí, ki jab tak ham men se [37] har ek kí nazr na charhái jáe taqaddus ke din púre karenge.

Haikal ke fasád men Paulus ká Romí sipáhíon ke zarí'e se bachná.

27 Jab wuh [37] sát din púre hone ko the, to [38] Ásiya ke Yahúdíon ne [39] use haikal men dekhkar, sab logon men halchal machái, aur yún chillákar us ko pakar liyá; 28 ki Ai Isráílío, madad karo: yih wuhí ádmí hai, jo [40] har jagah sab ádmíon ko ummat, aur [41] sharí'at, aur [41] is maqám ke khiláf sikhátá hai: balki Yúnáníon ko bhí haikal men lákar, [41] is pák maqám ko [42] nápák kiyá hai. 29 Kyúnki unhon ne is se pahle [43] Trufimus Ifisí ko us ke sáth shahr men dekhá thá; usí kí bábat unhon ne khayál kiyá, ki Paulus use haikal men le áyá hai. 30 Aur tamám shahr men halchal par gayí, aur log daurkar jama' húe: aur Paulus ko pakarke [44] haikal ke báhar ghasítkar le gaye: aur fauran darwáze band kar liye gaye. 31 Jab wuh use qatl karná cháhte the, to úpar [45] paltan ke sardár ke pás khabar pahunchí, ki tamám Yarúshalem men khalbalí parí húí hai. 32 [46] Wuh usí dam sipáhíon aur súbadáron ko lekar un ke pás níche daurá áyá: aur wuh paltan ke sardár aur sipáhíon ko dekhkar Paulus kí már pít se báz áe. 33 Is par paltan ke sardár ne nazdík ákar use giriftár kiyá, aur [47] do zanjíron se [48] bándhne ká hukm dekar púchhne lagá, ki Yih kaun hai, aur is ne kyá kiyá hai? 34 Bhír men se [49] ba'z kuchh chilláe, aur ba'z kuchh: pas jab hullar ke sabab kuchh haqíqat daryáft na kar saká, to hukm diyá, ki use [50] qal'a men le jáo. 35 Jab sírhiyon par pahunchá, to bhír kí zabardastí ke sabab sipáhíon ko use uthákar le jáná pará; 36 kyúnki logon kí bhír yih chillátí húí us ke píchhe parí, ki [51] Us ká kám tamám kar.

Yarúshalem ke logon ke sámne Paulus ká jawáb.

37 Aur jab Paulus ko qal'a ke andar le jáne ko the, to us ne paltan ke sardár se kahá; Kyá mujhe ijázat hai, ki tujh se kuchh kahún? Us ne kahá; Kyá tú Yúnání jántá hai? 38 [52] Kyá tú wuh Misrí nahín, jo is se pahle gázíon men se chár hazár ádmíon ko bágí karke [53] jangal men le gayá? 39 Paulus ne kahá, ki [54] Main Yahúdí ádmí, Kilikiya ke mashhúr shahr Tarsus ká báshinda hún. Main terí minnat kartá hún, ki mujhe logon se bolne kí ijázat de. 40 Jab us ne use ijázat dí, to Paulus ne sírhiyon par khare hokar logon ko [55] háth se ishára kiyá. Jab wuh chupcháp ho gaye, to [56] 'Ibrání zabán men yún kahne lagá, ki

22 [1] Ai bháiyo aur buzurgo, merá 'uzr suno, jo ab tum se bayán kartá hún.

[35] Muq. Gin. 6. 13.
[37] Muq. Gin. 6 9—12.
[38] Dekho báb 13. 50.
[39] Báb 24. 18 aur 26. 21.
[40] Áyat 21.
[41] Dekho báb 6. 13.
[42] Báb 24. 6.
[43] Báb 20. 4.
[44] Báb 26. 21. Muq. 2 Sal. 11. 15.
[45] Dekho báb 10. 1.
[46] Muq. báb 23. 27.
[47] Báb 12. 6. Muq. báb 22. 29; 26. 29 aur 28. 20, aur If. 6. 20 aur 2 Tim. 1. 16 (hásh:).
[48] Báb 20. 23. Muq. áyat 11.
[49] Báb 19. 32.
[50] Báb 22. 24 aur 23. 10.
[51] Muq. báb 22. 22 aur Lúq. 23. 18 aur Yúh. 19. 15.
[52] Muq. báb 5. 36.
[53] Mat. 24. 26.
[54] Báb 9. 11 aur 22. 3.
[55] Dekho báb 12. 17.
[56] Báb 22. 2 aur 26. 14.
[1] Báb 7. 2.

[2] Bab 21. 40.
[3] Báb 9. 11 aur 21. 39. Rom. 11. 1. 2 Kur. 11. 22. Fil. 3. 5.
[4] Báb 5. 34.
[5] Ist. 33. 3. Muq. Lúq. 10. 39.
[6] Báb 26. 5.
[7] Muq. Yúh. 16. 2 aur Fil. 3. 6. Dekho báb 21. 20.
[8] Muq. Rom. 10. 2.
[9] Áyat 19. Dekho báb 8. 3.
[10] Dekho báb 9. 2.
[11] Báb 26. 10. Muq. áyat 20 aur báb 8. 1.
[12] Báb 9. 1.
[13] Báb 28. 21.
[14] Dekho báb 9. 3—8 aur 26. 12—18.
[15] Báb 26. 9.
[16] Muq. Dán. 10. 7. Dekho báb 9. 7.
[17] Dekho báb 16. 30.

2 Jab unhon ne suná, ki ham se [2] 'Ibrání zabán men boltá hai, to âur bhí chupcháp ho gaye. Pas us ne kahá; 3 [3] Main Yahúdí hún, aur Kilikiya ke shahr Tarsus men paidá húá, magar merí tarbíyat is shahr men [4] Gamliel ke [5] qadamon men húí, aur main ne [6] bápdádon kí sharí'at kí kháss pábandí kí ta'lím pái; aur [7] Khudá kí ráh men aisá sargarm thá, [8] jaisá tum sab áj ke din ho. 4 Chunánchi [9] main ne mardon aur 'auraton ko bándh bándhkar, aur qaidkháne men dál dálkar, [10] Masíhí taríqwálon ko[a] yahán tak satáyá, [11] ki marwá bhí dálá. 5 Chunánchi [12] sardár káhin aur sáre buzurg mere gawáh hain, ki un se main [13] bháiyon ke nám khatt lekar Damishq ko rawána húá, táki jitne wahán hon, unhen bhí bándhkar Yarúshalem men sazá diláne ko láún. 6 [14] Jab main safar kartá kartá Damishq ke nazdík pahunchá, to aisá húá ki do pahar ke qaríb yakáyak ek bará núr ásmán se mere girdágird á chamká. 7 Aur main zamín par gir pará, aur yih áwáz suní, ki Ai Sháúl! ai Sháúl! tú mujhe kyún satátá hai? 8 Main ne jawáb diyá, ki Ai Khudáwand, tú kaun hai? Us ne mujh se kahá; Main [15] Yisú' Násarí hún, jise tú satátá hai. 9 [16] Aur mere sáthíon ne núr to dekhá, lekin jo mujh se boltá thá, us kí áwáz na suní. 10 Main ne kahá; Ai Khudáwand, [17] main kyá karún? Khudáwand ne mujh se kahá; Uthkar Damishq men já; jo kuchh tere karne ke liye muqarrar húá hai, wahán tujh se sab kahá jáegá. 11 Jab mujhe us núr ke jalál ke sabab kuchh na dikhái diyá, to mere sáthí merá háth pakarke mujhe Damishq men le gaye. 12 Aur [18] Hananyáh nám ek shakhs, jo [19] sharí'at ke muwáfiq díndár, aur wahán ke sab rahnewále [20] Yahúdíon ke nazdík neknám thá, 13 [21] mere pás áyá, aur khare hokar mujh se kahá; Bhái Sháúl, phir bíná ho. [22] Usí gharí bíná hokar main ne us ko dekhá. 14 Us ne kahá; [23] Hamáre bápdádon ke Khudá ne [24] tujh ko is liye muqarrar kiyá, [25] ki tú us kí marzí ko jáne, aur [26] us Rástbáz ko [27] dekhe, aur [28] us ke munh kí áwáz sune. 15 Kyúnki [29] tú us kí taraf se sab ádmíon ke sámne un báton ká gawáh hogá, jo [30] tú ne dekhí aur suní hain. 16 Ab kyún der kartá hai? [31] uth, baptisma[b] le, aur [32] us ká nám lekar [33] apne gunáhon ko dho dál. 17 [34] Jab main phir Yarúshalem men ákar [35] haikal men du'á máng rahá thá, to aisá húá ki main [36] bekhud ho gayá, 18 aur us ko dekhá ki mujh se kahtá hai; [37] Jaldí kar, aur fauran Yarúshalem se nikal já: kyúnki mere haqq men terí gawáhí qabúl na karenge. 19 Main ne kahá; Ai Khudáwand, wuh khud jánte hain, ki jo tujh par ímán láe main un ko [38] qaid karátá, aur [39] já ba já 'ibádatkhánon men pitwátá thá: 20 aur jab [40] tere shahíd

[18] Báb 9. 10.
[19] Báb 24. 14.
[20] Báb 10. 22.
[21] Báb 9. 17.
[22] Báb 9. 18.
[23] Dekho báb 3. 13.
[24] Báb 9. 15 aur 26. 16.
[25] Muq. Rom. 2. 18 aur 12. 2 aur If. 1. 9 aur Kul. 1. 9, wag:
[26] Dekho báb 3. 14.
[27] Áyat 18. Báb 9. 17 aur 26. 16. 1 Kur. 9. 1 aur 15. 8. Muq. áyat 15.
[28] Muq. Gal. 1. 12.
[29] Báb 23. 11.
[30] Áyat 14. Báb 4. 20.
[31] Báb 9. 18.
[32] Dekho báb 9. 14.
[33] 1 Kur. 6. 11. 'Ibr. 10. 22. Muq. Zab. 51. 2. Dekho báb 2. 38.
[34] Báb 9. 26 aur 26. 20. Muq. Gal. 1. 18, 19(?).
[35] Báb 3. 1. Lúq. 18. 10.
[36] Báb 10. 10 aur 11. 5. Muq. 2 Kur. 12. 1—4.
[37] Muq. báb 9. 29.
[38] Áyat 4.
[39] Báb 26. 11. Dekho Mat. 10. 17.
[40] Muq. 2. 13.

a Yún. *is tariq ko.*

b Yá *istibaq.*

[41] Báb 7. 58.
[42] Báb 8. 1. Muq. báb 26. 10. Dekho Rom. 1. 32.
[43] Dekho báb 2. 39 aur 9. 15.
[44] Muq. báb 21. 36.
[45] Báb 25. 24.
[46] Báb 21. 34 aur 23. 10.
[47] Áyat 29.
[48] Báb 16. 37.
[49] Áyat 24.

Stifanus ká ḳhún baháyá játá thá, to [41] main bhí wahán khaṛá thá, aur us ke qatl par [42] rází thá, aur [41] us ke qátilon ke kapron kí hifázat kartá thá. 21 Us ne mujh se kahá; Já: main tujhe gair-qaumon ke pás [43] dúr dúr bhejúngá.

Romí hone ke sabab Paulus ká koṛe lagne se bachná.

22 Wuh is bát tak to us kí sunte rahe; phir baland áwáz se chilláe, ki [44] Aise shaḳhs ko zamín par se faná kar ḍe! [45] us ká zinda rahná munásib nahín. 23 Jab wuh chilláte aur apne kapṛe phenkte aur ḳhák uṛáte the, 24 to palṭan ke sardár ne hukm dekar kahá, ki use [46] qal'a men le jáo, aur koṛe márkar [47] us ká izhár lo, táki mujhe ma'lúm ho, ki wuh kis sabab se us kí muḳhálafat men yún chilláte hain. 25 Jab unhon ne use tasmon se bándh liyá, to Paulus ne us súbadár se jo pás khaṛá thá kahá; Kyá tumhen rawá hai, ki [48] ek Romí ádmí ke koṛe máro, aur wuh bhí qusúr sábit kiye bagair? 26 Súbadár yih sunkar palṭan ke sardár ke pás gayá, aur use ḳhabar dekar kahá; Tú kyá kartá hai? yih to Romí ádmí hai. 27 Palṭan ke sardár ne us ke pás ákar kahá; Mujhe batá to, kyá tú Romí hai? Us ne kahá; Hán. 28 Palṭan ke sardár ne jawáb diyá, ki Main ne baṛí raqam dekar Romí hone ká rutba hásil kiyá. Paulus ne kahá; Main to paidáishí hún. 29 Pas jo [49] us ká izhár lene ko the, fauran us se alag ho gaye, aur palṭan ká sardár bhí [50] yih ma'lúm karke [51] ḍar gayá, ki [52] jis ko main ne bándhá hai, wuh Romí hai.

Yahúdion kí sadr 'adálat men Paulus ká jawáb.

30 Subh ko [53] yih haqíqat ma'lúm karne ke iráde se, ki Yahúdí us par kyá ilzám lagáte hain, us ne us ko khol diyá; aur sardár káhin aur sáre sadr 'adálatwálon ko jama' hone ká hukm diyá, aur Paulus ko níche le jákar un ke sámne khaṛá kar diyá.

23 1 Paulus ne sadr 'adálatwálon ko gaur se dekhkar kahá; Ai bháiyo, [1] main ne áj tak kamál nekníyatí se Ḳhudá ke wáste 'umr guzárí hai. 2 Sardár káhin [2] Hananyáh ne un ko jo us ke pás khaṛe the hukm diyá, [3] ki us ke munh par tamáncha máro. 3 Paulus ne us se kahá; Ai [4] safedí phirí húí [5] díwár, Ḳhudá tujhe máregá: tú sharí'at ke muwáfiq merá insáf karne ko baiṭhá hai, aur kyá [6] sharí'at ke barḳhiláf mujhe márne ká hukm detá hai? 4 Jo pás khaṛe the unhon ne kahá; Kyá tú [7] Ḳhudá ke sardár káhin ko burá kahtá hai? 5 Paulus ne kahá; Ai bháiyo, [8] mujhe ma'lúm na thá ki yih sardár káhin hai; kyúnki likhá hai, ki [a] Apní qaum ke sardár ko burá na kah. 6 Jab Paulus ne yih ma'lúm kiyá ki ba'z [9] Sadúqí hain aur ba'z Farísí, to 'adálat men pukárke kahá, ki Ai bháiyo, [10] main Farísí aur Farísíon kí aulád hún; [11] murdon

[50] Muq. báb 23. 27.
[51] Báb 16. 38.
[52] Báb 21. 33.
[53] Áyat 24. Báb 23. 28.
[1] 2 Kur. 1. 12. 2 Tim. 1. 3. Muq. báb 24. 16 aur Aiy. 27. 5, 6 aur 1 Kur. 4. 4 aur 2 Kur. 4. 2 aur 5. 11 aur 'Ibr. 13. 18.
[2] Báb 24. 1.
[3] 1 Sal. 22. 24. Nauha 3. 30. Mík. 5. 1. 2 Kur. 11. 20. Muq. Yúh. 18. 22, wag:
[4] Muq. Mat. 23. 27.
[5] Muq. Yas'. 30. 13 aur Hiz. 13. 10—14.
[6] Ist. 25. 1, 2. Dekho Yúh. 7. 51.
[7] Muq. 1 Sam. 2. 28 aur Zab. 106. 16.
[8] Muq. báb 24. 17.
[9] Dekho Mat. 22. 23.
[10] Báb 26. 5. Fil. 3. 5.
[11] Muq. báb 2. 26, 27. Dekho Kul. 1. 5.

a Ḳhurúj 22. 28.

kí [12]ummed aur qiyámat ke báre men̲ mujh par muqaddama ho rahá hai. 7 Jab us ne yih kahá, to Farísíon̲ aur Sadúqíon̲ men̲ takrár húí; aur házirín men̲ phúṭ paṛ gayí. 8 Kyún̲ki Sadúqí to [13]kahte hain̲, ki na qiyámat hai, na koí firishta, na rúh; magar Farísí dono ká iqrár karte hain̲. 9 Pas baṛá shor húá: aur [14]Farísíon̲ ke firqe ke ba‘z faqíh uṭhe, aur yún̲ kahkar jhagaṛne lage, ki [15]Ham is ádmí men̲ kuchh burái nahín páte; aur [16]agar kisi ruh yá firishte ne is se kalám kiyá ho, to phir kyá? 10 Aur jab baṛí takrár húí, to palṭan ke sardár ne, is ḳhauf se ki mabádá Paulus ke ṭukre kar diye jáen̲, fauj ko hukm diyá, ki utarkar use un men̲ se zabardastí nikálo, aur [17]qal‘a men̲ le áo.

Paulus ká Yahúdíon̲ kí sázish se bachná, aur Feliks hákim ke pás pahun̲cháyá jáná.

11 [18]Usí rát [19]Ḳhudáwand us ke pás á khaṛá húá, aur kahá; [20]Ḳhátir jama‘ rakh: ki [21]jaise tú ne merí bábat Yarúshalem men̲ gawáhí dí, waise hí tujhe Roma men̲ bhí [22]gawáhí dení hogí.

12 Jab din húá, to [23]Yahúdíon̲ ne eká karke aur [24]la‘nat kí qasam khákar kahá, ki jab tak ham Paulus ko qatl na kar len̲, na kuchh kháen̲ge na píen̲ge. 13 Aur jinhon̲ ne ápas men̲ yih sázish kí, wuh chálís se ziyáda the. 14 Pas unhon̲ ne sardár káhinon̲ aur buzurgon̲ ke pás jákar kahá, ki Ham ne saḳht la‘nat kí qasam kháí hai, ki jab tak Paulus ko qatl na kar len̲, kuchh na chakhen̲ge. 15 Pas ab tum sadr ‘adálatwálon̲ se milkar palṭan ke sardár se ‘arz karo ki use tumháre pás láe, goyá tum us ke mu‘ámale kí haqíqat ziyáda daryáft karní cháhte ho: aur ham us ke pahun̲chne se pahle us ke már ḍálne ko taiyár hain̲. 16 Lekin [25]Paulus ká bhán̲já un kí ghát ká hál sunkar áyá, aur [26]qal‘a men̲ jákar Paulus ko ḳhabar dí. 17 Paulus ne súbadáron̲ men̲ se ek ko bulákar kahá; Is jawán ko palṭan ke sardár ke pás le já; yih us se kuchh kahná cháhtá hai. 18 Pas us ne us ko palṭan ke sardár ke pás le jákar kahá, ki Paulus [27]qaidí ne mujhe bulákar darḳhwást kí, ki is jawán ko tere pás láún̲, ki tujh se kuchh kahná cháhtá hai. 19 Palṭan ke sardár ne us ká háth pakaṛkar, aur alag jákar púchhá, ki Mujh se kyá bát kahní cháhtá hai? 20 Us ne kahá; [28]Yahúdíon̲ ne eká kiyá hai, ki tujh se darḳhwást karen̲, ki kal Paulus ko sadr ‘adálat men̲ láe, goyá tú us ke hál kí áur bhí tahqíqát karní cháhtá hai. 21 Lekin tú un kí na mánná: kyún̲ki un men̲ chálís shaḳhs se ziyáda us kí ghát men̲ hain̲, jinhon̲ ne [29]la‘nat kí qasam kháí hai, ki jab tak use már na ḍálen̲, na kháen̲ge na píen̲ge; aur ab wuh taiyár hain̲; sirf tere wa‘de ká intizár hai. 22 Pas sardár ne jawán ko yih hukm dekar ruḳhsat kiyá, ki Kisí se na kahná, ki tú ne mujh par yih záhir kiyá. 23 Aur do súbadáron̲ ko pás bulákar kahá, ki Do sau sipáhí, aur sattar sawár,

[12] Báb 24. 15, 21 aur 26. 6–8 aur 28. 20.
[13] Lúq. 20. 27. Muq. 1 Kur. 15. 12.
[14] Báb 4. 5. Mar. 2. 16. Lúq. 5. 30.
[15] Muq. Áyat 29.
[16] Muq. báb 22. 7, 17, 18 aur Yuh. 12. 29.
[17] Áyát 16, 32. Báb 21. 34 aur 22. 24.
[18] Báb 18. 9 aur 27. 23.
[19] 1 Sam. 3. 10.
[20] Muq. 2 Tim. 4. 17.
[21] Muq. báb 19. 21.
[22] Báb 22. 15.
[23] Áyat 30.
[24] Áyát 14, 21.
[25] Muq. Rom. 16. 7 (?).
[26] Áyát 10, 32.
[27] Dekho If. 3. 1.
[28] Áyát 14, 15.
[29] Áyát 12, 14.

aur do sau nezebardár pahr rát gaye Qaisariya ke jáne ko taiyár kar rakhná: 24 aur hukm diyá ki Paulus kí sawárí ke liye jánwaron ko bhí házir karen, takí use [30] Feliks [31] hákim ke pás sahíh salámat pahunchá den. 25 Aur is mazmún ká khatt likhá:

26 Klaudiyus Lúsiyás ká [32] Feliks bahádur hákim ko [33] salám. 27 [34] Is shakhs ko Yahúdíon ne pakarkar [35] már dálná cháhá; magar [36] jab mujhe ma'lúm húá ki Romí hai, [35] to fauj samet charh gayá, aur chhurá láyá. 28 Aur is [37] bát ke daryáft karne ká iráda karke, ki wuh kis sabab se us par nálish karte hain, use un kí sadr 'adálat men le gayá: 29 aur ma'lúm húá, ki wuh [38] apní sharí'at ke mas'alon kí bábat us par nálish karte hain; lekin [39] us par koí aisá ilzám nahín lagáyá gayá, jo qatl yá qaid ke láiq ho. 30 Aur [40] jab mujhe ittilá' húí, [41] ki is shakhs ke barkhiláf sázish honewálí hai, to main ne use fauran tere pás bhej diyá hai, aur [42] us ke mudda'íon ko bhí hukm de diyá hai, ki tere sámne us par da'wá karen.

31 Pas sipáhíon ne hukm ke muwáfiq Paulus ko lekar, ráton rát Antipatris men pahunchá diyá. 32 Aur dúsre din sawáron ko us ke sáth jáne ke liye chhorkar, áp [43] qal'a ko phire. 33 Unhon ne Qaisariya men pahunchkar hákim ko khatt de diyá, aur Paulus ko bhí us ke áge házir kiyá. 34 Us ne khatt parhkar púchhá, ki Yih kis [44] súbe ká hai? aur yih ma'lúm karke [45] ki Kilikiya ká hai, 35 us se kahá, ki [46] Jab tere mudda'í bhí házir honge, to main terá muqaddama karúngá: aur use Herodes ke [47] qal'a[a] men qaid rakhne ká hukm diyá.

Feliks ke sámne Paulus kí peshí, aur Qaisariya men do baras qaid rahná.

24 1 [1] Pánch din ke ba'd [2] Hananyáh sardár káhin, ba'z buzurgon, aur Tirtullus nám ek wakíl ko sáth lekar wahán áyá, aur unhon ne [3] hákim ke sámne Paulus kí faryád kí. 2 Jab wuh buláyá gayá, to Tirtullus ilzám lagáke kahne lagá, ki,

Ai [4] Feliks bahádur, chúnki tere wasíle se ham bare amn men hain, aur terí dúrandeshí se is qaum ke fáide ke liye kharábíon kí isláh hotí hai, 3 ham har tarah aur har jagah kamál shukrguzárí ke sáth terá ihsán mánte hain. 4 Magar is liye ki tujhe ziyáda taklíf na dún, main terí minnat kartá hún, ki tú apní mihrbání se hamárí do ek báten sun le. 5 Kyúnki ham ne is shakhs ko mufsid[b], aur [5] dunyá ke sab Yahúdíon men fitna-angez, aur [6] Násaríon ke bid'atí firqe ká sarguroh páyá. 6 [7] Us ne haikal ko nápák karne kí bhí koshish kí thí, aur ham ne use pakrá; 8 usí se tahqíq karke tú áp in sab báton ko daryáft kar saktá hai, jin ká ham us par ilzám lagáte hain. 9 Aur Yahúdíon ne bhí is da'we men muttafiq hokar

[30] Áyat 26. Báb 24. 2 aur 25. 14.
[31] Áyat 33. Báb 24. 1, 10 aur 26. 30. Dekho Lúq. 20. 20.
[32] Báb 24. 2.
[33] Dekho báb 15. 23.
[34] Báb 21. 27.
[35] Muq. báb 21. 32, 33.
[36] Muq. báb 22. 25—29.
[37] Báb 22. 30.
[38] Báb 18. 15 aur 25. 19.
[39] Báb 25. 25; 26. 31 aur 28. 18. Muq. áyat 9.
[40] Áyat 20.
[41] Áyat 12. Dekho báb 9. 24.
[42] Áyat 35. Muq. báb 24. 19 aur 25. 16.
[43] Áyát 10 16.
[44] Báb 25. 1.
[45] Báb 21. 39.
[46] Áyat 30.
[47] Dekho Mat. 27. 27.
[1] Muq. báb 21. 18, 27 aur áyat 11.
[2] Báb 23. 2.
[3] Báb 23. 24.
[4] Báb 23. 26.
[5] Muq. Lúq. 23. 2.
[6] Áyat 14. Báb 5. 17; 15. 5; 26. 5 aur 28. 22.
[7] Báb 21. 27—29.

a Yún. *praitoriyun.* b Yún. *wabál.*

kahá, ki yih báten̲ isí tarah hain̲.

10 Jab hákim ne Paulus ko bolne ká ishára kiyá, to us ne jawáb diyá:

Chún̲ki main̲ jántá hún̲, ki tú bahut barason̲ se is qaum kí ‘adálat kartá hai, is liye main̲ ḳhátir jama‘í se apná ‘uzr bayán kartá hún̲. 11 Tú daryáft kar saktá hai, ki [8]bárah din se ziyáda nahín̲ húe, ki main̲ [9]Yarúshalem men̲ [10]‘ibádat karne gayá thá: 12 aur [11]unhon̲ ne mujhe na haikal men̲ kisí ke sáth bahs karte, yá logon̲ men̲ fasád uṭháte páyá; na ‘ibádatkhánon̲ men̲; na shahr men̲: 13 aur [12]na wuh in báton̲ ko, jin ká mujh par ab ilzám lagáte hain̲, tere sámne sábit kar sakte hain̲. 14 Lekin tere sámne yih iqrár kartá hún̲, ki [13]jis Taríq ko wuh [14]bid‘at kahte hain̲, [15]usí ke mutábiq main̲ [16]apne bápdádon̲ ke Ḳhudá kí ‘ibádat kartá hún̲, aur [17]jo kuchh Tauret aur nabíon̲ ke sahífon̲ men̲ likhá hai, us sab par merá ímán hai. 15 Aur [18]Khudá se usí bát kí [19]ummed rakhtá hún̲, jis ke wuh ḳhud bhí muntazir hain̲, ki [20]rástbázon̲ aur nárástón̲ dono kí [21]qiyámat hogí. 16 Isí liye main̲ ḳhud bhí [22]koshish men̲ rahtá hún̲, ki [23]Ḳhudá aur ádmíon̲ ke báb men̲ merá dil mujhe kabhí malámat na kare. 17 [24]Bahut barason̲ ke ba‘d [25]main̲ [26]apní qaum ko ḳhairát pahun̲cháne, aur [27]nazren̲ charháne áyá thá. 18 Unhon̲ ne bagair hangáme yá balwe ke mujhe [28]tahárat kí hálat men̲, yih kám karte húe, haikal men̲ páyá—hán̲ [29]Ásiya ke chand Yahúdí the—19 aur agar un ká mujh par kuchh da‘wá thá, to [30]unhen̲ tere sámne házir hokar faryád karní wájib thí. 20 Yá yihí ḳhud kahen̲, ki jab main̲ sadr ‘adálat ke sámne khará thá, to mujh men̲ kyá buráí páí thí, 21 siwá is ek bát ke, ki main̲ ne un men̲ khare hokar [31]baland áwáz se kahá thá, ki Murdon̲ kí qiyámat ke báre men̲ áj mujh par tumháre sámne muqaddama ho rahá hai.

22 Feliks ne, jo sahíh taur par [32]is Taríq se wáqif thá, yih kahkar muqaddame ko multawí kar diyá, ki Jab palṭan ká sardár Lúsiyás áegá, to main̲ tumhárá muqaddama faisal karún̲gá: 23 aur súbadár ko hukm diyá, ki us ko [33]qaid to rakh, magar árám se rakhná, aur [34]us ke doston̲ men̲ se kisí ko us kí ḳhidmat karne se mana‘ na karná.

24 Aur chand roz ke ba‘d Feliks apní bíwí Drúsilla ko, jo Yahúdan thí, sáth lekar áyá; aur Paulus ko bulwákar us se Masíh Yisú‘ ke dín kí kaifíyat suní. 25 Aur jab wuh [35]rástbází, aur parhezgárí, aur áyanda ‘adálat ká bayán kar rahá thá, to Feliks ne dahshat khákar jawáb diyá, ki Is waqt to já, [36]fursat pákar tujhe phir buláún̲gá. 26 Use [37]Paulus se kuchh rupaye milne kí ummed bhí thí; is liye use âur bhí bulá bulákar us ke sáth guftgú kiyá kartá thá. 27 Lekin jab do baras guzar gaye, to Purkiyus [38]Festus Feliks kí jagah muqarrar húá; aur Feliks [39]Yahúdíon̲ ko apná ihsánmand karne kí garaz

8 Dekho áyat 1.
9 Báb 8. 27. Yúh. 12. 20
10 Báb 20. 16
11 Muq. báb 25. 8.
12 Báb 25. 7.
13 Áyat 22. Dekho báb 9. 2.
14 Áyat 5.
15 2 Tim. 1. 3. Muq. báb 27. 23 aur Lúq. 1. 75 aur Rom. 1. 9 aur ‘Ibr. 9. 14 aur 12. 28.
16 Dekho báb 3. 13 aur 22. 3.
17 Báb 26. 22 aur 28. 23. Muq. Rom. 3. 21.
18 Tit. 2. 13. Muq. Gal. 5. 5.
19 Dekho báb 23. 6.
20 Dekho Dán. 12. 2.
21 Lúq. 14. 14.
22 Muq. 1 Tim. 4. 7, 15.
23 Muq. 1 Kur. 10. 32 aur Fil. 1. 10 aur Yahúdáh 24. Dekho báb 23. 1.
24 Muq. báb 20. 31.
25 Rom. 15. 25—28, 31. 1 Kur. 16. 1—3. 2 Kur. 8. 1—4 aur 9. 1, 2, 12. Muq. Gal. 2. 10.
26 Báb 26. 4 aur 28. 19.
27 Muq. áyat 11 aur báb 20. 16.
28 Báb 21. 26 aur 26. 21.
29 Báb 21. 27.
30 Dekho báb 23. 30
31 Dekho báb 23. 6.
32 Áyat 14. Dekho báb 9. 2.
33 Muq. báb 28. 16.
34 Muq. báb 27. 3.
35 Muq. Tit. 2. 12, 13.
36 Báb 17. 32. Muq. 2 Tim. 4. 2.
37 Muq. áyat 17.
38 Báb 25. 1 aur 26. 24.
39 Báb 25. 9. Muq. báb 12. 3 aur Mar. 15. 15.

[40] Báb 25. 14. Dekho Lúq. 21. 12.

se [40] Paulus ko qaid hí men chhoṛ gayá.

Festus ke sámne Paulus kí peshí.

25 [1] Pas Festus [1] súba men dákhil hokar tín roz ke ba'd Qaisariya se Yarúshalem ko gayá. [2] Aur sardár káhinon aur Yahúdíon ke raíson ne us ke hán [2] Paulus kí faryád kí; [3] aur us kí mukhálafat men yih ri'áyat cháhí, ki wuh use Yarúshalem men bulá bheje, aur [3] ghát men the ki use ráh men már ḍálen. [4] Magar Festus ne jawáb diyá, ki Paulus to Qaisariya men qaid hai, aur main áp jald wahán jáúngá. [5] Pas tum men se jo ikhtiyárwále hain, wuh sáth chalen, aur agar is shakhs men kuchh bejá bát ho, to us kí faryád karen.

[6] Wuh un men áṭh das din rahkar Qaisariya ko gayá, aur dúsre din [4] takht i 'adálat par baiṭhkar Paulus ke láne ká hukm diyá. [7] Jab wuh házir húá, to jo Yahúdí Yarúshalem se áe the, wuh us ke ás pás khaṛe hokar us par bahutere sakht ilzám lagáne lage, magar [5] un ko sábit na kar sake; [8] lekin Paulus ne yih 'uzr kiyá, ki Main ne [6] na to kuchh [7] Yahúdíon kí sharí'at ká gunáh kiyá hai, na haikal ká, [8] na Qaisar ká. [9] Magar Festus ne, Yahúdíon ko [9] apná ihsánmand banáne kí garaz se, Paulus ko jawáb diyá; Kyá tujhe Yarúshalem jáná manzúr hai, ki terá yih muqaddama wahán mere sámne faisal ho? [10] Paulus ne kahá; Main Qaisar ke [10] takht i 'adálat ke sámne khaṛá hún; merá muqaddama yahín faisal honá cháhiye. Yahúdíon ká main ne kuchh qusúr nahín kiyá, chunánchi tú bhí khúb jántá hai. [11] Agar badkár hún, yá main ne qatl ke láiq koí kám kiyá hai, to mujhe marne se inkár nahín. Lekin jin báton ká wuh mujh par ilzám lagáte hain, agar un kí kuchh asl nahín, to un kí ri'áyat se koí mujh ko un ke hawále nahín kar saktá: [11] main Qaisar ke hán apíl kartá[a] hún. [12] Phir Festus ne saláhkáron se maslahat karke jawáb diyá, ki Tú ne Qaisar ke hán apíl kiyá[b] hai; to Qaisar hí ke pás jáegá.

Agrippa bádsháh ke sámne Paulus ká jawáb.

[13] Aur kuchh din guzarne ke ba'd, Agrippa bádsháh aur Birníke ne Qaisariya men ákar Festus se muláqát kí. [14] Aur un ke kuchh 'arse wahán rahne ke ba'd Festus ne Paulus ke muqaddame ká hál bádsháh se yih kahkar bayán kiyá, ki [12] Ek shakhs ko Feliks qaid men chhoṛ gayá hai. [15] Jab main Yarúshalem men thá, to [13] sardár káhinon aur Yahúdíon ke buzurgon ne us kí faryád kí, aur sazá ke hukm kí darkhwást kí. [16] [14] Un ko main ne jawáb diyá, ki Romíon ká yih dastúr nahín, ki kisí ádmí ko ri'áyatan sazá ke liye hawále karen, [15] jab tak ki mudda'á 'alaih ko, apne mudda'íon ke rú ba rú hokar, da'wá ke jawáb dene ká

[1] Báb 23. 34.
[2] Áyat 15.
[3] Dekho báb 9. 24.
[4] Áyát 10, 17. Dekho Mat. 27. 19.
[5] Báb 24. 13.
[6] Muq. báb 24. 12 aur 28. 17. Dekho báb 6. 13.
[7] Yúh. 19. 7.
[8] Yúh. 19. 12.
[9] Báb 24. 27.
[10] Áyát 6, 17.
[11] Báb 26. 32 aur 28. 19.
[12] Báb 24. 27.
[13] Áyát 2, 3.
[14] Áyát 4, 5.
[16] Muq. Yúh. 7. 51. Dekho báb 23. 30.

a Yá *duhái detá.* b Yá *duhái dí.*

mauqa' na mile. 17 Pas [16]jab wuh yahán jama' húe, to main ne kuchh der na kí, balki dúsre hí din [17]takht i 'adálat par baithkar, us ádmí ke láne ká hukm diyá. 18 Magar jab us ke mudda'í khare húe, to jin buráiyon ká mujhe gumán thá, un men se unhon ne kisí ká ilzám us par na lagáyá; 19 balki [18]apne dín, aur [19]kisí shakhs Yisú' kí bábat us se bahs karte the, jo mar gayá thá, aur Paulus us ko zinda batátá hai. 20 Chúnki main in báton kí tahqíqát kí bábat uljhan men thá, is liye us se [20]púchhá; Kyá tú Yarúshalem men jáne ko rází hai, ki wahán in báton ká faisala ho? 21 Magar [21]jab Paulus ne apíl kiyá[a], ki merá muqaddama [22]sháhansháh kí 'adálat men faisal ho, to main ne hukm diyá, ki jab tak use Qaisar ke pás na bhejún, wuh qaid rahe. 22 [23]Agrippa ne Festus se kahá; Main bhí us ádmí kí sunna cháhtá hún. Us ne kahá, ki Tú kal sun legá.

23 Pas dúsre din, jab [24]Agrippa aur Birníke, barí shán o shaukat se, paltan ke sardáron aur shahr ke raíson ke sáth, díwánkháne men dákhil húe, to Festus ke hukm se Paulus házir kiyá gayá. 24 Phir Festus ne kahá; Ai Agrippa bádsháh, aur ai sab házirín! tum is shakhs ko dekhte ho, jis kí bábat [25]Yahúdíon ke sáre guroh ne Yarúshalem men, aur yahán bhí [26]chillá chillákar mujh se 'arz kí, ki is ká áge ko jítá rahná munásib nahín. 25 Lekin mujhe ma'lúm húá, ki [27]us ne qatl ke láiq kuchh nahín kiyá: aur [28]jab us ne khud [29]sháhansháh ke hán apíl kiyá[a], to main ne us ke bhejne kí tajwíz kí. 26 Us kí nisbat mujhe koí thík bát ma'lúm nahín, ki Sarkár i 'Álí ko likhún. Is wáste main ne us ko tumháre áge, aur khásskar, ai Agrippa bádsháh, tere huzúr házir kiyá hai, táki tahqíqát ke ba'd likhne ke qábil koí bát nikle; 27 kyúnki qaidí ke bhejte waqt, un ilzámon ko jo us par lagáe gaye hon záhir na karná, mujhe khiláf i 'aql ma'lúm hotá hai.

26 1 [1]Agrippa ne Paulus se kahá; Tujhe apne liye bolne kí ijázat hai. Paulus háth barhákar apná jawáb yún pesh karne lagá, ki

2 Ai Agrippa bádsháh, [2]jitní báton kí Yahúdí mujh par nálish karte hain, áj tere sámne un kí jawábdihí karní apní khushnasíbi jántá hún: 3 khásskar is liye ki tú Yahúdíon kí sab [3]rasmon aur mas'alon se wáqif hai: pas main minnat kartá hún, ki tahammul se merí sun le. 4 Sab Yahúdí jánte hain, ki [4]apní qaum ke darmiyán aur Yarúshalem men shurú' i jawání se [5]merá chál chalan kaisá rahá hai; 5 chúnki wuh shurú' se mujhe jánte hain, agar cháhen, to gawáh ho sakte hain, ki main [6]Farísí hokar apne dín ke [7]sab se ziyáda páband i mazhab firqe kí tarah zindagí guzártá thá. 6 Aur ab [8]us wa'de kí ummed

[16] Áyát 7, 24.
[17] Áyát 6, 10
[18] Báb 18. 15 aur 23. 29.
[19] Muq. báb 17. 18.
[20] Áyat 9.
[21] Dekho áyat 11.
[22] Áyat 25.
[23] Dekho báb 9. 15.
[24] Áyat 13. Báb 26. 30.
[25] Áyát 2, 7.
[26] Báb 22. 22.
[27] Dekho báb 23. 29.
[28] Áyát 11, 12.
[29] Áyat 21.
[1] Dekho báb 9. 15.
[2] Báb 25. 7, 19. Muq. áyat 7.
[3] Dekho báb 6. 14.
[4] Báb 24. 17 aur 28. 19.
[5] Muq. Gal. 1. 13.
[6] Báb 23. 6.
[7] Báb 22. 3.
[8] Dekho báb 13. 32.

a Yá *duhái di.*

ke sabab mujh par muqaddama ho rahá hai, jo Ḳhudá ne hamáre bápdádon̲ se kiyá thá; 7 [9]usí wa‘de ke púrá hone kí ummed par [10]hamáre bárah ke bárah qabíle dil o ján se rát din ‘ibádat kiyá karte hain̲. Isí ummed ke sabab, ai bádsháh, [11]Yahúdí mujh par nálish karte hain̲. 8 Jab ki Ḳhudá murdon̲ ko jilátá hai, to yih bát tumháre nazdík kyún̲ [12]gair-mu‘tabar samjhí játí hai? 9 [13]Main̲ ne bhí samjhá thá, ki [14]Yisú‘ Násarí ke nám kí tarah tarah se muḳhálafat karní mujh par farz hai. 10 Chunán̲chi [15]main̲ ne Yarúshalem men̲ aisá hí kiyá, aur [16]sardár káhinon̲ kí taraf se iḳhtiyár pákar, bahut se muqaddason̲ ko qaid men̲ ḍálá, aur [17]jab wuh qatl kiye játe the to main̲ bhí yihí ráe detá thá. 11 Aur har ‘ibádat-ḳháne men̲ [18]unhen̲ sazá dilá dilákar zabardastí un se [19]kufr kahlwátá thá, balki [20]un kí muḳhálafat men̲ aisá díwána baná, ki gair shahron̲ men̲ bhí jákar [21]unhen̲ satátá thá. 12 Isí hál men̲ sardár káhinon̲ se iḳhtiyár aur parwána lekar [22]Damishq ko játá thá; 13 to ai bádsháh, main̲ ne do pahar ke waqt ráh men̲ yih dekhá, ki súraj ke núr se ziyáda ek núr ásmán se, mere aur mere hamsafaron̲ ke girdágird á chamká. 14 Jab ham sab zamín par gir paṛe, to main̲ ne [23]‘Ibrání zabán men̲ yih áwáz suní, ki Ai Sháúl, ai Sháúl, tú mujhe kyún̲ satátá hai? Paine kí ár par lát mární tere liye mushkil hai. 15 Main̲ ne kahá; Ai Ḳhudáwand, tú kaun hai? Ḳhudáwand bolá; Main̲ Yisú‘ hún̲, jise tú satátá hai. 16 Lekin uṭh, [24]apne pán̲won̲ par khaṛá ho; kyún̲ki main̲ is liye tujh par záhir húá hún̲, ki [25]tujhe un chízon̲ ká bhí ḳhádim aur gawáh muqarrar karún̲, jin kí gawáhí ke liye tú ne mujhe dekhá hai, aur un ká bhí jin kí gawáhí ke liye main̲ tujh par záhir húá karún̲gá. 17 Aur [26]main̲ tujhe is ummat aur gair-qaumon̲ se bachátá rahún̲gá; [27]jin ke pás tujhe is liye [28]bhejtá hún̲, 18 ki tú [29]un kí án̲khen̲ khol de, [30]táki [31]andhere se raushní kí taraf, aur [32]Shaitán ke iḳhtiyár se Ḳhudá kí taraf rujú‘ láen̲, aur [33]mujh par ímán láne ke bá‘is [34]gunáhon̲ kí mu‘áfí, aur [35]muqaddason̲ men̲ sharík hokar mírás páen̲. 19 Is liye, ai Agrippa bádsháh, main̲ [36]us ásmání royá ká náfarmán na húá: 20 balki pahle [37]Damishqíon̲ ko, phir [38]Yarúshalem aur sáre mulk i Yahúdiya ke báshindon̲ ko, aur [39]gair-qaumon̲ ko [40]samjhátá rahá, ki [41]tauba karen̲, aur [42]Ḳhudá kí taraf rujú‘ lákar [43]tauba ke muwáfiq kám karen̲. 21 Inhín̲ báton̲ ke sabab [44]Yahúdíon̲ ne mujhe haikal men̲ pakaṛke, már ḍálne kí koshish kí. 22 Lekin [45]Ḳhudá kí madad se [46]main̲ áj tak qáim hún̲, aur chhoṭe baṛe ke sámne gawáhí detá hún̲, aur un báton̲ ke siwá kuchh nahín̲ kahtá, [47]jin kí peshíngoí nabíon̲ aur Músá ne bhí kí hai, 23 [48]ki Masíh ko [49]dukh uṭháná zarúr hai, aur [50]sab se pahle wuhí [51]murdon̲ men̲ se zinda hokar [52]is ummat ko aur gair-qaumon̲

[9] Muq. báb 2. 33. aur ‘Ibr. 10. 36 aur 11. 13, 39.
[10] Mat. 19. 28. Lúq. 22. 30. Ya‘q. 1. 1. Muk. 21. 12. Múq. ‘Azrá 6. 17.
[11] Áyat 2.
[12] Muq. báb 17. 33 aur 1 Kur. 15. 12.
[13] 1 Tím. 1. 13. Muq. Yúh. 16. 2. Dekho báb 3. 17.
[14] Báb 22. 8.
[15] Dekho báb 8. 3.
[16] Áyat 12. Báb 9. 1, 2, 14, 21 aur 22. 4, 5.
[17] Dekho báb 22. 20.
[18] Báb 22. 19
[19] Dekho báb 13. 45.
[20] Báb 9. 1.
[21] Báb 22. 5.
[22] Dekho báb 9. 3—8 aur 22. 6—11.
[23] Báb 21. 40 aur 22. 2.
[24] Hiz. 2. 1. Dán. 10. 11.
[25] Dekho báb 22. 14, 15.
[26] Muq. báb 12. 11 aur 1 Taw. 16. 35 aur Yarm. 1. 8, 19 aur 15. 20.
[27] Dekho báb 9. 15.
[28] Muq. Rom. 11. 13 aur 1 Tím. 2. 7.
[29] Yas‘. 35. 5 aur 42. 7. Muq. Yas‘. 29. 18 aur 32. 3 aur Lúq. 4. 18 aur If. 1. 18, wag:
[30] Muq. Lúq. 1. 16 aur Ya‘q. 5. 19, 20.
[31] Muq. Zab. 36. 9 aur Yas‘. 9. 2 aur 42. 16 aur Yúh. 8. 12 aur 2 Kur. 6. 14 aur If. 5. 8 aur Kul. 1. 12, 13 aur 1 Thiss. 5. 5 aur 1 Pat. 2. 9, wag:
[32] Dekho Lúq. 22. 53 aur 1 Kur. 5. 5.
[33] Muq. báb 15. 9 aur 2 Thiss. 2. 13.
[34] Dekho báb 5. 31.
[35] Dekho báb 20. 32.
[36] Áyat 13.
[37] Báb 9. 19, 20.
[38] Báb 9. 26—29 aur 22. 17—20.
[39] Dekho báb 13. 46.
[40] Muq. báb 17. 30.
[41] Dekho báb 2. 38.
[42] Dekho báb 14. 15.
[43] Mat. 3. 8. Lúq. 3. 8.
[44] Báb 21. 27, 30, 31 aur 24. 18.
[45] Muq. 2 Kur. 1. 10 aur ‘Ibr. 13. 5, 6.
[46] Muq. If. 6. 13.
[47] Dekho báb 10. 43 aur 24. 14.
[48] Muq. Lúq. 24. 26 aur ‘Ibr. 2. 10. Dekho báb 3. 18.
[49] Muq. Mat. 26. 42 aur Yúh. 12. 34.
[50] 1 Kur. 15. 20, 23. Kul. 1. 18. Muk. 1. 5.
[51] Rom. 1. 4.
[52] Muq. If. 2. 17.

ko bhí [53] núr ká ishtihár degá.

[24] Jab wuh is tarah jawábdihí kar rahá thá, to Festus ne barí áwáz se kahá; Ai Paulus, [54] tú díwána hai; bahut 'ilm ne tujhe díwána kar diyá hai. [25] Paulus ne kahá; [55] Ai Festus bahádur, main díwána nahín, balki [56] sachchái aur [57] hoshyárí kí báten kahtá hún. [26] Chunánchi [58] bádsháh, jis se main dilerána kalám kartá hún, yih báten jántá hai: aur mujhe yaqín hai ki in báton men se koí us se chhipí nahín; kyúnki yih májará kone men nahín húá. [27] Ai Agrippa bádsháh, kyá tú nabíon ká yaqín kartá hai? Main jántá hún, ki tú yaqín kartá hai. [28] Agrippa ne Paulus se kahá; Tú to thorí hí sí nasíhat karke mujhe [59] Masíhí kar lená cháhtá hai. [29] Paulus ne kahá; Main to Khudá se cháhtá hún, ki thorí nasíhat se, yá bahut se, sirf tú hí nahín, balki jitne log áj merí sunte hain, [60] merí mánind ho jáen, siwá [61] in zanjíron ke.

[30] Tab bádsháh, aur [62] hákim, aur Birníke, aur un ke hamnishín uth khare húe; [31] aur alag jákar ek dúsre se báten karne aur kahne lage, ki [63] Yih ádmí aisá to kuchh nahín kartá, jo qatl yá qaid ke láiq ho. [32] Agrippa ne Festus se kahá, ki [64] Agar yih ádmí [65] Qaisar ke hán apíl na kartá[a], to [66] chhút saktá thá.

Itáliya kí taraf Paulus ká rawána kiyá jáná.

27 [1] Jab jaház par [1] Itáliya ko [2] hamárá jáná thahar gayá, to unhon ne Paulus aur ba'z áur qaidíon ko [3] sháhansháhí [4] paltan ke ek súbadár Yúliyus nám ke hawále kiyá. [2] Aur ham Adramuttiyum ke ek jaház par, jo Ásiya ke kanáre kí bandargáhon men jáne ko thá, sawár hokar rawána húe; aur Thissaluníke ká [5] Aristarkhus Makiduní hamáre sáth thá. [3] Dúsre din Saidá men jaház thahrá; aur [6] Yúliyus ne [7] Paulus par mihrbání karke [8] doston ke pás jáne kí ijázat dí, táki us kí khátirdárí ho. [4] Wahán se ham rawána húe, aur Kuprus kí ár men hokar chale, is liye ki hawá mukhálif thí. [5] Phir ham Kilikiya aur Pamfúliya ke samundar se guzarkar Lúkiya ke shahr Múra[b] men utre. [6] Wahán súbadár ko [9] Iskandriya ká ek jaház Itáliya játá húá milá; pás ham ko us men bithá diyá. [7] Aur ham bahut dinon tak áhista áhista chalkar jab mushkil se Kanidus ke samne pahunche, to is liye ki hawá ham ko áge barhne na detí thí Salmone ke sámne se hokar Krete kí ár men chale; [8] aur bamushkil us ke kanáre kanáre chalkar, Hasín Bandar nám ek maqám men pahunche, jis se Lasaya shahr nazdík thá.

[53] Áyat 18. Dekho Luq. 2. 32.
[54] Báb 12. 15. Muq. ayat 8 aur báb 17. 32 aur 2 Sal. 9. 11 aur Yarm. 29. 26 aur Mar. 3. 21 aur Yuh. 10. 20 aur 1 Kur. 1. 23; 2. 14 aur 4. 10.
[55] Dekho báb 24. 3.
[56] Muq. 2 Pat. 1. 16
[57] Muq. 2 Kur. 5. 13.
[58] Muq. ayat 3.
[59] Báb 11. 26. 1 Pat. 4. 16.
[60] Muq. 1 Kur. 7. 7.
[61] Dekho báb 21. 33.
[62] Dekho báb 23. 24.
[63] Dekho báb 23. 29.
[64] Báb 28. 18.
[65] Dekho báb 9. 15.
[66] Báb 25. 11 aur 28. 19.

[1] Báb 25. 12, 25.
[2] Dekho báb 16. 10.
[3] Muq. báb 25. 25.
[4] Dekho báb 10. 1.
[5] Dekho báb 19. 29.
[6] Áyat 43.
[7] Báb 28. 2.
[8] Muq. báb 24. 23 aur 28. 16, 30.
[9] Báb 28. 11.

a Yá *duhái na detá.*

b N. *Murra.*

Jaház ká túfán men phans jáná.

9 Jab bahut 'arsa guzar gayá, aur jaház ká safar is liye khatarnák ho gayá, ki [10] Roze ká din guzar chuká thá, to Paulus ne unhen yih kahkar nasíhat kí, 10 ki Ai sáhibo, mujhe ma'lúm hotá hai ki is safar men [11] taklíf aur bahut nuqsán hogá, na sirf mál aur jaház ká, balki hamárí jánon ká bhí. 11 Magar súbadár ne [12] nákhudá aur jaház ke málik kí báton par Paulus kí báton se ziyáda liház kiyá. 12 Aur chúnki wuh bandar jáon men rahne ke liye achchhá na thá, is liye aksar logon kí saláh thahrí, ki wahán se rawána hon, aur agar ho sake, to Fíniks men pahunchkar járá káten: wuh Krete ká ek bandar hai, jis ká rukh shimál-mashriq, aur junúb-mashriq hai. 13 Jab kuchh kuchh dakhiná hawá chalne lagí, to unhon ne, yih samajhkar ki hamárá matlab hásil ho gayá, langar uṭháyá, aur Krete ke kanáre ke qaríb qaríb chale. 14 Lekin thorí der ba'd [13] ek barí túfání hawá, jo Yúrakulon kahlátí hai, Krete par se jaház par áí: 15 aur jab jaház hawá ke qábú men á gayá, aur us ká sámná na kar saká, to ham ne láchár hokar us ko bahne diyá. 16 Aur Kauda[a] nám ek chhoṭe jazíre kí ár men bahte bahte, ham barí mushkil se dongí ko qábú men láe; 17 aur jab malláh us ko úpar charhá chuke, to jaház kí mazbútí kí tadbíren karke us ko níche se bándhá; aur Súrtis ke chorbálú men dhas jáne ke dar se, jaház ká sáz o sámán utár liyá, aur usí tarah bahte chale gaye. 18 Magar jab ham ne ándhí se bahut hichkole kháe, to dúsre din wuh [14] jaház ká mál phenkne lage; 19 aur tísre din unhon ne apne hí háthon se jaház ke álát o asbáb bhí phenk diye. 20 Aur jab bahut dinon tak na súraj nazar áyá, na táre, aur shiddat kí ándhí chal rahí thí, to ákhir ham ko bachne kí ummed bi'lkull na rahí. 21 Aur jab bahut fáqe kar chuke to Paulus ne un ke bích men khare hokar kahá; Ai sáhibo, [15] lázim thá ki tum merí bát mánkar Krete se rawána na hote, aur yih taklíf aur nuqsán na uṭháte. 22 Magar ab main tum ko nasíhat kartá hún, ki [16] khátir jama' rakkho: kyúnki tum men se kisí kí ján ká nuqsán na hogá, magar jaház ká. 23 Kyúnki [17] Khudá, [18] jis ká main hún, aur [19] jis kí 'ibádat bhí kartá hún, [20] us ke firishte ne isí rát ko mere pás ákar 24 kahá; Ai Paulus, na dar; [21] zarúr hai, ki tú Qaisar ke sámne házir ho; aur dekh, [22] jitne log tere sáth jaház men sawár hain, un sab kí Khudá ne terí khátir jánbakhshí kí[b]. 25 Is liye, ai sáhibo, khátir jama' rakkho: kyúnki [23] main Khudá ká yaqín kartá hún, ki jaisá mujh se kahá gayá hai, waisá hí hogá. 26 Lekin [24] yih zarúr hai, ki ham [25] kisí ṭápú men já paren.

[10] Ahbár 16. 29—31 aur 23. 27—29. Gin. 29. 7.
[11] Áyat 21.
[12] Muk. 18. 17.
[13] Muq. Mar. 4. 37.
[14] Yúnah 1. 5. Muq. áyat 38.
[15] Áyat 10.
[16] Áyát 25, 36.
[17] Báb 18. 9 aur 23. 11.
[18] Zab. 119. 94. Dán. 5. 23.
[19] Muq. Dán. 6. 16. Dekho báb 24. 14.
[20] Dekho báb 8. 26.
[21] Báb 2.. 11.
[22] Muq. Paid. 18. 26 aur 19. 21, 29 aur Hiz. 14. 14.
[23] Muq. Lúq. 1. 45.
[24] Báb 28. 1.
[25] Áyat 29.

a N. *Klauda.*

b Yún. *un sab ko Khudá ne tujhe bakhsh diyá.*

Jaház kí tabáhí.

27 Jab chaudahwín rát húí aur ham Bahr i Adriya men takráte phirte the, to ádhí rát ke qaríb malláhon ne atkal se ma'lúm kiyá, ki kisí mulk ke nazdík pahunch gaye; 28 aur pání kí tháh lekar bís pursa páyá; aur thorá áge barhkar, aur phir tháh lekar pandrah pursa páyá. 29 Aur is dar se, ki mabádá [26] chatánon par já paren, jaház ke pichhe se chár langar dále, aur subh hone kí du'á mángte rahe. 30 Aur jab malláhon ne cháhá ki jaház par se bhág jáen, aur is baháne se ki galahí se langar dálen[a], [27] dongí ko samundar men utárá, 31 to Paulus ne súbadár aur sipáhíon se kahá, ki Agar yih jaház par na rahenge, to tum nahín bach sakte. 32 Is par sipáhíon ne dongí kí rassiyán kátkar use chhor diyá. 33 Aur jab din nikalne ko húá, to Paulus ne sab kí minnat kí, ki kháná khá lo, aur kahá, ki Tum ko intizár karte karte aur fáqa khenchte khenchte áj chaudah din ho gaye, aur tum ne kuchh nahín kháyá. 34 Is liye tumhárí minnat kartá hún, ki khána khá lo; kyúnki is par tumhárí bihtarí mauqúf hai: aur [28] tum men se kisí ke sir ká ek bál bíká na hogá. 35 Yih kahkar us ne rotí lí, aur un sab ke sámne [29] Khudá ká shukr kiyá, aur torkar kháne lagá. 36 Phir un sab kí [30] khátirjama' húí, aur áp bhí khááná kháne lage. 37 Aur ham sab milkar jaház men do sau chhahattar [31] ádmí the. 38 Jab wuh khákar ser húe, to [32] gehúon ko samundar men phenkkar jaház ko halká karne lage. 39 Jab din nikal áyá, to [33] unhon ne us mulk ko na pahcháná: magar ek khárí dekhí, jis ká kanára sáf thá, aur saláh kí, ki agar ho sake, to jaház ko us par charhá len. 40 Pas langar kholkar samundar men chhor diye, aur patwáron kí bhí rassiyán khol dín, aur aglá pál hawá ke rukh par charhákar us kanáre kí taraf chale. 41 Lekin ek aisí jagah já pare, jis ke dono taraf samundar ká zor thá, aur [34] jaház zamín par tik gayá. Pas galahí to dhakká khákar phans gayí; magar dumbála lahron ke zor se tútne lagá. 42 Aur [35] sipáhíon kí yih saláh thí, ki qaidíon ko már dálen, ki aisá na ho koí tairkar bhág jáe. 43 Lekin súbadár ne, [36] Paulus ke bacháne kí garaz se, un ko is iráde se báz rakkhá; aur hukm diyá, ki jo tair sakte hain, pahle kúdkar kanáre par chale jáen; 44 aur báqí log, ba'z takhton par, aur ba'z jaház kí áur chízon ke sahára se chale jáen. Aur isí tarah [37] sab ke sab khushkí par salámat pahunch gaye.

Milite tápú par Paulus aur us ke sáthion ká tikná.

28 1 Jab ham pahunch gaye, [1] to jáná ki [2] is tápú ká nám Milite hai. 2 Aur un [3] ajnabíon ne ham par kháss [4] mihrbání kí, kyúnki menh kí jharí, aur jáṛe ke sabab unhon

a Yún. án deṉ.

[26] Áyat 26.
[27] Áyat 16.
[28] 1 Sam. 14. 45. 2 Sam. 14. 11. 1 Sal. 1. 52. Lúq. 21. 18. Muq. Mat. 10. 30.
[29] Dekho Mat. 15. 36.
[30] Áyat 22.
[31] Báb 2. 41. Muq. báb 7. 14 aur Rom. 13. 1 aur 1 Pat. 3. 20.
[32] Muq. áyat 18.
[33] Muq. báb 28. 1.
[34] Muq. 2 Kur. 11. 25.
[35] Muq. báb 12. 19.
[36] Áyat 3.
[37] Áyat 22.
[1] Muq. báb 27. 39.
[2] Báb 27. 26
[3] Áyat 4. 1 Kur. 14. 11. Kul. 3. 11 Muk. Rom. 1. 14.
[4] Báb 27. 3.

ne ág jaláke ham sab kí khátir kí. [3] Jab Paulus ne lakriyon ká gatthá jama' karke ág men dálá, to ek sánp[a] garmí pákar niklá, aur us ke háth par lipat gayá. [4] Jis waqt un [5]ajnabíon ne wuh kírá us ke háth men latká húá dekhá, to ek dúsre se kahne lage, ki [6]Beshakk yih ádmí khúní hai; agarchi samundar se bach gayá, [7]taubhí 'Adl[b] use jíne nahín detá. [5] Pas [8]us ne kíre ko ág men jhatak diyá, aur use kuchh zarar na pahunchá. [6] Magar wuh muntazir the, ki is ká badan súj jáegá, yá yih marke yakáyak gir paregá. Lekin jab der tak intizár kiyá, aur dekhá ki us ko kuchh zarar na pahunchá, to [9]áur khayál karke [10]kahá, ki yih to koí dewtá hai.

[7] Wahán se qaríb Publiyus nám us tápú ke sardár kí milk thí. Us ne ghar le jákar, tín din tak barí mihrbání se hamárí mihmání kí. [8] Aur aisá húá ki Publiyus ká báp bukhár aur pechish kí wajh se bímár pará thá. Paulus ne us ke pás jákar [11]du'á mángí, aur [12]us par háth rakhkar shifá dí. [9] Jab aisá húá, to báqí log jo us tápú men bímár the áe, aur achchhe kiye gaye. [10] Aur unhon ne hamárí barí 'izzat kí; aur chalte waqt jo kuchh hamen darkár thá, jaház par rakh diyá.

Milite se rawána hokar Roma men pahunchná.

[11] Tín mahíne ke ba'd, ham [13]Iskandriya ke ek jaház par rawána húe, jo járe bhar us tápú men rahá thá, aur jis ká nishán Diyuskúrí[c] thá. [12] Aur Surakúsa men jaház thahrákar tín din rahe; [13] aur wahán se pher khákar Regiyum men áe: aur ek roz ba'd dakhiná chalí, to dúsre din Putiyulí men áe. [14] Wahán ham ko [14]bháí mile, aur un kí minnat se ham sát din un ke pás rahe: aur isí tarah Roma tak gaye. [15] Wahán se bháí, hamárí khabar sunkar, Appiyus ke Chauk aur Tínsaráe tak hamáre istiqbál ko áe: aur Paulus ne unhen dekhkar [15]Khudá ká shukr kiyá, aur us kí khátirjama' húí.

[16] Jab ham Roma men pahunche, to [16]Paulus ko ijázat húí, ki akelá us sipáhí ke sáth rahe, jo us par pahrá detá thá.

Roma ke Yahúdíon se Paulus kí taqrír.

[17] Tín roz ke ba'd aisá húá ki us ne Yahúdíon ke ra'íson ko bulwáyá; aur jab jama' ho gaye, to un se kahá, ki Ai bháiyo, [17]harchand main ne ummat ke, aur [18]bápdádon kí rasmon ke khiláf kuchh nahín kiyá, taubhí Yarúshalem se qaidí hokar Romíon ke háth hawále kiyá gayá. [18] Unhon ne merí tahqíqát karke [19]mujhe chhor dená cháhá, [20]kyúnki mere qatl ká koí sabab na thá. [19] Magar jab Yahúdíon ne mukhálafat kí, to main ne láchár hokar [21]Qaisar ke hán apíl kiyá[d]; magar is wáste nahín kiyá, ki [22]apní

Marginal references:
[5] Áyat 2.
[6] Muq. Aiy. 4. 7 aur Luq. 13. 2, 4 aur Yúh. 9. 2.
[7] Muq. Gintí 32. 23 aur 'Ámús 5. 19 aur 9. 3.
[8] Mar. 16. 18. Lúq. 10. 19.
[9] Muq. báb 14. 11, 19.
[10] Muq. báb 8. 10 aur 14. 11.
[11] Báb 9. 40. Muq. Ya'q. 5. 14, 15.
[12] Dekho Mar. 5. 23.
[13] Báb 27. 6
[14] Dekho Yúh. 21. 23.
[15] Muq. Rom. 1. 9—12.
[16] Muq. báb 24. 23 aur 27. 3.
[17] Muq. báb 25. 8.
[18] Báb 6. 14; 15. 1 aur 21. 21.
[19] Báb 26. 31, 32.
[20] Dekho báb 23. 29.
[21] Báb 25. 11 aur 26. 32.
[22] Báb 24. 17 aur 26. 4.

a Yún. *af'ai.* b Yún. *Dike.*
c Ya'ni *Tau'am*, yá do *Dewtá.*
d Yá *duháí dí.*

qaum par mujhe kuchh ilzám lagáná thá. 20 Pas is liye main̲ ne tumhen̲ buláyá hai, ki tum se milún̲ aur guftgú karún̲: [23]kyún̲ki [24]Isráíl kí ummed ke sabab main̲ [25]is [26]zanjír se jakrá húá hún̲. 21 Unhon̲ ne us se kahá; Na hamáre pás Yahúdiya se tere báre men̲ khatt áe, na [27]bháiyon̲ men̲ se kisí ne ákar terí kuchh khabar dí, na burái bayán kí. 22 Magar ham munásib jánte hain̲ ki tujh se sunen̲, tere kyá khayálát hain̲; kyún̲ki is [28]firqe kí bábat ham ko ma'lúm hai, ki har jagah [29]us ke khiláf kahte hain̲.

23 Aur wuh us se ek din thahrákar, kasrat se us ke hán̲ jama' húe, aur [30]wuh Khudá kí bádsháhat kí gawáhí de dekar aur [31]Músá kí Tauret, aur nabíon̲ ke sahífon̲ se [32]Yisú' kí bábat samjhá samjhákar subh se shám tak [33]un se bayán kartá rahá. 24 Aur [34]ba'z ne us kí báton̲ ko mán liyá, aur ba'z ne na máná. 25 Jab ápas men̲ muttafiq na húe, to Paulus ke is ek bát ke kahne par rukhsat húe, ki [35]Rúhu'l Quds ne Yasha'yáh nabí kí ma'rifat tumháre bápdádon̲ se khúb kahá, ki

26 [a]Is ummat ke pás jákar kah,
Ki [36]tum kánon̲ se sunoge, aur hargiz na samjhoge;
Aur án̲khon̲ se dekhoge, aur hargiz ma'lúm na karoge:
27 [37]Kyún̲ki is ummat ke dil par charbí chhá gayí hai,
Aur wuh kánon̲ se ún̲chá sunte hain̲,
Aur unhon̲ ne apní án̲khen̲ band kar lí hain̲;
Kahín̲ aisá na ho ki án̲khon̲ se ma'lúm karen̲,
Aur kánon̲ se sunen̲,
Aur dil se samjhen̲,
Aur [38]rujú' láen̲,
Aur main̲ unhen̲ shifá bakhshún.

28 Pas tum ko ma'lúm ho, ki Khudá kí [39]is [40]naját ká paigám [41]gair-qaumon̲ ke pás bhejá gayá hai, aur [42]wuh use sun bhí lengí.

Roma men̲ Paulus ká qayám.

30 Aur wuh púre do baras apne kiráe ke ghar men̲ rahá, 31 aur [43]jo us ke pás áte the, un sab se miltá rahá, aur [44]kamál dilerí se, [45]bagair rok tok ke, [46]Khudá kí [47]bádsháhat kí manádí kartá, aur Khudáwand Yisú' Masíh kí báten̲ sikhátá rahá.

a Yasha'yáh 6. 9, 10.

[23] Dekho báb 23. 6.
[24] Muq. Lúq. 2. 25.
[25] Báb 26. 29.
[26] If. 6. 20. 2 Tim. 1. 16 (hásh:). Dekho báb 21. 33 aur Fil. 1. 7 (hásh:).
[27] Báb 22. 5.
[28] Dekho báb 24. 5.
[29] Lúq. 2. 34. Muq. 1 Pat. 2. 12; 3. 16 aur 4. 14, 16.
[30] Áyat 31.
[31] Báb 8. 35; 24. 14 aur 26. 22.
[32] Muq. báb 19. 8.
[33] Muq. báb 17. 2, 3.
[34] Muq. báb 14. 4; 17. 4, 5; 19. 9 aur 23. 7.
[35] Mat. 15. 7
[36] Mat. 13. 14, 15. Mar. 4. 12. Muq. Lúq. 8. 10.
[37] Muq. Yúh. 12. 40 aur Rom. 11. 8.
[38] Dekho Lúq. 22. 32.
[39] Báb 13. 26.
[40] Zab. 67. 2. Yas'. 40. 5. Lúq. 2. 30 aur 3. 6. Muq. Rom. 11. 11.
[41] Dekho báb 13. 46.
[42] Yúh. 10. 16. Muq. báb 13. 48 aur Mat. 8. 11 aur 21. 43.
[43] Muq. Fil. 1. 13.
[44] Dekho báb 4. 29.
[45] Muq. Fil. 1. 12, 13 aur 2 Tím. 2. 9.
[46] Áyat 23. Dekho Mat. 12. 28 aur 13. 19.
[47] Muq. báb 8. 12 aur 20. 25.

ROMÍON̲ KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ ḲHATT

Du'á e ḳhair.

I 1 Paulus kí taraf se jo [1]Yisú' Masíh[a] ká banda hai, aur [2]rasúl hone ke liye buláyá gayá, aur Ḳhudá kí us ḳhushḳhabarí ke liye [3]maḳhsús kiyá gayá hai, 2 jis ká [4]us ne peshtar se [5]apne nabíon̲ kí ma'rifat kitáb i muqaddas men̲, 3 apne Beṭe hamáre Ḳhudáwand Yisú' Masíh kí nisbat wa'da kiyá thá; [6]jo [7]jism ke i'tibár se to Dáúd kí nasl se paidá húá, 4 lekin pákízagí kí rúh ke i'tibár se, murdon̲ men̲ se jí uṭhne ke sabab, [8]qudrat ke sáth [9]Ḳhudá ká Beṭá ṭhahrá; 5 jis kí ma'rifat [10]ham ko fazl aur [11]risálat milí, táki us ke nám kí ḳhátir [12]sab qaumon̲ men̲ se log [13]ímán ke tábi' hon̲; 6 jin men̲ se tum bhí [14]Yisú' Masíh ke hone ke liye buláe gaye ho—7 un sab ke nám, jo Roma men̲ Ḳhudá ke piyáre hain̲, aur muqaddas hone ke liye buláe gaye hain̲.

[15]Hamáre Báp Ḳhudá aur Ḳhudáwand Yisú' Masíh kí taraf se tumhen̲ fazl aur itmínán hásil hotá rahe.

Masíh kí ḳhushḳhabarí sunáne kí garaz se shauq i muláqát.

8 Awwal to [16]main̲ tum sab ke báre men̲ Yisú' Masíh ke wasíle se apne Ḳhudá ká shukr kartá hún̲, [17]ki tumháre ímán ká tamám dunyá men̲ shuhra ho rahá hai. 9 [18]Chunán̲chi Ḳhudá, [19]jis kí 'ibádat main̲ apní rúh se us ke Beṭe kí ḳhushḳhabarí dene men̲[b] kartá hún̲, wuhí merá gawáh hai, [20]ki main̲ bilá náġa tumhen̲ yád kartá hún̲, 10 aur apní du'áon̲ men̲ hamesha yih darḳhwást kartá hún̲, ki ab áḳhir kár [21]Ḳhudá kí marzí se mujhe tumháre pás áne men̲ kisí tarah kámyábí ho. 11 Kyún̲ki [22]main̲ tumhárí muláqát ká mushtáq hún̲, táki tum ko koí rúhání ni'mat dún̲, jis se tum mazbút ho jáo; 12 garaz ki main̲ bhí tumháre darmiyán hokar tumháre sáth [23]us ímán ke bá'is tasallí páún̲, jo tum men̲ aur mujh men̲, dono men̲ hai. 13 Aur ai bháiyo, main̲ is se tumhárá náwáqif rahná nahín̲ cháhtá, ki [22]main̲ ne bárhá tumháre pás áne ká iráda kiyá, táki jaisá mujhe âur gair-qaumon̲ men̲ [24]phal milá, waisá hí tum men̲ bhí mile; magar [25]áj tak ruká rahá. 14 Main̲ Yúnáníon̲ aur gair-Yúnáníon̲, dánáon̲ aur nádánon̲ ká qarzdár hún̲. 15 Pas main̲ tum ko bhí jo Roma men̲ ho,

[1] Muq. Gal. 1. 10.
[2] 1 Kur. 1. 1. Muq. 1 Kur. 9. 1 aur 'Ibr. 5. 4. Dekho 2 Kur. 1. 1.
[3] Dekho A'mál 13. 2.
[4] Tit. 1. 2.
[5] Báb 3. 21 aur 16. 26. Lúq. 1. 70.
[6] Dekho Mat. 1. 1.
[7] Gal. 4. 4.
[8] 2 Kur. 13. 4. If. 1. 19, 20. Fil. 3. 10. Muq. A'mál 10. 38 aur 26. 23.
[9] Muk. A'mál 13. 33.
[10] If. 3. 2, 3, 8, wag:
[11] Dekho A'mál 1. 25.
[12] Dekho A'mál 9. 15.
[13] Báb 6. 16 aur 16. 26. 1 Pat. 1. 2. Muq. báb 15. 18 aur A'mál 6. 7.
[14] Muk. 17. 14. Muq. báb 8. 28, 30.
[15] 1 Kur. 1, 3 2 Kur. 1. 2, wag:
[16] 1 Kur. 1. 4 If. 1. 15, 16. Fil. 1. 3. Kul. 1. 3, 4. 1 Thiss. 1. 2, wag: Muq. báb 6. 17 aur Fil. 4. 6 aur 2 Tím. 1. 3.

[17] Báb 16. 19 Muq. 1 Thiss. 1. 8.
[18] Fil. 1. 8. 1 Thiss. 2. 5, 10. Muq. báb 9. 1 aur 2 Kur. 1. 23 aur 11. 10, 31.
[19] Dekho A'mál 24. 14.
[20] 2 Tím. 1. 3. Filemon 5, wag:
[21] Báb 15. 32. Muq. 1 Thiss. 3. 10.
[22] Báb 15. 22, 23. Muq. A'mál 19. 21.
[23] Dekho 2 Pat. 1. 1.
[24] Fil. 4. 17. Muq. Yúh. 4. 36.
[25] Báb 15. 22.

a N. *Masíh Yisú'.*

b Yún. *ḳhushḳhabarí yá Injíl men̲.*

k̲hushk̲habarí[a] sunáne ko [26]hatta'l maqdúr taiyár hún̲. 16 Kyún̲ki [27]main̲ Injíl[b] se sharmátá nahín̲: is liye ki wuh har ek ímán lánewále ke wáste, [28]pahle Yahúdí, phir [29]Yúnání ke wáste, naját ke liye [30]Ḳhudá kí qudrat hai. 17 Is wáste ki us men̲ [31]Ḳhudá kí rástbází [32]ímán se aur ímán ke liye záhir hotí hai, [33]jaisá likhá hai, ki [c]Rástbáz ímán se jítá rahegá.

Gair-qaumon̲ kí butparastí aur badak̲hláqí ká náqábil i 'uzr honá.

18 Kyún̲ki [34]Ḳhudá ká gazab un ádmíon̲ kí tamám bedíní aur nárástí par ásmán se [35]záhir hotá hai, jo haqq ko nárástí se dabáe rakhte hain̲; 19 kyún̲ki [36]jo kuchh Ḳhudá kí nisbat ma'lúm ho saktá hai, wuh un ke bátin men̲ záhir hai; is liye ki Ḳhudá ne us ko un par záhir kar diyá. 20 Kyún̲ki us kí andekhí sifaten̲, ya'ní us kí azalí qudrat aur ulúhíyat, dunyá kí paidáish ke waqt se [37]banáí húí chízon̲ ke zarí'e se ma'lúm hokar sáf nazar átí hain̲; yahán̲ tak ki un ko kuchh 'uzr báqí nahín̲; 21 is liye ki agarchi unhon̲ ne Ḳhudá ko ján to liyá, magar us kí k̲hudáí ke láiq us kí baṛáí aur shukrguzárí na kí; balki [38]bátil k̲hayálát men̲ paṛ gaye[d], aur un ke besamajh dilon̲ par andherá chhá gayá. 22 [39]Wuh apne áp ko dáná jatákar, bewuqúf ban gaye; 23 aur [40]gairfání [41]Ḳhudá ke jalál ko fání insán, aur parandon̲ aur chaupáyon̲ aur kíṛe makauṛon̲ kí súrat[e] men̲ badal ḍálá.

24 Is wáste [42]Ḳhudá ne un ke dilon̲ kí k̲hwáhishon̲ ke mutábiq[f] unhen̲ nápákí men̲ chhoṛ diyá, ki un ke badan [43]ápas men̲ behurmat kiye jáen̲: 25 is liye ki unhon̲ ne Ḳhudá kí sachchái ko badalkar [44]jhúṭh baná ḍálá, aur mak̲hlúqát kí ziyáda parastish aur 'ibádat kí, banisbat us Ḳháliq ke, [45]jo abad tak mahmúd hai. Ámín.

26 Isí sabab se [46]Ḳhudá ne un ko [47]gandí shahwaton̲ men̲ chhoṛ diyá: yahán̲ tak ki un kí 'auraton̲ ne apne taba'í kám ko k̲hiláf-taba' kám se badal ḍálá: 27 isí tarah mard bhí 'auraton̲ se taba'í kám chhoṛkar ápas kí shahwat se mast ho gaye; ya'ní [48]mardon̲ ne mardon̲ ke sáth rúsiyáhí ke kám karke, apne áp men̲ apní gumráhí ke láiq badlá páyá.

28 Aur jis tarah unhon̲ ne Ḳhudá ká pahchánná nápasand kiyá, isí tarah [49]Ḳhudá ne bhí un ko [50]nápasandída 'aql ke hawále kar diyá, ki [51]náláiq harakaten̲ karen̲. 29 Pas wuh har tarah kí nárástí, badí, lálach, badk̲hwáhí se bhar gaye; aur hasad, k̲hún̲rezi, jhagṛe, makkárí, bugz se ma'múr ho gaye; aur gíbat karnewále, 30 badgo, Ḳhudá kí nazar men̲ nafratí[g], áuron̲ ke be'izzat karnewále, magrúr, shek̲híbáz, badíon̲ ke báni, mán̲ báp ke náfarmán, 31 bewuqúf,

---

a Yá *Injíl.* b Yá *k̲hushk̲habarí.*
c Habaqqúq 2. 4.
d Yún. *apne k̲hayálát men̲ bátil ho gaye.*
e Yún. *súrat kí shabíh.*
f Yún. *men̲.*
g Yá *Ḳhudá ke dushman.*

[26] Muq. báb 12. 18.
[27] Muq. Zab. 40. 9, 10. Dekho Mar. 8. 38.
[28] Báb 2. 9. Dekho A'mál 3. 26.
[29] Muq. Mar. 7. 26. Dekho Yúh. 7. 35.
[30] 1 Kur. 1. 18, 24.
[31] Báb 3. 21. Muq. 2 Kur. 5. 21 aur Fil. 3. 9.
[32] Dekho báb 9. 30.
[33] Gal. 3. 11 'Ibr. 10. 38.
[34] If. 5. 6. Kul. 3. 6. Muq. báb 5. 9.
[35] Muq. báb 2. 5.
[36] Báb 2. 14, 15. A'mál 14. 17 aur 17. 24—27.
[37] Muq. Zab. 19. 1—6 aur Yarm. 5. 21, 22.
[38] 2 Sal. 17. 15. Yarm. 2. 5. If. 4. 17, 18.
[39] Yarm. 10. 14. 1 Kur. 1. 20.
[40] 1 Tim. 1. 17.
[41] Zab. 106. 20. Yarm. 2. 11. Muq. Ist. 4. 16—18 aur A'mál 17. 29.
[42] Áyat 26. Muq. áyat 28 aur If. 4. 19.
[43] Muq. 1 Thiss. 4. 4.
[44] Yas'. 28. 15 aur 44. 19, 20. Yarm. 10. 14. 'Ámús 2. 4. Muq. 2 Thiss. 2. 11.
[45] Báb 9. 5.
[46] Áyat 24.
[47] Muq. Kul. 3. 5 aur 1 Thiss. 4. 5.
[48] Ahbár 18. 22 aur 20. 13.
[49] Muq. áyát 24, 26.
[50] Muq. Yarm. 6. 30.
[51] Muq. If. 5. 4.

'ahdshikan, taba'í mahabbat se khálí, berahm ho gaye: 32 hálánki wuh [52] Khudá ká yih hukm jánte hain, ki aise kám karnewále [53] maut kí sazá ke láiq hain; phir bhí na faqat áp hí aise kám karte hain, balki [54] âur karnewálon se khush bhí hote hain.

Khudá ke insáf ke rú se Yahúdíon kí ziyáda qusúrwárí.

2 1 Pas ai ilzám lagánewále, tú koí kyún na ho, tere pás [1] koí 'uzr nahín; kyúnki [2] jis bát ká tú dúsre par ilzám lagátá hai, usí ká tú apne áp ko mujrim thahrátá hai; is liye ki tú jo ilzám lagátá hai, khud wuhí kám kartá hai. 2 Aur ham jánte hain ki aise kám karnewálon kí 'adálat Khudá kí taraf se haqq ke mutábiq hotí hai. 3 Ai insán, tú jo aise kám karnewálon par ilzám lagátá hai, aur khud wuhí kám kartá hai, kyá yih samajhtá hai, ki tú Khudá kí 'adálat se bach jáegá? 4 Yá tú us kí mihrbání aur [3] tahammul aur [4] sabr kí daulat ko náchíz jántá hai, aur [5] nahín samajhtá ki Khudá kí mihrbání tujh ko tauba kí taraf máil kartí hai? 5 Balki tú apní sakhtí aur gair-táib dil ke mutábiq [6] us qahr ke din ke liye [7] apne wáste gazab kamá[a] rahá hai, jis men Khudá kí sachchí 'adálat záhir hogí. 6 [8] Wuh har ek ko us ke kámon ke muwáfiq badlá degá: 7 jo nekokárí men sábitqadam rahkar jalál aur 'izzat aur baqá ke tálib hote hain, un ko hamesha kí zindagí degá; 8 magar jo tafriqa-andáz[b] aur [9] haqq ke na mánnewále, balki nárástí ke mánnewále hain, un par gazab aur qahr hogá; 9 aur musíbat aur tangí [10] har ek badkár kí ján par áegí, [11] pahle Yahúdí kí, phir Yúnání kí. 10 Magar jalál aur 'izzat aur [12] sálamatí har ek nekokár ko milegí, [13] pahle Yahúdí ko, phir Yúnání ko: 11 kyúnki [14] Khudá ke hán kisí kí tarafdárí nahín. 12 Is liye ki jinhon ne [15] bagair sharí'at páe gunáh kiyá, wuh bagair sharí'at ke halák bhí honge: aur jinhon ne sharí'at ke mátaht hokar[c] gunáh kiyá, un kí sazá sharí'at ke muwáfiq hogí; (13 kyúnki [16] sharí'at ke sunnewále Khudá ke nazdík rástbáz nahín hote, balki sharí'at par 'amal karnewále rástbáz thahráe jáenge. 14 Is liye ki jab wuh qaumen jo sharí'at nahín rakhtín, [17] apní tabí'at se sharí'at ke kám kartí hain, to báwujúd sharí'at na rakhne ke, wuh apne liye khud ek sharí'at hain. 15 Chunánchi wuh sharí'at kí báten [18] apne dilon par likhí húí dikhátí hain, aur un ká dil[d] bhí un báton kí gawáhí detá hai; aur un ke báhamí khayálát yá to un par ilzám lagáte hain, yá un ko ma'zúr rakhte hain;) 16 [19] jis roz Khudá [20] merí khushkhabarí ke mutábiq [19] Yisú' Masíh[e] kí ma'rifat [21] ádmíon kí poshída báton ká insáf karegá.

---

[52] Báb 2. 26 aur 8. 4.
[53] Báb 6. 21.
[54] Lúq. 11. 48. A'mál 8. 1 aur 22. 20. Muq. 1 Kur. 13. 6 aur 2 Thiss. 2 12.
[1] Báb 1. 20.
[2] 2 Sam. 12. 5—7. Yúh. 8. 7. Dekho Mat. 7. 2.
[3] Báb 3. 25 aur 9. 22.
[4] Báb 9. 23 aur 10. 12 (hásh:). If. 1. 7, 18 aur 2. 4, 7, wag:
[5] Yas'. 30. 18. 2 Pat. 3. 9, 15. Muk. 2. 21.
[6] Zab. 110. 5.
[7] Dekho Ya'q. 5. 3.
[8] Aiy. 34. 11 Zab. 62. 12. Amsál 24. 12. Yarm. 17. 10 aur 32. 19. Dekho Mat. 16. 27.
[9] 2 Thiss. 2. 12.
[10] Hiz. 18. 20.
[11] Dekho 1 Pat. 4. 17.
[12] Yas'. 57. 19.
[13] Dekho báb 1. 16.
[14] Dekho A'mál 10. 34.
[15] 1 Kur. 9. 21. Muq. A'mál 2. 23.
[16] Dekho Ya'q. 1. 22, 23.
[17] Dekho báb 1. 19.
[18] Yarm. 31. 33.
[19] Muq. báb 3. 6 aur 14. 10 aur 1 Kur. 4. 5. Dekho A'mál 10. 42 aur 17. 31.
[20] Báb 16. 25. 2 Tím. 2. 8. Muq. Gal. 1. 11 aur 1 Tím. 1. 11.
[21] Wá'iz 12. 14.

a Yún. *sakhíra kar.*
b Yá *dhare bándhnewále.*
c Yún. *sharí'at men.*
d Yá *kánshans.*
e N. *Masíh Yisú'.*

Yahúdion kí riyákárí par malámat.

17 Pas agar tú Yahúdí kahlátá, aur [22]sharí'at par takya aur Khudá par fakhr kartá hai, 18 aur us kí marzí jántá, aur sharí'at kí ta'lím pákar [23]'umda 'umda báten pasand kartá[a] hai; 19 aur agar tujh ko is bát par bhí bharosá hai, ki main [24]andhon ká rahnumá, aur andhere men pare húon ke liye raushní, 20 aur nádánon ká tarbíyat karnewálá, aur bachchon ká ustád hún, aur [25]'ilm aur haqq ká jo namúna sharí'at men hai, wuh mere pás hai; 21 pas [26]tú jo áuron ko sikhátá hai, apne áp ko kyún nahín sikhátá? Tú jo wa'z kartá hai ki chorí na karná, áp khud kyún chorí kartá hai? 22 Tú jo kahtá hai ki ziná na karná, áp khud kyún ziná kartá hai? Tú jo buton se nafrat rakhtá hai, áp khud kyún [27]mandiron ko lúttá hai? 23 Tú jo [28]sharí'at par fakhr kartá hai, sharí'at ke 'udúl se [29]Khudá kí kyún be'izzatí kartá hai? 24 Kyúnki[b] Tumháre sabab se [30]gair-qaumon men Khudá ke nám par kufr baká játá hai; chunánchi yih likhá bhí hai. 25 Khatne se fáida to hai, [31]basharte ki tú sharí'at par 'amal kare: lekin jab tú ne sharí'at se 'udúl kiyá, to terá khatna námakhtúní thahrá. 26 Pas agar [32]námakhtún shakhs[c] sharí'at ke [33]hukmon par 'amal kare, to kyá us kí námakhtúní khatne ke barábar na giní jáegí? 27 Aur jo shakhs qaumíyat ke sabab se[d] námakhtún rahá, agar wuh sharí'at ko púrá kare, to kyá [34]tujhe, jo báwujúd [35]kalám[e] aur khatne ke sharí'at se 'udúl kartá hai, qusúrwár na thahráegá? 28 Kyúnki [36]wuh Yahúdí nahín, [37]jo záhir ká hai; aur na wuh khatna hai, jo záhirí aur jismání hai: 29 balki Yahúdí wuhí hai, [38]jo bátin men hai; aur [39]khatna wuhí hai, jo dil ká aur [35]rúhání hai, na ki lafzí[f]; [40]aise kí ta'ríf ádmíon kí taraf se nahín, balki Khudá kí taraf se hotí hai.

Yahúdion kí fauqíyat.

3 1 Pas Yahúdí ko kyá fauqíyat hai, aur khatne se kyá fáida? 2 Har tarah se bahut, khásskar yih ki [1]Khudá ká kalám[g] [2]un ke sipurd húá. 3 [3]Agar ba'z bewafá nikle, to kyá húá? [4]kyá un kí bewafáí Khudá kí wafádárí ko bátil kar saktí hai? 4 Hargiz nahín: balki [5]Khudá sachchá thahre, aur [6]har ek ádmí jhúthá: chunánchi likhá hai;

[h]Ki tú apní báton men rástbáz thahre,
Aur apne [7]muqaddame men fath páe.

5 Agar hamárí nárástí Khudá kí rástbází kí khúbí ko záhir kartí hai, to ham kyá kahen? kyá yih ki Khudá beinsáf hai jo [8]gazab názil kartá hai? ([9]Main yih bát insán kí tarah kahtá hún.) 6 Hargiz nahín: warna [10]Khudá kyúnkar dunyá ká insáf karegá?

---

a Yá *mutafarriq báton men tamíz kartá.*
b Yasha'yáh 52. 5.
c Yún. *námakhtúní.*
d Yún. *zát se.*
e Yún. *harf.*
f Yún. *harfí.*
g Yún. *ke kalime.*
h Zabúr 51. 4.

---

22 Áyat 23. Mík. 3. 11 Muq. báb 9. 4 aur Yúh. 5. 45.
23 Fil. 1. 10 (aur hash.).
24 Muq. Aiy. 29. 15 aur Mat. 15. 14 aur 23. 16, wag: aur Yúh. 9. 39—41.
25 Muq. Lúq. 11. 52.
26 Mat. 23. 3—28. Muq. Zab. 50. 16—21 aur Mat. 15. 1—9.
27 A'mál 19. 37. Muq. Mal. 3. 8.
28 Dekho áyat 17 aur báb 3. 27.
29 Muq. Mal. 1. 6.
30 Muq. 2 Sam. 12. 14 aur Hiz. 36. 20, 23 aur 2 Pat. 2. 2.
31 Gal. 5. 3.
32 If. 2. 11. Muq. báb 3. 30.
33 Báb 1. 32 aur 8. 4.
34 Dekho Mat. 12. 41.
35 Áyat 29. Báb 7. 6.
36 Báb 9. 6—8. Muq. Gal. 6. 15.
37 Muq. áyat 17.
38 Dekho 1 Pat. 3. 4.
39 Muq. Ist. 10. 16 aur 30. 6 aur Yarm. 4. 4 aur A'mál 7. 51 aur Fil. 3. 3 aur Kul. 2. 11.
40 2 Kur. 10. 18. 1 Thiss. 2. 4. Muq. Gal. 1. 10.
1 Dekho A'mál 7. 38.
2 Ist. 4. 8. Zab. 147. 19, 20. Dekho Yúh. 4. 22.
3 Báb 10. 16. 'Ibr. 4. 2.
4 Muq. báb 9. 6 aur 2 Tím. 2. 13.
5 Dekho Yúh. 8. 26.
6 Zab. 62. 9 aur 116. 11. Muq. áyat 7.
7 Muq. Aiy. 9. 32.
8 Muq. báb 2. 5.
9 Báb 6. 19. 1 Kur. 9. 8. Gal. 3. 15. Muq. 1 Kur. 15. 32.
10 Muq. Paid. 18. 25 aur Aiy. 8. 3. Dekho báb 2. 16.

[7] Agar mere jhúṭh ke sabab se Khudá kí sachchái us ke jalál ke wáste ziyáda záhir húí, [11]to phir kyún gunahgár kí tarah mujh par hukm diyá játá hai? [8] aur [12]ham kyún burái na karen, táki bhalái paidá ho? chunánchi ham par yih tuhmat lagái bhí játí hai, aur ba'z kahte hain ki in ká yihí maqúla hai: magar aison ká mujrim ṭhahrná insáf hai.

Yahúdíon aur gair-qaumon dono ká gunáh ke mátaht honá.

[9] Pas kyá húá? kyá ham kuchh fazílat rakhte hain[a]? Bi'l kull nahín. Kyúnki ham [13]Yahúdíon aur [14]Yúnáníon dono par peshtar hí yih ilzám lagá chuke hain, ki wuh sab ke sab [15]gunáh ke mátaht hain. [10] Chunánchi likhá hai, ki

[b]Koí rástbáz nahín, ek bhí nahín;
[11] Koí samajhdár nahín,
Koí Khudá ká tálib nahín;
[12] Sab gumráh hain, sab ke sab nikamme ban gaye;
Koí bhalái karnewálá nahín, ek bhí nahín:
[13] [c]Un ká galá [16]khulí húí qabr hai;
Unhon ne apní zabánon se fareb diyá:
[d]Un ke honṭhon men sánpon ká zahr hai;
[14] [e]Un ká munh la'nat aur karwáhaṭ se bhará húá hai;
[15] [f]Un ke qadam khún baháne ke liye tezrau hain;
[16] Un kí ráhon men tabáhí aur badhálí hai,
[17] Aur wuh [17]salámatí kí ráh se wáqif na húe:
[18] [g]Un kí ánkhon men Khudá ká khauf nahín.

Yisú' Masíh par ímán lane se gunahgár ká rástbáz ṭhahráyá jáná.

[19] Ab ham jánte hain ki [18]sharí'at jo kuchh kahtí hai, un se kahtí hai jo sharí'at ke mátaht hain; [19]táki har ek ká múnh band ho jáe, aur [20]sárí dunyá Khudá ke nazdík sazá ke láiq ṭhahre: [20] kyúnki [21]sharí'at ke a'mál se koí bashar us ke huzúr rástbáz nahín ṭhahregá, is liye ki [22]sharí'at ke wasíle se to gunáh kí pahchán hí hotí hai. [21] Magar ab sharí'at ke bagair [23]Khudá kí ek rástbází [24]záhir húí hai, [25]jis kí gawáhí sharí'at aur nabíon se hotí hai; [22] ya'ní Khudá kí wuh rástbází, jo [26]Yisú' Masíh par ímán láne se[h] sab ímán lánewálon ko hásil hotí hai; [27]kyúnki kuchh farq nahín; [23] is liye ki [28]sab ne gunáh kiyá, aur Khudá ke jalál se mahrúm hain; [24] magar [29]us ke fazl ke sabab, [30]us makhlasí ke wasíle se jo Masíh Yisú' men hai, muft rástbáz ṭhahráe játe hain: [25] use Khudá ne [31]us ke khún ke bá'is ek aisá [32]kaffára [33]ṭhahráyá, jo ímán láne se fáidamand ho; táki [34]jo gunáh peshtar ho chuke the,

a Yá *hamárí hálat un se kuchh burí hai? yá hamáre pás kuchh 'uzr hai?*
b Zabúr 14. 1—3; 53. 1—3. c Zabúr 5. 9. d Zabúr 140. 3. e Zabúr 10. 7. f Yasha'yáh 59. 7, 8; Amsál 1. 16.
g Zabúr 36. 1.
h Yún. *Yisú' Masíh ke ímán se.*

[11] Muq. báb 9. 19.
[12] Muq. báb 6. 1, 15.
[13] Báb 2. 1—29.
[14] Báb 1. 18—32.
[15] Gal. 3. 22. Muq. áyát 19, 23 aur báb 11. 32 aur Amsál 20. 9.
[16] Yarm. 5. 16.
[17] Lúq. 1. 79
[18] Yúh. 10. 34 aur 15. 25.
[19] Aiy. 5. 16. Zab. 63. 11 aur 107. 42. Hiz. 16. 63. Muq. báb 1. 20 aur 2. 1.
[20] Dekho áyat 9.
[21] Gal. 2. 16 Muq. Zab. 143. 2 aur A'mál 13. 39.
[22] Báb 7. 7. Muq. báb 4. 15 aur 5. 13, 20.
[23] Dekho báb 1. 17.
[24] Báb 16. 26. 2 Tim. 1. 10.
[25] A'mál 10. 43. Muq. báb 1. 2 aur Yúh. 5. 46.
[26] Báb 4. 5. Muq. 2 Tim. 3. 15.
[27] Báb 10. 12. Muq. Gal. 3. 28 aur Kul. 3. 11
[28] Dekho áyat 9.
[29] Dekho A'mál 15. 11.
[30] If. 1. 7. Kul. 1. 14. 'Ibr. 9. 15 (hásh:). Muq. 1 Kur. 1. 30.
[31] Báb 5. 9. If. 2. 13. 'Ibr. 10. 19, wag:
[32] Dekho 1 Yúh. 2. 2.
[33] If. 1. 9.
[34] Muq. A'mál 17. 30.

aur jin se [35]Khudá ne tahammul karke tarah dí thí, un ke báre men wuh apní rástbází záhir kare; [26] balki isí waqt us kí rástbází záhir ho: táki wuh khud bhí [36]‘ádil[a] rahe, aur jo Yisú‘ par ímán láe, us ko bhí [36]rástbáz ṭhahránewálá ho. [27] Pas [37]fakhr kahán rahá? Is kí gunjáish hí nahín. Kaun sí sharí‘at ke sabab se? kyá a‘mál kí sharí‘at se? Nahín: balki ímán kí sharí‘at se. [28] Chunánchi ham yih natíja nikálte hain, ki insán [38]sharí‘at ke a‘mál ke bagair ímán ke sabab se rástbáz ṭhahrtá hai. [29] [39]Kyá Khudá sirf Yahúdíon hí ká hai; gair-qaumon ká nahín? Beshakk, gair-qaumon ká bhí hai: [30] kyúnki [40]ek hí Khudá hai, jo makhtúnon ko bhí ímán se, aur [41]námakhtúnon ko bhí ímán hí ke wasíle se rástbáz ṭhahráegá. [31] Pas kyá ham sharí‘at ko ímán se bátil karte hain? Hargiz nahín: balki sharí‘at ko qáim rakhte hain.

Ibráhím ká ímán se rástbáz ṭhahrná.

4 [1] Pas ham kyá kahen, ki [1]hamáre jismání báp Ibráhím ko kyá hásil húá? [2] Kyúnki agar Ibráhím a‘mál se rástbáz ṭhahráyá játá, to us ko fakhr kí jagah hotí; lekin [2]Khudá ke nazdík nahín. [3] Kitáb i muqaddas kyá kahtí hai? Yih, ki[b] [3]Ibráhím Khudá par ímán láyá[c] aur yih us ke liye rástbází giná gayá. [4] [4]Kám karnewále kí mazdúrí bakhshish nahín, balki haqq[d] samjhí játí hai. [5] Magar jo shakhs kám nahín kartá, balki [5]bedín ke rástbáz ṭhahránewále par ímán látá hai, us ká ímán us ke liye rástbází giná játá hai. [6] Chunánchi jis shakhs ke liye Ḳhudá bagair a‘mál ke rástbází mahsúb kartá hai, Dáúd bhí us kí mubárakhálí is tarah bayán kartá hai, [7] ki

[e]Mubárak wuh hain, jin kí badkáríán mu‘áf húín,
Aur jin ke gunáh ḍhánke gaye.
[8] Mubárak wuh shakhs hai, jis ke [6]gunáh Ḳhudáwand mahsúb na karegá.

[9] Pas kyá yih mubárakbádí [7]makhtúnon hí ke liye hai, yá námakhtúnon ke liye bhí? Kyúnki [8]hamárá da‘wá yih hai, ki Ibráhím ke liye us ká ímán rástbází giná gayá. [10] Pas kis hálat men[f] giná gayá? Makhtúní men, yá námakhtúní men? Makhtúní men nahín, balki námakhtúní men. [11] Aur [9]us ne khatna ká nishán páyá, ki us ímán kí rástbází par muhr ho jáe, jo use námakhtúní kí hálat men hásil thá: táki [10]wuh un sab ká báp ṭhahre, jo báwujúd námakhtún hone ke ímán láte hain, aur un ke liye bhí rástbází mahsúb kí jáe; [12] aur un makhtúnon ká báp ho, jo na sirf makhtún hain, balki hamáre báp Ibráhím ke us ímán kí bhí pairawí karte hain, jo use námakhtúní kí hálat men hásil thá. [13] Kyúnki [11]yih wa‘da [12]ki wuh dunyá

a Yá *rástbáz.* b Paidáish 15. 6. c Yá *Ibráhím ne Ḳhudá ká yaqín kiyá.*
d Yún. *qarz.* e Zabúr 32. 1, 2. f Yún. *kis tarah.*

[35] Báb 2. 4.
[36] Báb 2. 13 (hásh: ke liye).
[37] Báb 2. 17, 23 aur 4. 2. 1 Kur. 1. 29—31. If. 2. 9. 2 Tim. 1. 9. Dekho A‘mál 13. 39.
[38] Dekho Ya‘q. 2. 18.
[39] Báb 9. 24; 10. 12 aur 15. 9. Gal. 3. 28, wag:
[40] Gal. 3. 20. Muq. báb 10. 12.
[41] Gal. 3. 8. Muq. báb 4. 9. Dekho báb 2. 26.
[1] Áyat 16. Yas‘. 51. 2, wag:
[2] Muq. 1 Kur. 1. 31.
[3] Áyát 9, 22. Gal. 3. 6. Ya‘q. 2. 23. Muq. Tit. 3. 8.
[4] Muq. báb 11. 6 aur Ist. 9. 4, 5.
[5] Báb 3. 22. Dekho Yúh. 6. 29.
[6] 2 Kur. 5. 19.
[7] Báb 3. 30.
[8] Áyat 3.
[9] Paid. 17. 10, 11.
[10] Áyat 12, 16. Muq. báb 3. 22. Dekho Lúq. 19. 9.
[11] Gal. 3. 16. ‘Ibr. 6. 15, 17; 7. 6 aur 11. 9, 17. Muq. báb 9. 8. Dekho A‘mál 13. 32.
[12] Paid. 17. 4—6.

ká wáris hogá na Ibráhím se na us kí nasl se sharí'at ke wasíle se kiyá gayá thá, balki ímán kí rástbází ke wasíle se. 14 Kyúnki [13]agar sharí'atwále hí wáris hon, to ímán befáida rahá, aur wa'da láhásil ṭhahrá. 15 Kyúnki [14]sharí'at to gazab paidá kartí hai; aur [15]jahán sharí'at nahín, [16]wahán 'udúlhukmí bhí nahín. 16 Isí wáste wuh mírás ímán se miltí hai, [17]táki fazl ke taur par ho, aur [18]wuh wa'da kull nasl ke liye qáim rahe; na sirf us nasl ke liye jo sharí'atwálí hai, balki us ke liye bhí, jo Ibráhím kí mánind ímánwálí hai; [19]wuhí ham sab ká báp hai 17 (chunánchi likhá hai, ki [a] [20]Main ne tujhe bahut sí qaumon ká báp banáyá;) us Khudá ke sámne, jis par wuh ímán láyá, aur [21]jo murdon ko zinda kartá hai, aur [22]jo chízen nahín hain, un ko is tarah bulá letá hai, ki goyá wuh hain. 18 Wuh náummedí kí hálat men ummed ke sáth ímán láyá, táki is qaul ke bamújib ki [b]Terí nasl aisí hí hogí, wuh bahut sí qaumon ká báp ho. 19 Aur [23]wuh jo taqríban sau baras ká thá, báwujúd apne [24]murda se badan aur [25]Sáráh ke rihm kí murdagí par liház karne ke, ímán men za'íf na húá, 20 aur na beímán hokar Khudá ke wa'de men shakk kiyá, balki ímán men mazbút hokar Khudá kí tamjíd kí; 21 aur us ko kámil i'tiqád húá, ki jo kuchh us ne wa'da kiyá hai, [26]wuh us ke púrá karne par bhí qádir hai. 22 Isí sabab se yih us ke liye rástbází giná gayá. 23 Aur yih bát, ki ímán us ke liye rástbází giná gayá, [27]na sirf us ke liye likhí gayí; 24 balki hamáre liye bhí, jin ke liye ímán rástbází giná jáegá, is wáste ki [28]ham us par ímán láe hain, [29]jis ne hamáre Khudáwand Yisú' ko murdon men se jiláyá; 25 [30]wuh hamáre qusúron ke liye[c] hawále kar diyá gayá, aur [31]hamáre rástbáz ṭhahrne ke liye[c] jiláyá gayá.

Ímán ke sabab se Khudá ke sáth mel páná, aur naját kí ummed rakhní.

5 1 Pas jab ham [1]ímán se rástbáz ṭhahre, to [2]Khudá ke sáth apne Khudáwand Yisú' Masíh ke wasíle se sulh rakkhen; 2 jis ke wasíle se ímán ke sabab us fazl tak [3]hamárí rasáí bhí húí, [4]jis par qáim hain; aur [5]Khudá ke jalál kí ummed par fakhr karen[d]. 3 Aur sirf yihí nahín, balki [6]musíbaton men bhí fakhr karen; yih jánkar, ki musíbat se [7]sabr paidá hotá hai; 4 aur sabr se pukhtagí; aur pukhtagí se ummed paidá hotí hai: 5 aur [8]ummed se sharmindagí hásil nahín hotí, kyúnki Rúhu'l Quds jo ham ko bakhshá gayá hai, us ke wasíle se Khudá kí mahabbat hamáre dilon men [9]dálí gayí[e] hai. 6 Kyúnki [10]jab ham kamzor hí the, to 'ain waqt par [11]Masíh bedínon kí khátir múá. 7 Kisí rástbáz kí khátir bhí mushkil se koí apní ján degá: magar sháyad kisí nek ádmí ke liye koí apní ján tak

---

[13] Gal. 3. 17, 18.
[14] Báb 7. 7, 10—25. 2 Kur. 3. 7, 9. Gal. 3. 10.
[15] Muq. báb 3. 20.
[16] Gal. 3. 19.
[17] Dekho báb 3. 24.
[18] Gal. 3. 22. Muq. báb 15. 8.
[19] Muq. báb 9. 8.
[20] Muq. áyat 18.
[21] Muq. 'Ibr. 11. 19. Dekho Yúh. 5. 21.
[22] 1 Kur. 1. 28. Muq. 'Ibr. 11. 3.
[23] Paid. 17. 17.
[24] 'Ibr. 11. 12.
[25] Paid. 18. 11.
[26] Paid. 18. 14. Muq. 'Ibr. 11. 19.
[27] Báb 15. 4. 1 Kur. 9. 9, 10 aur 10. 6, 11. 2 Tím. 3. 16, 17. Muq. Zab. 102. 18.
[28] Báb 10. 9. 1 Pat. 1. 21.
[29] Dekho A'mál 2. 24.
[30] Báb 5. 6, 8 aur 8. 32. Yas'. 53. 5, 6. Mat. 20. 28. Gal. 1. 4. 1 Tím. 1. 15, wag:
[31] Báb 5. 18. Muq. 1 Kur. 15. 17.
[1] Báb 3. 28.
[2] Muq. báb 15. 13 aur 'Ibr. 12. 28.
[3] If. 2. 18 aur 3. 12. Muq. 'Ibr. 10. 19, 20 aur 1 Pat. 3. 18.
[4] 1 Kur. 15. 1.
[5] Áyat 11. 'Ibr. 3. 6. Muq. báb 12. 12.
[6] Dekho Mat. 5. 12.
[7] Dekho Lúq. 21. 19 aur Ya'q. 1. 3.
[8] Zab. 119. 116. Fil. 1. 20.
[9] A'mál 2. 17, 18 aur 33 (aur hásh: ke liye hásh:). Tit. 3. 6 (hásh: ke liye hásh:). Muq. Gal. 4. 6.
[10] Áyát 8, 10. Muq. Hús. 13. 9 aur If. 2. 5.
[11] Dekho báb 4. 25.

a Paidáish 17. 5. b Paidáish 15. 5.
c Yá *sabab.* d Yá *karte hain.* e Yá *baháí gayí.*

de dene kí jur'at kare. [8] Lekin [12] Khudá apní mahabbat kí khúbí ham par yún záhir kartá hai, ki [13] jab ham gunahgár hí the, to Masíh hamárí khátir múá. [9] Pas jab ham [14] us ke khún ke bá'is ab rástbáz ṭhahre, to us ke wasíle se [15] gazab i Iláhí se zarúr hí bachenge. [10] Kyúnki [16] jab báwujúd dushman hone ke, [17] Khudá se us ke Beṭe kí maut ke wasíle se hamárá mel ho gayá, to mel hone ke ba'd to ham [18] us kí zindagí ke sabab se zarúr hí bachenge; [11] aur sirf yihí nahín, balki apne Khudáwand Yisú' Masíh ke sabab, jis ke wasíle se ab hamárá Khudá ke sáth [19] mel ho gayá, Khudá par fakhr bhí karte hain.

Ádam ke sabab se gunáh aur maut ká phailná; Masíh kí taraf se fazl aur zindagí ká gálib honá.

[12] Pas jis tarah [20] ek ádmí ke sabab se gunáh dunyá men áyá, aur [21] gunáh ke sabab maut áí, aur [22] yún maut sab ádmíon men phail gayí, is liye ki [23] sab ne gunáh kiyá— [13] kyúnki sharí'at ke diye jáne tak dunyá men gunáh to thá: magar [24] jahán sharí'at nahín, wahán gunáh mahsúb nahín hotá. [14] Táham Ádam se lekar Músá tak maut ne un par bhí bádsháhí kí, jinhon ne [25] us Ádam kí náfarmání kí tarah, [26] jo [27] ánewále ká misl thá, gunáh na kiyá thá. [15] Lekin qusúr ká jo hál hai, wuh fazl kí ni'mat ká nahín. Kyúnki jab ek shakhs ke qusúr se bahut se ádmí mar gaye, to Khudá ká fazl aur us kí jo bakhshish ek hí ádmí, ya'ní Yisú' Masíh ke fazl se paidá húí, [28] bahut se ádmíon par zarúr hí ifrát se názil húí. [16] Aur jaisá ek shakhs ke gunáh karne ká anjám húá, bakhshish ká waisá hál nahín; kyúnki [29] ek hí ke sabab se wuh faisala húá, jis ká natíja sazá ká hukm thá[a]: magar bahutere qusúron se aisí ni'mat paidá húí, [30] jis ká natíja yih húá ki log rástbáz ṭhahre. [17] Kyúnki jab ek shakhs ke qusúr ke sabab maut ne us ek ke zarí'e se bádsháhí kí; to jo log fazl aur rástbází kí bakhshish ifrát se hásil karte hain, wuh ek shakhs, ya'ní Yisú' Masíh ke wasíle se, [31] hamesha kí zindagí men zarúr hí bádsháhí karenge. [18] Garaz, jaisá ki ek qusúr ke sabab wuh faisala húá, jis ká natíja sab ádmíon kí sazá ká hukm thá; waisá hí rástbází ke ek kám ke wasíle se [32] sab ádmíon ko wuh ni'mat milí, jis se [33] rástbáz ṭhahrke zindagí páen. [19] Kyúnki jis tarah ek hí shakhs kí [34] náfarmání se bahut se log gunahgár ṭhahre, usí tarah ek kí [35] farmánbardárí se bahut se log rástbáz ṭhahrenge. [20] Aur bích men [36] sharí'at á maujúd húí, táki qusúr ziyáda ho jáe; magar jahán gunáh ziyáda húá, wahán [37] fazl us se bhí niháyat ziyáda húá: [21] táki [38] jis tarah gunáh ne maut ke sabab se bádsháhí kí, usí tarah [39] fazl bhí, hamáre Khudáwand Yisú'

[12] Dekho Yúh. 3. 16.
[13] Áyát 6, 10.
[14] Dekho báb 3. 25.
[15] 1 Thiss. 1. 10 aur 2. 16. Dekho báb 1. 18.
[16] Áyát 6, 8. Kul. 1. 22. Muq. báb 8. 32.
[17] 2 Kur. 5. 18—20. If. 2. 16. Kul. 1. 20, 21.
[18] 2 Kur. 4. 10, 11.
[19] Báb 11. 15. 2 Kur. 5. 18, 19.
[20] Paid. 2. 17 aur 3. 6. 1 Kur. 15. 21, 22. Muq. áyát 15—17 aur báb 6. 9 aur Zab. 51. 5.
[21] Báb 6. 23. Ya'q. 1. 15.
[22] Muq. áyát 14, 21 aur 1 Kur. 15. 22.
[23] If. 2. 3.
[24] Dekho báb 3. 20.
[25] Hús. 6. 7.
[26] 1 Kur. 15. 45.
[27] Muq. Mat. 11. 3.
[28] Áyat 19. Yas'. 53. 11.
[29] 1 Kur. 11. 32.
[30] Áyat 18.
[31] Muk. 22. 5.
[32] Dekho Yúh. 12. 32.
[33] Báb 4. 25.
[34] Muq. 2 Kur. 10. 6.
[35] 'Ibr. 5. 8. Muq. Fil. 2. 8.
[36] Gal. 3. 19. Dekho báb 3. 20.
[37] 1 Tím. 1. 14.
[38] Muq. áyát 12, 14.
[39] Dekho Yúh. 1. 17.

a Yún. *sazá ke hukm ke liye faisala húá.*

Masíh ke wasíle se, hamesha kí zindagí ke liye, rástbází ke zarí'e se bádsháhí kare.

Fazl ke sabab se gunáh jáiz nahín, balki us kí hukúmat torí játí hai.

6 1 Pas ham kyá kahen? [1]Kyá gunáh karte rahen, táki fazl ziyáda ho? 2 Hargiz nahín! Ham jo [2]gunáh ke i'tibár se mar gaye, kyúnkar us men áyanda ko zindagí guzáren? 3 Kyá tum nahín jánte, ki ham [3]jitnon ne [4]Masíh Yisú' men shámil hone ká baptisma[a] liyá, to us kí maut men shámil hone ká baptisma[b] liyá? 4 Pas maut men shámil hone ke baptisma[b] ke wasíle se ham [5]us ke sáth dafn húe; táki jis tarah [6]Masíh [7]Báp ke jalál ke wasíle se murdon men se jiláyá gayá, usí tarah ham bhí [8]nayí zindagí kí ráh[c] chalen. 5 Kyúnki [9]jab ham [10]us kí maut kí mushábahat se us ke sáth paiwasta ho gaye, to beshakk us ke jí uthne kí mushábahat se bhí us ke sáth paiwasta honge. 6 Chunánchi ham jánte hain, ki [11]hamárí purání insáníyat [12]us ke sáth is liye salíb dí gayí, ki [13]gunáh ká badan bekár ho jáe, táki ham áge ko gunáh kí gulámí men na rahen. 7 Kyúnki [14]jo múá, wuh [15]gunáh se barí húá[d]. 8 Pas [16]jab ham Masíh ke sáth múe, to hamen yaqín hai ki us ke sáth jíenge bhí; 9 kyúnki yih jánte hain ki [17]Masíh jab murdon men se jí uthá hai to phir nahín marne ká; [18]maut ká phir us par ikhtiyár nahín hone ká. 10 Kyúnki Masíh jo múá, gunáh ke i'tibár se [19]ek bár múá: magar ab jo jítá hai, Khudá ke i'tibár se jítá hai. 11 Isí tarah tum bhí apne áp ko [20]gunáh ke i'tibár se murda, magar Khudá ke i'tibár se Masíh Yisú' men zinda samjho.

12 Pas [21]gunáh tumháre fání badan men bádsháhí na kare, ki tum us kí khwáhishon ke tábi' raho. 13 Aur [22]apne a'zá [23]nárástí ke hathyár hone ke liye gunáh ke hawále na kiyá karo; balki [24]apne áp ko murdon men se zinda jánkar Khudá ke hawále karo, aur apne a'zá rástbází ke hathyár hone ke liye Khudá ke hawále karo. 14 Is liye ki [25]gunáh ká [26]tum par ikhtiyár na hogá, kyúnki tum sharí'at ke mátaht nahín, balki fazl ke mátaht ho.

15 Pas kyá húá? [27]kyá ham is liye gunáh karen, [28]ki sharí'at ke mátaht nahín, balki fazl ke mátaht hain? Hargiz nahín! 16 Kyá tum nahín jánte, ki [29]jis kí tábi'dárí ke liye apne áp ko gulámon kí tarah hawále kar dete ho, usí ke gulám ho, jis ke tábi'dár ho; khwáh gunáh ke, jis ká anjám maut hai[e]; khwáh tábi'dárí ke, jis ká anjám rástbází hai[f]. 17 Lekin [30]Khudá ká shukr hai, ki agarchi tum gunáh ke gulám the, táham dil se us ta'lím

[1] Áyat 15. Muq. báb 3. 8.
[2] Áyat 11. Báb 7. 4, 6. Gal. 2. 19. Kul. 2. 20 aur 3. 3. 1 Pat. 2. 24.
[3] Gal. 3. 27.
[4] Dekho Mat. 28. 19.
[5] Kul. 2. 12.
[6] Áyat 9. Báb 8. 11. Dekho A'mál 2. 24.
[7] Muq. Yúh. 11. 40 aur 2 Kur. 13. 4.
[8] 2 Kur. 5. 17. Gal. 6. 15. If. 4. 23, 24. Kul. 3. 10. Muq. báb 7. 6.
[9] Muq. 2 Kur. 4. 10.
[10] Fil. 3. 10, 11. Muq. Kul. 2. 12 aur 3. 1.
[11] If. 4. 22. Kul. 3. 9.
[12] Gal. 2. 20; 5. 24 aur 6. 14.
[13] Muq. báb 7. 24.
[14] 1 Pat. 4. 1.
[15] Muq. áyat 18.
[16] 2 Tím. 2. 11. Muq. 2 Kur. 4. 10 aur 13. 4.
[17] A'mál 13. 34. Muk. 1. 18.
[18] Muq. báb 5. 14, 17.
[19] Dekho 'Ibr. 7. 27.
[20] Dekho áyat 2.
[21] Áyat 14. Zab. 19. 13 aur 119. 133. Mík. 7. 19. Muq. 2 Kur. 5. 17.
[22] Báb 7. 5. Kul. 3. 5.
[23] 2 Kur. 10. 4.
[24] Báb 12. 1. 1 Pat. 2. 24 aur 4. 2.
[25] Muq. báb 8. 2, 12.
[26] Dekho áyat 12.
[27] Áyat 1.
[28] Muq. 1 Kur. 9. 21.
[29] Muq. áyat 20 aur Mat. 6. 24. Dekho Yúh. 8. 34.
[30] Dekho báb 1. 8.

a Yá *Yisú' Masíh men istibág.*
b Yá *maut men istibág.*
c Yún. *zindagí kí tázagí men.*
d Yá *rástbáz thahrá.*
e Yá *khwáh gunáh ke ho maut ke liye.*
f Yá *khwáh tábi'dárí ke ho rástbází ke liye.*

ke tábi'dár ho gaye, [31] jis ke sánche men tum dhále gaye the; **18** aur [32] gunáh se ázád hokar [33] rástbází ke gulám ho gaye. **19** Main tumhárí insání kamzorí[a] ke sabab [34] insání taur par kahtá hún: [35] jis tarah tum ne apne a'zá badkárí karne ke liye nápákí aur badkárí kí gulámí ke hawále kiye the, usí tarah ab apne a'zá [36] pák hone ke liye rástbází kí gulámí ke hawále kar do. **20** Kyúnki [37] jab tum gunáh ke gulám the, to rástbází ke i'tibár se ázád the. **21** Pas jin báton se [38] tum ab sharminda ho, un se tum us waqt [39] kyá phal páte the? [40] kyúnki un ká anjám to maut hai. **22** Magar ab [41] gunáh se ázád, aur [42] Khudá ke gulám hokar, [43] tum ko apná phal milá, jis se pákízagí hásil hotí hai, aur [44] is ká anjám hamesha kí zindagí hai. **23** [45] Kyúnki gunáh kí mazdúrí maut hai, magar Khudá kí bakhshish[b] hamáre Khudáwand Masíh Yisú' men hamesha kí zindagí hai.

[31] Muq. 2 Tim. 1. 13. [32] Áyat 22. Báb 8. 2. Muq. áyat 7. Dekho Yuh. 8. 32. [33] Muq. áyat 22. [34] Dekho báb 3. 5. [35] Dekho áyat 13. [36] Muq. 1 Kur. 9. 27. [37] Dekho áyat 16. [38] Muq. 2 Kur. 4. 2. [39] Báb 7. 5. Muq. Yarm. 12. 13. [40] Báb 1. 32 aur 8. 6, 13 Amsal 14. 12. Gal. 6. 8. [41] Dekho áyat 18. [42] 1 Kur. 7. 22. 1 Pat. 2. 16. [43] Báb 7. 4. [44] 1 Pat. 1. 9. [45] Muq. báb 2. 7. Dekho báb 5. 12.

Masíh ke sáth wábasta hokar Masíhí ká sharí'at se ázád ho jáná.

7 **1** Ai bháiyo, kyá tum nahín jánte, (main un se kahtá hún jo sharí'at se wáqif hain,) ki jab tak ádmí jítá hai, usí waqt tak sharí'at us par ikhtiyár rakhtí hai? **2** Chunánchi [1] jis 'aurat ká shauhar maujúd hai, wuh sharí'at ke muwáfiq apne shauhar kí zindagí tak us ke band men hai; lekin agar shauhar mar gayá, to wuh shauhar kí sharí'at se chhút gayí. **3** Pas agar shauhar ke jíte jí [2] dúsre mard kí ho jáe, to zániya kahláegí; lekin agar shauhar mar jáe, to wuh us sharí'at se ázád hai, yahán tak ki agar dúsre mard kí ho bhí jáe, to zániya na thahregí. **4** Pas ai mere bháiyo, [3] tum bhí [4] Masíh ke badan ke wasíle se [5] sharí'at ke i'tibár se is liye murda ban gaye, ki us dúsre ke ho jáo, jo murdon men se jiláyá gayá, [6] táki ham sab Khudá ke liye phal paidá karen. **5** Kyúnki jab ham jismání the, to gunáh kí ragbaten, jo sharí'at ke bá'is paidá hotí thín, [7] maut ká phal paidá karne ke liye [8] hamáre a'zá men tásír kartí thín. **6** Lekin jis chíz kí qaid men the, us ke i'tibár se markar, ab ham sharí'at se aise chhut gaye, ki [9] rúh ke [10] naye taur par[c], na ki lafzon[d] ke puráne taur par, khidmat karte hain.

[1] 1 Kur. 7. 39. [2] Mat. 5. 32. [3] Áyat 6. Dekho báb 6. 2. [4] Muq. If. 2. 16 aur Kul. 1. 21. [5] Báb 8. 2. Gal. 2. 19 aur 5. 18. If. 2. 15. Kul. 2. 14. [6] Báb 6. 22. Gal. 5. 22. If. 5. 9. [7] Dekho báb 6. 21, 23. [8] Báb 6. 13. [9] Báb 2. 27, 29. 2 Kur. 3. 6. [10] Dekho báb 6. 4.

Gunáh ko záhir karná, na ki us se chhuráná, sharí'at ká kám hai.

7 Pas ham kyá kahen? Kyá sharí'at gunáh hai? Hargiz nahín! Balki [11] bagair sharí'at ke main gunáh ko na pahchántá; masalan, agar [12] sharí'at yih na kahtí, ki Tú lálach na kar, to main lálach ko na jántá: **8** magar gunáh ne [13] mauqa' pákar, hukm ke zarí'e se mujh men har tarah ká lálach paidá kar diyá: [14] kyúnki sharí'at ke bagair gunáh murda hai. **9** Ek zamáne men sharí'at ke

[11] Dekho báb 3. 20. [12] Báb 13. 9. Khur. 20. 17. Ist. 5. 21. Muq. Khur. 20. 14. [13] Áyat 11. Muq. Gal. 5. 13. [14] 1 Kur. 15 56.

a Yún. *tumháre jism kí kamzorí.*
b Yá *ni'mat.*
c Yún. *rúh kí tázagí men.*
d Yún. *harf.*

bagair main zinda thá; magar jab hukm áyá, to gunáh zinda ho gayá, aur main mar gayá; [10] aur [15]jis hukm ká manshá zindagí thá, wuhí mere haqq men maut ká bá'is ban gayá: [11] kyúnki gunáh ne [16]mauqa' pákar, hukm ke zarí'e se [17]mujhe bahkáyá, aur usí ke zarí'e se mujhe már bhí dálá. [12] Pas [18]sharí'at pák hai, aur hukm bhí pák, aur rást, aur achchhá hai. [13] Pas jo chíz achchhí hai, kyá wuh mere liye maut thahrí? Hargiz nahín! Balki gunáh ne, achchhí chíz ke zarí'e se mere liye maut paidá karke, mujhe már dálá; táki us ká gunáh honá záhir ho, aur hukm ke zarí'e se gunáh hadd se ziyáda makrúh ma'lúm ho[a]. [14] Kyúnki ham jánte hain ki sharí'at to rúhání hai, magar main jísmání, aur [19]gunáh ke háth biká húá hún. [15] Aur jo main kartá hún us ko nahín jántá; kyúnki [20]jis ká main iráda kartá hún, wuh nahín kartá, balki jis se mujh ko nafrat hai, wuhí kartá hún. [16] Aur agar main us par 'amal kartá hún, jis ká iráda nahín kartá, to main mántá hún ki [21]sharí'at khúb hai. [17] Pas is súrat men [22]us ká karnewálá main na rahá, balki gunáh hai jo mujh men basá húá hai. [18] Kyúnki main jántá hún ki [23]mujh men, ya'ní mere jism men, koí nekí basí húí nahín: albatta iráda to mujh men maujúd hai, magar nek kám mujh se ban nahín parte. [19] [24]Chunánchi jis nekí ká iráda kartá hún, wuh to nahín kartá: magar jis badí ká iráda nahín kartá, use kar letá hún. [20] Pas agar main wuh kartá hún jis ká iráda nahín kartá, to [25]us ká karnewálá main na rahá, balki gunáh hai jo mujh men basá húá hai. [21] Garaz main aisí sharí'at pátá hún, ki jab nekí ká iráda kartá hún, to badí mere pás á maujúd hotí hai. [22] Kyúnki [26]bátiní insáníyat ke rú se to [27]main Khudá kí sharí'at ko bahut pasand kartá hún: [23] magar mujhe apne a'zá men [28]ek âur tarah kí sharí'at nazar átí hai, jo merí 'aql kí sharí'at se larkar, mujhe us gunáh kí sharí'at kí qaid men le átí hai, jo mere a'zá men maujúd hai. [24] Háe, main kaisá kambakht ádmí hún! is [29]maut ke badan se mujhe kaun chhuráegá? [25] [30]Apne Khudáwand Yisú' Masíh ke wasíle se Khudá ká shukr kartá hún. Garaz main khud apní 'aql se to Khudá kí sharí'at ká, magar jism se gunáh kí sharí'at ká mahkúm hún.

Rúhu'l Quds kí tásír se Masíhí ke dil men taskín, aur chál chalan kí taqdís.

8 [1] Pas ab, jo Masíh Yisú' men hain, un par sazá ká hukm nahín. [2] Kyúnki [1]zindagí ke Rúh kí sharí'at ne, Masíh Yisú' men, [2]mujhe[b] gunáh aur maut kí sharí'at se ázád kar diyá. [3] Is liye ki [3]jo kám sharí'at, [4]jism ke sabab kamzor hokar, na kar sakí, [5]wuh Khudá ne kiyá; ya'ní us ne apne Bete ko

[15] Dekho báb 10. 5.
[16] Áyat 8.
[17] Muq. Paid. 3. 13 aur 'Ibr. 3. 13.
[18] Zab. 19. 8, 9 aur 119. 137. 2 Pat. 2. 21. Muq. áyat 16.
[19] 1 Sal. 21. 20, 25. 2 Sal. 17. 17. Yas'. 50. 1 aur 52. 3.
[20] Áyát 18, 19. Muq. Gal. 5. 17.
[21] 1 Tím. 1. 8. Muq. áyat 12.
[22] Áyat 20.
[23] Paid. 6. 5 aur 8. 21. Aiy. 14. 4 aur 15. 14. Zab. 51. 5. Yarm. 17. 9, wag:
[24] Áyat 15.
[25] Áyat 17.
[26] 2 Kur. 4. 16. If. 3. 16. 1 Pat. 3. 4.
[27] Zab. 1. 2; 112. 1 aur 119. 35.
[28] Gal. 5. 17. Muq. Ya'q. 4. 1.
[29] Muq. báb 6. 6 aur 8. 23.
[30] 1 Kur. 15. 57.
[1] 1 Kur. 15. 45.
[2] Áyat 12. Dekho báb 6. 14, 18 aur 7. 4
[3] 'Ibr. 10. 1, 2, 10, 14. Dekho A'mál 13. 39.
[4] 'Ibr. 7. 18 Muq. Gal 4. 9.
[5] 2 Kur. 5. 21.

a Yún. *hadd se ziyáda gunahgár ban jáe.*

b N. *tujhe.*

[6]gunáhálúda[a] jism kí súrat men aur [7]gunáh kí qurbání ke liye[b] bhejkar, jism men gunáh kí sazá ká hukm diyá: **4** táki [8]sharí'at ká taqázá ham men púrá ho, [9]jo jism ke mutábiq nahín, balki rúh ke mutábiq chalte hain. **5** Kyúnki [10]jo jismání[c] hain, wuh [11]jismání báton ke ḳhayál men rahte hain; lekin jo rúhání[d] hain, wuh [12]rúhání báton ke ḳhayál men rahte hain. **6** Aur [13]jismání níyat maut hai; magar rúhání níyat zindagí aur itmínán hai: **7** is liye ki jismání níyat [14]Ḳhudá kí dushmaní hai; kyúnki na to Ḳhudá kí sharí'at ke tábi' hai, [15]na ho saktí hai: **8** aur jo jismání[e] hain, wuh Ḳhudá ko ḳhush nahín kar sakte. **9** Lekin tum jismání[e] nahín, balki rúhání[f] ho, basharte ki [16]Ḳhudá ká Rúh tum men basá húá hai. Magar [17]jis men [18]Masíh ká Rúh nahín, wuh us ká nahín. **10** Aur agar Masíh tum men hai, to badan to gunáh ke sabab se murda hai; magar rúh rástbází ke sabab se zinda[g] hai. **11** Aur agar usí ká Rúh tum men basá húá hai, [19]jis ne Yisú' ko murdon men se jiláyá, to jis ne Masíh Yisú' ko murdon men se jiláyá, wuh tumháre fání badanon ko bhí [20]apne us Rúh ke wasíle se zinda karegá, jo tum men basá húá hai.

12 Pas, ai bháiyo, ham qarzdár to hain, magar [21]jism ke nahín, ki jism ke mutábiq zindagí guzáren.

6 Fil. 2. 7. Dekho Yúh. 1. 14.
7 Ahbár 16. 5. 'Ibr. 10. 6, 8 aur 13. 11.
8 Báb 1. 32 aur 2. 26.
9 Gal. 5. 16, 25.
10 Muq. Gal. 6. 8.
11 Gal. 5. 19-21.
12 Gal. 5. 22, 23, 25.
13 Áyat 13. Muq. Kul. 2. 18. Dekho báb 6. 21.
14 Ya'q. 4. 4.
15 1 Kur. 2. 14.
16 Áyat 11. 1 Kur. 3. 16 aur 6. 19. 2 Tim. 1. 14.
17 Yahúdah 19. Muq. Yúh. 14. 17.
18 Dekho A'mál 16. 7.
19 Dekho A'mál 2. 24.
20 Muq. 2 Kur. 3. 6
21 Dekho áyat 2.

a Yún. *gunáh ke.* b Yá *gunáh ke sabab.*
c Yún. *jism ke mutábiq.*
d Yún. *rúh ke mutábiq.* e Yún. *jism men.*
f Yún. *rúh men.* g Yún. *zindagí.*

13 Kyúnki agar tum jism ke mutábiq zindagí guzároge, to zarúr maroge. Aur agar rúh se [22]badan ke kámon ko nest o nábúd[h] karoge, to jíte rahoge. **14** Is liye ki jitne Ḳhudá ke [23]Rúh kí hidáyat se chalte hain, wuhí [24]Ḳhudá ke beṭe hain. **15** Kyúnki [25]tum ko [26]gulámí kí rúh nahín milí, jis se phir ḍar paidá ho; balki [27]lepálak hone kí rúh milí, jis se ham [28]Abbá, ya'ní ai Báp, kahkar pukárte hain. **16** [29]Rúh ḳhud hamárí rúh ke sáth milkar gawáhí detá hai, ki ham Ḳhudá ke farzand hain. **17** Aur agar farzand hain, to [30]wáris bhí hain; ya'ní Ḳhudá ke wáris, aur Masíh ke hammírás; [31]basharte ki ham us ke sáth dukh uṭháen, táki us ke sáth jalál bhí páen.

Ḳhudá ke Rúh se hál kí kamzorion men madad, aur dukhon ká nek anjám hásil honá.

18 Kyúnki merí dánist men is zamáne ke dukh dard [32]is láiq nahín, ki [33]us jalál ke muqábil ho saken, jo ham par záhir honewálá hai. **19** Kyúnki maḳhlúqát kamál árzú se Ḳhudá ke beṭon ke [33]záhir hone kí ráh dekhtí hai. **20** Is liye ki maḳhlúqát [34]batálat ke iḳhtiyár men kar dí gayí thí, na apní ḳhushí se, balki [35]us ke bá'is se, jis ne us ko **21** is ummed par batálat ke iḳhtiyár men kar diyá, ki[i] [36]maḳhlúqát bhí faná ke qabze se chhúṭkar, Ḳhudá

22 Kul. 3. 5 (hásh: ke liye).
23 Gal. 5. 18
24 Áyat 16, 19. Báb 9. 8, 26. Ist. 14. 1. Hús. 1. 10. Yúh. 1. 12. 1 Yúh. 3. 1, wag:
25 1 Kur. 2. 12.
26 2 Tim. 1. 7. Muq. Gal. 2. 4 aur 'Ibr. 2. 15 aur 1 Yúh. 4. 18.
27 Áyat 23. Gal. 4. 5. Muq. báb 9. 4 aur Yas'. 56. 5 aur Yarm. 31. 9.
28 Gal. 4. 6. Muq. Mar 14. 36.
29 2 Kur. 1. 22 aur 5. 5. If. 1. 13, 14. 1 Yúh. 3. 24.
30 Gal. 3. 29 aur 4. 7. Tit. 3. 7.
31 2 Kur. 1. 7. 2 Tim. 2. 12. Dekho A'mál 14. 22.
32 2 Kur. 4. 17. Muq. 1 Pat. 1. 5, 6.
33 1 Pat. 4. 13 aur 5. 1. 1 Yúh. 3. 2. Muq. báb 2. 7.
34 Paid. 3. 18, 19. Wá'iz 1. 2.
35 Paid. 3. 17.
36 Muq. A'mál 3. 21.

h Yún. *murda.*
i Yá *us ko ummed par batálat ke iḳhtiyár men kiyá, kyúnki* wg.

ke farzandon ke jalál kí ázádí men dákhil ho jáegí. 22 Kyúnki ham ko ma'lúm hai, ki [37] sárí makhlúqát milkar [38] ab tak karáhtí hai, aur dard i zih men parí taraptí hai. 23 Aur na faqat wuhí, balki ham bhí, jinhen [39] Rúh ke pahle phal mile hain, [40] áp apne bátin men karáhte hain, aur lepálak hone, ya'ní [41] apne [42] badan kí makhlasí, kí ráh dekhte hain. 24 Chunánchi hamen [43] ummed ke wasíle se naját milí; magar [44] jis chíz kí ummed hai, jab wuh nazar á jáe, to phir ummed kaisí? kyúnki jo chíz koí dekh rahá hai, us kí ummed kyá karegá? 25 Lekin jis chíz ko nahín dekhte, agar ham us kí ummed karen, to [43] sabr se us kí ráh dekhte hain.

26 Isí tarah Rúh bhí hamárí kamzorí men madad kartá hai, kyúnki [45] jis taur se ham ko du'á mángní cháhiye wuh nahín átí; magar [46] Rúh khud aisí áhen bhar bharke hamárí shafá'at kartá hai, jin ká bayán nahín ho saktá. 27 Aur [47] dilon ka parakhnewálá jántá hai, ki [48] Rúh kí kyá níyat hai: kyúnki wuh [49] Khudá kí marzí ke muwáfiq muqaddason kí [50] shafá'at kartá hai. 28 Aur ham ko ma'lúm hai, ki sab chízen milkar Khudá se mahabbat rakhnewálon ke liye [51] bhaláí paidá kartí hain; ya'ní [52] un ke liye, jo Khudá ke iráde ke muwáfiq buláe gaye. 29 Kyúnki jinhen us ne [53] pahle se jáná, unhen [54] pahle se muqarrar bhí kiyá, [55] ki us ke Bete ke hamshakl[a] hon, táki wuh bahut se bháiyon men [56] pahlauta thahre: 30 aur jin ko us ne pahle se muqarrar kiyá, unhen buláyá bhí: aur jinhen buláyá, un ko [57] rástbáz bhí thahráyá: aur jin ko rástbáz thahráyá, un ko [58] jalál bhí bakhshá.

Khudá kí mahabbat ká galaba, aur us ke barguzídon kí fath.

31 Pas ham in báton kí bábat kyá kahen? Agar [59] Khudá hamárí taraf hai, to kaun hamárá mukhálif hai? 32 [60] Jis ne apne Bete hí ko dareg na kiyá, balki [61] ham sab kí khátir use hawále kar diyá, wuh us ke sáth âur sab chízen bhí hamen kis tarah na bakhshegá? 33 Khudá ke barguzídon par kaun nálish karegá? [62] Khudá wuh hai jo un ko rástbáz thahrátá hai[b]; 34 [63] kaun hai jo mujrim thahráegá? Masíh Yisú' wuh hai jo mar gayá, balki murdon men se[c] jí bhí uthá, aur [64] Khudá kí dahiní taraf hai, aur [65] hamárí shafá'at bhí kartá hai[d]. 35 Kaun ham ko Masíh kí mahabbat se judá karegá? Musíbat, yá tangí, yá zulm, yá kál, yá nangápan, ya khatra, yá talwár? 36 Chunánchi likhá hai, ki

> [e] [66] Ham terí khátir din bhar ján se máre játe hain;
> Ham to zabh honewálí bheron ke barábar gine gaye.

[37] Mar. 16. 15.
[38] Yarm. 12. 4, 11.
[39] Muq. 2 Kur. 5. 5 aur Ya'q. 1. 18.
[40] 2 Kur. 5. 2, 4.
[41] Dekho báb 7. 24 aur Lúq. 21. 28.
[42] Áyát 19, 25. Yas'. 25. 9. Gal. 5. 5.
[43] Muq. 1 Thiss. 1. 3 aur 5. 8.
[44] 2 Kur. 4. 18. 'Ibr. 11. 1.
[45] Muq. Mat. 20. 22 aur Ya'q. 4. 3.
[46] Zak. 12. 10. If. 6. 18. Dekho Yúh. 14. 16.
[47] 1 Sam. 16. 7. 1 Taw. 28. 9. Amsál 15. 11 aur 17. 3. Yarm. 11. 20 aur 17. 10. Luq. 16. 15. 1 Thiss. 2. 4. Muk. 2. 23, wag:
[48] Dekho áyat 6.
[49] Muq. 1 Yúh. 5. 14.
[50] Muq. áyat 34.
[51] 'Azrá 8. 22. Muq. Wá'iz 8. 12.
[52] Báb 9. 24. 1 Kur. 1. 9 aur 7. 15, 17. Gal. 1. 15 aur 5. 8. If. 4. 1, 4. 2 Tim. 1. 9. 'Ibr. 9. 15, wag:
[53] Báb 11. 2. Muq. 1 Pat. 1. 2.
[54] 1 Kur. 2. 7. If. 1. 5, 11. Muq. báb 9. 23.
[55] Fil. 3. 21. Muq. 1 Kur. 15. 49 aur Kul. 3. 10. Dekho 1 Yúh 3. 2.
[56] Kul. 1. 15 (hásh:) aur 18. 'Ibr. 1. 6. Muk. 1. 5.
[57] 1 Kur. 6. 11.
[58] Yúh. 17. 22. Muq. 'Ibr. 2. 10.
[59] Gin. 14. 9. 2 Sal. 6. 16. Zab. 118. 6. 1 Yúh. 4. 4.
[60] Yúh. 3. 16.
[61] Dekho báb 4. 25.
[62] Yas'. 50. 8, 9. Muq. Muk. 12. 10, 11.
[63] Muq. áyat 1.
[64] Dekho Mar. 16. 19.
[65] 'Ibr. 7. 25. 1 Yúh. 2. 1 (dekho hásh:). Muq. áyat 27.
[66] 1 Kur. 4. 9 aur 15. 30, 31. 2 Kur. 4. 10, 11. Dekho A'mál 20. 24.

a Yún. *Bete kí súrat ke hamshakl.*
b Yá *Kyá Khudá, jo....hai?*
c N. *murdon men se* na dárad.
d Yá *Kyá Masíh Yisú', jo....hai?*
e Zabúr 44. 22.

[37] Magar in sab hálaton men, [67] us ke wasíle se jis ne ham se mahabbat kí, [68] ham ko fath se bhí barhkar galaba hásil hotá hai. [38] Kyúnki mujh ko yaqín hai, ki Khudá kí jo mahabbat hamáre Khudáwand Masíh Yisú' men hai, us se ham ko na maut judá kar sakegí, na zindagí, [39] na firishte, na hukúmaten, na hál kí, na istiqbál kí chízen, na qudraten, na balandí, na pastí, na koí âur makhlúq.

Yahúdíon ke beímán rahne par Rasúl ká afsos. Khudá ká fazl Khudá ke iráde hí par mauqúf hai.

9 [1] [1] Main Masíh men sach kahtá hún, jhúth nahín boltá, aur merá dil bhí Rúhu'l Quds men gawáhí detá hai, [2] ki mujhe bará gam hai, aur merá dil barábar dukhtá rahtá hai. [3] Kyúnki [2] mujhe yahán tak manzúr hotá, ki apne bháiyon kí khátir, jo [3] jism ke rú se mere qarábatí hain, main khud Masíh se [4] mahrúm[a] ho játá; [4] wuh [5] Isráílí hain; aur [6] lepálak hone ká haqq, aur [7] jalál, aur [8] 'uhúd, aur [9] sharí'at[b], aur [10] 'ibádat, aur [11] wa'de unhín ke hain; [5] aur [12] qaum ke buzurg[c] unhín ke húe hain, aur jism ke rú se Masíh bhí unhín men se húá, [13] jo sab ke úpar aur [14] abad tak Khudá e mahmúd hai. Ámín. [6] Lekin yih bát nahín, ki Khudá ká kalám bátil ho gayá. Is liye ki jo Isráíl kí auládd[d] hain, wuh sab Isráílí nahín. [7] Aur na [15] Ibráhím kí nasl hone ke sabab se sab farzand thahre; balki yih likhá hai, ki [e] [16] Izháq hí se terí nasl kahláegí: [8] ya'ní jismání farzand Khudá ke farzand nahín; balki [17] wa'de ke farzand nasl gine játe hain. [9] Kyúnki wa'de ká qaul yih hai, ki [f] [18] Main is waqt ke mutábiq áúngá, aur Sáráh ká betá hogá. [10] Aur sirf yihí nahín, balki [19] Ribqáh bhí ek shakhs, ya'ní hamáre báp Izháq se hámila thí; [11] aur abhí tak na to larke paidá húe the, aur na unhon ne nekí yá badí kí thí; ki us se kahá gayá, ki [g] Bará chhote kí khidmat karegá; [12] táki Khudá ká iráda, jo barguzídagí par mauqúf hai, a'mál par mabní na thahre, balki [20] bulánewále par. [13] Chunánchi likhá hai, ki [h] Main ne Ya'qúb se to mahabbat kí, magar 'Esáú se nafrat.

[14] Pas ham kyá kahen? [21] Kyá Khudá ke hán beinsáfí hai? Hargiz nahín! [15] Kyúnki wuh Músá se kahtá hai, ki [i] Jis par rahm karná manzúr hai, us par rahm karúngá; aur jis par tars kháná manzúr hai, us par tars kháúngá. [16] Pas yih na iráda karnewále par munhasar hai, na daur dhúp karnewále par, balki rahm karnewále Khudá par. [17] Kyúnki kitáb i muqaddas men Fir'aun se kahá gayá hai[k], ki [l] Main ne isí liye tujhe khará kiyá hai, ki terí wajh

a Yún. *mal'ún.*
b Yún. *sharí'at ká diyá janá.*
c Yún. *aur báp.*
d Yún. *Isráíl se.*
e Paidáish 21. 12.
f Paidáish 18. 10, 14.
g Paidáish 25. 23.
h Mal'ákí 1. 2, 3.
i Khurúj 33. 19.
k Yún. *kitáb Fir'aun se kahtí hai.*
l Khurúj 9. 16.

[67] Gal. 2. 20. If. 5. 2. Muk. 1. 5 aur 3. 9. [68] 1 Kur. 15 57. Dekho Yúh. 16.33.
[1] 2 Kur. 11. 10. 1 Tim. 2 7 Muq. 2 Kur. 12. 19 aur Gal. 1. 20. Dekho báb 1. 9.
[2] Muq. Khur. 32. 32.
[3] Muq. báb 11. 14 (hásh:).
[4] 1 Kur. 12. 3 aur 16. 22 (hásh: ke liye). Gal. 1. 8, 9 (hásh: ke liye).
[5] Muq. áyat 6 aur báb 2. 28, 29 aur Gal. 6. 16.
[6] Muq. Khur. 4. 22. Dekho báb 8. 15.
[7] Khur. 40. 34. 1 Sam. 4. 21. 1 Sal. 8. 11.
[8] Paid. 17. 2. Ist. 29. 14. Gal. 4. 24. If. 2. 12. Muq. Lúq. 1. 72 aur A'mál 3. 25, wag:
[9] Ist. 4. 14. Muq. Zab. 147. 19.
[10] 'Ibr. 9. 1. Muq. báb 12. 1.
[11] Muq. If. 2. 12. Dekho Yúh. 4. 22 aur A'mál 13. 32.
[12] Báb 11. 28 (hásh: ke liye).
[13] Muq. If. 4. 6 aur Kul. 1. 16—19.
[14] Báb 1. 25. Yúh. 1. 1. 2 Kur. 11. 31. 'Ibr. 1. 8. Muq. Yarm. 23. 6 aur Kul. 2. 9, wag:
[15] Muq. Gal. 4. 23. Dekho Yúh. 8. 33.
[16] 'Ibr. 11. 18. Muq. Gal. 3. 29.
[17] Gal. 4. 23, 28.
[18] Muq. Paid. 17. 21.
[19] Paid. 25. 21.
[20] Muq. báb 4. 17. Dekho báb 8. 28.
[21] Ist. 32. 4. 2 Taw. 19. 7. Aiy. 8. 3 aur 34. 10. Zab. 92. 15.

se apní qudrat záhir karún̲, aur merá nám tamám rú e zamín par mashhúr ho. 18 Pas wuh jis par cháhtá hai rahm kartá hai, aur jise cháhtá hai use [22] sakht kar detá hai.

19 Pas tú mujh se kahegá, Phir wuh kyún̲ ‘aib lagátá hai? [23] Kaun us ke iráde ká muqábala kartá hai? 20 Ai insán, bhalá tú kaun hai, [24] jo Ḳhudá ke sámne jawáb detá hai? [25] Kyá baní húí chíz banánewále se kah saktí hai, ki Tú ne mujhe kyún̲ aisá banáyá? 21 Kyá [26] kumhár ko miṭṭí par iḳhtiyár nahín̲, ki ek hí laun̲de men̲ se [27] ek bartan ‘izzat ke liye banáe, aur dúsrá be‘izzatí ke liye? 22 Pas kyá ta‘ajjub hai, agar Ḳhudá, apná gazab záhir karne, aur apní qudrat áshkárá karne ke iráde se, [28] gazab ke bartanon̲ ke sáth, jo [29] halákat ke liye taiyár húe the, niháyat tahammul se pesh áyá: 23 aur yih is liye húá ki [30] apne jalál kí daulat rahm ke bartanon̲ ke zarí‘e se áshkárá kare, jo us ne jalál ke liye [31] pahle se taiyár kiye the, 24 ya‘ní hamáre zarí‘e se, jinhen̲ us ne [32] na faqat Yahúdíon̲ men̲ se, balki gair-qaumon̲ men̲ se bhí [33] buláyá. 25 Chunán̲chi Hoshe‘ kí kitáb men̲ bhí Ḳhudá yún̲ farmátá hai, ki

[34] [a] Jo merí ummat na thí, use apní ummat kahún̲gá;
Aur jo piyárí na thí, use piyárí kahún̲gá.

26 [b] Aur aisá hogá, ki jis jagah un se yih kahá gayá thá, ki Tum merí ummat nahín̲ ho,
Usí jagah wuh [35] zinda Ḳhudá ke beṭe kahláen̲ge.

27 Aur Yasha‘yáh Isráíl kí bábat pukárkar kahtá hai, ki [c] [36] Go baní Isráíl ká shumár samundar kí ret ke barábar ho, [37] táham un men̲ se thore hí bachen̲ge [d]. 28 Kyún̲ki Ḳhudáwand apne kalám ko tamám aur munqata‘ karke [e] us ke mutábiq zamín par ‘amal karegá. 29 Chunán̲chi Yasha‘yáh ne pahle bhí kahá hai, ki

[f] Agar [38] Rabbu’l afwáj hamárí kuchh nasl báqí na rakhtá,
To [39] ham Sadom kí mánind, aur ‘Amoráh ke barábar ho játe.

30 Pas ham kyá kahen̲? Yih, [40] ki gair-qaumon̲ ne, jo rástbází kí talásh na karti thín̲, rástbází hásil kí, ya‘ní [41] wuh rástbází jo ímán se hai: 31 magar Isráíl, [42] jo rástbází kí sharí‘at kí talásh kartá thá, [43] us sharí‘at tak na pahun̲chá. 32 Kis liye? Is liye ki unhon̲ ne ímán se nahín̲, balki goyá a‘mál se us kí talásh kí. Unhon̲ ne us [44] ṭhokar kháne ke patthar se ṭhokar kháí; 33 chunán̲chi likhá hai ki

[g] [45] Dekho, main̲ Siyyon men̲ [46] ṭhes lagne ká patthar, aur ṭhokar kháne kí chaṭán rakhtá hún̲;
[47] Aur jo us par ímán láegá, wuh [48] sharminda na hogá.

[22] Muq. Ḳhur. 4. 21; 9. 12; 11. 10 aur 14. 4 aur Ist. 2. 30 aur Yash. 11. 20, wag:
[23] 2 Taw. 20. 6. Aiy. 9. 12. Dán. 4. 35.
[24] Aiy. 33. 13.
[25] Yas‘. 29. 16 aur 45. 9
[26] Yas‘. 64. 8. Yarm. 18. 6.
[27] 2 Tím. 2. 20.
[28] Muq. áyát 21, 23 aur A‘mál 9. 15 (hásh:).
[29] Muq. Amsál 16. 4 aur 1 Pat. 2. 8.
[30] If. 3. 16. Dekho báb 2. 4.
[31] Muq. báb 8. 29.
[32] Dekho báb 3. 29.
[33] Dekho báb 8. 28.
[34] Muq. 1 Pat. 2. 10.
[35] Dekho báb 8. 14 aur Mat. 16. 16.
[36] Muq. Hús. 1. 10.
[37] Báb 11. 5.
[38] Ya‘q. 5. 4.
[39] Ist. 29. 23. Yas‘. 13. 19. Yarm. 49. 18 aur 50. 40. ‘Amús 4. 11.
[40] Muq. báb 10. 20.
[41] Báb 1. 17; 3. 21, 22 aur 10. 6. Gal. 2. 16 aur 3. 24. Fil. 3. 9. ‘Ibr. 11. 7.
[42] Muq. báb 10. 2, 3 aur 11. 7.
[43] Muq. Gal. 5. 4.
[44] Dekho 1 Pat. 2. 8.
[45] 1 Pat. 2. 6, 7. Muq. Zab. 118. 22.
[46] Yas‘. 8. 14.
[47] Báb 10. 11.
[48] Yas‘. 49. 23. Yúel 2. 26, 27.

a Hoshe‘ 2. 23.
b Hoshe‘ 1. 10.
c Yasha‘yáh 10. 22, 23.
d Yún. *ek baqiya bachegá.*
e Yún. *ḳhatm karke aur band karke.*
f Yasha‘yáh 1. 9.
g Yasha‘yáh 28. 16.

Yahúdí is liye námaqbúl húe, ki unhon ne ímán kí rástbází ko manzúr na kiyá.

IO [1] Ai bháiyo, mere dil kí árzú[a], aur un ke liye Khudá se merí du'á yih hai, ki wuh naját páen. [2] Kyúnki main un ká gawáh hún, ki wuh Khudá ke báre men [1]gairat to rakhte hain, [2]magar samajh ke sáth nahín. [3] Is liye ki wuh [3]Khudá kí rástbází se náwáqif hokar, aur apní rástbází qáim karne kí koshish karke, Khudá kí rástbází ke tábi' na húe. [4] Kyúnki har ek ímán lánewále kí rástbází ke liye [4]Masíh sharí'at ká anjám hai. [5] Chunánchi Músá ne yih likhá hai, ki [b][5]Jo shakhs us rástbází par 'amal kartá hai jo sharí'at se hai, wuh usí kí wajh se zinda rahegá. [6] Magar [6]jo rástbází ímán se hai, wuh yún kahtí hai, ki Tú apne dil men yih na kah, ki [c]Ásmán par kaun charhegá? (ya'ní Masíh ke utár láne ko:) [7] yá, [d][7]Gahráo men kaun utregá? (ya'ní [8]Masíh ko murdon men se jilákar úpar láne ko). [8] Balki kyá kahtí hai? yih, ki [e]Kalám tere nazdík hai, balki tere munh aur tere dil men hai: yih wuhí ímán ká kalám hai, jis kí ham manádí karte hain; [9] ki agar [9]tú apní zabán se Yisú' ke Khudáwand hone ká iqrár kare, aur [10]apne dil se ímán láe, [11]ki Khudá ne use murdon men se jiláyá, to naját páegá. [10] Kyúnki rástbází ke liye ímán láná dil se hotá hai; aur naját ke liye iqrár munh se kiyá játá hai. [11] Chunánchi kitáb i muqaddas yih kahtí hai, ki [f][12]Jo koí us par ímán láegá, wuh sharminda na hogá. [12] [13]Kyúnki Yahúdíon aur Yúnáníon men kuchh farq nahín; is liye ki [14]wuhí sab ká Khudáwand hai, aur apne sab du'á mángnewálon[g] ke liye [15]faiyáz[h] hai. [13] Kyúnki[i] [16]Jo koí Khudáwand ká nám legá[k], naját páegá. [14] Magar jis par wuh ímán nahín láe, us se kyúnkar du'á mángen[l]? aur [17]jis ká zikr unhon ne nahín suná, us par ímán kyúnkar láen? aur [18]bagair manádí karnewále ke kyúnkar sunen? [15] Aur jab tak wuh bheje na jáen, manádí kyúnkar karen? Chunánchi likhá hai, ki [m][19]Kyá hí khushnumá hain un ke qadam, jo achchhí chízon kí khushkhabarí dete hain!

[16] Lekin [20]sab ne is khushkhabarí par kán na dhará. Chunánchi Yasha'yáh kahtá hai, ki [n]Ai [21]Khudáwand, hamáre paigám ká kis ne yaqín kiyá hai? [17] Pas [22]ímán sunne[o] se paidá hotá hai, aur sunná[o] Masíh ke kalám se. [18] Lekin main kahtá hún; Kyá unhon ne nahín suná? Beshakk suná: chunánchi likhá hai, ki

> [p][23]Un kí áwáz [24]tamám rú e zamín par,

[1] Muq. A'mál 21. 20.
[2] Muq. báb 9. 31.
[3] Dekho báb 1. 17.
[4] Muq. Mat. 5. 17 aur Gal. 3. 24.
[5] Naham. 9. 29. Hiz. 20. 11, 13, 21. Mat. 19. 17. Lúq. 10. 28. Gal. 3. 12. Muq. báb 7. 10.
[6] Dekho báb 9. 30.
[7] Muq. Muk. 9. 1.
[8] 'Ibr. 13. 20.
[9] Mat. 10. 32. Lúq. 12. 8. Muq. 1 Kur. 12. 3 aur Fil. 2. 11.
[10] Dekho A'mál 16. 31.
[11] Muq. 1 Pat. 1. 21. Dekho A'mál 2. 24.
[12] Dekho báb 9. 33.
[13] Dekho báb 3. 22, 29.
[14] A'mál 10. 36.
[15] Dekho báb 2. 4. (hash: ke liye).
[16] A'mál 2. 21.
[17] If. 4. 21. Muq. Yúh. 9. 36 aur 17. 20.
[18] Muq. A'mál 8. 31 aur Tit. 1. 3
[19] Muq. Nahúm 1. 15 aur If. 6. 15.
[20] Báb. 3. 3. 'Ibr. 4. 2.
[21] Yúh. 12. 38.
[22] Gal. 3. 2, 5.
[23] Muq. 1 Thiss. 1. 8.
[24] Muq. Mar. 16. 15. Dekho Mat. 24. 14.

a Yún. *razámandí.* b Ahbár 18. 5.
c Istisná 30. 12. d Istisná 30. 13.
e Istisná 30. 14.

f Yasha'yáh 28. 16.
g Yún. *sab pukárnewálon.*
h Yún. *daulatmand.* i Yo'el 2. 32.
k Yá *Khudáwand se du'á mángegá.*
l Yún. *use kyúnkar pukáren!*
m Yasha'yáh 52. 7. n Yasha'yáh 53. 1.
o Yá *paigám.* p Zabúr 19. 4.

Aur un kí báten dunyá kí hadd tak pahunchín.
19 Phir main kahtá hún; Kyá Isráíl wáqif na thá? Awwal to Músá kahtá hai, ki
[a] Main un se tum ko [25] gairat diláúngá jo qaum hí nahín,
Ek [26] nádán qaum se tum ko gussa diláúngá.
20 Phir Yasha'yáh bará diler hokar yih kahtá hai, ki
[b] [27] Jinhon ne mujhe nahín dhúndhá, unhon ne mujhe pá liyá;
Jinhon ne mujh se nahín púchhá, un par main záhir ho gayá.
21 Lekin Isráíl ke haqq men yún kahtá hai, ki [c] Main din bhar ek náfarmán aur hujjatí ummat kí taraf apne háth barháe rahá.

Yahúdíon ke námaqbúl hone se gair-qaumon ko naját milná, aur ákhirkár dono ká Khudá kí bádsháhat men shámil honá.

11 1 Pas main kahtá hún, [1] kyá Khudá ne apní ummat ko radd kar diyá? Hargiz nahín! Kyúnki [2] main bhí Isráílí, Ibráhím kí nasl, aur Binyámín ke qabíle men se hún. 2 [3] Khudá ne apní us ummat ko radd nahín kiyá, jise us ne [4] pahle se jáná. Kyá tum nahín jánte ki kitáb i muqaddas Eliyyáh ke zikr men kyá kahtí hai? ki wuh Khudá se Isráíl kí yún faryád kartá hai, ki 3 [d] Ai Khudáwand, unhon ne tere nabíon ko qatl kiyá, aur terí qurbángáhon ko dhá diyá; ab main akelá báqí hún, aur wuh merí ján ke bhí khwáhán hain. 4 Magar jawáb i iláhí us ko kyá milá? Yih, ki [e] Main ne apne liye sát hazár ádmí bachá rakkhe hain, jinhon ne Ba'al ke áge ghutne nahín teke. 5 Pas isí tarah is waqt bhí, fazl se barguzída hone ke bá'is, [5] kuchh báqí hain. 6 [6] Aur agar fazl se barguzída hain, to a'mál se nahín; warna fazl fazl na rahá. 7 Pas natíja kyá húá? Yih, ki [7] Isráíl jis chíz kí talásh kartá hai, wuh us ko na milí, magar barguzídon ko milí, aur báqí [8] sakht kiye gaye. 8 Chunánchi likhá hai, ki [f] Khudá ne unhen áj ke din tak sust tabí'at[g] dí, aur [9] aisí ánkhen jo na dekhen, aur aise kán jo na sunen. 9 Aur Dáúd kahtá hai, ki
[h] Un ká dastarkhwán un ke liye jál, aur phandá,
Aur thokar kháne aur sazá ká bá'is ban jáe:
10 Un kí ánkhon par táríkí á jáe, táki na dekhen;
Aur tú un kí píth hamesha jhukáe rakh.
11 Pas main kahtá hún, ki kyá unhon ne aisí thokar khái ki gir paren? Hargiz nahín! Balki un kí [10] lagzish[i] se gair-qaumon ko [11] naját milí, táki unhen gairat áe. 12 Pas jab un kí lagzish[i] dunyá ke liye daulat ká bá'is, aur un ká ghatná gair-qaumon ke liye daulat ká bá'is húá, to un ká bharpúr honá zarúr hí daulat ká bá'is hogá.

[25] Báb 11. 11, 14.
[26] Tit. 3. 3.
[27] Muq. báb 9. 30.
[1] 1 Sam. 12. 22. Yarm. 31. 37 aur 33. 24.
[2] 2 Kur. 11. 22. Fil. 3. 5.
[3] Zab. 94. 14
[4] Báb 8. 29.
[5] Báb 9. 27. Muq. Yarm. 3. 14 aur Zak. 13. 8.
[6] Muq. báb 4. 4 aur Ist. 9. 4, 5.
[7] Dekho báb 9. 31.
[8] Muq. áyat 25.
[9] Ist. 29. 4. Muq. Yas'. 43. 8 aur Yarm. 5. 21 aur Hiz. 12. 2 aur If. 4. 18. Dekho Mat. 13. 14.
[10] Báb 5. 15—18, 20 (hásh: ke liye).
[11] Muq. A'mál 28. 28.

a Istisná 32. 21. b Yasha'yáh 65. 1.
c Yasha'yáh 65. 2. d 1 Salátín 19. 10, 14.
e 1 Salátín 19. 18. f Yasha'yáh 29. 10.
g Yún. *behoshí kí rúh.* h Zabúr 69. 22, 23.
i Yá *ká qusúr.*

[12] Báb 15. 16. Muq. A'mal 26. 17. Dekho A'mal 9. 15. [13] Muq. 1 Kur. 7. 16 aur 9. 22 aur 1 Tim. 4. 16 aur Ya'q. 5. 20. [14] Báb 5. 11. [15] Gin. 15. 18—21. Naham. 10. 37. Hiz. 44. 30. [16] Yarm. 11. 16. Muq. Zab. 52. 8 aur Yúh. 15. 2. [17] Muq. If. 2. 12. [18] 1 Kur. 10. 12. 2 Kur. 1. 24. [19] Báb 12. 3, 16. 1 Tím. 6. 17. [20] Amsál 28. 14. Yas'. 66. 2, 5. Yarm. 44. 10. Fil. 2. 12. [21] 1 Kur. 15. 2. 'Ibr. 3. 6, 14. [22] Muq. Yúh. 15. 2

13 Main yih báten tum gair-qaumon se kahtá hún. Chúnki [12]main gair-qaumon ká rasúl hún, is liye apní khidmat kí baṛáí kartá hún: 14 táki kisí tarah se apne qaumwálon[a] ko gairat dilákar, un men se [13]ba'z ko naját diláún. 15 Kyúnki jab un ká khárij ho jáná [14]dunyá ke á milne ká bá'is húá, to kyá un ká maqbúl honá murdon men se jí uṭhne ke barábar na hogá? 16 [15]Jab nazr ká pahlá perá pák ṭhahrá, to sárá gundhá húá áṭá bhí pák hai; aur jab jaṛ pák hai, to ḍáliyán bhí aisí hí hain. 17 Lekin agar [16]ba'z ḍáliyán toṛí gayín, aur tú [17]janglí zaitún hokar un kí jagah paiwand húá, aur zaitún kí raugandár jaṛ men sharík ho gayá; 18 to tú un ḍáliyon ke muqábale men fakhr na kar; aur agar fakhr karegá, to ján rakh ki tú jaṛ ko nahín, balki jaṛ tujh ko sambháltí hai. 19 Pas tú kahegá, ki Ḍáliyán is liye toṛí gayín ki main paiwand ho jáún. 20 Achchhá, wuh to beímání ke sabab toṛí gayín, aur tú [18]ímán ke sabab qáim hai; pas [19]magrúr na ho, balki [20]khauf kar. 21 Kyúnki jab Khudá ne aslí ḍáliyon ko na chhoṛá, to tujh ko bhí na chhoṛegá. 22 Pas Khudá kí mihrbání aur sakhtí ko dekh: sakhtí un par jo gir gaye hain; aur Khudá kí mihrbání tujh par, [21]basharte ki [22]tú us mihrbání par qáim rahe: warna tú bhí káṭ ḍálá jáegá.

a Yún. *apne jism.*

[23] 2 Kur. 3. 16. [24] Báb 12. 16. [25] Muq. áyat 7. [26] Muq. Muk. 7. 9. Dekho Lúq. 21. 24. [27] Muq. Yúh. 4. 22 aur 'Ibr. 8. 8—12. [28] Zab. 14. 7 aur 53. 6. [29] Dekho báb 9. 4. [30] Yas'. 27. 9. Muq. 'Ibr. 8. 12. [31] Báb 9. 5. Ist. 7. 8 aur 10. 15. [32] Dekho báb 8. 28. [33] 2 Kur. 7. 10 (hásh: ke liye). [34] If. 2. 2, 3, 11, 13. Kul. 1. 21 aur 3. 7. Tit. 3. 3.

23 Aur [23]wuh bhí, agar beímán na rahen, to paiwand kiye jáenge: kyúnki Khudá unhen paiwand karke bahál karne par qádir hai. 24 Is liye ki jab tú zaitún ke us darakht se kaṭkar, jis kí asl janglí hai, asl ke barkhiláf achchhe zaitún men paiwand ho gayá, to wuh jo asl ḍáliyán hain apne zaitún men zarúr hí paiwand ho jáengí.

25 Ai bháiyo, [24]kahín aisá na ho ki tum apne áp ko 'aqlmand samajh lo, is liye main nahín cháhtá, ki tum is bhed se náwáqif raho, ki Isráíl ká ek hissa[b] [25]sakht ho gayá hai; aur [26]jab tak gair-qaumen púrí púrí dákhil na hon[c], wuh aisá hí rahegá; 26 aur is súrat se tamám Isráíl naját páegá: chunánchi likhá hai, ki

[d] [27]Chhuṛánewálá [28]Siyyon se niklegá;
Aur bedíní ko Ya'qúb se daf'a karegá:
27 Aur un ke sáth merá yih [29]'ahd hogá,
[30]Jab ki main un ke gunáhon ko dúr kar dúngá.

28 Injíl[e] ke i'tibár se to wuh tumhárí khátir dushman hain: lekin barguzídagí ke i'tibár se [31]bápdádon kí khátir piyáre hain. 29 Is liye ki Khudá kí ni'maten aur [32]buláwá [33]betabdíl[f] hai. 30 Kyúnki jis tarah tum [34]pahle Khudá ke náfarmán the, magar ab in kí náfarmání ke sabab tum par rahm húá; 31 isí tarah ab yih bhí náfarmán húe, táki

b Yá *Isráíl kisí qadr.*
c Yún. *gair-qaumon kí bharpúrí dákhil na ho.*
d Yasha'yah 59. 20, 21. e Yá *khushkhabarí.*
f Yún. *pachhtáwe ke bagair.*

tum par rahm hone ke bá'is, ab un par bhí rahm ho[a]. 32 Is liye ki Khudá ne [35]sab ko náfarmání men giriftár hone diyá[b], táki sab par rahm farmáe.

33 Wáh! [36]Khudá kí daulat aur hikmat aur 'ilm kyá hí 'amíq[c] hai! [37]Us ke faisale kis qadr idrák se pare, aur us kí ráhen kyá hí benishán hain! 34 [38]Khudáwand kí 'aql ko kis ne jáná? yá [39]kaun us ká saláhkár húá? 35 yá [40]kis ne pahle use kuchh diyá hai, jis ká badlá use diyá jáe? 36 Kyúnki [41]usí kí taraf se, aur usí ke wasíle se, aur usí ke liye sárí chízen hain. [42]Us kí tamjíd abad tak hotí rahe. Ámín.

Apne áp ko Khudá ke nazr karne, aur Masíhíon ke báhamí faráiz ke bayán men.

12 1 Pas, ai bháiyo, [1]main Khudá kí rahmaten yád dilákar[d], tum se iltimás kartá hún, ki [2]apne badan aisí qurbání hone ke liye nazr[e] karo, jo zinda, aur pák, aur Khudá ko pasandída ho; yihí tumhárí ma'qúl[f] 'ibádat hai. 2 Aur [3]is jahán ke hamshakl na bano, balki [4]'aql nayí ho jáne se apní súrat badalte jáo; táki [5]Khudá kí nek aur pasandída aur kámil marzí [6]tajribe se ma'lúm karte raho.

3 Main [7]us taufíq kí wajh se jo mujh ko milí hai, tum men har ek se kahtá hún, ki [8]jaisá samajhná cháhiye, us se ziyáda koí apne áp ko na samjhe, balki [9]jaisá Khudá ne har ek ko [10]andáze ke muwáfiq ímán taqsím kiyá hai, i'tidál ke sáth apne áp ko waisá hí samjhe. 4 Kyúnki [11]jis tarah hamáre ek badan men bahut se a'zá hote hain, aur tamám a'zá ká kám yaksán nahín; 5 isí tarah ham bhí, [12]jo bahut se hain, [13]Masíh men shámil hokar ek badan hain, aur [14]ápas men ek dúsre ke a'zá. 6 Aur chúnki us taufíq ke muwáfiq jo ham ko dí gayí, hamen [15]tarah tarah kí ni'maten milín, is liye [16]jis ko nubuwwat milí ho, wuh [17]ímán ke andáze ke muwáfiq nubuwwat kare; 7 agar [18]khidmat milí ho, to khidmat men lagá rahe; agar koí mu'allim ho, to ta'lím men mashgúl rahe; 8 aur agar násih ho, to nasíhat men: khairát bántnewálá [19]sakháwat se bánte; [20]peshwá sargarmí se peshwáí kare; rahm karnewálá [21]khushí ke sáth rahm kare. 9 [22]Mahabbat beriyá ho. [23]Badí se nafrat rakkho; nekí se lipte raho. 10 [24]Birádarána mahabbat se ápas men ek dúsre ko piyár karo; [25]'izzat ke rú se ek dúsre ko bihtar samjho; 11 koshish men sustí na karo; [26]rúhání josh men bhare raho; [27]Khudáwand kí khidmat karte raho; 12 [28]ummed men

a Yá *isí tarah ab yih bhí, tum par rahm hone ke bá'is, náfarmán húe, táki ab un par bhí rahm ho.*
b Yá *band kiyá.*
c Yá *Khudá kí hikmat aur 'ilm dono kí daulat kyá hí gahrí.*
d Yún. *rahmaton ke wasíle se.*
e Yá *hawále.* f Yá *rúhání.*

[35] Dekho báb 3. 9.
[36] Kul. 2. 3. Muq. Zab. 139. 6 aur If. 3. 10.
[37] Ist. 29. 29. Aiy. 11. 7, wag:
[38] Yas'. 40. 13. 1 Kur. 2. 16. Muq. Aiy 15. 8.
[39] Aiy. 36. 22, 23.
[40] Aiy. 35. 7 aur 41. 11.
[41] 1 Kur. 8. 6 aur 11. 12. Kul. 1. 16. Muq. 'Ibr. 2. 10.
[42] Báb 16. 27. If. 3. 21. Fil. 4. 20. 1 Tím. 1. 17. 1 Pat. 4. 11. 2 Pat. 3. 18. Yahúdáh 25. Muk. 1. 6 aur 5. 13.
[1] 1 Kur. 1. 10. 2 Kur. 10. 1. If. 4. 1.
[2] Báb 6. 13, 16, 19. Muq. Zab. 50. 13, 14 aur 1 Kur. 6. 20. Dekho 1 Pat. 2. 5.
[3] 1 Pat. 1. 14 (hásh:). Muq. 1 Yúh. 2. 15.
[4] Tit. 3. 5. Muq. Zab. 51. 10 aur 2 Kur. 4. 16 aur If. 4. 23 aur Kul. 3. 10.
[5] 1 Thiss. 4. 3.
[6] If. 5. 10.
[7] Dekho báb 1. 5.
[8] Áyat 16. Báb 11. 20.
[9] 1 Kur. 7. 17. 1 Pat. 4. 11, wag:
[10] If. 4. 7.
[11] 1 Kur. 12. 12—14. If. 4. 4, 16.
[12] 1 Kur. 10. 17, 33.
[13] 1 Kur. 12. 20. If. 4. 13. Dekho Yúh. 17. 11.
[14] If. 4. 25. Muq. 1 Kur. 6. 15 aur 12. 27.
[15] 1 Kur. 12. 4. 1 Pat. 4. 10, 11. Muq. 1 Kur. 7. 7 aur 12. 7—11.
[16] 1 Kur. 12. 10. Dekho A'mál 13. 1.
[17] Muq. 2 Tím. 2. 15.
[18] Dekho A'mál 6. 1.
[19] 2 Kur. 8. 2 aur 9. 11, 13.
[20] 1 Tím. 5. 17. Muq. 1 Kur. 12. 28.
[21] 2 Kur. 9. 7. Muq. Khur. 25. 2 aur 1 Taw. 29. 5, 6 aur 'Azrá 1. 6, wag:
[22] 2 Kur. 6. 6. 1 Tím. 1. 5. 1 Pat. 1. 22.
[23] Zab. 97. 10 aur 101. 3. 'Ámús 5. 15. Muq. 1 Thiss. 5. 21, 22.
[24] Dekho 'Ibr. 13. 1.
[25] Báb 13. 7. Fil. 2. 3. 1 Pat. 2. 17.
[26] A'mál 18. 25.
[27] A'mál 20. 19.
[28] Dekho báb 5. 2.

khush, [29] musíbat men sábir, [30] duʻá mángne men mashgúl raho; 13 [31] muqaddason kí ihtiyájen rafaʻ karo; [32] musáfir-parwarí men lage raho[a]. 14 [33] Jo tumhen satáte hain, un ke wáste barakat cháho: barakat cháho, laʻnat na karo. 15 [34] Khushí karnewálon ke sáth khushí karo; ronewálon ke sáth roo. 16 [35] Ápas men yakdil raho. [36] Únche únche khayál na bándho, balki adná logon[b] kí taraf mutawajjih ho. [37] Apne áp ko ʻaqlmand na samjho. 17 [38] Badí ke ʻiwaz kisí se badí na karo. [39] Jo báten sab logon ke nazdík achchhí hain, un kí tadbír karo. 18 Jahán tak ho sake, tum apní taraf se [40] sab ádmíon ke sáth mel miláp rakkho. 19 Ai ʻazízo, [38] apná intiqám na lo; balki gazab ko mauqaʻ do[c]; kyúnki yih likhá hai, ki [d] Khudáwand kahtá hai; [41] Intiqám lená merá kám hai, badlá main hí dúngá. 20 Balki[e] [42] Agar terá dushman bhúká ho, to us ko kháná khilá; agar piyásá ho, to use pání pilá; kyúnki aisá karne se, tú us ke sir par ág ke angáron ká dher lagáegá. 21 Badí se maglúb na ho, balki nekí ke zaríʻe se badí par gálib áo.

Hukkám kí tábiʻdárí ke bayán men.

13 1 Har shakhs [1] aʻlá hukúmaton ká tábiʻdár rahe; kyúnki [2] koí hukúmat aisí nahín, jo Khudá kí taraf se na ho; aur jo hukúmaten maujúd hain, wuh Khudá kí taraf se muqarrar hain. 2 Pas jo koí hukúmat ká sámná kartá hai, wuh Khudá ke intizám ká mukhálif hai: aur jo mukhálif hain, wuh sazá páenge. 3 Kyúnki nekokár[f] ko hákimon se khauf nahín, balki badkár[g] ko hai. Pas agar tú hákim[h] se nidar rahná cháhtá hai, to nekí kar, [3] us kí taraf se terí taʻríf hogí; 4 kyúnki [4] wuh terí bihtarí ke liye Khudá ká khádim hai. Lekin agar tú badí kare, to dar; kyúnki wuh talwár befáida liye húe nahín; aur Khudá ká khádim hai, [5] ki us ke gazab ke muwáfiq[i] badkár ko sazá detá hai. 5 Pas tábiʻdár rahná, na sirf gazab ke dar se[k] zarúr hai, balki [6] dil bhí yihí gawáhí detá hai[l]. 6 Tum isí liye khiráj bhí dete ho, ki wuh Khudá ke khádim hain, aur is kháss kám men hamesha mashgúl rahte hain. 7 [7] Sab ká haqq adá karo; jis ko khiráj cháhiye, khiráj do; jis ko mahsúl cháhiye, mahsúl; jis se darná cháhiye, us se daro; jis kí ʻizzat karní cháhiye, us kí ʻizzat karo.

Masíhion kí báhamí mahabbat ke bayán men.

8 Ápas kí mahabbat ke siwá, [8] kisí chíz men kisí ke qarzdár na ho; kyúnki [9] jo dúsre se mahabbat rakhtá hai, us ne sharíʻat par púrá ʻamal kiyá. 9 Kyúnki yih báten, ki [m] [10] Ziná na kar, Khún na kar, Chorí na kar, Lálach na kar, aur in ke siwá âur

[29] Dekho ʻIbr. 10. 35.
[30] Dekho Aʻmal 1. 14.
[31] Báb 15. 25. 1 Kur. 16. 1, 15. 2 Kur. 9. 1, 12. ʻIbr. 6. 10 aur 13. 16. Muq. 1 Tim. 6. 18.
[32] Dekho Mat. 25. 35.
[33] Dekho Mat. 5. 44 aur 1 Pat. 3. 9.
[34] 1 Kur. 12. 26. Muq. Aiy. 30. 25 aur ʻIbr. 13. 3.
[35] Báb 15. 5. 2 Kur. 13. 11. Fil. 2. 2 aur 4. 2. 1 Pat. 3. 8.
[36] Áyat 3. Zab. 131. 1. Yarm. 45. 5.
[37] Báb 11. 25. Amsál 3. 7. Muq. Amsál 26. 12 aur Yasʻ. 5. 21, wag:
[38] Amsál 20. 22. Mat. 5. 39. 1 Thiss. 5. 15, wag: Muq. báb 14. 19.
[39] 2 Kur. 8. 21. Muq. báb 14. 16.
[40] Dekho Mar. 9. 50.
[41] ʻIbr. 10. 30. Muq. Zab. 94. 1 aur 1 Thiss. 4. 6.
[42] Muq. Khur. 23. 4, 5 aur 2 Sal. 6. 22 aur Lúq. 6. 27.
[1] Tit. 3. 1. 1 Pat. 2. 13.
[2] Muq. Yúh. 19. 11. Dekho Dán. 2. 21.
[3] 1 Pat. 2. 14.
[4] 2 Taw. 19. 6
[5] 1 Thiss. 4. 6.
[6] 1 Pat. 2. 19.
[7] Mat. 17. 25 aur 22. 21. Mar. 12. 17. Lúq. 20. 25 aur 23. 2, wag:
[8] Muq. Ahb. 19. 13 aur Amsál 3. 27, 28.
[9] Áyat 10. Muq. Mat. 22. 40 aur Kul. 3. 14. Dekho Yúh. 13. 34.
[10] Mat. 19. 18.

a Yún. *ki pairawí karo.* b Yá *chízon.*
c Yá *Khudá ke gazab ko jagah.*
d Istisná 32. 35. e Amsál 25. 21, 22.
f Yún. *nek kám.* g Yún. *bad kám.*
h Yún. *hukúmat.* i Yá *aur gazab ke liye.*
k Yún. *gazab ke báʻis.*
l Yún. *balki dil ya kánshans ke báʻis bhí.*
m Khurúj 20. 13—17; Istisná 5. 17—21.

jo koí hukm ho, un sab ká khulása is bát men páyá játá hai, ki[a] Apne parausí se apní mánind mahabbat rakh. 10 Mahabbat apne parausí se badí nahín kartí; [11] is wáste mahabbat sharí'at kí ta'míl hai.

Pákízagí kí pairawí karní.

11 Aur waqt ko pahchánkar aisá hí karo, is liye ki ab wuh gharí á pahunchí ki tum [12] nínd se jágo; [13] kyúnki jis waqt ham ímán láe the, us waqt kí nisbat ab hamárí naját nazdík hai. 12 [14] Rát bahut guzar gayí, aur din nikalnewálá hai: pas ham [15] táríkí ke kámon ko tark karke[b], [16] raushní ke hathyár bándh len. 13 Jaisá din ko dastúr hai, [17] sháistagí se chalen; [18] na ki nách rang aur nashebází se, na zinákárí aur shahwatparastí se, aur [19] na jhagre aur hasad se; 14 balki [20] Khudáwand Yisú' Masíh ko pahin lo, aur [21] jism kí khwáhishon ke liye tadbíren na karo.

Mukhtalif ráeon kí bardásht karní, aur kamzoron ko sambhálná.

14 1 [1] Kamzor ímánwále ko apne men shámil to kar lo, magar shakk o shubha kí takráron ke liye nahín. 2 [2] Ek ko i'tiqád hai, ki har chíz ká kháná rawá hai; aur kamzor ímánwálá ság pát hí khátá hai. 3 Khánewálá us ko jo nahín khátá haqír na jáne; aur [3] jo nahín khátá wuh khánewále par ilzám na lagáe, kyúnki Khudá ne us ko qabúl[c] kar liyá hai. 4 [4] Tú kaun hai jo dúsre ke naukar par ilzám lagátá hai? Us ká qáim rahná yá gir parná us ke málik hí se muta'alliq hai. Balki wuh qáim hí kar diyá jáegá; kyúnki Khudáwand us ke qáim karne par qádir hai. 5 [5] Koí to ek din ko dúsre se afzal jántá hai, aur koí sab dinon ko barábar jántá hai. [6] Har ek apne dil men púrá i'tiqád rakkhe. 6 Jo kisí din ko mántá hai, wuh Khudáwand ke liye mántá hai: aur jo khátá hai, wuh Khudáwand ke wáste khátá hai, kyúnki [7] wuh Khudá ká shukr kartá hai: aur jo nahín khátá, wuh bhí Khudáwand ke wáste nahín khátá, aur Khudá ká shukr kartá hai. 7 Kyúnki [8] ham men se na koí apne wáste jítá hai, na koí apne wáste martá hai. 8 Agar ham jíte hain, to Khudáwand ke wáste jíte hain: aur agar marte hain, to Khudáwand ke wáste marte hain. [9] Pas ham jíen, yá maren, Khudáwand hí ke hain. 9 Kyúnki Masíh isí liye [10] múá, aur zindá húá, ki [11] murdon aur zindon dono ká Khudáwand ho. 10 Magar tú apne bhái par kis liye ilzám lagátá hai? yá tú bhí kis liye apne bhái ko haqír jántá hai? [11] Ham to sab [12] Khudá ke takht i 'adálat ke áge khare honge. 11 Chunánchi yih likhá hai, ki

[d] [13] Khudáwand kahtá hai;
Apní hayát kí qasam, har ek ghutná mere áge tikegá,

[11] Muq. Yúh. 14. 15 Dekho áyat 8.
[12] 1 Kur. 15. 34. If. 5. 14. 1 Thiss. 5. 6.
[13] Muq. Yas'. 56. 1 aur Lúq. 21. 28.
[14] Muq. Yúh. 9. 4.
[15] If. 5. 11. Muq. Yúh. 3. 20.
[16] 2 Kur. 6. 7. If. 6. 11, 13. 1 Thiss. 5. 8.
[17] 1 Thiss. 4. 12.
[18] Lúq. 21. 34. Gal. 5. 21. 1 Pat. 4. 3.
[19] Ya'q. 3. 14, 16.
[20] Gal. 3. 27. Muq. Aiy. 29. 14 aur Zab. 132. 9 aur Lúq. 24. 49 aur If. 4. 24 aur Kul. 3. 10.
[21] Gal. 5. 16. 1 Pat. 2. 11.
[1] Báb 15. 1. 1 Kur. 8. 9—11 aur 9. 22.
[2] Áyat 14.
[3] Kul. 2. 16.
[4] Ya'q. 4. 12.
[5] Gal. 4. 10. Muk. Zak. 7. 5, 6.
[6] Áyat 23.
[7] 1 Kur. 10. 30, 31. 1 Tím. 4. 3, 4. Dekho Mat. 15. 36.
[8] 2 Kur. 5. 15. Gal. 2. 20. 1 Pat. 4. 2. Muq. 1 Kur. 6. 19 aur 1 Thiss. 5. 10.
[9] Fil. 1. 20.
[10] Muk. 1. 18 aur 2. 8.
[11] Dekho A'mál 10. 42 aur Muk. 20. 12.
[12] 2 Kur. 5. 10.
[13] Fil. 2. 10, 11.

a Ahbár 19. 18. b Yún. *utárke.* c Yá *shámil.* d Yasha'yáh 45. 23.

Aur har ek zabán Khudá ká iqrár[a] karegí.
12 Pas [14] har ek ham men se Khudá ko apná apná hisáb degá.
13 Pas áyanda ko [15] ham ek dúsre par ilzám na lagáen: balki tum yihí thán lo, ki [16] koí apne bhái ke sámne wuh chíz na rakkhe, jo us ke thokar kháne yá girne ká bá'is ho. 14 Mujhe ma'lúm hai, balki Khudáwand Yisú' men mujhe yaqín hai, [17] ki koí chíz bizátihi harám nahín; [18] lekin jo us ko harám samajhtá hai, us ke liye harám hai. 15 Agar tere bhái ko tere kháne se ranj pahunchtá hai, to phir [19] tú mahabbat ke qá'ide par nahín chaltá. [20] Jis shakhs ke wáste Masíh múá, us ko tú apne kháne se halák na kar. 16 Pas [21] tumhárí nekí[b] kí badnámí na ho: 17 [22] kyúnki Khudá ki bádsháhat kháne píne par nahín, balki [23] rástbází aur [24] mel miláp[c] aur us khushí par mauqúf hai, jo Rúhu'l Quds kí taraf se[d] hotí hai. 18 Aur jo koí is taur se Masíh kí khidmat kartá hai, wuh [25] Khudá ká pasandída aur ádmíon ká maqbúl hai. 19 Pas ham [26] un báton ke tálib rahen[e], jin se mel miláp aur [27] báhamí taraqqí[f] ho. 20 [28] Kháne kí khátir Khudá ke kám ko na bigár. [29] Har chíz pák to hai, magar [30] us ádmí ke liye burí hai, jis ko us ke kháne se thokar lagtí hai[g]. 21 [31] Yihí achchhá hai, ki tú na gosht kháe, na mai píe, na âur kuchh aisá kare, jis ke sabab se terá bhái thokar kháe. 22 Jo terá i'tiqád hai, wuh Khudá kí nazar men tere hí dil men rahe. [32] Mubárak wuh hai, jo us chíz ke sabab jise wuh jáiz rakhtá hai, apne áp ko mulzim nahín thahrátá. 23 Magar jo koí kisí chíz men shubha rakhtá hai, agar us ko kháe, to mujrim thahrtá hai, is wáste ki wuh i'tiqád se nahín khátá; aur jo kuchh i'tiqád se nahín wuh gunáh hai.

15 1 Garaz [1] ham zoráwaron ko cháhiye [2] ki nátawánon kí kamzoríon kí ri'áyat karen, na ki apní khushí karen. 2 [3] Ham men har shakhs apne parausí ko us kí bihtarí ke wáste khush kare, táki us kí taraqqí[f] ho. 3 Kyúnki [4] Masíh ne bhí apní khushí nahín kí, balki yún likhá hai, ki [h] Tere la'n ta'n karnewálon ke la'n ta'n mujh par á pare. 4 Kyúnki [5] jitní báten pahle likhí gayín, wuh hamárí [6] ta'lím ke liye likhí gayín, táki sabr se aur [7] kitáb i muqaddas kí tasallí se ummed rakkhen. 5 Aur Khudá, sabr aur tasallí ká chashma[i], tum ko yih taufíq de, ki Masíh Yisú' ke mutábiq [8] ápas men yakdil raho; 6 táki tum yakdil aur yakzabán hokar [9] hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ke Khudá aur Báp kí baráí karo. 7 Pas jis tarah Masíh ne Khudá ke jalál ke

[14] Mat. 12. 36 aur 16. 27. 1 Pat. 4. 5. Muq. Gal. 6. 5.
[15] Dekho Mat. 7. 1.
[16] Muq. 1 Kur. 8. 13
[17] Áyát 2, 20. Dekho A'mál 10. 15.
[18] Muq. 1 Kur. 8. 7, 10.
[19] If. 5. 2.
[20] 1 Kur. 8. 11. Muq. ayat 20.
[21] Muq. báb 12. 17 aur 1 Kur. 10. 29, 30.
[22] 1 Kur. 8. 8.
[23] Muq. 1 Kur. 6. 9.
[24] Gal. 5. 22 (hásh: ke liye). Muq. báb 15. 13 (hásh: ke liye).
[25] Muq. 2 Kur. 8. 21.
[26] Zab. 34. 14. 1 Kur. 7. 15. 2 Tím. 2. 22. 'Ibr. 12. 14, wag:
[27] Báb 15. 2. 1 Kur. 14. 12. 1 Thiss. 5. 11.
[28] Áyat 15.
[29] Tit. 1. 15. Dekho áyat 14.
[30] 1 Kur. 8. 9—12.
[31] 1 Kur. 8. 13.
[32] 1 Yúh. 3 21.

[1] Muq. Gal. 6. 1.
[2] 1 Thiss. 5. 14. Dekho báb 14. 1.
[3] 1 Kur. 10. 33. Muq. 1 Kur. 9. 19, 22 aur 10. 24 aur Fil. 2. 4.
[4] Fil. 2. 5, 8. Muq. Yúh. 5. 30 aur 6. 38.
[5] Báb 4. 23.
[6] 2 Tím. 3. 16.
[7] Zab. 119. 50.
[8] Dekho báb 12. 16.
[9] 2 Kur. 1. 3. If. 1. 3. 1 Pat. 1. 3. Muq. Yúh. 20. 17 aur If. 1. 17 aur Muk. 1. 6.

a Yá *kí hamd.* b Yá *achchhí chíz.*
c Yá *itminán.* d Yún. *Rúhu'l Quds men.*
e N. *hain.* f Yún. *ta'mír.*
g Yá *jo khákar dúsre ko thokar khiláe.*
h Zabúr 69. 9.
i Yún. *sabr aur tasallí ká Khudá.*

liye tum[a] ko apne sáth shámil kar liyá hai, usí tarah tum bhí ek dúsre ko shámil kar lo. 8 Main kahtá hún ki Masíh Khudá kí sachchái sábit karne ke liye [10] makhtúnon ká khádim baná, táki [11] un wa'don ko púrá kare, jo bápdádon se kiye gaye the, 9 aur [12] gair-qaumen bhí rahm ke sabab Khudá kí baráí karen; chunánchi likhá hai ki,

[b] Is wáste main gair-qaumon men terá iqrár[c] karúngá,
Aur tere nám ke gít gáúngá.

10 Aur phir wuh kahtá hai, ki

[d] Ai gair-qaumo, us kí ummat ke sáth khushí karo;

11 Phir yih ki,

[e] Ai sárí gair-qaumo, Khudáwand kí hamd karo;
Aur sárí ummaten us kí sitáish karen.

12 Aur Yasha'yáh bhí kahtá hai, ki

[f] [13] Yishai kí jar záhir hogí,
Ya'ní wuh shakhs jo gair-qaumon par hukúmat karne ko uthegá;
[14] Usí se gair-qaumen ummed rakkhengí.

13 Pas Khudá, jo ummed ká chashma hai[g], tumhen ímán rakhne ke bá'is sárí [15] khushí aur itmínán se ma'múr kare, táki Rúhu'l Quds kí qudrat se tumhárí ummed ziyáda hotí jáe.

Paulus ke díní mansab aur baṛe baṛe kámon ká zikr, aur áyanda ke irádon ke báre men du'á kí darkhwást.

14 Aur ai mere bháiyo, [16] main khud bhí tumhárí nisbat yaqín rakhtá hún, ki tum áp nekí se ma'múr, aur [17] tamám ma'rifat se bhare húe ho, aur ek dúsre ko nasíhat bhí kar sakte ho. 15 Táham main ne ba'z jagah[h] ziyáda dilerí ke sáth yád diláne ke taur par is liye tum ko likhá, [18] ki mujh ko Khudá kí taraf se [19] gair-qaumon ke liye Masíh Yisú' ke khádim hone kí taufíq milí hai; 16 ki main Khudá kí khushkhabarí[i] kí khidmat káhin kí tarah anjám dún, táki [20] gair-qaumen, nazr ke taur par Rúhu'l Quds se muqaddas bankar, maqbúl ho jáen. 17 Pas main [21] un báton men jo Khudá se muta'alliq hain, [22] Masíh Yisú' ke bá'is fakhr kar saktá hún. 18 Kyúnki mujhe âur kisí bát ke zikr karne kí jur'at nahín, siwá un báton ke [23] jo Masíh ne [24] gair-qaumon ke tábi' karne ke liye, qaul aur fi'l se, [25] nishánon aur mu'jizon kí táqat se, aur Rúhu'l Quds kí qudrat se merí wisátat kín; 19 yahán tak ki main ne [26] Yarúshalem se lekar cháron taraf [27] Illurikum tak Masíh kí khushkhabarí kí púrí púrí manádí kí; 20 aur main ne yihí hausila rakkhá, ki jahán

[10] Mat. 15. 24. Yúh. 1. 11. Muq. 'Ibr. 3. 1. Dekho A'mál 3. 26.
[11] Muq. báb 4. 16 aur 2 Kur. 1. 20.
[12] Dekho báb 3. 29.
[13] Yas'. 11. 1. Muq. Muk. 5. 5 aur 22. 16.
[14] Mat. 12. 21.
[15] Muq. báb 5. 1, 2 aur 14. 17.
[16] Muq. 2 Pat. 1. 12 aur 3. 1 aur 1 Yúh. 2. 21.
[17] 1 Kur. 1. 5 aur 13. 2. Muq. 1 Kur. 8. 1, 7, 10 aur 12. 8.
[18] Dekho báb 1. 5.
[19] Dekho báb 11. 13.
[20] Yas'. 66. 20. Muq. Fil. 2. 17.
[21] 'Ibr. 2. 17 aur 5. 1.
[22] Fil. 3. 3.
[23] A'mál 15. 12 aur 21. 19.
[24] Gal. 2. 8. Dekho báb 1. 5.
[25] 2 Kur. 12. 12. Muq. A'mál 19. 11.
[26] A'mál 22. 17—21.
[27] Muq. A'mál 20. 1, 2.

a N. *ham.*
b 2 Samwil 22. 50; Zabúr 18. 49.
c Yá *terí hamd.*
d Istisná 32. 43.
e Zabúr 117. 1.
f Yasha'yáh 11. 10.
g Yún. *ummed ká Khudá.*
h Yá *kisí qadr.*
i Yá *Injíl.*

Masíh ká nám nahín̲ liyá gayá, wahán̲ khushkhabarí sunáún̲, [28] táki dúsre kí bunyád par 'imárat na uṭháún̲; [21] balki jaisá likhá hai, waisá hí ho, ki

[a] Jin ko us kí ḳhabar nahín̲
pahun̲chí, wuh dekhen̲ge;
Aur jinhon̲ ne nahín̲ suná,
wuh samjhen̲ge.

22 Isí liye [29] main̲ tumháre pás áne se bár bár ruká rahá: 23 magar chún̲ki mujh ko ab in mulkon̲ men̲ jagah báqí nahín̲ rahí, aur [30] bahut barason̲ se tumháre pás áne ká mushtáq bhí hún̲, 24 is liye jab [31] Isfániya ko jáún̲gá, to tumháre pás hotá húá jáún̲gá; kyún̲ki mujhe ummed hai ki us safar men̲ tum se milún̲gá, aur jab tumhárí suhbat se kisí qadr merá jí bhar jáegá, to [32] tum mujhe us taraf rawána kar doge. 25 Lekin bi'lfi'l to muqaddason̲ kí ḳhidmat karne ke liye [33] Yarúshalem ko játá hún̲. 26 Kyún̲ki [34] Makiduniya aur Aḳhaya ke log Yarúshalem ke garíb muqaddason̲ ke liye kuchh chandá karne ko razámand húe. 27 Kiyá to razámandí se, magar wuh un ke qarzdár bhí hain̲. Kyún̲ki jab gair-qaumen̲ rúhání báton̲ men̲ un kí sharík húí hain̲, [35] to lázim hai ki jismání báton̲ men̲ un kí ḳhidmat karen̲. 28 Pas main̲ is ḳhidmat ko púrá karke, aur jo kuchh hásil húá, un ko saun̲pkar[b], tumháre pás hotá húá [36] Isfániya ko jáún̲gá. 29 Aur main̲ jántá hún̲ ki jab tumháre pás áún̲gá, to Masíh kí kámil barakat lekar áún̲gá.

30 Aur ai bháiyo, main̲ Yisú' Masíh ká jo hamárá Ḳhudáwand hai wásta dekar, aur [37] Rúh kí mahabbat ko yád dilákar[c], tum se iltimás kartá hún̲, ki [38] mere liye Ḳhudá se du'áen̲ mángne men̲ mere sáth milkar ján̲fishání karo, 31 [39] ki main̲ Yahúdiya ke náfarmánon̲ se bachá rahún̲, aur [40] merí wuh ḳhidmat jo Yarúshalem ke liye hai muqaddason̲ ko pasand áe, 32 aur Ḳhudá kí marzí se tumháre pás ḳhushí ke sáth ákar, tumháre sáth [41] árám páún̲. 33 [42] Ḳhudá, jo itmínán ká chashma hai[d], tum sab ke sáth rahe. Ámín.

Fíbe ḳhádima kí sifárish.

16 1 Main̲ tum se Fíbe kí, jo hamárí bahin, aur [1] Kinkhríya kí kalísiyá kí ḳhádima[e] hai, sifárish kartá hún̲, 2 ki tum use [2] Ḳhudáwand men̲ qabúl karo, jaisá muqaddason̲ ko cháhiye; aur jis kám men̲ wuh tumhárí muhtáj ho, us kí madad karo, kyún̲ki wuh bhí bahuton̲ kí madadgár rahí hai, balki merí bhí.

Roma ke ḳháss ḳháss Masíhíon̲ ko salám.

3 [3] Priska aur Akwila se merá salám kaho; wuh Masíh Yisú' men̲ mere hamḳhidmat hain̲. 4 Unhon̲ ne merí ján ke liye apná sir de rakkhá thá; aur sirf main̲ hí nahín̲, balki gair-qaumon̲ kí sárí

---

[28] Muq. 2 Kur. 10. 13, 15, 16.
[29] Bab 1. 13. Muq. 1 Thiss. 2. 18.
[30] Áyát 29, 32. Bab 1. 10, 11. A'mál 19. 21.
[31] Áyat 28.
[32] Dekho A'mál 15. 3.
[33] A'mál 19. 21; 20. 22; 21. 15 aur 24. 17. Muq. áyat 31.
[34] 1 Kur. 16. 1—4. 2 Kur. 8. 1 aur 9. 2, 13.
[35] 1 Kur. 9. 11. Muq. Gal. 6. 6.
[36] Áyat 24.
[37] Muq. Fil. 2. 1 aur Kul. 1. 8.
[38] Kul. 4. 12. Muq. 2 Kur. 1. 11 aur Kul. 2. 1, 2 aur 'Ibr. 13. 18.
[39] 2 Thiss. 3. 2. Muq. 2 Tim. 3. 11 aur 4. 17.
[40] 2 Kur. 8. 4.
[41] Muq. 1 Kur. 16. 18 aur 2 Kur. 7. 13 aur Filemon 7, 20.
[42] Báb 16. 20 (hásh: hásh: ke liye). 2 Kur. 13. 11 (hásh: hásh: ke liye). Fil. 4. 9 (hásh: hásh: ke liye). 1 Thiss. 5. 23 (hásh: hásh: ke liye). 'Ibr. 13. 20 (hásh: hásh: ke liye). Muq. 1 Kur. 14. 33 aur 2 Thiss. 3. 16.
[1] A'mál 18. 18.
[2] Fil. 2. 29.
[3] Dekho A'mál 18. 2.

a Yasha'yáh 52. 15.
b Yún. *aur is phal par un ke liye muhr karke.*
c Yún. *Yisú' Masíh, aur Rúh kí mahabbat ke wasíle se.*
d Yún. *Itmínán ká Ḳhudá.*
e Yá *dikanis.*

kalísiyáen bhí un kí shukrguzár hain. 5 Aur [4]us kalísiyá se bhí salám kaho jo un ke ghar men hai. Mere piyáre Ipainitus se salám kaho, jo Masíh ke liye [5]Ásiya ká pahlá phal hai. 6 Maryam se salám kaho, jis ne tumháre wáste bahut mihnat kí. 7 Andruníkus aur Yúniyás se salám kaho: wuh mere rishtadár[a] hain, aur [6]mere sáth qaid húe the, aur rasúlon men námwar hain, aur mujh se pahle Masíh men shámil húe. 8 Ampliyátus se salám kaho, jo Khudáwand men merá piyárá hai. 9 Urbánus se, jo Masíh men hamárá hamkhidmat hai, aur mere piyáre Istakhus se salám kaho. 10 Apilles se salám kaho, jo Masíh men maqbúl hai. Aristubúlus ke [7]gharwálon se salám kaho. 11 Mere rishtadár[a] Herodiyon se salám kaho. Narkissus ke un gharwálon se salám kaho jo Khudáwand men hain. 12 Trúfaina aur Trúfosa se salám kaho, jo Khudáwand men mihnat kartí hain. Piyárí Pirsis se salám kaho, jis ne Khudáwand men bahut mihnat kí. 13 [8]Rúfus jo Khudáwand men barguzída hai, aur us kí mán jo merí bhí mán hai, dono se salám kaho. 14 Asunkritus, aur Fligon, aur Hirmes, aur Patrubás, aur Hirmás, aur un bháiyon se jo un ke sáth hain salám kaho. 15 Filulugus, aur Yúliya, aur Neryús, aur us kí bahin, aur Ulumpás, aur sáre muqaddason se jo un ke sáth hain salám kaho. 16 [9]Ápas men pák bosa lekar ek dúsre ko salám karo. Masíh kí sárí kalísiyáen tumhen salám kahtí hain.

Phút dálnewálon ke khiláf nasíhat.

17 Ab ai bháiyo, main tum se iltimás kartá hún, ki jo log [10]us ta'lím ke barkhiláf jo tum ne pái, phút parne aur thokar kháne ke bá'is hain, un ko tár liyá karo, aur [11]un se kanára kiyá karo. 18 Kyúnki aise log hamáre Khudáwand Masíh kí nahín, balki [12]apne pet kí khidmat karte hain; aur [13]chikní chuprí báton se sádadilon ko bahkáte hain. 19 Kyúnki [14]tumhárí farmánbardárí sab men mashhúr ho gayí hai. Is liye main tumháre báre men khush hún: lekin yih cháhtá hún, ki tum [15]nekí ke i'tibár se dáná ban jáo, aur badí ke i'tibár se bhole bane raho. 20 Aur [16]Khudá, jo itmínán ká chashma hai[b], [17]Shaitán ko tumháre pánwon se jald kuchalwá degá.

[18]Hamáre Khudáwand Yisú' Masíh[c] ká fazl tum par hotá rahe.

Khatt ká zamíma, aur kalima e tamjíd.

21 Merá hamkhidmat [19]Tímuthiyus aur mere rishtadár[a] [20]Lúkiyus, aur [21]Yáson, aur [22]Sosipatrus tumhen salám kahte hain. 22 [23]Is khatt ká kátib Tirtiyus tum ko Khudáwand men salám kahtá

[4] 1 Kur. 16. 19. Muq. áyát 14, 15 (?) aur Kul. 4. 15 aur Filemon 2.
[5] Muq. 1 Kur. 16. 15.
[6] Kul. 4. 10. Filemon 23.
[7] 1 Kur. 1. 11.
[8] Mar. 15 21 (?).
[9] 1 Kur. 16. 20. 2 Kur. 13. 12. 1 Thiss. 5. 26. Muq. 1 Pat. 5. 14.
[10] 1 Tím. 1. 3 aur 6. 3.
[11] Dekho 2 Yúh. 10.
[12] Fil. 3. 19. Muq. 2 Tím. 3. 4 aur Tit. 1. 12.
[13] Kul. 2. 4. 2 Pat. 2. 3.
[14] Báb 1. 8.
[15] Muq. Yarm. 4. 22. Dekho Mat. 10. 16.
[16] Dekho báb 15. 33.
[17] Paid. 3. 15. Muq. Lúq. 10. 17—19 aur Muk. 12. 11.
[18] 1 Kur. 16. 23. 2 Kur. 13. 14, wag:
[19] Dekho A'mál 16. 1.
[20] A'mál 13. 1 (?).
[21] A'mál 17. 5 (?).
[22] A'mál 20. 4 (?)
[23] Dekho 1 Kur. 16. 21.

a Yá *hamqaum.*

b Yún. *itmínán ká Khudá.*
c N. *Masíh* na dárad.

hai. 23 [24]Gayus, merá aur sárí kalísiyá ká mihmándár, tumhen̲ salám kahtá hai. [25]Irástus shahr ká ḳhazánchí, aur bháí Kwártus tum ko salám kahte hain̲.

25 [26]Ab Ḳhudá jo tum ko [27]merí ḳhushḳhabarí[a], ya‘ní Yisú‘ Masíh kí manádí ke muwáfiq, mazbút kar saktá hai, [28]us bhed ke mukáshafe ke bamújib [29]jo [30]azal se[c] poshída rahá, 26 magar [31]is waqt záhir hokar, Ḳhudá e azalí ke hukm ke mutábiq nabíon̲ kí kitábon̲ ke zarí‘e se sab qaumon̲ ko batáyá gayá, [32]táki wuh ímán ke tábi‘ ho jáen̲; 27 [33]usí wáhid hakím Ḳhudá kí, Yisú‘ Masíh ke wasíle se, [34]abad tak[d] tamjíd hotí rahe. Ámín.

[24] 1 Kur. 1. 14. Muq. A‘mál 19. 29 aur 20. 4 aur 3 Yúh. 1.
[25] A‘mál 19. 22 (?). 2 Tim. 4. 20 (?).
[26] If. 3. 20. Yahúdáh 24.
[27] Dekho báb 2. 16.
[28] 1 Kur. 2. 1 aur 4. 1. If. 1. 9; 3. 3—5; 5. 32 aur 6. 19. Kul. 1. 26, 27; 2. 2 aur 4. 3, wag:
[29] Muq. 1 Kur. 2. 7.
[30] 2 Tim. 1. 9. Tit. 1. 2.
[31] Kul. 1. 26. 2 Tím. 1. 10. Tit. 1. 3. 1 Pat. 1. 20, wag:
[32] Muq. Kul. 1. 6. Dekho báb 1. 5.
[33] 1 Tim. 1. 17 aur 6. 16.
[34] Dekho báb 11. 36.

a Yá *Injíl.*
b N. *Masíh Yisú‘.*
c Yún. *azalí zamánon men̲.*
d N. *abadu'l abád.*
e N. *apne* na darad.

KURINTHÍON̲ KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ

PAHLÁ ḲHATT

Du‘á e ḳhair.

I [1] Paulus kí taraf se, jo [1]Khudá kí marzí se [2]Yisú‘ Masíh[b] ká rasúl hone ke liye buláyá gayá, aur bháí [3]Sosthines kí taraf se, 2 Khudá kí us kalísiyá ke nám jo Kurinthus men̲ hai, ya‘ní un ke nám jo [4]Masíh Yisú‘ men̲ pák kiye gaye, aur [5]muqaddas log hone ke liye buláe gaye hain̲, aur un sab ke nám bhí jo har jagah hamáre aur apne Khudáwand [6]Yisú‘ Masíh ká nám lete hain̲.

3 [5]Hamáre Báp Ḳhudá, aur Khudáwand Yisú‘ Masíh kí taraf se tumhen̲ fazl aur itmínán hásil hotá rahe.

Shukráne kí du‘á.

4 [7]Main̲ tumháre báre men̲ Ḳhudá ke us fazl ke bá‘is jo Masíh Yisú‘ men̲ tum par húá, hamesha apne[e] Ḳhudá ká shukr kartá hún̲, 5 ki [8]tum us men̲ hokar sab báton̲ men̲, [9]kalám aur ‘ilm kí har tarah kí daulat se daulatmand ho gaye ho; 6 chunánchi [10]Masíh kí gawáhí tum men̲ qáim húí: 7 yahán̲ tak ki tum kisí ni‘mat men̲ kam nahín̲; aur [11]hamáre Khudáwand Yisú‘ Masíh ke zuhúr ke muntazir ho, 8 [12]jo tum ko áḳhir tak qáim bhí rakkhegá, táki tum [13]hamáre Khudáwand Yisú‘ Masíh ke din [14]beilzám ṭhahro. 9 [15]Ḳhudá

[1] 2 Kur. 1. 1. If. 1. 1. Kul. 1. 1. 2 Tim. 1. 1.
[2] Dekho Rom. 1. 1.
[3] A‘mál 18. 17 (?).
[4] Báb 6. 11. Muq. áyat 30. Dekho Yúh. 17. 19.
[5] Dekho Rom. 1. 7.
[6] Dekho A‘mál 9. 14.
[7] Dekho Rom. 1. 8.
[8] 2 Kur. 9. 11. Muq. 2 Kur. 6. 10.
[9] 2 Kur. 8. 7. Muq. báb 12. 8. Dekho Rom. 15. 14 aur 1 Yúh. 2. 20.
[10] 2 Tim. 1. 8. Muq. 2 Thiss. 1 10 aur 1 Tim. 2. 6 aur Muk. 1. 2.
[11] Rom. 8. 19. Fil. 3. 20. ‘Ibr. 9. 28 Dekho Lúq. 17. 30 aur 2 Pat. 3. 12.
[12] Muq. Fil. 1. 6 aur 1 Thiss. 3. 13.
[13] Báb 5. 5. 2 Kur. 1. 14. Fil 2. 16. 1 Thiss. 5. 2, wag: Muq. Lúq. 17. 24.
[14] Kul. 1. 22
[15] Báb 10. 13. Ist. 7. 9. Yas‘. 49. 7. 2 Kur. 1. 18. Muq. 1 Thiss. 5. 24 aur 2 Thiss. 3. 3 aur 2 Tim. 2. 13, wag:

sachchá hai, jis ne tumhen apne Bete hamáre Khudáwand [16]Yisú' Masíh kí shirákat ke liye buláyá hai.

Kalísiyá ke tafriqon ke khiláf.

10 Ab, ai bháiyo, main Yisú' Masíh, jo hamárá Khudáwand hai, us ke nám ke wasíle tum se iltimás kartá hún, ki sab ek hí bát kaho, aur [17]tum men tafriqe na hon; balki báham [18]yakdil aur yakráe hokar kámil bane raho. 11 Kyúnki, ai bháiyo, tumhárí nisbat mujhe Khloe ke gharwálon se ma'lúm húá, ki [19]tum men jhagre ho rahe hain. 12 Merá yih matlab hai, ki [20]tum men se koí to apne áp ko Paulus ká kahtá hai, koí [21]Apullos ká, koí [22]Kefá ká, koí Masíh ká. 13 [23]Kyá Masíh bat gayá? Kyá Paulus tumhárí khátir salíb diyá gayá? Yá tum ne [24]Paulus ke nám par baptisma[a] liyá? 14 Khudá ká[b] shukr kartá hún, ki [25]Krispus aur [26]Gayus ke siwá main ne tum men se kisí ko baptisma[c] nahín diyá; 15 táki koí yih na kahe, ki tum ne mere nám par baptisma[a] liyá. 16 Hán, [27]Stifanás ke khándán ko bhí main ne baptisma[c] diyá: báqí nahín jántá, ki main ne kisí âur ko baptisma[c] diyá ho. 17 Kyúnki Masíh ne mujhe baptisma[c] dene ko nahín bhejá, balki khushkhabarí sunáne ko: aur wuh bhí [28]kalám kí hikmat se nahín, táki Masíh kí salíb betásír na ho.

Khudá kí hikmat aur dunyá kí hikmat.

18 Kyúnki salíb ká paigám [29]halák honewálon ke nazdík[d] to [30]bewuqúfí hai, magar ham [31]naját pánewálon ke nazdík[d] [32]Khudá kí qudrat hai. 19 Kyúnki likhá hai, ki

[33][e]Main hakímon kí hikmat ko nest,
Aur 'aqlmandon kí 'aql ko radd karúngá.

20 [34]Kahán ká hakím? [35]kahán ká faqíh? kahán ká is jahán ká bahs karnewálá? [36]kyá Khudá ne dunyá kí hikmat ko bewuqúfí nahín thahráyá? 21 Is liye ki jab Khudá kí hikmat ke mutábiq dunyá ne apní hikmat se Khudá ko na jáná, to Khudá ko yih pasand áyá, ki is manádí kí bewuqúfí ke wasíle se ímán lánewálon ko naját de. 22 Chunánchi [37]Yahúdí nishán cháhte hain, aur Yúnání hikmat talásh karte hain; 23 magar ham us Masíh i [38]maslúb kí manádí karte hain, jo Yahúdíon ke nazdík[d] thokar, aur gair-qaumon ke nazdík[d] bewuqúfí hai; 24 lekin jo buláe húe hain, Yahúdí hon, yá Yúnání, un ke nazdík[d] Masíh [39]Khudá kí qudrat, aur [40]Khudá kí hikmat hai. 25 Kyúnki Khudá kí bewuqúfí ádmíon kí hikmat se ziyáda hikmatwálí hai, aur Khudá kí kamzorí ádmíon ke zor se ziyáda zoráwar hai.

26 Ai bháiyo, apne buláe jáne par to nigáh karo, ki [41]jism ke liház se bahut se hakím, bahut se ikhtiyárwále,

a Yá *nám men istibág.*
b N. *Khudá ka* na dárad.
c Yá *istibág.*

d Yá *liye.*
e Yasha'yáh 29. 14.

[16] 1 Yúh. 1. 3.
[17] Báb 11. 18.
[18] Muq. Fil. 1. 27.
[19] Báb 3. 3.
[20] Báb 3. 4. Muq. Mat. 23. 9, 10.
[21] Dekho A'mál 18. 24.
[22] Dekho Yúh. 1. 42
[23] Muq. báb 12. 5 aur 2 Kur. 11. 4 aur If. 4. 5.
[24] Dekho A'mál 8. 16.
[25] A'mál 18. 8.
[26] Dekho Rom. 16. 23.
[27] Báb 16. 15, 17.
[28] Báb 2. 1, 4, 13. Muq. 2 Kur. 10. 10 aur 11. 6 aur 2 Pat. 1. 16.
[29] 2 Kur. 2. 15 aur 4. 3. 2 Thiss. 2. 10.
[30] Áyát 21, 23, 25. Báb 2. 14.
[31] Báb 15. 2. Muq. A'mál 2. 47.
[32] Rom. 1. 16. Muq. áyat 24.
[33] Muq. Aiy. 5. 12, 13 aur Yarm. 8. 9 aur Mat. 11. 25.
[34] Yas'. 19. 12.
[35] Muq. Yas'. 33. 18.
[36] Báb 2. 6 aur 3. 19. Yas'. 44. 25. Rom. 1. 22. Muq. áyat 26.
[37] Dekho Mat. 12. 38.
[38] Gal. 5. 11. Dekho 1 Pat. 2. 8.
[39] Muq. áyat 18.
[40] Áyat 30. Kul. 2. 3. Muq. Lúq. 11. 49.
[41] Báb 2. 8. Yúh. 7. 48. Muq. áyat 20. Dekho Mat. 11. 25.

bahut se ashráf nahín buláe gaye: 27 balki [42]Khudá ne dunyá ke bewuqúfon ko chun liyá, ki hakímon ko sharminda kare; aur [43]Khudá ne dunyá ke kamzoron ko chun liyá, ki zoráwaron ko sharminda kare; 28 aur Khudá ne dunyá ke kamínon aur haqíron ko, balki [44]bewujúdon ko chun liyá ki [45]maujúdon ko nest kare, 29 [46]táki koí bashar Khudá ke sámne fakhr na kare. 30 Lekin tum us kí taraf se Masíh Yisú' men ho, jo hamáre liye [47]Khudá kí taraf se hikmat ṭhahrá, ya'ní[a] [48]rástbází, aur [49]pákízagí, aur [50]makhlasí: 31 táki jaisá likhá hai, waisá hí ho, ki [51][b]Jo fakhr kare, wuh Khudáwand par fakhr kare.

Kurinthus men Paulus kí tarz i manádí.

2 1 Aur ai bháiyo, jab main tumháre pás áyá aur tum men [1]Khudá ke bhed[c] kí manádí karne lagá, to [2]a'lá darje kí taqrír yá hikmat ke sáth nahín áyá. 2 Kyúnki main ne yih iráda kar liyá thá, ki tumháre darmiyán [3]Yisú' Masíh, balki Masíh i maslúb ke siwá, âur kuchh na jánúngá. 3 Aur main [4]kamzorí, aur khauf, aur bahut thartharáne kí hálat men [5]tumháre pás rahá. 4 Aur merí taqrír aur merí [6]manádí men hikmat kí lubhánewálí báten na thín, balki wuh [7]Rúh aur qudrat se sábit[d] hotí thí: 5 táki tumhárá ímán insánon kí hikmat par nahín, balki [8]Khudá kí qudrat par mauqúf ho.

6 Phir bhí [9]kámilon men[e] ham hikmat kí báten kahte hain: lekin [10]is jahán kí, aur is jahán ke [11]nest honewále sardáron kí hikmat nahín: 7 balki ham Khudá kí wuh poshída hikmat bhed ke taur par bayán karte hain, [12]jo Khudá ne jahán ke shurú'[f] se peshtar hamáre jalál ke wáste muqarrar kí thí: 8 jise [13]is jahán ke sardáron men se kisí ne na samjhá; kyúnki [14]agar samajhte, to [15]jalál ke Khudáwand ko salíb na dete: 9 balki jaisá likhá hai, waisá hí húá, ki

> [g]Jo chízen na ánkhon ne dekhín, na kánon ne sunín,
> Na ádmí ke dil men áín,
> Wuh sab Khudá ne [16]apne mahabbat rakhnewálon ke liye [17]taiyár kar dín.

10 Lekin[h] ham par [18]Khudá ne un ko Rúh ke wasíle se záhir kiyá: kyúnki Rúh sárí báten, balki [19]Khudá kí tah kí báten bhí daryáft kar letá hai. 11 Kyúnki insánon men se kaun kisí insán kí báten jántá hai, [20]siwá insán kí apní rúh ke jo us men hai? Isí tarah Khudá ke Rúh ke siwá, koí Khudá kí báten nahín jántá. 12 Magar [21]ham ne na [22]dunyá kí rúh, balki wuh rúh páyá, jo Khudá kí taraf se hai; táki un báton ko jánen, jo Khudá ne hamen 'ináyat kí hain. 13 Aur ham in báton ko [23]un alfáz men nahín bayán karte, jo insání hikmat

a Yá *aur*. b Yirmayáh 9. 24.
c N. *Khudá kí shahádat.*
d Yún. *Rúh aur qudrat kí dalíl men.*

e Yá *siyánon men.* f Yún. *jahánon.*
g Yasha'yáh 64. 4 aur 65. 17 ko dekho.
h N. *Chunánchi.*

[42] Ya'q. 2. 5. [43] Zab. 8. 2. [44] Rom. 4. 17. [45] Báb 2. 6 Muq. Aiy. 34. 19, 24. [46] If. 2. 9. Muq. Qáz. 7. 2. [47] Muq. áyat 24. [48] 2 Kur. 5. 21. Fil. 3. 9. Muq. Yarm. 23. 5, 6 aur 33. 16. [49] Muq. áyat 2. [50] If. 1. 7. Kul. 1. 14. Muq. Rom. 3. 24. [51] 2 Kur. 10. 17.

[1] Dekho Rom. 16. 25. [2] Áyát 4, 13. Muq. 2 Kur. 1. 12. Dekho báb 1. 17. [3] Gal. 6. 14. [4] 2 Kur. 11. 30; 12. 5, 9 aur 13. 4, 9. Gal. 4. 13. Muq. báb 4. 10 aur A'mál 18. 9, wag: [5] A'mál 18. 1, 6, 12. [6] Báb 1. 21. [7] Báb 4. 20. Rom. 15. 13, 18. 1 Thiss. 1. 5. 2 Pat. 1. 16

[8] 2 Kur. 4. 7 aur 6. 7. Muq. Zak. 4. 6 aur 2 Kur. 10. 4 aur 12. 9. [9] Fil. 3. 15. Muq. báb 3. 1. [10] Muq. Ya'q. 3. 15. [11] Báb 1. 28. [12] Rom. 16. 25, 26 (hásh:). If. 3. 5, 9. Kul. 1. 26. 2 Tím. 1. 9 (hásh:). [13] A'mál 13. 27. Dekho Lúq. 24. 20. [14] Dekho A'mál 3. 17. [15] Ya'q. 2. 1. Muq. Zab. 24. 7—10 aur A'mál 7. 2. [16] Ya'q. 1. 12. [17] Dekho Mat. 25. 34. [18] Mat. 16. 17. Gal. 1. 12, 16. If. 3. 3, 5. Dekho Yúh. 14. 26. [19] Muq. Muk. 2. 24. [20] Amsál 20. 27. [21] Rom. 8. 15. [22] Muq. 1 Yúh. 4. 4. [23] Áyát 1, 4. Dekho báb 1. 17.

ne ham ko sikháe hon, balki un alfáz men, jo Rúh ne sikháe hain; aur [24]rúhání báton ká rúhání báton se muqábala[a] karte hain. 14 Magar [25]nafsání ádmí Khudá ke Rúh kí báten qabúl nahín kartá, kyúnki wuh us ke nazdík [26]bewuqúfí kí báten hain; aur [27]na wuh unhen samajh saktá hai, kyúnki wuh rúhání taur par parkhí játí hain. 15 Lekin [28]rúhání shakhs sab báton ko parakh letá hai, magar khud kisí se parkhá nahín játá. 16 [29]Khudáwand kí 'aql ko kis ne jáná, ki us ko ta'lím de sake? magar [30]ham men Masíh kí 'aql hai.

Khádimán i dín ke 'uhde, aur kám, aur haisíyat ke báre men.

3 1 Aur ai bháiyo, main tum se is tarah kalám na kar saká, jis tarah [1]rúháníon se, balki jaise [2]jismáníon se, aur un se jo Masíh men [3]bachche hain. 2 [4]Main ne tumhen dúdh piláyá, aur kháná na kiláyá; kyúnki [5]tum ko us kí bardásht na thí: balki ab bhí bardásht nahín; 3 kyúnki abhí tak jismání ho: is liye ki jab tum men [6]hasad aur jhagrá hai, to kyá tum jismání na húe, aur insání taríq par na chale? 4 Is liye ki [7]jab ek kahtá hai, Main Paulus ká hún, aur dúsrá kahtá hai, ki Main Apullos ká hún, to [8]kyá tum insán na húe? 5 Apullos kyá chíz hai? aur Paulus kyá? [9]Khádim, jin ke wasíle se tum ímán láe; aur [10]har ek kí wuh haisíyat hai, jo Khudáwand ne use bakhshí. 6 [11]Main ne darakht lagáyá, aur [12]Apullos ne pání diyá; [13]magar barháyá Khudá ne. 7 Pas [14]na lagánewálá kuchh chíz hai, na pání denewálá; magar Khudá jo barhánewálá hai. 8 Lagánewálá aur pání denewálá dono ek hain: lekin har ek [15]apná ajr apní mihnat ke muwáfiq páegá. 9 Kyúnki ham [16]Khudá ke sáth kám karnewále hain: tum Khudá kí khetí aur [17]Khudá kí 'imárat ho.

10 [18]Main ne us taufíq ke muwáfiq, jo Khudá ne mujhe bakhshí, dáná mi'már kí tarah [19]neo rakkhí, aur [20]dúsrá us par 'imárat uthátá hai. Pas har ek khabardár rahe, ki wuh kaisí 'imárat uthátá hai. 11 Kyúnki [21]siwá us neo ke jo parí húí hai, [22]aur wuh Yisú' Masíh hai, [23]koí shakhs dúsrí nahín rakh saktá. 12 Aur agar koí us neo par soná, yá chándí, yá beshqímat pattharon, yá lakrí, yá ghás, yá bhúse ká raddá rakkhe, 13 to [24]us[b] ká kám záhir ho jáegá; kyúnki jo [25]din [26]ág ke sáth záhir hogá, wuh us kám ko batá degá[c]; aur [27]wuh ág khud har ek ká kám ázmá legí, ki kaisá hai. 14 Jis ká kám us par baná húá báqí rahegá, [28]wuh ajr páegá. 15 Aur jis ká kám jal jáegá, wuh nuqsán utháegá; lekin khud bach jáegá, [29]magar jalte jalte.

16 [30]Kyá tum nahín jánte, ki tum Khudá ká maqdis ho, aur Khudá ká Rúh tum men

a Yá *rúhání báton ke zarí'e se rúhání báton ká bayán.*

b Yún. *har ek.*
c Yún. *wuh din use batá degá, kyúnki wuh ág men záhir kiyá játá hai.*

[24] 2 Kur. 10. 12.
[25] Muq. báb 3. 1 aur Yahúdáh 19.
[26] Báb 1. 18.
[27] Rom. 8. 7.
[28] Báb 3. 1 aur 14. 37. Gal. 6. 1. Muq. Amsál 28. 5.
[29] Yas'. 40. 13. Dekho Rom. 11. 34.
[30] Muq. Yúh. 15. 15.
[1] Báb 2. 15. Rom. 7. 14.
[2] Muq. báb 2. 14.
[3] 'Ibr. 5. 13. Muq. báb 2. 6.
[4] 'Ibr. 5. 12, 13. 1 Pat. 2. 2.
[5] Yuh. 16. 12.
[6] Gal. 5. 19, 20. Muq. báb 1. 11 aur 11. 18 aur Rom. 13. 13.
[7] Dekho báb 1. 12.
[8] Muq. áyat 3.
[9] 2 Kur. 6. 4. If. 3. 7. Kul. 1. 25. Muq. 2 Kur. 3. 3.
[10] Dekho Rom. 12. 6.

[11] Báb 4. 15 9. 1 aur 15. 1. A'mál 18. 4—11. 2 Kur. 10. 14, 15.
[12] A'mál 18. 27.
[13] Muq. báb 15. 10 aur Kul. 1. 18.
[14] 2 Kur. 12. 11. Gal. 6. 3. Muq. Gal. 2. 6.
[15] Áyat 14. Báb 15. 58. 2 Yúh. 8. Muq. báb 4. 5 aur Gal. 6. 4, 5. Dekho Mat. 16. 27 aur Rom. 2. 6.
[16] Mar. 16. 20 2 Kur. 6. 1
[17] If. 2. 20—22. Kul. 2. 7. 1 Pat. 2. 5, wag: Muq. áyat 16 aur Zab. 127. 1.
[18] Muq. 2 Pat. 3. 15. Dekho Rom. 12. 3.
[19] Áyát 11, 12. Rom. 15. 20. Muq. Muk. 21. 14.
[20] Muq. báb 4. 15.
[21] Muq. 2 Kur. 11. 14 aur Gal. 1. 6, 7
[22] Muq. If. 2. 20.
[23] Yas'. 28. 16.
[24] Báb 4. 5.
[25] Muq. Mal. 3. 17 aur 2 Thiss. 1. 10 aur 2 Tím. 1. 12 aur 4. 8, wag:
[26] Áyat 15. 2 Thiss. 1. 7.
[27] 1 Pat. 1. 7.
[28] Dekho áyat 8.
[29] Muq. Zab 66. 12 aur Yas'. 43. 2 aur Yahúdáh 23.
[30] Báb 6. 19. 2 Kur. 6. 16. If. 2. 21.

basá húá hai? 17 Agar koí Khudá ke maqdis ko barbád karegá, Khudá us ko barbád karegá; kyúnki [31] Khudá ká maqdis pák hai, aur wuh tum ho.

18 [32] Koí apne áp ko fareb na de. [33] Agar koí tum men apne áp ko is jahán men hakím samjhe, to bewuqúf bane, táki hakím ho jáe. 19 Kyúnki [34] dunyá kí hikmat Khudá ke nazdík bewuqúfí hai. Chunánchi likhá hai, ki [a] Wuh hakímon ko un hí kí chálákí men phansá detá hai; 20 aur yih bhí, ki [b] Khudáwand hakímon ke khayálon ko jántá hai, ki bátil hain. 21 [35] Pas ádmíon par koí fakhr na kare. Kyúnki [36] sárí chízen tumhárí hain; 22 khwáh Paulus ho, khwáh Apullos, khwáh Kefá, khwáh dunyá, khwáh zindagí, khwáh maut, khwáh hál kí chízen, khwáh istiqbál kí; 23 sab tumhárí hain; aur [37] tum Masíh ke ho; aur [38] Masíh Khudá ká hai.

4 1 Ádmí ham ko Masíh ká khádim, aur Khudá ke bhedon ká [1] mukhtár samjhe. 2 Aur yahán mukhtár men yih bát dekhí játí hai, ki diyánatdár nikle. 3 Lekin mere nazdík yih niháyat khafíf bát hai, ki tum yá koí insání 'adálat [c] mujhe parkhe, balki main khud bhí apne áp ko nahín parakhtá. 4 Kyúnki [2] merá dil to mujhe malámat nahín kartá; magar [3] is se main rástbáz nahín thahrtá: balki merá parakhnewálá Khudáwand hai. 5 Pas [4] jab tak Khudáwand na áe, waqt se pahle [5] kisí bát ká faisala na karo; [6] wuhí táríkí kí poshída báten raushan kar degá, aur dilon ke mansúbe záhir kar degá; aur [7] us waqt har ek kí ta'ríf Khudá kí taraf se hogí.

Ba'z Kurinthí Masíhíon kí shekhibází, ba muqábala rasúl kí záhirí zillat aur haqíqí ikhtiyár ke.

6 Aur ai bháiyo, main ne in báton men tumhárí khátir apná aur Apullos ká zikr misál ke taur par kiyá hai, táki tum hamáre wasíle se yih síkho, ki likhe húe se tajáwuz na karo; aur ek kí táíd men dúsre ke barkhiláf [8] shekhí na máro. 7 Tujh men aur dúsre men kaun farq kartá hai? aur [9] tere pás kaun sí aisí chíz hai, jo tú ne dúsre se nahín páí? aur jab tú ne dúsre se páí, to fakhr kyún kartá hai, ki goyá nahín páí? 8 Tum to pahle hí se ásúda ho, aur pahle hí se daulatmand ho, aur tum ne hamáre bagair bádsháhí kí: aur kásh ki tum bádsháhí karte, táki ham bhí tumháre sáth bádsháhí karte! 9 Merí dánist men Khudá ne ham rasúlon ko sab se adná thahrákar [d] [10] un logon kí tarah pesh kiyá hai jin ke qatl ká hukm ho chuká ho; kyúnki ham dunyá, aur firishton, aur [11] ádmíon ke liye ek tamásha thahre. 10 [12] Ham Masíh kí khátir bewuqúf hain, magar [13] tum Masíh men 'aqlmand ho; [14] ham kamzor hain, aur tum zoráwar; tum 'izzatdár ho, aur ham be'izzat. 11 [15] Ham is waqt tak bhúke, piyáse,

[31] Muq. 2 Kur. 7. 1.
[32] Muq. Yas'. 5. 21 aur Gal. 6. 3.
[33] Muq. báb 8. 2 aur Yarm. 8. 8, 9.
[34] Dekho báb 1. 20.
[35] Áyát 4—6. Báb 1. 12 aur 4. 6.
[36] Rom. 8. 28.
[37] 2 Kur. 10. 7. Gal. 3. 29.
[38] Muq. báb 11. 3.
[1] Muq. báb 9. 17. Dekho 1 Pat. 4. 10.
[2] Dekho A'mál 23. 1.
[3] Áiy. 9. 2, 15. Zab. 130. 3 aur 143. 2. Muq. 1 Yúh. 3. 21.
[4] Dekho Yúh. 21. 22 aur Rom. 2. 16.
[5] Mat. 7. 1. Rom. 2. 1 Muq. Mat. 13. 29.
[6] Báb 3. 13.
[7] 2 Kur. 10. 18. Dekho báb 3. 8.
[8] Áyát 18, 19. Báb 5. 2 aur 13. 4.
[9] Yúh. 3. 27. Muq. 1 Taw. 29. 14 aur Ya'q. 1. 17 aur 1 Pat. 4. 10.
[10] Dekho Rom. 8. 36.
[11] 'Ibr. 10. 33. Muq. Yas'. 20. 3.
[12] Muq. A'mál 17. 18. Dekho báb 1. 18 aur A'mál 26. 24.
[13] 2 Kur. 11. 19.
[14] Báb 2. 3. 2 Kur. 13. 9.
[15] Rom. 8. 35. 2 Kur. 11. 27. Fil. 4. 12.

a Aiyúb 5. 13. b Zabúr 94. 11. c Yún. *din.*

d Yá *sab se pichhe.*

nange hain; aur [16]mukke kháte, aur [17]áwára phirte hain; [12] aur [18]apne háthon se kám karke mashaqqat utháte hain: [19]log burá kahte hain, ham du'á dete hain; [20]wuh satáte hain, ham sahte hain; [13] wuh badnám karte hain, ham minnat samájat karte hain: [21]ham áj tak dunyá ke kúre aur [22]sárí chízon kí jharan kí mánind rahe.

[14] Main [23]tumhen sharminda karne ke liye yih báten nahín likhtá, balki [24]apne piyáre farzand jánkar tum ko nasíhat kartá hún. [15] Kyúnki [25]agar Masíh men tumháre ustád das hazár bhí hote, táham tumháre báp bahut se nahín: is liye ki [26]main hí Injíl[a] ke wasíle se Masíh Yisú' men tumhárá báp baná. [16] Pas main tumhárí minnat kartá hún, ki [27]merí mánind bano. [17] Isí wáste [28]main ne Tímuthiyus ko tumháre pás bhejá; [29]wuh Khudáwand men merá piyárá aur diyánatdár farzand hai; aur mere un taríqon ko jo Masíh[b] men hain tumhen yád diláegá, [30]jis tarah main har jagah har kalísiyá men ta'lím detá hún. [18] Ba'z aisí [31]shekhí márte hain, [32]ki goyá main tumháre pás áne hí ká nahín. [19] Lekin Khudáwand ne cháhá, to [33]main tumháre pás jald áúngá, aur shekhíbázon kí báton ko nahín, balki un kí qudrat ko ma'lúm karúngá. [20] Kyúnki [34]Khudá kí bádsháhat báton par nahín, balki qudrat par mauqúf hai. [21] Tum kyá cháhte ho? ki [35]main lakrí lekar tumháre pás áún, yá mahabbat aur narmmizájí se?

Ek harámkár Masíhí ko khárij karne ká hukm.

5 [1] Yahán tak sunne men áyá hai, ki tum men [1]harámkárí hotí hai, balki aisí harámkárí, jo gair-qaumon men bhí nahín hotí; [2]chunánchi tum men se ek shakhs apne báp kí bíwí ko rakhtá hai. [2] Aur [3]tum afsos to karte nahín, táki jis ne yih kám kiyá, wuh tum men se nikálá jáe; balki [4]shekhián márte ho. [3] Lekin [5]main, go jism ke i'tibár se maujúd na thá, magar rúh ke i'tibár se házir hokar, goyá ba hálat i maujúdagí, aisá karnewále par yih hukm de chuká hún, [4] ki jab [6]tum aur merí rúh hamáre Khudáwand Yisú' kí qudrat ke sáth jama' ho, to aisá shakhs, hamáre[c] Khudáwand Yisú' ke nám se, [5] jism kí halákat ke liye [7]Shaitán ke hawále kiyá jáe, [8]táki us kí rúh [9]Khudáwand Yisú'[d] ke din naját páe. [6] [10]Tumhárá fakhr karná khúb nahín. Kyá nahín jánte, ki [11]thorá sá khamír sáre gundhe húe áte ko khamír kar detá hai? [7] Puráná khamír nikálkar apne áp ko pák kar lo, táki táza gundhá húá átá ban jáo; chunánchi tum bekhamír ho. Kyúnki hamárá bhí Fasah, ya'ní Masíh, qurbán húá: [8] pas áo, ham 'íd karen, [12]na puráne khamír se, aur na [13]badí aur

---

a Yá khushkhabarí. b N. *Yisú'* izád. c N. *hamáre* na dárad. d N. *Yisú'* na dárad.

[16] 2 Kur. 11. 20, 23. [17] Muq. Mat. 8. 20. [18] Dekho A'mál 18. 3. [19] Dekho 1 Pat. 3. 9. [20] Dekho Yúh. 15. 20. [21] Muq. Yas'. 30. 22 aur 64. 6. [22] Nauha 3. 45. [23] Muq. báb 6. 5 aur 15. 34. [24] 2 Kur. 6. 13. 1 Thiss. 2. 11. 3 Yúh. 4. [25] Muq. báb 3. 10. [26] Filemon 10. Muq. Gal. 4. 19. [27] Báb 11. 1. Fil. 3. 17. 1 Thiss. 1. 6. Muq. Fil. 4. 9 aur 2 Thiss. 3. 9. [28] Báb 16. 10. [29] 1 Tím. 1. 2. 2 Tím. 1. 2. [30] Báb 7. 17. [31] Dekho áyat 6. [32] Áyat 21. Muq. 2 Kur. 10. 2. [33] Báb 11. 34 aur 16. 5, 6. A'mál 19. 21 aur 20. 2. 2 Kur. 1. 15, 16. [34] Dekho báb 2. 4.

[35] 2 Kur. 1. 23; 2. 1, 3; 12. 20 aur 13. 2, 10. [1] 2 Kur. 12. 21. [2] Ahb. 18. 8. Ist. 22. 30 aur 27. 20. [3] Muq. 2 Kur. 7. 7—10. [4] Dekho báb 4. 6. [5] Kul. 2. 5. Muq. 1 Thiss. 2. 17. [6] 2 Thiss. 3. 6. Muq. Mat. 16. 19 aur 18. 18 aur Yúh. 20. 23 aur 2 Kur. 13. 3, 10 aur 1 Tím. 5. 20. [7] 1 Tím. 1. 20. Muq. Aiy. 2. 6 aur Zab. 109. 6 aur A'mál 26. 18. [8] Muq. Amsál 23. 14. [9] Dekho báb 1. 8. [10] Ya'q. 4. 16. Muq. áyat 2. [11] Gal. 5. 9. Muq. báb 15. 33. [12] Khur. 12. 15. Ist. 16. 3. [13] Muq. Mat. 16. 6, 12 aur Mar. 8. 15 aur Lúq. 12. 1.

sharárat ke khamír se, balki sáfdilí aur sachchái kí bekhamír roṭí se.

Kalísiyá se badkáron ko 'aláhida karne kí bábat.

9 Main ne apne khatt men tum ko yih likhá thá, [14]ki harámkáron se suhbat na rakhná. 10 [15]Yih to nahín, ki bi'lkull [16]dunyá ke harámkáron, yá lálchíon, yá zálimon, yá butparaston se milná hí nahín; [17]kyúnki is súrat men to tum ko dunyá hí se nikal jáná partá: 11 lekin main ne tum ko dar haqíqat yih likhá thá[a], ki agar koí [18]bhái kahlákar harámkár, yá lálchí, yá butparast, yá gálí denewálá, yá sharábí, yá zálim ho; to us se suhbat na rakkho, balki aise ke sáth kháná tak na kháná; 12 kyúnki mujhe [19]báharwálon par hukm karne se kyá wásta? [20]Kyá aisá nahín hai ki tum to andarwálon par hukm karte ho, 13 magar báharwálon par Khudá hukm kartá hai? Pas [21]us sharír ádmí ko apne darmiyán men se nikál do.

Masíhíon men muqaddama-bází kí malámat.

6 1 Kyá tum men se kisí ko yih jur'at hai, ki jab dúsre ke sáth muqaddama ho, to faisale ke liye bedínon ke pás jáe, aur [1]muqaddason ke pás na jáe? 2 Kyá tum nahín jánte, ki [2]muqaddas log dunyá ká insáf karenge? Pas jab tum ko dunyá ká insáf karná hai, to kyá chhoṭe se chhoṭe jhagron ke bhí faisal karne ke láiq nahín? 3 Kyá tum nahín jánte, ki ham [3]firishton ká insáf karenge? To kyá ham dunyawí mu'ámale faisal na karen? 4 Pas agar tum men dunyawí muqaddame hon, to kyá [4]un ko munsif muqarrar karoge jo kalísiyá men haqír samjhe játe hain? 5 [5]Main tumhen sharminda karne ke liye yih kahtá hún. Kyá wáqa'í tum men ek bhí dáná nahín miltá, jo apne bháiyon ká faisala kar sake? 6 balki bhái bháiyon men muqaddama hotá hai, aur wuh bhí bedínon ke áge. 7 Lekin dar asl tum men bará nuqs yih hai, ki ápas men muqaddama-bází karte ho. [6]Zulm uṭháná kyún nahín bihtar jánte? apná nuqsán kyún nahín qabúl karte? 8 Balki tum hí zulm karte, aur nuqsán pahuncháte ho, aur wuh bhí [7]bháiyon ko. 9 Kyá tum nahín jánte, ki badkár Khudá kí bádsháhat ke wáris na honge? Fareb na kháo; [8]na harámkár Khudá kí bádsháhat ke wáris honge, na butparast, na zinákár, na 'aiyásh, na laundebáz, 10 na chor, na lálchí, na sharábí, na gáliyán baknewále, na zálim. 11 Aur [9]ba'z tum men aise hí the bhí; magar [10]tum Khudáwand Yisú' Masíh ke nám se, aur hamáre Khudá ke Rúh se dhul gaye, aur [11]pák húe, aur [12]rástbáz bhí ṭhahre.

Harámkárí se bachne kí hidáyat.

12 [13]Sab chízen mere liye

---

a Yá *lekin ab main tum ko yih likhtá hún.*

[14] Muq. 2 Kur. 6. 14 aur If. 5. 11 aur 2 Thiss. 3. 6, 14.
[15] Muq. báb 10. 27.
[16] If. 5. 5. Kul. 3. 5. Muq. báb 6. 9.
[17] Muq. Yúh. 17. 15.
[18] 2 Thiss. 3. 6.
[19] Dekho Mar. 4. 11.
[20] Muq. báb 6. 1—4.
[21] Muq. Ist. 13. 5; 17. 7, 12; 21. 21 aur 22. 21, 22, 24 aur Qáz. 20. 13.
[1] Muq. Mat. 18. 17.
[2] Dán. 7. 22. Muq. Mat. 19. 28 aur Muk. 20. 4.
[3] Muq. 2 Pat. 2. 4(?) aur Yahúdáh 6 (?).
[4] Muq. báb 5. 12.
[5] Báb 15. 34. Muq. báb 4. 14.
[6] Muq. Mat. 5. 39, 40.
[7] 1 Thiss. 4. 6.
[8] Báb 15. 50. Gal. 5. 21. If. 5. 5. 1 Tím. 1. 9. 'Ibr. 12. 14 aur 13. 4. Muk. 21. 8 aur 22. 15.
[9] Báb 12. 2.
[10] A'mál 22. 16. 'Ibr. 10. 22.
[11] Dekho báb 1. 2.
[12] Rom. 8. 30.
[13] Báb 10. 23.

rawá to hain; magar sab chízen mufíd nahín. Sab chízen mere liye rawá to hain; lekin main kisí chíz ká páband na húngá. 13 [14]Kháne peṭ ke liye hain, aur peṭ khánon ke liye: lekin Khudá us ko aur [15]in ko nest karegá. Magar badan harámkárí ke liye nahín, balki [16]Khudáwand ke liye hai, aur [17]Khudáwand badan ke liye: 14 aur [18]Khudá ne Khudáwand ko bhí jiláyá, aur [19]ham ko bhí [20]apní qudrat se jiláegá. 15 Kyá tum nahín jánte, ki [21]tumháre badan Masíh ke a'zá hain? pas kyá main Masíh ke a'zá lekar kasbí ke a'zá banáún? Hargiz nahín! 16 Kyá nahín jánte, ki jo koí kasbí se suhbat kartá hai, wuh us ke sáth ek tan hotá hai? kyúnki wuh farmátá hai, ki [a][22]Wuh dono ek tan honge. 17 Aur jo Khudáwand kí suhbat men rahtá hai, wuh us ke sáth [23]ek rúh hotá hai. 18 [24]Harámkárí se bhágo. Jitne gunáh ádmí kartá hai, wuh badan se báhar hain; magar harámkár [25]apne badan ká bhí gunahgár hai. 19 Kyá [26]tum nahín jánte, ki tumhárá badan Rúhu'l Quds ká maqdis hai, jo tum men basá húá hai, aur tum ko Khudá kí taraf se milá hai? aur [27]tum apne nahín; 20 kyúnki [28]qímat se kharíde gaye ho: pas [29]apne badan se Khudá ká jalál záhir karo.

Nikáh karne aur benikáh rahne ke báre men hidáyat.

7 1 Jo báten tum ne likhí thín un kí bábat yih hai. [1]Mard ke liye achchhá hai, ki 'aurat ko na chhúe. 2 Lekin harámkáríon ke andeshe se har mard apní bíwí, aur har 'aurat apná shauhar rakkhe. 3 [2]Shauhar bíwí ká haqq adá kare: aur waisá hí bíwí shauhar ká. 4 Bíwí apne badan kí mukhtár nahín, balki shauhar mukhtár hai: isí tarah shauhar bhí apne badan ká mukhtár nahín, balki bíwí. 5 [3]Tum ek dúsre se judá na raho[b], magar thorí muddat tak ápas kí razámandí se, táki du'á ke wáste fursat mile; aur phir ikaṭṭhe ho jáo, [4]aisá na ho ki galaba e nafs ke sabab Shaitán tum ko ázmáe. 6 Lekin yih main ijázat ke taur par kahtá hún, [5]na hukm ke taur par. 7 [6]Aur main to yih cháhtá hún, ki [7]jaisá main hún, waise hí sab ádmí hon. Lekin [8]har ek ko Khudá kí taraf se kháss kháss taufíq milí hai; [9]kisí ko kisí tarah kí, kisí ko kisí tarah kí.

8 Pas main bebiyáhon aur bewa 'auraton ke haqq men yih kahtá hún, ki [10]un ke liye aisá hí rahná achchhá hai, [11]jaisá main hún. 9 Lekin agar zabt na kar saken, to [12]biyáh kar len; kyúnki biyáh karná mast hone se bihtar hai. 10 Magar jin ká biyáh ho gayá hai, un ko [13]main nahín, balki Khudáwand hukm detá hai, [14]ki bíwí apne shauhar se 'aláhida na ho; 11 (aur agar 'aláhida ho, to [15]yá benikáh rahe, yá apne shauhar se phir miláp kar le); [14]na shauhar bíwí ko chhore. 12 Báqíon se main hí kahtá

[14] Muq. Mat. 15. 17.
[15] Kul. 2. 22.
[16] Ayát 15, 19.
[17] Muq. If. 5. 23.
[18] Dekho A'mál 2. 24.
[19] Báb 15. 22, 23. Muq. Yúh. 6. 39, 40.
[20] Mat. 22. 29. Muq. If. 1. 19, 20.
[21] Áyat 13. If. 5. 30. Muq. báb 12. 27 aur Rom. 12. 5.
[22] Mat. 19. 5. Mar. 10. 8. If. 5. 31.
[23] If. 4. 4. Muq. Yúh. 17. 21—23.
[24] 2 Kur. 12. 21. If. 5. 3. 'Ibr. 13. 4, wag:
[25] Muq. Amsál 5. 11.
[26] Muq. Yúh. 2. 21. Dekho báb 3. 16.
[27] Dekho Rom. 14. 7.
[28] Báb 7. 23. Muq. A'mál 20. 28 aur 'Ibr. 9. 12, 14. Dekho 2 Pat. 2. 1
[29] Muq. Fil. 1. 20.

[1] Áyát 8, 26.
[2] Khur. 21. 10.
[3] Muq. Khur. 19. 15 aur 1 Sam. 21. 4 aur Wá'iz 3. 5 aur Zak. 12. 12—14.
[4] 1 Thiss. 3. 5.
[5] Áyát 12, 25. 2 Kur 8. 8. Muq. áyát 10, 40.
[6] Muq. A'mál 26. 29.
[7] Áyat 8. Muq. báb 9. 5.
[8] Báb 12. 4, 11. 1 Pat. 4. 10. Muq. Rom. 12. 6.
[9] Mat. 19. 11, 12.
[10] Áyát 1, 26.
[11] Áyat 7.
[12] Muq. 1 Tim. 5. 14.
[13] Dekho áyat 6.
[14] Mal. 2. 16. Dekho Mat. 5. 32.
[15] Mar. 10. 12.

a Paidáish 2. 24.

b Yún. *ek dúsre kí haqqtalafí na karo.*

hún, na Khudáwand: ki agar kisí bhái kí bíwí bá ímán na ho, aur us ke sáth rahne ko rází ho, to wuh us ko na chhore. 13 Aur jis ‘aurat ká shauhar bá ímán na ho, aur us ke sáth rahne ko rází ho, to wuh shauhar ko na chhore. 14 Kyúnki jo shauhar bá ímán nahín wuh bíwí ke sabab se pák thahrtá hai, aur jo bíwí bá ímán nahín wuh Masíhí shauhar[a] ke bá‘is pák thahrtí hai: [16] warna tumháre farzand nápák hote; magar ab pák hain. 15 Lekin mard jo bá ímán na ho agar wuh ‘aláhida ho, to ‘aláhida hone do: aisí hálat men koí bhái yá bahin páband nahín: aur Khudá ne ham[b] ko [17] mel miláp ke liye buláyá hai. 16 Kyúnki, ai ‘aurat, tujhe kyá khabar hai, [18] ki sháyad tú apne shauhar ko bachá le? Aur ai mard, tujh ko kyá khabar hai, ki sháyad tú apní bíwí ko bachá le? 17 Magar [19] jaisá Khudáwand ne har ek ko hissa diyá hai, aur jis tarah Khudá ne har ek ko buláyá hai, usí tarah wuh chale. [20] Aur main [21] sárí kalísiyáon men aisá hí muqarrar kartá hún. 18 Jo makhtún buláyá gayá, wuh námakhtún na ho jáe. Jo námakhtúní kí hálat men buláyá gayá, [22] wuh makhtún na ho jáe. 19 [23] Na khatna koí chíz hai, na námakhtúní; balki [24] Khudá ke hukmon par chalná hí sab kuchh hai. 20 [25] Har shakhs jis hálat men[c] buláyá gayá ho, usí men rahe. 21 Agar tú gulámí kí hálat men buláyá gayá, to fikr na kar: lekin agar tú ázád ho sake, to isí ko ikhtiyár[d] kar[e]. 22 Kyúnki jo shakhs gulámí kí hálat men Khudáwand men buláyá gayá hai, wuh [26] Khudáwand ká ázád kiyá húá hai; isí tarah jo ázádí kí hálat men buláyá gayá hai, wuh [27] Masíh ká gulám hai. 23 [28] Tum qímat se kharíde gaye ho; [29] ádmíon ke gulám na bano. 24 Ai bháiyo, [30] jo koí jis hálat men buláyá gayá ho, wuh usí hálat men Khudá ke sáth rahe.

25 Kunwáriyon ke haqq men [31] mere pás Khudáwand ká koí hukm nahín: lekin [32] diyánatdár hone ke liye jaisá [33] Khudáwand kí taraf se mujh par rahm húá, us ke muwáfiq apní ráe detá hún. 26 Pas maujúda musíbat ke khayál se, merí ráe men [34] ádmí ke liye yihí bihtar hai, ki jaisá hai waisá hí rahe. 27 Agar terí bíwí hai, to us se judá hone kí koshish na kar; aur agar terí bíwí nahín[f], to bíwí kí talásh na kar. 28 Lekin tú biyáh kare bhí, to gunáh nahín: aur agar kunwárí biyáhí jáe, to gunáh nahín. Magar aise log jismání taklíf páenge: aur main tumhen bacháná cháhtá hún. 29 Magar, ai bháiyo, main yih kahtá hún, [35] ki waqt tang hai; pas áge ko cháhiye ki bíwíwále aise hon, ki goyá un ke bíwiyán nahín; 30 aur ronewále aise hon, goyá nahín rote; aur khushí karnewále aise hon,

[16] ‘Azrá 9. 2. Mal. 2. 15.
[17] Muq. Kul. 3. 15. Dekho Rom. 14. 19.
[18] 1 Pat. 3. 1, 2. Dekho Rom. 11. 14.
[19] Dekho Rom. 12. 3.
[20] Báb 4. 17.
[21] 2 Kur. 8. 18 aur 11. 28. Muq. báb 11. 16 aur 16. 1 aur Gal. 1. 22, wag:
[22] A‘mál 15. 1, 5, 19, 24, 28. Gal. 5. 2.
[23] Gal. 3. 28; 5. 6 aur 6. 15. Kul. 3. 11.
[24] Dekho 1 Yúh. 2. 3.
[25] Áyat 24.
[26] Muq. Kul. 3. 24 aur Filemon 16. Dekho Yúh. 8. 36.
[27] If. 6. 6 (Yún.). Muq. báb 9. 21 aur 1 Pat. 2. 16.
[28] Dekho báb 6. 20.
[29] Ahb. 25. 42, 55.
[30] Áyat 20.
[31] Dekho áyat 6.
[32] Báb 4. 2.
[33] 2 Kur. 4. 1. 1 Tím. 1. 13, 16.
[34] Áyát 1, 8.
[35] Dekho Rom. 13 11

a Yún. *wuh bhái.* b N. *tum.*
c Yún. *jis buláwe men.*
d Yún. *isti‘mál.*
e Yá *agar tú ázád bhí ho sake, taubhí usí ko ikhtiyár[d] kar.*
f Yá *agar tú bíwí se chhút gayá hai.*

goyá khushí nahín karte; aur kharídnewále aise hon, [36]goyá mál nahín rakhte; 31 aur dunyawí kár bár karnewále aise hon, ki [37]dunyá hí ke na ho jáen[a], kyúnki [38]dunyá kí shakl badaltí játí hai. 32 Pas main yih cháhtá hún, ki [39]tum befikr raho. [40]Bebiyáhá shakhs Khudáwand ke fikr men rahtá hai, ki kis tarah Khudáwand ko rází kare: 33 magar biyáhá húá shakhs dunyá ke fikr men rahtá hai, ki kis tarah apní bíwí ko rází kare. 34 Biyáhí aur bebiyáhí men bhí farq hai. Bebiyáhí[b] Khudáwand ke fikr men rahtí hai, táki us ká jism aur rúh dono pák hon. Magar biyáhí húí 'aurat dunyá ke fikr men rahtí hai, ki kis tarah apne shauhar ko rází kare. 35 Yih tumháre fáide ke liye kahtá hún, na ki tumhen [41]phansáne ke liye; balki is liye ki jo zebá hai, wuhí 'amal men áe, aur tum Khudáwand kí khidmat men bewaswasa mashgúl raho. 36 Aur agar koí yih samjhe, ki main apní us kunwárí larkí kí haqqtalafí kartá hún, jis kí jawání dhal chalí hai, aur zarúrat bhí ma'lúm ho, to ikhtiyár hai—is men gunáh nahín—wuh us ká biyáh hone de. 37 Magar jo apne dil men pukhta ho, aur us kí kuchh zarúrat na ho, balki apne iráde ke anjám dene par qádir ho, aur dil men qasd kar liyá ho, ki main apní larkí ko benikáh rakkhúngá, wuh achchhá kartá hai. 38 Pas jo apní kunwárí larkí ko biyáh detá hai, [42]wuh achchhá kartá hai; aur jo nahín biyáhtá, wuh âur bhí achchhá kartá hai. 39 [43]Jab tak ki 'aurat ká shauhar jítá hai, wuh us kí páband hai; par jab us ká shauhar [44]mar[c] jáe, to jis se cháhe biyáh kar saktí hai —magar sirf [45]Khudáwand men. 40 Lekin jaisí hai, agar waisí hí rahe, to [46]merí ráe men ziyáda khushnasíb hai: aur main samajhtá hún [47]ki Khudá ká Rúh mujh men bhí hai.

Buton kí qurbánion ke gosht kháne kí bábat.

8 1 Ab [1]buton kí qurbáníon kí bábat yih hai. Ham jánte hain, ki ham sab [2]'ilm rakhte hain. 'Ilm [3]gurúr paidá kartá[d] hai, [4]lekin mahabbat taraqqí ká bá'is[e] hai. 2 [5]Agar koí gumán kare, ki main kuchh jántá hún, to [6]jaisá jánná cháhiye, waisá ab tak nahín jántá; 3 lekin jo koí Khudá se mahabbat rakhtá hai, [7]us ko Khudá pahchántá hai. 4 Pas buton kí qurbáníon ke gosht kháne kí nisbat, ham jánte hain ki [8]but dunyá men koí chíz nahín; aur [9]siwá ek ke, âur koí Khudá nahín. 5 Agarchi ásmán o zamín men bahut se [10]khudá kahláte hain; (chunánchi bahutere khudá aur bahutere khudáwand hain); 6 lekin [11]hamáre nazdík to ek hí Khudá hai, ya'ní Báp, [12]jis kí taraf se sárí chízen hain, aur ham usí ke liye hain; aur [13]ek hí Khudáwand

a Yún. *dunyá ká púrá isti'mál na karen.*
b N. *rází kare,* [34]*aur us ke khayálát bate rahte hain. Aur bebiyáhí kunwárí.*

c Yún. *so.* d Yún. *phuláta.*
e Yún. *ta'mír kartí.*

[36] 2 Kur. 6. 10.
[37] Báb 9. 18 (hásh: ke liye).
[38] Zab. 39. 6. Ya'q. 1. 10. 1 Pat. 1. 24 aur 4. 7. 1 Yúh. 2. 17.
[39] Dekho Mat. 6. 25 aur Lúq. 10. 41.
[40] Muq. 1 Tím. 5. 5.
[41] Muq. Amsál 22 25.
[42] 'Ibr. 13. 4.
[43] Rom. 7. 2.
[44] Dekho Mat. 27. 52 (hásh: ke liye).
[45] Muq. 2 Kur. 6. 14.
[46] Dekho áyat 6.
[47] 1 Thiss. 4. 8 (?). Muq. A'mál 15. 28.
[1] Áyát 4, 7, 10. Dekho A'mál 15. 29.
[2] Dekho Rom. 15. 14.
[3] Rom. 14. 3.
[4] Báb 13. 4 —13.
[5] Gal. 6. 3. Muq. báb 3. 18.
[6] Muq. báb 13. 8, 9, 12 aur 1 Tím. 6. 3, 4.
[7] Gal. 4. 9. Muq. Khur. 33. 12, 17 aur Yarm. 1. 5 aur Nahúm 1.7 aur 2 Tím. 2. 19.
[8] Báb 10. 19. Yas'. 41. 24. Muq. A'mál 14. 15.
[9] Áyat 6. Dekho Ist. 4. 35, 39.
[10] 2 Thiss. 2. 4.
[11] Áyat 4. Mal. 2. 10. If. 4. 6.
[12] Dekho Rom. 11. 36.
[13] If. 4. 5. Muq. báb 1. 2 aur 1 Tím. 2. 5. Dekho Yúh. 13.13.

hai, ya'ní Yisú' Masíh, [14] jis ke wasíle se sárí chízen maujúd húín, aur ham bhí usí ke wasíle se hain. 7 Lekin sab ko yih 'ilm nahín, balki [15] ba'z ko ab tak butparastí kí 'ádat hai; is liye us gosht ko but kí qurbání jánkar kháte hain, aur [16] un ká dil[a] chúnki kamzor hai álúda ho játá hai. 8 [17] Kháná hamen Khudá se nahín miláegá; agar na kháen, to hamárá kuchh nuqsán nahín; aur agar kháen, to kuchh nafa' nahín. 9 Lekin hoshyár raho, [18] aisá na ho ki tumhárí yih ázádí[b] [19] kamzoron kí ṭhokar ká bá'is ho jáe. 10 Kyúnki agar koí tujh sáhib i 'ilm ko butkhane men khánā kháte dekhe, aur wuh kamzor shakhs ho, to kyá us ká dil buton kí qurbání kháne par diler na ho jáegá[c]? 11 Garaz tere 'ilm ke sabab se wuh kamzor shakhs, ya'ní wuh bhái jis kí khátir Masíh múá, [20] halák ho jáegá; 12 aur tum is tarah bháiyon ke gunahgár hokar aur [21] un ke kamzor dil ko gháyal karke [22] Masíh ke gunahgár ṭhahrte ho. 13 Is sabab se [23] agar khánā mere bhái ko ṭhokar khiláe, to main kabhí hargiz gosht na kháúngá; táki apne bhái kí ṭhokar ká sabab na hún.

Báwujúd istíhqáq ke Paulus ká ujrat lene se inkár karná.

9 1 [1] Kyá main ázád nahín? [2] Kyá main rasúl nahín? [3] Kyá main ne Yisú' ko nahín dekhá, jo hamárá Khudáwand hai? [4] Kyá tum Khudáwand men mere banáe húe nahín? 2 Agar main âuron ke liye rasúl nahín, to tumháre liye to beshakk hún: kyúnki [5] tum khud Khudáwand men merí risálat par muhr ho. 3 Jo merá imtihán karte hain, un ke liye merá yihí jawáb hai. 4 [6] Kyá hamen kháne píne ká ikhtiyár nahín? 5 [7] Kyá ham ko yih ikhtiyár nahín, ki kisí Masíhí bahin ko biyáhkar liye phiren, jaisá âur rasúl, aur [8] Khudáwand ke bhái, aur [9] Kefá karte hain? 6 Yá sirf mujhe aur Bar-Nabá ko hí mihnat mashaqqat se báz rahne ká ikhtiyár nahín? 7 [10] Kaun sá sipáhí kabhí apní girah se khákar jang kartá hai? [11] Kaun angúr ká bág lagákar us ká phal nahín khátá? yá kaun galla charákar us galle ká dúdh nahín pítá? 8 Kyá main yih báten insání qiyás hí ke muwáfiq kahtá hún? Kyá Tauret bhí yihí nahín kahtí? 9 Chunánchi Músá kí Tauret men likhá hai, ki [d] [12] Dáen men chalte húe bail ká munh na bándhná. Kyá Khudá ko bailon ká fikr hai? 10 Yá kháss hamáre wáste yih kahtá hai? Hán, [13] yih hamáre wáste likhá gayá; kyúnki munásib hai ki [14] jotnewálá ummed par jote, aur dáen chalánewálá hissa páne kí ummed par dáen chaláe. 11 [15] Pas jab ham ne tumháre liye rúhání chízen boín, to kyá yih koí barí bát hai, ki ham tumhárí jismání chízon kí fasl káṭen? 12 Jab âuron ká

[11] Yúh. 1. 3. Kul. 1. 16.
[15] Muq. Rom. 14. 14, 22, 23.
[16] Báb 10. 25, 28, 29 (hash: hásh: ke liye).
[17] Rom. 14. 17.
[18] Muq. báb 10. 23 aur Rom. 14. 21 aur Gal. 5. 13.
[19] Rom. 14. 1, 2.
[20] Rom. 14. 15, 20.
[21] Muq. Zak. 2. 8 aur Mat. 18. 6.
[22] Muq. Mat. 25. 45.
[23] Rom. 14. 13, 21. Muq. 2 Kur. 6. 3 aur 11. 29.
[1] Áyat 19.
[2] A'mál 14. 14. 2 Kur. 12. 12. 1 Thiss. 2. 6. 1 Tím. 2. 7, wag: Muq. 2 Kur. 10. 7 aur Muk. 2. 2.
[3] Báb 15. 8. A'mál 9. 3, 17; 18. 9; 22. 14, 18 aur 23. 11.
[4] Dekho báb 3. 6.
[5] Muq. 2 Kur. 3. 2
[6] Áyat 14. 1 Thiss. 2. 6, 9.
[7] Muq. báb 7. 7.
[8] Dekho Mat. 12. 46.
[9] Mat. 8. 14. Dekho Yúh. 1. 42.
[10] 2 Kur. 10. 4. 1 Tím. 1. 18. 2 Tím. 2. 3, 4.
[11] Muq. báb 3. 6—8 aur Ist. 20. 6 aur Amsál 27. 18 aur Qaz. 8. 12.
[12] 1 Tím. 5. 18.
[13] Dekho Rom. 4. 24.
[14] 2 Tím. 2. 6.
[15] Muq. Rom. 15. 27 aur Gal. 6. 6.

a Yá *kánshans*. b Yá *ikhtiyár*. c Yún. *ta'mír na kiyá jáegá?*
d Istisná 25. 4.

tum par yih ikhtiyár hai, to kyá hamárá is se ziyáda na hogá? Lekin [16]ham ne is ikhtiyár se kám na liyá; balki har chíz kí bardásht karte hain, [17]táki hamáre bá'is Masíh kí khushkhabarí[a] men harj na ho. **13** Kyá tum nahín jánte, ki [18]jo muqaddas chízon kí khidmat karte hain, wuh haikal se kháte hain? aur jo qurbángáh ke khidmatguzár hain, wuh qurbángáh ke sáth hissa páte hain? **14** Isí tarah Khudáwand ne bhí muqarrar kiyá hai, ki [19]khushkhabarí[a] sunánewále khushkhabarí[a] ke wasíle se guzára karen. **15** Lekin [20]main ne in men se kisí bát par 'amal nahín kiyá: aur na is garaz se yih likhá, ki mere wáste aisá kiyá jáe: kyúnki merá marná hí is se bihtar hai ki koí [21]merá fakhr kho de. **16** Agar khushkhabarí sunáún, to merá kuchh fakhr nahín; kyúnki [22]yih to mere liye zarúrí bát hai; balki mujh par afsos hai agar khushkhabarí na sunáún. **17** Kyúnki agar apní marzí se yih kartá hún to mere liye ajr hai; aur agar apní marzí se nahín kartá, to [23]mukhtárí mere sipurd húí hai. **18** Pas mujhe kyá ajr miltá hai? Yih, ki jab Injíl kí manádí karún, to [24]khushkhabarí[a] ko muft kar dún, táki [25]jo ikhtiyár mujhe khushkhabarí[a] ke báre men hásil hai, us ke muwáfiq púrá 'amal na karún. **19** [26]Agarchi main sab logon se ázád hún, [27]phir bhí main ne apne áp ko sab ká gulám baná diyá hai, táki [28]âur bhí ziyáda logon ko khench láún[b]. **20** [29]Main Yahúdíon ke liye Yahúdí baná, táki Yahúdíon ko khench láún[b]; jo log sharí'at ke mátaht hain, un ke liye main sharí'at ke mátaht baná, táki sharí'at ke mátahton ko khench láún[b], agarchi khud sharí'at ke mátaht na thá; **21** [30]beshara' logon ke liye [31]beshara' baná, táki beshara' logon ko khench láún[b], (agarchi Khudá ke nazdík beshara' na thá, balki [32]Masíh kí sharí'at ke tábi' thá). **22** [33]Kamzoron ke liye kamzor baná, táki kamzoron ko khench láún[b]: [34]main sab ádmíon ke liye sab kuchh baná húá hún, táki [35]kisí tarah se ba'z ko bacháún. **23** Aur main sab kuchh Injíl[c] kí khátir kartá hún, [36]táki âuron ke sáth us men sharík hún. **24** Kyá tum nahín jánte ki maidán ke daurnewále daurte to sab hí hain, magar [37]in'ám ek hí le játá hai? Tum bhí aise hí [38]dauro, táki jíto. **25** Aur har [39]pahlawán sab tarah ká parhez kartá hai; wuh log to murjhánewálá sihrá páne ke liye yih karte hain, magar ham us sihre ke liye karte hain, [40]jo nahín murjhátá. **26** Pas main bhí isí tarah daurtá hún, ya'ní bethikáná nahín; main isí tarah [41]mukkon se lartá hún, ya'ní us kí mánind nahín, jo [42]hawá ko mártá hai: **27** balki main apne badan ko [43]mártá kúttá, aur use [44]qábú

a Yá *Injíl.*

b Yún. *nafa' men páún.*
c Yá *khushkhabarí.*

[16] Áyát 15, 18. Dekho A'mál 20. 33.
[17] Muq. 2 Kur. 6. 3 aur 11. 12.
[18] Ahb. 6. 16. 26 aur 7. 6, wag: Gin. 5. 9, 10 aur 18. 8—20. Ist. 18. 1.
[19] Áyat 4. Mat. 10. 10.
[20] Dekho A'mál 18. 3.
[21] 2 Kur. 11. 10.
[22] Muq. A'mál 4. 20 aur 9. 6 aur Rom. 1. 14.
[23] Báb 4. 1. Gal. 2. 7. Muq. Fil. 1. 16.
[24] 2 Kur. 11. 7 aur 12. 13.
[25] Báb 7. 31 (aur hásh:).
[26] Áyat 1. Muq. báb 10. 29.
[27] 2 Kur. 4. 5. Muq. Gal. 5. 13.
[28] Mat. 18. 15. 1 Pat. 3. 2.
[29] A'mál 16. 3 aur 21. 23—26.
[30] Rom. 2. 12, 14.
[31] Muq. Gal. 2. 3 aur 3. 2.
[32] Dekho báb 7. 22.
[33] 2 Kur. 11. 29.
[34] Báb 10. 33.
[35] Báb 7. 16. Muq. Rom. 11. 14.
[36] Muq. báb 10. 24.
[37] Fil. 3. 14. Kul. 2. 18.
[38] Gal. 2. 2 aur 5. 7. Fil. 2. 16. 'Ibr. 12. 1. Muq. 2 Tím. 4. 7.
[39] 1 Tím. 6. 12. 2 Tím. 2. 5 aur 4. 7. Muq. Yahúdáh 3.
[40] Dekho Ya'q. 1. 12.
[41] Muq. 'Ibr. 12. 4.
[42] Muq. báb 14. 9.
[43] Lúq. 18. 5 (Yún.).
[44] Muq. Rom. 6. 19.

men rakhtá húṉ: aisá na ho ki âuron men manádí karke [45]áp [46]námaqbúl ṭhahrúṉ.

Qadím Isráílioṉ kí nazír lekar, gunáh se bachne kí hidáyat.

10 [1] Ai bháiyo, maiṉ tumhárá is se náwáqif rahná nahíṉ cháhtá, ki hamáre sáre bápdádá [1]bádal ke níche the, aur sab ke sab [2]samundar meṉ se guzre; [2] aur sab hí ne us bádal aur samundar meṉ Músá ká baptisma[a] liyá: [3] aur [3]sab ne ek hí [4]rúhání khurák kháí; [4] aur [5]sab ne ek hí rúhání pání piyá; kyúṉki wuh us rúhání chaṭán meṉ se pání píte the, jo un ke sáth sáth chaltí thí: aur wuh chaṭán Masíh thá. [5] Magar un meṉ aksaroṉ se Khudá rází na húá; chunánchi [6]wuh biyábán meṉ ḍher ho gaye. [6] Yih báteṉ hamáre wáste 'ibrat ṭhahríṉ, táki ham burí chízoṉ kí khwáhish na kareṉ, jaise [7]unhoṉ ne kí. [7] Aur [8]tum butparast na bano, [9]jis tarah ba'z un meṉ ban gaye the; chunánchi likhá hai, ki [b]Log kháne píne baiṭhe, phir náchne kúdne uṭhe. [8] Aur [10]ham harámkárí na kareṉ, [11]jis tarah un meṉ se ba'z ne kí, aur [12]ek hí din meṉ teís hazár máre gaye. [9] Aur ham Khudáwand kí ázmáish na kareṉ, [13]jaise un meṉ se ba'z ne kí, aur [14]sáṉpoṉ ne unheṉ halák kiyá. [10] Aur tum burburáo nahíṉ, [15]jis tarah un meṉ se ba'z burburáe, aur [16]halák karnewále se [17]halák húe. [11] Yih báteṉ un par 'ibrat ke liye wáqi' húíṉ, aur [18]ham [19]ákhirí zamánewáloṉ kí nasíhat ke wáste likhí gayíṉ. [12] Pas [20]jo koí apne áp ko qáim samajhtá hai, wuh khabardár rahe, ki gir na paṛe. [13] Tum kisí aisí ázmáish meṉ nahíṉ paṛe, jo insán kí bardásht[c] se báhar ho. Aur [21]Khudá sachchá hai; [22]wuh tum ko tumhárí táqat se ziyáda ázmáish meṉ na paṛne degá; balki ázmáish ke sáth nikalne kí ráh bhí paidá kar degá, táki tum bardásht kar sako.

Butparastí se bachne ke báre meṉ.

[14] Is sabab se, ai mere piyáro, [23]butparastí se bhágo. [15] Maiṉ [24]'aqlmand jánkar tum se kalám kartá húṉ; jo maiṉ kahtá húṉ, tum áp use parkho. [16] [25]Wuh barakat ká piyála jis par ham barakat cháhte haiṉ, kyá Masíh ke khún kí shirákat nahíṉ? [26]Wuh roṭí jise ham toṛte haiṉ, kyá Masíh ke badan kí shirákat nahíṉ? [17] Chúṉki roṭí ek hí hai, is liye ham jo bahut se haiṉ [27]ek badan haiṉ, kyúṉki ham sab usí ek roṭí meṉ sharík hote haiṉ. [18] [28]Jo jism ke i'tibár se Isráílí haiṉ, un par nazar karo. [29]Kyá qurbání ká gosht khánewále qurbángáh ke sharík nahíṉ? [19] Pas maiṉ kyá yih kahtá húṉ, ki butoṉ kí qurbání kuchh chíz hai, yá [30]but kuchh chíz hai? [20] Nahíṉ, balki yih kahtá húṉ, ki jo qurbání gair-qaumeṉ kartí haiṉ[d] [e][31]Shayáṭín ke

a Yá *Músá meṉ istiḥkám*. b Khurúj 32. 6.
c Yá *insán ke tajribe*. d N. *wuh karte haiṉ*. e Istisná 32. 17.

[45] Muq. Gaz. 1. 6. [46] Muq. 'Ibr. 6. 8. [1] Dekho Khur. 13. 21. [2] Dekho Khur. 14. 22. [3] Khur. 16. 15, 35. Ist. 8. 3. Naham. 9. 15, 20. Zab. 78. 24 [4] Zab. 78. 25 aur 105. 40. Yúh. 6. 31. [5] Dekho Khur. 17. 6. [6] Gin. 14. 29, 37 aur 26. 64, 65. Zab. 106. 26. 'Ibr. 3. 17. Yahúdáh 5. [7] Gin. 11. 4, 33, 34. Zab. 78. 18 aur 106. 14. [8] Áyat 14. [9] Khur. 32. 4. [10] Dekho báb 6. 18 aur A'mál 15. 20. [11] Gin. 25. 1. [12] Muq. Gin. 25. 9 aur Zab. 106. 29. [13] Gin. 21. 5. Muq. Khur. 17. 2, 7. Dekho Zab. 78. 18. [14] Dekho Gin. 21. 6. [15] Dekho Gin. 14. 2. [16] Khur. 12. 23. 2 Sam. 24. 16. 1 Taw. 21. 15. Zab. 78. 49. [17] Gin. 14. 29—37.

[18] Dekho Rom. 4. 23, 24. [19] Dekho Rom. 13. 11. [20] Rom. 11. 20. Muq. 2 Pat. 3. 17. [21] Báb 1. 9. [22] Muq. Dán. 3. 17. Dekho 2 Pat. 2. 9. [23] Áyat 7 [24] Muq. báb 8. 1. [25] Báb 11. 25. Mat. 26. 27, 28. [26] Báb 11. 23, 24. Mat. 26. 26. Dekho A'mál 2. 42 aur 20. 7. [27] Báb 12. 12, 13, 20. Rom. 12. 5. If. 4. 4, 16. Kul. 3. 15. [28] Rom 1. 3; 4. 1 aur 9. 5. 2 Kur. 11. 18. [29] Ahb. 3. 3 aur 7. 15. Muq. 'Ibr. 13. 10. [30] Dekho bab 8. 4. [31] Zab. 106. 37. Muq. Ahb 17. 7 aur 2 Taw. 11. 15 aur Muk. 9. 20

liye qurbání kartí hain, na ki Khudá ke liye; aur main nahín cháhtá ki tum shayátín ke sharík ho. 21 [32]Tum Khudáwand ke piyále aur [33]shayátín ke piyále dono men se nahín pí sakte: Khudáwand ke dastarkhwán aur [34]shayátín ke dastarkhwán dono par sharík nahín ho sakte. 22 [35]Kyá ham Khudáwand kí gairat ko josh diláte hain? [36]Kyá ham us se zoráwar hain?

Apní Masíhí ázádí par ʻamal karke âuron ko ṭhokar na khiláná.

23 [37]Sárí chízen rawá to hain, magar sab chízen mufíd nahín. Sárí chízen rawá to hain, magar sab chízen taraqqí ká báʻis nahín. 24 [38]Koí apní bihtarí na ḍhúnḍhe, balki dúsre kí. 25 [39]Jo kuchh qassábon kí dukánon men biktá hai, wuh kháo, aur díní imtiyáz[a] ke sabab kuchh na púchho; 26 kyúnki [b][40]Zamín aur us kí maʻmúrí Khudáwand kí hai. 27 Agar beímánon men se koí tumhárí daʻwat kare, aur tum jáne par rází ho; to [41]jo kuchh tumháre áge rakkhá jáe, use kháo, aur díní imtiyáz[a] ke sabab kuchh na púchho. 28 Lekin agar koí tum se kahe, ki Yih qurbání ká gosht hai, to us ke sabab jis ne tumhen jatáyá, aur díní imtiyáz[a] ke sabab na kháo. 29 Díní imtiyáz[a] se merá matlab [42]terí imtiyáz[a] nahín, balki us dúsre kí. Bhalá, [43]merí ázádí dúsre shakhs kí imtiyáz[a] se kyún parkhí jáe? 30 Agar main shukr karke khátá hún[c], to [44]jis chíz par shukr kartá hún, us ke sabab kis liye badnám kiyá játá hún? 31 Pas tum kháo yá pío, yá [45]jo kuchh karo, sab Khudá ke jalál ke liye karo. 32 [46]Tum na Yahúdíon kí ṭhokar ke báʻis bano, na Yúnáníon, na [47]Khudá kí kalísiyá kí; 33 chunánchi [48]main bhí sab báton men sab ko khush kartá hún, aur [49]apná nahín, balki bahuton ká fáida ḍhúnḍhtá hún, táki wuh naját páen.

11 1 [1]Tum merí mánind bano, jaisá main Masíh kí mánind bantá hún.

ʻIbádat ke waqt ʻauraton kí wazaʻ ke báre men.

2 Main tumhárí taʻríf kartá hún, [2]ki tum har bát men mujhe yád rakhte ho, aur [3]jis tarah main ne tumhen riwáyaten pahunchá dín, tum usí tarah [4]un ko barqarár rakhte ho. 3 Pas main tumhen ágáh karná cháhtá hún, ki [5]har mard ká sir Masíh, aur [6]ʻaurat ká sir mard, aur [7]Masíh ká sir Khudá hai. 4 Jo mard sir ḍhanke húe duʻá yá [8]nubuwwat kartá hai, wuh apne sir ko behurmat kartá hai. 5 Aur jo ʻaurat [9]be sir ḍhanke duʻá yá [10]nubuwwat kartí hai, wuh apne sir ko behurmat kartí hai, kyúnki [11]wuh sir munḍí húí ke barábar hai. 6 Agar ʻaurat oṛhní na oṛhe, to bál bhí kaṭáe. Agar ʻaurat ká bál kaṭáná, yá sir munḍáná sharm kí bát hai, to oṛhní oṛhe.

[32] Muq. 2 Kur. 6. 15, 16.
[33] Muq. Ist. 32. 38.
[34] Muq. Yasʻ. 65. 11.
[35] Ist. 32. 21.
[36] Wáʻiz 6. 10. Hiz. 22. 14.
[37] Báb 6. 12. Dekho báb 8. 9.
[38] Áyat 33. Báb 13. 5. Fil. 2. 21. Muq. báb 9. 23 aur 2 Kur. 12. 14. Dekho Rom. 15. 1.
[39] Báb 8. 7.
[40] Muq. Khur. 9. 29 aur 19. 5 aur Ist. 10. 14 aur Aiy. 41. 11 aur Zab. 50. 12.
[41] Lúq. 10. 8.
[42] Muq. báb 8. 9—12.
[43] Muq. báb 9. 19 aur Rom. 14. 16.
[44] Rom. 14. 6. 1 Tím. 4. 3, 4.
[45] Kul. 3. 17. 1 Pat. 4. 11.
[46] Báb 8. 13. Rom. 14. 13. 2 Kur. 6. 3.
[47] Muq. báb 11. 16. Dekho Aʻmál 20. 28.
[48] Báb 9. 22. Muq. Gal. 1. 10.
[49] Dekho áyat 24.
[1] Dekho báb 4. 16.
[2] Muq. báb 4. 17 aur 1 Thiss. 3. 6.
[3] Muq. 1 Thiss. 4. 1, 2.
[4] 2 Thiss. 2. 15 aur 3. 6.
[5] If. 1. 22 (hásh:); 4. 15 aur 5. 23. Kul. 1. 18.
[6] Dekho Paid. 3. 16.
[7] Muq. báb 3. 23.
[8] Muq. báb 12. 10, 28 aur 14. 1 aur 1 Thiss. 5. 20, wag:
[9] Muq. Gin. 5. 18.
[10] Lúq. 2. 36. Aʻmál 21. 9.
Muq. báb 14. 34.
[11] Ist. 21. 12.

a Yá *kánshans.* b Zabúr 24. 1.

c Yá *fazl se sharík hún.*

[12] Dekho Paid. 1. 26.
[13] Muq. Amsal 12. 4.
[14] Paid. 2. 21—23. Muq. 1 Tim. 2. 13.
[15] Paid. 2. 18.
[16] Muq. Mat. 18. 10 (?) aur Lúq. 15. 7, 10 (?) aur If. 3. 10 (?) aur 1 Tím. 5. 21 (?).
[17] Gal. 3. 28.
[18] Dekho Rom. 11. 36.
[19] 1 Tím. 6. 3, 4.
[20] 2 Thiss. 1. 4. Muq. 1 Thiss. 2. 14. Dekho báb 7. 17 aur 10. 32.
[21] Báb 1. 10—12. Muq. báb 3. 3.

7 Albatta mard ko apná sir ḍháṉkná na cháhiye, kyúṉki wuh [12] Khudá kí súrat aur us ká jalál hai; magar [13] 'aurat mard ká jalál hai. 8 Is liye ki mard 'aurat se nahíṉ, balki 'aurat mard se hai: 9 aur [14] mard 'aurat ke liye nahíṉ, balki [15] 'aurat mard ke liye paidá húí. 10 Pas [16] firishtoṉ ke sabab se 'aurat ko cháhiye, ki apne sir par mahkúm hone kí 'alámat[a] rakkhe. 11 Táham Ḳhudáwand meṉ [17] na 'aurat mard ke bagair hai, na mard 'aurat ke bagair. 12 Kyúṉki jaise 'aurat mard se hai, waise hí mard bhí 'aurat ke wasíle se hai; magar [18] sab chízeṉ Ḳhudá kí taraf se haiṉ. 13 Tum áp hí insáf karo: kyá 'aurat ká be sir ḍhaṉke Ḳhudá se du'á máṉgná munásib hai? 14 Kyá tum ko taba'í taur par bhí ma'lúm nahíṉ, ki agar mard lambe bál rakkhe, to us kí behurmatí hai? 15 Aur agar 'aurat ke lambe bál hoṉ, to us kí zínat hai, kyúṉki bál use parde ke liye diye gaye haiṉ. 16 Lekin [19] agar koí hujjatí nikle to yih ján le, ki na hamárá aisá dastúr hai, na [20] Ḳhudáwand kí ḳalísiyáoṉ ká.

'Ashá e Rabbání kí ta'míl ke báre meṉ.

17 Lekin yih hukm jo detá húṉ, is meṉ tumhárí ta'ríf nahíṉ kartá, is liye ki tumháre jama' hone se fáida nahíṉ, balki nuqsán hotá hai. 18 Kyúṉki awwal to [21] main yih suntá húṉ, ki jis waqt tumhárí kalísiyá jama' hotí hai, to tum meṉ tafriqe hote haiṉ, aur maiṉ is ká kisí qadr yaqín bhí kartá húṉ. 19 Kyúṉki [22] tum meṉ bid'atoṉ ká bhí honá zarúr hai, [23] táki[b] záhir ho jáe, ki tum meṉ maqbúl kaun se haiṉ. 20 Pas jab tum báham jama' hote ho, to tumhárá wuh kháná 'Ashá e Rabbání nahíṉ ho saktá; 21 kyúṉki kháne ke waqt har shaḳhs dúsre se pahle apná 'ashá khá letá hai, aur koí to bhúká rahtá hai, aur [24] kisí ko nasha ho játá hai. 22 Kyúṉ? Kháne píne ke liye tumháre ghar nahíṉ? Yá [25] Khudá kí kalísiyá ko náchíz jánte, aur jin ke pás nahíṉ, [26] un ko sharminda karte ho? Maiṉ tum se kyá kahúṉ? Kyá is bát meṉ tumhárí ta'ríf karúṉ? Maiṉ ta'ríf nahíṉ kartá. 23 Kyúṉki [27] yih bát mujhe Ḳhudáwand se pahuṉchí, aur maiṉ ne tum ko bhí pahuṉchá dí, ki [28] Ḳhudáwand Yisú' ne, jis rát wuh pakarwáyá gayá, roṭí lí; 24 aur shukr karke torí, aur kahá, ki Yih merá badan hai, jo tumháre liye hai: merí yádgárí ke wáste yihí kiyá karo. 25 Isí tarah us ne kháne[c] ke ba'd piyála bhí liyá, aur kahá, ki Yih piyála mere khún meṉ nayá 'ahd hai: jab kabhí pío, merí yádgárí ke liye yihí kiyá karo. 26 Kyúṉki jab kabhí tum yih roṭí kháte, aur is piyále meṉ se píte ho, to Ḳhudáwand kí maut ká izhár karte ho, [29] jab tak wuh na áe. 27 Is wáste [30] jo koí [31] námunásib taur par Ḳhudáwand kí roṭí kháe, yá us ke piyále meṉ se píe, wuh [32] Ḳhudáwand ke badan aur

[22] Muq. Mat. 18. 7 aur Lúq. 17. 1 aur A'mál 20. 30 aur 1 Tim. 4. 1 aur 2 Pat. 2. 1.
[23] 1 Yúh. 2. 19. Muq. Ist. 13. 3.
[24] Muq. 2 Pat. 2. 13 aur Yahúdáh 12.
[25] Dekho A'mál 20. 28.
[26] Muq. Amsal 17. 5 aur Ya'q. 2. 6.
[27] Báb 15. 3. Gal. 1. 12.
[28] Áyát 23—25 ke liye dekho Mat. 26. 26—28 aur Mar. 14. 22—24 aur Lúq. 22. 19, 20.
[29] Dekho Yúh. 21. 22.
[30] Muq. Gín. 9. 10, 13.
[31] Muq. Yúh. 13. 27.
[32] Yúh. 6. 51, 53—56.

a Yún. *apne sir par iḳhtiyár.*

b N. *yih bhí* izád.

c Yún. *'ashá kháne.*

khún ke báre men̲ qusúrwár hogá. 28 Pas [33]ádmí apne áp ko ázmá le, aur isí tarah us roṭí men̲ se kháe, aur us piyále men̲ se píe. 29 Kyún̲ki jo kháte píte waqt Ḳhudáwand ke badan ko na pahcháne, wuh is kháne píne se sazá páegá[a]. 30 Isí sabab se tum men̲ bahutere kamzor aur bímár hain̲, aur bahut se [34]so bhí gaye. 31 Agar [35]ham apne áp ko jánchte, to sazá na páte. 32 Lekin [36]Ḳhudáwand ham ko sazá dekar tarbiyat kartá hai, táki ham [37]dunyá ke sáth mujrim na ṭhahren̲. 33 Pas, ai mere bháiyo, jab tum kháne ke liye jama' ho, to ek dúsre kí ráh dekho. 34 [38]Agar koí bhúká ho, to [39]apne ghar men̲ khá le, táki tumhárá jama' honá sazá ká bá'is na ho. Aur báqí báton̲ ko main̲ [40]ákar [41]durust kar dún̲gá.

Kalísiyá kí yagánagí, aur mutafarriq rúhání ni'maton̲ ke báre men̲.

12 1 Ai bháiyo, main̲ nahín̲ cháhtá, ki tum [1]rúhání ni'maton̲ ke báre men̲ bekhabar raho. 2 Tum jánte ho, ki [2]jab tum gair-qaum the, to [3]gún̲ge buton̲ ke píchhe [4]jis tarah koí tum ko le játá thá, usí tarah játe the. 3 Pas main̲ tumhen̲ jatátá hún̲, ki [5]jo koí Ḳhudá ke Rúh kí hidáyat se[b] boltá hai, wuh nahín̲ kahtá, ki Yisú' [6]mal'ún hai; aur [7]na koí Rúhu'l Quds ke bagair kah saktá hai, ki Yisú' Ḳhudáwand hai.

4 [8]Ni'maten̲ to tarah tarah kí hain̲, magar [9]Rúh ek hí hai. 5 Aur [10]khidmaten̲ bhí tarah tarah kí hain̲, magar [9]Ḳhudáwand ek hí hai. 6 Aur tásíren̲ bhí tarah tarah kí hain̲, magar [9]Ḳhudá ek hí hai, jo sab men̲ har tarah ká asar paidá kartá hai. 7 Lekin [11]har shakhs men̲ Rúh ká zuhúr fáida pahun̲cháne ke liye hotá hai. 8 Kyún̲ki ek ko Rúh ke wasíle se [12]hikmat ká kalám 'ináyat hotá hai; aur dúsre ko usí Rúh kí marzí ke muwáfiq [13]'ilmíyat ká kalám: 9 kisí ko usí Rúh se [14]ímán; aur kisí ko usí ek Rúh se [15]shifá dene kí taufíq[c]; 10 kisí ko [16]mu'jizon̲ kí qudraten̲[d]; kisí ko [17]nubuwwat; kisí ko [18]rúhon̲ kí imtiyáz; kisí ko [19]tarah tarah kí zabánen̲; kisí ko [20]zabánon̲ ká tarjuma karná: 11 lekin yih sab tásíren̲ wuhí ek Rúh kartá hai, aur [21]jis ko jo cháhtá hai, [22]bán̲ṭtá hai.

12 Kyún̲ki jis tarah [23]badan ek hai, aur us ke a'zá bahut se hain̲; aur badan ke sáre a'zá, go bahut se hain̲, magar báham milkar ek hí badan hain̲, [24]usí tarah Masíh bhí hai. 13 Kyún̲ki ham sab ne, ḳhwáh [25]Yahúdí hon̲, ḳhwáh Yúnání, ḳhwáh gulám, ḳhwáh ázád, [26]ek hí Rúh ke wasíle se[e] ek badan hone ke liye baptisma[f] liyá, aur [27]ham sab ko ek hí Rúh piláyá gayá. 14 Chunán̲chi badan men̲ ek hí 'uzw nahín̲, balki bahut se hain̲. 15 Agar pán̲w kahe; Chún̲ki main̲ háth nahín̲, is liye badan ká nahín̲, to wuh is sabab badan se ḳhárij to nahín̲. 16 Aur agar kán kahe: Chún̲ki

---

a Yún. *apní sazá khátá pítá hai.*
b Yá *Rúh men̲.*
c Yún. *ni'maten̲.*
d Yún. *tásíren̲.*
e Yá *men̲.*
f Yá *ek badan men̲ istibáq.*

---

[33] Muq. 2 Kur. 13. 5 aur Gal. 6. 4.
[34] Dekho Mat. 27. 52.
[35] Dekho 1 Yúh. 1. 9.
[36] Dekho Amsál 3. 11.
[37] Rom. 5. 16.
[38] Áyat 21.
[39] Áyat 22.
[40] Dekho báb 4. 19.
[41] Báb 7. 17. Tit. 1. 5.
[1] Báb 14. 1.
[2] If. 2. 11, 12. Muq. 1 Pat. 4. 3. Dekho báb 6. 11.
[3] Hab. 2. 18, 19. Muq. Zab. 115. 5 aur Yas'. 46. 7 aur Yarm. 10. 5.
[4] 1 Thiss. 1. 9.
[5] 1 Yúh. 4. 2, 3.
[6] Dekho Rom. 9. 3 (hásh:).
[7] Yúh. 15. 26 Muq. Mat. 16. 17. Dekho Rom. 10. 9.
[8] Muq. 'Ibr. 2. 4. Dekho Rom. 12. 6.
[9] If. 4. 4—6.
[10] Rom. 12. 7. Muq. If. 4. 11.
[11] If. 4. 7. Muq. báb 14. 26 aur Rom. 12. 3.
[12] Báb 2. 6, 7.
[13] Dekho báb 1. 5.
[14] Báb 13. 2. 2 Kur. 4. 13.
[15] Áyát 28, 30.
[16] Áyát 28, 29. Muq. Gal. 3. 5.
[17] Báb 13. 2, 8 aur 14. 1, wag:
[18] Muq. báb 14. 29 aur 1 Yúh. 4. 1.
[19] Dekho Mar. 16. 18.
[20] Áyat 30. Báb 14. 26.
[21] 'Ibr. 2. 4.
[22] Muq. 2 Kur. 10. 13 (hásh:).
[23] Dekho báb 10. 17.
[24] Áyat 27.
[25] Gal. 3. 28. Kul. 3. 11. Muq. If. 2. 13—17.
[26] Muq. Rom. 6. 5 aur If. 2. 18.
[27] Muq. Yúh. 7. 37—39.

main ánkh nahín, is liye badan ká nahín, to wuh is sabab se badan se khárij to nahín. 17 Agar sárá badan ánkh hí hotá, to sunná kahán hotá? Agar sunná hí sunná hotá, to súnghná kahán hotá? 18 Magar fi'lwáqi' [28]Khudá ne har ek 'uzw ko badan men [29]apní marzí ke muwáfiq rakkhá hai. 19 Agar wuh sab ek hí 'uzw hote, to badan kahán hotá? 20 Magar ab a'zá to bahut se hain, lekin badan ek hí hai. 21 Pas ánkh háth se nahín kah saktí, ki Main terí muhtáj nahín: aur na sir pánwon se kah saktá hai, ki Main tumhárá muhtáj nahín. 22 Balki badan ke wuh a'zá jo âuron se kamzor ma'lúm hote hain, bahut hí zarúrí hain: 23 aur badan ke wuh a'zá, jinhen ham âuron kí nisbat zalíl jánte hain, unhín ko ziyáda 'izzat dete hain; aur hamáre názebá a'zá bahut zebá ho játe hain; 24 hálánki hamáre zebá a'zá muhtáj nahín: magar Khudá ne badan ko is tarah murakkab kiyá hai, ki jo 'uzw muhtáj hai, usí ko ziyáda 'izzat dí jáe; 25 táki badan men [30]tafriqa na pare, balki a'zá ek dúsre ká barábar fikr rakkhen. 26 Pas agar ek 'uzw dukh pátá hai, to sáre a'zá us ke sáth dukh páte hain; aur agar ek 'uzw 'izzat pátá hai, to [31]sáre a'zá us ke sáth khush hote hain. 27 Isí tarah [32]tum milkar Masíh ká badan ho, aur fardan fardan [33]a'zá ho. 28 Aur [34]Khudá ne kalísiyá men alag alag shakhs muqarrar kiye; pahle [35]rasúl, dúsre [36]nabí, tísre [37]ustád, phir [38]mu'jize dikhánewále, phir [39]shifá denewále, [40]madadgár, [41]muntazim, [38]tarah tarah kí zabánen bolnewále[a]. 29 Kyá sab rasúl hain? kyá sab nabí hain? kyá sab ustád hain? kyá sab mu'jiza dikhánewále hain? 30 kyá sab ko shifá dene kí quwwat 'ináyat húí? kyá sab tarah tarah kí zabánen bolte hain? kyá sab tarjuma karte hain? 31 [42]Tum barí se barí ni'maton kí árzú rakkho. Lekin âur bhí sab se 'umda taríqa main tumhen batátá hún.

Tamám fazílaton men mahabbat afzal hai.

13 1 Agar main ádmíon aur firishton kí zabánen bolún, aur mahabbat na rakkhún, to main thanthanátá húá pítal, yá jhanjhanátí húí jhánjh hún. 2 Aur agar mujhe [1]nubuwwat milí, aur sáre bhedon aur kull 'ilm kí wáqifíyat húí, aur merá ímán [2]yahán tak kámil húá ki paháron ko hatá dún, aur mahabbat na rakkhún, to main kuchh bhí nahín. 3 Aur [3]agar apná sárá mál garíbon ko khilá dún, yá [4]apná badan jaláne ko de dún, aur mahabbat na rakkhún, to mujhe kuchh bhí fáida nahín. 4 [5]Mahabbat sábir hai, aur [6]mihrbán; mahabbat [7]hasad nahín kartí; mahabbat [8]shekhí nahín mártí, aur phúltí nahín, 5 názebá kám nahín kartí, [9]apní bihtarí nahín cháhtí, jhunjhlátí nahín badgumání nahín kartí; 6 [10]badkárí se khush nahín

a Yún. *phir mu'jize, phir shifá kí ni'maten, madadgariyán, intizámát, zabánon kí qismen.*

[28] Áyat 28.
[29] Áyat 11. Muq. báb 3. 5 aur Rom. 12. 3.
[30] Báb 1. 10 aur 11. 18. Yúh. 9. 16 (Yún.).
[31] Rom. 12. 15.
[32] Muq. If. 1. 23; 4. 12 aur 5. 30 aur Kul. 1. 24.
[33] Dekho Rom. 12. 5.
[34] Áyat 18.
[35] If. 4. 11.
[36] If. 2. 20 aur 3. 5.
[37] A'mál 13. 1. Rom. 12. 7, wag:
[38] Áyat 10.
[39] Áyat 9.
[40] Muq. A'mál 20. 35.
[41] Muq. Rom. 12. 8 aur 1 Tím. 5. 17 aur 'Ibr. 13. 7, 17, 24.
[42] Báb 14. 1, 39.

[1] Muq. báb 14. 1, 39 aur Mat. 7. 22. Dekho A'mál 2. 18.
[2] Mat. 17. 20. Mar. 11. 23. Muq. Lúq. 17. 6.
[3] Muq. Mat. 6. 2.
[4] Dán. 3. 28.
[5] Muq. Amsál 10. 12 aur 17. 9 aur 1 Thiss. 5. 14 aur 2 Tim. 2. 10 aur 1 Pat. 4. 8.
[6] Muq. 2 Kur. 6. 6 aur Gal. 5. 22 aur If. 4. 32 aur Kul. 3. 12.
[7] A'mál 7. 9.
[8] Dekho báb 4. 6.
[9] Dekho báb 10. 24.
[10] Muq. Rom. 1. 32 aur 2 Thiss. 2. 12.

hotí, balki [11] rástí se khush hotí hai; 7 [12] sab kuchh sah letí hai, sab kuchh yaqín kartí hai, sab báton kí ummed rakhtí hai, [5] sab báton kí bardásht kartí hai. 8 Mahabbat ko zawál nahín; nubuwwaten hon, to mauqúf ho jáengí; zabánen hon, to játí rahengí; 'ilm ho, to mit jáegá. 9 Kyúnki [13] hamárá 'ilm náqis hai, aur hamárí nubuwwat nátamám: 10 lekin [14] jab kámil áegá, to náqis játá rahegá. 11 Jab main bachcha thá, to bachchon kí tarah boltá thá, bachchon kí sí tabí'at thí, bachchon kí sí samajh thí; lekin jab jawán húá, to bachpan kí báten tark kar dín. 12 [15] Ab ham ko áíne men dhundhlá sá dikhái detá hai[a]; magar [16] us waqt rúbarú dekhenge. Is waqt merá 'ilm náqis hai; magar us waqt aise púre taur par pahchánúngá, jaise [17] main pahcháná gayá hún. 13 Garaz ímán, ummed, mahabbat, yih tínon dáimí hain; magar afzal in men mahabbat hai.

Nubuwwat kí taufíq tarah tarah kí zabánen bolne kí nisbat 'áliqadr hai.

14 1 [1] Mahabbat ke tálib ho, aur [2] rúhání ni'maton kí bhí árzú rakkho, khusúsan is kí, ki [3] nubuwwat karo. 2 Kyúnki [4] jo begání zabán men báten kartá hai, wuh ádmíon se báten nahín kartá, balki Khudá se; is liye ki us kí koí nahín samajhtá[b]; hálánki wuh apní rúh ke wasíle se[c] bhed kí báten kahtá hai. 3 Lekin jo nubuwwat kartá hai, wuh ádmíon se taraqqí[d], aur nasíhat, aur tasallí kí báten kahtá hai. 4 Jo begání zabán men báten kartá hai, wuh apní taraqqí[d] kartá hai; aur jo nubuwwat kartá hai, wuh kalísiyá kí taraqqí[d] kartá hai. 5 Agarchi main yih cháhtá hún, ki tum sab begání zabánon men báten karo, lekin [5] ziyádatar yihí cháhtá hún, ki nubuwwat karo: aur agar begání zabánen bolnewálá kalísiyá kí taraqqí[d] ke liye tarjuma na kare, to nubuwwat karnewálá us se bará hai. 6 Pas, ai bháiyo, agar main tumháre pás ákar begání zabánon men báten karún, aur [6] mukáshafa, yá 'ilm, yá nubuwwat, yá [7] ta'lím kí báten tum se na kahún, to tum ko mujh se kyá fáida hogá? 7 Chunánchi beján chízon men bhí, jin se áwáz nikaltí hai, masalan bánsrí, yá barbat, agar un kí áwázon men farq na ho, to jo phúnká yá bajáyá játá hai, wuh kyúnkar pahcháná jáe? 8 Aur [8] agar turhí kí áwáz sáf na ho, to kaun laráí ke liye taiyárí karegá? 9 Aise hí tum bhí agar zabán se wázih bát na kaho, to jo kahá játá hai, kyúnkar samjhá jáegá? Tum [9] hawá se báten karnewále thahroge. 10 Dunyá men kitní hí mukhtalif zabánen kyún na hon, magar un men se koí bhí bema'ní na hogí. 11 Pas agar main kisí zabán ke ma'ní na samjhún, to bolnewále ke nazdík main ajnabí thahrúngá, aur bolnewálá mere nazdík [10] ajnabí thahregá. 12 Pas tum jab

[11] Muq. 2 Yúh. 4 aur 3 Yúh. 3, 4.
[12] Báb 9. 12.
[13] Muq. báb 8. 2.
[14] Muq. Yúh. 15. 15.
[15] Ya'q. 1. 23. Muq. Gin. 12. 8 aur Aiy. 36. 26 aur 2 Kur. 3. 18 aur 5. 7.
[16] 1 Yúh. 3. 2. Dekho Mat. 5. 8.
[17] Dekho báb 8. 3.
[1] Báb 16. 14.
[2] Báb 12. 1, 31.
[3] Dekho báb 11. 4 aur 13. 2.
[4] Áyát 18—23, 27, 28.
[5] Muq. Gin. 11. 29.
[6] Áyat 26. If. 1. 17.
[7] Áyat 26. A'mál 2. 42. Rom. 6. 17.
[8] Muq. Gin. 10. 9 aur Yas'. 58. 1 aur Yarm. 4. 19 aur Hiz. 33. 3—6 aur Yúel 2. 1.
[9] Muq. báb 9. 26.
[10] Dekho A'mál 28. 2.

a Yá *ham ko áíne men mu'amma sá ma'lúm hotá hai.* b Yá *suntá.* c Yá *Rúh men.*

d Yún. *ta'mír.*

rúhání ni'maton[a] kí árzú rakhte ho, to aisí koshish karo, ki tumhárí ni'maton kí afzúní se kalísiyá kí taraqqí[b] ho. 13 Is sabab se jo begání zabán men báten kartá hai, wuh du'á mánge, ki tarjuma bhí kar sake. 14 Is liye ki agar main kisí begání zabán men du'á mángún, to merí rúh to du'á mángtí hai, magar merí 'aql bekár hai. 15 Pas kyá karná cháhiye? Main rúh se bhí du'á mángúngá, aur 'aql se bhí du'á mángúngá; [11] rúh se bhí gáúngá, aur [12] 'aql se bhí gáúngá. 16 Warna, agar tú rúh hí se hamd karegá, to náwáqif ádmí[c] [13] terí shukr-guzárí par [14] Ámín kyúnkar kahegá? Is liye ki wuh nahín jántá ki tú kyá kahtá hai. 17 Tú to beshakk achchhí tarah se shukr kartá hai, magar dúsre kí taraqqí[b] nahín hotí. 18 Main Khudá ká shukr kartá hún, ki tum sab se ziyáda zabánen boltá hún: 19 lekin kalísiyá men begání zabán men das hazár báten kahne se mujhe yih ziyáda pasand hai, ki âuron kí ta'lím ke liye pánch hí báten 'aql se kahún.

20 Ai bháiyo, [15] tum samajh men bachche na bano: badí men to [16] bachche raho, magar samajh men [17] jawán bano. 21 [18] Tauret men likhá hai, ki Khudáwand kahtá hai; [d] Main begání zabán aur begáne honthon se is ummat se báten karúngá, taubhí wuh merí na sunenge. 22 Pas begání zabánen ímándáron ke liye nahín, balki beímánon ke liye nishán hain; aur nubuwwat beímánon ke liye nahín, balki ímándáron ke liye nishán hai. 23 Pas agar sárí kalísiyá ek jagah jama' ho, aur sab ke sab begání zabánen bolen, aur náwáqif yá beímán log andar á jáen, to [19] kyá wuh tum ko díwána na kahenge? 24 Lekin agar sab nubuwwat karen, aur koí beímán yá náwáqif andar á jáe, to sab use qáil kar denge, aur sab use parakh lenge; 25 aur [20] us ke dil ke bhed záhir ho jáenge; tab [21] wuh munh ke bal girkar Khudá ko sijda karegá, aur [22] iqrár karegá, ki beshakk Khudá tum men hai.

Kalísiyá ke majma' kí tartíb kí hidáyat.

26 Pas, ai bháiyo, kyá karná cháhiye? Jab tum jama' hote ho, to har ek ke dil men[e] [23] mazmúr, yá [24] ta'lím, yá [24] mukáshafa, yá [25] begání zabán, yá [26] tarjuma hotá hai. [27] Sab kuchh rúhání taraqqí[b] ke liye honá cháhiye. 27 Agar [25] begání zabán men báten karní hon, to do do, yá ziyáda se ziyáda tín tín shakhs bárí bárí se bolen, aur ek shakhs tarjuma kare: 28 aur agar koí tarjuma karnewálá na ho, to begání zabán bolnewálá kalísiyá men chupká rahe, aur apne dil se aur Khudá se báten kare. 29 Nabíon men se do yá tín bolen, aur báqí [28] un ke kalám ko parkhen. 30 Lekin agar dúsre pás baithnewále par wahí utre, to [29] pahlá khámosh ho jáe. 31 Kyúnki tum sab

[11] Muq. If. 5. 19 aur Kul. 3. 16 aur Ya'q. 5. 13.
[12] Zab. 47. 7
[13] Báb 11. 24.
[14] 1 Taw. 16. 36. Naham 5. 13 aur 8. 6. Zab. 106. 48. Yarm. 11. 5 aur 28. 6. Muk. 5. 14; 7. 12 aur 19. 4. Muq. 2 Kur. 1. 20.
[15] If. 4. 14. 'Ibr. 5. 12, 13.
[16] Muq. Zab. 131. 2 aur Yas'. 28. 9 aur Rom. 16. 19. Dekho Mat. 18. 3.
[17] Báb 2. 6. If. 4. 13.
[18] Dekho Yúh. 10. 34.
[19] Muq. A'mál 2. 13.
[20] Muq. 'Ibr. 4. 12.
[21] Lúq. 17. 16.
[22] Yas'. 45. 14. Zak. 8. 23.
[23] If. 5. 19.
[24] Dekho áyat 6.
[25] Áyat 18.
[26] Áyát 5, 13, 27, 28. Báb 12. 10, 30.
[27] 2 Kur. 12 19 aur 13. 10. Muq. báb 12. 7.
[28] Muq. báb 12. 10 aur Aiy. 12. 11 aur 1 Yúh. 4. 1.
[29] Muq. 1 Thisa. 5. 19, 20.

a Yún. *rúhon.* b Yún. *ta'mír.*
c Yún. *jo náwáqif kí jagah ko bhar detá hai.*
d Yasha'yah 28. 11, 12; Istisná 28. 49.
e Yá *har ek ke pás.*

ke sab ek ek karke nubuwwat kar sakte ho, táki sab síkhen, aur sab ko nasíhat ho[a]; 32 aur nabíon kí rúhen nabíon ke tábi' hain; 33 kyúnki Khudá [30]abtarí ká nahín, balki aman ká bání hai.

Jaisá muqaddason kí [31]sárí kalísiyáon men hai, 34 [32]'auraten kalísiyá ke majma' men khámosh rahen, kyúnki unhen bolne ká hukm nahín; balki [33]tábi' rahen, jaisá [34]Tauret men bhí likhá hai[b]. 35 Aur agar kuchh síkhná cháhen, to ghar men apne apne shauhar se púchhen; kyúnki 'aurat ká kalísiyá ke majma' men bolná sharm kí bát hai. 36 Kyá Khudá ká kalám tum men se niklá? yá sirf tum hí tak pahunchá hai?

37 [35]Agar koí apne áp ko nabí yá rúhání samjhe, to yih ján le, ki jo báten main tumhen likhtá hún, wuh Khudáwand ke hukm hain. 38 Aur agar koí na jáne, to na jáne[c].

39 Pas, ai bháiyo, [36]nubuwwat karne kí árzú rakkho; aur zabánen bolne se mana' na karo. 40 Magar [37]sárí báten sháistagí aur [38]qaríne ke sáth 'amal men áen.

Masíh ke jí uthne kí shahádat aur subút.

15 [1]Ab, ai bháiyo, main tumhen wuhí khushkhabarí[d] jatáe detá hún [1]jo pahle de chuká hún, jise tum ne qabúl bhí kar liyá thá, aur [2]jis par qáim bhí ho; 2 usí ke wasíle se [3]tum ko naját bhí miltí hai, basharte ki wuh khushkhabarí[d] jo main ne tumhen dí thí [4]yád rakhte ho; [5]warna tumhárá ímán láná befáida húá. 3 Chunánchi [6]main ne sab se pahle tum ko wuhí bát pahunchá dí, jo mujhe pahunchí thí, ki Masíh [7]kitáb i muqaddas ke bamújib [8]hamáre gunáhon ke liye múá; 4 aur dafn húá; aur [9]tísre din [10]kitáb i muqaddas ke bamújib jí uthá; 5 aur [11]Kefá ko, aur us ke ba'd [12]un bárah ko dikhái diyá; 6 phir [13]pánch sau se ziyáda bháiyon ko ek sáth dikhái diyá, jin men se aksar ab tak maujúd hain, aur ba'z so gaye; 7 phir [14]Ya'qúb ko dikhái diyá; phir [15]sáre rasúlon ko; 8 aur sab se píchhe [16]mujh ko, jo goyá adhúre dinon kí paidáish hún, dikhái diyá. 9 Kyúnki [17]main rasúlon men sab se chhotá hún, balki rasúl kahláne ke láiq nahín, is liye ki [18]main ne Khudá kí kalísiyá ko satáyá thá. 10 Lekin jo kuchh hún, Khudá ke fazl se hún: aur us ká fazl jo mujh par húá, wuh befáida nahín húá; balki [19]main ne un sab se ziyáda mihnat kí: aur [20]yih merí taraf se nahín húí, balki Khudá ke fazl se jo mujh par thá. 11 Pas khwáh main hún, khwáh wuh hon, ham yihí manádí karte hain, aur isí par tum ímán bhí láe.

Murdon kí qiyámat ke munkiron ko jawáb.

12 Pas jab Masíh kí yih

[30] Muq. áyat 40.
[31] Dekho báb 7. 17.
[32] Muq. 1 Tím. 2. 11, 12.
[33] Dekho 1 Pat. 3. 1.
[34] Paid. 3. 16 (?). Muq. áyat 21.
[35] Muq. 2 Kur. 10. 7 aur 1 Yúh. 4. 6.
[36] Báb 12. 31.
[37] Muq. áyát 31, 33.
[38] Kul. 2. 5.
[1] Muq. 2 Tím. 2. 8. Dekho báb 3. 6.
[2] Rom. 5 2. Muq. 2 Kur. 1. 24 aur 1 Pat. 5. 12.
[3] Báb 1. 18.
[4] Báb 11. 2. Muq. 'Ibr. 3. 6, 14.
[5] Gal. 3. 4.
[6] Báb 11. 23. Gal. 1. 12.
[7] Yas'. 53. Dán. 9. 26. Zak. 13. 7. Muq. 1 Pat. 1. 11.
[8] Yúh. 1. 29. Gal. 1. 4. 'Ibr. 5. 1, 3. 1 Pat. 2. 24.
[9] Muq. Hús. 6. 2 aur Mat. 12. 40 aur Yúh. 2. 22.
[10] Zab. 16. 10. Yas'. 53. 10. Muq. A'mál 2. 25—32; 13. 33—35 aur 26. 22, 23.
[11] Lúq. 24. 34.
[12] Mar. 16. 14. Lúq. 24. 36. Yúh. 20. 19, 26. A'mál 10. 41.
[13] Mat. 28. 17 (?).
[14] Dekho A'mál 12. 17.
[15] Lúq. 24. 50. A'mál 1. 3, 4.
[16] Dekho báb 9. 1.
[17] If. 3. 7, 8. Muq. 2 Kur. 12. 11 aur 1 Tím. 1. 13—16.
[18] Dekho A'mál 8. 3.
[19] 2 Kur. 11. 23 aur 12. 11. Kul. 1. 29.
[20] Muq. báb 3. 6 aur 2 Kur. 3. 5 aur Fil. 2. 13. Dekho Mat. 10. 20.

a Yá *sab tasallí páen.*
b Paidáish 3. 16 ko dekho.
c N. *to wuh liház ke qábil nahín.*
d Yá *Injíl.*

manádí kí játí hai, ki wuh murdon men se jí uṭhá, to [21] tum men se ba'z kis tarah kahte hain, ki murdon kí qiyámat hai hí nahín? 13 Agar murdon kí qiyámat nahín, [22] to Masíh bhí nahín jí uṭhá: 14 aur agar Masíh nahín jí uṭhá, to hamárí manádí bhí befáida hai, aur tumhárá ímán bhí befáida; 15 balki ham Khudá ke jhúṭhe gawáh ṭhahre; kyúnki ham ne Khudá kí bábat yih gawáhí dí, ki [23] us ne Masíh ko jilá diyá, hálánki nahín jiláyá, agar bi'l farz murde nahín jí uṭhte. 16 Aur agar murde nahín jí uṭhte, to Masíh bhí nahín jí uṭhá: 17 aur agar Masíh nahín jí uṭhá, to tumhárá ímán befáida hai; [24] tum ab tak apne gunáhon men giriftár ho. 18 Balki jo [25] Masíh men so gaye hain, wuh bhí halák húe. 19 Agar ham sirf is hí zindagí men Masíh men ummed rakhte hain, to [26] sáre ádmíon se ziyáda badnasíb hain.

20 Lekin fi'l wáqi' [27] Masíh murdon men se jí uṭhá hai, aur jo so gaye hain, un men [28] pahlá phal húá. 21 Kyúnki jab [29] ádmí ke sabab se maut áí, to [30] ádmí hí ke sabab se murdon kí qiyámat bhí áí; 22 aur [31] jaise Ádam men sab marte hain, waise hí Masíh men sab zinda kiye jáenge. 23 Lekin har ek apní apní bárí se: pahlá phal Masíh; [32] phir Masíh ke áne par us ke log. 24 Is ke ba'd ákhirat hogí; us waqt wuh [33] sárí hukúmat aur sárá ikhtiyár aur qudrat nest karke, [34] bádsháhat ko Khudá, ya'ní Báp ke hawále kar degá. 25 Kyúnki [35] jab tak ki wuh sáre dushmanon ko apne pánwon tale na le áe, us ko bádsháhí karní zarúr hai. 26 Sab se pichhlá dushman jo [36] nest kiyá jáegá, wuh maut hai. 27 Kyúnki [37] Khudá ne sab kuchh us ke pánwon tale kar diyá hai. Magar jab wuh kahtá hai, ki Sab kuchh us ke tábi' kar diyá gayá, to záhir hai, ki jis ne sab kuchh us ke tábi' kar diyá, wuh alag rahá. 28 Aur jab [38] sab kuchh us ke tábi' ho jáegá, to Beṭá khud us ke tábi' ho jáegá, jis ne sab chízen us ke tábi' kar dín; táki [39] sab men Khudá hí sab kuchh ho.

29 Warna jo log murdon ke liye baptisma[a] lete hain, wuh kyá karenge? Agar murde jí uṭhte hí nahín, to phir kyún un ke liye baptisma[a] lete hain? 30 Aur [40] ham kyún har waqt khatre men paṛe rahte hain? 31 Ai bháiyo, mujhe [41] us fakhr kí qasam, jo hamáre Khudáwand Masíh Yisú' men tum par hai, [42] main har roz martá hún. 32 Agar [43] main insán kí tarah Ifisus men darindon se laṛá, to mujhe kyá fáida? Agar murde na jiláe jáenge, to [44] áo, kháen píen, kyúnki kal to mar hí jáenge. 33 [45] Fareb na kháo: [46] burí suhbaten achchhí 'ádaton ko bigáṛ detí hain. 34 [47] Rástbáz hone ke liye[b] hosh men áo, aur gunáh na karo; kyúnki [48] ba'z Khudá se náwáqif

[21] Muq. A'mál 23. 8 aur 2 Tim. 2. 18.
[22] 1 Thiss. 4. 14.
[23] Dekho A'mál 2. 24.
[24] Dekho Rom. 4. 25.
[25] 1 Thiss. 4. 16. Muk. 14. 13.
[26] Muq. báb 4. 9 aur 2 Tim. 3. 12.
[27] 2 Tím. 2. 8. 1 Pat. 1. 3.
[28] Áyat 23. Dekho A'mál 26. 23.
[29] Dekho Rom. 5. 12.
[30] Yúh. 11. 25. Rom. 6. 23.
[31] Muq. Rom. 5. 14—18.
[32] Áyat 52. 1 Thiss. 4. 16. Dekho Lúq. 14. 14 aur 1 Thiss. 2. 19.
[33] If. 1. 21.
[34] Muq. Dán. 7. 14, 27.
[35] Dekho Zab. 110. 1.
[36] 2 Tím. 1. 10. Muq. Muk. 20. 14 aur 21. 4.
[37] If. 1. 22. Dekho Zab. 8. 6 aur Mat. 11. 27 aur 28. 18.
[38] Fil. 3. 21.
[39] Muq. báb 3. 23 aur 11. 3.
[40] 2 Kur. 11. 26.
[41] 1 Thiss. 2. 19.
[42] Lúq. 9. 23. Dekho Rom. 8. 36.
[43] Muq. 2 Kur. 1. 8.
[44] Yas'. 22. 13. Muq. Yas'. 56. 12 aur Lúq. 12. 19.
[45] Ya'q. 1. 16.
[46] Muq. báb 5. 6.
[47] Dekho Rom. 13. 11.
[48] 1 Thiss. 4. 5.

a Yá *istibág*.
b Yá *rástbází se, yá jaisá munásib hai.*

[49] Báb 6. 5. Muq. báb 4. 14.

hain. [49] Main tumhen sharm diláne ko yih kahtá hún.

Murdon kí qiyámat ke tariqe ke báre men.

[50] Muq. Hiz. 37. 3.
[51] Yúh. 12. 24.
[52] Dán. 12. 3. Muq. Mat. 13. 43.
[53] Fil. 3. 21. Kul. 3. 4.
[54] Ya'q. 3. 15.

35 Ab koí yih kahegá, ki [50]Murde kis tarah jí uṭhte hain, aur kaise jism ke sáth áte hain? 36 Ai nádán, [51]tú khud jo kuchh botá hai, jab tak wuh na mare, zinda nahín kiyá játá: 37 aur jo tú botá hai, yih wuh jism nahín jo paidá honewálá hai; balki sirf dána hai, khwáh gehún ká, khwáh kisí âur chíz ká; 38 magar Khudá ne jaisá iráda kar liyá, waisá us ko jism detá hai; aur har ek bíj ko us ká kháss jism. 39 Sab gosht yaksán gosht nahín: balki ádmíon ká gosht âur hai: chaupáyon ká gosht âur; parandon ká gosht âur hai; machhliyon ká gosht âur. 40 Ásmání bhí jism hain, aur zamíní bhí: magar ásmáníon ká jalál âur hai, zamíníon ká âur. 41 Áftáb ká jalál âur hai, máhtáb ká jalál âur, sitáron ká jalál âur; kyúnki sitáre sitáre ke jalál men farq hai. 42 [52]Murdon kí qiyámat bhí aisí hí hai. Jism faná kí hálat men boyá játá hai; aur baqá kí hálat men jí uṭhtá hai: 43 behurmatí kí hálat men boyá játá hai; aur [53]jalál kí hálat men jí uṭhtá hai: kamzorí kí hálat men boyá játá hai; aur quwwat kí hálat men jí uṭhtá hai: 44 [54]nafsání jism boyá játá hai; aur rúhání jism jí uṭhtá hai. Jab nafsání jism hai, to rúhání jism bhí hai. 45 Chunánchi likhá bhí hai, ki [a]Pahlá ádmí, ya'ní Ádam, zinda nafs baná. [55]Pichhlá Ádam [56]zindagí bakhshnewálí rúh baná. 46 Lekin rúhání pahle na thá, balki nafsání thá; is ke ba'd rúhání húá. 47 [57]Pahlá ádmí zamín se, ya'ní [58]khákí, thá: [59]dúsrá ádmí ásmání hai. 48 Jaisá wuh khákí thá, waise hí âur khákí bhí hain; aur jaisá wuh ásmání hai, [60]waise hí âur ásmání bhí hain. 49 Aur [61]jis tarah ham us khákí kí súrat par húe, [62]usí tarah us ásmání kí súrat par bhí hon.

50 Ai bháiyo, merá matlab yih hai, ki [63]gosht aur khún [64]Khudá kí bádsháhat ká wáris nahín ho saktá, aur na faná baqá kí wáris ho saktí hai. 51 Dekho, main tum se bhed kí bát kahtá hun: [65]ham sab to nahín soenge, [66]magar sab badal jáenge; 52 aur yih ek dam men, ek pal men, pichhlá narsingá phúnkte hí, hogá: kyúnki [67]narsingá phúnká jáegá, aur [68]murde gairfání hálat men uṭhenge, aur ham badal jáenge. 53 Kyúnki zarúr hai ki yih fání jism baqá ká jáma pahine, aur [69]yih marnewálá jism hayát i abadí ká jáma pahine. 54 Aur jab yih fání jism baqá ká jáma pahin chukegá, aur yih marnewálá jism hayát i abadí ká jáma pahin chukegá, to wuh qaul púrá hogá jo likhá hai, ki [b][70]Maut fath ká

a Paidáish 2. 7. b Yasha'yáh 25. 8.

[55] Rom. 5. 14.
[56] Yúh. 5. 21. Muq. Yúh. 6. 33, 39, 40, 54, 57 aur Rom. 8. 2, 10.
[57] Yúh. 3. 31.
[58] Muq. Paid. 2. 7 aur 3. 19.
[59] Yúh. 3. 13, 31.
[60] Muq. Fil. 3. 20.
[61] Paid. 5. 3.
[62] Dekho Rom. 8. 29.
[63] Dekho Mat. 16. 17.
[64] Muq. Yúh. 3. 3, 5.
[65] 1 Thiss. 4. 15, 17.
[66] Fil. 3. 21.
[67] Mat. 24. 31. 1 Thiss. 4. 16. Muq. Yas'. 27. 13 aur Zak. 9. 14.
[68] Yúh. 5. 25, 28. Muq. Lúq. 20. 36.
[69] Muq. 2 Kur. 5. 2—4.
[70] Muq. 'Ibr. 2. 14, 15 aur Muk. 20. 14 aur 21. 4.

[71] Hús. 13. 14.
[72] Rom. 4. 15; 5. 13 aur 7. 5, 8, 13.
[73] Muq. Rom. 8. 37 aur 1 Yúh. 5. 4.
[74] 2 Pat. 3. 14.
[75] Báb 16. 10. Yarm. 48. 10. Yúh. 6. 28.
[76] Muq. Gal. 6. 9. Dekho báb 3. 8.

luqma ho gayí. 55 [71]Ai maut, terí fath kahán rahí? Ai maut, terá dank kahán rahá? 56 Maut ká dank gunáh hai; aur [72]gunáh ká zor sharí'at hai: 57 magar Khudá ká shukr hai, jo hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ke wasíle se [73]ham ko fath bakhshtá hai. 58 [74]Pas, ai mere 'azíz bháiyo, sábitqadam aur qáim raho, aur [75]Khudáwand ke kám men hamesha afzáish karte raho, kyúnki yih jánte ho, ki [76]tumhárí mihnat Khudáwand men befáida nahín hai.

Yarúshalem ke Masíhíon ke liye chandá karne kí bábat.

[1] Dekho A'mál 24. 17.
[2] A'mál 20. 7. Muq. Muk. 1. 10.
[3] 2 Kur. 8. 3, 11.
[4] 2 Kur. 9. 3.
[5] Muq. 2 Kur. 8. 18, 19.
[6] Dekho báb 4. 19.
[7] Dekho A'mál 16. 9.
[8] A'mál 19. 21.
[9] Áyat 11. Dekho A'mál 15. 3.

16 1 Ab us [1]chande kí bábat jo muqaddason ke liye kiyá játá hai, jaisá main ne Galatiya kí kalísiyáon ko hukm diyá, waisá hí tum bhí karo. 2 [2]Hafte ke pahle din, tum men se har shakhs [3]apní ámadaní ke muwáfiq kuchh apne pás rakh chhorá kare, [4]táki mere áne par chande na karne paren. 3 Aur jab main áúngá, to [5]jinhen tum manzúr karoge un ko main khatt dekar bhej dúngá, ki tumhárí khairát[a] Yarúshalem ko pahunchá den. 4 Aur agar merá bhí jáná munásib húá, to wuh mere sáth hí jáenge. 5 Aur [6]main [7]Makiduniya hokar tumháre pás áúngá; kyúnki [8]mujhe Makiduniya hokar jáná to hai hí; 6 magar rahún sháyad tumháre hí pás; aur járá bhí tumháre hí pás kátún, táki [9]jis taraf main jáná cháhún, tum mujhe us taraf rawána kar do. 7 Kyúnki main ab [10]ráh men tum se muláqát karní nahín cháhtá; balki mujhe ummed hai ki [11]Khudáwand ne cháhá, to kuchh 'arse tumháre pás rahúnga. 8 Lekin main [12]'Íd i Pintekust tak Ifisus men rahúngá; 9 kyúnki mere liye ek wasí' aur kárámad [13]darwáza khulá hai, aur [14]mukhálif bahut se hain.

Mukhtalif nasíhaten, aur salám, aur du'á.

10 [15]Agar Tímuthiyus á jáe, to khayál rakhná, ki wuh tumháre pás bekhauf rahe; kyúnki [16]wuh merí tarah [17]Khudáwand ká kám kartá hai: 11 pas [18]koí use haqír na jáne: balki [19]us ko [20]sahíh salámat is taraf rawána karná, ki mere pás á jáe; kyúnki main muntazir hún ki wuh bháiyon samet áe. 12 Aur bháí [21]Apullos se main ne bahut iltimás kiyá, ki tumháre pás bháiyon ke sáth jáe: magar is waqt jáne par wuh mutlaq rází na húá; lekin jab us ko mauqa' milegá, to jáegá.

13 [22]Jágte raho, [23]ímán men qáim raho, [24]mardánagí karo, [25]mazbút ho. 14 [26]Jo kuchh karte ho, mahabbat se karo.

15 Ai bháiyo, tum [27]Stifanás ke khándán ko jánte ho, ki wuh [28]Akhaya ke pahle phal hain, aur [29]muqaddason kí khidmat ke liye musta'idd rahte hain. 16 Pas main tum se iltimás kartá hún, [30]ki aise logon ke tábi' raho, balki har

[10] Muq. 2 Kur. 1. 15, 16.
[11] Báb 4. 19. A'mál 18. 21. Ya'q. 4. 15.
[12] Dekho A'mál 2. 1.
[13] Dekho A'mal 14. 27.
[14] A'mál 19. 9.
[15] Báb 4. 17. Muq. 2 Kur. 1. 1.
[16] Rom. 16. 21. 1 Thiss. 3. 2. Muq. Fil. 2. 20, 22.
[17] Dekho báb 15. 58.
[18] 1 Tím. 4. 12. Muq. Tit. 2. 15.
[19] Áyat 6.
[20] A'mál 15. 33.
[21] Dekho A'mál 18. 24.
[22] Dekho Mat. 24. 42.
[23] Gal. 5. 1. Fil. 1. 27 aur 4. 1. 1 Thiss. 3. 8. 2 Thiss. 2. 15. Dekho báb 15. 1.
[24] 1 Sam. 4. 9. 2 Sam. 10. 12. Yas'. 46. 8.
[25] If. 3. 16. Muq. If. 6. 10 aur Kul. 1. 11.
[26] Báb 14. 1
[27] Báb 1. 16.
[28] Muq. Rom. 16. 5.
[29] Dekho Rom. 15. 31.
[30] 1 Thiss. 5. 12. 'Ibr. 13. 17.

a Yún. *tumhárá fazl.*

ek ke jo is kám aur mihnat men sharík hai. 17 Aur main Stifanás aur Furtúnátus aur Akhayikus ke áne se khush hún: kyúnki [31]jo tum se rah gayá thá, unhon ne púrá kar diyá; 18 aur unhon ne merí aur tumhárí [32]rúh ko táza kiyá: pas [33]aison ko máno.

19 Asiya kí kalísiyáen tum ko salám kahtí hain. [34]Akwila aur Priska, [35]us kalísiyá samet jo un ke ghar men hai, tumhen Khudáwand men bahut bahut salám kahte hain. 20 Sáre bháí tumhen salám kahte hain: [36]pák bosa lekar ápas men salám karo.

21 [37]Main Paulus apne háth se salám likhtá hún. 22 Jo koí Khudáwand ko 'azíz nahín rakhtá, [38]mal'ún ho. [39]Hamárá Khudáwand ánewálá hai. 23 [40]Khudáwand Yisú' Masíh[a] ká fazl tum par hotá rahe. 24 Merí mahabbat Masíh Yisú' men tum sab se rahe. Ámín[b].

[31] Fil. 2. 30. Muq. 2 Kur. 11. 9 aur Filemon 13.
[32] 2 Kur. 7. 13. Muq. Rom. 15. 32 aur Filemon 7, 20.
[33] Fil. 2. 29. 1 Thiss. 5. 12.
[34] Dekho A'mál 18. 2.
[35] Dekho Rom. 16. 5.
[36] Dekho Rom. 16. 16.
[37] Kul. 4. 18. 2 Thiss. 3. 17. Muq. Rom. 16. 22 aur Gal. 6. 11 aur Filemon 19.
[38] Dekho Rom. 9. 3 (hásh:).
[39] Muq. Fil. 4. 5 aur Yahúdáh 14.
[40] Rom. 16. 20.

KURINTHÍON KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ

DÚSRÁ KHATT

Du'á e khair.

I 1 Paulus kí taraf se, jo [1]Khudá kí marzí se [2]Masíh Yisú' ká rasúl hai, aur [3]bháí Tímuthiyus kí taraf se, Khudá kí us kalísiyá ke nám, jo Kurinthus men hai, aur tamám Akhaya ke [4]sab muqaddason ke nám.

2 [5]Hamáre Báp Khudá aur Khudáwand Yisú' Masíh kí taraf se tumhen fazl aur itmínán hásil hotá rahe.

Khudá kí tasallí par Paulus ká shukríya.

3 [6, 7]Hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ke Khudá aur Báp kí hamd ho, jo rahmaton ká Báp, aur [8]har tarah kí tasallí ká Khudá hai; 4 [9]wuh hamárí sab musíbaton men ham ko tasallí detá hai, táki ham us tasallí ke sabab jo Khudá hamen bakhshtá hai, un ko bhí tasallí de saken, jo kisí tarah kí musíbat men hain. 5 Kyúnki [10]jis tarah Masíh ke dukh ham ko ziyáda pahunchte hain, usí tarah hamárí tasallí bhí Masíh ke wasíle se ziyáda hotí hai. 6 [11]Agar ham musíbat uṭháte hain, to tumhárí tasallí aur naját ke

[1] Dekho 1 Kur. 1. 1.
[2] If. 1. 1. Kul. 1. 1. 1 Tím. 1. 1. 2 Tím. 1. 1. Tit. 1. 1. Muq. Rom. 1. 1 aur Gal. 1. 1.
[3] Dekho 1 Thiss. 3. 2.
[4] Fil. 1. 1. Kul. 1. 2.
[5] Dekho Rom. 1. 7.
[6] If. 1. 3. 1 Pat. 1. 3.
[7] Dekho Rom. 15. 6.
[8] Rom. 15. 5.
[9] Muq. Yas'. 51. 12 aur 66. 13.
[10] Muq. báb 4. 10 aur Fil. 3. 10 aur Kul. 1. 24.
[11] 2 Tím. 2. 10. Muq. báb 4. 15 aur 12. 15 aur If. 3. 13.

a N. *Masíh* na dárad.
b N. *Ámín* na dárad.

wáste; aur agar tasallí páte hain, to tumhárí tasallí ke wáste, jis ki tásír se tum sabr ke sáth un dukhon kí bardásht kar lete ho, jo ham bhí sahte hain: **7** aur hamárí ummed tumháre báre men mazbút hai; kyúnki ham jánte hain, ki [12]jis tarah tum dukhon men sharík ho, usí tarah tasallí men bhí ho. **8** Ai bháiyo, ham nahín cháhte ki tum [13]us musíbat se náwáqif raho jo Ásiya men ham par parí, ki ham hadd se ziyáda aur táqat se báhar past ho gaye, yahán tak ki ham ne zindagí se bhí háth dho liye: **9** balki apne úpar maut ke hukm ká yaqín kar chuke the, táki [14]apná bharosá na rakkhen, [15]balki Khudá ká, [16]jo murdon ko jilátá hai: **10** chunánchi [17]usí ne ham ko aisí barí halákat se chhuráyá, aur chhuráegá: aur [18]ham ko us se yih ummed hai, ki áge ko bhí chhurátá rahegá; **11** [19]agar tum bhí milkar du'á se hamárí madad karoge, táki [20]jo ni'mat ham ko bahut logon ke wasíle se milí, us ká shukr bhí bahut se log hamárí taraf se karen.

12 Kyúnki ham ko [21]apne dil[a] kí is gawáhí par fakhr hai, ki hamárá chálchalan dunyá men, aur khásskar tum men, [22]jismání hikmat ke sáth nahín, balki Khudá ke fazl ke sáth, ya'ní aisí pákízagí aur [23]safái ke sáth rahá, jo Khudá ke láiq hai. **13** Ham áur báten tumhen nahín likhte, siwá un ke jinhen tum parhte yá mánte ho, aur mujhe ummed hai ki ákhir tak mánte rahoge: **14** chunánchi tum men se kitnon hí ne mán bhí liyá hai, ki [24]ham tumháre fakhr hain, jis tarah [25]hamáre Khudáwand Yisú' ke din [26]tum bhí hamáre fakhr hoge.

Kurinthus áne men Paulus ke der karne kí wajh.

15 Aur isí bharose par [27]main ne yih iráda kiyá thá, ki pahle tumháre pás áún, táki tumhen [28]ek áur [29]ni'mat mile; **16** aur tumháre pás hotá húá [30]Makiduniya ko jáún, aur Makiduniya se phir tumháre pás áún, aur tum mujhe Yahúdiya kí taraf rawána kar do. **17** Pas main ne jo yih iráda kiyá thá, to kyá talawwun-mizájí se kiyá thá? yá jin báton ká qasd kartá hún, kyá [31]jismání taur par kartá hún, ki hán hán bhí karún, aur nahín nahín bhí karún? **18** [32]Khudá kí sachchái kí qasam, ki [33]hamáre us kalám men jo tum se kiyá játá hai, hán aur nahín dono pái nahín játín. **19** Kyúnki [34]Khudá ká Betá Yisú' Masíh[b] jis kí manádí ham ne, ya'ní main ne, aur [35]Silwánus, aur Tímuthiyus ne tum men kí, us men hán aur nahín dono na thín[c], balki [36]us men hán hí hán húí; **20** kyúnki [37]Khudá ke jitne wa'de hain, wuh sab us men hán ke sáth hain; isí liye ís ke zarí'e se [38]Ámín bhí húí, táki hamáre wasíle se Khudá ká jalál záhir ho. **21** Aur jo ham ko tumháre sáth Masíh men

[12] Dekho Rom. 8. 17.
[13] A'mál 19. 23. 1 Kur. 15. 32.
[14] Lúq. 18. 9.
[15] Zab. 2. 12; 25. 2 aur 26. 1. Yarm. 17. 7, wag:
[16] Báb 4. 14.
[17] Dekho Rom. 15. 31.
[18] 1 Tím. 4. 10.
[19] Muq. A'mál 12. 5 aur Rom. 15. 30 aur Fil. 1. 19 aur Filemon 22.
[20] Muq. báb 4. 15 aur 9. 11, 12.
[21] Muq. 1 Thiss. 2. 10. Dekho A'mál 23. 1.
[22] 1 Kur. 2. 4, 13.
[23] Báb 2. 17 aur 4. 2.
[24] Muq. báb 5. 12 aur 9. 3.
[25] Dekho 1 Kur. 1. 8.
[26] 1 Kur. 9. 15. Fil. 2. 16 aur 4. 1. 1 Thiss. 2. 19, 20.
[27] Dekho 1 Kur. 4. 19.
[28] Muq. A'mál 18. 1—18.
[29] Muq. Rom. 1. 11.
[30] A'mál 19. 21. Muq. 1 Kur. 16. 5—7.
[31] Báb 10. 2 3.
[32] Dekho 1 Kur. 1. 9.
[33] Muq. báb 2. 17.
[34] Dekho Mat. 14. 33.
[35] A'mál 15. 22.
[36] Muq. 'Ibr. 13. 8.
[37] Muq. Rom. 15. 8 aur 'Ibr. 10. 23.
[38] Muq. Muk. 3. 14. Dekho 1 Kur. 14. 16.

a Yá *kánshans.*

b N. *Masíh Yisú'.*
c Yún. *wuh hán aur nahín dono na húá.*

qáim kartá hai, aur jis ne ham ko [39]masah kiyá, wuh Khudá hai; 22 jis ne ham par [40]muhr bhí kí, aur [41]bai'áne men Rúh ko hamáre dilon men diyá.
23 [42]Main Khudá ko gawáh[a] kartá hún, ki main ab tak Kurinthus men [43]is wáste nahín áyá, ki mujhe tum par rahm átá thá. 24 Yih nahín, ki ham ímán ke báre men tum par [44]hukúmat jatáte hain, balki khushí men tumháre madadgár hain: kyúnki tum [45]ímán hí se qáim rahte ho.

2 1 Main ne apne dil men yih qasd kiyá thá, [1]ki phir tumháre pás gamgín hokar na áún. 2 Kyúnki [2]agar main tum ko gamgín karún, to mujhe kaun khush karegá, siwá us ke jo mere sabab se gamgín húá? 3 Aur main ne tum ko wuhí bát likhí thí, táki aisá na ho ki mujhe ákar jin se khush honá cháhiye thá main un ke sabab se gamgín hún; kyúnki [3]mujhe tum sab par is bát ká bharosá hai, ki jo merí khushí hai, wuhí tum sab kí hai. 4 Kyúnki main ne barí musíbat aur dilgírí kí hálat men, [4]bahut se ánsú bahá bahákar, tum ko likhá thá; lekin is wáste nahín ki tum ko gam ho, balki is wáste ki tum us barí mahabbat ko ma'lúm karo, jo mujhe tum se hai.

Tauba ke ba'd khatákár ko phir shámil karne kí hidáyat.

5 Aur [5]agar koí shakhs gam ká bá'is húá hai, to [6]mere hí gam ká nahín, balki (táki us par ziyáda sakhtí na karún,) kisí qadr tum sab ke gam ká bá'is húá. 6 [7]Yihí sazá, jo us ne aksaron kí taraf se pái, aise shakhs ke wáste káfí hai. 7 Pas bajáe is ke yihí bihtar hai, ki [8]us ká qusúr mu'áf karo, aur tasallí do, táki wuh gam kí kasrat se tabáh na ho. 8 Is liye main tum se iltimás kartá hún, ki us ke báre men mahabbat ká fatwá do. 9 Kyúnki main ne is wáste bhí likhá thá, ki [9]tumhen ázmá lún, ki sárí báton men [10]farmánbardár ho, yá nahín. 10 Jise tum kuchh mu'áf karte ho, use main bhí mu'áf kartá hún: kyúnki jo kuchh main ne mu'áf kiyá, agar kiyá, to Masíh ká qáim maqám hokar[b] tumhárí khátir mu'áf kiyá; 11 táki Shaitán ká ham par dánw na chale, kyúnki [11]ham us ke hílon se náwáqif nahín.

Apní khidmat ke báre men Rasúl ká fikr aur tasallí.

12 Aur jab [12]main Masíh kí khushkhabarí dene ko Troás men áyá, aur Khudáwand men mere liye [13]darwáza khul gayá, 13 to [14]merí rúh ko árám na milá, is liye ki main ne apne bhái Titus ko na páyá: pas un se rukhsat hokar Makiduniya ko chalá gayá. 14 Magar [15]Khuda ká shukr hai, jo [16]Masíh men ham ko hamesha asíron kí tarah gasht karátá hai[c], aur apne 'ilm kí [17]khushbú hamáre wasíle se har jagah phailátá hai[d]. 15 Kyúnki ham

[39] Muq. 1 Yuh. 2. 20, 27.
[40] If. 1. 13 aur 4. 30.
[41] Báb 5. 5. If. 1. 14. Dekho Rom. 8. 16
[42] Muq. Gal. 1. 20. Dekho Rom. 1. 9.
[43] Báb 2. 1, 3. Dekho 1 Kur. 4. 21.
[44] 1 Pat. 5. 3. Muq. Mat. 23. 8—10.
[45] Rom. 11. 20. Dekho 1 Kur. 15. 1.
[1] Báb 1. 23. Muq. báb 12. 20, 21 aur 13. 10.
[2] Muq. báb 7. 8.
[3] Báb 8. 22. Gal. 5. 10. 2 Thiss. 3. 4. Muq. báb 7. 16.
[4] Báb 7. 8, 12. Dekho A'mál 20. 19.
[5] Muq. 1 Kur. 5. 1, 2.
[6] Muq. Gal. 4. 12.
[7] 1 Kur. 5. 4, 5. Muq. báb 7. 11.
[8] Gal. 6. 1. Muq. If. 4. 32.
[9] Muq. Fil. 2. 22.
[10] Báb 7. 15 aur 10. 6.
[11] Dekho 1 Pat. 5. 8.
[12] A'mál 16. 8 aur 20. 6.
[13] Dekho A'mál 14. 27.
[14] Báb 7. 5.
[15] Báb 8. 16 Muq. báb 9. 15. Dekho Rom. 6. 17
[16] Muq. Kul. 2. 15 (Yún.).
[17] If. 5. 2. Fil. 4. 18. Muq. Gaz. 1. 3.

a Yún. *apní ján par gawáh.*
b Yá *Masíh ke huzúr.*
c Yá *ham ko hamesha fathmandí ke gasht men liye phirtá hai.*
d Yún. *záhir kartá hai.*

Khudá ke nazdík [18]naját pánewálon aur [19]halák honewálon dono ke liye, Masíh kí khushbú hain; 16 [20]ba'z ke wáste to marne ke liye maut kí bú, aur [20]ba'z ke wáste jíne ke liye zindagí kí bú hain. Aur [21]kaun in báton ke láiq hai? 17 kyúnki ham un bahut logon kí mánind nahín, jo [22]Khudá ke kalám men ámezish karte hain; balki dil kí safáí se, aur Khudá kí taraf se, Khudá ko házir jánkar Masíh men bolte hain.

Puráne 'ahd kí díní khidmat par naye 'ahd kí khidmat kí fauqíyat.

3 1 [1]Kyá ham phir apní neknámí jatání shurú' karte hain? yá ham ko [2]ba'z kí tarah [3]neknámí ke khatt tumháre pás láne, yá tum se lene kí hájat hai? 2 [4]Hamárá jo khatt hamáre dilon par likhá húá hai, wuh tum ho, aur use sab ádmí jánte aur parhte hain: 3 záhir hai, ki tum Masíh ká wuh khatt ho, jo ham ne khádimon ke taur par likhá; siyáhí se nahín, balki [5]zinda Khudá ke Rúh se; [6]patthar kí takhtíon par nahín, balki [7]gosht kí, ya'ní [8]dil kí takhtíon par. 4 [9]Ham Masíh kí ma'rifat Khudá par aisá hí bharosá rakhte hain: 5 [10]yih nahín ki ba zát i khud ham is láiq hain, ki apní taraf se kuchh khayál bhí kar saken; balki [11]hamárí liyáqat Khudá kí taraf se hai; 6 jis ne ham ko [12]naye 'ahd ke [13]khádim hone ke láiq bhí kiyá: [14]lafzon[a] ke khádim nahín, balki rúh ke; kyúnki lafz[a] már dálte hain, magar [15]rúh zinda kartí hai. 7 Aur jab [16]maut ká wuh 'ahd jis ke hurúf pattharon par khode gaye the[b], aisá jalálwálá húá, [17]ki baní Isráíl Músá ke chihre par, us jalál ke sabab se jo us ke chihre par thá, gaur se nazar na kar sake; hálánki wuh [18]ghattá játá thá; 8 to rúh ká 'ahd[c] to zarúr hí jalálwálá[d] hogá. 9 Kyúnki jab [19]mujrim thahránewálá 'ahd[e] jalálwálá[d] thá, to [20]rástbází ká 'ahd[c] to zarúr hí jalálwálá hogá. 10 Balki is súrat men wuh jalálwálá is báre hí jalál ke sabab se bejalál thahrá. 11 Kyúnki jab mitnewálí chíz jalálwálí thí, to báqí rahnewálí chíz to zarúr hí jalálwálí hogí.

12 Pas ham aisí ummed karke, [21]barí dilerí se bolte hain; 13 aur Músá kí tarah nahín hain, [22]jis ne apne chihre par niqáb dálí[f], táki baní Isráíl us mitnewálí chíz ke anjám ko na dekh saken: 14 lekin [23]un ke khayálát [24]kasíf ho gaye: kyúnki áj tak [25]puráne 'ahdnáme ke [26]parhte waqt, un ke dilon par wuhí parda pará rahtá hai; aur[g] wuh Masíh men uth játá hai. 15 Magar áj tak jab kabhí Músá kí kitáb parhí játí hai, to un ke dil par parda pará rahtá hai. 16 Lekin jab

[18] Dekho 1 Kur. 1. 18.
[19] Báb. 4. 3.
[20] Muq. Lúq. 2. 34 aur Yúh. 9. 39 aur 1 Pat. 2. 7, 8.
[21] Báb 3. 5, 6.
[22] Báb 4. 2. Muq. báb 1. 18.
[1] Báb 5. 12; 10. 12 aur 12. 11.
[2] Muq. báb 11. 4.
[3] Muq. A'mál 18. 27 aur 1 Kur. 16. 3.
[4] Muq. 1 Kur. 9. 2.
[5] Dekho Mat. 16. 16.
[6] Khur. 24. 12. Ist. 4. 13, wag:
[7] Hiz. 11. 19 aur 36. 26. Muq. Yarm. 31. 33 aur 'Ibr. 8. 10.
[8] Amsál 3. 3 aur 7. 3. Yarm. 17. 1.
[9] If. 3. 12.
[10] Muq. If. 2. 8.
[11] Dekho 1 Kur. 15. 10.
[12] Yar. 31. 31. Lúq. 22. 20. 1 Kur. 11. 25. 'Ibr. 8. 8, 13. Muq. áyat 14 aur 'Ibr. 9. 15.
[13] If. 3. 7. Kul. 1. 23, 25. Muq. báb 4. 1 aur 5. 18 aur 1 Tím. 1. 12.
[14] Dekho Rom. 2. 27 (hásh:).
[15] Muq. Yúh. 6. 63 aur Rom. 8. 2.
[16] Áyat 9. Dekho Rom. 4. 15.
[17] Áyat 13. Khur. 34. 29—35.
[18] 1 Kur. 13. 8, 10.
[19] Áyat 7. Muq. 'Ibr. 12. 18—21.
[20] Báb 11. 15.
[21] Báb 7. 4. If. 6. 19.
[22] Áyat 7.
[23] Muq. báb 4. 4 aur Rom. 11. 25.
[24] Dekho Mar. 6. 52.
[25] Muq. áyat 6.
[26] A'mál 13. 15 aur 15. 21.

a Yún. *harf.*
b Yún. *maut kí wuh khidmat jo harfon men pattharon par khudí húí thí.*
c Yún. *kí khidmat.* d Yún. *jalál.*
e Yún. *thahránewálí khidmat.*
f Yá *parda dálá.*
g N. *aur záhir nahín húá ki.*

kabhí [27] un ká dil Khudáwand kí taraf phiregá, to [28] wuh parda uṭh jáegá. 17 Aur wuh Khudáwand Rúh hai: aur jahán kahín [29] Khudáwand ká Rúh hai, wahán [30] ázádí hai. 18 Magar jab ham sab ke beniqáb chihron se [31] Khudáwand ká jalál is tarah mun'akis hotá hai[a], [32] jis tarah áíne men, to us Khudáwand ke wasíle se jo Rúh hai, [33] ham usí jalálí súrat men [34] darja ba darja badalte játe hain.

Apní díní khidmat men Paulus kí sachchái aur ján-nisárí.

4 1 Pas jab [1] ham par aisá rahm húá, ki hamen [2] yih khidmat milí, to ham himmat nahín hárte: 2 balki ham ne [3] sharm kí poshída báton ko tark kar diyá, aur makkárí kí chál nahín chalte, na [4] Khudá ke kalám men ámezish karte hain; balki [5] haqq záhir karke Khudá ke rú ba rú har ek ádmí ke dil[b] men [6] apní nekí biṭháte hain. 3 Aur [7] agar hamárí khushkhabarí[c] par parda pará hai, to [8] halák honewálon hí ke wáste pará hai: 4 ya'ní un beímánon ke wáste, jin kí 'aqlon ko [9] is jahán ke khudá ne [7] andhá kar diyá hai, táki Masíh [10] jo Khudá kí súrat hai, us ke [11] jalál kí khushkhabarí[c] kí [12] raushní un par na pare. 5 Kyúnki [13] ham apní nahín, balki Masíh Yisú' kí manádí karte hain, ki wuh Khudáwand hai; aur [14] apne haqq men yih kahte hain, ki Yisú' kí khátir tumháre gulám hain. 6 Is liye ki Khudá hí hai, jis ne farmáyá, ki [15] Táríkí men se núr chamke; aur [16] wuhí hamáre dilon men chamká, táki [17] Khudá ke jalál kí pahchán ká núr Yisú'[d] Masíh ke chihre se jalwagar ho.

7 Lekin hamáre pás yih khazána [18] miṭṭí ke bartanon men rakkhá hai, [19] táki yih hadd se ziyáda qudrat hamárí taraf se nahín, balki Khudá kí taraf se ma'lúm ho. 8 Ham [20] har taraf se musíbat to uṭháte hain, lekin láchár nahín hote; hairán to hote hain, magar náummed nahín hote; 9 satáe to játe hain, magar [21] akele nahín chhore játe; [22] giráe to játe hain, lekin halák nahín hote; 10 [23] ham har waqt apne badan men Yisú' kí maut[e] liye phirte hain, [24] táki Yisú' kí zindagí bhí hamáre badan men záhir ho. 11 Kyúnki ham jíte jí Yisú' kí khátir hamesha maut ke hawále kiye játe hain, táki Yisú' kí zindagí bhí hamáre fání jism men záhir ho. 12 Pas [25] maut to ham men asar kartí hai, aur zindagí tum men. 13 Aur chúnki ham men [26] wuhí ímán kí rúh hai, jis kí bábat likhá hai, ki [f] Main ímán láyá, aur isí liye bolá; pas ham bhí ímán láe, aur isí liye bolte hain; 14 kyúnki ham jánte hain, ki [27] jis ne Khudáwand Yisú' ko jiláyá, [28] wuh ham ko bhí Yisú' ke sáth shámil jánkar jiláegá, aur [29] tumháre sáth apne sámne házir karegá. 15 Is liye ki [30] sárí chízen tum-

a Yá *jab ham sab, beniqáb chihron se, Khudáwand ke jalál ko is tarah dekhte hain.*
b Yá *kánshans.*
c Yá *Injíl.*
d N. *Yisú'* na dárad.
e Yún. *ká már dálá jáná.*
f Zabúr 116. 10.

[27] Rom. 11. 23. Muq. Khur. 34. 34.
[28] Muq. Yas'. 25. 7.
[29] Yas'. 61. 1, 2. Muq. Gal. 4. 6.
[30] Gal. 5. 1, 13. Dekho Yúh. 8. 32.
[31] Báb 4. 4, 6. 1 Tím. 1. 11. Dekho Yúh. 17. 24.
[32] Dekho 1 Kur. 13. 12.
[33] Rom. 8. 29. 1 Kur. 15. 49. 1 Yúh. 3. 2, wag:
[34] Muq. Zab. 84. 7.
[1] 1 Kur. 7. 25. 1 Tím. 1. 13.
[2] Dekho báb 3. 6.
[3] Dekho Rom. 6. 21
[4] Báb 2. 17.
[5] Báb 6. 7 aur 7. 14.
[6] Báb 5. 11, 12.
[7] Muq. báb 3. 14.
[8] Báb 2. 15. 1 Kur. 1. 18. 2 Thiss. 2. 10. Muq. Mat. 13. 15.
[9] Dekho Yúh. 12. 31.
[10] Kul. 1. 15. Muq. Fil. 2. 6 aur 'Ibr. 1. 3.
[11] Dekho báb 3. 18.
[12] Áyat 6. Dekho A'mál 26. 18.
[13] Muq. 1 Thiss. 2. 6.
[14] 1 Kur. 9. 19. Dekho báb 1. 24.
[15] Paid. 1. 3.
[16] 2 Pat. 1. 19.
[17] Áyat 4.
[18] 2 Tím. 2. 20. Muq. báb 5. 1 aur Aiy. 10. 9 aur 13. 12 aur Nauha 4. 2.
[19] 1 Kur. 2. 5. Muq. Qáz. 7. 2.
[20] Báb 7. 5. Muq. Zab. 129. 2.
[21] 'Ibr. 13. 5. Muq. Ist. 4. 31.
[22] Zab. 37. 24. Amsál 24. 16. Mík. 7. 8.
[23] Báb 6. 9. 1 Kur. 4. 9 aur 15. 31. Muq. báb 1. 5, 9 aur Rom. 6. 5 aur 8. 36.
[24] 2 Tím. 2. 11. Muq. Rom. 5. 10 aur 6. 8.
[25] Muq. báb 13. 9.
[26] 1 Kur. 12. 9. 2 Pat. 1. 1.
[27] 1 Thiss. 4. 14. Dekho A'mál 2. 24.
[28] Báb 1. 9.
[29] Muq. Yahúdáh 24.
[30] Muq. báb 1. 6. Dekho Rom. 8. 28.

[31] Muq. báb 1. 11 aur 9. 11, 12.
[32] Báb 8. 19.

háre wáste hain, táki bahut se logon ke sabab [31] fazl ziyáda hokar [32] Khudá ke jalál ke liye shukrguzárí bhí baṛháe.

Jismání taklífon men ásmání watan kí ummed.

[33] Dekho A'mál 20. 24.
[34] Dekho Rom. 7. 22.
[35] Muq. Yas'. 40. 30, 31. Dekho Rom. 12. 2.
[36] Rom. 8. 18. 1 Pat. 1. 6 aur 5. 10. Muq. Zab. 30. 5 aur Yas'. 54. 7.
[37] Báb 5. 7. Rom. 8. 24. 'Ibr. 11. 1, 13.

16 Is liye ham himmat nahín hárte; balki [33] go hamárí záhirí insáníyat záil hotí játí hai, phir bhí [34] hamárí bátiní insáníyat roz ba roz [35] nayí hotí játí hai. 17 Kyúnki [36] hamárí [a] dam bhar kí halkí sí musíbat hamáre liye az hadd bhárí aur abadí jalál paidá kartí játí hai; 18 [37] jis hál men ki ham dekhí húí chízon par nahín, balki andekhí chízon par nazar karte hain: kyúnki dekhí húí chízen chandroza hain; magar andekhí chízen abadí hain.

[1] 2 Pat. 1. 13, 14. Yas'. 38. 12.
[2] Dekho báb 4. 7.
[3] Mar. 14. 58.
[4] Rom. 8. 23.
[5] Muq. 1 Kur. 15. 53, 54.
[6] 1 Kur. 15. 54.
[7] Muq. Rom. 8. 23. Dekho báb 1. 22.

5 1 Kyúnki ham jánte hain, ki jab hamárá [1] khaime ká ghar [2] jo zamín par hai giráyá jáegá, to ham ko Khudá kí taraf se ásmán par ek aisí 'imárat milegí, [3] jo háth ká baná húá ghar nahín, balki abadí hai. 2 Chunánchi [4] ham is men karáhte hain; aur barí árzú rakhte hain, ki apne ásmání ghar se [5] mulabbas ho jáen: 3 táki mulabbas hone ke bá'is nange na páe jáen. 4 Kyúnki ham is khaime men rahkar bojh ke máre karáhte hain; is liye nahín ki yih libás utárná cháhte hain, balki is par âur pahinná cháhte hain, táki wuh jo fání hai [6] zindagí men garq ho jáe. 5 Aur jis ne ham ko isí bát ke liye taiyár kiyá, wuh Khudá hai, aur [7] usí ne hamen Rúh ko bai'áne men diyá. 6 Pas hamesha hamárí khátirjama' rahtí hai, aur yih jánte hain, ki [8] jab tak ham badan ke watan men hain, Khudáwand ke hán se jiláwatan hain; 7 kyúnki [9] ham ímán par chalte hain, na ki [10] ánkhon dekhe par; 8 garaz, hamárí khátirjama' hai; aur [11] ham ko badan ke watan se 'aláhida hokar Khudáwand ke watan men rahná ziyáda manzúr hai. 9 Isí wáste ham yih hausila rakhte hain, ki watan men hon, khwáh jiláwatan, [12] us ko khush karen. 10 Kyúnki [13] zarúr hai ki Masíh ke takht i 'adálat ke sámne jákar ham sab ká hál záhir kiyá jáe, [14] táki har shakhs apne un kámon ká badlá páe, jo us ne badan ke wasíle se kiye hon, khwáh bhale hon, khwáh bure.

[8] Muq. 'Ibr. 11. 13, 14.
[9] Muq. Yúh. 20. 29. Dekho báb 4. 18.
[10] 1 Kur. 13. 12.
[11] Muq. Fil 1. 23.
[12] Muq. Kul. 1. 10 aur 1 Thiss. 4. 1.
[13] Mat. 25. 31, 32. Muq. Rom. 14. 10. Dekho A'mál 10. 42.
[14] Dekho Zab. 62. 12.

Paulus ká Masíh kí mahabbat par majbúr rahná.

11 Pas ham [15] Khudáwand ke khauf ko jánkar, ádmíon ko samjháte hain, aur [16] Khudá par hamárá hál záhir hai; aur mujhe ummed hai, ki tumháre dilon [b] par bhí záhir húá hogá. 12 [17] Ham phir apní neknámí tum par nahín jatáte, balki [18] ham apne sabab tum ko fakhr karne ká mauqa' dete hain, táki tum un ko jawáb de sako, jo záhir par fakhr karte hain, aur bátin par nahín. 13 Agar ham [19] bekhud hain, to Khudá ke wáste hain; aur agar hosh men hain, to tumháre wáste. 14 Kyúnki Masíh kí mahabbat ham ko [20] majbúr kar detí hai;

[15] Muq. Aiy. 31. 23 aur A'mál 9. 31 aur 'Ibr. 10. 31 aur Yahúdáh 23.
[16] Báb 4. 2.
[17] Dekho báb 3. 1.
[18] Muq. báb 1. 14.
[19] Báb 11. 1, 16, 17 aur 12. 6, 11.
[20] A'mál 18. 5.

a N. *hamárí* na dárad.

b Yá *kánshanson*.

is liye ki ham yih samajhte hain, ki jab [21]ek sab ke wáste múá, to sab mar gaye; [15] aur wuh is liye sab ke wáste múá, [22]ki jo jíte hain, wuh áge ko apne liye na jíen, balki [23]us ke liye jo un ke wáste múá, aur phir jí uṭhá. [16] Pas ab se ham [24]kisí ko jism kí haisíyat se na pahchanenge; hán, agarchi Masíh ko bhí jism kí haisíyat se jáná thá, magar ab se nahín jánenge. [17] Is liye agar koí [25]Masíh men hai, to wuh [26]nayá makhlúq hai: [27]purání chízen játí rahín; dekho, wuh nayí ho gayín. [18] Aur sab chízen Khudá kí taraf se hain, [28]jis ne Masíh ke wasíle se apne sáth hamárá mel miláp kar liyá, aur [29]mel miláp kí khidmat hamáre sipurd kí; [19] matlab yih hai, ki Khudá ne Masíh men hokar apne sáth dunyá ká mel miláp kar liyá, aur [30]un kí taqsíron ko un ke zimme na lagáyá, aur us ne [29]mel miláp ká paigám hamen saunp diyá hai.

Masíh ke elchí kí nafskushí aur iltimás.

[20] Pas [31]ham Masíh ke elchí hain; [32]goyá hamáre wasíle se Khudá iltimás kartá hai: ham Masíh kí taraf se minnat karte hain, ki Khudá se mel miláp kar lo. [21] [33]Jo gunáh se wáqif na thá, [34]usí ko us ne hamáre wáste gunáh ṭhahráyá, táki ham us men hokar [35]Khudá kí rástbází ho jáen.

6 [1] Aur ham jo [1]us ke sáth kám men sharík hain, yih bhí [2]iltimás karte hain, [3]ki Khudá ká fazl jo tum par húá, befáida na rahne do; [2] kyúnki wuh kahtá hai, ki

[a]Main ne qubúlíyat ke waqt terí sun lí,
Aur naját ke din terí madad kí:

dekho, [4]ab [5]qubúlíyat ká waqt hai; dekho, yih naját ká din hai: [3] ham [6]kisí bát men ṭhokar kháne ká koí mauqa' nahín dete, táki hamárí khidmat par harf na áe; [4] balki [7]Khudá ke khádimon kí tarah har bát se apní khúbí záhir karte hain, [8]bare sabr se, [9]musíbaton se, [10]ihtiyájon se, tangíon se, [5] [11]kore kháne se, qaid hone se, [12]hangámon se, mihnaton se, bedáríon se, fáqon se, [6] [13]pákízagí se, [14]'ilm se, tahammul se, mihrbání se, [15]Rúhu'l Quds se, [16]beriyá mahabbat se, [7] [17]kalám i haqq se, [18]Khudá kí qudrat se; [19]rástbází ke hathyáron ke wasíle se jo dahine báen hain, [8] 'izzat aur be'izzatí ke wasíle se, [20]badnámí aur neknámí ke wasíle se; go gumráh karnewále ma'lúm hote hain, phir bhí sachche hain; [9] gumnámon kí mánind hain, [21]táham mashhúr hain; [22]marte húon kí mánind hain, magar dekho, jíte hain; [23]már khánewálon kí mánind hain, magar ján se máre nahín játe; [10] [24]gamgínon kí mánind hain, lekin hamesha khush rahte hain; [25]kangálon kí mánind hain, magar bahuteron ko daulatmand kar dete hain; [26]nádáron kí mánind hain, [27]táham sab kuchh rakhte hain.

[11] Ai Kurinthío, ham ne tum se khulkar báten kín, aur

---

[21] Rom. 5. 15.
[22] Muq. Rom. 6. 11, 12. Dekho Rom. 14. 7.
[23] Muq. báb 12. 10.
[24] Muq. Gal. 2. 6 aur Fil. 3. 7, 8 aur Kul. 2. 11 aur 1 Tím. 5. 21.
[25] Báb 12. 2. Rom. 16. 7. Gal. 1. 22.
[26] Muq. Yúh. 3. 3. Dekho Rom. 6. 4.
[27] Yas'. 43. 18, 19. Muk. 21. 5 Muq. Yas'. 65. 17 aur If. 2. 15 aur 4. 24 aur 'Ibr. 8. 13.
[28] Kul. 1. 20 Dekho Rom. 5. 10 aur 1 Yúh. 2. 2.
[29] Rom. 5. 11.
[30] Zab. 32. 2. Rom. 4. 8.
[31] If. 6. 20. Muq. Mal. 2. 7 aur Gal. 4. 14.
[32] Báb 6. 1.
[33] Dekho 1 Pat. 2. 22
[34] Rom. 8. 3. Gal. 3. 13. Dekho Rom. 4. 25.
[35] Dekho Rom. 1. 17 aur 1 Kur. 1. 30.
[1] Mar. 16. 20. 1 Kur. 3. 9. Muq. A'mál 15. 4.
[2] Báb 5. 20.
[3] Muq. 'Ibr. 12. 15.

[4] Muq. Zab. 32. 6 aur 69. 13 aur Yas'. 55. 6 aur 'Ibr. 3. 13.
[5] Muq. Lúq. 4. 19
[6] Dekho 1 Kur. 8. 13 aur 9. 12.
[7] Muq. 1 Thiss. 3. 2 aur 2 Tím. 2. 24, 26. Dekho báb 3. 6.
[8] Báb 12. 12. 2 Tím. 3. 10.
[9] A'mál 9. 16.
[10] Báb 12. 10.
[11] Báb 11. 23—27. A'mál 16. 23.
[12] A'mál 17 5.
[13] 1 Thiss. 2 10.
[14] Báb 11. 6.
[15] Rom. 15. 18. 1 Thiss. 1. 5.
[16] Rom. 12. 9. Muq. Ya'q. 3. 17.
[17] If. 1. 13. Kul. 1. 5.
[18] Dekho 1 Kur. 2. 5.
[19] Báb 10. 4. If. 6. 11—17.
[20] Rom. 3. 8.
[21] Muq. báb 11. 6.
[22] Dekho báb 4. 10.
[23] Zab. 118. 18.
[24] Yúh. 16. 22. Muq. báb 7. 4.
[25] Muq. báb 8. 9 aur Amsál 13. 7 aur 1 Kur. 1. 5.
[26] A'mál 3. 6.
[27] 1 Kur. 7. 30.

a Yasha'yáh 49. 8.

[28] hamárá dil tumhárí taraf se kusháda ho gayá. 12 Hamáre dilon men tumháre liye tangí nahín, magar [29] tumháre dilon men tangí hai. 13 Pas main [30] farzand jánkar tum se kahtá hún, ki tum bhí [31] us ke badle men kushádadil ho jáo.

14 [32] Beímánon ke sáth náhamwár júe men na juto: kyúnki [33] rástbází aur bedíní men kyá mel jol? yá [34] raushní aur táríkí men kyá shirákat? 15 [35] Masíh ko Balíya‘al[a] ke sáth kyá muwáfaqat? Yá ímándár ká beímán se kyá wásta? 16 Aur Khudá ke maqdis ko buton se kyá munásabat hai? kyúnki [36] ham zinda Khudá ká maqdis hain; chunánchi Khudá ne kahá hai, ki [b] [37] Main un men basúngá, aur [38] un men chalún phirúngá; aur [39] main un ká Khudá húngá, aur wuh merí ummat honge. 17 Is wáste Khudáwand farmátá hai, ki

[c] [40] Un men se nikalkar ‘aláhida raho,
Aur nápák chíz ko na chhúo;
To main tum ko qabúl kar lúngá,
18 [41] Aur tumhárá Báp húngá,
Aur tum mere bete betiyán hoge: yih Khudáwand Qádir i mutlaq ká qaul hai.

7 [1] Pas ai ‘azízo, chúnki ham se aise wa‘de kiye gaye, to áo, [1] apne áp ko har tarah kí jismání aur rúhání álúdagí se pák karen, aur Khudá ke khauf ke sáth pákízagí ko kamál tak pahuncháen.

2 [2] Ham ko apne dil men jagah do: [3] ham ne kisí se beinsáfí nahín kí, kisí ko nahín bigárá, kisí se dagá nahín kí. 3 Main tumhen mujrim thahráne ke liye yih nahín kahtá: kyúnki pahle hí kah chuká hún, ki [4] tum hamáre dilon men aise bas gaye ho, ki ham tum ek sáth maren aur jíen. 4 [5] Main tum se barí dilerí ke sáth báten kartá hún, [6] mujhe tum par bará fakhr hai: [7] mujh ko púrí tasallí ho gayí hai; jitní musíbaten ham par átí hain, un sab men merá dil khushí se labrez rahtá hai[d].

Apne pahle khatt kí tásír par Paulus kí khushí.

5 Kyúnki [8] jab ham Makiduniya men áe, us waqt bhí hamáre jism ko chain na milá, balki har taraf se musíbat men giriftár rahe; [9] báhar laráiyán thín, andar dahshaten. 6 Táham ‘ájizon ko [10] tasallí bakhshnewále, ya‘ní Khudá ne [11] Titus ke áne se ham ko tasallí bakhshí; 7 aur na sirf us ke áne se, balki us kí us tasallí se bhí, jo us ko tumhárí taraf se húí; aur us ne tumhárá ishtiyáq, tumhárá gam, aur tumhárá josh, jo merí bábat thá, ham se bayán kiyá, jis se main âur bhí khush húá. 8 [12] Go main ne tum ko apne khatt se gamgín kiyá, magar us se pachhtátá nahín, agarchi [13] pahle pachhtátá thá. Chunánchi[e] dekhtá hún, ki us khatt se tum ko gam húá, go thore hí ‘arse tak rahá. 9 Ab main is liye khush nahín hún, ki tum ko gam húá, balki [14] is liye ki tumháre gam ká anjám tauba húá:

[28] Báb 7. 3. Muq. báb 11. 11 aur 12. 15 aur Zab. 119. 32.
[29] Báb 7. 2.
[30] 1 Kur. 4. 14.
[31] Muq. Gal. 4. 12.
[32] Ist. 7. 3. Yash. 23. 12. ‘Azrá 9. 2. Naham. 13. 25. Muq. 1 Kur. 7. 39.
[33] If. 5. 7, 11
1 Yúh. 1. 6.
[34] Dekho A‘mál 26. 18.
[35] Muq. 1 Kur. 10. 21.
[36] Muq. If. 2. 22. Dekho 1 Kur. 3. 16
[37] Dekho Khur. 29. 45.
[38] Muq. Muk. 2. 1 aur 21. 3.
[39] Khur. 6. 7. Yarm. 31. 33. Hiz. 11. 20. Zak. 8. 8 aur 13. 9, wag:
[40] Muq. báb 7. 1 aur Hiz. 20. 34, 41 aur Saf. 3. 20 aur Muk. 18. 4.
[41] Muq. Khur. 4. 22 aur 2 Sam. 7. 8, 14 aur Yas‘. 43. 6 aur Yarm. 31. 9 aur Hús. 1. 10 aur Muk. 21. 7.
[1] 1 Pat. 2. 11. 1 Yúh. 3. 3.
[2] Báb 6. 12, 13.
[3] A‘mál 20. 33. Muq. báb 11. 20.
[4] Muq. báb 6. 11—13.
[5] Báb 3. 12.
[6] Báb 1. 12; 8. 24 aur 9. 2.
[7] Báb 1. 4. Fil. 2. 17. Kul. 1. 24. Muq. báb 6. 10.
[8] Báb 2. 13.
[9] Muq. Ist. 32. 25 aur Nauha 1. 20.
[10] Báb 1. 4.
[11] Áyat 13. Muq. 1 Thiss. 3. 6, 7.
[12] Muq. báb 2. 2.
[13] Báb 2. 4.
[14] Zab. 38. 18. Muq. 1 Kur. 5. 2

a N. *Balíya‘ar.* b Ahbár 26. 12. c Yasha‘yáh 52. 11.
d Yún. *main khushí se umandtá hún.*
e N. *Chunánchi* na darad.

kyúnki tumhárá gam khudáparastí ká thá, táki tum ko hamárí taraf se kisí tarah ká nuqsán na ho. 10 Kyúnki [15]khudáparastí ká gam aisí tauba paidá kartá hai, jis ká anjám naját hai, aur us se pachhtáná nahín partá: magar [16]dunyá ká gam maut paidá kartá hai. 11 Pas dekho, isí bát ne, ki tum khudáparastí ke taur par gamgín húe, tum men kis qadr sargarmí, aur 'uzr, aur khafagí, aur khauf, aur ishtiyáq, aur [17]josh, aur intiqám paidá kiyá! Tum ne har tarah se sábit kar dikháyá, ki tum is amr men barí ho. 12 Pas agarchi main ne tum ko likhá thá, magar na us ke bá'is likhá, [18]jis ne beinsáfí kí, aur na us ke bá'is jis par beinsáfí húí, balki is liye ki tumhárí sargarmí jo hamáre wáste hai, Khudá ke huzúr tum par záhir ho jáe. 13 Isí liye [19]ham ko tasallí húí hai: aur hamárí is tasallí men ham ko Titus kí khushí ke sabab âur bhí ziyáda khushí húí, kyúnki [20]tum sab ke bá'is us kí rúh phir táza ho gayí. 14 Aur [21]agar main ne us ke sámne tumhárí bábat kuchh fakhr kiyá, to sharminda na húá; balki jis tarah ki ham ne sárí báten tum se [22]sach sach kahín, isí tarah jo fakhr ham ne Titus ke sámne kiyá, wuh bhí sach niklá. 15 Aur jab us ko [23]tum sab kí farmánbardárí yád átí hai, ki tum kis tarah darte aur kánpte húe us se mile, to us kí dilí mahabbat tum se âur bhí ziyáda hotí játí hai. 16 Main khush hún, ki har bát men [24]tumhárí taraf se merí khátirjama' hai.

Us chande kí bábat nasíhaten, jo Paulus ne Yahúdiya ke garíb Masíhion ke wáste karáyá.

8 1 Ab ai bháiyo, ham tum ko Khudá ke us fazl kí khabar dete hain, jo [1]Makiduniya kí kalísiyáon par húá hai; 2 ki musíbat kí barí ázmáish men un kí barí khushí aur [2]sakht garíbí ne un kí sakháwat ko hadd se ziyáda kar diyá. 3 Aur main gawáhí detá hún, ki unhon ne [3]maqdúr ke muwáfiq, balki maqdúr se bhí ziyáda, apní khushí se diyá, 4 aur [4]is khairát[a] aur [5]muqaddason kí khidmat kí shirákat kí bábat, ham se barí minnat ke sáth darkhwást kí: 5 aur hamárí ummed ke muwáfiq hí nahín diyá, balki [6]apne áp ko pahle Khudáwand ke, aur phir Khudá kí marzí se hamáre sipurd kiyá. 6 Is wáste [7]ham ne Titus ko nasíhat kí, ki jaise us ne pahle shurú' kiyá thá, waise hí tum men [8]is khairát ke kám[a] ko púrá bhí kare. 7 Pas jaise [9]tum har bát men ímán, aur kalám, aur 'ilm, aur púrí sargarmí, aur us mahabbat men jo ham se rakhte ho[b] sabaqat le gaye ho, [10]waise hí is khairát ke kám[a] men bhí sabaqat le jáo. 8 [11]Main hukm ke taur par nahín kahtá, balki is liye ki âuron kí sargarmí se tumhárí

[15] Muq. 2 Sam. 12. 13 aur A'mál 11. 18.
[16] Muq. Amsál 17. 22.
[17] Muq. báb 2. 6.
[18] Muq. 1 Kur. 5. 1, 2.
[19] Áyat 6.
[20] Dekho Rom. 15. 32.
[21] Báb 8. 24; 9. 2 aur 10. 8. Muq. 2 Thiss. 1. 4.
[22] Báb 4. 2 aur 6. 7.
[23] Báb 2. 9 aur 10. 6.
[24] Dekho báb 2. 3.
[1] Áyat 5.
[2] Muq. Mar. 12. 44.
[3] Áyat 11. 1 Kur. 16. 2.
[4] Báb 9. 2. Rom. 15. 25, 26. Dekho A'mál 24. 17.
[5] Dekho Rom. 15. 31.
[6] Áyat 1.
[7] Áyat 17. Báb 12. 18.
[8] Áyát 4, 19.
[9] Dekho 1 Kur. 1. 5.
[10] Báb 9. 8.
[11] 1 Kur. 7. 6.

a Yún. *is fazl.*
b Yá *jo tumháre wasíle se ham men paidá húí.* N. *jo ham tum se rakhte hain: yá jo hamáre wasíle se tum men paidá húí.*

mahabbat kí sachchái ko ázmáún̲; 9 kyún̲ki tum hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ke fazl ko jánte ho, ki wuh [12]agarchi daulatmand thá, magar tumhárí ḳhátir garíb ban gayá, táki tum us kí garíbí ke sabab se daulatmand ho jáo. 10 Aur [13]main̲ is amr men̲ apní ráe detá hún̲, kyún̲ki [14]yih tumháre liye mufíd hai, is liye ki tum [15]pichhle sál se na sirf is kám men̲, balki is ke iráde men̲ bhí awwal the. 11 Pas ab is kám ko púrá bhí karo, táki jaise tum iráda karne men̲ musta'idd the, waise hí maqdúr ke muwáfiq takmíl bhí karo. 12 Kyún̲ki agar níyat ho, to ḳhairát [16]us ke muwáfiq maqbúl hogí jo ádmí ke pás hai, na us ke muwáfiq jo us ke pás nahín̲. 13 Yih nahín̲ ki âuron̲ ko árám mile, aur tum ko taklíf ho: 14 balki barábarí ke taur par, is waqt tumhárí daulat se [17]un kí kamí púrí ho, táki un kí daulat se bhí [17]tumhárí kamí púrí ho; aur is tarah barábarí ho jáe; 15 chunán̲chi likhá hai, ki [a]Jis ne bahut jama' kiyá us ká kuchh ziyáda na niklá, aur jis ne thoṛá jama' kiyá us ká kuchh kam na niklá.

16 [18]Khudá ká shukr hai, [19]jo Titus ke dil men̲ tumháre wáste waisí hí sargarmí paidá kartá hai. 17 Kyún̲ki [20]us ne hamárí nasíhat ko mán liyá, balki baṛá sargarm hokar apní ḳhushí se tumhárí taraf rawána húá. 18 Aur ham ne us ke sáth [21]us bhái ko bhejá, jis kí ta'ríf ḳhushḳhabarí ke sabab se[b] [22]tamám kalísiyáon̲ men̲ hotí hai; 19 aur sirf yihí nahín̲, balki wuh [23]kalísiyáon̲ kí taraf se [24]is ḳhairát[c] ke báre men̲ hamárá hamsafar muqarrar húá: aur ham yih ḳhidmat is liye karte hain̲, ki[d] [25]Khudáwand ká jalál aur hamárá shauq záhir ho: 20 aur ham bachte rahte hain̲, ki jis baṛí ḳhairát ke báre men̲ ḳhidmat karte hain̲, us kí bábat koí ham par harf na láe: 21 kyún̲ki [26]ham aisí chízon̲ kí tadbír karte hain̲, jo [27]na sirf Khudáwand ke nazdík bhalí hain̲, balki ádmíon̲ ke nazdík bhí. 22 Aur ham ne un ke sáth apne us bhái ko bhejá hai, jis ko ham ne bahut sí báton̲ men̲ bárhá ázmákar sargarm páyá hai, magar chún̲ki us ko tum par baṛá bharosá hai, is liye ab bahut ziyáda sargarm hai. 23 Agar koí Titus kí bábat púchhe, to wuh [28]merá sharík, aur tumháre wáste merá hamḳhidmat hai: agar hamáre bháiyon̲ kí bábat púchhá jáe, to wuh [29]kalísiyáon̲ ke qásid aur Masíh ke jalál hain̲. 24 Pas apní mahabbat aur [30]hamárá wuh faḳhr jo tum par hai, kalísiyáon̲ ke rúbarú un par sábit karo.

9 1 Jo [1]ḳhidmat muqaddason̲ ke wáste kí játí hai, us kí bábat [2]mujhe tum ko likhná fuzúl hai: 2 kyún̲ki main̲ tumhárá shauq jántá hún̲, [3]jis ke sabab se Makiduniya ke logon̲ ke áge tum par faḳhr kartá hún̲, ki Aḳhaya ke log [4]pichhle sál se taiyár hain̲, aur tumhárí sargarmí ne aksar logon̲ ko ubhárá. 3 Lekin [5]main̲ ne bháiyon̲ ko is liye

---

[12] Fil. 2. 6, 7. Muq. báb 6. 10 aur Mat. 20. 28.
[13] 1 Kur. 7. 25.
[14] Ist. 15. 7, 8. Amsál 19. 17 aur 28. 27. 1 Tím. 6. 18, 19. 'Ibr. 13. 16.
[15] Báb 9. 2.
[16] Muq. báb 9. 7 aur Mar. 12. 43, 44 aur Lúq. 21. 3.
[17] Báb 9. 12. Muq. A'mál 4. 34.
[18] Dekho báb 2. 14.
[19] Muk. 17. 17.
[20] Áyat 6.
[21] Báb 12. 18.
[22] Dekho 1 Kur. 7. 17.
[23] Muq. 1 Kur. 16. 3, 4.
[24] Áyat 6.
[25] Báb 4. 15.
[26] Dekho Rom. 12. 17.
[27] Muq. Rom. 14. 18 aur Fil. 4. 8 aur 1 Pat. 2. 12.
[28] Muq. Filemon 17.
[29] Fil. 2. 25.
[30] Báb 7. 4, 14 aur 9. 2, 3.
[1] Dekho Rom. 15. 25.
[2] Muq. 1 Thiss. 4. 9.
[3] Báb 8. 24.
[4] Báb 8. 10.
[5] Báb 8. 6, 17, 18, 22.

a Khurúj 16. 18.
b Yún. *ḳhushḳhabarí, yá Injíl men̲.*
c Yún. *is fazl.*
d N. *ḳháss izád.*

bhejá, ki ham jo fakhr is báre men tum par karte hain, wuh beasl na ṭhahre; balki tum [6] mere kahne ke muwáfiq taiyár raho: **4** aisá na ho, ki [7] agar Makiduniya ke log mere sáth áen, aur tum ko taiyár na páen, to ham (yih nahín kahte, ki tum) us bharose ke sabab sharminda hon. **5** Is liye main ne bháiyon se yih darkhwást karní zarúr samjhí, ki wuh pahle se tumháre pás jákar tumhárí mau'úda [8] bakhshish[a] ko peshtar se taiyár kar rakkhen, táki wuh [9] bakhshish[a] kí tarah taiyár rahe, [10] na zabardastí[b] ke taur par.

6 Lekin bát yih hai, ki [11] jo thorá[c] botá hai, wuh thorá[c] káṭegá; aur jo bahut[d] botá hai, wuh bahut[d] káṭegá. **7** Jis qadr har ek ne apne dil men ṭhahráyá hai, usí qadr de; [12] na dareg karke, aur na láchárí se, kyúnki [13] Khudá khushí se denewále ko 'azíz rakhtá hai. **8** Aur [14] Khudá tum par har tarah ká fazl kasrat se kar saktá hai, táki tum ko hamesha har chíz káfí taur par milá kare, aur har nek kám ke liye tumháre pás bahut kuchh maujúd rahá kare: **9** chunánchi likhá hai, ki

[e] Us ne bakher kí hai, us ne
kangálon ko diyá hai;
Us kí rástbází abad tak báqí
rahegí.

10 Pas jo [15] bonewále ke liye bíj, aur kháne ke liye roṭí baham pahunchátá hai, wuhí tumháre liye bíj baham pahuncháegá, aur us men taraqqí kar degá, aur [16] tumhárí rástbází ke phalon ko barháegá: **11** aur [17] tum har chíz ko ifrát se pákar, sab tarah kí sakháwat karoge, jo [18] hamáre wasíle se Khudá kí shukrguzárí ká bá'is hotí hai. **12** Kyúnki is khidmat ke anjám dene se na sirf [19] muqaddason kí ihtiyájen rafa' hotí hain, balki bahut logon kí taraf se Khudá kí barí shukrguzárí hotí hai; **13** is liye ki jo níyat is khidmat se sábit húí, [20] us ke sabab se wuh Khudá kí baráí karte hain, ki tum Masíh kí khushkhabarí[f] ká [21] iqrár karke us par tábi'dárí se 'amal karte ho, aur un kí aur sab logon kí madad karne men sakháwat karte ho; **14** aur wuh tumháre liye du'á mángte hain, aur tumháre mushtáq hain, is liye ki tum par Khudá ká bará hí fazl hai. **15** [22] Shukr Khudá ká us kí us bakhshish par jo bayán se báhar hai.

Apní risálat ke ikhtiyár ke báre men Paulus kí jawábdihí.

10 **1** [1] Main Paulus jo tumháre rúbarú 'ájiz, aur píṭh píchhe tum par diler hún, [2] Masíh ká hilm aur [3] narmí yád dilákar[g] khud tum se iltimás kartá hún: **2** balki minnat kartá hún, [4] ki mujhe házir hokar us bebákí[h] ke sáth diler na honá pare, jis se main [5] ba'z logon par diler hone ká qasd rakhtá hún, jo hamen yún samajhte hain, ki ham jism ke mutábiq zindagí guzárte hain. **3** Kyúnki ham agarchi jism men

---

[6] 1 Kur. 16. 2.
[7] Muq. A'mál 20. 4.
[8] Paid. 33. 11 (hásh: ke liye). Qáz. 1. 15 (hásh: ke liye). Muq. 1 Sam. 25. 27 aur 2 Sal. 5. 15
[9] Muq. Fil. 4. 17.
[10] Muq. báb 12. 17, 18.
[11] Amsál 11. 24, 25 aur 22. 9. Gal. 6. 7, 9. Muq. Mal. 3. 10 aur Lúq. 6. 38.
[12] Ist. 15. 10. Dekho báb 8. 12.
[13] Dekho Khur. 25. 2.
[14] Fil. 4. 19. Muq. If. 3. 2.
[15] Yas'. 55 10.
[16] Muq. Hús. 10. 12
[17] 1 Kur. 1. 5.
[18] Muq. báb 1. 11.
[19] Báb 8. 14.
[20] Dekho Mat. 5. 16 aur 1 Paṭ. 2. 12.
[21] 1 Tím. 6. 12, 13. 'Ibr. 3. 1; 4. 14 aur 10. 23.
[22] Muq. Yúh. 3. 16 aur If. 2. 8. Dekho báb 2. 14.
[1] Dekho Rom. 12. 1.
[2] Zak. 9. 9. Mat. 11. 29 Fil. 2. 7, 8.
[3] Fil. 4. 5.
[4] Báb 13. 2, 10. 1 Kur. 4. 21. Muq. áyat 6.
[5] Muq. 1 Kur. 4. 18.

a Yún. *barakat.*
b Yún. *lálach.*
c Yún. *bachake.*
d Yún. *barakat se.*
e Zabúr 112. 9.
f Yá *Injíl.*
g Yún. *ke hilm aur narmí ke wasíle se.*
h Yún. *bharose.*

zindagí guzárte hain, magar jism ke taur par larte nahín; **4** is liye ki [6]hamárí laráí ke [7]hathyár jismání nahín, balki [8]Khudá ke nazdík qal'aon ke [9]dhá dene ke [10]qábil hain; **5** chunánchi ham tasawwurát, aur [11]har ek únchí chíz ko jo Khudá kí pahchán ke barkhiláf sir uṭháe húe hai, ḍhá dete hain, aur har ek khayál ko qaid karke [12]Masíh ká farmánbardár baná dete hain; **6** aur [13]ham taiyár hain, ki [14]jab tumhárí farmánbardárí púrí ho, to har tarah kí náfarmání ká badlá len. **7** [15]Tum to un chízon par nazar karte ho, jo ánkhon ke sámne hain. [16]Agar kisí ko apne úpar yih bharosá hai, ki wuh Masíh ká hai, to apne dil men yih bhí soch le, ki jaise [17]wuh Masíh ká hai, [18]waise hí ham bhí hain. **8** Kyúnki agar main [19]is ikhtiyár par kuchh ziyáda fakhr bhí karún, jo Khudáwand ne tumháre banáne ke liye diyá hai, na bigárne[a] ke liye, to main sharminda na húnga. **9** Yih main is liye kahtá hún, ki khatton ke zarí'e se tum ko ḍaránewálá na ṭhahrún. **10** Kyúnki kahte hain, ki Us ke khatt to albatta mu'assir aur zabardast hain; lekin [20]jab khud maujúd hotá hai, to kamzor sá ma'lúm hotá hai, aur [21]us kí taqrír láchár hai. **11** Pas aisá kahnewálá samajh rakkhe, ki jaisá píṭh píchhe khatton men hamárá kalám hai, waisá hí maujúdagí ke waqt hamárá kám bhí hogá.

12 Kyúnki hamárí yih jur'at nahín, ki apne áp ko un chand shakhson men shumár karen, yá [22]un se kuchh nisbat den, [23]jo apní neknámí jatáte hain; lekin wuh khud apne áp ko ápas men wazan karke[b], aur apne áp ko ek dúsre se nisbat dekar, [24]nádán ṭhahrte hain. **13** Lekin ham [25]andáze se ziyáda fakhr na karenge, balki [26]usí 'iláqe[c] ke andáze ke muwáfiq jo Khudá ne hamáre liye muqarrar kiyá[d] hai, [27]jis men tum bhí á gaye ho[e]. **14** Kyúnki ham apne áp ko hadd se ziyáda nahín barháte, jaise ki tum tak na pahunchne kí súrat men hotá; balki [28]ham Masíh kí khushkhabarí dete húe[f] tum tak pahunch gaye the: **15** aur ham andáze se ziyáda, ya'ní áuron kí mihnaton par, fakhr nahín karte; lekin ummedwár hain, ki [29]jab tumháre ímán men taraqqí ho, to ham tumháre sabab se apne 'iláqe[c] ke muwáfiq [30]áur bhí barhen; **16** táki tumhárí sarhadd se pare khushkhabarí[g] pahunchá den, na ki gair ke 'iláqe[c] men baní banáí chízon par fakhr karen. **17** Garaz, [31]jo fakhr kare wuh Khudáwand par fakhr kare. **18** Kyúnki [32]jo apní neknámí jatátá hai, wuh maqbúl nahín, balki [33]jis ko Khudáwand neknám ṭhahrátá hai, wuhí maqbúl hai.

Jhúṭhe rasúlon ke barkhiláf nasíhat.

11 [1]Kásh ki tum merí thorí sí bewuqúfí kí bardásht

[6] Dekho 1 Kur. 9. 7.
[7] Báb 6. 7. Rom. 6. 13. Muq. If. 6. 11 aur 1 Thiss. 5. 8.
[8] Muq. A'mál 7. 20 (hash.).
[9] Yarm. 1. 10.
[10] Báb 13. 3, 4. Dekho 1 Kur. 2. 5.
[11] Muq. Yas'. 2. 11, 12.
[12] Báb 9. 13. Muq. Rom. 5. 19.
[13] Dekho áyat 2.
[14] Báb 2. 9 aur 7. 15.
[15] Muq. báb 5. 12 aur Yúh. 7. 24.
[16] Muq. 1 Kur. 1. 12 aur 14. 37 aur 1 Yúh. 4. 6.
[17] 1 Kur. 3. 23.
[18] Muq. báb 11. 23 aur 1 Kur. 9. 1 aur Gal. 1. 12.
[19] Báb 13. 10.
[20] Báb 11. 21 Muq. báb 12. 7.
[21] Dekho 1 Kur. 1. 17.
[22] 1 Kur. 2. 13.
[23] Áyat 18. Báb 3. 1 aur 12. 6. Muq. Amsál 27. 2.
[24] Muq. Amsál 26. 12.
[25] Áyat 15.
[26] Dekho Rom. 12. 3.
[27] Muq. Rom. 15. 20.
[28] 1 Kur. 3. 5; 4. 15 aur 9. 1.
[29] 2 Thiss. 1. 3.
[30] Muq. A'mál 5. 13.
[31] 1 Kur. 1. 31. Muq. Yarm. 9. 23, 24.
[32] Dekho áyat 12.
[33] Rom. 2. 29. 1 Kur. 4. 5.

a Yún. *ḍháne.*

b Yún. *nápkar.* c Yá *hadd yá jaríb.*
d Yún. *bánṭ diyá.*
e Yún. *tum tak pahunchne ke liye.*
f Yún. *khushkhabarí yá Injíl men.*
g Yá *Injíl.*

kar sakte: hán, tum merí bardásht karte to ho. 2 Mujhe tumhárí bábat Khudá kí sí gairat hai: kyúnki [1]main ne ek hí shauhar ke sáth tumhárí nisbat kí hai, [2]táki tum ko [3]pákdáman kunwárí ki mánind Masíh ke pás házir karún. 3 Lekin main dartá hún, kahín aisá na ho ki [4]jis tarah sánp ne apní makkárí se Hawwá ko bahkáyá, isí tarah tumháre khayálát bhí us [5]khulús aur [6]pákdámaní se hat jáen, jo Masíh ke sáth honí cháhiye. 4 Kyúnki jo átá hai, agar wuh [7]kisí dúsre Yisú‘ kí manádí kartá hai, jis kí ham ne manádí nahín kí, yá koí âur rúh tum ko miltí hai, jo na milí thí, yá [8]dúsrí khushkhabarí[a] milí, jis ko tum ne qabúl na kiyá thá, to tumhárá bardásht karná bajá hai. 5 Main to [9]apne áp ko un afzal rasúlon[b] se kuchh kam nahín samajhtá. 6 Aur [10]agar taqrír men beshu‘úr hún, [11]to ‘ilm ke i‘tibár se to nahín; balki [12]ham ne is ko har bát men tamám ádmíon par tumhárí khátir záhir kar diyá. 7 [13]Kyá yih mujh se khatá húí, ki [14]main ne tumhen Khudá kí khushkhabarí[a] muft pahunchákar apne áp ko past kiyá, táki tum baland ho jáo? 8 Main ne âur kalísiyáon ko lútá, ya‘ní un se ujrat lí, táki tumhárí khidmat karún; 9 aur jab main tumháre pás thá, aur [15]hájatmand ho gayá thá, taubhí [16]main ne kisí par bojh nahín dálá; kyúnki bháiyon ne Makiduniya se ákar [17]merí hájat ko rafa‘ kar diyá thá: aur main har ek bát men [18]tum par bojh dálne se báz rahá, aur rahúngá. 10 [19]Masíh kí sadáqat kí qasam, jo mujh men hai; Akhaya ke ‘iláqe men [20]koí shakhs mujhe yih fakhr karne se na rokegá. 11 Kis wáste? kyá [21]is wáste ki main tum se mahabbat nahín rakhtá? Is ko [22]Khudá jántá hai. 12 Lekin jo kartá hún, wuhí kartá rahúngá, [23]táki mauqa‘ dhúndhnewálon ko mauqa‘ na dún; balki jis bát par wuh fakhr karte hain, us men ham hí jaise niklen. 13 Kyúnki aise log [24]jhúthe rasúl, aur [25]dagábází se kám karnewále hain, aur apne áp ko [26]Masíh ke rasúlon ke hamshakl baná lete hain. 14 Aur kuchh ‘ajab nahín, kyúnki Shaitán bhí apne áp ko [27]núrání firishte ká hamshakl baná letá hai. 15 Pas agar us ke khádim bhí [28]rástbází ke khádimon ke hamshakl ban jáen, to kuchh barí bát nahín: lekin [29]un ká anjám un ke kámon ke muwáfiq hogá.

Paulus kí mihnaton aur taklífon ká zikr.

16 Main phir kahtá hún, ki [30]mujhe koí bewuqúf na samjhe: warna bewuqúf hí samajhkar mujhe qabúl karo, ki main bhí thorá sá fakhr karún. 17 Jo kuchh main kahtá hún, [31]wuh Khudáwand ke taur par nahín, balki goyá bewuqúfí se, aur [32]us jur'at se kahtá hún jo fakhr karne men hotí hai. 18 Jahán âur [33]bahutere jismání taur par fakhr karte hain, main bhí karúngá. 19 Kyúnki [34]tum to ‘aqlmand

a Yá *Injíl.*
b Yá *apne áp ko afzal rasúlon.*

[1] Muq. Hús. 2. 19, 20.
[2] Kul. 1. 22, 28.
[3] If. 5. 27. Muk. 14. 4.
[4] Paid. 3. 4. 1 Tim. 2. 14. Muq. Yúh. 8. 44 aur 1 Thiss. 3. 5.
[5] Muq. If. 6. 5.
[6] Báb 6. 6.
[7] Muq. 1 Kur. 3. 11.
[8] Muq. Gal. 1. 6.
[9] Báb 12. 11. Gal. 2. 6.
[10] Dekho 1 Kur. 1. 17.
[11] Muq. If. 3. 4.
[12] Báb 4. 2; 5. 11 aur 12. 12.
[13] Muq. báb 12. 13.
[14] Dekho A‘mál 18. 3.
[15] Fil. 4. 12.
[16] Báb 12. 13, 14.
[17] Muq. 1 Kur. 16. 17 aur Fil. 4. 15, 16.
[18] Báb 12. 16. 1 Thiss. 2. 6.
[19] Dekho Rom. 1. 9 aur 9. 1.
[20] 1 Kur. 9. 15.
[21] Dekho báb 6. 11.
[22] Áyat 31. Báb 12. 2, 3.
[23] Muq. 1 Kur. 9. 12.
[24] Muk. 2. 2. Muq. Gal. 1. 7; 2. 4 aur 6. 12 aur Fil. 1. 15 aur 3. 18 aur Tit. 1. 10, 12 aur 2 Pat. 2. 1 aur 1 Yúh. 4. 1.
[25] Muq. Fil. 3. 2.
[26] Áyát 14, 15.
[27] Gal. 1. 8.
[28] Báb 3. 9.
[29] Fil. 3. 19.
[30] Báb 12. 6.
[31] Muq. 1 Kur. 7. 12.
[32] Báb 9. 4.
[33] Fil. 3. 3, 4.
[34] 1 Kur. 4. 10.

hokar khushí se bewuqúfon kí bardásht karte ho. 20 Jab koí tumhen [35] gulám banátá hai, [36] yá khá játá hai, yá phansá letá hai, yá apne áp ko bará banátá hai, yá [37] tumháre munh par tamáncha mártá hai, to tum bardásht kar lete ho. 21 Merá yih kahná zillat hí ke taur par sahí, [38] ki ham kamzor se the. Magar jis kisí bát men koí diler hai, (agarchi yih kahná bewuqúfí hai,) main bhí diler hún. 22 Kyá wuhí 'Ibrání hain? [39] Main bhí hún. Kyá wuhí Isráílí hain? Main bhí hún. Kyá wuhí Ibráhím kí nasl se hain? Main bhí hún. 23 Kyá wuhí [40] Masíh ke khádim hain? (merá yih kahná díwánagí hai;) [41] main ziyádatar hún; mihnaton men ziyáda, [42] qaid men ziyáda, [43] kore kháne men hadd se ziyáda, [44] bárhá maut ke khatron[a] men rahá hún. 24 Main ne Yahúdíon se pánch bár [45] ek kam chálís chálís kore kháe. 25 Tín bár [46] beden kháín, [47] ek bár sangsár kiyá gayá, tín martabe [48] jaház túțne kí balá men pará, ek rát din samundar men káțá; 26 main bárhá safaron men, daryáon ke khatron men, ḍákúon ke khatron men, [49] apní qaum se khatron men, [50] gair-qaumon se khatron men, [51] shahr ke khatron men, biyábán ke khatron men, samundar ke khatron men, jhúțhe bháiyon ke khatron men; 27 [52] mihnat aur mashaqqat men, bárhá bedárí kí hálat men, [53] bhúk aur piyás kí musíbat men, bárhá fáqakashí men, sardí aur nangepan kí hálat men rahá hún. 28 Âur báton ke 'iláwa, jin ká main zikr nahín kartá[b], [54] sárí kalísiyáon ká fikr mujhe har roz á dabátá hai. 29 [55] Kis kí kamzorí se main kamzor nahín hotá? Kis ke ṭhokar kháne se merá dil nahín dukhtá? 30 [56] Agar fakhr hí karná zarúr hai, to un báton par fakhr karúngá, jo merí kamzorí se muta'alliq hain. 31 [57] Khudáwand Yisú' ká Khudá aur Báp, [58] jis kí abad tak hamd ho, [59] jántá hai ki main jhúțh nahín kahtá. 32 Damishq men us hákim ne jo bádsháh Aritás kí taraf se thá, mere pakarne ke liye Damishqíon ke [60] shahr par pahrá biṭhá rakkhá thá: 33 [61] phir main ṭokre men khirkí kí ráh díwár par se laṭká diyá gayá, aur main us ke háthon se bach gayá.

Paulus kí ásmání royaton aur jismání kamzorí ká zikr.

12 1 Mujhe fakhr karná zarúr húá, agarchi mufíd nahín. Pas jo royá aur [1] mukáshafe Khudáwand kí taraf se 'ináyat húe, un ká main zikr kartá hún. 2 Main [2] Masíh men ek shakhs ko jántá hún; chaudah baras húe, ki wuh yakáyak [3] tísre ásmán tak [4] uṭhá liyá gayá; na mujhe yih ma'lúm ki badan samet; na yih ma'lúm ki bagair badan ke; yih [5] Khudá ko ma'lúm hai. 3 Aur main yih bhí jántá hún, ki us shakhs ne, (badan samet yá bagair badan ke, yih mujhe ma'lúm nahín; [5] Khudá ko ma'lúm

[35] Gal. 2. 4. Muq. Gal. 4. 3, 9 aur 5. 1.
[36] Muq. báb 7. 2.
[37] 1 Kur. 4. 11.
[38] Báb 10. 10.
[39] Rom. 11. 1. Fil. 3. 5.
[40] Dekho bab 3. 6 aur 10. 7.
[41] Dekho 1 Kur. 15. 10.
[42] Báb 6. 5.
[43] A'mál 16. 23.
[44] Báb 1. 9, 10; 4. 11 aur 6. 9. Rom. 8. 36. 1 Kur. 15. 30—32.
[45] Ist. 25. 3.
[46] A'mál 16. 22.
[47] A'mál 14. 19.
[48] Muq. A'mál 27. 41.
[49] A'mál 9. 23; 13. 50; 14. 5 aur 17. 5. 1 Thiss. 2. 15. Muq. A'mál 18. 12; 20. 3, 19; 21. 27; 23. 10, 12 aur 25. 3.
[50] A'mál 14. 5. Muq. A'mál 19. 23 aur 27. 42.
[51] A'mál 21. 31.
[52] 1 Thiss. 2. 9. 2 Thiss. 3. 8.
[53] 1 Kur. 4. 11. Fil. 4. 12.

[54] Dekho 1 Kur. 7. 17.
[55] Dekho 1 Kur. 8. 13 aur 9. 22.
[56] Báb 10. 10 aur 12. 5, 9. Dekho 1 Kur. 2. 3.
[57] Dekho Rom. 15. 6.
[58] Dekho Rom. 9. 5.
[59] Áyat 11.
[60] A'mál 9. 24.
[61] A'mál 9. 25.
[1] Gal. 1. 12 aur 2. 2. If. 3. 3.
[2] Dekho báb 5. 17.
[3] Dekho Zab. 148. 4.
[4] Áyat 4. 1 Thiss. 4. 17. Muk. 12. 5. Muq. Hiz. 8. 3 aur A'mál 8. 39.
[5] Báb 11. 11.

a Yún. *mauton*.

b Yá *In báharwálí báton ke 'iláwa*.

hai,) 4 yakáyak [6]firdaus men pahunchkar aisí báten sunín, jo kahne kí nahín, aur jin ká kahná ádmí ko rawá nahín. 5 Main aise shakhs ke úpar to fakhr karúngá, lekin apne úpar, [7]siwá apní kamzoríon ke, fakhr na karúngá. 6 Aur agar fakhr karná cháhún bhí, to [8]bewuqúf na thahrúngá; is liye ki sach bolúngá: magar táham báz rahtá hún, táki koí mujhe us se ziyáda na samjhe, jaisá mujhe dekhtá hai, yá mujh se suntá hai. 7 Aur mukáshafon kí ziyádatí ke bá'is, [9]mere phúl jáne ke andeshe se, [10]mere jism men kántá chubhoyá gayá, ya'ní [11]Shaitán ká qásid, táki mere mukke máre, aur main phúl na jáún. 8 Is ke báre men main ne [12]tín bár Khudáwand se iltimás kiyá, ki yih mujh se dúr ho jáe. 9 Magar us ne mujh se kahá, ki [13]Merá fazl tere liye káfí hai, kyúnki [14]merí qudrat kamzorí men púrí hotí hai. Pas main barí khushí se apní kamzoríon par fakhr karúngá, táki [15]Masíh kí qudrat mujh par chhái rahe. 10 Is liye [16]main [17]Masíh kí khátir kamzoríon men, be'izzatíon men, ihtiyájon men, satáe jáne men, tangíon men khush hún; kyúnki [18]jab main kamzor hotá hún, usí waqt zoráwar hotá hún.

Paulus kí begarazí ke bayán men.

11 [19]Main bewuqúf to baná: magar tum hí ne mujhe majbúr kiyá; kyúnki tum ko merí ta'ríf karní cháhiye thí: is liye ki [20]main un afzal rasúlon se[a] kisí bát men kam nahín, [21]agarchi kuchh nahín hún. 12 [22]Rasúl hone kí 'alámaten [23]kamál sabr ke sáth, nishánon, aur 'ajíb kámon, aur mu'jizon ke wasíle se tumháre darmiyán záhir húín. 13 Tum kaun sí bát men âur kalísiyáon se kam thahre, bajuz is ke ki [24]main ne tum par bojh na dálá? Merí yih beinsáfí mu'áf karo.

14 Dekho, [25]yih tísrí bár main tumháre pás áne ke liye taiyár hún: aur tum par bojh na dálúngá; is liye ki [26]main tumháre mál ká nahín, balki tumhárá hí khwáhán hún; kyúnki [27]larkon ko mán báp ke liye jama' karná nahín cháhiye, balki [28]mán báp ko larkon ke liye. 15 Aur [29]main tumhárí rúhon ke wáste bahut khushí se kharch karúngá, balki khud bhí kharch ho jáúngá. Agar [30]main tum se ziyáda mahabbat rakkhún, to kyá tum mujh se kam mahabbat rakkhoge? 16 Lekin mumkin hai, ki [31]main ne khud tum par bojh na dálá ho; magar makkár jo húá, is liye tum ko fareb dekar phansá liyá ho. 17 Bhalá, [32]jinhen main ne tumháre pás bhejá, kyá un men se kisí kí ma'rifat dagá ke taur par tum se kuchh le liyá? 18 [33]Main ne Titus ko samjhákar us ke sáth [34]us bhái ko bhejá. Pas kyá Titus ne tum se dagá ke taur par kuchh liyá? kyá ham dono ká chál chalan ek hí Rúh kí hidáyat ke mutábiq na thá[b]? kyá ham

[6] Lúq. 23. 43. Muk. 2. 7. Muq. Paid. 2. 8 (Yún.).
[7] Dekho 1 Kur. 2. 3.
[8] Báb 5. 13 aur 11. 16, 17. Muq. áyat 11.
[9] Muq. báb 10. 10.
[10] Muq. Gin 33. 55 aur Hiz. 28. 24.
[11] Muq. Lúq. 13. 16. Dekho 1 Kur. 5. 5.
[12] Muq. Mat. 26. 44.
[13] Yas'. 43. 2.
[14] Yas'. 40. 29—31. Muq. Fil. 4. 13.
[15] Muq. Muk. 7. 15 Dekho 1 Kur. 2. 5.
[16] Rom. 5. 3.
[17] Muq. báb 5. 15. Dekho Mat. 5. 11, 12.
[18] Muq. báb 13. 4.
[19] Muq. áyat 6.
[20] Dekho báb 11. 5 aur 1 Kur. 15. 10.
[21] Dekho 1 Kur. 3. 7 aur 15. 9.
[22] Dekho Rom. 15. 19 aur 1 Kur. 9. 1.
[23] Báb 6. 4.
[24] 1 Kur. 9. 12. Dekho A'mál 20. 33.
[25] Báb 13. 1. Muq. báb 1. 15 aur 13. 2.
[26] 1 Kur. 10. 24, 33.
[27] 1 Kur. 4. 14, 15.
[28] Muq. Amsál 19. 14 aur Hiz. 34. 2.
[29] Muq. báb 1. 6 aur Fil. 2. 17 aur Kul. 1. 24 aur 1 Thiss. 2. 8 aur 2 Tim. 2. 10.
[30] Dekho báb 6. 11.
[31] Báb 11. 9.
[32] Muq. báb 9. 5.
[33] Báb 8. 6.
[34] Báb 8. 18.

a Yá *main afzal rasúlon se.*
b Yún. *ham ek hí Rúh men na chale?*

ek hí naqsh i qadam par na chale?

19 Tum abhí tak yihí samajhte hoge, ki ham tumháre sámne 'uzr kar rahe hain? [35] Ham to Khudá ko házir jánkar Masíh men bolte hain. Aur ai piyáro, [36] yih sab kuchh tumhárí taraqqí[a] ke liye hai. 20 Kyúnki main dartá hún, kahín aisá na ho, ki [37] main ákar jaisá tumhen cháhtá hún, waisá na páún, aur mujhe bhí jaisá tum nahín cháhte, waisá hí páo; ki tum men jhagrá, hasad, gussa, tafriqe, badgoíán, gíbaten, shekhíán, aur fasád hon; 21 aur phir main jab áún, to merá Khudá mujhe tumháre sámne 'ájiz kare, aur mujhe bahuton ke liye afsos karná pare, [38] jinhon ne peshtar gunáh kiye hain, aur us nápákí, aur [39] harámkárí, aur shahwatparastí se jo un se sarzadd húí, tauba nahín kí.

Paulus ke áne ke báre men Kurinthíon ko hidáyat aur nasíhat.

13 1 [1] Yih tísrí bár main tumháre pás átá hún. [2] Do yá tín gawáhon kí zabán se har ek bát sábit ho jáegí. 2 Jaise [3] main ne jab dúsrí daf'a házir thá to [4] pahle se kah diyá thá, waise hí ab gairházirí men bhí un logon se [5] jinhon ne peshtar gunáh kiye hain, aur âur sab logon se, pahle se kahe detá hún, ki [6] agar phir áúngá, to darguzar na karúngá; 3 kyúnki tum is kí dalíl cháhte ho, ki [7] Masíh mujh men boltá hai; aur wuh tumháre wáste kamzor nahín, balki [8] tum men zoráwar hai: 4 Hán, [9] wuh kamzorí ke sabab se salíb diyá gayá, lekin [10] Khudá kí qudrat ke sabab se zinda hai. Aur [11] ham bhí us men kamzor to hain, magar [12] us ke sáth Khudá kí us qudrat ke sabab se zinda honge, jo tumháre wáste hai. 5 Tum apne áp ko ázmáo, ki ímán par ho yá nahín; [13] apne áp ko jáncho. Kyá tum apní bábat yih nahín jánte, ki [14] Yisú' Masíh tum men hai? warna tum námaqbúl ho. 6 Lekin main ummed kartá hún ki tum ma'lúm kar loge, ki ham to námaqbúl nahín. 7 Aur ham Khudá se du'á mángte hain, ki tum kuchh badí na karo; na is wáste ki ham maqbúl ma'lúm hon, balki is wáste ki tum nekí karo, cháhe ham námaqbúl hí thahren. 8 Kyúnki ham haqq ke barkhiláf kuchh nahín kar sakte, magar sirf haqq ke liye kar sakte hain. 9 Jab [15] ham kamzor hain, aur tum zoráwar ho, to ham khush hain: aur yih du'á bhí mángte hain, [16] ki tum kámil bano. 10 Is liye main gairházirí men yih báten likhtá hún, [17] táki házir hokar mujhe us [18] ikhtiyár ke muwáfiq [19] sakhtí na karní pare, jo Khudáwand ne mujhe banáne[a] ke liye diyá hai, na bigárne[b] ke liye.

Salám aur du'á e khair.

11 [20] Garaz, ai bháiyo, khush

[35] Dekho Rom. 1. 9 aur 9. 1.
[36] Dekho 1 Kur. 14. 26.
[37] Muq. báb 2. 1—4. Dekho 1 Kur. 4. 21.
[38] Báb 13. 2. Muq. Muk. 2. 21.
[39] 1 Kur. 5. 1. Dekho 1 Kur. 6. 18.
[1] Dekho báb 12. 14.
[2] Ist. 19. 15. Dekho Gin. 35. 30.
[3] Báb 10. 2.
[4] 1 Thiss. 3. 4.
[5] Báb 12. 21.
[6] Áyat 10. Dekho 1 Kur. 4. 21.
[7] Dekho Mat. 10. 20 aur 1 Kur. 5. 4.
[8] Báb 10. 4.
[9] Muq. Fil. 2. 7, 8 aur 1 Pat. 3. 18.
[10] Dekho Rom. 1. 4 aur 6. 4.
[11] Muq. báb 12. 10.
[12] Dekho Rom. 6. 8
[13] Muq. 1 Kur. 11. 28 aur Gal. 6. 4.
[14] Rom. 8. 10. Gal. 4. 19.
[15] 1 Kur. 4. 10. Muq. báb 4. 12 aur 12. 5, 9, 10.
[16] If. 4. 12. 1 Thiss. 3. 10. Muq. áyat 10.
[17] Muq. báb 2. 3.
[18] Báb 10. 8.
[19] Tit. 1. 13.
[20] Fil. 3. 1.

a Yún. *ta'mír.*
b Yún. *ḍhá dene.*

[21] Dekho Lúq. 6. 40. [22] Dekho Rom. 12. 16. [23] Dekho Mar. 9. 50. [24] Dekho Rom. 15. 33. [25] Dekho Rom. 16. 16.

raho; [21] kámil bano; khátir-jama' rakkho; [22] yakdil raho; [23] mel miláp rakkho; to Khudá, mahabbat aur [24] mel miláp ká chashma[a], tumháre sáth hogá. 12 [25] Ápas men pák bosa lekar salám karo.

13 [26] Sáre muqaddas log tum ko salám kahte hain.

14 [27] Khudáwand Yisú' Masíh ká fazl, aur [28] Khudá kí mahabbat, aur [29] Rúhu'l Quds kí shirákat tum sab ke sáth hotí rahe.

[26] Fil. 4. 22. [27] Rom. 16. 20. 1 Kur. 16. 23, wag: [28] Yahúdáh 21. [29] Fil. 2. 1.

GALATÍON KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ KHATT

Salám aur du'á.

I [1] Paulus kí taraf se, jo na insánon kí jánib se, [1] na insán ke sabab[b] se, balki [2] Yisú' Masíh aur Khudá Báp ke sabab[b] se, [3] jis ne us ko murdon men se jiláyá, [4] rasúl hai; 2 aur [5] sáre bháiyon kí taraf se, jo mere sáth hain, [6] Galatiya kí kalísiyáon ko.

3 [7] Khudá Báp, aur hamáre[c] Khudáwand Yisú' Masíh kí taraf se [8] tumhen fazl aur itmínán hásil hotá rahe; 4 [9] usí ne hamáre gunáhon ke liye apne áp ko de diyá, táki [10] hamáre Khudá aur Báp kí marzí ke muwáfiq, hamen is maujúda [11] kharáb jahán se khalásí bakhshe: 5 us kí tamjíd abadu'l ábád hotí rahe. Ámín.

Asl khushkhabarí ko chhor dene ke sabab Galatíon ko malámat.

6 Main ta'ajjub kartá hún, ki [12] jis ne tumhen Masíh ke fazl se buláyá, us se tum [13] is qadr jald phirkar [14] kisí âur tarah kí khushkhabarí[d] kí taraf máil hone lage: 7 magar [15] wuh dúsrí nahín: albatta [16] ba'z aise hain, jo tumhen ghabrá dete, aur Masíh kí khushkhabarí[d] ko bigárná[e] cháhte hain. 8 Lekin agar ham, yá [17] ásmán ká koí firishta bhí, us khushkhabarí ke siwá jo ham ne tumhen sunáí, koí âur khushkhabarí tumhen sunáe, to [18] mal'ún ho. 9 Jaisá ham peshtar kah chuke hain, waisá hí ab main phir kahtá hún, ki us khushkhabarí ke siwá, jo tum ne qabúl kí thí, agar koí tumhen âur khushkhabarí sunátá hai, to [18] mal'ún ho. 10 Ab main ádmíon ko dost banátá hún, yá Khudá ko? kyá [19] ádmíon ko khush karná cháhtá hún? agar ab tak ádmíon ko khush kartá rahtá, to [20] Masíh ká banda na hotá.

[1] Áyát 11, 12.
[2] A'mál 9. 6, 20. 24; 22. 10, 15, 21 aur 26. 16. Muq. 1 Tím. 1. 1 aur Tit. 1. 3
[3] Dekho A'mál 2. 24.
[4] Dekho 2 Kur. 1. 1.
[5] Fil. 4. 21.
[6] A'mál 16. 6. 1 Kur. 16. 1.
[7] 1 Tím. 1. 2
[8] Rom. 1. 7. 1 Kur. 1. 3. 2 Kur. 1. 2, wag:
[9] Dekho Mat. 20. 28 aur Rom. 4. 25 aur 1 Kur. 15. 3.
[10] Fil. 4. 20 1 Thiss. 1. 3 aur 3. 11, 13.
[11] Muq. If. 2. 2 aur 1 Yúh. 5. 19. Dekho Yúh. 15. 19.
[12] Báb 5. 8.
[13] Muq. báb 4. 13 aur A'mál 16. 6 aur 18. 23.
[14] 2 Kur. 11. 4. Muq. 1 Tím. 1. 3
[15] Muq. A'mál 4. 12 aur 1 Kur. 3. 11.
[16] Báb 5. 10 A'mál 15. 24. Dekho 2 Kur. 11. 13.
[17] 2 Kur. 11 14.
[18] Dekho Rom. 9. 3 (hásh:).
[19] 1 Thiss. 2. 4. Muq. Rom. 2. 29 aur 1 Kur. 10. 33 aur If. 6. 6 aur Kul. 3. 22.
[20] Muq. Rom. 1. 1.

a Yún. *to mahabbat aur mel miláp* [yá *itmínán*] *ká Khudá.* b Yún. *wasíle.* c N. *Hamáre Khudá Báp, aur.*

d Yá *Injíl.* e Yá *badal dená.*

Paulus ke paigám aur risálat ká ḳháss Yisú‘ Masíh kí taraf se honá.

[11] Ai bháiyo, [21] main tumhen jatáe detá hún, ki [22] jo khushkhabarí[a] main ne sunáí, wuh insán kí sí nahín. [12] [23] Kyúnki wuh mujhe insán kí taraf se nahín pahunchí, aur na mujhe sikháí gayí, balki [24] Yisú‘ Masíh kí taraf se mujhe us ká mukáshafa húá. [13] Chunánchi [25] Yahúdí taríq men jo pahle merá chál chalan thá, tum sun chuke ho; ki [26] main Ḳhudá kí kalísiyá ko az hadd satátá aur tabáh kartá thá: [14] aur main Yahúdí taríq men apní qaum ke aksar ham‘umron se barhtá játá thá, aur [27] apne buzurgon kí riwáyaton men niháyat [28] sargarm thá. [15] Lekin [29] jis Ḳhudá[b] ne mujhe [30] merí mán ke pet hí se maḳhsús kar liyá, aur [31] apne fazl se bulá liyá, jab us kí yih marzí húí, [16] ki apne Bete ko mujh men záhir kare, [32] táki main gair-qaumon men us kí khushkhabarí dún; to na main ne gosht aur khún se saláh lí: [17] aur na Yarúshalem men un ke pás gayá, jo mujh se pahle rasúl the, balki fauran ‘Arab ko chalá gayá; phir wahán se Damishq ko wápas áyá.

[18] Phir [33] tín baras ke ba‘d main Kefá se muláqát karne ko [34] Yarúshalem gayá, aur pandrah din us ke pás rahá. [19] Magar âur rasúlon men se, [35] Ḳhudáwand ke bhái Ya‘qúb ke siwá, kisí se na milá. [20] Jo báten main tum ko likhtá hún, [36] Ḳhudá ko házir jánkar kahtá hún, ki wuh jhúthí nahín. [21] [37] Is ke ba‘d main Súriya aur Kilikiya ke ‘iláqon men áyá. [22] Aur [38] Yahúdiya kí kalísiyáen jo Masíh men thín merí súrat se to wáqif na thín: [23] magar sirf yih suná kartí thín, ki Jo ham ko pahle satátá thá, wuh ab usí dín kí khushkhabarí detá hai, jise pahle tabáh kartá thá; [24] aur wuh mere bá‘is Ḳhudá kí baráí kartí thín.

2 [1] Áḳhir chaudah baras ke ba‘d main Bar-Nabá ke sáth [1] phir Yarúshalem ko gayá, aur Titus ko bhí sáth le gayá. [2] Aur merá jáná mukáshafe ke mutábiq húá: aur jis khushkhabarí[a] kí [2] gair-qaumon men manádí kartá hún, wuh un se bayán kí, magar ‘aláhidagí men un hí logon se [3] jo kuchh samjhe játe the, [4] aisá na ho ki merí is waqt kí yá [5] aglí daur dhúp befáida jáe. [3] Lekin Titus bhí jo mere sáth thá, aur Yúnání hai, [6] khatna karáne par majbúr na kiyá gayá: [4] [7] aur yih un jhúthe bháiyon ke sabab se húá, jo [8] chhipkar dákhil ho gaye the, aur chorí se ghus áe the táki [9] us ázádí ko jo hamen Masíh Yisú‘ men hásil hai, jásúson ke taur par daryáft karke, [10] hamen gulámí men láen: [5] un ke tábi‘ rahná ham ne gharí bhar bhí manzúr na kiyá, táki [11] khushkhabarí[a] kí sachcháí tum men qáim rahe. [6] Aur [12] jo log kuchh samjhe játe the, (khwáh wuh kaise hí the, mujhe is se kuchh wásta nahín; [13] Ḳhudá kisí ádmí ká tarafdár nahín)—

a Yá *Injíl*. b N. *Ḳhudá* na dárad.

[21] 1 Kur. 15. 1.
[22] Dekho Rom. 2. 16.
[23] Áyat 1. 1 Kur. 11. 23 aur 15. 3. Muq. A‘mál 22. 14.
[24] Áyat 16. Dekho 1 Kur. 2. 10 aur 2 Kur. 12. 1.
[25] Muq. A‘mál 26. 4.
[26] Dekho A‘mál 8. 3.
[27] Muq. Yarm. 9. 14 aur 2 Tim. 1. 3. Dekho Mat. 15. 2.
[28] Fil. 3. 6. Dekho A‘mál 21. 20.
[29] A‘mál 13. 2. Rom. 1. 1.
[30] Yas‘. 49. 1, 5. Yarm. 1. 5. Lúq. 1. 5.
[31] Áyat 6.
[32] Báb 2. 9. Dekho A‘mál 9. 15.
[33] Muq. A‘mál 9. 22, 23.
[34] Muq. A‘mál 9. 26, 27 aur 22. 17 (?).
[35] Dekho Mat. 12. 46 aur A‘mál 12. 17.
[36] Dekho Rom. 1. 9 aur 9. 1.
[37] Muq. A‘mál 9. 30; 11. 25, 26 aur 13. 1.
[38] 1 Thiss. 2. 14.
[1] Muq. A‘mál 15. 2 (?).
[2] 1 Tim. 3. 16.
[3] Áyát 6, 9.
[4] Báb 4. 11. 1 Thiss. 3. 5.
[5] Fil. 2. 16.
[6] Muq. A‘mál 16. 3.
[7] A‘mál 15. 24. 2 Kur. 11. 26. Muq. báb 5. 12.
[8] Muq. 2 Pat. 2. 1 aur Yahúdáh 4.
[9] Dekho báb 5. 1.
[10] Báb 4. 3, 9, 24, 25. 2 Kur. 11. 20. Muq. Rom. 8. 15.
[11] Áyat 14. Muq. báb 4. 16 aur 5. 7 aur Tit. 1. 14 aur 2 Yúh. 1.
[12] Áyát 2, 9. Muq. báb 6. 3 aur A‘mál 5. 36. Dekho 1 Kur. 3. 7.
[13] Dekho Ist. 10. 17.

un se, jo kuchh samjhe játe the, [14] mujhe kuchh hásil na húá: 7 lekin bar'aks is ke, jab unhon ne yih dekhá, ki jis tarah makhtúnon ko khushkhabarí dene ká kám [a] Patras ke sipurd húá, isí tarah [15] námakhtúnon ko sunáná is ke [16] sipurd húá; 8 (kyúnki jis ne makhtúnon kí risálat ke liye Patras men asar paidá kiyá, usí ne gair-qaumon ke liye mujh men bhí asar paidá kiyá); 9 aur jab unhon ne [17] us taufíq ko ma'lúm kiyá, jo mujhe milí thí, to Ya'qúb aur Kefá aur Yúhanná ne, [12] jo kalísiyá ke [18] rukn samjhe játe the, [19] mujhe aur Bar-Nabá ko dahiná háth dekar sharík kar liyá, táki ham gair-qaumon ke pás jáen, aur wuh makhtúnon ke pás; 10 aur sirf yih kahá, ki garíbon ko yád rakhná: magar [20] main khud hí isí kám kí koshish men thá.

11 Lekin [21] jab Kefá Antákiyá men áyá, to main ne [22] rúbarú hokar us kí mukhálafat kí, kyúnki wuh malámat ke láiq thá. 12 Is liye ki Ya'qúb kí taraf se chand shakhson ke áne se pahle to [23] wuh gair-qaumwálon ke sáth kháyá kartá thá: magar jab wuh á gaye, to [24] makhtúnon se darkar báz rahá, aur kanára kiyá. 13 Aur báqí Yahúdíon ne bhí us ke sáth hokar riyákárí kí; yahán tak ki Bar-Nabá bhí un ke sáth riyákárí men par gayá. 14 Jab main ne dekhá, ki wuh [25] khushkhabarí [b] kí sachchái ke muwáfiq [26] sídhí chál nahín chalte, to main ne [27] sab ke sámne Kefá se kahá, ki Jab tú, báwujúd Yahúdí hone ke, [28] gair-qaumon kí tarah zindagí guzártá hai, na Yahúdíon kí tarah, to gair-qaumon ko Yahúdíon kí tarah chalne par kyún majbúr kartá hai? 15 Go ham paidáish se Yahúdí hain, aur [29] gunahgár gair-qaumon men se nahín, 16 táham yih jánkar ki [30] ádmí sharí'at ke a'mál se nahín, balki [31] sirf Yisú' Masíh [c] par ímán láne se rástbáz thahrtá hai, khud bhí Masíh Yisú' par ímán láe, táki ham Masíh par ímán láne se rástbáz thahren, na ki sharí'at ke a'mál se; [32] kyúnki sharí'at ke a'mál se koí bashar rástbáz na thahregá. 17 Aur ham jo Masíh men rástbáz thahrná cháhte hain, agar khud hí [33] gunahgár niklen, to kyá Masíh gunáh ká bá'is [d] hai? Hargiz nahín! 18 Kyúnki jo kuchh main ne dhá diyá, agar use phir banáún, to apne áp ko qusúrwár thahrátá hún. 19 Chunánchi main sharí'at hí ke wasíle [34] sharí'at ke i'tibár se mar gayá, táki [35] Khudá ke i'tibár se zinda ho jáún. 20 [36] Main Masíh ke sáth maslúb húá hún; aur ab main zinda na rahá, balki Masíh [37] mujh men zinda hai: aur main jo ab jism men zindagí guzártá hún, to Khudá ke Bete par ímán láne se guzártá hún, [38] jis ne mujh se mahabbat rakkhí, aur [39] apne áp ko mere liye maut ke hawále kar diyá. 21 Main Khudá ke fazl ko bekár nahín kartá: kyúnki [40] rástbází agar

[14] Muq. 2 Kur. 11. 5 aur 12. 11.
[15] Báb 1. 16. Dekho A'mál 9. 15.
[16] 1 Thiss. 2. 4. 1 Tim. 1. 11. Dekho 1 Kur. 9. 17.
[17] Dekho Rom. 1. 5.
[18] Muq. Yarm. 1. 18. Muk. 3. 12.
[19] Muq. 2 Pat. 3. 15.
[20] Dekho A'mál 24. 17.
[21] Muq. A'mál 15. 1, 35.
[22] Aiy. 21. 31.
[23] A'mál 11. 3. Muq. áyat 14 aur A'mál 10. 28. Dekho Lúq. 15. 2.
[24] Dekho A'mál 11. 2.
[25] Dekho áyat 5.
[26] 'Ibr. 12. 13.
[27] 1 Tim. 5. 20.
[28] Dekho áyat 12.
[29] Áyat 17. Muq. If. 2. 3, 12.
[30] Báb 3. 11. Dekho A'mál 13. 39.
[31] Dekho Rom. 9. 30.
[32] Rom. 3. 20. Muq. Zab. 143. 2.
[33] Áyat 15.
[34] Dekho Rom. 6. 2 aur 7. 4.
[35] Lúq. 20. 38. Rom. 6. 11 aur 14. 7, 8. 2 Kur. 5. 15. 1 Thiss. 5. 10. 'Ibr. 9. 14. 1 Pat. 4. 2.
[36] Báb 5. 24 aur 6. 14. Rom. 6. 6.
[37] Dekho Yúh. 17. 23.
[38] Dekho Rom. 8. 37.
[39] Dekho báb 1. 4.
[40] Muq. báb 3. 21 aur 'Ibr. 7. 11.

a Yún. *makhtúnon kí khushkhabarí yá Injíl.*
b Yá *Injíl.*
c N. *Masíh Yisú'.*
d Yún. *khádim.*

shari'at ke wasíle se miltí, [41]to Masíh ká marná 'abas hotá.

Sharí'at se nahín, balki ímán se rástbází hásil hotí hai.

3 [1] Ai nádán Galatío kis ne tum par afsún kar liyá? [1]tumhárí to goyá ánkhon ke sámne Yisú' Masíh [2]salíb par dikháyá gayá. [2] Main tum se sirf yih daryáft karná cháhtá hún, ki [3]tum ne sharí'at ke a'mál se Rúh ko páyá, yá ímán ke paigám se? [3] Kyá tum aise nádán ho, ki [4]Rúh ke taur par shurú' karke, ab jism ke taur par kám púrá karná cháhte ho? [4] [5]Kyá tum ne itní taklífen befáida uth....? magar sháyad befáida nahín. [5] Pas jo tumhen Rúh bakhshtá, aur tum men [6]mu'jize záhir kartá hai, kyá wuh [7]sharí'at ke a'mál se aisá kartá hai, yá ímán ke paigám se? [6] Chunánchi [a][8]Ibráhím Khudá par ímán láyá[b], aur yih us ke liye rástbází giná gayá. [7] Pas ján lo, ki [9]jo ímánwále hain, wuhí [10]Ibráhím ke farzand hain. [8] Aur kitáb i muqaddas ne peshtar se yih jánkar, ki [11]Khudá gair-qaumon ko ímán se rástbáz thahráegá, pahle hí se Ibráhím ko yih khushkhabarí suná dí, ki [c]Tere bá'is sárí qaumen barakat páengí. [9] Pas jo ímánwále hain, wuh ímándár Ibráhím ke sáth barakat páte hain. [10] Kyúnki jitne sharí'at ke a'mál par takya karte[d] hain, wuh sab [12]la'nat ke mátaht hain: chunánchi likhá hai, ki [e][13]Jo koí [14]un sab báton ke karne par qáim nahín rahtá, jo sharí'at kí kitáb men likhí hain, wuh la'natí hai. [11] Aur yih bát záhir hai, ki [15]sharí'at ke wasíle se koí shakhs Khudá ke nazdík rástbáz nahín thahrtá: kyúnki likhá hai, ki [f][16]Rástbáz ímán se jítá rahegá: [12] aur sharí'at ko ímán se kuchh wásta nahín; balki likhá hai, ki [g][17]Jis ne in par 'amal kiyá, wuh in ke sabab se jítá rahegá. [13] Masíh jo hamáre liye la'natí baná, [18]us ne hamen mol lekar sharí'at kí la'nat se chhuráyá: kyúnki likhá hai, ki [h]Jo koí [19]lakrí par latkáyá gayá, wuh la'natí hai: [14] táki Masíh Yisú' [i]men Ibráhím kí barakat [20]gair-qaumon tak bhí pahunche; aur [21]ham ímán ke wasíle se us [22]Rúh ko hásil karen, jis ká wa'da húá hai[k].

Sharí'at sab ko gunahgár sábit kartí hai.

[15] Ai bháiyo, [23]main insán ke taur par kahtá hún: ki [24]agarchi ádmí hí ká 'ahd ho, jab us kí tasdíq ho gayí, to koí us ko bátil nahín kartá, aur na us par kuchh barhátá hai. [16] Pas [25]Ibráhím aur us kí nasl se [26]wa'de kiye gaye. Wuh yih nahín kahtá, ki naslon se, jaisá bahuton ke wáste kahá játá hai; balki jaisá ek ke wáste, ki [27]Terí nasl ko; aur wuh Masíh hai. [17] Merá yih matlab hai, ki Jis 'ahd

[41] Muq. báb 5. 4.
[1] Muq. Gin. 21. 9.
[2] Muq. 1 Kur. 1. 23.
[3] Áyat 14. If. 1. 13. 'Ibr. 6. 4. Dekho A'mál 15. 8.
[4] Fil. 1. 6. Muq. báb 4. 9.
[5] 1 Kur. 15. 2. Muq. 'Ibr. 10. 35 aur 2 Yúh. 8.
[6] Muq. 1 Kur. 12. 10.
[7] Áyat 2.
[8] Muq. Rom. 4. 9, 21, 22. Dekho Rom. 4. 3.
[9] Áyat 9. Rom. 3. 26.
[10] Dekho Lúq. 19. 9.
[11] Dekho Rom. 3. 30.
[12] Muq. báb 5. 4. Dekho Rom. 4. 15
[13] Muq. Yarm. 11. 3 aur Hiz. 18. 4.
[14] Muq. Mat. 5. 19.
[15] Dekho báb 2. 16.
[16] Rom. 1. 17. 'Ibr. 10. 38.
[17] Dekho Rom. 10. 5.
[18] Báb 4. 5. Muq. Muk. 22. 3. Dekho 2 Pat. 2. 1.
[19] Dekho A'mál 5. 30 (hásh.).
[20] Rom. 4. 9, 16. Muq. áyat 28.
[21] Áyat 2.
[22] A'mál 2. 33. Muq. Yas'. 32. 15 aur 44. 3 aur Yúel 2. 28 aur Yúh. 7. 39 aur If. 1. 13.
[23] Dekho Rom. 3. 5.
[24] Muq. 'Ibr. 9. 17.
[25] Rom. 4. 13, 16. Dekho Lúq. 1. 55.
[26] A'mál 13. 32.
[27] A'mál 3. 25. Dekho Paid. 13. 15; 17. 7, 8 aur 22. 18, wag.

a Paidaish 15. 6.
b Yá *Ibráhím ne Khudá ká yaqín kiyá.*
c Paidaish 12. 3.
d Yún. *sharí'at ke kámwále.*
e Istisná 27. 26.
f Habaqqúq. 2. 4.
g Ahbár 18. 5.
h Istisná 21. 23.
i N. *Yisú' Masíh.*
k Yún. *Rúh ká wa'da hásil karen.*

kí Khudá ne pahle se tasdíq kí thí, us ko sharí'at [28]chár sau tís baras ke ba'd ákar bátil nahín kar saktí, ki [29]wuh wa'da láhásil ho. 18 Kyúnki agar mírás sharí'at ke sabab se milí hai, to wa'de ke sabab se na húí: magar [30]Ibráhím ko Khudá ne wa'de hí kí ráh se bakhshí. 19 Pas sharí'at kyá rahí? [31]Wuh náfarmáníon ke sabab se ba'd men dí gayí, ki [32]us nasl ke áne tak rahe jis se wa'da kiyá gayá thá; aur wuh [33]firishton ke wasíle se [34]ek darmiyání kí ma'rifat muqarrar kí gayí. 20 Ab [35]darmiyání ek ká nahín hotá; magar [36]Khudá ek hí hai. 21 Pas kyá sharí'at Khudá ke wa'don ke khiláf hai? Hargiz nahín! kyúnki [37]agar koí aisí sharí'at dí játí, jo zindagí bakhsh saktí, to albatta rástbází sharí'at ke sabab se hotí. 22 Magar kitáb i muqaddas ne [38]sab ko gunáh ká mátaht kar diyá[a], táki [39]wuh wa'da jo Yisú' Masíh par [40]ímán láne par mauqúf hai, ímándáron ke haqq men púrá kiyá[b] jáe.

Sharí'at Masíh tak pahuncháne ko ustád thahrí.

23 Ímán ke áne se peshtar sharí'at kí mátahtí men hamárí nigahbání hotí thí, aur us ímán ke áne tak[c] jo záhir honewálá thá, ham usí ke páband rahe. 24 Pas [41]sharí'at [42]Masíh tak pahuncháne ko hamárá ustád baní, [43]táki ham ímán ke sabab rástbáz thahren.

25 Magar jab ímán á chuká, to ham ustád ke mátaht na rahe. 26 Kyúnki [44]tum sab us ímán ke wasíle se jo Masíh Yisú' men hai, Khudá ke farzand ho. 27 Aur tum sab jitnon ne [45]Masíh men shámil hone ká baptisma[d] liyá [46]Masíh ko pahin liyá. 28 [47]Na koí Yahúdí rahá, na Yúnání; na koí gulám, na ázád; [48]na koí mard, na 'aurat: kyúnki [49]tum sab Masíh Yisú' men ek ho. 29 Aur [50]agar tum Masíh ke ho, to Ibráhím kí nasl, aur [51]wa'de ke mutábiq wáris ho.

Jab Masíh ne hamen betá baná diyá, to sharí'at kí gulámí kí taraf dobára kyún rujú' hon?

4 1 Main yih kahtá hún, ki wáris jab tak bachchá hai, agarchi wuh sab ká málik hai, magar us men aur gulám men farq nahín; 2 balki jo mí'ád báp ne muqarrar kí, us waqt tak sarparaston aur mukhtáron ke ikhtiyár men rahtá hai. 3 Isí tarah ham bhí jab bachche the, to [1]dunyawí ibtidái báton ke [2]páband hokar gulámí kí hálat men rahe: 4 lekin [3]jab waqt púrá ho gayá, to Khudá ne apne Bete ko bhejá, jo [4]'aurat se [5]paidá húá, aur [6]sharí'at ke mátaht paidá húá, 5 táki [7]sharí'at ke mátahton ko mol lekar chhurá le, aur ham ko [8]lepálak hone ká darja mile. 6 Aur chúnki tum bete ho, is liye Khudá ne apne Bete ká [9]Rúh hamáre

a Yún. *gunáh ke níche band kiyá.*
b Yún *ímándáron ko diyá.*
c Yá *ímán ke liye.*
d Yá *Masíh men istibág.*

28 Khur. 12. 40, 41. Muq. Paid. 15. 13 aur A'mál 7. 6
29 Rom. 4. 14.
30 Muq. 'Ibr. 6. 13, 14.
31 Muq. Rom. 4. 15.
32 Áyat 16.
33 A'mál 7. 53. 'Ibr. 2. 2.
34 Khur. 20. 19, 21, 22. Ist. 5. 5, 22, 23, 27, 31. A'mál 7. 38.
35 1 Tím. 2. 5. 'Ibr. 8. 6; 9. 15 aur 12. 24. Muq. 'Ibr. 6. 17.
36 Rom. 3. 30.
37 Dekho báb 2. 21.
38 Rom. 11. 32. Dekho Rom. 3. 9.
39 Rom. 4. 16.
40 Dekho A'mál 10. 43.
41 Muq. Mat. 5. 17 aur Rom. 10. 4 aur Kul. 2. 17 aur 'Ibr. 9. 9, 10.
42 1 Kur. 4. 15 (Yún.).
43 Áyat 11. Dekho báb 2. 16.

44 Báb 4. 5, 6. Muq. Yúh. 1. 12. Dekho Rom. 8. 14—16.
45 Rom. 6. 3.
46 Dekho Rom. 13. 14.
47 Muq. áyat 14 aur báb 5. 6 aur 6. 15. Dekho Rom. 3. 30 aur 1 Kur. 12. 13.
48 1 Kur. 11. 11.
49 Muq. Yúh. 10. 16 aur 17. 11 aur 1 Kur. 10. 17 aur If. 2. 14—16 aur 4. 4, wag:
50 Dekho Rom. 9. 7 aur 1 Kur. 3. 23.
51 Báb 4. 1, 7. Rom. 8. 17. If. 3. 6. Muq. báb 4. 28 aur 2 Tím. 1. 1 aur Tit. 1. 2 aur 'Ibr. 9. 15.
1 Kul. 2. 8, 20.
2 Dekho báb 2. 4.
3 Muq. 1 Tím. 2. 6. Dekho Mar. 1. 15.
4 Muq. 1 Tím. 2. 15. Dekho Paid. 3. 15.
5 Fil. 2. 7. Dekho Yúh. 1. 14.
6 Muq. Lúq. 2. 21, 22, 27.
7 Dekho báb 3. 13.
8 Báb 3. 26. Dekho Rom. 8. 15.
9 Muq. Rom. 5. 5 aur 2 Kur. 3. 17. Dekho A'mál 16. 7.

dilon men bhejá, jo Abbá, ya'ní, Ai Báp, kah kahkar pukártá hai. 7 Pas ab tú gulám nahín, balki betá hai; aur jab betá húá, to Khudá ke sabab [10]wáris bhí húá.

8 Lekin us waqt [11]Khudá se náwáqif hokar, [12]tum un ma'búdon kí gulámí men the, jo apní zát se [13]Khudá nahín: 9 magar ab jo tum ne Khudá ko pahcháná, balki [14]Khudá ne tum ko pahcháná, to, un [15]za'íf aur nikammí ibtidái báton[a] kí taraf [16]kis tarah phir rujú' hote ho, jin kí dobára gulámí karní cháhte ho? 10 [17]Tum dinon, aur mahínon, aur muqarrarí waqton, aur barason ko mánte ho. 11 Mujhe tumhárí bábat dar hai, [18]kahín aisá na ho, ki jo mihnat main ne tum par kí hai, befáida jáe.

12 Ai bháiyo, [19]main tumhárí minnat kartá hún, ki merí mánind ho jáo, kyúnki main bhí tumhárí mánind hún. [20]Tum ne merá kuchh bigárá nahín: 13 balki tum jánte ho, ki main ne [21]pahlí daf'a [22]jism kí kamzorí ke sabab se tum ko khushkhabarí sunáí thí: 14 aur tum ne merí us jismání hálat ko, jo tumhárí ázmáish ká bá'is thí, na haqír jáná, na us se nafrat kí; aur [23]Khudá ke firishte, balki [24]Masíh Yisú' kí mánind mujhe mán liyá. 15 Pas tumhárá wuh khushí manáná kahán gayá? Main tumhárá gawáh hún, ki agar ho saktá, to tum apní ánkhen bhí nikálkar mujhe de dete. 16 To kyá tum se [25]sach bolne ke sabab main tumhárá dushman ban gayá? 17 Wuh tumhen dost banáne kí koshish to karte hain, magar nekníyatí se nahín; balki wuh tumhen khárij karáná cháhte hain, táki tum unhín ko dost banáne kí koshish karo. 18 Lekin yih achchhí bát hai, ki nek amr men dost banáne kí har waqt koshish kí jáe, [26]na sirf usí waqt ki jab main tumháre pás maujúd hún. 19 [27]Ai mere bachcho, [28]tumhárí taraf se mujhe phir janne ke se dard lage hain, jab tak ki Masíh [29]tum men súrat na pakar le. 20 Jí cháhtá hai, ki ab tumháre pás maujúd hokar âur tarah se bolún, kyúnki mujhe tumhárí taraf se shubha hai.

21 Mujh se kaho to, tum jo sharí'at ke mátaht honá cháhte ho, kyá sharí'at kí bát ko nahín sunte? 22 Yih likhá hai, ki Ibráhím ke do bete the; [30]ek laundí se, [31]dúsrá ázád se. 23 Magar [32]laundí ká larká jismání taur par, aur [33]ázád ká larká wa'de ke sabab se paidá húá. 24 In báton men tamsíl pái játí hai: is liye ki yih 'auraten goyá do [34]'ahd hain; [35]ek Koh i Síná par ká, jis se gulám hí paidá hote hain, aur wuh Hájira hai. 25 Aur Hájira 'Arab ká Koh i Síná hai; aur maujúda Yarúshalem us ká jawáb hai, kyúnki wuh apne larkon samet gulámí men hai. 26 Magar [36]'álam i bálá kí Yarúshalem ázád hai, aur wuhí hamárí mán hai.

a. Yá 'unásir, yá istuqisát.

[10] Dekho báb 3. 29.
[11] 1 Kur. 1. 21. 1 Thiss. 4. 5. 2 Thiss. 1. 8. 1 Yúh. 4. 8.
[12] Muq. If. 2. 11, 12 aur 1 Thiss. 1. 9.
[13] 2 Taw. 13. 9. Yas'. 37. 19. Yarm. 2. 11; 5. 7 aur 16. 20. Muq. 1 Kur. 8. 4.
[14] Dekho 1 Kur. 8. 3.
[15] Rom. 8. 3. 'Ibr. 7. 18.
[16] Muq. báb 3. 3.
[17] Rom. 14. 5. Kul. 2. 16.
[18] Báb 2. 2 aur 5. 2, 4. 1 Thiss. 3. 5.
[19] Muq. 2 Kur. 6. 13.
[20] Muq. 2 Kur. 2. 5.
[21] Muq. báb 1. 6.
[22] Dekho 1 Kur. 2. 3.
[23] 1 Sam. 29. 9. Zak. 12. 8, wag: Muq. Mal. 2. 7 aur 2 Kur. 5. 20.
[24] Dekho Mat. 10. 40.
[25] Dekho báb 2. 5.
[26] Muq. áyat 18.
[27] Muq. 1 Kur. 4. 15 aur Filemon 10.
[28] Muq. Ya'q. 1. 18.
[29] Rom. 8. 10. 2 Kur. 13. 5, wag:
[30] Paid. 16. 5.
[31] Paid. 21. 2.
[32] Áyat 29. Muq. Rom. 9. 7.
[33] Áyat 28. Paid. 17. 16—19; 18. 10—14 aur 21. 1, 2. 'Ibr. 11. 11.
[34] Dekho Rom. 9. 4.
[35] Ist. 33. 2.
[36] Muq. 'Ibr. 12. 22 aur Mukh. 3. 12 aur 21. 2, 10.

[27] Kyúnki likhá hai, ki
[a] Ai bánjh! tú jis kí aulád nahín hotí, khushí maná;
Tú jo dard i zih se náwáqif hai, áwáz baland karke chillá:
Kyúnki bekas chhorí húí kí aulád shauharwálí kí aulád se ziyáda hogí.

[28] Pas, ai bháiyo, ham [37] Izháq kí tarah [38] wa'de ke farzand hain[b]. [29] Aur jaise us waqt jismání paidáishwálá rúhání paidáishwále ko [39] satátá thá, [40] waise hí ab bhí hotá hai. [30] Magar kitáb i muqaddas kyá kahtí hai? Yih, ki [c] [41] Laundí aur us ke bete ko nikál de, kyúnki laundí ká betá ázád ke bete ke sáth hargiz wáris na hogá. [31] Pas, ai bháiyo, ham laundí ke farzand nahín, balki [42] ázád ke hain.

5 [1] [1] Masíh ne hamen [2] ázád rahne ke liye ázád kiyá hai. Pas [3] qáim raho, aur dobára [4] gulámí ke [5] júe men na juto.

Masíhí ázádí par qáim rahkar, birádarána mahabbat se sharí'at ko púrá karná, aur Rúh ká phal láná.

[2] Dekho, main Paulus tum se kahtá hún, ki [6] agar tum khatna karáoge, to [7] Masíh se tum ko kuchh fáida na hogá. [3] Balki main har ek khatna karánewále shakhs par phir gawáhí detá hún, ki [8] use tamám sharí'at par 'amal karná farz hai. [4] [9] Tum jo sharí'at ke wasíle se rástbáz thahrná cháhte ho, Masíh se [10] alag ho gaye, aur [11] fazl se mahrúm. [5] Kyúnki ham Rúh ke bá'is ímán se [12] rástbází kí ummed bar áne ke muntazir hain. [6] Aur Masíh Yisú' men [13] na to khatna kuchh kám ká hai, na námakhtúní; magar [14] ímán, jo mahabbat kí ráh se asar kartá hai. [7] [15] Tum to achchhí tarah daur rahe the; kis ne tumhen [16] haqq ke mánne se rok diyá? [8] Yih targíb [17] tumháre bulánewále kí taraf se nahín hai. [9] [18] Thorá sá khamír sáre gundhe húe áte ko khamír kar detá hai. [10] [19] Mujhe Khudáwand men tum par yih bharosá hai, ki tum [20] âur tarah ká khayál na karoge: lekin [21] jo tumhen ghabrá detá hai, wuh koí kyún na ho, sazá páegá. [11] Aur ai bháiyo, main agar ab tak khatne kí manádí kartá hún, to ab tak [22] satáyá kyún játá hún? Is súrat men [23] salíb kí thokar to játí rahí. [12] Kásh ki [24] tumháre beqarár karnewále apná ta'alluq qata' kar lete[d].

[13] Ai bháiyo, tum [25] ázádí ke liye buláe to gaye ho; [26] magar aisá na ho, ki wuh ázádí jismání báton ká mauqa' bane, balki mahabbat kí ráh se [27] ek dúsre kí khidmat karo. [14] Kyúnki [28] sárí sharí'at par ek hí bát se púrá 'amal ho játá hai, ya'ní is se, ki [e] [29] Tú apne parausí se apní mánind mahabbat rakh. [15] Lekin agar tum ek dúsre ko [30] kátte aur pháre kháte ho, to khabardár rahná, ki ek dúsre ká satyanás na kar do.

[16] Magar main yih kahtá hún, ki [31] Rúh ke muwáfiq

---

a Yasha'yáh 54. 1. b N. *tum......ho.*
c Paidáish 21. 10.
d Yá *apne 'uzw ko kát lete.*
e Ahbár 19. 18.

[37] Dekho áyat 23. [38] Rom. 9. 8 Dekho báb 3. 29. [39] Paid. 21. 9. [40] Dekho báb 5. 11. [41] Muq Yúh. 8. 35. [42] Muq. 1 Pat. 3. 6. [1] Báb 2. 4 aur 5. 13. Dekho Ya'q. 1. 25. [2] Dekho Yúh. 8. 32. [3] Dekho 1 Kur. 16. 13. [4] Dekho báb 2. 4. [5] A'mál 15. 10. [6] Áyát 3, 11 A'mál 15. 1, wag: 1 Kur. 7. 18. [7] Dekho báb 4. 11. [8] Rom. 2. 25. [9] Muq. báb 2. 21 aur 3. 10 aur Rom. 9. 31, 32. [10] Rom. 7. 6 (Yún.). [11] Muq. 'Ibr. 12. 15 aur 2 Pat. 3. 17.

[12] Dekho Rom. 8. 23, 25. [13] Báb 6. 15. 1 Kur. 7. 19. Kul. 3. 11. Dekho báb 3. 28. [14] Muq. If. 6. 23 aur 1 Thiss. 1. 3 aur Ya'q. 2. 18, 20, 22. [15] Dekho 1 Kur. 9. 24. [16] Dekho báb 2. 5. [17] Báb 1. 6. [18] 1 Kur. 5. 6. Muq. 1 Kur. 15. 33 aur 'Ibr. 12. 15. [19] Dekho 2 Kur. 2. 3 [20] Muq. Fil. 3. 15. [21] Báb 1. 7. Muq. áyat 12. [22] Báb 4. 29 aur 6. 12. [23] 1 Kur. 1. 23. Dekho 1 Pat. 2. 8. [24] Muq. áyat 10. Dekho báb 2. 4. [25] Dekho áyat 1. [26] 1 Pat. 2. 16. Yahúdáh 4. Muq. 1 Kur. 8. 9 aur 2 Pat. 2. 19. [27] 1 Kur. 9. 19. [28] Muq. Mat. 7. 12 aur 22. 40. [29] Muq. áyat 22 aur báb 6. 2. Dekho Mat. 19. 19 aur Yúh. 13. 34. [30] Muq. Fil. 3. 2. [31] Áyát 24, 25. Rom. 8. 4. Dekho Rom. 13. 14.

chalo, to [32]jism kí khwáhish ko hargiz púrá na karoge. 17 Kyúnki [33]jism Rúh ke khiláf khwáhish kartá hai, aur Rúh jism ke khiláf; aur yih ek dúsre ke mukhálif hain; [34]táki jo tum cháhte ho, wuh na karo. 18 Aur agar tum [35]Rúh kí hidáyat se chalte ho, [36]to sharí'at ke mátaht nahín rahe. 19 Ab [37]jism ke kám to záhir hain, ya'ní harámkárí, nápákí, shahwatparastí, 20 butparastí, jádúgarí, 'adáwaten, jhagrá, hasad, gussa, tafriqe, judáíán, [38]bid'aten, 21 bugz, nashebází, náchrang, aur âur in kí mánind: in kí bábat tumhen pahle se kahe detá hún, jaisá ki peshtar jatá chuká hún, ki [39]aise kám karnewále Khudá kí bádsháhat ke wáris na honge. 22 Magar [40]Rúh ká phal [41]mahabbat, khushí, itmínán, tahammul, [42]mihrbání, nekí, ímándárí, 23 [43]hilm, [44]parhezgárí hai: [45]aise aise kámon kí koí sharí'at mukhálif nahín. 24 Aur jo Masíh Yisú' ke hain, [46]unhon ne jism ko us kí [47]ragbaton aur khwáhishon samet salíb par khench diyá hai.

25 Agar ham Rúh ke sabab se zinda hain, to [48]Rúh ke muwáfiq chalná bhí cháhiye. 26 [49]Ham bejá fakhr karke, na ek dúsre ko chiráen, na ek dúsre se jalen.

Birádarána hamdardí, sakháwat, aur sábitqadamí.

6 1 Ai bháiyo, [1]agar koí ádmí kisí qusúr men pakrá bhí jáe, to [2]tum jo rúhání ho, us ko [3]hilmmizájí[a] se bahál karo; aur apná bhí khayál rakh, kahín tú bhí ázmáish men na par jáe. 2 [4]Tum ek dúsre ká bár utháo, aur [5]yún [6]Masíh kí sharí'at ko púrá karo[b]. 3 Kyúnki [7]agar koí shakhs apne áp ko kuchh samjhe, [8]aur ho kuchh nahín, to apne áp ko dhoká detá hai. 4 Pas har shakhs [9]apne hí kám ko ázmá le; is súrat men use apní hí bábat fakhr karne ká mauqa' hogá, na dúsre kí bábat. 5 Kyúnki [10]har shakhs apná hí bojh utháegá.

6 [11]Kalám kí ta'lím pánewálá ta'lím denewále ko sab achchhí chízon men sharík kare. 7 [12]Fareb na kháo; [13]Khudá thatthon men nahín uráyá játá: kyúnki [14]ádmí jo kuchh botá hai, wuhí kátegá. 8 [15]Jo koí apne jism ke liye botá hai, [16]wuh jism se halákat kí fasl kátegá; aur [17]jo Rúh ke liye botá hai, wuh Rúh se hamesha kí zindagí kí fasl kátegá. 9 [18]Ham nek kám karne men himmat na háren, kyúnki [19]agar bedil na honge, to 'ain waqt par kátenge. 10 Pas [20]jahán tak mauqa' mile, [21]sab ke sáth nekí karen, khásskar ahl i ímán ke sáth.

Ákhirí nasíhat aur du'á.

11 Dekho, main ne kaise bare bare harfon men tum ko [22]apne háth se likhá hai. 12 [23]Jitne log jismání namúd cháhte hain, [24]wuh tumhen khatna karáne par majbúr

a Yún. *hilm kí rúh.* b N. *karoge.*

[32] If. 2. 3.
[33] Rom. 7. 23 aur 8. 5—7.
[34] Rom. 7. 15, 18, 19.
[35] Rom. 8. 14.
[36] Dekho Rom. 7. 4.
[37] 1 Kur. 3. 3. If. 5. 3. Kul. 3. 5. Ya'q. 3. 14, 15. Muq. Mat. 15. 18—20, wag:
[38] 1 Kur. 11. 19.
[39] Muq. Kul. 3. 6. Dekho 1 Kur. 6. 9.
[40] Muq. Rom. 7. 4 aur 8. 5 aur If. 5. 9.
[41] Dekho Rom. 5. 1—5 aur Kul. 3. 12—17.
[42] 2 Kur. 6. 6.
[43] If. 4. 2.
[44] A'mál 24. 25. 2 Pat. 1. 6.
[45] 1 Tim. 1. 9.
[46] Muq. áyat 16. Dekho Rom. 6. 6.
[47] Rom. 7. 5.
[48] Muq. áyat 16.
[49] Fil. 2. 3.
[1] Muq. Zab 141. 5 aur 2 Kur. 2. 7 aur 'Ibr. 12. 13 aur Ya'q. 5. 19.
[2] Muq. Rom. 15. 1 aur 1 Kur. 10. 15. Dekho 1 Kur. 2. 15.
[3] Muq. 1 Kur. 4. 21. Muq. 2 Tim. 2. 25.
[4] Rom. 15. 1. 1 Thiss. 5. 14.
[5] Muq. báb 5. 14.
[6] 1 Yúh. 4. 21. Dekho Yúh. 13. 34.
[7] Muq. báb 2. 6. Dekho 1 Kur. 3. 7, 18.
[8] 2 Kur. 12. 11.
[9] Muq. 1 Kur. 11. 28 aur 2 Kur. 13. 5.
[10] Muq. Rom. 14. 12.
[11] Muq. Rom. 15. 27 aur 1 Kur. 9. 11.
[12] 1 Kur. 6. 9 aur 15. 33. Ya'q. 1. 16.
[13] Aiy. 13. 9.
[14] Dekho 2 Kur. 9. 6.
[15] Muq. Hús. 8. 7. Dekho Aiy. 4. 8.
[16] Dekho Rom. 6. 21.
[17] Dekho Ya'q. 3. 18.
[18] 2 Thiss. 3. 13. Muq. 1 Kur. 15. 58.
[19] 'Ibr. 12. 3, 5. Muq. 'Ibr. 10. 36. Dekho Mat. 10. 22.
[20] Amsál 3. 27. Yúh. 9. 4 aur 12. 35.
[21] If. 4. 28. 1 Tim. 6. 8. Muq. 1 Thiss. 5. 15.
[22] Dekho 1 Kur. 16. 21.
[23] Dekho 2 Kur. 11. 13.
[24] Báb 2. 3.

karte hain; sirf [25]is liye ki Masíh kí salíb ke sabab satáe na jáen. 13 Kyúnki khatna karánewále khud bhí sharí'at par 'amal nahín karte; magar tumhárá khatna is liye karáná cháhte hain, ki tumhárí jismání hálat[a] par fakhr karen. 14 Lekin Khudá na kare, ki main kisí chíz par fakhr karún, [26]siwá apne Khudáwand Yisú' Masíh kí salíb ke, jis se dunyá [27]mere i'tibár se maslúb húí, aur main dunyá ke i'tibár se. 15 Kyúnki [28]na khatna kuchh chíz hai, na námakhtúní, balki [29]naye sire se makhlúq honá. 16 Aur jitne is qá'ide par chalen, unhen, aur[c] [30]Khudá ke [31]Isráíl ko, itmínán aur rahm hásil hotá rahe.

17 Áge ko koí mujhe taklíf na de: kyúnki [32]main apne jism par Yisú' ke dág liye húe phirtá hún.

18 Ai bháiyo, [33]hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ká fazl [34]tumhárí rúh ke sáth rahe. Ámín.

[25] Báb 5. 11.
[26] 1 Kur. 2. 2. Muq. Fil. 3. 3, 7, 8.
[27] Dekho Rom. 6. 6.
[28] Muq. Rom. 2. 28. Dekho báb 5. 6.
[29] Muq. Yúh. 3. 5, 7. Dekho Rom. 6. 4.
[30] Báb 3. 7, 9, 29. Rom. 2. 29; 4. 12 aur 9. 6—8. Fil. 3. 3.
[31] Zab. 125. 5 aur 128. 6.
[32] Muq. Yas'. 44. 5 aur Hiz. 9. 4 aur Muk. 13. 11; 16. 2; 19. 20 aur 20. 4.
[33] Filemon 25. Dekho Rom. 16. 20.
[34] 2 Tim. 4. 22.

a Yún. *tumháre jism.*
c Yá *ya'ní.*

IFISÍON KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ KHATT

Du'á e khair.

I 1 Paulus kí taraf se, jo [1]Khudá kí marzí se [2]Masíh Yisú' ká rasúl hai, un muqaddason ke nám jo Ifisus men[b] hain aur [3]Masíh Yisú' men ímándár hain.

2 [4]Hamáre Báp Khudá aur Khudáwand Yisú' Masíh kí taraf se tumhen fazl aur itmínán hásil hotá rahe.

Naját ke intizám kí bábat Khudá kí hamd.

3 [5]Hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ke Khudá aur Báp kí hamd ho, jis ne ham ko Masíh men [6]ásmání maqámon par har tarah kí rúhání barakat bakhshí: 4 [7]chunánchi us ne [8]ham ko [9]biná e 'álam se peshtar us men chun liyá, táki ham us ke nazdík mahabbat men [10]pák aur be'aib hon: 5 aur us ne [11]apní marzí ke nek iráde ke muwáfiq hamen[d] apne liye [12]peshtar se muqarrar kiyá, ki Yisú' Masíh ke wasíle [13]us ke lepálak bete hon, 6 [14]táki us ke us fazl ke jalál kí sitáish ho, jise hamen us [15]'Azíz men muft bakhshá: 7 [16]ham ko us men [17]us ke khún ke wasíle se [18]makhlasí, ya'ní [19]qusúron kí mu'áfí, us ke us fazl kí [20]daulat ke muwáfiq hásil hai, 8 jise us ne har tarah kí hikmat aur dánáí

[1] Dekho 1 Kur. 1. 1.
[2] Dekho 2 Kur. 1. 1.
[3] Kul. 1. 2.
[4] Dekho Rom. 1. 7.
[5] 2 Kur. 1. 3. 1 Pat. 1. 3. Dekho Rom. 15. 6.
[6] Áyat 20. Báb 2. 6; 3. 10 aur 6. 12.
[7] Muq báb 2. 10 aur 2 Thiss. 2. 13 aur 1 Pat. 1. 2.
[8] Ya'q. 2. 5. Muq. Ist. 7. 6 aur 26. 18.
[9] Muq. 2 Tim. 1. 9. Dekho Mat. 13. 35.
[10] Báb 5. 27. Kul. 1. 22. 1 Thiss. 4. 7. Tit. 2. 12, wag:
[11] Áyat 9. Muq. Lúq. 2. 14 aur 'Ibr. 2. 4. Dekho Lúq. 12. 32.
[12] Áyat 11. Rom. 8. 29, 30.
[13] Dekho Rom. 8. 15.
[14] Áyát 12, 14.
[15] Muq. Yúh. 3. 35 aur 10. 17 aur Kul. 1. 13. Dekho Mat. 3. 17.
[16] Kul. 1. 14.
[17] Dekho A'mál 20. 28.
[18] Rom. 3. 24. 1 Kur. 1. 30. Muq. báb 4. 30.
[19] Dekho A'mál 2. 38.
[20] Muq. báb 3. 8, 16 aur Kul. 1. 27. Dekho Rom. 2. 4.

b N. [*Ifisus men*].
d Yá *us ke nazdík pák........hamen mahabbat ke sabab.*

ke sáth kasrat se ham par názil kiyá; 9 chunánchi [21] us ne apní marzí ke bhed ko [11] apne us nek iráde ke muwáfiq ham par záhir kiyá, jise apne áp men [a] [22] thahrá liyá thá: 10 táki [23] zamánon ke púre hone ká aisá intizám ho, ki [24] Masíh men sab chízon ká majmú'a ho jáe, khwáh wuh ásmán kí hon, khwáh zamín kí; 11 usí men ham bhí [25] us ke iráde ke muwáfiq, jo [26] apní marzí kí maslahat se sab kuchh kartá hai, [27] peshtar se muqarrar hokar [28] mírás bane; 12 táki ham jo pahle se Masíh kí ummed men the, [29] us ke jalál kí sitáish ke bá'is hon: 13 aur usí men tum par bhí, jab tum ne [30] kalám i haqq ko suná, jo tumhárí naját kí khush-khabarí [b] hai, aur us par ímán láe, pák [31] mau'úda Rúh kí [32] muhr lagí; 14 wuhí [33] Khudá kí milkíyat kí [34] makhlasí ke liye, hamárí [35] mírás ká [36] bai'ána hai, [37] táki us ke jalál kí sitáish ho.

Ifision ke ímán ká shukríya, aur un kí rúhání taraqqí ke liye du'á.

15 Is sabab se main bhí [38] us ímán ká, jo tumháre darmiyán Khudáwand Yisú' par hai, aur sab muqaddason par záhir hai [c], hál sunkar, 16 tumhárí bábat [39] shukr karne se báz nahín átá, aur [40] apní du'áon men tumhen yád kiyá kartá hún; 17 ki [41] hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ká Khudá, jo jalál ká Báp hai, [42] tumhen apní pahchán men hikmat aur mukáshafe kí rúh [d] bakhshe; 18 aur [43] tumháre dil kí ánkhen raushan ho jáen, táki tum ko ma'lúm ho, ki [44] us ke buláne se kaisí kuchh ummed hai, aur us kí mírás ke [45] jalál kí daulat muqaddason men kaisí kuchh hai; 19 aur ham ímán lánewálon ke liye us kí barí qudrat kyá hí behadd hai, [46] us kí barí [47] quwwat kí tásír ke muwáfiq, 20 jo us ne Masíh men kí, [48] jab ki use murdon men se jilákar [49] apní dahiní taraf [50] ásmání maqámon par bitháyá, 21 aur [51] har tarah kí hukúmat, aur ikhtiyár, aur qudrat, aur riyásat, aur [52] har ek nám se [53] bahut baland kiyá, jo na sirf [54] is jahán men, balki ánewále jahán men bhí liyá jáegá: 22 aur [55] sab kuchh us ke pánwon tale kar diyá, aur us ko [56] sab chízon ká sardár [e] banákar, kalísiyá ko de diyá; 23 [57] yih us ká badan hai, aur [58] usí kí ma'múrí [59] jo har tarah se sab ká ma'múr karnewálá hai.

Ifisí Masíhion kí pahlí hálat, aur Masíh ke fazl ke sabab se us kí tabdílí.

2 1 Aur [1] us ne tumhen bhí zinda kiyá, jab [2] apne qusúron aur gunáhon ke sabab murda the, 2 [3] jin men tum peshtar dunyá kí rawish [f] par chalte the, aur [4] hawá kí 'amaldárí ke hákim, ya'ní us rúh kí pairawí karte the, jo ab [5] náfarmání ke farzandon men tásír kartí hai; 3 in men ham bhí sab ke sab pahle

a Yá *us men*. b Yá *Injíl*.
c N. *aur us mahabbat ká jo sáb muqaddason se hai.*
d Yá *kí Rúh*.
e Yun. *sab chízon ke úpar sir.*
f Yun. *zamáne.*

[21] Dekho Rom. 16. 25. [22] Rom. 3. 25. Muq. áyat 11 aur Rom. 8. 28 aur 9. 12. [23] Dekho Mar. 1. 15. [24] Kul. 1. 16, 20. Muq. báb 3. 15 aur Fil. 2. 9, 10. [25] Báb 3. 11. Muq. Muk. 4. 11. Dekho Rom. 8. 28. [26] Muq. A'mál 20. 27. [27] Áyat 5. [28] Ist. 4. 20 aur 32. 9. Dekho áyat 14. [29] Áyát 6, 14 Muq. Fil. 1. 11. [30] 2 Kur. 6. 7. Kul. 1. 5. 2 Tim. 2. 15. Muq. A'mál 13. 26 aur 15. 7 [31] Dekho A'mál 1. 4 [32] Báb 4. 30. [33] Dekho 1 Pat. 2. 9. [34] Muq. Tit. 2. 14. Dekho áyat 7. [35] A'mál 20. 32. Muq. áyat 18. [36] 2 Kur. 1. 22. [37] Áyát 6, 12. [38] Kul. 1. 4. Filemon 4 Dekho Rom. 1. 8. [39] Kul. 1. 9. [40] Rom. 1. 9, 10. 2 Tim. 1. 3. Filemon 5, wag: [41] Dekho Rom. 15. 6. [42] Muq. Kul. 1. 9. [43] Muq. 'Ibr. 6. 4 aur 10. 32 aur Muk. 3. 17, 18. Dekho A'mál 26. 18. [44] Báb 4. 4. Muq. báb 2. 12. [45] Báb 3. 8, 16 Kul. 1. 27. Dekho áyat 7.

[46] Báb 6. 10. Muq. Dan. 4. 30. [47] Báb 3. 7. Fil. 3. 21. Kul. 1. 29 aur 2. 12. [48] Dekho A'mál 2. 24. [49] Dekho Mar. 16. 19 aur A'mál 2. 33 aur 1 Pat. 3. 22. [50] Dekho áyat 3. [51] 1 Kur. 15. 24. [52] Báb 3. 15. Fil. 2. 9. Muq. 'Ibr. 1. 4. [53] Báb 4. 10. Kul. 2. 10. Dekho Yúh. 3. 31. [54] Muq. Mat. 12. 32. [55] Zab. 8. 6. Dekho 1 Kur. 15. 27. [56] Hásh: ke liye:— Báb 4. 15 aur 5. 23. Kul. 1. 18 aur 2. 19. Muq. 1 Kur. 11. 3 aur Kul. 2. 10. [57] Báb 4. 12, 16 aur 5. 30. Kul. 1. 18, 24. Muq. báb 5. 23 aur 1 Kur. 12. 27. [58] Báb 3. 19. Dekho Yúh. 1. 16. [59] Báb 4. 10. Muq. Yarm. 23. 24 aur Kul. 3. 11.

[1] Kul. 2. 13. Muq. Kul. 1. 21. [2] Áyat 5. Muq. báb 4. 18. Dekho Lúq. 15. 24. [3] Báb 4. 17, 22 aur 5. 8 Kul. 3. 7. Dekho Rom. 11. 30 aur 1 Kur 6. 11. [4] Muq. báb 6. 12 aur Muk. 9. 11 Dekho Yúh. 12. 31 [5] Báb 5. 6. Muq. 1 Pat. 1. 14.

apne [6]jism kí khwáhishon men zindagí guzárte, aur jism aur 'aql ke iráde púre karte the, aur dúsron kí mánind [7]taba'í taur par [8]gazab ke farzand the :—**4** magar Khudá ne apne [9]rahm kí daulat se, [10]us barí mahabbat ke sabab, jo us ne ham se kí, **5** [11]jab qusúron ke sabab murda hí the, to [12]ham ko Masíh ke sáth zinda kiyá, ([13]tum ko fazl hí se naját milí hai,) **6** aur Masíh Yisú' men shámil karke us ke sáth jiláyá, aur [14]ásmání maqámon par us ke sáth bithláyá; **7** táki wuh apní us [15]mihrbání se, jo Masíh Yisú' men ham par hai, ánewále zamánon men [16]apne fazl kí beniháyat daulat dikháe: **8** kyúnki tum ko [17]ímán ke wasíle [18]fazl hí se naját milí hai: aur yih [19]tumhárí taraf se nahín: [20]Khudá kí bakhshish hai: **9** aur [21]na a'mál ke sabab se hai, [22]táki koí fakhr na kare. **10** Kyúnki [23]ham usí kí kárígarí hain, aur Masíh Yisú' men un [24]nek 'amál ke wáste [25]makhlúq húe, [26]jin ko Khudá ne pahle se [27]hamáre karne ke liye taiyár kiyá thá.

11 Pas yád karo, ki tum jo jism ke rú se gair-qaumwále ho—aur wuh log jo jism men háth se kiye húe khatne ke sabab [28]makhtún kahláte hain, tum ko námakhtún kahte hain—**12** [29]agle zamáne men Masíh se judá, aur [30]Isráíl kí saltanat se khárij, aur [31]wa'de ke 'ahdon se náwáqif, aur [32]náummed, aur dunyá men Khudá se 'aláhida the. **13** Magar tum jo pahle [33]dúr the, ab Masíh Yisú' men [34]Masíh ke khún ke sabab se nazdík ho gaye ho. **14** Kyúnki [35]wuhí hamárí sulh hai, [36]jis ne dono ko ek kar liyá, aur judáí kí díwár ko jo bích men thí, dhá diyá; **15** chunánchi us ne [37]apne jism ke zarí'e se dushmaní, ya'ní wuh sharí'at jis ke hukm [38]zábiton ke taur par the, mauqúf kar dí; táki dono se apne áp men ek [39]nayá insán paidá karke sulh kará de; **16** aur salíb par dushmaní ko mitákar, aur us ke sabab se [40]dono ko ek tan banákar, Khudá se miláe; **17** aur us ne ákar, tumhen jo [41]dúr the, aur unhen jo [42]nazdík the, [43]dono ko sulh kí khushkhabarí dí: **18** kyúnki [44]us hí ke wasíle se ham dono kí [45]ek hí Rúh men Báp ke pás [46]rasáí hotí hai. **19** Pas ab tum [47]pardesí aur musáfir nahín rahe, balki [48]muqaddason ke hamwatan aur [49]Khudá ke gharáne ke ho gaye, **20** aur [50]rasúlon aur nabíon kí neo par, jis ke [51]kone ke sire ká patthar [52]khud Masíh Yisú' hai, [53]ta'mír kiye gaye ho; **21** [54]usí men har ek 'imárat mil milákar Khudáwand men [55]ek pák maqdis bantí játí hai; **22** aur [56]tum bhí us men báham ta'mír kiye játe ho, [57]táki Rúh men Khudá ká maskan bano.

Gair-qaumon ko Masíh kí kalisiyá men shámil karne ke liye Paulus kí risálat.

3 **1** Isí sabab se main Paulus jo [1]tum gair-qaumwálon kí khátir [2]Masíh Yisú' ká qaidí hún—**2** sháyad tum ne

[6] Gal. 5. 16. [7] Dekho Zab. 51. 5 aur Rom. 5. 12. [8] Muq. 2 Pat. 2. 14. [9] Áyat 7. Tit. 3. 5. Dekho Rom. 2. 4. [10] Dekho Yúh. 3. 16. [11] Áyat 1. Muq. Rom. 5. 6, 8, 10. [12] Kul. 2. 12, 13. Muq. Yúh. 14. 19 aur Muk. 20. 4. [13] Áyat 8. Dekho A'mál 15. 11. [14] Dekho báb 1. 20. [15] Tit. 3. 4. [16] Áyat 5. [17] 1 Pat. 1. 5. Muq. Rom. 4. 16. [18] Áyat 5. [19] Muq. 2 Kur. 3. 5. [20] Muq. Yúh. 4. 10 aur 'Ibr. 6. 4. [21] 2 Tím. 1. 9. Tit. 3. 5. Dekho Rom. 3. 20, 28. [22] 1 Kur. 1. 29. Muq. Qáz. 7. 2. [23] Ist. 32. 6, 15. Zab. 100. 3. Yas'. 29. 23 aur 64. 8, wag: [24] Báb 4. 24. Tit. 2. 14, wag: [25] Muq. báb 3. 9 aur 4. 24 aur Kul. 3. 10. [26] Muq. báb 1. 4. [27] Muq. Kul. 1. 10. [28] Rom. 2. 26, 28. Muq. Kul. 2. 11, 13. [29] 1 Kur. 12. 2. Muq. báb 5. 8 aur Kul. 3. 7. [30] Báb 4. 18. Kul. 1. 22. Muq. Hiz. 14. 5 aur Gal. 2. 15 aur 4. 8. [31] Dekho Rom. 9. 4.

[32] 1 Thiss. 4. 13. Dekho bab 1. 18. [33] Áyat 17. A'mál 2. 39. [34] Muq. Kul. 1. 20. Dekho Rom. 3. 25. [35] Zab. 72. 7. Mik. 5. 5. Zak. 9. 10. Muq. Kul. 3. 15. Dekho Lúq. 2. 14. [36] Dekho Gal. 3. 28. [37] Kul. 1. 21, 22. Muq. Rom. 7. 4. [38] Kul. 2. 14, 20. [39] Dekho Rom. 6. 4. [40] Kul. 1. 20—22. Muq. 1 Kur. 12. 13. [41] Áyat 13. [42] Ist. 4. 7. Zab. 148. 14. [43] Yas'. 57. 19. [44] Muq. Yúh. 14. 6. [45] Báb 4. 4. 1 Kur. 12. 13. Muq. Yúh. 4. 23. [46] Báb 3. 12. Muq. Yúh. 10. 7, 9. Dekho Rom. 5. 2. [47] Áyat 12. Muq. 'Ibr. 11. 13 aur 13. 14. [48] Fil. 3. 20. Muq. 'Ibr. 12. 22, 23. [49] Gal. 6. 10. [50] Mat. 16. 18. Muk. 21. 14. [51] Zab. 118. 22. Yas'. 28. 16. 1 Pat. 2. 6, wag: [52] Muq. 1 Kur. 3. 11. [53] Dekho 1 Kur. 3. 9. [54] Báb 4. 15, 16. [55] Dekho 1 Kur. 3. 16, 17. [56] 1 Pat. 2. 5. [57] Muq. báb 3. 17 aur 2 Kur. 6. 16 aur 1 Tim. 3. 15. [1] Áyat 13. Kul. 1. 24.

[2] Báb 4. 1. A'mál 23. 18. Fil. 1. 7. 2 Tim. 1. 8, wag: Muq. báb 6. 20.

[3]Khudá ke us fazl ke [4]intizám ká hál suná hogá, jo tumháre liye mujh par húá; 3 ya'ní [5]yih ki wuh bhed mujhe [6]mukáshafe se ma'lúm húá; [7]chunánchi main ne pahle us ká mukhtasar hál likhá hai, 4 [8]jise parhkar tum ma'lúm kar sakte ho, ki main [9]Masíh ká wuh bhed kis qadr samajhtá hún; 5 jo âur zamánon[a] men baní Ádam ko is tarah ma'lúm na húá thá, jis tarah us ke muqaddas rasúlon aur nabíon par Rúh men ab záhir ho gayá hai; 6 ya'ní yih, ki Masíh Yisú' men gair-qaumen khushkhabarí[b] ke wasíle [10]mírás men sharík, aur [11]badan men shámil, aur wa'de men dákhil hain; 7 aur [12]Khudá ke us fazl kí bakhshish se, jo [13]us kí qudrat kí tásír se mujh par húá, [14]main is khushkhabarí[b] ká [15]khádim baná. 8 Mujh par, [16]jo sab muqaddason men chhote se chhotá hún, yih fazl húá, [17]ki main gair-qaumon ko Masíh kí [18]beqiyás [19]daulat kí khushkhabarí dún; 9 aur [20]sab par[c] yih bát raushan karún, ki [21]jo bhed azal se [22]sab chízon ke paidá karnewále Khudá men poshída rahá, us ká kyá intizám hai; 10 táki ab kalísiyá ke wasíle [23]Khudá kí tarah tarah kí hikmat un [24]hukúmatwálon aur ikhtiyárwálon ko, [25]jo ásmání maqámon men hain, [26]ma'lúm ho jáe, 11 [27]us azalí iráde ke mutábiq jo us ne hamáre Khudáwand Masíh Yisú' men kiyá thá: 12 jis men ham ko [28]us par ímán rakhne ke sabab [29]dilerí hai, aur [30]bharose ke sáth [31]rasáí. 13 Pas main darkhwást kartá hún, ki tum merí un musíbaton ke sabab [32]jo tumhárí khátir sahtá hún, himmat na háro, kyúnki [33]wuh tumháre liye 'izzat ká bá'is hain.

Ifisí Masíhíon ke liye du'á.

14 Is sabab se main us Báp[d] ke áge ghutne ṭektá hún, 15 jis se [34]ásmán aur zamín ká har ek khándán[e] námzad hai; 16 ki wuh [35]apne jalál kí daulat ke muwáfiq tumhen yih 'ináyat kare, ki tum us ke Rúh se [36]apní bátiní insáníyat men bahut hí [37]zoráwar ho jáo[f]; 17 aur ímán ke wasíle se [38]Masíh tumháre dilon men sukúnat kare; táki tum mahabbat men [39]jar pakarke, aur [40]bunyád qáim karke, 18 sab muqaddason samet bakhúbí ma'lúm kar sako, ki us kí chaurái, aur lambái, aur [41]únchái, aur gahrái kitní hai, 19 aur Masíh kí us mahabbat ko ján sako, [42]jo jánne se báhar hai, táki tum [43]Khudá kí sárí ma'múrí tak [44]ma'múr ho jáo.

20 [45]Ab [46]jo aisá qádir hai, ki [47]us qudrat ke muwáfiq jo ham men tásír kartí hai, hamárí darkhwást aur khayál se bahut ziyáda kám kar saktá hai; 21 kalísiyá men aur Masíh Yisú' men pusht dar pusht, aur [48]abadu'l ábád us kí tamjíd hotí rahe. Ámín.

[3] Áyat 7. Báb 4. 7. Dekho A'mál 11. 23 aur Rom. 1. 5.
[4] Báb 1. 10. Kul. 1. 25. 1 Tim. 1. 4.
[5] A'mál 22. 17, 21 aur 26. 16—18.
[6] Muq. Dan. 2. 29. Dekho Rom. 16.25 aur 2 Kur. 12. 1.
[7] Muq. báb 1. 9, 10.
[8] Muq. 2 Kur. 11.6.
[9] Kul. 4. 3.
[10] Dekho Gal. 3. 29.
[11] Báb 2. 16.
[12] Dekho áyat 2.
[13] Muq. áyat 20. Dekho báb 1. 19.
[14] Kul. 1. 23, 25.
[15] Dekho 2 Kur. 3. 6.
[16] Dekho 1 Kur. 15. 9.
[17] Dekho A'mál 9. 15.
[18] Muq. Aiy. 5. 9 aur Rom. 11. 33.
[19] Dekho báb 1. 18 aur Rom. 2. 4.
[20] Dekho áyat 2, 3.
[21] Kul. 1. 26.
[22] Muk. 4. 11. Muq. báb 2. 10.
[23] Rom. 11. 33.
[24] Báb 1. 21. Muq. báb 6. 12.
[25] Dekho báb 1. 3.
[26] Muq. 1 Pat. 1. 12.
[27] Dekho báb 1. 11.
[28] Mar. 11. 22. Fil. 3. 9.
[29] 'Ibr. 4. 16 aur 10. 19.
[30] 2 Kur. 3. 4.
[31] Dekho báb 2. 18.
[32] Áyat 1.
[33] Muq. 2 Kur. 1. 6.
[34] Dekho báb 1. 10, 21.
[35] Dekho áyat 8.
[36] Dekho Rom. 7. 22.
[37] 1 Kur. 16. 13. Muq. báb 6. 10 aur Fil. 4. 13 aur Kul. 1. 11.
[38] Muq. báb 2. 22.
[39] Kul. 2. 7.
[40] Muq. Kul. 1. 23.
[41] Rom. 8. 39. Muq. Aiy. 11. 8, 9.
[42] Muq. Fil. 4. 7.
[43] Báb 1. 23.
[44] Kul. 2. 10.
[45] Rom. 16. 25. Yahúdáh 24.
[46] Muq. 2 Kur. 9. 8.
[47] Muq. áyat 7.
[48] Dekho Rom. 11. 36.

a Yún. *pushton.* b Yá *Injíl.* c N. *sab par* na dárad.
d Yún. *Pater.* e Yún. *Patriya.* f Yún. *qudrat se zor hásil karo.*

Masíhíon ke láiq chál chalan, aur kalísiyá kí yagánagí ke bayán men.

4 [1] Pas main jo [1] Khudáwand men qaidí hún, tum se iltimás kartá hún, ki [2] jis buláwe se tum buláe gaye the, [3] us ke munásib chalo; [2] ya'ní kamál [4] firotaní aur [5] hilm ke sáth [6] tahammul karke mahabbat se [7] ek dúsre kí bardásht karo; [3] aur isí koshish men raho, ki Rúh kí yagánagí [8] sulh ke band se bandhí rahe. [4] [9] Ek hí badan hai, aur [10] ek hí Rúh; chunánchi tumhen jo buláe gaye the, apne [11] buláe jáne se ummed bhí ek hí hai; [5] [12] ek hí Khudáwand hai, [13] ek hí ímán, [14] ek hí baptisma[a]; [6] aur [15] sab ká Khudá aur Báp ek hí hai, [16] jo sab ke úpar, aur sab ke darmiyán, aur sab ke andar hai. [7] Aur ham men se [17] har ek par Masíh kí bakhshish ke [18] andáze ke muwáfiq [19] fazl húá hai. [8] Isí wáste wuh kahtá hai, ki

[b] Jab wuh 'álam i bálá par charhá, to [20] qaidíon ko sáth le gayá,
Aur ádmíon ko in'ám diye.

[9] [21] (Us ke charhne se âur kyá páyá játá hai, siwá is ke ki wuh [22] zamín ke níche ke 'iláqe men utrá bhí thá? [10] Aur yih utarnewálá wuhí hai, jo [23] sáre ásmánon se bhí úpar [24] charh gayá, táki [25] sab chízon ko ma'múr kare.) [11] Aur [26] usí ne ba'z ko [27] rasúl, aur ba'z ko nabí, aur ba'z ko [28] mubashshir, aur ba'z ko [29] charwáhá aur ustád banákar de diyá; [12] [30] táki muqaddas log kámil banen, aur khidmatguzárí ká kám kiyá jáe, aur [31] Masíh ká badan [32] taraqqí páe[c]: [13] jab tak ham sab ke sab Khudá ke Bete ke [33] ímán aur us kí pahchán men ek na ho jáen, aur [34] kámil insán na banen, ya'ní [35] Masíh ke púre qadd ke andáze tak na pahunch jáen; [14] táki ham áge ko bachche na rahen, aur ádmíon kí bázígarí aur makkárí ke sabab, [36] un ke gumráh karnewále mansúbon kí taraf, har ek ta'lím ke jhoke se maujon kí tarah [37] uchhalte bahte na phiren; [15] balki [38] mahabbat ke sáth sachchái par qáim rahkar, aur us ke sáth jo [39] sir hai, ya'ní Masíh ke sáth, paiwasta hokar har tarah se [40] barhte jáen; [16] [41] jis se sárá badan, har ek jor kí madad se paiwasta hokar aur gathkar, [42] us tásír ke muwáfiq jo baqadr har hisse ke hotí hai, apne áp[d] ko barhátá hai, táki mahabbat men apní taraqqí[e] kartá jáe.

Bamuqábala gair-qaumon kí nápákí ke, Masíhí chál chalne kí nasíhaten.

[17] Is liye main yih kahtá hún, aur [43] Khudáwand men jatáe detá hún, ki jis tarah gair-qaumen [44] apne behúda khayálát[f] ke muwáfiq chaltí hain, [45] tum áyanda ko us tarah na chalná, [18] kyúnki [46] un kí 'aql tárík ho gayí hai, aur wuh us nádání ke sabab

a Yá *istibág.*
b Zabúr 68. 18.
c Yún. *badan ta'mír kiyá jáe.*
d Yún. *badan.*
e Yún. *ta'mír.*
f Yún. *apní 'aql kí behúdagí.*

[1] Dekho báb 3. 1.
[2] Dekho Rom. 8. 28.
[3] Kul. 1. 10 aur 2. 6. 1 Thiss. 2. 12. Muq. Fil. 1. 27.
[4] A'mál 20. 19. Fil. 2. 3. Kul. 3. 12. 1 Pat. 3. 8 aur 5. 5. Muq. Kul. 2. 18, 23.
[5] Gal. 5. 23.
[6] Kul. 1. 11.
[7] Kul. 3. 13.
[8] Muq. A'mál 8. 23 aur Kul. 3. 14.
[9] Báb 2. 16.
[10] Dekho báb 2. 18.
[11] Báb 1. 18.
[12] Zak. 14. 9. Dekho 1 Kur. 1. 13 aur 8. 6.
[13] Muq. áyat 13 aur Yahúdáh 3.
[14] Dekho Gal. 3. 27, 28.
[15] 1 Kur. 12. 5, 6.
[16] Rom. 9. 5.
[17] Muq. Mat. 25. 15 aur 1 Kur. 12. 7.
[18] Rom. 12. 3. Muq. áyat 16.
[19] Dekho báb 3. 2.
[20] Qáz. 5. 12. Muq. Kul. 2. 15.
[21] Dekho Yúh. 3. 13.
[22] Zab. 63. 9. Yas'. 44. 23.
[23] 'Ibr. 4. 14; 7. 26 aur 9. 24.
[24] Dekho Mar. 16. 19.
[25] Báb 1. 23.
[26] Muq. 1 Kur. 12. 5, 6.
[27] Dekho 1 Kur. 12. 28.
[28] A'mál 21. 8. 2 Tím. 4. 5 (hásh:).
[29] Yarm. 3. 15. Muq. A'mál 20. 28.
[30] Dekho 2 Kur. 13. 9.
[31] Dekho 1 Kur. 12. 27.
[32] Áyát 16, 29.
[33] Muq. áyat 5.
[34] 1 Kur. 14. 20. Muq. 'Ibr. 5. 14.
[35] Muq. báb 1. 23.
[36] Báb 6. 11.
[37] Muq. Mat. 11. 7 aur 'Ibr. 13. 9 aur Ya'q. 1. 6 aur Yahúdáh 12.
[38] 1 Yúh. 3. 18. Muq. áyat 25.
[39] Dekho báb 1. 22 (hásh:).
[40] Muq. báb 2. 21.
[41] Kul. 2. 19.
[42] Muq. áyat 7.
[43] 1 Thiss. 2. 11.
[44] Rom. 1. 21. 1 Pat. 1. 18. Muq. Kul. 2. 18 aur 2 Pat. 2. 18.
[45] Áyat 22. Báb 2. 1—3. Kul. 3. 7. 1 Pat. 4. 3.
[46] Muq. Rom. 11. 10.

jo un men hai, aur apne [47] dilon kí sakhtí ke bá'is [48] Khudá kí zindagí se khárij hain ; 19 unhon ne [49] sun hokar [50] shahwatparastí ko ikhtiyár kiyá, táki har tarah ke gande kám hirs se karen. 20 Magar tum ne [51] Masíh kí aisí ta'lím nahín pái ; 21 balki tum ne us sachchái ke mutábiq, jo Yisú' men hai, [52] usí kí suní, aur [53] us men yih ta'lím pái hogí, 22 ki tum apne agle chál chalan ki us [54] purání insániyat ko [55] utár dálo, jo [56] fareb kí shahwaton ke sabab se kharáb hotí játí hai ; 23 aur apní [57] 'aql kí rúhání hálat men naye bante jáo, 24 aur [58] nayí insániyat ko pahino, jo Khudá ke mutábiq [59] sachchái kí rástbází aur pákízagí men paidá kí gayí hai.

25 Pas jhúth bolná chhorkar[a], [60] har ek shakhs apne parausí se sach bole, kyúnki [61] ham ápas men ek dúsre ke 'uzw hain. 26 [62] Gussa to karo, magar gunáh na karo: súraj ke dúbne tak tumhárí khafagí na rahe: 27 [63] aur Iblís ko mauqa' na do. 28 Chorí karnewálá phir chorí na kare, balki [64] achchhá pesha ikhtiyár karke[b] [65] háthon se mihnat kare, [66] táki muhtáj ko dene ke liye us ke pás kuchh ho. 29 [67] Koí gandí bát tumháre munh se na nikle, balki wuhí jo zarúrat ke muwáfiq taraqqí[c] ke liye achchhí ho, táki [68] us se sunnewálon par fazl ho. 30 Aur Khudá ke pák [69] Rúh ko ranjída na karo, [70] jis se[d] tum par [71] makhlasí ke din ke liye muhr húí. 31 [72] Har tarah kí talkhmizájí, aur qahr, aur gussa, aur shor o gul, aur badgoí, har qism kí [73] badkhwáhí samet, tum se dúr kí jáen: 32 aur [74] ek dúsre par mihrbán, aur narmdil ho, aur jis tarah Khudá ne Masíh men tumháre qusúr mu'áf kiye hain, tum bhí [75] ek dúsre ke qusúr mu'áf karo.

5 1 Pas 'azíz farzandon kí tarah [1] Khudá kí mánind bano; 2 aur [2] mahabbat se chalo, [3] jaise Masíh ne tum se mahabbat kí, aur [4] hamáre wáste apne áp ko [5] khushbú kí mánind [6] Khudá kí nazr karke qurbán kiyá. 3 Aur jaisá ki muqaddason ko munásib hai, tum men [7] harámkárí aur kisí tarah kí nápákí yá lálach ká [8] zikr tak na ho; 4 aur [9] na besharmí, aur behúdagoí, aur thatthebází ká, [10] kyúnki yih láiq nahín: balki bar'aks is ke [11] shukrguzárí ho. 5 Kyúnki tum yih khúb jánte ho, ki [12] kisí harámkár, yá nápák, yá lálchí kí, [13] jo butparast ke barábar hai, Masíh aur Khudá kí bádsháhat men kuchh mírás nahín. 6 [14] Koí tum ko befáida báton se [15] dhoká na de, kyúnki inhín gunáhon ke sabab se [16] náfarmání ke farzandon par [17] Khudá ká gazab názil hotá hai. 7 Pas un ke kámon ke sharík na ho; 8 kyúnki [18] tum pahle [19] táríkí the, magar ab Khudáwand men núr ho: pas [20] núr ke farzandon kí tarah chalo, 9 (is liye ki [21] núr ká phal har tarah kí nekí aur rástbází aur sachchái hai), 10 aur [22] tajribe se ma'lúm karte raho, ki Khudáwand ko

a Yún. *utárkar.* b N. *apne izád.*
c Yún. *ta'mír.* d Yún. *men.*

[47] Dekho Mar. 3. 5. [48] Dekho báb 2. 12. [49] Muq. Amsál 23. 35 aur 1 Tim. 4. 2. [50] Muq. 1 Sal. 21. 25 aur Rom. 1. 24, 26, 28. [51] Dekho Mat. 11.29. [52] Báb 1. 13. [53] Kul. 2. 7. [54] Rom. 6. 6. Kul. 3. 9. [55] Muq. Kul. 3. 8 aur 'Ibr. 12. 1 aur Ya'q. 1. 21 aur 1 Pat. 2. 1. [56] Muq. 'Ibr. 3. 13. [57] Dekho Rom. 12. 2. [58] Dekho Rom. 6. 4. [59] Dekho báb 2. 10. [60] Zak. 8. 16. Kul. 3. 9. Muq. áyat 15. [61] Rom. 12. 5. [62] Muq. Zab. 37. 8. [63] Dekho Ya'q. 4. 7. [64] A'mál 20. 35. Gal. 6. 10. [65] 1 Thiss. 4. 11. 2 Thiss. 3. 8, 11, 12. Muq. Tit. 3. 8, 14. [66] Muq. Amsál 21. 26. [67] Báb 5. 4. Kul. 3. 8. Muq. Mat. 12. 34. [68] Kul. 4. 6. Muq. Wá'iz 10. 12. [69] Yas'. 63. 10. Muq. 1 Thiss. 5. 19. [70] Báb 1. 13. [71] Dekho báb 1. 7. [72] Kul. 3. 19.

[73] 1 Pat. 2. 1. [74] Kul. 3. 12, 13. 1 Pat. 3. 8. [75] Muq. 2 Kur. 2. 7, 10. Dekho Mat. 6. 14. [1] Muq. báb 4. 32 aur Mat. 5. 7, 48 aur Lúq. 6. 36. [2] Rom. 14. 15. Muq. Kul. 3. 14. Dekho Yúh. 13. 34. [3] Dekho Rom. 8. 37. [4] Dekho Rom. 4. 25. [5] Dekho Paid. 8. 21. [6] 'Ibr. 7. 27; 9. 14 aur 10. 10, 12. [7] 1 Kur. 6. 18. Dekho Gal. 5. 19. [8] Muq. áyat 12 aur Zab. 16. 4 [9] Báb 4. 29. Muq. Wá'iz 10. 13. [10] Muq. Rom. 1. 28. [11] Áyat 20. [12] Dekho 1 Kur. 6. 9. [13] Kul. 3. 5. [14] Dekho Mat. 24. 4. [15] Kul. 2. 8. [16] Báb 2. 2. Muq. 1 Pat. 1. 14. [17] Rom. 1. 18. Kul. 3. 6. [18] Dekho báb 2. 1, 2. [19] Dekho A'mál 26. 18. [20] Yas'. 2. 5 Dekho Lúq. 16. 8 aur Yúh. 12. 35, 36. [21] Muq. Gal. 5. 22. Dekho Rom. 7. 4. [22] Rom. 12. 2. 1 Thiss. 2. 4 aur 5. 21.

kyá pasand hai; 11 aur [23]táríkí ke [24]bephal kámon̲ men̲ [25]sharík na ho, balki [26]un par malámat hí kiyá karo; 12 kyún̲ki un ke poshída kámon̲ ká [27]zikr bhí karná sharm kí bát hai. 13 Aur [28]jin chízon̲ par malámat hotí hai, wuh sab núr se záhir hotí hain̲: kyún̲ki jo kuchh záhir kiyá játá hai, wuh raushan ho játá hai[a]. 14 Is liye wuh kahtá hai, ki Ai sonewále, [29]jág, aur [30]murdon̲ men̲ se jí uṭh, to [31]Masíh ká núr tujh par chamkegá.

15 Pas [32]gaur se dekho, ki kis tarah chalte ho; nádánon̲ kí tarah nahín̲, balki dánáon̲ kí mánind chalo; 16 aur [32]waqt ko ganímat jáno[b], kyún̲ki [33]din bure hain̲. 17 Is sabab se nádán na bano, balki [34]Ḳhudáwand kí marzí ko samjho, ki kyá hai. 18 Aur [35]sharáb men̲ matwále na bano, kyún̲ki is se [36]badchalní wáqi' hotí hai; balki [37]Rúh se ma'múr hote jáo; 19 aur ápas men̲ [38]mazámír, aur gít, aur rúhání gazalen̲ gáyá karo, aur dil se Ḳhudáwand ke liye gáte bajáte rahá karo; 20 aur sab báton̲ men̲ hamáre Ḳhudáwand [39]Yisú' Masíh ke nám se[c] hamesha [40]Ḳhudá Báp ká shukr karte raho; 21 aur Masíh ke ḳhauf se [41]ek dúsre ke tábi' raho.

'Auraton̲ aur mardon̲, bachchon̲ aur bachchewálon̲, naukaron̲ aur áqáon̲ ke faráiz.

22 [42]Ai bíwiyo, [43]apne shauharon̲ kí aisí tábi' raho, [44]jaise Ḳhudáwand kí. 23 Kyún̲ki [45]shauhar bíwí ká sir hai, jaise ki [46]Masíh kalísiyá ká sir hai, aur [47]wuh ḳhud badan ká bachánewálá hai. 24 Lekin jaise kalísiyá Masíh ke tábi' hai, waise hí bíwiyán̲ bhí [48]har bát men̲ apne shauharon̲ ke tábi' hon̲. 25 [49]Ai shauharo, apní bíwiyon̲ se mahabbat rakkho, jaise ki Masíh ne bhí kalísiyá se mahabbat karke [50]apne áp ko us ke wáste maut ke hawále kar diyá; 26 táki us ko [51]kalám ke sáth [52]pání se gusl dekar aur sáf karke muqaddas banáe, 27 aur [53]ek aisí jalálwálí kalísiyá banáke apne pás házir kare, [54]jis ke badan men̲ dág, yá jhurrí, yá koí âur aisí chíz na ho; balki pák aur be'aib ho. 28 Isí tarah [55]shauharon̲ ko lázim hai, ki apní bíwiyon̲ se apne badan kí mánind[d] mahabbat rakkhen̲. Jo apní bíwí se mahabbat rakhtá hai, wuh apne se mahabbat rakhtá hai: 29 kyún̲ki kabhí kisí ne apne jism se dushmaní nahín̲ kí, balki us ko páltá, aur parwarish kartá hai, jaise ki Masíh kalísiyá ko; 30 is liye ki [56]ham us ke badan ke 'uzw hain̲. 31 [e][57]Isí sabab se ádmí báp se aur mán̲ se judá hokar apní bíwí ke sáth rahegá, aur [58]wuh dono ek jism hon̲ge. 32 Yih bhed to bará hai, lekin main̲ Masíh aur kalísiyá kí bábat kahtá hún̲. 33 Ba har hál tum men̲ se bhí har ek [59]apní bíwí se apní mánind mahabbat rakkhe; aur bíwí is

[23] Rom. 13. 12.
[24] Rom. 6. 21.
[25] Muq. 1 Kur. 5. 9.
[26] Ahb. 19. 17. 1 Tím. 5. 20.
[27] Muq. áyat 3.
[28] Yúh. 3. 20, 21. Muq. áyat 9.
[29] Muq. Yas'. 51. 17; 52. 1 aur 60. 1; aur Mal. 4. 2. Dekho Rom. 13. 11.
[30] Yas'. 26. 19.
[31] Lúq. 1. 78, 79.
[32] Kul. 4. 5. Muq. Amsál 15. 21.
[33] Báb. 6. 13. Wá'iz 12. 1. 'Ámús 5. 13. Gal. 1. 4.
[34] Rom. 12. 2. 1 Thiss. 4. 3 aur 5. 18.
[35] Amsál 20. 1 aur 23. 20, 31. 1 Kur. 5. 11.
[36] Tit. 1. 6. 1 Pat. 4. 4.
[37] Muq. Lúq. 1. 15.
[38] A'mál 16 25. 1 Kur. 14. 26. Kul. 3. 16. Ya'q. 5. 13.
[39] 'Ibr. 13. 15. Muq. Yúh. 14. 13.
[40] Kul. 3. 17. 1 Thiss. 1. 2. 2 Thiss. 1. 3. Muq. Zab. 34. 1 aur Yas'. 63. 7 aur Kul. 2. 7, wag:
[41] Muq. Fil. 2. 3.
[42] Dekho Kul. 3. 18—4. 1.
[43] Dekho Paid. 3. 16.
[44] Muq. báb 6. 5.
[45] 1 Kur. 11. 3.
[46] Dekho báb 1. 22, 23 (hásh :).
[47] Muq. 1 Kur. 6. 13.
[48] Muq. Kul. 3. 20, 22 aur Tit. 2. 9.
[49] Áyát 28, 33. Muq. 1 Pat. 3. 7.
[50] Áyat 2.
[51] Báb 6. 17. 'Ibr. 6. 5. Dekho Yúh. 15. 3.
[52] Tit. 3. 5. Muq. Muk. 7. 14.
[53] 2 Kur. 11. 2. Dekho báb 1. 4.
[54] G̣az. 4. 7.
[55] Áyát 25, 33.
[56] Muq. Paid. 2. 23 Dekho 1 Kur. 6. 15.
[57] Mat. 19. 5. Mar. 10. 7, 8.
[58] 1 Kur. 6. 16.
[59] Áyát 25, 28.

a Yún. *núr hai.*
b Yún. *mauqa' ko ḳharíd liyá karo.*
c Yún. *men̲.*
d Yá *bíwiyon̲ ko apná badan jánkar un se.*
e Paidáish 2. 24.

bát ká khayál rakkhe, ki apne [6]shauhar se dartí rahe.

6 1 [1] Ai farzando, Khudáwand men apne mán báp ke farmánbardár raho; kyúnki yih wájib hai. 2 [a] Apne báp kí aur mán kí 'izzat kar, (yih pahlá hukm hai, jis ke sáth wa'da bhí hai) 3 táki terá bhalá ho, aur terí 'umr zamín par daráz ho. 4 Aur ai bachchewálo [b], tum apne farzandon ko gussa na diláo, [2] balki Khudáwand kí taraf se tarbiyat aur nasíhat de dekar, un kí parwarish karo. 5 [3] Ai naukaro, jo jism ke rú se tumháre málik hain, apní [4] sáfdilí se darte aur kánpte húe, un ke aise farmánbardár raho, [5] jaise Masíh ke; 6 aur [6] ádmíon ko khush karnewálon kí tarah dikháwe ke liye khidmat na karo, balki Masíh ke bandon kí tarah dil se Khudá kí marzí púrí karo; 7 aur us khidmat ko ádmíon kí nahín, balki Khudáwand kí jánkar jí se karo; 8 kyúnki [7] tum jánte ho, ki jo koí jaisá achchhá kám karegá, [8] khwáh gulám ho, khwáh ázád, Khudáwand se waisá hí páegá. 9 Aur ai máliko, tum bhí [9] dhamkiyán chhorkar, un ke sáth aisá hí sulúk karo; kyúnki tum jánte ho, ki [10] un ká aur tumhárá dono ká málik ásmán par hai, aur [11] wuh kisí ká tarafdár nahín.

Rúhání jang aur Khudá ke hathyár.

10 Garaz, Khudáwand men aur [12] us kí qudrat ke zor men [13] mazbút bano. 11 [14] Khudá ke sab hathyár [15] bándh lo, táki tum [16] Iblís ke mansúbon ke muqábale men qáim rah sako; 12 kyúnki [17] hamen khún aur gosht se kushtí nahín karní hai, balki [18] hukúmatwálon aur ikhtiyárwálon, aur is [19] dunyá kí táríkí ke hákimon [c] aur [20] sharárat kí un rúhání faujon se, [21] jo ásmání maqámon men hain. 13 Is wáste tum [22] Khudá ke sáre hathyár bándh lo, táki [23] bure din men muqábala kar sako, aur sab kámon ko anjám dekar qáim rah sako. 14 Pas sachchái se [24] apní kamar kaskar, aur [25] rástbází ká baktar lagákar, 15 aur [26] pánwon men sulh kí khushkhabarí [d] kí taiyárí ke júte pahinkar, 16 aur un sab ke sáth [27] ímán kí sipar lagákar, qáim raho, jis se tum us [28] sharír ke sáre jalte húe [29] tíron ko bujhá sako; 17 aur [25] naját ká khod aur [30] Rúh kí talwár, jo Khudá ká kalám hai, le lo; 18 aur [31] har waqt aur har tarah se [32] Rúh men [33] du'á aur minnat karte raho; aur isí garaz se [34] jágte raho, ki [35] sab muqaddason ke wáste bilá nága du'á mángá karo; 19 aur [36] mere liye bhí, táki bolne ke waqt mujhe kalám karne kí taufíq ho; jis se main khushkhabarí [b] ke [37] bhed ko [38] dilerí se záhir karún, 20 jis ke liye [39] zanjír se jakrá húá [40] elchí hún; aur us ko aisí dilerí se bayán karún, jaisá bayán karná mujh par farz hai.

Tukhikus ká áná.

21 Aur [41] Tukhikus jo piyárá

a Khurúj 20. 12. b Yún. *bápo.* c Yún. *is táriki ke jahángíron.* d Yá *Injíl.*

[66] 1 Pat. 3. 2, 6.
[1] Amsál 1. 8; 6. 20 aur 23. 22.
[2] Paid. 18. 19. Ist. 4. 9; 6. 7 aur 11. 19. Zab. 78. 4. Amsal 19. 18; 22. 6 aur 29. 17. Muq. 2 Tím. 3. 15.
[3] Dekho 1 Pat. 2. 18.
[4] Muq. 2 Kur. 11. 3.
[5] Muq. báb 5. 22.
[6] Dekho Gal. 1. 10.
[7] Dekho Zab. 62. 12.
[8] Gal. 3. 28. Kul. 3. 11.
[9] Muq. Ahb. 25. 43.
[10] Yúh. 13. 13. Muq. Aiy. 31. 13—15.
[11] Dekho Ist. 10. 17.
[12] Báb 1. 19.
[13] Rom. 4. 20. 2 Tím. 2. 1. Muq. 1 Yúh. 2. 14. Dekho báb 3. 16.
[14] Áyat 13. Muq. 2 Kur. 10. 4.
[15] Aiy. 29. 14 Muq. ayat 14. Dekho Rom. 13. 12.
[16] Báb 4. 14.
[17] Dekho 1 Kur. 9. 25.
[18] Báb 1. 21.
[19] Lúq. 22. 53. Kul. 1. 13. Dekho báb 2. 2.
[20] Muq. báb 3. 10.
[21] Dekho báb 1. 3.
[22] Muq. 1 Pat. 4. 1.
[23] Báb 5. 16.
[24] 1 Pat. 1. 13. Muq. Yas'. 11. 5. Dekho Lúq. 12. 35.
[25] Yas'. 59. 17. 1 Thiss. 5. 8. Muq. Yas'. 61. 10 aur 2 Kur. 6. 7.
[26] Yas'. 52. 7. Rom. 10. 15. Muq. Khur. 12. 11.
[27] Muq. 1 Yúh. 5. 4.
[28] Dekho Mat. 13. 19.
[29] Muq. Zab. 120. 4.
[30] 'Ibr. 4. 12. Muq. Yas'. 49. 2 aur Hús. 6. 5 aur 2 Kur. 6. 7.
[31] Lúq. 18. 1.
[32] Yahúdáh 20. Dekho Rom. 8. 26.
[33] Kul. 4. 2—4.
[34] Dekho Mar. 13. 33.
[35] 1 Tím. 2. 1.
[36] Kul. 4. 3. 1 Thiss. 5. 25. 2 Thiss. 3. 1. Muq. Yas'. 50. 4.
[37] Báb 3. 3.
[38] Dekho A'mal 4. 29.
[39] Dekho A'mal 28. 20.
[40] Dekho 2 Kur. 5. 20.
[41] A'mál 20. 4. 2 Tím. 4. 12. Tit. 3. 12.

[42] Kul. 4. 7—9.

[43] Kul. 2. 2.

bhái, aur Khudáwand men diyánatdár khádim hai, tumhen sab báten batá degá, [42] táki tum bhí mere hál se wáqif ho jáo, ki main kis tarah rahtá hún: 22 us ko main ne tumháre pás isí wáste bhejá hai, ki tum hamárí hálat se wáqif ho jáo, aur wuh [43] tumháre dilon ko tasallí de.

Ákhirí du'á.

23 Khudá Báp, aur Khudáwand Yisú' Masíh kí taraf se bháiyon ko [44] itmínán hásil ho, aur un men [45] ímán ke sáth mahabbat ho. 24 Jo [46] hamáre Khudáwand Yisú' Masíh se lázawál mahabbat rakhte hain, un sab par fazl hotá rahe.

[44] Gal. 6. 16. 2 Thiss. 3. 16. 1 Pat. 5. 14.
[45] Muq. Gal. 5. 6 aur 1 Thiss. 5. 8.
[46] Muq. 1 Kur. 16. 22.

FILIPPÍON KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ KHATT

Du'á e khair.

I 1 Masíh Yisú' ke bandon Paulus aur Tímuthiyus kí taraf se, Filippí ke sab [1] muqaddason ke nám jo Masíh Yisú' men hain, [2] nigahbánon aur [3] khádimon[a] samet. 2 [4] Hamáre Báp Khudá, aur Khudáwand Yisú' Masíh kí taraf se tumhen fazl aur itmínán hásil hotá rahe.

Filippí Masíhion kí rúhání rifáqat ká shukriya, aur un ke liye du'á.

3 Main [5] jab kabhí tumhen yád kartá hún, to [6] apne Khudá ká shukr bajá látá hún; 4 aur har ek du'á men jo tumháre liye mángtá hún, hamesha khushí ke sáth tum sab ke liye darkhwást kartá hún, 5 is liye ki [7] tum awwal roz se lekar áj tak khushkhabarí[b] ke phailáne men sharík rahe ho; 6 aur mujhe is bát ká bharosá hai, ki jis ne tum men [8] nek kám shurú' kiyá hai, wuh use [9] Yisú' Masíh[c] ke din tak [10] púrá kar degá; 7 chunánchi wájib hai, ki main tum sab kí bábat aisá hí khayál karún, kyúnki tum [11] mere dil men rahte ho, aur [12] merí qaid[d] aur khushkhabarí[b] kí [13] jawábdihí aur subút men, tum sab mere sáth fazl men [14] sharík ho. 8 [15] Khudá merá gawáh hai, ki [16] main Masíh Yisú' kí sí ulfat karke tum sab ká mushtáq hún. 9 Aur yih du'á kartá hún, ki [17] tumhárí mahabbat, [18] 'ilm aur har tarah kí tamíz ke sáth âur bhí ziyáda hotí jáe; 10 táki [19] 'umda 'umda báton ko pasand[e] kar sako; aur

[1] 2 Kur. 1. 1. Kul. 1. 2.
[2] Dekho A'mál 20. 28.
[3] 1 Tím. 3. 8, 12.
[4] Rom. 1. 7. 1 Kur. 1. 3 2 Kur. 1. 2, wag:
[5] Rom. 1. 9. If. 1. 16. 2 Tím. 1. 3. Filemon 5, wag:
[6] Dekho Rom. 1. 8.
[7] Muq. báb 2. 12 aur 4. 15 aur A'mál 16. 12—40.
[8] Muq. 1 Thiss. 1. 3.
[9] Dekho 1 Kur. 1. 8.
[10] Zab. 57. 2 aur 138. 8. Muq. 1 Thiss. 5. 24.
[11] 2 Kur. 7. 3.
[12] A'mál 20. 23 aur 26. 29 (hásh: ke liye). Kul. 4. 18 (hásh ke liye). 2 Tím. 2. 9. Filemon 10, 13. Dekho If. 3. 1.
[13] Áyat 16.
[14] Muq. báb 4. 14.
[15] Dekho Rom. 1. 9 aur 9. 1.
[16] Muq. báb 4. 1 aur Rom. 1. 11 aur 15. 23 aur 1 Thiss. 3. 6 aur 2 Tím. 1. 4.
[17] 1 Thiss. 3. 12. 2 Thiss. 1. 3.
[18] Kul. 1. 9.
[19] Rom. 2. 18 (aur hásh: ke liye).

a Yá *bishapon aur díkanon.*

b Yá *Injíl.* c N. *Masíh Yisú'.*
d Yún. *zanjíron.*
e Yá *mutafarriq báton men tamíz.*

[20]Masíh ke din tak [21]sáfdil raho, aur ṭhokar na kháo; 11 aur [22]rástbází ke phal se, jo [23]Yisú' Masíh ke sabab se hai, bhare raho, [24]táki Ḳhudá ká jalál záhir ho, aur us kí sitáish kí jáe.

Rasúl ke qaid hone se Injíl kí taraqqí, aur áyanda ke liye ummed.

12 Aur ai bháiyo, main cháhtá hún tum ján lo, ki jo mujh par guzrá, wuh khushkhabarí[a] kí [25]taraqqí hí ká bá'is húá; 13 yahán tak ki qaisarí sipáhíon kí sárí palṭan aur [26]báqí sab logon men mashhúr ho gayá, ki [27]main Masíh ke wáste[b] qaid hún; 14 aur jo Ḳhudáwand men bháí hain, un men se aksar mere qaid hone[c] ke sabab se diler hokar, [28]bekhauf Ḳhudá ká kalám sunáne kí ziyáda jur'at karte hain. 15 [29]Ba'z to hasad aur jhagre kí wajh se Masíh kí manádí karte hain; aur ba'z nekníyatí se: 16 ek to mahabbat kí wajh se, yih jánkar Masíh kí manádí karte hain, ki [30]main khushkhabarí[a] kí [31]jawábdihí ke wáste muqarrar hún: 17 magar dúsre [32]tafriqe kí wajh se, na ki sáfdilí se, balki is ḳhayál se ki merí qaid[c] men mere liye musíbat paidá karen. 18 Pas kyá húá? Sirf yih, ki har tarah se Masíh kí manádí hotí hai, baháne se ho, ḳhwáh sachchái se; aur is se main khush hún, aur rahúngá bhí. 19 Kyúnki main jántá hún, ki [33]tumhárí du'á, aur [34]Yisú' Masíh ke Rúh ke [35]in'ám se, is ká anjám merí naját hogá; 20 chunánchi merí dilí árzú aur ummed yihí hai, [36]ki main kisí bát men sharminda na hún, balki merí kamál [37]dilerí ke bá'is jis tarah [38]Masíh kí ta'zím mere badan ke sabab se hamesha hotí rahí hai, usí tarah ab bhí hogí, [39]ḳhwáh main zinda rahún ḳhwáh marún. 21 Kyúnki [40]zinda rahná mere liye Masíh hai, aur marná nafa'. 22 Lekin agar merá jism men zinda rahná hí mere kám ke liye mufíd[d] hai, to main nahín jántá, ki kise pasand karún. 23 [41]Main dono taraf phansá húá hún; merá jí to yih cháhtá hai, ki [42]kúch karke [43]Masíh ke pás já rahún, kyúnki yih bahut hí bihtar hai; 24 magar jism men rahná tumhárí ḳhátir ziyáda zarúrí hai. 25 Aur chúnki [44]mujhe is ká yaqín hai, is liye [45]main jántá hún ki zinda rahúngá, balki tum sab ke sáth rahúngá, táki tum ímán men [46]taraqqí karo, aur us men [47]khush raho; 26 aur [48]jo tumhen mujh par faḳhr hai, wuh mere phir tumháre pás áne se Masíh Yisú' men ziyáda ho jáe. 27 Sirf yih karo ki [49]tumhárá chál chalan Masíh kí khushkhabarí[a] ke muwáfiq rahe, táki main ḳhwáh áún aur tumhen dekhún, ḳhwáh na áún, tumhárá hál sunún, [50]ki tum ek rúh men qáim ho, aur [51]Injíl[e] ke ímán ke liye [52]ek ján hokar jánfishání karte ho; 28 aur kisí bát men mukhálifon se dahshat nahín kháte: yih un ke liye [53]halákat

a Yá *Injíl.* b Yún. *Masíh men.* c Yún. *zanjíron.*
d Yá *kám ká phal.* e Yá *khushkhabarí.*

20 Áyat 6.
21 Muq. A'mál 24. 16 aur 1 Thiss. 3. 13 aur 5. 23.
22 Muq. Kul. 1. 6, 10. Dekho Ya'q. 3. 18.
23 Muq. Yúh. 15. 4, 5.
24 Dekho If. 1. 12, 14.
25 Áyat 25. 1 Tím. 4. 15.
26 Muq. A'mál 28. 30, 31 aur 2 Tím. 2. 9.
27 Muq. Lúq. 21. 13. Dekho áyat 7.
28 Muq. A'mál 4. 31.
29 Dekho 2 Kur. 11. 13.
30 Muq. 1 Kur. 9. 17.
31 Áyat 7.
32 Báb 2. 3. Dekho Ya'q. 3. 14.
33 Dekho 2 Kur. 1. 11.
34 Dekho A'mál 16. 7.
35 Muq. Gal. 3. 5.
36 Rom. 5. 5. Muq. Yúel 2. 27 aur 2 Tím. 2. 15.
37 Dekho A'mál 4. 13.
38 Muq. 1 Kur. 6. 20.
39 Rom. 14. 8.
40 Muq. Gal. 2. 20.
41 Muq. 2 Kur. 5. 8.
42 2 Tím. 4. 6.
43 Dekho Yúh. 12. 26.
44 Muq. báb 2. 24.
45 Muq. A'mál 20. 25.
46 Áyat 12.
47 Rom. 15. 13.
48 Dekho 2 Kur. 1. 14.
49 Dekho If. 4. 1.
50 Dekho 1 Kur. 16. 13.
51 Yahúdáh 3.
52 Báb 2. 2. Muq. 1 Kur. 1. 10.
53 Muq. 2 Thiss. 1. 5.

[54] Dekho A'mál 14. 22.
[55] Dekho Mat. 5. 12.
[56] Kul. 1. 29 aur 2. 1. 1 Tím. 6. 12. 2 Tím. 4. 7. Muq. 'Ibr. 10. 32.
[57] A'mál 16. 19—40. 1 Thiss. 2. 2.

ká sáf nishán hai, lekin [54] tumhárí naját ká, aur yih Khudá kí taraf se hai; 29 kyúnki [55] Masíh kí khátir tum par yih fazl húá, ki na faqat us par ímán láo, balki [54] us kí khátir dukh bhí saho: 30 aur tum usí tarah [56] jánfishání karte ho, jis tarah [57] mujhe karte dekhá thá, aur ab bhí sunte ho, ki main waisí hí kartá hún.

Yisú' Masíh ke namúne par mel miláp aur inkisár kí nasíhat.

2 1 Pas agar kuchh tasallí Masíh men, aur [1] mahabbat kí diljam'í, aur [2] Rúh kí shirákat, aur [3] rahmdilí o dardmandí hai; 2 to [4] merí yih khushí púrí karo, ki [5] yakdil raho; yaksán mahabbat rakkho; ek ján ho; ek hí khayál rakkho; 3 [6] tafriqe aur [7] bejá fakhr ke bá'is kuchh na karo, balki [8] firotaní se ek dúsre ko apne se bihtar samjhe: 4 [9] har ek apne hí ahwál par nahín, balki har ek dúsron ke ahwál par bhí nazar rakkhe. 5 [10] Waisá hí mizáj rakkho, jaisá Masíh Yisú' ká bhí thá: 6 [11] us ne agarchi [12] Khudá kí súrat par thá, [13] Khudá ke barábar hone ko qabze men rakhne kí chíz[a] na samjhá, 7 balki [14] apne áp ko khálí kar diyá, aur [15] khádim kí súrat ikhtiyár kí, aur [16] insánon ke mushábih ho gayá; 8 aur insání shakl men záhir hokar apne áp ko past kar diyá, aur [17] yahán tak farmánbardár rahá, ki maut, [18] balki salíbí maut, gawárá kí. 9 [19] Isí wáste [20] Khudá ne bhí [21] use bahut sarbaland kiyá, aur use [22] wuh nám bakhshá jo sab námon se a'lá hai; 10 táki Yisú' ke nám par[b] [23] har ek ghutná ṭike, [24] khwáh ásmáníon ká ho, khwáh zamíníon ká, khwáh un ká jo zamín ke níche hain; 11 aur Khudá Báp ke jalál ke liye [25] har ek zabán iqrár kare, ki Yisú' Masíh [26] Khudáwand hai.

12 Pas ai mere 'azízo, [27] jis tarah tum hamesha se [28] farmánbardárí karte áe ho, usí tarah ab bhí na sirf merí házirí men, balki is se bahut ziyáda merí gairházirí men, ḍarte kánpte húe apní naját ká kám kiye jáo; 13 kyúnki [29] jo tum men níyat aur 'amal dono ko, [30] apne nek iráde ko anjám dene ke liye, paidá kartá hai, wuh Khudá hai. 14 Sab kám [31] shikáyat aur [32] takrár bagair kiyá karo; 15 táki tum be'aib aur bhole hokar, [33] ṭerhe aur kajrau logon[c] men [34] Khudá ke [35] benuqs farzand bane raho, ([36] jin ke darmiyán tum dunyá men [37] chirágon kí tarah dikhái dete ho, 16 aur [38] zindagí ká kalám pesh karte ho,) táki [39] Masíh ke din [40] mujhe fakhr ho, ki [41] na merí daur dhúp befáida húí, na merí mihnat akárath gayí. 17 Aur agar mujhe [42] tumháre ímán kí qurbání aur khidmat ke sáth apná khún bhí baháná pare[d], taubhí khush hún, aur tum sab ke sáth khushí kartá hún:

[1] Muq. Rom. 15. 30 aur 2 Thiss. 2. 16.
[2] 2 Kur. 13. 14.
[3] Kul. 3. 12.
[4] Yúh. 3. 29 aur 15. 11.
[5] Dekho Rom. 12. 16.
[6] Báb 1. 17.
[7] Gal. 5. 26.
[8] Muq. If. 5. 21. Dekho Rom. 12. 10 aur If. 4. 2.
[9] Dekho Rom. 15. 2.
[10] Rom. 15. 3. Dekho Mat. 11. 29.
[11] Dekho Yúh. 1. 1.
[12] Dekho 2 Kur. 4. 4.
[13] Yúh. 5. 18 aur 10. 33. Muq. Yúh. 14. 28.
[14] 2 Kur. 8. 9 aur 13. 4. Dekho Mar. 9. 12.
[15] Dekho Yas'. 42. 1 aur Mat. 20. 28.
[16] Rom. 8. 3. Gal. 4. 4. Dekho Yúh. 1. 14
[17] 'Ibr. 5. 8. Muq. Mat. 26. 39 aur Yúh. 10. 18 aur Rom. 5. 19.
[18] 'Ibr. 12. 2.
[19] Yúh. 10. 17. Muq. Yas'. 52. 13 aur 53. 12 aur 'Ibr. 2. 9.
[20] Dekho Mat. 28. 18.
[21] A'mál 2. 33.
[22] If. 1. 21. 'Ibr. 1. 4. Muq. A'mál 5. 41.
[23] Yas'. 45. 23. Rom. 14. 11.
[24] Muq. Muk. 5. 3, 13. Dekho If. 1. 10.
[25] Muq. Rom. 10. 9 aur 1 Kur. 12. 3.
[26] Muq. Rom. 14. 9. Dekho Yúh. 13. 13.
[27] Muq. báb 1. 5 aur 4. 15.
[28] 'Ibr. 5. 9. Muq. 2 Kur. 10. 5 aur 1 Pat. 1. 2.
[29] 1 Kur. 12. 6. Muq. 'Ibr. 13. 21. Dekho 1 Kur. 15. 10.
[30] Muq. 1 Tím. 2. 4.
[31] 1 Pat. 4. 9.
[32] 1 Tím. 2. 8.
[33] Dekho Ist. 32. 5.
[34] Muq. Mat. 5. 45 aur If. 5. 1.
[35] Muq. Yahúdáh 24.
[36] 1 Pat. 2. 12.
[37] Mat. 5. 14, 16. Muq. Tit. 2. 10.
[38] Muq. A'mál 5. 20.
[39] Dekho 1 Kur. 1. 8.
[40] Dekho 2 Kur. 1. 14.
[41] Gal. 2. 2. 1 Thiss. 3. 5. Muq. Gal. 4. 11.
[42] Muq. Rom. 15. 16.

a Yún. *ganímat ká mál.*

b Yún. *men.* c Yún. *pusht.*
d Yún. *agar main.......aragh ke taur par baháyá játá hún.*

[18] tum bhí isí tarah khush ho, aur mere sáth khushí karo.

Tímuthiyus aur Ipafruditus kí sifárish.

[19] Mujhe Khudáwand Yisú' men ummed hai, [43]ki Tímuthiyus ko tumháre pás jald bhejúngá, táki tumhárá ahwál daryáft karke merí bhí khátirjama' ho. [20] Kyúnki koí [44]aisá hamdil mere pás nahín, jo sáfdilí se tumháre liye fikrmand ho. [21] Sab [45]apní apní báton ke fikr men hain, na Yisú' Masíh[a] kí. [22] Lekin tum us kí pukhtagí se wáqif ho, ki [46]jaise betá báp kí khidmat kartá hai, waise hí [47]us ne mere sáth khushkhabarí[b] phailáne men khidmat kí. [23] Pas main ummed kartá hún, ki jab apne hál ká anjám ma'lúm kar lúngá, to use fauran bhej dúngá. [24] Aur [48]mujhe Khudáwand par bharosá hai, ki main áp bhí jald áúngá. [25] Lekin main ne [49]Ipafruditus ko tumháre pás bhejná zarúr samjhá; wuh merá bháí, aur hamkhidmat, aur [50]hamsipáh, aur tumhárá [51]qásid, aur [52]merí hájat rafa' karne ke liye khádim hai; [26] kyúnki wuh tum sab ká bahut mushtáq thá, aur is wáste beqarár rahtá thá, ki tum ne us kí bímárí ká hál suná thá: [27] beshakk wuh bímárí se marne ko thá: magar Khudá ne us par rahm kiyá; aur faqat us hí par nahín, balki mujh par bhí, táki mujhe gam par gam na ho. [28] Is liye mujhe us ke bhejne ká áur bhí ziyáda khayál húá, ki tum bhí us kí muláqát se phir khush ho jáo, aur merá bhí gam ghat jáe. [29] Pas [53]tum us se Khudáwand men kamál khushí ke sáth milná, aur [54]aise shakhson kí 'izzat kiyá karo: [30] is liye ki [55]wuh Masíh ke kám kí khátir marne ke qaríb ho gayá thá, aur us ne ján lagá dí, [56]táki jo kamí tumhárí taraf se merí khidmat men húí, use púrá kare.

Jhúthe ustádon aur shágirdon ke barkhiláf, aur Masíh kí pairawí men taraqqí karne kí nasíhat.

3 [1] Garaz, mere bháiyo, [1]Khudáwand men khush raho. [2]Tumhen ek hí bát bár bár likhne men mujhe to kuchh diqqat nahín, aur tumhárí is men hifázat hai. [2] [3]Kutton se khabardár raho, [4]badkáron se khabardár raho, katwánewálon se khabardár raho: [3] kyúnki [5]makhtún to ham hain, [6]jo Khudá ke [7]Rúh kí hidáyat se 'ibádat karte hain, aur [8]Masíh Yisú' par fakhr karte hain, aur jism ká bharosá nahín karte: [4] [9]go main to jism ká bhí bharosá kar saktá hún: agar kisí áur ko jism par bharosá karne ká khayál ho, to main us se bhí ziyáda kar saktá hún: [5] [10]áthwen din merá khatna húá, [11]Isráíl kí qaum, aur [12]Binyámín ke qabíle ká hún; [11]'Ibráníon ká 'Ibrání; sharí'at ke i'tibár se [13]Farísí hún; [6] [14]josh ke i'tibár se [15]kalísiyá ká satánewálá;

a N. *Masíh Yisú'*. b Yá *Injíl*.

[43] Muq. 1 Kur. 4. 17 aur 1 Thiss. 3. 2.
[44] Muq. 1 Kur. 16. 10.
[45] Muq. 2 Tim. 3. 2. Dekho 1 Kur. 10. 24.
[46] 1 Kur. 4. 17. 1 Tím. 1. 2. 2 Tím. 1. 2.
[47] Muq. 2 Tím. 3. 10.
[48] Muq. báb 1. 25 aur Filemon 22.
[49] Báb 4. 18.
[50] Filemon 2.
[51] 2 Kur. 8. 23.
[52] Muq. báb 4. 18.
[53] Rom. 16. 2.
[54] 1 Kur. 16. 18. 1 Thiss. 5. 12, 13. 1 Tim. 5. 17.
[55] Muq. A'mal 20. 24.
[56] Muq. báb 4. 10. Dekho 1 Kur. 16. 17.
[1] Báb 4. 4. 1 Thiss. 5. 16.
[2] Muq. 2 Pat. 1. 12.
[3] Zab. 22. 16, 20. Yas'. 56. 10, 11. Muk. 22. 15. Muq. Gal. 5. 15.
[4] Muq. 2 Kur. 11. 13.
[5] Dekho Rom. 2. 29.
[6] Muq. Yuh. 4. 23.
[7] Muq. Gal. 5. 25 aur Yahúdáh 20.
[8] Rom. 15. 17. Muq. Gal. 6. 14.
[9] 2 Kur. 11. 18.
[10] Dekho Paid. 17. 12.
[11] 2 Kur. 11. 22.
[12] Rom. 11. 1.
[13] A'mál 23. 6 aur 26. 5.
[14] A'mal 22. 3, 4. Gal. 1. 13, 14.
[15] Dekho A'mál 8. 3.

[16] shari'at kí rástbází ke i'tibár se be'aib thá. [7] Lekin [17] jitní chízen mere nafa' kí thín, [18] unhín ko main ne Masíh kí khátir nuqsán samajh liyá hai. [8] Balki main apne Khudáwand [19] Masíh Yisú' kí pahchán kí barí khúbí ke sabab sab chízon ko nuqsán samajhtá hún: jis kí khátir main ne [20] sárí chízon ká nuqsán utháyá, aur un ko kúrá samajhtá hún, táki Masíh ko hásil karún, [9] aur us men páyá jáún; na [21] apní us rástbází ke sáth, jo shari'at kí taraf se hai, balki [22] us rástbází ke sáth, jo Masíh par ímán láne ke sabab hai, aur Khudá kí taraf se ímán par miltí hai: [10] [23] aur main us ko, aur [24] us ke jí uthne kí qudrat ko, aur [25] us ke sáth dukhon men sharík hone ko ma'lúm karún, aur us kí maut se mushábahat paidá karún; [11] táki kisí tarah [26] murdon men se jí uthne ke darje tak pahunchún. [12] Yih garaz nahín, ki main [27] pá chuká, yá [28] kámil ho chuká hún: balki us chíz ke pakarne ke liye daurá húá játá hún, jis ke liye Masíh Yisú' ne mujhe pakrá thá. [13] Ai bháiyo, merá yih gumán nahín, ki pakar chuká hún: balki sirf yih kartá hún, ki [29] jo chízen píchhe rah gayín un ko bhúlkar, áge kí chízon kí taraf barhá húá, [14] nishán kí taraf daurá húá játá hún, táki [30] us in'ám ko hásil karún, jis ke liye [31] Khudá ne mujhe Masíh Yisú' men úpar buláyá hai. [15] Pas ham men se jitne [32] kámil hain, yihí khayál rakkhen, aur agar kisí bát men [33] tumhárá âur tarah ká khayál ho, [34] to Khudá us bát ko bhí tum par záhir kar degá: [16] ba har hál jahán tak ham pahunche hain, [35] usí ke mutábiq chalen.

Jhúthe aur sachche Masíhion ká anjám.

[17] Ai bháiyo, [36] tum sab milkar merí mánind bano, aur un logon ko pahchán rakkho, jo is tarah chalte hain [37] jis ká namúna tum ham men páte ho. [18] Kyúnki [38] bahutere aise hain, jin ka zikr main ne tum se bárhá kiyá hai, aur ab bhí [39] ro roke kahtá hún, ki wuh apne chál chalan se Masíh kí salíb ke dushman hain: [19] [40] un ká anjám halákat hai, [41] un ká khudá pet hai, [42] wuh apní sharm kí báton par fakhr karte hain, aur [43] dunyá kí chízon ke khayál men rahte hain. [20] Magar [44] hamárá watan ásmán par hai; aur ham [45] ek Munjí, ya'ní Khudáwand Yisú' Masíh ke [46] wahán se áne ke intizár men hain: [21] wuh apní us quwwat kí tásír ke muwáfiq, jis se [47] sab chízen apne tábi' kar saktá hai, [48] hamárí pasthálí ke badan kí shakl badalkar, [49] apne jalál ke badan kí súrat par banáegá.

Masíhí nekíon kí nasíhat.

4 [1] Is wáste, ai mere piyáre bháiyo, [1] jin ká main mushtáq hún, jo [2] merí khushí aur [3] táj ho, ai piyáro, [4] Khudáwand men isí tarah qáim raho.

[2] Main Yúodiya ko bhí

[16] Muq. áyat 9.
[17] Muq. Lúq. 14. 33.
[18] Muq. 'Ibr. 11. 26.
[19] Yas'. 53. 11. Yarm. 9. 23, 24. Yúh. 17. 3. 2 Pat. 1. 3.
[20] Lúq. 9. 25.
[21] Rom. 10. 5. Muq. áyat 6.
[22] Dekho Rom. 9. 30 aur 1 Kur. 1. 30.
[23] Muq. If. 4. 13.
[24] Muq. Rom. 1. 4 aur 6. 5.
[25] 1 Pat. 4. 13. Dekho 2 Kur. 1. 5.
[26] Muq. A'mál 26. 7.
[27] Muq. 1 Tim. 6. 12, 19.
[28] 'Ibr. 11. 40 aur 12. 23. Muq. 'Ibr. 5. 9.
[29] Muq. Zab. 45. 10 aur Lúq. 9. 62 aur 'Ibr. 6. 1.
[30] 1 Kur. 9. 24.
[31] Muq. 'Ibr. 3. 1 aur 1 Pat. 5. 10. Dekho Rom. 8. 28.
[32] 1 Kur. 2. 6. Dekho Mat. 5. 48.
[33] Muq. Gal. 5. 10.
[34] Muq. Yúh. 7. 17.
[35] Gal. 6. 16.
[36] Muq. báb 4. 9. Dekho 1 Kur. 4. 16.
[37] 1 Pat. 5. 3
[38] Dekho 2 Kur. 11. 13.
[39] Muq. A'mál 20. 31.
[40] 2 Kur. 11. 15. Muq. 2 Thiss. 1. 9 aur 2 Pat. 2. 1, 3.
[41] Dekho Rom. 16. 18.
[42] Muq. Hús. 4. 7 aur 2 Kur. 11. 12 aur Gal. 6. 13 aur Yahúdáh 13.
[43] Rom. 8. 5. Kul. 3. 2.
[44] Dekho If. 2. 19.
[45] Dekho 1 Kur. 1. 7.
[46] A'mál 1. 11.
[47] 1 Kur. 15. 28.
[48] Muq. 1 Kur. 15. 43—53.
[49] Muq. áyat 10 aur Kul. 3. 4. Dekho Rom. 8. 29.
[1] Dekho báb 1. 8.
[2] Báb 1. 4 aur 2. 16. Dekho 2 Kur. 1. 14.
[3] Amsál 16. 31 aur 17. 6.
[4] Báb 1. 27.

nasíhat kartá hún, aur Suntukhe ko bhí, ki wuh Khudáwand men [5] yakdil rahen. **3** Aur ai sachche hamkhidmat[a], tujh se bhí darkhwást kartá hún, ki tú un 'auraton kí madad kar, kyúnki unhon ne mere sáth khushkhabarí phailáne[b] men, Klemens aur mere un báqí hamkhidmaton samet jánfishání kí, [6] jin ke nám kitáb i hayát men darj hain.

4 [7] Khudáwand men har waqt khush raho; phir kahtá hún, ki khush raho. **5** Tumhárí [8] narmmizájí sab ádmíon par záhir ho. [9] Khudáwand qaríb hai. **6** [10] Kisí bát ká fikr na karo: [11] balki har ek bát men tumhárí darkhwásten, du'á aur minnat ke wasíle se, [12] shukrguzárí ke sáth Khudá ke sámne pesh kí jáen; **7** to [13] Khudá ká itmínán, [14] jo samajh se bi'l kull báhar hai, tumháre dilon aur khayálon ko Masíh Yisú' men mahfúz rakkhegá.

8 Garaz, ai bháiyo, jitní báten sach hain, aur jitní báten sharáfat kí hain, aur jitní báten wájib hain, aur jitní báten pák hain, aur jitní báten pasandída hain, aur jitní báten dilkash hain; garaz jo nekí aur ta'ríf kí báten hain, un par gaur kiyá karo. **9** Jo báten tum ne mujh se síkhín, aur [15] hásil kín, aur sunín, aur [16] mujh men dekhín, un par 'amal kiyá karo; to [17] Khudá jo itmínán ká chashma hai[c] tumháre sáth rahegá.

Filippí Masíhíon kí taraf se imdád milne ká shukriya.

10 Main Khudáwand men bahut khush hún, ki ab itní muddat ke ba'd [18] tumhárá khayál mere liye sarsabz húá; beshakk tumhen pahle bhí is ká khayál thá, magar mauqa' na milá. **11** Yih nahín ki main muhtájí ke liház se kahtá; kyúnki main ne yih síkhá hai, ki jis hálat men hún, usí par [19] rází rahún. **12** Main past honá bhí jántá hún, aur barhná bhí jántá hún: har ek bát, aur sab hálaton men, main ne ser honá, [20] bhúká rahná, aur barhná [21] ghatná síkhá[d] hai. **13** Jo mujhe táqat bakhshtá hai, [22] us men main sab kuchh kar saktá hún. **14** Táham tum ne achchhá kiyá, jo [23] merí musíbat men sharík húe. **15** Aur ai Filippío, tum khud bhí jánte ho, ki khushkhabarí[b] ke [24] shurú' men, jab main Makiduniya se rawána húá, to [25] tumháre siwá kisí kalísiyá ne lene dene ke mu'ámale men merí madad[e] na kí. **16** Chunánchi Thissaluníke men bhí merí ihtiyáj rafa' karne ke liye tum ne ek daf'a nahín, balki do daf'a kuchh bhejá thá. **17** [26] Yih nahín ki main in'ám cháhtá hún, balki [27] aisá phal cháhtá hún, jo tumháre hisáb men ziyáda ho jáe. **18** Mere pás sab kuchh hai, balki ifrát se hai: [28] tumhárí bhejí húí

[5] Báb 2. 2.
[6] Dekho Luq. 10. 20
[7] Báb 3. 1.
[8] 2 Kur. 10. 1.
[9] Muq. 1 Kur. 16. 22. Dekho Ya'q. 5. 8.
[10] Dekho Mat. 6. 25.
[11] Muq. Amsal 16. 3.
[12] Dekho Rom. 1. 8.
[13] Muq. áyat 9 aur Yas'. 26. 3 aur Kul. 3. 15.
[14] Dekho Yúh. 14. 27.
[14] Muq. If. 3. 19.
[15] 1 Thiss. 4. 1.
[16] Muq. báb 3. 17.
[17] Muq. áyat 7. Dekho Rom. 15. 33.
[18] Muq. 2 Kur. 11. 9—báb 2. 30 ke sáth.
[19] 1 Tím. 6. 6, 8. Muq. 2 Kur. 9. 8 aur 'Ibr. 13. 5.
[20] 1 Kur. 4. 11. 2 Kur. 11. 27.
[21] 2 Kur. 11. 9.
[22] Muq. 2 Kur. 12. 9. Dekho If. 3. 16 aur 1 Tím. 1. 12.
[23] Muq. báb 1. 7 aur Muk. 1. 9.
[24] Báb 1. 5.
[25] 2 Kur. 11. 8, 9.
[26] Muq. 2 Kur. 9. 5.
[27] Rom. 1. 13. Muq. Tit. 3. 14.
[28] Báb 2. 25

a Yún. *kaydhiye.* b Yá *Injíl.*
c Yún. *itmínán ká Khudá.*
d Yún. *ser hone, bhúke rahne, aur barhne ghatne ká bhed síkhá.*
e Yún. *shirakat.*

chízen Ipafruditus ke háth se lekar main ásúda ho gayá hún; wuh [29]khushbú, aur [30]maqbúl qurbání hain, jo Khudá ko pasandída hai. 19 Merá Khudá [31]apní daulat ke muwáfiq jalál se Masíh Yisú' men [32]tumhárí har ek ihtiyáj rafa' karegá. 20 [33]Hamáre Khudá aur Báp kí [34]abadu'l ábád tamjíd hotí rahe. Ámín.

Ákhirí salám aur du'á.

21 Har ek muqaddas se jo Masíh Yisú' men hai salám kaho. [35]Jo bháí mere sáth hain tumhen salám kahte hain. 22 [36]Sáre muqaddas, khusúsan Qaisar ke gharwále, tumhen salám kahte hain.

23 [37]Khudáwand Yisú' Masíh ká fazl tumhárí rúh ke sáth rahe.

[29] Dekho Paid. 8. 21. [30] 'Ibr. 13. 16. [31] Dekho Rom. 2. 4. [32] Zab. 23. 1. 2 Kur. 9. 8. [33] Gal. 1. 4. 1 Thiss. 1. 3 aur 3. 11, 13. [34] Gal. 1. 5. Dekho Rom. 11. 36. [35] Gal. 1. 2. [36] 2 Kur. 13. 13. [37] Dekho Rom. 16. 20.

KULUSSÍON KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ KHATT

Du'á e khair.

I 1 Paulus kí taraf se, jo [1]Khudá kí marzí se [2]Masíh Yisú' ká rasúl hai, aur [3]bháí Tímuthiyus kí taraf se, 2 Masíh men un [4]muqaddas aur ímándár bháiyon ke nám, jo Kulusse men hain.

[5]Hamáre Báp Khudá kí taraf se tumhen fazl aur itmínán hásil hotá rahe.

Kulussí Masíhion ke ímán aur mahabbat ká shukriya.

3 [6]Ham tumháre haqq men hamesha du'á karke, apne Khudáwand Yisú' Masíh ke Báp, ya'ní Khudá, ká shukr karte hain; 4 kyúnki ham ne suná hai, ki Masíh Yisú' par [7]tumhárá ímán hai, aur sab muqaddas logon se mahabbat rakhte ho, 5 [8]us ummed kí húí chíz ke sabab [9]jo tumháre wáste ásmán par rakkhí húí hai, jis ká zikr tum us khushkhabarí[a] ke [10]kalám i haqq men sun chuke ho, 6 jo tumháre pás pahunchí hai; jaise [11]sáre jahán men bhí [12]phal detí, aur taraqqí kartí játí hai; chunánchi jis din se tum ne us ko [13]suná, aur [14]Khudá ke fazl ko sachche taur par pahcháná, tum men bhí aisá hí kartí hai; 7 usí kí ta'lím tum ne hamáre 'azíz [15]hamkhidmat [16]Ipafrás se pái, jo hamáre[b] liye Masíh ká [15]diyánatdár khádim hai; 8 usí ne tumhárí [17]mahabbat ko jo Rúh men hai ham par záhir kiyá.

Kulussíon kí rúhání taraqqí ke liye du'á.

9 Isí liye [18]jis din se yih suná hai, ham bhí [19]tumháre

[1] Dekho 1 Kur. 1. 1. [2] Dekho 2 Kur. 1. 1. [3] Dekho 1 Thiss. 3. 2. [4] If. 1. 1. Dekho Fil. 1. 1. [5] Rom. 1. 7. If. 1. 2, wag: [6] If. 1. 15, 16. Filemon 4, 5. [7] Dekho 1 Thiss. 1. 3. [8] Áyat 23. Dekho A'mál 23. 6 aur Tit. 1. 2 aur 'Ibr. 3. 6. [9] 2 Tim. 4. 8. 1 Pat. 1. 4. [10] Dekho If. 1. 13. [11] Muq. áyat 23 aur Zab. 98. 3. Dekho Mat. 24. 14. [12] Yúh. 15. 5, 16. Muq. Fil. 1. 11. [13] Muq. Rom. 16. 26 aur If. 4. 21. [14] Dekho A'mál 11. 23. [15] Báb 4. 7. [16] Báb 4. 12. Filemon 23. [17] Muq. Rom. 15. 30. [18] Áyat 4. [19] 2 Thiss. 1. 11.

a Yá *Injíl.* b N. *tumháre.*

wáste yih du‘á mán̲gne aur darkhwást karne se báz nahín̲ áte, ki [20]tum kamál [21]rúhání hikmat aur samajh ke sáth [22]us kí marzí ke ‘ilm se ma‘múr ho jáo; 10 [23]táki tumhárá chál chalan K̲hudáwand ke láiq ho, aur [24]us ko har tarah se pasand áe, aur [25]tum men̲ har tarah ke nek kám ká phal lage, aur K̲hudá kí pahchán men̲ baṛhte jáo; 11 aur [26]us ke jalál kí qudrat ke muwáfiq har tarah kí quwwat se qawwí hote jáo, táki [27]k̲hushí ke sáth [28]har súrat se sabr aur tahammul kar sako; 12 aur Báp ká [29]shukr karte raho, jis ne ham[a] ko is láiq kiyá, ki núr men̲ [30]muqaddason̲ ke sáth mírás ká hissa páen̲[b]; 13 usí ne ham ko [31]táríkí ke qabze se [32]chhuṛákar apne [33]‘azíz Bete[c] kí bádsháhat men̲ dák̲hil[d] kiyá; 14 [34]jis men̲ ham ko mak̲hlasí, ya‘ní gunáhon̲ kí mu‘áfí, hásil hai: 15 wuh [35]andekhe [36]K̲hudá kí súrat aur tamám mak̲hlúqát se [37]pahle maulúd[e] hai; 16 kyún̲ki usí men̲ sárí chízen̲ paidá kí gayín̲, [38]ásmán kí hon̲, yá zamín kí, dekhí hon̲, yá andekhí, [39]tak̲ht hon̲, yá [40]riyásaten̲, yá hukúmaten̲, yá ik̲htiyárát; sárí chízen̲ [41]usí ke wasíle se, aur usí ke wáste paidá húí hain̲; 17 aur [42]wuh sab chízon̲ se pahle hai, aur [43]usí men̲ sárí chízen̲ qáim rahtí hain̲. 18 Aur wuhí [44]badan, ya‘ní kalísiyá, ká sir hai; wuhí [45]mabdá hai, aur [46]murdon̲ men̲ se jí uṭhnewálon̲ men̲ pahlauṭá, táki sab báton̲ men̲ us ká awwal darja ho; 19 kyún̲ki Báp ko yih pasand áyá, ki [47]sárí [48]ma‘múrí usí men̲ sukúnat kare; 20 aur [49]us ke k̲hún ke sabab jo salíb par bahá [50]sulh karke, [51]sab chízon̲ ká usí ke wasíle se apne sáth mel kar le, k̲hwáh wuh zamín kí hon̲, k̲hwáh ásmán kí. 21 Aur us ne ab [52]us ke jismání badan men̲ maut ke wasíle se tumhárá bhí mel kar liyá, 22 [53]jo pahle k̲hárij, aur [54]bure kámon̲ ke sabab dil se dushman the, [55]táki wuh tum ko muqaddas, be‘aib, aur [56]beilzám banákar, apne sámne házir kare: 23 [57]basharte ki tum ímán kí bunyád par [58]qáim aur puk̲hta raho, aur us [59]k̲hushk̲habarí[f] kí ummed ko jise tum ne suná, na chhoṛo[g], jis kí manádí [60]ásmán ke níche ke tamám mak̲hlúqát men̲ kí gayí; aur [61]main̲ Paulus usí ká k̲hádim baná.

Kalísiyá kí taraqqí aur taqwiyat ke liye Rasúl ke dukh aur mihnat.

24 Ab [62]main̲ un dukhon̲ ke sabab se k̲hush hún̲, jo tumhárí k̲hátir uṭhátá hún̲, aur [63]Masíh kí musíbaton̲ kí kamí [64]us ke badan, ya‘ní kalísiyá, kí k̲hátir, apne jism men̲ púrí kiye detá hún̲; 25 [65]jis ká main̲ [66]K̲hudá ke us intizám ke bamújib k̲hádim baná, jo tumháre wáste mere sipurd húá, [67]táki main̲ K̲hudá ke kalám kí púrí púrí manádí

[20] Muq. If. 1. 17.
[21] Báb 4. 5. If. 1. 8. Muq. 1 Kur. 12. 8.
[22] If. 1. 9 aur 4. 13, wag:
[23] Muq. Zab. 1. 1, 3. Dekho If. 4. 1.
[24] Muq. 2 Kur. 5. 9 aur If. 5 10 aur 1 Thiss. 4. 1.
[25] Áyat 6.
[26] Dekho If. 3. 16.
[27] Dekho Mat. 5. 12
[28] If. 4. 2.
[29] Báb 3. 15 If. 5. 20.
[30] Dekho A‘mál 26. 18.
[31] Lúq. 22. 53. If. 6. 12
[32] 1 Thiss. 1. 10.
[33] 2 Pat. 1. 11. Muq. If. 1. 6.
[34] Dekho If. 1. 7.
[35] 1 Tim. 1. 17.
[36] Dekho 2 Kur. 4. 4
[37] Muq. Zab. 89. 27 (hásh: ke liye). Dekho Rom. 8. 29 (hásh: ke liye).
[38] If. 1. 10.
[39] Muq. Hiz. 10. 1.
[40] If. 1. 21.
[41] Yúh. 1. 3. Rom. 11. 36. 1 Kur. 8. 6
[42] Muq. Yúh. 8. 58 Dekho Yúh. 1. 1.
[43] Muq. ‘Ibr. 1. 3.
[44] Dekho If. 1. 22, 23.
[45] Muk. 3. 14.
[46] A‘mál 26. 23. 1 Kur. 15. 20. Muk. 1. 5.
[47] Báb 2. 9.
[48] Dekho Yúh. 1. 16
[49] Muq. If. 2. 13.
[50] Dekho If. 2. 14.
[51] Dekho 2 Kur. 5. 18 aur If. 1. 10.
[52] Muq. Rom. 7. 4
[53] Dekho If. 2. 1, 2, 12.
[54] Muq. Tit. 1. 16.
[55] Yahúdáh 24. Dekho If. 1. 4 aur 5. 27.
[56] 1 Kur. 1. 8.
[57] Yúh. 15. 4.
[58] Báb 2. 7. If. 3. 17.
[59] Áyát 5, 6
[60] Mar. 16. 15. Muq. A‘mál 2. 5.
[61] Dekho 2 Kur. 3. 6.
[62] Muq. 2 Tim. 1. 8 aur 2. 10. Dekho 2 Kur. 7. 4.
[63] Dekho 2 Kur. 1. 5.
[64] Muq. If. 4. 12.
[65] Áyat 23.
[66] Dekho If. 3. 2.
[67] Rom. 15. 19.

a N. *tum*.
b N. *pao*.
c Yun. *apní mahabbat ke Bete*.
d Yun. *mantaqil*.
e Yun. *mak̲hluqát ká pahlauṭá*.
f Ya *Injíl*.
g Yun. *ummed se.... ṭal na jáo*.

[68] If. 3. 9. Dekho Rom. 16. 25, 26.
[69] Muq. bál. 2. 2.
[70] If. 1. 18 aur 3. 16.
[71] 1 Tím. 1. 1.
[72] Dekho áyat 22.
[73] Dekho Mat. 5. 48.
[74] Dekho If 1. 19.
[75] Báb 4. 12. Muq. báb 2. 1.

karún[a]; 26 ya'ní [68]us bhed kí, jo tamám zamánon aur pushton se poshída rahá, lekin ab us ke un muqaddason par záhir húá, 27 [69]jin par Khudá ne záhir karná cháhá, ki gair-qaumon men [68]us bhed ke [70]jalál kí daulat kaisí kuchh hai, aur wuh yih hai, ki Masíh jo jalál kí [71]ummed hai tum men rahtá hai: 28 jis kí manádí karke ham har ek shakhs ko nasíhat karte, aur har ek ko kamál dánái se ta'lím dete hain, táki [72]ham har shakhs ko Masíh men [73]kámil karke pesh karen; 29 aur isí liye main [74]us kí us quwwat ke muwáfiq [75]jánfisháni se [76]mihnat kartá hún, jo mujh men zor se asar kartí hai.

[1] Fil. 1. 30.
[2] Báb 4. 8. If. 6. 22.
[3] Muq. báb 3. 14.
[4] Dekho báb 1. 27.
[5] Yas'. 11. 2 aur 45. 3. 1 Kur. 1. 24, 30 aur 2. 6, 7. Muq. Lúq. 11. 49 aur If. 1. 8.
[6] Rom. 16. 18. Muq. If. 5. 6 aur 2 Pat. 2. 3.
[7] 1 Kur. 5. 3.
[8] 1 Kur. 14. 40.
[9] 1 Pat. 5. 9.

2 1 Main cháhtá hún tum ján lo, ki tumháre, aur Laudíkiyawálon, aur un sab ke liye jinhon ne merí jismáni súrat nahín dekhí, [1]kyá hí [75]jánfisháni kartá hún; 2 táki [2]un ke dilon ko tasallí ho, aur wuh [3]mahabbat se ápas men gathe rahen, aur púrí samajh kí tamám daulat ko hásil karen, aur Khudá ke [4]bhed, ya'ní Masíh ko pahchánen, 3 [5]jis men hikmat aur ma'rifat ke sáre khazáne chhipe húe hain. 4 Yih main is liye kahtá hún, [6]ki koí ádmí lubhánewálí báton se tumhen dhoká na de. 5 Kyúnki [7]main go jism ke i'tibár se dúr hún, magar rúh ke i'tibár se tumháre pás hún, aur tumhárí [8]báqá'ida hálat, aur [9]tumháre ímán kí jo Masíh par hai mazbútí dekhkar khush hotá hún.

[10] Báb 1. 10. 1 Thiss. 4. 1.
[11] If. 3. 17.
[12] A'mál 20. 32 (hásh.). If. 2. 20. Dekho 1 Kur. 3. 9.
[13] If. 4. 21.
[14] 'Ibr. 13. 9.
[15] Báb 4. 2. If. 5. 20.

6 [10]Pas jis tarah tum ne Masíh Yisú' Khudáwand ko qabúl kiyá, usí tarah us men chalte raho; 7 aur us men [11]jar pakarte aur [12]ta'mír hote jáo; aur [13]jis tarah tum ne ta'lím pái, usí tarah ímán men [14]mazbút raho, aur khúb [15]shukrguzárí kiyá karo.

Jhúthí failsúfí aur bátilparastí ke barkhiláf.

[16] Muq. 1 Tím. 6. 20.
[17] If. 5. 6.
[18] Dekho Mat. 15. 2.
[19] Áyat 20. Gal. 4. 3.
[20] Báb 1. 19. Yúh. 1. 14.
[21] Muq. áyat 17.
[22] If. 3. 19.
[23] Dekho If. 1. 21, 22 (hásh.).
[24] Muq. If. 2. 11. Dekho Rom. 2. 29.
[25] Áyat 15. Báb 3. 9.
[26] Rom. 6. 4.
[27] Muq. 1 Kur. 6. 14. Dekho A'mál 2. 24 aur If. 1. 19.
[28] Báb 3. 1. Muq. Rom. 6. 5.
[29] Dekho If. 2. 1.
[30] Dekho If. 2. 5.
[31] Dekho Rom. 7. 4.
[32] Dekho A'mál 3. 19.

8 Khabardár, koí shakhs tum ko us [16]failsúfí aur [17]láhásil fareb se shikár na kar le, jo [18]insánon kí riwáyat aur [19]dunyawí ibtidáí báton [b] ke muwáfiq hain, na Masíh ke muwáfiq: 9 kyúnki Ulúhíyat kí [20]sárí ma'músrí usí men [21]mujassam hokar sukúnat kartí hai, 10 aur [22]tum usí men ma'múr ho gaye ho, jo [23]sárí hukúmat aur ikhtiyár ká sir hai: 11 usí men [24]tumhárá aisá khatna húá, jo háth se nahín hotá, ya'ní Masíh ká khatna, jis se [25]jismání badan utárá játá hai; 12 aur [26]usí ke sáth baptisma[c] men[d] dafn húe, aur is men[d] [27]Khudá kí quwwat par ímán lákar, [27]jis ne use murdon men se jiláyá, [28]us ke sáth jí bhí uthe. 13 [29]Aur us ne tumhen bhí, jo apne qusúron aur jism kí námakhtúní ke sabab se murda the, [30]us ke sáth zinda kiyá, aur hamáre sab qusúr mu'áf kiye; 14 aur [31]hukmon kí wuh dastáwez [32]mitá dálí,

a Yún. *kalám ko púrá karún.*

b Yá *'anásir*, yá *istuqisát.*
c Yá *istibág.* d Yá *ke wasíle se.*

jo hamáre nám par, aur hamáre khiláf thí; aur us ko salíb par kílon se jarkar sámne se hatá diyá: 15 us ne hukúmaton aur ikhtiyáron ko [25]apne úpar se utárkar[a] [33]un ká barmalá tamásha banáyá, aur salíb ke sabab se[b] [34]un par fathyábí ká shádiyána bajáyá.

16 Pas [35]kháne píne, yá [36]'íd, yá [37]naye chánd, yá sabt kí bábat koí tum par ilzám na lagáe: 17 kyúnki [38]yih ánewálí chízon ká sáya hain, magar [39]asl chízen Masíh kí hain[c]. 18 Koí shakhs [40]kháksárí aur firishton kí 'ibádat pasand karke, tumhen [41]daur ke in'ám se mahrúm na rakkhe; aisá shakhs [42]apní jismání 'aql par [43]befáida phúlkar, [44]dekhí húí chízon men masrúf rahtá hai, 19 aur [45]us Sir ko pakre nahín rahtá, jis se sárá badan joron aur patthon ke wasíle se parwarish pákar, aur báham paiwasta hokar, Khudá kí taraf se[d] barhtá játá hai.

20 Jab [46]tum Masíh ke sáth [47]dunyawí ibtidáí báton[e] kí taraf se mar gaye, [48]to phir un kí mánind jo dunyá men zindagí guzárte hain, [49]ádmíon ke hukmon aur ta'límon ke muwáfiq, aise qá'idon ke kyún páband hote ho, 21 ki [50]Ise na chhúná, use na chakhná, use háth na lagáná, 22 (kyúnki [51]yih sárí chízen kám men láte láte faná hojáengí)? 23 In báton men apní [52]íjád kí húí 'ibádat, aur kháksárí, aur jismání riyázat ke i'tibár se hikmat kí súrat to hai, magar [53]jismání khwáhishon ke rokne men in se kuchh fáida nahín hotá.

Puráni zindagí kí 'ádaton ko tark karná; nayí zindagí men qadam márná.

3 1 [1]Pas jab tum Masíh ke sáth jiláe gaye, to [2]'álam i bálá kí chízon kí talásh men raho, jahán Masíh maujúd hai, aur [3]Khudá kí dahiní taraf baithá hai. 2 [4]'Álam i bálá kí chízon ke khayál men raho, na zamín par kí chízon ke; 3 kyúnki [5]tum mar gaye, aur tumhárí zindagí Masíh ke sáth Khudá men chhipí húí hai. 4 Jab Masíh, [6]jo hamárí zindagí hai, [7]záhir kiyá jáegá, to tum bhí us ke sáth [8]jalál men záhir kiye jáoge.

5 [9]Pas [10]apne un a'zá ko murda karo, jo zamín par hain, ya'ní [11]harámkárí, aur nápákí, aur [12]shahwat, aur burí khwáhish, aur lálach ko [13]jo butparastí ke barábar hai; 6 ki [14]unhín ke sabab se Khudá ká gazab náfarmání ke farzandon par[f] názil hotá hai; 7 [15]aur tum bhí, jis waqt un báton men zindagí guzárte the, us waqt unhín par chalte the. 8 Lekin ab [16]tum bhí in sab ko, ya'ní [17]gussa, aur qahr, aur badkhwáhí, aur badgoí, aur [18]munh se gálí bakná chhor do: 9 [19]ek dúsre se jhúth na bolo, kyúnki [20]tum ne [21]puráni insáníyat ko us ke kámon samet utár dálá,

[25] Muq. Paid. 3. 15 aur Zab. 68. 18 aur Yas'. 53. 12 aur Mat 12. 29 aur Lúq. 10. 18 aur Yuh 12. 31 aur 16. 11 aur If. 4. 8 aur 'Ibr. 2. 14.
[33] Muq. If. 2. 16.
[35] Rom. 14. 17.
[36] 'Ibr. 9. 10. Dekho Ahb. 11. 2.
[36] Ahb. 23. 2. Rom. 14. 5.
[37] Muq. Mar. 2. 28. Dekho Gin. 28. 11.
[38] 'Ibr. 8. 5 aur 10. 1.
[39] Muq. áyat 9.
[40] Áyat 23.
[41] 1 Kur. 9. 24.
[42] Muq. Rom. 8. 7.
[43] Muq. If. 4. 17.
[44] Muq. Hiz. 13. 7 aur 1 Tim. 1. 7.
[45] Dekho If. 4. 15, 16.
[46] Dekho Rom. 6. 2.
[47] Áyat 8.
[48] Muq. Gal. 4. 9.
[49] Yas'. 29. 13. Mat. 15. 9. Muq. Tit. 1. 14.
[50] Áyat 16. 1 Tim. 4. 3.
[51] 1 Kur. 6. 13.
[52] Áyat 18.
[53] Muq. 1 Tim. 4. 8.
[1] Báb 2. 12.
[2] Muq. Fil. 3. 14.
[3] Dekho If. 1. 20.
[4] Muq. Mat. 16. 23.
[5] Báb 2. 20. Dekho Rom. 6. 2.
[6] Dekho Yúh. 11.25.
[7] Muq. Fil. 3. 21 aur 1 Pat. 1. 7, 13 aur 1 Yúh. 2. 28 aur 3. 2.
[8] 1 Kur. 15. 43.
[9] Rom. 8. 13 (hásh.). Muq. Gal. 5. 24.
[10] Rom. 6. 13.
[11] Dekho If. 5. 3, 5.
[12] Rom. 1. 26.
[13] Muq. Aiy. 31. 25, 26.
[14] Dekho If. 5. 6.
[15] Dekho If. 2. 2, 11.
[16] Dekho If. 4. 22.
[17] If. 4. 31.
[18] Dekho If. 4. 29.
[19] Ahb. 19. 11. Dekho If. 4. 25.
[20] Báb 2. 11.
[21] Rom. 6. 6. If. 4. 22.

a Yá *hukúmatwálon aur ikhtiyárwálon ko lútkar.* b Yún. *us men.*
c Yún. *badan Masih ká hai.*
d Yún. *Khudá kí barhtí se.*
e Yá *'anásir, yá istuqisát.*
f N. *náfarmání ke farzandon par* na dárad

22 Rom. 6. 4. If. 4. 24.
23 Muq. If. 2. 10. Dekho Rom. 8. 29
24 Dekho Rom. 12. 2
25 Muq. Rom. 10. 12. Dekho 1 Kur. 12 13 aur Gal. 5. 6.
26 If. 1. 23.
27 Rom. 8. 33 Tit. 1. 1, wag;
28 Fil. 2. 1. Muq. Lúq 1. 78. aur Filemon 12 aur 1 Yúh. 3. 17, wag:
29 If. 4. 32.
30 Dekho If. 4. 2.
31 Áyat 10.
32 Mar. 11. 25.
33 Muq. 1 Thiss. 5. 8. Dekho If. 5. 2.
34 'Ibr. 6. 1. Muq. Yúh. 17. 23.
35 Dekho Fil. 4. 7.
36 If. 2. 16.
37 Áyat 17.
38 Yúh. 15. 3.
39 Báb 4. 6.
40 Dekho If. 5. 19.
41 Áyat 23. 1 Kur. 10. 31.
42 Báb 1. 12 aur 4. 2. Dekho If. 5. 20.
43 Dekho If. 5. 22—6 9.

10 aur [22]nayí insáníyat ko pahin liyá hai, jo ma'rifat hásil karne ke liye [23]apne Kháliq kí súrat par [24]nayí bantí játí hai: 11 [25]wahán na Yúnání rahá, na Yahúdí, na khatna, na námakhtúní, na wahshí, na Skútí, na gulám, na ázád: sirf Masíh [26]sab kuchh aur sab men hai.

12 Pas [27]Khudá ke barguzídon kí tarah, jo pák aur 'azíz hain, [28]dardmandí, aur [29]mihrbání, aur [30]firotaní, aur hilm aur tahammul ká libás [31]pahino; 13 agar [32]kisí ko dúsre kí shikáyat ho, to [30]ek dúsre kí bardásht kare, aur [29]ek dúsre ke qusúr mu'áf kare; [29]jaise Khudáwand ne tumháre qusúr mu'áf kiye, waise hí tum bhí karo; 14 aur in sab ke úpar [33]mahabbat ko jo [34]kamál ká patká hai bándh lo. 15 Aur [35]Masíh ká itmínán, jis ke liye tum [36]ek badan hokar buláe bhí gaye ho, tumháre dilon par hukúmat kare[a], aur [37]tum shukrguzár raho. 16 [38]Masíh ke kalám ko apne dilon men kasrat se basne do; aur kamál dánáí se ápas men ta'lím aur nasíhat karo, aur apne dilon men [39]fazl ke sáth Khudá ke liye [40]mazámír aur gít aur rúhání gazalen gáo; 17 aur kalám yá kám [41]jo kuchh karte ho, wuh sab Khudáwand Yisú' ke nám se karo, aur usí ke wasíle se [42]Khudá Báp ká shukr bajá láo.

Shauharon aur bíwiyon, mán báp aur bachchon, naukaron aur áqáon ke faráiz.

18 Ai [43]bíwiyo, jaisá Khudáwand men [44]munásib hai, apne shauharon ke tábi' raho. 19 Ai shauharo, apní bíwiyon se mahabbat rakkho, aur un se [45]talkhmizájí na karo. 20 Ai farzando, [46]har bát men apne mán báp ke farmánbardár raho; kyúnki yih Khudáwand men pasandída hai. 21 Ai bachchewálo[b], apne farzandon ko diqq na karo, táki wuh bedil na ho jáen. 22 Ai naukaro, jo jism ke rú se tumháre málik hain, sab báton men un ke farmánbardár raho; ádmíon ko khush karnewálon kí tarah dikháwe ke liye nahín, balki sáfdilí aur Khudá ke khauf se: 23 [47]jo kám karo, jí se karo, [48]yih jánkar ki Khudáwand ke liye karte ho, na ádmíon ke liye; 24 kyúnki tum jánte ho ki Khudáwand kí taraf se [49]is ke badle men tum ko mírás milegí. [50]Tum Khudáwand Masíh kí khidmat karte ho. 25 Kyúnki jo burá kartá hai, wuh apní buráí ká badlá páegá; wahán kisí kí tarafdárí nahín.

4 1 Ai máliko, apne naukaron ke sáth yih jánkar 'adl o insáf karo, ki ásmán par tumhárá bhí ek Málik hai.

Masíhí hoshyárí.

2 [1]Du'á mángne men mashgúl, aur [2]shukrguzárí ke sáth us men bedár raho; 3 aur sáth sáth hamáre liye bhí du'á mángá karo, ki Khudá ham par kalám ká [3]darwáza khole, [4]táki main Masíh ke us bhed ko bayán kar sakún, [5]jis ke sabab qaid bhí hún; 4 aur use aisá záhir karún, jaisá mujhe karná[c] lázim hai.

44 Filemon 8. Muq. If. 5. 4.
45 If. 4. 31.
46 Muq. If. 5. 24 aur Tit. 2. 9.
47 Áyat 17.
48 Muq. Filemon 16.
49 Muq. If. 6. 8.
50 Muq. 1 Kur. 7. 22.
1 Dekho If. 6. 18—20.
2 Báb 2. 7.
3 Dekho A'mál 14. 27.
4 Dekho Rom. 16. 25.
5 Áyat 18. If. 6. 20. Dekho Fil. 1. 7.

a Yún. *dilon men sális rahe.*
b Yún. *bápo.*
c Yún. *bolná.*

5 Waqt ko ganímat jánkar[a] [6]báharwálon̲ ke sáth [7]hoshyárí se bartáo karo. 6 Tumhárá kalám hamesha aisá [8]purfazl aur [9]namkín[b] ho, [10]ki tumhen̲ har shaḳhs ko munásib jawáb dená á jáe.

Ḳhatt ke hámilon̲ ke báre men̲.

7 [11]Piyárá bháí aur diyánatdár ḳhádim Tuḳhikus, jo Ḳhudáwand men̲ hamḳhidmat hai, merá sárá hál tumhen̲ batá degá: 8 use main̲ ne isí liye tumháre pás bhejá hai, ki tum hamárí hálat se wáqif ho jáo, aur wuh tumháre dilon̲ ko tasallí de; 9 aur us ke sáth [12]Unesimus ko bhí bhejá hai, jo diyánatdár aur [13]piyárá bháí, aur tum men̲ se hai. Yih tumhen̲ yahán̲ kí sárí báten̲ batá den̲ge.

Áḳhirí ḳhabaren̲, salám aur du'á.

10 [14]Aristarḳhus, jo mere sáth qaid hai, aur [15]Bar-Nabá ke rishte ká bháí [16]Marqus (jis kí bábat tumhen̲ hukm mile the; [17]agar wuh tumháre pás áe, to us se achchhí tarah milná:) 11 aur Yisú' jo [18]Yústus kahlátá hai, tumhen̲ salám kahte hain̲: [19]maḳhtúnon̲ men̲ se sirf yihí Ḳhudá kí bádsháhat ke liye mere hamḳhidmat, aur [20]merí tasallí ká bá'is rahe hain̲. 12 [21]Ipafrás jo tum men̲ se hai, aur Masíh Yisú' ká banda hai, tumhen̲ salám kahtá hai; wuh tumháre liye du'á mán̲gne men̲ hamesha [22]jánfishání kartá hai, táki tum [23]kámil hokar púre i'tiqád ke sáth Ḳhudá kí púrí marzí par qáim raho. 13 Main̲ us ká gawáh hún̲, ki wuh tumháre aur Laudíkiya, aur Hiyarápulis ke logon̲ ke wáste barí koshish kartá hai. 14 Piyárá tabíb [24]Lúqá aur [25]Demás tumhen̲ salám kahte hain̲. 15 Laudíkiya men̲ ke bháiyon̲ aur Numfás aur [26]un[c] ke ghar kí kalísiyá se salám kahná. 16 Aur jab [27]yih ḳhatt tum men̲ parh liyá jáe, to aisá karná ki Laudíkiya kí kalísiyá men̲ bhí parhá jáe, aur us ḳhatt ko jo Laudíkiya se áe, tum bhí parhná. 17 Aur [28]Arḳhippus se kahná, ki [29]Jo ḳhidmat Ḳhudáwand men̲ tere sipurd húí hai, use hoshyárí ke sáth anjám de.

18 [30]Main̲ Paulus apne háth se salám likhtá hún̲. [31]Merí zanjíron̲ ko yád rakhná. [32]Tum par fazl hotá rahe.

[6] Dekho Mar. 4. 11.
[7] Dekho If. 5. 15—17.
[8] Báb 3. 16.
[9] Dekho Mar. 9. 50.
[10] 1 Pat. 3. 15.
[11] Dekho If. 6. 21, 22.
[12] Filemon 10.
[13] Filemon 16.
[14] A'mál 19. 29; 20. 4 aur 27. 2. Filemon 24. Muq. Rom. 16. 7.
[15] Muq. A'mál 15. 37, 39.
[16] Dekho A'mál 12. 12.
[17] Muq. 2 Tím. 4. 11.
[18] Muq. A'mál 1. 23 aur 18. 7.
[19] Dekho A'mál 11. 2.
[20] Muq. Filemon 7.
[21] Báb 1. 7. Filemon 23.
[22] Dekho Rom. 15. 30.
[23] Dekho Mat. 5. 48
[24] 2 Tím. 4 11. Dekho A'mál 16. 10.
[25] 2 Tím. 4. 10. Filemon 24
[26] Dekho Rom. 16. 5.
[27] 1 Thiss. 5. 27.
[28] Filemon 2.
[29] 2 Tím. 4. 5.
[30] Dekho 1 Kur. 16. 21.
[31] Áyat 3. Muq. 'Ibr. 13. 3. Dekho Fil. 1. 7.
[32] 1 Tím. 6. 21. 2 Tím. 4. 22. Muq. Tit. 3. 15 aur 'Ibr. 13. 25.

a Yún. *Mauqa' ko ḳharídkar.*
b Yún. *namak se mazadár kiyá huá.*
c N. *us.*

THISSALUNÍKÍON̲ KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ

PAHLÁ ḲHATT

Du'á e ḳhair.

I **1** Paulus, aur [1]Silwánus, aur Tímuthiyus kí taraf se, [2]Thissaluníkíon̲ kí kalísiyá ke nám, jo Ḳhudá Báp aur Ḳhudáwand Yisú' Masíh men̲ hai.

[3]Fazl aur itmínán tumhen̲ hásil hotá rahe.

Thissaluníkí Masíhíon̲ kí 'umda rúhání hálat ká shukríya.

2 [4]Tum sab ke báre men̲ ham Ḳhudá ká shukr hamesha bajá láte hain̲; aur [5]apní du'áon̲ men̲ tumhen̲ yád karte hain̲; **3** aur [6]apne Ḳhudá aur Báp ke huzúr [7]tumháre ímán ke kám, aur [8]mahabbat kí mihnat, aur us [9]ummed ke sabr ko [4]bilá náǵa yád karte hain̲, jo hamáre Ḳhudáwand Yisú' Masíh kí bábat hai; **4** aur [10]ai bháiyo, Ḳhudá ke piyáro, ham ko ma'lúm hai ki [11]tum barguzída ho; **5** is liye ki [12]hamárí ḳhushḳhabarí tumháre pás na faqat lafzí taur par pahun̲chí, balki qudrat aur [13]Rúhu'l Quds aur [14]púre i'tiqád ke sáth bhí; chunán̲chi tum jánte ho, ki [15]ham tumhárí ḳhátir tum men̲ kaise ban gaye the. **6** Aur [16]tum kalám ko barí musíbat men̲ [17]Rúhu'l Quds kí [18]ḳhushí ke sáth qabúl karke, [19]hamárí aur [20]Ḳhudáwand kí mánind bane; **7** yahán̲ tak ki Makiduniya aur Aḳhaya ke sáre ímándáron̲ ke liye namúna bane. **8** Kyún̲ki tumháre hán̲ se na faqat Makiduniya aur Aḳhaya men̲ [21]Ḳhudáwand ke kalám ká charchá phailá hai, balki [22]tumhárá ímán jo Ḳhudá par hai har jagah aisá mashhúr ho gayá hai, ki hamáre kahne kí kuchh hájat nahín̲. **9** Is liye ki wuh áp hamárá zikr karte hain̲, ki [23]tumháre pás hamárá áná kaisá húá; aur tum [24]buton̲ se phirkar [25]Ḳhudá kí taraf rujú' húe, táki zinda aur [26]haqíqí Ḳhudá kí bandagí karo, **10** aur [27]us ke Beṭe ke [28]ásmán par se áne ke muntazir raho, [29]jise us ne murdon̲ men̲ se jiláyá, ya'ní Yisú' ke, [30]jo ham ko [31]ánewále ǵazab se bachátá hai.

Thissaluníkíon̲ men̲ rasúl kí díní ḳhidmat kí kaifíyat.

2 **1** Ai bháiyo, tum áp jánte ho ki hamárá [1]tumháre pás áná [2]befáida na húá; **2** balki tum ko ma'lúm hí hai, ki báwujúd peshtar [3]Filippí

[1] A'mál 15. 22. 2 Kur. 1. 19. 2 Thiss. 1. 1. 1 Pat. 5. 12
[2] Dekho A'mál 17. 1.
[3] Rom. 1. 7. If. 1. 2, wag:
[4] Báb 2. 13. Dekho Rom. 1. 8 aur If. 5. 20.
[5] Rom. 1. 9, 10. 2 Tím. 1. 3 Filemon 5, wag:
[6] Dekho Gal. 1. 4.
[7] 2 Thiss. 1. 11. Muq. Yúh 6. 29 aur Gal. 5. 6 aur 'Ibr. 6. 10 aur Ya'q. 2. 22.
[8] 2 Thiss. 1 3, 4. Muq. Kul. 1. 4 aur 1 Tím. 1. 14 aur Muk. 2. 19.
[9] Rom. 8. 25 aur 15. 4.
[10] 2 Thiss. 2. 13.
[11] Muq. 2 Pat. 1. 10.
[12] 2 Thiss. 2. 14.
[13] 2 Kur. 6. 6. Dekho 1 Kur. 2. 4.
[14] Muq. Kul. 2. 2 aur 'Ibr. 2. 3.
[15] Muq. báb 2. 10 aur A'mál 20. 18 aur 2 Thiss. 3. 7.
[16] A'mál 17. 5—10.
[17] A'mál 13. 52. Gal. 5. 22.
[18] Dekho Mat. 5. 12.
[19] Muq. báb 2. 14 aur 2 Thiss. 3. 7, 9. Dekho 1 Kur. 4. 16.
[20] 1 Kur. 11. 1.
[21] Muq. Rom. 10. 18 aur 2 Thiss. 3. 1.
[22] Muq. Rom. 1. 8 aur 16. 19 aur 2 Thiss. 1. 4.
[23] Báb 2. 1. A'mál 13. 24.
[24] 1 Kur. 12. 2. Muq. Gal. 4. 8.
[25] Dekho A'mál 14. 15.
[26] Dekho Yúh. 17. 3
[27] Dekho 1 Kur. 1. 7
[28] Báb 4. 16. Muq. 2 Thiss. 1. 10. Dekho A'mál 1. 11.
[29] Dekho A'mál 2. 24.
[30] Kul. 1. 13.
[31] Báb 2. 16 aur 5. 9. Mat. 3. 7. Rom. 5. 9
[1] Báb 1. 9.
[2] Muq. 2 Thiss. 1. 10.
[3] A'mál 16. 22—24.

men dukh utháne aur be'izzat hone ke, [4]ham ko apne Khudá men yih dilerí hásil húí, [5]ki Khudá kí khushkhabarí[a] barí [6]jánfisháni se tumhen sunáen. **3** Kyúnki [7]hamárí nasíhat na [8]gumráhí se hai, na [9]nápákí se, na [10]fareb ke sáth: **4** balki jaise Khudá ne ham ko maqbúl karke [11]khushkhabarí hamáre sipurd kí, waise hí ham bayán karte hain; [12]ádmíon ko nahín, balki Khudá ko khush karne ke liye, [13]jo hamáre dilon ko ázmátá hai. **5** [14]Kyúnki tum ko ma'lúm hí hai ki na kabhí hamáre kalám men khushámad pái gayí, na wuh lálach ká parda baná; [15]Khudá is ká gawáh hai; **6** aur [16]ham ádmíon se 'izzat nahín cháhte the; na tum se, na âuron se; [17]agarchi [18]Masíh ke rasúl hone ke bá'is [19]tum par bojh dál[b] sakte the. **7** Balki [20]jis tarah mán[c] apne bachchon ko páltí hai, usí tarah ham tumháre darmiyán [21]narmí ke sáth rahe; **8** aur usí tarah ham tumháre bahut mushtáq hokar, na faqat Khudá kí khushkhabarí[a], [22]balki apní ján tak bhí tumhen de dene ko rází the, is wáste ki tum hamáre piyáre ho gaye the. **9** Kyúnki, ai bháiyo, tum ko [23]hamárí mihnat aur mashaqqat yád hogí, ki ham ne tum men se kisí par bojh na dálne kí garaz se, [24]rát din mihnat mazdúrí karke, tumhen Khudá kí khushkhabarí[a] kí manádí kí. **10** Tum bhí gawáh ho, aur [25]Khudá bhí, ki tum se jo ímán le áe ho [26]ham kaisí pákízagí aur rástbází aur be'aibí ke sáth pesh áe: **11** chunánchi tum jánte ho, ki [27]jis tarah báp apne bachchon ke sáth kartá hai, usí tarah ham bhí tum men se har ek ko nasíhat karte, aur dilásá dete, aur [28]samjháte[d] rahe, **12** [29]táki tumhárá chál chalan Khudá ke láiq ho, [30]jo tumhen apní bádsháhat aur jalál men bulátá hai.

Thissaluníkí Masíhíon ká istiqlál.

13 Is wáste [31]ham bhí bilá nága Khudá ká shukr karte hain, ki jab Khudá ká paigám[e] hamárí ma'rifat tumháre pás pahunchá, to tum ne use [32]ádmíon ká kalám samajhkar nahín, balki (jaisá haqíqat men hai,) Khudá ká kalám jánkar qabúl kiyá, aur [33]wuh tum men jo ímán le áe ho tásír bhí kar rahá hai. **14** Is liye ki tum, ai bháiyo, [34]Khudá kí un kalísiyáon kí mánind ban gaye, jo Yahúdiya men Masíh Yisú' men hain; kyúnki [35]tum ne bhí apne qaumwálon se [36]wuhí taklífen utháin, jo unhon ne Yahúdíon se; **15** [37]jinhon ne Khudáwand Yisú' ko aur [38]nabíon ko bhí már dálá, aur ham ko satá satákar nikál diyá; wuh Khudá ko pasand nahín áte, aur [39]sáre ádmíon ke mukhálif hain. **16** Aur [40]wuh hamen gair-qaumon ko un kí naját ke liye kalám sunáne se mana' karte hain; [41]táki un ke gunáhon ká paimána hamesha bhartá rahe; lekin un par intihá ká [42]gazab á gayá.

a Yá *Injíl.* b Yá *tum se ta'zím kará.* c Yún. *daya.*
d Yún. *gawáhí dete.* e Yún. *Khudá ke paigám ká kalám.*

4 Dekho A'mál 4. 13. 5 A'mál 17. 2—9. 6 Fil. 1. 30. 7 Muq. 2 Kur. 2. 17. 8 2 Thiss. 2. 11. 9 Báb 4. 7. 10 2 Kur. 4. 2. 11 Dekho Gal. 2. 7. 12 Dekho Gal. 1. 10. 13 Zab. 17. 3. Dekho Rom. 8. 27. 14 Dekho A'mál 20. 33. 15 Áyat 10. Dekho Rom. 1. 9 16 Muq. 2 Kur. 4. 5. Dekho Yuh. 5. 41. 17 1 Kur. 9. 4. 2 Thiss. 3. 9. Muq. Filemon 8, 9. 18 Dekho 1 Kur. 9. 1 19 Muq. áyat 9 aur 2 Kur. 11. 9. 20 Muq. áyat 11 aur Yas'. 49. 23 aur 60. 16. 21 2 Tim. 2. 24. Muq. Mat. 18. 3 aur 1 Kur. 14. 20. 22 Dekho 2 Kur. 12. 15. 23 2 Thiss. 3. 8. Muq. Fil. 4. 16. 24 Dekho A'mál 18. 3. 25 Áyat 5. 26 Dekho báb 1. 5.

27 Muq. áyat 7. Dekho 1 Kur. 4. 14. 28 Muq. If. 4. 17. 29 Dekho If. 4. 1. 30 Báb 5. 24. 2 Thiss. 2. 14. 1 Pat. 5. 10. Dekho Rom. 8. 28. 31 Dekho báb 1. 2, 3. 32 Muq. Gal. 4. 14. Dekho Mat. 10. 20. 33 'Ibr. 4. 12. 34 Dekho báb 1. 6 aur 1 Kur. 7. 17. 35 Báb 3. 4. A'mál 17. 5. 2 Thiss. 1. 4, 5. 36 Muq. 'Ibr. 10. 33, 34. 37 Dekho Lúq. 24. 20. 38 Yarm. 2. 30. Mat. 23. 29—34. Dekho Mat. 5. 12. 39 Muq. Ást. 3. 8. 40 A'mál 13. 45, 50; 14. 2, 19; 17. 5, 13; 18. 12 aur 22. 21, 22. 41 Dekho Paid. 15. 16. 42 Dekho báb 1. 10.

Thíssalunikíon ke dekhne ká rasúl ká ishtiyáq, aur un kí achchhí khabar pákar us kí khushí aur du'á.

17 Ai bháiyo, jab [43]ham thore 'arse ke liye záhir men, na dil se, tum se judá ho gaye, to [44]ham ne kamál árzú se tumhárí súrat dekhne kí âur bhí ziyáda koshish kí: 18 is wáste ham ne (ya'ní mujh Paulus ne) ek daf'a nahín, balki do daf'a tumháre pás áná cháhá, magar Shaitán ne [45]hamen roke rakkhá. 19 Bhalá, hamárí ummed, aur [46]khushí, aur fakhr ká táj kyá hai? [47]Kyá wuh hamáre Khudáwand Yisú' ke sámne us ke [48]áne ke waqt tum hí na hoge? 20 Hamárá jalál aur khushí tum hí to ho.

3 1 Is wáste jab ham ziyáda bardásht na kar sake, to [1]Athene men akelá rah jáná manzúr kiyá; 2 aur ham ne [2]Tímuthiyus ko jo [3]hamárá bhái, aur Masíh kí khushkhabarí[a] men Khudá ká khádim hai, is liye bhejá ki wuh tumhen mazbút kare aur tumháre ímán ke báre men tumhen nasíhat kare, 3 ki in musíbaton ke sabab koí na ghabráe; kyúnki tum áp jánte ho, ki [4]ham in hí ke liye muqarrar húe hain. 4 Balki pahle bhí, jab ham tumháre pás the, to tum se kahá karte the, ki hamen musíbat uthání hogí; [5]chunánchi aisá hí húá, aur tumhen ma'lúm bhí hai. 5 Is wáste [6]jab main âur ziyáda bardásht na kar saká, [6]to tumháre ímán ká hál daryáft karne ko bhejá, [7]kahín aisá na húá ho ki [8]ázmánewále ne tumhen ázmáyá ho, aur [9]hamárí mihnat befáida gayí ho. 6 Magar [10]ab jo Tímuthiyus ne tumháre pás se hamáre pás ákar [11]tumháre ímán aur mahabbat kí, aur is bát kí khushkhabarí dí, ki [12]tum hamárá zikr i khair hamesha karte ho, aur [13]hamáre dekhne ke aise mushtáq ho, jaise ki ham tumháre; 7 is liye ai bháiyo, [14]ham ne apní sárí ihtiyáj aur musíbat men tumháre ímán ke sabab se tumháre báre men tasallí pái: 8 kyúnki ab, agar tum Khudáwand men [15]qáim ho, to ham zinda hain. 9 Tumháre bá'is apne Khudá ke sámne hamen jis qadr khushí hásil hai, us ke badle men [16]kis tarah tumhárí bábat Khudá ká shukr adá karen? 10 Ham [17]rát din bahut hí du'á mángte rahte hain, [18]ki tumhárí súrat dekhen, aur tumháre ímán kí kamí púrí karen.

11 Ab [19]hamárá Khudá aur Báp khud, aur hamárá Khudáwand Yisú' tumhárí taraf hamárí rahbarí kare: 12 aur Khudáwand [20]aisá kare ki jis tarah ham ko tum se mahabbat hai, usí tarah tumhárí mahabbat bhí, [21]ápas men aur sab ádmíon ke sáth, ziyáda ho aur barhe; 13 táki wuh [22]tumháre dilon ko aisá mazbút kar de, ki jab hamárá Khudáwand Yisú' [23]apne sab muqaddason ke sáth áe, to wuh hamáre Khudá aur Báp ke sámne pákízagí men be'aib thahren.

a Yá *Injíl.*

[43] 1 Kur. 5. 3. Kul. 2. 5.
[44] Báb 3. 10.
[45] Rom. 15. 22. Muq. Rom. 1. 13.
[46] Dekho Fil. 4. 1.
[47] 1 Kur. 15. 31. Muq. 2 Thiss. 1. 4. Dekho 2 Kur. 1. 14.
[48] Báb 4. 15 aur 5. 23. Mat. 24. 3, wag: 1 Kur. 15. 23. 2 Thiss. 2. 1, 8. Ya'q. 5. 7, 8. 2 Pat. 1. 16 aur 3. 4, 12. 1 Yúh. 2. 28.
[1] A'mál 17. 15, 16.
[2] Dekho Fil. 2. 19.
[3] 2 Kur. 1. 1. Kul. 1. 1. Filemon 1. 'Ibr. 13. 23.
[4] Dekho A'mál 9. 16 aur 14. 22.
[5] Dekho báb 2. 14.
[6] Áyát 1, 2.
[7] Muq. 1 Kur. 7. 5 aur 2 Kur. 11. 3.
[8] Mat. 4. 3.
[9] Dekho Fil. 2. 16.
[10] A'mál 18. 5. Muq. 2 Kur. 7. 6, 9.
[11] Dekho báb 1. 3.
[12] Muq. 1 Kur. 11. 2.
[13] Dekho Fil. 1. 8.
[14] 2 Kur. 1. 4.
[15] Dekho 1 Kur. 16. 13.
[16] Muq. báb 1. 2.
[17] 2 Tím. 1. 4.
[18] Báb 2. 17. Muq. Rom. 1. 10.
[19] Dekho Gal. 1. 4.
[20] Báb 4. 1, 10. Fil. 1. 9. 2 Thiss. 1. 3.
[21] Báb 4. 9 aur 5. 15.
[22] Ya'q. 5. 8. 1 Pat. 5. 10, wag:
[23] Zak. 14. 5. Yahúdáh 14.

Pákdámaní, aur birádarána mahabbat, aur mihnatkashí kí nasíhaten.

4 [1] Garaz ai bháiyo, ham tum se darkhwást karte hain, aur Khudáwand Yisú' men tumhen nasíhat karte hain, ki jis tarah tum ne [1] ham se [2] munásib chál chalne, aur [3] Khudá ko khush karne kí ta'lím pái, aur jis tarah tum chalte bhí ho, [4] usí tarah âur taraqqí karte jáo. [2] Kyúnki [5] tum jánte ho, ki ham ne tum ko Khudáwand Yisú' kí taraf se kyá kyá hukm pahuncháe. [3] Chunánchi Khudá kí marzí yih hai, ki [6] tum pák bano, ya'ní [7] harámkárí se bache raho; [4] aur har ek tum men se pákízagí aur [8] 'izzat ke sáth apne [9] zarf ko hásil karná[a] jáne; [5] na [10] shahwat ke josh se, [11] un qaumon kí mánind [12] jo Khudá ko nahín jántín: [6] aur koí shakhs [13] apne bháí ke sáth is amr men ziyádatí aur dagá na kare, kyúnki [14] Khudáwand in sab kámon ká badlá lenewálá hai; chunánchi ham ne pahle bhí tum ko tambíh karke jatá diyá thá. [7] Is liye ki [15] Khudá ne ham ko [16] nápákí ke liye nahín, balki pákízagí ke liye buláyá. [8] Pas [17] jo nahín mántá, wuh ádmí ko nahín, balki Khudá ko nahín mántá, [18] jo tum ko apná Pák Rúh[b] detá hai.

[9] Magar [19] birádarána mahabbat kí bábat [20] tumhen kuchh likhne kí hájat nahín, kyúnki [21] tum ápas men mahabbat karne kí [22] Khudá se ta'lím pá chuke ho; [10] aur [23] tamám Makiduniya ke sab bháiyon ke sáth aisá hí karte ho. Lekin ai bháiyo, ham tumhen nasíhat karte hain, ki [24] taraqqí karte jáo; [11] aur jis tarah ham ne tum ko hukm diyá, [25] chupcháp rahne, aur [26] apná kár o bár karne, aur [27] apne háthon se mihnat karne kí himmat karo; [12] táki [28] báharwálon ke sáth [29] sháistagí se bartáo karo, aur kisí chíz ke muhtáj na ho.

Masíh kí ámad par murdon kí qiyámat ke bayán men.

[13] Ai bháiyo, ham nahín cháhte ki jo sote hain, un kí bábat tum náwáqif raho, [30] táki âuron kí mánind [31] jo náummed hain gam na karo. [14] Kyúnki [32] jab hamen yih yaqín hai ki Yisú' mar gayá aur jí uthá, to isí tarah Khudá un ko bhí [33] jo so gaye hain, Yisú' ke wasíle se[c] usí ke sáth le áegá. [15] Chunánchi ham tum se [34] Khudáwand ke kalám ke mutábiq kahte hain, ki [35] ham jo zinda hain, aur [36] Khudáwand ke áne tak báqí rahenge, soe húon se hargiz áge na barhenge. [16] Kyúnki [37] Khudáwand khud [38] ásmán se utar áegá; us waqt [39] lalkár, aur [40] muqarrab firishte kí áwáz sunáí degí, aur Khudá ká [41] narsingá phúnká jáegá, aur [42] pahle to Masíh men múe húe jí uthenge; [17] phir ham jo zinda báqí honge, un ke sáth [43] bádalon par [44] utháe jáenge, táki hawá men Khudáwand ká istiqbál karen, aur is tarah [45] hamesha Khudáwand

a Yá *bíwí ko karná, yá badan ko qábú karná.*
b N. *bhí izád.*

c Yá *un ko bhí jo Yisú' ke wasíle se so gaye hain.*

[1] Fil. 4. 9. Kul. 2. 6.
[2] Dekho If. 4. 1.
[3] Dekho Kul. 1. 10.
[4] Dekho báb 3. 12.
[5] Muq. 1 Kur. 11. 2.
[6] Rom. 6. 19, 22. 1 Kur. 1. 30. 2 Thiss. 2. 13. 1 Tim. 2. 15. 'Ibr. 12. 14. 1 Pat. 1. 2.
[7] 1 Kur. 6. 18.
[8] Muq. Rom. 1. 24.
[9] 1 Pat. 3. 7.
[10] Dekho Rom. 1. 26.
[11] If. 4. 17.
[12] Zab. 79. 6. Yarm. 9. 3 aur 10. 25. Dekho Gal. 4. 8.
[13] 1 Kur. 6. 8.
[14] Rom. 13. 4. Muq. Rom. 12. 19 aur 'Ibr. 13. 4.
[15] Áyat 3. Dekho 1 Pat. 1. 15.
[16] Báb 2. 3.
[17] Muq. báb 2. 13. Dekho Lúq. 10. 16.
[18] 1 Yúh. 3. 24 aur 4. 13.
[19] Dekho 'Ibr. 13. 1.
[20] Báb 5. 1.
[21] Dekho Yúh. 13. 34.
[22] Yúh. 6. 45. Muq. 1 Yúh. 2. 27.
[23] Báb 1. 7.
[24] Dekho báb 3. 12.
[25] Amsál 17. 14; 20. 3 aur 25. 8. 2 Thiss. 3. 12.
[26] 2 Thiss. 3. 11.
[27] Pat. 4. 15. Muq. A'mál 18. 3. Dekho If. 4. 28.
[28] Dekho Mar. 4. 11.
[29] Rom. 13. 13. Muq. Kul. 4. 5.
[30] Muq. Ahbár 19. 28 aur Ist. 14. 1 aur 2 Sam. 12. 20—23 aur Mar. 5. 39.
[31] If. 2. 12.
[32] 1 Kur. 15. 13. Muq. 2 Kur. 4. 14 aur Muk. 1. 18.
[33] 1 Kur. 15. 18.
[34] Dekho 1 Sal. 13. 17.
[35] 1 Kur. 15. 51.
[36] Dekho báb 2. 19.
[37] Dekho Mat. 16. 27.
[38] 2 Thiss. 1. 7.
[39] Muq. Yúel 2. 11.
[40] Yahudah 9.
[41] Mat. 24. 31. 1 Kur. 15. 52.
[42] 1 Kur. 15. 23. Muq. 2 Thiss. 2. 1 aur Muk. 14. 13.
[43] Muq. Dán. 7. 13 aur A'mál 1. 9 aur Muk. 11. 12.
[44] Dekho 2 Kur. 12. 2.
[45] Dekho Yúh. 12. 26.

ke sáth rahenge. 18 Pas tum in báton se [46]ek dúsre ko tasallí diyá karo.

Masíh kí ámad kí taiyárí ke báre men.

5 1 Magar ai bháiyo, is kí [1]kuchh hájat nahín ki [2]waqton aur mauqa'on kí bábat tum ko kuchh likhá jáe. 2 Is wáste ki tum áp khúb jánte ho, ki [3]Khudáwand ká din is tarah ánewálá hai, jis tarah rát ko chor átá hai. 3 Jis waqt log kahte honge ki Salámatí aur amn hai, us waqt un par is tarah [4]nágahán halákat áegí, [5]jis tarah hámila ko dard lagte hain; aur wuh hargiz na bachenge. 4 Lekin tum, ai bháiyo, [6]táríkí men nahín ho, ki wuh din chor kí tarah tum par á pare: 5 kyúnki tum sab [7]núr ke farzand, aur din ke farzand ho; ham na rát ke hain, na táríkí ke. 6 Pas âuron kí tarah [8]so na rahen, balki [9]jágte aur [10]hoshyár rahen. 7 Kyúnki jo sote hain, rát hí ko sote hain, aur jo matwále hote hain, [11]rát hí ko matwále hote hain. 8 Magar ham jo din ke hain, [12]ímán aur mahabbat ká [13]baktar lagákar, aur naját kí ummed ká khod pahinkar hoshyár rahen. 9 Kyúnki Khudá ne hamen [14]gazab ke liye nahín, balki is liye muqarrar kiyá ki [15]ham apne Khudáwand Yisú' Masíh ke wasíle se naját hásil karen; 10 [16]wuh hamárí khátir is liye múá ki, ham jágte hon yá sote hon, sab milke usí ke sáth jíen. 11 Pas tum [17]ek dúsre ko tasallí do, aur ek dúsre kí taraqqí[a] ke bá'is bano, chunánchi tum aisá karte bhí ho.

Tarah tarah kí nasíhaten.

12 Aur ai bháiyo, ham tum se darkhwást karte hain, ki [18]jo tum men mihnat karte, aur [19]Khudáwand men tumháre peshwá hain, aur tum ko nasíhat karte hain, unhen máno; 13 aur un ke kám ke sabab mahabbat se un kí barí 'izzat karo. [20]Ápas men mel miláp rakkho. 14 Aur ai bháiyo, ham tumhen nasíhat karte hain, ki [21]beqá'ida chalnewálon ko samjháo, [22]kamhimmaton ko dilásá do, [23]kamzoron ko sambhálo, sab ke sáth tahammul se pesh áo. 15 Khabardár, [24]koí kisí se badí ke 'iwaz badí na kare; balki har waqt [25]neki karne ke darpai raho, ápas men bhí, aur sab se. 16 [26]Har waqt khush raho; 17 [27]bilá nága du'á mángo: 18 [28]har ek bát men shukrguzárí karo: kyúnki Masíh Yisú' men tumhárí bábat Khudá kí yihí marzí hai. 19 [29]Rúh ko na bujháo; 20 [30]nubuwwaton kí hiqárat na karo: 21 [31]sárí báton ko ázmáo: jo achchhí ho use pakre raho; 22 har qism kí badí se bache raho.

Du'á aur salám.

23 [32]Khudá jo itmínán ká chashma hai[b], áp hí [33]tum ko bi'lkull pák kare; aur tumhárí [34]rúh aur ján aur badan hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ke [35]áne tak [36]púre

a Yún. *ta'mír.*
b Yún. *itmínán ká Khudá.*

[46] Báb 5. 11.
[1] Báb 4. 9.
[2] Dán. 2. 21. A'mál 1. 7.
[3] Muq. 2 Thiss. 2. 2. Dekho Mat. 24. 43 aur Lúq. 17. 24.
[4] Lúq. 21. 34 Muq. Zab. 35. 8 aur Lúq. 17. 26—30 aur 2 Thiss. 1. 9.
[5] Dekho Yas'. 13. 8.
[6] 1 Yúh. 2. 8.
[7] Dekho Lúq. 16. 8.
[8] Muq. Mar. 13. 36. Dekho Rom. 13. 11—13.
[9] Dekho Mat. 24. 42.
[10] Dekho 1 Pat. 1. 13.
[11] Muq. A'mál 2. 15 aur 2 Pat. 2. 13.
[12] Muq. If. 6. 23.
[13] Yas'. 59. 17. If. 6. 14, 16.
[14] Dekho báb 1. 10.
[15] 2 Thiss. 2. 13, 14. Muq. 'Ibr. 10. 39.
[16] Rom. 14. 9. Muq. 2 Tim. 2. 11.
[17] Báb 4. 18.
[18] 1 Kur. 16. 18. Fil. 2. 29. 1 Tim. 5. 17, wag:
[19] 1 Kur. 16. 16. 'Ibr. 13. 17.
[20] Dekho Mar. 9. 50.
[21] 2 Thiss. 3. 6, 7, 11.
[22] Yas'. 35. 4. Muq. 'Ibr. 12. 12.
[23] A'mál 20. 35. Dekho Rom. 15. 1.
[24] 1 Pat. 3. 9. Dekho Rom. 12. 17.
[25] Muq. Rom. 12. 9. Dekho Gal. 6. 10.
[26] Fil. 4. 4.
[27] Dekho Lúq. 18. 1.
[28] Dekho If. 5. 20.
[29] Muq 1 Kur. 14. 30 aur If. 4. 30 aur 1 Tim. 4. 14 aur 2 Tim. 1. 6.
[30] Dekho 1 Kur. 11. 4.
[31] 1 Yúh. 4. 1. Muq. Aiy. 34. 4. Dekho If. 5. 10.
[32] Dekho Rom. 15. 33.
[33] Khur. 31. 13. Yúh. 17. 17.
[34] Lúq. 1. 46, 47. 'Ibr. 4. 12. Muq. 1 Kur. 14. 14.
[35] Dekho báb 2. 19.
[36] 2 Pat. 3. 14. Yahúdáh 1.

púre aur be'aib mahfúz rahen. 24 Tumhárá bulánewálá sachchá hai, [37] wuh aisá hí karegá.

25 [38] Ai bháiyo, hamáre wáste du'á mángo.

26 [39] Pák bose ke sáth sáre bháiyon ko salám karo. 27 Main tumhen Khudáwand kí qasam detá hún, ki [40] yih khatt sáre bháiyon ko sunáyá jáe.

28 [41] Hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ká fazl tum par hotá rahe.

[37] Muq. Fil. 1. 6. [38] 2 Thiss. 3. 1. 'Ibr. 13. 18. [39] Dekho Rom. 16. 16. [40] Kul. 4. 16. [41] Dekho Rom. 16. 20.

THISSALUNÍKÍON KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ

DÚSRÁ KHATT

Du'á e khair.

I 1 [1] Paulus, aur Silwánus, aur Tímuthiyus kí taraf se Thissaluníkíon kí kalísiyá ke nám, jo hamáre Báp Khudá aur Khudáwand Yisú' Masíh men hai.

2 Fazl aur itmínán Khudá Báp aur Khudáwand Yisú' Masíh kí taraf se tumhen hásil hotá rahe.

Dukh utháne ke báwujúd Thissaluníkíon kí rúhání taraqqi ká shukríya.

3 Ai bháiyo, [2] tumháre báre men har waqt Khudá ká shukr karná ham par farz hai, aur yih is liye munásib hai, ki tumhárá ímán bahut barhtá játá hai, aur tum sab kí mahabbat ápas men ziyáda hotí játí hai; 4 yahán tak ki [3] ham áp [4] Khudá kí kalísiyáon men tum par fakhr karte hain, ki jitne [5] zulm aur musíbaten tum utháte ho, un sab men tumhárá sabr aur ímán záhir hotá hai; 5 yih Khudá kí sachchí [6] 'adálat ká sáf nishán hai; táki tum [7] Khudá kí bádsháhat ke láiq thahro, jis ke liye tum dukh bhí utháte ho: 6 kyúnki Khudá ke nazdík yih [8] insáf hai, [9] ki badle men tumháre musíbat denewálon ko musíbat, 7 aur tum musíbat uthánewálon ko hamáre sáth [10] árám de; us waqt, [11] jab ki Khudáwand Yisú' [12] apne qawwí firishton ke sáth, [13] bharaktí húí ág men ásmán se záhir hogá; 8 aur [14] jo Khudá ko nahín pahchánte, aur hamáre Khudáwand Yisú' kí [15] khushkhabarí[a] ko nahín mánte, un se badlá legá: 9 wuh [16] Khudáwand ke chihre aur us kí qudrat ke jalál se

[1] Dekho 1 Thiss. 1. 1. [2] Báb 2. 13. Dekho If. 5. 20 aur 1 Thiss. 1. 2, 3. [3] Muq. 2 Kur. 7. 14. Dekho 1 Thiss. 2 19. [4] Muq. 1 Thiss. 1. 8. Dekho 1 Kur. 7. 17.

[5] Muq. Mar. 10. 30. Dekho 1 Thiss. 2. 14. [6] Muq. Fil. 1. 28. [7] Muq. A'mál 14. 22. Dekho Lúq. 20. 35. [8] Muq. Muk. 6. 10. [9] Muq. Khur. 23. 22 aur Yúel 3. 4, 7. [10] Muq. Muk. 6. 11; 11. 18 aur 14. 13. [11] Dekho Lúq. 17. 30. [12] Dekho Yahúdáh 14. [13] Yas'. 66. 15, 16. Mat. 25. 41. 1 Kur. 3. 13. 'Ibr. 10. 27 aur 12. 29. 2 Pat. 3. 7. Muk. 21. 8, wag: Muq. Mal. 4. 1. [14] Dekho Gal. 4. 8. [15] Rom. 2. 8. [16] Yas'. 2. 10, 19, 21. Muq. báb 2. 8.

a Yá *Injíl.*

dúr hokar, [17]abadí halákat kí sazá páenge; 10 [18]yih us din hogá, [19]jab ki wuh [20]apne muqaddason men jalál páne, aur sab ímán lánewálon ke sabab se ta'ajjub ká bá'is hone ke liye áegá, kyúnki [21]tum hamárí [22]gawáhí par ímán láe. 11 Isí wáste ham [23]tumháre liye har waqt du'á bhí mángte rahte hain, ki hamárá Khudá [24]tumhen is buláwe ke láiq jáne, aur nekí kí har ek khwáhish aur [25]ímán ke har ek kám ko qudrat se púrá kare; 12 táki hamáre Khudá aur Khudáwand Yisú' Masíh ke fazl ke muwáfiq hamáre Khudáwand Yisú' ká nám [26]tum men jalál páe, aur tum us men.

Masíh kí dobára ámad se pahle Mukhálif i Masíh ke záhir hone ká zikr.

2 1 Ai bháiyo, ham apne Khudáwand [1]Yisú' Masíh ke áne aur [2]us ke pás apne jama' hone kí bábat tum se darkhwást karte hain, 2 ki [3]kisí rúh, yá [4]kalám, yá [4]khatt se, jo goyá hamárí taraf se ho, yih samajhkar ki [5]Khudáwand ká din á pahunchá hai, tumhárí 'aql daf'atan pareshán na ho jáe, aur [6]na tum ghabráo. 3 [7]Kisí tarah se kisí ke fareb men na áná; kyúnki wuh din nahín áegá, [8]jab tak ki pahle bargashtagí na ho, aur [9]wuh gunáh[a] ká shakhs, ya'ní [10]halákat ká farzand, záhir na ho, 4 jo mukhálafat kartá hai, aur har ek se jo Khudá yá [11]ma'búd kahlátá hai apne áp ko bará thahrátá hai, yahán tak ki wuh Khudá ke maqdis men baithkar [12]apne áp ko Khudá záhir kartá hai. 5 Kyá tumhen yád nahín, ki jab main tumháre pás thá, to tum se yih báten kahá kartá thá? 6 Ab jo chíz use rok rahí hai, táki wuh apne kháss waqt par záhir ho, us ko tum jánte ho. 7 Kyúnki [13]bedíní ká bhed to [14]ab bhí tásír kartá játá hai, magar ab ek roknewálá hai, aur jab tak ki wuh dúr na kiyá jáe roke rahegá. 8 Us waqt [15]wuh bedín záhir hogá, jise Khudáwand Yisú' [16]apne munh kí phúnk se [17]halák, aur [18]apní ámad kí tajallí se nest karegá; 9 aur jis kí ámad Shaitán kí tásír ke muwáfiq, har tarah kí jhúthí qudrat, aur [19]nishánon, aur 'ajíb kámon ke sáth, 10 aur [20]halák honewálon ke liye nárástí ke har tarah ke dhoke ke sáth hogí; is wáste ki unhon ne haqq kí mahabbat ko ikhtiyár na kiyá, jis se un kí naját hotí. 11 Isí sabab se [21]Khudá un ke pás gumráh karnewálí tásír bhejegá, táki wuh [22]jhúth ko sach jánen, 12 aur jitne log [23]haqq ká yaqín nahín karte, balki [24]nárástí ko pasand karte hain, wuh sab sazá páen.

Thissalunikíon ke sábitqadam rahne ká shukriya aur du'á.

13 Lekin [25]tumháre báre men [26]ai bháiyo, Khudáwand ke piyáro, har waqt Khudá ká shukr karná ham par farz hai, kyúnki Khudá ne tumhen [27]ibtidá hí se is liye chun liyá thá, ki Rúh ke zarí'e se

[17] Muq. Fil. 3. 19 aur 1 Thiss. 5. 3.
[18] Dekho 1 Kur. 3. 13.
[19] Dekho 1 Thiss. 1. 10.
[20] Zab. 89. 7. Yas'. 49. 3. Yúh. 17. 10
[21] Muq. 1 Thiss. 2. 1, 13 aur 1 Tím. 3. 16.
[22] Muq. 1 Kur. 1. 6
[23] Kul. 1. 9.
[24] Muq. áyat 5.
[25] 1 Thiss. 1. 3.
[26] Muq. Yas'. 66. 5 aur A'mál 13. 48.

[1] Dekho 1 Thiss. 2. 19.
[2] Muq. Mat. 24. 31 aur 1 Thiss. 4. 15—17.
[3] Muq. 1 Yúh. 4. 1.
[4] Áyat 15. Muq. 1 Thiss. 5. 2.
[5] Dekho 1 Kur. 1. 8.
[6] Mat. 24. 6. Mar. 13. 7.
[7] If. 5. 6.
[8] 1 Tím. 4. 1.
[9] Muq. áyat 8 aur Dán. 7. 25; 8. 25 aur 11. 36 aur Muk. 13. 5, 6.
[10] Yúh. 17. 12. Muq. Mat. 23. 15.
[11] A'mál 17. 23.
[12] Muq. Yas'. 14. 14 aur Hiz. 28. 2, wag:
[13] Muk. 17. 5, 7.
[14] 1 Yúh. 2. 18 aur 4. 3.
[15] Dekho áyat 3 (hásh:).
[16] Yas'. 11. 4. Muq. Aiy. 4. 9 aur Muk. 2. 16, wag:
[17] Muq. Dán. 7. 10, 11.
[18] Muq. 1 Tím. 6. 14 aur 2 Tím. 1. 10 aur 4. 1, 8 aur Tít. 2. 13.
[19] Muq. Muk. 13. 14. Dekho Mat. 24. 24.
[20] Dekho 1 Kur. 1. 18.
[21] Muq. 1 Sal. 22. 22 aur Hiz. 14. 9 aur Muk. 17. 17.
[22] Muq. 1 Thiss. 2. 3 aur 1 Tím. 4. 2. Dekho Rom. 1. 25.
[23] Rom. 2. 8.
[24] Dekho Rom. 1. 32.
[25] Báb 1. 3.
[26] 1 Thiss. 1. 4. Muq. Ist. 33. 12.
[27] If. 1. 4.

a N. *bedíní*.

[28]pákíza bankar, aur haqq par ímán lákar [29]naját páo: 14 jis ke liye us ne tumhen [30]hamárí khushkhabarí[a] ke wasíle se buláyá[b], [29]táki tum hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ká jalál hásil karo. 15 Pas ai bháiyo, [31]sábitqadam raho, aur jin [32]riwáyaton kí tum ne hamárí [33]zabání, yá [33]khatt ke zarí'e se ta'lím páí hai, un par qáim raho.

16 Ab hamárá Khudáwand Yisú' Masíh khud, aur hamárá Báp Khudá, [34]jis ne ham se mahabbat rakkhí, aur fazl se abadí tasallí aur achchhí [35]ummed bakhshí, 17 tumháre dilon ko tasallí de, aur har ek nek kám aur kalám men [36]mazbút kare.

Apne liye du'á kí darkhwást.

3 1 Garaz ai bháiyo, [1]hamáre haqq men du'á karo, ki [2]Khudáwand ká kalám aisá jald phail jáe[c], aur jalál páe, jaisá tum men; 2 aur [3]kajrau aur bure ádmíon se ham bache rahen; kyúnki [4]sab men ímán nahín. 3 Magar [5]Khudáwand sachchá hai; wuh tum ko mazbút karegá, aur [6]us Sharír se mahfúz rakkhegá. 4 Aur Khudáwand men [7]hamen tum par bharosá hai, ki jo hukm ham tumhen dete hain, un par 'amal karte ho, aur karte bhí rahoge. 5 Khudáwand tumháre dilon ko Khudá kí mahabbat aur Masíh ke sabr kí taraf hidáyat kare.

Mihnatkashí kí nasíhat.

6 Ai bháiyo, ham apne [8]Khudáwand Yisú' Masíh ke nám se tumhen hukm dete hain, [9]ki har ek aise [10]bháí se kanára karo, [11]jo beqá'ida chaltá hai, aur us riwáyat par 'amal nahín kartá jo us ko[d] hamárí taraf se pahunchí; 7 kyúnki tum áp jánte ho, [12]ki hamárí mánind kis tarah banná cháhiye; is liye ki [13]ham tum men beqá'ida na chalte the; 8 aur kisí kí rotí muft na kháte the, balki [14]mihnat mashaqqat se rát din kám karte the, táki tum men se kisí par bojh na dálen: 9 [15]is liye nahín ki ham ko ikhtiyár na thá, balki is liye ki apne áp ko [16]tumháre wáste namúna thahráen, táki tum hamárí mánind bano. 10 Aur jab ham tumháre pás the, us waqt bhí tum ko yih hukm dete the, ki [17]jise mihnat karní manzúr na ho, wuh kháne bhí na páe. 11 Ham sunte hain, ki tum men ba'z [18]beqá'ida chalte hain, aur kuchh kám nahín karte, balki [19]âuron ke kám men dakhl dete hain. 12 Aise shakhson ko ham Khudáwand Yisú' Masíh men hukm dete aur nasíhat karte hain, ki chupcháp kám karke apní hí rotí kháen. 13 Aur tum, ai bháiyo, [20]nek kám karne men himmat na háro. 14 Aur agar koí hamáre is khatt kí bát ko na máne, to use nigáh men rakkho; [21]aur us se suhbat na rakkho, táki wuh sharminda ho. 15 Lekin [22]use dushman na jáno, balki [23]bhái samajhkar nasíhat karo.

[28] Dekho 1 Thiss. 4. 3.
[29] 1 Thiss. 5. 9. Muq. 2 Tim. 1. 9.
[30] 1 Thiss. 1. 5.
[31] Muq. 1 Kur. 16. 13.
[32] Báb 3. 6. 1 Kur. 11. 2.
[33] Áyat 2.
[34] Yúh. 3. 16. 1 Yúh. 4. 10. Muk. 1. 5.
[35] 1 Pat. 1. 3.
[36] Báb 3. 3. 1 Thiss. 3. 13. 1 Pat. 5. 10, wag:
[1] Dekho 1 Thiss. 5. 25.
[2] Zab. 147. 15. Muq. 1 Thiss. 1. 8.
[3] Rom. 15. 31.
[4] Muq. Ist. 32. 20.
[5] Dekho 1 Kur. 1. 9.
[6] Mat. 6. 13 (hásh.). Yúh. 17. 15. Dekho Mat. 13. 19.
[7] Dekho 2 Kur. 2. 3.
[8] 1 Kur. 5. 4.
[9] Áyat 14. Muq. Mat. 18. 17 aur 2 Tim. 3. 5. Dekho 1 Kur. 5. 9 aur 2 Yuh. 10.
[10] 1 Kur. 5. 11.
[11] Áyat 11. 1 Thiss. 5. 14.
[12] Muq. A'mál 20. 35. Dekho 1 Thiss. 1. 6.
[13] 1 Thiss. 1. 5.
[14] Dekho 1 Thiss. 2. 9.
[15] 1 Kur. 9. 4. 1 Thiss. 2. 6.
[16] Áyat 7. 1 Pat. 5. 3.
[17] Muq. Paid. 3. 19. Dekho 1 Thiss. 4. 11.
[18] Áyat 6
[19] 1 Tím. 5. 13. 1 Pat. 4. 15.
[20] Gal. 6. 9. Muq. 1 Kur. 15. 58.
[21] Dekho áyat 6.
[22] Dekho Ahb. 19. 17 aur Mat. 18. 15.
[23] 1 Thiss. 5. 12, 14. Muq. Tit. 3. 10.

a Yá *Injíl.* b N. *bulá bhí liyá.* c Yún. *kalám daure.* d N. *tum ko.*

Salám aur du'á.

16 Ab [24] Khudáwand jo itmínán ká chashma hai[a], áp hí [25] tum ko hamesha aur har tarah se itmínán bakhshe. [26] Khudáwand tum sab ke sáth rahe.

17 [27] Main Paulus apne háth se salám likhtá hún: har khatt men merá yihí nishán hai: main isí tarah likhtá hún. 18 [28] Hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ká fazl tum sab par hotá rahe.

[24] Dekho Rom. 15. 33 aur If. 6. 23.
[25] Gin. 6. 26.
[26] Rút. 2. 4.
[27] Dekho 1 Kur. 16. 21.
[28] Dekho Rom. 16. 20.

a Yún. *itmínán ká Khudáwand.*

TÍMUTHIYUS KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ

PAHLÁ KHATT

Du'á e khair.

I 1 Paulus kí taraf se jo hamáre [1] Munjí Khudá, aur [2] hamáre ummedgáh Masíh Yisú' ke [3] hukm se [4] Masíh Yisú' ká rasúl hai, 2 Tímuthiyus ke nám jo ímán ke liház se[b] merá [5] sachchá farzand hai.

[6] Fazl, rahm, aur itmínán, Khudá Báp aur hamáre Khudáwand Masíh Yisú' kí taraf se tujhe hásil hotá rahe.

Jhúthí ta'lím kí mukhálafat karne kí nasíhat, aur apne úpar fazl hone ká shukriya.

3 [7] Jis tarah main ne Makiduniya játe waqt tujhe nasíhat kí thí, ki Ifisus men rahkar ba'z shakhson ko hukm kar de, ki [8] áur tarah kí ta'lím na den, 4 aur [9] un kahániyon aur beintihá, [10] nasabnámon par liház na karen jo [11] takrár ká bá'is hote hain, aur us [12] intizám i Iláhí ke muwáfiq nahín jo ímán par mabní hai; usí tarah ab bhí kartá hún. 5 Hukm ká maqsad yih hai, ki [13] pák dil aur [14] nek níyat[c] aur [15] beriyá ímán se mahabbat paidá ho. 6 In ko chhorkar ba'z shakhs [16] behúda bakwás kí taraf mutawajjih ho gaye; 7 aur sharí'at ke mu'allim banná cháhte hain, [17] hálánki jo báten kahte hain, aur jin ká yaqíní taur se da'wá karte hain, un ko samajhte bhí nahín. 8 Magar ham jánte hain ki [18] sharí'at achchhí hai, basharte ki koí use sharí'at ke taur par kám men láe, 9 ya'ní yih samajhkar ki

[1] Dekho Lúq. 1. 47.
[2] Kul. 1. 27.
[3] Tit. 1. 3. Muq. Rom. 16. 26.
[4] Dekho 2 Kur. 1. 1.
[5] Tit. 1. 4.
[6] 2 Tím. 1. 2. 2 Yúh. 3. Muq. Yahúdáh 2.
[7] Muq. Tit. 1. 5.
[8] Báb 6. 3. Muq. Gal. 1. 6, 7.
[9] Báb 4. 7. 2 Tím. 4. 4. Tit. 1. 14. 2 Pat. 1. 16
[10] Tit. 3. 9.
[11] Báb 6. 4.
[12] Dekho If. 3. 2.
[13] 2 Tím. 2. 22. 1 Pat. 1. 22.
[14] 1 Pat. 3. 16, 21.
[15] Rom. 12. 9. 2 Tím. 1. 5.
[16] Tit. 1. 10.
[17] Muq. Báb 6. 4 aur Kul. 2. 18.
[18] Rom. 7. 16.

b Yún. *ímán men.*
c Yá *kánshans.*

[19]sharí'at rástbázon ke liye muqarrar nahín húí, balki beshara' aur sarkash logon, aur bedínon, aur gunahgáron, aur nápákon, aur rindon, aur mán báp ke qátilon, aur khúníon, [10] aur harámkáron, aur laundebázon, aur bardafaroshon, aur jhúthon, aur jhúthí qasam khánewálon, aur in ke siwá [20]sahíh ta'lím ke âur barkhiláf kám karnewálon ke wáste hai; [11] yih [21]Khudá e mubárak ke jalál kí us khushkhabarí[a] ke muwáfiq hai, [22]jo mere sipurd húí.

[12] Main apne [23]táqat bakhshnewále Khudáwand Masíh Yisú' ká shukr kartá hún, ki us ne mujhe diyánatdár samajhkar [24]apní khidmat ke liye muqarrar kiyá; [13] agarchi main pahle kufr baknewálá, aur [25]satánewálá, aur be'izzat karnewálá thá: táham [26]mujh par rahm húá, [27]is wáste ki main ne beímání kí hálat men nádání se yih kám kiye the; [14] aur hamáre Khudáwand ká [28]fazl, us [29]ímán aur mahabbat ke sáth jo Masíh Yisú' men hai, bahut ziyáda húá. [15] [30]Yih bát sach, aur har tarah se qabúl karne ke láiq hai, ki Masíh Yisú' [31]gunahgáron ko naját dene ke liye dunyá men áyá, [32]jin men sab se bará main hún. [16] Lekin mujh par rahm is liye húá, ki Yisú' Masíh mujh bare gunahgár men apná kamál tahammul záhir kare, táki jo log hamesha kí zindagí ke liye us par ímán láenge, un ke liye main namúna banún. [17] Ab [33]azalí bádsháh, ya'ní [34]gairfání, [35]nádída, [36]wáhid Khudá kí [37]'izzat aur tamjíd abadu'l ábád hotí rahe. Ámín.

[18] Ai farzand Tímuthiyus, [38]un peshíngoíon ke muwáfiq jo pahle terí bábat kí gayí thín, [39]main yih hukm tere sipurd kartá hún, táki tú un ke mutábiq[b] [40]achchhí laráí lartá rahe, aur [41]ímán aur us nek níyat[c] par qáim rahe, [19] jis ke dúr karne ke sabab ba'z logon ke [42]ímán ká jaház garq ho gayá. [20] Unhín men se [43]Huminayus aur [44]Sikandar hain, jinhen main ne [45]Shaitán ke hawále kiyá, táki [46]kufr se báz rahná síkhen.

Sab ádmíon ke wáste du'á karne kí nasíhat.

2 [1] Pas main sab se pahle yih nasíhat kartá hún, ki munáját en, aur du'áen, aur iltijáen, aur shukrguzárián sab ádmíon ke liye kí jáen; [2] [1]bádsháhon aur sab bare martabawálon ke wáste is liye, ki ham kamál díndárí aur [2]sanjídagí se amn o árám ke sáth zindagí guzáren. [3] Yih [3]hamáre Munjí [4]Khudá ke nazdík 'umda aur pasandída hai; [4] wuh cháhtá hai [5]ki sáre ádmí naját páen, aur [6]sachchái kí pahchán tak pahunchen. [5] Kyúnki [7]Khudá ek hai, aur Khudá aur insánon ke bích men darmiyání bhí ek, ya'ní Masíh Yisú' jo insán hai; [6] [8]jis ne apne áp ko sab ke fidye men diyá, ki [9]munásib waqton par [10]is kí gawáhí dí jáe. [7] [11]Main sach kahtá hún, jhúth nahín boltá, ki

---

a Yá Injíl. b Yún. men. c Yá kánshans.

Cross references (chapter 1): 19 Gal. 5. 23. — 20 2 Tím. 4. 3. Tit. 1. 9 aur 2. 1. Muq. báb 6. 3 aur 2 Tím. 1. 13 aur Tit. 2. 2. — 21 Báb 6. 15. Muq. 2 Kur. 4. 4. — 22 Tit. 1. 3. Dekho Rom. 2. 16 aur Gal. 2. 7. — 23 A'mál 9. 22. Fil. 4. 13. 2 Tím. 4. 17. — 24 Dekho 2 Kur. 3. 6. — 25 Dekho A'mál 8. 3. — 26 1 Kur. 7. 25. 2 Kur. 4. 1. — 27 Dekho A'mál 3. 17. — 28 Rom. 5. 20. — 29 Muq. Lúq. 7. 47, 50. Dekho 1 Thiss. 1. 3. — 30 Báb 3. 1 aur 4. 9. 2 Tim. 2. 11. Tit. 3. 8. Muq. Muk. 22. 6. — 31 Mat. 9. 13. Dekho Yúh. 3. 17 aur Rom. 4. 25. — 32 Muq. 1 Kur. 15. 9. — 33 Muk. 15. 3. Muq. Zab. 10. 16 aur Muk. 4. 9, 10. — 34 Báb 6. 15, 16. Rom. 1. 23. — 35 Yúh. 1. 18. Kul. 1. 15. 'Ibr. 11. 27. 1 Yúh. 4. 12. — 36 Yahúdáh 25. — 37 1 Taw. 29. 11. — 38 Báb 4. 14. — 39 2 Tim. 2. 2. — 40 1 Kur. 9. 7. 2 Kur. 10. 4. 2 Tim. 2. 3, 4. Muq. báb 6. 12. — 41 Muq. báb 3. 9. — 42 Muq. báb 6. 9. — 43 2 Tim. 2. 17. — 44 2 Tím. 4. 14. — 45 Dekho 1 Kur. 5. 5. — 46 A'mál 13. 45.

Cross references (chapter 2): 1 'Azrá 6. 10. — 2 Báb 3. 4. — 3 Báb 1. 1. — 4 Báb 5. 4. — 5 Báb 4. 10. Hiz. 18. 23, 32. Tit. 2. 11, wag: — 6 2 Tim. 2. 25 aur 3. 7. Tit. 1. 1. 'Ibr. 10. 26. — 7 Dekho Gal. 3. 20. — 8 Dekho Mat. 20. 28 — 9 Bab 6. 15. Tit. 1. 3. Muq. Gal. 4. 4. — 10 Dekho 1 Kur. 1. 6. — 11 Dekho Rom. 9. 1.

[12] main isí garaz se manádí karnewálá aur rasúl aur [13] gair-qaumon ko ímán aur sachchái kí báten sikhánewálá muqarrar húá.

'Auraton ke faráiz.

8 Pas main cháhtá hún, ki mard [14] har jagah, bagair gusse aur takrár ke, [15] pák [16] háthon ko uthákar du'á mángá karen. 9 Isí tarah [17] 'auraten hayádár libás se sharm aur parhezgárí ke sáth apne áp ko sanwáren, na bál gúndhne aur sone aur motiyon aur qímatí poshák se; 10 [18] balki nek kámon se, jaisá khudáparastí ká iqrár karnewálí 'auraton ko munásib hai. 11 'Aurat ko chupcháp [19] kamál tábi'dárí se sikhná cháhiye. 12 [20] Aur main ijázat nahín detá ki 'aurat sikháe, yá mard par hukm chaláe, balki chupcháp rahe. 13 [21] Kyúnki pahle Ádam banáyá gayá, [22] us ke ba'd Hawwá; 14 aur Ádam ne fareb nahín kháyá, balki 'aurat fareb khákar gunáh men par gayí. 15 Lekin [23] aulád janne ke wasíle se naját páegí, basharte ki wuh [24] ímán aur mahabbat aur pákízagí men parhezgárí ke sáth qáim rahen.

Nigahbánon aur khádimon ke faráiz, aur kalísiyá kí haqíqat.

3 1 [1] Yih bát sach hai, ki Jo shakhs [2] nigahbán[a] ká 'uhda cháhtá hai, wuh achchhe kám kí khwáhish kartá hai. 2 [3] Pas nigahbán[a] ko beilzám, [4] ek bíwí ká shauhar, [5] parhezgár, muttaqí, sháista, [6] musáfirparwar, aur [7] ta'lím dene ke láiq honá cháhiye; 3 nashe men gul machánewálá, yá márpít karnewálá na ho, balki [8] halím ho, na takrárí, [9] na zardost; 4 apne ghar ká bakhúbí bandobast kartá ho, aur [10] apne bachchon ko kamál sanjídagí se tábi' rakhtá ho. 5 (Jab koí apne ghar hí ká bandobast karná nahín jántá, to [2] Khudá kí kalísiyá kí kyúnkar khabargírí karegá?) 6 Naumuríd na ho, táki [11] gurúr karke kahín Iblís kí sí sazá na páe. 7 Aur [12] báharwálon ke nazdík bhí neknám honá cháhiye, táki malámat men aur [13] Iblís ke phande men na phanse. 8 Isí tarah [14] khádimon[b] ko bhí sanjída honá cháhiye; dozabán, aur [15] sharábí, aur [16] nájáiz nafa' ke lálchí na hon; 9 aur [17] ímán ke bhed ko [18] pák dil men hifázat se rakkhen. 10 Aur [19] yih bhí pahle ázmáe jáen, is ke ba'd agar beilzám thahren, to khidmat[c] ká kám karen. 11 [20] Isí tarah 'auraton ko bhí sanjída honá cháhiye, tuhmat lagánewálí na hon, balki parhezgár aur [21] sárí báton men ímándár hon. 12 Khádim[d] [22] ek ek bíwí ke shauhar hon, aur [22] apne apne bachchon aur gharon ká bakhúbí bandobast karte hon; 13 kyúnki [23] jo khidmat[c] ká kám bakhúbí anjám dete hain, wuh apne liye achchhá martaba, aur us ímán men jo Masíh Yisú' par hai, barí dilerí hásil karte hain.

14 Main tere pás jald áne

a Yá *bishap.*

b Yá *díkanon.*
c Yá *díkan ke 'uhde.*
d Yá *díkan.*

[12] Báb 1. 11. If. 3. 7, 8. 2 Tím. 1. 11.
[13] Dekho A'mál 9. 15.
[14] Muq. Yúh. 4. 21.
[15] Aiy. 17. 9. Zab. 24. 4.
[16] Zab. 63. 4 aur 119. 48. Muq. Yas'. 1. 15.
[17] 1 Pat. 3. 3. Muq. Yas'. 3. 18—23.
[18] Muq. 1 Pat. 3. 4.
[19] Tit. 2. 5.
[20] Muq. 1 Kur. 14. 34.
[21] Paid. 1. 27 aur 2. 8.
[22] Paid. 2. 18, 22.
[23] Muq. Gal. 4. 4.
[24] Báb 1. 14.
[1] Dekho báb 1. 15.
[2] Dekho A'mál 20. 28.
[3] Tit. 1. 6—9.
[4] Muq. báb 5. 9.
[5] Áyat 11. Tit. 2. 2.

[6] 1 Pat. 4. 9.
[7] 2 Tím. 2. 24.
[8] Tit. 3. 2.
[9] 'Ibr. 13. 5. Muq. báb 6. 10.
[10] Muq. áyat 12
[11] Báb 6. 4. 2 Tím. 3. 4.
[12] Dekho Mar. 4. 11.
[13] 2 Tím. 2. 26. Muq. báb 6. 9.
[14] Fil. 1. 1.
[15] Muq. báb 5. 23 aur Tit. 2. 3.
[16] Tit. 1. 7. 1 Pat. 5. 2.
[17] Muq. báb 1. 19.
[18] Muq. A'mál 23. 1.
[19] Muq. báb 5. 22.
[20] Tit. 2. 3.
[21] Muq. Tit. 2. 10.
[22] Áyát 2, 4.
[23] Dekho Mat. 25. 21.

kí ummed karne par bhí, yih báten tujhe is liye likhtá hún, [15] ki agar mujhe áne men der ho, to tujhe ma'lúm ho jáe ki [24] Khudá ke ghar, ya'ní zinda Khudá kí kalísiyá men, jo haqq ká sutún aur bunyád hai, kyúnkar bartáo karná cháhiye. [16] Is men kalám nahín, ki díndárí ká bhed bará hai, ya'ní

[25] Wuh jo jism men záhir húá,
Aur rúh men rástbáz thahrá,
Aur [26] firishton ko dikhái diyá,
Aur [27] gair-qaumon men us kí manádí húí,
Aur [28] dunyá men us par ímán láe,
Aur [29] jalál men úpar uthává gayá.

Áyanda zamánon kí bargashtagí.

4 [1] Lekin [1] Rúh sáf kahtá hai, ki [2] áyanda zamánon men ba'z log, [3] gumráh karnewálí rúhon aur shayátín kí ta'límon kí taraf mutawajjih hokar, ímán se bargashta ho jáenge. [2] Yih un [4] jhúthe ádmíon kí riyákárí ke bá'is hogá, [5] jin ká dil[a] goyá garm lohe se dágá gayá hai; [3] [6] yih log byáh karne se mana' karenge, aur [7] un khánon se parhez karne ká hukm denge, [8] jinhen Khudá ne is liye paidá kiyá hai, ki ímándár aur haqq ke pahchánnewále unhen [9] shukrguzárí ke sáth kháen; [4] kyúnki [10] Khudá kí paidá kí húí har chíz achchhí hai, aur [11] koí chíz inkár ke láiq nahín, basharte ki shukrguzárí ke sáth khái jáe; [5] is liye ki [12] Khudá ke kalám aur du'á se pák ho játí hai.

Behúda ta'lím se bachne, aur díní khidmat men jidd o jahd karne kí nasíhat.

[6] [13] Agar tú bháiyon ko yih báten yád diláegá, to Masíh Yisú' ká achchhá khádim thahregá, aur ímán aur us achchhí ta'lím kí báton se, [14] jis kí tú pairawí kartá áyá hai, parwarish pátá rahegá: [7] lekin behúda aur búrhiyon kí sí [15] kahániyon se kanára kar, aur [16] díndárí ke liye riyázat kar: [8] kyúnki [17] jismání riyázat ká fáida kam hai, lekin díndárí [18] sab báton ke liye fáidamand hai, [19] is liye ki ab kí aur áyanda kí zindagí ká bhí wa'da isí ke liye hai. [9] [20] Yih bát sach hai, aur har tarah se qabúl karne ke láiq. [10] Kyúnki ham mihnat aur jánfishání isí liye karte hain, ki hamárí ummed us zinda Khudá par lagí húí hai, [21] jo sab ádmíon ká, khásskar ímándáron ká, Munjí hai. [11] [22] In báton ká hukm kar, aur ta'lím de. [12] [23] Koí terí jawání kí hiqárat na karne páe; balki [24] tú ímándáron ke liye kalám karne, aur chál chalan, aur mahabbat, aur ímán, aur pákízagí men namúna ban. [13] Jab tak main na áún, parhne, aur nasíhat karne, aur ta'lím dene kí taraf mutawajjih rah. [14] [25] Us ni'mat se gáfil na rah, jo tujhe hásil hai, aur [26] nubuwwat ke zarí'e,

a Yá *kánshans.*

[24] Muq. If. 2. 21, 22 aur 2 Tím. 2. 20 aur 'Ibr. 3. 6, wag:
[25] Yúh. 1. 14. 1 Pat. 1. 20. 1 Yúh. 1. 2 aur 3. 5, 8, wag:
[26] Lúq. 2. 13 aur 24. 4, wag:
[27] Gal. 2. 2.
[28] 2 Thiss. 1. 10.
[29] Dekho A'mál 1. 2.
[1] Dekho Yúh. 14. 17.
[2] Muq. 2 Thiss. 2. 3—9 aur 2 Tím. 3. 1. Dekho 1 Kur. 11. 19.
[3] 1 Yúh. 4. 6. Dekho Mat. 7. 15.
[4] Muq. 1 Thiss. 2. 3 aur 2 Thiss. 2. 11.
[5] Muq. If. 4. 19.
[6] Muq. Dán. 11. 37 aur 'Ibr. 13. 4.
[7] Dekho Kul. 2. 16.
[8] Paid. 1. 29 aur 9. 3.
[9] Dekho Rom. 14. 6.
[10] Paid. 1. 31.
[11] Dekho A'mál 10. 15.
[12] Paid. 1. 25, 31.
[13] Muq. 2 Tím. 3. 14, 15.
[14] 2 Tím. 3. 10.
[15] Dekho báb 1. 4.
[16] 'Ibr. 5. 14.
[17] Muq. Kul. 2. 23.
[18] Muq. báb 6. 6.
[19] Zab. 37. 4, 9, 11; 84. 11; 112. 2 aur 145. 19. Amsál 19. 23 aur 22. 4. Mat. 6. 33. Mar. 10. 30. 1 Pat. 3. 9.
[20] Dekho báb 1. 15.
[21] Dekho báb 2. 4 aur Yúh. 4. 42.
[22] Báb 5. 7 aur 6. 2.
[23] 1 Kur. 16. 11. Muq. 2 Tím. 2. 22 aur Tit. 2. 15.
[24] Tit. 2. 7. 1 Pat. 5. 3.
[25] Dekho 1 Thiss. 5. 19.
[26] Báb 1. 18.

[27] Muq. A'mál 20. 17.
[28] Dekho A'mál 6. 6.
[29] Fil. 1. 12.
[30] Muq. A'mál 20. 28.
[31] Hiz. 33. 9.
[32] Dekho Rom. 11. 14.

[27]buzurgon[a] ke [28]háth rakhte waqt tujhe milí thí. 15 In báton ka fikr rakh; inhín men mashgúl rah; táki terí [29]taraqqí sab par záhir ho. 16 [30]Apní aur apní ta'lím kí khabardárí rakh. In báton par qáim rah; kyúnki aisá karne se [31]tú apní aur [32]apne sunnewálon kí bhí naját ká bá'is hogá.

Mukhtalif 'umrwálon, aur bewa 'auraton ká zikr.

[1] Muq. Ahb. 19. 32.
[2] Tit. 2. 6.
[3] Áyát 5, 16.
[4] Mat. 15. 4—6. Mar. 7. 10—13. If. 6. 1, 2. Muq. Paid. 45. 9—11.
[5] Báb 2. 3.
[6] Áyát 3, 16.
[7] Muq. Lúq 2. 37 aur 18. 1—5.
[8] Ya'q. 5. 5. Muq. Hiz. 16. 49.
[9] Muk. 3. 1.
[10] Báb 4. 11 aur 6. 2.
[11] Gal. 6. 10.
[12] Muk. 2. 13. Muq. 2 Tim. 3. 5 aur Tit. 1. 16 aur 2 Pat. 2. 1 aur Muk. 3. 8.

5 1 [1]Kisí bare 'umrwále ko malámat na kar, balki báp jánkar nasíhat kar; 2 aur [2]jawánon ko bháí jánkar; aur barí 'umrwálí 'auraton ko mán jánkar; aur jawán 'auraton ko, kamál pákízagí se, bahin jánkar. 3 Un bewa 'auraton kí [3]jo wáqa'í bewa hain, 'izzat kar. 4 Aur agar kisí bewa ke bete yá pote hon, to wuh pahle [4]apne hí gharáne ke sáth díndárí ká bartáo karná, aur mán báp ká haqq adá karná síkhen[b]; kyúnki [5]yih Khudá ke nazdík pasandída hai. 5 [6]Jo wáqa'í bewa hai aur us ká koí nahín, wuh Khudá par ummed rakhtí hai, aur [7]rát din munáját aur du'áon men mashgúl rahtí hai. 6 Magar [8]jo 'aish o 'ishrat men par gayí hai, [9]wuh jíte jí mar gayí hai. 7 [10]In báton ká bhí hukm kar, táki wuh beilzám rahen. 8 Agar koí apnon, aur khásskar [11]apne gharáne kí khabargírí na kare, to [12]ímán ká munkir, aur beímán se badtar hai. 9 Wuhí bewa fard men likhí jáe, jo sáth baras se kam kí na ho, aur [13]ek shauhar kí bíwí húí ho; 10 aur nek kámon men mashhúr ho; bachchon kí tarbiyat kí ho; [13]pardesíon ke sáth mihmánnawází kí ho; [14]muqaddason ke pánw dhoe hon; [15]musíbatzadon kí madad kí ho; aur [16]har nek kám karne kí darpai rahí ho. 11 Magar jawán bewa 'auraton ke nám darj na kar[c], kyúnki jab wuh [17]Masíh ke khiláf nafs ke tábi' ho játí hain, to biyáh karná cháhtí hain; 12 aur sazá ke láiq thahrtí hain, is liye ki unhon ne apne pahle ímán ko chhor diyá. 13 Aur is ke sáth hí wuh ghar ghar phirkar bekár rahná síkhtí hain; aur sirf bekár hí nahín rahtín, balki [18]bakbak kartí rahtí, aur [19]âuron ke kám men dakhl bhí detí hain, aur násháista báten kahtí hain. 14 Pas main yih cháhtá hún ki [20]jawán bewa 'auraten biyáh karen, aulád janen, [21]ghar ká intizám karen, aur [22]kisí mukhálif ko badgoí ká mauqa' na den; 15 [23]kyúnki ba'z gumráh hokar Shaitán kí pairau ho chukí hain. 16 Agar kisí ímándár 'aurat ke hán bewa 'auraten hon, to wuhí un kí madad kare, aur kalísiyá par bojh na dálá jáe, táki wuh un kí madad kar sake, [24]jo wáqa'í bewa hain.

[13] Muq. báb 3. 2.
[14] Dekho Paid. 18. 4.
[15] Áyat 16.
[16] Muq. báb 6. 18.
[17] Muq. Muk. 18. 3, 7, 9.
[18] 3 Yúh. 10.
[19] 2 Thiss. 3. 11. 1 Pat. 4. 15.
[20] Muq. 1 Kur. 7. 9.
[21] Muq. Tit. 2. 5.
[22] Báb 6. 1. Tit. 2. 5, 8.
[23] Muq. báb 1. 20.
[24] Áyát 3, 5

Buzurgon ká intizám aur taqarrur.

[25] Muq. 1 Kur. 12. 28.

17 [25]Jo buzurg[d] achchhá intizám karte hain, khásskar

a Yá *prisbutarí* ya'ní *buzurgon kí majlis.*
b Yún. *mán báp ko badlá dená.*
c Yún. *'auraton se inkár kar.*
d Yá *prisbutir.*

wuh jo kalám sunáne aur ta'lím dene men mihnat karte hain, [26]dochand 'izzat ke láiq samjhe jáen. 18 Kyúnki kitáb i muqaddas yih kahtí hai, ki [a][27]Dáen men chalte húe bail ká munh na bándhná; aur, [b][28]Mazdúr apní mazdúrí ká haqqdár hai. 19 Jo da'wá kisí buzurg[c] ke barkhiláf kiyá jáe, bagair [29]do yá tín gawáhon ke us ko na sun. 20 Gunáh karnewálon ko sab ke sámne [30]malámat kar, [31]táki âuron ko bhí khauf ho. 21 [32]Khudá aur Masíh Yisú' aur barguzída firishton ko gawáh karke[d], main tujhe tákíd kartá hún, ki in báton par bilá ta'assub 'amal karná, aur [33]koí kám tarafdárí se na karná. 22 [34]Kisí shakhs par [35]jald háth na rakhná, aur [36]dúsron ke gunáhon men sharík na honá. Apne áp ko pák rakhná. 23 Áyanda ko sirf pání hí na piyá kar, balki [37]apne mi'de aur aksar kamzor rahne kí wajh se, [38]zara sí mai bhí kám men láyá kar. 24 Ba'z ádmíon ke gunáh záhir hote hain, aur pahle hí 'adálat men pahunch játe hain; aur ba'z ke píchhe játe hain. 25 Isí tarah ba'z achchhe kám bhí záhir hote hain; aur [39]jo aise nahín hote, wuh bhí chhip nahín sakte.

Naukaron ke faráiz.

6 1 [1]Jitne naukar júe ke níche hain, apne apne málikon ko kamál 'izzat ke láiq jánen, [2]táki Khudá ká nám aur ta'lím badnám na ho. 2 Aur jin ke málik ímándár hain, wuh un ko [3]bhái hone kí wajh se haqír na jánen; balki is liye ziyádatar un kí khidmat karen, ki fáida uthánewále ímándár aur 'azíz hain. [4]Tú in báton kí ta'lím de, aur nasíhat kar.

Jhúthí ta'lím aur lálach se bachne, aur sachchí ta'lím ko qáim rakhne kí nasíhaten.

3 Agar koí shakhs [5]âur tarah kí ta'lím detá hai, aur [6]sahíh báton ko, ya'ní hamáre Khudáwand Yisú' Masíh kí báton, aur us ta'lím ko nahín mántá, [7]jo díndárí ke mutábiq hai; 4 [8]wuh magrúr hai, aur [9]kuchh nahín jántá, balki use bahs aur [10]lafzí [11]takrár karne ká marz hai, jin se hasad, aur jhagre, aur badgoíán, aur badgumáníán, 5 aur un ádmíon men radd o badal paidá hotá hai, jin kí [12]'aql bigar gayí hai, aur wuh haqq se mahrúm hain, aur [13]díndárí ko nafa' hí ká zarí'a samajhte hain. 6 Hán, [14]díndárí [15]qaná'at ke sáth bare nafa' ká zarí'a hai; 7 kyúnki [16]na ham dunyá men kuchh láe, aur na kuchh us men se le já sakte hain; 8 pas [17]agar hamáre pás kháne pahinne ko hai, to usí par qaná'at karen. 9 Lekin [18]jo daulatmand honá cháhte hain, wuh aisí ázmáish aur [19]phande aur bahut sí behúda aur nuqsán pahunchánewálí khwáhishon men phanste

a Istisná 25. 4. b Lúqá 10. 7.
c Yá *prisbutir.* d Yún. *ke samne.*

26 Ist. 21. 17.
27 1 Kur. 9. 9.
28 Mat. 10. 10. Muq. Ahb. 19. 13 aur Ist. 24. 15 aur 1 Kur. 9. 4, 7–14.
29 Dekho Ist. 19. 15.
30 Tit. 1. 13 aur 2. 15.
31 Ist. 13. 11.
32 Báb 6. 13. 2 Tim. 2. 14 aur 4. 1.
33 Dekho 2 Kur. 5. 16.
34 Dekho A'mál 6. 6.
35 Muq. báb 3. 10.
36 Muq. 2 Yúh. 11.
37 Zab. 104. 15.
38 Muq. báb 3. 8.
39 Muq. Zab. 37. 6 aur Amsál 10. 9.
1 Dekho 1 Pat. 2. 18.
2 Yas'. 52. 5. Rom. 2. 24. Tit. 2. 5.
3 Dekho Filemon 16.
4 Báb 4. 11, 13 aur 5. 7.
5 Báb 1. 3.
6 Dekho báb 1. 10.
7 Tit. 1. 1.
8 Báb 3. 6. 2 Tim. 3. 4.
9 1 Kur. 8. 2. Muq. báb 1. 7.
10 2 Tim. 2. 14. Muq. A'mál 18. 15.
11 Báb 1. 4. 2 Tim. 2. 23. Tit. 3. 9.
12 2 Tim. 3. 8. Muq. If. 4. 22 aur Tit. 1. 15.
13 Tit. 1. 11. 2 Pat. 2. 3.
14 Muq. báb 4. 8.
15 Zab. 37. 16. Amsál 15. 16 aur 16. 8. Fil. 4. 11. 'Ibr. 13. 5.
16 Aiy. 1. 21. Zab. 49. 17. Wá'iz. 5. 15.
17 Paid. 28. 20. Amsál 30. 8.
18 Amsál 15. 27; 23. 4 aur 28. 20. Mat. 13. 22
19 Muq. báb 3. 7.

hain, jo ádmíon ko tabáhí aur halákat ke daryá men [20]garq kar detí hain; **10** kyúnki rupaye kí mahabbat [21]har qism kí buráí kí ek jar hai; jis kí árzú men ba'z ne ímán se gumráh hokar apne dilon ko tarah tarah ke gamon se chhalní kar liyá.

11 Magar, [22]ai mard i Khudá, [23]tú in báton se bhág: aur [24]rástbází, díndárí, ímán mahabbat, sabr, aur hilm ká tálib ho. **12** Ímán kí [25]achchhí kushtí lar, us [26]hamesha kí zindagí par qabza kar le [27]jis ke liye tú buláyá gayá thá, aur bahut se gawáhon ke sámne [28]achchhá iqrár kiyá thá. **13** [29]Main us Khudá ko jo sab chízon ko zinda kartá[a] hai, aur Masíh Yisú' ko [30]jis ne Puntiyus Pílátus ke sámne [28]achchhá iqrár kiyá thá, gawáh karke[b] tujhe tákíd kartá hún, **14** ki hamáre Khudáwand [31]Yisú' Masíh ke us zuhúr tak hukm ko bedág aur beilzám rakh; **15** jise wuh [32]munásib waqt[c] par numáyán karegá, jo [33]mubárak aur wáhid Hákim, [34]bádsháhon ká Bádsháh, aur khudáwandon ká Khudáwand hai; **16** [35]baqá sirf usí ko hai; aur [36]wuh us núr men rahtá hai, [37]jis tak kisí kí guzar nahín ho saktí; [38]na use kisí insán ne dekhá, aur na dekh saktá hai; us kí 'izzat aur saltanat abad tak rahe. Ámín.

17 [39]Is maujúda jahán ke daulatmandon ko hukm de, ki [40]magrúr na hon aur [41]nápáedár daulat par nahín, balki Khudá par [42]ummed rakkhen, [43]jo hamen lutf utháne ke liye sab chízen ifrát se detá hai; **18** aur nekí karen, aur [44]achchhe kámon men daulatmand banen, aur sakháwat par taiyár, aur [45]imdád par musta'idd hon; **19** aur áyanda ke liye apne wáste ek achchhí bunyád qáim kar rakkhen, táki [46]haqíqí [47]zindagí par qabza karen.

20 Ai Tímuthiyus, [48]is amánat ko hifázat se rakh; aur jis 'ilm ko 'ilm kahná hí galat hai, us kí [49]behúda bakwás aur mukhálafaton par tawajjuh na kar. **21** Ba'z us ká iqrár karke [50]ímán se bargashta ho gaye hain.

[51]Tum par fazl hotá rahe.

---

a Yá *zinda rakhtá.*
b Yún. *Khudá...aur Yisú' Masíh...ke sámne.*
c Yún. *waqton.*

---

20 Muq. báb 1. 19.
21 Muq. Khur. 23. 8 aur Ist. 16. 19.
22 2 Tím. 3. 17. Muq. Ist. 33. 1 aur 1 Taw. 23. 14, wag:
23 2 Tím. 2. 22.
24 Dekho Amsál 15. 9.
25 Muq. báb 1. 18. Dekho 1 Kur. 9. 25.
26 Muq. Fil. 3. 12.
27 1 Pat. 5. 10.
28 Dekho 2 Kur. 9. 13.
29 Dekho báb 5. 21.
30 Muq. Mat. 27. 11 aur Yúh. 18. 37 aur Muk. 1. 5 aur 3. 14.
31 Dekho 2 Thiss. 2. 8.
32 Dekho báb 2. 6.
33 Báb 1. 11.
34 Dekho Muk. 17. 14.
35 Dekho báb 1. 17.
36 Muq. Zab. 104. 2.
37 Aiy. 37. 23.
38 Dekho Yúh. 1. 18.
39 2 Tím. 4. 10. Tit. 2. 12.
40 Rom. 11. 20 aur 12. 3, 16.
41 Amsál 23. 5. Muq. Mat. 13. 22.
42 Dekho Mar. 10. 24.
43 Dekho A'mál 14. 17.
44 Luq. 12. 21. Tit. 3. 8, 14.
45 Dekho Rom. 12. 13.
46 Muq. 2 Tím. 1. 1.
47 Áyat 12.
48 2 Tím. 1. 12, 14.
49 Báb 1. 6. 2 Tím. 2. 16 aur 4. 4. Tit. 1. 14. Muq. Kul. 2. 8 aur 2 Tím. 3. 5.
50 Báb 1. 6.
51 Dekho Kul. 4. 18.

TÍMUTHIYUS KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ

DÚSRÁ ḲHATT

Du'á e ḳhair.

I [1] Paulus kí taraf se, jo [1]us zindagí ke wa'de ke muwáfiq jo Masíh Yisú' men̲ hai, [2]Ḳhudá kí marzí se [3]Masíh Yisú' ká rasúl hai, 2 [4]piyáre farzand Tímuthiyus ke nám.

[5]Fazl, rahm, aur itmínán, Ḳhudá Báp aur hamáre Ḳhudáwand Masíh Yisú' kí taraf se tujhe hásil hotá rahe.

Tímuthiyus se rasúl kí mahabbat, aur us kí ḳhidmat ke báre men̲ nasíhaten̲.

3 [6]Jis Ḳhudá kí 'ibádat main̲ [7]sáf dil[a] se báp dádon̲ ke taur par kartá hún̲, [8]us ká shukr hai ki [9]apní du'áon̲ men̲ bilá nága tujhe yád rakhtá hún̲; 4 aur [10]tere án̲súon̲ ko yád karke rát din [11]terí muláqát ká mushtáq rahtá hún̲, táki ḳhushí men̲ bhar jáún̲; 5 aur mujhe terá wuh [12]beriyá ímán yád diláyá gayá hai, jo pahle [13]terí nání Lois, aur terí mán̲ Yúníke rakhtí thí, aur mujhe yaqín hai, ki tú bhí rakhtá hai. 6 Isí sabab se main̲ tujhe yád dilátá hún̲, [14]ki tú Ḳhudá kí us ni'mat ko chamká de, jo mere háth rakhne ke bá'is tujhe hásil hai. 7 Kyún̲ki Ḳhudá ne hamen̲ [15]dahshat kí rúh nahín̲, balki [16]qudrat, aur mahabbat, aur tarbiyat[b] kí rúh dí hai. 8 Pas [17]hamáre Ḳhudáwand kí gawáhí dene se, aur [18]mujh se jo us ká qaidí hún̲, [19]sharm na kar; balki Ḳhudá kí qudrat ke muwáfiq ḳhushḳhabarí[c] kí ḳhátir mere sáth [20]dukh uthá, 9 [21]jis ne hamen̲ naját dí, aur [22]pák buláwe se buláyá, [23]hamáre kámon̲ ke muwáfiq nahín̲, balki [24]apne ḳháss iráde, aur us fazl ke muwáfiq jo Masíh Yisú' men̲ ham par [25]azal se[d] húá; 10 magar ab hamáre Munjí Masíh Yisú' ke [26]zuhúr se [27]záhir húá, [28]jis ne maut ko nest, aur [29]zindagí aur [30]baqá ko us ḳhushḳhabarí[c] ke wasíle se raushan kar diyá, 11 [31]jis ke liye main̲ manádí karnewálá, aur rasúl, aur ustád muqarrar húá. 12 [32]Isí bá'is se main̲ yih dukh bhí uthátá hún̲: lekin [33]sharmátá nahín̲; kyún̲ki [34]jis ká main̲ ne yaqín kiyá

a Yá *kánshans.*

b Yá *hoshyárí.* c Yá *Injíl.*
d Yún. *azalí zamánon̲ se peshtar.*

[1] Tit. 1. 2. 'Ibr. 9. 15.
[2] Dekho 1 Kur. 1. 1.
[3] Dekho 2 Kur. 1. 1.
[4] 1 Kur. 4. 17. Muq. báb 2. 1. Dekho 3 Yuh. 4.
[5] Dekho 1 Tim. 1. 2.
[6] Dekho A'mál 22. 3 aur 24. 14.
[7] 1 Tím. 3. 9. Dekho A'mál 23. 1.
[8] Dekho Rom. 1. 8.
[9] Rom. 1. 9, 10. Filemon 5, wag:
[10] Muq. A'mál 20. 37.
[11] Fil. 1. 8. Muq. báb 4. 9, 21.
[12] Rom. 12. 9. 1 Tím. 1. 5
[13] A'mál 16. 1. Muq. báb 3. 15 aur Zab. 86. 16 aur 116. 16.
[14] 1 Tím. 4. 14. Muq. 1 Thiss. 5. 19.
[15] Rom. 8. 15. Muq. Yúh. 14. 27 aur Muk. 21. 8.
[16] Luq. 24. 49. A'mál 1. 8.
[17] Dekho 1 Kur. 1. 6.
[18] Muq. áyat 16. Dekho If. 3. 1.
[19] Dekho Mar. 8. 38.
[20] Báb 2. 3, 9 aur 4. 5.
[21] 1 Tím. 1. 1. Tit. 3. 4.
[22] Muq. 'Ibr. 3. 1. Dekho Rom. 8. 28.
[23] Tit. 3. 5. Dekho Rom. 3. 27.
[24] Dekho Rom. 16. 26.
[25] Tit. 1. 2. Muq. Rom. 16. 25. Dekho If. 1. 4.
[26] Dekho 2 Thiss. 2. 8.
[27] Dekho Rom. 16. 26.
[28] 1 Kur. 15. 26. Muq. 1 Kur. 15. 54, 55 aur 'Ibr. 2. 14, 15.
[29] Muq. Aiy. 33. 30.
[30] Rom. 2. 7.
[31] Dekho 1 Tim. 2. 7.
[32] Báb 2. 9.
[33] Áyat 8.
[34] Muq. Zab. 10. 14 aur 1 Pat. 4. 19.

hai use jántá hún; aur mujhe yaqín hai ki wuh [35]merí amánat kí [36]us din tak hifázat kar saktá hai. **13** Jo [37]sahíh báten tú ne [38]mujh se sunín, us [39]ímán aur mahabbat ke sáth[a] jo Masíh Yisú' men hai, [40]un ká kháka yád rakh. **14** Rúhu'l Quds ke wasíle se [41]jo ham men basá húá hai, is [35]achchhí amánat kí hifázat kar.

15 Tú yih jántá hai, ki [42]Ásiya ke sab log mujh se phir gaye, jin men se Fúgilus aur Hirmugines hain. **16** Khudáwand [43]Unesifurus ke gharáne par rahm kare, kyúnki us ne bahut daf'a mujhe [44]tázadam kiyá, aur [45]merí qaid[b] se sharminda na húá; **17** balki jab wuh Roma men áyá, to [46]koshish se talásh karke mujh se milá; **18** (Khudáwand use yih bakhshe, ki [47]us din us par Khudáwand ká rahm ho;) aur us ne Ifisus men jo jo [48]khidmaten kín, tú unhen khúb jántá hai.

2 [1]Pas ai [1]mere farzand, [2]tú us fazl se jo Masíh Yisú' men hai mazbút ban. **2** Aur jo báten tú ne bahut se gawáhon ke sámne [3]mujh se suní hain, un ko aise diyánatdár ádmíon ke [4]sipurd kar, [5]jo áuron ko bhí sikháne ke qábil hon. **3** [6]Masíh Yisú' ke achchhe sipáhí kí tarah mere sáth [7]dukh uthá. **4** Koí sipáhí jab laráí ko játá hai [8]apne áp ko dunyá ke mu'ámalon men nahín phansátá, táki apne bhartí karnewále ko khush kare. **5** [9]Dangal

[35] 1 Tím. 6. 20.
[36] Áyat 18. Báb 4. 8. Dekho 1 Kur. 3. 13.
[37] Dekho 1 Tím. 1. 10.
[38] Báb 2. 2.
[39] 1 Tím. 1. 14.
[40] Muq. Rom. 2. 20 aur 6. 17.
[41] Dekho Rom. 8. 9.
[42] A'mál 19. 10. Muq. báb 4. 10, 11, 16.
[43] Báb 4. 19.
[44] Filemon 7, 20.
[45] Muq. áyat 8. Dekho A'mál 28. 20.
[46] Mat. 25. 36—40.
[47] Áyat 12.
[48] 'Ibr. 6. 10.
[1] Dekho báb 1. 2.
[2] Dekho If. 6. 10.
[3] Báb 1. 13.
[4] 1 Tím. 1. 18.
[5] Muq. Tit. 1. 5.
[6] 1 Tím. 1. 18.
[7] Báb 1. 8 aur 4. 5.
[8] 2 Pat. 2. 20.
[9] Dekho 1 Kur. 9. 25.

a Yún. *men*. b Yún. *zanjír*.

men muqábala karnewálá bhí, agar us ne báqá'ida muqábala na kiyá ho, to [10]sihrá nahín pátá. **6** [11]Jo kisán mihnat kartá hai, paidáwár ká hissa pahle usí ko milná cháhiye. **7** Jo main kahtá hún us par gaur kar; kyúnki Khudáwand tujhe sárí báton kí samajh degá. **8** Yisú' Masíh ko yád rakh, [12]jo murdon men se jí uthá hai, aur [13]Dáúd kí nasl se hai, [14]merí us khush-khabarí[c] ke muwáfiq **9** [15]jis ke liye main badkár kí tarah dukh uthátá hún, [16]yahán tak ki qaid hún; magar [17]Khudá ká kalám qaid nahín. **10** Isí sabab se [18]main barguzída logon kí khátir sab kuchh sahtá hún, táki wuh bhí [19]us naját ko jo Masíh Yisú' men hai, [20]abadí jalál samet hásil karen. **11** [21]Yih bát sach hai, ki [22]Jab ham us ke sáth mar gaye, to [23]us ke sáth jíenge bhí: **12** [24]agar ham dukh sahenge, to us ke sáth bádsháhí bhí karenge; [25]agar ham us ká inkár karenge, to wuh bhí hamárá inkár karegá; **13** [26]agar ham bewafá ho jáenge[d], tau bhí [27]wuh wafádár[e] rahegá, kyúnki [28]wuh áp apná inkár nahín kar saktá.

Sahíh ta'lím aur chál chalan ke mukhálifon ke báre men.

14 Yih báten unhen yád dilá, aur [29]Khudáwand[f] ke sámne takíd kar, ki [30]lafzí takrár na karen, [31]jis se kuchh hásil nahín, balki sunnewále bigar játe hain. **15** Apne áp ko Khudá ke sámne maqbúl, aur aise kám karnewále kí

[10] Muq. báb 4. 8.
[11] 1 Kur. 9. 10. Muq. 'Ibr. 6. 7.
[12] 1 Kur. 15. 20.
[13] Dekho Mat. 1. 1.
[14] Dekho Rom. 2. 16.
[15] Báb 1. 8, 12.
[16] Dekho Fil. 1. 7.
[17] Muq. báb 4. 17. Dekho Fil. 1. 13.
[18] If. 3. 13. Kul. 1. 24. Muq. 1 Kur. 13. 7.
[19] 2 Kur. 1. 6.
[20] 1 Pat. 5. 10.
[21] Dekho 1 Tím. 1. 15.
[22] Muq. 1 Thiss. 5. 10. Dekho Rom. 6. 8.
[23] Muk. 20. 4.
[24] Muq. 2 Thiss. 1. 4, 5. Dekho Rom. 8. 17 aur 'Ibr. 10. 36 aur Muk. 20. 4.
[25] Dekho Mat. 10. 33.
[26] Dekho Rom. 3. 3.
[27] Dekho 1 Kur. 1. 9 (hásh: ke liye).
[28] Gin. 23. 19. Tit. 1. 2.
[29] 1 Tím. 5. 21 aur 6. 13.
[30] 1 Tím. 6. 4. Muq. áyat 23.
[31] Tit. 3. 9.

c Yá *Injíl*. d Yún. *ímán na rakkhenge*.
e Yá *sachchá*. f N. *Khudá*.

tarah pesh karne kí koshish kar, [32]jis ko sharminda honá na paṛe, aur jo haqq ke kalám ko durustí se kám men̲ látá ho. 16 Lekin [33]behúda bakwás se [34]parhez kar, kyún̲ki aise shak͟hs âur bhí bedíní men̲ taraqqí karen̲ge, 17 aur un ká kalám ákila[a] kí tarah khátá chalá jáegá; [35]Huminayus aur Filetus un hí men̲ se hain̲: 18 [36]wuh yih kahkar ki qiyámat ho chukí hai, haqq se [37]gumráh ho gaye hain̲, aur ba'z ká ímán bigáṛte hain̲. 19 Táham K͟hudá kí mazbút bunyád qáim rahtí hai, aur us par yih muhr hai, ki [38]K͟hudáwand apnon̲ ko pahchántá hai: aur, [39]Jo koí K͟hudáwand ká nám letá hai, nárástí se báz rahe. 20 [40]Baṛe ghar men̲ na sirf sone chán̲dí hí ke bartan hote hain̲, balki lakṛí aur miṭṭí ke bhí; [41]ba'z 'izzat aur ba'z zillat ke liye. 21 Pas [42]jo koí in se 'aláhida hokar apne taín̲ pák karegá, wuh 'izzat ká bartan, aur muqaddas banegá, aur Málik ke kám ke láiq, aur [43]har nek kám ke liye taiyár hogá. 22 [44]Jawání kí k͟hwáhishon̲ se [45]bhág, aur jo [46]pák dil ke sáth [47]K͟hudáwand se du'á mán̲gte[b] hain̲, un ke sáth rástbází, aur ímán, aur mahabbat, aur sulh ká tálib ho. 23 Lekin bewuqúfí aur nádání kí [48]hujjaton̲ se kanára kar, kyún̲ki tú jántá hai ki un se jhagṛe paidá hote hain̲. 24 Aur [49]munásib nahín̲, ki K͟hudáwand ká banda jhagṛá kare, balki [50]sab ke sáth narmí kare, aur [51]ta'lím dene ke láiq, aur burdbár ho, 25 aur mukhálifon̲ ko [52]halímí se tádíb kare; [53]sháyad K͟hudá unhen̲ tauba kí taufíq bak͟hshe, [54]táki wuh haqq ko pahchánen̲, 26 aur [55]K͟hudáwand ke bande ke[c] háth se K͟hudá kí[d] marzí ke asír hokar, [56]Iblís ke phande se chhúṭen̲.

Bedíní ke baṛhte waqt, rasúl ke chál chalan aur ta'lím kí pairawí karní.

3 [1]Lekin yih ján rakh, ki [1]ák͟hir zamáne men̲ bure din áen̲ge. 2 Kyún̲ki ádmí [2]k͟hudgaraz, [3]zardost, [4]shek͟hí-báz, [4]magrúr, badgo, [4]mán báp ke náfarmán, náshukr, nápák, 3 [5]taba'í mahabbat se k͟hálí, sangdil, tuhmat lagánewále, bezabt, tundmizáj, [6]nekí ke dushman, 4 dagábáz, ḍhíṭh, [7]ghamanḍ karnewále, K͟hudá kí nisbat [8]'aish o 'ishrat ko ziyáda dost rakhnewále hon̲ge; 5 wuh díndárí kí waza' to rakkhen̲ge, magar [9]us ke asar ko qabúl na karen̲ge; [10]aison̲ se bhí kanára karná. 6 In hí men̲ se wuh log hain̲, [11]jo gharon̲ men̲ dabe pán̲w ghus áte hain̲, aur un chhachhorí 'auraton̲ ko qábú men̲ kar lete hain̲, jo gunáhon̲ men̲ dabí húí hain̲, aur tarah tarah kí k͟hwáhishon̲ ke bas men̲ hain̲; 7 aur hamesha ta'lím pátí rahtí hain̲, magar [12]haqq kí pahchán tak kabhí nahín̲ pahun̲chtín̲. 8 Aur jis tarah ki [13]Yannes aur Yambres ne Músá kí [14]mukhálafat kí thí, isí tarah yih log bhí haqq kí muk͟hálafat karte hain̲. Yih aise ádmí

[32] Muq. Fil. 1. 20.
[33] 1 Tim. 6. 20.
[34] Tit. 3. 9.
[35] 1 Tim. 1. 20.
[36] Muq. 1 Kur. 15. 12.
[37] 1 Tím. 6. 21.
[38] Gin. 16. 5. Nahum 1. 7. Yúh. 10. 14, 27. Muq. Luq. 13. 27. Dekho 1 Kur 8. 3.
[39] Yas'. 26. 13.
[40] Dekho 1 Tím. 3. 15.
[41] Rom. 9. 21.
[42] Muq. Amsál 25. 4 aur Yas'. 52. 11.
[43] Báb 3. 17. Tit. 3. 1. Muq. 1 Tím. 5. 10.
[44] Muq. 1 Tím. 4. 12.
[45] 1 Tím. 6. 11.
[46] 1 Tím. 1. 5
[47] A'mál 7. 59 aur 9. 14 1 Kur. 1. 2 wagaira.
[48] Dekho 1 Tím. 6. 4.
[49] Mat. 12. 18, 19. Muq. 1 Tim. 3. 3.
[50] 1 Thiss. 2. 7.
[51] 1 Tím. 3. 2.
[52] Gal. 6. 1 (hásh). Tit. 3. 2. Muq. 1 Tim. 6. 11 aur 1 Pat. 3. 15.
[53] Dan. 4. 27. Dekho A'mál 5. 31.
[54] Dekho 1 Tim. 2. 4.
[55] Muq. Luq. 5. 10.
[56] 1 Tím. 3. 7.
[1] Dekho 1 Tim. 4. 1.
[2] Muq. Fil. 2. 21.
[3] Lúq. 16. 14. Muq. 1 Tim. 6. 10.
[4] Rom. 1. 30.
[5] Rom. 1. 31.
[6] Muq. Tit. 1. 8.
[7] 1 Tim. 3. 6 aur 6. 4.
[8] Fil. 3. 19.
[9] Dekho 1 Tim. 5. 8.
[10] 1 Tím. 6. 20. Muq. Tit. 1. 14.
[11] Muq. Tit. 1. 11.
[12] 1 Tím. 2. 4.
[13] Khur. 7. 11.
[14] Muq. A'mál 13. 8.

a Yá *sak͟ht qism ke phoṛe.*
b Yún. *K͟hudáwand ko pukárte.*
c Yún. *aur us ke.*
d Yún. *us kí.*

hain, [15]jin kí ʻaql bigrí húí hai, aur wuh ímán ke iʻtibár se [16]námaqbúl hain. 9 Magar is se ziyáda na barh sakenge, is wáste ki in kí nádání sab ádmíon par záhir ho jáegí, [17]jaise un kí bhí ho gayí thí. 10 Lekin [18]tú ne taʻlím, chál chalan, iráde, ímán, tahammul, mahabbat, sabr, satáe jáne, aur dukh uṭháne men merí pairawí kí; 11 yaʻní aise dukhon men, jo [19]Antákiyá aur [20]Ikuniyum aur [21]Lustra men mujh par pare, aur âur dukhon[a] men bhí jo main ne uṭháe hain, magar [22]Khudáwand ne mujhe [23]un sab se chhurá liyá. 12 Balki jitne Masíh Yisúʻ men [24]díndárí ke sáth zindagí guzárná cháhte hain, [25]wuh sab satáe jáenge. 13 Aur [26]bure aur dhokebáz ádmí fareb dete aur [27]fareb kháte húe bigarte chale jáenge. 14 Magar [28]tú un báton par jo tú ne síkhí thín, aur jin ká yaqín tujhe diláyá gayá thá, yih jánkar qáim rah, ki tú ne unhen kin logon se síkhá thá; 15 aur tú [29]bachpan se un [30]pák nawishton se wáqif hai, [31]jo tujhe Masíh Yisúʻ par ímán láne se naját hásil karne ke liye dánái bakhsh sakte hain. 16 [32]Har ek sahífa jo Khudá ke ilhám se hai[b], taʻlím, aur ilzám, aur isláh, aur rástbází men tarbiyat karne ke liye fáidamand bhí hai; 17 táki [33]mard i Khudá kámil bane, aur [34]har ek nek kám ke liye [35]bi'lkull taiyár ho jáe.

[15] Dekho 1 Tim. 6. 5.
[16] Tit. 1. 16.
[17] Khur. 7. 12; 8. 18 aur 9. 11.
[18] Muq. Fil. 2. 22.
[19] Aʻmál 13. 14, 45, 50.
[20] Aʻmál 14. 1, 2, 5.
[21] Aʻmál 14. 6, 19.
[22] Báb 4. 17. Muq. 2 Kur. 1. 10.
[23] Zab. 34. 19.
[24] Tit. 2. 12.
[25] Dekho Aʻmál 14. 22.
[26] Muq. Muk. 22. 11.
[27] Tit. 3. 3.
[28] Muq. 1 Tim. 4. 6. Dekho báb 1. 13.
[29] Muq. If. 6. 4. Dekho báb 1. 5.
[30] Muq. Yúh. 5. 39.
[31] Zab. 119. 99.
[32] Rom. 15. 4. 2 Pat. 1. 20, 21.
[33] Dekho 1 Tim. 6. 11.
[34] Dekho báb 2. 21.
[35] Muq. Lúq. 6. 40.

a Yún. *aur aise satáe jáne.*
b Yá *Har ek sahífa Khudá ke ilhám se hai, aur.*

Rasúl kí jald honewálí shahádat.

4 1 [1]Khudá aur Masíh Yisúʻ ko [2]jo zindon aur murdon kí ʻadálat karegá, gawáh karke[c], aur [3]us ke zuhúr aur bádsháhat ko yád dilákar main tujhe tákíd kartá hún, 2 ki tú kalám kí manádí kar; waqt aur bewaqt mustaʻidd rah; har tarah ke tahammul aur taʻlím ke sáth samjhá de, aur [4]malámat aur [5]nasíhat kar. 3 [6]Kyúnki aisá waqt áegá, ki log [7]sahíh taʻlím kí bardásht na karenge, balki kánon kí khujlí ke báʻis apní apní khwáhishon ke muwáfiq bahut se ustád kar lenge; 4 aur [8]apne kánon ko haqq kí taraf se pherkar, [9]kahániyon par mutawajjih honge. 5 Magar [10]tú sárí báton men hoshyár rah; [11]dukh uṭhá; [12]bashárat[d] ká kám anjám de; [13]apní khidmat ko púrá kar. 6 Kyúnki [14]main ab qurbán ho rahá[e] hún, aur mere [15]kúch ká waqt á pahunchá hai. 7 [16]Main achchhí kushtí lar chuká, [17]main ne daur ko khatm kar liyá, main ne ímán ko mahfúz rakkhá. 8 Áyanda ke liye mere wáste [18]rástbází ká wuh táj [19]rakkhá húá hai, jo [20]ʻádil munsif, yaʻní Khudáwand, mujhe [21]us din degá; aur sirf mujhe hí nahín, balki un sab ko bhí, [22]jo us ke zuhúr ke árzúmand hon[f].

Ákhirí khabaren aur ahkám.

9 [23]Mere pás jald áne kí

[1] Báb 2. 14. 1 Tim. 5. 21 aur 6. 13.
[2] Dekho Aʻmál 10. 42.
[3] Áyat 8. Dekho 2 Thiss. 2. 8.
[4] 1 Tim. 5. 20. Tit. 1. 13 aur 2. 15.
[5] 1 Tim. 4. 13.
[6] Báb 3. 1.
[7] Dekho 1 Tim. 1. 10.
[8] Dekho 1 Tim. 6. 20.
[9] Dekho 1 Tim. 1. 4, 6.
[10] 1 Pat. 1. 13.
[11] Báb 1. 8 aur 2. 3, 9.
[12] Aʻmál 21. 8 (hásh: ke liye). If. 4. 11 (hásh: ke liye).
[13] Kul. 4. 17
[14] Fil. 2. 17 (aur hásh ke liye).
[15] Fil. 1. 23. Muq. 2 Pat. 1. 14.
[16] Dekho 1 Tim. 6. 12.
[17] Aʻmál 20. 24.
[18] Dekho Yaʻq. 1. 12.
[19] Kul. 1. 5. 1 Pat. 1. 5.
[20] Zab. 7. 11.
[21] Báb 1. 12.
[22] Muq. Muk. 22. 20.
[23] Báb 1. 4.

c Yún. *Masíh Yisúʻ . . . ke sámne.*
d Yún. *mubashshir.*
e Yún. *aragh ke taur par baháyá játá.*
f Yún. *jinhon ne us ke zuhúr se mahabbat kí hai.*

koshish kar: 10 kyúnki [24]Demás ne [25]is maujúda jahán ko pasand karke [26]mujhe chhoṛ diyá, aur Thissaluníke ko chalá gayá, aur Kreskens Galatiya ko, aur [27]Titus Dalmatiya ko. 11 [26]Sirf Lúqá mere pás hai. [28]Marqus ko sáth lekar á já; kyúnki khidmat ke liye wuh mere kám ká hai. 12 [29]Tukhikus ko main ne Ifisus bhej diyá hai. 13 Jo choga main Troás men Karpus ke hán chhoṛ áyá hún, jab tú áe, to wuh, aur kitáben, khásskar raqq ke túmár, letá áiyo. 14 [30]Sikandar ṭhaṭhere ne mujh se bahut buráiyán kín: [31]Khudáwand use us ke kámon ke muwáfiq badlá degá. 15 Us se tú bhí khabardár rah: kyúnki us ne hamárí báton kí baṛí mukhálafat kí. 16 Merí pahlí jawábdihí ke waqt kisí ne merá sáth na diyá, balki sab ne mujhe chhoṛ diyá: [32]kásh ki unhen is ká hisáb dená na paṛe. 17 Magar [33]Khudáwand merá madadgár thá, aur [34]us ne mujhe táqat bakhshí, táki merí ma'rifat [35]paigám kí púrí manádí ho jáe, aur [36]sab gair-qaumen sun len; aur [37]main [38]sher ke munh se chhuṛáyá gayá. 18 [39]Khudáwand mujhe har ek bure kám se chhuṛáegá, aur apní ásmání bádsháhat men sahíh salámat pahunchá degá; [40]us kí tamjíd abadu'l ábád hotí rahe. Ámín.

Salám aur du'á.

19 [41]Priska aur Akwila se, aur [42]Unesifurus ke khándán se salám kah. 20 [43]Irástus Kurinthus men rahá; aur [44]Trufimus ko main ne Míletus men bímár chhoṛá. 21 Jáṛon se pahle [45]mere pás á jáne kí koshish kar. Yúbúlus, aur Púdens, aur Línus, aur Klaudiya, aur âur sáre bháí tujhe salám kahte hain.

22 Khudáwand [46]terí rúh ke sáth rahe. [47]Tum par fazl hotá rahe.

[24] Kul. 4. 14. Filemon 24.
[25] 1 Tim. 6. 17. Tit. 2. 12. Dekho 1 Yúh. 2. 15.
[26] Muq. báb 1. 15.
[27] Muq. Tit. 3. 12.
[28] Dekho A'mál 12. 12.
[29] A'mál 20. 4. If. 6. 21. Kul. 4. 7. Tit. 3. 12.
[30] Dekho 1 Tim. 1. 20.
[31] Zab. 62. 12. Amsál 24. 12. Muq. Naham 6. 14 aur 13. 29 aur Zab. 28. 4 aur Muk. 18. 6.
[32] Muq. A'mál 7. 60.
[33] Muq. Mat. 10. 19.
[34] Dekho 1 Tim. 1. 12.
[35] Tit. 1. 3.
[36] Dekho A'mál 9. 15.
[37] Báb 3. 11.
[38] Zab. 22. 21. Muq. 1 Sam. 17. 37.
[39] Muq. Zab. 121. 7 aur Mat. 6. 13.
[40] Dekho Rom. 11. 36.
[41] Dekho A'mál 18. 2.
[42] Báb 1. 16.
[43] A'mál 19. 22 (?). Rom. 16. 23 (?).
[44] A'mál 20. 4 aur 21. 29.
[45] Áyat 9.
[46] Gal. 6. 18. Filemon 25.
[47] Dekho Kul. 4. 18.

TITUS KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ ḲHATT

Du'á e ḳhair.

I 1 Paulus kí taraf se, jo Khudá ká banda aur [1]Yisú' Masíh ká rasúl hai, (Khudá ke barguzídon ke ímán, aur us [2]haqq kí pahchán ke mutábiq, [3]jo díndárí ke muwáfiq hai, 2 [4]us hamesha kí zindagí kí ummed par, [5]jis ká wa'da [6]azal se[a] Khudá ne kiyá hai, [7]jo jhúṭh nahín bol saktá, 3 aur us ne [8]munásib waqton par apne kalám ko us [9]paigám men záhir kiyá, jo [10]hamáre Munjí Ḳhudá ke

[a] Yún. *azalí zamánon se peshtar.*

[1] Dekho 2 Kur. 1. 1.
[2] Dekho 1 Tim. 2. 4.
[3] 1 Tim. 6. 3.
[4] 2 Tim. 1. 1. 'Ibr. 9. 15. Muq. báb 2. 13 aur 3. 7.
[5] Rom. 1. 2, 3.
[6] Dekho 2 Tim. 1. 9.
[7] Gin. 23. 19. 2 Tim. 2. 13. 'Ibr. 6. 18.
[8] Dekho 1 Tim. 2. 6.
[9] 2 Tim. 4. 17. Muq. Rom. 10. 14.
[10] 1 Tim. 1. 1.

hukm ke mutábiq [11] mere sipurd húá,) 4 [12] ímán kí shirkat ke rú se [13] sachche farzand Titus ke nám.

[14] Fazl aur itmínán Khudá Báp aur hamáre Munjí Masíh Yisú‘ kí taraf se tujhe hásil hotá rahe.

Krete kí kalísiyá ke intizám ke báre men̲ nasíhat.

5 [15] Main̲ ne tujhe Krete men̲ is liye chhorá thá, ki tú báqí rahí húí báton̲ ko durust kare; aur mere hukm ke mutábiq shahr ba shahr aise [16] buzurgon̲[a] ko muqarrar kare, 6 [17] jo beilzám, aur ek ek bíwí ke shauhar hon̲, aur un ke bachche ímándár, aur [18] badchalní aur sarkashí ke ilzám se pák hon̲; 7 kyún̲ki nigahbán[b] ko [19] Khudá ká mukhtár hone kí wajh se beilzám honá cháhiye; na [20] khudráe ho, na gussawar; na nashe men̲ gul machánewálá, na már piṭ karnewálá; aur [21] na nájáiz nafa‘ ká lálchí; 8 balki musáfirparwar, khairdost, muttaqí, munsifmizáj, pák, aur [22] zabt karnewálá ho; 9 aur [23] ímán ke kalám par, jo is ta‘lím ke muwáfiq hai, qáim ho, táki [24] sahíh ta‘lím ke sáth nasíhat bhí kar sake, aur mukhálifon̲ ko qáil bhí kar sake.

Kalísiyá men̲ jhúṭhe mu‘allimon̲ ká mun̲h band karná.

10 Kyún̲ki bahut se log sarkash, aur [25] behúdago, aur dagábáz hain̲, khásskar [26] makhtúnon̲ men̲ se; 11 in ká mun̲h band karná cháhiye; yih log [27] nájáiz nafa‘ kí khátir násháista báten̲ sikhákar [28] ghar ke ghar tabáh kar dete hain̲. 12 [29] Un hí men̲ se ek shakhs ne kahá hai, jo kháss un ká nabí thá, ki Kretí hamesha jhúṭhe, múzí jánwar, ahadí kháú hote hain̲. 13 Yih gawáhí sach hai; pas unhen̲ [30] sakht [31] malámat kiyá kar, táki [32] un ká ímán durust ho jáe, 14 [33] aur wuh Yahúdíon̲ kí kahániyon̲ aur un [34] ádmíon̲ ke hukmon̲ par tawajjuh na karen̲, [35] jo haqq se gumráh hote hain̲. 15 [36] Pák logon̲ ke liye sab chízen̲ pák hain̲; magar gunáhálúda aur [37] beímán logon̲ ke liye kuchh bhí pák nahín̲, balki un kí [38] ‘aql aur dil[c] dono gunáhálúda hain̲. 16 [39] Wuh Khudá kí pahchán ká da‘wá to karte hain̲, magar apne kámon̲ se [40] us ká inkár karte hain̲, kyún̲ki wuh makrúh aur náfarmán hain̲, aur kisí nek kám ke [41] qábil nahín̲.

Tarah tarah ke logon̲ ko samjháne ki hidáyat.

2 1 Lekin tú wuh báten̲ bayán kar, jo [1] sahíh ta‘lím ke munásib hain̲; 2 ya‘ní yih ki búrhe mard parhezgár, sanjída, aur muttaqí hon̲, aur un ká ímán, aur mahabbat, aur sabr [1] sahíh ho. 3 Isí tarah [2] búrhí ‘auraton̲ kí bhí waza‘ muqaddason̲ kí sí ho; [3] tuhmat lagánewálí, aur [4] ziyáda mai píne men̲ mubtilá na hon̲, balki achchhí báten̲ sikhánewálí hon̲; 4 táki jawán ‘auraton̲ ko sikháen̲, ki apne

a Yá *prisbutiron̲*. b Yá *bishap*. c Yá *kánshans*.

11 Dekho 1 Tím. 1. 11.
12 Muq. Yahúdáh 3.
13 Dekho 3 Yúh. 4.
14 Dekho 1 Tím. 1. 2.
15 Muq. 1 Tím. 1. 3.
16 Muq. A‘mál 14. 23 aur 2 Tím. 2. 2.
17 Dekho 1 Tím. 3. 2—4.
18 Dekho If. 5. 18.
19 1 Kur. 4. 1. 1 Pat. 4. 10.
20 2 Pat. 2. 10.
21 1 Tím. 3. 8. 1 Pat. 5. 2.
22 Muq. 1 Kur. 9. 25.
23 Muq. 2 Thiss. 2. 13, 15. Dekho 1 Tím. 1. 15 aur 2 Tím. 1. 13.
24 Dekho 1 Tím. 1. 10.
25 1 Tím. 1. 6.
26 Dekho A‘mál 11. 2.
27 1 Tím. 6. 5. 2 Pat. 2. 3.
28 Muq. 2 Tím. 3. 6.
29 Muq. A‘mál 17. 28.
30 2 Kur. 13. 10.
31 Báb 2. 15. 1 Tím. 5. 20.
32 Báb 2. 1, 2.
33 Dekho 1 Tím. 1. 4.
34 Dekho Kul. 2. 20.
35 Muq. 1 Tím. 6. 20.
36 Muq. Lúq. 11. 41 aur 1 Tím. 4. 3. Dekho A‘mál 10. 15.
37 Muq. Rom. 14. 23.
38 Dekho 1 Tím. 6. 5.
39 Muq. 1 Yúh. 2. 4.
40 Dekho 1 Tím. 5. 8.
41 2 Tím. 3. 8.
1 Dekho 1 Tím. 1. 10.
2 Muq. 1 Tím. 2. 9.
3 1 Tím. 3. 11.
4 Muq. 1 Tím. 3. 8 aur 5. 23.

shauharon ko piyár karen, bachchon ko piyár karen, 5 aur muttaqí, aur pákdáman, aur [5]ghar ká kárbár karnewálí, aur mihrbán hon, aur [6]apne apne shauharon ke tábi' rahen, [7]táki Khudá ká kalám badnám na ho. 6 [8]Jawán ádmíon ko bhí isí tarah nasíhat kar, ki muttaqí banen. 7 Sárí báton men apne áp ko nek kámon ká [9]namúna baná. Terí ta'lím men [10]safáí, aur [11]sanjídagí, 8 aur aisí [12]sihhat-kalámí pái jáe, jo malámat ke láiq na ho; [13]táki mukhálif ham par 'aib lagáne kí koí wajh na pákar sharminda ho jáe. 9 [14]Naukaron ko nasíhat kar, ki apne málikon ke tábi' rahen, aur [15]sab báton men unhen khush rakkhen; aur un ke hukm se kuchh inkár na karen; 10 chorí cháláki na karen; [16]balki har tarah kí diyánatdárí achchhí tarah záhir karen; [17]táki un se har bát men hamáre Munjí Khudá kí ta'lím ko raunaq ho. 11 Kyúnki [18]Khudá ká wuh fazl [19]záhir húá hai, jo [20]sáre ádmíon kí naját ká bá'is hai, 12 aur hamen tarbiyat detá hai, táki bedíní aur [21]dunyawí khwáhishon ká inkár karke, [22]is maujúda jahán men [23]parhezgárí, aur rástbází, aur díndárí ke sáth zindagí guzáren; 13 [24]aur us mubárak [25]ummed, ya'ní apne buzurg [26]Khudá aur Munjí[a] Yisú' Masíh ke jalál ke [27]záhir hone ke muntazir rahen; 14 [28]jis ne apne áp ko hamáre wáste de diyá, táki fidya hokar hamen [29]har tarah kí bedíní se chhurá le, aur [30]pák karke [30]apní kháss milkíyat ke liye ek aisí ummat banáe, [31]jo nek kámon men sargarm ho. 15 Púre ikhtiyár ke sáth yih báten kah, aur nasíhat de, aur [32]malámat kar. [33]Koí terí hiqárat na karne páe.

3 [1] Un ko yád dilá, ki [1]hákimon aur ikhtiyárwálon ke tábi' rahen, aur un ká hukm mánen; aur [2]har nek kám ke liye musta'idd rahen; 2 [3]kisí kí badgoí na karen; [4]takrárí na hon; balki narm-mizáj hon, aur [5]sab ádmíon ke sáth kamál halímí se pesh áen. 3 Kyúnki [6]ham bhí pahle nádán, náfarmán, fareb khánewále, aur rang ba rang kí khwáhishon, aur 'aish 'ishrat ke bande the; aur badkhwáhí aur hasad men zindagí guzárte the; nafrat ke láiq the, aur ápas men kína rakhte the. 4 Magar jab hamáre Munjí [7]Khudá kí mihrbání, aur insán ke sáth us kí ulfat záhir húí; 5 to us ne ham ko naját dí, magar [8]rástbází ke kámon ke sabab nahín, jo ham ne khud kiye, balki [9]apní rahmat ke mutábiq [10]nayí paidáish ke gusl aur Rúhu'l Quds ke hamen [11]nayá banáne ke wasíle se, 6 jise us ne hamáre Munjí Yisú' Masíh kí ma'rifat ham par ifrát se [12]názil kiyá[b]; 7 táki ham [13]us ke fazl se rástbáz thahrkar, [14]hamesha kí zindagí kí ummed ke mutábiq [15]wáris banen. 8 [16]Yih bát sach hai, aur main cháhtá hún, ki tú in báton ká yaqíní taur se da'wá kare; táki jinhon ne

a Yá *buzurg Khudá aur apne Munjí*

b Yún. *bahaya.*

[5] Muq. 1 Tim. 5. 14.
[6] Dekho Paid. 3. 16.
[7] Dekho 1 Tim. 6. 1.
[8] 1 Tim. 5. 1.
[9] 1 Tim. 4. 12. 1 Pat. 5. 3.
[10] Muq. 2 Kur. 11. 3.
[11] 1 Tim. 2. 2.
[12] Muq. 1 Tim. 6. 3
[13] Naham. 5. 9. 1 Tim. 5. 14. 1 Pat. 2. 12 aur 3. 16.
[14] Dekho 1 Pat. 2. 18.
[15] Muq. Kul. 3. 22.
[16] Muq 1 Tim. 3. 11.
[17] Mat. 5. 16. Fil. 2. 15.
[18] Báb 3. 7. Dekho A'mál 11. 23.
[19] Báb 3. 4.
[20] Muq. Zab. 67. 2. Dekho 1 Tim. 2. 4
[21] 1 Pat. 4. 2. 1 Yuh. 2. 16.
[22] 1 Tim. 6. 17. 2 Tim. 4. 10.
[23] 2 Tim. 3. 12. Muq. A'mál 24. 25.
[24] Dekho 1 Kur. 1. 7 aur 2 Pat. 3. 12.
[25] Dekho báb 1. 2.
[26] 2 Pat. 1. 1.
[27] Dekho 2 Thiss. 2. 8.
[28] Dekho Mat. 20. 28.
[29] Zab. 130. 8. Muq. 1 Pat. 1. 18.
[30] Hiz. 37. 23. Dekho Khur. 19. 5.
[31] Báb 3. 8. If. 2. 10.
[32] Báb 1. 13. 1 Tim. 5. 20.
[33] Dekho 1 Tim. 4. 12.
[1] Rom. 13. 1. 1 Pat. 2. 13.
[2] Dekho 2 Tim. 2. 21.
[3] If. 4. 31.
[4] 1 Tim. 3. 3.
[5] Dekho 2 Tim. 2. 25.
[6] Dekho 1 Kur. 6. 11.
[7] Dekho Rom. 2. 4.
[8] Dekho Rom. 3. 27.
[9] If. 2. 4. 1 Pat. 1. 3.
[10] Muq. If. 5. 26. Dekho Yuh. 3. 5 aur 1 Kur. 6. 11 aur 1 Pat. 3. 21.
[11] Dekho Rom. 12. 2.
[12] Yoel 2. 28. A'mál 2. 33 aur 10. 45 (hash: ke liye hásh:). Rom. 5. 5 (hásh: ke liye hásh:).
[13] Báb 2. 11. Rom. 3. 24, wag:
[14] Dekho báb 1. 2.
[15] Rom. 8. 17.
[16] Dekho 1 Tim. 1. 15.

Khudá ká yaqín kiyá hai, [17]wuh achchhe kámon men lage rahne ká khayál rakkhen. Yih báten bhalí aur ádmíon ke wáste fáidamand hain. 9 Magar bewuqúfí kí [18]hujjaton, aur [19]nasabnámon, aur jhagron[a], aur un laráiyon se jo sharí'at kí bábat hon, [20]parhez kar, is liye ki [21]yih láhásil aur befáida hain. 10 [22]Ek do bár nasíhat karke bid'atí shakhs se [23]kanára kar, 11 yih jánkar ki aisá shakhs bargashta ho gayá hai, aur apne áp ko mujrim thahrákar gunáh kartá rahtá hai.

Ákhirí ahkám, salám, aur du'á.

12 Jab main tere pás Artimás yá [24]Tukhikus ko bhejún, to mere pás [25]Níkupulis áne kí koshish karná: kyúnki main ne wahín járá kátne ká qasd kar liyá hai. 13 Zenás 'álim i shara' aur [26]Apullos ko koshish karke rawána kar de, is taur par ki un ko kisí chíz kí hájat na rahe; 14 aur hamáre log bhí zarúraton ko rafa' karne ke liye [27]achchhe kámon men lage rahná síkhen, táki [28]bephal na rahen.

15 Mere sab sáthí tujhe salám kahte hain. Jo ímán ke rú se hamen 'azíz rakhte hain, un se salám kah.

[29]Tum sab par fazl hotá rahe.

17 Áyat 14. Báb 2. 14.
18 Dekho 1 Tím. 6. 4.
19 1 Tím. 1. 4.
20 2 Tím. 2. 16.
21 2 Tím. 2. 14.
22 Dekho Mat. 18. 15.
23 Dekho 2 Yúh. 10.
24 Dekho 2 Tím. 4. 12.
25 Muq. 2 Tím. 4. 10.
26 Dekho A'mál 18 24.
27 Áyat 8.
28 2 Pat. 1. 8. Muq. Fil. 1. 11 aur 4. 17 aur Kul. 1. 10.
29 Dekho Kul. 4. 18.

FILEMON KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ KHATT

Du'á e khair.

1 Paulus kí taraf se, jo [1]Masíh Yisú' ká qaidí hai, aur [2]bháí Tímuthiyus kí taraf se, apne 'azíz aur hamkhidmat Filemon, 2 aur bahin Affiya, aur apne [3]hamsipáh [4]Arkhippus, aur [5]Filemon ke[b] ghar kí kalísiyá ke nám.

3 [6]Fazl aur itmínán hamáre Báp Khudá, aur Khudáwand Yisú' Masíh kí taraf se tumhen hásil hotá rahe.

Filemon kí mahabbat kí ta'ríf.

4 [7]Main terí us mahabbat ká aur [8]ímán ká hál sunkar jo sáre muqaddason ke sáth, aur Khudáwand Yisú' par hai, 5 [9]hamesha apne Khudá ká shukr kartá hún, aur apní du'áon men tujhe yád kartá hún, 6 táki tere ímán kí shirákat tumhárí[c] har khúbí kí pahchán men Masíh ke wáste mu'assir ho. 7 Kyúnki,

1 Áyat 9. Dekho If. 3. 1.
2 Dekho 1 Thiss. 3. 2.
3 Fil. 2. 25.
4 Kul. 4. 17.
5 Dekho Rom. 16. 5.
6 Dekho Rom. 1. 7.
7 Kul. 1. 4.
8 If. 1. 15.
9 Dekho Rom. 1. 8, 9.

a N. *jhagre.* b Yún. *tere.* c N. *hamárí.*

ai bháí, mujhe terí mahabbat se bahut khushí aur [10] tasallí húí; is liye ki tere sabab se muqaddason ke [11] dil táza húe hain.

Filemon ke naumuríd gulám, ya'ní Unesimus, kí sifárish.

8 Pas [12] agarchi mujhe Masíh men barí dilerí to hai, ki tujhe [13] munásib hukm dún; 9 magar mujhe yih ziyáda pasand hai, ki main búrhá Paulus, balki is waqt [14] Masíh Yisú' ká qaidí bhí hokar, mahabbat kí ráh se iltimás karún. 10 So [15] apne farzand [16] Unesimus kí bábat, [17] jo qaid kí hálat men mujh se paidá húá, tujh se iltimás kartá hún. 11 Pahle to wuh kuchh tere kám ká na thá, magar ab tere aur mere dono ke kám ká hai: 12 khud usí ko, ya'ní apne kaleje ke tukre ko, main ne tere pás wápas bhejá hai. 13 Us ko main apne hí pás rakhná cháhtá thá, táki [18] terí taraf se [19] is qaid men, jo khushkhabarí[a] ke bá'is hai, merí khidmat kare. 14 Lekin terí marzí ke bagair main ne kuchh karná na cháhá, táki terá nek kám [20] láchárí se nahín, balki khushí se ho. 15 Kyúnki mumkin hai ki [21] wuh tujh se is liye thorí der ke wáste judá húá ho, ki hamesha tere pás rahe; 16 magar [22] ab se gulám kí tarah nahín, balki gulám se bihtar hokar, ya'ní aise [23] bhái kí tarah rahe, jo [24] jism men bhí aur Khudáwand men bhí[b] merá niháyat 'azíz ho, aur terá is se bhí kahín ziyáda. 17 Pas agar tú mujhe [25] sharík jántá hai, to use is tarah qabúl karná jis tarah mujhe. 18 Aur agar us ne terá kuchh nuqsán kiyá hai, yá us par terá kuchh átá hai, to wuh mere nám likh le; 19 [26] main Paulus apne háth se likhtá hún, ki khud adá karúngá; aur is ke kahne kí kuchh hájat nahín, ki merá qarz jo tujh par hai, wuh tú khud hai. 20 Ai bháí, main cháhtá hún, ki mujhe terí taraf se Khudáwand men khushí hásil ho: Masíh men [27] mere dil ko táza kar. 21 [28] Main terí farmánbardárí ká yaqín karke tujhe likhtá hún, aur jántá hún ki jo kuchh main kahtá hún, tú us se bhí ziyáda karegá. 22 Is ke siwá, mere liye thahrne kí jagah taiyár kar; kyúnki [29] mujhe ummed hai, ki main [30] tumhárí du'áon ke wasíle se [31] tumhen bakhshá jáúngá.

Salám aur du'á.

23 [32] Ipafrás jo Masíh Yisú' men [33] mere sáth qaid hai, 24 aur [34] Marqus, aur [34] Aristarkhus, aur [35] Demás, aur [35] Lúqá, jo mere hamkhidmat hain, tujhe salám kahte hain.

25 [36] Hamáre[c] Khudáwand Yisú' Masíh ká fazl tumhári rúh par hotá rahe. Ámín[d].

[10] Muq. 2 Kur. 7. 4, 13 aur Kul. 4. 11.
[11] Áyat 20. 2 Tim. 1. 16. Muq. Rom. 15. 32 aur 2 Kur. 7. 13.
[12] Muq. 1 Thiss. 2. 6.
[13] If. 5. 4.
[14] Áyat 1.
[15] Dekho 3 Yúh. 4.
[16] Kul. 4. 9.
[17] Áyat 13. 1 Kur. 4. 15. Muq. Gal. 4. 19.
[18] Dekho 1 Kur. 16. 17.
[19] Áyat 10. Dekho Fil. 1. 7.
[20] Muq. 2 Kur. 9. 7 aur 1 Pat. 5. 2.
[21] Muq. Paid. 45. 5, 8.
[22] Dekho 1 Kur. 7. 22.
[23] Mat. 23. 8. Kul. 4. 9. 1 Tim. 6. 2.
[24] Kul. 3. 22, 23. Muq If. 6. 5.
[25] 2 Kur. 8. 23.
[26] Dekho 1 Kur. 16. 21.
[27] Dekho áyat 7.
[28] Muq. 2 Kur. 2. 3.
[29] Fil. 1. 25 aur 2. 24.
[30] Dekho 2 Kur. 1. 11.
[31] Muq. 'Ibr. 13. 19.
[32] Dekho Kul. 1. 7.
[33] Rom. 16. 7.
[34] Dekho Kul. 4. 10.
[35] Dekho Kul. 4. 14 aur 2 Tim. 4. 10, 11.
[36] Dekho Gal. 6. 18.

a Yá *Injíl.*

b Yún. *Khudáwand men.*
c N. *Hamáre* na dárad.
d N. *Ámín* na dárad.

‘IBRÁNÍON KE NÁM

KÁ ḲHATT

Ibnu’lláh hone ke sabab se firishton par Masíh kí fauqíyat.

I [1] Agle zamáne men Ḳhudá ne bápdádon se hissa ba hissa aur [1] tarah ba tarah nabíon kí ma‘rifat[a] kalám karke, [2] [2] is zamáne ke áḳhir men ham se [3] Beṭe kí ma‘rifat[a] kalám kiyá, jise us ne [4] sárí chízon ká wáris ṭhahráyá, aur [5] jis ke wasíle se us ne [6] ‘álam bhí paidá kiye; [3] wuh us ke jalál ká partau, aur [7] us kí zát ká naqsh hokar, [8] sab chízon ko apní qudrat ke kalám se sambháltá hai; [9] wuh gunáhon ko dhokar [10] ‘álam i bálá par Kibriyá kí [11] dahiní taraf já baiṭhá; [4] aur firishton se isí qadr buzurg ho gayá, jis qadr [12] us ne mírás men un se afzal nám páyá. [5] Kyúnki firishton men se us ne kab kisí se kahá, ki

[b] [13] Tú merá Beṭá hai,
Áj tú mujh se paidá húá?

Aur phir yih, ki

[c] [14] Main us ká Báp húngá,
Aur wuh merá Beṭá hogá?

[6] Aur jab [15] pahlauṭe ko dunyá men phir látá hai, to kahtá hai, ki[d] Ḳhudá ke sab firishte use sijda karen. [7] Aur firishton kí bábat yih kahtá hai, ki

[e] Wuh apne firishton ko hawáen[f],
Aur apne ḳhádimon ko ág ke shu‘le banátá hai:

[8] Magar Beṭe kí bábat kahtá hai, ki

[g] Ai Ḳhudá terá taḳht abadu’l ábád rahegá;
Aur terí[h] bádsháhat ká ‘asá rástí ká ‘asá hai.
[9] Tú ne rástbází se mahabbat, aur badkárí se ‘adáwat rakkhí;
Isí sabab se Ḳhudá, ya‘ní[i] tere Ḳhudá ne [16] ḳhushí ke tel se,
Tere sáthíon kí banisbat [17] tujhe ziyáda masah kiyá.

[10] Aur yih, ki

[k] Ai Ḳhudáwand, tú ne ibtidá men zamín kí neo dálí,
Aur ásmán tere háth kí kárígarí hain:
[11] Wuh nest ho jáenge; magar tú báqí rahegá:
Aur wuh sab poshák kí mánind puráne ho jáenge:
[12] Tú unhen chádar kí tarah lapeṭegá,
Aur wuh poshák kí tarah badal jáenge:

[1] Muq. Gin. 12. 6, 8 aur Yúel 2. 28.
[2] 1 Pat. 1. 20. Muq. báb 9. 26 aur A‘mál 2. 17.
[3] Báb 3. 6; 4. 14 aur 5. 8. Dekho Mat. 14. 33.
[4] Zab. 2. 8. Mat. 21. 28. Dekho Mat. 28. 18.
[5] Muq. báb 3. 3. Dekho Yúh. 1. 3.
[6] Báb 11. 3.
[7] 2 Kur. 4. 4.
[8] Muq. báb 11. 3 aur Kul. 1. 17.
[9] Báb 9. 14.
[10] Muq. Lúq. 22. 69.
[11] Dekho Mar. 16. 19.
[12] If. 1. 21. Fil. 2. 9.
[13] Báb 5. 5. A‘mál 13. 33.
[14] Muq. Zab. 89. 26, 27.
[15] Dekho Rom. 8. 29.
[16] Yas‘. 61. 3.
[17] Yas‘. 61. 1.

a Yún. *men.* b Zabúr 2. 7.
c 2 Samwíl 7. 14.
d Zabúr 97. 7 aur Istisná 32. 43 ká Yúnání tarjuma.

e Zabúr 104. 4. f Yá *rúhen.*
g Zabúr 45. 6, 7. h N. *us kí.*
i Yá *Isí sabab se, ai Ḳhudá.*
k Zabúr 102. 25—27.

[18] Muq. báb 13. 8.

[19] Báb 10. 13.

[20] Dekho Mat. 25.34.

[21] Paid. 19. 16; 28. 12 aur 32. 1, 2. Qáz. 6. 11 aur 13. 3, wag: Zab. 34. 7; 91. 11 aur 103. 20, 21. Dán. 3. 28; 6. 22 aur 10. 11. Mat. 18. 10. A'mál 12. 7, 15, wag:

[1] Dekho A'mál 7. 53.

[2] Muq. báb 10. 28 aur Gin. 15. 30, 31 aur 1st. 4. 3 aur 17. 2, 5, 12 aur 27. 26.

[3] Báb 10. 35 aur 11. 26.

[4] Muq. Mat. 22. 5 (Yún.).

[5] Muq. báb 10. 28, 29 aur 12. 25.

[6] Báb 1. 2.

[7] Muq. Lúq. 1. 2.

[8] Mar. 16. 20. Muq. A'mál 5. 32.

[9] Muq. 1f. 1. 5.

[10] A'mál 2. 22, 43.

[11] Muq. 1 Kur. 12. 4, 11.

[12] Báb 6. 5.

Magar tú [18] wuhí hai,
Aur tere baras khatm na honge.

13 Lekin us ne firishton men se kisí ke báre men kab kahá, ki

[a] Tú merí dahiní taraf baith,
[19] Jab tak main tere dushmanon ko tere pánwon tale kí chaukí na kar dún?

14 Kyá wuh sab khidmatguzár rúhen nahín, jo [20] naját kí mírás pánewálon kí khátir [21] khidmat ko bhejí játí hain?

Masíh ke paigám ke sunnewálon kí zimmewárí.

2 1 Is liye jo báten ham ne sunín, un par âur bhí dil lagákar gaur karná cháhiye, táki bahkar un se dúr na chale jáen. 2 Kyúnki [1] jo kalám firishton kí ma'rifat farmáyá gayá thá, jab wuh qáim rahá, aur [2] har qusúr aur náfarmání ká thík thík [3] badlá milá: 3 to itní barí naját se [4] gáfil rahkar [5] ham kyúnkar bach sakte hain? [6] jis ká bayán pahle Khudáwand ke wasíle se húá, aur [7] sunnewálon se [8] hamen páya e subút ko pahunchá; 4 aur sáth hí [8] Khudá bhí [9] apní marzí ke muwáfiq, [10] nishánon, aur 'ajíb kámon, aur tarah tarah ke mu'jizon, aur [11] Rúhu'l Quds kí ni'maton[b] ke zarí'e se us kí gawáhí detá rahá.

Ádamzád bankar, aur maut ká dukh uthákar, firishton par Masíh kí fauqiyat.

5 Us ne us [12] ánewále jahán ko, jis ká ham zikr karte hain, firishton ke tábi' nahín kiyá. 6 Balki kisí ne kisí mauqa' par yih bayán kiyá hai, ki

[c] Insán kyá chíz hai, jo tú us ká khayál kartá hai?
Yá ádamzád kyá hai, jo tú us par nigáh kartá hai?
7 Tú ne use firishton se kuchh hí kam kiyá;
Tú ne us par jalál aur 'izzat ká táj rakkhá,
Aur apne háthon ke kámon par use ikhtiyár bakhshá[d];
8 Tú ne sab chízen tábi' karke us ke pánwon tale kar dí hain.

Pas jis súrat men us ne sab chízen us ke tábi' kar dín, to us ne koí chíz aisí na chhorí, jo us ke tábi' na kí ho. Magar [13] ham ab tak sab chízen us ke tábi' nahín dekhte. 9 Albatta us ko dekhte hain, [14] jo firishton se kuchh hí kam kiyá gayá, ya'ní Yisú' ko, ki [15] maut ká dukh sahne ke sabab [16] jalál aur 'izzat ká táj use pahináyá gayá hai, táki Khudá ke fazl se wuh [17] har ek ádmí ke liye [18] maut ká maza chakkhe. 10 Kyúnki [19] jis ke liye sab chízen hain, aur jis ke wasíle se sab chízen hain, us ko yihí [20] munásib thá, ki jab bahut se beton ko [21] jalál men dákhil kare, to un kí [22] naját ke bání ko [23] dukhon ke zarí'e se kámil kar le. 11 Is liye ki [24] pák karnewálá aur [25] pák honewále [26] sab ek hí asl se hain: isí bá'is wuh unhen [27] bhái kahne se nahín sharmátá. 12 Chunánchi kahtá hai, ki

[13] Muq. 1 Kur. 15. 25.

[14] Áyat 7.

[15] Fil. 2. 7—9. Dekho Yúh. 10. 17.

[16] A'mál 3. 13. 1 Pat. 1. 21. Dekho A'mál 2. 33.

[17] Dekho Yúh. 12. 32.

[18] Mat. 16. 28 Yúh. 8. 52.

[19] Rom. 11. 36.

[20] Muq. Lúq. 24. 26.

[21] Muq. báb 3. 1 aur Rom. 8. 30.

[22] Báb 12. 2. A'mál 3. 15 (hásh:).

Muq. báb 5. 9.

[23] Báb 5. 8 aur 7. 28. Lúq. 13. 32. Muq. Fil. 3. 12.

[24] Báb 13. 12.

[25] Báb 10. 10, 14, 29.

[26] A'mál 17. 28.

[27] Mat. 25. 40.

a Zabúr 110. 1.

b Yún. *taqsímon*.

c Zabúr 8. 4—6.

d N. *Aur apne......bakhshá* na dárad.

[a] Terá nám main apne bháiyon se bayán karúngá,
[28] Kalísiyá men terí hamd ke gít gáúngá.

13 Aur phir yih, ki [b] [29] Main us par bharosá rakkhúngá. Aur phir yih, ki [c] Dekh, main un larkon samet [30] jinhen Khudá ne mujhe diyá. 14 Pas jis súrat men ki larke khún aur gosht men sharík hain, to wuh khud bhí un kí tarah un men [31] sharík húá; táki [32] maut ke wasíle se [33] us ko jise maut par qudrat hásil thí[d], ya'ní Iblís ko, [34] tabáh kar de; 15 aur jo 'umr bhar [35] maut ke dar se gulámí men giriftár rahe, unhen chhurá le. 16 Kyúnki wáqi' men wuh firishton ká nahín, balki [36] Ibráhím kí nasl ká sáth detá hai. 17 Pas us ko sab báton men [37] apne bháiyon kí mánind banná lázim húá; [38] táki ummat ke gunáhon ká kaffára dene ke wáste, [39] un báton men jo Khudá se 'iláqa rakhtí hain, ek rahmdil aur diyánatdár sardár-káhin bane. 18 Kyúnki jis súrat men us ne khud hí [40] ázmáish kí hálat men dukh utháyá, to wuh un kí bhí madad kar saktá hai, jin kí ázmáish hotí hai.

Músá par Masíh kí fauqiyat. Us se phir jáne ká khatra.

3 1 Pas ai pák bháiyo, tum jo [1] ásmání buláwe men sharík ho, us Rasúl aur Sardár-Káhin Yisú' par gaur karo, jis ká ham iqrár karte hain; 2 jo apne muqarrar karnewále ke haqq men diyánatdár thá, [2] jis tarah ki Músá us ke sáre ghar men thá. 3 Kyúnki wuh Músá se is qadr ziyáda 'izzat ke láiq samjhá gayá, jis qadr ghar ká banánewálá ghar se ziyáda 'izzatdár hotá hai. 4 Chunánchi har ek ghar ká koí na koí banánewálá hotá hai, magar [3] jis ne sab chízen banáín, wuh Khudá hai. 5 [4] Músá to us ke sáre ghar men [5] khádim kí tarah diyánatdár rahá, [6] táki áyanda bayán honewálí báton kí gawáhí de; 6 lekin Masíh [7] bete kí tarah us ke ghar ká mukhtár hai, aur [8] us ká ghar ham hain, basharte ki apní dilerí aur ummed ká fakhr [9] ákhir tak mazbútí se qáim rakkhen. 7 Pas jis tarah ki Rúhu'l Quds farmátá hai,

[e] [10] Agar áj tum us kí áwáz suno,
8 To apne dilon ko sakht na karo, jis tarah ki gussa diláne ke waqt
Ázmáish ke din jangal men kiyá thá;
9 Jahán tumháre bápdádon ne mujhe jánchá aur ázmáyá,
Aur [11] chális baras tak mere kám dekhe.
10 Isí liye main us pusht se náráz húá,
Aur kahá, ki In ke dil hamesha gumráh hote rahte hain;
Aur inhon ne merí ráhon ko nahín pahcháná;
11 [12] Chunánchi main ne apne gazab men qasam khái,

a Zabúr 22. 22. b Zabúr 18. 2.
c Yasha'yáh 8. 18. d Yá *hai.*
e Zabúr 95. 7—11.

[28] Báb 12. 23. A'mál 7. 38.
[29] Muq. Yas'. 8. 17 aur 12. 2.
[30] Dekho Yúh. 17. 2.
[31] Báb 7. 13. Dekho Yúh. 1. 14.
[32] Dekho 1 Kur. 15. 54—56.
[33] 1 Yúh. 3. 8. Muq. Yúh. 16. 11.
[34] Muq. Kul. 2. 15 aur 2 Tím. 1. 10.
[35] Dekho Rom. 8. 15.
[36] Yas'. 41. 8, 9. Muq. báb 8. 9.
[37] Fil. 2. 7.
[38] Báb 4. 15, 16. Muq. báb 5. 2, 7, 8.
[39] Báb 5. 1. Rom. 15. 17.
[40] Báb 4. 15. Lúq. 22. 28.
[1] If. 4. 1. Fil. 3. 14. 2 Tím. 1. 9, wag:
[2] Áyat 5.
[3] If. 2. 10 aur 3. 9.
[4] Áyat 2. Dekho Gin. 12. 7.
[5] Khur. 14. 31. Ist 34. 5. Yash. 1. 2 aur 8. 31. Zab. 105. 26. Muk. 15. 3.
[6] Ist. 18. 15, 18, 19.
[7] Dekho báb 1. 2.
[8] 1 Kur. 3. 16 aur 6. 19. 2 Kur. 6. 16. If. 2. 21. 1 Tím. 3. 15. 1 Pat. 2. 5.
[9] Áyat 14. Báb 6. 11. Zab. 119. 33, 112. Mat. 10. 22. Muk. 2. 26.
[10] Áyat 15. Báb 4. 7.
[11] Dekho A'mál 7. 36.
[12] Báb 4. 3, 5.

Ki yih mere árám men dákhil na hone páenge.

12 Ai bháiyo, khabardár, tum men se kisí ká aisá burá aur beímán dil na ho, jo [13]zinda Khudá se phir jáe: 13 balki jis roz tak Áj ká din kahá játá hai, har roz [14]ápas men nasíhat kiyá karo, táki tum men se koí [15]gunáh ke fareb men ákar sakhtdil na ho jáe: 14 kyúnki ham Masíh men sharík húe hain, basharte ki apne ibtidáí bharose par [16]ákhir tak mazbútí se qáim rahen: 15 chunánchi kahá játá hai, ki

[a][10]Agar áj tum us kí áwáz suno,
To apne dilon ko sakht na karo.
Jis tarah ki gussa diláne ke waqt kiyá thá.

16 [17]Kin logon ne áwáz sunkar gussa diláyá? kyá [18]un sab ne nahín, jo Músá ke wasíle Misr se nikle the? 17 Aur wuh kin logon se chálís baras tak náráz rahá? Kyá un se nahín, jinhon ne gunáh kiyá, [19]aur un kí láshen biyábán men parí rahín? 18 Aur kin kí bábat us ne qasam kháí, ki [20]wuh mere árám men dákhil na hone páenge, siwá un ke jinhon ne náfarmání kí? 19 Garaz ham dekhte hain, ki [21]wuh beímání ke sabab dákhil na ho sake.

Khudá ke haqíqí árám se mahrúm rahne ká andesha.

4 1 Pas jab us ke árám men dákhil hone ká wa‘da báqí hai, to hamen darná cháhiye, aisá na ho ki tum men se [1]koí rahá húá ma‘lúm ho. 2 Kyúnki hamen bhí un hí kí tarah khushkhabarí sunáí gayí. Lekin [2]sune húe kalám ne un ko is liye kuchh fáida na diyá, ki [3]sunnewálon ke dilon men ímán ke sáth na baithá. 3 Aur ham jo ímán láe, us árám men dákhil hote hain, jis tarah us ne kahá, ki

[b]Main ne apne gazab men qasam kháí,
Ki yih mere árám men dákhil na hone páenge:

go biná e ‘álam ke waqt us ke kám ho chuke the. 4 Chunánchi us ne sátwen din kí bábat kisí mauqa‘ par is tarah kahá hai, ki [c][4]Khudá ne apne sáre kámon ko púrá karke [d] sátwen din árám kiyá. 5 Aur phir is maqám par yih kahtá hai, ki

[e]Wuh mere árám men dákhil na hone páenge.

6 Pas jab yih bát báqí hai, ki ba‘z us árám men dákhil hon, aur jin ko pahle khushkhabarí sunáí gayí thí, [5]wuh náfarmání ke sabab se dákhil na húe; 7 to phir ek kháss din thahrá-kar, itní muddat ke ba‘d Dáúd kí kitáb men use Áj ká din kahtá hai, jaisá peshtar kahá gayá, ki

[f][6]Agar áj tum us kí áwáz suno,
To apne dilon ko sakht na karo.

8 Aur agar [7]Yahoshú‘ ne unhen árám men dákhil kiyá hotá, to wuh us ke ba‘d dúsre din ká zikr na kartá. 9 Pas Khudá kí ummat ke liye sabt ká

[13] Dekho Mat. 16. 16.
[14] Muq. báb 10. 24, 25.
[15] Muq. Yas‘. 44. 20 aur Rom. 7. 11 aur If. 4. 22.
[16] Áyat 6. Báb 10. 23 Muq. 1 Kur. 15. 2.
[17] Gin. 14. 2, wag: Ist. 1. 34, 35.
[18] Muq. Gin. 14. 24, 30 aur Ist. 1. 36, 38.
[19] Gin. 14. 29. Dekho Yahúdáh 5.
[20] Ist. 1. 34, 35. Muq. bab 4. 2.
[21] Báb 4. 6. Zab. 78. 22 aur 106. 24.

[1] Báb 12. 15.
[2] 1 Thiss. 2. 13.
[3] Rom. 3. 3.
[4] Muq. Khur. 20. 11 aur 31. 17.
[5] Dekho báb 3. 19.
[6] Dekho báb 3. 7, 8.
[7] A‘mál 7. 45.

a Zabúr 95. 7.
b Zabúr 95. 11.
c Paidaish 2. 2.
d Yun. *kámon se.*
e Zabúr 95. 11.
f Zabúr 95. 7.

árám báqí hai. 10 Kyúnki jo us ke árám men dákhil húá, us ne bhí Khudá kí tarah [8] apne kámon ko púrá karke[a] árám kiyá. 11 Pas áo, ham us árám men dákhil hone kí koshish karen, táki un kí tarah náfarmání karke [9] koí shakhs gir na pare. 12 Kyúnki [10] Khudá ká kalám zinda aur [11] mu'assir, aur har [12] ek dodhárí talwár se ziyáda tez hai, aur ján aur rúh, aur band band, aur gúde gúde ko judá karke guzar játá hai, aur [13] dil ke khayálon aur irádon ko jánchtá hai. 13 Aur [14] us se makhlúqát kí koí chíz chhipí nahín, balki jis se ham ko kám hai [15] us kí nazaron men sab chízen khulí aur beparda hain.

Masíh kí kahánat kí khúbián.

14 Pas jab [16] hamárá ek aisá bará sardár-káhin hai, [17] jo ásmánon se guzar gayá, ya'ní Khudá ká Betá Yisú', to áo, [18] ham apne iqrár par qáim rahen. 15 Kyúnki hamárá aisá sardár-káhin nahín, [19] jo hamárí kamzoríon men hamárá hamdard na ho sake, balki sárí báton men hamárí tarah [16] ázmáyá gayá, [20] táham begunáh rahá. 16 Pas áo, [21] ham fazl ke takht ke pás dilerí se chalen, táki ham par rahm ho, aur wuh fazl hásil karen jo zarúrat ke waqt hamárí madad kare.

5 1 Kyúnki har sardár-káhin ádmíon men se muntakhab hokar ádmíon hí ke liye [1] un báton ke wáste [2] muqarrar kiyá játá hai, jo Khudá se 'iláqa rakhtí hain, [3] táki nazren aur gunáhon kí qurbáníán guzráne: 2 [4] aur wuh nádánon aur gumráhon se narmí ke sáth pesh áne ke qábil hotá hai, is liye ki wuh khud bhí [5] kamzorí men mubtilá rahtá hai; 3 aur isí sabab se us par farz hai, ki gunáhon kí qurbání [6] jis tarah ummat kí taraf se guzráne, usí tarah apní taraf se bhí charháe. 4 Aur [7] koí shakhs apne áp yih 'izzat ikhtiyár nahín kartá, jab tak [8] Hárún kí tarah Khudá kí taraf se buláyá na jáe. 5 Isí tarah Masíh ne bhí sardár-káhin hone kí buzurgí apne taín nahín dí, balki usí ne dí, jis ne us se kahá thá, ki

[b] [9] Tú merá Betá hai,
Áj tú mujh se paidá húá:

6 chunánchi wuh dúsre maqám par bhí kahtá hai, ki

[c] [10] Tú Malik i Sidq ke taríqe ká
Abad tak káhin hai.

7 Us ne apní bashariyat ke dinon men, [11] zor zor se pukárkar aur ánsú bahá bahákar, [12] usí se du'áen aur iltijáen kín[d], [13] jo us ko maut se bachá saktá thá, aur khudátarsí ke sabab [14] us kí suní gayí; 8 aur báwujúd [15] Betá hone ke us ne dukh uthá uthákar [16] farmánbardárí síkhí; 9 aur [17] kámil bankar apne sab farmánbardáron ke liye abadí naját ká bá'is húá; 10 aur use Khudá kí taraf se [18] Malik i Sidq ke taríqe ke sardár-káhin ká khitáb milá.

---

[8] Muq. Muk. 14. 13.
[9] Muq. báb 3. 12.
[10] 1 Pat. 1. 23.
[11] Muq. Yarm. 23. 29 aur 1 Thiss. 2. 13.
[12] Yas'. 49. 2. If. 6. 17. Muk. 1. 16 aur 2. 12.
[13] Muq. 1 Kur. 14. 24, 25.
[14] 2 Taw. 16. 9. Aiy. 34. 21. Zab. 33. 13–15. Amsál 15. 11, wagaira.
[15] Aiy. 26. 6.
[16] Báb 2. 17, 18. Muq. báb 10. 21.
[17] Báb 7. 26 aur 9. 24, wag: If. 4. 10.
[18] Báb 10. 23.
[19] Muq. báb 5. 2 aur Yas'. 53. 3.
[20] Báb 9. 28. 1 Pat. 2. 22. 1 Yúh. 3. 5. Muq. báb 7. 26 aur Yúh. 8. 46 aur 14. 30.
[21] Báb 10 19. If. 3. 12. Muq. báb 7. 19, 25.
[1] Báb 2. 17.
[2] Báb 8. 3.
[3] Báb 8. 3, 4; 9. 9; 10. 11 aur 11. 4.
[4] Báb 2. 18 aur 4. 15.
[5] Muq. báb 7. 28.
[6] Báb 7. 27 aur 9. 7. Ahb. 4. 3; 9. 7 aur 16. 6, wag:
[7] Gin. 16. 5, 40 aur 18. 7. 2 Taw. 26. 18.
[8] Khur. 28. 1. 1 Taw. 23. 13.
[9] Dekho báb 1. 5.
[10] Báb 7. 17, 21.
[11] Zab. 22. 1, 2. Muq. Mat. 27. 46, 50 aur Mar. 15. 34, 37 aur Lúq. 23. 46.
[12] Mat. 26. 39, 44. Mar. 14. 36, 39. Lúq. 22. 41, 44.
[13] Mar. 14. 36.
[14] Zab. 22. 24.
[15] Dekho báb 1. 2.
[16] Fil. 2. 8.
[17] Dekho báb 2. 10.
[18] Áyat 6. Báb 6. 20.

---

a Yún. *kámon se.*

b Zabúr 2. 7. c Zabúr 110. 4.
d Yún. *guzráníu.*

Rúhání khámí ke sabab se ʻIbráni Masíhion ko nasihat.

[11] Is báre men hamen [19] bahut sí báten kahní hain, jin ká samjháná mushkil hai, is liye ki tum únchá sunne lage. [12] Waqt ke khayál se to tumhen ustád honá cháhiye thá, magar ab is bát kí hájat hai, ki koí shakhs [20] Khudá ke kalám ke ibtidáí usúl[a] tumhen phir sikháe; aur sakht gizá kí jagah tumhen [21] dúdh píne kí hájat par gayí. [13] Kyúnki dúdh píte húe ko rástbází ke kalám ká tajriba nahín hotá, is liye ki wuh [22] bachcha hai. [14] Aur sakht gizá [23] púrí ʻumrwálon ke liye hotí hai, jin ke hawáss kám karte karte [24] nek o bad men imtiyáz karne ke liye tez[b] ho gaye hain.

6 [1] Pas áo, [1] Masíh kí taʻlím kí ibtidáí báten chhorkar kamál kí taraf qadam barháen, aur [2] murda kámon se tauba karne, aur Khudá par ímán láne kí, [2] aur [3] baptismon[c], aur [4] háth rakhne, aur [5] murdon ke jí uthne, aur [6] abadí ʻadálat kí taʻlím kí bunyád dobára na dálen. [3] Aur [7] Khudá cháhe, to ham yihí karenge. [4] Kyúnki [8] jin logon ke dil ek bár raushan ho gaye, aur wuh [9] ásmání bakhshish ká maza chakh chuke, aur [10] Rúhu'l Quds men sharík ho gaye, [5] aur Khudá ke ʻumda kalám, aur [10] áyanda jahán kí quwwaton ká [11] záiqa le chuke, [6] agar wuh bargashta ho jáen, [12] to unhen tauba ke liye phir nayá banáná námumkin hai, is liye ki [13] wuh Khudá ke Bete ko apní taraf se dobára salíb dekar ʻalániya zalíl karte hain. [7] Kyúnki [14] jo zamín us bárish ká pání pí letí hai, jo us par bár bár hotí hai, aur un ke kárámad sabzí paidá kartí hai, jin kí taraf se us kí kásht bhí hotí hai, wuh Khudá kí taraf se barakat pátí hai: [8] aur [15] agar jháriyán aur úntkatáre ugátí hai, to námaqbúl, aur qaríb hai ki laʻnatí ho, aur [16] us ká anjám jaláyá jáná hai.

[9] Lekin, ai ʻazízo, agarchi ham yih báten kahte hain, táham tumhárí nisbat in se bihtar aur najátwálí báton ká yaqín karte hain: [10] is liye ki [17] Khudá beinsáf nahín, jo [18] tumháre kám aur us mahabbat ko bhúl jáe, jo tum ne us ke nám ke wáste is tarah záhir kí, ki [19] muqaddason kí khidmat kí, aur kar rahe ho. [11] Aur ham is bát ke árzúmand hain, ki tum men se har shakhs púrí [20] ummed ke wáste ákhir tak isí tarah koshish záhir kartá rahe: [12] táki tum sust na ho jáo, balki [21] un kí mánind bano, jo ímán aur tahammul ke báʻis waʻdon ke wáris hote hain.

[13] Chunánchi jab Khudá ne Ibráhím se waʻda karte waqt qasam kháne ke wáste kisí ko apne se bará na páyá, to [22] apní hí qasam khákar [14] kahá, ki [d] Yaqínan main tujhe barakaton par barakaten bakhshúngá, aur terí aulád ko bahut barháúngá. [15] Aur

a Yún. *ke kalimát ke ʻanásir* yá *istuqisát.*
b Yá *mashsháq.*
c Yá *istibagon, yá guslon.*

d Paidáish 22. 17.

[19] 2 Pat. 3. 16.
[20] Báb 6. 1.
[21] 1 Kur. 3. 2.
[22] 1 Kur. 3. 1. Muq. 1 Pat. 2. 2.
[23] Muq. If. 4. 13 aur báb 6. 1.
[24] Paid. 3. 22. 1 Sal. 3. 9. Yasʻ. 7. 15.
[1] Báb 5. 12. Muq. Fil. 3. 12—14.
[2] Báb 9. 14.
[3] Aʻmál 19. 4, 5.
[4] Aʻmál 8. 17 aur 19. 6.
[5] Aʻmál 17. 31, 32.
[6] Dekho Aʻmál 10. 42.
[7] Dekho 1 Kur. 16. 7.
[8] Báb 10. 32.
[9] Muq. Yúh. 4. 10 aur If. 2. 8.
[10] Báb 2. 4, 5. Gal. 3. 2, 5.
[11] Zab. 34. 8. 1 Pat. 2. 3.
[12] Muq. Mat. 19. 26. Dekho 1 Yúh. 5. 16.
[13] Muq. báb 10. 29.
[14] Zab. 65. 10.
[15] Yasʻ. 5. 1—7. Muq. Paid. 3. 17, 18 aur Ist. 29. 22, 23 aur Yarm. 44. 22 aur Lúq. 13. 6—9.
[16] Muq. Mal. 4. 1 aur Yúh. 15. 6.
[17] Amsál 19. 17. Mat. 10. 42 aur 25. 40. Mar. 9. 41.
[18] 1 Thiss. 1. 3.
[19] Rom. 15. 31. 2 Kur. 8. 4 aur 9. 1, 12. 2 Tim. 1. 18. Muk. 2. 19.
[20] Rom. 5. 2—5.
[21] Báb 13. 7. Muq. báb 10. 36.
[22] Paid. 22. 16.

[23] Áyát 12, 17. Muq. báb 7. 6. Dekho Rom. 4. 13.
[24] Khur. 22. 11.
[25] Báb 11. 9.
[26] Áyat 18. Muq. Zab. 110. 4 aur Amsál 19. 21.
[27] Muq. Gal. 3. 20.
[28] Dekho Tit. 1. 2.
[29] Báb 12. 1, 2.
[30] Báb 9. 7. Ahb. 16. 15.
[31] Báb 4. 14; 8. 1 aur 9. 24.
[32] Báb 3. 1; 5. 6, 10 aur 7. 17, 21.

is tarah [23] sabr karke us ne wa‘da kí húí chíz ko hásil kiyá. 16 Ádmí to apne se bare kí qasam kháyá karte hain, aur un ke har qaziye ká [24] ákhirí subút qasam se hotá hai. 17 Is liye jab Khudá ne cháhá, ki [25] wa‘de ke wárison par âur bhí sáf taur se záhir kare, ki [26] merá iráda badal nahín saktá, to [27] qasam ko darmiyán men láyá: 18 táki do betabdíl chízon ke bá‘is, jin ke báre men [28] Khudá ká jhúṭh bolná mumkin nahín, hamárí pukhta taur se diljam‘í ho jáe, jo panáh lene ko is liye daure hain, ki us ummed ko, [29] jo sámne rakkhí húí hai, qabze men láen; 19 wuh hamárí ján ká aisá langar hai, jo sábit aur qáim rahtá hai, aur [30] parde ke andar tak bhí pahunchtá hai; 20 [31] jahán Yisú‘ hamesha ke liye [32] Malik i Sidq ke taríqe ká sardár-káhin bankar, hamárí khátir peshrau ke taur par dákhil húá hai.

Malik i Sidq kí kahánat Masíh kí abadí kahánat kí nazír.

[1] Paid. 14. 18—20.
[2] Paid. 33. 18. Zab. 76. 2. Yúh. 3. 23.
[3] Gin. 24. 16. Ist. 32. 8. Mar. 5. 7, wag:

7 1 Aur yih [1] Malik i Sidq [2] Shálem ká bádsháh, [3] Khudá Ta‘álá ká káhin, hamesha káhin rahtá hai: jab Ibráhím bádsháhon ko qatl karke wápas átá thá, to isí ne us ká istiqbál kiyá, aur us ke liye barakat cháhí; 2 isí ko Ibráhím ne sab chízon kí dahyakí dí; yih awwal to apne nám ke ma‘ní ke muwáfiq Rástbází ká Bádsháh hai; aur phir Shálem, ya‘ní Sulh [a], ká bádsháh: 3 yih bebáp, bemán, [4] benasabnáma hai, na us kí ‘umr ká shurú‘, na zindagí ká ákhir, balki Khudá ke Beṭe ke mushábih ṭhahrá.

4 Pas gaur karo ki yih kaisá buzurg thá, jis ko [5] qaum ke buzurg Ibráhím ne lúṭ ke ‘umda se ‘umda mál kí dahyakí dí. 5 [6] Ab Lewí kí aulád men se jo kahánat ká ‘uhda páte hain, un ko hukm hai ki ummat, ya‘ní apne bháiyon se, agarchi wuh Ibráhím hí kí sulb se paidá húe hon, sharí‘at ke mutábiq dahyakí len: 6 magar [7] jis ká nasab un se judá hai, us ne Ibráhím se dahyakí lí, aur [8] jis se wa‘de kiye gaye the, us ke liye barakat cháhí. 7 Aur is men kalám nahín ki chhoṭá bare se barakat pátá hai. 8 Aur yahán to marnewále ádmí dahyakí lete hain, magar wahán wuhí letá hai, [9] jis ke haqq men gawáhí dí játí hai ki [10] zinda hai. 9 Pas ham kah sakte hain ki Lewí ne bhí, jo dahyakí letá hai, Ibráhím ke zarí‘e se dahyakí dí; 10 is liye ki jis waqt Malik i Sidq ne Ibráhím ká istiqbál kiyá thá, wuh us waqt tak apne báp kí sulb men thá.

11 [11] Pas agar baní Lewí kí kahánat se kámilíyat hásil hotí, (kyúnki usí kí mátahtí men ummat ko sharí‘at milí thí,) to phir kyá hájat thí, ki dúsrá káhin Malik i Sidq ke taríqe ká paidá ho, aur Hárún ke taríqe ká na giná jáe? 12 Aur jab kahánat badal

[4] Muq. áyat 6.
[5] A‘mál 2. 29 aur 7. 8, 9.
[6] Gin. 18. 21, 26. 2 Taw. 31. 4, 5.
[7] Muq. áyat 3.
[8] Dekho Rom. 4. 13.
[9] Muq. báb 5. 6 aur 6. 20.
[10] Muq. Lúq. 24. 5 aur Yúh. 6. 57 aur Muk. 1. 17, 18.
[11] Áyát 18, 19. Báb 8. 7. Muq. Gal. 2. 21.

a Yá *Itmínán.*

gayí, to sharí'at ká bhí badalná zarúr hai; 13 kyúnki jis kí bábat yih báten kahí játí hain, wuh dúsre qabíle men shámil hai, jis men se kisí ne qurbángáh kí khidmat nahín kí. 14 Chunánchi záhir hai, ki hamárá Khudáwand [12]Yahúdáh men se paidá húá[a]; aur is firqe ke haqq men Músá ne kahánat ká kuchh zikr nahín kiyá[b]. 15 Aur jab Malik i Sidq kí mánind ek âur aisá káhin paidá honewálá thá, 16 jo jismání ahkám kí sharí'at ke muwáfiq nahín, balki gairfání zindagí kí quwwat ke mutábiq muqarrar ho, to hamárá da'wá âur bhí sáf záhir ho gayá. 17 [13]Kyúnki us ke haqq men yih gawáhí dí gayí hai, ki

[c] Tú Malik i Sidq ke taríqe ká
Abad tak káhin hai.

18 Garaz pahlá hukm [14]kamzor aur befáida hone ke sabab se mansúkh ho gayá, 19 (kyúnki [15]sharí'at ne kisí chíz ko kámil nahín kiyá), aur us kí jagah [16]ek bihtar ummed rakkhí gayí, jis ke wasíle se [17]ham Khudá ke nazdík já sakte hain. 20 Aur chúnki Masíh ká taqarrur bagair qasam ke na húá, 21 (kyúnki wuh to bagair qasam ke káhin muqarrar húe hain, magar yih qasam ke sáth us kí taraf se húá, jis ne is kí bábat kahá, ki

[18] Khudáwand ne qasam kháí hai, aur us se phiregá nahín, ki
Tú abad tak káhin hai;)

22 isí liye Yisú' ek [19]bihtar 'ahd ká zámin thahrá. 23 Aur chúnki maut ke sabab qáim na rah sakte the, is liye wuh to bahut káhin muqarrar húe; 24 magar chúnki yih [20]abad tak qáim rahnewálá hai, is liye is kí kahánat lázawál hai. 25 Isí liye [21]jo [22]us ke wasíle se Khudá ke pás áte hain, wuh unhen púrí púrí naját de saktá hai, kyúnki wuh [23]un kí shafá'at ke liye hamesha zinda hai.

26 Chunánchi aisá hí sardár-káhin hamáre láiq bhí thá, jo [24]pák, aur beriyá, aur bedág ho, aur [25]gunahgáron se judá, aur [26]ásmánon se baland kiyá gayá ho; 27 aur un sardár-káhinon kí mánind is ká muhtáj na ho, ki har roz [27]pahle apne gunáhon aur phir ummat ke gunáhon ke wáste qurbáníán charháe; kyúnki ise wuh [28]ek hí bár kar guzrá, jis waqt apne áp ko qurbán kiyá. 28 Is liye ki sharí'at to [29]kamzor ádmíon ko sardár-káhin muqarrar kartí hai; magar us qasam ká kalám jo sharí'at ke ba'd kháí gayí, us Bete ko muqarrar kartá hai, jo hamesha ke liye [30]kámil kiyá gayá hai.

Puráná 'ahd chandroza thá; Masíh abadí 'ahd ká darmiyání thahrá.

8 1 Ab jo báten ham kah rahe hain, un men se barí bát yih hai, ki Hamárá aisá sardár-káhin hai, [1]jo ásmánon par Kibriyá ke takht kí dahiní taraf já baithá, 2 aur maqdis

a Yá *ugá, yá tulú' húá.*
b Yún. *káhinon kí bábat kuchh nahín kahá.*
c Zabur 110. 4.

[12] Yas'. 11. 1. Mík. 5. 2. Mat. 1. 3. Lúq. 3. 33. Muk. 5. 5.
[13] Áyat 21. Báb 5. 6 aur 6. 20.
[14] Rom. 8. 3. Gal. 4. 9.
[15] Báb 9. 9 aur 10. 1. Ahb. 16.16. Dekho A'mál 13. 39.
[16] Báb 6. 18.
[17] Muq. áyat 25 aur Ahb. 10. 3. Dekho báb 4. 16.
[18] Dekho áyat 17.
[19] Báb 8. 6.
[20] Áyát 21, 28.
[21] Muq. áyat 19.
[22] Muq. Yúh. 14. 6.
[23] Báb 9. 24. Dekho Rom. 8. 34.
[24] Zab. 16.10. Muk. 15. 4 aur 16. 5. Muq. Mar. 1. 24.
[25] Dekho báb 4. 15.
[26] Muq. báb 8. 1. Dekho báb 4. 14.
[27] Dekho báb 5. 3.
[28] Báb 9. 12 aur 10. 10. Muq. báb 9. 28.
[29] Muq. báb 5. 2.
[30] Báb 2. 10 aur 5. 9.
[1] Dekho Mar. 16. 19.

[2] Báb 9. 24. Muq. báb 9. 11.
[3] Khur. 33. 7.
[4] Dekho báb 5. 1.
[5] Báb 9. 12—14 aur 10. 9—12. If. 5. 2.
[6] Báb 9. 23.
[7] Báb 10. 1. Kul. 2. 17.
[8] Báb 1. 4. 2 Kur. 3. 6—11.
[9] Báb 7. 22.
[10] Báb 9. 15 aur 12. 24. Muq. Gal. 3. 19.
[11] Dekho báb 7. 11.

aur us [2] haqíqí khaime ká khádim hai, jise Khudáwand ne [3] khará kiyá hai, na insán ne. 3 Aur chúnki [4] har sardár-káhin nazren aur qurbáníán guzránne ke wáste muqarrar hotá hai: is liye [5] zarúr húá, ki is ke pás bhí guzránne ko kuchh ho. 4 Aur agar wuh zamín par hotá, to hargiz káhin na hotá, is liye ki sharí'at ke muwáfiq nazr guzránnewále maujúd hain, 5 jo [6] ásmání chízon kí naql aur [7] 'aks kí khidmat karte hain; chunánchi jab Músá khaima banáne[a] ko thá, to use yih hidáyat húí, ki [b] Dekh, jo namúna tujhe pahár par dikháyá gayá thá, usí ke mutábiq sab chízen banáná. 6 Magar ab us ne [8] is qadr bihtar khidmat páí, jis qadr us [9] bihtar [10] 'ahd ká darmiyání thahrá, jo bihtar wa'don kí bunyád par qáim kiyá gayá hai. 7 [11] Kyúnki agar pahlá 'ahd benuqs hotá, to dúsre ke liye mauqa' na dhúndhá játá. 8 Pas wuh un ke nuqs batákar kahtá hai, ki

[c] Khudáwand farmátá hai, Dekh, wuh din áte hain,
Ki main Isráíl ke gharáne, aur Yahúdáh ke gharáne se ek nayá 'ahd bándhúngá;
9 Yih us 'ahd kí mánind na hogá, jo main ne un ke bápdádon se us din bándhá thá,
Jab mulk i Misr se nikál láne ke liye un ká háth pakrá thá;
Is wáste ki wuh mere 'ahd par qáim nahín rahe,
Aur Khudáwand farmátá hai, ki Main ne un kí taraf kuchh tawajjuh na kí.
10 [12] Phir Khudáwand farmátá hai, ki Jo 'ahd Isráíl ke gharáne se
Un dinon ke ba'd bándhúngá, wuh yih hai, ki
Main apne qánún un ke zihn men dálúngá,
Aur [13] un ke dilon par likhúngá;
Aur main un ká Khudá húngá,
Aur wuh merí ummat honge:
11 Aur har shakhs ko apne hamwatan
Aur apne bhái ko yih ta'lím dení na paregí, ki Tú Khudáwand ko pahchán;
Kyúnki chhote se bare tak, [14] sab mujhe ján lenge;
12 Is liye ki main un kí nárástíon par rahm karúngá,
[15] Aur un ke gunáhon ko phir kabhí yád na karúngá.

13 Jab us ne nayá 'ahd kahá, to pahle ko puráná thahráyá. Aur [16] jo chíz púrání aur muddat kí ho játí hai, wuh mitne ke qaríb hotí hai.

[12] Báb 10. 16. Rom. 11. 27.
[13] Muq. 2 Kur. 3. 3.
[14] Yas'. 54. 13. Yúh. 6. 45. 1 Yúh. 2. 27.
[15] Báb 10. 17. Rom. 11. 27.
[16] Muq. 2 Kur. 5. 17.

Puráne 'ahd kí qurbáníon se dil kí safái nahín hotí thí.

9 1 Garaz, pahle 'ahd men bhí 'ibádat ke ahkám the, aur [1] aisá maqdis jo dunyawí thá; 2 ya'ní ek [2] khaima banáyá gayá thá; agle men [3] chirágdán, aur [4] mez, aur [5] nazr kí rotiyán thín; aur use Pák makán kahte hain.

[1] Khur. 25. 8.
[2] Khur. 26. 1.
[3] Khur. 25. 31—39 aur 26. 35 aur 40. 4.
[4] Khur. 25. 23—29.
[5] Khur. 25. 30. Ahb. 24. 5—8.

a Yún. *púrá karne.* b Khurúj 25. 40. c Yirmayáh 31. 31—34.

3 Aur [6]dúsre parde ke píchhe wuh khaima thá, jise Páktarín kahte hain; 4 us men sone ká [7]'údsoz[a], aur cháron taraf sone se mandhá húá [8]'ahd ká sandúq thá; is men [9]mann se bhará húá[b] ek sone ká martabán, aur phúlá phalá húá [10]Hárún ká 'asá, aur [11]'ahd kí takhtián thín; 5 aur us ke úpar jalál ke [12]karúbí the, jo [13]kaffáragáh par sáya karte the: in báton ke mufassal bayán karne ká yih mauqa' nahín. 6 Jab yih chízen is tarah ban chukín, to [14]pahle khaime men to káhin har waqt dákhil hote, aur 'ibádat ká kám anjám dete hain. 7 Magar dúsre men [15]sirf sardár-káhin hí [15]sál bhar men ek bár játá hai; aur bagair khún ke nahín játá; [16]jise apne wáste aur ummat kí bhúl chúk ke wáste guzrántá hai. 8 Is se Rúhu'l Quds ká yih ishára hai, ki [17]jab tak pahlá khaima khará hai, pák makán kí ráh záhir nahín húí. 9 Wuh khaima maujúda zamáne ke liye ek misál hai; aur is ke bamújib aisí nazren aur qurbánián guzrání játí thín, [18]jo 'ibádat karnewále ko dil[c] ke i'tibár se kámil nahín kar saktín; 10 is liye ki wuh sirf [19]kháne píne, aur [20]tarah tarah ke guslon[d] kí biná par jismání ahkám hain, jo isláh ke waqt tak muqarrar kiye gaye hain.

Masíh ne apní ek hí kámil qurbání se gunáh ko dúr kiyá.

11 Lekin jab Masíh [21]áyanda kí[e] achchhí chízon ká sardár-káhin hokar áyá, to us [22]buzurgtar aur kámiltar khaime kí ráh se [23]jo háthon ká baná húá, ya'ní is dunyá[f] ká, nahín; 12 aur [24]bakron aur bachhron ká khún lekar nahín, balki [25]apná hí khún lekar, [26]pák makán men [27]ek hí bár dákhil ho gayá, aur [28]abadí khalásí karáí[g]. 13 Kyúnki jab [29]bakron aur bailon ke khún aur [30]gáe kí rákh nápákon par chhirke jáne se záhirí[h] pákízagí hásil hotí hai; 14 to [31]Masíh ká khún jis ne [32]apne áp ko azalí Rúh ke wasíle Khudá ke sámne be'aib qurbán kar diyá, [33]tumháre[i] dilon[k] ko [34]murda kámon se kyún na pák karegá, [35]táki zinda Khudá kí 'ibádat karen. 15 Aur isí sabab se wuh [36]naye 'ahd ká darmiyání hai, [37]táki us maut ke wasíle se jo pahle 'ahd ke waqt ke qusúron kí mu'áfí[l] ke liye húí hai, [38]buláe húe log [39]wa'de ke bamújib abadí mírás ko hásil karen. 16 Kyúnki jahán wasíyat hai, wahán wasíyat karnewále kí maut bhí sábit honí zarúr hai. 17 Is liye ki [40]wasíyat maut ke ba'd hí járí hotí hai, aur jab tak wasíyat karnewálá zinda rahtá hai, us ká ijrá nahín hotá[m]. 18 Isí

[6] Khur. 26. 31–33 aur 40. 3, 21.
[7] Ahb. 16. 12, 13. Muq. Khur. 30. 1 (hásh: ke liye) aur 1 Sal. 6. 22 (hásh: ke liye).
[8] Khur. 25. 10; 26. 33 aur 40. 3, 21. Muk. 11. 18.
[9] Khur. 16. 33, 34.
[10] Gin. 17. 10.
[11] Khur. 25. 16 aur 40. 20. Ist. 10. 2, 5. 1 Sal. 8. 9, 21. 2 Taw. 5. 10.
[12] Khur. 25. 18–22. Muq. 1 Sal. 8. 6, 7.
[13] Ahb. 16. 2.
[14] Muq. Gin. 28. 3.
[15] Ahb. 16. 15, 34. Muq. báb 10. 3 aur Khur. 30. 10.
[16] Dekho báb 5. 3.
[17] Báb 10. 19. Muq. Yúh. 14. 6.
[18] Dekho báb 7. 19.
[19] Dekho Ahb. 11. 2.
[20] Mar. 7. 4, 8. Muq. báb 6. 2 (hásh:). Dekho Ahb. 11. 25.
[21] Báb 10. 1.
[22] Muq. áyat 24 aur báb 8. 2.
[23] Dekho Mar. 14. 58.
[24] Báb 10. 4.
[25] Dekho A'mál 20. 28.
[26] Áyat 24.
[27] Báb 7. 27 aur 10. 10.
[28] Aiy. 33. 24. Muq. Dan. 9. 24 aur 1 Kur. 6. 20.
[29] Ahb. 16. 14–16.
[30] Gin. 19. 2, 17, 18.
[31] Áyat 12. 1 Yúh. 1. 7. Muk. 7. 14.
[32] Báb 7. 27 aur 8. 3.
[33] Báb 1. 3 aur 10. 22.
[34] Báb 6. 1.
[35] Rom. 6. 13. 1 Pat. 4. 2.
[36] Báb 8. 6 aur 12. 24.
[37] Rom. 3. 24, 25 aur 5. 6. Muk. 5. 9, wag:
[38] Muq. báb 3. 1. Dekho Rom. 8. 28.
[39] Muq. báb 10. 36 aur Khur. 32. 13.
[40] Muq. Gal. 3. 15.

a Yá *dhúp jaláne kí qurbángáh.*
b Yún. *mann rakhta huá.*
c Yá *kanshans.*
d Yá *istibagon.*
e N. *áí húí.*
f Yún. *khilqat.*
g Yún. *hásil kí.*
h Yún. *jism kí.*
i N. *hamáre.*
k Yá *kanshanson.*
l Yún. *makhlasí.*
m Yá 16 *Kyúnki jahán 'ahd hai, wahán 'ahd karnewále kí maut bhí pesh honí cháhiye; 17 is liye ki 'ahd murdon ke úpar hí nátiq hota hai, aur jab tak 'ahd karnewálá zinda rahta hai us ka ijrá nahín hotá.*

liye pahlá 'ahd bhí [41]bagair khún ke nahín bándhá gayá. 19 Chunánchi jab Músá tamám ummat ko sharí'at ká har ek hukm suná chuká, to [42]bachhron aur bakron ká khún lekar, [43]pání, aur lál ún, aur zúfá ke sáth, us kitáb aur tamám ummat par chhirak diyá, 20 aur kahá, ki [a][44]Yih us 'ahd ká khún hai, jis ká hukm Khudá ne tumháre liye diyá hai. 21 Aur isí tarah us ne [45]khaime aur 'ibádat kí tamám chízon par khún chhirká. 22 Aur taqríban sárí chízen sharí'at ke mutábiq khún se pák kí játí hain, aur [46]bagair khún baháe mu'áfí nahín hotí.

23 Pas zarúr thá, ki [47]ásmání chízon kí naqlen to in ke wasíle se pák kí jáen; magar khud ásmání chízen in se bihtar qurbáníon ke wasíle se. 24 Kyúnki Masíh us [48]háth ke banáe húe pák makán men dákhil nahín húá, jo haqíqí pák makán ká namúna hai, balki ásmán hí men dákhil húá; táki ab Khudá ke rúbarú [49]hamárí khátir házir ho: 25 yih nahín ki wuh apne áp ko bár bár qurbán kare, jis tarah ki [50]sardár-káhin [51]pák makán men har sál dúsre ká khún lekar játá hai; 26 warna biná e 'álam se lekar us ko bár bár dukh utháná zarúr hotá: magar ab [52]zamánon ke ákhir men [53]ek bár [54]záhir húá, táki apne áp ko qurbán karne se gunáh ko mitá de. 27 Aur jis tarah [55]ádmíon ke liye ek bár marná aur [56]us ke ba'd 'adálat ká honá muqarrar hai; 28 isí tarah Masíh bhí ek bár [57]bahut logon ke [58]gunáh utháne ke liye qurbán hokar, [59]dúsrí bár [60]bagair gunáh ke, naját ke liye un ko dikhái degá, jo [61]us kí ráh dekhte hain.

Masíh kí kámil qurbání, aur nayá 'ahd.

10 1 Kyúnki sharí'at jis men [1]áyanda kí achchhí chízon ká 'aks hai, aur un chízon kí aslí súrat nahín, un ek hí tarah kí qurbáníon se, jo har sál bilá náġa guzrání játí hain, [2]pás ánewálon ko hargiz kámil, nahín kar saktí. 2 Warna un ká guzránná kyún mauqúf na ho játá? Is liye ki jab 'ibádat karnewále ek bár pák ho játe, to phir un ká dil[b] unhen gunahgár na thahrátá. 3 Balki [3]wuh qurbánián sál ba sál [4]gunáhon ko yád dilátí hain. 4 Kyúnki [5]mumkin nahín ki bailon aur bakron ká khún gunáhon ko dúr kare. 5 Isí liye [6]wuh dunyá men áte waqt kahtá hai, ki

[c]Tú ne qurbání aur nazr
ko pasand na kiyá,
Balki mere liye ek badan
taiyár kiyá;
6 Púrí sokhtaní qurbáníon
aur gunáh kí qurbáníon
se tú khush na húá:
7 Us waqt main ne kahá,
ki Dekh main áyá hún,
(Kitáb ke warqon[d] men
merí nisbat likhá húá
hai,)
Táki, ai Khudá, terí marzí
púrí karún.

41 Khur. 24. 6, 8.
42 Áyat 12.
43 Muq. Ahb. 14. 4, 7, wag: aur Gin. 19. 6, 17, wag:
44 Muq. Mat. 26. 28.
45 Muq. Khur. 29. 12, 36 aur Ahb. 8. 15, 19 aur 16. 14, 16 aur 2 Taw. 29. 22.
46 Ahb. 17. 11.
47 Báb 8. 5.
48 Báb 8. 2. Muq. áyat 11.
49 Báb 7. 25. Dekho Rom. 8. 34.
50 Dekho áyat 7.
51 Báb 10. 19.
52 Muq. báb 1. 2 aur 1 Kur. 10. 11. Dekho Mat. 13. 39.
53 Áyat 12. Báb 7. 27 aur 10. 10. 1 Pat. 3. 18.
54 1 Yúh. 3. 5.
55 Dekho Paid. 3. 19.
56 Dekho Mat. 16. 27.
57 Yas'. 53. 12. Mat. 20. 28 aur 26. 28. Mar. 10. 45. Muk. 5. 9.
58 1 Pat. 2. 24 aur 3. 18.
59 A'mál 1. 11.
60 Dekho báb 4. 15.
61 Tit. 2. 13. Muq. Yas'. 25. 9.
1 Báb 8. 5 aur 9. 11. Kul. 2. 17.
2 Muq. báb 9. 9.
3 Dekho báb 9. 7.
4 Ahb. 16. 21.
5 Áyat 11. Muq. Yas'. 1. 11—15 aur Mík. 6. 6—8, wag:
6 Muq. báb 1. 6.

a Khurúj 24. 8.
b Yá *kánshans.* c Zabúr 40. 6—8.
d Yún. *túmár.*

8 Úpar to wuh kahtá hai, ki Na tú ne qurbánion aur nazron aur púrí sokhtaní qurbánion, aur gunáh kí qurbánion ko pasand kiyá, aur na un se khush húá; hálánki wuh qurbánián sharí‘at ke muwáfiq guzráni játí hain; 9 aur phir yih kahtá hai, ki [7]Dekh main áyá hún, táki terí marzí púrí karún; garaz wuh pahle ko mauqúf kartá hai, táki dúsre ko qáim kare. 10 Usí marzí ke sabab [8]ham [9]Yisú‘ Masíh ke jism ke [10]ek hí bár qurbán hone ke wasíle se pák kiye gaye hain. 11 Aur har ek káhin to khare hokar [11]har roz ‘ibádat kartá hai, aur [12]ek hí tarah kí qurbánián bár bár guzrántá hai, [13]jo hargiz gunáhon ko dúr nahín kar saktín: 12 lekin yih shakhs hamesha ke liye gunáhon ke wáste ek hí qurbání guzránkar, [14]Khudá kí dahiní taraf já baithá; 13 aur [15]usí waqt se muntazir hai, ki us ke dushman us ke pánwon tale kí chaukí banen; 14 kyúnki us ne ek hí qurbání charháne se [16]un ko hamesha ke liye kámil kar diyá hai, jo pák kiye játe hain. 15 Aur Rúhu’l Quds bhí ham ko yihí batátá hai; kyúnki yih kahne ke ba‘d, ki

16 [a] [17]Khudáwand farmátá hai;
Jo ‘ahd main un dinon ke ba‘d un se bándhúngá, wuh yih hai, ki
Main apne qánún un ke dilon par likhúngá,
Aur un ke zihn men dálúngá;

17 phir wuh yih kahtá hai, ki
[18]Un ke gunáhon aur bedínion ko phir kabhí yád na karúngá.

18 Aur jab in kí mu‘áfí ho gayí hai, to phir gunáh kí qurbání nahín rahí.

Sachchí ‘ibádat karne, aur Masíhí iqrár par qáim rahne kí nasíhaten.

19 Pas ai bháiyo, [19]chúnki hamen [20]Yisú‘ ke khún ke sabab us nayí aur zinda [21]ráh se pák makán men dákhil hone kí dilerí hai; 20 jo us ne [22]parde ya‘ní apne jism men se hokar, hamáre wáste makhsús kí hai; 21 aur chúnki [23]hamárá aisá bará káhin hai, jo Khudá ke ghar ká mukhtár hai; 22 to áo, ham sachche dil aur púre ímán ke sáth, aur [24]dil[b] ke ilzám ko dúr karne ke liye [25]dilon par chhínte lekar, aur badan ko [26]sáf pání se dhulwákar, Khudá ke pás chalen: 23 [27]aur apní ummed ke iqrár ko mazbútí se tháme rahen; kyúnki [28]jis ne wa‘da kiyá hai, wuh sachchá hai: 24 aur [29]mahabbat aur nek kámon kí targíb dene ke liye ek dúsre ká liház rakkhen; 25 [30]aur ek dúsre ke sáth jama‘ hone se báz na áen, jaisá ba‘z logon ká dastúr hai, balki ek dúsre ko nasíhat karen; aur [31]jis qadr us din ko nazdík hote húe dekhte ho [32]usí qadr ziyáda kiyá karo.

26 Kyúnki [33]haqq kí pahchán hásil karne ke ba‘d [34]agar ham ján bújhkar gunáh karen, to

a Yirmayáh 31. 33.

b Yá *kanshans.*

[7] Áyat 7.
[8] Báb 2. 11 aur 13. 12.
[9] Mat. 26. 26. Mar. 14. 22 Lúq. 22. 19. 1 Kur. 11. 24. Muq. áyat 5.
[10] Báb 7. 27 aur 9. 12.
[11] Muq. Gin. 28. 3.
[12] Dekho báb 5. 1.
[13] Áyát 1, 4. Muq. báb 9. 9.
[14] Báb 1. 3. Dekho Mar. 16. 19.
[15] Báb 1. 13. Muq. 1 Kur. 15. 25—28.
[16] Áyat 1.
[17] Báb 8. 10. Rom. 11. 27.
[18] Báb 8. 12. Dekho Yarm. 31. 34.
[19] Dekho báb 4. 16.
[20] Báb 9. 25.
[21] Báb 9. 8. Muq. Yúh. 10. 9 aur 14. 6.
[22] Báb 9. 3.
[23] Zak. 6. 11—13. Muq. báb 4. 14. Dekho báb 2. 17.
[24] Báb 9. 14.
[25] Muq. báb 12. 24 aur Hiz. 36. 25 aur 2 Kur. 7. 1 aur 1 Pat. 1. 2.
[26] Muq. 1 Kur. 6. 11.
[27] Báb 4. 14.
[28] Báb 11. 11. Muq. 1 Kur. 1. 9
[29] Muq. báb 3. 13.
[30] Muq. A‘mál 2. 42.
[31] Dekho 1 Kur. 3. 13.
[32] Rom. 13. 11—13. Ya‘q. 5. 8, wag:
[33] Báb 6. 4. 2 Pat. 2. 20, 21.
[34] Gin. 15. 30. Ist. 17. 12.

[35] Muq. báb 6. 6 aur 1 Yúh. 5. 16. [36] Báb 2. 3 aur 12. 25. [37] Zab. 79. 5. Yas'. 26. 11. Saf. 1. 18 aur 3. 8. Muq. Hiz. 36. 5 aur Zak. 8. 2. Dekho 2 Thiss. 1. 7. [38] Ist. 17. 2—6. [39] Dekho Gin. 35. 30. [40] Muq. báb 6. 6. [41] Báb 13. 20. Zak. 9. 11. [42] Báb 9. 13, 14. [43] Muq. Mat. 12. 31, 32 aur If. 4. 30. [44] Rom. 12. 19. [45] Zab. 50. 4 aur 135. 14. [46] Yas'. 33. 14. Lúq. 12. 5. [47] Báb 6. 4. [48] Dekho Fil. 1. 30. [49] 1 Kur. 4. 9. [50] Muq. báb 13. 3 aur Mat. 25. 36 aur 2 Tim. 1. 16. [51] Dekho Mat. 5. 12. [52] Muq. Lúq. 21. 19. [53] 1 Pat. 1. 4. [54] Báb 2. 2 aur 11. 26. [55] Báb 12. 1—7. Lúq. 21. 19. Rom. 2. 7 aur 12. 12. Dekho Mat. 10. 22. [56] Báb 13. 21. Muq. 1 Yúh. 2. 17. [57] Báb 11. 39.

[35] gunáhon kí koí âur qurbání báqí nahín rahí; 27 [36] hán, 'adálat ká ek haulnák intizár aur [37] gazabnák átish báqí hai, jo mukhálifon ko khá legí. 28 [38] Jab Músá kí sharí'at ká na mánnewálá [39] do yá tín shakhson kí gawáhí se, bagair rahm kiye márá játá hai, 29 to khayál karo ki wuh shakhs kis qadr ziyáda sazá ke láiq thahregá, [40] jis ne Khudá ke Bete ko pámál kiyá, aur [41] 'ahd ke khún ko, [42] jis se wuh pák húá thá, nápák jáná, aur [43] fazl ke Rúh ko be'izzat kiyá. 30 Kyúnki use ham jánte hain, jis ne kahá, ki [a] [44] Intiqám lená merá kám hai, badlá main hí dúngá: aur phir yih, ki [b] [45] Khudáwand apní ummat kí 'adálat karegá. 31 [46] Zinda Khudá ke háthon men parná haulnák bát hai.

32 Lekin un pahle dinon ko yád karo, ki [47] tum ne munawwar hone ke ba'd [48] dukhon kí barí khakher uthái; 33 kuchh to yún ki la'n ta'n aur musíbaton ke bá'is tumhárá [49] tamásha baná; aur kuchh yún ki tum un ke sharík húe, jin ke sáth yih badsulúkí hotí thí. 34 Chunánchi [50] tum ne qaidíon kí hamdardí bhí kí, aur apne mál ká lut jáná bhí [51] khushí se manzúr kiyá, yih jánkar ki [52] tumháre pás [53] ek bihtar aur dáimí milkíyat hai. 35 Pas apní dilerí ko háth se na do, is liye ki us ká bará [54] ajr hai. 36 Kyúnki [55] tumhen sabr karná zarúr hai, táki [56] Khudá kí marzí púrí karke [57] wa'da kí húí chíz hásil karo.

37 Aur [58] ab bahut hí thorí muddat báqí hai, ki
[c] Ánewálá áegá, aur der na karegá.
38 [59] Aur merá rástbáz banda ímán se jítá rahegá:
Aur agar wuh hategá, to merá dil us se khush na hogá.

39 Lekin ham hatnewále nahín ki halák hon, balki ímán rakhnewále hain ki ján bacháen.

[58] Yas'. 26. 20. Haj. 2. 6. Lúq. 18. 8. [59] Rom. 1. 17. Gal. 3. 11.

Puráne 'Ahd ke díndáron kí nazíren dekar, ímán kí haqíqat aur us kí futuhát ká bayán.

11 1 Ab ímán ummed kí húí chízon ká i'timád, aur [1] andekhí chízon ká subút hai. 2 Kyúnki usí kí bábat buzurgon ke haqq men achchhí gawáhí dí gayí. 3 Ímán hí se ham ma'lúm karte hain, ki [2] 'álam Khudá ke kahne se bane hain; yih nahín, ki jo kuchh nazar átá hai [3] záhirí chízon se baná ho. 4 Ímán hí se [4] Hábíl ne [5] Qayin se afzal qurbání Khudá ke liye guzrání; aur usí ke sabab us ke rástbáz hone kí gawáhí dí gayí; kyúnki Khudá ne us kí nazron kí bábat gawáhí dí: aur agarchi wuh mar gayá hai, táham [6] usí ke wasíle se ab tak [7] kalám kartá hai. 5 Ímán hí se [8] Hanok uthá liyá [d] gayá, táki maut ko na dekhe; aur chúnki Khudá ne use uthá liyá [d] thá, is liye us ká patá na milá: kyúnki uthác jáne se [e] peshtar us ke haqq men yih gawáhí dí gayí thí, ki yih Khudá ko pasand áyá hai: 6 aur bagair ímán

[1] Rom. 8. 24. 2 Kur. 4. 18 aur 5. 7. 1 Pat. 1. 8. [2] Dekho Paid. 1. 1. [3] Muq. Rom. 4. 17. [4] Paid. 4. 4—8. 1 Yúh. 3. 12. [5] Amsál 15. 8. [6] Paid. 4. 10. [7] Báb 12. 24. [8] Paid. 5. 22—24. Muq. 2 Sal. 2. 11.

a Istisná 32. 35. b Istisná 32. 36.

c Habaqqúq 2. 3, 4. d Yún. *muntaqil kiyá.* e Yún. *muntaqil hone.*

ke us ko pasand áná námumkin hai: is liye ki Khudá ke pás ánewále ko [9] ímán láná cháhiye, [9] ki wuh maujúd hai, aur apne tálibon ko badlá detá hai. 7 Ímán hí ke sabab se [10] Núh ne [11] un chízon kí bábat, jo us waqt tak nazar na átí thín, hidáyat pákar, Khudá ke khauf se apne gharáne ke bacháo ke liye [10] kishtí banáí; jis se us ne dunyá ko mujrim ṭhahráyá, aur [12] us rástbází ká wáris húá, jo ímán se hai. 8 Ímán hí ke sabab se [13] Ibráhím jab buláyá gayá, to hukm mánkar us jagah chalá gayá, [14] jise mírás men lenewálá thá; aur agarchi jántá na thá, ki main kahán játá hún, táham rawána ho gayá. 9 Ímán hí se us ne [15] wa'da kiye húe mulk men is tarah musáfirána taur par búd o básh kí, ki goyá gair mulk hai, aur [16] Izháq aur Ya'qúb samet jo us ke sáth usí wa'de ke wáris the, [17] khaimon men sukúnat kí. 10 Kyúnki wuh us [18] páedár[a] [19] shahr ká ummedwár thá, [20] jis ká mi'már aur banánewálá Khudá hai. 11 Ímán hí se [21] Sáráh ne bhí sinn i yás ke ba'd hámila hone kí táqat páí, is liye ki us ne [22] wa'da karnewále ko sachchá jáná: 12 pas ek shakhs se [23] jo murda sá thá, [24] ásmán ke sitáron ke barábar kasír, aur samundar ke kanáre kí ret ke barábar beshumár auládpaidá húí.

13 Yih sab ímán kí hálat men mare, aur [25] wa'da kí húí chízen na páín, magar [26] dúr hí se unhen dekhkar khush húe[b], [27] aur iqrár kiyá, ki ham zamín par [28] pardesí aur musáfir hain. 14 Jo aisí báten kahte hain, wuh záhir karte hain, ki ham apne watan kí talásh men hain. 15 Aur jis mulk se, wuh nikal áe the, agar us ká khayál karte, to [29] unhen wápas jáne ká mauqa' thá. 16 Magar haqíqat men wuh ek bihtar, ya'ní ásmání, mulk ke mushtáq the. Isí liye Khudá un se, ya'ní [30] un ká Khudá kahláne se, sharmáyá nahín: chunánchi [31] us ne un ke liye ek shahr taiyár kiyá.

17 Ímán hí se [32] Ibráhím ne ázmáish ke waqt Izháq ko nazr guzráná: aur jis ne wa'don ko sach mán liyá thá, wuh us iklaute ko nazr karne lagá, 18 jis kí bábat yih kahá gayá thá, ki [33] Izháq hí se terí nasl kahláegí: 19 kyúnki [34] wuh samjhá, ki Khudá murdon men se jiláne par bhí qádir hai; chunánchi un hí men se tamsíl ke taur par wuh use phir milá. 20 Ímán hí se [35] Izháq ne honewálí báton kí bábat bhí Ya'qúb aur 'Esáú dono ko du'á dí. 21 Ímán hí se [36] Ya'qúb ne marte waqt Yúsuf ke dono beṭon men se har ek ko du'á dí, aur [37] apne 'asá ke sire par sahárá lekar sijda kiyá. 22 Ímán hí se [38] Yúsuf ne, jab wuh marne ke qaríb thá, baní Isráíl ke khurúj ká zikr kiyá, aur apní haḍḍiyon kí bábat hukm diyá. 23 Ímán hí se [39] Músá ke mán báp ne us ke paidá hone ke ba'd tín mahíne tak us ko chhipáe rakkhá; kyúnki unhon ne dekhá ki bachcha khúbsúrat

a Yún. *bunyádwále.* b Yún. *salám kiyá.*

[9] 1 Taw. 28. 9. Yarm. 29. 12—14. Muq. Yúh. 4. 24.
[10] Paid. 6. 13—22. Luq. 17. 26. 1 Pat. 3. 20
[11] Áyat 1.
[12] Rom. 4. 13. Muq. Paid. 6. 9 aur Hiz. 14. 14, 20.
[13] Paid. 12. 1—4. A'mál 7. 2—4.
[14] Paid. 12. 7.
[15] A'mál 7. 5.
[16] Paid. 35 27.
[17] Paid. 12. 8; 13. 3, 18 aur 18. 1, 9.
[18] Zab. 87. 1. Muk. 21. 14.
[19] Báb 12. 22. Muq. báb 13. 14.
[20] Muk. 21. 2, 10.
[21] Paid. 17. 19; 18. 11 —14 aur 21. 2.
[22] Báb 10. 23
[23] Rom. 4. 19.
[24] Paid. 22. 17 aur 32. 12. Dekho Paid. 15. 5.
[25] Áyat 39.
[26] Áyat 27. Yúh. 8. 56. Muq. Mat. 13. 17.
[27] Paid. 23. 4 aur 47. 9. Muq. 1 Taw. 29. 15 aur Zab. 39. 12.
[28] If. 2. 19.
[29] Muq. Paid. 24. 6—8.
[30] Paid. 26. 24 aur 28. 13. Khur. 3. 6 aur 4. 5. Muq. báb 2. 11.
[31] Muq. ayat 10 aur Mat. 25. 34 aur Yúh. 14. 2.
[32] Paid. 22. 1—10. Ya'q. 2. 21.
[33] Rom. 9. 7. Dekho Paid. 21. 12.
[34] Rom. 4. 17—21.
[35] Paid. 27. 27—29, 39, 40.
[36] Paid. 48. 16, 20.
[37] Muq. Paid. 47. 31.
[38] Paid. 50. 24, 25. Khur. 13. 19.
[39] Khur. 2. 2, 3. A'mal 7. 20.

hai, aur wuh [40]bádsháh ke hukm se na dare. 24 Ímán hí se Músá ne bare hokar [41]Fir'aun kí betí ká betá kahláne se inkár kiyá; 25 [42]is liye ki us ne [43]gunáh ká chandroza lutf uṭháne kí nisbat, Khudá kí ummat ke sáth men badsulúkí ká bardásht karná ziyáda pasand kiyá; 26 aur [44]Masíh ke liye la'n ta'n uṭháne ko Misr ke khazánon se barí daulat jáná; kyúnki us kí nigáh [45]ajr páne par thí. 27 Ímán hí se us ne, [46]bádsháh ke gusse ká khauf na karke, [47]Misr ko chhor diyá, is liye ki wuh [48]andekhe ko goyá dekhkar sábitqadam rahá. 28 Ímán hí se [49]us ne Fasah karne aur khún chhiṛakne par 'amal kiyá, táki pahlauṭon ká halák karnewálá baní Isráíl ko[a] háth na lagáe. 29 Ímán hí se [50]wuh Bahr i Qulzum se is tarah guzar gaye, jaise khushk zamín par se, aur jab Misríon ne yih qasd kiyá to dúb gaye. 30 Ímán hí se [51]Yarího kí shahrpanáh, jab sát din tak us ke gird phir chuke, to gir parí. 31 Ímán hí se [52]Ráháb fáhisha náfarmánon ke sáth halák na húí, kyúnki [53]us ne jásúson ko amn se rakkhá thá. 32 Ab âur kyá kahún? Itní fursat kahán ki [54]Gid'on, aur [55]Báráq, aur [56]Shimshon, aur [57]Yiftah, aur [58]Dáúd, aur [59]Samwíl, aur âur nabíon ká ahwál bayán karún? 33 Unhon ne ímán hí ke sabab se bádsháhaton ko maglúb kiyá, rástbází ke kám kiye, [60]wa'da kí húí chízon ko hásil kiyá, [61]sheron ke munh band kiye, 34 [62]ág kí tezí ko bujháyá, talwár kí dhár se bach nikle, kamzorí men zoráwar húe, [63]laráí men bahádur bane, gairon kí faujon ko bhagá diyá. 35 [64]'Auraton ne apne murde phirke zinda páe; ba'z már kháte kháte mar gaye, magar riháí manzúr na kí, táki un ko bihtar qiyámat nasíb ho; 36 ba'z ṭhaṭṭhon men uráe jáne, aur kore kháne, balki [65]zanjíron men bándhe jáne aur qaid men parne se ázmáe gaye; 37 [66]sangsár kiye gaye; áre se chíre gaye; ázmáish men pare[b]; [67]talwár se máre gaye; [68]bheron aur bakriyon kí khál orhe húe, muhtájí men, musíbat men, badsulúkí kí hálat men máre máre phire; 38 dunyá un ke láiq na thí; [69]wuh jangalon, aur paháron, aur gáron, aur zamín ke garhon men áwára phirá kiye. 39 Aur [70]agarchi in sab ke haqq men ímán ke sabab se achchhí gawáhí dí gayí, táham [70]unhen wa'da kí húí chíz na milí; 40 is liye ki Khudá ne peshbíní karke hamáre liye koí bihtar chíz tajwiz kí thí, [71]táki wuh hamáre bagair kámil na kiye jáen.

Dukh uṭhákar bhí ímándár rahne kí nasíhat.

12 1 Pas jab ki gawáhon ká aisá bará bádal hamen ghere húe hai, to áo ham bhí har ek bojh, aur [1]us gunáh ko jo hamen ásání se uljhá letá hai dúr karke, [2]us daur men [3]sabr se dauren, jo [4]hamen

[40] Khur. 1. 16, 22.
[41] Khur. 2. 10, 11.
[42] Muq. Aiy. 36. 21 aur Zab. 84. 10.
[43] 1 Yúh. 2. 17.
[44] Báb 13. 13. Muq. Zab. 89. 50, 51 aur Fil. 3. 7, 8 aur 1 Pat. 4. 14.
[45] Báb 2. 2 aur 10. 35.
[46] Khur. 10. 28, 29.
[47] Khur. 12. 37 aur 13. 17, 18.
[48] Áyat 13. Dekho 1 Tim. 1. 17.
[49] Khur. 12. 21—30.
[50] Khur. 14. 21—30.
[51] Yash. 6. 15, 16, 20.
[52] Yash. 6. 25. Ya'q. 2. 25.
[53] Yash. 2. 1, 8—13.
[54] Qází. 6. 11.
[55] Qáz. 4. 6.
[56] Qáz. 13. 24.
[57] Qáz. 11. 1.
[58] 1 Sam. 16. 1, 13.
[59] 1 Sam. 1. 20.
[60] 2 Sam. 7. 11, 12 (?).
[61] Qáz. 14. 6. 1 Sam. 17. 35. Dán. 6. 22.
[62] Dán. 3. 25.
[63] Qáz. 7. 21. 1 Sam. 17. 51. 2 Sam. 12. 29.
[64] 1 Sal. 17. 22. 2 Sal. 4. 35.
[65] Paid. 39. 20. Yarm. 20. 2 aur 37. 15.
[66] 1 Sal. 21. 13. 2 Taw. 24. 21.
[67] 1 Sal. 19. 10. Yarm. 26. 23.
[68] 2 Sal. 1. 8.
[69] 1 Sam. 22. 1. 1 Sal. 18. 4 aur 19. 9.
[70] Áyát 2, 13. Muq. 1 Pat. 1. 12.
[71] Muq. Muk. 6. 11.
[1] If. 4. 22.
[2] Dekho 1 Kur. 9. 24.
[3] Dekho báb 10. 36.
[4] Báb 6. 18.

a Yún. *unhen*.

b N. *ázmáish men pare; áre se chíre gaye.*

darpesh hai; 2 aur [5]ímán ke bání aur kámil karnewále Yisú‘ ko takte rahen̲, [6]jis ne us khushí ke liye[a] jo us kí nazaron̲ ke sámne thí, [7]sharmindagí kí parwá na karke, salíb ká dukh sahá, aur [8]Khudá ke takht kí dahiní taraf já baiṭhá. 3 Pas [9]us ko gaur karo, jis ne apne haqq men̲ burái karnewále gunahgáron̲ kí[b] is qadr mukhálafat kí bardásht kí; táki tum [10]bedil hokar himmat na háro. 4 Tum ne gunáh se laṛne men̲ ab tak aisá muqábala nahín̲ kiyá, jis men̲ khún bahá ho. 5 Aur tum us nasíhat ko bhúl gaye, jo tumhen̲ farzandon̲ kí tarah kí játí hai, ki

[c]Ai mere beṭe, [11]Khudáwand kí tambíh ko náchíz na ján,
Aur jab wuh tujhe malámat kare, to bedil na ho;
6 Kyún̲ki [12]jis se Khudáwand mahabbat rakhtá hai, use tambíh bhí kartá hai,
Aur jis ko beṭá baná letá hai, us ke koṛe bhí lagátá hai.

7 Tum jo kuchh dukh sahte ho wuh tumhárí tarbiyat[d] ke liye hai. [13]Khudá farzand jánkar tumháre sáth sulúk kartá hai; wuh kaun sá beṭá hai, jise báp tambíh nahín̲ kartá? 8 Aur agar tumhen̲ wuh tambíh na kí gayí, [14]jis men̲ sab sharík hain̲, to tum harámzáde ṭhahre, na beṭe. 9 ‘Iláwa is ke, jab hamáre jismání báp hamen̲ tambíh karte the, aur ham un kí ta‘zím karte rahe, to kyá [15]rúhon̲ ke Báp kí is se ziyáda tábi‘dárí na karen̲, [16]jis se ham zinda rahen̲? 10 Wuh to thoṛe dinon̲ ke wáste apní samajh ke muwáfiq tambíh karte the, magar yih hamáre fáide ke liye kartá hai, [17]táki ham bhí us kí pákízagí men̲ shámil ho jáen̲. 11 Aur [18]bi’lfi‘l har qism kí tambíh khushí ká nahín̲, balki gam ká bá‘is ma‘lúm hotí hai: magar jo us ko sahte sahte pukhta ho gaye hain̲, un ko ba‘d men̲ [19]chain ke sáth rástbází ká phal bakhshtí hai. 12 Pas [20]dhíle háthon̲ aur sust ghuṭnon̲ ko durust karo; 13 aur [21]apne pánwon̲ ke liye sídhe ráste banáo, táki langṛá beráh na ho, [22]balki shifá páe.

14 [23]Sab ke sáth mel miláp rakhne, aur us [24]pákízagí ke tálib raho, [25]jis ke bagair koí Khudáwand ko na dekhegá. 15 Gaur se dekhte raho ki koí shakhs [26]Khudá ke fazl se mahrúm na rah jáe; aisá na ho ki koí [27]kaṛwí jaṛ phúṭkar tumhen̲ dukh de, aur us ke sabab se aksar log nápák ho jáen̲; 16 aur na koí [28]harámkár yá ‘Esáú kí tarah bedín ho, [29]jis ne ek waqt ke kháne ke ‘iwaz apne pahlauṭhe hone ká haqq bech ḍálá. 17 Kyún̲ki tum jánte ho ki is ke ba‘d, jab [30]us ne barakat ká wáris honá cháhá, to manzúr na húá, chunán̲chi us ko níyat kí tabdílí[e] ká mauqa‘ na milá, go us ne án̲sú bahá bahákar us kí baṛí talásh kí.

Kalísiyá kí shirákat kí barakaton̲, aur pasandída ‘ibádat karne ke báre men̲.

18 Tum us [31]paháṛ ke pás

a Yá ‘iwaz. b N. *jis ne gunahgáron̲ kí taraf se.* c Amsál 3. 11, 12. d Yá *tambíh.* e Yá *tauba.*

5 Báb 2. 10. 6 Lúq. 24. 26. Fil. 2. 8. Muq. Yas‘. 53. 11. 7 Zab. 22. 6, 7 aur 69. 19. Yas‘. 53. 3. 8 Báb 1. 3. 9 Muq. Mat. 10. 24 aur Muk. 2. 3. 10 Gal. 6. 9. 11 Aiy. 5. 17. 12 Zab. 94. 12 aur 119. 67, 75. Muk. 3. 19. 13 Ist. 8. 5. 2 Sam. 7. 14. Muq. Amsál 13. 24; 19. 18 aur 23. 13. 14 Muq. 1 Pat. 5. 9. 15 Dekho Gin. 16. 22. 16 Muq. Yas‘. 38. 16.

17 Muq. 2 Pat. 1. 4. Dekho Aib. 11. 44. 18 Muq. 1 Pat. 1. 6. 19 Muq. Ya‘q. 3. 17, 18. 20 Muq. Aiy. 4. 3, 4. Dekho Yas‘. 35. 3. 21 Amsál 4. 26, 27. 22 Ya‘q. 5. 16. Muq. Gal. 6. 1. 23 Dekho Rom. 14. 19. 24 1 Thiss. 4. 7. 25 Mat. 5. 8. Muq. 2 Kur. 7. 1 aur If. 5. 5 aur Muk. 21. 27 aur 22. 4. 26 Báb 4. 1. 2 Kur. 6. 1 aur Gal. 5. 4. 27 Ist. 29. 18. A‘mál 8. 23. 28 Báb 13. 4. 29 Paid. 25. 33. 30 Paid. 27. 34, 36, 38. 31 Khur. 19. 18 aur 20. 18. Ist. 4. 11 aur 5. 22. Muq. 2 Kur. 3. 9.

nahín áe, jis ká chhúná mumkin thá, aur wuh ág se jaltá thá, aur us par kálí ghaṭá, aur táríkí, aur túfán, 19 aur [32]narsinge ká shor, aur kalám karnewále kí [33]aisí áwáz thí, jis ke sunnewálon ne darkhwást kí, ki ham se âur kalám na kiyá jáe: 20 kyúnki wuh is hukm kí bardásht na kar sake, ki [a]Agar koí jánwar bhí us pahár ko chhúe, to sangsár kiyá jáe; 21 aur [34]wuh nazzára aisá darauná thá, ki Músá ne kahá; Main niháyat dartá aur kánptá hún. 22 Balki tum [35]Siyyon ke pahár, aur zinda Khudá ke shahr, ya'ní [36]ásmání Yarúshalem ke pás, aur [37]lákhon firishton, 23 aur un [38]pahlauton kí 'ámm jamá'at, ya'ní kalísiyá, [39]jin ke nám ásmán par likhe hain, aur [40]sab ke munsif Khudá, aur kámil kiye húe rástbázon kí rúhon, 24 aur [41]naye 'ahd ke darmiyání Yisú', aur [42]chhirkáo ke us khún ke pás áe ho, [43]jo Hábíl ke khún kí nisbat bihtar báten kahtá hai. 25 Khabardár, us kahnewále ká inkár na karná, kyúnki [44]jab wuh log zamín par hidáyat karnewále ká inkár karke na bach sake, to ham ásmán par ke hidáyat karnewále se munh morkar kyúnkar bach sakenge? 26 [45]Us kí áwáz ne us waqt to zamín ko hilá diyá: magar ab us ne yih wa'da kiyá hai, ki [b]Ek bár phir main faqat zamín hí ko nahín, balki ásmán ko bhí hilá dúngá. 27 Aur yih 'ibárat, ki [46]Ek bár phir, is bát ko záhir kartí hai, ki jo chízen hilá dí játí hain makhlúq hone ke bá'is ṭal jáengí, táki behilí chízen qáim rahen. 28 Pas ham [47]wuh bádsháhat pákar jo hilne kí nahín, [48]us fazl ko háth se na den[c], jis ke sabab se pasandída taur par Khudá kí 'ibádat [49]khudátarsí aur khauf ke sáth karen. 29 Kyúnki [d][50]hamárá Khudá khák kar denewálí ág hai.

Chand Masíhí nekíon kí hidáyat.

13 1 [1]Birádarána mahabbat qáim rahe. 2 [2]Musáfir-parwarí se gáfil na raho: kyúnki isí kí wajh se [3]ba'z ne bekhabarí men firishton kí mihmándárí kí hai. 3 [4]Qaidíon ko is tarah yád rakkho, ki goyá tum un ke sáth qaid ho; aur jin ke sáth badsulúkí kí játí hai, un ko bhí yih samajhkar yád rakkho, ki ham bhí jism rakhte hain. 4 [5]Byáh karná sab men 'izzat kí bát samjhí jáe, aur bistar bedág rahe; [6]is liye ki Khudá harámkáron aur záníon kí 'adálat karegá. 5 [7]Rupaye kí mahabbat se khálí raho; aur [8]jo tumháre pás hai, usí par qaná'at karo; kyúnki us ne khud kahá hai, ki [e][9]Main tujh se hargiz dastbardár na húngá, aur kabhí tujhe na chhorúngá. 6 Is wáste ham dilerí ke sáth kahte hain, ki

[f][10]Khudáwand merá madadgár hai; [11]main khauf na karúngá:
Insán merá kyá karegá?

[32] Khur. 19. 16, 19.
[33] Khur. 20. 19. Ist. 5. 5 aur 18. 16.
[34] Muq. Khur. 19. 16 aur Ist. 9. 19.
[35] Muk. 14. 1.
[36] Dekho Gal. 4. 26.
[37] Yahúdáh 14.
[38] Báb 2. 12. Muq. Khur. 4. 22.
[39] Lúq. 10. 20.
[40] Paid. 18. 25. Zab. 58. 11, wag:
[41] Báb 8. 6 aur 9. 15.
[42] Dekho báb 10. 22.
[43] Báb 11. 4. Paid. 4. 10.
[44] Dekho báb 2. 3.
[45] Khur. 19. 18.
[46] Dekho Zab. 102. 26.
[47] Dán. 2. 44
[48] Báb 13. 15.
[49] Báb 5. 7.
[50] Dekho 2 Thiss. 1. 7.
[1] Rom. 12. 10. 1 Thiss. 4. 9. 1 Pat. 3. 8. 2 Pat. 1. 7. Muq. 1 Pat. 1. 22 aur 2. 17 aur 1 Yúh. 3. 10 aur 4. 7, 20, 21.
[2] Dekho Mat. 25. 35 aur 1 Pat. 4. 9.
[3] Paid. 18. 3 aur 19. 2.
[4] Báb 10. 34. Mat. 25. 36.
[5] 1 Kur. 7. 38. Muq. 1 Tim. 4. 3.
[6] Dekho 1 Kur. 6. 9.
[7] 1 Tím. 3. 3.
[8] 1 Tím. 6. 7, 8. Muq. Fil. 4. 11. Dekho Mat. 6. 25.
[9] Muq. Zab. 37. 25 aur 2 Kur. 4. 9.
[10] Muq. Zab. 27. 1.
[11] Zab. 56. 4, 11.

a Khurúj 19. 12, 13. b Haggai 2. 6.
c Yá *aisá ihsán máneu.* d Istisná 4. 24. e Yahoshú' 1. 5. f Zabúr 118. 6.

Peshwáon kí yádgárí, aur tábi'dárí karne ke bayán men.

7 [12]Jo tumháre peshwá the, aur jinhon ne tumhen Khudá ká kalám sunáyá, unhen yád rakkho; aur un kí zindagí ke anjám par gaur karke [13]un jaise ímándár ho jáo. 8 Yisú' Masíh kal, aur áj, balki abad tak [14]yaksán hai. 9 [15]Mukhtalif aur begání ta'límon ke sabab se bhatakte na phiro: kyúnki fazl se dil ká mazbút rahná bihtar hai; [16]na un khurákon se, jin ke isti'mál karnewálon ne kuchh fáida na utháyá. 10 Hamárí ek aisí qurbángáh hai, [17]jis men se khaime kí khidmat karnewálon ko kháne ká ikhtiyár nahín. 11 Kyúnki [18]jin jánwaron ká khún sardár-káhin pák makán men gunáh ke kaffáre ke wáste le játá hai, un ke jism [19]khaimagáh ke báhar jaláe játe hain. 12 Isí liye Yisú' ne bhí, ummat ko khud [20]apne khún se pák karne ke liye, [21]darwáze ke báhar [22]dukh utháyá. 13 Pas áo, [23]us kí zillat ko apne úpar liye húe[a] khaimagáh se báhar us ke pás chalen. 14 Kyúnki [24]yahán hamárá koí qáim rahnewálá shahr nahín; balki ham ánewále shahr kí talásh men hain. 15 Pas ham [25]us ke wasíle se [26]hamd kí qurbání, ya'ní un [27]honthon ká phal, jo us ke nám ká iqrár karte hain, Khudá ke liye har waqt charháyá karen. 16 Aur bhalái aur [28]sakháwat karní na bhúlo, is liye ki [29]Khudá aisí qurbánion se khush hotá hai. 17 [30]Apne peshwáon ke farmánbardár aur tábi' raho, [31]kyúnki wuh tumhárí rúhon ke fáide ke liye un kí tarah jágte rahte hain, jinhen [32]hisáb dená paregá; [33]táki wuh khushí se yih kám karen, na ranj se: kyúnki is súrat men tumhen kuchh fáida nahín. 18 [34]Hamáre wáste du'á karo; kyúnki hamen yaqín hai, ki hamárá dil[b] sáf hai, aur ham har bát men nekí ke sáth zindágí guzární cháhte hain. 19 Main tumhen yih kám karne kí is liye âur bhí nasíhat kartá hún, [35]ki main jald tumháre pás phir áne páún.

Du'á aur salám.

20 Ab [36]Khudá itmínán ká chashma[c], [37]jo [38]bheron ke bare charwáhe, ya'ní hamáre Khudáwand Yisú' ko, [39]abadí 'ahd ke khún ke bá'is murdon men se zinda karke uthá láyá; 21 [40]tum ko har nek bát men kámil kare, táki tum us kí marzí púrí karo, [41]aur jo kuchh us ke nazdík pasandída hai Yisú' Masíh ke wasíle se ham men paidá kare; [42]jis kí tamjíd abadu'l ábád hotí rahe. Ámín.

22 Ai bháiyo, main tum se iltimás kartá hún, ki is nasíhat ke kalám kí bardásht karo; kyúnki [43]main ne tumhen mukhtasar taur par likhá hai. 23 Tum ko wázih ho, ki [44]hamárá bháí Tímuthiyus rihá ho gayá hai: agar wuh jald á gayá, to main us ke sáth tum se milúngá.

24 [45]Apne sab peshwáon aur sáre muqaddason se salám kaho. Itáliyawále tumhen salám kahte hain.

25 [46]Tum sab par fazl hotá rahe. Ámín[d].

a Yá *us ke liye la'n ta'n uthákar.*

b Yá *kánshans.* c Yún. *itmínán ká Khudá.* d N. *Ámín* na dárad.

[12] Áyát 17, 24.
[13] Muq. bab 6. 12.
[14] Báb 1. 12. Yuh. 8. 58. Muk. 1. 4, 8. Muq. 2 Kur. 1. 19.
[15] Yahúdáh 12. Dekho If. 4. 14.
[16] Dekho Kul. 2. 16.
[17] Muq. 1 Kur. 9. 13 aur 10. 18.
[18] Dekho Khur. 29. 14.
[19] Áyat 13. Muk. 20. 9.
[20] Báb 9. 12.
[21] Muq. Muk. 14. 20.
[22] Mat. 21. 39 aur 27. 32. Yúh. 19. 17, 20. Muq. A'mál 7. 58.
[23] Báb 11. 26 (hásh: ke liye). 1 Pat. 4. 14.
[24] Muq. bab 11 10, 16 aur 12. 28 aur Mik. 2. 10. Dekho If. 2. 19.
[25] If. 5. 20.
[26] Ahb. 7. 12. Zab. 107. 22 aur 116. 17.
[27] Yas'. 57. 19. Hús. 14. 2. Muq. Zab. 119. 108.
[28] Rom. 12. 13.
[29] Mik. 6. 7, 8. Fil. 4. 18.
[30] Áyát 7, 24.
[31] Dekho Hiz. 3. 17.
[32] Yarm. 13. 20. Hiz. 34. 10.
[33] Muq A'mál 20. 24, 31.
[34] 1 Thiss. 5. 25. 2 Thiss. 3. 1.
[35] Muq. Filemon 22.
[36] Dekho Rom. 15. 33.
[37] Dekho A'mál 2. 24.
[38] Yas'. 63. 11. Dekho Yuh. 10. 11.
[39] Báb 10. 29. Zak. 9. 11. Muq. Yas'. 54. 10.
[40] 2 Thiss. 2. 17. 1 Pat. 5. 10.
[41] Báb 10. 36. Muq. Fil. 2. 13.
[42] Dekho Rom. 11. 36.
[43] Muq. 1 Pat. 5. 12.
[44] Dekho 1 Thiss. 3. 2.
[45] Áyát 7, 17.
[46] Dekho Kul. 4. 18.

YA'QÚB KÁ 'ÁMM KHATT

Salám.

I [1] Khudá ke aur Khudáwand [1]Yisú' Masíh ke bande [2]Ya'qúb kí taraf se, [3]un bárah qabílon ko [4]jo jábajá rahte hain, salám pahunche.

Ázmáishon ke bardásht karne, aur un se fáida uṭháne ke báre men.

[2] Ai mere bháiyo, jab tum [5]tarah tarah kí ázmáishon men paro, [3] to is ko yih jánkar [6]kamál khushí kí bát samajhná, ki [7]tumháre ímán kí ázmáish [8]sabr paidá kartí hai. [4] Aur sabr ko apná púrá kám karne do, táki tum [9]púre aur kámil ho jáo, aur tum men kisí bát kí kamí na rahe. [5] Lekin [10]agar tum men se kisí men hikmat kí kamí ho, to [11]Khudá se mánge, [12]jo bagair malámat kiye sab ko faiyází ke sáth detá hai; us ko dí jáegí. [6] Magar [13]ímán se mánge, aur [14]kuchh shakk na kare; kyúnki shakk karnewálá [15]samundar kí lahr kí mánind hotá hai, jo hawá se bahtí aur uchhaltí hai. [7] Aisá ádmí yih na samjhe, ki mujhe Khudáwand se kuchh milegá; [8] wuh shakhs [16]dodila hai, aur apní sárí báton[a] men [17]beqiyám.

[9] Adná bháí apne á'lá martabe par fakhr kare; [10] aur [18]daulatmand apní adná hálat par: is liye ki [19]ghás ke phúl kí tarah játá rahegá. [11] Kyúnki súraj nikalte hí sakht dhúp partí, aur [20]ghás ko sukhá detí hai, aur us ká phúl gir játá hai, aur us kí khúbsúratí játí rahtí hai; isí tarah daulatmand bhí apní ráh par chalte chalte khák men mil jáegá[b].

[12] [21]Mubárak wuh shakhs hai, jo ázmáish kí bardásht kartá hai: kyúnki jab maqbúl ṭhahrá, to [22]zindagí ká wuh táj hásil karegá, [23]jis ká Khudáwand ne apne mahabbat karnewálon se wa'da kiyá hai. [13] Jab koí ázmáyá jáe, to yih na kahe, ki merí ázmáish Khudá kí taraf se hotí hai; kyúnki na to Khudá badí se ázmáyá já saktá hai, aur na wuh kisí ko ázmátá hai: [14] hán, har shakhs apní hí khwáhishon men khinchkar aur phanskar ázmáyá játá hai. [15] Phir khwáhish [24]hámila hokar gunáh ko jantí hai; aur [25]gunáh jab barh chuká to maut paidá kartá hai. [16] Ai mere piyáre bháiyo, fareb na kháná. [17] [26]Har achchhí bakhshish, aur har kámil in'ám úpar se hai, aur [27]núron ke Báp kí taraf se miltá[c] hai, [28]jis men na koí tabdílí ho saktí hai, aur na gardish ke sabab us par sáya partá hai.

a Yá *apne sáre chál chalan.*

b Yún. *murjhá jáegá.*

c Yún. *utartá.*

[1] Rom. 1. 1. 2 Pat. 1. 1. Yahúdáh 1.
[2] Dekho A'mál 12. 17.
[3] Lúq. 22. 30. A'mál 26. 7.
[4] 1 Pat. 1. 1. Muq. A'mál 2. 9—11. Dekho Yúh. 7. 35.
[5] 1 Pat. 1. 6.
[6] Dekho Mat. 5. 12.
[7] 1 Pat. 1. 7 (hásh:).
[8] Rom. 5. 3. Muq. báb 5. 11 aur 'Ibr. 10. 36 aur 2 Pat. 1. 6.
[9] 1 Thiss. 5. 23. Dekho Mat. 5. 48.
[10] 1 Sal. 3. 9—12. Amsál 2. 3—6.
[11] Dekho Mat. 7. 7.
[12] Amsál 28. 5.
[13] Mar. 11. 24.
[14] Mat. 21. 21.
[15] Muq. Yas'. 57. 20 aur If. 4. 14.
[16] Báb 4. 8.
[17] Muq. 2 Pat. 2. 14 aur 3. 16.
[18] Yarm. 9. 23.
[19] Muq. Zab. 102. 4, 11 aur 1 Kur. 7. 31 aur 1 Pat. 1. 24.
[20] Yas'. 40. 7.
[21] Báb 5. 11. Mat. 10. 22. 1 Pat. 3. 14. Muq. Dán. 12. 12.
[22] Muk. 2. 10 aur 3. 11. Muq. 1 Kur. 9. 25 aur 2 Tim. 4. 8 aur 1 Pat. 5. 4.
[23] Báb 2. 5.
[24] Aiy. 15. 35. Zab. 7. 14. Yas'. 59. 4.
[25] Rom. 5. 12 aur 6. 23.
[26] Zab. 85. 12. Yúh. 3. 27. 1 Kur. 4. 7.
[27] 1 Yúh. 1. 5.
[28] Mal. 3. 6.

18 [29] Us ne apní marzí se hamen kalám i haqq ke wasíle se [30] paidá kiyá, [31] táki us kí makhlúqát men se ham ek tarah ke [32] pahle phal hon.

Khudá ke kalám par 'amal karne ke báre men.

19 Ai mere piyáre bháiyo, [33] yih bát tum jánte ho. Pas har ádmí [34] sunne men tez, aur [35] bolne men dhírá, aur [36] gusse men dhímá ho; 20 kyúnki insán ká gussa Khudá kí rástbází ká kám nahín kartá. 21 Is liye [37] sárí najásat, aur badí ke fuzle ko dúr karke, us kalám ko [38] halímí se qabúl kar lo, jo dil men boyá gayá, aur [39] tumhárí rúhon ko naját de saktá hai. 22 Lekin [40] kalám par 'amal karnewále bano, na mahz sunnewále jo apne áp ko dhoká dete hain. 23 Kyúnki jo koí kalám ká sunnewálá ho, aur us par 'amal karnewálá na ho, wuh us shakhs kí mánind hai, jo apní qudratí súrat áíne men dekhtá hai: 24 is liye ki wuh apne áp ko dekhkar chalá játá, aur fauran bhúl játá hai ki main kaisá thá. 25 Lekin jo shakhs [41] ázádí kí kámil sharí'at par gaur se nazar kartá rahtá hai, [42] wuh apne kám men is liye barakat páegá, ki sunkar bhúltá nahín, balki 'amal kartá hai. 26 Agar koí apne áp ko díndár samjhe, [43] aur apní zabán ko lagám na de, balki apne dil ko dhoká de, to us kí díndárí bátil hai. 27 Hamáre Khudá aur Báp ke nazdík khális aur be'aib díndárí yih hai, ki [44] yatímon aur bewa 'auraton kí musíbat ke waqt un kí [45] khabar len, aur [46] apne áp ko dunyá se [47] bedág rakkhen.

Masíhí mahabbat betarafdár honí cháhiye.

2 1 Ai mere bháiyo, hamáre Khudáwand [1] Zu'ljalál Yisú' Masíh ká ímán tum men [2] tarafdárí ke sáth na ho. 2 Kyúnki agar ek shakhs to sone kí angúthí aur 'umda poshák pahine húe tumhárí jamá'at men áe, aur ek garíb ádmí maile kuchaile kapre pahine húe áe; 3 aur tum us 'umda poshákwále ká liház karke kaho, ki Tú yahán achchhí jagah baith; aur [3] us garíb shakhs se kaho, ki Tú wahán khará rah, yá mere pánwon kí chaukí ke pás baith; 4 to kyá tum ne ápas men tarafdárí na kí, aur [4] badníyat munsif na bane? 5 Ai mere piyáre bháiyo, suno; kyá [5] Khudá ne is jahán ke garíbon ko [6] ímán men daulatmand, aur us [7] bádsháhat ká wáris hone ke liye barguzída nahín kiyá, [8] jis ká us ne apne mahabbat karnewálon se wa'da kiyá hai? 6 Lekin tum ne garíb ádmí kí [9] be'izzatí kí. Kyá daulatmand tum par zulm nahín karte, aur wuhí [10] tumhen 'adálaton men ghasítkar nahín le játe? 7 Kyá wuh us buzurg [11] nám par kufr nahín bakte, jis se tum námzad ho? 8 Táham, agar tum is nawishte ke mutábiq, ki [a] Apne parausí se apní mánind mahabbat rakh, us

[29] Yúh. 1. 13.
[30] Muq. Gal. 4. 19 aur 1 Pat 1. 3, 23.
[31] Muq. If. 1. 12.
[32] Yarm. 2. 3 Muk. 14. 4. Muq. Rom. 8. 19—23.
[33] 1 Yúh. 2. 21.
[34] Muq. Wá'iz 5. 1, 2.
[35] Amsál 10. 19 aur 17. 27.
[36] Dekho Amsál 14. 29.
[37] Kul. 3. 8. 1 Pat. 2. 1, wag:
[38] Báb 3. 13.
[39] 1 Kur. 15. 2. If. 1. 13.
[40] Rom. 2. 13. Muq. báb 2. 14—20 aur Mat. 7. 21, 24—27 aur Lúq. 8. 21 aur Yúh. 13. 17.
[41] Báb 2. 12. Muq. Gal. 2. 4 aur 5. 1, 13 aur 1 Pat. 2. 16 aur 2 Pat. 2. 19. Dekho Yúh. 8. 32.
[42] Zab. 1. 1, 2. Lúq. 11. 28.
[43] Báb 3. 2, 3. Zab. 39. 1. Muq. báb 3. 6 aur Zab. 34. 13 aur 141. 3.
[44] Aiy. 31. 17, 18. Yas'. 1. 17, 23.
[45] Mat. 25. 36
[46] 1 Tím. 5. 22. 1 Yúh. 5. 18.
[47] 2 Pat. 2. 14.
[1] A'mál 7. 2. 1 Kur. 2. 8.
[2] Áyat 9. Ahb. 19. 15. Ist. 1. 17 aur 16. 19. Amsál 24. 23. Rom. 2. 11. If. 6. 9. 1 Pat. 1. 17, wag:
[3] Muq. Amsál 18. 23.
[4] Yúh. 7. 24.
[5] 1 Kur. 1. 27, 28. Muq. Aiy. 34. 19.
[6] 2 Kur. 8. 9. Muk. 2. 9. Dekho Lúq. 12. 21.
[7] Mat. 5. 3. Lúq. 6. 20 aur 12. 32.
[8] Dekho báb 1. 12.
[9] Muq. 1 Kur. 11. 22.
[10] A'mál 8. 3; 16. 19; 17. 6 aur 18. 12. Muq. báb 5. 6.
[11] Muq. Yas'. 63. 19 aur 65. 1 aur 'Ámús 9. 12 aur A'mál 15. 17.

a Ahbár 19. 18.

bádsháhí sharí'at ko púrá karte ho, to achchhá karte ho: [9] lekin agar tum [12] tarafdárí karte ho, to gunáh karte ho; aur sharí'at tum ko qusúrwár [a] ṭhahrátí hai. [10] Kyúṉki jis ne sárí sharí'at par 'amal kiyá, aur ek hí bát meṉ khatá kí, [13] wuh sárí bátoṉ meṉ qusúrwár ṭhahrá. [11] Is liye ki jis ne yih kahá, ki [b] Ziná na kar, usí ne yih bhí kahá, ki [b] Khún na kar. Pas agar tú ne ziná to na kiyá, magar khún kiyá, taubhí tú sharí'at ká 'udúl karnewálá ṭhahrá. [12] Tum un logoṉ kí tarah kalám bhí karo aur kám bhí karo, jin ká [14] ázádí kí sharí'at ke muwáfiq insáf hogá. [13] Kyúṉki [15] jis ne rahm nahíṉ kiyá, us ká insáf bagair rahm ke hogá. Rahm insáf par gálib átá [c] hai.

Ímán a'mál ke bagair bekár hai.

[14] Ai mere bháiyo, agar koí kahe, ki Maiṉ ímándár húṉ, [16] magar 'amal na kartá ho, to kyá fáida? Kyá aisá ímán use naját de saktá hai? [15] [17] Agar koí bhái yá bahin nangí ho, aur un ko rozána roṭí kí kamí ho, [16] [18] aur tum meṉ se koí un se kahe, ki Salámatí ke sáth jáo, garm aur ser raho; magar jo chízeṉ tan ke liye darkár haiṉ, wuh unheṉ na de, to kyá fáida? [17] Isí tarah ímán bhí, agar us ke sáth a'mál na hoṉ, to apní zát se murda hai. [18] Balki koí kah saktá hai, ki Tú to ímándár hai, aur maiṉ 'amal karnewálá húṉ: tú apná ímán [19] bagair a'mál ke to mujhe dikhá; aur maiṉ apná ímán [20] a'mál se tujhe dikháúṉgá. [19] [21] Tú is bát par ímán rakhtá hai, ki Khudá ek hí hai; khair, achchhá kartá hai: [22] shayátín bhí ímán rakhte, aur thartharáte haiṉ. [20] Magar ai nikamme ádmí, kyá tú yih bhí nahíṉ jántá [d], ki ímán bagair a'mál ke bekár hai? [21] [23] Jab hamáre báp Ibráhím ne apne beṭe Izháq ko qurbángáh par qurbán kiyá, to kyá wuh a'mál se rástbáz na ṭhahrá? [22] Pas tú ne dekh liyá ki [24] ímán ne us ke a'mál ke sáth milkar asar kiyá, aur [25] a'mál se ímán kámil húá; [23] aur yih nawishta púrá húá, ki [e] [26] Ibráhím Khudá par ímán láyá [f], aur yih us ke liye rástbází giná gayá, aur wuh [27] Khudá ká dost [g] kahláyá. [24] Pas tum ne dekh liyá, ki insán sirf ímán hí se nahíṉ, balki a'mál se rástbáz ṭhahrtá hai. [25] Isí tarah [28] Ráháb fáhisha bhí, [29] jab us ne qásidoṉ ko apne ghar meṉ utárá, aur dúsrí ráh se rukhsat kiyá, to kyá a'mál se rástbáz na ṭhahrí? [26] Garaz, jaise badan bagair rúh ke murda hai, waise hí ímán bhí bagair a'mál ke murda hai.

Zabán ko lagám dene ke báre meṉ.

3 [1] Ai mere bháiyo, [1] tum meṉ se bahut se ustád na baneṉ, kyúṉki jánte ho, ki ham jo ustád haiṉ ziyáda

[12] Áyat 1.
[13] Mat. 5. 19. Gal. 3. 10.
[14] Dekho báb 1. 25.
[15] Aiy. 22. 6—11. Zab. 18. 25, 26. Amsál 21. 13. Hiz. 25. 11—14. Mat. 6. 15 aur 18. 32—35. Lúq. 6. 38.
[16] Muq. báb 1. 22.
[17] Muq. Aiy. 31. 19, 20. Dekho Lúq. 3. 11.
[18] 1 Yúh. 3. 17, 18.
[19] Muq. Rom. 3. 28 aur 4. 6 aur 'Ibr. 11. 33.
[20] Mat. 7. 16, 17. Gal. 5. 6.
[21] Ist. 6. 4. Muq. Rom. 2. 17—25.
[22] Mat. 8. 29. Mar. 1. 24 aur 5. 7. Lúq. 4. 33, 34. A'mál 16. 17 aur 19. 15.
[23] Paid. 22. 9, 12, 16—18.
[24] 'Ibr. 11. 17.
[25] Dekho 1 Thiss. 1. 3.
[26] Rom. 4. 3. Gal. 3. 6.
[27] 2 Taw. 20. 7. Yas'. 41. 8.
[28] 'Ibr. 11. 31.
[29] Yash. 2. 1—22 aur 6. 23.
[1] Mat. 23. 8. Muq. Rom. 2. 20, 21 aur 1 Tím. 1. 7.

a Yá *'udúl karnewálá.*
b Khurúj 20. 14. 13.
c Yún. *insáf ke muqábale meṉ fakhr kartá.*
d Yún. *kyá tujhe yih jánná manzúr hai?*
e Paidáish 15. 6.
f Yá *Ibráhím ne Khudá ká yaqín kiyá.*
g Yá *khallílu'lláh.*

sazá páenge; 2 is liye ki [2]ham sab ke sab aksar khatá karte hain. [3]Kámil shakhs wuh hai, jo báton men khatá na kare; [4]wuh sáre badan ko bhí qábú men rakh[a] saktá hai. 3 Jab ham, apne qábú men karne ke liye, [5]ghoron ke munh men lagám de dete hain, to un ke sáre badan ko bhí ghumá sakte hain. 4 Dekho, jaház bhí, agarchi bare bare hote hain, aur tez hawáon se chaláe játe hain, táham ek niháyat chhotí sí patwár ke zari'e se mánjhí kí marzí ke muwáfiq ghumáe játe hain. 5 Isí tarah zabán bhí ek chhotá sá 'uzw hai, aur [6]barí shekhí mártí hai. Dekho thorí sí ág se kitne bare jangal men ág lag játí hai. 6 [7]Zabán bhí ek ág hai; zabán hamáre a'zá men sharárat ká ek 'álam hai, [8]aur sáre jism ko dág lagátí hai, aur dáira e dunyá[b] ko ág lagá detí hai, aur jahannam kí ág se jaltí rahtí hai. 7 Kyúnki har qism ke chaupáe[c], aur parand, aur kíre makaure, aur daryáí jánwar to insán ke qábú men á sakte hain, aur áe bhí hain: 8 magar zabán ko koí ádmí qábú men nahín kar saktá; wuh ek balá hai, jo kabhí ruktí hí nahín; [9]zahr i qátil se bharí húí hai. 9 Isí se ham Khudáwand aur Báp kí hamd karte hain; aur isí se ádmíon ko, [10]jo Khudá kí súrat par paidá húe hain, baddu'á dete hain. 10 Ek hí munh se mubárakbád aur baddu'á nikaltí hai. Ai mere bháiyo, aisá na honá cháhiye. 11 Kyá chashme ke ek hí munh se míthá aur khárí pání nikaltá hai? 12 Ai mere bháiyo, kyá anjír ke darakht men zaitún, aur angúr men anjír paidá ho sakte hain? Isí tarah khárí chashme[d] se míthá pání nahín nikal saktá.

Sachchí ásmání hikmat ke bayán men.

13 Tum men dáná aur samajhdár kaun hai? jo aisá ho, [11]wuh apne kámon ko nek chál chalan ke wasíle se us [12]hilm ke sáth záhir kare jo hikmat se paidá hotá hai. 14 Lekin agar tum apne dil men sakht [13]hasad aur tafriqe rakhte ho, to haqq ke khiláf na shekhí máro, na jhúth bolo. 15 [14]Yih hikmat wuh nahín, jo úpar se utartí hai, balki dunyawí, aur [15]nafsání, aur [16]shaitání hai. 16 Is liye ki jahán hasad aur tafriqa hotá hai, wahán fasád aur har tarah ká burá kám bhí hotá hai. 17 Magar [17]jo hikmat úpar se átí hai, awwal to wuh pák hotí hai, phir [18]milansár, halím, aur tarbiyatpizír, [19]rahm aur achchhe phalon se ladí húí, [20]betarafdár[e], aur [21]beriyá hotí hai. 18 Aur sulh karánewálon ke liye [22]rástbází ká phal [23]sulh ke sáth boyá játá hai.

Khudgarazí aur dunyawí níyat ke khiláf.

4 1 Tum men laráiyán aur jhagre kahán se á gaye? Kyá un khwáhishon[f] se nahín, [1]jo tumháre a'zá men fasád kartí hain? 2 Tum khwáhish

2 1 Sal. 8. 46. Amsál 20. 9. Wá'iz 7. 20. 1 Yúh. 1. 8.
3 Muq. Mat. 12. 37.
4 Dekho bab 1. 26.
5 Zab. 32. 9.
6 Muq. Zab. 12. 3, 4 aur 73. 8, 9
7 Zab. 120. 2-4. Amsál 16. 27.
8 Mat. 15. 18.
9 Zab. 140. 3. Wá'iz 10. 11. Rom. 3. 13.
10 Dekho Paid. 1. 26.
11 Báb 2. 18.
12 Báb 1. 21.
13 Áyat 16. A'mál 5. 17. Rom. 2. 8. 2 Kur. 12. 20. Gal. 5. 20. Fil. 1. 17 aur 2. 3. Muq. Rom. 13. 13.
14 Báb 1. 17.
15 Yahúdáh 19.
16 Muq. 1 Sal. 22. 22 aur 2 Thiss. 2. 9 10 aur 1 Tim. 4. 1 aur Muk. 2. 24.
17 Muq. 1 Kur. 2. 6, 7.
18 Muq. 'Ibr. 12. 11.
19 Muq. Lúq. 6. 36.
20 Báb 2. 4.
21 Rom. 12. 9.
22 Amsál 11. 18 Yas'. 32. 17. Hús. 10. 12. 'Ámús 6. 12. Fil. 1. 11.
23 Mat. 5. 9. Gal. 6. 7, 8.
1 Rom. 7. 23. 1 Pat. 2. 11.

a Yún. *lagám de.*
b Yún. *paidaish ke pahiye.*
c Yún. *jánwar.*
d Yún. *pání.*
e Yá *betaqaiyur.*
f Yún. *un lazzaton yá us 'aish o 'ishrat.*

karte ho, aur tumhen miltá nahín: khún aur hasad karte ho, aur kuchh hásil nahín kar sakte; tum jhagarte aur larte ho; tumhen is liye nahín miltá, ki mángte nahín; 3 tum mángte ho, aur páte nahín, is liye ki [2]burí níyat se mángte ho, táki apní 'aish o 'ishrat men kharch karo. 4 [3]Ai ziná karnewáliyo, kyá tumhen nahín ma'lúm, ki dunyá se dostí rakhní Khudá se dushmaní karní hai? [4]Pas jo koí dunyá ká dost banná cháhtá hai, wuh apne áp ko Khudá ká dushman banátá hai. 5 Kyá tum yih samajhte ho, ki kitáb i muqaddas befáida kahtí hai?[a] [5]Jis rúh ko us ne hamáre andar basáyá hai, kyá [6]wuh aisí árzú kartí hai, jis ká anjám hasad ho? 6 [7]Wuh to ziyáda taufíq bakhshtá hai. Isí liye yih áyá hai, ki [b][8]Khudá magrúron ká muqábala kartá hai, magar [7]firotanon ko taufíq bakhshtá hai. 7 Pas Khudá ke tábi' ho jáo; aur [9]Iblís ká muqábala karo, to wuh tum se bhág jáegá. 8 [10]Khudá ke nazdík jáo, to wuh tumháre nazdík áegá. Ai gunahgáro, [11]apne háthon ko sáf karo; aur [12]ai dodilo, [13]apne dilon ko pák karo. 9 [14]Afsos aur mátam karo, aur roo: tumhárí hansí mátam se, badal jáe, aur tumhárí khushí udásí se. 10 [15]Khudáwand ke sámne firotaní karo, wuh tumhen sarbaland karegá.

Badgoí, aur dunyawí shekhí, aur zulm ke khiláf nasíhaten.

11 Ai bháiyo, [16]ek dúsre kí badgoí na kare. Jo apne bháí kí badgoí kartá, yá [17]bháí par ilzám lagátá hai, wuh sharí'at kí badgoí kartá, aur sharí'at par ilzám lagátá hai; aur agar tú sharí'at par ilzám lagátá hai, to sharí'at par 'amal karnewálá nahín, balki us par hákim[c] thahrá. 12 [18]Sharí'at ká denewálá aur hákim to ek hí hai, jo bacháne aur [19]halák karne par qádir hai; [20]tú kaun hai, jo apne parausí par ilzám lagátá hai?

13 Tum jo yih kahte ho, ki [21]Ham áj yá kal fulán shahr men jákar wahán ek baras thahrenge, aur saudágarí karke nafa' uthánge; 14 aur yih jánte nahín ki kal kyá hogá; zará suno to. Tumhárí zindagí chíz hí kyá hai? [22]Bukhárát ká sá hál hai; abhí nazar áe, abhí [23]gáib ho gaye. 15 Bajáe is ke tumhen yih kahná cháhiye, ki [24]Agar Khudáwand cháhe, to ham zinda bhí rahenge, aur yih yá wuh kám bhí karenge. 16 Magar ab tum apní shekhíon par fakhr karte ho; [25]aisá sab fakhr burá hai. 17 [26]Pas jo koí bhaláí karní jántá hai, aur nahín kartá, us ke liye yih gunáh hai.

5 1 [1]Ai daulatmando, zará suno to; tum apní [2]musíbaton par jo ánewálí hain roo aur wáwailá karo. 2 [3]Tumhárá mál bigar gayá, aur [3]tumhárí poshákon ko kírá khá gayá. 3 Tumháre sone chándí ko zang lag gayá; aur wuh zang tum par gawáhí degá, aur ág kí tarah tumhárá gosht kháegá. [4]Tum

a Yá *kitáb i muqaddas men yih 'ibárat befáida dí hai, ki.* b Amsál 3. 34.

c Yá *ilzám lagánewálá.*

[2] Muq. 1 Yúh. 5. 14.
[3] Yas'. 54. 5. Yarm. 2. 2.
[4] Yúh. 15. 19. 1 Yúh. 2. 15. Muq. Mat. 6. 24.
[5] 1 Kur. 6. 19. 2 Kur. 6. 16.
[6] Muq. Yarm. 3. 14 aur Hús. 2. 19.
[7] Yas'. 54. 7, 8. Dekho Mat. 13. 12.
[8] 1 Pat. 5. 5. Muq. Aiy. 22. 29 aur Zab. 138. 6 aur Mat. 23. 12 aur 2 Kur. 7. 6, wag:
[9] 1 Pat. 5. 8, 9. Muq. If. 4. 27 aur 6. 11.
[10] 2 Taw. 15. 2. Nauhá 3. 57. Zak. 1. 3. Mal. 3. 7. Muq. Lúq. 15. 20.
[11] Yas'. 1. 16.
[12] Báb 1. 8.
[13] Yarm. 4. 14.
[14] Muq. Mat. 5. 4.
[15] Áyat 6. Yas'. 57. 15. Muq. Lúq. 1. 52. Dekho Mat. 23. 12.
[16] 2 Kur. 12. 20. 1 Pat. 2. 1. Muq. báb 5. 9.
[17] Dekho Mat. 7. 1.
[18] Yas'. 33. 22.
[19] Mat. 10. 28.
[20] Rom. 14. 4.
[21] Amsál 27. 1. Lúq. 12. 18—20.
[22] Zab. 102. 3. Muq. Aiy. 7. 7.
[23] A'mál 13. 41.
[24] Dekho A'mál 18. 21.
[25] Muq. 1 Kur. 5. 6.
[26] Muq. Lúq. 12. 47, 48 aur 2 Pat. 2. 21. Dekho Yúh. 9. 41.
[1] Lúq. 6. 24. Muq. Amsál 11. 28 aur 'Ámús 6. 1 aur 1 Tim. 6. 9.
[2] Rom. 3. 16.
[3] Aiy. 13. 28. Yas'. 50. 9. Mat. 6. 19, 20.
[4] Mat. 6. 19. Lúq. 12. 21. Rom. 2. 5.

ne [5]akhír zamáne men khazána jama' kiyá hai. 4 Dekho, [6]jin mazdúron ne tumháre khet káṭe, un kí wuh mazdúrí jo tum ne dagá karke rakh chhorí, chillátí hai, aur [7]fasl káṭnewálon kí faryád [8]Rabbu'l afwáj ke kánon tak pahunch gayí hai. 5 [9]Tum ne zamín par 'aish o 'ishrat kí, aur maze uṛáe; tum ne apne dilon ko [10]zabh ke din moṭá táza kiyá. 6 [11]Tum ne [12]rástbáz shakhs ko qusúrwár ṭhahráyá aur qatl kiyá; wuh tumhárá muqábala nahín kartá.

Tarah tarah kí nasíhaten.

7 Pas ai bháiyo, Khudáwand kí ámad tak sabr karo. Dekho, kisán zamín kí qímatí paidáwár ke intizár men [13]pahle aur pichhle menh ke barasne tak sabr kartá rahtá hai. 8 Tum bhí sabr karo, aur [14]apne dilon ko mazbút rakkho; kyúnki Khudáwand kí ámad [15]qaríb hai. 9 Ai bháiyo, ek dúsre kí shikáyat na karo, [16]táki tum sazá na páo: dekho, [17]munsif [18]darwáze par khaṛá hai. 10 Ai bháiyo, [19]jin nabíon ne Khudáwand ke nám se kalám kiyá, un ko dukh uṭháne, aur sabr karne ká namúna samjho. 11 Dekho, sabr karnewálon ko ham mubárak kahte hain: tum ne [20]Aiyúb ke sabr ká hál to suná hí hai, aur [21]Khudáwand kí taraf se jo is ká anjám húá, use bhí ma'lúm kar liyá, jis se [22]Khudáwand ká bahut tars aur rahm záhir hotá hai.

12 Magar ai mere bháiyo, sab se baṛhkar yih hai, ki [23]qasam na kháo; na ásmán kí, na zamín kí, na kisí âur chíz kí, balki hán kí jagah hán karo, aur nahín kí jagah nahín, táki sazá ke láiq na ṭhahro.

13 Agar tum men koí musíbatzada ho, to du'á mánge. Agar khush ho, to [24]hamd ke gít gáe. 14 Agar tum men koí bímár ho, to kalísiyá ke buzurgon[a] ko buláe, aur [25]wuh Khudáwand ke nám se us ko tel malkar, us ke liye du'á mángen; 15 jo du'á ímán ke sáth hogí, us ke bá'is bímár bach jáegá, aur Khudáwand use uṭhá khaṛá karegá, aur [26]agar us ne gunáh kiye hon, to un kí bhí mu'áfí ho jáegí. 16 Pas [27]tum ápas men ek dúsre se apne apne gunáhon ká iqrár karo; aur ek dúsre ke liye du'á mángo, [28]táki shifá páo. [29]Rástbáz kí du'á ke asar se bahut kuchh ho saktá hai. 17 Eliyyáh [30]hamárá hamtabí'at insán thá; [31]us ne baṛe josh se du'á kí, ki menh na barse; chunánchi [32]sáṛhe tín baras tak zamín par menh na barsá. 18 [33]Phir us ne du'á kí, to ásmán se pání barsá, aur zamín men paidáwár húí.

19 Ai mere bháiyo, [34]agar tum men koí ráh i haqq se gumráh ho jáe, aur koí [35]us ko pher láe, 20 to wuh yih ján le[b], ki jo koí kisí gunahgár ko us kí gumráhí se pher láegá, [36]wuh ek ján[c] ko maut se bacháegá, aur [37]bahut se gunáhon par parda ḍálegá.

a Yá *prisbutiron.* b N. *to yih ján lo.* c N. *apní ján.*

[5] Muq. áyát 8, 9. [6] Aiy. 24. 10. Dekho Ahb. 19.13. [7] Ist. 24. 15. [8] Rom. 9. 29. [9] Muq. Aiy. 21. 13 aur Lúq. 16. 19 aur 1 Tim. 5. 6 aur 2 Pat. 2. 13 [10] Yarm. 12. 3. [11] Báb 4. 2. [12] Muq. A'mál 3. 14. [13] Dekho Ist. 11. 14. [14] 1 Thiss. 3. 13. [15] 1 Pat. 4. 7. Muq. Rom. 13. 11, 12 aur Fil. 4. 5 aur 'Ibr. 10. 25, 37. [16] Muq. Mat. 7. 1. [17] Muq. 1 Pat. 4. 5 aur Muk. 22. 12. [18] Mat. 24. 33 Mar. 13. 29. Muq. 1 Kur. 4. 5. [19] Mat. 5. 12 aur 23. 34. A'mál 7. 52. 'Ibr. 11. 32—38. [20] Aiy. 1. 21, 22 aur 2. 10. [21] Aiy. 42. 10, 12. [22] Khur. 34. 6.

[23] Mat. 5. 34 [24] Muq. Kul. 3. 16. [25] Mar. 6. 13. Muq. Mar. 16. 18. [26] Yas'. 33. 24. Mat. 9. 2. Mar. 2. 5. Lúq. 5. 20. [27] A'mál 19. 18. [28] 'Ibr. 12. 13. [29] Paid. 18. 23—32 aur 20. 17. Gin. 11. 2. 1 Sal. 13. 6 aur 17. 22. 2 Sal. 4. 33 aur 19. 15—20 aur 20. 2—5. Aiy. 42. 8. Amsál 15. 29. [30] A'mál 14. 15. [31] 1 Sal. 17. 1 aur 18. 1. [32] Lúq. 4. 25 [33] 1 Sal. 18. 42, 45. [34] Muq. Mat. 18. 15 aur Gal. 6. 1. [35] Zab. 51. 13. Dán. 12. 3. Mal. 2. 6. Muq. Lúq. 1. 16. [36] Rom. 11. 14. [37] 1 Pat. 4. 8. Muq. Naham. 4. 5 aur Zab. 32. 1 aur 85. 2 aur Amsál 10. 12.

PATRAS KÁ PAHLÁ ʻÁMM ḴHATT

Duʻá e ḵhair.

I [1] Patras kí taraf se, jo Yisúʻ Masíh ká rasúl hai, un musáfiron ke nám jo Puntus, Galatiya, Kappadukiya, Ásiya aur Bithuniya men [1] jábajá rahte hain, 2 aur [2] Ḵhudá Báp ke ʻilm i sábiq ke muwáfiq, Rúh ke [3] pák karne se, farmánbardár hone aur [4] Yisúʻ Masíh ká ḵhún chhirke jáne ke liye barguzída húe hain. [5] Fazl aur [6] itmínán tumhen ziyáda hásil hotá rahe.

Masíhí naját aur ummed ká shukríya.

3 [7] Hamáre Ḵhudáwand Yisúʻ Masíh ke Ḵhudá aur Báp kí hamd ho, jis ne [8] Yisúʻ Masíh ke murdon men se jí uṭhne ke báʻis [9] apní baṛí rahmat se [10] hamen zinda ummed ke liye naye sire se paidá kiyá, 4 táki [11] ek gairfání, aur bedág, aur [12] lázawál mírás ko hásil karen; 5 [13] wuh tumháre wáste, jo Ḵhudá kí qudrat se [14] ímán ke wasíle us naját ke liye, [15] jo áḵhirí waqt men záhir hone ko taiyár hai, hifázat kiye játe ho, ásmán par mahfúz hai. 6 Is ke sabab tum ḵhushí manáte ho, agarchi ab chand roz ke liye zarúrat kí wajh se, [16] tarah tarah kí ázmáishon ke sabab gamzada ho; 7 aur yih is liye hai, ki [17] tumhárá ázmáyá húá ímán[a], [18] jo [19] ág se ázmáe húe fání sone se bhí bahut hí beshqímat hai, [20] Yisúʻ Masíh ke zuhúr ke waqt taʻríf aur jalál aur ʻizzat ká báʻis ṭhahre: 8 [21] us se tum bedekhe mahabbat rakhte ho, aur [22] agarchi is waqt us ko nahín dekhte, táham us par ímán lákar aisí ḵhushí manáte ho, jo bayán se báhar aur jalál se bharí hai; 9 aur apne [23] ímán ká maqsad, yaʻní rúhon kí naját, hásil karte ho. 10 Isí naját kí bábat [24] un nabíon ne baṛí talásh aur tahqíq kí, jinhon ne us fazl ke báre men jo tum par hone ko thá, nubuwwat kí. 11 Unhon ne is bát kí tahqíq kí, ki [25] Masíh ká Rúh, jo un men thá, aur [26] peshtar se [27] Masíh ke dukhon kí, aur un ke baʻd ke jalál kí gawáhí detá thá, wuh [28] kaun se aur kaise waqt kí taraf ishára kartá thá. 12 [29] Un par yih záhir kiyá gayá, ki wuh [30] na apní, balki tumhárí ḵhidmat ke liye yih báten kahá karte the, jin kí ḵhabar ab tum ko un kí maʻrifat milí, jinhon ne [31] Rúhuʼl Quds ke wasíle jo ásmán par se bhejá gayá, tum ko ḵhushḵhabarí dí; aur [32] firishte bhí in báton par gaur se nazar karne ke mushtáq hain.

---

[1] Dekho Yaʻq. 1. 1.
[2] Aʻmál 2. 23. Muq. Rom. 8. 29 aur 11. 2.
[3] Dekho 1 Thiss. 4. 3.
[4] ʻIbr. 10. 22 aur 12. 24.
[5] 2 Pat. 1. 2.
[6] Dán. 4. 1. Yahúdáh 2.
[7] 2 Kur. 1. 3. If. 1. 3.
[8] Báb 3. 21. Muq. 1 Kur. 15. 20.
[9] Tit. 3. 5.
[10] Áyat 23.
[11] Rom. 8.17
[12] Muq. báb 5. 4.
[13] Muq. Kul. 1. 5 aur 2 Tím. 4. 8.
[14] If. 2. 8.
[15] Muq. báb 5. 10 aur Rom. 8. 18 aur 2 Kur. 4. 17 aur ʻIbr. 12. 11.
[16] Yaʻq. 1. 2. Muq. báb 4. 12.
[17] Yaʻq. 1. 3 (hásh: ke liye).
[18] Aiy. 23. 10. Zab. 66. 10. Amsál 17. 3. Yasʻ. 48. 10. Zak. 13. 9, wag:
[19] 1 Kur. 3. 13.
[20] Rom. 2. 7, 10. 1 Kur. 4. 5. Muq. 2 Thiss. 1. 7—12.
[21] Muq. 1 Yúh. 4. 20.
[22] Muq. ʻIbr. 11. 27. Dekho Yúh. 20. 29.
[23] Rom. 6. 22.
[24] 2 Pat. 1. 19. Muq. Dán. 8. 15 aur Mat. 13. 17 aur Lúq. 10. 24.
[25] Rom. 8. 9. Muq. 2 Pat. 1. 21. Dekho Aʻmál 16. 7.
[26] Dekho Mat. 26. 24.
[27] Yasʻ. 52. 13—53. 12. Lúq. 24. 26. Aʻmál 3. 18.
[28] Dán. 9. 24—26.
[29] Dán. 12. 4, 9, 13.
[30] Muq. Mat. 13. 17 aur ʻIbr. 11. 39, 40.
[31] Aʻmál 2. 2—4.
[32] Muq. Dán. 8. 13 aur 12. 5—7 aur If. 3. 10.

a Yún. *tumháre ímán kí ázmáish.*

Masíhí ummed aur mahabbat kí nasíhat.

13 Is wáste [33]apní 'aql kí kamar bándhkar, aur [34]hoshyár hokar, us fazl kí kámil ummed rakkho, jo Yisú' Masíh ke zuhúr ke waqt tum par honewálá hai; 14 aur farmánbardár farzand hokar [35]apní jahálat ke zamáne kí [36]purání khwáhishon ke tábi' na bano[a]; 15 balki [37]jis tarah tumhárá bulánewálá pák hai, usí tarah tum bhí [38]apne sáre chál chalan men pák bano; 16 kyúnki likhá hai, ki [b]Pák ho, is liye ki main pák hún. 17 Aur jab ki tum [39]Báp kahkar us se du'á mángte[c] ho, jo [40]har ek ke kám ke muwáfiq [41]bagair tarafdárí ke insáf kartá hai, to apní musáfirat ká zamána [42]khauf ke sáth guzáro: 18 kyúnki tum jánte ho, ki tumhárá [43]nikammá chál chalan jo bápdádon se chalá átá thá, us se [44]tumhárí khalásí fání chízon, ya'ní sone chándí ke zarí'e se nahín húí; 19 balki ek [45]be'aib aur bedág [46]barre, ya'ní Masíh ke [47]beshqímat khún se; 20 [48]us ká 'ilm to biná e 'álam ke peshtar se thá, magar [49]zuhúr [50]akhír zamáne men tumhárí khátir húá, 21 ki [51]us ke wasíle se Khudá par ímán láe ho, [52]jis ne us ko murdon men se jiláyá, aur [53]jalál bakhshá, táki tumhárá ímán aur ummed Khudá par ho. 22 Chúnki tum ne haqq kí tábi'dárí se apne dilon ko pák kiyá hai, jis se [54]bháiyon kí beriyá mahabbat paidá húí, is liye [55]dil o ján se ápas men bahut mahabbat rakkho; 23 kyúnki tum [56]fání tukhm se nahín, balki gairfání se, Khudá ke kalám ke wasíle, [57]jo zinda aur qáim hai, naye sire se paidá húe ho. 24 Chunánchi

[d] [58]Har bashar ghás kí mánind hai,
Aur us kí sárí shán o shaukat ghás ke phúl kí mánind:
Ghás to súkh játí hai, aur phúl gir játá hai;
25 [59]Lekin Khudáwand ká kalám abad tak qáim rahegá.

Yih wuhí [60]khushkhabarí ká kalám hai, jo tumhen sunáyá gayá thá.

Masíhion ko Khudá kí haikal aur káhin banná cháhiye.

2 1 Pas [1]har tarah kí badkhwáhí, aur sáre fareb, aur riyákárí, aur hasad, aur har tarah kí badgoí ko dúr karke, 2 [2]nauzád bachchon kí mánind khális rúhání [3]dúdh ke mushtáq raho, táki us ke zarí'e se naját hásil karne ke liye barhte jáo; 3 agar tum ne [4]Khudáwand ke mihrbán hone ká maza chakkhá hai: 4 us ke, ya'ní [5]ádmíon ke radd kiye húe, par Khudá ke chune húe aur qímatí zinda patthar ke pás ákar, 5 [6]tum bhí zinda pattharon kí tarah [7]rúhání ghar bante játe ho, táki [8]káhinon ká muqaddas firqa bankar, [9]aisí rúhání qurbánián charháo, jo Yisú' Masíh ke wasíle se [10]Khudá ke nazdík maqbúl hotí hain. 6 Chunánchi

a Yún. *hamshakl na ho.* b Ahbár 11. 44. c Yún. *us ko pukarte.*

d Yasha'yáh 40. 6, 8.

33 Dekho Luq. 12. 35. 34 Báb 4. 7 aur 5. 8. 1 Thiss. 5. 6, 8. 2 Tim. 4. 5. 35 A'mal 17. 30. 36 Báb 4. 2, 3. Rom. 12. 2 (hash: ke liye). Tit. 3. 3. 37 1 Yúh. 3. 3. 2 Kur. 7. 1 aur 1 Thiss. 4. 7 aur 'Ibr. 12. 14. 38 Ya'q. 3. 13. 39 Yarm. 3. 19. Mal. 1. 6. 2 Kur. 6. 18. Muq. Mat. 6. 9. 40 Dekho Zab. 62. 12. 41 Dekho Ya'q. 2. 1. 42 Báb 3. 15. 2 Kur. 7. 1. Muq. Rom. 11. 20. 43 Dekho If. 4. 17. 44 Muq. Zab. 49. 8 aur 130. 8 aur 1 Kur. 6. 20 aur Tit. 2. 14 aur 2 Pat. 2. 1. 45 'Ibr. 9. 14. Muq. Khur. 12. 5. 46 Dekho Yúh. 1. 29. 47 Dekho A'mal 20. 28. 48 Muq. If. 3. 11 aur Muk. 13. 8. 49 Dekho Rom. 16. 26. 50 'Ibr. 1. 2. 51 Yúh. 12. 44. 52 Muq. Rom. 10. 9. Dekho A'mal 2. 24. 53 A'mál 3. 13. 'Ibr. 2. 9. Muq. Báb 3. 22. Dekho Yúh. 7. 39. 54 Rom. 12. 9. Dekho 'Ibr. 13. 1.

55 1 Tim. 1. 5. 56 Yúh. 1. 13. 57 'Ibr. 4. 12. 58 Ya'q. 1. 10, 11. 59 Muq. Mat. 24. 35. 60 Yas'. 40. 9

1 If. 4. 22, 25, 31. Kul. 3. 8. Ya'q. 1. 21, wagaira. 2 Dekho Mat. 18. 3. 3 1 Kur. 3. 2. 'Ibr. 5. 12, 13. 4 Zab. 34. 8. 'Ibr. 6. 5. 5 Áyát 6, 7. 6 If. 2. 20—22. Muq. 1 Kur. 3. 9. 7 'Ibr. 3. 4, 6. 8 Áyat 9. 9 Yas'. 56. 7. Mal. 1. 11. Rom. 12. 1. 'Ibr. 13. 15. 10 Rom. 15. 16. Fil. 4. 18.

kitáb i muqaddas men áyá hai, ki

[a] Dekho, main Siyyon men kone ke sire ká chuná húá aur qímatí patthar[b] rakhtá hún:
[11] Jo us par ímán láegá, hargiz sharminda na hogá.

7 Pas tum [12] ímán lánewálon ke liye to wuh qímatí hai[c]: magar ímán na lánewálon ke liye

[d] Jis patthar ko mi'máron ne radd kiyá,
Wuhí kone ke sire ká patthar ho gayá;

8 aur,

[e] [13] Thes lagne ká patthar, aur thokar kháne kí chatán húá;

kyúnki wuh náfarmán hokar kalám se thokar kháte hain: aur [14] isí ke liye muqarrar bhí húe the. 9 Lekin tum [15] ek barguzída nasl, [16] sháhí [17] káhinon ká firqa, [18] muqaddas qaum, aur [19] aisí ummat ho, jo Khudá kí kháss milkíyat hai, táki us kí khúbián záhir karo, jis ne tumhen [20] táríkí se [21] apní 'ajíb raushní men buláyá hai: 10 [22] pahle tum koí ummat na the, magar ab Khudá kí ummat ho: tum par rahmat na húí thí, magar ab tum par rahmat húí.

Gair-qaumon men har tarah kí nek chál chalne kí hidáyat.

11 Ai piyáro, main tumhárí minnat kartá hún, ki tum [23] apne áp ko pardesí aur musáfir jánkar un [24] jismání khwáhishon se parhez karo, [25] jo rúh se laráí rakhtí hain: 12 aur [26] gair-qaumon men apná chál chalan nek rakkho; táki jin báton men wuh tumhen badkár jánkar tumhárí badgoí karte hain, [27] tumháre nek kámon ko dekhke, unhí ke sabab [28] muláhize ke din Khudá kí baráí karen.

13 [29] Khudáwand kí khátir insán ke har ek intizám[f] ke tábi' raho: bádsháh ke, is liye ki wuh sab se buzurg hai; 14 aur hákimon ke, is liye ki wuh [30] badkáron kí sazá aur [31] nekokáron kí ta'ríf ke liye us ke bheje húe hain; 15 kyúnki Khudá kí yih marzí hai, ki [32] tum nekí karke nádán ádmíon kí jahálat kí báton ko band kar do: 16 aur [33] apne áp ko ázád jáno; magar is ázádí ko badí ká parda na banáo, balki [34] apne áp ko Khudá ká banda jáno. 17 [35] Sab kí 'izzat karo. [36] Birádarí se mahabbat rakkho. [37] Khudá se daro. Bádsháh kí 'izzat karo.

18 [38] Ai naukaro, bare khauf se apne málikon ke tábi' raho; na sirf nekon aur halímon hí ke, balki badmizájon ke bhí. 19 Kyúnki [39] agar koí Khudá ke khayál se, beinsáfí ke bá'is dukh uthákar, taklífon kí bardásht kare, to yih pasandída hai. 20 Is liye ki agar tum ne gunáh karke mukke kháe, aur sabr kiyá, to kaun sá fakhr hai? hán, [40] agar nekí karke dukh páte, aur sabr karte ho, to yih Khudá ke nazdík pasandída hai. 21 Aur [41] tum isí ke liye buláe gaye ho:

---

a Yasha'yáh 28. 16.
b N. *Siyyon men ek chuná húá patthar, ya'ní kone ká qímatí sira.*
c Yá *us se 'izzat hai.* d Zabúr 118. 22.
e Yasha'yáh 8. 14.

f Yún. *makhlúq.*

---

[11] Rom. 9. 33 aur 10. 11.
[12] Muq. 2 Kur. 2. 16.
[13] Rom. 9. 33.
[14] Muq. Rom. 9. 22 aur Yahúdáh 4.
[15] Ist. 10. 15. Yas'. 43. 20.
[16] Khur. 19. 6. Muk 1. 6 aur 5. 10.
[17] Yas'. 61. 6 aur 66. 21.
[18] Ist. 7. 6.
[19] Khur. 19. 5. Ist. 7. 6. Yas'. 43. 21. Mal. 3. 17. Tit. 2. 14, wag:
[20] Muq. Yas'. 42. 16. Dekho A'mál 26. 18.
[21] Zab 36. 9.
[22] Hús. 1. 6, 9, 10 aur 2. 23. Rom. 9. 25, 26 aur 10. 19.
[23] Dekho Ahb. 25. 23
[24] Rom. 13. 14. Gal. 5. 24.
[25] Ya'q. 4. 1.
[26] Muq. báb 3. 16 aur 2 Kur. 8. 21 aur Fil. 2. 15 aur Tit. 2. 8.
[27] Mat. 5. 16. 2 Kur. 9. 13. Gal. 1. 24.
[28] Yas'. 10. 3. Muq. Lúq. 19. 44.
[29] Rom. 13. 1. Tit. 3. 1.
[30] Rom. 13. 4.
[31] Rom. 13. 3.
[32] Áyat 12.
[33] Dekho Ya'q. 1. 25.
[34] Muq. Rom. 6. 22 aur 1 Kur. 7. 22.
[35] Rom. 12. 10 aur 13. 7.
[36] Dekho 'Ibr. 13. 1.
[37] Amsál 24. 21.
[38] If. 6. 5. Kul. 3. 22. 1 Tím. 6. 1. Tit. 2. 9.
[39] Báb 3. 14, 17. Muq. báb 4. 16.
[40] Báb 3. 17, 18 aur 4. 13, 16.
[41] Báb 3. 9. Dekho A'mál 14. 22.

[42] Dekho Mat. 11. 29.
[43] Yas'. 53. 9. Muq. 2 Kur. 5. 21 aur 'Ibr. 4. 15 aur 1 Yuh. 3. 5.
[44] Bab 3. 9. Yas'. 53. 7. 'Ibr. 12. 3.
[45] Lúq. 23. 46.
[46] Yas'. 53. 4, 11. Mat. 8. 17. 'Ibr. 9. 28.
[47] Rom. 6. 2. 11 aur 7. 4, 6. Kul. 2. 20 aur 3. 3.
[48] Rom. 6. 13.
[49] Yas'. 53. 5.
[50] Yas'. 53. 6. Muq. Zab. 119. 176 aur Hiz. 34. 6 aur Lúq. 15. 4.
[51] Dekho Yuh. 10. 11.
[1] Dekho Paid. 3. 16.
[2] Tit. 2. 5.
[3] 1 Kur. 7. 16.
[4] 1 Kur. 9. 19—22. Muq. Mat. 18. 15.
[5] 1 Tim. 2. 9. Muq. Yas'. 3. 18—23.
[6] Rom. 2. 29 aur 7. 22. 2 Kur. 4. 16. If. 3. 16.

[41] kyúnki Masíh bhí tumháre wáste dukh uthákar [42] tumhen ek namúna de gayá hai, táki us ke naqsh i qadam par chalo. 22 [43] Na us ne gunáh kiyá, aur na us ke munh se koí makr kí bát niklí: 23 [44] na wuh gáliyán khákar gálí detá thá; aur na dukh pákar kisí ko dhamkátá thá; balki [45] apne áp ko sachche insáf karnewále ke sipurd kartá thá: 24 [46] wuh áp hamáre gunáhon ko apne badan par liye húe salíb[a] par charh gayá, táki ham [47] gunáhon ke i'tibár se markar [48] rástbází ke i'tibár se jíen; aur [49] usí ke már kháne se tum ne shifá pái. 25 Kyúnki [50] pahle tum bheron kí tarah bhatakte phirte the; magar ab apní rúhon ke [51] Gallebán aur Nigahbán[b] ke pás phir á gaye ho.

3 [1] Ai bíwiyo, [1] tum bhí apne apne shauhar ke tábi' raho; 2 is liye ki agar ba'z un men se kalám ko na mánte hon, taubhí [2] tumháre pákíza chál chalan aur khauf ko dekhkar, begair kalám ke [3] apní apní bíwí ke chál chalan se [4] Khudá kí taraf khinch jáen[c]. 3 Aur tumhárá singár [5] záhirí na ho; ya'ní sir gúndhná, aur sone ke zewar, aur tarah tarah ke kapre pahinná; 4 balki [6] tumhárí bátiní aur poshída insáníyat, hilm aur mizáj kí gurbat kí gairfání áráish se árásta rahe; kyúnki Khudá ke nazdík is kí barí qadr hai. 5 Aur agle zamáne men bhí Khudá par ummed rakhnewálí muqaddas 'auraten apne áp ko isí tarah sanwártí, aur apne apne shauhar ke tábi' rahtí thín: 6 chunánchi Sáráh Ibráhím ke hukm men rahtí, aur [7] use khudáwand kahtí thí; tum bhí agar nekí karo, aur [8] kisí daráwe se na daro, to us kí betiyán húín.

7 [9] Ai shauharo, tum bhí bíwiyon ke sáth 'aqlmandí se basar karo, aur 'aurat ko názuk [10] zarf jánkar us kí 'izzat karo, aur yún samjho ki ham dono zindagí kí ni'mat ke wáris hain, táki tumhárí du'áen ruk na jáen.

Birádarána mahabbat aur Masíh kí pairawí kí nasíhaten.

8 Garaz, [11] sab ke sab yakdil aur hamdard raho; [12] birádarána mahabbat rakkho; [13] narmdil aur [14] firotan bano; 9 [15] badí ke 'iwaz badí na karo; aur gálí ke badle gálí na do; balki is ke bar'aks [16] barakat cháho; kyúnki [17] tum barakat ke wáris hone ke liye buláe gaye ho. 10 Chunánchi

[d] Jo koí zindagí se khush honá,
Aur achchhe din dekhná cháhe,
Wuh zabán ko badí se,
Aur honthon ko makr kí bát kahne se báz rakkhe:
11 Badí se kanára kare, aur nekí ko 'amal men láe;
Sulh ká tálib ho, aur us kí koshish men rahe.
12 Kyúnki Khudáwand kí nazar rástbázon kí taraf hai,

[7] Paid. 18. 12
[8] Amsál 3. 25
[9] If. 5. 25. Kul. 3. 19
[10] Dekho 1 Thiss. 4. 4.
[11] Dekho Rom. 12. 16.
[12] Dekho 'Ibr. 13. 1.
[13] If. 4. 32.
[14] Dekho If. 4. 2.
[15] Báb 2. 23. Dekho Rom. 12. 17.
[16] Lúq. 6. 28. Rom. 12. 14. Muq. 1 Kur. 4. 12.
[17] Báb 2. 21.

a Yún. *lakrí.* b Yá *Bishap.* c Yún. *chál chalan ke wasíle se nafa' ho jáen.*

d Zabúr 34. 12—16.

Aur us ke kán un kí du'á
par lage hain:
Magar badkár Khudáwand
kí nigáh men hain.
13 [18]Agar tum nekí karne men sargarm ho, to tum se badí karnewálá kaun hai? 14 Aur [19]agar rástbází kí khátir dukh saho bhí, to tum mubárak ho: [20]na un ke daráne se daro, aur [21]na ghabráo; 15 balki [22]Masíh ko Khudáwand jánkar apne dilon men muqaddas samjho, aur [23]jo koí tum se tumhárí ummed kí wajh daryáft kare, us ke jawáb dene ke liye har waqt musta'idd raho, magar [24]hilm aur [25]khauf ke sáth; 16 aur [26]níyat[a] bhí nek rakkho, táki [27]jin báton men tumhárí badgoí hotí hai, un hí men wuh log sharminda hon, jo tumháre Masíhí nek chál chalan par la'n ta'n karte hain. 17 Kyúnki agar Khudá kí yihí marzí ho, ki [28]tum nekí karne ke sabab dukh uṭháo, to yih badí karne ke sabab dukh uṭháne se bihtar hai. 18 Is liye ki [29]Masíh ne bhí, ya'ní rástbáz ne nárástoṉ ke liye, gunáhon ke bá'is [30]ek bár dukh uṭháyá[b], [31]táki ham ko[c] Khudá ke pás pahuncháe; wuh [32]jism ke i'tibár se to márá gayá, lekin [33]rúh ke i'tibár se zinda kiyá gayá; 19 isí men us ne jákar un qaidí rúhon men manádí kí, 20 jo us agle zamáne men náfarmán thín, [34]jab Khudá Núh ke waqt men tahammul karke ṭhahrá rahá thá, aur [35]wuh kishtí taiyár ho rahí thí, jis par sawár hokar thore se ádmí, ya'ní [36]áṭh jánen, pání ke wasíle se bachín: 21 aur usí pání ká mushábih bhí, ya'ní baptisma[d], [37]Yisú' Masíh ke jí uṭhne ke wasíle se, [38]ab tumhen bachátá hai; us se jism kí najásat ká dúr karná murád nahín, balki khális níyat[a] se Khudá ká tálib honá murád hai; 22 [39]wuh ásmán par jákar Khudá kí dahiní taraf baiṭhá hai; aur [40]firishte aur ikhtiyárát aur qudraten us ke tábi' kí gayí hain.

4 1 Pas jab ki [1]Masíh ne jism ke i'tibár se dukh uṭháyá, to [2]tum bhí aisá hí mizáj ikhtiyár karke hathyárband bano; kyúnki [3]jis ne jism ke i'tibár se dukh uṭháyá, us ne gunáh se farágat pái, 2 [4]táki áyanda ko [5]apní báqí jismání zindagí [6]ádmíon kí khwáhishon ke mutábiq na guzáre, balki [7]Khudá kí marzí ke mutábiq. 3 Is wáste ki [8]gair-qaumon kí marzí ke muwáfiq kám karne, aur shahwatparastí, burí khwáhishon, maikhwáríon, náchrang, nashebázíon, aur makrúh butparastíon men jis qadr ham ne pahle waqt guzárá, wuhí bahut hai: 4 is par wuh ta'ajjub karte hain, ki tum usí sakht [9]badchalní tak un ká sáth nahín dete, aur [10]la'n ta'n karte hain. 5 Unhen usí ko hisáb dená paregá, jo [11]zindon aur murdon ká insáf karne ko taiyár hai. 6 Kyúnki [12]murdon ko bhí khushkhabarí isí liye sunái gayí thí, ki jism ke liház se to ádmíon ke

[18] Muq. Amsál 16. 7.
[19] Báb 2. 19, 20 aur 4. 14, 16. Mat. 5. 10.
[20] Yas'. 8. 12, 13. Muq. áyat 6 aur Mat. 10. 28.
[21] Yúh. 14. 1, 27.
[22] Muq. Yas'. 29. 23 aur Mat. 6. 9.
[23] Muq. Kul. 4. 6.
[24] Muq. 2 Tim. 2. 25.
[25] Dekho báb 1. 17.
[26] 'Ibr. 13. 18 (hásh: ke liye hásh:).
[27] Báb 2. 12
[28] Báb 2. 20. Muq. báb 4. 15, 16.
[29] Báb 2. 21 aur 4. 1. Dekho Rom. 4. 25.
[30] 'Ibr. 9. 26, 28.
[31] Rom. 5. 2.
[32] Báb 4. 1. Kul. 1. 21. Muq. 2 Kur. 13. 4.
[33] Báb 4. 6.
[34] Paid. 6. 3, 5, 13, 14.
[35] 'Ibr. 11. 7.
[36] Paid. 7. 1, 7, 23 aur 8. 18. 2 Pat. 2. 5.
[37] Báb 1. 3.
[38] Mar. 16. 16. A'mál 16. 33. Rom. 6. 3—6. Tit. 3. 5.
[39] A'mál 2. 33, 34. Rom. 8. 34. If. 1. 20. Kul. 3. 1. 'Ibr. 1. 3.
[40] Rom. 8. 39. 1 Kur. 15. 24. If. 1. 21.
[1] Báb 3. 18.
[2] Muq. If. 6. 13.
[3] Rom. 6. 2, 7. Gal. 5. 24. Kul. 3. 3, 5.
[4] Rom. 6. 14 aur 14. 7. 2 Kur. 5. 15.
[5] Báb 1. 14.
[6] Tit. 2. 12. 1 Yúh. 2. 16.
[7] Rom. 6. 11.
[8] If. 4. 17—19. 1 Thiss. 4. 5. Muq. 1 Kur. 12. 2.
[9] Dekho If. 5. 12.
[10] Báb 2. 12 aur 3. 16.
[11] Muq. Ya'q. 5. 9. Dekho A'mál 10. 42.
[12] Báb 3. 19.

a Yá *kánshans.*
b N. *Masíh bhí, ya'ní rástbáz nárástoṉ ke liye . . . ek bár múá.*
c N. *tum ko.*
d Yá *istibág.*

mutábiq un ká insáf ho, lekin rúh ke liház se Khudá ke mutábiq zinda rahen.

7 [13]Sab chízon ká khátima jald honewálá hai; pas [14]hoshyár raho aur [15]du'á mángne ke liye taiyár. 8 Sab se barhkar yih hai, ki ápas men barí mahabbat rakkho, kyúnki [16]mahabbat bahut se gunáhon par parda dál detí hai. 9 Bagair burburáe [17]ápas men musáfirparwarí karo: 10 [18]jin ko jis jis qadr ni'mat milí hai, wuh use [19]Khudá kí mukhtalif ni'maton ke achchhe mukhtáron kí tarah ek dúsre kí khidmat men sarf karen; 11 agar koí kuchh kahe, to aisá kahe ki goyá [20]Khudá ká kalám hai[a]; agar koí khidmat kare, to [21]us táqat ke mutábiq kare, jo Khudá de; táki sab báton men Yisú' Masíh ke wasíle [22]Khudá ká jalál záhir ho: [23]jalál aur [24]saltanat abadu'l ábád usí kí hai. Ámín.

12 Ai piyáro, jo [25]musíbat kí ág tumhárí ázmáish ke liye tum men bharkí hai, yih samajhkar us se ta'ajjub na karo, ki yih ek anokhí bát ham par wáqi' húí hai: 13 balki [26]Masíh ke dukhon men jyún jyún sharík ho, khushí karo; táki [27]us ke jalál ke zuhúr ke waqt bhí niháyat khush o khurram ho. 14 [28]Agar [29]Masíh ke nám ke sabab tumhen malámat kí játí hai, to tum mubárak ho; kyúnki jalál ká Rúh, ya'ní Khudá ká Rúh, tum par sáya kartá hai. 15 [30]Tum men se koí shakhs khúní, yá chor, yá badkár, yá [31]âuron ke kám men dastandáz hokar dukh na páe: 16 lekin [30]agar [32]Masíhí hone ke bá'is koí shakhs dukh páe, to sharmáe nahín, balki [29]is nám ke sabab se Khudá kí baráí kare. 17 Kyúnki wuh waqt á pahunchá hai, ki [33]Khudá ke ghar se 'adálat shurú' ho, aur [34]jab ham hí se shurú' hogí, to un ká kyá anjám hogá, jo [35]Khudá kí khushkhabarí ko nahín mánte? 18 Aur [36]jab rástbáz hí mushkil se naját páegá, to bedín aur gunahgár ká kyá thikáná? 19 Pas jo Khudá kí marzí ke muwáfiq dukh páte hain, wuh nekí karke [37]apní jánon ko wafádár Kháliq ke sipurd karen.

Buzurgon aur jawánon ke faráiz. Firotaní aur hoshyárí kí nasíhat.

5 1 Tum men jo buzurg[b] hain, [1]main un kí tarah buzurg[b], aur [2]Masíh ke dukhon ká gawáh, aur záhir honewále jalál men sharík bhí hokar, un ko yih nasíhat kartá hún, 2 ki [3]Khudá ke us galle kí gallabání karo, jo tum men hai; [4]láchárí se nigahbání na karo[c], balki Khudá kí marzí ke muwáfiq khushí se; aur [5]nájáiz nafa' ke liye nahín, balki dilí shauq se; 3 aur jo log tumháre sipurd hain, [6]un par hukúmat na jatáo, balki [7]galle ke liye namúna bano; 4 aur jab [8]sardár Gallabán záhir hogá, to tum ko [9]jalál ká aisá sihrá milegá, [10]jo murjháne ká nahín. 5 Ai jawáno, tum bhí buzurgon ke tábi' raho. Balki sab ke sab [11]ek dúsre kí

a Yún. *ke kalime hain.*

b Yá *prisbutir.* c N. *láchárí se nahín.*

[13] Dekho Ya'q. 5. 8.
[14] Dekho báb 1. 13.
[15] Mat. 26. 41. Lúq. 21.36.
[16] Muq. 1 Kur. 13. 5, 6. Dekho Ya'q. 5. 20.
[17] 'Ibr. 13. 2. Muq. 1 Tim. 3. 2 aur Tit. 1. 8.
[18] Rom. 12. 6, 7. 1 Kur. 4. 7. Muq. Mat. 25. 15.
[19] 1 Kur. 4. 1, 2. Tit. 1. 7.
[20] A'mál 7. 38. Rom. 3. 2. 'Ibr. 5. 12.
[21] Rom. 12. 3.
[22] 1 Kur. 10. 31.
[23] Dekho Rom. 11. 36.
[24] Báb 5. 11. Yahúdáh 25. Muk. 1. 6 aur 5. 13.
[25] Báb 1. 7.
[26] Fil. 3. 10, 11. Dekho A'mál 5. 41.
[27] Muq. báb 1. 5—7 aur 5. 1 aur Rom. 8. 17, 18 aur Yahúdáh 24.
[28] Zab. 89. 51. Mat. 5. 11.
[29] Yúh. 15. 21. Muq. 'Ibr. 11. 26.
[30] Báb 2. 19, 20 aur 3. 14, 17.
[31] 1 Thiss. 4. 11. 2 Thiss. 3. 11. 1 Tim. 5. 13.
[32] Dekho A'mál 26. 28.
[33] Yarm. 25. 29. Hiz. 9. 6. 'Ámús 3. 2. Rom. 2. 9.
[34] Muq. Lúq. 23. 31.
[35] Muq. 2 Thiss. 1. 8.
[36] Amsál 11. 31.
[37] Zab. 31. 5. Luq. 23. 46. Muq. Zab. 10. 14 aur 2 Tim. 1. 12.
[1] Muq. 2 Yúh. 1 aur 3 Yúh. 1.
[2] Dekho Luq. 24. 48.
[3] Muq. Yahúdáh 12. Dekho Yúh. 21. 16.
[4] Filemon 14 (hásh: ke liye).
[5] 1 Tim. 3. 8. Tit. 1. 7.
[6] Hiz. 34. 4. Mat. 20. 25. Mar. 10. 42. 2 Kur. 1. 24.
[7] Fil. 3. 17. 2 Thiss. 3. 9. 1 Tim. 4. 12. Tit. 2. 7.
[8] 'Ibr. 13. 20.
[9] 1 Kur. 9. 25. Dekho Ya'q. 1. 12.
[10] Muq. bab 1. 4.
[11] Muq. Mat. 20. 26, 27 aur Yúh. 13. 4, 5, 14.

khidmat ke liye firotaní se kamarbasta raho; is liye ki [12]Khudá magrúron ká muqábala kartá hai, magar firotanon ko taufíq bakhshtá hai. 6 Pas Khudá ke qawwí háth ke níche firotaní se raho, táki wuh tumhen waqt par sarbaland kare; 7 aur [13]apná sárá fikr usí par dál do, kyúnki [14]us ko tumhárá khayál hai. 8 [15]Tum hoshyár aur [16]bedár raho: tumhárá [17]mukhálif[a] Iblís [18]garajnewále sher i babar kí tarah dhúndhtá [19]phirtá hai, ki kis ko phár kháe: 9 [20]tum ímán men mazbút hokar, aur yih jánkar [21]us ká muqábala karo, ki [22]tumháre bhái jo dunyá men hain, aise hí dukh bhar rahe hain. 10 Ab Khudá, jo har tarah ke fazl ká chashma hai, [23]jis ne tum ko Masíh men apne [24]abadí jalál ke liye buláyá, [25]tumháre thorí muddat tak dukh utháne ke ba'd, áp hí [26]tumhen kámil, aur qáim, aur [27]mazbút[c] karegá. 11 [28]Abadu'l ábád usí kí saltanat rahe. Ámín.

Salám aur du'á.

12 Main ne [29]Silwánus kí ma'rifat, jo merí dánist men diyánatdár bhái hai, [30]mukhtasar taur par likhkar, tumhen nasíhat kí, aur yih gawáhí dí, ki [31]Khudá ká sachchá fazl yihí hai: [32]isí par qáim raho. 13 Jo Bábil men tumhárí tarah barguzída hai, wuh, aur merá betá [33]Marqus tumhen salám kahte hain. 14 [34]Mahabbat se bosa le lekar ápas men salám karo.

[35]Tum jitne shakhs Masíh men ho, sab ko itmínán hásil hotá rahe.

[12] Dekho Ya'q. 4. 6, 10.
[13] Muq. Zab. 37. 5 aur 55. 22. Dekho Mat. 6. 25.
[14] Zab. 40. 17.
[15] Dekho báb 1. 13.
[16] Mat. 24. 42.
[17] If. 4. 27 aur 6. 11. Muk. 12. 9, 12. Muq. Aiy. 1. 9—12 aur Lúq. 22. 31 aur 2 Kur. 2. 11.
[18] Muq. Zab. 22. 21.
[19] Aiy. 1. 7 aur 2. 2.
[20] Kul. 2. 5.
[21] Ya'q. 4. 7.
[22] A'mál 14. 22. 1 Thiss. 3. 3. 2 Tím. 3. 12.
[23] 1 Kur. 1. 9. 1 Thiss. 2. 12. 1 Tím. 6. 12
[24] 2 Tím. 2. 10.
[25] Báb 1. 6.
[26] 'Ibr. 13. 21.
[27] Lúq. 22. 32. Rom. 16. 25. 1 Thiss. 3. 2, wag:
[28] Dekho báb 4. 11.
[29] A'mál 15. 22. 2 Kur. 1. 19. 1 Thiss. 1. 1. 2 Thiss. 1. 1.
[30] Muq. 'Ibr. 13. 22.
[31] Dekho A'mál 11. 23.
[32] Dekho 1 Kur. 15. 1.
[33] Dekho A'mál 12. 12.
[34] Dekho Rom. 16. 16.
[35] If. 6. 23.

PATRAS KÁ DÚSRÁ 'ÁMM KHATT

Du'á e khair. Khudá ke fazl ke sabab se Masíhí nekion par 'amal karne kí nasíhat.

I 1 [1]Shama'ún Patras kí taraf se, jo Yisú' Masíh ká banda aur rasúl hai, un logon ke nám jinhon ne hamáre [2]Khudá aur Munjí Yisú' Masíh kí [3]rástbází ke sabab[b] [4]hamárá sá qímatí ímán páyá hai. 2 [5]Khudá, aur hamáre Khudáwand Yisú' kí pahchán ke sabab[b] fazl aur itmínán tumhen ziyáda hotá rahe; 3 kyúnki us kí iláhí qudrat ne wuh sab chízen jo zindagí aur díndárí se muta'alliq hain, hamen us kí pahchán ke wasíle se 'ináyat kín, [6]jis ne ham ko apne kháss jalál aur nekí ke zarí'e se buláyá; 4 jin ke bá'is us ne ham se qímatí aur niháyat bare wa'de kiye, táki un ke wasíle se tum [7]us kharábí[d] se chhútkar, jo dunyá

[1] A'mál 15. 14.
[2] Tit. 2. 13.
[3] Rom. 3. 21—26.
[4] Rom. 1. 12. 2 Kur. 4. 13. Tit. 1. 4.
[5] Áyát 3, 8. Báb 2. 20. Muq. Yúh. 17. 3 aur Fil. 3. 8.
[6] Muq. 1 Thiss. 2. 12 aur 2 Thiss. 2. 14 aur 2 Tím. 1. 9 aur 1 Pat. 5. 10.
[7] Báb 2. 18, 20.

a Yá mudda'í. b Yá men. c N. aur páedár izád. d Yá fand.

men̲ burí ḳhwáhish ke sabab se hai, un ke wasíle se [8]zát i iláhí men̲ sharík ho jáo. **5** Pas isí bá‘is tum apní taraf se kamál koshish karke, apne ímán par [9]nekí, aur nekí par [10]ma‘rifat, **6** aur ma‘rifat par [11]parhezgárí, aur parhezgárí par [12]sabr, aur sabr par díndárí, **7** aur díndárí par [13]birádarána ulfat, aur birádarána ulfat par [14]mahabbat barháo. **8** Kyún̲ki agar yih báten̲ tum men̲ maujúd hon̲, aur ziyáda bhí hotí jáen̲, to tum ko hamáre Ḳhudáwand Yisú‘ Masíh ke pahchánne men̲ bekár aur [15]bephal na hone den̲gí. **9** Aur jis men̲ yih báten̲ na hon̲, [16]wuh andhá hai, aur kotáhnazar, aur [17]apne pahle gunáhon̲ ke dhoe jáne ko bhúle baiṭhá hai. **10** Pas, ai bháiyo, [18]apne buláwe aur [19]barguzídagí ko sábit karne kí ziyáda koshish karo: kyún̲ki agar aisá karoge, to [20]kabhí ṭhokar na kháoge: **11** balki is se tum hamáre [21]Ḳhudáwand aur Munjí Yisú‘ Masíh kí abadí bádsháhat men̲ barí ‘izzat ke sáth[a] dáḳhil kiye jáoge.

Injíl ke wa‘don̲ kí sachchái rasúlon̲ ke musháhade aur Puráne ‘Ahdnáme kí peshíngoion̲ se sábit hotí hai.

12 Is liye main̲ [22]tumhen̲ yih báten̲ yád diláne ko hamesha musta‘idd rahún̲gá; agarchi tum un se wáqif aur [23]us haqq bát par qáim ho, jo tumhen̲ hásil hai. **13** Aur jab tak main̲ [24]is ḳhaime men̲ hún̲, [25]tumhen̲ yád dilá dilákar ubhárná apne úpar wájib samajhtá hún̲; **14** kyún̲ki [26]hamáre Ḳhudáwand Yisú‘ Masíh ke batáne ke muwáfiq [27]mujhe ma‘lúm hai, ki mere ḳhaime ke giráe jáne ká waqt jald ánewálá hai. **15** Pas main̲ aisí koshish karún̲gá, ki mere intiqál ke ba‘d tum in báton̲ ko hamesha yád rakh sako. **16** Kyún̲ki jab ham ne tumhen̲ apne [28]Ḳhudáwand Yisú‘ Masíh kí qudrat aur ámad se wáqif kiyá thá, to dagábází kí gharí húí kahániyon̲ kí pairawí nahín̲ kí thí, balki [29]ḳhud us kí ‘azmat ko dekhá thá. **17** Ki us ne Ḳhudá Báp se us waqt ‘izzat aur jalál páyá, jab us afzal jalál men̲ se use yih áwáz áí, ki [30]Yih merá piyárá Beṭá hai, jis se main̲ ḳhush hún̲: **18** aur jab ham us ke sáth [31]muqaddas pahár par the, to ásmán se yihí áwáz átí suní. **19** Aur [32]hamáre pás nabíon̲ ká wuh kalám hai, jo ziyáda mu‘tabar ṭhahrá; aur tum achchhá karte ho, jo yih samajhkar us par gaur karte ho, ki [33]wuh ek chirág hai, jo andherí[b] jagah men̲ raushní baḳhshtá hai, jab tak pau na phaṭe, aur [34]subh ká sitára tumháre [35]dilon̲ men̲ na chamke: **20** aur pahle yih ján lo, ki kitáb i muqaddas kí kisí nubuwwat kí bát kí táwíl kisí ke zátí ikhtiyár par mauqúf nahín̲. **21** Kyún̲ki [36]nubuwwat kí koí bát ádmí kí ḳhwáhish se kabhí nahín̲ húí, balki ádmí [37]Rúhu’l Quds kí tahrík ke sabab Ḳhudá kí taraf se bolte the.

---

a Yún. *ifrát se.*

b Yún. *mailí.*

---

[8] Muq. If. 4. 24 aur ‘Ibr. 12. 10 aur 1 Yúh. 3. 2.
[9] Fil. 4. 8.
[10] Muq. 1 Pat. 3. 7.
[11] A‘mál 24. 25. Gal. 5. 23.
[12] Dekho ‘Ibr. 10. 36 aur Ya‘q. 1. 3.
[13] ‘Ibr. 13. 1
[14] 1 Kur. 13. 1 Yuh. 4. 16.
[15] Dekho Yuh. 15. 2 aur Tit. 3. 14.
[16] Aiy. 5. 14 aur 12. 25. Yas‘. 59. 10. Saf. 1. 17. Muq. 1 Yúh. 2. 9—11.
[17] If. 5. 26. Tit. 2. 14. ‘Ibr. 9. 14. 1 Yúh. 1. 7. Muk. 7. 14.
[18] Muq. Fil. 2. 12 aur ‘Ibr. 3. 14, wag:
[19] 1 Thiss. 1. 4.
[20] Muq. báb 3. 17 aur 1 Yúh. 2. 10.
[21] Kul. 1. 13. Muq. A‘mál 14. 22.
[22] Yahúdáh 5. Muq. Rom. 15. 14, 15 aur Fil. 3. 1 aur 1 Yúh. 2. 21.
[23] 2 Yúh. 1.
[24] 2 Kur. 5. 1, 4.
[25] Muq. báb 3. 1.
[26] Yuh. 21. 18, 19.
[27] Muq. Ist. 4. 21, 22 aur 31. 4 aur 2 Tim 4. 6.
[28] Dekho 1 Thiss. 2 19.
[29] Mat. 17. 1, 2, 6. Mar. 9. 2. Luq. 9. 28, 29. Yúh. 1. 14.
[30] Mat. 17. 5. Mar. 9. 7. Luq. 9. 35. Muq. Mat. 3. 17.
[31] Muq. Khur. 3. 5 aur Yash. 5. 15.
[32] 1 Pat. 1. 10.
[33] Zab. 119. 105. Yuh. 5. 35.
[34] Muk. 2. 28 aur 22. 16. Muq. Mal. 4. 2.
[35] 2 Kur. 4. 6
[36] 2 Tim. 3. 16.
[37] 1 Pat. 1. 11. Muq. 2 Sam. 23. 2 aur Luq. 1. 70 aur A‘mál 1. 16 aur 3. 18.

Jhúṭhe ustádon ká zikr.

2 [1] Aur jis tarah [1] us ummat men jhúṭhe nabí bhí the, isí tarah [2] tum men bhí jhúṭhe ustád honge, jo [3] poshída taur par halák karnewálí bid'aten nikálenge, aur [3] us Málik ká inkár karenge, [4] jis ne unhen mol liyá thá, aur apne áp ko jald halákat men ḍálenge. [2] Aur bahutere un kí shahwat-parastí kí pairawí karenge; jin ke sabab se ráh i haqq kí [5] badnámí hogí. [3] Aur wuh [6] lálach se [7] báten banákar, tum ko apne nafa' ká sabab ṭhahráenge: aur [8] jo qadím se un kí sazá ká hukm ho chuká hai, us ke áne men kuchh der nahín, aur un kí halákat sotí nahín. [4] Kyúnki jab Khudá ne [9] gunáh karnewále firishton ko na chhorá, balki [10] jahannam men bhejkar tárík gáron men ḍál diyá, [11] táki 'adálat ke din tak hirásat men rahen; [5] aur na pahlí dunyá ko chhorá, balki [12] bedín dunyá par túfán bhejkar rástbází ke manádí karnewále [13] Núh ko, ma' âur sát ádmíon ke bachá liyá; [6] aur [14] Sadom aur 'Amoráh ke shahron ko khák i siyáh kar diyá, aur unhen halákat kí sazá dí, aur áyanda zamáne ke [15] bedínon ke liye [16] já e 'ibrat baná diyá; [7] aur [17] rástbáz Lút ko, [18] jo bedínon ke nápák chál chalan se diqq thá, rihái bakhshí, [8] (chunánchi wuh rástbáz un men rahkar, aur un ke beshara' kámon ko dekh dekhkar, aur sun sunkar, goyá har roz apne sachche dil ko shikanje men khenchtá thá); [9] to [19] Khudáwand díndáron ko ázmáish se nikál lená, aur badkáron ko 'adálat ke din tak sazá men rakhná jántá hai; [10] khusúsan [20] un ko jo nápák khwáhishon se jism kí pairawí karte hain, aur [21] hukúmat ko náchíz jánte hain. Wuh gustákh, aur khudráe hain, aur [21] 'izzatdáron[a] par la'n ta'n karne se nahín ḍarte: [11] [22] báwujúde ki firishte, jo táqat aur qudrat men un se bare hain, Khudáwand ke sámne un par la'n ta'n ke sáth nálish nahín karte. [12] [23] Lekin yih log be'aql jánwaron kí mánind hain, jo [24] pakre jáne aur halák hone ke liye haiwán i mutlaq paidá húe hain; jin báton se náwáqif hain, un ke báre men âuron par la'n ta'n karte hain; apní kharábí men khud kharáb kiye jáenge; [13] [25] dúsron ke burá karne ke badle inhín ká burá hogá. In ko [26] din diháre 'aiyáshí karne men maza átá hai; [27] yih dág aur 'aib hain; jab [28] tumháre sáth kháte píte hain, to apní taraf se [27] mahabbat kí ziyáfat karke[b] 'aish o 'ishrat karte hain; [14] un kí ánkhen, jin men [29] zinákár 'auraten basí húi hain, gunáh se ruk nahín saktín; wuh beqayám dilon ko phansáte hain; un ká dil [30] lálach ká mashsháq hai; wuh [31] la'nat kí aulád hain; [15] wuh sídhí ráh chhorkar [32] gumráh ho gaye hain, aur [33] Ba'or ke beṭe Bil'ám kí ráh par ho liye hain, jis ne [34] nárástí kí mazdúrí ko 'azíz

[1] Ist. 13. 1, wag: Dekho Mat. 7. 15.
[2] A'mál 20. 30. 2 Kur. 11. 13. 1 Tim. 4. 1 Muq. Mat. 24. 11.
[3] Yahúdáh 4. Muq. Mat. 10. 33 aur Gal. 2. 4.
[4] 1 Kur. 6. 20 aur 7. 23. Gal. 3. 13 aur 4. 5. Muk. 5. 9. Muq. Khur. 15. 16 aur 1 Pat. 1. 18 aur Muk. 14. 3, 4.
[5] Muq. Rom. 2. 24.
[6] Muq. 2 Kur. 12. 17, 18 aur 1 Tim. 6. 5 aur Tit. 1. 11.
[7] Rom. 16. 18. Kul. 2. 4.
[8] Muq. Ist. 32. 35 aur Fil. 3. 19.
[9] Yahúdáh 6.
[10] Muq Muk. 20. 2, 3, 10.
[11] Mat. 25. 41.
[12] Báb 3. 6. Aiy. 22. 16.
[13] Dekho 1 Pat. 3. 20.
[14] Dekho Paid. 19. 24.
[15] Yahúdáh 15.
[16] Muq. Gin. 26. 10.
[17] Paid. 19. 16.
[18] Zab. 119. 136, 158. Muq. Hiz. 9. 4.
[19] 1 Kur. 10. 13. Muk. 3. 10.
[20] Yahúdáh 16, 18.
[21] Yahúdáh 8. Muq. Khur. 22. 28.
[22] Yahúdáh 9.
[23] Yahúdáh 10.
[24] Muq. Yarm. 12. 3 aur Fil. 3. 19.
[25] Muq. áyat 15.
[26] Muq. Rom. 13. 13 aur 1 Thiss. 5. 7. Dekho Ya'q. 5. 5.
[27] Yahúdáh 12.
[28] Muq. 1 Kur. 11. 21.
[29] Ya'q. 4. 4.
[30] Áyat 3.
[31] Muq. If. 2. 3.
[32] Hiz. 14. 11.
[33] Gin. 22. 5, 7. Ist. 23. 4. Naham. 13. 2. Yahúdáh 11. Muk. 2. 14.
[34] Muq. áyat 13.

a Yún. *jalálon.* b N. *apní dagábází se.*

jáná; 16 magar apne qusúr par yih malámat uṭháí, ki [35]ek bezabán gadhí[a] ne ádmí kí tarah bolkar, is nabí ko díwánagí se báz rakkhá. 17 [36]Wuh andhe kúe hain, aur aise kuhar, jise ándhí urátí hai; [37]un ke liye behadd táríkí dhari hai. 18 [38]Wuh ghamand kí behúda báten bak bakkar, shahwatparastí ke zarí'e se un logon ko jismání khwáhishon men phansáte hain, [39]jo gumráhon men se nikal hí rahe hain; 19 wuh un se to [40]ázádí ká wa'da karte hain, aur [41]áp kharábí[b] ke gulám bane húe hain; kyúnki jo shakhs jis se maglúb hai, wuh us ká gulám hai. 20 Aur jab wuh [42]Khudáwand aur Munjí Yisú' Masíh kí pahchán ke sabab [43]dunyá kí álúdagíon se chhúṭkar, phir un men phanse, aur un se maglúb húe, to [44]un ká pichhlá hál pahle se bhí badtar húá. 21 Kyúnki [45]rástbází kí ráh ká na jánná un ke liye is se bihtar hotá, ki use jánkar us [46]pák hukm se phir játe, jo unhen saunpá gayá thá. 22 Un par yih sachchí masal sádiq átí hai, ki [47]Kuttá apní qai kí taraf rujú' kartá hai, aur nahláí húí súarní daldal men loṭne kí taraf.

Masíh kí dobára ámad kí haqíqat aur us kí taiyárí ke báre men.

3 1 Ai 'azízo, ab main tumhen yih dúsrá khatt likhtá hún; aur [1]yáddihání ke taur par dono khatton se tumháre sáf dilon ko ubhártá hún; 2 [2]ki tum un báton ko jo [3]pák nabíon ne peshtar kahín, aur Khudáwand aur Munjí ke us hukm ko yád rakkho, jo tumháre rasúlon kí ma'rifat áyá thá: 3 aur yih pahle ján lo, ki [4]akhír dinon men aise hansí ṭhaṭṭhá karnewále áenge, [5]jo apní khwáhishon ke muwáfiq chalenge, 4 aur [6]kahenge, ki [7]Us ke áne ká wa'da kahán gayá? kyúnki jab se báp dádá soe hain, us waqt se ab tak sab kuchh waisá hí hai, jaisá khilqat ke shurú' se thá. 5 Wuh to ján bújhkar yih bhúl gaye, ki [8]Khudá ke kalám ke zarí'e se ásmán qadím se maujúd hain, aur zamín [9]pání men se baní, aur pání men qáim hai; 6 inhín ke zarí'e se us zamáne kí dunyá [10]ḍúbkar [11]halák húí. 7 Magar [12]is waqt ke ásmán aur zamín usí kalám ke zarí'e se is liye rakkhe hain ki jaláe jáen, aur wuh bedín ádmíon kí 'adálat aur [13]halákat ke din tak mahfúz rahenge.

8 Ai 'azízo, yih kháss bát tum par poshída na rahe, ki Khudáwand ke nazdík ek din hazár baras ke barábar hai, aur [14]hazár baras ek din ke barábar. 9 [15]Khudáwand apne wa'de men der nahín kartá, [16]jaisí der ba'z log samajhte hain; balki [17]tumháre báre men tahammul kartá hai, is liye ki [18]kisí kí halákat nahín cháhtá, balki yih cháhtá hai, [19]ki sab kí tauba tak naubat pahunche. 10 Lekin [20]Khudáwand ká din chor kí tarah á jáegá; us din

---

[35] Gin. 22. 21, 23, 28.
[36] Yahúdáh 12.
[37] Yahúdáh 13.
[38] Yahúdáh 16.
[39] Áyat 20. Báb 1. 4.
[40] Gal. 5. 13 Dekho Ya'q. 1. 25.
[41] Yúh. 8. 34. Rom. 6. 16.
[42] Dekho báb 1. 2.
[43] Áyat 18.
[44] Mat. 12. 45.
[45] Muq. Hiz. 18. 24 aur Lúq. 12. 47 aur 'Ibr. 6. 4–6 aur 10. 26, 27 aur Ya'q. 4. 17.
[46] Rom. 7. 12.
[47] Amsál 26. 11.
[1] Báb 1. 13.
[2] Yahúdáh 17.
[3] Lúq. 1. 70 A'mál 3. 21.
[4] Yahúdáh 18.
[5] Báb 2. 10.
[6] Yas'. 5. 19. Yarm. 17. 15. Hiz. 11. 3 aur 12. 22, 27. Mal. 2. 17.
[7] Dekho 1 Thiss. 2. 19.
[8] Paid. 1. 6, 9. Zab. 33. 6. Muq. 'Ibr. 11. 3.
[9] Zab. 24. 2 aur 136. 6.
[10] Báb 2. 5.
[11] Paid. 7. 11, 21.
[12] Áyát 10, 12.
[13] Muq. 2 Thiss. 1. 9.
[14] Zab. 90. 4.
[15] Hab. 2. 3. 'Ibr. 10. 37.
[16] Muq. Wa'z 8. 11 aur Muk. 2. 21.
[17] Yas'. 30. 18. Lúq. 18. 7. 1 Pat. 3. 20, wag.
[18] Hiz. 18. 23, 32 aur 33. 11.
[19] 1 Tim. 2. 4.
[20] Dekho Mat. 24. 43.

a Yún. *ladu*. b Yá *fana*.

[21] ásmán bare shor gul ke sáth barbád ho jáenge, aur [22] ‘anásir harárat kí shiddat se pighal jáenge, aur zamín aur us par ke kám jal jáenge[a]. [11] Jab yih sab chízen is tarah pighalnewálí hain, to [23] tumhen pák chál chalan aur díndárí men kaisá kuchh honá cháhiye, [12] aur [24] Khudá ke us din ke áne ká kaisá kuchh muntazir aur mushtáq rahná cháhiye, jis ke bá‘is ásmán ág se pighal jáenge, aur [25] ‘anásir harárat kí shiddat se gal jáenge. [13] Lekin us ke wa‘de ke muwáfiq ham [26] naye ásmán aur nayí zamín ká intizár karte hain, [27] jin men rástbází basí rahegí.

[14] [28] Pas ai ‘azízo, chúnki tum in báton ke muntazir ho, is liye [29] us ke sámne itmínán kí hálat men [30] bedág aur be‘aib nikalne kí koshish karo; [15] aur hamáre [31] Khudáwand ke tahammul ko naját samjho; chunánchi [32] hamáre piyáre bhái Paulus ne bhí [33] us hikmat ke muwáfiq jo use ‘ináyat húí, tumhen yihí likhá hai; [16] aur apne sáre khatton men [34] in báton ká zikr kiyá hai; [35] jin men ba‘z báten aisí hain, jin ká samajhná mushkil hai, aur jáhil aur beqiyám log un ke ma‘non ko bhí, [36] áur sahífon kí tarah khench tánkar, apne liye halákat paidá karte hain. [17] Pas ai ‘azízo, chúnki tum [37] pahle se ágáh ho, is liye [38] hoshyár raho, táki bedínon kí gumráhí kí taraf khinchkar apní mazbútí ko chhor na do; [18] balki [39] hamáre Khudáwand aur Munjí Yisú‘ Masíh ke fazl aur pahchán men barhte jáo. [40] Usí kí tamjíd ab bhí ho, aur [41] abad[b] tak hotí rahe. Ámín[c].

[21] Muq. Muk. 6. 14; 20. 11 aur 21. 1. Dekho Mat. 24. 35. [22] Yas‘. 34. 4. Muq. Yas‘. 24. 19 aur Mík. 1. 4 aur Nahúm 1. 5. [23] 1 Pat. 1. 15. [24] Muq. Lúq. 12. 36 aur 1 Kur. 1. 7 aur 1 Thiss. 1. 10 aur Tit. 2. 13 aur Yahúdáh 21. [25] Dekho áyat 10. [26] Yas‘. 65. 17 aur 66. 22. Muk. 21. 1. [27] Yas‘. 60. 21. Muk. 21. 27. [28] 1 Kur. 15. 58. [29] Muq. Fil. 1. 10 aur 1 Thiss. 3. 13 aur 5. 23. [30] Ya‘q. 1. 27. [31] Dekho áyat 9. [32] Muq. A‘mál 15. 25. [33] 1 Kur. 3. 10. [34] Muq. Rom. 8. 19 (?) aur 1 Kur. 15. 24 (?) aur 1 Thiss. 4. 15 (?). [35] Muq. ‘Ibr. 5. 11. [36] Muq. Yas‘. 28. 13. [37] Báb 1. 12. Muq. Mar. 13. 23. [38] Báb 1. 10. 1 Kur. 10. 12. [39] Báb 1. 5. If. 4. 15. Kul. 1. 10 aur 2. 19. 1 Pat. 2. 2. [40] Dekho Rom. 11. 36. [41] Muq. áyat 8.

a N. áshkárá kiye jáenge. b Yún. abad ke din. c Ámín na dárad.

YÚHANNÁ KÁ PAHLÁ ‘ÁMM KHATT

Zindagí ke Kalám kí bábat.

I [1] Us zindagí ke Kalám kí bábat [1] jo ibtidá se thá, aur [2] jise ham ne suná, aur [3] apní ánkhon se dekhá, balki [4] gaur se dekhá, aur [5] apne háthon se chhúá; [2] ([6] yih zindagí [7] záhir húí, aur ham ne use dekhá, aur [8] us kí gawáhí dete hain, aur isí hamesha kí zindagí kí tumhen khabar dete hain [1] jo Báp ke sáth thí, aur ham par [7] záhir húí); [3] [2] jo kuchh ham ne dekhá aur suná hai, tumhen bhí us kí khabar dete hain, táki tum bhí hamáre sharík ho: aur [9] hamárí shirákat Báp ke sáth, aur us ke Bete Yisú‘ Masíh ke sáth hai. [4] Aur yih báten ham is liye likhte hain [10] ki hamárí khushí púrí ho jáe.

Khudá se, jo núr hai, rifáqat rakhke gunáhon ká iqrár karná.

[5] [11] Us se sunkar jo paigám

[1] Dekho Yúh. 1. 1. Muq. báb 2. 13, 14. [2] A‘mál 4. 20. [3] Yúh. 19. 35. [4] Báb 4. 14. Yúh. 1. 14. 2 Pat. 1. 16. [5] Lúq. 24. 39. Yúh. 20. 27. [6] Yúh. 1. 4 aur 11. 25 aur 14. 6. [7] Báb 3. 5, 8. Rom. 16. 26. 1 Tím. 3. 16. [8] Dekho Yúh. 15. 27. [9] Yúh. 17. 21. 1 Kur. 1. 9. Muq. báb 2. 24. [10] Yúh. 15. 11 aur 16. 24. 2 Yúh. 12. [11] Báb 3. 11.

ham tumhen̲ dete hain̲, wuh yih hai, ki [12] Khudá núr hai, aur us men̲ zará bhí táríkí nahín̲. **6** [13] Agar ham kahen̲, ki hamárí us ke sáth shirákat hai, aur phir táríkí men̲ chalen̲, to ham jhúṭhe hain̲, aur [14] haqq par ʻamal nahín̲ karte; **7** lekin [15] agar ham núr men̲ chalen̲, [16] jis tarah ki wuh núr men̲ hai, to hamárí ápas men̲ shirákat hai, aur [17] us ke Beṭe Yisúʻ ká khún hamen̲ tamám gunáh se pák kartá hai. **8** [18] Agar ham kahen̲, ki ham begunáh hain̲, to apne áp ko fareb dete hain̲, aur [19] ham men̲ sachchái nahín̲. **9** [20] Agar apne gunáhon̲ ká iqrár karen̲, to wuh hamáre gunáhon̲ ke muʻáf karne, aur [17] hamen̲ sárí nárástí se pák karne men̲ sachchá aur [21] ʻádil hai. **10** Agar kahen̲, ki ham ne gunáh nahín̲ kiyá, to [22] use jhúṭhá ṭhahráte hain̲, aur [23] us ká kalám ham men̲ nahín̲ hai.

Gunáhon̲ kí muʻáfí hásil karke Ḳhudá ke hukmon̲ par chalná.

2 [1] Ai mere bachcho, yih báten̲ main̲ tumhen̲ is liye likhtá hún̲ ki tum gunáh na karo. Aur agar koí gunáh kare, to Báp ke pás [1] hamárá ek [2] Madadgár[a] maujúd hai, yaʻní Yisúʻ Masíh rástbáz; **2** aur [3] wuhí hamáre gunáhon̲ ká kaffára hai, aur na sirf hamáre hí gunáhon̲ ká, balki [4] tamám dunyá ke gunáhon̲ ká bhí. **3** Agar ham [5] us ke hukmon̲ par ʻamal karen̲ge, to is se hamen̲ maʻlúm hogá, ki ham use ján gaye hain̲. **4** Jo koí yih kahtá hai, ki Main̲ use ján gayá hún̲, aur us ke hukmon̲ par ʻamal nahín̲ kartá, [6] wuh jhúṭhá hai, aur [6] us men̲ sachchái nahín̲; **5** hán̲, jo koí [7] us ke kalám par ʻamal kare, us men̲ yaqínan [8] Khudá kí mahabbat kámil ho gayí hai. [9] Hamen̲ isí se maʻlúm hotá hai, ki ham us men̲ hain̲: **6** jo koí yih kahtá hai, ki main̲ [10] us men̲ qáim hún̲, to [11] cháhiye ki yih bhí usí tarah chale, jis tarah wuh chaltá thá.

Mahabbat ká nayá hukm.

7 Ai ʻazízo, [12] main̲ tumhen̲ koí nayá hukm nahín̲ likhtá, balki [13] wuhí puráná hukm, [14] jo shurúʻ se tumhen̲ milá hai: yih puráná hukm wuhí kalám hai, jo tum ne suná hai. **8** Phir [15] tumhen̲ ek nayá hukm likhtá hún̲, aur yih bát us par aur tum par sádiq átí hai; kyún̲ki [16] táríkí miṭtí játí hai, aur [17] haqíqí núr chamakná shurúʻ ho gayá hai. **9** Jo koí yih kahtá hai, ki main̲ núr men̲ hún̲, aur [18] apne bhái se ʻadáwat rakhtá hai, wuh abhí tak táríkí hí men̲ hai. **10** Jo koí apne bhái se mahabbat rakhtá hai, wuh núr men̲ rahtá hai, aur [19] ṭhokar nahín̲ kháne[b] ká. **11** Lekin jo apne bhái se ʻadáwat rakhtá hai, wuh táríkí men̲ hai, aur [20] táríkí hí men̲ chaltá hai, aur yih nahín̲ jántá ki kahán̲ játá hai; kyún̲ki táríkí ne us kí án̲khen̲ andhí kar dí hain̲.

---

a Yá *Wakíl* yá *Sháfiʻ*.

b Yá *khiláne*.

[12] Yaʻq. 1. 17. Muq. báb 4. 8 aur Yúh. 4. 24. [13] Báb 2. 11. Yúh. 12. 35. 2 Kur. 6. 14. [14] Yúh. 3. 21 [15] Muq. Yasʻ. 2. 5. [16] Muq. Zab. 104. 2 aur 1 Tim. 6. 16. [17] If. 1. 7. ʻIbr. 9. 14. 1 Pat. 1. 19. Muk. 5. 9; 7. 14 aur 12. 11. [18] Muq. Aiy. 15. 14 aur Yarm. 2. 35. Dekho Yaʻq. 3. 2. [19] Báb 2. 4. [20] Zab. 32. 5 aur 51. 3. Amsál 28. 13. [21] Muq. Rom. 3. 26. [22] Báb 5. 10. [23] Yúh. 5. 38 aur 8. 37.

[1] Rom. 8. 34 (hásh: ke liye). 1 Tim. 2. 5. ʻIbr. 7. 25 (hásh: ke liye). [2] Dekho Yúh. 14. 16 aur háshiya. [3] Báb 4. 10. Rom. 3. 25 Muq. 2 Kur. 5. 18, 19 aur Kul. 1. 20. [4] Yúh. 1. 29; 4. 42; 11. 51, 52 aur 12. 32. [5] Yúh. 14. 15 aur 15. 10. Muk. 12. 17 aur 14. 12, wag:

[6] Báb 1. 8. Yúh. 8. 44. [7] Báb 5. 3. Yúh. 14. 23 [8] Báb 4. 12. [9] Báb 3. 24; 4. 13 aur 5. 2. [10] Yúh. 15. 4, 5, 7. [11] Dekho Mat. 11. 29.

[12] 2 Yúh. 5. [13] Ahb. 19. 18. [14] Muq. áyat 24. báb 3. 11 aur 2 Yúh. 5, 6. [15] Dekho Yúh. 13. 34. [16] Rom. 13. 12. If. 5. 8. 1 Thiss. 5. 4, 5. [17] Yúh. 1. 9 aur 8. 12. [18] Báb 4. 20. Muq. báb 3. 14, 15 aur Tit. 3. 3. [19] Yúh. 11. 10. Muq. Amsál 4. 19 aur 2 Pat. 1. 10. [20] Dekho báb 1. 6.

Dunyá se mahabbat na rakhná.

12 Ai bachcho, main tumhen is liye likhtá hún ki [21] us ke nám se tumháre gunáh mu'áf húe. 13 Ai buzurgo, main tumhen is liye likhtá hún ki [22] jo ibtidá se hai, use tum ján gaye ho. Ai jawáno, main tumhen is liye likhtá hún ki [23] tum us sharír par gálib á gaye ho. Ai larko, main ne tumhen is liye likhá hai ki [24] tum Báp ko ján gaye ho. 14 Ai buzurgo, main ne tumhen is liye likhá hai ki [22] jo ibtidá se hai us ko tum ján gaye ho. Ai jawáno, main ne tumhen is liye likhá hai ki [23] tum mazbút ho, aur Khudá ká kalám tum men qáim rahtá hai, aur tum us sharír par gálib á gaye ho. 15 [25] Na dunyá se mahabbat rakkho, na un chízon se jo dunyá men hain. [26] Jo koí dunyá se mahabbat rakhtá hai, us men Báp kí mahabbat nahín. 16 Kyúnki jo kuchh dunyá men hai, ya'ní [27] jism kí khwáhish, aur [28] ánkhon kí khwáhish, aur zindagí kí shekhí, wuh Báp kí taraf se nahín, balki dunyá kí taraf se hai. 17 [29] Dunyá aur us kí khwáhish dono mittí játí hain, lekin jo Khudá kí marzí par chaltá hai, wuh abad tak qáim rahegá.

Mukhálif i Masíh se khabardár rahná.

18 Ai larko, [30] yih akhír waqt hai; aur jaisá tum ne suná hai ki [31] mukhálif i Masíh ánewálá hai, us ke muwáfiq ab bhí [32] bahut se mukhálif i Masíh paidá ho gaye hain; [33] is se ham jánte hain, ki yih akhír waqt hai. 19 [34] Wuh nikle to ham hí men se, magar ham men se the nahín; is liye ki [35] agar ham men se hote, to hamáre sáth rahte; lekin [36] nikal is liye gaye ki yih záhir ho, ki wuh sab ham men se nahín hain. 20 Aur tumhárá to us [37] Quddús kí taraf se [38] masah kiyá gayá hai, aur [39] tum sab kuchh[a] jánte ho. 21 Main ne tumhen is liye nahín likhá ki tum sachchái ko nahín jánte, balki is liye ki tum use jánte ho, aur is liye[b] ki koí jhúth sachchái kí taraf se nahín hai. 22 Kaun jhúthá hai siwá us ke [40] jo Yisú' ke Masíh hone ká inkár kartá hai? [31] Mukhálif i Masíh wuhí hai jo Báp aur Bete ká inkár kartá hai. 23 [41] Jo koí Bete ká inkár kartá hai, us ke pás Báp bhí nahín; jo Bete ká iqrár kartá hai, us ke pás Báp bhí hai. 24 [42] Jo tum ne shurú' se suná hai, wuhí tum men qáim rahe. Jo tum ne shurú' se suná hai, agar wuh tum men qáim rahe, to [43] tum bhí Bete aur Báp men qáim rahoge. 25 Aur jis ká us ne ham se wa'da kiyá wuh [44] hamesha kí zindagí hai. 26 Main ne yih báten tumhen un kí bábat likhí hain, [45] jo tumhen fareb dete hain. 27 Aur tumhárá [46] wuh masah jo us kí taraf se kiyá gayá, tum men qáim rahtá hai, aur [47] tum is ke muhtáj nahín, ki koí tumhen sikháe; balki jis tarah wuh masah jo us kí taraf se kiyá gayá, tumhen sab báten sikhátá

a N. *sab ke sab.* b Yá *aur yih bhí.*

[21] Lúq. 24. 47. A'mál 10. 43 aur 13. 38.
[22] Muq. báb 1. 1.
[23] If. 6. 10. Muq. báb 5. 4, 5.
[24] Yúh. 14. 7.
[25] Muq. Rom. 12. 2 aur 2 Tím. 4. 10.
[26] Dekho Ya'q. 4. 4.
[27] Rom. 13. 14. If. 2. 3. 1 Pat. 4. 2. 2 Pat. 2. 18.
[28] Wá'iz 4. 8 aur 5. 11.
[29] Dekho 1 Kur. 7. 31.
[30] Muq. 2 Tím. 3. 1 aur Ya'q. 5. 3 aur 2 Pat. 3. 3 aur Yahúdáh 18.
[31] Áyat 22. Báb 4. 3. 2 Yúh. 7. Muq. Mat. 24. 5, 24.
[32] Muq. báb 4. 1 aur Mat. 24. 5.
[33] 1 Tim. 4. 1.
[34] Ist. 13. 13. A'mál 20. 30.
[35] Dekho Yúh. 17. 12.
[36] 1 Kur 11. 19.
[37] Dekho Mar. 1. 24.
[38] Áyat 27. Muq. 2 Kur. 1. 21.
[39] Áyat 27. Muq. Amsál 28. 5 aur Mat. 13 15, wag: Dekho Yúh. 14. 26
[40] Báb 4. 3. 2 Yúh. 7.
[41] Báb 4. 15 aur 5. 1. 2 Yúh. 9.
[42] Báb 3. 11 2 Yúh. 6.
[43] Muq. Yúh. 14. 23. Dekho báb 1. 3.
[44] Yúh. 17. 2
[45] Báb 3. 7. 2 Yúh. 7.
[46] Áyat 20.
[47] Yarm. 31. 34. 'Ibr. 8. 11.

hai, aur [43]sachchá hai, aur jhúṭhá nahín̲, aur jis tarah us ne tumhen̲ sikháyá, usí tarah tum us men̲ qáim rahte ho[a]. 28 Ġaraz, ai bachcho, us men̲ qáim raho; táki [49]jab wuh záhir ho, to [50]hamen̲ dilerí ho, aur ham us ke [51]áne par us ke sámne sharminda na hon̲. 29 Agar tum jánte ho ki [52]wuh rástbáz hai, to yih bhí jánte ho ki [53]jo koí rástbází ke kám kartá hai, wuh us se paidá húá hai.

Ḳhudá ke farzandon̲ kí ʻalámaten̲.

3 1 Dekho, [1]Báp ne ham se kaisí mahabbat kí hai, ki ham [2]Ḳhudá ke farzand kahláe; aur ham hain̲ bhí. [3]Dunyá hamen̲ is liye nahín̲ jántí, ki [4]us ne use bhí nahín̲ jáná. 2 ʻAzízo, [5]ham is waqt [2]Ḳhudá ke farzand hain̲; aur [6]abhí tak yih záhir nahín̲ húá ki ham kyá kuchh hon̲ge. Itná jánte hain̲ ki [7]jab wuh záhir hogá, to [8]ham bhí us kí mánind hon̲ge; kyún̲ki [9]us ko waisá hí dekhen̲ge, jaisá wuh hai. 3 Aur jo koí [10]us se yih ummed rakhtá hai, [11]apne áp ko waisá hí pák kartá hai, jaisá wuh pák hai. 4 Jo koí gunáh kartá hai, wuh sharaʻ kí mukhálafat kartá hai; aur [12]gunáh sharaʻ kí mukhálafat hí hai. 5 Aur tum jánte ho ki [13]wuh is liye záhir húá thá, ki [14]gunáhon̲ ko uṭhá le jáe; aur [15]us kí zát men̲ gunáh nahín̲. 6 Jo koí us men̲ qáim rahtá hai, wuh gunáh nahín̲ kartá: [16]jo koí gunáh kartá hai, na us ne use dekhá hai, aur na jáná hai. 7 Ai bachcho, [17]kisí ke fareb men̲ na áná: [18]jo rástbází ke kám kartá hai, wuhí us kí tarah rástbáz hai. 8 [19]Jo shaḳhs gunáh kartá hai, wuh Iblís se hai; kyún̲ki Iblís shurúʻ hí se gunáh kartá rahá hai. Ḳhudá ká Beṭá isí liye záhir húá thá, [20]ki Iblís ke kámon̲ ko miṭáe. 9 [21]Jo koí Ḳhudá se paidá húá hai, wuh gunáh nahín̲ kartá; kyún̲ki us ká tuḳhm us men̲ baná rahtá hai: balki wuh gunáh kar hí nahín̲ saktá, kyún̲ki Ḳhudá se paidá húá hai. 10 Isí se Ḳhudá ke farzand, aur Iblís ke farzand záhir hote hain̲: jo koí rástbází ke kám nahín̲ kartá, wuh Ḳhudá se nahín̲, aur [22]wuh bhí nahín̲ jo [23]apne bháí se mahabbat nahín̲ rakhtá. 11 Kyún̲ki [24]jo paigám tum ne shurúʻ se suná, wuh yih hai, [25]ki ham ek dúsre se mahabbat rakkhen̲; 12 aur [26]Qayin kí mánind na banen̲, jo us sharír se thá, aur jis ne apne bháí ko qatl kiyá. Aur us ne kis wáste use qatl kiyá? [27]Is wáste ki us ke kám bure the, aur us ke bháí ke kám rástí ke the.

Bháiyon̲ kí sachchí mahabbat men̲ Báp kí razámandí.

13 Ai bháiyo, [28]agar dunyá tum se ʻadáwat kartí hai, to taʻajjub na karo. 14 Ham jánte hain̲ ki [29]maut se nikal-kar zindagí men̲ dáḳhil ho gaye, kyún̲ki ham bháiyon̲ se mahabbat rakhte hain̲. Jo mahabbat nahín̲ rakhtá, wuh maut kí hálat men̲ rahtá hai. 15 [30]Jo koí apne bháí se ʻadáwat

a Yá *raho*.

[48] Yúh. 14. 17.
[49] Báb 3. 2. Muq. Kul. 3. 4.
[50] Báb 3. 21; 4. 17 aur 5. 14.
[51] Dekho 1 Thiss. 2. 19.
[52] Báb 3. 7.
[53] Báb 3. 9; 4. 7 aur 5. 1, 4, 18. 3 Yúh. 11.
[1] Báb 4. 10. Yuh. 3. 16.
[2] Yúh. 1. 12.
[3] Muq. báb 4. 17.
[4] Yúh. 16. 3 aur 17. 25.
[5] Rom. 8. 15, Gal. 3. 26. If. 1. 5.
[6] Muq. Rom. 8. 18 aur 2 Kur. 4. 17.
[7] Báb 2. 28.
[8] Rom. 8. 29. 2 Kur. 3. 18 aur 4. 11. Fil. 3. 21. 2 Pat. 1. 4.
[9] Yúh. 17. 24. 1 Kur. 13. 12. Muk. 22. 4.
[10] Rom. 15. 12.
[11] 2 Kur. 7. 1.
[12] Muq. báb 5. 17 aur Rom. 4. 15.
[13] ʻIbr. 9. 26. Dekho báb 1. 2.
[14] Yúh. 1. 29 Muq. Yas. 53. 11, 12.
[15] Dekho 1 Pat. 2. 22.
[16] Báb 2. 4 aur 4. 8. 3 Yúh. 11.
[17] Báb 2. 26.
[18] Báb 2. 29.
[19] Mat. 13. 38. Yúh. 8. 44.
[20] ʻIbr. 2. 14. Muq. Paid. 3. 15 aur Lúq. 10. 18 aur Yúh. 16. 11.
[21] Báb 5. 18.
[22] Báb 4. 8.
[23] Báb 4. 20, 21.
[24] Báb 1. 5 aur 2. 24.
[25] Dekho Yúh. 13. 34.
[26] Paid. 4. 4, 8. ʻIbr. 11. 4. Yahúdah 11.
[27] Zab. 38. 20. Amsal 29. 10.
[28] Yúh. 15. 18 aur 17. 14.
[29] Yúh. 5. 24.
[30] Mat. 5. 21, 22.

rakhtá hai, wuh khúní hai: aur tum jánte ho, ki [31]kisí khúní men hamesha kí zindagí maujúd nahín rahtí. 16 Ham ne mahabbat ko isí se jáná hai, ki [32]us ne hamáre wáste apní ján de dí: aur [33]ham par bhí bháiyon ke wáste ján dení farz hai. 17 [34]Jis kisí ke pás dunyá ká mál ho, aur wuh apne bháí ko muhtáj dekhkar [35]rahm karne men dareg kare, to [36]us men Khudá kí mahabbat kyúnkar qáim rah saktí hai? 18 Ai bachcho, ham [37]kalám aur zabán hí se nahín, balki kám aur [38]sachchái ke zarí'e se bhí mahabbat karen. 19 Is se ham jánenge ki haqq ke hain, aur jis bát men hamárá dil hamen ilzám degá, us ke báre men ham us ke huzúr apní diljam'í karenge; 20 kyúnki Khudá hamáre dil se bará hai, aur sab kuchh jántá hai. 21 Ai 'azízo, [39]jab hamárá dil hamen[a] ilzám nahín detá, to [40]hamen Khudá ke sámne dilerí ho játí hai; 22 aur [41]jo kuchh ham mángte hain, wuh hamen us kí taraf se miltá hai; kyúnki ham us ke hukmon par 'amal karte hain, aur [42]jo kuchh wuh pasand kartá hai, use bajá láte hain. 23 Aur us ká hukm yih hai, [43]ki ham us ke Bete Yisú' Masíh ke nám par ímán láen[b], aur [44]jaisá us ne hamen hukm diyá, us ke muwáfiq [45]ápas men mahabbat rakkhen. 24 Áur [46]jo us ke hukmon par 'amal kartá hai, wuh is men, aur yih us men qáim rahtá hai. Aur [47]isí se, ya'ní us Rúh se jo us ne hamen diyá hai, ham jánte hain ki wuh ham men qáim rahtá hai.

a N. *hamen* na dárad.
b Yún. *nám ká yaqín karen.*

Rúhon ko ázmáná.

4 1 Ai 'azízo, [1]har ek rúh ká yaqín na karo, balki [2]rúhon ko ázmáo, ki wuh Khudá kí taraf se hain yá nahín; kyúnki [3]bahut se [4]jhúṭhe nabí [5]dunyá men nikal khare húe hain. 2 Khudá ke Rúh ko tum is tarah pahchán sakte ho, ki [6]jo koí rúh iqrár kare ki [7]Yisú' Masíh mujassam hokar áyá hai, wuh Khudá kí taraf se hai: 3 aur [8]jo koí rúh Yisú' ká iqrár na kare, wuh Khudá kí taraf se nahín: aur yihí mukhálif i Masíh kí rúh hai, jis kí khabar tum sun chuke ho ki wuh ánewálí hai, balki [9]ab bhí dunyá men maujúd hai. 4 Ai bachcho, tum Khudá se ho, aur un par gálib á gaye ho; kyúnki [10]jo tum men hai, wuh [11]us se bará hai jo dunyá men hai. 5 [12]Wuh dunyá se hain, is wáste dunyá kí sí kahte hain, aur [13]dunyá un kí suntí hai. 6 Ham Khudá se hain: [14]jo Khudá ko jántá hai, wuh hamárí suntá hai; jo Khudá se nahín, wuh hamárí nahín suntá. Isí se ham [15]haqq kí rúh aur [16]gumráhí kí rúh ko pahchán lete hain.

Báp kí mahabbat ke sabab se bháiyon se mahabbat rakhná.

7 Ai 'azízo, áo [17]ham ek dúsre se mahabbat rakkhen; kyúnki [18]mahabbat Khudá kí taraf se hai, aur jo koí mahabbat rakhtá hai, wuh Khudá se paidá húá hai, aur Khudá ko jántá hai. 8 [19]Jo

[31] Gal. 5. 21. Muk. 21. 8.
[32] Dekho Yúh. 15. 13.
[33] Muq. Fil. 2. 17.
[34] Ya'q. 2. 15, 16.
[35] Ist. 15. 7.
[36] Muq. báb 4. 20.
[37] Hiz. 33. 31. If. 4. 15.
[38] 2 Yúh. 1. 3 Yúh. 1.
[39] Muq. 1 Kur. 4. 4.
[40] Báb 5. 14 Muq. Aiy. 11. 15 aur 22. 26 aur Rom. 14. 22.
[41] Dekho Mat. 7. 7.
[42] Yúh. 8. 29.
[43] Yúh. 6 29. Muq. A'mál 18. 8.
[44] Muq. báb 2. 8.
[45] Áyat 11.
[46] Muq. Yúh. 6. 56; 14. 20; 15. 4, 5 aur 17. 21.
[47] Báb 4. 13. Rom. 8. 9.

[1] Yarm. 29. 8.
[2] 1 Thiss. 5. 21. Muq. 1 Kur. 12. 10 aur 14. 29 aur Muk. 2. 2.
[3] Dekho báb 2. 18.
[4] 2 Pat. 2. 1.
[5] 2 Yúh. 7.
[6] Muq. 1 Kur. 12. 3.
[7] 2 Yúh. 7.
[8] Báb 2. 22. 2 Yúh. 7.
[9] Báb 2. 18. Muq. 2 Thiss. 2. 3—7.
[10] Dekho Rom. 8. 31.
[11] Muq. 1 Kur. 2. 12. Dekho Yúh. 12. 31.
[12] Yúh. 3. 31 aur 8. 23.
[13] Yúh. 15. 19.
[14] Muq. Yúh. 8. 47; 10. 16 aur 18. 37 aur 1 Kur. 14. 37.
[15] Yúh. 14. 17; 15. 26 aur 16. 13.
[16] Muq. 1 Kur. 2. 12 aur 1 Tím. 4. 1.
[17] Báb 3. 11.
[18] Báb 2. 29.
[19] Báb 3. 10.

mahabbat nahín rakhtá, wuh Khudá ko nahín jántá, kyúnki [20] Khudá mahabbat hai. 9 Jo mahabbat Khudá ko ham se hai, wuh is se záhir húí, ki [21] Khudá ne apne iklaute Beṭe ko dunyá men bhejá hai, táki ham us ke sabab se zinda rahen. 10 Mahabbat is men [22] nahín, ki ham ne Khudá se mahabbat kí, balki is men hai, ki us ne ham se mahabbat kí, aur [23] hamáre gunáhon ke kaffáre ke liye apne Beṭe ko bhejá. 11 Ai 'azízo, jab Khudá ne ham se aisí mahabbat kí, to ham par bhí ek dúsre se mahabbat karní farz hai. 12 [24] Khudá ko kabhí kisí ne nahín dekhá: agar ham ek dúsre se mahabbat karte hain, to Khudá ham men rahtá hai, aur [25] us kí mahabbat hamáre dil men kámil ho gayí hai. 13 Chúnki [26] us ne apne Rúh men se hamen diyá hai, is se ham jánte hain, ki ham us men qáim rahte hain, aur wuh ham men. 14 Aur [27] ham ne dekh liyá hai, aur gawáhí dete hain, ki [28] Báp ne Beṭe ko [29] dunyá ká Munjí karke bhejá hai. 15 [30] Jo koí iqrár kartá hai, ki Yisú' Khudá ká Beṭá hai, Khudá us men rahtá hai, aur wuh Khudá men. 16 Jo mahabbat Khudá ko ham se hai, [31] us ko ham ján gaye, aur hamen us ká yaqín hai. [32] Khudá mahabbat hai; aur [33] jo mahabbat men qáim rahtá hai, wuh Khudá men qáim rahtá hai, aur Khudá us men qáim rahtá hai. 17 Isí sabab se [34] mahabbat ham men[a] kámil ho gayí hai, táki [35] hamen 'adálat ke din dilerí ho; kyúnki [36] jaisá wuh hai, waise hí dunyá men ham bhí hain. 18 Mahabbat men khauf nahín hotá: balki [37] kámil mahabbat khauf ko dúr kar detí hai, kyúnki khauf se 'azáb hotá hai; aur koí khauf karnewálá [34] mahabbat men kámil nahín húá. 19 [38] Ham is liye mahabbat karte hain, ki pahle us ne ham se mahabbat kí. 20 [39] Agar koí kahe, ki main Khudá se mahabbat rakhtá hún, aur [40] wuh apne bhái se 'adáwat rakkhe, to jhúṭhá hai; kyúnki jo apne bhái se jise us ne dekhá hai, mahabbat nahín rakhtá, wuh Khudá se bhí, [41] jise us ne nahín dekhá, mahabbat nahín rakh saktá. 21 Aur [42] ham ko us kí taraf se yih hukm milá hai, ki [43] jo koí Khudá se mahabbat rakhtá hai, wuh apne bhái se bhí mahabbat rakkhe.

Ímán ká phal aur us ká subút.

5 1 [1] Jis ká yih ímán hai, ki [2] Yisú' hí Masíh hai, [3] wuh Khudá se paidá húá hai: aur [4] jo koí wálid se mahabbat rakhtá hai, wuh us kí aulád se bhí mahabbat rakhtá hai. 2 Jab ham Khudá se mahabbat rakhte, aur us ke hukmon par 'amal karte hain, to [5] is se ma'lúm ho játá hai, ki Khudá ke farzandon se bhí mahabbat rakhte hain. 3 Aur [6] Khudá kí mahabbat yih hai, ki ham [7] us ke hukmon par 'amal karen; aur [8] us ke hukm sakht nahín. 4 [9] Jo koí[b] Khudá se paidá húá hai, wuh dunyá par gálib átá hai; aur wuh galaba, jis se dunyá maglúb húí hai,

[20] Áyat 16. 2 Kur. 13. 11. Muq. báb 1. 5 aur Yúh. 4. 24
[21] Dekho Yúh. 3. 16.
[22] Rom. 5. 8, 10.
[23] Dekho báb 2. 2.
[24] Áyat 20. Yúh. 1. 18. 1 Tim. 6. 16.
[25] Báb 2. 5.
[26] Báb 3. 24.
[27] Báb 1. 1, 2.
[28] Dekho Yúh. 3. 17.
[29] Dekho báb 2. 2.
[30] Báb 5. 5. Muq. Rom. 10. 9. Dekho Mat. 14. 33.
[31] Yúh. 6. 69.
[32] Dekho áyat 8.
[33] Áyat 12. Báb 3. 24.
[34] Muq. báb 2. 5.
[35] Báb 2. 28 aur 3. 21.
[36] Muq. báb 3. 1.
[37] Muq. Yúh. 3. 18 aur Rom. 8. 15.
[38] Áyat 10.
[39] Báb. 2. 4 aur 3. 17.
[40] Báb. 2. 9, 11.
[41] Áyat 12. Muq. 1 Paṭ. 1. 8.
[42] Gal. 6. 2.
[43] Áyat 7. Báb. 3. 11.
[1] Yúh. 1. 12.
[2] Báb. 2. 22.
[3] Yúh. 1. 3.
[4] Yúh. 8. 42
[5] Báb. 2. 5; 3. 24 aur 4. 13.
[6] 2 Yúh. 6. Dekho Yúh. 14. 15.
[7] Dekho báb 2. 3.
[8] Mat. 11. 30.
[9] Báb. 3. 9 aur. 4. 4. Yúh. 16. 33.

a Yún. *hamáre sáth.*

b Yún. *jo kuchh.*

[10]hamárá ímán hai. 5 Dunyá ká maglúb karnewálá kaun hai, siwá us shakhs ke jis ká yih ímán hai, [11]ki Yisú‘ Khudá ká Betá hai? 6 Yihí hai wuh jo [12]pání aur khún ke wasíle se áyá thá, ya‘ní Yisú‘ Masíh; wuh na faqat pání ke wasíle se[a], balki pání aur khún dono ke wasíle se[a] áyá thá; 7 aur [13]jo gawáhí detá hai, wuh Rúh hai, kyúnki [14]Rúh sachchái hai. 8 Aur gawáhí denewále tín hain, Rúh aur pání aur khún; aur yih tínon ek hí bát par muttafiq hain. 9 [15]Jab ham ádmíon kí gawáhí qabúl kar lete hain, to Khudá kí gawáhí to us se barhkar hai, aur Khudá kí gawáhí yih hai, [16]ki us ne apne Bete ke haqq men gawáhí dí hai. 10 Jo Khudá ke Bete par ímán rakhtá hai, [17]wuh apne áp men gawáhí rakhtá hai: jis ne Khudá ká yaqín nahín kiyá, [18]us ne use jhúthá thahráyá; [19]kyúnki wuh us gawáhí par jo Khudá ne apne Bete ke haqq men dí hai, ímán nahín láyá. 11 Aur wuh gawáhí yih hai, ki Khudá ne hamen [20]hamesha kí zindagí bakhshí, aur [21]yih zindagí us ke Bete men hai. 12 [22]Jis ke pás Betá hai, us ke pás zindagí hai; aur jis ke pás Khudá ká Betá nahín, us ke pás zindagí bhí nahín.

Du‘á kí tásír.

13 [23]Main ne tum ko, jo [24]Khudá ke Bete ke nám par ímán láe ho, yih báten is liye likhín, ki tumhen ma‘lúm ho ki hamesha kí zindagí rakhte ho. 14 Aur [25]hamen jo us ke sámne dilerí hai, us ká sabab yih hai, ki [26]agar us kí marzí ke muwáfiq kuchh mángte hain, to wuh hamárí suntá hai. 15 Aur jab ham jánte hain ki jo kuchh ham mángte hain, wuh hamárí suntá hai, to yih bhí jánte hain ki jo kuchh ham ne us se mángá hai, wuh páyá hai. 16 Agar koí apne bhái ko aisá gunáh karte dekhe, jis ká natíja maut na ho, to du‘á mánge; [27]Khudá us ke wasíle se zindagí bakhshegá; unhí ko jinhon ne aisá gunáh nahín kiyá jis ká natíja maut ho. [28]Gunáh aisá bhí hai, jis ká natíja maut hai: [29]is kí bábat du‘á mángne ko main nahín kahtá. 17 [30]Hai to har tarah kí nárástí gunáh; magar aisá gunáh bhí hai, jis ká natíja maut nahín.

Khudá ke farzandon kí hifázat.

18 Ham jánte hain, ki [31]jo koí Khudá se paidá húá hai, wuh gunáh nahín kartá; balki [32]us kí hifázat wuh kartá hai, jo Khudá se paidá húá[b], aur wuh sharír use chhúne nahín pátá. 19 Ham jánte hain, ki ham Khudá se hain; aur [33]sárí dunyá us sharír ke qabze men parí húí hai. 20 Aur yih bhí jánte hain, ki Khudá ká Betá á gayá hai, aur [34]us ne hamen samajh bakhshí hai, táki [35]us ko jo haqíqí hai jánen; aur ham us men jo haqíqí hai, ya‘ní us ke Bete Yisú‘ Masíh men hain. Haqíqí Khudá aur [36]hamesha kí zindagí yihí hai. 21 Ai bachcho, [37]apne áp ko buton se bacháe rakkho.

[10] Muq. 1 Kur. 15. 57 aur If. 6. 16.
[11] Báb. 4. 15.
[12] Yúh. 19 34 (?). Muq. áyat 8.
[13] Yúh. 15. 26. Muq. Mat. 3. 16 (?) aur A‘mál 5. 32.
[14] Yúh. 14. 17; 15. 26 aur 16. 13.
[15] Yúh. 5. 34, 36, 37 aur 8. 17, 18.
[16] Dekho Mat. 3. 17.
[17] Muq. Rom. 8. 16 aur Gal. 4. 6 aur Muk. 12. 17 aur. 19. 10.
[18] Báb. 1. 10. Muq. Yúh. 3. 33.
[19] Muq. Yúh. 5. 38.
[20] Báb. 2. 25. Muq. báb. 4. 9.
[21] Dekho Yúh. 1. 4.
[22] Muq. Yúh. 3. 16, 36; 5. 24 aur 6. 40, 47.
[23] Yúh. 20. 31.
[24] Yúh. 1. 12.
[25] Báb. 2. 28; 3. 21 aur 4. 17.
[26] Báb. 3. 22 Muq. Amsál 10. 24.
[27] Muq. Aiy. 42. 8 aur Ya‘q. 5. 15.
[28] Mat. 12. 31, 32. Mar. 3. 29. Lúq. 12. 10. ‘Ibr. 6. 4—6 aur 10. 26.
[29] Muq. Yarm. 7. 16 aur 14. 11.
[30] Muq. báb 3. 4.
[31] Báb 3. 9.
[32] Yúh. 17. 12.
[33] Muq. Lúq. 4. 6 aur Gal. 1. 4.
[34] Muq. Lúq. 24. 45.
[35] Dekho Yúh. 17. 3 aur Muk. 3. 7.
[36] Áyát 11—13.
[37] 1 Kur. 10 7, 14.

a Yún. *men.*

b Yá *balki jo Khudá se paidá húá, wuh apní hifázat kartá hai.*

YÚHANNÁ KÁ DÚSRÁ ḲHATT

Du'á e ḳhair.

1 [1] Mujh buzurg[a] kí taraf se us barguzída bíbí aur us ke farzandon̲ ke nám, [2] jin se main̲ us sachchái ke sabab sachchí mahabbat rakhtá hún̲, jo ham men̲ qáim rahtí hai, aur abad tak hamáre sáth rahegí; 2 aur sirf main̲ hí nahín̲, balki wuh sab bhí mahabbat rakhte hain̲, jo [3] haqq se wáqif hain̲.

3 [4] Khudá Báp, aur Báp ke Beṭe Yisú' Masíh kí taraf se fazl, aur rahm, aur itmínán, sachchái aur mahabbat samet, hamáre shámilhál rahen̲ge.

Sachchái par sábitqadam rahne, aur jhúṭhe ustádon̲ se bachne kí nasíhat.

4 [5] Main̲ bahut ḳhush húá, ki main̲ ne tere ba'z laṛkon̲ ko us hukm ke mutábiq, jo hamen̲ Báp kí taraf se milá thá, haqíqat men̲ chalte húe páyá. 5 Ab, ai bíbí, [6] main̲ tujhe koí nayá hukm nahín̲, balki wuhí jo shurú' se hamáre pás hai likhtá, aur tujh se minnat karke kahtá hún̲, ki áo, [7] ham ek dúsre se mahabbat rakkhen̲. 6 Aur [8] mahabbat yih hai, ki ham us ke hukmon̲ par chalen̲. Yih wuhí hukm hai, [9] jo tum ne shurú' se suná hai, ki tumhen̲ is par chalná cháhiye. 7 Kyún̲ki [10] bahut se aise gumráh karnewále [11] dunyá men̲ nikal khaṛe húe hain̲, [12] jo Yisú' Masíh ke mujassam hokar áne ká iqrár nahín̲ karte. [12] Gumráh karnewálá, aur muḳhálif i Masíh yihí hai. 8 Apní bábat ḳhabardár raho, [13] táki jo mihnat ham ne kí hai, wuh tumháre sabab se zái' na ho jáe, balki tum ko [14] púrá ajr mile. 9 Jo koí áge baṛh játá hai, aur Masíh kí ta'lím par qáim nahín̲ rahtá, us ke pás Ḳhudá nahín̲. Jo us ta'lím par qáim rahtá hai, [15] us ke pás Báp bhí hai, aur Beṭá bhí. 10 Agar koí tumháre pás áe, aur yih ta'lím na de, to [16] na use ghar men̲ áne do, aur na salám karo; 11 kyún̲ki jo koí aise shaḳhs ko salám kartá hai, [17] wuh us ke bure kámon̲ men̲ sharík hotá hai.

Ḳhátima aur salám.

12 [18] Mujhe bahut sí báten̲ tum ko likhní hain̲; magar kágaz aur siyáhí se likhná nahín̲ cháhtá; [19] balki tumháre pás áne, aur rúbarú bát chít karne kí ummed rakhtá hún̲, [20] táki tumhárí[b] ḳhushí kámil ho. 13 Terí barguzída bahin ke laṛke tujhe salám kahte hain̲.

a Yá *prisbutir.*

b N. *hamárí.*

[1] 3 Yúh. 1. Muq. 1 Pat. 5. 1.
[2] 1 Yúh. 3. 18. 3 Yúh. 1.
[3] Yúh. 1. 17; 8. 32 aur 14. 6. Muq. 1 Tim. 2. 4 aur 'Ibr. 10. 26. Dekho Gal. 2. 5.
[4] 1 Tím. 1. 2. 2 Tim. 1. 2. Muq. Yahúdáh 2.
[5] 3 Yúh. 3, 4.
[6] 1 Yúh. 2. 7.
[7] Dekho 1 Yúh. 3. 11.
[8] 1 Yúh. 5. 3. Muq. 1 Yúh. 2. 5. Dekho Yúh. 14. 15.
[9] 1 Yúh. 2. 24.
[10] Dekho 1 Yúh. 2. 18, 26.
[11] 1 Yúh. 4. 1.
[12] 1 Yúh. 2. 22 aur 4. 2, 3.
[13] Muq. Gal. 3. 4 aur 'Ibr. 10. 35.
[14] Dekho 1 Kur. 3. 8.
[15] Dekho 1 Yúh. 2. 23.
[16] Muq. Rom. 16. 17 aur Gal. 1. 8, 9 aur 2 Thiss. 3. 6, 14 aur Tit. 3. 10.
[17] Muq. 1 Tím. 5. 22.
[18] 3 Yúh. 13.
[19] 3 Yúh. 14.
[20] Yúh. 15. 11 aur 17. 13. 1 Yúh. 1. 4.

YÚHANNÁ KÁ TÍSRÁ ḲHATT

Du‘á e k̲h̲air.

1 [1] Mujh buzurg[a] kí taraf se us piyáre Gayus ke nám, [2] jis se main̲ sachchí mahabbat rakhtá hún̲.

2 Ai piyáre, main̲ yih du‘á mán̲gtá hún̲, ki jis tarah tú rúhání taraqqí kar rahá hai, isí tarah tú sab báton̲ men̲ taraqqí kare, aur tandurust rahe. 3 Kyún̲ki [3] jab bháiyon̲ ne ákar terí us sachchái kí gawáhí dí, jis par tú haqíqat men̲ chaltá hai, to main̲ niháyat k̲h̲ush húá. 4 Mere liye is se baṛhkar âur koí k̲h̲ushí nahín̲, ki main̲ [4] apne farzandon̲ ko haqq par chalte húe sunún̲.

Gayus kí ta‘ríf.

5 Ai piyáre, jo kuchh tú [5] un bháiyon̲ ke sáth kartá hai, jo [6] pardesí bhí hain̲, wuh diyánat se kartá hai; 6 unhon̲ ne kalísiyá ke sámne terí mahabbat kí gawáhí dí thí. Agar tú unhen̲ us tarah rawána karegá, jis tarah K̲h̲udá ke logon̲ ko munásib hai, to achchhá karegá: 7 kyún̲ki wuh [7] us Nám kí k̲h̲átir nikle hain̲, aur [8] gair-qaumon̲ se kuchh nahín̲ lete. 8 Pas aison̲ kí k̲h̲átirdárí karní ham par farz hai, táki ham bhí haqq kí ta‘íd men̲ un ke hamk̲h̲idmat hon̲.

Diyutrifes ko sarzanish. Demetriyus kí ta‘ríf.

9 Main̲ ne kalísiyá ko kuchh likhá thá; magar Diyutrifes jo un men̲ baṛá banná cháhtá hai, hamen̲ qabúl nahín̲ kartá. 10 Pas jab main̲ áún̲gá, to us ke kámon̲ ko jo wuh kar rahá hai, yád diláún̲gá, ki hamáre haqq men̲ burí báten̲ baktá hai; aur in par qaná‘at na karke k̲h̲ud bhí bháiyon̲ ko qabúl nahín̲ kartá, aur jo qabúl karná cháhte hain̲, un ko bhí mana‘ kartá hai, aur kalísiyá se nikál detá hai. 11 Ai piyáre, [9] badí kí nahín̲, balki nekí kí pairawí kar. [10] Nekí karnewálá K̲h̲udá se hai: [11] badí karnewále ne K̲h̲udá ko nahín̲ dekhá. 12 Demetriyus ke báre men̲ [12] sab ne, aur k̲h̲ud haqq ne bhí gawáhí dí; aur ham bhí gawáhí dete hain̲, aur [13] tú jántá hai, ki hamárí gawáhí sachchí hai.

K̲h̲átima aur salám.

13 [14] Mujhe likhná to tujh ko bahut kuchh thá; magar siyáhí aur qalam se tujhe likhná nahín̲ cháhtá: 14 balki tujh se jald milne kí ummed rakhtá hún̲; us waqt ham rúbarú bát chít karen̲ge. Tujhe itmínán hásil hotá rahe. Yahán̲ ke dost tujhe salám kahte hain̲. Tú wahán̲ ke doston̲ se [15] nám ba nám salám kah.

---

a Yá *prisbutir*.

[1] 2 Yúh. 1.
[2] 1 Yúh. 3. 18. 2 Yúh. 1.
[3] 2 Yúh. 4.
[4] Muq. 1 Kur. 4. 14, 15 aur Gal. 4. 19 aur 1 Tím. 1. 2 aur 2 Tím. 1. 2 aur Tit. 1. 4 aur Filemon 10.
[5] Muq. Gal 6. 10 aur ‘Ibr. 13. 1.
[6] Dekho Mat. 25. 35.
[7] Dekho A‘mál 5. 41.
[8] 1 Kur. 9. 12, 15.
[9] Muq. Zab. 34. 14 aur 37. 27 aur Yas‘. 1. 16, 17.
[10] 1 Yúh. 2. 29.
[11] Dekho 1 Yúh. 3. 6.
[12] Muq. 1 Tím. 3. 7.
[13] Yúh. 21. 24.
[14] 2 Yúh. 12.
[15] Yúh. 10. 3.

YAHÚDÁH KÁ 'ÁMM ḲHATT

Du'á e ḳhair.

1 [1]Yahúdáh kí taraf se jo Yisú' Masíh ká banda aur Ya'qúb ká bháí hai, [2]un buláe húon ke nám, [3]jo Ḳhudá Báp men 'azíz, aur [4]Yisú' Masíh ke liye mahfúz hain.

2 [5]Rahm, aur [6]itmínán aur mahabbat tum ko ziyáda hásil hotí rahe.

Jhúṭhe ustádon ká zikr, aur haqq par qáim rahne kí nasíhat.

3 Ai piyáro, jis waqt main tum ko us naját kí bábat likhne men kamál koshish kar rahá thá, [7]jis men ham sab sharík hain, to main ne tumhen yih nasíhat likhní zarúr jání, [8]ki tum us ímán ke wáste jánfisháni karo, jo muqaddason ko ek hí bár saunpá gayá thá. 4 Kyúnki [9]ba'z aise shaḳhs [10]chupke se ham men á mile hain, [11]jin kí is sazá ká zikr qadím zamáne men peshtar se likhá gayá thá; yih bedín hain, aur [12]hamáre Ḳhudá ke fazl ko shahwatparastí se badal dálte hain, aur [13]hamáre wáhid Málik aur Ḳhudáwand Yisú' Masíh ká inkár karte hain.

5 Pas agarchi tum sab báten ek bár ján chuke ho, táham yih bát [14]tumhen yád dilání cháhtá hún, ki [15]Ḳhudáwand ne ek ummat ko mulk i Misr men se chhuráne ke ba'd [16]unhen halák kiyá jo ímán na láe. 6 Aur [17]jin firishton ne apní hukúmat ko qáim na rakkhá, balki apne ḳháss maqám ko chhor diyá, un ko us ne dáimí qaid men táríkí ke andar roz i 'azím kí 'adálat tak rakkhá hai. 7 Isí tarah [18]Sadom, aur 'Amoráh aur [19]un ke áspás ke shahr jo in kí tarah harámkárí men par gaye, aur [20]gair jism kí taraf rágib húe, hamesha kí ág kí sazá men giriftár hokar já e 'ibrat ṭhahre hain. 8 Táham yih log bhí apne wahmon men mubtilá hokar un kí tarah jism ko nápák karte, aur [21]hukúmat ko náchíz jánte, aur 'izzatdáron[a] par la'n ta'n karte hain. 9 Lekin [22]muqarrab firishte [23]Míkáil ne [24]Músá kí lásh kí bábat Iblís se bahs o takrár karte waqt, la'n ta'n ke sáth us par nálish karne kí jur'at na kí, balki yih kahá, ki [25]Ḳhudáwand tujhe malámat kare. 10 [26]Magar yih jin báton ko nahín jánte un par la'n ta'n karte hain: aur jin ko be'aql jánwaron kí tarah taba'í taur par jánte hain, un men apne áp ko ḳharáb[b] karte hain. 11 In par afsos hai! ki yih [27]Qayin kí ráh par chale, aur mazdúrí ke liye barí hirs se [28]Bil'ám

[1] Mar. 6. 3 (?) Lúq. 6. 16 (?).
[2] Rom. 1. 7. 1 Kur. 1. 24.
[3] 1 Thiss. 1. 4. 2 Thiss. 2. 13.
[4] 1 Thiss. 5. 23. Muq. Yúh. 17. 11, 15.
[5] Muq. 2 Yúh. 3.
[6] 1 Pat. 1. 2. 2 Pat. 1. 2.
[7] Muq. Tit. 1. 4.
[8] 1 Tim. 6. 12. 2 Tim. 4. 7. Muq. Lúq. 13. 24 aur 1 Kur. 9. 25 aur Fil. 1. 27.
[9] 2 Pat. 2. 1.
[10] Muq. Gal. 2. 4.
[11] 1 Pat. 2. 8.
[12] Dekho A'mál 11. 23.
[13] Tit. 1. 16 2 Pat. 2. 1. 1 Yúh. 2. 22.
[14] 2 Pat. 1. 12 aur 3. 17.
[15] Muq. 1 Kur. 10. 4, 5, 9.
[16] Gintí 14. 29, 37 aur 26. 64, 65. Zab. 106. 26. 'Ibr. 3. 17—19.
[17] 2 Pat. 2. 4. Muq. Muk. 20. 2.
[18] Dekho Paid. 19. 24.
[19] Ist. 29. 23. Hús. 11. 8.
[20] 2 Pat. 2. 10.
[21] 2 Pat. 2. 10. Muq. Ḳhur. 22. 28.
[22] 1 Thiss. 4. 16. Muq. 2 Pat. 2. 11.
[23] Dán. 10. 13 aur 12. 1. Muk. 12. 7.
[24] Muq. Ist. 34. 6.
[25] Zak. 3. 2.
[26] 2 Pat. 2. 12.
[27] Dekho Paid. 4. 5—8.
[28] Dekho 2 Pat. 2. 15.

a Yún. *jaláloy.* b Yá *fand.*

kí sí gumráhí ik̲htiyár kí, aur [29]Qorah kí tarah muk̲hálafat karke halák húe. 12 Yih [30]tumhárí mahabbat kí ziyáfaton̲ men̲ tumháre sáth kháte píte waqt goyá daryá kí poshídá chaṭánen̲ hain̲; [31]yih bedharak apná peṭ bharnewále charwáhe hain̲: [32]yih bepání ke bádal hain̲, jinhen̲ hawáen̲ uṛá le játí hain̲; yih patjhaṛ ke bephal darak̲ht hain̲; jo dono tarah se murda, aur [33]jaṛ se ukhṛe húe hain̲; 13 [34]yih samundar kí purjosh maujen̲ hain̲, jo [35]apní besharmí ke jhág uchháltí hain̲; yih [36]wuh áwáragard sitáre hain̲, [37]jin ke liye abad tak behadd táríkí dharí hai. 14 In ke báre men̲ Hanok ne bhí, [38]jo Ádam se sátwín̲ pusht men̲ thá, yih peshíngoí kí thí, ki [39]Dekho K̲hudáwand apne lákhon̲ muqaddason̲ ke sáth áyá, 15 [40]táki sab ádmíon̲ ká insáf kare, aur sab bedínon̲ ko un kí bedíní ke un sáre kámon̲ ke sabab, jo unhon̲ ne [41]bedíní se kiye hain̲, aur un sárí [42]sak̲ht báton̲ ke sabab, jo bedín gunahgáron̲ ne us kí muk̲hálafat men̲ kahí hain̲, qusúrwár ṭhahráe. 16 Yih burburánewále aur shikáyat karnewále hain̲, aur [43]apní k̲hwáhishon̲ ke muwáfiq chalte hain̲, aur [44]apne mun̲h se baṛe bol bolte hain̲, aur [45]nafa‘ ke liye logon̲ kí rúdárí karte hain̲.

17 Lekin ai piyáro, [46]un báton̲ ko yád rakkho, jo hamáre K̲hudáwand Yisú‘ Masíh ke rasúl pahle kah chuke hain̲; 18 wuh tum se kahá karte the, ki [47]Ák̲hír zamáne men̲ aise ṭhaṭṭhá karnewále hon̲ge, jo apní bedíní kí k̲hwáhishon̲ ke muwáfiq chalen̲ge. 19 Yih wuh ádmí hain̲, jo tafriqe dálte hain̲, aur [48]nafsání hain̲, aur [49]Rúh se bebahra. 20 Magar tum, ai piyáro, apne páktarín [50]ímán men̲ apní taraqqí karke[a], aur [51]Rúhu’l Quds men̲ du‘á mán̲gke, 21 [52]apne áp ko K̲hudá kí mahabbat men̲ qáim rakkho, aur hamesha kí zindagí ke liye [53]hamáre K̲hudáwand Yisú‘ Masíh kí rahmat ke muntazir raho. 22 Aur ba‘z logon̲ par, jo shakk men̲ hain̲, rahm karo; 23 aur ba‘z ko[b] [54]jhapaṭkar ág men̲ se nikálo; aur ba‘z par [55]k̲hauf khákar rahm karo, balki us poshák[c] se bhí nafrat karo, jo jism ke sabab se dágí ho gayí ho.

K̲hudá kí tamjíd.

24 [56]Ab jo tum ko ṭhokar kháne se bachá saktá hai, aur [57]apní purjalál huzúr men̲ kamál k̲hushí ke sáth [58]be‘aib karke khaṛá kar saktá hai, 25 us [59]K̲hudá e wáhid ká, jo hamárá Munjí hai, [60]jalál, aur ‘azmat, aur saltanat, aur ik̲htiyár, hamáre K̲hudáwand Yisú‘ Masíh ke wasíle se, jaisá azal se[d] hai, ab bhí ho, aur abadu’l ábád rahe. Ámín.

[29] Gin. 16. 1—3 aur 31—35.
[30] 2 Pat. 2. 13.
[31] Hiz. 34. 2, 8, 10.
[32] Amsál 25. 14. 2 Pat. 2. 17.
[33] Mat. 15. 13.
[34] Yas‘. 57. 20.
[35] Muq. 2 Kur. 4. 2 aur Fil. 3. 19.
[36] Muq. Yas‘. 14. 12.
[37] 2 Pat. 2. 17.
[38] Paid. 5. 18.
[39] Dekho Ist. 33. 2. Muq. Dán. 7. 10 aur Mar. 8. 38 aur 1 Thiss. 3. 13 aur 2 Thiss. 1. 7.
[40] Muq. 2 Pat. 2. 5.
[41] 2 Pat. 2. 6.
[42] 1 Sam. 2. 3. Zab. 94. 4. Yúh. 6. 60.
[43] 2 Pat. 2. 10.
[44] 2 Pat. 2. 18.
[45] Ahb. 19. 15. Ist. 10. 17.
[46] 2 Pat. 3. 2.
[47] 2 Pat. 3. 3.
[48] Muq. 1 Kur. 2. 14.
[49] Muq. Rom. 8. 9 aur Fil. 3. 3.
[50] Dekho Kul. 2. 7 (hásh: ke liye).
[51] If. 6. 18. Muq. Rom. 8. 26.
[52] 2 Kur. 13. 14. Muq. A‘mál 13. 43.
[53] Tit. 2. 13. 2 Pat. 3. 12.
[54] ‘Ámús 4. 11. Zak. 3. 2. Muq. 1 Kur. 3. 15.
[55] Muq. 2 Kur. 5. 11.
[56] Rom. 16. 25. If. 3. 20.
[57] Kul. 1. 22. Muq. 1 Pat. 4. 13.
[58] If. 1. 4 aur 5. 27. Fil. 2. 15. Muk. 14. 5.
[59] Yúh. 5. 44. 1 Tím. 1. 17.
[60] Dekho Rom. 11. 36.

a Yún. *apne áp ko apne páktarín ímán par ta‘mír karke.*
b N. *ba‘z ko* na dárad.
c Yún. *kurte.*
d Yún. *har zamáne se peshtar.*

YÚHANNÁ 'ÁRIF KÁ MUKÁSHAFA

Kitáb ká 'unwán.

I [1] Yisú' Masíh ká mukáshafa, jo [1]use Khudá kí taraf se is liye húá [2]ki apne bandon ko wuh báten dikháe, jin ká jald honá zarúr hai: aur [3]us ne apne firishte ko bhejkar, us kí ma'rifat unhen apne bande Yúhanná par záhir kiyá, [2] [4]jis ne Khudá ke kalám aur [5]Yisú' Masíh kí gawáhí kí, ya'ní [6]un sab chízon kí jo us ne dekhí thín, shahádat dí. [3] [7]Is nubuwwat kí kitáb[a] ká parhnewálá, aur us ke sunnewále, aur jo kuchh is men likhá hai us par 'amal karnewále, mubárak hain; [8]kyúnki waqt nazdík hai.

Salám aur du'á. Masíh kí tamjíd.

[4] Yúhanná kí jánib se un sát kalísiyáon ke nám jo Ásiya men hain. [9]Us kí taraf se [10]jo hai, aur [11]jo thá, aur jo ánewálá hai; aur [12]un sát rúhon kí taraf se, jo us ke takht ke sámne hain; [5] aur Yisú' Masíh kí taraf se, jo [13]sachchá gawáh, aur [14]murdon men se jí uthnewálon men pahlautá, aur [15]dunyá ke bádsháhon par hákim hai; tumhen fazl aur itmínán hásil hotá rahe. [16]Jo ham se mahabbat rakhtá hai, aur [17]jis ne apne khún ke wasíle se ham ko gunáhon se khalásí bakhshí, [6] aur ham ko [18]ek bádsháhat bhí, aur [19]apne Khudá aur Báp ke liye [18]káhin bhí baná diyá; us ká [20]jalál aur [21]saltanat abadu'l ábád rahe. Ámín. [7] Dekho, [22]wuh bádalon ke sáth ánewálá hai; aur [23]har ek ánkh use dekhegí; aur jinhon ne use chhedá thá, wuh bhí dekhenge; aur zamín par ke sáre qabíle us ke sabab se chhátí pítenge. Beshakk. Ámín.

[8] Khudáwand Khudá, [24]jo hai, aur jo thá, aur jo ánewálá hai, ya'ní Qádir i Mutlaq, farmátá hai, ki [25]Main Alfa aur Omigá hún.

Patmus tápú men Masíh ká Yúhanná par záhir honá.

[9] Main Yúhanná jo tumhárá bháí, aur Yisú' kí[b] [26]musíbat, aur [27]bádsháhat, aur [28]sabr men tumhárá [29]sharík hún, [30]Khudá ke kalám aur Yisú' kí nisbat gawáhí dene ke bá'is us tápú men thá, jo Patmus kahlátá hai; [10] ki [31]Khudáwand ke din [32]Rúh men á gayá, aur apne píchhe [33]narsinge kí sí yih ek barí áwáz suní, [11] ki [34]Jo kuchh tú dekhtá hai, us ko kitáb men likhkar, sáton kalísiyáon ke pás bhej de, ya'ní Ifisus, aur Smurna, aur Pirgamun,

---

a Yún. *ke kalimát.*

b Yún. *men.*

---

[1] Yúh. 17. 7. 8. Muq. Yúh. 8. 26 aur 14. 10.
[2] Báb 22. 6
[3] Bab 22. 16.
[4] Yúh. 19. 35.
[5] Báb 6. 9; 12. 17 aur 19. 10. Dekho 1 Kur. 1. 6.
[6] Áyát 11, 19.
[7] Báb 22. 7. Muq. Lúq. 11. 28 aur Yúh. 8. 51 aur 1 Yúh. 2. 3.
[8] Báb 22. 10. Muq. 1 Yuh. 2. 18. Dekho Rom. 13. 11.
[9] Áyat 8. Báb 4. 8.
[10] 'Ibr. 13. 8.
[10] Khur. 3. 14.
[11] Yúh. 1. 1.
[12] Báb 3. 1; 4. 5 aur 5. 6.
[13] Báb 3. 14. Yúh. 18. 37. 1 Tim. 6. 13. Muq. bab 2. 13 aur Zab. 89. 37 aur Yas'. 55. 4.
[14] Kul. 1. 18. Muq. Zab. 89. 27 aur A'mál 26. 23 aur 1 Kur. 15. 20.
[15] Báb 17. 14 aur 19. 16. Muq. Zab. 89. 27.
[16] Yúh. 13. 34 aur 15. 9. Rom. 8. 37, wag:
[17] 1 Pat. 1. 18, 19.
[18] Báb 5. 10 aur 20. 6. 1 Pat. 2. 9.
[19] Dekho Rom. 15. 6.
[20] Dekho Rom. 11. 36.
[21] 1 Pat. 4. 11.
[22] Dan. 7. 13. Dekho Mat. 16. 27.
[23] Zak. 12. 10. Yúh. 19. 37.
[24] Áyat 4.
[25] Báb 21. 6 aur 22. 13. Muq. Yas'. 41. 4; 43. 10 aur 44. 6.
[26] Yúh. 16. 33.
[27] 2 Tim. 2. 12.
[28] Báb 3. 10.
[29] Muq. Fil. 4. 14.
[30] Dekho ayat 2.
[31] A'mál 20. 7. 1 Kur. 16. 2.
[32] Báb 4. 2. Muq. bab 17. 3; 21. 10 aur Mat. 22. 43 aur 1 Sal. 18. 12 aur Hiz. 8. 12 aur 2 Kur. 12. 2.
[33] Báb 4. 1.
[34] Áyát 2, 19.

aur Thúátíra, aur Sardís, aur Filadilfiya, aur Laudíkiya men. 12 Main ne us áwáz denewále ke dekhne ke liye munh pherá, jis ne mujh se kahá thá; aur phirkar [35]sone ke sát chirágdán dekhe; 13 aur un chirágdánon ke bích men [36]ádamzád[a] sá ek shakhs dekhá, [37]jo pánwon tak ká jáma pahine, aur [38]sone ká sínaband síne par bándhe húe thá. 14 Us ká sir aur [39]bál safed ún, balki barf kí mánind safed the; aur [40]us kí ánkhen ág ke shu'le kí mánind thín; 15 aur [41]us ke pánw us khális pítal ke se the, jo bhattí men tapáyá gayá ho; aur [42]us kí áwáz zor ke pání kí sí thí. 16 Aur [43]us ke dahine háth men sát sitáre the: aur [44]us ke munh men se ek dodhárí tez talwár nikaltí thí: aur [45]us ká chihra aisá chamaktá thá, jaise [46]tezí ke waqt áftáb. 17 [47]Jab main ne use dekhá, to us ke pánwon men murda sá gir pará. Aur us ne [48]yih kahkar [47]mujh par apná dahiná háth rakkhá, ki Khauf na kar; [49]main awwal, aur ákhir, 18 aur Zinda hún; [50]main mar gayá thá, aur dekh, abadu'l ábád zinda rahúngá, aur [51]maut aur 'álam i arwáh kí kunjiyán mere pás hain. 19 Pas [52]jo báten tú ne dekhín, aur jo hain, aur jo in ke ba'd honewálí hain, [53]un sab ko likh le; 20 ya'ní [54]un sát sitáron ká bhed, jinhen tú ne mere dahine háth men dekhá thá, aur un sone ke sát chirágdánon ká. Wuh sát sitáre to sát kalísiyáon ke firishte hain: aur [55]wuh sát chirágdán sát kalísiyáen hain.

Masíh kí taraf se Ásiya kí sát kalísiyáon ke liye paigám.

2 1 Ifisus kí kalísiyá ke firishte ko yih likh, ki

[1]Jo apne dahine háth men sáton sitáre liye húe hai, aur [2]sone ke sáton chirágdánon men phirtá hai, wuh yih kahtá hai, ki 2 [3]Main tere kám, aur terí mashaqqat, aur terá sabr to jántá hún; aur yih bhí, ki tú badon ko dekh nahín saktá; aur [4]jo apne áp ko rasúl kahte hain, aur hain nahín, [5]tú ne un ko ázmákar jhúthá páyá; 3 aur tú sabr kartá hai, aur [6]mere nám kí khátir musíbat uthấte uthấte [7]thaká nahín. 4 Magar mujh ko tujh se yih shikáyat hai, ki tú ne [8]apní pahlí sí mahabbat chhor dí. 5 Pas khayál kar ki tú kahán se girá hai, aur tauba karke [9]pahle kí tarah kám kar; aur [10]agar tú tauba na karegá, to main tere pás ákar tere chirágdán ko us kí jagah se hatá dúngá. 6 Albatta tujh men yih bát to hai, ki tú [11]Níkulaiyon ke kámon se nafrat rakhtá hai, jin se main bhí nafrat rakhtá hún. 7 [12]Jis ke kán hon, wuh sune, ki Rúh kalísiyáon se kyá kahtá hai. [13]Jo gálib áe, main use [14]us zindagí ke darakht men se, jo [15]Khudá ke Firdaus men hai, phal kháne ko dúngá.

8 Aur Smurna kí kalísiyá ke firishte ko yih likh, ki

[16]Jo awwal o ákhir hai, aur [17]jo mar gayá thá aur zinda

a Yá *Ibn i Ádam.*

35 Áyat 20. Báb 2. 1. Khur. 25. 37. 2 Taw. 4. 20. Zak. 4. 2. Muq. báb 11. 4.
36 Báb 14. 14. Dán. 7. 13 aur 10. 16. Yúh. 5. 27.
37 Dán. 10. 5.
38 Báb 15. 6.
39 Dán. 7. 9.
40 Báb 2. 18 aur 19. 12. Muq. Dán. 10. 6.
41 Hiz. 1. 7. Dán. 10. 6.
42 Báb 14. 2 aur 19. 6. Hiz. 43. 2.
43 Áyat 20. Báb 2. 1 aur 3. 1.
44 Báb 19. 15. Muq. báb 2. 12, 16 aur Yas'. 49. 2 aur If. 6. 17 aur 'Ibr. 4. 12.
45 Mat. 17. 2.
46 Qáz. 5. 31.
47 Dán. 8. 17, 18 aur 10. 9, 10, 15. Muq. Lúq. 24. 37 aur Yúh. 21. 12.
48 Mat. 17. 7.
49 Báb 2. 8 aur 22. 13. Yas'. 41. 4; 44. 6 aur 48. 12.
50 Rom. 6. 9 aur 14. 9.
51 Muq. báb 9. 1 aur 20. 1.
52 Áyát 12—16.
53 Áyát 2, 11.
54 Dekho áyat 12.
55 Muq. Mat. 5. 14, 15.

1 Báb 1. 16, 20.
2 Báb 1. 13.
3 Áyat 19. Báb 3. 1, 8, 15.
4 Dekho 2 Kur. 11. 13.
5 Dekho 1 Yúh. 4. 1.
6 Yúh. 15. 21.
7 Muq. 'Ibr. 12. 3, 5.
8 Yarm. 2. 2.
9 Áyat 2. Muq. 'Ibr. 10. 32.
10 Báb 3. 3, 19.
11 Áyat 15.
12 Áyát 11, 17, 29. Báb 3. 6, 13, 22 aur 13. 9. Mat. 11. 15 aur 13. 9, wag:
13 Báb 3. 5, wag: aur 21. 7.
14 Dekho Paid. 2. 9.
15 Hiz. 28. 13 aur 31. 8.
16 Dekho báb 1. 17.
17 Báb 1. 18.

húá, wuh yih kahtá hai, ki 9 Main̲ terí musíbat aur [18]garíbí ko jántá hún̲, ([18]magar tú daulatmand hai); aur [19]jo apne áp ko Yahúdí kahte hain̲, aur hain̲ nahín̲, balki Shaitán kí jamáʻat hain̲, un ke laʻn taʻn ko bhí jántá hún̲. 10 Jo dukh tujhe sahne honge, un se k̲h̲auf na kar: dekho, Iblis tum men̲ se baʻz ko qaid men̲ dálne ko hai, [19]táki tumhárí ázmáish ho; aur [20]das din tak [21]musíbat uṭháoge. [22]Ján dene tak bhí [23]wafádár rah; to main̲ tujhe [24]zindagí ká táj dún̲gá. 11 [25]Jis ke kán hon̲, wuh sune, ki Rúh kalísiyáon̲ se kyá kahtá hai. [25]Jo gálib áe, us ko [26]dúsrí maut se nuqsán na pahun̲chegá.

12 Aur Pirgamun kí kalísiyá ke firishte ko yih likh, ki

Jis ke pas [27]dodhárí tez talwár hai, wuh kahtá hai, ki 13 Main̲ yih to jántá hún̲, ki tú [28]Shaitán kí tak̲h̲tgáh men̲ sukúnat rakhtá hai, aur mere nám par qáim rahtá hai, aur jin dinon̲ men̲ [29]merá wafádár shahíd Antipás tum men̲ us jagah qatl húá thá, jahán̲ Shaitán rahtá hai, un dinon̲ men̲ bhí tú ne [30]mujh par ímán rakhne se inkár nahín̲ kiyá. 14 Lekin mujhe chand báton̲ kí tujh se shikáyat hai, is liye ki tere hán̲ baʻz log [31]Bilʻám kí taʻlím mánnewále hain̲, jis ne Báláq ko baní Isráíl ke sámne ṭhokar khilánewálí chíz rakhne kí taʻlím dí, yaʻní yih ki [32]wuh buton̲ kí qurbáníán̲ kháen̲, aur [33]harámkárí karen̲. 15 Chunán̲chi tere hán̲ bhí baʻz log isí tarah [34]Níkulaiyon̲ kí taʻlím ke mánnewále hain̲. 16 Pas tauba kar; nahín̲ to, [35]main̲ tere pás jald ákar [27]apne munh kí talwár se [36]un ke sáth larún̲gá. 17 [25]Jis ke kán hon̲, wuh sune, ki Rúh kalísiyáon̲ se kyá kahtá hai. [25]Jo gálib áe, main̲ use [37]poshída mann men̲ se dún̲gá, aur ek safed patthar dún̲gá; us patthar par [38]ek nayá nám likhá húá hogá, [39]jise us ke pánewále ke siwá koí na jánegá.

18 Aur Thúátíra kí kalísiyá ke firishte ko yih likh, ki

K̲h̲udá ká Beṭá, [40]jis kí án̲khen̲ ág ke shuʻle kí mánind, aur pán̲w k̲h̲ális pítal kí mánind hain̲, yih kahtá hai, ki 19 [41]Main̲ tere kámon̲, aur mahabbat, aur ímán, aur k̲h̲idmat, aur sabr ko to jántá hún̲, aur yih bhí ki tere pichhle kám pahle kámon̲ se ziyáda hain̲; 20 par mujhe tujh se yih shikáyat hai, ki tú ne us ʻaurat [42]Ízibil ko rahne diyá hai, jo apne áp ko nabiya kahtí hai, aur mere bandon̲ ko [43]harámkárí karne aur [43]buton̲ kí qurbáníán̲ kháne kí taʻlím dekar gumráh kartí hai. 21 Main̲ ne us ko tauba karne kí muhlat dí; magar [44]wuh apní harámkárí se tauba karní nahín̲ cháhtí. 22 Dekh, main̲ us ko bistar par ḍáltá hún̲; aur jo us ke sáth ziná karte hain̲, agar us ke se kámon̲ se tauba na karen̲, to un ko barí musíbat men̲ phan̲sátá hún̲. 23 Aur us ke farzandon̲ ko ján[a] se márún̲gá; aur sárí kalísiyáon̲

---

[18] Yaʻq. 2. 5. Muq. 1 Tim. 6. 18 aur ʻIbr. 10. 34 aur 11. 26.
[19] Báb 3. 9, 10.
[20] Muq. Paid. 24. 55 aur Dán. 1. 12, 14.
[21] Mat. 24. 9.
[22] Báb 12. 11
[23] Dekho Mat. 10. 22 aur ʻIbr. 3. 6.
[24] Dekho Yaʻq. 1. 12.
[25] Dekho áyat 7.
[26] Báb 20. 6, 14 aur 21. 8.
[27] Áyat 16. Báb 1. 16.
[28] Áyat 9.
[29] Báb 17. 6 Aʻmál 22. 20. Muq. báb 1. 5 aur 11. 3.
[30] Dekho 1 Tim. 5. 8
[31] Dekho 2 Pat. 2. 15.
[32] Áyat 20. Aʻmál 15. 29. 1 Kur. 8. 10 aur 10. 19.
[33] Gin. 25. 1 aur 31. 16. 1 Kur. 10. 8.
[34] Áyat 6.
[35] Muq. báb 22. 7.
[36] Dekho 2 Thiss. 2. 8.
[37] Muq. Yúh. 6. 48—50.
[38] Báb 3. 12. Yasʻ. 62. 2 aur 65. 15.
[39] Báb 19. 12. Muq. báb 14. 3.
[40] Báb 1. 14, 15.
[41] Áyat 2.
[42] 1 Sal. 16. 31 aur 21. 25. 2 Sal. 9. 7.
[43] Dekho áyat 14.
[44] Muq. báb 9. 20, 21 aur 16. 9, 11. Dekho Rom. 2. 4.

a Yún. *maut.*

ko ma'lúm hogá, ki [45]gurdon aur dilon ká jánchnewálá main hí hún; aur [46]main tum men se har ek ko us ke kámon ke muwáfiq badlá dúngá. 24 Magar tum Thúátíra ke báqí logon se, jo us ta'lím ko nahín mánte, aur un báton se jinhen log [47]Shaitán kí gahrí báten kahte hain, náwáqif ho, yih kahtá hún, ki [48]tum par âur bojh na dálúngá. 25 Albatta [49]jo tumháre pás hai, mere áne tak us ko tháme raho. 26 [50]Jo gálib áe, aur jo mere kámon ke muwáfiq [51]ákhir tak 'amal kare, [52]main use qaumon par ikhtiyár dúngá: 27 aur [53]wuh lohe ke 'asá se [54]un par hukúmat karegá, [55]jis tarah ki kumhár ke bartan chaknáchúr ho játe hain: chunánchi main ne bhí aisá ikhtiyár apne Báp se páyá hai: 28 aur main use [56]subh ká sitára dúngá. 29 [50]Jis ke kán hon, wuh sune, ki Rúh kalísiyáon se kyá kahtá hai.

3 1 Aur Sardís kí kalísiyá ke firishte ko yih likh, ki

[1]Jis ke pás Khudá kí sát rúhen hain aur sát sitáre hain, wuh yih kahtá hai, ki Main tere kámon ko jántá hún, ki [2]tú zinda kahlátá hai [3]aur hai murda. 2 Jágtá rah, aur un chízon ko jo báqí hain aur jo mitne ko thín, mazbút kar; kyúnki main ne tere kisí kám ko apne Khudá ke nazdík [4]púrá nahín páyá. 3 Pas [5]yád kar, ki tú ne kis tarah ta'lím pái, aur suní thí, aur us par qáim rah, aur tauba kar. Aur agar tú jágtá na rahegá, to [6]main [7]chor kí tarah á jáúngá, aur tujhe hargiz ma'lúm na hogá ki kis waqt tujh par á parúngá. 4 Albatta Sardís men tere hán thore se aise [8]shakhs hain, jinhon ne [9]apní poshák álúda nahín kí; wuh [10]safed poshák pahine húe mere sáth sair karenge, kyúnki wuh is [11]láiq hain. 5 [12]Jo gálib áe, use isí tarah safed poshák pahináí jáegí, aur main [13]us ká nám [14]kitáb i hayát se hargiz na kátúngá, balki [15]apne Báp aur us ke firishton ke sámne us ke nám ká iqrár karúngá. 6 [12]Jis ke kán hon, wuh sune, ki Rúh kalísiyáon se kyá kahtá hai.

7 Aur Filadilfiya kí kalísiyá ke firishte ko yih likh, ki

[16]Jo quddús aur [17]barhaqq hai, aur [18]Dáúd kí kunjí rakhtá hai, [19]jis ke khole húe ko koí band nahín kartá, aur band kiye húe ko koí kholtá nahín, wuh yih kahtá hai, ki 8 Main tere kámon ko jántá hún, (dekh, main ne tere sámne [20]ek darwáza khol rakkhá hai, koí use band nahín kar saktá;) ki tujh men thorá sá zor hai, aur tú ne mere kalám par 'amal kiyá[a] hai, aur mere nám ká inkár nahín kiyá. 9 Dekh, main [21]Shaitán ke un jamá'at-wálon ko tere qábú men kar dúngá, jo apne áp ko Yahúdí kahte hain, aur hain nahín, balki jhúth bolte hain; dekh, [22]main aisá karúngá, ki wuh ákar tere pánwon men sijda karenge, aur jánenge ki [23]mujhe tujh se mahabbat hai. 10 [24]Chúnki tú ne mere sabr ke kalám par 'amal kiyá[a] hai,

a Yún. *kalám kí hifázat kí.*

[45] Zab. 7. 9 aur 26. 2. Yarm. 20. 12. Dekho Rom. 8. 27.
[46] Dekho Mat. 16. 27.
[47] Muq. 1 Kur. 2. 10.
[48] Muq. A'mál 15. 28.
[49] Báb 3. 11.
[50] Dekho áyat 7.
[51] Dekho 'Ibr. 3. 6.
[52] Zab. 2. 8. Muq. báb 3. 21 aur 20. 4.
[53] Zab. 2. 9.
[54] Báb 12. 5 aur 19. 15.
[55] Yas'. 30. 14. Yarm. 19. 11.
[56] Muq. 2 Pat. 1. 19. Dekho báb 22. 16.
[1] Dekho báb 1. 4, 16.
[2] 1 Tím. 5. 6.
[3] Dekho Lúq. 15. 24.
[4] A'mál 14. 26.
[5] Muq. 2 Tím. 1. 13.
[6] Báb 2. 5.
[7] Báb 16. 15. Mat. 24. 43. 1 Thiss. 5. 2, 4. 2 Pat. 3. 10.
[8] A'mál 1. 15.
[9] Yahúdáh 23.
[10] Báb 6. 11 aur 7. 9. Muq. Wá'iz 9. 8.
[11] Muq. Lúq. 20. 35.
[12] Dekho báb 2. 7.
[13] Dekho Khur. 32. 32.
[14] Báb 13. 8; 17. 8; 20. 12, 15 aur 21. 27. Fil. 4. 3.
[15] Mat. 10. 32. Lúq. 12. 8.
[16] Báb 6. 10.
[17] Áyat 14. Báb 19. 11. 1 Yúh. 5. 20.
[18] Yas'. 22. 22. Muq. Lúq. 1. 32.
[19] Aiy. 12. 14. Muq. Mat. 16. 19.
[20] A'mál 14. 27. 1 Kur. 16. 9. 2 Kur. 2. 12. Kul. 4. 3.
[21] Báb 2. 9.
[22] Muq. Yas'. 45. 14; 49. 23 aur 60. 14.
[23] Yas'. 43. 4.
[24] Báb 1. 9. 2 Pat. 2. 9.

is liye main bhí ázmáish ke us waqt terí hifázat karúngá, [25]jo zamín ke rahnewálon ke ázmáne ke liye tamám dunyá par ánewálá hai. 11 [26]Main jald ánewálá hún; [27]jo kuchh tere pás hai, use tháme rah, táki koí [28]terá táj na chhín le. 12 [29]Jo gálib áe, main use [30]apne Khudá ke maqdis men ek sutún banáúngá; wuh phir kabhí báhar na niklegá; aur main [31]apne Khudá ká nám, aur [32]apne Khudá ke shahr, ya'ní us [32]naye Yarúshalem ká nám, [33]jo mere Khudá ke pás se ásmán se utarnewálá hai, aur apná [34]nayá nám us par likhúngá. 13 [29]Jis ke kán hon, wuh sune, ki Rúh kalísiyáon se kyá kahtá hai.

14 Aur Laudíkiya kí kalísiyá ke firishte ko yih likh, ki

[35]Jo Ámín aur [36]sachchá aur barhaqq gawáh, aur [37]Khudá kí khilqat ká mabdá hai, wuh yih kahtá hai, ki 15 Main tere kámon ko jántá hún, ki na tú sard hai na garm: [38]kásh ki tú sard yá garm hotá. 16 Pas chúnki tú na to garm hai, na sard, balki nímgarm hai, is liye main tujhe apne munh se nikál phenkne ko hún. 17 Aur [39]chúnki tú kahtá hai, ki Main daulatmand hún, aur máldár ban gayá hún, aur kisí chíz ká muhtáj nahín; aur yih nahín jántá, ki tú kambakht aur khwár aur garíb aur [40]andhá aur nangá hai; 18 is liye main tujhe saláh detá hún, ki [41]mujh se ág men tapáyá húá soná kharíd le, táki daulatmand ho jáe; aur [42]safed poshák le, [43]táki tú use pahinkar nangepan ko záhir hone kí sharmindagí na utháe; aur ánkhon men lagáne ke liye surma le, [40]táki tú bíná ho jáe. 19 [44]Main jin jin ko 'azíz rakhtá hún, un sab ko malámat aur tambíh kartá hún: pas sargarm ho, aur tauba kar. 20 Dekh, main darwáze par khará húá [45]khatkhatátá hún; [46]agar koí merí áwáz sunkar darwáza kholegá, to [47]main us ke pás andar jákar us ke sáth kháná kháúngá, aur wuh mere sáth. 21 [48]Jo gálib áe, [49]main use apne sáth apne takht par bitháúngá, jis tarah [50]main gálib ákar apne Báp ke sáth us ke takht par baith gayá. 22 [48]Jis ke kán hon, wuh sune, ki Rúh kalísiyáon se kyá kahtá hai.

Khudá ke takht i qudrat aur dáimí 'ibádat kí royá.

4 1 In báton ke ba'd jo main ne nigáh kí, to kyá dekhtá hún, ki ásmán men ek darwáza khulá húá hai; aur jis ko main ne peshtar [1]narsinge kí sí áwáz se apne sáth báten karte suná thá, wuhí kahtá hai, ki [2]Yahán úpar á já; [3]main tujhe wuh báten dikháúngá, jin ká in báton ke ba'd honá zarúr hai. 2 Fauran [4]main Rúh men á gayá; aur kyá dekhtá hún, ki [5]ásmán par ek takht rakkhá hai, aur us takht par koí baithá hai; 3 aur jo us par baithá hai, wuh [6]sang i yashab aur 'aqíq sá ma'lúm hotá hai, aur [7]us takht ke gird zumurrud kí sí ek dhanuk ma'lúm hotí hai. 4 Aur us takht ke gird

[25] Báb 6. 10; 8. 13; 11. 10; 13. 8, 14 aur 17. 8. [26] Báb 22. 7, 12, 20. [27] Báb 2. 25. [28] Báb 2. 10. [29] Dekho báb 2. 7. [30] 1 Sal. 7. 21. 2 Taw. 3. 17. Yarm. 1. 18. Gal. 2. 9. Muq. Zab. 23. 6 aur 27. 4. [31] Báb 14. 1 aur 22. 4. [32] Báb 21. 2. Hiz. 48. 35. Muq. Gal. 4. 26 aur 'Ibr. 12. 22. [33] Báb 21. 10. [34] Báb 2. 17. [35] Yas'. 65. 16 ('Ibr.). 2 Kur. 1. 20. [36] Áyat 7. Báb 1. 5; 19. 11 aur 22. 6. [37] Kul. 1. 15, 18. Muq. báb 21. 6 aur 22. 13 aur Amsál 8. 22. [38] Muq. 2 Pat. 2. 21. [39] Hús. 12. 8. Zak. 11. 5. 1 Kur. 4. 8. [40] Yúh. 9. 39—41. If. 1. 18. [41] Yas'. 55. 1. Mat. 13. 44 aur 25. 9. Muq. Amsál 8. 19. [42] Muq. báb 19. 8. Dekho áyat 4. [43] Báb 16. 15. [44] Dekho 'Ibr. 12. 6. [45] Muq. Gaz. 5. 2. [46] Lúq. 12. 36. [47] Yúh. 14. 23 Muq. Lúq. 24. 29, 30. [48] Dekho báb 2. 7. [49] Báb 20. 4. Muq. báb 2. 26 aur Yúh. 12. 26 aur 2 Tim. 2. 12. Dekho Mat. 19. 28. [50] Báb 5. 5; 6. 2 aur 17. 14. Yúh. 16. 33.

[1] Báb 1. 10. Muq. Khur. 19. 19, 20. [2] Báb 11. 12. [3] Báb 1. 1, 19 aur 22. 6. [4] Dekho báb 1. 10. [5] Zab. 11. 4 aur 103. 19. Yas'. 66. 1. Mat. 5. 34 aur 23. 22. Dekho 1 Sal. 22. 19. [6] Báb 21. 11. [7] Hiz. 1. 28. Muq. báb 10. 1 aur Paid. 9. 13—17.

[8]chaubís takht hain: aur un takhton par chaubís buzurg [9]safed poshák pahine húe baithe hain, aur un ke siron par [10]sone ke táj hain. 5 Aur us takht men se [11]bijliyán aur áwázen aur garjen paidá hotí hain; aur us takht ke sámne ág ke [12]sát chirág jal rahe hain; [13]yih Khudá kí sát rúhen hain; 6 aur us takht ke sámne [14]goyá shíshe ká samundar billaur kí mánind hai; aur takht ke bích men aur takht ke girdágird [15]chár jándár hain, [16]jin ke áge píchhe ánkhen hí ánkhen hain. 7 [17]Pahlá jándár babar kí mánind hai, aur dúsrá jándár bachhre kí mánind, aur tísre jándár ká chihra insán ká sá hai, aur chauthá jándár urte húe ‘uqáb kí mánind hai. 8 Aur in cháron jándáron ke [18]chha chha par hain, aur [19]cháron taraf aur andar ánkhen hí ánkhen hain, aur [20]rát din bagair árám liye yih kahte rahte hain, ki [21]Quddús, quddús, quddús Khudáwand Khudá, Qádir i mutlaq, [22]jo thá, aur jo hai, aur jo ánewálá hai. 9 Aur jab wuh jándár us kí tamjíd, aur ‘izzat, aur shukrguzárí karenge, jo takht par baithá hai, aur [23]abadu’l ábád zinda rahegá, 10 to wuh chaubís buzurg [24]us ke sámne jo takht par baithá hai gir parenge, aur us ko sijda karenge, jo abadu’l ábád zinda rahegá, aur [25]apne táj yih kahte húe us takht ke sámne dál denge, ki 11 Ai hamáre Khudáwand aur Khudá, [26]tú hí tamjíd, aur ‘izzat, aur qudrat ke láiq hai: kyúnki [27]tú hí ne sárí chízen paidá kín, aur [28]wuh terí hí marzí se thín, aur paidá húín.

[8] Báb 11. 16.
[9] Dekho báb 3. 4.
[10] Áyat 10. Dekho Ya‘q. 1. 12.
[11] Báb 8. 5; 11. 19 aur 16. 18. Muq. Khur. 19. 16.
[12] Muk. Zak. 4. 2.
[13] Dekho báb 1. 4.
[14] Báb 15. 2. Muq. báb 21. 18, 21 aur Zab. 77. 19.
[15] Hiz. 1. 5.
[16] Hiz. 10. 12.
[17] Muq. Hiz. 1. 10 aur 10. 14.
[18] Yas‘. 6. 2.
[19] Áyat 6.
[20] Báb 14. 11.
[21] Yas‘. 6. 3.
[22] Dekho báb 1. 4.
[23] Báb 1. 18; 5. 13 aur 15. 7. Dán. 4. 34 aur 12. 7.
[24] Báb 5. 8, 14; 7. 11; 11. 16 aur 19. 4.
[25] Áyat 4.
[26] Báb 5. 12.
[27] Báb 10. 6 aur 14. 7. Paid. 1. 1. A‘mál 14. 15. If. 3. 9, wagaira.
[28] Zab. 33. 9—11. Muq. If. 1. 11.

Khudá ke háth men ek sarbasta kitáb kí royá, jis ke kholne ke qábil sirf Barra hai.

5 1 Aur jo takht par baithá thá, main ne us ke dahine háth men [1]ek kitáb dekhí, jo andar se aur báhar se likhí húí thí, aur use [2]sát muhren lagákar band kiyá gayá thá. 2 Phir [3]main ne ek zoráwar firishte ko baland áwáz se yih manádí karte dekhá, ki Kaun is kitáb ke kholne aur us kí muhren torne ke láiq hai? 3 Aur koí shakhs ásmán par, yá zamín par, yá zamín ke níche, us kitáb ke kholne, yá us par nazar karne ke qábil na niklá. 4 Aur main is bát par zár zár rone lagá, ki koí us kitáb ke kholne, yá us par nazar karne ke láiq na niklá; 5 tab un buzurgon men se ek ne mujh se kahá, ki Ro nahín: dekh, [4]Yahúdáh ke qabíle ká [5]wuh Babar, [6]jo Dáúd kí asl hai, us kitáb aur us kí sáton muhron ke kholne ke liye gálib áyá. 6 Aur main ne us takht aur cháron jándáron aur un buzurgon ke bích men, goyá [7]zabh kiyá húá ek Barra khará dekhá; us ke sát síng aur [8]sát ánkhen thín: yih [9]Khudá kí sáton rúhen hain, jo tamám rú e zamín par bhejí gayí hain. 7 Us ne ákar takht par baithe húe ke dahine háth se us kitáb ko le liyá. 8 Jab us ne kitáb le lí, to wuh cháron jándár aur chaubís buzurg [10]us Barre ke sámne gir pare; aur [11]har ek ke háth men barbat, aur [12]‘úd

[1] Hiz. 2. 9, 10.
[2] Yas‘. 29. 11. Dán. 12. 4.
[3] Muq. báb 10. 1 aur 18. 21.
[4] ‘Ibr. 7. 14.
[5] Paid. 49. 9.
[6] Báb 22. 16. Yas‘. 11. 1, 10. Rom. 15. 12.
[7] Áyát 9, 12. Báb 13. 8. Yas‘. 53. 7. Yúh. 1. 29, 36. 1 Pat. 1. 19.
[8] Zak. 3. 9 aur 4. 10.
[9] Dekho báb 1. 4.
[10] Dekho báb 4. 10.
[11] Báb 14. 2 aur 15. 2.
[12] Muq. báb 15. 7.

se bhare húe sone ke piyále the; [13] yih muqaddason kí du'áen hain. 9 Aur wuh [14] yih nayá gít gáne lage, ki Tú hí is kitáb ke lene, aur us kí muhren kholne ke láiq hai, kyúnki [15] tú ne zabh hokar [16] apne khún se [17] har ek qabíle aur ahl i zabán, aur ummat, aur qaum men se Khudá ke wáste logon ko kharíd liyá; 10 aur un ko hamáre Khudá ke liye [18] ek bádsháhat aur káhin baná diyá; aur wuh zamín par bádsháhí karte hain[a]. 11 Aur jab main ne nigáh kí, to us takht aur un jándáron aur buzurgon ke girdágird bahut se firishton kí áwáz suní, jin ká shumár [19] lákhon aur karoron thá; 12 aur wuh baland áwáz se kahte the, ki [20] Zabh kiyá húá Barra hí qudrat, aur daulat, aur hikmat, aur táqat, aur 'izzat, aur tamjíd, aur hamd ke láiq hai. 13 Phir main ne [21] ásmán, aur zamín, aur zamín ke níche kí, aur samundar kí sab makhlúqát ko, ya'ní sárí chízon ko jo un men hain, yih kahte suná, ki Jo takht par baithá hai, us kí aur Barre kí hamd, aur 'izzat, aur tamjíd, aur saltanat abadu'l ábád rahe. 14 Aur cháron jándáron ne [22] Ámín kahí, aur buzurgon ne [23] girkar sijda kiyá.

Us sarbasta kitáb kí chha muhron ká kholá jáná.

6 1 Phir main ne dekhá, ki Barre ne un [1] sát muhron men se ek ko kholá, aur [2] un cháron jándáron men se ek kí [3] garaj kí sí yih áwáz suní, ki [4] Á. 2 Aur main ne nigáh kí, to kyá dekhtá hún, ki [5] ek safed ghorá hai, aur [6] us ká sawár kamán liye húe hai: use [7] ek táj diyá gayá, aur wuh [8] fath kartá húá niklá, táki âur bhí fath kare.

3 Aur jab us ne dúsrí muhr kholí, to main ne [9] dúsre jándár ko yih kahte suná, ki Á. 4 Phir [10] ek âur ghorá niklá, jis ká rang lál thá; us ke sawár ko yih ikhtiyár diyá gáyá, ki [11] zamín par se sulh uthá le, táki log ek dúsre ko qatl karen: aur use ek barí talwár dí gayí.

5 Aur jab us ne tísrí muhr kholí, to main ne [9] tísre jandár ko yih kahte suná, ki Á. Aur main ne nigáh kí, to kyá dekhtá hún, ki [12] ek kálá ghorá hai; aur us ke sawár ke háth men ek tarázú hai. 6 Aur main ne goyá un cháron jándáron ke bích men se yih áwáz átí suní, ki [13] Gehún dínár ke ser bhar, aur jau dínár ke tín ser, aur tel aur mai ká [14] nuqsán na kar.

7 Aur jab us ne chauthí muhr kholí, to main ne [9] chauthe jándár ko yih kahte suná, ki Á. 8 Aur main ne nigáh kí, to kyá dekhtá hún, ki [15] ek zard sá ghorá hai, aur us ke sawár ká nám Maut hai, aur 'Álam i Arwáh us ke píchhe píchhe hai. Aur in ko chauthái zamín par yih ikhtiyár diyá gayá, ki [16] talwár, aur kál, aur wabá[b], aur [17] zamín ke darindon se logon ko halák karen.

9 Aur jab us ne pánchwín

[13] Báb 8. 3, 4. Zab. 141. 2.
[14] Báb 14. 3. Dekho Zab. 33. 3.
[15] Áyat 6.
[16] Báb 14. 3, 4 Dekho 2 Pat. 2. 1.
[17] Báb 7. 9; 11. 9 aur 14. 6. Dekho Dán. 3. 4
[18] Dekho báb 1. 6.
[19] Dán. 7. 10 Muq. 'Ibr. 12. 22.
[20] Báb 4. 11.
[21] Zab 145. 21 aur 150. 6.
[22] Báb 7. 12 aur 19. 4.
[23] Áyat 8. Dekho báb 4. 10.
[1] Báb 5. 1, 5—7.
[2] Báb 4. 7.
[3] Báb 14. 2 aur 19. 6.
[4] Báb 22. 20.
[5] Zak. 6. 3. Muq. bab 19.11,19,21.
[6] Muq. Zab. 45. 4, 5 aur Hab. 3. 8, 9 aur Zak. 9. 13, 14.
[7] Báb 14. 14. Muq. Zak. 6. 11.
[8] Dekho báb 3. 21.
[9] Báb 4. 7.
[10] Zak. 1. 8 aur 6. 2.
[11] Muq. Mat. 10. 34 aur 24. 6, 7.
[12] Zak. 6. 2.
[13] Muq. Hiz. 4. 10, 11 aur 5. 10, 16.
[14] Báb 7. 3 aur 9. 4.
[15] Muq. Zak. 6. 3.
[16] Hiz. 14. 21.
[17] Ahb. 26. 22. Ist. 32. 24.

a N. karenge.

b Yún. maut.

muhr kholí, to main ne [18]qurbángáh ke níche [19]un kí rúhen dekhín, jo [20]Khudá ke kalám ke sabab, aur [21]gawáhí par qáim rahne ke bá'is máre gaye the; 10 aur wuh barí áwáz se chillákar bolín, ki Ai Málik, [22]ai quddús o barhaqq, [23]tú [24]kab tak insáf na karegá, aur [25]zamín ke rahnewálon se [26]hamáre khún ká badlá na legá? 11 Aur un men se har ek ko [27]safed jáma diyá gayá, aur un se kahá gayá, [28]ki âur thorí muddat árám karo, [29]jab tak ki tumháre hamkhidmat aur bháiyon ká bhí shumár [30]púrá na ho le, jo tumhárí tarah qatl honewále hain.

12 Aur jab us ne chhatí muhr kholí, to main ne dekhá ki [31]ek bará bhaunchál áyá, aur [32]súraj [33]kammal kí mánind kálá, aur sárá chánd khún sá ho gayá; 13 aur [34]ásmán ke sitáre is tarah zamín par gir pare, [35]jis tarah zor kí ándhí se hilkar anjír ke darakht men se kachche phal gir parte hain. 14 Aur [36]ásmán is tarah sarak gayá, [35]jis tarah maktúb lapetne se sarak játá hai, aur [37]har ek pahár aur tápú apní apní jagah se tal gayá. 15 Aur zamín ke bádsháh, aur amír, aur faují sardár, aur máldár, aur zoráwar, aur tamám gulám aur ázád, [38]paháron ke gáron aur chatánon men já chhipe; 16 [39]aur paháron aur chatánon se kahne lage, ki Ham par gir paro, aur hamen [40]us kí nazar[a] se jo takht par baithá húá hai, aur Barre ke gazab se chhipá lo: 17 kyúnki [41]un ke gazab ká roz i 'azím á pahunchá; ab [42]kaun thahr saktá hai?

Sachche Isráílion par muhr lagne, aur najátyáfta logon kí 'ibádat aur mubárakhálí kí royá.

7 1 Is ke ba'd main ne zamín ke cháron konon par chár firishte khare dekhe; wuh zamín kí [1]cháron hawáon ko tháme húe the, [2]táki zamín, yá samundar, yá kisí darakht par hawá na chale. 2 Phir main ne ek âur firishte ko, zinda [3]Khudá kí muhr liye húe, [4]mashriq se úpar kí taraf áte dekhá; us ne un cháron firishton se, jinhen zamín aur samundar ke zarar pahuncháne ká ikhtiyár diyá gayá thá, baland áwáz se pukárkar kahá, 3 ki Jab tak ham apne Khudá ke bandon ke [5]máthe par muhr na kar len, [6]zamín aur samundar aur darakhton ko zarar na pahuncháná. 4 Aur jin par muhr kí gayí, [7]main ne un ká shumár suná, ki baní Isráíl ke sab qabílon men se ek lákh chauálís hazár par muhr kí gayí.

5 Yahúdáh ke qabíle men se bárah hazár par muhr kí gayí:
Ra'úben ke qabíle men se bárah hazár par:
Gád ke qabíle men se bárah hazár par:
6 Ásher ke qabíle men se bárah hazár par:
Naftálí ke qabíle men se bárah hazár par:
Manashshih ke qabíle men se bárah hazár par:

---

[18] Báb 14. 18 aur 16. 7.
[19] Báb 20. 4.
[20] Báb 1. 9.
[21] Dekho báb 1. 2.
[22] Báb 3. 7.
[23] Báb 11. 18 aur 19. 2.
[24] Muq. Zab. 94. 3 aur Zak. 1. 12.
[25] Dekho báb 3. 10.
[26] Zab. 79. 10 aur 119. 84. Lúq. 18. 7, 8.
[27] Báb 3. 4 aur 7. 9.
[28] Báb 14. 13.
[29] Muq. 'Ibr. 11. 40.
[30] Muq. Paid. 15. 18.
[31] Báb 11. 13 aur 16. 18. Muq. 'Ibr. 12. 26.
[32] Dekho Mat. 24. 29.
[33] Yas'. 50. 3.
[34] Muq. báb 8. 10 aur 9. 1.
[35] Yas'. 34. 4.
[36] Muq. báb 20. 11 aur 21. 1.
[37] Báb 16. 20. Muq. Yas'. 54. 10 aur Yarm. 4. 24 aur Hiz. 38. 20 aur Nahúm 1. 5.
[38] Yas'. 2. 19, 21.
[39] Hús. 10. 8. Lúq. 23. 30.
[40] Báb 4. 2.
[41] Yarm. 30. 7. Yúel 2. 11, 31. Saf. 1. 14, wag:
[42] 'Azrá 9. 15. Zab. 76. 7. Mal. 3. 2. Lúq. 21. 36.
[1] Yarm. 49. 36 Dán. 7. 2.
[2] Muq. áyat 3.
[3] Báb 9. 4.
[4] Báb 16. 12.
[5] Báb 14. 1 aur 22. 4. Hiz. 9. 4. Muq. báb 13. 16 aur Hiz. 3. 8, 9.
[6] Báb 6. 6 aur 9. 4.
[7] Báb 9. 16.

a Yún. ke chihre.

7 Shama'ún ke qabíle men̲ se bárah hazár par:
Lewí ke qabíle men̲ se bárah hazár par:
Yissákár ke qabíle men̲ se bárah hazár par:
8 Zabúlún ke qabíle men̲ se bárah hazár par:
Yúsuf ke qabíle men̲ se bárah hazár par:
Binyámín ke qabíle men̲ se bárah hazár par muhr kí gayí.

9 In báton̲ ke ba'd jo main̲ ne nigáh kí, to kyá dekhtá hún̲, ki [8]har ek qaum, aur qabíle, aur ummat, aur ahl i zabán kí [9]ek aisí baṛí bhíṛ, jise koí shumár nahín̲ kar saktá, [10]safed jáme pahine aur [11]khajúr kí ḍáliyán̲ apne háthon̲ men̲ liye húe, takht aur Barre ke áge khaṛí hai; 10 aur baṛí áwáz se chillá chillákar kahtí hai, ki [12]Naját hamáre K̲hudá kí taraf se[a] hai, jo takht par baiṭhá hai, aur Barre kí taraf se[b]. 11 Aur sáre firishte us takht, aur buzurgon̲ aur [13]cháron̲ jándáron̲ ke girdágird khaṛe hain̲; phir [14]wuh takht ke áge munh̲ ke bal gir paṛe, aur K̲hudá ko sijda karke 12 [15]kahá; Ámín: Hamd, aur tamjíd, aur hikmat, aur shukr, aur 'izzat, aur qudrat, aur táqat, abadu'l ábád hamáre K̲hudá kí ho. Ámín. 13 Aur buzurgon̲ men̲ se ek ne mujh se kahá, ki Yih safed jáme pahine húe kaun hain̲, aur kahán̲ se áe hain̲? 14 Main̲ ne us se kahá, ki Ai mere k̲hudáwand, tú hí jántá hai. Us ne mujh se kahá, ki Yih wuhí hain̲, jo [16]us baṛí musíbat men̲ se nikalkar áe hain̲; [17]inhon̲ ne apne jáme [18]Barre ke k̲hún se dhokar [19]safed kiye hain̲. 15 Isí sabab se yih K̲hudá ke takht ke sámne hain̲, aur [20]us ke maqdis men̲ rát din us kí 'ibádat karte hain̲; aur jo takht par baiṭhá hai, [21]wuh apná k̲haima un ke úpar tánegá. 16 [22]Is ke ba'd na kabhí un ko bhúkh lagegí, na piyás; aur na kabhí [23]un ko dhúp satáegí, na garmí; 17 kyún̲ki jo Barra takht ke bích men̲ hai, [24]wuh un kí gallabání karegá, aur unhen̲ [25]áb i hayát ke chashmon̲ ke pás le jáegá; aur [26]K̲hudá un kí án̲khon̲ ke sab án̲sú pon̲chh degá.

Sátwín̲ muhr ká khulná, aur sát narsingewále firishte.

8 1 Jab us ne [1]sátwín̲ muhr kholí, to ádh ghanṭe ke qaríb ásmán men̲ k̲hámoshí rahí. 2 Aur main̲ ne un sáton̲ firishton̲ ko dekhá, [2]jo K̲hudá ke sámne khaṛe rahte hain̲; aur unhen̲ sát narsinge diye gaye.

'Údsozdár firishta.

3 Phir ek aur firishta sone ká 'údsoz liye húe áyá, aur [3]qurbángáh ke úpar khaṛá húá; aur us ko bahut sá 'úd diyá gayá, táki sab [4]muqaddason̲ kí du'áon̲ ke sáth [5]us sunahrí qurbángáh par chaṛháe, jo takht ke sámne hai. 4 Aur [6]us 'úd ká dhún̲wán̲ firishte ke háth se muqaddason̲ kí du'áon̲ ke sáth K̲hudá ke sámne pahun̲ch gayá. 5 Aur

[8] Báb 5. 9.
[9] Muq. Rom. 11. 25.
[10] Áyat 14. Dekho báb 3. 4.
[11] Muq. Ahb. 23. 40 aur Yuh. 12. 13.
[12] Báb 12. 10 aur 19. 1. Dekho Zab. 3. 8.
[13] Báb 4. 6.
[14] Dekho báb 4. 10.
[15] Báb 5. 14 aur 19. 4. Muq. 1 Taw. 29. 10, 11.
[16] Dekho Mat. 24. 21.
[17] Báb 22. 14. Muq. Yas'. 1. 18 aur Zak. 3. 3—5.
[18] Báb 1. 5.
[19] Muq. Dán. 12. 10 aur 1 Yúh. 1. 7.
[20] Bab 22. 3.
[21] Báb 21. 3. Hiz. 37. 27 Yúh. 1. 14 (hásh:). Muq. Yas'. 4. 5, 6.
[22] Yas'. 49. 10.
[23] Muq. Zab. 121. 6.
[24] Zab. 23. 1, 2. Muq. Mat. 2. 6. Dekho Yúh. 10. 11.
[25] Báb 22. 1. Muq. Zab. 36. 8, 9 aur Yuh. 4. 14.
[26] Báb 21. 4. Yas'. 25. 8.
[1] Báb 5. 1; 6. 1, wag:
[2] Lúq. 1. 19.
[3] 'Ámús 9. 1.
[4] Báb 5. 8.
[5] Báb 9. 13. K̲hur. 30. 1, 3.
[6] Muq. Zab. 141. 2.

a Yún. *K̲hudá ko.* b Yún. *Barre ko.*

firishte ne 'údsoz ko lekar, [7] us men qurbángáh kí ág bharí, aur zamín par dál dí; aur [8] garajen, aur áwázen, aur bijliyán paidá húín, aur bhaunchál áyá.

Chár narsingon ká phúnká jáná.

6 Aur wuh sáton firishte, jin ke pás wuh sát narsinge the, phúnkne ko taiyár húe.

7 Aur jab pahle ne narsingá phúnká, to khún mile húe [9] ole aur [10] ág paidá húí, aur zamín par dálí gayí; aur [11] tiháí zamín jal gayí, aur tiháí [12] darakht jal gaye, aur tamám harí ghás jal gayí.

8 Aur jab dúsre firishte ne narsingá phúnká, to goyá ág se jaltá húá [13] ek bará pahár samundar men dálá gayá, aur tiháí samundar [14] khún ho gayá; 9 aur samundar kí tiháí jándár makhlúqát mar gayí; aur tiháí [15] jaház tabáh ho gaye.

10 Aur jab tísre firishte ne narsingá phúnká, to [16] ek bará sitára mash'al kí tarah jaltá húá ásmán se tútá, aur tiháí daryáon aur [17] pání ke chashmon par á pará; 11 us sitáre ká nám Nágdauná kahlátá hai, aur tiháí pání [18] nágdaune kí tarah karwá ho gayá; aur [19] pání ke karwe ho jáne se, bahut se ádmí mar gaye.

12 Aur jab chauthe firishte ne narsingá phúnká, to tiháí [20] súraj, aur tiháí chánd, aur tiháí sitáron par sadma pahunchá, yahán tak ki un ká tiháí hissa tárík ho gayá, aur tiháí din men raushní na rahí, aur isí tarah tiháí rát men bhí.

13 Aur jab main ne phir nigáh kí, to ásmán ke bích men ek 'uqáb ko urte, aur barí áwáz se yih kahte suná, ki Un tín firishton ke narsingon kí áwázon ke sabab, jin ká phúnkná abhí báqí hai, zamín ke rahnewálon par [21] afsos, afsos, afsos!

Pánchwen narsinge ká phúnká jáná, ya'ní pahlá Afsos.

9 1 Aur jab pánchwen firishte ne narsingá phúnká, to [1] main ne ásmán se zamín par ek sitára girá húá dekhá; aur use [2] atháh garhe kí [3] kunjí dí gayí. 2 Aur jab us ne atháh garhe ko kholá, to garhe men se ek barí bhattí ká sá [4] dhúnwán uthá; aur garhe ke dhúnwen ke bá'is se [5] súraj aur hawá tárík ho gayí. 3 Aur us dhúnwen men se zamín par [6] tiddiyán nikal parín, aur unhen zamín ke bichchhúon kí sí táqat dí gayí. 4 Aur un se kahá gayá, [7] ki un ádmíon ke siwá jin ke máthe par [8] Khudá kí muhr nahín, [9] zamín kí ghás, yá kisí hariyáwal, yá kisí darakht ko zarar na pahuncháná. 5 Aur unhen ján se márne ká nahín, balki [10] pánch mahíne tak logon ko azíyat dene ká ikhtiyár diyá gayá; aur un kí azíyat aisí thí, jaise bichchhú ke dank márne se ádmí ko hotí hai. 6 Un dinon men [11] ádmí maut dhúndhenge, magar hargiz na páenge; aur marne kí árzú karenge, aur maut un se bhágegí. 7 Aur [12] un tiddiyon kí súraten un ghoron kí sí thín, jo laráí ke

[7] Ahb. 16. 12.
[8] Muq. Zab. 18. 7, 8. Dekho báb 4. 5.
[9] Khur. 9. 23, 24. Zab. 18. 13. Hiz. 38. 22.
[10] Yúel 2. 30.
[11] Áyát 8—12. Báb 9. 15, 18 aur 12. 4. Muq. Zak. 13. 8, 9.
[12] Báb 9. 4. Yas'. 2. 13.
[13] Yarm. 51. 25. Muq. Mar. 11. 23.
[14] Báb 11. 6. Muq. Khur. 17. 17, 19.
[15] Yas'. 2. 16.
[16] Báb 9. 1. Muq. Yas'. 14. 12.
[17] Báb 14. 7 aur 16. 4.
[18] Ist. 29. 18. Yarm. 9. 15 aur 23. 15.
[19] Muq. Khur. 15. 23.
[20] Muq. Khur. 10. 21—23 aur Yas'. 13. 10 aur 30. 26.
[21] Muq. báb 9. 12 aur 11. 14.

[1] Báb 8. 10. Muq. báb 12. 9 aur Lúq. 10. 18.
[2] Áyát 2, 11. Báb 11. 7; 17. 8 aur 20. 1, 3. Lúq. 8. 31. Muq. Rom. 10. 7.
[3] Dekho báb 1. 18.
[4] Muq. Paid. 19. 28 aur Yas'. 34. 10.
[5] Muq. Yúel 2. 10.
[6] Dekho Khur. 10. 4.
[7] Báb 6. 6 aur 7. 3.
[8] Dekho báb 7. 2, 3
[9] Báb 8. 7.
[10] Áyat 10
[11] Aiy. 3. 21 aur 7. 15, 16. Yarm. 8. 3.
[12] Yúel 2. 4.

liye taiyár kiye gaye hon; aur [13]un ke siron par goyá sone ke táj the, aur [14]un ke chihre ádmíon ke se the; 8 aur bál 'auraton ke se the, aur [15]dánt babar ke se. 9 Aur un ke pás lohe ke se baktar the; aur un ke paron kí áwáz aisí thí, [16]jaise rathon aur bahut se [17]ghoron kí, jo laráí men daurte hon. 10 Aur un kí dumen bichchhúon kí sí thín, aur un men dank bhí the; aur un kí dumon men [18]pánch mahíne tak ádmíon ko zarar pahuncháne kí táqat thí. 11 Atháh garhe ká firishta [19]un par bádsháh thá: us ká nám 'Ibrání men [20]Abaddon[a], aur Yúnání men Apullyon[b] hai.

12 [21]Pahlá Afsos to ho chuká; dekho, is ke ba'd do Afsos âur honewále hain.

Chhate narsinge ká phúnká jáná, ya'ní dúsrá Afsos.

13 Aur jab chhate firishte ne narsingá phúnká, to main ne us [22]sunahrí qurbángáh ke[c] síngon men se, jo Khudá ke sámne hai, aisí áwáz suní, 14 ki us chhate firishte se, jis ke pás narsingá thá, koí kah rahá hai, ki [23]Bare daryá e Firát ke pás jo [24]chár firishte bandhe húe hain, unhen khol de. 15 Pas wuh cháron firishte khol diye gaye, jo kháss gharí, aur din, aur mahíne, aur baras ke liye, [25]tiháí ádmíon ke már dálne ko taiyár kiye gaye the. 16 Aur faujon ke [26]sawár shumár men [27]bís karor the: [28]main ne un ká shumár suná. 17 Aur mujhe is royá men ghore aur un ke aise sawár dikháí diye, jin ke baktar ág aur sumbul aur gandhak ke se the; aur un ghoron ke sir [29]babar ke se sir the; aur un ke munh se ág, aur dhúnwán, aur gandhak nikaltí thí. 18 In tínon áfaton, ya'ní us ág, aur dhúnwen, aur gandhak se, jo un ke munh se nikaltí thí, tiháí ádmí máre gaye. 19 Kyúnki un ghoron kí táqat un ke munh aur un kí dumon men thí; is liye ki un kí dumen sánpon kí mánind thín, aur dumon men sir bhí the; unhín se wuh zarar pahúncháte the. 20 Aur báqí ádmíon ne, jo in áfaton se na mare the, [30]apne háthon ke kámon se tauba na kí, ki [31]shayátín kí, aur [32]sone, aur chándí, aur pítal, aur patthar, aur lakrí kí múraton kí parastish karne se báz áte, jo na dekh saktí hain, na sun saktí hain, na chal saktí hain: 21 aur jo khún, aur [33]jádúgaríán, aur harámkárí, aur choriyán unhon ne kí thín, un se tauba na kí.

Ásmán par se kitáb lákar ek firishte ne use Yúhanná ko khilá diyá.

10 1 Phir main ne ek âur zoráwar firishte ko bádal orhe húe ásmán se utarte dekhá; [1]us ke sir par dhanuk thí, aur [2]us ká chihra áftáb kí mánind thá, aur [3]us ke pánw ág ke sutúnon kí mánind; 2 aur [4]us ke háth men ek chhotí sí khulí húí kitáb thí: us ne apná dahiná

[13] Muq. Nahúm 3. 17.
[14] Dán. 7. 8.
[15] Yúel 1. 6.
[16] Yúel 2. 5.
[17] Yarm. 8. 6. Muq. Aiy. 39. 21—25.
[18] Áyat 5.
[19] Muq. Aiy. 18. 14 aur Amsál 30. 27 aur If. 2. 2.
[20] Dekho Aiy. 26. 6.
[21] Muq. báb 8. 13 aur 11. 14.
[22] Khur. 30. 3.
[23] Báb 16. 12.
[24] Muq. báb 7. 1.
[25] Dekho báb 8. 7.
[26] Hiz. 38. 4.
[27] Muq. Zab. 68. 17 aur Dán. 7. 10.
[28] Báb 7. 4.
[29] Muq. 1 Taw. 12. 8 aur Yas'. 5. 28, 29.
[30] Ist. 31. 29. Yarm. 1. 16 aur 25. 14. Dekho báb 2. 21.
[31] Dekho 1 Kur. 10. 20.
[32] Zab. 115. 4—7 aur 135. 15—17. Dán. 5. 23.
[33] Báb 21. 8 aur 22. 15. Gal. 5. 20.
[1] Hiz. 1. 28.
[2] Báb 1. 16. Mat. 17. 2.
[3] Báb 1. 15.
[4] Áyát 8—10.

a Ya'ní *halákat.*
b Ya'ní *halak karnewálá.*
c N. *cháron* izad.

pánw to samundar par rakkhá, aur báyán khushkí par; [3] aur aisí barí áwáz se chilláyá, [5] jaise babar dahártá hai: aur jab wuh chilláyá, to garaj kí sát áwázen sunáí dín. [4] Aur jab garaj kí sáton áwázen sunáí de chukín, to main ne likhne ká iráda kiyá; aur ásmán par se yih áwáz átí suní, ki [6] Jo báten garaj kí in sát áwázon se suní hain, un ko poshída rakh [a]; aur tahrír na kar. [5] Aur jis firishte ko main ne samundar aur khushkí par khare dekhá thá, [7] us ne apná dahiná háth ásmán kí taraf utháyá, [6] aur [8] jo abadu'l ábád zinda rahegá, aur [9] jis ne ásmán aur us ke andar kí chízen, aur zamín aur us ke úpar kí chízen, aur samundar aur us ke andar kí chízen paidá kí hain, us kí qasam khákar kahá, [10] ki Ab âur der na hogí [b]; [7] balki [11] sátwen firishte kí áwáz dene ke zamáne men, jab wuh narsingá phúnkne ko hogá, to Khudá ká poshída matlab, [12] us khushkhabarí ke muwáfiq, jo us ne apne bande nabíon ko dí thí, púrá hogá. [8] Aur jis áwáz denewále ko main ne ásmán par bolte suná thá, us ne phir mujh se mukhátib hokar kahá, ki Já, us firishte ke háth men se, jo samundar aur khushkí par khará hai, wuh khulí húí kitáb le le. [9] Tab main ne us firishte ke pás jákar kahá, ki Yih chhotí kitáb mujhe de de. Us ne mujh se kahá, ki [13] Le, ise [14] khá le; yih terá pet to karwá kar degí; magar tere munh men shahd kí tarah míthí lagegí. [10] Pas main wuh chhotí kitáb us firishte ke háth se lekar khá gayá; wuh mere munh men to shahd kí tarah míthí lagí; magar jab main use khá gayá, to merá pet karwá ho gayá. [11] Aur mujh se kahá gayá, ki [15] Tujhe bahut sí ummaton aur qaumon, aur ahl i zabán aur bádsháhon par phir nubuwwat karní zarúr hai.

[5] Yúel 3. 16. 'Ámús 1. 2.
[6] Dán. 8. 26 aur 12. 4, 9. Muq. báb 22. 10.
[7] Paid. 14. 22.
[8] Dekho báb 4. 9.
[9] Dekho báb 4. 11.
[10] Muq. báb 12. 12; 16. 17 aur 21. 6 aur Dán. 12. 7.
[11] Báb 11. 15.
[12] Muq. 'Ámús 3. 7.
[13] Hiz. 2. 8 aur 3. 1—3
[14] Muq. Yarm. 15. 16.
[15] Muq. Hiz. 37. 4

a Yún. *un par muhr kar.*
b Yá *âur zamána na hogá.*

Khudá ke do gawáhon ká hál.

11 [1] Aur mujhe 'asá kí mánind [1] ek nápne kí lakrí dí gayí; aur kisí ne kahá, ki Uthkar Khudá ke maqdis aur qurbángáh, aur us men ke 'ibádat karnewálon ko náp. [2] Aur [2] us sahn ko jo maqdis ke báhar hai, khárij kar de, aur use na náp; kyúnki [3] wuh gair-qaumon ko de diyá gayá hai; wuh muqaddas shahr ko [4] bayálís mahíne tak pámál karengí. [3] Aur main apne do gawáhon ko ikhtiyár dúngá, aur [5] wuh tát orhe húe [4] ek hazár do sau sáth din nubuwwat karenge. [4] Yih wuhí [6] zaitún ke do darakht, aur do chirágdán hain, jo zamín ke Khudáwand ke sámne khare hain. [5] Aur agar koí unhen zarar pahunchání cháhtá hai, to [7] un ke munh se ág nikalkar un ke dushmanon ko khá játí hai. Aur agar koí unhen zarar pahuncháná cháhegá, [8] wuh zarúr isí tarah mára jáegá. [6] Un ko ikhtiyár hai [9] ki ásmán ko band kar den, táki

[1] Báb 21. 15, 16.
[2] Hiz. 40. 17, 20.
[3] Dekho Lúq. 21. 24
[4] Báb 12. 6 aur 13. 5.
[5] Yas'. 20. 2
[6] Zak. 4. 3, 11, 14. Muq. Zab. 52. 8 aur Yarm. 11. 16.
[7] Muq. 2 Sal. 1. 10, 12 aur Yarm. 5. 14.
[8] Muq. Gin. 16. 29, 35.
[9] Muq. 1 Sal. 17. 1 aur Lúq. 4. 25 aur Ya'q. 5. 17.

un kí nubuwwat ke zamáne men̲ pání na barse; aur pánion̲ par ikhtiyár hai, [10]ki unhen̲ khún baná dálen̲, aur jitní daf'a cháhen̲ [11]zamín par har tarah kí áfat láen. 7 Jab wuh apní gawáhí de chukenge, to [12]wuh haiwán jo [13]atháh garhe se niklegá, [14]un se larkar un par gálib áegá, aur un ko már dálegá. 8 Aur un kí láshen̲ us [15]bare shahr ke bázár men̲ parí rahengí, jo rúhání i'tibár se [16]Sadom aur [17]Misr kahlátá hai, jahán̲ un ká Khudáwand bhí maslúb húá thá. 9 Aur ummaton̲, aur qabílon̲, aur ahl i zabán, aur qaumon̲ men̲ se log un kí láshon̲ ko sárhe tín din tak dekhte rahenge, aur [18]un kí láshon̲ ko qabr men̲ na rakhne denge. 10 Aur [19]zamín ke rahnewále un ke marne se khushí manáenge, aur shádiyáne bajáenge, aur [20]ápas men̲ tuhfe bhejenge; kyún̲ki in dono nabíon̲ ne [21]zamín ke rahnewálon̲ ko satáyá thá. 11 Aur sárhe tín din ke ba'd, Khudá kí taraf se un men̲ [22]zindagí kí rúh dákhil húí; aur wuh apne pán̲won̲ ke bal khare ho gaye, aur un ke dekhnewálon̲ par bará khauf chháyá. 12 Aur unhen̲ ásmán par se ek baland áwáz sunáí dí, ki [23]Yahán̲ úpar á jáo. Pas [24]wuh [25]bádal par sawár hokar ásmán par charh gaye; aur un ke dushman unhen̲ dekh rahe the. 13 Phir usí waqt [26]ek bará bhaun̲chál á gayá, aur [27]shahr ká daswán̲ hissa gir gayá; aur us bhaun̲chál se sát hazár ádmí[a] mare: aur báqí dar gaye, aur [28]ásmán ke [29]Khudá kí tamjíd kí.

14 [30]Dúsrá Afsos ho chuká; dekho, tísrá Afsos jald honewálá hai.

Sátwen̲ narsinge ká phún̲ká jáná, ya'ní tísrá Afsos.

15 Aur jab [31]sátwen̲ firishte ne narsingá phún̲ká, to [32]ásmán par barí áwázen̲ is mazmún kí paidá húín̲, ki [33]Dunyá kí bádsháhat hamáre Khudáwand aur [34]us ke Masíh kí ho gayí: aur [35]wuh abadu'l ábád bádsháhí karegá. 16 Aur chaubíson̲ buzurgon̲ ne, [36]jo Khudá ke sámne apne apne takht par baithe the, [37]munh ke bal girkar Khudá ko sijda kiyá, 17 aur yih kahá, ki Ai Khudáwand Khudá, Qádir i mutlaq, [38]jo hai aur jo thá, ham terá shukr karte hain̲; kyún̲ki tú ne apní barí qudrat ko háth men̲ lekar [39]bádsháhí kí. 18 Aur qaumon̲ ko gussa áyá, aur [40]terá gazab názil húá, aur [41]wuh waqt á pahun̲chá hai ki murdon̲ ká insáf kiyá jáe, aur tere bande nabíon̲ aur muqaddason̲ aur [42]un chhote baron̲ ko, jo tere nám se darte hain̲, ajr diyá jáe, aur [43]zamín ke tabáh karnewálon̲ ko tabáh kiyá jáe.

19 Aur [44]Khudá ká jo maqdis ásmán par hai, wuh kholá gayá; aur us ke maqdis men̲ [45]us ke 'ahd ká sandúq dikhái diyá; aur bijliyán̲, aur áwázen̲, aur garajen̲ paidá húín̲, aur bhaun̲chál áyá, aur [46]bare ole pare.

[a] Yún. *ádmíon ke nám.*

[10] Muq. Khur. 7. 19.
[11] Muq. Khur. 7—10 aur 1 Sam. 4. 8.
[12] Báb 17. 8. Muq. báb 13. 1.
[13] Dekho báb 9. 1.
[14] Dán. 7. 21.
[15] Muq. báb 16. 19(?) aur 17. 18(?) aur 18. 10(?).
[16] Yas'. 1. 10 aur 3. 9.
[17] Muq. Hiz. 23. 3, 8, 19, 27.
[18] Zab. 79. 2, 3.
[19] Muq. Yúh. 16. 20. Dekho báb 3. 10.
[20] Naham. 8. 10, 12. Ást. 9. 19, 22.
[21] Muq. 1 Sal. 18. 17.
[22] Paid. 2. 7 Hiz. 37. 5, 9, 10, 14.
[23] Báb 4. 1.
[24] Muq. báb 12. 5 aur 2 Sal. 2. 11.
[25] Muq. A'mál 1. 9.
[26] Báb 6. 12.
[27] Muq. báb 16. 19.
[28] 2 Taw. 36. 23. Yúnah 1. 9, wag:
[29] Báb 14. 7; 16. 9 aur 19. 7. Yash. 7. 19.
[30] Muq. báb 8. 13 aur 9. 12.
[31] Báb 10. 7.
[32] Báb 16. 17 aur 19. 1. Muq. Yas'. 27. 13.
[33] Báb 12. 10.
[34] Zab. 2. 2. Lúq. 9. 20. A'mál 4. 26.
[35] Dekho Lúq. 1. 33
[36] Báb 4. 4.
[37] Dekho báb 4. 10.
[38] Báb 16. 5. Muq. báb 1. 4, 8 aur 4. 8.
[39] Báb 19. 6. Zab. 97. 1.
[40] Zab. 2. 5 aur 110. 5.
[41] Báb 6. 10 aur 20. 12. Muq. Dán. 7. 10 aur 2 Thiss. 1. 6, 7.
[42] Báb 19. 5.
[43] Muq. báb 13. 18.
[44] Báb 15. 5.
[45] Dekho 'Ibr. 9. 4.
[46] Báb 16. 21.

'Aurat aur azhdahe kí royá.

12 [1] Phir ásmán par ek bará nishán dikhái diyá, ya'ní ek 'aurat nazar ái, [1]jo [2]áftáb ko orhe húe thí, aur [2]chánd us ke pánwon ke níche thá, aur bárah sitáron ká táj us ke sir par; [2] wuh hámila thí, aur dard i zih men [3]chillátí thí, aur bachcha janne kí taklíf men thí. [3] Phir ek âur nishán ásmán par dikhái diyá, ya'ní ek bará [4]lál azhdahá; [5]us ke sát sir aur [6]das síng the, aur us ke siron par [7]sát táj. [4] Aur us kí dum ne [8]ásmán ke tihái sitáre khenchkar [9]zamín par dál diye: aur wuh azhdahá us 'aurat ke áge já khará húá, jo janne ko thí, táki jab wuh jane, to [10]us ke bachche ko nigal jáe. [5] Aur wuh betá janí, ya'ni wuh larká [11]jo lohe ke 'asá se sab qaumon par hukúmat karegá; aur us ká bachcha yakáyak [12]Khudá aur us ke takht ke pás tak pahunchá diyá gayá. [6] Aur wuh 'aurat us biyábán ko bhág gayí, jahán Khudá kí taraf se us ke liye ek jagah taiyár kí gayí thí, táki wahán [13]ek hazár do sau sáth din tak us kí parwarish kí jáe.

[7] Phir ásmán par laráí húí: [14]Míkáíl aur [15]us ke firishte azhdahe se larne ko nikle; aur azhdahá aur us ke firishte un se lare; [8] lekin gálib na áe, aur is ke ba'd ásmán par un ke liye jagah na rahí. [9] Aur [16]wuh bará azhdahá, ya'ní [17]wuhí puráná sánp jo Iblís aur Shaitán kahlátá hai, aur [18]sáre jahán ko gumráh kar detá hai, [19]zamín par girá diyá gayá, aur us ke firishte bhí us ke sáth girá diye gaye. [10] Phir main ne ásmán par se yih barí áwáz átí suní, ki Ab [20]hamáre Khudá kí naját, aur qudrat, aur bádsháhat, aur us ke Masíh ká ikhtiyár záhir húá; kyúnki hamáre bháiyon par ilzám lagánewálá, [21]jo rát din hamáre Khudá ke áge un par ilzám lagáyá kartá hai, girá diyá gayá. [11] Aur wuh Barre ke khún, aur apní gawáhí ke kalám ke bá'is [22]us par gálib áe; aur [23]unhon ne apní ján ko 'azíz na samjhá, [24]yahán tak ki maut bhí gawárá kí. [12] Pas [25]ai ásmáno, aur un ke rahnewálo, khushí manáo. [26] Ai khushkí aur tarí, tum par afsos hai; kyúnki Iblís bare gusse men tumháre pás utarkar áyá hai, [27]is liye ki jántá hai, ki merá thorá hí sá waqt báqí hai.

[13] Aur jab azhdahe ne dekhá, ki main zamín par girá diyá gayá hún, to [28]us 'aurat ko satáyá, jo betá janí thí. [14] Aur us 'aurat ko [29]bare 'uqáb ke do par diye gaye, táki sánp ke sámne se urkar [30]biyábán men apní us jagah pahunch jáe, jahán [31]ek zamáne, aur zamánon, aur ádhe zamáne tak us kí parwarish kí jáegí. [15] Aur sánp ne us 'aurat ke píchhe apne munh se [32]nadí kí tarah pání baháyá, táki us ko is nadí se bahá de. [16] Magar zamín ne us 'aurat kí madad kí, aur apná munh kholkar us nadí ko pí liyá, jo azhdahe ne apne munh se bahái thí. [17] Aur azhdahe ko 'aurat par gussa áyá, aur [33]us kí báqí aulád se, [34]jo Khudá ke hukmon par 'amal kartí hai,

[1] Muq. Zab. 104. 2. [2] Muq. Gaz. 6. 10. [3] Muq. Yas'. 66. 7—10 aur Mík. 4. 10. [4] Muq. báb 17. 3 aur Yas'. 27. 1. [5] Báb 13. 1 aur 17. 9, 12. [6] Dán. 7. 7. [7] Muq. báb 19. 12. [8] Dekho báb 8. 7. [9] Dán. 8. 10. [10] Muq. Mat. 2. 16. [11] Mat. 2. 6. Dekho báb 2. 27. [12] Dekho 2 Kur. 12. 2. [13] Báb 11. 2 aur 13. 5. [14] Dekho Yahúdáh 9. [15] Dekho Mat. 25. 41. [16] Lúq. 10. 18. Yúh. 12. 31. [17] Báb 20. 2 Paid. 3. 1. [18] Báb 20. 3, 10. Muq. báb 13. 14 aur Yúh. 8. 44. [19] Dekho báb 9. 1.

[20] Báb 7. 10 aur 19. 1. [21] Aiy. 1. 9 aur 2. 5. Zak. 3. 1. [22] Báb 15. 2. Muq. Rom. 16. 20. Dekho Yúh. 16. 33. [23] Lúq. 14. 26. Yúh. 12. 25. [24] Báb 2. 10. [25] Báb 18. 20. Zab. 96. 11. Yas'. 44. 23 aur 49. 13. [26] Báb 8. 13. [27] Muq. Mat. 8. 29. Dekho báb 10. 6. [28] Áyat 5. [29] Dekho Khur. 19. 4. [30] Áyat 6. [31] Dán. 7. 25 aur 12. 7. Dekho áyat 6. [32] Muq. Yas'. 59. 19. [33] Paid. 3. 15. [34] Báb 14. 12. Dekho 1 Yúh. 2. 3.

35 Bab 1. 2; 6. 9 aur 19. 10.
36 Báb 11. 7 aur 13. 7.

aur [35] Yisú' kí gawáhí dene par qáim hai, [36] larne ko gayá:

13 [1] aur samundar kí ret par já khará húá.

Samundar men se nikle húe haiwán kí royá.

1 Dán. 7. 3.
2 Dekho bab 12. 3.
3 Báb 17. 3.
4 Dán. 7. 6.
5 Dán. 7. 5.
6 Áyát 4, 11. Muq. Luq. 4. 6.
7 Báb 16. 10.

Aur main ne [1] ek haiwán ko samundar men se nikalte húe dekhá, [2] us ke das síng aur sát sir the, aur us ke síngon par das táj, aur us ke siron par [3] kufr ke nám likhe húe the. 2 Aur jo haiwán main ne dekhá, [4] us kí shakl tendúe kí sí thí, aur pánw [5] ríchh ke se, aur munh babar ká sá; aur [6] us azhdahe ne apní qudrat aur [7] apná takht aur bará ikhtiyár use de diyá. 3 Aur main ne us ke siron men se ek par goyá zakhm i kárí lagá húá[a] dekhá, magar us ká zakhm i kárí achchhá ho gayá, aur [8] sárí dunyá ta'ajjub kartí húí us haiwán ke píchhe píchhe ho lí. 4 Aur chúnki us azhdahe ne apná ikhtiyár us haiwán ko de diyá thá, is liye unhon ne azhdahe kí parastish kí; aur us haiwán kí bhí yih kahkar parastish kí, ki [9] Is haiwán kí mánind kaun hai? kaun us se lar saktá hai? 5 Aur [10] bare bol bolne aur kufr bakne ke liye use ek munh diyá gayá, aur use [11] bayálís mahíne tak kám karne ká ikhtiyár diyá gayá. 6 Aur us ne Khudá kí nisbat kufr bakne ke liye munh kholá, ki us ke nám, aur us ke khaime, ya'ní ásmán ke rahnewálon kí nisbat kufr bake. 7 Aur use yih ikhtiyár diyá gayá, [12] ki muqaddason se lare, aur un par gálib áe; aur use har qabíle, aur ummat, aur ahl i zabán, aur qaum par ikhtiyár diyá gayá. 8 Aur [13] zamín ke wuh sab rahnewále, jin ke nám [14] us Barre kí [15] kitáb i hayát men likhe nahín gaye, [16] jo biná e 'álam ke waqt se zabh húá hai[b], us haiwán kí parastish karenge.

8 Muq. báb 17. 8.
9 Muq. báb 18. 18.
10 Dán. 7. 8, 11, 20 aur 11. 36. Muq. 2 Thiss. 2. 4.
11 Báb 11. 2 aur 12. 6.
12 Bab 11. 7 aur 12. 17. Dan. 7. 21.
13 Dekho báb 3. 10.
14 Dekho báb 5. 6.
15 Dekho báb 3. 5.
16 Muq. A'mál 2. 23 aur 1 Pat. 1. 18, 19, 20.

[17] Jis ke kán hon wuh sune. 10 [18] Jis ko qaid honewálí hai, wuh qaid men paregá; [19] jo koí talwár se qatl karegá, wuh zarúr talwár se qatl kiyá jáegá. [20] Muqaddason ke sabr aur ímán ká yihí mauqa' hai.

17 Dekho báb 2. 7.
18 Muq. Yas'. 33. 1 aur Yarm. 15. 2 aur 43. 11.
19 Dekho Paid. 9. 6.
20 Bab 14. 12.

Zamín men se nikle húe haiwán kí royá.

11 Phir [21] main ne ek âur haiwán ko zamín men se nikalte húe dekhá; us ke barre ke se do síng the, aur azhdahe kí tarah boltá thá. 12 Aur yih pahle haiwán ká sárá ikhtiyár us ke sámne kám men látá thá, aur zamín aur us ke rahnewálon se us pahle haiwán kí parastish karátá thá, [22] jis ká zakhm i kárí achchhá ho gayá thá. 13 Aur [23] wuh bare bare nishán dikhátá thá, yahán tak ki ádmíon ke sámne [24] ásmán se zamín par ág názil kar detá thá. 14 Aur [25] zamín ke rahnewálon ko un nishánon ke sabab se, jin ke us haiwán ke sámne dikháne ká us ko ikhtiyár diyá gayá thá, is tarah gumráh kar detá thá, ki zamín ke rahnewálon se kahtá thá, ki [26] jis haiwán ke

21 Muq. áyát 1, 14 aur báb 16. 13.
22 Áyat 3.
23 Báb 16. 14. aur 19. 20. Ist. 13. 1—3. Mat. 24. 24. 2 Thiss. 2. 9—11.
24 Báb 20. 9. 1 Sal. 18. 38. 2 Sal. 1. 10, 12. Lúq. 9. 54.
25 Muq. báb 12. 9.
26 Muq. áyát 3, 12

a Yún. *ek ko goyá maut tak zabh kiyá húá.*

b Yá *jin ke nám zabh kiye húe Barre kí kitáb i hayát men biná e 'álam ke waqt se likhe nahín gaye.*

talwár lagí thí, aur wuh zinda ho gayá, us ká but banáo. 15 Aur use us haiwán ke but men rúh phúnkne ká ikhtiyár diyá gayá, táki wuh haiwán ká but bole bhí, aur jitne log [27] us haiwán ke but kí parastish na karen, [28] un ko qatl bhí karáe. 16 Aur us ne sab chhoṭe baron, daulatmandon aur garíbon, ázádon aur gulámon ke [29] dahine háth, yá un ke máthe par ek ek chháp kará diyá; 17 táki us ke siwá jis par nishán, ya'ní [30] us haiwán ká nám, yá [31] us ke nám ká 'adad ho, âur koí kharíd farokht na kar sake. 18 [32] Hikmat ká yih mauqa' hai[a]. Jo samajh rakhtá hai, wuh is haiwán ká 'adad gin le; kyúnki wuh [33] ádmí ká 'adad hai; aur us ká 'adad chha sau chhiyásaṭh hai.

Koh i Siyyon par Barre aur us ke kharíde húon kí royá.

14 1 Phir main ne nigáh kí, to kyá dekhtá hún, ki [1] wuh Barra [2] Siyyon ke pahár par khará hai, aur us ke sáth [3] ek lákh chauálís hazár shakhs hain, [4] jin ke máthe par [5] us ká aur us ke Báp ká nám likhá húá hai. 2 Aur mujhe ásmán par se [6] ek aisí áwáz sunáí dí, jo zor ke pání, aur [7] barí garaj kí sí áwáz thí; aur jo áwáz main se suní, wuh aisí thí jaise [8] barbatnawáz barbat bajáte hon. 3 Wuh takht ke sámne, aur cháron jándáron aur buzurgon ke áge, goyá[b] [9] ek nayá gít gá rahe the: aur [10] un ek lákh chauálís hazár shakhson ke siwá, jo dunyá[c] men se kharíd liye gaye the, koí us gít ko na síkh saká. 4 Yih wuh hain, jo 'auraton ke sáth álúda nahín húe, balki kunwáre hain. Yih wuh hain, [11] jo Barre ke píchhe píchhe chalte hain, jahán kahín wuh játá hai. Yih Khudá aur Barre ke liye [12] pahle phal hone ke wáste ádmíon men se kharíd liye gaye hain. 5 Aur [13] un ke munh se kabhí jhúṭh na niklá thá; wuh [14] be'aib hain.

Tín firishton kí ma'rifat Khudá kí honewálí 'adálat kí khabaren.

6 Phir main ne ek âur firishte ko [15] ásmán ke bích men urte húe dekhá, jis ke pás [16] zamín ke rahnewálon kí har qaum aur qabíle aur ahl i zabán aur ummat ke sunáne ke liye, abadí khushkhabarí[d] thí. 7 Aur us ne barí áwáz se kahá, ki [17] Khudá se ḍaro, aur [18] us kí tamjíd karo; kyúnki us kí 'adálat ká waqt á pahunchá hai; aur [19] usí kí 'ibádat karo, jis ne ásmán aur zamín aur samundar aur [20] pání ke chashme paidá kiye.
8 Phir is ke ba'd ek âur dúsrá[e] firishta yih kahtá húá áyá, ki [21] Gir pará, wuh [22] bará shahr i Bábil gir pará, [23] jis ne [24] apní harámkárí kí gazabnák mai tamám qaumon ko piláí hai.
9 Phir in ke ba'd ek âur tísre firishte ne ákar barí áwáz se kahá, ki Jo koí [25] us haiwán aur us ke but kí parastish kare, aur [26] apne máthe yá apne háth par us kí chháp le

[27] Báb 14. 9, 11; 16. 2; 19. 20 aur 20. 4.
[28] Muq. báb 16. 6.
[29] Muq. báb 7. 3. Dekho Gal. 6. 17.
[30] Báb 14. 11.
[31] Báb 15. 2.
[32] Muq. báb 17. 9.
[33] Muq. báb 21. 17.
[1] Dekho báb 5. 6.
[2] Zab. 2. 6. 'Ibr. 12. 22.
[3] Báb 7. 4.
[4] Báb 7. 3.
[5] Báb 3. 12.
[6] Dekho báb 1. 15.
[7] Báb 6. 1 aur 19. 6.
[8] Báb 5. 8 aur 15. 2.
[9] Báb 5. 9.
[10] Muq. báb 2. 17 aur 19. 12.
[11] Muq. báb 3. 4 aur 17. 14.
[12] Ya'q 1. 18
[13] Saf. 3. 13. Muq. Zab. 32. 2 aur Yas'. 63. 8 aur Yúh. 1. 47.
[14] Dekho Yahúdáh 24.
[15] Báb 8. 13
[16] Muq. báb 3. 10.
[17] Báb 15. 4
[18] Dekho báb 11. 13
[19] Naham. 9. 6. Dekho báb 4. 11.
[20] Báb 8. 10 aur 16. 4.
[21] Báb 18. 3 Yas'. 21. 9. Yarm. 51. 8.
[22] Báb 16. 19; 17. 5 aur 18. 10. Muq. Dán. 4. 30.
[23] Yarm. 51. 7.
[24] Báb 18. 3.
[25] Dekho báb 13. 15.
[26] Báb 13. 16.

a Yá *Is se hikmat záhir hotí hai.*
b N. *goyá* na dárad.
c Yún. *zamín.*
d Yá *Injíl.*
e N. *dúsrá* na dárad.

le, 10 wuh [27] Khudá ke qahr kí us khális mai ko píegá, [28] jo us ke gazab ke piyále men bharí gayí hai; aur pák firishton ke sámne aur Barre ke sámne [29] ág aur gandhak ke 'azáb men mubtilá hogá: 11 aur [30] un ke 'azáb ká dhunwán abadu'l ábád uṭhtá rahegá; aur jo [25] us haiwán aur us ke but kí parastish karte hain, aur jo us ke nám kí chháp lete hain, [31] un ko rát din chain na milegá. 12 [32] Muqaddason, ya'ní [33] Khudá ke hukmon par 'amal karnewálon, aur Yisú' par ímán rakhnewálon ke sabr ká yihí mauqa' hai.

13 Phir main ne ásmán men se yih áwáz suní; ki Likh, [34] Mubárak hain wuh murde [35] jo ab se Khudáwand men marte hain; Rúh kahtá hai, ki Beshakk; [36] kyúnki wuh apní mihnaton se árám páenge, aur un ke a'mál un ke sáth sáth hote hain.

Anáj aur angúron kí faslon kí royá.

14 Phir main ne nigáh kí, to kyá dekhtá hún, ki ek safed bádal hai, aur us bádal par [37] ádamzád[a] kí mánind koí baiṭhá hai, [38] jis ke sir par sone ká táj, aur háth men tez daránti[b] hai. 15 Phir ek âur firishte ne [39] maqdis se nikalkar, us bádal par baiṭhe húe se barí áwáz ke sáth pukárkar kahá, ki [40] Apní daránti[b] chalákar kát, kyúnki kátne ká waqt á gayá; is liye ki [41] zamín kí fasl bahut pak gayí. 16 Pas jo bádal par baiṭhá thá us ne apní daránti[b] zamín par ḍál dí, aur zamín kí fasl kaṭ gayí.

17 Phir ek âur firishta us maqdis men se niklá jo ásmán par hai; us ke pás bhí tez daránti[b] thi. 18 Phir ek âur firishta qurbángáh se niklá, [42] jis ká ág par ikhtiyár thá, us ne tez darántíwále[c] se barí áwáz se kahá, ki Apní tez daránti[b] chalákar zamín ke angúr ke darakht ke guchchhe kát le; [43] kyúnki us ke angúr bi'lkull pak gaye hain. 19 Aur us firishte ne apní daránti[b] zamín par ḍálí, aur zamín ke angúr ke darakht kí fasl káṭkar, Khudá ke qahr ke bare [44] hauz men ḍál dí. 20 Aur [45] shahr ke báhar us [46] hauz men angúr raunde gaye; aur hauz men se itná khún niklá, ki [47] ghoron kí lagámon tak pahunch gayá, aur solah sau farláng tak bah niklá.

Sát pichhlí áfaton ká zamín par názil kiyá jáná.

15 1 Phir [1] main ne ásmán par ek âur bará aur 'ajíb nishán, ya'ní [2] sát firishte sáton pichhlí áfaton ko liye húe dekhe; kyúnki in áfaton par Khudá ká qahr khatm ho gayá hai.

2 Phir main ne [3] shíshe ká sá ek samundar dekhá, jis men ág milí húí thí: aur [4] jo us haiwán, aur us ke but, aur [5] us ke nám ke 'adad par gálib áe the, un ko us shíshe ke samundar ke pás Khudá kí [6] barbaten liye khare húe dekhá. 3 Aur wuh [7] Khudá ke bande [8] Músá ká gít, aur

[27] Báb 16. 19. Dekho Aiy. 21. 20.
[28] Muq. báb 18. 6 aur Yas'. 1. 22.
[29] Báb 20. 10.
[30] Yas'. 34. 10. Muq. báb 18. 18 aur 19. 3 aur Paid. 19. 28.
[31] Báb 4. 8.
[32] Báb 13. 10.
[33] Báb 12. 17.
[34] Báb 20. 6. Muq. Wá'iz 4. 2.
[35] 1 Kur. 15. 18. 1 Thiss. 4. 16.
[36] Báb 6. 11.
[37] Dekho báb 1. 13.
[38] Báb 6. 2.
[39] Muq. báb 15. 6 aur 16. 17.
[40] Áyat 18. Yúel 3. 13 (hásh: ke liye). Mar. 4. 29. Muq. Mat. 13. 39.
[41] Yarm. 51. 33.
[42] Muq. báb 16. 8.
[43] Yúel 3. 13.
[44] Báb 19. 15.
[45] Muq. 'Ibr. 13. 12.
[46] Yas'. 63. 3. Nauha 1. 15.
[47] Muq. báb 19. 14.
[1] Muq. báb 12. 1, 3.
[2] Báb 16. 1; 17. 1 aur 21. 9.
[3] Báb 4. 6 aur 21. 18, 21.
[4] Báb 12. 11.
[5] Báb 13. 17.
[6] Báb 5. 8 aur 14. 2.
[7] 'Ibr. 3. 5.
[8] Khur. 15. 1. Ist. 31. 30.

a Yá *Ibn i Ádam.* b Yá *haysúd.* c Yá *haysúewále.*

Barre ká gít gá gákar kahte the, ki Ai Khudáwand Khudá, Qádir i mutlaq, [9]tere kám bare aur 'ajíb hain; [10]ai azalí[a] Bádsháh, [11]terí ráhen rást aur durust hain. 4 [12]Ai Khudáwand, kaun tujh se na daregá? aur kaun tere nám kí baráí na karegá? kyúnki sirf tú hí [13]quddús hai; aur [14]sárí qaumen ákar tere sámne sijda karengí, kyúnki tere insáf[b] ke kám záhir ho gaye hain.

5 In báton ke ba'd main ne dekhá, ki [15]shahádat ke khaime ká [16]maqdis ásmán men kholá gayá: 6 aur [17]wuh sáton firishte jin ke pás sáton áfaten thín, [18]ábdár aur chamakdár jawáhir se árásta[c], aur [19]síne par sunahrí sínaband bándhe húe, maqdis se nikle. 7 Aur un [20]cháron jándáron men se ek ne sát [21]sone ke piyále, [22]abadu'l ábád zinda rahnewále [23]Khudá ke qahr se bhare húe, un sáton firishton ko diye. 8 Aur Khudá ke jalál, aur us kí qudrat ke sabab maqdis dhunwen se bhar gayá, aur jab tak un sáton firishton kí sáton áfaten khatm na ho chukín, [24]koí us maqdis men dákhil na ho saká.

16

1 Phir main ne maqdis men se kisí ko barí áwáz se [1]un sáton firishton se yih kahte suná, ki Jáo, [2]Khudá ke qahr ke sáton piyálon ko zamín par ulat do.

2 Pas pahle ne jákar apná piyála zamín par ulat diyá; aur jin ádmíon par [3]us haiwán kí chháp thí, aur jo us ke but kí parastish karte the, un ke ek burá aur taklíf denewálá [4]násúr paidá ho gayá.

3 Aur dúsre ne apná piyála samundar men ultá; aur wuh murde ká sá [5]khún ban gayá; aur [6]samundar ke sab jándár mar gaye.

4 Aur tísre ne apná piyála [7]daryáon aur pání ke chashmon par ultá, aur [8]wuh khún ban gaye. 5 Aur main ne pání ke firishte ko yih kahte suná, ki [9]Ai Quddús, [10]jo hai, aur jo thá, [11]tú 'ádil hai, ki tú ne yih insáf kiyá; 6 kyúnki [12]unhon ne [13]muqaddason aur nabíon ká khún baháyá thá, aur [14]tú ne unhen khún piláyá: wuh isí láiq hain. 7 Phir main ne [15]qurbángáh men se yih áwáz suní[d], ki Ai Khudáwand Khudá, Qádir i mutlaq, beshakk, tere faisale [16]durust aur rást hain.

8 Aur chauthe ne apná piyála súraj par ultá, aur use ádmíon ko [17]ág se jhulas dene ká ikhtiyár diyá gayá. 9 Aur ádmí sakht garmí se jhulas gaye, aur [18]Khudá ke nám kí nisbat kufr baká, jo in áfaton par ikhtiyár rakhtá hai; aur [19]tauba na kí [20]ki us kí tamjíd karte.

10 Aur pánchwen ne apná piyála [21]us haiwán ke takht par ultá; aur [22]us kí bádsháhat men andherá chhá gayá; aur dard ke máre log apní zabánen kátne lage; 11 aur apne dukhon aur [23]násúron ke bá'is [24]ásmán ke Khudá kí nisbat kufr baká, aur [19]apne kámon se tauba na kí.

12 Aur chhaṭe ne apná piyála [25]bare daryá e Firát par ultá;

a N. *ai qaumon ke.* b Yá *rástbází.* c N. *sáf chamakdár kattán pahine húe.* d Yún. *qurbángáh ko yih kahte suná.*

[9] Ist. 32. 3, 4. Muq. Aiy. 37. 5 aur Zab. 111. 2 aur 139. 14 aur 145. 17.
[10] 1 Tím. 1. 17. Yarm. 10. 7 (hásh: ke liye).
[11] Báb 16. 7. Hús. 14. 9.
[12] Báb 14. 7. Mal. 2. 2.
[13] Báb 16. 5. 'Ibr. 7. 26.
[14] Dekho Zab. 86. 9.
[15] Khur. 38. 21. Gín. 1. 50. A'mál 7. 44
[16] Báb 11. 19.
[17] Dekho áyat 1.
[18] Báb 19. 8 (hásh: ke liye). Hiz. 28. 13
[19] Báb 1. 13.
[20] Báb 4. 6.
[21] Muq. báb 5. 8.
[22] Báb 1. 18; 4. 9 aur 5. 13.
[23] Khur. 40. 34. Yas'. 6. 4. Haj. 2. 7. Muq. 1 Sal. 8. 10, 11 aur 2 Taw. 5. 13, 14.
[24] Khur. 40. 35. 1 Sal. 8. 11.
[1] Dekho báb 15. 1.
[2] Báb 15. 7. Zab. 79. 6. Yarm. 10. 25. Saf. 3. 8.
[3] Báb 13. 16.
[4] Áyat 11. Khur. 9. 9—11.
[5] Báb 8. 8.
[6] Báb 8. 9.
[7] Báb 8. 10.
[8] Khur. 7. 17—20
[9] Báb 15. 4.
[10] Báb 11. 17. Muq. báb 1. 4, 8 aur 4. 8.
[11] Yúh. 17. 25. Muq. Yarm. 12. 1.
[12] Báb 18. 24. Muq. báb 13. 15.
[13] Báb 11. 18.
[14] Muq. Yas'. 49. 26 aur Lúq. 11. 49, 50.
[15] Báb 6. 9.
[16] Báb 15. 3 aur 19. 2. Muq. Zab. 119. 137.
[17] Báb 9. 17. Muq. báb 14. 18.
[18] Áyát 11, 21.
[19] Muq. Dán. 5. 22. Dekho báb 2. 21.
[20] Muq. Dán. 5. 23. Dekho báb 11. 13.
[21] Báb 13. 2
[22] Báb 9. 2. Khur. 10. 21.
[23] Áyat 2.
[24] Báb 11. 13.
[25] Báb 9. 14.

aur [26]us ká pání súkh gayá, [27]táki [28]mashriq se ánewále bádsháhon ke liye ráh taiyár ho jáe. 13 Phir main ne [29]us azhdahe ke munh se, aur [30]us haiwán ke munh se, aur [31]us jhúthe nabí ke munh se, tín [32]nápák rúhen [33]mendakon kí súrat men nikalte dekhín: 14 yih [34]shayátín kí [35]nishán dikhánewálí rúhen hain, jo Qádir i mutlaq Khudá ke [36]roz i ʻazím kí [37]laráí ke wáste jamaʻ karne ke liye, sárí dunyá ke bádsháhon ke pás nikalkar játí hain. 15 (Dekho, [38]main chor kí tarah átá hún. [39]Mubárak wuh hai, jo jágtá hai, aur apní poshák kí hifázat kartá hai, [40]táki nangá na phire, aur log us kí barahnagí na dekhen.) 16 Aur [41]unhon ne un ko us jagah jamaʻ kiyá, jis ká nám ʻIbrání men Har-[42]Magidon hai.

17 Aur sátwen ne apná piyála [43]hawá par ultá, aur maqdis ke takht kí taraf se bare zor se yih áwáz ái, ki [44]Ho chuká. 18 Phir [45]bijliyán, aur áwázen, aur garajen paidá húín; aur [46]ek aisá bará bhaunchál áyá, [47]ki jab se insán zamín par paidá húe[a], aisá bará aur sakht bhaunchál kabhí na áyá thá. 19 Aur [48]us bare shahr ke [49]tín tukre ho gaye, aur qaumon ke shahr gir gaye; aur [50]bare shahr i Bábil kí [51]Khudá ke hán yád húí, [52]táki use apne sakht gazab kí mai ká jám piláe. 20 Aur [53]har ek tápú apní jagah se tal gayá, aur paháron ká patá na lagá. 21 Aur ásmán se ádmíon par man man bhar ke [54]bare bare ole gire, aur chúnki yih áfat niháyat sakht thí, is liye [55]logon ne [56]olon kí áfat ke báʻis Khudá kí nisbat kufr baká.

[a] N. húá.

26 Yasʻ. 11. 15 aur 44. 27. Yarm. 50. 38 aur 51. 32, 36.
27 Muq. Yasʻ. 41. 2, 25 aur 46. 11.
28 Báb 7. 2.
29 Báb 12. 3, 9.
30 Báb 13. 1.
31 Báb 19. 20 aur 20. 10. Muq. báb 13. 11, 14.
32 Báb 18. 2.
33 Muq. Khur. 8. 6.
34 Muq. 1 Tím. 4. 1.
35 Dekho báb 13. 13.
36 Dekho báb 6. 17.
37 Báb 20. 8. Muq. báb 17. 14 aur 19. 19 aur 1 Sal. 22. 20.
38 Dekho báb 3. 3.
39 Báb 3. 2, 3. Dekho Mat. 24. 42.
40 Báb 3. 18.
41 Báb 19. 19.
42 Zak. 12. 11. Dekho Qáz. 5. 19.
43 Muq. If. 2. 2.
44 Báb 10. 6.
45 Báb 4. 5; 8. 5 aur 11. 19.
46 Báb 6. 12 aur 11. 13.
47 Dán. 12. 1. Yúel 2. 2. Mat. 24. 21.
48 Báb 11. 8.
49 Muq. báb 11. 13.
50 Dekho báb 14. 8.
51 Báb 18. 5. Muq. Zab. 74. 18.
52 Dekho báb 14. 10.
53 Dekho báb 6. 14.
54 Báb 11. 19.
55 Áyát 9, 11.
56 Khur. 9. 23—25.

Rúhání Bábil kí daulat, aur ʻaish o ʻishrat, aur nápákí, aur jald honewálí barbádí kí royá.

17 1 Aur [1]un sáton firishton men se jin ke pás [2]sát piyále the, ek ne ákar mujh se yih kahá, ki Idhar á; main tujhe [3]us barí kasbí kí sazá dikháún, [4]jo bahut se pánion par baithí húí hai; 2 aur [5]jis ke sáth zamín ke bádsháhon ne harámkárí kí thí; aur [6]zamín ke rahnewále [7]us kí harámkárí kí mai se matwále ho gaye the. 3 Pas [8]wuh mujhe Rúh men [9]jangal ko le gayá; wahán main ne [10]qirmizí rang ke haiwán par, jo [11]kufr ke námon se lipá húá thá, aur [12]jis ke sát sir aur das síng the, ek ʻaurat ko baithe húe dekhá. 4 Yih ʻaurat [13]argawání aur qirmizí libás pahine húe, aur [14]sone aur jawáhir aur motíon se árásta thí; aur [15]ek sone ká piyála makrúhát, yaʻní us kí harámkárí kí nápákíon se bhará húá, us ke háth men thá; 5 aur us ke máthe par yih nám likhá húá thá; [16]RÁZ, [17]BARÁ SHAHR I BÁBIL, KASBÍON AUR ZAMÍN KÍ MAKRÚHÁT KÍ MÁN. 6 Aur main ne us ʻaurat ko [18]muqaddason ke khún, aur [19]Yisúʻ ke shahídon ke khún píne se, matwálá dekhá: aur use dekhkar sakht hairán húá. 7 Us firishte ne mujh se

1 Báb 21. 9.
2 Báb 15. 7.
3 Báb 19. 2. Nahúm 3. 4. Muq. Yasʻ. 1. 21 aur Yarm. 2. 20.
4 Áyat 15. Muq. Yarm. 51. 13.
5 Báb 18. 3, 9. Muq. Yasʻ. 23. 17.
6 Dekho báb 3. 10.
7 Báb 14. 8. Yarm. 51. 7.
8 Báb 21. 10.
9 Báb 12. 6, 14.
10 Muq. báb 12. 3.
11 Báb 13. 1.
12 Áyát 7, 9, 12.
13 Báb 18. 16.
14 Dán. 11. 38.
15 Yarm. 51. 7. Muq. báb 18. 6.
16 Áyat 7. 2 Thiss. 2. 7.
17 Dekho báb 14. 8.
18 Báb 16. 6. Muq. báb 13. 15.
19 Báb 2. 13.

kahá, ki Tú hairán kyún ho gayá? Main is 'aurat aur us haiwán ká, jis par wuh sawár hai, aur jis ke sát sir aur das síng hain, tujhe [20]bhed batátá hún. [8] Yih jo tú ne haiwán dekhá, [21]yih pahle to thá, magar ab nahín hai; aur [22]áyanda [23]atháh garhe se nikalkar, [24]halákat men paregá; aur [25]zamín ke rahnewále jin ke nám [26]biná e 'álam ke waqt se [27]kitáb i hayát men likhe nahín gaye, is haiwán ká yih hál dekhkar, ki [21]pahle thá, aur ab nahín, aur phir maujúd ho jáegá, ta'ajjub karenge. [9] [28]Yihí mauqa' hai us zihn ká, jis men hikmat hai; wuh sáton sir sát pahár hain, jin par wuh 'aurat baithí húí hai; [10] aur wuh sát bádsháh bhí hain; pánch to ho chuke hain, aur ek maujúd hai, aur ek abhí áyá nahín; aur jab áegá, to kuchh 'arse tak us ká rahná zarúr hai. [11] Aur jo haiwán [29]pahle thá, aur ab nahín, wuh áthwán hai, aur un sáton men se paidá húá, aur halákat men paregá. [12] Aur [30]wuh das síng jo tú ne dekhe, das bádsháh hain; abhí tak unhon ne bádsháhat nahín pái; magar us haiwán ke sáth [31]gharí bhar ke wáste bádsháhon ká sá ikhtiyár páenge. [13] In sab kí ek hí ráe hogí, aur wuh apní qudrat aur ikhtiyár us haiwán ko de denge. [14] Wuh Barre se [32]larenge, aur [33]Barra un par gálib áegá; kyúnki wuh [34]khudáwandon ká Khudáwand, aur [34]bádsháhon ká Bádsháh hai; aur jo [35]buláe húe, aur barguzída, aur wafádár us ke sáth hain, wuh bhí gálib áenge. [15] Phir us ne mujh se kahá, ki [36]Jo pání tú ne dekhe, jin par kasbí baithí hai, wuh ummaten, aur guroh, aur qaumen, aur ahl i zabán hain. [16] Aur [30]jo das síng tú ne dekhe, wuh, aur haiwán [37]us kasbí se 'adáwat rakkhenge, aur use bekas aur [38]nangá kar denge, aur [39]us ká gosht khá jáenge, aur [40]us ko ág men jalá dálenge. [17] Kyúnki [41]Khudá un ke dilon men yih dálegá, ki wuh usí kí ráe par chalen, aur jab tak ki Khudá kí báten púrí na ho len, wuh muttafiqu'r ráe hokar [42]apní bádsháhat us haiwán ko de den. [18] Aur wuh 'aurat jise tú ne dekhá, [43]wuh bará shahr hai, jo zamín ke bádsháhon par hukúmat kartá hai.

Bábil kí barbádí, aur us par dunyá ke logon ká mátam.

18 [1] In báton ke ba'd main ne [1]ek âur firishte ko ásmán par se utarte húe dekhá, jise bará ikhtiyár thá; aur [2]zamin us ke jalál se raushan ho gayí. [2] Us ne barí áwáz se chillákar kahá, ki [3]Gir pará, bará shahr i Bábil gir pará, aur [4]shayátín ká maskan, aur [5]har nápák rúh ká addá, aur [6]har nápák aur makrúh parinde ká addá ho gayá. [3] Kyúnki [7]us kí harámkárí kí gazabnák mai ke bá'is tamám qaumen gir gayí hain[a], aur [8]zamín ke bádsháhon ne us ke sáth harámkárí kí hai; aur [9]dunyá

[20] Áyat 5.
[21] Áyat 11. Muq. báb 1. 4 aur 13. 3.
[22] Báb 11. 7.
[23] Dekho báb 9. 1.
[24] Báb 13. 10.
[25] Dekho báb 3. 10.
[26] Báb 13. 8.
[27] Dekho báb 3. 5.
[28] Muq. báb 13. 18.
[29] Áyat 8. Muq. báb 11. 17.
[30] Áyat 16. Dán. 7. 24. Muq. báb 13. 1 aur Zak. 1. 18 —21.
[31] Muq. báb 18. 10, 17, 19.
[32] Dekho báb 16. 14.
[33] Dekho báb 3. 21.
[34] Báb 19. 16. Ist. 10. 17. Zab. 136. 3. Dán. 2. 47. 1 Tim. 6. 15. Muq. báb 1. 5 aur Mat. 28. 18 aur A'mál 10. 36.
[35] Dekho báb 2. 10 aur Lúq. 18. 7 (Yún.) aur Rom. 1. 6.
[36] Áyat 1. Muq. Yas'. 8. 7.
[37] Muq. Yarm. 50. 41, 42.
[38] Hiz. 16. 37, 39.
[39] Muq. báb 19. 18.
[40] Báb 18. 8. Muq. Ahb. 21. 9.
[41] 2 Kur. 8. 16.
[42] Muq. 2 Thiss. 2. 11.
[43] Báb 16. 19. Muq. báb 11. 8 (?).
[1] Báb 17. 1, 7.
[2] Hiz. 43. 2.
[3] Dekho báb 14. 8.
[4] Yas'. 13. 21 aur 34. 14. Yarm. 50. 39 aur 51. 37. Saf. 2. 14, 15.
[5] Báb 16. 13.
[6] Yas'. 14. 23 aur 34. 11.
[7] Báb 14. 8.
[8] Áyat 9. Báb 17. 2.
[9] Áyát 11, 15. Hiz. 27. 33.

a N. *mai men se tamám qaumon ne pí liyá hai.*

ke saudágar us ke ‘aish o ‘ishrat kí badaulat daulatmand ho gaye.

4 Phir main ne ásmán men kisí âur ko yih kahte húe suná, ki Ai merí ummat ke logo, [10] us men se nikal áo, táki tum us ke gunáhon men sharík na ho; aur us kí áfaton men se koí tum par na á jáe. 5 Kyúnki [11] us ke gunáh ásmán tak pahunch gaye hain, aur [12] us kí badkárián Khudá ko yád á gayí hain. 6 [13] Jaisá us ne kiyá, waisá hí tum bhí us ke sáth karo; aur use us ke kámon ká [14] do chand badlá do; [15] jis qadr us ne piyála bhará, tum us ke liye dugná bhar do. 7 [16] Jis qadr us ne apne áp ko shándár banáyá, aur ‘aiyáshí kí thí, usí qadr us ko ‘azáb aur gam men dál do; kyúnki wuh apne dil men kahtí hai, ki [17] Main malika ho baiṭhí hún, bewa nahín, aur kabhí gam na dekhúngí. 8 Is liye [18] us par ek hí din men áfaten áengí, ya‘ní maut, aur gam, aur kál; aur [19] wuh ág men jalákar khák kar dí jáegí; kyúnki [20] us ká insáf karnewálá Khudáwand Khudá qawí hai. 9 Aur [21] us ke sáth harámkárí aur ‘aiyáshí karnewále zamín ke bádsháh, [22] jab us ke jalne ká dhúnwán dekhenge, [23] to us ke liye roenge, aur chhátí píṭenge; 10 aur [24] us ke ‘azáb ke ḍar se dúr khaṛe húe kahenge, ki [25] Ai baṛe shahr! ai Bábil! ai mazbút shahr! afsos! afsos! [26] ghaṛí hí bhar men tujhe sazá mil gayí. 11 Aur [27] dunyá ke saudágar us ke liye roenge, aur mátam karenge, kyúnki ab koí un ká mál nahín kharídne ká: 12 aur wuh mál yih hai; soná, chándí, jawáhir, motí, aur mihín kattání aur argawání aur reshmí aur qirmizí kapṛe, aur har tarah kí khushbúdár lakṛiyán, aur háthídánt ke tarah tarah kí chízen, aur niháyat beshqímat lakṛí, aur pítal aur lohe aur sang i marmar ke tarah tarah kí chízen; 13 aur dárchíní, aur masálih, aur ‘úd, aur ‘itr, aur lobán, aur mai, aur tel, aur maidá, aur gehún, aur maweshí, aur bheṛen, aur ghoṛe, aur gáṛiyán, aur gulám; aur ádmíon kí jánen. 14 Ab tere dilpasand mewe tere pás se dúr ho gaye; aur sárí lazíz aur tuhfa tuhfa chízen tujh se játí rahín; ab wuh hargiz háth na áengí. 15 [28] In chízon ke saudágar jo us ke sabab se máldár ban gaye the, [29] us ke ‘azáb ke khauf se dúr khaṛe húe roenge, aur gam karenge; 16 aur kahenge, ki Afsos! afsos! wuh baṛá shahr, [30] jo mihín kattání aur argawání aur qirmizí kapṛe pahine húe, aur sone aur jawáhir aur motiyon se árásta thá! 17 [31] ghaṛí hí bhar men us kí itní baṛí daulat barbád ho gayí. Aur [32] sab nákhudá, aur jaház ke sáre musáfir, aur malláh, aur âur jitne samundar ká kám karte hain, 18 [33] jab us ke jalne ká dhúnwán dekhenge, to dúr khaṛe húe [34] chilláenge aur kahenge, ki [35] Kaun sá shahr is baṛe shahr kí mánind hai? 19 Aur [36] apne siron par khák ḍálenge, aur rote húe, aur mátam karte húe, chillá chillákar kahenge, ki Afsos! afsos! wuh baṛá shahr, [37] jis kí daulat se

[10] Muq. 2 Kur. 6. 17. Dekho Yas‘. 48. 20
[11] Yarm. 51. 9. Muq. Paid. 18. 20, 21 aur ‘Azrá 9. 6 aur Yúnah 1. 2.
[12] Báb 16. 19.
[13] Zab. 137. 8. Yarm. 50. 15, 29 aur 51. 24, 49.
[14] Yarm. 16. 18.
[15] Muq. báb 14. 10; 16. 19 aur 17. 4.
[16] Muq. Hiz. 28. 2–8.
[17] Yas‘. 47. 7, 8. Saf. 2. 15. Muq. báb 3. 17.
[18] Yas‘. 47. 9 Muq. áyat 10.
[19] Báb 17. 16.
[20] Yarm. 50. 34.
[21] Áyat 3. Báb 17. 2. Muq. Hiz. 26. 16, 17.
[22] Áyat 18. Báb 19. 3.
[23] Muq. Yarm. 50. 46.
[24] Áyát 15, 18.
[25] Dekho báb 14. 8.
[26] Áyát 17, 19. Muq. áyat 8.
[27] Áyát 3, 5. Muq. Hiz. 27. 36.
[28] Áyát 3, 11.
[29] Áyat 10.
[30] Báb 17. 4.
[31] Áyát 10, 19.
[32] Hiz. 27. 28, 29.
[33] Áyat 9.
[34] Hiz. 27. 30.
[35] Hiz. 27. 32. Muq. báb 13. 4.
[36] Dekho Yash. 7. 6 aur Aiy. 2. 12.
[37] Áyát 3, 15.

samundar ke sab jaházwále daulatmand ho gaye! [38]gharí hí bhar men ujar gayá. 20 [39]Ái ásmán, aur ai muqaddaso, aur [40]rasúlo, aur nabío, us par khushí karo; kyúnki [41]Khudá ne insáf karke us se tumhárá badlá le liyá.

21 Phir [42]ek zoráwar firishte ne [43]barí chakkí ke pát kí mánind ek patthar uthhāyá, aur yih kahkar samundar men phenk diyá, ki Bábil ká [44]bará shahr bhí isí tarah zor se giráyá jáegá, aur phir kabhí us ká patá na milegá. 22 Aur [45]barbatnawázon, aur mutribon, aur bánslí bajánewálon, aur narsingá phúnknewálon kí áwáz phir kabhí tujh men na sunáí degí; aur kisí peshe ká kárígar tujh men phir kabhí páyá na jáegá; aur [46]chakkí kí áwáz tujh men phir kabhí na sunáí degí; 23 aur chirág kí raushní tujh men phir kabhí na chamkegí; aur tujh men [47]dúlhá aur dulhan kí áwáz phir kabhí na sunáí degí: kyúnki [48]tere saudágar zamín ke amír the; aur [49]terí jádúgarí se sárí qaumen gumráh ho gayín. 24 Aur [50]nabíon aur muqaddason aur [51]zamín ke âur sab maqtúlon ká khún us men páyá gayá.

Bábil kí barbádí, aur Barre kí dulhan kí honewálí shádí par ásmán men khushí.

19 1 In báton ke ba'd, main ne [1]ásmán par goyá barí jamá'at ko baland áwáz se yih kahte suná, ki [2]Hallalúyáh; [3]Naját, aur jalál, aur qudrat hamáre Khudá hí kí hai: 2 kyúnki [4]us ke faisale rást aur durust hain, is liye ki us ne [5]us barí kasbí ká insáf kiyá, jis ne apní harámkárí se dunyá ko kharáb kiyá thá, aur [6]us se[a] apne bandon ke khún ká badlá liyá. 3 Phir dúsrí bár unhon ne Hallalúyáh kahá. Aur [7]us ke jalne ká dhúnwán abadu'l ábád uthtá rahegá. 4 Aur [8]chaubíson buzurgon aur cháron jándáron ne girkar Khudá ko sijda kiyá, jo takht par baithá thá, aur kahá, ki Ámín; Hallalúyáh. 5 Aur takht men se yih áwáz niklí, ki [9]Ái us se darnewále bando, chhote ho khwáh bare, [10]tum sab hamáre Khudá kí hamd karo. 6 Phir main ne [11]barí jamá'at kí sí áwáz, aur [12]zor ke pání kí sí áwáz, aur [13]sakht garajon kí sí áwáz suní, ki Hallalúyáh: is liye ki Khudáwand hamárá Khudá, Qádir i mutlaq, [14]bádsháhí kartá hai. 7 Áo, ham khushí karen, aur niháyat shádmán hon, aur us kí tamjíd karen: is liye ki [15]Barre kí shádí á pahunchí, aur [16]us kí bíwí ne apne áp ko taiyár kar liyá. 8 Aur [17]us ko chamakdár aur sáf mihín kattání kaprá pahinne ká ikhtiyár diyá gayá: kyúnki mihín kattání kapre se [18]muqaddas logon kí rástbází ke kám murád hain. 9 Aur us ne mujh se kahá, ki Likh, [19]Mubárak hain wuh, jo Barre kí shádí kí ziyáfat men buláe gaye hain. Phir us ne mujh se kahá, ki [20]Yih Khudá kí sachchí báten hain. 10 Aur [21]main use sijda karne ke liye

[38] Áyát 10, 17.
[39] Ist. 32. 43. Yarm. 51. 48. Dekho báb 12. 12.
[40] Lúq. 11. 49, 50.
[41] Báb 19. 2.
[42] Báb 5. 2 aur 10. 1.
[43] Muq. Yarm. 51. 63, 64.
[44] Áyat 10.
[45] Yas'. 14. 11 aur 24. 8. Hiz. 26. 13.
[46] Wá'iz 12. 4. Yarm. 25. 10.
[47] Yarm. 7. 34; 16. 9 aur 33. 11.
[48] Yas'. 23. 8.
[49] Nahúm 3. 4.
[50] Báb 17. 6. Muq. Mat. 23. 35, 36.
[51] Muq. Yarm. 51. 49.
[1] Dekho báb 11. 15.
[2] Zab. 106. 1 ('Ibr.).
[3] Báb 4. 11; 7. 10 aur 12. 10.
[4] Báb 15. 3 aur 16. 7.
[5] Dekho báb 17. 1.
[6] Ist. 32. 43. 2 Sal. 9. 7. Muq. báb 16. 6. Dekho báb 6. 10.
[7] Báb 18. 9, 18. Yas'. 34. 10. Muq. báb 14. 11.
[8] Báb 4. 4, 6, 10 aur 5. 14.
[9] Báb 11. 18.
[10] Zab. 22. 23; 113. 1; 134. 1 aur 135. 1.
[11] Dán. 10. 6. Muq. áyat 1.
[12] Dekho báb 1. 15.
[13] Báb 6. 1 aur 14. 2.
[14] Báb 11. 15, 17. Zab. 97. 1.
[15] Mat. 22. 2 aur 25. 10. Lúq. 12. 36 aur 14. 8. Yúh. 2. 1. Muq. If. 5. 22—32.
[16] Báb 21. 2, 9. Muq. Yas'. 54. 5 aur Hús. 2. 19, 20.
[17] Muq. Zab. 45. 13—15 aur Hiz. 16. 10.
[18] Muq. Zab. 132. 9 aur Yas'. 61. 10.
[19] Lúq. 14. 15. Dekho áyat 7.
[20] Muq. báb 21. 5 aur 22. 6.
[21] Báb 22. 8.

a Yún. *us ke háth se.*

[22] Báb 22. 9. Dekho A'mál 10. 26.
[23] Báb 1. 2; 6. 9 aur 12. 17.

us ke pánwon par girá. [22] Us ne mujh se kahá, ki Khabardár, aisá na kar: main bhí terá aur tere un bháiyon ká hamkhidmat hún, jo [23] Yisú' kí gawáhí dene par qáim hain: Khudá hí ko sijda kar: kyúnki Yisú' kí gawáhí nubuwwat kí rúh hai.

Haiwán aur jhúthe nabí par Kalám i Khudá ká fath páná.

[24] Dekho Hiz. 1. 1.
[25] Dekho báb 6. 2.
[26] Dekho bab 3. 7, 14.
[27] Muq. Zab. 96. 13 aur Yas'. 11. 4.
[28] Báb 1. 14 aur 2. 18.
[29] Muq. báb 12. 3.
[30] Áyat 16. Báb 2. 17. Muq. Amsál 30. 4.
[31] Yas'. 63. 2, 3.
[32] Dekho Yúh. 1. 1.
[33] Muq. báb 14. 20.
[34] Báb 3. 4 aur 7. 9.
[35] Muq. Yas'. 11. 4 aur 2 Thiss. 2. 8.
[36] Áyat 21. Dekho báb 1. 16.
[37] Báb 2. 27 aur 12. 5.
[38] Báb 14. 20. Yas'. 63. 3.
[39] Áyat 12.
[40] Dekho báb 17. 14.

11 Phir main ne [24] ásmán ko khulá húá dekhá; aur kyá dekhtá hún, ki [25] ek safed ghorá hai; aur us par ek sawár hai [26] jo Sachchá aur Barhaqq kahlátá hai; aur [27] wuh rástí ke sáth insáf aur larái kartá hai. 12 Aur [28] us kí ánkhen ág ke shu'le hain, aur [25] us ke sir par [29] bahut se táj hain; aur us ká [30] ek nám likhá húá hai, jise us ke siwá âur koí nahín jántá. 13 Aur wuh [31] khún kí chhírkí[a] húí poshák pahine húe hai: aur us ká nám [32] Kalám i Khudá kahlátá hai. 14 Aur ásmán kí faujen safed [33] ghoron par sawár, aur safed aur [34] sáf mihín kattání kapre pahine húe, us ke píchhe píchhe hain. 15 Aur [35] qaumon ke márne ke liye [36] us ke munh se ek tez talwár nikaltí hai: aur [37] wuh lohe ke 'asá se un par hukúmat karegá: aur Qádir i mutlaq Khudá ke sakht gazab kí [38] mai ke hauz men angúr raundegá. 16 Aur us kí poshák aur rán par [39] yih nám likhá húá hai, [40] BÁDSHÁHON KÁ BÁDSHÁH, AUR KHUDÁWANDON KÁ KHUDÁWAND.

a N. Khún men dúbí.

[41] Áyat 21.
[42] Yarm. 12. 9. Hiz. 39. 17.
[43] Muq. Yas'. 34. 6 aur Yarm. 46. 10 aur Hiz. 39. 19.
[44] Hiz. 39 18, 20.
[45] Báb 11. 7 aur 13. 1.
[46] Báb 16. 16.
[47] Báb 16. 13 aur 20. 10.
[48] Báb 13. 11 —14.
[49] Dekho báb 13. 15.
[50] Báb 14. 10 aur 21. 8. Dekho 2 Thiss. 1. 7.
[51] Báb 20. 10, 14, 15. Muq. Dán. 7. 11.
[52] Áyat 15.
[53] Áyat 17.

17 Phir main ne ek firishte ko áftáb par khare húe dekhá; aur us ne barí áwáz se chillákar ásmán men ke [41] sáre urnewále parandon se kahá, ki [42] Áo, [43] Khudá kí barí ziyáfat men sharík hone ke liye jama' ho jáo; 18 [44] táki tum bádsháhon ká gosht, aur faují sardáron ká gosht, aur zoráwaron ká gosht, aur ghoron aur un ke sawáron ká gosht, aur sáre ádmíon ká gosht kháo, khwáh ázád hon khwáh gulám, khwáh chhote hon khwáh bare.

19 Phir main ne [45] us haiwán, aur zamín ke bádsháhon, aur un kí faujon ko [46] us ghore ke sawár aur us kí fauj se jang karne ke liye ikatthá dekhá. 20 Aur wuh haiwán aur us ke sáth [47] wuh jhúthá nabí pakrá gayá, [48] jis ne us ke sámne aise nishán dikháe the, jin se [48] us ne haiwán kí chháp lenewálon aur [49] us ke but kí parastish karnewálon ko gumráh kiyá thá: wuh dono [50] ág kí us [51] jhíl men zinda dále gaye, jo gandhak se jaltí hai: 21 aur báqí us ghore ke sawár kí talwár se, [52] jo us ke munh se nikaltí thí, qatl kiye gaye; aur [53] sáre parand un ke gosht se ser ho gaye.

Shaitán ká hazár baras tak qaid rahná, aur Masíh ke logon ká bádsháhí karná.

[1] Dekho báb 1. 18.
[2] Dekho báb 9. 1.
[3] Dekho báb 12. 9.

20 1 Phir main ne ek firishte ko ásmán se utarte dekhá, [1] jis ke háth men [2] atháh garhe kí kunjí, aur ek barí zanjír thí. 2 Us ne [3] us azhdahe, ya'ní puráne sánp ko, jo Iblís

aur Shaitán hai, [4]pakarkar hazár baras ke liye bándhá, 3 aur use [2]atháh garhe men dálkar band kar diyá, aur [5]us par muhr kar dí, táki [6]wuh hazár baras ke púre hone tak qaumon ko phir gumráh na kare; is ke ba'd zarúr hai, ki thore 'arse ke liye kholá jáe.

4 Phir main ne [7]takht dekhe, aur [8]log un par baiṭh gaye, aur [9]'adálat un ke sipurd kí gayí: aur [10]un kí rúhon ko bhí dekhá, jin ká Yisú' kí gawáhí dene, aur Khudá ke kalám ke sabab sir káṭá gayá thá, aur [11]jinhon ne na us haiwán kí parastish kí thí, na us ke but kí, aur na us kí chháp apne máthe aur háthon par lí thí; [12]wuh zinda hokar [13]hazár baras tak Masíh ke sáth bádsháhí karte rahe. 5 Aur jab tak yih hazár baras púre na ho liye, báqí murde zinda na húe. Pahlí qiyámat yihí hai. 6 [14]Mubárak aur muqaddas wuh hai, jo pahlí qiyámat men sharík ho: aison par [15]dúsrí maut ká kuchh ikhtiyár nahín; balki wuh [16]Khudá aur Masíh ke káhin honge, aur [17]us ke sáth hazár baras tak bádsháhí karenge.

Shaitán ká ákhirí hamla aur shikast.

7 Aur jab hazár baras púre ho chukenge, to [18]Shaitán qaid se chhor diyá jáegá, 8 aur [19]un qaumon ko jo zamín ke cháron taraf hongí, ya'ní [20]Yájúj o Májúj ko, gumráh karke [21]laráí ke liye jama' karne ko niklegá; un ká shumár samundar kí ret ke barábar hogá. 9 Aur [22]wuh tamám zamín par phail jáengí aur muqaddason kí lashkargáh aur [23]'azíz shahr ko cháron taraf se gher lengí, aur [24]ásmán par se ág názil hokar unhen khá jáegí. 10 Aur un ká [25]gumráh karnewálá Iblís [26]ág aur gandhak kí us jhíl men ḍálá jáegá, jahán [27]wuh haiwán aur jhúṭhá nabí bhí hogá; aur wuh rát din abadu'l ábád 'azáb men rahenge.

Akhirí 'ádálat.

11 Phir main ne ek bará safed takht, aur us ko jo us par baiṭhá húá thá dekhá, jis ke sámne se [28]zamín aur ásmán bhág gaye; aur [29]unhen kahín jagah na milí. 12 Phir main ne chhoṭe bare sab murdon ko us takht ke sámne khare húe dekhá; aur [30]kitáben kholí gayín; phir ek âur kitáb kholí gayí, ya'ní [31]kitáb i hayát: aur jis tarah un kitábon men likhá húá thá, [32]un ke a'mál ke mutábiq [33]murdon ká insáf kiyá gayá. 13 Aur samundar ne apne andar ke murdon ko de diyá, aur [34]maut aur 'álam i arwáh ne apne andar ke murdon ko de diyá: aur un men se har ek ke a'mál ke muwáfiq us ká insáf kiyá gayá. 14 Phir [34]maut aur 'álam i arwáh [35]ág kí jhíl men ḍále gaye. Yih ág kí jhíl [36]dúsrí maut hai. 15 Aur jis kisí ká nám kitáb i hayát men likhá húá na milá, [37]wuh ág kí jhíl men ḍálá gayá.

Naye ásmán o zamín, aur un ke rahnewálon kí royá.

21 1 Phir main ne [1]ek naye ásmán, aur nayí zamín ko dekhá: kyúnki [2]pahlá ásmán aur pahlí zamín játí rahí thí; aur samundar bhí

[4] Muq. 2 Pat. 2. 4 aur Yahúdáh 6.
[5] Dán. 6. 17. Muq. Mat. 27. 66.
[6] Áyát 8, 10.
[7] Dán. 7. 9. Mat. 19. 28. Lúq. 22. 30, wag:
[8] Báb 3. 21.
[9] Dán. 7. 22. 1 Kur. 6. 2, 3 (?).
[10] Báb 6. 9.
[11] Báb 13. 12, 14—16.
[12] Muq. Yúh. 14. 19 aur 2 Tím. 2. 11.
[13] Áyat 6. Báb 5. 10 aur 22. 5. Dán. 7. 18. Mat. 20. 21, 27. 2 Tím. 2. 12. Muq. Zab. 45. 16.
[14] Báb 14. 13.
[15] Áyat 14. Báb 2. 11 aur 21. 8.
[16] Dekho báb 1. 6.
[17] Áyat 4.
[18] Áyat 2.
[19] Áyát 3, 10.
[20] Hiz. 38. 2, wag: aur 39. 1.
[21] Dekho báb 16. 14.
[22] Muq. Yas'. 8. 8 aur Hiz. 38. 9, 16 aur Hab. 1. 6.
[23] Muq. Zab. 132. 13.
[24] Dekho báb 13. 13.
[25] Áyát 3, 8.
[26] Dekho báb 19. 20.
[27] Dekho báb 16. 13.
[28] Dekho Zab. 102. 26.
[29] Báb 12. 8. Dán. 2. 35.
[30] Dán. 7. 10.
[31] Dekho báb 3. 5.
[32] Dekho Mat. 16. 27.
[33] Rom. 14. 10. 2 Kur. 5. 10. Dekho báb 11. 18.
[34] Báb 6. 8.
[35] Muq. báb 21. 4 aur Lúq. 20. 36 aur 1 Kur. 15. 26.
[36] Áyat 6.
[37] Mat. 13. 42, 49.
[1] Yas'. 65. 17 aur 66. 22. 2 Pat. 3. 13.
[2] Báb 20. 11.

na rahá. 2 Phir main ne [3] shahr i muqaddas, [4] naye Yarúshalem ko [5] ásmán par se Khudá ke pás se utarte dekhá; aur [6] wuh [7] us dulhan kí mánind árásta thá, jis ne apne shauhar ke liye singár kiyá ho. 3 Phir main ne takht men se kisí ko baland áwáz se yih kahte suná, ki Dekh, [8] Khudá ká khaima ádmíon ke darmiyán hai; wuh [9] un ke sáth khaima karegá, aur wuh us ke log[a] honge, aur Khudá áp un ke sáth rahegá, aur un ká Khudá hogá[b]: 4 aur [10] wuh un kí ánkhon ke sab ánsú ponchh degá; [11] is ke ba'd maut nahín rahegí, aur [12] na mátam rahegá, na áh o nála, na dard[c]: pahlí chízen játí rahín. 5 Aur [13] jo takht par baithá húá thá, us ne kahá, ki Dekh, main [14] sárí chízon ko nayá baná detá hún. Phir us ne kahá, ki Likh le: kyúnki [15] yih báten sach aur barhaqq hain. 6 Phir us ne mujh se kahá, ki [16] Yih báten púrí ho gayín. [17] Main Alfa, aur Omiga, ya'ní ibtidá aur intihá hún. [18] Main piyáse ko áb i hayát ke chashme se muft piláúngá. 7 [19] Jo gálib áe, wuhí in chízon ká wáris hogá; aur [20] main us ká Khudá húngá, aur [21] wuh merá betá hogá. 8 [22] Magar buzdilon, aur beímánon, aur ghinaune logon, aur khúníon, aur harámkáron, aur jádúgaron, aur butparaston, aur sáre jhúthon ká [23] hissa [24] ág aur gandhak se jalnewálí jhíl men hogá; yih [25] dúsrí maut hai.

Naye Yarúshalem kí kaifiyat.

9 Phir [26] un sát firishton men se, jin ke pás sát piyále the, aur wuh [27] pichhlí sát áfaton se bhare húe the, ek ne ákar mujh se kahá, ki Idhar á; main tujhe [28] dulhan, ya'ní Barre kí bíwí, dikháún. 10 Aur [29] wuh mujhe Rúh men [30] ek bare aur únche pahár par le gayá, aur shahr i muqaddas Yarúshalem ko, ásmán par se Khudá ke pás se utarte dikháyá; 11 [31] us men Khudá ká jalál thá: aur [32] us kí chamak[d] [33] niháyat qímatí patthar, ya'ní us yashab kí sí thí, jo billaur kí tarah shaffáf ho; 12 aur us kí shahrpanáh barí aur baland thí, aur [34] us ke bárah darwáze, aur darwázon par bárah firishte the, aur un par baní Isráíl ke bárah qabílon ke nám likhe húe the: 13 tín darwáze mashriq kí taraf the; tín darwáze shimál kí taraf; tín darwáze junúb kí taraf; aur tín darwáze magrib kí taraf. 14 Aur us shahr kí shahrpanáh kí bárah [35] bunyáden thín, aur [36] un par Barre ke bárah rasúlon ke bárah nám likhe the. 15 Aur jo mujh se kah rahá thá, [37] us ke pás, shahr aur us ke darwázon aur us kí shahrpanáh ke nápne ke liye, ek paimáish ká ála, ya'ní sone ká gaz thá. 16 Aur wuh shahr chaukor wáqi' húá thá, aur us kí lambái chaurái ke barábar thí: us ne shahr ko us gaz se nápá, to bárah hazár

[3] Báb 11. 2 aur 22. 19. Yas'. 52. 1.
[4] Dekho báb 3. 12.
[5] Muq. 'Ibr. 11. 10.
[6] Báb 19. 7.
[7] Yas'. 61. 10.
[8] Dekho Ahb. 26. 11, 12.
[9] Yúh. 1. 14 (hásh.:). Muq. báb 7. 15.
[10] Dekho báb 7. 17.
[11] Muq. báb 20. 14 aur 1 Kur. 15. 26.
[12] Yas'. 35. 10; 51. 11 aur 65. 19.
[13] Báb 4. 2, 9; 5. 1 aur 20. 11.
[14] Dekho 2 Kur. 5. 17.
[15] Báb 22. 6. Muq. báb 3. 14 aur 19. 11 aur 1 Tím. 1. 15.
[16] Dekho báb 10. 6.
[17] Báb 1. 8 aur 22. 13.
[18] Báb 22. 17. Dekho Yúh. 4. 10 aur 7. 37.
[19] Báb 2. 7.
[20] Áyat 3.
[21] Dekho 2 Kur. 6. 18.
[22] Báb 22. 15. 1 Kur. 6. 9, 10. Gal. 5. 19—21. If. 5. 5. 1 Tím. 1. 9. 'Ibr. 12. 14.
[23] Lúq. 12. 46.
[24] Báb 19. 20.
[25] Báb 2. 11 aur 20. 6, 14.
[26] Báb 17. 1.
[27] Báb 15. 1.
[28] Áyat 2.
[29] Báb 17. 3. Muq. Hiz. 43. 5.
[30] Zab. 87. 1. Hiz. 40. 2.
[31] Áyat 23. Muq. bab 22. 5 aur Zab. 84. 11 aur Hiz. 43. 2, 4.
[32] Muq. Mat. 5. 14 aur Fil. 2. 15.
[33] Báb 4. 3, 6.
[34] Hiz. 48. 31—34.
[35] 'Ibr. 11. 10 (hásh.:). Muq. 1 Kur. 3. 11.
[36] Mat. 16. 18. If. 2. 20.
[37] Dekho báb 11. 1.

a Yún. *us kí ummaten.*
b N. *aur un ká Khudá hogá* na dárad.
c N. *kyúnki* izad.
d Yún. *us ká naiyir.*

farláng niklá: us kí lambáí aur chauráí aur únchái barábar thí. 17 Aur us ne us kí shahrpanáh ko [38] ádmí kí, ya'ní [39] firishte kí, paimáish ke mutábiq nápá, to ek sau chauálís háth niklí. 18 Aur us kí shahrpanáh kí ta'mír [40] yashab kí thí: aur shahr aise khális sone ká thá, [40] jo shaffáf shíshe kí mánind ho. 19 Aur [41] us shahr kí shahrpanáh kí bunyáden har tarah ke jawáhir se árásta thín. Pahlí bunyád yashab kí thí; dusrí nílam kí; tísrí shabchirág kí; chauthí zumurrud kí; 20 pánchwín 'aqíq kí; chhaṭí la'l kí; sátwín sunahre patthar kí; áṭhwín fíroze kí; nawín zabarjad kí; daswín yamaní kí; gyárahwín sang i sumbulí kí, aur bárahwín yáqút kí. 21 Aur bárah darwáze bárah motiyon ke the; har darwáza ek ek motí ká thá; aur [42] shahr kí saṛak shaffáf shíshe kí mánind khális sone kí thí. 22 Aur [43] main ne us men koí maqdis na dekhá: is liye ki Khudáwand Khudá Qádir i mutlaq, aur Barra us ká maqdis hain. 23 Aur us shahr men [44] súraj yá chánd kí raushní kí kuchh hájat nahín; kyúnki [45] Khudá ke jalál ne use raushan kar rakkhá hai, aur Barra us ká chirág hai. 24 Aur [46] qaumen us kí raushní men chalen phirengí; aur zamín ke bádsháh [47] apní shán o shaukat ká sámán us men láenge. 25 Aur [48] us ke darwáze din ko hargiz band na honge, (aur [49] rát wahán na hogí:) 26 aur log qaumon kí shán o shaukat aur 'izzat ká sámán us men láenge: 27 aur [50] us men koí nápák chíz, yá koí shakhs jo ghinaune kám kartá, yá jhúṭhí báten ghaṛtá hai, hargiz dákhil na hogá, magar wuhí jin ke nám Barre kí [51] kitáb i hayát men likhe húe hain.

[38] Ist. 3. 11. Muq. báb 13. 18.
[39] Áyat 9.
[40] Áyat 11.
[41] Muq. Yas'. 54. 11, 12.
[42] Báb 22. 1.
[43] Muq. Yúh. 4. 23.
[44] Báb 22. 5 Yas'. 60. 19, 20. Muq. áyat 25.
[45] Áyat 11.
[46] Yas'. 60. 3. Muq. báb 22. 2.
[47] Áyat 26. Muq. Yas'. 60. 5, 16.
[48] Yas'. 60. 11.
[49] Dekho áyat 23.
[50] Muq. báb 22. 14, 15 aur Yas'. 35. 8 aur 52. 1 aur Hiz. 44. 9 aur Yúel 3. 17 aur Zak. 14. 21.
[51] Dekho báb 3. 5.

22 1 Phir us ne mujhe billaur kí tarah chamaktá húá [1] áb i hayát ká [2] ek daryá dikháyá, jo Khudá aur Barre ke takht se nikalkar, [3] us shahr kí saṛak ke bích men bahtá thá. 2 Aur [4] daryá ke wár pár [5] zindagí ká darakht thá; us men bárah qism ke phal áte the, aur har mahíne men phaltá thá: aur us darakht ke patton se [6] qaumon ko shifá hotí thí. 3 Aur [7] phir la'nat na hogí: aur [8] Khudá aur Barre ká takht us shahr men hogá: aur [9] us ke bande us kí 'ibádat karenge; 4 aur [10] wuh us ká munh dekhenge; aur [11] us ká nám un ke máthon par likhá húá hogá. 5 Aur [12] phir rát na hogí; aur wuh chirág aur [13] súraj kí raushní ke muhtáj na honge; kyúnki [14] Khudáwand Khudá un ko raushan karegá, aur [15] wuh abadu'l ábád bádsháhí karenge.

Ákhirí nasíhaten aur du'á.

6 [16] Phir us ne mujh se kahá, ki Yih báten sach aur barhaqq hain; chunánchi Khudáwand ne, jo [17] nabíon kí rúhon ká Khudá hai, [18] apne firishte ko is liye bhejá, ki apne bandon ko wuh báten dikháe jin ká jald honá zarúr hai. 7 Aur dekh, [19] main jald ánewálá hún. [20] Mubárak hai wuh jo is kitáb kí nubuwwat kí báton par 'amal kartá hai.

[1] Dekho báb 21. 6.
[2] Hiz. 47. 1. Zak. 14. 8. Muq. Zab. 46. 4.
[3] Báb 21. 21.
[4] Hiz. 47. 12.
[5] Áyát 14, 19. Báb 2. 7. Paid. 2. 7.
[6] Muq. báb 21. 24.
[7] Zak. 14. 11. Muq. Paid. 3. 17.
[8] Báb 21. 3, 23. Hiz. 48. 35.
[9] Báb 7. 15.
[10] Mat. 5. 8. 1 Kur. 13. 12. 1 Yúh. 3. 2.
[11] Báb 3. 12; 7. 3 aur 14. 1.
[12] Báb 21. 25.
[13] Dekho báb 21. 23.
[14] Zab. 36. 9. Dekho báb 21. 11.
[15] Dán. 7. 18, 27. Rom. 5. 17. 2 Tim. 2. 12. Dekho báb 20. 4.
[16] Dekho báb 21. 5.
[17] 1 Kur. 14. 32.
[18] Báb 1. 1.
[19] Áyát 12, 20. Báb 3. 11.
[20] Báb 1. 3.

[21] Báb 1. 1, 4, 9.
[22] Báb 19. 10.
[23] Muq. báb 10. 4.
[24] Hiz. 3. 27. Muq. Dán. 12. 10 aur 2 Tim. 3. 13.
[25] Áyát 7, 20.
[26] Dekho Mat. 16. 27.
[27] Yas'. 40. 10 aur 62. 11.
[28] Dekho báb 1. 8.
[29] Dekho báb 1. 17.
[30] Báb 21. 6.
[31] Dekho báb 7. 14.
[32] Áyát 2, 19.
[33] Zab. 118. 20. Dekho báb 21. 27.
[34] Dekho Fil. 3. 2.
[35] Dekho báb 21. 8.

8 Main [21] wuhí Yúhanná hún, jo in báton ko suntá aur dekhtá thá. Aur jab main ne suná aur dekhá, to [22] jis firishte ne mujhe yih báten dikháín, main us ke pánwon par sijda karne ko girá. 9 [22] Us ne mujh se kahá, ki Khabardár, aisá na kar: main bhí terá, aur tere bhái nabíon, aur [20] is kitáb kí báton par 'amal karnewálon ká hamkhidmat hún: Khudá hí ko sijda kar.

10 Phir us ne mujh se kahá, ki [23] Is kitáb kí nubuwwat kí báton ko poshída na rakh [a]; kyúnki waqt nazdík hai. 11 [24] Jo burái kartá hai, wuh burái hí kartá jáe: aur jo najis hai, wuh najis hí hotá jáe: aur jo rástbáz hai, wuh rástbází hí kartá jáe: aur jo pák hai, wuh pák hí hotá jáe. 12 Dekh, [25] main jald ánewálá hún; aur [26] har ek ke kám ke muwáfiq dene ke liye [27] ajr mere pás hai. 13 [28] Main Alfa aur Omiga, [29] auwal o ákhir, [30] ibtidá o intihá hún. 14 Mubárak hain wuh, jo [31] apne jáme dhote hain, kyúnki [32] zindagí ke darakht ke pás áne ká ikhtiyár páenge, aur [33] un darwázon se shahr men dákhil honge. 15 Magar [34] kutte, [35] aur jádúgar, aur harámkár, aur khúní, aur butparast, aur jhúthí bát ká har ek pasand karne aur gharnewálá [36] báhar rahegá.

16 [37] Mujh Yisú' ne apná firishta is liye bhejá ki [38] kalísiyáon ke báre men tumháre áge in báton kí gawáhí de. Main [39] Dáúd kí asl o nasl, aur [40] subh ká chamaktá húá sitára hún.

17 Aur Rúh aur [41] Dulhan kahtí hain, ki Á. Aur sunnewálá bhí kahe, ki Á. Aur [42] jo piyásá ho wuh áe: aur jo koí cháhe [43] áb i hayát muft le.

18 Main har ek ádmí ke áge jo is kitáb kí nubuwwat kí báten suntá hai gawáhí detá hún, ki [44] agar koí ádmí un men kuchh barháe, to Khudá is kitáb men likhí húí áfaten us par názil karegá [b]: 19 aur agar koí is nubuwwat kí kitáb kí báton men se kuchh nikál dále, to Khudá [45] us zindagí ke darakht, aur [46] muqaddas shahr men se, jin ká is kitáb men zikr hai, us ká hissa nikál dálegá.

20 Jo in báton kí gawáhí detá hai, wuh yih kahtá hai, ki Beshakk: [47] main jald ánewálá hún. Amín: [48] ai Khudáwand Yisú', Á.

21 Khudáwand Yisú' ká fazl muqaddason ke sáth [c] rahe. Amín [d].

[36] Muq. Gal. 5. 19—21. Dekho Mat. 8. 12.
[37] Báb 1. 1.
[38] Báb 1. 4.
[39] Dekho báb 5. 5 aur Mat. 1. 1.
[40] Muq. báb 2. 28 aur Gin. 24. 17 aur Yas'. 60. 3 aur Mat. 2. 2.
[41] Báb 21. 2, 9.
[42] Báb 21. 6. Yas'. 55. 1. Yúh. 7. 37.
[43] Dekho báb 21. 6.
[44] Ist. 4. 2 aur 12. 32. Muq. Amsál 30. 6.
[45] Áyát 2, 14.
[46] Dekho báb 21. 2.
[47] Áyát 7, 12.
[48] Muq. 2 Tim. 4. 8.

a Yún. *par muhr na kar.*

b Yún *barhaega.* c N. *sab ke sáth.* d N. *Amín* na dárad.